

Maija'quë Huajë Ca Nëose'e

Secoya New Testament

Contents

San Mateo	1
San Marcos	53
San Lucas	84
San Juan	139
Los Hechos	179
Romanos	228
1 Corintios	251
2 Corintios	273
Gálatas	288
Efesios	296
Filipenses	303
Colosenses	308
1 Tesalonicenses	313
2 Tesalonicenses	318
1 Timoteo	321
2 Timoteo	327
Tito	332
Filemón	335
Hebreos	337
Santiago	353
1 San Pedro	359
2 San Pedro	366
1 San Juan	370
2 San Juan	376
3 San Juan	377
San Judas	378
Apocalipsis	380

Maija'quë Huajë Ca Nëose'e

New Testament in Secoya (EC:sey:Secoya)

Language: Secoya

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-08-24 from source files dated 2017-08-24.

995e68c5-fe57-54e6-bf8e-0637526d3f7d

ISBN: 978-1-5313-0577-2

SAN MATEO

Jesús Ñecuëohua'i

(Lc 3.23-38)

1 Iye a'ë, Abraham cui'ne David tsë-capë acohua'ire cuëcuese'e ja yë'ta'a Jesucristo pa'ima'në pa'isicohua'ire.

² Isaac pëca ja'quë paji'i, Abraham. Jacob pëca ja'quë paji'i, Isaac. Cui'ne Judá cui'ne i yo'je tsì pëca ja'quë paji'i, Jacob. ³Fares cui'ne Zara pëca ja'quë paji'i, Judá. Cui'ne iohua'i pëca ja'co paco'ë, Tamar. Esrom pëca ja'quë paji'i, Fares. Aram pëca ja'quë paji'i, Fares. ⁴Aminadad pëca ja'quë paji'i, Aram. Naasón pëca ja'quë paji'i, Aminadad. Salmón pëca ja'quë paji'i, Naasón. ⁵Booz pëca ja'quë paji'i, Salmón. Cui'ne i pëca ja'co paco'ë, Raab. Obed pëca ja'quë paji'i, Booz. Obed pëca ja'co paco'ë, Rut. Isaf pëca ja'quë paji'i, Obed. ⁶Pai ëjaë David pëca ja'quë paji'i, Isaf. Salomón pëca ja'quë paji'i, David. Cui'ne Urías nëjo pa'isicopi Salomón ja'co paco'ë.

⁷Roboam pëca ja'quë paji'i, Salomón. Abías pëca ja'quë paji'i, Roboam. Asa pëca ja'quë paji'i, Abías. ⁸Josafat pëca ja'quë paji'i, Asa. Joram pëca ja'quë paji'i, Josafat. Uzías pëca ja'quë paji'i, Joram. ⁹Jotam pëca ja'quë paji'i, Uzías. Acaz pëca ja'quë paji'i, Jotam. Esequías pëca ja'quë paji'i, Acaz. ¹⁰Manases pëca ja'quë paji'i, Esequías. Amón pëca ja'quë paji'i, Manases. Josías pëca ja'quë paji'i, Amón. ¹¹Jeconías cui'ne i yo'je tsì conì pëca ja'quë paji'i, Josías. Jaohua'i cato coasicohua'i paë'ë, Israelita paire tseani Babilonia yejana sa maca.

¹²Israelita pai sa cuãnosi jeteyo'je Salatiel pëca ja'quë paji'i, Jeconías. Zorobabel pëca ja'quë paji'i, Salatiel. ¹³Abiud pëca ja'quë paji'i, Zorobabel. Cui'ne Eliquin pëca ja'quë paji'i, Abiud. Azor pëca ja'quë paji'i, Eliquin. ¹⁴Sadoc

pëca ja'quë paji'i, Azor. Aquim pëca ja'quë paji'i, Sadoc. Eliud pëca ja'quë paji'i, Aquim. ¹⁵Eleazar pëca ja'quë paji'i, Eliud. Matán pëca ja'quë paji'i, Eleazar. Jacobo pëca ja'quë paji'i, Matán. ¹⁶José pëca ja'quë paji'i, Jacobo. José cato Jesucristo pëca ja'co María ëjë paji'i.

¹⁷Jaje pa'ina, Abrahami cui'ne David pa'i macaja'a cuëcuetto catorce pa'ye de ai de'huase'e pa'iji. Davidpi cui'ne Israelita mañare Babiloniana tseseni sasi macaja'a cuëcuetto cui'ne catorce pa'iji. Cui'ne yequë catorce pa'i maca Cristo ai de'opi.

Jesucristore Coase'e

(Lc 2.1-7)

¹⁸Jesucristore coase'e ñeje pa'iji: María i pëca ja'co, José ja're huejaja'coa, ca nëosico paco'ë. Jaje ca nëosicopi ja yë'ta'a tsioni pa'ima'në tsì etapë de'o Maija'quë joyo tutupi. ¹⁹José io ëjë nuñerepa pa'i paji'i. Jaje pa'ita'a nëjo Maríare si'aohua'i pai asajëna, jeoñe coepi. Coa ai jerepa paije ti asama'pëna ise'e jeosi'i cuasapi. ²⁰Jaje cuasaquë pa'ina, Ëjaë huiñaëpi ite huëo hue'ñaja'a ñaini capi: "José David tsëcapë aquë, Maríare ca'rama'ë pa'ijë'ë, nëjore de'huani paye. Io paja'quë cato Maija'quë joyo tsequë api. ²¹Tsihuaë'ni paja'coa. Pacona, i mami Jesure sëojë'ë, huasoquëre. Jaje hue'equë pa'ija'quë api, i paire co'aye yo'ocohua'ire huasoja'quë sëte."

²²Si'aye jaje ti'api, tsoe hue'ña Maija'quëre quëcaiquë ca nëoquë pa'ise'epi, ñeje:

²³Nomio tsìo, ëmë ti yo'oma'copi tsì quë'io de'oni tsihua'ëre pasio.

Jaëpi i mami hue'equë pasipi, Emanuel. Jaje cani cayë, Maija'quë mai ja're pa'iji.

²⁴Ja maca José sëtani mai Ëjaë cuãnese'eje Maríare nëjore pao cuasaquë ti pëani nëjore papi. ²⁵Jaje pa'iquëta'are huejasicohua'i pa'iyepi pa'iyepi pahuë,

mamaquère tē'ya dani i mami Jesús hue'yo macaja'a.

Jesure Do'i Daise'e

2 Judea yejana Jesús coasiquè paji'i, a'ri daripè Belén hue'e daripèna. Ja mu'seña Herodes paji'i, Pai Èjaè, ja yeja cuañequè. Ja mu'seña Jerusaléni daé'è, èsè mèi tē'tepi, yequè èmèohua'i Magos hue'ecohua'ipi. Jaohua'i cato pairiohua'i paé'è, èsè mèi tē'te què'ro acohua'i. Ma'ñoco yo'oye ye'yecohua'ipi cui'ne de'hue tã'ñe cacohua'i paé'è, iti yo'oyere ñajè. ²Jaohua'ipi dani sei'è: “¿Jerore pa'iquè'ni, judío pai Èjaè yure coasiquè? Jeto èsè mèi tē'tepi ñahuè, i ma'ñocore. Jaje ñani daé'è, ite do're jarujè seña'u cajè iñona.”

³Cajèna, pai èjaè Herodes asani ai cuasapi, ¿me yo'ose'ere caye'ni? caquè, cui'ne si'a Jerusalén pa'icohua'i ai cuasahuè, itire asani. ⁴Ja maca pai èjaè si'aohua'ire soipi, Maija'què hue'e ñacaicohua'i èjaohua'ire cui'ne cuañese'e paire ye'yacohua'ire. Soini seni asapi, jaohua'ire, ¿jeron Cristore ça ja'ñe ca nèose'e pa'iquè'ni? caquè. ⁵Caquèna, jaohua'ipi cahuè, ite: Belén Judea yejana coaja'què api, caquè. Maija'què jèjo daoquè tsoe aquè toyapi, ñeje:

⁶Belén maca, Judá yeja pa'ico.

Mè'ère cuañecohua'i jerepa a'rico maca pa'ima'o pa'iyè, mè'è.

Jaje pa'ina, mè'èpi etaja'què api, Èjaèrepa, Israel paire ñacajaja'què.

⁷Cajèna, asani ja maca Herodes Magos hua'ire yahurepa soini iohua'ise'ere seji'i, ¿je yèhua ma'ñoco ñaina, ñare'ni? caquè. ⁸Seni asani ja maca Belénna jaohua'ire jèjo saquè capi: “Saijè'è. Jaron sani asajè'è, de'oyerepa tsihua'è pa'iyere pa'ire pama'què. Jaje ini ti'asicohua'i pani yè'ère dani quèajè'è. Yè'èje sani do're jaruquè sejas'i, ite.”

⁹Jaje pai èjaè caèna, Magos maña saé'è. Saijèna, ma'ñoco iohua'i èsè mèi

tē'te ñasiquèpi du'ru sai sapi. Jaje saiquèpi tsihua'è pa'i hue'ñana nëajani huesèpi, sa tējini. ¹⁰Ja maca Magos maña ma'ñocopi jaje yo'ouna, ñani ai sihuahuè. ¹¹Sihuajè hue'ena sa cacajè ñahuè, tsitu'ure pèca ja'co María ja're uina. Ñani do're ja'runi tsihua'ère de'oquè macani cajè sihuahuè. Ja jeteyo'je iohua'i mahuèa mañare hui'yoni oro, huèò sène cui'ne mirra ite isihuè, ja do'ire. ¹²Ja jeteyo'je Maija'quèpi huèò hue'ñaja'a quèapi, Herodes què'ro co'ima'pè pa'ijè'è, caquè. Jaje quèaèna, yequè ma'aja'a co'ihuè, iohua'i yejana.

Egíptona Catise'e

¹³Jaohua'i Magos saisi jeteyo'je Èjaè huiñaèpi huèò hue'ñaja'a ñani Josére capi: “Huèni tsihua'ère cui'ne pèca ja'core sai sajè'è, Egípto yejana. Jaron sani pèajè'è, yè'èpi yeque yo'oye pa'ito caèna, yo'oja'què. Yure cato Herodespi tsihua'ère huani jeosi'i caquè co'èja'què api. Ja do'ire saijè'è.”

¹⁴Jaje caèna, José huèni tsihua'ère cui'ne i pèca ja'core sètoni ñami sai sapi, Egíptona. ¹⁵Jarote paé'è, Herodes ju'i macaja'a. Tsoe aquè Maija'quère quèacaiquèpi Èjaèpi caquèna, toyapi: “Egíptopi yè'è mamaquère soihuè” ja toyase'epi ti'aèna, jaje yo'ohuè.

Tsire Huaise'e

¹⁶Ja maca Herodes, Magos hua'i yè'ère co'aquè api cajè yo'ore caquè ai pèi tsire caya ometèca pacohua'ire cui'ne ai tsitu'ñare huani jeajè'è, cuañepi. Belén pa'icohua'ire, cui'ne iti yèrèhue pa'icohua'ireje caquè, caya ometèca ma'ñoco pa'i huèose'e pa'iji, Israel pai tã'ñe pa'iohua'i case'ere cuasaquè jaje yo'opi. ¹⁷Jaje yo'oquèna, ti'api, Maija'quère quèacaiquè Jeremias ñeje toyaquè pa'ise'e.

¹⁸Rama què'ropi, cuiye cui'ne jaiye oi yè'lo jutaquèna asahuè.

Jao cato Raquelpi mamajëni oco'ë.

Yëhuotojê asaye coeo,

Mamajëpi tsoe jujusicohua'i pa'ijëna.

¹⁹ Herodes ju'isi jeteyo'je, Ëjaë huiñaëpi Josére huëo hue'ñaja'a ñaini capi, Egíptore pa'ina:

²⁰ “Huëni tsihua'ëre më'ëpi çoni, cui'ne pëca ja'core huëoni co'ijë'ë, Israel yejana. Tsoe tsihua'ëre huajo yëjê pa'isicohua'i juju sahuë.”

²¹ Ja maca José huëni tsihua'ëre cui'ne pëca ja'core sai sapi, Israel yejana.

²² Jaje saiquëta'a José asapi, Herodes mamaquë Arquelaopi pëca ja'quë yo'ora'ase'ere yo'o'ji cajëna. Jaje asani jaro saiye ca'raquëna, huëo hue'ñaja'a Maija'quëpi quëaëna, Galilea yeja quë'rona saji'i. ²³ Jarona ti'ani Nazaret huë'e daripëna pëapi. Jaje yo'quëna, Maija'quëre quëacacohua'i ca nëojê pa'ise'e ti'api, “Jesús Nazareno pa'ija'quë api” case'e.

Juan Oco Doquë Cuëne Yeja Pa'ie

(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

3 Ja mu'seña Juan oco doquëpi Judea cuëne yejana soquë peo hue'ñana Maija'quë cocare quëaquë daji'i. ² Ñeje caquë: “Ma'tëmo cuañeñe ja'yere pa'iji. Ja do'ire ja'rë cuasase'e jeoni ponëjê'ë.”

³ Iquë Juan yo'o ja'ñere Maija'quëre quëacaiquë Isaías toya'aji'i, ñeje:

Cuëne yejapi pai ñeje cuiye asa cuañoji. Ne de'huajë'ë, Ëjaërepa ma'are.

Nui ma'arepa hui'yocaijê'ë.

⁴ Juan ju'i ca camello nañapi nesico paji'i. Cui'ne i tëicaje ca'ni me paji'i. Jaje pa'ipi pu'suni aji'i. Cui'ne mejaë payare ocuequë paji'i. ⁵ Jerusalén daripë pa'icohua'i, cui'ne si'ahua'i Judea yeja pa'icohua'ije, cui'ne Jordán tsiaya ja'ye maca pa'icohua'ije i quëaye daijê asahuë. ⁶ Jaohua'ipi iohua'i co'aye yo'ose'ere oijê quëacohua'ini Juanpi Jordán tsiayana dopi.

⁷ Jaje yo'quëna, jai pai fariseohua'i cui'ne saduceohua'i çoni oco do cuañonu'u cajê daijëna, Juanpi ñani capi, jaohua'ire: “¡Aña tsëcapë acohua'i! ¿Nepi mësarute quëare'ni, Maija'quë nejoñe, ti'añere jëajë'ë, cajê?”

⁸ Jaje pa'ito nuñerepa ponësicohua'i yo'oyere yo'ojë'ë, tiña ñañerepa ja'në pa'ise'e jeoni. ⁹ Cui'ne mësaruja'a sa'ñe yëquë Abraham tsëcapë acohua'i a'ë cama'pë pa'ijë'ë. Care payë, Maija'quëpi iye quëna pëaque ipi yëni Abraham tsëcapëre neñe pa'iji. ¹⁰ Jaje pa'ina, tsu'upo tsoe niusicoa, soquë ñëa cueja'core. Si'a soquë ñëa de'o ca quëi ma'ñe cuëni tãoni ëo ja'ñe a'ë.

¹¹ Yë'ë nuñerepa ocopi doyë, mësarute, ja'në cuasase'e jeoñere iño ja'ñere. Jaje pa'iquëta'are jeteyo'je daiquë api. Jaëpi yureta'a Maija'quë joyopi cui'ne toapi doja'quë api, jerepa pa'ipi. Yë'ë cato ite de'oye necaiye ti'ama'quë a'ë. ¹² Tsoe i jëtëpi pala cajiji, trigo ne de'huaquë jorose'e tirona huahueja'core. Iti care pase'e huë'ena de'huaquë, iti jorose'e se yayama'a toana ëoja'quë api.”

Jesure Doye

(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

¹³ Juanpi dojaquë caquë Jesús Galileapi Jordán tsiayana daji'i. ¹⁴ Jaje daquëna, Juan du'ru macarepa coepi, doye. Jaje coequë capi, Jesure:

“Yë'ëpi më'ëni do cuaño'ñe pa'i a'ë. ¿Me yo'quë yë'ë quë'rona daquë'ni?”

¹⁵ Caquëna, Jesús ite capi:

“Yures'e jaje pa'ijaquë. Coa Maija'quë yëyeje pa'ye yo'oye pa'iji.”

Caëna, ja maca Juanpi sehuoni dopi. ¹⁶ Jesús do cuañosiquëpi tsiayapi tumasi maca, ma'tëmopi hui'yo sai maca Jesús ñapi, Maija'quë joyopi su'teje pa'ipi i siopë quë'rona nëca meina. ¹⁷ Ja maca ma'tëmopi yë'ose'e ñeje pisiquëna, asahuë: “Iquë api, yë'ë mamaquë. Jaëni sihuaquë pa'iyë.”

Jesure Neñañe*(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)*

4 Ja jeteyo'je Maija'quë joyopi sai sapi, cuene yejana, huati neñajaquë caquë.

²Jarote paji'i, cuarenta mu'seña cui'ne cuarenta ñamiña ti ao aimal'quëpi. Jaje pa'ina, ao ëaye nëji'i, ite. ³Ja maca huatipi Jesure tsio dani neñasi'i caquë capi:

“Maija'quë mamaquërepa pani iye quëna pëare pan de'huajë'ë.”

⁴Jaje caquëna, Jesupi ite sehuopi:

“Toyase'e caji: Coa pan aïne mañapi pa'iyepi peoji, pai. Coa ai jerepa Maija'quë cayere yo'oyepi pa'iyepi pa'iji.”

⁵Ja maca huatipi Jerusalenna sapi, Maija'quëre se huë'e ëmëje'ena.

⁶Cui'ne jaroni capi, ite: “Maija'quë mamaquërepa pani inopi tomejë'ë, yejana. Toyase'e caji, ñeje:

Maija'quëpi i huinaohuaire cuañeina, jëñapi tse'e pajëna, quëna pëna i quëo ja'hua a'si tomeñe peoye tomeja'quë api.”

⁷Caquëna, Jesupi ite sehuopi:

“Yequë huë'ñapi toyase'eje caji: ‘Më'ë Ëjaë Diusure neñasi'i caquë yo'oma'ë pa'ijë'ë.”

⁸Tijupë huatipi sa copi, jai cutihuëna. Jarona sani si'a yejaña pa'iyere cui'ne si'aye io de'oyere inopi. ⁹Inoquë capi, ite: “Yë'ëpi më'ëre si'aye iyere isisi'i, më'ëpi yë'ëni do're ja'runi de'oquëre pani caquë pa'lito.”

¹⁰Caquëna, ja maca Jesupi ite capi: “Saijë'ë, Satanás. Toyase'e caji:

Më'ë Ëjaë, Diusuni de'oquëre pa'ni caquë sihuajë'ë.

Cui'ne jaëse'ere te'ire necaijë'ë.”

¹¹Ja maca Jesure josa yo'osiquë huati saquëna, huinaohua'i dani de'oyerepa neca'ë.

Jesús Galilea Yejana Yo'o Huëoye*(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)*

¹²Juan co cuañosiquë pa'iji. Asani Galilea yejana saji'i, Jesús. ¹³Jaje saisiquëta'a pëama'ë paji'i, Nazaret daripë. Pëama'ë Capernaum daripëna sani paji'i, jaira tëtëpa pa'icóna, Zabolón cui'ne Neftalí yeja quë'rona.

¹⁴Jaje yo'opi, Isafas Maija'quëre quëacaiquë toyaquë pa'ise'epi ti'ajaquë caquë i toyase'e caji:

¹⁵“Zabolón cui'ne Neftalí yeja pa'icohua'ipi,

Jai tsiaya tëtëpa ma'a pa'icohua'ipi,

Jordán tsiaya je te'te pa'icohua'ipi,

Galilea judío pai peo huë'ña pa'icohua'ipi.

¹⁶Nea huë'ñare pa'isicohua'ipi

Jaiye miañere ñahuë.

Cui'ne ju'inëpi tëhuosicohua'i pa'isicohua'ini,

Miañere papi ñata saopi.”

¹⁷Ja maca Jesús quëa huëopi, ñeje caquë: “Ja'ne cuasase'e jeoni ponëjë'ë, ma'tëmo cuañeñe ja'yere pa'iji.”

Cuatro Hua'i**Yo'ecohua'ire Jesús Soiye***(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)*

¹⁸Jesús Galilea jaira tëtëpaja'a saiquëpi ja maca ñapi, cayahua'ire, yo'jeipi cui'ne maja'yëpi pa'ijëna. Simón jare ipi yequë mami Pedro hue'equëpi, cui'ne i yo'jei Andrés pa'ë. Hua'i yo'ecohua'i sëte tsiayana yo'eñu'u cajë yo'e nëare jea desohuë. ¹⁹Ja maca Jesús capi, jaohua'ire:

“Tuijë'ë, yë'ëni. Yë'ëpi paire yo'ecohua'ire nesi'i, mësarute.”

²⁰Jaje ca maca iti macapi iohua'i yo'e nëa se jeoni i ja're con saë'ë.

²¹A'tri maña seña maca Jesús saiquëpi ñapi, cui'ne cayaohua'ire yo'jeipi, maja'yëpi pa'ijëna. Jaohua'i cato Zebedeo mamajë pa'ë, Jacobo cui'ne Juan. Ja-

hua'ipi pëca ja'quë ja're conì ìohua'i yo'e nëare que'quejë jai yohuëre pa'ë. Pa'ijëna, jaohua'ire Jesupi soipi. ²²Soina, itì macapi yohuëre jeoni cui'ne pëca ja'quëre sai'yë canì ì ja're conì sa'ë.

Jesús Jai Paire Ye'yaye

(Lc 6.17-19)

²³Jesús si'a hue'ña Galilea quë'ro ye'yarojaj'i, paì tsi'si hue'ñana. De'o cocare quëaquë, cui'ne Maija'quë cuañeñe ayere quëaquë cui'ne si'a ju'ì dahuë jujuquë cuji'ì. ²⁴Jaje yo'oquëna, Jesús yo'oye Siria yeja pa'icohua'ì asahuë. Asani si'aohua'ì ai yo'ocohua'ire dahuë, ì quë'rona. A'si ju'icohua'ire, co'a joyo hue'ecohua'ire, hue'hue dahuë ju'icohua'ire, cui'ne quë'quë dahuë ju'icohua'ire dahuë. Dajëna, Jesupi jupupi. ²⁵Jaje yo'oquëna, jai paì Galilea acohua'ipi Decápolis pa'icohua'ipi, Jerusalén pa'icohua'ipi, cui'ne Judea yeja pa'icohua'ipi cui'ne Jordán tsiaya je te'te pa'icohua'ipi conì ite pe'tehuë.

Cutihuë Pa'ì Quëase'e

5 Si'a paire Jesús ñani ai cutihuë mëni jarona ja'rupi. Ja'runa, ite ye'yecohua'ipi ì quë'rona tsi'sihuë. ²Ja maca Jesupi ye'ya huëopi, ñeje caquë:

³“Joyo pa'iyë caraji cajë asacohua'ipi sihuacohua'ì pa'iyë, Ma'tëmo ìohua'ì tseco pa'iyë sëte.

⁴Oicohua'ipi sihuacohua'ì pa'iyë, Maija'quëpi ìohua'ì oiyere ne de'huacaija'quëni.

⁵Teaye pa'ì a'ë cuasa joyo hue'ecohua'ì maña sihuacohua'ì pa'iyë, Maija'quë ca nëosi yejare pa'ija'cohua'ipi.

⁶Sihuacohua'ì pa'iyë, nuñere pare yo'oñu'u cajë ao ëa ju'ìñeje pa'ye cui'ne oco ëa ju'ìñeje pa'ye nuñerepa yo'oyere yëcohua'ì cato. Jaje pa'ina, Maija'quëpi cõcaina, de'hue yo'o ti'aja'cohua'ì a'ë, ìohua'ì yëye.

⁷Ai yo'ocohua'ire oijë cõcaicohua'ipi sihuacohua'ì pa'iyë, ìohua'ireje Diusupi oi ñaquë cõcaija'quëni.

⁸De'o joyo hue'ecohua'ì cato sihuacohua'ì pa'iyë, Maija'quëre ñaja'cohua'ipi.

⁹De'oye jo'cua pa'iyere cajë ai yo'ocohua'ì cato sihuacohua'ì pa'iyë, Maija'quë mamajërepa pa'ija'cohua'ipi.

¹⁰Maija'quë yëyere yo'ojëna, yecohua'ipi sañope josa yo'ojëna, ai yo'ocohua'ì cato sihuacohua'ì pa'iyë, ma'tëmo ìohua'ì tseco pa'iyë sëte.

¹¹Mësarute pa'ipi co'acohua'ì a'ë cajë, co'aye yo'ojë, cosojë sañope cacohua'ì pa'ito sihuacohua'ì pa'iyë, y'ë do'ire ca cuañojë. ¹²Ai yo'osicohua'ì cato jaiye ma'tëmona de'huacaisi co'amaña payë. Jaje pa'ito ai sihuajë de'oye pa'ijë'ë, co'a ju'ìñe peoyerepa, yure mësarute yo'oyeje pa'ye Maija'quëre tsoe quëcaicohua'ireje sañope yo'ojë pa'ahuë'ë.

Asije Pa'iyë Cui'ne Iye Yeja Paire Miacaieye

(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

¹³Mësaru a'ë, asije pa'iohua'ì, iye yeja pa'ini. Jaje pa'iohua'ita'a sai ja'ñere carajaisicohua'ì pani cõcaie peoji. Jaje pa'ina, ti cõcaie peocore yejana jecoye pa'iji, pa'ipi tsa'cujëna, uija'core.

¹⁴Mësaru toaje pa'iohua'ì pa'iyë, yecohua'ire miacaieye iye yeja pa'ini. Paì daripëpi ai cutihuëre pa'ini peoji, catiye. ¹⁵Mahuë sa'nahuëna nëcoja'conì toaje tsëoma'cohua'ì a'ë. Coa ai jerëpa huë'te pa'icohua'ire miacaija'conì tiñarepa nëcocohua'ì a'ë. ¹⁶Jaje mësaruje tiñarepa paire miacaicohua'ì pa'ijë'ë. Jaje pa'ijëna, paije mësaru de'oye pa'iyere ñajë mësaru ja'quë ma'tëmo pa'iquëre jaohua'ijë sihuajë de'loquë api, caji'cohua'ire.

Jesús Cui'ne Cuañese'e

¹⁷Yë'ëpi Moisés cuañese'ere cui'ne Maija'quëre quëcaicohua'ì ye'yase'ere

nejosi'i caquë daisiquë api cuasama'pë pa'ijë'ë. Yë'ë cato jaohua'i case'eje pa'ye yo'o ti'asi'i, caquë daisiquë a'ë. ¹⁸ Jaje pa'ina, nuñerepa cayë, mësarute. Jä yë'ta'a ma'tëmo cui'ne yeja pa'ito cuañese'ere te'e toya e'quehuëje nejoñe peoji, cui'ne te'e coca yë'opojë. Jaje pa'ina, si'aye ca nëose'e ti'a macaja'a pa'i ja'ñe a'ë. ¹⁹ Jaje pa'ina, iye cuañese'e ayere de'oye seuhoma'quëpi ai a'riquë macapi, päini i yo'oyeje pa'ye se ye'yasiquë pani, ai a'riquë maca ma'tëmo cuañe hue'ñana pa'ija'quë api. Jaje pa'iquëta'are de'oye seuhocaiquëpi yecohua'ire i yo'oyeje pa'ye se ye'yasiquë cato Maija'quë cuañe te'tena jaiquë pa'ija'quë api. ²⁰ Jaje pa'ina, mësarute cayë. Mësarupi cuañese'e ye'yacohua'ire cui'ne fariseohua'ire tëtö sani nuñerepa Maija'quë yëyere yo'oma'cohua'i pani ma'tëmo cacaye peoji.

Jesupi Ye'yaye, Pëiñe Ayere

(Lc 12.57-59)

²¹ Mësarupi asahuë, mësaruru aiohua'ire case'e: 'Huani jëoma'ë pa'ijë'ë. Jaje pa'iquëta'are huani jëosiquë pani pa'ito i yo'osi do'ire sañe pa'iji cajë ña de'huaye pa'iji.' ²² Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë, coa yo'jeire pëisiquëje i pëisi do'ire sañe pa'ina. Ña de'hua cuañe pa'iji cui'ne yo'jeire tea ju'iquëreje i tea ju'i do'ire sañe pa'ina, ca tëji ëjaohua'ipi ña de'huaye pa'iji. Cui'ne yo'jeire huesë ai caquë cato toa yejana saiyere pa'iji.

²³ Jaje pa'iyë sëte, Maija'quëre isisi'i caquë saquëpi më'ë yo'jeipi më'ëre sañope cayë payere cuasani. ²⁴ Iti macana më'ë isisi'i caquë saye oani co'ini më'ë yo'jei jare cajei de'ojë'ë. Jä maca yureta'a sani më'ë isisi'i caquë dase'e Maija'quëna isijë'ë.

²⁵ Jaje pa'ina, më'ëni co'aye yo'opi caquë yequëpi, pai yo'oye ña de'hua hue'ñana saquë pa'ito iti më'ëre co'aye yo'opi caquë saquëni jä sai ma'ana

ca de'huajë'ë, pai yo'oye ñaquëna, quëaye paja'quëre. Pañe cato pai yo'oye ñaquëna, quëaëna, asani jaëpi yureta'are më'ëre paire cocohua'ina se cuañeina, co hue'ñana coja'cohua'i a'ë. ²⁶ Nuñerepa cayë, cosi maca yureta'a, jaropi etaye peosipi, më'ë curiquë të'ña maña si'aye saima'ë pani.

Yequë Nomiore Yo'oye Ayere Jesús Case'e

²⁷ Mësarupi asacohua'i a'ë, tsoe case'e: 'Yequë nëjore yo'oma'pë pa'ijë'ë.' ²⁸ Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë. Nomioni yëjë ëaye ñasicohua'i pani, tsoe yeconi nomiore yo'ose'e pa'iji, joyopi iote se cuasase'epi.

²⁹ Jaje pa'ina, më'ë ëja te'te ñacoapi tayoyena ne taoco pa'ito dutani so'ona jëcojë'ë. Ai jerepa de'oji, më'ë capë acose'ere nejoñepi si'a më'ë capë toa yejana nejo cuañe paja'core. ³⁰ Cui'ne yeque panita'a, më'ë ëja te'te jëtëpi tayo yo'oyena sa yëtö tëtö tëani so'ona jëcojë'ë. Ai jerepa de'oji, te'e te'te capë ne joto si'a capë toa yejana nejo cuañe paja'core.

Jesús Ye'yase'e, Huejasicohua'ipi Jëcoyere

(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

³¹ Jä'në tsoe case'e pa'iji: 'Nëjore jëoquë pani iti jëoco do'ire quëaquë toyasi ja'huare isiye pa'iji.' ³² Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë. Ejëpi yequë ëmëohua'ire yo'oma'coni nëjore coa jëocoquë pani i do'ire yequë ëmëre yo'ojacore neji. Jaje pa'ina, jëocosiconi yequëpi huejani yequë nëjore yo'oquë de'oji. Jä do'ire si'a jupë co'aye yo'o huesëyë.

Jesús Ye'yaye, Care Payë Cayë Ayere

³³ Mësarupi asacohua'i a'ë, tsoe acohua'ire case'e: 'Mai Ejaë ña hue'ñana care payë ca huesosicohua'i cato jare neñe pa'iji, iti ca nëose'e.' ³⁴ Jaje

pa'iquëta'are yë'ëpi cayë. Yequena se ca co'ijajjè care payë cajë cama'pë pa'ijjè'ë. Ma'tëmona se ca co'ijajjè care payë cama'pë pa'ijjè'ë. Jaro cato Maija'quë ñu'i sailhuë a'ë. ³⁵ Yejana se ca co'ijajjè care payë cama'pë pa'ijjè'ë. Jaroje Maija'quë tsa'cupa hue'ña'a'ë. Jerusalénna se ca co'ijajjè care payë cama'pë pa'ijjè'ë. Jaoje Mai Ejaërepa daripë a'ë. ³⁶ Cui'ne mël'ë sïopëna co'ye ca co'ijajjè care payë cama'ë pa'ijjè'ë. Je poja'icore cui'ne neacore ne ti'añu'ju caye'ni. Coa Maija'quëse'e neñe pa'iji. Jaje pa'lito jaje caye pajjè'ë. ³⁷ Coa te'e nuñe cajjè'ë, 'jaë'ë' panita'a 'pañë'. Jaje pa'iquëta'are ai jerepa se tuajjè caye cato huati aye a'ë.

Jesús Ye'yayere, Pëijjè Saiñe Ayere

(Lc 6.29-30)

³⁸ Mësarupi asacohua'i a'ë, Moisés cuañese'e caye: 'Yequë ñacoare nejocaiquë pani i ñacoapi saiñe pa'iji. Cui'ne yequë cujire tëtto jëyoquë pani i cujipi saiñe pa'iji, cui'ne nejo cuañoquë.' ³⁹ Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë, mësarute. Co'a paire sañope saïma'pë pa'ijjè'ë. Coa ai jerepa tsiana tëttoquë pa'lito, yequë te'te tsiaje nëocaijje'ë, tëttojaquë. ⁴⁰ Cui'ne, yecohua'ipi mël'ëre isijjè'ë cajë, mël'ë camisare jio pa'lito, dëi ju'li caje isijjè'ë, sajjajë. ⁴¹ Yeque co'amañare hue'equë te'e kilómetro sacaijje'ë, cajë cuañesicohua'i pa'lito ai jerepa caya kilómetros hue'ecaijje'ë. ⁴² Yequëpi mël'ë co'amañare sequë pa'lito isijjè'ë. Cui'ne ne tējini co'yosi'i caquë pa'lito isijjè'ë. Coa ësema'ë pa'ijjè'ë.

Mël'ëre Sañope Yo'ocohua'ire Oijjè'ë

(Lc 6.27-28, 32-36)

⁴³ Cui'ne asacohua'i a'ë, mësarute tsoe case'e: 'Oijjè'ë, mël'ë cajeire, mël'ëre oiquëni, cui'ne mël'ëre sañope yo'oquëni oima'ë pa'ijjè'ë.' ⁴⁴ Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë, mësarute. Oijjè'ë, mësarute sañope yo'ocohua'ire. Mësarute

co'aye cacohua'ire, de'oye pa'li ja'ñere cacaijje'ë, mësarute coecohua'ire de'oye yo'ojjè'ë cui'ne mësarute tea ju'ijjè cui'ne co'aye yo'ocohua'ire oijjè Maija'quëre seccaijje'ë. ⁴⁵ Jaje mësarute yo'ojjè Maija'quë mamajë pa'ija'cohua'i a'ë, i yo'oyeje yo'ojjè. I je'quë co'acohua'ire, cui'ne de'ocohua'ire ëšëcaire necaji'i. Cui'ne ocoyeje si'aohua'ire necaji'i. ⁴⁶ Jaje pa'iquëta'are mësarupi mësarute oicohua'ise'ere de'oye yo'ojjè pa'icohua'i pani, ¿Iquëre mësarute isi cuañoja'cohua'i a'ni, ja' yo'osi do'ipi? Curiquë pa'li do'i secohua'i yo'oyeje yo'osicohua'i pani. ⁴⁷ Mësarute yo'je tsise'ere pëpajjè yo'oni ¿Iquere de'oye yo'oye'ni? Si'ahua'i Maija'quëre sehuoma'cohua'i yo'oyere yo'oni. ⁴⁸ Nuñerepa de'oye yo'ocohua'i pa'ijjè'ë, mësarute ja'quë nuñe yo'oquë ma'tëmto pa'iquëje pa'iohua'i.

Jesús Ye'yaye, De'oyerepa Yo'oye Ayere

6 Paini de'oye yo'oyere iñoñu'u cajë yo'oma'pë pa'ijjè'ë. Jaje cuasajë yo'ocohua'ire cato mësarute ja'quë ma'tëmto pa'iquëpi de'huacaisi co'amaña isiye peoji. ² Jaje pa'ina, mësarute peocohua'ini cöcaisicohua'i pani si'a pai asajajë cajë carojaima'pë pa'ijjè'ë, coa cacohua'i yo'oyeje. Jaohua'i cato pai tsis'isi huë'ñana cui'ne ma'añana carojaicohua'i a'ë, paipi de'ocohua'i a'ë, cajajë cajë. Jaje pa'ina, yë'ë mësarute nuñerepa cayë, jaje yo'ocohua'i cato tsoe payë, iohua'i yo'odire isi cuañose'e pai sihuacaiyere. ³ Jaje pa'ina, mël'ëpi peocohua'ire co'amaña isiquë pani, mël'ëse'e yahuerepa isi tējijjè'ë, mël'ë de'ocajejere quëaye peoye. Coa ne ma'ñeje pa'li pa'ijjè'ë. ⁴ Coa yahue yo'ojjè'ë. Cui'ne mël'ëpi jaje yahue yo'oquëna, mësarute Ja'quëse'e ñasiquëpi mël'ëre co'amaña isisipi, de'huacaise'ere.

Jesupi Ye'yapi Señere

(Lc 11.2-4)

⁵ Cui'ne mésarupi secohua'i pani coa cacohua'i yo'oyeje yo'oma'pë pa'ijë'ë. Coa cacohua'i cato pai tsi'sisi huë'ñana huëni nęcani cui'ne ma'aña sonohuëapi señere yęcohua'i a'ë, paipi ñajajë cajë. Care payë, ja yo'ose'epi tsoe payë, io-hua'i yo'o do'ire isi cuañose'e pai sihuacaiyere. ⁶ Jaje pa'ina, mël'ëpi sequë pani mël'ë tu'rihuëna cacani eta sa'ro sioni më ja'quë mël'ë ja're conï pa'iquëni sejë'ë, jaropi. Ja maca mël'ë ja'quë mël'ë yahue yo'oye ñaquëpi, mël'ëre de'huacaisi co'amañare isija'quë api.

⁷ Maija'quëre se maca cui'na yë'ore ca coma'pë pa'ijë'ë, do'i peoyepi. Maija'quëre sehuoma'cohua'ipi jaiye te'oni cajëna, Diusu asacasipi cajë cuasacohua'i a'ë. ⁸ Jaohua'ijë pa'iohua'i pa'ima'pë pa'ijë'ë, mësaru cato. Mësaru ja'quë cato tsoe ñaji, mësarute caraye ja yë'ta'a mësaru ite sema'në. ⁹ Jaje pa'ina, mésarupi secohua'i pani ñeje sejë'ë:

'Ma'tëmo pa'iquë yëquë ja'quë,
De'oyere pa'ë case'e pa'ijaquë, mël'ë
mami.

¹⁰ Mël'ë cuañeñepi daijaquë yëquëna.

Mël'ë yëyepi yo'oye pa'ijaquë, iye yejaje
jaro ma'tëmo yo'oyeje pa'ye.

¹¹ Yurepi isijë'ë, ao mañaje yëquëre
caraye.

¹² Yëquë co'aye yo'ose'ere oi ne de'hua-
caijë'ë, yequëre co'aye yo'osico-
hua'ire yëquë oijë ne de'huacaiyeje
pa'ye.

¹³ Yëquëre neñañepi daina, coa ña-
ma'ë, co'ayere esa nejocajë'ë. Mël'ë
tse a'ë cuañeñe, jerepa pa'i pa'iyee
cui'ne de'oyerepa, carajaiñe peoye-
erepa. Jaje pa'ijaquë.'

¹⁴ Jaje pa'ina, mësarute co'aye
yo'ocohua'ire oijë ne de'huacajë'ë.
Mésarupi jaje yo'ocohua'i pa'ito, Diusu
ma'tëmo pa'iquëje mësaru tayoyere

oi ne de'huacajë'quë api. ¹⁵ Jaje
pa'iquëta'are mësarupi yecohua'ire
co'aye yo'oyere oijë pa'ijaquë cajë
ne de'huacaiye pato mësaru ja'quë
ma'tëmo pa'iquëje mësaru tayo
yo'oyere oi ne de'huacaiye pasipi.

Aoma'pë Señe

¹⁶ Jaje pa'ina, mësarupi ao aima'pë
secohua'i pani coa cacohua'i yo'oye-
je pa'ye oiyeye pa'i tsia neni yo'o-
ma'pë pa'ijë'ë. Jaje yo'ocohua'i cato
paipi ao aima'cohua'ipi yo'oyë cajajë
cajë yo'oyë. Care payë, jaje yo'oni
tsoe iye yejana payë, de'huacaisi co'a-
maña. ¹⁷ Jaje pa'iquëta'are mël'ëpi ao ai-
ma'quëpi sequë pani, tsia si'sini cui'ne
nañaje de'oye yojë'ë. ¹⁸ Mël'ë ao ai-
ma'quëpi seña paije ña ti'añe paja'co-
hua'ire, coa mël'ë ja'quë mël'ë ja're conï
pa'iquëse'e asajaquë, mël'ëre de'huacaisi
co'amaña isija'quëse'e.

Ma'tëmo Co'amaña

(Lc 12.33-34)

¹⁹ Iye yejana jaiye co'amaña tsiso
timëma'pë pa'ijë'ë, pu'ju ai huë'ñana,
co'amaña ne huesë huë'ñana, co'amaña
ñacohua'i cacajë ima huë'ñana. ²⁰ Ai
jerepa ma'tëmo co'amañana tsi'so
timëjë'ë, pu'juje aima'tona, co'amañaje
ne huesëma'tona, cui'ne co'amaña
yahue imama'tona. ²¹ Ja maca yureta'a
mësaru joyopi co'amaña pa'i huë'ñare
cuasajë pa'ija'cohua'i a'ë, mël'ë.

Mai Capëre Miacaiye

(Lc 11.34-36)

²² Më ñaco ca cato mël'ë capë mia-
caiye a'ë. Jaje pa'ina, mël'ë ñaco capi
de'oye pa'ito, si'ao mël'ë capëje io mia-
caiye pasipi. ²³ Jaje pa'iquëta'are mël'ë
ñaco capi co'ayere cuasaquë ñaño pa'ito,
si'a mël'ë capëje nea huë'ñare pa'iji.
Jaje pa'ina, mël'ë ñañepi nea'ñere pa'ito,

ñaco ca neaṇe jerepa neaṇe pa'iji, yequėje!

Diusu Cui'ne Curiquē

(Lc 16.13)

²⁴ Te'ipi caya ějaohua'ire necani ti'aṇe peoji. Jaje pa'ina, yo'o jujani yequēni coequē, yequēni oiye pa'iji panita'a yequēni de'oye sehuoquē, yequēni de'oye sehuoma'ē saṇope caye pa'iji. Jaje pa'ina, Maija'quēre cui'ne curiquēre necani ti'aṇe peoji.

Maija'quē I Mamajēre Ñacaiye

(Lc 12.22-31)

²⁵ Mēsaru te cayē, ¿jere aija'cohua'i a'ni? ¿jere ucujē pa'ija'cohua'i a'ni? panita'a ¿jere caña ju'ija'cohua'i a'ni? cuasajē co'a ju'ima'pē pa'ijē'ē, caquē. Mēsaru pa'iyepi ao aiṇe jerepa do'i quē'ye a'ē. Cui'ne capēpi caña jerepa do'i quē'ye a'ē. Jaje pa'ito ¿me airepa co'a ju'iṇe'ni? ²⁶ Ñajē'ē, pi'ani peo de'oto cu'icohua'ini ao tama'cohua'ita'a, tēama'cohua'ita'a tēani huē'ena de'hua-ma'cohua'ita'a, de'hue mēsaru ja'quē ma'tēmo pa'iquēpi acoquēna, pa'icohua'ini. Mēsaru cato pi'a jerepa do'icohua'i a'ē. ²⁷ Jaje pa'ina, mēsaru aquē ¿nepi ai jerepa co'a ju'i do'ipi jerepa tsoaquē ai de'oja'quē a'ni?

²⁸ Jaje pa'ito ¿Me yo'ojē caña ju'iyere cuasajē co'a ju'iṇe'ni? Ñajē'ē, airo de'o joro mēañere, co'amaña ne ma'ñepi cui'ne oya ma'ñeta'a, ²⁹ pai ějaē Salomón maca ju'ise'e seña maca de'o joro a'ē. De'o hue'ñare pare pa'inije jorohuēje pa'irepa ju'iyepi. ³⁰ Jaje taya je'quē esa pani tomeñeta'a Maija'quēpi de'o joro suñacaiji, se ñataquēna, toapi ěo ja'ñeta'a. Jaje pa'ina, mēsaru paire pare sēte Maija'quē jerepa de'oye ñacasipi. ¡Necaiye paja'quē api, cuasacohua'i

maña! ³¹ Jaje pa'ito, co'a ju'ima'pē pa'ijē'ē, '¿iquere aija'cohua'i a'ni, cajē panita'a iquere ucuja'cohua'i a'ni, cajē panita'a iquere ju'ija'cohua'i a'ni?' cajē. ³² Iye yeja pai cato jaje cajē oijē pa'iyē. Jaje pa'iquēta'are mēsaru cato payē, ja'quēre, ma'tēmo pa'iquēre, si'aye mēsaru te caraye ñaquē pa'iquēre pani. ³³ Jaje pa'ina, Maija'quē quē'rore cuasajē cui'ne i yēyere de'oye yo'ojē pa'ijē'ē, Jaje cuasajē yo'ocohua'ini si'aye iti caraye isija'quē api. ³⁴ Jaje pa'iyē sēte co'a ju'ima'pē pa'ijē'ē, ñamina'a pa'i ja'ñere. Ñamina'a cato yeque co'a ju'iṇere isija'coa. Jaje pa'ina, ñamina'a pa'i ja'ñere se co'a ju'ima'pē pa'ijē'ē. Jaje pa'ina, mu'seña ñape tiṇe co'a ju'ijē ai yo'oye daji.

Pai Yo'oyere Ña De'hua Caye

(Lc 6.37-38, 41-42)

7 Yecohua'i tayoyere pai yo'oyere ña de'huacohua'i cayeje cama'pē pa'ijē'ē, Maija'quēpi mēsaru tayoyere saṇope caye paja'quēre. ² Jaje pa'ina, mēsaru yecohua'ire tayoyē case'ejē pa'ye, cui'ne mēsaru te jaje tayoyē caja'quē api cui'ne mēsaru yecohua'ire yo'ose'ejē pa'ye cui'ne yo'oja'quē api. ³ Jaje pa'ito ¿me mē'ē yo'jei ñacoa ju'i ne'cua ña ti'aē'ni, mē'ē ñacoa ju'iconire jai soquē tsaroje pa'iore ña ti'ama'quēta'a? ⁴ ¿Me mē'ē ñacoare soquē tiroje pa'ioipi ju'iona, 'Dajē'ē. Dutacasi'i, mē'ē ñacoa ne'cua ju'icore casi'ni?' ⁵ ¡Coa caquē maca! Du'ru macarepa mē'ē ñacoa tiro ju'iconi duta jeoni, ja maca de'oye ñaquē mē'ē yo'jei ñacoa ne'cua ju'icoreje dutacaiye pa'iji.

⁶ Jo'ya yaina de'oyere pare isima'pē pa'ijē'ē, mēsaru co'ye ponēni cucu huesojē peo hue'ñarepa. Sesena mēsaru jai do'i yi'yore ocaima'pē pa'ijē'ē, tsa'cu huesojē.

**Señe Co'eye, Cui'ne
Eta Sa'rona Tēcaye**

(Lc 11.9-13; 6.31)

⁷ Isijë'ë cajë seto Diusupi isija'quë api. Co'ecohua'ipi tija'cohua'i a'ë. Eta sa'rona t'ëcacohua'ini hui'yocaiye pa'iji. ⁸ Jaje pa'ina, isijë'ë caquë sequëpi isi cuãñoja'quë api. Cui'ne co'equëpi tija'ne pa'iji. Cui'ne eta sa'rona t'ëcaquëni hui'yocaiye pa'iji.

⁹ Ique emëpi ¿Mësaruru aquë mamaquëpi panre seina, quëna përe isiquë pa'iquë'ni? ¹⁰ Panita'a ¿tsiaya hua'ini seina, añani isiquë pa'iquë'ni? ¹¹ Jaje pa'ina, cayë, mësaruru ai co'acohua'ita'a mësaruru mamajëre de'lo co'amañare isicohua'i a'ë. ¡Jaje pa'iyë sëtë mësaruru ja'quë ma'tëmö aquëpi ai jerepa de'lo co'amañare isiye pa'iji, ite secohua'ire!

¹² Jaje pa'ito, mësaruru yecohua'ire de'oye yo'ö cuãñoñe yëyeje pa'ye cui'ne de'oye yo'ojë'ë, yecohua'ire. Jaje cuãñëji, Moisés cuãñese'le cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'eje.

A'ri Jato Sa'ro

(Lc 13.24)

¹³ Cacajë'ë, a'ri jato sa'roja'a. Nejo hue'ñana sacco cato jai jato sa'ropi cui'ne jai ma'a'ë. Ja ma'ana jai pa' cacayë. ¹⁴ Jaje pa'iquëta'are a'ri ma'api cui'ne a'ri sa'ro a'ë, pa' hue'ñare pana sacco. Ja ma'a cacacohua'ipi a'ri pa' pa'iyë.

**Më'ë Yo'oyere Ñajë
Asaja'cohua'i A'ë, Më'ëre**

(Lc 6.43-44)

¹⁵ De'hua ñajë'ë, cosocohua'ire Maija'quë cocare cayë cajë cacohua'ire, yëi ñama ca'nire suñase'eje pa'iohua'ipi sa'nahuë cato yaije pa'iohua'ipi ai yëcohua'ipi cacohua'ire. ¹⁶ Mësaruru ñañe pa'iji, iohua'i yo'oyena. Miu soquë yëna t'ëama'cohua'i a'ë, cuiya'ire. Cui'ne ëne

ñëna t'ëama'cohua'i a'ë, toa pëa. ¹⁷ Jaje pa'ina, jare de'lo soquë yëpi de'lo care quëiñe pa'iji, cui'ne co'a soquë yëpi jare co'a care quëiñe pa'iji. ¹⁸ De'lo soquë yëpi co'a ca quëiñe peoji, cui'ne co'a soquë yëpi de'lo ca quëiñe peoji. ¹⁹ Jaje pa'ina, si'a soquë de'lo ca quëi ma'ñe cato cuëni toana ëo jeo'ñe pa'iji. ²⁰ Jaje pa'ina, mësaruru iohua'i yo'oyena ñaja'cohua'i a'ë.

Si'ahua'irepa Ma'tëmö Cacaye Peoji

(Lc 13.25-27)

²¹ Yë'ë, 'Ëjaë, Ëjaë', cacohua'ipi si'ahua'irepa ma'tëmö cuãñe hue'ña cacama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. Jaje pa'ina, yë'ë ja'quë ma'tëmö pa'iquë yëye yo'ocohua'ise'le cacaja'cohua'i a'ë. ²² Iti mu'se tija'asi maca jai pa' yë'ëre caja'cohua'i a'ë, 'Ëjaë, Ëjaë, yëquë më'ë mamire quëahuë, cui'ne më'ë mamipi cajë huatiohua'ire eto saohuë, cui'ne më'ë mamipi cajë jaiye pa' yo'ö tija' ma'ñe nehuë. ²³ Jaje cajëna, yë'ëpi quëaquë caja'quë a'ë, jao'hua'ire: "Ti ñama'quë a'ë, mësarute. Yë'ë quëno maca pa'ima'pë saijë'ë, co'ayere yo'osicohua'i."

Caya Huë'ña Ne Hue'ña

(Mr 1.22; Lc 6.47-49)

²⁴ Jaje pa'ina, yë'ë caye asani cui'ne yo'oquë cato, quëna yejana ta'ñe asaquëpi, huë'e nese'eje pa' api. ²⁵ Jaje quëna yejana nesiconi oconi tsiaña col'jeni jai tutu dani yo'onije ne taõñe pao. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are yë'ë caye asaquëta'a yë'ë cayeje yo'oma'quë cato mejahuëna huesëquëpi huë'e nese'eje pa' api. ²⁷ Jaje huesëquë nesicopi, oconi tsiaña col'jeyena cui'ne, tutuyena, huë'e tani meadona, ¡ja maca ai yo'oye paji'!"

²⁸ Jaje Jesús ca tējisi maca pa'ipi ai cuasahuë, ¿i ye'yayere de'oyerepa ye'yaquëni cajë? ²⁹ I ye'yaye cato cuãñe-

quë Èjaërepa yel'yayeje paji'i, pani
cuañese'e yel'yacohua'i yel'yayeje pa'ye.

**Jesús Jujucaiyë, Ja'ju
Dahuë Ju'iquëre**

(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 Jesús ai cutihuëpi cajeina, jai pai
ite pe'tehuë. ²Pe'tejëna, ja'ju dahuë
ju'iquëpi Jesús quë'rona tsiojani do're
ja'runi capi.

“Èjaë mè'ëpi yë'ëre ju'i dahuë jujucaiyë
yëni necaij'ë.”

³Jaje caquëna, Jesupi jëtëpi patoquë
capi:

“Yëyë, si'si peoquë pa'ij'ë.”

Jaje ca maca ja'ju dahuë ju'iquë
pa'isiquëpi tsoe de'oquë paji'i. ⁴Cui'ne
ja maca Jesupi capi, ite:

“Ina, yecohua'ire quëama'pë pa'ij'ë. Coa
Maija'quë huë'ere necaiquëse'ere
sani ññoj'ë. Ññoquë Moisés cuañequë
pa'ise'ere isij'ë, Maija'quëna. Jaje
yo'oquëna, si'aohua'i ju'i dahuë
peoquë tomesiquëpi yo'oji, cuasajë
ñaja'cohua'ire.”

Jesús Jujucaiyë, Romano Jo'yaëre

(Lc 7.1-10)

⁵Jesús Capernaum yejana sa
ti'aquëna, te'i Capitán romanopi tsio
dani ite seji'i, ⁶ñeje caquë:

“Èjaë, yë'ë huë'e ñacaiquëpi yë'ë
jo'yaëpi ju'iji. Ti cu'ima'ë cui'ne ai a'si
ju'iji.”

⁷Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Yë'ëpi sani jujusi'i.”

⁸Caquëna, Capitánpi sehuopi:

“Co'aquë maca'ë, Èjaë, yë'ë huë'ena
daima'ë pa'ij'ë. Coa co'ya ja'ñese'e
se cuañej'ë. Jaje yo'ouna, yë'ëre
necaiquëpi co'yajaquëre. ⁹Jare yë'ëpi
ëjaëohua'ipi meñe cuañesiquëpi pa'iyë.
Jaje pa'ita'a yë'ë soldado paireje se
meñe payë, yë'ë cuañecohua'ire. Yë'ëpi
jaohua'i aquëni 'saij'ë' cato saiji.
Cui'ne 'daij'ë' ca maca daiji. Cui'ne

yë'ëpi yë'ë jo'yaëre 'jaro nej'ë' caquë
cuañeru, yë'ë cuañese'ere nequë api.”

¹⁰Jaje caquëna, Jesús asani ta'ñerepa
caquë a'ni cuasaquë ñapi, ite. Ja maca
ite pe'tecohua'ire capi:

“Nuñerepa cayë, si'a Israel pai ti peo-
huë, iquë cuasayeje ta'ñe cuasacohua'i.

¹¹Jaje pa'ina, yë'ëpi cayë, jai pai ëse
mëi huë'ñapi cui'ne ëse du'i huë'ñapi
daija'cohua'i a'ë, Abraham, Isaac, cui'ne
Jacobo ja're coní ma'tëmona aija'co-
hua'ipi. ¹²Jaje pa'iquëta'are iti ma'tëmo
pati'ñe pa'iohua'ipi nea huë'ña huë'sena
jeocosicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Jaropi
oijë cuji qui'coja'cohua'i a'ë.”

¹³Ja maca Jesús capitánre capi:

“Saij'ë mè'ë huë'ena, mè'ë cuasase'e-
je yo'ose'e pa'ijaquë.”

I jaje ca maca i jo'yaë co'yasiquë paji'i.

Pedro Huaore Jujucaiyë

(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

¹⁴Pedro huë'ena Jesupi saji'i. Sani
ñapi, Pedro huaopi cai saihuëre suña
dahuëre ju'icopi uiona. ¹⁵Ñani ja maca
iote jëtëpi patoquëna, suña dahuë peo
huë'ña jeouna, huëni iopi ite necai huëo.

Jai Paire Jujucaiyë

(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

¹⁶Ñami de'oye ja'i maca jai pai Jesús
quë'rona huati quë'iohua'ire dahuë.
Darena, te'e yë'opo cayepi huatiahua'ire
eto saopi, cui'ne ju'icohua'ireje jujupi.
¹⁷Iye cato Maija'quëre quëacaiquë Isaiás
caquë pa'ise'epi ti'aëna, yo'opi. Ñeje
case'epi: “Ipi mai ju'iñere huë'equë saji'i
cui'ne mai ju'i dahuëje jujucaji'i.”

**Jesure Pe'teye Yëcohua'i
Ayerë Quëaye**

(Lc 9.57-62)

¹⁸Jesús i quë'rona jai pai tsi'sijëna,
ñani jaira je te'tena jeñu'u ne de'huaj'ë
cuañepi, i yel'yacohua'ire. ¹⁹Caquëna,

ja maca cuañese'e ye'yaquëpi Jesús què'rona tsio dani capi:

"Ye'yaquë, coa si'a hue'ña m'è saina, tuiye yèyè."

²⁰ Caquëna, Jesupi sehuopi, ite:

"Airo yai mañaje coña pacohua'i a'è, cui'ne pi'aje iohua'i tsianoa pacohua'i a'è. Jaje pacohua'ita'are Pai Mamaquë cato peoquë api, i siopë tèoni pëa huajë hue'ñaje."

²¹ Caquëna, i ye'yacohua'i aquëpi ite capi:

"Èjaë, du'ru yè'ëta'a yè'è ja'quëre tajasi'i."

²² Caquëna, Jesupi sehuopi, ite:

"Yè'ëni pe'tejè'è, iohua'ise'e tajajë ju'isicohua'ire jare cui'ne ju'isicohua'ije pa'iohua'ipi."

Jesupi Tuture Cui'ne To'añere Cuañe

(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³ Ja maca Jesús jai yohuëna aya mëni saina, i ye'yacohua'ije conì sa'è. ²⁴ Jaje saijëna, jairana ai tutu dapi, yohuëna to'añepi cacayerepa. Jaje yo'otojè Jesuta'a çaisiquëpi paji'i. ²⁵ Pa'ina, ja maca i ye'yacohua'ipi ite sani ne sëtøjë cahuë:

"Èjaë, huasojè'è! ¡Mai ea du'iyè!"

²⁶ Ca maca ipi sehuopi:

"¿Ina me yo'ojë airepa ca'raye'ni? ¡Mësaru, Maija'quëpi nequë api, cuasayere a'ri maña payè!"

Cani huëni nëcani tuture cui'ne co'poyere yo'oma'o capi. Ca maca jairapi ti yo'oma'corepa de'o nëco'è, tutujë peoyerepa. ²⁷ Iohua'ipi jare ñani ai cuasajë cahuë:

"¿Iqueire pa'ni, iquë, ja jerepa tutupi cui'ne jai tsiyapi asani sehuoquërepa?"

Gadara Yeja Acohua'ipi Huati Què'iohua'i Pa'ise'e

(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸ Jesús jaira je te'tena, Gadara yejana ti'asi maca huati què'iohua'ipi caya

ëmëohua'i ju'isicohua'ire ta hue'ñapi etani daicohua'ipi i què'rona tsio da'è. Cayahua'i huati què'iohua'i pa'è. Jaje pa'iohua'ipi pa'lijëna, yecohua'ije ja ma'a ti cu'iyë pahüë, ai pëti yëcohua'ipi pa'lijëna, ca'rajë. ²⁹ Jaohua'ipi ñani cuihuë, ñeje:

"¿Me nesi'quë yëquëre josa yo'osi'i caquë daquë'ni, Maija'quë mamaquë? ¿Ja yè'ta'a nejoñe ti'ama'në yëquëre ai yo'oyena, nejosi'i caquë daquë?"

³⁰ Jaropi a'ri maña so'ore jai sese tsëcapë aore aijë nëtërojajë'è. ³¹ Jaje nëtërojajëna, asajë co'a joñoapi Jesure se'è'è:

"Mè'ëpi yëquëre eto saoquë pani, coa ñajë'è yequëse'e sesena cacaja'cohua'ire."

³² Cajëna, Jesupi capi:

"De'oji, cacajè'è."

Caëna, ja maca jaohua'ire pa'isicohua'ipi, co'a joñoapi etani sesena caca maca sesepi tètëpaja'a hua'que tomejë jairana dutu jujuhuë.

³³ Ja maca sesere ñacohua'ipi quëquëni huë'huëjë pai daripëna ti'ani si'aye iti yo'ose'e quëajë cui'ne huati què'iohua'i pa'isicohua'ire yo'ose'eje quëahuë. ³⁴ Quëajëna, asani pai daripë pa'icohua'ipi si'aohua'i Jesús pa'i hue'ñana da'è. Dani ite ñani sei'è, saijë'è, iño yëquë quë'ro pa'ima'è, cajë.

Què'quë Dahuë Ju'iquëre Jujuye

(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 Jaje cajëna, Jesús asani yohuëna aya mëni jaira je te'tena jeji'i, i pa'i daripëna. ² Jarote pa'ina, què'quë dahuë ju'iquëpi çai saihuëre uina, dahuë. Jujquë api cuasajë yo'orena, ñani capi, ju'iquëre:

"Tsihua'è co'ya huajësi'i caquë yo'ojë'è. Mè'è co'aye yo'ose'e yurepi oi ne de'huacaiyë."

³ Jaje caquëna, cuañese'e ye'yacohua'ipi acohua'ipi cuasahuë: "Iquë Mai-

ja'quëni cue'cuequë jaje caji cajë.”⁴ Jaje cuasajëna, Jesús asaquë capi, jaohua'ire:

“¿Me yo'ojë mësarú co'ayerépa cuasayere paye'ni? ⁵Jaje pa'ito ¿me cayepi de'oquë'ni, 'Më'ë co'aye yo'ose'ere oi ne de'huacaiyë,' cayé, pa'nita'a 'huëni saijë'lë' cayé?”⁶ Jaje se cani capi: “De'oji. Inosi'i, Pai Mamaquë iye yejare pa'i tutu quë'irepa pa'iyere, pa'i tayo co'aye yo'oyere oi ne de'huacaiyere.” Cani quë'quë dahuë ju'iquëre capi:

“Huëijë'lë. Huëni më'ë ui daisicore de'huani huë'ena saijë'lë.”

⁷Jaje ca maca quë'quë dahuë ju'iquëpi huëni i huë'ena saji'i. ⁸Paipi ja yo'ose'ere ñani ai ca'rajë Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajë sihuahuë, paina Maija'quëpi iye tutu isise'ere, cuasajë.

Jesús Mateore Soiye

(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹Ja yo'o sitopi jeoni saji'i, Jesús. Saisiquëpi Mateore ñapi, pa'i do'i sai huë'ñare ñu'i curiquëre seina. Ñani capi: “Pe'tejë'lë, yë'ëre.”

Jaje caëna, Mateo huëni i ja're saji'i.

¹⁰Mateo huë'ena ao ai sailhuëre Jesús ñu'i aina, pa'i do'i secohua'i cui'ne co'aye yo'ocohua'i dani te'e Jesús ja're coní ao ai sailhuëre paë'lë. I ye'yacohua'ijë jarote coní paë'lë. ¹¹Jaje yo'ojëna, fariseohua'ipi ñani i ye'yacohua'ire se'i'ë. “¿Me yo'oquë mësarute ye'yaquë curiquë pa'i do'i secohua'i ja're cui'ne co'aye yo'ocohua'i ja're coní aiquë'ni?”

¹²Jesupi iyere asani capi:

“De'oye huajëcohua'i pa'icohua'ipi jujuquëre co'ema'cohua'i a'ë. Ju'icohua'ipi co'ecohua'i a'ë, jujuquëre.

¹³Jaje pa'ito sani iye toyase'e cayere ye'yejë'lë: ‘Ai yo'ocohua'ire teaye ñani co'ayere yë'lë cato yëyë. Coeyë, nëicohua'ire huani isiye cato.’ Jaje pa'ina, yë'lë cato daima'ë paë'lë, de'ocohua'ini soisi'i caquë. Tayo

yo'ocohua'ini caquë da'ë, jaohua'ipi iohua'i yo'oye jeoni ponëjajë caquë.”

Jesure Señe, Aima'pë Señere

(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴Juan oco doquë ye'yacohua'ipi Jesure tsio dani se'i'ë:

“Yëquë cui'ne fariseohua'i ja're ao aima'pë seña. ¿Me yo'ojë më'ë ye'yacohua'ise'e yo'omapë pa'iyeni?”

¹⁵Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Mësarupi ñacohua'i a'ë, hueja posë pa'ina, ñañu'u cajë daisicohua'ijë oima'cohua'i pa'iyé. Jaje pa'isicohua'ita'are tì'aja'coa, hueja posëni yequë mu'se jio jeocaiye. Ja macata'a ao aima'pë seja'cohua'i a'ë.

¹⁶Yecohua'ijë ai ju'i cana huajëcopi se seo de'huama'cohua'i a'ë, huajëcore se seosicopi jojajëna, quërësio ai jerepa jaicore ne yeto saoye pa'iji, ai ju'i care.

¹⁷Cui'ne ai ca'ni topëna huajë cuiya'i conore ayama'coa. Jaje pa'iquëta'are ayasico pa'ito ai ca'nihuëpi o'saona, joni saona, si'aye o'sa cono cui'ne topë ne-joñe pa'iji.”

Jairo Mamaco Cui'ne

Jesús Cañare Patoco

(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸Ja yë'ta'a Jesús iyere caquëna, Judío pai ëjaëpi titani i ña huë'ñana do're ja'rúni capi:

“Yë'lë mamacopi ja'arepa jüni huesëo. Jaje pa'iquëta'are më'ëpi dani jëñapi iona patoquë pa'ito cui'naopi huajëco huëija'coa.”

¹⁹Caquëna, Jesupi asani huëni i ja're coní saji'i. Saina, i ye'yacohua'i coní saë'lë. ²⁰Ja mu'se si'anë tsie cajequëna, doce ometëca ju'icopi Jesús jeteyo'jeja'a tsiojani yahurepa i ju'i cana pato, ²¹I ju'i cana patoni co'yaja'coa'ë cuasaco. ²²Jaje yo'ocona, Jesupi co'ye ponëni iote ñani capi:

“Co'ya huajëj'ë, tshua'o, jujuquë api, mè'ë cuasasi do'ire.”

Ca maca jare ìti macapi co'yasico paco'ë.

²³ Jesús paì ëjaë huë'ena tì'auquë ñaquëna, musica yo'ocohua'i ne de'huasicohua'ipi paë'ë, ta maca yo'ocaija'cohua'ipi. Pa'ijëna, paìje ai cuijë oicohua'ije paë'ë, ìti maca. ²⁴ Pa'ijëna, ñani capi:

“Etajë'ë. Tshua'o ju'ima'co paco'ë, coa caico.”

Jaje caquëna, paìpi coa cani cuasajë cue'cuejë sohuë. ²⁵ Jaje cuasatoje Jesupi paìre hue'sena eto saopi. Eto saoni, c-cani tshua'ore jëtëpi tseaguëna, huajëcorepa huëco'ë. ²⁶ Ja yo'ose'ere si'a hue'ña jaro pa'icohua'i asahuë, yecohua'ipi se quëajëna.

Jesupi Cayaohua'ire Ñama'cohua'ire Jujuse'e

²⁷ Jaropi Jesús etani sai maca caya ëmëohua'i ñama'cohua'ipi ¡David ma-maquë yëquëre oij'ë! ¡Teaye ai yo'oyè! cajë cuijë daë'ë.

²⁸ Huë'ena Jesús cacasi maca ñama'cohua'ipi ì quë'rona tsio datena, ipi seji'i, ìohua'ire: “¿Mësaru yë'ëpi necaiquë api ñeje pa'ye cuasaye?”

Caquëna, ìohua'ipi cahuë:

“Jaje cuasayë, Èjaë.”

²⁹ Cajëna, Jesupi ìohua'i ñaco çana pa-toquë capi:

“Mësaru cuasase'eje nese'e pa'ijaquë.”

³⁰ Ca maca ñacohua'i ponëhuë. Ponësi maca Jesús jaohua'ire cuañepi, ñeje caquë:

“De'hua yecohua'ire quëaye peoyerepa cu'ijë'ë.”

³¹ Jaje casiquëta'are coa sa etani quëahuë, si'a huë'ña pa'icohua'ire, Jesús ìohua'ire jujuse'ere.

Coca Cama'quëre Jujucaiye

³² Ñama'cohua'i pa'isicohua'ipi eto maca, Jesús quë'rona dahuë, coca cama'quëre huati quë'ire. ³³ Dasi maca Jesupi huatire eto saouna, coca cama'quë pa'isiquëpi coca ca huëopi. Jaje caquëna, paìpi ñani ai cuasahuë.

³⁴ Jaje cuasajë fariseo paìpi cahuë:

“Iquë cato huatìohua'i ëjaëpi de'oye sehuojëna, huatire eto saoji.”

Jesús Paìre Oiyë

³⁵ Paì ñape daripëa paì tsi'si huë'ña pa'iyena Jesús cu'i ye'yarojaji'i. Mai-ja'quë cuañe t'ete ayere de'o cocare quëaquë. Cui'ne si'a ju'i dahuë jujucai, cui'ne a'si ju'ijë ai yo'ocohua'ireje jujucaji'i. ³⁶ Yëi ñama ìohua'ire ñacaiquëre peocohua'ije pa'ìohua'ipi paì maña ai yo'ojë cui'ne co'a ju'ijë pa'ijëna, ñani oji'i. ³⁷ Jaje oi ì ye'yacohua'ire capi:

“Nuñerepa jaiye a'ë, tëaye. Jaje pa'iquëta'are necohua'ipi a'ri paì pa'iyë.

³⁸ Jaje pa'ina, Maija'quëni seji'ë, ìti tse aquëni, jaëpi ìti tëacohua'ire jëjo daoja'quëre.”

Jesús Doce Ye'yecohua'ire Soiye

(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 Jesupi ì doce ye'yacohua'ire soini tutu isipi, huatìohua'ire etoye cui'ne si'a ju'i dahuë jujuyë cui'ne ai yo'ojë a'si ju'icohua'ire jujuyëje.

² Ñeje hue'ecohua'i paë'ë. ì doce jëjo saocohua'i cato: Simón cui'ne jare ipi Pedro hue'equë paji'i. ì yo'jei Andrés paji'i. Jacobo cui'ne ì yo'jei Juan paë'ë, Zebedeo mamajë. ³ Felipe, Bartolomé, Tomás paë'ë. Cui'ne Mateo pa'i do'i curiquë tsi'soquë pa'isiquë paji'i. ⁴ Yequë Simónje paji'i, judío paìrepa de'oye pa'iyere cuasajë yo'o tsëcapë aquë. Cui'ne Judas paji'i, Jesure yehuoja'quëje.

Jesús Jëjo Saoye, I Ye'yacohua'ire

(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵I ye'yacohua'ire Jesús ñeje quëani jëjo saopi:

“Judío pai peocohua'i quë'ro saima'pë caquë cui'ne cacama'pë pa'ijë'ë, Samaria quë'roje. ⁶Coa judío pai quë'rose'e sani quë'ajë'ë, yëi ñama ne huesëse'e-je pa'iohua'ise'ere. ⁷Tsoe ti'api, Maija'quë cuañe te'tere pa'iye, cajë quë'ajë'ë. ⁸Ju'icohua'ire jujucaijë'ë. Ju'isicohua'ire ne huëojë'ë. Si'si dahuë ju'icohua'ire a'si peocohua'ire necaijë'ë. Huatire eto saojë'ë. Do'i peoye jujucaijë'ë, mësarute do'i peoye isise'eje cui'ne.

⁹Curiquë sama'pë pa'ijë'ë. ¹⁰Mësaru ju'icose'ere ju'ijë saijë'ë. Te'e ju'i ca saijë'ë. Topëje saye pajë'ë, zapatoje. Soquë tupëje si'aye peocohua'ire saijë'ë. Co'amaña nequë cato i ne do'ipi aiquë api.

¹¹Jaje pa'ina, mësarupi pai daripëna panita'a te'ohua'ise'e pa'i huë'ñana ti'asicohua'i pani co'ejë'ë, de'oye ca paini. Ti'ani i huë'ena pëajë'ë, quëa tējini sai macaja'a. ¹²Huë'ena cacacohua'i pani pëpajë'ë, de'oye pa'ijajë cuasacajë. ¹³Jaje pëpajëna, ja huë'e pa'icohua'ipi yëjëna, iohua'ina de'oye pa'iye jëocani pëpani saijë'ë. Jaje pa'iquëta'are jaje pëpajëna, coecohua'i pa'ito, ja pëpase'e jiojë'ë. ¹⁴Cui'ne mësarute co'ejë cui'ne asayeje coecohua'i pa'ito, ja maca ja huë'epi panita'a ja daripëpi etani ne'ña mësaru tsacuse'ere hue'sena ti'to tojë'ë. ¹⁵Nuñerepa cayë. Jaje yo'osicohua'ire sañe pasipi, pai yo'ose'e ña mu'se ti'asi maca. Ja maca jaohua'ire Sodoma cui'ne Gomorra daripëa yo'ose'e seña maca co'ayere papi yo'oye pasipi.

Ai Yo'oye

¹⁶Ai yo'oyena mësarute yë'ë jëjo saoyë, yëi ñamaje pa'iohua'ini yai jopona. Jaje pa'ina, añaje pa'iohua'i

pa'ijë'ë, ta'ñe asajë yo'ocohua'i. Jaje pa'iohua'ita'a yecohua'ire sañope nema'cohua'ipi su'teje pa'iohua'i pa'ijë'ë. ¹⁷De'hua ñajë'ë, mësarute paipi co'acohua'i a'ë cajë ëjaohua'ina isija'cohua'i a'ë, cui'ne të'caja'cohua'i a'ë, pai tsi'sisi huë'ñapi. ¹⁸Cui'ne mësarute saja'cohua'i a'ë, cuañecohua'i quë'rona cui'ne pai ëjaohua'i quë'rona, yë'ë do'ire. Jaje yo'ojëna, mësaru quë'aja'cohua'i a'ë yë'ë pa'iye ayere. Jaohua'i asajëna, cui'ne judío pai peocohua'i asajëna, quë'aja'cohua'i a'ë. ¹⁹Mësaruni ëjaohua'ina isisicohua'i pa'ito co'a ju'lama'pë pa'ijë'ë. ‘¿Me caja'cohua'i a'ni?’ cuasajë ca ja'ñere co'ema'pë pa'ijë'ë. Maija'quëpi isija'quë api, coca cayë ti'asi maca. ²⁰Maija'quë joyo isiyepi caja'cohua'i a'ë, jaje pa'ina.

²¹Maja'yë jupëpi yo'je tsire tsea jeo cuañoja'cohua'i a'ë, huani jeaja'cohua'ire. Cui'ne pëca ja'quëohua'ipi mamajëre tsea jeo cuañoja'cohua'i a'ë. Mamajëpi pëca ja'quëohua'ire sañope yo'oja'cohua'i a'ë. Jaje yo'ojë mamajëpi pëca ja'quëohua'ire huahuo jëoja'cohua'i a'ë. ²²Si'a pai mësarute coeja'cohua'i a'ë, yë'ë do'ire. Jaje pa'itoje quëcoquë cui'ne nuñerepa pa'i carajaisiquëpi jaëpi huasosiquë pa'ija'quë api. ²³Pai daripëre pa'ijëna, tseañu'u cajë co'ecohua'i pa'ito catijë'ë, yequë daripëna. Jaje pa'ina, nuñerepa cayë. Pai Mamaquë, ja yë'ta'a mësaru si'a Israel pai dari quëa saoma'në daija'quë api.

²⁴Ye'yequë cato ite ye'yaquëje pa'irepa peoji. Necaiquëje i ëjaëje pa'irepa peoji. ²⁵Ye'yequëpi ite ye'yaquëje pa'i ti'ani ije pa'i a'ë cuasaye pa'iji. Cui'ne co'amaña necaiquëpi i ëjaëje pa'i ti'ani ije pa'i a'ë cuasaji. Jaje pa'ina, yë'ëni yure iti huë'e ëjaëni huati ëjaëpi cani ¿Me mësaruteje cayë pañe'ni?

Neni Mai Ca'raye Pa'iquè'ni

(Lc 12.2-7)

²⁶ Ca'rama'pè pa'ijè'è, paire. Si'aye ña ja'ñese'e pa'iji. Yahue sitona yo'ose'e-je ña ja'ñese'e pa'iji. Si'aye asa ja'ñese'e pa'iji. ²⁷ Yè'è nea hue'ña case'ere mésarupi mia hue'ña case'ere hue'ña yahuese'ere, mésarupi tiñarepa hue'ña emèje totopi nècajè cuijè'è. ²⁸ Ca'rama'pè pa'ijè'è, capè huani jeocohua'ire joyo huani ti'ama'cohua'ire. Ai jerepa ca'rajè'è, capè nejoquè cui'ne joyoje toa vejana nejoquère pani.

²⁹ Te'e curi tè'quire caya pi'are isicohua'i a'è, mësaru. Jaje a'ri do'icohua'ita'are, ja'quèpi èsequèna, te'ije tomeñe paçohua'i a'è. ³⁰ Jaje pa'ina, mësaru siopè nañaje cuçcuese'e a'è, te'e mease'e si'aye cuçcuese'epi pa'iji. ³¹ Jaje pa'ina, ca'rama'pè pa'ijè'è. Mësaru a'è, pi'a jerepa do'icohua'i.

Jesure Cacaiye Pa'iji

(Lc 12.8-9)

³² Pai ña hue'ñaana Jesús acohua'i a'è cacaisicohua'ire yè'èje cui'ne yè'è ja'què ma'tèmo pa'iquè ña hue'ñaana yè'è pai a'è, caquè quèasi'i. ³³ Jaje pa'iquèta'are pai ña hue'ñaana yè'ère cacaima'cohua'ire yè'èje cui'ne ja'què ma'tèmo pa'iquè ña hue'ñaana cacaiye paja'què a'è.

Jesús Do'ire Paipi Hua Saiye

(Lc 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ De'oye pa'i ja'ñere necaisiquè iye vejana daji'i, cuasama'pè pa'ijè'è, yè'ère. Yè'è cato coa ai jerepa sañope yo'oyere dahuè. ³⁵ Paipi pèca ja'quère sañope yo'o ja'ñere dahuè. Mamacopi pèca ja'core sañope yo'oyere, cui'ne mamaquè nèjopi huaore pèicore paja'coa. ³⁶ Jaje yo'ojè cajè te'e tsècapèta'a pai ñape iohua'i pèicohua'ire paja'cohua'i a'è.

³⁷ Pèca ja'quèni cui'ne pèca ja'coni yè'ère oiyè jerepa oiquè pani do'i peoquè pa'iji. Cui'ne mamaquèni panita'a mamaconi yè'ère oiyè jerepa oiquè pani do'i peoji, yè'ère. ³⁸ Cui'ne i pa'iyere ai oi yè'ère pe'tema'què pani do'i peoquè pa'iji, yè'ère. ³⁹ Jèasi'i caquè yo'okuèpi i pa'iyere coa nejo huesoja'què api. Jaje pa'iquèta'are yè'è do'ire yo'okuè i pa'iyere cuasaquè jèasi'i caquè yo'okuèpi i pa'iyere coa nejo huesoja'què api. Jaje pa'iquèta'are yè'è do'ire yo'okuè i pa'iyè nejosiquèpi pa'iyè ti'aja'què aquèpi.

Yo'osi Do'ire Isi Co'amaña

(Mr 9.41)

⁴⁰ Mësarute de'oye tsioquè pani yè'èni de'oye tsioji. Yè'èni de'oye tsioquè pani yè'ère jèjo daosiquèni de'oye tsioji. ⁴¹ Maija'què yo'o ja'ñere quèacaiquèni de'oye yo'okuè pani jare jaohua'ire isi co'amaña ayere iñe pa'iji, nesi do'i. De'o paini de'oye tsioquè pani jare nuñerepa pa'icohua'ire isi co'amaña ayere iñe pa'iji, nesi do'i. ⁴² Yè'ère tuiquè macani oco mañare ocuasicohua'i pani de'o co'amaña isi cuañoja'cohua'i a'è."

Juan Ti Doquè Jèjo Saocohua'i Jesuna

(Lc 7.18-35)

11 Jesús i doce ye'yacohua'ire iohua'i yo'o ja'ñe quèa tèjini saji'i, ye'yaquè cui'ne quèasi'i caquè ja'veja pa'i daripèana.

² Juan co sitore ñu'iquèpi Cristo yo'oyere asani i ye'yacohua'ire Jesús què'rona jèjo saopi, seni asaja'cohua'ire. ³ Mè'è a'è, Cristo iti daija'quère ca nèosiquè panita'a yequère uteye pa'iquè cajè.

⁴ Jèjo saosicohua'ipi sejèna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

"Sani Juanre cajè'è, mësaru ñase'ere cui'ne mësaru yure asase'ere. ⁵ Ñama'cohua'i pa'isicohua'ipi ñañere, cu'ima'co-

hua'i pa'isicohua'ipi cu'iyere, si'si dahuë ju'icohua'i pa'isicohua'ipi tome sayere, asama'cohua'ipi asayere, ju'isicohua'i pa'isicohua'ipi huajëcohua'i huëoyere, cui'ne co'amaña peocohua'ina de'o coca quëayere quëajë'ë. ⁶ Yë'ëre jëa coema'cohua'ipi de'oye sihuajë pa'ija'cohua'i a'ë, ire papi cuasacohua'ipi.

⁷ Jaohua'i saisi maca Jesús Juan pa'iyere ayere ca huëopi, paire. Ñeje capi: ¿Iquere mësaru soquë peo huë'ña saisicohua'i ñare'ni, catë ja'ore tutupi ju'aquëna, huahuëquëna, ñare? ⁸ ¿Iqueini ñare'ni, jaje pa'ito? ¿De'o caña suñasiquëni ñare? Tsoe mësarupi ñacohua'i a'ë, pai ëjahua'i huë'e pa'icohua'i cato de'o caña ju'icohua'i pa'iyere. ⁹ Jaje pa'ina, tējijerepa cayë. ¿Iqueini ñare'ni, sani? ¿Maija'quëre quëacaiquë? Jaje pa'ijë'ë. Jaëpi Maija'quëre quëacaicohua'i aquë jãjje pa'iohua'i peoahuë'ë, iquë Juan cato jerepa pa'i api. ¹⁰ Jaë, Juan ayere toyase'e caji, ñeje:

Yë'ëpi jëjo saoyë, yë'ëre quëacaiquëre mël'ë ña huë'ñana,

Mël'ëre ma'a ne de'huacaija'quëre.

¹¹ Nuñerepa cayë, mësarute. Si'a pai tsoe pa'isicohua'ipi cui'ne yure pa'icohua'ijje Juan oco doquëre tëto saisicohua'i peoyë. Jaje pa'iquëta'are ma'tëmo cuãne tē'tere a'riquë pa'iquëpi Juanre tëto saisiquë pa'iji.

¹² Juan oco doquë daisi maca acohua'ipi yurejje tutu yo'oyë, ma'tëmo cuãne tē'tena tī'añu'u cajë. Jaje yo'ojë tutu quë'iohua'ise'e de'hue tī'añë. ¹³ Si'aohua'i Maija'quëre quëacaicohua'i cui'ne Moisés cuãnese'e ye'yacohua'i cahuë, ma'tëmo ayere, Juan dai macaja'a. ¹⁴ Juan cato Elíaspi jãëni Maija'quëre quëacaicohua'i ca'ahuë'ë, 'daija'quë api'. Jaje pa'ina, mësarupi i api cuasajë'ë. ¹⁵ Cajoro hue'ecohua'ipi asajë'ë, iye.

¹⁶ ¿Iquena coní quëa ñora'ye iye'në pai pa'iyere? Cani capi: Tsipi co'amaña huero huë'ñana ja'rusicohua'ipi dujë cajeohua'ire. ¹⁷ 'Ñeje cuiyejje pa'iohua'i a'ë. Pi'cohuëapi juitojje pairama'pë paë'ë, mësarupi. Oi ëaye jējetojje mësarupi oima'pë paë'ë.' ¹⁸ Juan cato daji'i, jaiye ao aima'quëpi cui'ne o'sa cono ucuma'quëpi. Jaje pa'ini mësarupi cayë, huati quë'i api. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë ta'ñe yo'oye cato ññoji, iti yo'oyepi. ¹⁹ Ja jeteyo'je daji'i, Pai Mamaquë ao aiquëpi cui'ne o'sa cono ucuquëpi. Jaje pa'ini cayë, jai aupi, cui'ne jai conoupi, co'aye yo'ocohua'i cajeipi cui'ne curiquë tsi'sohua'i cajeipi. Jaje cajëta'are Maija'quë ta'ñe yo'oye cato ññoji, iti yo'oyepi."

Sehuoma'cohua'i

(Lc 10.13-15)

²⁰ Ja maca Jesús pai yo'o tī'a ma'ñere ne ññosi darire tutu yëhuopi, iohua'i pa'iyere ponëma'pë pa'isi do'ire caquë.

²¹ Yëhuoquë capi:

"¡Teayererepa Corazín daripë! ¡Betsaida daripë! Mësarute ne ññoše'eje pa'ye Tiro cui'ne Sidón darina ne ññoñe pa'ito tsoe asani ponëra'huë, ja'rë pa'ise'e jëoni. Cui'ne oijë suña cañani huatapi co'ye jo'jëni oijë ññora'huë, iohua'i oye. ²² Jaje pa'ina, mësarute cayë. Pai yo'ose'e ña mu'se tī'asi maca ai co'ayererepa mësarute sañne pa'iji, Tiro cui'ne Sidón daripëa sañne seña maca pa'yepi.

²³ Capernaum daripë ¿Mël'ë ma'tëmore pana sa cuãñoja'coa'ë, cuasaco? Coa ai jerepa mël'ë cato meñe caje huesë-ja'coa'ë, ju'isicohua'i quë'rona. Sodoma yejañana, mësarute ññoñeje pa'ye ññoñe pa'ito iohua'i yo'oye jëoni ponëra'huë, cui'ne ja pai daripë ja yë'ta'a yureje patira'o. ²⁴ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Pai ñape yo'ose'e ña mu'se tī'asi maca mësarupi ai jerepa co'ayererepa sai cuãño-

ja'cohua'i a'ë, Sodoma yejaña quë'ro pa'icohua'ire yo'ose'e jerepa pa'yepi.”

Jesuna Sani Pëa Huajëye

(Lc 10.21-22)

²⁵ Ja mu'seña Jesús capi:

“Sihuayë, ja'quë më'ëre ma'tëmo cui'ne yeja ëjaëre. Më'ëpi ñnohuë, teaye pa'iohua'ini, ta'ñe pa'iohua'ire cui'ne ta'ñe asacohua'ire yahuesi co'amañare.

²⁶ Jaje pa'ijë'ë. Ja'quë më'ëpi yë jaje yo'ohuë.

²⁷ Yë'ë ja'quëpi yë'ëna si'a co'amaña isipi. Pëca ja'quëse'e mamaquëre ñaji. Cui'ne mamaquëse'e pëca ja'quëre ñaji. Cui'ne mamaquë ñnoñe yëcohua'ise'e asaye pa'iji, ite. ²⁸ Daijë'ë, yë'ëna. Si'ao-hua'i co'amaña nejë, cui'ne hue'ejë jë'josicohua'i yë'ëpi pëa huajëye isisi'i, mësarute. ²⁹ Yë'ë pa'iyere ñani cui'ne yo'oñu'u cuasajë'ë caquë yë'ë yo'oye isiyë. Ye'yejë'ë, yë'ëni. Yë'ë cato esa yo'o jujama'quë a'ë cui'ne jerepa pa'i a'ë cuasama'quë a'ë. Jaje yo'onita'a ti'a-ja'cohua'i a'ë, joyo pëa huajë hue'ña. ³⁰ Yë'ë quërë saihuëre mësarute isiyë, a'jiñe sayere cui'ne peañe hue'eyere.”

Jesure Ye'yecohua'ipi Huajë Mu'se Yo'oye

(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 Jesús ta sitoja'a saji'i. Jaje saina, trigo sa'ñare tëa huëohuë. Tëani iti çare aë'ë. ² Jaje yo'ojëna, fariseohua'ipi ñani cahuë, Jesure:

“Ñajë'ë, më'ë ye'yacohua'i co'amaña neñere. Co'amaña nema'a mu'se a'ë.”

³ Jaje cajëna, ipi jaohua'ire capi:

“¿Ñama'cohua'i a'ni, mësararu, David yo'ose'e i cajeohua'i ja're çoni ao ëa ju'i maca? ⁴ Ao ëa ju'ijë Maija'quë huë'e necaicohua'ise'e aiñere Maija'quë huë'ëna cacani David cui'ne i cajeohua'i aë'ë, ite cui'ne yecohua'ire ëse'esere, Maija'quëna isise'ere. ⁵ Moisés

cuñese'epi toyase'e caji: 'Maija'quë huë'e necaicohua'i cato huajë mu'seje neñe payë.' Jaje pa'iquëta'are iohua'ire sañope caye peoji. ⁶ Jaje pa'ina, cayë mësarute 'ñnore pa'iji, Maija'quë huë'e seña maca pa'ire papi.' ⁷ Iye toyase'e caye asama'pë paë'ë, mësararu. Jaji caji: 'Mësarupi paire teaye ñajë oicohua'i pa'iyere yë'ë cato yëyë. Coeye neico-hua'ire huajë isiyë cato.' Paire oiyere asacohua'i pani paire do'i peocohua'ini co'acohua'i a'ë caye para'huë, mësararu. ⁸ Jaje pa'ina, Pai Mamaquë cato huajë mu'se Ejaëpi.”

Jëtë Cuënesicore Paquëre Jujuye

(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹ Ja maca Jesús jaropi sani pai tsi'isi huë'ëna cacapi. ¹⁰ Jarote te'i jëtë cuënesicore hue'equëpi paji'i. Jaje pa'ina, ñani Jesupi tayo caëna, ite sañope cayeque pa'iji cuasajë sei'ë:

“¿Ju'iquëre jujuye de'oquë huajë mu'se pa'itoje?”

¹¹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“¿Nepi mësararu acohua'i yëi ñamapi cojena duquëna sani dutama'cohua'i a'ni, huajë mu'se pa'itoje? ¹² Jaje pa'ina, paipi do'iji, yëi ñamare jerepa. Jaje huajë mu'se pa'itoje de'oye yo'oye pa'ito yo'oye pa'iji.”

¹³ Cani ja maca ite capi:

“Jëtëre mëajë'ë.”

Jaje caquëna, ipi se mëaquëna, yequë te'te jëtëje pa'io huajëco ponëo. ¹⁴ Ja maca fariseohua'ipi etani Jesure huani jeo ja'ñere ca huëohuë, çme neni huani jeoja'cohua'i a'ni? cajë.

Jesús Ayere, Tsoe Quëase'e

¹⁵ Jesús jare asani jaropi yequë hue'ñana saji'i. Saina, jai pai ite tuë'ë. Jesupi coa si'a ju'i dahuë ju'icohua'ire jujuipi. ¹⁶ Jujuquë cui'ne ësepi, yecohua'ire se quëayeje. ¹⁷ Iye cato yo'oreña, Maija'quëre quëacaiquë Isaías

toyaquë caquë pa'ise'epi tì'a ja'ñere, ñeje:

¹⁸Iquë api, yè'ë jo'yaë yè'ë sahuani tseasiquë,

Ite oiyë, cui'ne ìni sihuaquë pa'iyë.

Ìna, yè'ë joyo jecaija'quë a'ë.

Cui'ne ìpi si'a paire yè'ë nuñerepa pa'ì yo'oyere quëcailja'quë api.

¹⁹Paini co'a cocare cama'ë pasipi, cuima'ë pasipi.

Cui'ne ì cayeje asacaiye paja'cohua'ì a'ë, cu'ì hue'ñana.

²⁰Çatëpë ca'huere quë'ioereje ne jëy-oma'ë pasipi.

Cui'ne picose'e mëicoreje yayoma'ë pasipi.

Ì nuñerepa cuãneñe ne macaja'a jaje yo'oja'quë api.

²¹Si'a pai maña ìni necaija'quë api cajë utejë pa'ija'cohua'ì a'ë.

Jesupi Huati Tutupi Yo'o'ji, Coa Caye

(Mr 3.20-30; Lc 11.14-23; 12.10)

²²Jesús quë'rona sahuë, ñama'quëre cui'ne coca cama'quëre huatire hue'e-quëre. Sarena, Jesupi jujupi. Jujuna, ñaquë cui'ne coca caquë ponëpi. ²³Jare si'a pai ña quëquëni cahuë:

“¿Iquë David mamaquëre papi?”

²⁴Jaje cajëna, fariseohua'ìpi asani cahuë:

“Iquë cato huatìohua'ìre eto saoji, ìohua'ì ëjaë Beelzebú tuture hue'equëpi.”

²⁵Jesupi ìohua'ì cuasaye asani capi, jaohua'ìre:

“Te'e yeja ëjaëpi jopore paja'a huani ìti paija'a sa'ñe uihuajë yo'ocohua'ì pani peo hue'ñarepa carajaiñe pa'iji. Pai daripëpi, panita'a te'e tsëcapëpi sa'ñe pëicohua'ì pani quëcoye peoji, yecohua'ìre. ²⁶Jaje cui'ne huati ëjaëje i-ja'a co'ye eto saquë pani ¿Me cui'ne ì tutu paquë'ni, ìja'a sañope yo'oquë pani? ²⁷Mësarupi yè'ëre cayë, Beelzebú tutupi huatìohua'ìre eto saoji. Jaje pa'ito

¿nepi tutupi ìsiye'ni, mësarute tuico-hua'ìre eto sao tutu? Jaohua'ìni seni asato mësarupi coa tayo huesëhuë, ca-ja'cohua'ì pa'ini. ²⁸Yè'ë cato huatìohua'ìre eto saoyë, Maija'quë joyo tutupi. Yè'ë yo'oye cato quëaji, Maija'quë cuãne te'tepi mësaruna tütase'ere.

²⁹¿Tutu quë'ì huë'e pa'ito cacani ì co'amaña sioye peoji, du'ru ìni tseama-cohua'ì pani? Jaje pa'ina, ìni tseanita'a de'hue cacani ì co'amaña ìne pa'iji.

³⁰Yè'ë yo'oyere co yo'oma'quë cato yè'ëre sañope yo'oquë api. Cui'ne yè'ë ja're çoni tëama'quë cato coa ne ña'ñe saquë api.

³¹Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Si'aye co'aye paire yo'ose'e pa'itoje sai de'huacaiye pa'iji, si'aye co'aye case'e pa'itoje. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë joyore co'aye casicohua'ì pa'itota'a ti sai de'huacaiye peoji. ³²Cui'ne yè'ë Pai Mamaquëni co'aye casicohua'ìreje sai de'huaye pa'iji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë joyore sañope casicohua'ìre sai de'huacaiye peoji.

Soquë Yë Ña'ne Pa'iji, Ìo Quë'ñena

(Lc 6.43-45)

³³De'o soquë yëpi de'o care quë'ñe pa'iji. Co'a soquë yëpi jare co'a care quë'ñe pa'iji. Jaje pa'ina, ìo quë'ñena ña'ne pa'iji, soquë yë. ³⁴Ìña tsëcapë acohua'ì! ¿Me de'oye ca tì'a'ne'ni, mësarù, jare mësarupi co'acohua'ì pa'ini? Jaje pa'ina, yè'opo cato joyo pa'iyere caye pa'iji. ³⁵De'o pai cato de'o cocare caji, jare ì joyo pa'iyepi. Cui'ne co'a paipi caji co'ayere, jare ì joyo co'aye pa'iyëje pa'ye. ³⁶Jaje pa'ina, yè'ë cayë. Jaohua'ìre pai ñape yo'ose'e ña mu'se tì'asi maca si'aohua'ì ìño'ne pa'iji, si'aye ìohua'ì cuasama'pë case'ere. ³⁷Jaje pa'ina, mè'ë case'eye pa'ye ña de'hua cuãño'ne pa'iji, do'ì peoquë panita'a do'ì quë'ì.”

**Co'acohua'ipi Señe,
Pai Yo'o Tì'a Ma'ñere**

(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

³⁸ Ja maca Jesure fariseohua'ì cui'ne cuañese'e yel'acohua'ì conì cahuè:

“Ye'yaquè, yèquè ñañe yèyè, mè'èpi pai yo'o tì'a ma'ñe yo'oquèna.”

³⁹ Cajèna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

“Co'a paipi nuñerepa cuasama'cohua'ipi pai yo'o tì'a ma'ñe yo'oquèna, ñañu'u cajè, señè. Jaje sejëta'are Maija'quere quèacaiquè Jonás iñoquè pa'ise'eje pa'ye jerepa iñoñe peosipi. ⁴⁰ Coa Jonás jai hua'ì ètapè pa'ise'eje pa'yese'e iñoñe pa'iji. Jaè je'què toaso mu'seña cui'ne toaso ñami pa'aji'ì. Jaje pa'ye Pai Mamaquèje toaso mu'seña cui'ne toaso ñami pa'ija'què api, yeja sa'ñahuè. ⁴¹ Tsoe hue'ña Nínive daripè pa'isicohua'ipi huèni pai ñape yo'ose'e ña mu'se tì'aèna, iye'nè pa'icohua'ire nejaja'cohua'ì a'è. Nínive acohua'ì cato de'hue asani ja'rè pa'ise'e jèoni ponèahuè'è, Jonás Maija'què coca quèaquèna, asani. Yure iñore pa'iji, Jonás seña maca pa'ipi. ⁴² Cui'ne huè'ehuè te'te pai èjaoje huèija'coa, nejo mu'se tì'asi maca. Huèni iye'nè pa'icohua'ì yo'ose'e ñani cui'ne nejohne pa'iji, caja'coa. Jao cato so'o yejapi Salomón ta'ñe yo'oyere asasi'ì caco daisico sète. Yure iñore pa'iji, Salomón jerepa pa'ipi.

Co'a Joyo Co'iyè

(Lc 11.24-26)

⁴³ Huatipi paire pa'isiquèpi etani saisiquè pani cu'iji, cuñesi yejañare pèa huajè hue'ñare co'equè tì'ama'è co'e jujani cuasaji: ⁴⁴ ‘Co'isi'ì, cui'naona, yè'è huè'ena yè'è etani daisiconà.’ Jaje cani co'iquè ñaquèna, pai peo huè'èpi coa yuasicopi cui'ne de'oye ne de'huasicopi pa'iji. ⁴⁵ Pa'ina, ñani ja maca sani siete huatìohua'ire ì jerepa

co'acohua'ini quèrèjani, dani ina cacani pèayè. Pèarena, ja maca ja'nè pa'ise'e seña maca co'aquè pa'ija'què api. Jaje cui'ne iye co'a paire yo'oye pa'ija'coa.”

Jesús Pèca Ja'co Cui'ne Ì Yo'je Tsì

(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶ Jesús ja yè'ta'a paini caquèna, tì-tahuè, pèca ja'co cui'ne ì yo'je tsì conì. Dani hue'sena pèahuè, ìni cajè daisicohua'ipi. ⁴⁷ Jaje pa'ijèna, yecohua'ipi Jesure quèahuè:

“Mè ja'co cui'ne mè yo'je tsì hue'sere pa'iyè, mè'èni cajè dani.”

⁴⁸ Caquèna, itì quèaquère capi, Jesús:

“¿Ne a'ni, yè'è ja'co cui'ne ne a'ni, yè'è yo'je tsì?”

⁴⁹ Cani ì yel'acohua'ire iñoquè quèapi:

“Icohua'ì a'è, yè'è ja'co cui'ne yè'è yo'je tsì. ⁵⁰ Paipi yè'è ja'què ma'tèmo pa'iquè yèyere yo'ocohua'ipi jaohua'ì a'è, yè'è yo'jei panita'a yo'jeo cui'ne ja'co.”

Taquèpi Pa'iyè

(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 Ja mu'se Jesús huè'èpi etani sani jaira tètè macana ja'rupi. ² Jarote pa'ina, jai pai ì què'rona daijèna, ñani jai yohuèna aya mèni ja'rupi. Si'a pai mejahuèna pèa sahuè. ³ Ja maca jaiye yel'yapi iohua'ì ñañe ayena conì quèaquè capi:

“Taquèpi tasi'ì caquè saji'ì. ⁴ Sai taquèna, yequè capi tomèpi, ma'ana. Ja tomese'ere pi'api dani peo hue'ña ocue saohuè. ⁵ Yequè capi tomèpi, quèna pèa què'rona, jaiye yeja peo hue'ñana. Ja capi esa sacapi, ya'opi huajè peoquèna. ⁶ Jaje mèasicota'a èsèpi èo hue'api, jaiye tsita mese'e peoye sète juji'ì. ⁷ Yequè capi tomèpi, miu què'rona. Tomeina, miupi mèani ne hue'api. ⁸ Jaje tomèquèta'are yequè capi tomèpi, de'o yejana. Tomeni mèani

jaiye quëquëna, tëahuë. Yequë ñëapi quëj'i, cien ca. Yequë ñëapi quëj'i, sesenta ca. Cui'ne yequë ñëapi quëj'i, treinta ca. ⁹Mësarupi cajoro quë'iohua'i pani jasajë'ë!"

**Me Ne Ja'ñere Pai
Ñañena Cõni Quëaë'ni**

(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰Ja maca i ye'yacohua'ipi Jesús quë'rona tsio dani sei'ë, Ite:

“¿Me ne ja'ñere paire iohua'i ñañena cõni jaje quëaquë'ni?”

¹¹Sejëna, ipi sehuopi:

“Mësarute Maija'quëpi ta'ñe asaye isipi, yahuese'ere ma'tëmo te'te ayere. Jaje pa'iquëta'are jaohua'i cato asa ti'añe pañë. ¹²Jaje pa'ina, paquëna, ai jerepa yeque se isiye pa'iji, isina, jaiye paja'quëre. Jaje pa'iquëta'are peoquëni ai jerepa jero sa'ana se sio huesoye pa'iji, a'ri maña i payeque. ¹³Jaje pa'ina, iohua'i ñañe ayena cõni caquëna, ñajëta'a ña ma'ñeje pa'iohua'i ña huesyë. Cui'ne asajëta'a ti asama'cohua'ije pa'iohua'i asa huesyë. ¹⁴Jaje yo'o ja'ñere Maija'quëre quëacaiquë Isaiás capi: Mësaruru cato asaja'cohua'i a'ë. Jaje asajëta'a asa ti'ama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. Ñañe cato ñaja'cohua'i a'ë. Jaje ñajëta'a ña ti'ama'pë pa'ija'cohua'i a'ë.

¹⁵Pai joyopi jëacorepa ne huesësi do'ire, Co'ayerepa asaja'cohua'i a'ë.

Cui'ne iohua'i ñaco caje siosë'ere hue'e-ja'cohua'i a'ë ñaco capi.

Ñama'pë pa'ija'cohua'i.

Cui'ne asama'pë pa'ija'cohua'i a'ë.

Cui'ne joyopi asa ti'ama'pë pa'ija'cohua'i a'ë.

Cui'ne yë'ëna juju cuãñoñu'u cajë yo'oma'pë pa'ija'cohua'i a'ë.

¹⁶Jaje pa'iquëta'are mësaruru cato sihuajë'ë, ñaco capi ñajë cui'ne cajoropi asa do'ire. ¹⁷Nuñerepa cayë, mësarute. Jai pai Maija'quëre quëacaicohua'i cui'ne de'o pai ñañe yëhuë, mësaruru

yure ñañere. Jaje yëjëta'a ñama'pë paë'ë. Asaye yëhuë, mësaruru asayere. Jaje yëjëta'a asama'pë paë'ë.

Taquëre Quëase'e Ayere

(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸Asajë'ë. Jaje pa'ito taquëre quëase'e ayere. ¹⁹Ma'ana iti ca tomesë'e cato quëaji, ma'tëmo pa'i te'te ayere asacohua'ita'a asa ti'ama'cohua'ini cui'ne huatipi iohua'i de'o coca asase'ere peo hue'ña sioyere. ²⁰Quëna pëa quë'rona tomesë ca cato quëaji, du'ru macare pase'e sihuajë asani sehuocohua'ini. ²¹Jeteyo'je jaiye tsita peoye sëte quëcoma'pë neñañepi cui'ne yecohua'ipi josa yo'ojëna, ai yo'oyepi pa'ina, yo'o jujani jecohua'ini. ²²Miu quë'rona tasi ca cato quëaji, Maija'quë coca asajëta'a iye yeja co'amañare ai cuasajë jaiye co'amaña ëayena coso cuãñoñere. Si'aye iye Maija'quë cocare pë'pë huesoye a'ë. Jaje yo'oquëna, paipi quëiñeje pa'ye de'oye yo'o ti'añe peoye a'ë. ²³Jaje pa'iquëta'are de'o yejana tasi ca cato quëaji, Maija'quë coca asani jëoma'pë tuicohua'ini, de'oyerepa quëicohua'ini. Jaje pa'ina, yecohua'ipi cien ca, yecohua'ipi sesenta ca cui'ne yecohua'ipi treinta ca quëicohua'i pa'iyë.”

Co'a Taya Ayere Quëaye

²⁴Ja'në quëase'eje pa'ye neni iñoquë Jesús quëapi, ñeje:

“Trigo care pare taquëpi yejana tase'eye pa'ye a'ë, ma'tëmo pa'i te'te aye. ²⁵Tasiquëta'are ite sañope yo'oquëpi si'aohua'i cãisi maca dani co'a care tani saji'i. ²⁶Saquëna, trigopi ai de'oni iti tsa'ña ne maca te'e co'a tayaje etapi. ²⁷Ja maca jo'yaohua'ipi iti tse aquëre sani cahuë: ‘Ëjaë, më'ë tsio de'o case'e tasicohua'ita'a ¿jero ayepi iye co'a taya cõni mëaë'ni?’ ²⁸Cajëna, iti tse aquëpi capi, jaohua'ire: ‘Yequë co'acquëpi yo'opi yë'ëre sañope yo'oquëpi.’ Caquëna, i

jo'yapi cahuë, ite: '¿Yëquëpi ja co'a taya du'te jeocaiye yëma'quë?' ²⁹Ca-jëna, ipi capi, jaohua'ire: 'Pani, co'a tayare dutajë trigoje duta jeoma'cohua'ipi yo'oye'ni. ³⁰Iose'e mëajaco tëa mu'se ti'laëna, nejo ja'ñepi, ja macata'a co'amaña necohua'ire jëjo saosi'i, co'a tayare ti pëa huëni toana ëo jëoja'cohua'ire, ja jeteyo'je trigo care pase'e yë'ë de'hua hue'ñana de'huacaijajë.'"

Mostaza Ca Ayere Ye'yaye

(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹Quëaye neni Jesús quëapi, ñeje:

"Ma'tëmo pa'i t'e'te cato mostaza care yejana paipi tase'eje pa'ye a'ë.

³²Mostaza cato nuñerepa a'ri ca'ë. Jaje pa'isicota'a ai de'oco jai soquë yë de'ona pi'api iona daijë capëana tsianoa necohua' a'ë."

Pan Ne Pore Ayere Ye'yase'e

(Lc 13.20-21)

³³Yeque cui'ne quëaye neni quëapi, ñeje:

"Ma'tëmo pa'i t'e'te cato pan ne poreje pa'ye a'ë. Jaje pa'yere nomiopi tres jai ji'so harina neona, si'a sëpë o'saco jujucoa."

³⁴Jesús si'aye paire quëapi, iohua'i ña'ne ayepi caquë. Co'arepa ña ma'ñepi caquë quëama'ë paji'i. ³⁵Iye cato yo'ose'e pa'iji, Maija'quëre quëacaiquë toyaquë pa'ise'epi ti'ajaquë caquë i toyaquë pa'ise'epi caji:

"Caja'quë a'ë, iohua'i ña'ne ayepi coní." Caja'quë a'ë, yahuesi co'amaña pa'ise'ere yeja de'huanë ayere.

Co'a Taya Ayere Ye'yaye

³⁶Ja maca Jesús paire ca tējini huë'ena cacapi. Cacaëna, jarona ite ye'yecohua'i tsiojani cahuë:

"Quëajë'ë, co'a tayapi tsiona mëase'e ayere."

³⁷Cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

"De'o ca taquë cato Pai Mamaquë api. ³⁸Cui'ne tsio cato si'a yeja'ë. De'o ca cato Maija'quë t'e'te acohua'ini quëaji, cui'ne taya cato quëaji, huati t'e'te acohua'ini. ³⁹Sañope yo'okuëpi co'a taya taçaisiquë cato huati ëjaëpi. Tëaye cato quëaji, yeja carajai ja'ñere, cui'ne iti ca tëacohua'i cato huiñaohua'i a'ë. ⁴⁰Co'a taya tsi'soni toana ëo jëoñeje pa'ye cui'ne yeja carajai maca yo'oye pa'ija'coa. ⁴¹Pai Mamaquëpi jëjo daoja'quë api, huiñaohua'ire i cu'ne t'e'tere pa'ijë tayo yo'oye yecohua'ire necohua'ire, cui'ne co'acohua'ire tsi'soja'cohua'ire. ⁴²Tsi'soni toana ëo jëoja'cohua'i a'ë. Jaropi yureta'a oijë cui'ne cuji qui'coja'hua'i a'ë. ⁴³Ja maca Maija'quë yëye yo'ocohua'ipi ësë miañeje miaja'cohua'i a'ë, iohua'i pëca ja'quë t'e'tere pa'ijë. Jaje pa'ina, mësarupi cajonoa hue'ecohua'i pani jasajë'ë!

Curi Mahuë Ayere Ye'yaye

⁴⁴Ma'tëmo pa'i t'e'te cato curi mahuë yejana quëni yahue oase'eje pa'io. Jaje pa'ioni te'i paipi curi mahuëre ti'ani cui'naoni iti macana se yahue oani ai sihuaquë sani si'aye i paye isi saoni curi quë'i yejare huerose'eje pa'ye a'ë.

Jai Do'i Quënare Pare Ye'yaye

⁴⁵Ma'tëmo pa'i t'e'te cato co'amaña isiquëpi jai do'i quënare pare perla hue'yosi quëna përe, co'equë cu'iyeje pa'ye a'ë. ⁴⁶Jaje co'equë jai do'ire ti'ani si'aye i pase'e isi jeani, jai do'i quënare pare hueroyeje pa'ye a'ë.

Hua'i Yo'eco Ayere Ye'yaye

⁴⁷Ma'tëmo pa'i t'e'te cato hua'i yo'econi jai tsiayana jëo dëoni coa si'a hua'ire neñeje pa'ye a'ë. ⁴⁸Hua'i yo'eco timësi maca hua'i yo'ecohua'ipi mejahuëna naë mani jaropi ñu'ijë sahuajë de'o hua'ise'ere do'rohuëna ayajë co'acohua'ise'ere jëococohua'i a'ë. ⁴⁹Jaje

yeja carajaisi maca huiñaohua'ipi etani co'acohua'ire cui'ne de'o hua'ire sahuajë huahueja'cohua'i a'ë. ⁵⁰Ja maca co'acohua'ire cato toa cojena jeo deorena, jaropi cuji qui'cojë oija'cohua'i a'ë."

Ye'yacohua'ipi Asaye

⁵¹Ja maca Jesús seji'i, jaohua'ire:

“¿Asaye mësaru si'aye iye?”

Seina, sehuohuë:

“Jaje pa'ijë'ë asayë, Ëjaë.”

⁵²Cajëna, Jesupi capi:

“Cuañese'e ye'yaquëpi Maija'quë cuañe te'te ayere ai ye'yequë pani huë'e paquëje pa'i ponëji, i de'huase'ere co'amaña cui'ne ai co'amaña etoquë isiyeje pa'irepa.”

Jesús Nazaretre Pa'iyë

(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³Ja maca Jesús jaje quëaquë ye'ya tējini saji'i, yequë hue'ñana. ⁵⁴Sai tī'api, i yejana i ai de'o sitona. Jarona tī'asiquëpi pai tsi'si hue'ñana ye'yapi. Ye'yaquëna, paipi ai cuasajë ñajë cahuë:

“¿Jerona iquë ye'yei'ni, jerepa ta'ñe caye? ¿Merepa cui'ne pai yo'o tī'a ma'ñe yo'oquë'ni? ⁵⁵Carpintero mamaquëta'a cui'ne ñnore pa'iyë, i pëca ja'co María. Cui'ne Jacobo, José, Simón, Judas pa'iyë, i yo'je tsije. ⁵⁶Ñnore i yo'je tsi'nomiohua'ijë pa'iyë. ¿Jaje pa'ito jerona iye si'aye ye'yei'ni?”

⁵⁷Jaje cajë coejë asaye pahuë, i caye. Jaje coejëta'are Jesupi capi, jaohua'ire:

“Si'aohua'i yëyë, Maija'quë jëjo daoquëre. Jaje pa'iquëta'are i ai de'osi yeja acohua'i cui'ne huë'e acohua'irepa coeyë, ite.”

⁵⁸Ite ire papi cajë asama' do'ire ñaquë jaro cato jaiye pai yo'o tī'a ma'ñe neñe papi.

Juan Ti Doquëre Huaiye

(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 Ja mu'seña Herodes Galilea cuañequë paji'i. Jaje pa'ipi Jesús pai yo'o tī'a ma'ñere yo'oyere asapi. ²Asani i ja're coní pa'icohua'ire capi:

“Juan oco doquëpi huëni tutu paquë yo'oma'quë.”

³Jaje cuasapi, Herodes cato Juanre tseani huëni co'acohua'ire co hue'ñana cosiquë sëte yo'jei Felipe nëjo do'ire.

⁴Juan cato caëña, Herodesre:

“Më nëjore payeje pama'ë pa'ijë'ë.”

⁵Jaje caquëna, Herodes Juanre huani jeosi' caquëta'a paini ca'raquë papi, si'aohua'i Juanre Maija'quë coca quëaquë api ca do'ire ca'raquë.

⁶Jaje pa'iquëta'are ite Herodesre coasi mu'seña tī'asi maca Herodías mamacopi pai tsi'sisicohua'i ñajëna, etani pairacona, Herodes ñani ai sihuaquë. ⁷Ca nëopi si'aye më'ë seña pa'ito isisi'i, co'amaña. ⁸Jaje ca maca pëca ja'copi du'ru yëhuosico sëte cao, Herodes:

“Juan oco doquë siopëre quëna de'huana ayasiconi isijë'ë.”

⁹Jaje ca maca Herodes oi ëayerepa asapi. Jaje ipi tsoe si'aohua'i soisicohua'i asajëna, isisi'i, më señere ca nëo huesosiquë sëte jëjo saopi, isijë'ë caquë.

¹⁰Ja maca cuañeña, sani Juan cosiquë pa'iquëre siopëse'e tëto tējani, ¹¹quëna de'huana ayasiconi dani isihuë, nomi tsiona. Jaopi se isio, pëca ja'cona.

¹²Jaje yo'orena, Juanre ye'yecohua'ipi dani i capëse'e sani tãhuë. Tani ja jeteyo'je sani Jesure quëahuë, iti yo'ose'ere.

Cinco Mil Ëmëohua'ire Aonë

(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³Jaropi jare asani Jesús saji'i, pai peo hue'ñana yohueja'a. Jaje saisiquëta'are paipi asa tī'ani ite tui huëohuë, yejaja'a pai daripë pa'icohua'ipi. ¹⁴Jesús

yohuëpi etaquë ñaquëna, jai pai paë'ë. Jaje pa'ijëna, teaye oi jaohua'ire ñani jujupi, ju'icohua'ire iohua'i dacobua'ire. ¹⁵ Tsoe na'iquëna, ñani i ye'yacohua'ipi Jesus quë'rona dani cahuë:

“Tsoe na'iji. Iño pai peo hue'ña'ë. De'oji. Ja macaja'a ca tëjijë'ë, sani pai pa'i hue'ñana hueroni ao maña aijajë.”

¹⁶ Cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

“Saiye peoji. Jaohua'ire mësarupi aojë'ë.”

¹⁷ Caquëna, jaohua'ipi cahuë, ite:

“Peoyë. Coa cinco pan cui'ne caya hua'ire pare payë, iño.”

¹⁸ Cajëna, Jesupi capi:

“Dajë'ë, inona itire.”

¹⁹ Cani cui'ne paire cuañepi, tayahuëna ja'ru sajë'ë, caquë. Ja jeteyo'je i jëñapi cinco pan pëa cui'ne cayaohua'ire ini cajiquë ma'tëmona ñaquë, Maija'quëre de'oji caquë pëpapi. Pëpani panre jë'yeni i ye'yacohua'ina isipi. Isina, jaohua'ipi paire se aohuë. ²⁰ Si'aohua'i ani huajësicohua'i paë'ë. Ja jeteyo'je ani jujase'ere doce do'rohuëarepa ayahuë. ²¹ Ja aisicohua'i cato paë'ë, cinco mil ëmëohua'ise'e. Nomiohua'ire cui'ne tsire cuëcuyeye peoyerepa jaohua'ique pa'ini ai jerepa pa'iyë.

Jesupi Oco Ëmëjeja'a Cu'ise'e

(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Ja jeteyo'je Jesús paini pëpa tëjiquë i ye'yacohua'ise'ere du'ru jai yohuëna aya mëjijë'ë caëna, aya mëtena, jaira je te'tena jëjo saopi. ²³ Paire pëpa tëjini mëji'i, jai cutihuëna te'i, Maija'quëre sesi'i caquë. Ñami de'osi maca Jesús jarote te'i paji'i. ²⁴ Jai yohuë cato jopo jairare ja yë'ta'a saio nëco'ë, to'añepi yohuëna tutu ju'aquëna, saë'ë. ²⁵ Ñataquëna, Jesús iohua'i quë'rona tsiojaji'i, oco da'ca ëmëjeja'a nëcaquë. ²⁶ Ja maca i ye'yacohua'i tsiayaja'a në-

caquë daina, ñani quëquë huesëjë ca'rajë cuihuë:

“¡Pai joyo huatio!”

²⁷ Jaje cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

“Quëcojë'ë, yë'ë a'ë. Ca'rama'pë pa'ijë'ë.”

²⁸ Caquëna, ja maca Pedropi capi, ñeje:

“Ejaë, më'ërepa pani yë'ëreje cuañë-jë'ë, tsiayaja'a nëcaquë sasi'i, më'ë quë'rrore pana.”

²⁹ Caquëna, Jesupi capi:

“Daijë'ë.”

Caëna, Pedropi yohuëpi cajeni tsiayaja'a nëcaquë sai huëopi, Jesús pa'i hue'ñana ti'asi'i caquë. ³⁰ Jaje saiquëta'a tutu ju'ayena asaquë, quëquëquë du'i huëoquë cui'pi:

“¡Huasojë'ë, Èjaë!”

³¹ Jare iti macapi Jesús jëñana tseaquë capi, ite:

“¡Yë'ëna quëcoyere a'ri maña paquë, më'ë! ¡Me yo'oquë nema'quëje pa'ire cuasaë'ni!”

³² Jai yohuëna aya mëisi maca tutu to'mepi. ³³ Ja maca jai yohuë pa'icohua'ipi Jesuna do're ja'runi cahuë:

“Nuñerepa më'ë Maija'quë mamaquëre pa'ë.”

Genesaret Pa'icohua'ire Jujuse'e

(Mr 6.53-56)

³⁴ Je'ejë ti'ahuë, Genesaret yejana. ³⁵ Ti'arena, paipi Jesús daise'ere asa ti'ani si'a hue'ña ite yeja pa'icohua'ire quëahuë. Quëarena, i pa'i hue'ñana ju'icohua'ire dahuë. ³⁶ Dajë sei'ë, i ju'i cana patoni co'yato de'oma'quë cajë. Jaje cani si'aohua'i i ju'i cana patocohua'ipi co'ya sahuë.

Paire Co'aye Neñe

(Mr 7.1-23)

15 Jerusalënpí fariseohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi daisicohua'ipi Jesús quë'rona tsio dani sei'ë:

²“¿Me yo'ojë më'ë ye'yacohua'i mai aipë cuañese'e sehuocaiye pañe'ni, ja yë'ta'a ao aima'në jëña tsoajë'ë, cuañese'e?”

³Jaje cajëna, Jesupi seji'i, jaohua'ire:

“¿Cui'ne mësarü me yo'ojë Maija'quë cuañese'e de'oye sehuocaima'pë pai cuañese'ere de'oye sehuoye'ni? ⁴Maija'quë cato capi: 'Më ja'core cui'ne më ja'quëre ëjaohua'ire ñaquë pajë'ë.' Cui'ne capi: 'Pëca ja'quëre cui'ne pëca ja'core co'aye sañope caquë cato huani jëo cuañoja'quë.' ⁵Jaje pa'iquëta'are mësarupi cayë pëca ja'quëre cui'ne pëca ja'core cayë de'oji: 'Tsoe si'aye yë'ë paye Maija'quëna isi saohuë. Jaje pa'ina, cocaiye peoyë.' ⁶Cui'ne jaje cacohua'ipi pëca ja'quëre panita'a pëca ja'core cocaiye peoyë, cuasajë pa'iyë. Jaje yo'ojë Maija'quë cuañese'ere do'i peoye ne huesoni coa pai cayere sehuocaijë pa'iyë. ⁷¡Coa cacohua'! Nuñerepa Maija'quëre quëcaiquë Isaías capi, mësarü ayere toyaquë ñeje:

⁸Iye pai yë'ëre yë'opose'e oiyë, Iohua'i joyo cato so'ore pa'ina.

⁹Mësarü Maija'quëre seña do'i peoye a'ë,

Païse'e cuañeñepi huëojë yo'ojëna.”

¹⁰Ja maca païre soini capi:

“De'hua asajë cuasa ti'ajë'ë. ¹¹Yë'opojä'a cacaye cato païre co'a de'hua ma'ñe a'ë. Coa ai jerepa païre co'a de'huaye cato yë'opopi etaye a'ë.”

¹²Ja maca i ye'yacohua'ipi Jesús quë'rona tsio dani cahuë:

“¿Asaë, më'ë fariseo pai më'ë cayere asajë oise'e?”

¹³Jaje cajëna, ipi sehuopi, jaohua'ire:

“Yë'ë ja'quë, ma'tëmo pa'iquë ta ma'ñe cato peo hue'ñarepa duta ja'ñe a'ë. ¹⁴Coa ñajë'ë, iohua'ise'e pa'ijajë. Jaohua'i cato ñaco ca peocohua'i a'ë. Cui'ne ñama'cohua'ini cuacohua'i a'ë. Jaje pa'ina, ñama'quëpi cui'ne

ñama'quëni sai saquë pani si'a jupë cojena du'iyë pa'iji.”

¹⁵Pedropi ja maca capi, Jesure:

“Quëajë'ë, më'ë quëase'e ayere.”

¹⁶Caquëna, Jesupi capi:

“¿Mësarüja ja yë'ta'a asa ti'ama'pë pa'iyë? ¹⁷¿Huesëye, mësarü, si'a ao yë'opojä'a cacani ëtatu'una saise'epi jeteyo'je eta saiye? ¹⁸Jaje pa'iquëta'are yë'opojä'a etaye cato joyo pa'iyepi etaji. Ja'ë, païre co'ayerepa neñe. ¹⁹Jaje pa'ina, joyopi etaji, co'aye cuasaye, huani jëo ëaye, nomi ëaye cuasaye, co'amaña ñaño, coa cosoye, cui'ne co'a coca cayë. ²⁰Iye a'ë, païre co'a de'huayerepa. Jëña tsoajë'ë cuañese'ere sehuoma'pë aïñe cato païre co'aye ne ma'ñe a'ë.”

Yequë Yeja Acopi Jesure Sehuoye

(Mr 7.24-30)

²¹Jesupi jaropi etani saji'i, Tiro cui'ne Sidón yejana. ²²Jarote paco'ë, cananea nomio jaopi Jesús quë'rona cuico daco'ë, ñeje:

“¡Ëjaë, David mamaquë oijë'ë, yë'ë macare! Yë'ë mamacopi huati joyore hue'eco, ai ai yo'oco co'ayerepa.”

²³Jaje catojë Jesús ti a'ri mañaje sehuoma'ë saji'i. Saina, i ye'yacohua'ipi dani ite se'i'ë:

“Quëa saojë'ë, te'ija. Co'aye mai jeteyo'jeja'a cui daoco.”

²⁴Cajëna, Jesupi capi:

“Maija'quë yë'ëre jëjo daopi, Israel paini caquë yëi ñama ne huesëse'eje pa'ioni caquë.”

²⁵Jaje pa'iquëta'are i ña hue'ñana do're ja'runi cao:

“¡Ëjaë, cocaijë'ë!”

²⁶Jaje cacona, Jesupi capi, jaote:

“De'oma'coa, mamajë aiconi aore jioni jo'ya yaina aoto.”

²⁷Jaje catojë iopi ite cao:

“Jaje pa'ijë'ë, Ëjaë. Jaje pa'iquëta'are jo'ya yaije aicohua'i a'ë, pai ani to ne'ña mañaje.”

²⁸ Jaje cacona, Jesupi capi, jaote:

“¡Nomio tañirepa neñe pa'iji, cuasayë, më'è! Mè'è yëse'e nese'eje pa'ijaquë.”

Caëna, iti macapi io mamaco co'yasico paco'ë.

Jesupi Ju'icohua'ire Jujuse'e

²⁹ Jesús jaropi etani Galilea jaira të'tëpaja'a tëtto sani cutihuëna mëni jarona ja'rupi. ³⁰ Jarote pa'ina, jai pai daë'ë, i pa'i hueñana. Daijë dahuë, do'pëcohua'ire, ñama'cohua'ire, asama'cohua'ire, peo tupëare, cui'ne jai pai yeque ju'icohua'ire dahuë. Dani i quëo yë'quë macana oijëna, Jesupi jujupi, ju'icohua'ire. ³¹ Pai ña quëquëyerepa yo'opi, asama'cohua'ipi cui'ne coca cama'cohua'ipi asajë cajëna, nëcañoa peo tupëapi de'ocohua'i ponëjëna, do'pëcohua'ipi culijëna cui'ne ñama'cohua'ipi, ñacohua'i ponëjëna. Jaje yo'oquëna, ñajë Israel pai Maija'quëre ai de'oji cajë sihuahuë.

Jesupi Cuatro Mil Ëmëohua'ire Aopi

(Mr 8.1-10)

³² Ja maca Jesús i ye'yacohua'ire soini capi:

“Teaye iye pai mañare oi ñañë. Tres mu'seña pa'iji, iño iohua'i pa'ie. Jaje pa'ijë ti peoyë, iohua'i ai mañaje. Jaje pa'ina, aima'cohua'ire huë'ena jëjo saoye pasi'i saijë ma'ana dahuëra ju'ima'cohua'ini.”

³³ Caquëna, ja maca i ye'yacohua'ipi cahuë, ite:

“Jaje pa'iquëta'are ¿me iño paije peo hue'ña ao hueroni aonë'ni, jai paire pare?”

³⁴ Cajëna, Jesupi seji'i:

“¿Je so pan paye'ni, mësarü?”

Seina, iohua'ipi cahuë:

“Siete pan cui'ne a'ri maña tsiaya hua'ire payë.”

³⁵ Cajëna, ja maca paire cuañepi, yejana ja'ru sajë'ë caquë. ³⁶ Ja'rusi maca siete pan cui'ne hua'ire ini Maija'quëre de'oji caquë seji'i. Seni tëjini i ye'yacohua'ina se isina, jaohua'ipi paire se aohuë. ³⁷ Ja maca si'aohua'i ani huajëhuë. Jaje pa'itoje ja yë'ta'a siete do'rohuëa ani jujase'e nëaëna, ayahuë. ³⁸ Iti aísicohua'i cato cuatro mil pai paë'ë, nomiohua'ire cui'ne tsire cuëcema'pëna. ³⁹ Ja jeteyo'je Jesús paire sai pëpa tëjini jai yohuëna aya mëni saji'i, Magdala yejana.

Pai Yo'o Tí'a Mañe

Yo'ojë'ë Cajë Señere

(Mr 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 Fariseohua'i cui'ne saduceohua'i cõni Jesure neñañu'u cajë dani ma'tëmo ayere pai yo'o tí'a mañere iñojë'ë sei, ipi yo'ouna, ñani tseañu'u cajë. ² Jaje cajë sejëna, ipi sehuopi, jaohua'ire:

“Na'iquëna, ma'tëmo maja'ico pa'ina, ñani mësarü cacohua'i a'ë, 'De'o mu'se pa'ija'coa.' ³ Cui'ne ñataquëna, nea siri pa'ina, ñani cacohua'i a'ë, 'yure cato co'a mu'se pa'ija'coa.' ¡Mësarü, coa cacohua'i a'ë! Ma'tëmore ñani tañe asacohua'ita'a ¿me yo'ojë iye mu'seña yo'oye ñani tañe cama'pë ja yë'ta'a huesëcohua'i pa'ie'ni? ⁴ Iye co'a pai nuñe yo'oma'cohua'ipi señë, ma'tëmo yo'oyere nejë'ë ñañu'u cajë. Jaje sejëta'are Jonásre yo'ose'eje pa'yepi iñose'e pasipi. Jerepa yo'o iñoñe peoji.”

Jaje cani jëoni saji'i.

Fariseohua'i O'sa

(Mr 8.14-21)

⁵ Jaira je të'huina je'ejë i ye'yacohua'i pan sayere huañeyei'ë. ⁶ Huañeyesicohua'ini Jesupi jaohua'ire capi:

“Ina de'hua ñajë'ë, fariseohua'i cui'ne saduceohua'i o'saque pa'iji.”

⁷ Caquëna, i ye'yacohua'ipi sa'ne io-hua'ija'a cahuë:

“Mai panre dama'pë patena, caji.”

⁸ Jaje yahue caye Jesupi asani capi, jaohua'ire:

“¿Me yo'ojë pan peoyë caye'ni? ¿Ai jerepa mësaru, yë'ëre nequë api, cuasayere peoye'ni? ⁹ ¿Ja yë'ta'a asa ti'añe pañe, cui'ne ña'ne pa'ne pare cinco pan pa'ise'ere cinco mil pa'ire aose'eje cui'ne ani jujarena, do'rohuëana de'huase'eje? ¹⁰ ¿Cui'ne siete pan pa'ise'epi cuatro mil pa'ire aose'eje maca do'rohuëa nëase'eje cuasaye pa'ne? ¹¹ ¿Me yo'ojë mësaru yë'ë ca maca panre caji, cuasare'ni? De'hua ñajë'ë, fariseohua'i cui'ne saduceohua'i o'sana co'me huesëye.”

¹² Jaje ca maca cuasa ti'ahuë, Jesús pan neñere cama'ë pa'ise'ere. Coa ai jerepa Fariseo cui'ne saduceohua'i ye'yayere case'ere.

Pedropi Jesús Ayere Caye

(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³ Jesús Cesarea Filipino yeja quë'rona ti'ani i ye'yacohua'ire seji'i:

“¿Iqueipi caye'ni, Pai Mamaquëre?”

¹⁴ Caquëna, jaohua'ipi cahuë:

“Yecohua'ipi cayë, Juan oco doquë api. Yecohua'ipi cayë, Elíaspi. Cui'ne yecohua'ipi ja yë'ta'a yeque cayë, Jeremiaspi panita'a yequë Maija'quë jëjo daoquë api, caye.”

¹⁵ Ja maca jaohua'ire capi:

“Cui'ne mësaruta'a ¿iqueipi caye'ni?”

¹⁶ Caquëna, Simón Pedropi capi:

“Më'ë cato Cristo a'ë, Diosu hua-jëquërepa mamaquë a'ë.”

¹⁷ Caquëna, Jesupi sehuopi:

“De'oji. Simón Jonás mamaquë yecohua'ije më'ëre quëaye pahuë. Coa yë'ë Ja'quë ma'tëmo pa'iquëpi iñopi. ¹⁸ Jaje pa'ina, yë'ëpi më'ëre cayë Pedro jare iye quëna pë ëmëje'ena yë'ë huë'e nesi'i. Neina, ju'iñe tutujë quëcoquë ti neñe poji. ¹⁹ Yë'ëpi më'ëre ma'tëmo pa'i

te'te hui'yocore isija'quë a'ë. Më'ëpi iye yejana sëaquë pa'ito ma'tëmoje sëaye pa'iji. Cui'ne më'ëpi iye yejana joyequë pa'ito ma'tëmoje joyeye pasipi.”

²⁰ Ja maca Jesupi cuañepi, i ye'yacohua'ire. Yë'ëre Cristo api, cajë pa'ire quëama'pë caquë.

Jesús Capi, Ju'ija'quë A'ë

(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

²¹ Jare ja macapi Jesupi quëa huëopi, i ye'yacohua'ire. Jerusalëna sani ai yo'oja'quë a'ë, Maija'quë huë'e ñacaico-hua'i ëjaohua'ipi cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi yo'ojëna, caquë. Cui'ne capi, jaje yo'ojë huani jëoja'cohua'i a'ë. Jaje huani jëosicohua'ita'are toaso mu'sëña pa'i maca huëija'quë a'ë. ²² Ja maca Pedropi tirona ite sani yëhuosi'i caquë capi:

“¿Maija'quëje jaje yo'oye coeji, Èjaë! ¡Jaje yo'oye ti peojaquë më'ëre!”

²³ Jaje caquëna, Jesús co'ye ponëni ñani ite Pedroro capi:

“Saijë'ë. Yë'ë quë'ro pa'ima'ë, huati ëjaë. Yë'ëre josa tëhuoquë, ai. Më'ë cato Maija'quë cuasayeje cuasama'quë a'ë. Coa pai cuasayeje cuasaquë a'ë.”

²⁴ Ja maca Jesupi i ye'yacohua'ire capi:

“Yë'ëre tuiye yëcohua'i pani huanëy-eye pa'i co'ye de'oye pa'yere. Jaje yo'oni ai yo'oye pa'ito quëcojë tuiye pa'iji, co'ye cuasama'pë. ²⁵ Jaje pa'ina, co'ye de'oye pa'yere cuasaquë yo'okuëpi coa ne huesoja'quë api, i pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë do'ire ai yo'okuë i pa'iyë ne huesosiquëpi ti'aja'quë api, pa'iyë. ²⁶ Jaje pa'ina, ¿Iquere co-caiye pa'iquë'ni, paipi si'aye iye yejana co'amañare pajëta'a joyore ne huesoto? ¿Je ja'ye saiñe pa'iquë'ni, i joyo do'ire? ²⁷ Jaje pa'ina, Pai Mamaquë daija'quë api, si'a i pëca ja'quë de'o tutu quë'ipi cui'ne i huïñaohua'ina con. Ja maca ipi saija'quë api, te'ohua'ise'e yo'ose'e-

jē pa'ye. ²⁸Jaje pa'ina, nuñerepa cayë, ja yë'ta'a yure pa'icohua'i ju'ima'pë Pai Mamaquë i quë'ropi daina, ñaja'cohua'i a'ë."

Jesús Tiñe Pa'i Ponëse'e

(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 Seis mu'seña tëto sai maca Jesupi sapi, Pedrore, Jacobore cui'ne Juanre Jacobo yo'jeire te'i jaohua'i ja're saji'i, jai ëmë cutihuëna. ²Jarona i capë iohua'ique ñajëna, tiñerepa ponëpi. I tsia cato ëšë mëiñeje pa'yere mi-aco ponëpi. Cui'ne i ju'i capi toaje pa'ioyepa ponëpi, miañerepa. ³Cui'ne ja maca ñañu'u cuasama'pë pa'ise'ere ñahuë, Moisés cui'ne Elías, Jesús ja're cocare cajëna. ⁴Ja maca Pedropi capi, Jesure:

“Ëjaë, ¡De'oji. Yureta'a iñore pañu'u! Më'ëpi yëto neñu'u toaso a'ri huë'ña: më'ë tsecore te'ore, Moisés tsecore, cui'ne Elías tsecore yecore.”

⁵Ja yë'ta'a Pedro cocare caquëna, mi-aco papi sirio nëca meni peo huë'ña ca'ne huesona sirio jopopi yë'ose'e ñeje pi'siquëna, asahuë:

“Iquë yë'ë mamaquëre papi ini ai si-huaquë pa'iyë. Asajë'ë, i cayere.”

⁶Iyere asani i yel'acohua'i yejana iohua'i tsiapi meñe simeni uë'ë, quëquëquë huesëni. ⁷Ja maca Jesupi iohua'i quë'rona tsiojani patoquë capi:

“Huëijë'ë. Ca'rama'pë pa'ijë'ë.”

⁸Caquëna, huëijë coa Jesuse'e te'i pa'ina, ñahuë, yecohua'ita'a peojëna.

⁹Jaropi cajëna, Jesupi cuañepi, jaohua'ire:

“Quëama'pë pa'ijë'ë, yecohua'ire, iye mësarü ñase'e. Pai Mamaquë ju'isiquëpi cui'naëpi huëima'ë pa'ito juni huëisi maca quëajë'ë.”

¹⁰Ja maca i yel'acohua'ipi Jesure se'le:

“¿Me yo'ojë cuañese'e yel'acohua'i jaje pa'ito Elíaspi du'ru daija'quë api, caye'ni?”

¹¹Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Nuñerepa cayë. Du'ru daija'quë api. Si'aye ne de'huaja'quë api. ¹²Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi cayë, mësarute. Elíaspi tsoe daji'i. Daisiquëta'are iohua'ipi de'hua ñama'pë coa iohua'i yëyeje yo'ohuë, ite. Jaje cui'ne Pai Mamaquëje ai yo'oja'quë api, jare jaohua'i jëñapi yo'ojëna.”

¹³Ja maca i yel'acohua'ipi cuasa ña-jaë'ë, Juan oco doquë pa'isiquëni caji cuasajë.

Jesupi Hue'hue Dahuë Paquëre Jujuye

(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

¹⁴Pai pa'i huë'ñana daisi maca Jesús quë'rona te'i tsio dani i ña huë'ñana do're ja'runi capi:

¹⁵“Ëjaë, oijë'ë, yë'ë mamaquëre. Ai yo'oji, hue'hue dahuëre hue'equë. Jaje pa'ipi jaiye toana tai yequere tsiayana du'i yo'oji. ¹⁶Iye macana dahuë, ite. Më'ë yel'acohua'ina, iñosiquëta'are juju ti'ama'pë paë'ë.”

¹⁷Caquëna, Jesupi sehuopi:

“¡Ina, necaiquë api cuasama' pai cui'ne co'acohua'i! ¿Je yëhuarepa pa'i-ja'quë a'ni, mësarü ja're coní? ¿Je yëhuarepa quëcoja'quë a'ni? Dajë'ë, iñona tshua'ëre.”

¹⁸Cani ja maca Jesupi co'a joyore pëni eto saopi, tshua'ëre pa'isicore. Jare iti macapi tshua'ë huajëquë co'yapi.

¹⁹Ja jeteyo'je ise'ere i yel'acohua'ipi cahuë:

“¿Me yo'ojë yëquë huatire eto saoye pare'ni?”

²⁰Sejëna, Jesupi capi:

“Mësarü ne ti'añe peoji, cuasayere payë. Nuñerepa cayë. Mësarupi mostaza ca ja'ioyepa ne ti'añe pa'iji cuasayere hue'ecohua'i pani cara'huë ja cutihuëre:

'Saijê'ë, iye macapi yequë hue'ñana.' Carena, ai cutihuëpi saija'coa. Ti coa ca jujaye peoji, mësarupi neñe pa'iji cuasacohua'i pani. ²¹ Jaje pa'iquëta'are iye co'a joñoare cato, eto saoye pa'iji Maija'quëre señepi cui'ne aõ aima'pë señepi."

Tijupë Jesús Capi, I Ju'iñe Ayere

(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

²² Si'a jupë Galilea quë'rore cu'i maca Jesupi capi, jaohua'ire:

"Pa'i Mamaquëre tseani paina isi hue-soja'cohua'i a'ë. ²³ Jaje yo'ojë huani jeoja'cohua'i a'ë. Jaje huani jeosicohua'ita'are toaso mu'seña pa'i maca cui'naëpi hueija'quë api."

Jaje quëaquëna, ai oi ëaye asahuë.

Pa'i Tsi'si Huë'e Do'i Sãine

²⁴ Jesús cui'ne i ye'yacohua'i Capernaum daripëna ti'asi maca Maija'quë huë'e do'ire curiquë secohua'ipi Pedroro sani ñani sei'ë:

"¿Mësaruru ye'yaquë curiquë saiquë Maija'quë huë'e do'i?"

²⁵ Cajëna, Pedropi sehuopi:

"Jaje pa'ijë'ë. Saiji."

Jaje cani huë'ena Pedropi cacaquëna, Jesupi du'ru ite capi, ñeje:

"¿Me cuasaquë'ni, më'ë Simón? ¿Neni iye yeja ëjaohua'i co'amaña pa do'i cui'ne pa'i do'i señe'ni, iohua'i tsecohua'i panita'a tìohua'ini señe?"

²⁶ Caquëna, Pedropi sehuopi, ite:

"Tìohua'ini señë."

Caquëna, Jesupi capi, ite:

"Jaje pa'ito iohua'i tsecohua'i cato saïne peoji. ²⁷ Jaje pa'iquëta'are sañope yo'oyere coejë saiñu'u. Jaje pa'ito jairana sani mojë'ë, hua'ini. Du'ru macarepa hui'yoquëni moni i yë'opore curiquë pa'ina, ini sani saijë'ë, si'aye, yë'ë pa'i do'i cui'ne më'ë do'i cõni te'epi."

Nepi Jerepa Do'i Pa'iquë

(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

18 Jaje ja macapi i ye'yacohua'i Jesús quë'rona tsiojani seteña, ite: "¿Nepi jerepa pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ni, ma'tëmo?"

² Cajëna, ja maca Jesupi tsihua'ëre soini iohua'i jopona nëcoquë ³ capi:

"Nuñerepa cayë. Mësarupi ja'rë pa'ise'e jeoni cui'ne tsihua'ëje pa'iohua'i de'oma'pë pani ma'tëmo caca ti'añe peoji. ⁴ Jaje pa'ina, iti jerepa pa'i ma'tëmo pa'i te'tequëpi, ai jerepa pa'i a'ë cuasama'quëpi iquë tsihua'ëje pa'i pa'iji. ⁵ Cui'ne yë'ëni cuasajë iquëre tsihua'ëre de'oye necaicohua'i pani yë'ëni necaiyë."

Co'aye Yo'oyena Tãine

(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶ Yë'ëre asaquëni yequëpi co'aye yo'oyere ye'yaquë pa'ito jai quëna pëpi ñaje tęcana sëani jai tsiayana huai hue'ñana jeo dëoto de'oji. ⁷ iCo'acore pa'ni, iye yeja, paire co'aye yo'oyena ne taõco! Paire co'ayena ne taõñere jëaye ti peoji. Jaje pa'iquëta'are yecohua'ire co'aye yo'oyena ye'yaquë ne tañoquëpi ai jerepa teaye co'acquëpi pa'iji.

⁸ Jaje pa'ina, më'ë jëtëpi panita'a më'ë nëcayopi co'aye yo'oyena saco pa'ito tëto tëani so'ona jeocojë'ë. Ai jerepa de'oji, pa'i hue'ñana saiyepi peo tupëpi, panita'a do'pëquëpi, toa yejana caya jëña cui'ne caya nëcañoa hue'equëpi jeoco cuãñoto co'aji. ⁹ Panita'a më'ë ñacoapi co'ayena saco pa'ito duta jeoni so'ona jeocojë'ë. Ai jerepa de'oji, pa'i hue'ñana cacayepi te'e ñacoa hue'equë api, toa yejana caya ñaco ca hue'equëpi jeoco cuãñoto co'aji.

**Yëi Ñama Ne
Huesësico Ayere Ye'yaye**

(Lc 15.3-7)

¹⁰ Coema'pë pa'ijj'ë, icohua'i a'ricohua'ire. Quëare payë. Jaohua'i cato huiñaohua'ire payë, ma'tëmöre yë'ë ja'quë ña hue'ñare. ¹¹ Pai Mamaquë cato daisiquë api, ne huesëse'ere huasosi'iquë.

¹² ¿Me yo'ouquë a'ni? Cien yëi ñamare paquëni te'li ne huesësiquë pa'ito sani co'equë api, noventa y nueve ñamare cutina jeo sani. ¹³ Jaje co'equë ne huesësiquëre ti'asiquë pani noventa y nueve ne huesëma'cohua'ire sihuaye jerepa sihuaquë api. ¹⁴ Jaje cui'ne mësaru ja'quë ma'tëmo pa'iquëje co'eji, te'e a'riquëje ne huesëye paja'quë caquë.

Cajeire Sai De'huacaiye

(Lc 17.3)

¹⁵ Më'ë yo'jeipi co'aye më'ëre yo'osiquë pa'ito ise'ere cajë'ë, i tayose'le asa sëtaja'quëre. Jaje caquëna, më'ë cayere asani sehuocaisiquë pa'ito, më'ë yo'jeire se quëcohuë, më'ëpi. ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are më'ë cayë asa yëma'ë pa'ito ja maca sojjë'ë, te'ire panita'a cayaohua'ire i yo'oye ñacohua'ipi te'e cui'ne pa'ye caja'cohua'ire. ¹⁷ Jaohua'ireje asama'ë pa'ito quëäjë'ë, jai pai tsi'si sitona. Jai pai catoje asa yëma'ë pa'ina, ja maca Maija'quëre asa ma'ñeje pa'ire jeojë'ë, panita'a pa'i do'i curiquë sequëje pa'ire.

¹⁸ Nuñerepa cayë, mësarute. Iye yejana mësaru sëasiquë pani ma'tëmoje sëasiquë pasipi. Cui'ne mësarupi iye yejana joyesiquë pani cui'ne joyesiquë pasipi, ma'tëmoje.

¹⁹ Cui'ne cayë, mësarute yequeje. Mësarupi cayaohua'li iye yejare pa'ijjë te'e cuasajë Maija'quë co'amañare seto yë'ë ja'quë ma'tëmo pa'iquëpi

isija'quë api. ²⁰ Jaje pa'ina, cayaohua'li panita'a toasocohua'li yë'ë mamire cajë tsi'sicohua'li pa'ito jarote yë'ëje pa'ija'quë a'ë."

²¹ Ja maca Pedro sani Jesure seji'i:

"¿Ëjaë, yë'ëni yë'ë yo'jeipi co'aye yo'ouquë pa'ito je soñe sai de'huacaija'quë a'ni, ite?"

²² Caquëna, Jesupi sehuopi:

"Sieteja'a pa'ye sai de'huacaijë'ë cayë pañë. Ai jerepa sai de'huacaijë'ë, siete pa'ye setenta.

Sai De'huaye Ësequë

²³ Jaje pa'ina, ma'tëmo pa'li te'te cato pai ëjaëpi ite necaicohua'li ne do'ire saiñeje pa'ye a'ë. ²⁴ Ja'a ne de'hua huëoquëna, jaiye curiquë i do'li saiñe paquëre dahuë. ²⁵ Darena, i jo'yaë curiquë peoquë paji'i. Jaje peoquë pa'ina, i ëjaëpi cuañepi, isi jeojë'ë, ite cui'ne i nëjore, mamajëre cui'ne si'aye i co'amañaje ja curipi i do'li paye saija'quëre. ²⁶ Ca maca i jo'yaëpi i ëjaë ña hue'ñana do're ja'runi seji'i: 'Ëjaë, quëcojë'ë, yë'ë macare. Saija'quë a'ë, si'aye më'ëre.' ²⁷ Caquëna, ëjaëpi ite teaye caji cuasani oi ne de'huacani eto huasopi. ²⁸ Ja maca jo'yaëpi esa etani sai ti'api, yequëre i cajeire, cui'ne necaiquëre ti'ani ñaje tęcana tęcani huani jeo huëopi, ñeje caquë: 'Saijë'ë, më'ë yë'ëre do'li payere.' Jaë cato a'ri maña ite do'li paquëni jaje yo'opi. ²⁹ Ja maca i cajeipi do're ja'runi seji'i: 'Quëcojë'ë, saija'quë a'ë, si'aye më'ëre do'li paye.' ³⁰ Jaje catoje yequëpi coequë coa ai jerepa paire co'a hue'ñana sani copi, saisi maca etoja'quë api, caquë. ³¹ Ja maca ëjaë jo'yapi iyere ñani ai co'a ju'ijjë sani quëahuë, iohua'li ñase'ere si'aye. ³² Ja maca i ëjaëpi jëjo saopi, ite soija'cohua'ire. Soini capi, ite: 'Co'a merepa co'a jo'yaë. Yë'ëpi më'ëre sai de'huacaë'ë, si'aye më'ë do'li pa'ise'le më'ëpi seina. ³³ Më'ëje cui'ne më'ë cajeire quëcoquë sai de'huacaiye paji'i, yë'ë më'ëre

teaye caquëna, saï de'huacaise'eje.' ³⁴ Ja maca i ëjaëpi pëi jaje yo'osi do'ire cojë'ë, cuañepi, si'aye saina, jeojë'ë caquë."

³⁵ Jesupi jaje ca tëjiquë capi:

"Jaje cui'ne yë'ë ja'quë ma'tëmo pa'iquëje mësaruteje yo'oja'quë api, mësarupi pai ñape cajeire joyore papi co'aye yo'ose'e saï de'huacaiye paçohua'ire."

Jesús Ye'yase'e Nomiore Jeocoye Ayere

(Mr 10.1-12; Lc 16.18)

19 Jesús iye coca casi jeteyo'je Galileapi saji'i. Sai Judea quë'rona Jordán tsiaya quë'rona ëšë mëi te'tena ti'api. ² Jai pai ite pe'tehuë. Pe'terena, jaronna ju'icohua'ire jujupi. ³ Ja maca fariseohua'i Jesure tsiojani sei'ë, tayo sehuouna, tseañu'u cajë ñeje: "¿Nëjore jeocoye pa'iquë coa a'ri maña yequere yo'ona?"

⁴ Cajëna, ipi jaohua'ire sehuopi:

"¿Ñama'cohua'i a'ni, toyase'e caye si'aye du'ru pa'i huëose'e nesiquëpi 'Nepi ëmëre cui'ne nomiore'? ⁵ Cui'ne caji: 'Jaje pa'ina, pëca ja'quëre cui'ne pëca ja'core jeoni nëjona tsioni cayao-hua'i pa'ima'pë coa te'ijë pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.' ⁶ Jaje pa'ina, cayaohua'i pa'iyë paja'cohua'i a'ë. Coa ai jerepa te'i pa'ija'cohua'i a'ë. Jaje pa'ina, ëmëpi nëjore jeocoye peoji, Maija'quë ñaquë tsiose'e."

⁷ Ja maca ite sei'ë:

"¿Me yo'oquë Moisés nëjore jeocoye pa'iji, toya ja'huana jeoco do'ire toyani cuañei'ni?"

⁸ Cajëna, Jesupi capi:

"Mësaru jëa joyo pa'i do'ire Moisés jeocoye de'oji, capi. Du'ru pa'i huëo maca cato jaje pa'iyë papi. ⁹ Jaje pa'ina, yë'ëpi cayë. Yequë ëmëohua'ire yo'oma'ona jeoconi yequë nomiore huejaquë pani tsoe co'a de'opi, yecore yo'o do'ire. Cui'ne jeocosi nomioni posëpi huejaquë

panije cui'ne co'a de'oji, ëjëre paconi yo'oquë."

¹⁰ Ja maca i ye'yacohua'ipi cahuë:

"Jaje pa'iyë sëte ëmëpi nomiore huejaye co'aji."

¹¹ Cajëna, Jesupi capi:

"Si'aohua'i iye asaye peoji. Coa Maija'quë ta'ñe asaye isisicohua'ise'e asaye pa'iji. ¹² Iye do'ire yecohua'i ëmëohua'i huejama'cohua'i pa'iyë. Tsi'nenä co'a de'osicohua'i ai de'oyë, paipi huejama'pë pa'ijajë cajë co'a de'huasi-cohua'i pa'iyë. Yecohua'ipi huejama'cohua'i pa'iyë, ma'tëmo ayere cajë. Iye yë'ë case'e yëquëpi jaje pasi'i cuasani jaje huejama'quë pa'ijë'ë. Pai ñape ti'ne pa'i do'ire ëmëohua'i huejaye pañë. Yecohua'ipi hueja ti'añe pa'ija'cohua'ipi ai de'oyë. Paipi huejama'pë pa'ija'cohua'ire nesicohua'ipi pañë. Yecohua'ipi ma'tëmo pa'iyere cajë huejaye pañë. Jaje pasi'i cani jaje pa'ijë'ë, ai cuasaquëpi."

Jesupi Tsire De'oyerepa Cacaiye

(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³ Ja maca tsire Jesús quë'rona dahuë, ipi jëñapi patoquë seccaijaquë cajë. Jaje yo'ojëna, i ye'yacohua'ipi tsire dachohua'ire dama'pë cajë ëshehuë. ¹⁴ Jaje cajëna, Jesupi capi:

"Coa ñajë'ë, tsi'iohua'ise'e yë'ë quë'rona daijajë. Ešema'pë pa'ijë'ë. Ma'tëmo cato jaohua'ijë pa'iohua'i tsecoa."

¹⁵ Ja maca tsire i jëñapi patoquë yo'o tëjini saji'i, yequë hue'ñana.

Posëpi Jaiye Co'amaña Paquëpi Jesure Case'e

(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶ Posëpi jaiye co'amaña paquëpi Jesure sani seji'i:

"De'o ye'yaquë. ¿Ique de'o co'amañare yo'oja'quë a'ni, ma'tëmo ti pani huesëye ti'asi'i cani?"

17 Caquëna, Jesupi capi, ite:

“¿Me yo'oque de'oque caquëni, yë'ere? Peoji, de'oque. Coa tel'i pa'iji, jaë cato Diusupi. Jaje pa'iquëta'are më'ëpi ti pa'i hue'ña cacaye yëni sehuoye pa'iji, cuañese'ere.”

18 Caquëna, posëpi ite capi:

“¿Je a'ni, iti yë'ë sehuo ja'ñe?”

Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Huani jeoma'ë pa'ijë'ë, yequë. Nëjore yecore yo'oma'ë pa'ijë'ë. Co'amaña ña-ma'ë. Yecohua'ire cosoma'ë pa'ijë'ë. 19 De'oye sehuojë'ë, më'ë ja'quëre cui'ne më ja'core. Cui'ne oijë'ë, më quëno maca pa'iquëre më'ëja'a co'ye oiyeje pa'ye.”

20 Posëpi ite capi:

“Si'aye iye tsihua'ë pa'inëpi de'oye yo'osiquë a'ë. ¿Jaje pa'ito iquepi caraquëni, yë'ere?”

21 Caquëna, Jesupi sehuopi, ite:

“Më'ëpi de'oque'erepa pasi'i cani sani më'ë payere isiquë curiquë nequë cui'ne peocohua'ini coa isijë'ë. Ja macata'a më'ë ma'tëmöre jaiye co'amaña paye pa'iji. Ja jeteyo'je dani tuijë'ë, yë'ere.”

22 Jaje caquëna, iyere posë asani ai oi saji'i, jaiye co'amaña paquë sëte.

23 Ja maca Jesupi i ye'yacohua'ire capi:

“Nuñerepa cayë, mësarute. Ai jëaji, ma'tëmo jaiye co'amaña pacohua'ipi cacaye. 24 Cayë, tijupë mësarute. Camellore miu ñaca cojeja'a sa etojaiñe peoji. Jaje pa'ita'are ai jerepa jëaji, jaiye co'amaña pacohua'ipi ma'tëmo cacaye.”

25 Jare i ye'yacohua'ipi asani ai cuasajë iohua'ija'a sa'ñe seil'ë: “¿Jaje pa'ito nepi huasosicohua'li pa'iyë pa'iquëni, cajë?”

26 Jesupi ñani capi, jaohua'ire:

“Paire cato caca ti'añe peoji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëre cato neñe pa'iji, si'aye.”

27 Ja maca Pedropi capi, ite:

“Ëjaë, yëquë si'aye yëquë co'amaña pase'e jëoni më'ëre tuë'ë. ¿Jaje yo'osicohua'li iquere yëquë paja'cohua'li a'ni?”

28 Cajëna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

“Nuñerepa cayë, mësarute. Ja mu'se si'aye huajëye de'osi maca Pai Mamacuëpi i ñu'i saihuëna Ëjaërepa ja'rusi maca, mësarute yë'ëre tuisicohua'ijë ja'ruja'cohua'li a'ë, doce ñu'i saihuëana, doce tsëcapëa Israel pai yo'ose'e ña de'huajaj'cohua'ipi. 29 Huë'e panita'a a'yëre, a'yore, panita'a ja'quëre, panita'a ja'core, panita'a nëjore, panita'a mama-jëre, panita'a yejare yë'ë do'ire jëosicohua'li cato cien pa'ye jerepa paja'cohua'li a'ë, cui'ne ti pani huesëyere paja'cohua'li a'ë. 30 Jaje pa'iquëta'are jai pai yure du'ru pa'icohua'ipi tējiohua'irepa pa'ijaj'cohua'li a'ë, cui'ne yure jeteyo'jerepa pa'isicohua'ipi du'ru acohua'li pa'ija'cohua'li a'ë.”

Co'amaña Necohua'li Yo'oyeje Pa'ye Quëase'e

20 Ma'tëmo pa'li tel'te cato jai tsio paquëpi nea hue'ñarepa co'amaña necaicohua'ire co'esi'i, cuiya'i tējaja'cohua'ire caquë saise'eje pa'ye a'ë. 2 Co'amaña necaicohua'ire ti'ani tele mu'se yo'o do'ire te'e ëja ja'hua saisi'i, capi. Jaje quëani ne de'huani jëjo saopi, i tsio necaija'cohua'ire. 3 Nea hue'ña nueve pa'li maca etani saji'i. Sai ñaquëna, nema'cohua'ipi jai pai quë'rore coa paë'ë. 4 Pa'ijëna, capi, jaohua'ire: ‘Mësarujë sani yë'ë tsë tēcacaijë'ë, saisi'i, iti sañe pa'iyëje' caëna. Ja maca saë'ë, tējaja'cohua'ipi. 5 Mu'se jopo pa'li maca tsio aquë etani saji'i. Saisiquëpi tres pa'li maca sani copi, jare cui'ne paire co'equë. 6 Saisiquëpi cui'ne neato cinco pa'li maca, sani copi. Sani ti'api, pai coa pa'li hue'ñare yo'oma'pë coa nēcacohua'ire. Ñani capi: ‘¿Iquere yo'ojë si'a mu'se coa pa'iyëni?’ 7 Caquëna, iohua'ipi cahuë, ite: ‘Yëquëre

yecohua'ijē co'amaña nej'ē cajē cuañese'e peocohua'i a'ē.' Cajēna, iohua'ire capi: 'Jaje pa'ito sani mēsarujē yē'ē co'amañare necaijē'ē.' ⁸ Nami de'osi maca iti tsio aquēpi co'amaña necaicohua'ire ñacaiquēre soini capi: 'Co'amaña nesi do'ire saijē'ē. Jeteyo'je cacasicohua'ini saijē'ē du'ru saini jeteyo'je du'ru cacasicohua'ire saijē'ē.' ⁹ Caēna, co'amaña nesicohua'ire soiquēna, neato cinco pa'i maca cacasicohua'ipi da'ē. Datena, te'e mu'se yo'osi do'i ja'ye saipi. ¹⁰ Ja jeteyo'je du'ru cacasicohua'ire soiquēna, cuasahuē, jerepa curiquē neja'cohua'i a'ē, cajē. Jaje cuasasicohua'ita'are pai ñapere te'e mu'se yo'ose'e ja'ye saipi. ¹¹ Jaje sai cuañoni sañope ca huēohuē, iti co'amaña paquēni, ¹² ñeje cajē: 'Cohua'i jeteyo'je cacasicohua'i cato coa te'e hora nehuē. Jaje nesicohua'ita'are yēquē si'a mu'se co'amaña nejē, ēsē uquēna, quēcojē nesicohua'ire sañe ja'ye saihuē, mē'ē.' ¹³ Jaje cajēna, iti tsio aquēpi sehuopi, jaohua'i aquēre ñeje: 'Cajei, co'aye yo'oma'ē pa'iyē, mē'ēre. ¿Mē'ēje paipi te'e mu'se ne do'ire, saijē'ē caquē yē'ē ja're conī, ne de'huasiquēta'a? ¹⁴ Jaje pa'ito iye mē'ē ne do'i ñi saijē'ē. Yē'ēpi yēē mē'ēre isiye ja'ye iquēreje isiyē, jeteyo'je cacasicquēreje. ¹⁵ ¿Mē'ēpi cuasani yē'ē curiquēre, yē'ē yēyejē pa'ye yo'oye peoji, cuasaquē? ¿Panita'a coa jaiye pasi'i cuasaquēna, pēti ēaye mē'ēre nēiquē yē'ēpi paire oiquēpi yo'oquēna?' ¹⁶ Jaje pa'ina, jeteyo'je pa'isicohua'ipi du'ru acohua'i pa'ija'cohua'i a'ē. Cui'ne du'ru acohua'ipi jeteyo'je pa'ija'cohua'i a'ē. Jaje pa'ina, jai pai soisicohua'i pa'iyē. Pa'ijēta'are, sahuani jo'ya nesicohua'ipi a'ri ja'i pai pa'iyē."

Jesús I Ju'i Ja'ñere Quēaye

(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷ Jesús Jerusalén ma'are pa'i i doce ye'yacohua'ire iohua'ise'ere tiro sani capi:

¹⁸ "Mēsarupi ñañē, mai Jerusalēna mēi huēoye, Pai Mamaquēre Maija'quē huē'e ñacaicohua'i ējaohua'ina cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ina isija'tona, i-sisi maca jaohua'ipi huani jeoja'quē api cajē, ¹⁹ ti paina isija'cohua'i a'ē. Isirena, jaohua'ipi ite cue'cuejē tē'cajē yo'oni, soquē sarahuana quejajē cajē. Jaje yo'osicohua'ita'are toaso mu'seña pa'i maca huēija'quē api."

Jacobo Cui'ne Juan Pēca Ja'co Sese'e

(Mr 10.35-45)

²⁰ Jesús quē'rona Jacobo cui'ne Juan pēca ja'copi Zebedeo mamajē ja're conī do're ja'ruo, Jesús ña huē'ñana necai ja'ñere sesi'i caco. ²¹ Ja maca ipi seji'i, iote:

"¿Iquere yēco'ni, mē'ē?"

Caquēna, sehuo, ñeje: "Yē'ē caya mamajēre mē'ē pa'i te'tena ējaohua'ire neni mē'ē ēja te'tena yequēre cui'ne ari te'tena ñocaijē'ē."

²² Cacona, Jesupi sehuopi:

"Cuasaye peoye huesērepa señē, mēsarū. ¿Mēsarū de'hue tēto sani ti'añe, yē'ē sēje cono tēto sai ja'ñeje pa'ye, cui'ne do cuaño ti'añe yē'ē do cuaño ja'ñeje pa'ye?"

Jaohua'ipi cahuē:

"Ti'añē."

²³ Cajēna, ipi capi, jaohua'ire:

"Nuñerepa cayē, jaje pa'ijē'ē. Mēsarū tēto saija'cohua'i a'ē, iye sēje conoja'a. Cui'ne yē'ē do cuañose'ēje do cuañoja'cohua'i a'ē. Jaje pa'iquēta'are ēja te'te cui'ne ari te'tena ja'rūye cato yē'ēpi isiye peoji. Yē'ē ja'quēpi i ne de'huacaisicohua'ina isija'quē api."

²⁴ Jaje caquëna, diez i ye'yacohua'ipi iyere asani sañope pëti huëohuë, caya hua'ire. ²⁵ Jaje sañope yo'oye pa'ina, Jesupi soini capi, jaohua'ire:

“Mësaruru, tsoe ta'ñe asayë. Iye yeja pai ëjaohua'i cato si'a co'amaña meñe payë, cui'ne iohua'i huë'ehuë maca acohua'ipi meñe ëjaohua'ire payë, iohua'ire. ²⁶ Jaje pa'ye peosipi, mësarute cato. Ai jerepa pa'i pasi'i caquëpi yecohua'ire necaiquë pa'ye pa'iji. ²⁷ Cui'ne mësaruru aquëpi du'ru aquë pasi'i caquë pani yecohua'ini necaiquëpi jo'yaë pa'ye pa'iji. ²⁸ Pai Mamaquëje pa'iohua'i pa'ye pa'iji. Jaë je'quë daima'ë paji'i, yecohua'ipi necaijajë caquë. Coa ai jerepa necasi'i caquë daji'i, i pa'ye do'ipi jai pai de'oye pa'i ja'ñe necasi'i caquë.”

**Jesupi Cayaohua'ire
Ñama'cohua'ire Jujuse'e**

(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Jericó daripëpi etani saijëna, jai pai Jesure tuë'ë. ³⁰ Saijëna, jarote cayao-hua'i ñama'cohua'ipi paë'ë, ma'a yë'quë macare. Pa'icohua'ipi Jesupi tëtosaipi asani cuihuë:

“Ëjaë, David Mamaquë, yëquë mañare teaye ñani çocaijë'ë.”

³¹ Cajëna, paipi cuima'pë pa'ijë, cahuë. Jaje catoje ai jerepa cuihuë:

“Ëjaë, David Mamaquë yëquë mañare teaye ñani çocaijë'ë.”

³² Ja maca Jesús nëcajani ñama'cohua'ire soini seji'i, jaohua'ire:

“¿Iquere necaijaquë cajë yëye'ni, yë'ëre?”

³³ Caquëna, jaohua'ipi sehuohuë:

“Ëjaë, yëquë ñañere yëyë.”

³⁴ Cajëna, Jesupi teaye pa'iohua'ire ñani oi patopi, ñaco çana. Jaje patoquëna, iti macapi tsoe ñacohua'ipaë'ë. Pa'ijë Jesure tuë'ë.

Jesupi Jerusalén Cacase'e

(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

21 Jerusalén ja'ye macare pa'ijë ti'ahuë, Betfagé daripëna, Olivos ai çutihüë quëno maca pa'icona. Jaropi Jesús cayahua'ire i ye'yacohua'ire jëjo saopi. ² Jëjo saoque capi, jaohua'ire:

“Saijë'ë, je'ñerepa pa'i daripëna. Jarona ti'aja'cohua'i a'ë, burra sëa nëosicopi. Burrito ja're çoni nëiona, ñani joyeni dacaijë'ë. ³ Jaje saijëna, yecohua'ipi çme neja'quëni, saye? Cato cajë'ë: ‘Ëjaëpi cusi'l' caëna, yo'oyë. Esa co'yoja'quë api, cuni tëjini.”

⁴ Iye cato yo'ose'e paji'i tsoe aquë Maija'quëre quëacaiquë toyaquë caquë pa'ise'epi ti'aquëna ñeje toyase'epi:

⁵ Sión daripëre cajë'ë:

“Ñajë'ë. Më'ë ëjaëre papi më'ëna daiji, Jerepa pa'i a'ë cuasama'quëpi burroni ñu'i

Co'amaña hue'eco burra mamaquëni ñu'i.”

⁶ Ja maca i ye'yacohua'ipi sani Jesús cuañese'ëje yo'ohuë. ⁷ Burrare cui'ne io mamaquëre dani cañapi iohua'i jetena jajehuë. Jajerena, ja maca Jesupi mëni ja'rupi. ⁸ Ja maca jai pai pa'ye sëte cañapi ma'ana jajehuë. Yecohua'ipi soquë capëare tëtëjë ma'ana oehuë, sihuajë. ⁹ Ja maca du'ru sai pai cui'ne jeteyo'je dai paipi cui huëohuë:

“iDe'oque'ere pani, pai ëjaë David mamaquë! iËjaërepa mami hue'equëpi daiji, de'oque'epi! iDe'oque'ere papi, Maija'quë!”

¹⁰ Jesús Jerusalén cacasi maca si'a pai iti daripë pa'icohua'ia ai cuasajë yecohua'ire seji'ë:

“¿Iquei'ni, iquë?”

¹¹ Cajëna, paipi cahuë:

“Iquë cato Maija'quëre quëacaiquë api Jesupi, Nazaret Galilea aquë api.”

Jesupi Maija'quë Huë'ere Tsoa Tose'e
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹²Ja jeteyo'je Jesús cacapi, Maija'quëre huë'ena. Cacani si'aohua'ire huerojë cui'ne isijë yo'ocohua'ire hue'sena eto saopi, jaro pa'isicohua'ire mesaña po'ne taño saopi, curiquë paire cambiase'e cui'ne su'tere isicohua'i ñu'li saijë po'ne taño saopi. ¹³Jajë yo'oquë capi, jaohua'ire:

“Toyase'e caji, ñeje: ‘Yë'ë huë'e cato Maija'quëre se huë'e hue'yosicoa.’ Jajë pa'iquëta'are mësaru cato co'amaña ñaohua'i tu'aro neni yo'oyë.”

¹⁴Maija'quëre se huë'ena ñama'cohua'i cui'ne do'pëcohua'i da'ë. Jesús quë'rona daijëna, ipi jujupi. ¹⁵Jajë yo'oquëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne cuañese'e yelyacohua'ipi iye pai yo'o ti'a ma'ñere yo'oquëna, ñahuë. Cui'ne tsipi Maija'quë huë'epi ai ñeje cuijë cajëna, asahuë. ¡De'oquëre papi David mamaquë pai Ëjaë! Jajë cajëna, asani pëijë, ¹⁶Jesure cahuë:

“¿Asaquë, më'ë jaohua'i më'ëre cuijë caye?”

Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Jëj'ë, asayë. ¿Mësaru ñama'cohua'i a'ni, toyase'e ñeje caye?

Më'ëpi a'ricohua'i mañare cui'ne oje tsu'sucohua'ire nehuë,

Maija'quëre de'oyerepa jëj'ëja'cohua'ëre.”

¹⁷Jajë cani saji'i, yequë a'ri daripë Betaniana. Jaron a ñami pëapi.

Quëima' Soquë Yëre Jesús Pëi Case'e
(Mr 11.12-14, 20-26)

¹⁸Nea hue'ña Jesús pai daripëpi co'iquëna, ai ëaye nëji'i. ¹⁹Nëina, ma'a yë'quë maca nëca yëre ja'ye maca tsiojani ñaquëna, ti peoyë paji'i. Quëima' ñë, coa ja'ose'e paji'i. Ja maca Jesupi capi, soquë yëre:

“¡Yureta'a ti quëima'o pa'ijë'ë cuañëñë, më'ëre!”

Jajë i ca macapi cuëne huesësico paco'ë. ²⁰Iyere ñani i yelyacohua'ipi ai cuasajë Jesure se'i'ë:

“¿Me yo'oquë soquë yë esarepa cuëne huesëco'ni?”

²¹Cajëna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

“Nuñerepa cayë. mësarute. Mësarupi neñe pa'iji cuasacohua'i pani jëa co-eye peoni yë'ë soquë yë caëna, yo'ose'e-je yo'oye pa'iji. Iye cutihuëre caco-hua'i pani cayë: ‘Iye macapi sani jai tsi-ayana sa du'ijë'ë.’ Jajë ca maca tsoe yo'ose'e pa'ie pa'iji. ²²Cuasare pajë secohua'i pani si'aye mësaruse'e ti'aja'cohua'i a'ë.”

Jesús Cuañëñerepa Pa'ie

(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³Ja maca Jesús Maija'quë huë'ena pa'i yelyapi. Jarote ja yë'ta'a yelyaquëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i cui'ne judío pai aiohua'isio dani ite se'i'ë:

“¿Ique cuañëñepi iye co'amaña yo'oquë'ni? ¿Nepi më'ëre iye cuañë tutu paquëre nere'ni?”

²⁴Cajëna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

“Yë'ëje cui'ne mësaruteje sesi'i. Iye sese'ere sehuorena, yë'ëje quëasi'i iye co'amaña yo'o tutu aye. ²⁵¿Ne cuañësiquëpi paquë'ni, Juan oco doquë, Maija'quë panita'a paipi cuañësiquë paquë?”

Caëna, ja maca sa'ñe ca huëohuë, io-hua'ija'a ñeje:

“Maija'quë jëjo daosiquë paji'i, cato ipi sehuoja'quë api, maire: ‘¿Jajë pa'iquëta'are me yo'ojë mësaru asama'pë pate'ni?’ ²⁶Cui'ne ‘maipi pai cuañësiquë paji'i’ canije ca'rayë, paire. Juanre cato Maija'quë cocare quëaquë paji'i cuasayë, paije.”

²⁷Jajë pa'ina, cahuë, Jesure:

“Huesëyë, yëquë.”

Cajëna, ije capi:

“Yë'ëje quëaye pañë, iye co'amaña yo'o tutu cuañequere.”

Caya Mamajë Yo'oye Ayere Quëaye

²⁸ Jesupi capi, jaohua'ire:

“¿Me cuasaye'ni, mësaru iyere asani? Pa'iri caya mamajëre paquëpi capi, jaohua'ia aquëni: 'Tsihua'ë, yure sani yë'ë co'amañare necaij'ë, cuiya'ia tëayerere.’ ²⁹ Mamaquëpi sehuopi: 'Pañë.’ Jaje casiquëta'a tiñe cuaca ñajani sani co'amaña nepi. ³⁰ Ja jeteyo'je sani yequere capi, cui'ne caquëna, ipi sehuopi: 'Jaë, ja'quë sasi'i.' Casiquëta'a saiye papi. ³¹ ‘¿Jaje pa'ito jequëpi pëca ja'quë yëse'le necaquë'ni, jaohua'ia aquë?’”

Caquëna, jaohua'ipi cahuë:

“Du'ru aquë.”

Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Nuñerepa cayë, mësarute. Pa'i do'i curi secohua'ia, cui'ne emëohua'ire yo'orojaicohua'ipi, ma'tëmo du'ru cacaja'cohua'ia a'ë, mësaru ja cacama'pëna. ³² Juan oco doquëpi mësarute quëapi. Iti pa'iyere quëaquëta'are mësarupi asama'pë paë'ë. Jaje pa'iquëta'are pa'i do'i curiquë secohua'ipi cui'ne si'a emëohua'ire yo'ocohua'ipi asajë ponëhuë. Jaje si'aye ñajëta'a mësaru ponëma'pë paë'ë.

Co'acohua'ia Yo'oye Ayere Quëaye

(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Asajë'ë, yure iye quëayerere. Jai tsio paquëpi tapi, pi'si cuiya'ire. Tani tsioja'a tëhuo të'ijaji'ia cui'ne cuiya'ia suja'coreje nepi, cui'ne jai emë huë'e-je nepi, iopi tuijë si'a tsio ñajacore yahue imacohua'ire. Ja jeteyo'je co'amaña necohua'ire co'eni necaij'ë cana so'ona saji'ia. ³⁴ Saisiquëpi tëa mu'seña ti'asi maca jëjo daopi, i jo'yare. Sani ite co'amaña necaicohua'ina sejëna, jaohua'ipi ite cajë nëocaise'ere isijajë

caquë. ³⁵ Jaje caquë jëjo saosiquëta'are co'amaña necohua'ipi i jo'ya mañare tseani tël'cahuë, te'ire. Yequëni coa huani jeohuë. Cui'ne yequëni quëna pëapi jëa huëohuë. ³⁶ Jaje yo'oruje iti tse aquëpi tijupë du'ru jëjo daose'e seña maca jai paire jëjo daopi, i jo'yare. Jaje jëjo daorujë co'amaña necohua'ipi cui'ne jaohua'ireje yo'ohuë.

³⁷ Ai tëjijerepa jëjo daopi, i mamaquëre pani, 'oijë dahuëre ñajacohua'ia a'ë, cuasaquë.’ ³⁸ Jaje jëjo daosi maca i mamaquëni ñani, co'amaña necohua'ipi iohua'ija'a sa'ñe cahuë: 'Iquë api, iti co'amaña tse aquë de'oja'quë. Jaje pa'ito huani jeon'u, maipi iye yeja tse acohua'ia pa'ija'cohua'ia.’ ³⁹ Jaje cana tseani tsiopi hue'sena etoni sani huani jeohuë.”

⁴⁰ Ca tëjini Jesús seji'ia:

“Iti tsio aquëpi daisiquë pani, ¿me neja'quë a'ni, co'amaña necohua'ire?”

⁴¹ Caquëna, jaohua'ipi cahuë, ite:

“Huani jeoja'quë api, ti oiye peoye co'acohua'ire. Yo'oni yecohua'ini co'eni tsio co'amaña neja'cohua'ire jeosipi. Jeona, quëi maca ti'läena, tëani ite isija'cohua'ia a'ë, ite cajë necaise'ere.”

⁴² Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“¿Ti ñama'cohua'ia a'ni, toyase'le, mësaru? Caji ñeje:

Necohua'ipi yo'o jujani jeosi quëna pëpi, Yure cato du'ru huëocorepa ponëo.

Iye cato ëjaëpi jaje neina, merepa jaje neini cajë ai cuasajë ña'ne pa'iji.

⁴³ Jaje pa'ina, mësarute cayë. Diusu pa'ia tël'te pasicohua'ire mësarute sioja'quë api. Tsioni yecohua'ina isija'quë api, i pa'ia tël'tena iti ca tëani isicohua'ina.

⁴⁴ Quëna pë cato, yecohua'ipi io emëje'ena tomecohua'ipi jëlyecoa. Cui'ne quëna pëpi yecohua'ia emëje'ena tomeco pani peo sëpëare ne'ne pa'iji.”

⁴⁵ Jaje caquëna, Maija'quë huë'ë ñacai ëjaohua'ia cui'ne fariseohua'ipi maini caji cuasajë Jesús caye asahuë. ⁴⁶ Ja maca tseañe yëjëta'a paini ca'rajë pahuë, jai

pai Jesure Maija'quère quëacaiquë api cuasacohua'i pa'ijëna, ñani.

Huejaye Fiesta

22 Jesús tijupë ca huëo copi, pai ñañe ayeja'a iñoquë ñeje:

²“Ma'tëmo cato pai ëjaëpi mamaquère huejaquëna, sihuaquë paire tsi'soni yo'ose'eye pa'ye a'ë. ³Jaje yo'loquë jëjo saopi, i jo'yare, huëosicohua'ire quërëjajijë'ë, caquë. Jaje pa'iquëta'are huëosicohua'ipi daiye coehuë. ⁴Tijupë i jo'yare jëjo saquë capi: ‘Quëajë'ë, soisicohua'ire. Tsoe si'aye ai ja'ñe de'hua saohuë. Huequëreje hui'yape quë'iohua'ini huani ne de'huahuë, huejaye ñaja'cohua'i daijajë caquë.’ ⁵Caquëna, asani i case'e quëajëna, huëosicohua'i asacaima'pë paë'ë. Yequëpi tsiona saji'i. Yequë co'amaña isi sapi. ⁶Cui'ne yecohua'ipi ja ëjaë jo'yare tseani co'aye yo'ojë huani jeahuë. ⁷Ja maca pai ëjaë pëi i soldado paire jëjo saopi, huaisicohua'ire. Huani jeani iti daripëje ëo jeoja'cohua'ire. ⁸Ja jeteyo'je capi, i jo'yare. ‘Hueja aó ne de'huase'epi paji'i. Jaje pa'iquëta'are soisicohua'i daiye pahuë. Ja soisicohua'i cato do'i peocohua'i paë'ë. ⁹Jaje pa'i do'ire jai ma'añana sani huëojë'ë. Coa si'aohua'ire ma'a pa'icohua'ire dajë'ë, hueja aó aija'cohua'ire.’ ¹⁰Caëna, pai ëjaë jo'yapi etani sani ma'aja'a cu'ijë co'acohua'ire cui'ne de'ocohua'ire si'sohuë, huë'e timë huesëyerepa.

¹¹Ja maca ëjaë cacani soisicohua'ire ñapi. Ñaquëna, te'i hueja caña suña-ma'quëpi ñuji'i. ¹²Ñani capi, ite: ‘¿Cajei, me mël'ë iño cacaë'ni, hueja caña suña-ma'quë?’ Jaje caquëna, ipi ti sehuoma'ë paji'i. ¹³Cama'ëna, ja maca pai ëjaëpi mesa ñu'icohua'ire necajjë pa'icohua'ire capi: ‘Jaëte tseani nëcañoa cui'ne jëña sëani jeocojë'ë, nea hue'ña hue'sena. Jaropi oi cui'ne cuji qu'icojaquë.’ ¹⁴Jaje

pa'ina, jai pai pa'iyë, soisicohua'i. Jaje pa'iquëta'are a'ri maña pa'iyë, sahuani jo'ya nesicohua'i.”

Pai Do'i Saiñe Ayere Case'e

(Mr 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵Ja maca fariseohua'ipi sani sa'ñe coca cajë te'e cuasahuë. Jaje cajëna, tayo sehuouna co'aye capi cajë ne ja'ñere. ¹⁶Jaje cani jëjo saohuë, iohua'i acohua'ire Herodes tsëcapë acohua'ina coní te'e Jesure caja'cohua'ire ñeje:

“Ye'yaquë, asayë, yëquë mël'ë nuñerepa caquë pa'iyë, cui'ne nuñerepa Maija'quë ma'are ye'yaquëpi pai cayere asacaima'quëpi cui'ne pai pa'iyë ëmëjese'e ñaquë cama'quë pa'iyë. ¹⁷¿Jaje pa'ipi me mël'ë caquë'ni? ‘¿De'loquë pa'i do'ire si'a pai ëjaë Césarna curi saiñe panita'a pañe?’”

¹⁸Jaje cajëna, Jesús tsoe asapi, iohua'i co'aye cuasajë señe. Jaje pa'ina, capi, jaohua'ire:

“Coa cacohua'i, ¿Me yo'ojë yël'ere cosojë neñu'u cajë caye'ni? ¹⁹Iñojë'ë, pa'i do'i sai tël'quire.”

Caquëna, te'e tël'qui romano curi tël'quire dahuë. ²⁰Darena, Jesús ñani jaohua'ire seji'i:

“¿Ne tsiare hue'eco'ni, iye tël'qui ico cui'ne ne mamire hue'eco'ni?”

²¹Caquëna, iohua'ipi sehuohuë:

“Si'aohua'i ëjaërepa mamipi pa'iji.”

Cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

“Isijë'ë, pai ëjaë tseco pa'ito jare iti tse aquëna. Cui'ne Maija'quë tse pa'ito jare Maija'quëna isijë'ë.”

²²Caquëna, iyere asani ai cuasahuë. Jaje yo'oni ite jeoni saë'ë.

Ju'isicohua'i Huëiye

Pa'iquë Cajë Señe

(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³Jare ja mu'se saduceohua'i Jesure sani ñañu'u cajë saë'ë. Saduceo hua'i

cato ju'isicohua'i huëiye peoji, cacohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi iyere cahuë, ite:

²⁴ “Ye'yaquë, Moisés capi, huejasiquëpi mamajëre peoquë ju'isiquë pa'ito yo'jeipi huejaye pa'iji, hua'jeore, maja'yë ju'isi do'ire mamajëre pacaija'quëpi. ²⁵ Yëquë acohua'ipi siete yo'je tsj te'e tsëcapëre pa'ë. Pa'icohua'ipi du'ru maja'yëpi huejani juji'i, mamajëre peoquë. Ju'i yo'jeina jeocaji'i, nëjore. ²⁶ Jaëje mamajëre peoquë juji'i. Juquëna, toasoñe aquë huejapi. Huejani jare jaje peoquë juji'i. Jajese'e si'a tsëcapë siete juju sahuë. ²⁷ Ai jeteyo'jerepa nomio juco'ë, si'aohua'i jutena. ²⁸ Jaje pa'ito ju'isicohua'i huëi maca çne nëjo pa'ija'coa'ni, jaje si'aohua'i te'oni huejasico?”

²⁹ Jesupi sehuopi, jaohua'ire: “Mësarupi tayo cuasayë, toyapë ñama'cohua'i sëte cui'ne Maija'quë tutu ñama'cohua'i sëte. ³⁰ Ju'isicohua'ipi huëisicohua'i huejama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. Cui'ne mamajë nomiohua'ire huejoma'pë pa'ija'cohua'i a'ë. Ma'tëmo acohua'i huiñaohua'ije pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ³¹ Jaje pa'ito mësaruru ju'isicohua'i huëiye aye Maija'quë case'ere toyase'e ñama'cohua'i a'ë. Toyase'e ñeje caji: ³² ‘Yë'ë cato Abraham, Isaac, cui'ne Jacobo Diusu a'ë.’ Diusu cato ju'isicohua'i Diusu peoji. Jaë cato huajëcohua'i Diusu api.” ³³ Jaje caquëna, iyere pai asani ai cuasahuë, me ja jerepa ye'yaquë'ni, cuasajë.

Ai Jerepa Pa'ye Cuañese'e

(Mr 12.28-34)

³⁴ Jesupi saduceo paire ti sehuoye peoyerepa ca huesopi, asani fariseo paipi tsi'sihuë, coca cañu'u cajë. Ja maca dani ³⁵ Fariseo pai aquëpi cuañese'e ye'yaquëpi neñasi' caquë ite seji'i:

³⁶ “Ye'yaquë, ¿Jeco a'ni, cuañese'e si'aye seña maca pa'io paire ye'ya ja'ñe?”

³⁷ Seina, Jesupi capi:

“Oijë'ë, më Èjaë Diusure, si'a më joyopi, si'a më pa'iyepi cui'ne si'a më'ë cuasayepi. ³⁸ Iye a'ë, si'aye seña maca jerepa pa'ye cui'ne du'ru macarepa cuañese'e. ³⁹ Yecoje jare cui'ne pa'io. Jaopi caji, ñeje: ‘Oijë'ë, më quëno maca aquëre më'ëja'a co'ye cuasaquë oiyeje pa'ye.’ ⁴⁰ Iye cayayena si'aye Moisés cuañese'e cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i ye'yase'e meñe quëco paji.”

¿Ne Mamaquë A'ni, Cristo?

(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

⁴¹ Ja yë'ta'a fariseohua'i tsi'sisicohua'i pa'ijëna, ⁴² Jesús seji'i, jaohua'ire:

“¿Me cuasayë'ni, mësaruru Cristore? ¿Ne mamaquë a'ni?” Caquëna, iohua'ipi sehuohuë: “David mamaquë api, jaë cato.”

⁴³ Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire: “¿Jaje pa'iquëta'are David Maija'quë joyopi quëaquëna, Èjaë hue'you'ni, ite? Jaje pa'ina, Davidpi capi:

⁴⁴ Èjaëpi capi, yë'ë Èjaëre:

‘Ja'rujë'ë, yë'ë ëja te'tena, Më'ëre sañope yo'ocohua'ire më'ë quëno huë'ehuëna të'ya me macaja'a.’

⁴⁵ ¿Me jaje pa'ito Cristo David mamaquë pa'iquë'ni, Davidpi Èjaë ite hue'yoto?”

⁴⁶ Ja maca te'ije ti te'e yë'opoje caye papi. Cui'ne jare ja mu'sepi cuañese'e ye'yacohua'ije jaiye seña jeohuë, ca'rajë.

Fariseohua'ire Cui'ne Cuañese'e Ye'yacohua'ire Sañope Case'ere

(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

23 Ja maca Jesupi capi, paire cui'ne i ye'yacohua'ire:

² “Cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai cato Moisésje pa'iohua'i a'ë. ³ Jaje pa'ina, mësaruru si'aye jaohua'i caye sehuocaiye pa'iji.

Jaje pa'iquëta'are iohua'i yo'oyere ye'yema'pë pa'ijë'ë. Jaohua'i cato ñeje yo'oye pa'iji casicohua'ipi iohua'i case'ere yo'oma'pë ai yequere yo'ocohua'i a'ë. ⁴Jaohua'i cato hue'ocaiyë, dëquëyere pare. Quëco ëa ma'ñere pare jare paipi hue'ejajë cajë yo'oyë. Jaje yo'ojëta'a iohua'i cato moño maca pu'peyque coecohua'i a'ë. ⁵Si'aye iohua'i yo'oye cato paipi ñajajë cajë yo'oye a'ë. Jaje pa'ina, tsia tiñare pana cui'ne tata tuna caña ca'tina Maija'quë coca ayepi toyase'ere sëoni ju'ijë cu'iyë. Cui'ne ju'i ca niamoaja'a de'oyerepa tsoa caña nëojë huatose'ere ju'iyë, yequë pai ju'iyë seña maca de'oyere. ⁶De'o hue'ñana ao aiñere yëcohua'i a'ë. Cui'ne sihua cuañocohua'i ñu'i saihuëna ja'ruye yëcohua'i a'ë, pai tsi'si hue'ñana. ⁷Cui'ne paipi de'oyerepa ëjaohua'i a'ë cajë ca'rajë pëpayere yëcohua'i a'ë.

⁸Jaje jaohua'i yo'ocohua'ita'are mësaru cato paipi ye'yacohua'i a'ë hue'yojajë cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, si'aohua'i mësaru cato te'le yo'je tsj a'ë. Cui'ne te'ere ye'yaquëre pacohua'i a'ë, Cristore. ⁹Ja'quë hue'yoma'pë pa'ijë'ë, te'ireje iye yeja acohua'ire. Coa te'ire ma'tëmo pa'iquëse'ere ja'quëre payë, mësaru. ¹⁰Paipi mësarute ëjaohua'i a'ë, cajajë cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë, te'i mësaru ëjaë Cristo pa'ito me jaje yo'oye. ¹¹Jaje pa'ina, mësaru aquëpi yecohua'ire necaiquëpi ai jerepa pa'i pa'iji. ¹²Ija'a co'ye jerepa pa'i a'ë, cuasaquë cato meñe casa cuañone pa'iji. Jaje pa'iquëta'are jerepa pa'i a'ë cuasama'quëni jerepa pa'ire neñe pa'iji.

¹³Teayerepa mësaru cuañese'le ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai! Coa cacohua'i. Teayerepa mësaru cuañese'le ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai, coa cacohua'i. ¿Me yo'ojë ma'tëmo caca sa'ro tëhuoye'ni? yecohua'i pa'ijajë cajë. Jaje

yo'ojë mësaruje cacama'pë yecohua'i cacau'u cajë yo'ocohua'ireje ëseyë.

¹⁴Teayerepa, mësaru cuañese'le ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai. Coa cacohua'i! ¿Me neñu'u, cajë hualjeohua'i huë'ña siojë yo'oye'ni, mësaru? Jaje yo'ocohua'ipi paipi de'ocohua'i a'ë cuasajajë cajë tsoaye señë. Jaje yo'osi do'ire mësarute jerepa co'ayerepa sañe pa'iji.

¹⁵Teayerepa mësaru cuañese'le ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai! ¿Coa cacohua'i! Mësaru cato cu'icohua'i a'ë, yeja cui'ne jai tsiaya paini mësaru sehuoyena ye'yañu'u cajë. Jaje yo'orojaijë neni iti sehuoquëni mësaru seña maca cayaye jerepa co'aquëre neñë, toana uja'quëre.

¹⁶Teayerepa mësaru ñaco ca peocohua'ijë pa'iohua'ipi yecohua'ire sacohua'i pa'iyë. Jaje pa'iohua'ipi cayë, 'Maija'quë huë'le do'ipi ca nëose'le cato neñe peoji. Maija'quë huë'le pa'i oropi ca nëose'epi neñe pa'iji.' ¹⁷Huesëohua'ipi cui'ne ñaco ca peocohua'ijë pa'iohua'ipi. ¿Mësaru ñato je a'ni, iti jerepa pa'ye, oro panita'a Maija'quë huë'epi orore Maija'quë tse necaiye a'ni, itirepa? ¹⁸Yequeje mësaru cayë, 'Maija'quëre isi saihuë do'ipi nesi'i ca nëoñe peoji.' ¹⁹Huesëohua'ipi cui'ne ñaco ca peocohua'ijë pa'iohua'ipi! ¿Ique a'ni, jerepa pa'ye, ëmëje'le tuiye panita'a iti saihuë, Maija'quë tse necai saihuë? ²⁰Jaje pa'ina, iti saihuë do'ipi ca nëoquë pani coa iose'ere cama'ë pa'iji. Si'aye io ëmëje'le tuiye conj caji. ²¹Cui'ne Maija'quë huë'le do'ipi ca nëoquë pani jaro pa'iquëni Diosuni cayë pa'iji. ²²Cui'ne ma'tëmo do'ipi ca nëoquë pani Maija'quë ñu'i saihuëna cayë pa'iji. Cui'ne ñoni caquë Maija'quë iote ñu'iquëni cayë pa'iji.

²³Teayerepa mësaru cuañese'le ye'ya pai cui'ne fariseo pai! ¿Coa cacohua'i! Maija'quëre mësaru isiyë, menta, anis cui'ne comino aiñe señe neñere, diez ayere te'ore huase'ere. Jaje yo'ojëta'a

cuasaye pañë, ai jerepa do'i quë'yere, nuñerepa pa'iyere, paire oiye, cui'ne Maija'quëre pa'iji cuasayere. Iyeje yo'ojë cui'ne ja yë'ta'a yequeje yo'oye pa'iji, jeoma'pë. ²⁴ Ñaco ça peocohua'ipi yecohua'ire sacohua'ipi pa'iyë, mësaru. Mi'are de'oye ñajë ima jeocohua'ita'a camellore neocohua' i a'ë.

²⁵ Teayerepa mësaru cuañese'e ye'yacohua' i cui'ne fariseo pai! ¡Coa caco-hua' i! Ēmëje'ese'e ucu duruhuëa cui'ne quëna ne'ña tsoacohua' i a'ë. Sa'nahuë cato co'amaña yahue imañe cui'ne te'o-hua' i jaiye co'amaña pañu'u caye timësi-cohua' i pa'iyë. ²⁶ ¡Fariseo, ñaco ça peo-que! Du'ru macarepa ucu duruhuëre cui'ne quëna de'huare tsoaj'ë. Sa'nahuë pa'iyere jeteyo'je yureta'a hue'se pa'iyeye si'si peoye pasipi.

²⁷ Teayerepa mësaru cuañese'e ye'yacohua' i cui'ne fariseohua' i. Coa caco-hua' i. Mësaru cato paire tasi darije pa'io-hua' i a'ë, huë'se'e poja'icore tsoase'e-je pa'iohua' i pi. Jaje pa'iohua' i pi sa'nahuë cato ju'isi tara cui'ne si'aye si'si timë huesësi-cohua' i a'ë. ²⁸ Jaje pa'io-hua' i a'ë, mësaru, pai ña huë'ñase'e de'o-cohua' i pi. Sa'nahuë cato coa cosoyena cui'ne co'aye yo'oyena timësi-cohua' i a'ë.

²⁹ Teayerepa mësaru cuañese'e ye'yacohua' i cui'ne Fariseo pai! ¡Coa caco-hua' i! Mësarupi de'oye necaicohua' i a'ë, cuasajë tsoe Maija'quëre quëacaicohua' i jutena, tasi darire cui'ne de'o paipi ju'isi-cohua' i ni iohua' i re tasi darina quëna tupëa ëja de'huacohua' i a'ë. ³⁰ Jaje yo'ojë cayë: 'Maipi mai aipë pa'inë pa'icohua' i pani co huaiye para'huë, Maija'quëre quëacaicohua' i re.' ³¹ Jaje iyere yo'ojë tsoe mësaruja'a ñañë, Maija'quëre quëacaicohua' i re huasi tsëcapë acohua' i a'ë cajë. ³² ¡Jaje pa'ito ja macaja'a yo'o tëjjj'ë, mësaru aipë yo'o huëojë pa'ise'e! ³³ ¡Ñaohua' i! ¡Ña tsë-capë! ¿Me jëaja'cohua' i a'ni, mësaru toa yeja uye? ³⁴ Mësarupi yo'o saojajë

iyere caquë jëjo daoja'quë a'ë, yequë mu'seña pa' i ja'ñe quëacohua' i re, ta'ñe asacohua' i re, cui'ne cuañese'e re ye'ya-cohua' i re. Jaje pa'iquëta'are mësarupi yecohua' i re huani jeojë soquë sarahuana quëni huani jeojë yo'oja'cohua' i a'ë. Jaohua' i acohua' i re cui'ne yecohua' i ni tsi'si huë'ñana tseani t'ë'caja'cohua' i a'ë. Cui'ne si'a pai dari ñape co'errojajë josa yo'oja'cohua' i a'ë. ³⁵ Jaje yo'ojëna, mësaruna si'a de'o paire huani jeosi do'i tomeja'coa. Nuñerepa yo'oquë Abelre huani jeosi macapi Zacarias, Berequías mamaquëre huani jeosi macana, ëojë se saihuë cui'ne de'o huë'ña jopo sa'rona mësaru huani jeosiquëna tomesipi. ³⁶ Nuñerepa cayë. Si'aye iye do' i cato yure pa' i paipi sañe tomeja'coa.

Jerusalén Paire Jesús Ñaquë Oiye

(Lc 13.34-35)

³⁷ Jerusalén, Jerusalén, yequë mu'se pa' i ja'ñe quëacohua' i re cui'ne Maija'quë coca quëacohua' i re m'ëni caquë Maija'quë jëjo daoquëna, huani jeohuë, mësaru. Yo'ojëta'are de'huerepa m'ë'e mamajëre tsisosi' i caquë yo'ohuë, cura mamajëre io capëa huë'ehuëna de'huasi' i caco yo'oyeje. Yo'oquëna, coehuë. ³⁸ Ñajë'ë. Yure mësaru huë'le jeocosico pa'ico. ³⁹ Nuñerepa cayë. Yë'ëre mësaru ña coñe paja'cohua' i a'ë, 'mësarupi de'oquëre pa'ni ëjaë mamirepa hue'equë daiquë' ca maca ti'añe pato."

Maija'quë Huë'e Nejosico Pa' i Ja'ñe

(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

24 Jesupi Maija'quë huë'epi etani je'në saina, i ye'yacohua' i pi tsiio dani ite Maija'quë se huë'e ayere ñajë ca huëohuë. ² Cajëna, Jesupi capi:

“¿Si'aye mësaru ñañe? De'oji, nuñerepa mësarute cayë. Si'aye ja mësaru ñañe nejose'e pa'ija'coa. Iye

maca ti te'e quëna pëje jupë uinë paja'coa."

**Jā Yë'ta'a Yeja
Carajaima'në İno Jā'ne**

(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 17.22-24)

³ Jā maca Olivos cutihuëna saë'ë. Sani Jesús ja'runi ñu'ina, i ye'yacohua'ipi ite yahuerepa cahuë:

"İna, yequëre quëajë'ë. ¿Je yëhua jaje yo'ojacoa'ni? ¿Me İnoëne pa'lja'coa'ni, më'ë daiye cui'ne yeja carajaimë?" ⁴ Ca-jëna, Jesupi capi:

"De'hua ñajë pa'ijë'ë, mësarute yecohua'ipi coso huesojë. ⁵ Jai pai yë'ë mamipi cajë daija'cohua'i a'ë: 'Yë'ë a'ë, Cristo' cajë. Cajëna, jai pai iohua'ire tu-ija'cohua'i a'ë. ⁶ Si'a hue'ña sa'ne huajo huaiyere mësarü asaja'cohua'i a'ë. Asani quëquëma'pë pa'ijë'ë. Jare jaje tëto saiye pa'lji. Pa'iquëta'a jā yë'ta'a tëjiye peoji. ⁷ Yequë yeja pa'icohua'ipi yequë yeja pa'icohua'ire se uihua'ja'cohua'i a'ë. Cui'ne yequë paipi yequë paini se uihua-ja'cohua'i a'ë. Cui'ne aineje peoquëna, ai ëa ju'lja'cohua'i a'ë. Cui'ne yeja ñu'cu-eyeye pa'lja'coa, yequë hue'ña ñape. ⁸ Iye cato jā'a ai yo'o huëoyepi pa'lja'coa.

⁹ Cui'ne yë'ë do'ire mësarute co'aye yo'ojë tseani yecohua'ina isijë cui'ne huani jeojë yo'ojë cui'ne si'a pai mësarute coeja'cohua'i a'ë. ¹⁰ Jā mu'seña ai Maija'quëre cuasase'le nejo huesoja'cohua'i a'ë. Jaje yo'ojë yecohua'ire coejë cajeohua'ije pa'iohua'ita'a sa'nope yo'ocohua'i pa'lja'cohua'i a'ë. ¹¹ Cui'ne jai pai coa cosocohua'ije pa'lja'cohua'i a'ë, Maija'quëre quëacaicohua'i a'ë cacohua'ije. Jaje yo'ojëna, jai pai cosoyere asaja'cohua'i a'ë. ¹² Cui'ne jaje jaiye co'aye pa'ina, yo'ojë jai pai paire oiye jeoja'cohua'i a'ë. ¹³ Jaje pa'iquëta'are İti quëcoquë nuinë pa'isiquëpi jāëpi huasosiquë pasipi. ¹⁴ Cui'ne iye de'o cocajë si'a hue'ña

yeja pa'icohua'ire quëase'le pa'lja'coa, jaohua'ije asajajë cajë. Jā macata'a tija'coa, carajaimërepa. ¹⁵ Maija'quëre quëacaiquë Daniel toyapi, paire co'a de'huaquë cui'ne paire ne huesoquë yo'oye ayere. Jaje pa'ina, iquëpi si'si peo hue'ñana tija'asi maca ñani toya ja'o ñaquëpi asaye pa'lji, tija'api, caquë. ¹⁶ Jā maca Judea pa'icohua'ipi catiye pa'lji, ai cutina. ¹⁷ Hue'e ëmëje'e totere pa'iquë pani cajeye peoji, sa'nahuë co'amaña pa'iyë isili caquë. ¹⁸ Cui'ne tsiore pa'iquë pani co'iyë peoji, caña imasi' caquë. ¹⁹ Teayerepa jā mu'seña nomiohua'li tsj ëtapëa pa'icohua'li cui'ne oje tsu'sucohua'ire pacohua'li maña ai yo'oja'cohua'li a'ë. ²⁰ Jaje pa'ina, sejë'ë, Maija'quëre sësë tëcahuë catiye peoja'core, cui'ne huajë mu'seña catiye peoja'core. ²¹ Jā mu'seña cato jaiye ai yo'oye pasipi, jā'a yeja de'huasi maca ti peose'epi jeteyo'jeje peo jā'nepi. ²² Jā mu'seña Maija'quëpi tëama'quë pa'ito te'li macajë huaso cuañone peora'pi. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi i jo'ya nesicohua'ini oi tējaja'quë api.

²³ Mësarute yecohua'ipi caja'cohua'li a'ë: 'Ñajë'ë, İnore pa'lji, Cristo panita'a Ñajë'ë, jarote pa'lji.' Jaje catojë carepa ma'ne cuasama'pë pa'ijë'ë. ²⁴ Daija'cohua'li a'ë, yë'ë Cristo a'ë, cacohua'li coa cosocohua'ipi. Cui'ne Maija'quë coca quëacaicohua'li a'ë, cacohua'ipi. Jāohua'ipi cui'ne jaiye pai yo'o ma'ne ne İnoja'cohua'li a'ë, coa cosoñu' cajë. Jaje yo'ojëna, Maija'quërepa jo'ya nesicohua'ije care payë cajë sehuoja'cohua'li a'ë, a'ji sehuocohua'li cato. ²⁵ Jaje pa'ina, tsoe du'ru cahuë iye mësarute jaje yo'o ma'ne caquë. ²⁶ Jaje pa'ina, yecohua'ipi mësarute 'jeto cuëne yejare pa'lji, ñajë'ë' cacohua'li pa'ito saima'pë panita'a yeque 'Ñajë'ë, İno tu'rihuëre pa'lji,' catojë asama'pë pa'ijë'ë. ²⁷ Pai Mamaquë daiyerepa cato ësë mëi hue'ñapi cui'ne ësë sa du'li hue'ñana mujuë ye'hueye-

je pa'yerepa pa'ija'coa. ²⁸ Ju'isiquè capè pa'i hue'ñana jarona pè'pèri tsi'sija'cohua'i a'è.

Pai Mamaquè Dani Coñe

(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33;
17.26-30, 34-36)

²⁹ Esa ai yo'o mu'seña tètò sai maca èsè yayaja'què api. Cui'ne ñañèje miama'è pa'ija'què api. Ma'ñocoje ma'tèmopi tòmaja'cohua'i a'è. Cui'ne ma'tèmò tutu pa'iyequè tsasija'coa. ³⁰ Ja maca Pai Mamaquè tutu yo'oye ñaja'cohua'i a'è, ma'tèmopi yo'oquèna. Cui'ne si'a pai dari yeja pa'icohua'i oija'cohua'i a'è. Ja maca ñaja'cohua'i a'è, Pai Mamaquè ma'tèmopi sirija'a daiye, tutu què'ire papi cui'ne de'oyepi quècosiquèpi daina. ³¹ Ja maca huiñaohua'ire cuañeja'què api, i sahuasicohua'ire cajese'le yeja te'ña, si'a yeja pa'icohua'ire tsi'sojè'è, caquè ai tutu duruhè juiyepi.

³² Ye'yejè'è, higuera soquè yè yo'oye ayere quèaquèna. Huiña capèa pa'i maca ja'o etaquèna, mèsaru ñani je'nè utècahuè tì'acquèna, yo'oji cacohua'i a'è. ³³ Jaje cui'ne si'aye iye tètò saina, ñani je'nè carajai mu'seña tì'acquèna, eta sa'rore pa'ina, yo'oji cuasajè'è. ³⁴ Nuñerepa cayè, mèsarute. Si'aye iye yo'o ja'ñe a'è, ja yè'ta'a iye mu'seña pai juju sama'pèna. ³⁵ Ma'tèmò cui'ne yeja carajai ja'ñe a'è. Yè'è cocata'a ti carajai'ne pa ja'ñe a'è. Jare iti case'eye tì'acquè pa'i ja'ñe a'è.

³⁶ Jaje pa'iquèta'are peoji, iti mu'serepa cui'ne hora quèaye. Huesèyè, yecohua'ije. Ma'tèmò pa'icohua'i huiñaohua'ije cui'ne Maija'què mamaquèje huesèji, coa Maija'quèse'le asaji, iti.

³⁷ Noé pa'i mu'seña yo'ojè pa'ise'eye pa'ye pasipi, Pai Mamaquè dai macaje. ³⁸ Ja mu'seña ja yè'ta'a coljema'nè

paipi ao aijè, ucujè, nomi huejajè, cui'ne pèca ja'quèohua'ipi nomi tsire huejojè pa'è'è, Noé jai yohuèna caca macaja'a. ³⁹ Ja huesèjèna, jai col'je dani si'ao-hua'ire peo hue'ña col'je huea'co'è. Jaje cui'ne pasipi, Pai Mamaquè dai macaje. ⁴⁰ Ja mu'seña caya èmèohua'i tsiore pa'ija'cohua'i a'è. Pa'ijèna, te'ire saquè cui'ne te'ire jeosipi. ⁴¹ Caya nomiohua'i hueare toaja'cohua'i a'è. Toajèna, te'ore saquèna, cui'ne te'o jeo saisico pa'ija'coa.

⁴² Èjaè daija'a maca huesèye sète cui'ñasicohua'ipi pa'ijè'è. ⁴³ Jaje pa'iquèta'are iyeje asajè'è, iti huè'le aquèpi ñami ja hora pa'i maca co'amaña ñaquè daija'què api asaquè pani sètasiquèpi i huè'le co'amaña cacani imañe èseja'què api. ⁴⁴ Jaje pa'ina, mèsaruje ne de'huasicohua'ipi pa'ijè'è, mèsaru huanèyesi maca Pai Mamaquè dani quècoquè.

Nuñerepa De'o Jo'yaè Cui'ne Co'a Jo'yaè

(Lc 12.41-48)

⁴⁵ ¿Jequè a'ni, nuñerepa de'o jo'yaè, cui'ne asaquèrepa iti tì'asi maca i huè'le acohua'ire aocajjè'è, caquè jeoni saisiquè? ⁴⁶ Sihua cuañoja'què api, i èjaè cuañese'eye yo'oquè pa'ina, tìtani ñasiquèpi. ⁴⁷ Nuñerepa cayè iti tse aquè si'aye i paye ñacajjè'è caquè cuañe nèoja'què api. ⁴⁸ Jaje pa'iquèta'are co'a jo'yaè pani cuasaji, tsoe nèija'quère me je esa tìtasina, cuasaquè. ⁴⁹ I èjaè jo'yare co'aye yo'o huèoni cui'ne ao ai huèoni cui'ne cono ucu huèoni cuepecohua'i ja're cono yo'oquè pasipi. ⁵⁰ Pa'ina, ja maca i èjaè col'isipi, i jo'yaè huanèyeni je dasina caquè utema'è yo'o maca. ⁵¹ Ja maca ite ai co'ayerepa si'seni coa cacohua'ire nejoñepi nejoñe pa'iji. Ja maca oisipi, cujije qui'coquè.

Diez Nomi Tsi Yo'ose'eje Pa'ye Quëaye

25 Jaje pa'ito ma'tëmo pa'i te'te cato diez nomi tsiپی hui'yapēpi dani toa tsëopëare imani hueja hue'ñana iohua'i ëjère ti'añu'u cajë saise'eje pa'ye a'ë. ²Cinco pa'iohua'i ne de'huama'cohua'i paë'ë. ³Ne de'huama'cohua'ipi toa tsëo pëa sajëta'a hui'yapere sama'pë paë'ë. ⁴Ne de'huasicohua'ipi sahuë, quëna huëana hui'yape dose'ere cui'ne toa tsëo pëaje si'aye timëse'ere sahuë. ⁵Huejaja'quëpi esa daima'ë pa'ina, huëo çai ëapi si'a nomiohua'ire jaje huëo çai ëaquëna, ute jujani caë'ë. ⁶Ja maca ñami jopo pa'i maca asahuë, cuiye: 'Je'nërepa daiji, huejaja'quëpi etani ite pëpajë'ë.' ⁷Cui maca si'a nomi tsiپی huëni iohua'i toa tsëo pëa ne de'huahuë. ⁸Ja jeteyo'je cinco ne de'huama'cohua'ipi cahuë, cinco ne de'huasicohua'ire: 'Isijë'ë, a'ri maña mësarū hui'yapere yëquë toa tsëo pëapi yaya huëoji.' ⁹Jaje cajëna, cinco nomi tsiپی ne de'huasicohua'ipi cahuë: 'Pañë, ti'añe pama'coni yëquëre cui'ne mësarureje çme isiye'ni? Saijë'ë. Iti isi hue'ñana sani huerojë'ë, mësarū tsëo ja'ñese'e.' ¹⁰Carena, cinco nomi tsiپی ne de'huama'cohua'ipi hui'yape hueroñu'u cajë saijëna, tsoe titapi, huejaquë. Nomi tsiپی cui'ñani utesicohua'i cato i ja're çoni cacahuë, hueja hue'ña. Cacarena, eta sa'ro sio huesopi. ¹¹Ja jeteyo'je titahuë, yequë nomi tsiپی titani cahuë: 'Ëjaë, ëjaë hui'yocaijë'ë.' ¹²Jaje cajëna, ipi capi, jaohua'ire: 'Nuñerepa cayë, mësarute ñama'quë a'ë, yë'ë.'"

¹³Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

"Pai Mamaquë daija'a maca huesëyë, mësarū, iti dai mu'se cui'ne horaje. Jaje pa'ina, mësarū sëtasicohua'ipi pa'ijë utejë'ë.

Curiquë Yo'ose'e Ayere Quëaye

¹⁴Ma'tëmo pa'i te'te aye cato paipi yequë yejana sai huëoni, i jo'yare soini curiquë isisiquë cuañe nëose'eje pa'io.

¹⁵Jaohua'i aquëni isipi, cinco mil curiquë të'ña. Yequëni isipi, caya mil të'ña. Cui'ne yequëni isipi, te'e mil. Pai ñapere iohua'i tutu pa'iyē ja'ye isini ja maca saji'i, so'ona. ¹⁶Cinco mil të'ña isisiquëpi sani japi hueroni ai jerepa cui'ne cinco mil të'ña se ne çopi. ¹⁷Caya mil isisiquëje cui'ne yequē caya mil se ne çopi. ¹⁸Jaje yo'ojëta'are yequëpi te'e mil isi cuañosiquëpi sani yeja coje nesicona, tapi, curiquë.

¹⁹Ai tsoepi co'ipi, iohua'i ëjaë. Co'ini iohua'i nese'e ña huëopi. ²⁰Du'ru macarepa titapi, cinco mil të'ña isi cuañosiquëpi. Titani isipi, i ëjaëre, ñeje caquë: 'Ëjaë cinco mil më'ë yë'ëre isihuë. Isisiquëni yequë cinco mil ne çohuë, iye më'ë tse.' ²¹Caquëna, ëjaëpi capi, ite: 'Ai de'o'ji, më'ë de'o jo'yaë'ë, de'oye yo'osiquëre cato yure ai jerepa jaiye isi nëosi'i cacajë'ë, yë'ë ja're çoni sihuaja'quë.' ²²Jeteyo'je daiji'i, caya mil isisi jo'yaë. Jaëpi capi, cui'ne: 'Ëjaë, më'ë yë'ëre caya mil isihuë. Jaje isisiquëni yequē caya mil se ne çohuë, iye më'ë tse.' ²³I Ëjaëpi capi, ite: 'Ai de'o'ji, më'ë de'o jo'yaë'ë, nuñerepa pa'i a'ë. A'ri mañare nuñerepa de'oye yo'osiquëni ai jerepa jaiye isisi'i, ñacai ja'ñe. Cacani yë'ë ja're çoni sihuajë'ë.' ²⁴Jaë te'e mil isisiquëpi titani capi, i Ëjaëre: 'Ëjaë më'ëpi paire oima'quëpi më'ë tãma'tona coa ti'acquë cui'ne më'ë ti jea ma'ñere tëaquëre asayë. ²⁵Jaje pa'ina, ca'raquë sani më'ë curiquë yejana yahuehuë. Iye më'ë curiquë dacaë'ë.' ²⁶Caquëna, ëjaëpi sehuopi, ite: 'Jo'yaë co'acquë cui'ne josaë. Yë'ëpi yë'ë ta ma'ñere tëaquëpi cui'ne yë'ë jeama'tore tëaquë pa'iyē asaquë sëte. ²⁷Ja do'ire yë'ë curiquë

bancona tēoyere paē'ni. Tēosiquē pa'ito col'ini itipi se nesi do'ire curiquē nera'huē, yē'ē tse.' ²⁸ Jā maca capi, iti maca pa'icohua'ire: 'Siojē'ē, curiquē tē'ña. Sioni isijē'ē, diez mil tē'ña paquēna. ²⁹ Jaje pa'ina, jaiye paquēni ai jerepa se isiye pa'iji. Isina, jaiye tēto saquēna, nēase'equē paye pa'iji. Jaje pa'iquēta'are peoquēni ai jerepa se sioye pa'iji, i a'ri maña payeque.' ³⁰ Jaje cani capi, iquē co'a jo'yaēre: 'Tseani jēocojē'ē, nea hue'ña hue'sena, jaropi oi cui'ne cuji qui'coja'quēre.'

Si'a Paire Ñaṇe, Jesupi

³¹ Pai Mamaquē pai ējaērepa cuañequē huiñaohua'ipi tē'ijaisiquēpi daisi maca i de'o ñu'i saihuēna ja'ruja'quē api, cuañequēre papi. ³² Jā maca si'a yeja pa'icohua'ipi tsi'sija'cohua'i a'ē, i ña hue'ñana. Jā paire huahueja'quē api, yēi ñamare cui'ne cabrare ñaquēpi huahueyeje pa'ye. ³³ I ēja tē'tena yēi ñamare cui'ne ari tē'tena cabrare huahue-sipi, ti tsēcāpēase. ³⁴ Jā maca pai ējaēpi caja'quē api, i ēja tē'te pa'icohua'ire: 'Daijē'ē, mēsarū yē'ē ja'quē ñacaina, de'oye pa'isicohua'i. De'oye pa'ijē'ē, ma'tēmore mēsarure caquē yeja de'hua maca Diusu de'huacai pa'i sitore. ³⁵ Ao ēa ju'ina, mēsarupi de'hue aohuē. Oco ēa ju'ina, cui'ne ocahuē. Mēsarupi huē'e peoquēpi coa cu'iquē paē'ē. Pa'ina, pēa hue'ña isihuē. ³⁶ Caña peoquē pa'ina, mēsarupi de'hue isihuē. Ju'iquē paē'ē. Pa'ina, yē'ēre do'i sani ñahuē. Tayo yo'ocohua'ire co hue'ñana co cuañosiquē paē'ē. Pa'ina, dani ñahuē, yē'ēre.' ³⁷ Jā maca iti nuñerepa yo'osicohua'i etasico-hua'ipi caja'cohua'i a'ē: 'Ējaē, je yēhua mē'ēre ao ēa ju'iquēre ñani aore'ni, panita'a je yēhua oco ēa ju'iquēre ñani oco ocuare'ni?' ³⁸ Panita'a ĩje yēhua huē'e peoquēpi coa cu'ina ñani pēa hue'ñana isire'ni? Panita'a ĩje yēhua caña peoquē pa'ina, ñani isire'ni, ju'iye? ³⁹ Panita'a

ĩje yēhua ju'iquēre mē'ēre ñare'ni? Panita'a ĩco hue'ñana cosiquēpi pa'ina, sani ñare'ni mē'ēre?' ⁴⁰ Cajēna, pai ējaēpi sehuoja'quē api, jaohua'ire: 'Nuñerepa cayē, mēsarute. Si'aye mēsarū jaohua'ire yē'ē yo'je tsini a'ricohua'ire teaye pa'io-hua'ire ñajē de'oye yo'ose'e cato jare yē'ēni de'oye yo'ose'e pa'iji.'

⁴¹ Jā maca cui'ne Ējaēpi caja'quē api, ari tē'te pa'icohua'ire: 'Saijē'ē, yē'ē quē'ro pa'ima'pē nejosī tē'tere pa'icohua'i. Saijē'ē, huatire cui'ne i jo-yare caquē toa yeja de'hua sitona. ⁴² Ao ēa ju'ina, mēsarū aoma'pē paē'ē, yē'ēre. Oco ēa ju'ina, ocoje cui'ne ocuaye pahuē. ⁴³ Huē'e peoquēpi coa cu'iquē paē'ē. Jaje pa'ina, mēsarupi pēa hue'ña isiye pahuē. Caña peoquē paē'ē. Pa'ina, mēsarupi isima'pē paē'ē. Ju'iquē paē'ē. Pa'ina, mēsarū dani ñaṇe pahuē. Cosiquē paē'ē. Pa'ina, sani ñama'pē paē'ē, mēsarū.' ⁴⁴ Jā maca io-hua'ipi caja'cohua'i a'ē, ite: 'Ējaē, je yēhua mē'ēre ao ēa ju'iquēre panita'a oco ēa ju'iquēre, panita'a coa cu'iquēre, panita'a caña peoquēre panita'a ju'iquēre, panita'a cosiquēre ñajēta'a coçaiye pare'ni?' ⁴⁵ Jaje cajēna, pai ējaēpi sehuoja'quē api: 'Nuñerepa cayē, iohua'i teaye pa'i paire ñajēta'a coçaiye pajē cui'ne yē'ēreje ai jerepa ti necaiye pahuē, mēsarū.' ⁴⁶ Jaje casi maca iohua'i saija'cohua'i a'ē, ti nejo hue'ñana. Cui'ne nuñe yo'osicohua'ipi ti pa'i hue'ñana saija'cohua'i a'ē."

Jesure Tseṇe Cuasase'e

(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

26 Jaje Jesús si'aye iyere ca tējini capi, i ye'yacohua'ire:

² "Mēsarupi tsoe asayē, caya mu'seña pa'i maca Israel pai Egīptopi etajē pa'ise'ere cuasajē tsi'sini yo'oye tī'a ja'ñe. Jā maca Pai Mamaquē tseṇe cuañosiquē pa'ija'quē api, que cuañoja'quēpi."

³ Ja mu'seña Maija'quë huë'e ñacaico-hua'i ëjaohua'i, cuañese'e ye'yacohua'i, cui'ne aiohua'i, tsi'sisicohua'ipi paë'ë, Caifás Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë jai huë'e hue'se daripëna. ⁴ Jarona Jesure coa cosojë tseani huani jeo ja'ñere ca ñahuë, iti yo'o ja'ñere. ⁵ Jaje pa'iquë-ta'are “fiesta pai tsi'si macata'a tseañe pañu'u, paipi co'aye sañope yo'oma'co-hua'ini” cahuë.

Huëo Sëñepi Jesure Tsoacaise'e

(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Simón huë'ere Jesús paji'i, Betania daripëre ja'ju dahuë ju'iquë hue'yosiquë huë'ere. ⁷ Jarote pa'ina, nomiopi quëna huë jai do'i quëna huëna de'o së ma'ñapi timësiconi cajico dacopi tsio dani, Jesús mesare ñu'ina, ja ma'ñapi i sïopëna doo. ⁸ Jaje iyere yo'ocona, ñani i ye'yacohua'ipi pëijë ca huëohuë.

“¿Me ne ja'ñere coa nejoco'ni, jai do'ire? ⁹ Iopi yecohua'ina isico jaiye curi neni peocohua'i mañani cõcaito de'o'ñe pa'ioni yo'oco.”

¹⁰ Cajëna, Jesupi asani capi:

“¿Me yo'ojë josa caye'ni, iote? Iye yë'ëre yo'ocaiye de'oye a'ë. ¹¹ Coa si'anë mësaruru co'amaña peocohua'ire paja'cohua'i a'ë, mësaruru acohua'ire. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre cato si'anë mësaruru pama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. ¹² Yë'ë sïopëna huëo së ma'ñapi doye cato yë'ëre tasi maca huëo së ja'ñere ne de'huacaio yo'oco. ¹³ Jaje pa'ina, nuñerepa cayë, mësarute. Coa si'a huë'ña iye huaso coca quëaniye ico yë'ëre yo'ose'e quëaja'cohua'i a'ë. Jaje quëajëna, paije iote huañeyoma'pë cuasaja'cohua'i a'ë, io yo'oco pa'ise'e.”

Judaspi Jesure Yehuoey

(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴ Ja maca i ye'yacohua'ipi aquëpi Judas Iscariote hue'equëpi Maija'quë

huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i quë'rona sani capi:

¹⁵ “¿Je ja'ye sañe yëye'ni, yë'ëpi Jesure tseacaito?”

Jaje caquëna, asani ite saihuë, treinta curiquë të'ña. ¹⁶ Jare ja macapi Judas Jesure pai peo maca ñani tseani jaohua'i jëñana isisi'iquë co'epi.

Mai Ejaë Ani Tëjise'e

(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹⁷ Fiesta huëo mu'se o'saye co'mema'la ao ai mu'se ti'aëna, i ye'yacohua'ipi Jesure tsio dani se'ë: ¿Jerona neja'cohua'i a'ni na'iquëna, aña, Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë ai ja'ñe?

“¿Jerona Egíptopi Israel pai etase'e cuasajë na'iquëna, ai ja'ñe neñe'ni?”

¹⁸ Cajëna, ipi capi, iohua'ire:

“Saij'ë, jai daripëna sani huë'e pa'iquëni ti'ani ite caj'ë: ‘Ye'yaquëpi caji: Yë'ë yo'o maca tsoe ja'yere pa'iji. Jaje pa'ina, më'ë huë'ena yë'ë ye'yacohua'i ja're cõni Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'oye nesi'i, caquë jëjo saopi.’”

¹⁹ Jaje caëna, i ye'yacohua'ipi Jesús cuañese'eje yo'ohuë. Yo'ojë na'iquëna, ai ja'ñe ne de'huahuë.

²⁰ Ñami de'osi maca Jesús mesare i doce ye'yacohua'i ja're cõni paji'i. ²¹ Pa'i ja yë'ta'a aore ai ñu'i capi, cui'ne:

“Nuñerepa cayë mësarute, mësaruru aquëpi yë'ëre yehuoja'quë api.”

²² Ja maca jaje caquëna, jaohua'ipi ai oi ëayerpa asa huesëhuë. Asani sa'ñe iohua'ija'a se huëohuë, ñeje cajë:

“Ejaë, ¿më ñato yë'ëpi yo'oja'quë a'ni?”

²³ Cajëna, jaohua'ire sehuopi, Jesupi:

“Yë'ë ja're cõni te'e quëna de'huana aiquëpi iti yë'ëre de'oye yo'oyeje yo'oco quë cosoquë tseja jeo cuañoja'quë. ²⁴ Jaje pa'ina, Pai Mamaquë cato toyase'e cayeje pa'ye yo'o saoye pa'iji. Jaje

pa'iquëta'are teayerepa yo'oja'quë api, ite yehuoquë. De'ora'pi, jaë ai de'oma'ë patu.”

²⁵ Ja maca Judaspi, iti cosoquë tsea jeo cuañoja'quëpi ite capi:

“¿Ye'yaquë, më'ë ñato yë'ëpi yo'o-ja'quë a'ni?”

Caquëna, capi:

“Jaje pa'ijë'ë. Më'ë a'ë.”

²⁶ Ja yë'ta'a aore aijë dujëna, Jesús i jëñapi panpë ini Maija'quëre de'oji caquë seji'i. Ja jeteyo'je i ye'yacohua'ire isiquë capi:

“Aijë'ë. Iye cato yë'ë ca'ë.”

²⁷ Ja jeteyo'je ucu duruhuë i jëñapi ini Maija'quëre de'oji caquë seni iohua'ina se isiquë capi:

“Si'aohua'i ucujë'ë, iye ucu duruhuëna. ²⁸ Iye cato yë'ë tsie a'ë. Huajëye ca neoñere neñe a'ë. Cui'ne jai pa'i co'aye yo'ose'ere sai de'huayere caquë isiye a'ë. ²⁹ Jaje pa'iquëta'are cui'naëpi iye cuiya'i o'sa cono ucuye paja'quë a'ë, mësaruru ja're cono, yë'ë ja'quë cuãne te'tena mësaruru ja're huajë o'sa cono ucuye ti'a macaja'a.”

Pedro Jesure Ñama'quë A'ë, Caye

(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Jëjë tëjisi jeteyo'je Olivos cutihuëna saë'ë. ³¹ Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Iye ñami si'aohua'ire mësarute yë'ëre quëco pase'e ti peocohua'ire nëija'-coa. Jaje pa'ina, toyase'e caji: ‘Huani jëosi'i, yëi ñamare ñacaiquëre. Huani jëosi maca yëi ñama huahuesicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.’ ³² Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi ju'isiquëpi huëni du'ru Galileana saquëna, mësarupi jeteyo'je ti'aja'cohua'i a'ë.”

³³ Jaje ca maca Pedropi sehuopi:

“Jaje si'aohua'ire më'ëre tuiye jëosicohua'i pa'itojë yë'ë cato pañë.”

³⁴ Jaje caquëna, Jesupi capi, ite:

“Nuñerepa cayë, më'ëre. Iye ñami ja yë'ta'a cura yë'ima'ëna, më'ë yë'ë ti ña-

ma'quë a'ë caquë toasoñe coa caja'quë a'ë.”

³⁵ Pedropi capi, ite:

“Më'ë ja're cono ju'liñe pa'lito ju'liñë, yë'ë. Coa caye pañë.”

Caquëna, cui'ne si'aohua'i i ye'yacohua'i cahuë.

Jesús Getsemaní Quë'rona Señe

(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶ Ja maca Jesús i ye'yacohua'i ja're cono ti'api, Getsemaní hue'yo hue'ñana. Ti'ani capi, jaohua'ire:

“Yë'ëse'e sani je macana seina, mësaruse'e iye macana ja'rujë'ë.”

³⁷ Jaje cani coa Pedrore cui'ne Zebedeo mamajëre cayaohua'ire sai sapi. Sani ai oi cui'ne ai co'a ju'i ai yo'o huëopi. ³⁸ Ja maca capi, jaohua'ire:

“Ai oiyë, yë'ë joyopi, juni huesëye pa'ina. Jaje pa'ina, mësaruse'e iye macana pëajë'ë, cui'ne yë'ë ja're cono sëtasicohua'i pa'ijë'ë, mësaruje.”

³⁹ Jaje cani Jesús ai seña maca te'i se saji'i. Sani jarona tsiapi yejana simeni ui seji'i, Maija'quëre, ñeje caquë:

“Yë'ë ja'quë maca, de'hue ne ti'añe pa'lito iye sëje da'care pare yë'ëre nejocaijë'ë, pa'ni yë'ë yëquë cayeje pa'ye yo'oye, coa më'ë yëyepi yo'ose'le pa'ijaquë.”

⁴⁰ Ja maca i ye'yacohua'i quë'ro co'iquë ti'api, tsoe çaisicohua'ipi uijëna. Ñani Pedrore capi:

“¿Quëco ti'añe pare, yë'ë ja're cono te'e hora macajë? ⁴¹ Sëtasicohua'i pa'ijë'ë. Cui'ne sejë'ë, co'aye mëñena, taisicohua'i pa'iyë paja'cohua'i. Nuñerepa joyo cato yëji, neñe. Jaje pa'iquëta'are çapëpi tutu peoji.”

⁴² Tijupë sani cono seji'i, ñeje:

“Yë'ë ja'quë iye neñañe ai yo'oyere yeque necaiye peoto, coa më'ë yëyeje yo'ose'le pa'ija'quë.”

⁴³ Tijupë co'ipi. Co'iquë i ye'yacohua'i çaisicohua'ini ti'a çopi. Iohua'i ñaco capi

ai huëo ca'a do'ire sjo meina, caë'ë. ⁴⁴ Ja maca ñani jeoni saji'i, cui'naëpi Maija'quëre sesi'i caquë toasoñe acore. Ja'rë i case'eye pa'ye caquë seji'i. ⁴⁵ Ja maca saji'i. I ye'yacohua'i quë'rona sani capi, jaohua'ire:

“Yureta'a de'oji. Caijë'ë, cui'ne huajëjë'ë. Tsoe ti'api, Pai Mamaquëre co'aye yo'ocohua'i jëñana isija'a maca. ⁴⁶ Huëijë'ë. Sañu'u. Tsoe daiji, yë'ëre yehuoja'quë.”

Jesure Tseañe

(Mr 14.43-50; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesús ja yë'ta'a cocare capi, Judas titasi macajë. Jaë cato doce soisicohua'i aquë paji'i. Cui'ne i ja're conì jai pai daë'ë, hua'ña cui'ne tara conì cajicohua'ipi. Jaohua'i cato Maija'quë huë'e ñacaicohua'i jaohua'i jëjo daocohua'i cui'ne judío pai aiohua'i jëjo daocohua'i paë'ë. ⁴⁸ Judas iti yo'oquë yehuoja'quëpi quëaëña, jaohua'ire:

“Yë'ë ini sihuaja'quë a'ë. Jaëni tseajë'ë.”

⁴⁹ Jaje casiquëpi Jesuna tsiojani ite sihuayeje yo'oquë capi:

“¿Pa'iquë, ye'yaquë?”

⁵⁰ Caquëna, Jesupi sehuopi ite:

“¿Cajei, iquena daiquë'ni?”

Ja maca Jesure tsiojani tseani sahuë.

⁵¹ Ja maca jaje yo'ojëna, Jesús cajeipi hua'tiyo dutani cajorose'e tëto tëapi, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë j'yaëre pani. ⁵² Jaje yo'oquëna, Jesupi capi:

“De'huajë'ë, më'ë hua'tiyo io pa'i hue'ñana. Si'aohua'i hua'tiñoapi uihuacohua'i cato jare cui'ne hua'tiñoapi huaijëna, ju'ija'cohua'i a'ë. ⁵³ ¿Huesëquë më'ë yë'ëpi yë'ë ja'quëre sequëna, yurepi tsoe doce mil huñnaohua'ire jëjo daouna, cçatira'se'e? ⁵⁴ Jaje yo'oye pa'ito ¿me toyase'e caye ti'acquë'ni, jaje yo'o ja'ñe a'ë, ca nëose'e?”

⁵⁵ Ja maca Jesús paire capi:

“¿Mësarü yë'ëre tseañu'u cajë hua'ñapi cui'ne tarapi conì tse'ejë date, co'amaña ñaëre tseañeje pa'ye? Si'a mu'seña mësarü ja're yë'ë pa'i Maija'quë huë'ëpi ñu'i ye'yaquëna, mësarü ti yë'ëre tseañu'u cama'pë pa'isicohua'i a'ë. ⁵⁶ Jaje pa'iquëta'are si'aye iye yo'oye pa'iji, tsoe acohua'i Maija'quëre quëacaicohua'i toyajë pa'ise'ëpi ti'ajaquë cajë.”

Ja maca si'aohua'i i ye'yacohua'i Jesure te'ire jeoni cati saë'ë.

Judío Pai Ca Tëjicohua'ipi Jesure Yo'oye

(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55,
63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Jesure tseasicohua'i sahuë, Caifás Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë quë'rona. Cui'ne jarote cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne aiohua'i tsi'isicohua'ipi paë'ë. ⁵⁸ Jaje pa'ijëna, Pedropi so'o maca se ñaquë jeteyo'je tuj'i, pai ëjaërepa huë'e daripë quë'rore paja'a. Sani jaro cacani ja huë'ere ñacaicohua'i ja're conì ja'rupi, merepa yo'ojä'cohua'i a'ni ite tseasicohua'i cuasaquë.

⁵⁹ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjao-hua'ipi cui'ne aiohua'ipi cui'ne si'a judío pai yo'oye ñani ca tëjicohua'ipi co'e-huë, Jesure sañope co'aye yo'oquë api cacohua'ini ti'ani Jesure huani jëoñu'u cajë. ⁶⁰ Jaje co'ejëta'a ti'añe pahuë, ite sañope ca ja'ñe. Jaje ti'ama'pë jai pai ite coa huëojë cosojë co'aye yo'oquë api, cahuë. Jaje yo'o maca cayaohua'i tëji hue'ñarepa sañope cacohua'i daë'ë. ⁶¹ Jaohua'ipi dani cahuë: “Iquë cato yë'ëpi Maija'quë huë'e nejosiquëpi toaso mu'seña pa'i maca cui'naoni huëoja'quë a'ë, caquë api.”

⁶² Ja maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi huëni nëcapi capi, Jesure:

“¿Ti te'e yë'opojë sañope sehuoye paquë, më'ë? ¿Më'ëre sañope jaohua'i caye asaquë, më'ë?”

⁶³ Jaje catojë Jesús ti cama'ë pajli. Jä maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi capi, ite:

“Maija'quë huajëquërepa mamipi më'ëre care pajë'ë, cayë. Quëajë'ë, më'ëpi Maija'quë mamaquërepa Cristo pani.”

⁶⁴ Jaje caquëna, Jesupi capi, ite:

“Jaje pa'ijë'ë. I a'ë, yë'ë, më'ë cayejë. Cui'ne mësarü ñaja'cohua'i a'ë, Pai Ma-maquë Diusu tutu quë'irepa ëja te'tere ñu'ina, cui'ne ma'tëmopi sirija'a daina.”

⁶⁵ Jä maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi i ju'i care naë ye'sapi, ai coa care paji caquë ñnoquë. Jaje yo'oquë capi:

“Iquë Maija'quëre ai cue'cuequë yo'oji, i yë'opo cayepi. ¿Jaje pa'ito iquere yeque cajë i yo'oquëna, ñasicohua'ini seni asañu'u cajë co'eye'ni? Mësarupi tsoe asahuë, i cue'cuequë caye. ⁶⁶ Jaje pa'ito ¿me caye'ni, mësarü?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Jaje co'aye caquë api. Jaje pa'ina, ju'iñe pa'iji.”

⁶⁷ Jä maca i tsiana copi tse'sejë cui'ne tarapi të'cahuë. Yecohua'ipi tsiana mosicapi të'cahuë. ⁶⁸ Jaje yo'ocohua'ipi cahuë, ite:

“¿Më'ë a'ë, Cristorepa se ta'ñe ca ña-jë'ë, nepi më'ëre tëtore'ni?”

Pedro Cosose'e

(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Jaje yo'ojëna, Pedro cato hue'se yejare ja'rusiquëpi ñuji'i. Ñu'ina, paire necaico i quë'rona tsiojani cao, ite:

“Më'ëje Jesús Galilea aquë ja're coní cu'i pa'isiquë aë.”

⁷⁰ Jaje cacona, Pedropi si'aohua'i pa'i hue'ñana coa cosopi, ñeje caquë:

“Huesëyë, më'ë caye. ¿Iquere jaje caco'ni?”

⁷¹ Pedro eta sa'ro quë'rona huëni je'në saina, yecopi nomio ñani cao, iti maca pa'icohua'ire:

“Iquë Jesús Nazaret aquë ja're coní cu'i pa'isiquë api.”

⁷² Cacona, jä maca Pedropi tijupë coso copi:

“Ñama'quëre pa'ë, jaëte. Quëare payë.”

⁷³ A'ri maña tsoe pa'i maca iti maca pa'icohua'ipi Pedro quë'rona tsiojani cui'ne ite cahuë:

“Nuñerepa më'ë i ye'yasicohua'i aquëre pa'ë. Jaje pa'ina, më'ë coca cayeque tiñe pa'iji, huesëye peoye.”

⁷⁴ Cajëna, ipi capi:

“Ti ñama'quë a'ë, caye asa ma'ñe, mësarü.”

Jaje itire yo'oquë caquëna, cura yëji'i. ⁷⁵ Yë'ina, jä maca Pedro cuasa ñajaji'i, Jesús ite case'e: “Jä yë'ta'a cura yë'i-ma'ëna, më'ë toasoñe yë'ëre ñama'quë a'ë cosoja'quë a'ë.” Jare cuasaquë jä maca jaro pa'isiquëpi Pedro etani ai oji'i, co'a ju'i.

Pilatona Jesure Isiye

(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

27 Ñata tomesi maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne judío pai aiohua'ipi te'e cuasaye nehuë, Jesure huani jea ja'ñere cajë. ² Sëasiquëni sani Poncio Pilatona iti yeja ëjaëna isihuë.

Judas Ju'ise'e

³ Judas Jesure yehuoquëpi ñaquëna, Jesupi huani jëo cuañoja'quë pa'ina, ñani ai oi pañete yo'ore'ni cuasaquë oi treinta curi të'ña ite isise'ere cui'nare co'yopi, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ina. ⁴ Co'yoquë capi, jaohua'ire:

“Co'aye yë'ë yo'ohuë, ti do'i peoquëni huani jeoja'quëre isiquë.”

Jaje caquëna, iohua'ipi sehuohuë, ite: “¿Iquere yëquë oiye'ni, ja yo'ose'e? Më'ëse'e yo'oquë cajë'ë.”

⁵Ja maca Judas, curiquë Maija'quë huë'ena jëo ñato saoni sani queo deni jujji'i.

⁶Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjao-hua'ipi curiquë ña'ñe oese'ere tsi'soni careña:

“Iye curiquë Maija'quëre coa isijë aya mahuëna ayaye peoji, tsie do'i saise'e me ayaye'ni.”

⁷Ja jeteyo'je jaohua'i te'e cui'ne si'a yë'quë maca cuasajë ca de'huahuë, “soto ne huë'ñana yejare hueroñu'u, tìohua'ire taja'a yejare” cahuë. ⁸Jaje pa'ina, ja yeja yureje “Tsie Yeja” hue'ëji. ⁹Jaje tì'api, tsoe aquë Maija'quëre quëacaiquë Jeremias toyaquë pa'ise'e ñeje cayepi: “Treinta curiquë tël'ña imahuë, i do'ire Israel pai isise'ere. ¹⁰Japi huerohuë, soto ne yejare, ëjaë yël'ëre cuñese'ëje pa'ye.”

Jesús Pilato Ña Hue'ñare Pa'ise'e

(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹Jesús pai ëjaë quë'rona sasiquë pa'ji'i. Pa'ina, ipi ite seji'i:

“¿Më'ë aë, judío pai ëjaërepa?”

Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Jaje pa'ijë'ë. Më'ë case'ëje pa'i a'ë.”

¹²Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjao-hua'ipi cui'ne aiohua'ipi sañope co'aye catoje Jesús ti a'ri mañaje sehuoma'ë pa'ji'i. ¹³Paquëna, ja maca Pilatopi capi, ite:

“¿Asama'quë më'ë, më'ëre sañope yo'ojë caye?”

¹⁴Jaje catoje Jesús ti sehuoma'ë pa'ji'i. Jaje pa'ina, ña jujani pai ëjaëpi ai ise'ere ñani ¿me neja'quë a'ni? cuasapi. Cui'ne huesëpi, yeque yo'oye peoquëna.

Jesure Huaiye Pa'iji, Caye

(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵Jaje pa'iquëta'are si'anë fiesta pa'i maca pai ëjaëpi cosicohua'ire eto saquë yo'oye paquë paji'i. Paipi jaëni etoye pa'iji cajëna, etoquë paji'i. ¹⁶Pa'ji'i, cosiquë Barrabás hue'equë si'ao-hua'i i co'aye yo'oye asaquë. ¹⁷Jarote jai pai tsi'sisicohua'i pa'ijëna, Pilatopi seji'i, jaohua'ire:

“¿Neni yëye'ni, de'oye pa'ija'quëre jëjo saoye, Barrabás panita'a Jesucristo?”

¹⁸De'hue asapi, paipi Jesuni ai yëjë yo'o do'ire pëijë co'aye yo'oma'quëni tsease'e. Jaje pa'ina, Pilato jaje capi.

¹⁹Ja yë'ta'a Pilato pai co'aye yo'ose'ere asani ne de'hua hue'ñare ñu'ina, i pacopi jëjo dao, io case'ere quëaja'quëre ñeje caco:

“Jaëre nuñerepa de'o paire cui'na coní yo'oma'ë pa'ijë'ë. Coa ñajë'ë. Jaëte yo'o do'ire huëo caní ñahuë, ai co'ayerepa.”

²⁰Jaje pa'iquëta'are Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne judío pai aiohua'ipi paire cuañehuë, Barrabásni etojë'ë cajë, cui'ne Jesuni huani jëoja'quëre cajë'ë, cahuë. ²¹Pai ëjaëpi tìjupë cui'ne seni coquë capi:

“¿Cayahua'i tseasicohua'i pa'icohua'ire jequëni yëye'ni, eto saoye?”

Caquëna, jaohua'ipi cahuë:

“Barrabásni etoye yëyë.”

²²Cajëna, Pilatopi seji'i, jaohua'ire:

“¿Cui'ne me neja'quë a'ni, Jesure Cristo hue'equëre?”

Caquëna, si'aohua'ipi sañope cahuë:

“¡Queja'quë api!”

²³Ja maca Pilato capi, jaohua'ire:

“¿Jaje pa'ito iquere co'aye yo'o u'ni?”

Caquëna, tìjupë cui'ne cui cohuë:

“¡Queja'quë api!”

²⁴ Pilatopi i co'aye yo'ose'e asa tĩ'ama'ëna, coa paipi jerepa josa yo'ojë sañope jase'e cajëna, ña jujani jëña tsoasi'i caquë oco daja'quëre jëjo saouna, daëna, tsoaquë capi:

“Yë'ëpi iquë de'o paire huani jeo ja'ñe cuañema'ë pa'iyë. Mësaruse'e yo'ojë'ë.”

²⁵ Jaje caquëna, si'a pa'i sehuohuë:

“Yëquëna cui'ne yëquë mamajëna ite huani jeo do'i tomejaquë.”

²⁶ Ja maca Pilatopi Barrabásni eto saopi, de'oye pa'ija'quëre. Etoquë Jesuni si'seni ja jeteyo'je queni huani jeoja'quëre jëjo saopi.

²⁷ Ja jeteyo'je pa'i ëjaë soldado paipi Jesure sahuë, jai huë'ena. Si'a soldado pa'i tsi'sisicohua'irepa pa'ë, Jesús pa'i huë'ñana. ²⁸ Ja jeteyo'je i ju'i ca dutani maja'i ju'i care suñaca'ë. ²⁹ Cui'ne siopëna miu maro puaca'ë. Cui'ne ëja te'te jëtëna soquë tarapë isihuë. Ja maca i ña huë'ñana do're ja'runi cue'cuejë ñeje ite cahuë:

“¡Pa'ijë'ë, judío pa'i ëjaërepa!” ³⁰ Jaje cajë cui'ne copi tse'sejë cui'ne ite tarapëpi siopëna t'e'cajë yo'ohuë. ³¹ Jaje ite cue'cue tējini maja'i ju'i ca dutani i ju'i care pare suñacani ja maca queja'quëre sahuë.

Ite Quese'e

(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Jaropi etani saijë Cirene aquëre tĩ'ahuë, Simón hue'equëre. Jaëni Jesure queja'a sarahua sacaija'quëre cuañehuë.

³³ Jaje yo'ojë Gólgota hue'e huë'ñana tĩ'ahuë. Jaje cani cayë, pa'i siopë tara.

³⁴ Jarona Jesure cuiya'i o'sa conona sëjeñe coní co'mesicore ocuahüë. Jaje ocuañëna, Jesús ipi neñani ucuye coepi, iote.

³⁵ Ite qesi maca jeteyo'je soldado paipi Jesús ju'i care ñepi iote paja'cohua'i a'ni? cajë yo'ohuë, sa'ñe iohua'ija'a. Jaje yo'ojëna, tsoe aquë Maija'quëre quëcaiquë toyase'e ñeje caye

tĩ'api: “Yë'ë ju'i care pa'i ñape huahuehuë, iohua'ija'a ñepi paja'cohua'i a'ni?” cajë yo'ohuë. ³⁶ Jaje yo'o tējini yecohua'ipi dani sama'cohua'ini cajë ja'runi ñahuë. ³⁷ Cui'ne i siopë sa'ñihuëna ja do'ire ju'ijë caco quëacore toyani sëohuë. Toyasico cato paji'i, ñeje: IQUË API, JESÚS, JUDÍO PAI EJAË.

³⁸ Cui'ne caya co'amaña yahue imacohua'ire quesicohua'i pa'ë, i ja're coní, yequëni i ëja te'tena cui'ne yequëni i ari te'tena. ³⁹ Cui'ne iti macasa'a da saicohua'ipi cue'cuejë tea ju'ijë siopë api së'cuijë sa'ë, ite ñajë. ⁴⁰ Cui'ne cahuë:

“Më'ë a'ë, Maija'quë huë'e peo huë'ña nejoni cui'ne toaso mu'seña pa'i maca cui'naoni huëoja'quë a'ë, caquë pa'isiquë. Jaje pa'i sëtë yure co'ye huasojë'ë. Më'ëpi Maija'quë mamaquë pani cruzupi caje nëcajë'ë.”

⁴¹ Jaje cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ije cui'ne cuañese'e yel'acohua'ije, fariseohua'ije cui'ne cue'cuehuë, ite. Jaje cue'cuejë sa'ñe iohua'ija'a cahuë:

⁴² “Yecohua'ita'are huasopi. Jaje pa'iquëta'a ija'a co'ye huasoyere paji. Jaje pa'ina, ipi Israel pa'i ëjaërepa pani yurepi cruzu dequëpi caje nëcaëna, sehuoye patira'pi, maire. ⁴³ Iquë cato Maija'quëna ire papi cuasaquë quëcoquë paji'i. Jaje pa'isiquëre sëtë yure Maija'quëpi ite huasojaquë, ite oiquërepa pani. Ita'a maire 'yë'ë cato Diusu mamaquëre pa'ë' caquë pa'isiquë api.”

⁴⁴ Cui'ne co'amaña ñaohua'ije i ja're coní quesicohua'ique tea ju'ijë sañope cahuë.

Jesús Ju'ise'e

(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Ja maca yureta'a si'a yeja ñamije pa'iorepa de'o nëji'i, mu'se jopore papi na'i maca tres pa'i macaja'a. ⁴⁶ Cui'ne jare ja hora pa'i maca Jesús ai tutu cuipi:

“Eli, Eli, lama sabactani”. Ja caye cato caji: Yè'è Diusu, Yè'è Diusu, ¿me nesi'què yè'ère jeoco huesou'ni?

⁴⁷ Yecohua'ì iti maca pa'icohua'ìpi asani cahuè:

“Tsoe aquè Maija'quère quèacaiquè Elías pa'isiquèni soiji.”

⁴⁸ Jare iti macapi te'ì huè'huèpi, oco saèsi pè quèrèjasi'ì caquè. Quèrèjani dani o'sa cuiya'ì onore saè tèjini soquè tarapèna huè sèoni ucujaquè caquè ja'ye maca sapi. ⁴⁹ Jajè yo'ouquèna, yecohua'ìpi cahuè:

“Yo'oma'è. Ñañu'u, Elíaspi dani ite huasoquè pa'ito.”

⁵⁰ Tijupè Jesús tutu cui'ne cui copì. Ja maca juni huesèpi. ⁵¹ Jare iti macapi Maija'què huè'e ta'tèpo tèhuosico cayaye èmèje'epi huè'ehuère pana yete saji'ì. Yejajè ñu'cuequè cui'ne quèna yejañaje tsate saji'ì. ⁵² Cui'ne ju'isicohua'ìre tase'eje hui'ye sapi. Cui'ne Maija'quère asani ju'isicohua'ìje huèisicohua'ì paè'è. ⁵³ Tasi daripèapi huèisicohua'ì paè'è, Jesús huèisi jeteyo'je. Huèni de'o Jerusalén daripèna cacahuè. Cacajèna, jai pai ñahuè, jaohua'ìre.

⁵⁴ Ja maca Capitán cui'ne i ja're conì Jesure ñacohua'ìpi yeja ñu'cueye ñani cui'ne yeque jaiye yo'oyere ñajè ai ca'rajè cahuè: “Nuñerepa iquè Maija'què mamaquèrepa paji'ì.”

⁵⁵ Jarote jai pai nomiohua'ìje paè'è, so'opì de ñajè, Jesure Galileapi coçaijè tuisicohua'ì. ⁵⁶ Jaohua'ì ja're conì paè'è, María Magdalena, María Jacobo cui'ne José pèca ja'co cui'ne Zebedeo mamajè pèca ja'co conì paè'è.

Jesure Tàse'e

(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Ñami de'o huèo maca jaiye co'amaña paquè José hue'equè Arimatea daripè aquèpi daji'ì. Jaè cato Jesure tuquè de'osiquè paji'ì. ⁵⁸ Jaje pa'ìpi jaèpi

Pilato què'rona sani Jesús capère seji'ì. Seina, ja maca Pilatopi cuañepi, isijè'è caquè iti ñacaicohua'ìre. ⁵⁹ Josépi i capè si'si peo capi peo huè'ña deapi. ⁶⁰ Yo'oni huajècore pana i tsecona oapi, quèna yeja pèpèna coje nesicono. Ite tani jai quèna pèpi daripè se sioni saji'ì. ⁶¹ Cui'ne jarote paè'è, María Magdalena, cui'ne yequè María conì, daripè tiñare pare ja'rusicohua'ìpi.

Jesús Tàsito Ñacaicohua'ì

⁶² Se ñatasi mu'se cato huajè mu'se de'hua tèjisi maca paji'ì. Pa'ina, Maija'què huè'e ñacaicohua'ì èjaohua'ìpi cui'ne fariseohua'ì conì Pilato què'rona saè'è. ⁶³ Ti'ani cahuè: “Èjaè, yèquè jaè cosou ja yè'ta'a huajèquè pa'inè ñeje caquè pa'ise'ere cuasayè, ‘Toaso mu'seña pa'ì maca ju'isiquèpi cui'naèpi huèija'què a'è case'ere.’ ⁶⁴ Jaje pa'ina, jèjo saojè'è, tasi daripè ñajacohua'ìre toaso mu'seña pa'ì macaja'a, i ye'yaquè pa'isicohua'ìpi dani i capè ñani sani, ja maca paire ‘Tsoe huèji'ì, juni huesèsiquè pa'isiquèpi’ cama'cohua'ìni. Jaje yo'ose'e cato ai jerepa du'ru cosose'e jerepa coa cosose'e pa'ima'conì tèjyerepa cosoyepi.”

⁶⁵ Cajèna, Pilatopi capi, jaohua'ìre:

“Jaohua'ì pa'iyè, iti ñacohua'ì soldado pai. Jaje pa'ito sani de'oyerepa ñajè'è.”

⁶⁶ Jaje caèna, sani tasi daripère de'oyerepa de'huanì iti coje sjo quèna pè èmèje'ena toyani sèohuè. Sèoni iti macana soldado paire ñajacohua'ìre jèoni saè'è.

Jesús Jui'siquèpi Huèise'e

(Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

28 Huajè mu'se tèto sani du'ru macarepa semana mu'se ñata maca María Magdalena, cui'ne yeco María conì tasi daripè ñañu'u cajè saè'è. ² Saijèna, cuasama'tore papi tutu yeja ñu'cueye paji'ì, Ja cato Èjaè huiñaèpi ma'tèmopi tasi daripè què'rona titani

yo'opi, quëna pë coje siosiconi ne taoni iõ emëje'ena ja'rupi. ³ Mujuë ye'hu-eye miañe ñañeje pa'irepa paji'i. Cui'ne i ju'i capi po yëioje pa'ioiepa paji'i. ⁴ Jare ñani soldado paipi quëquë huesëni tsasijë ju'ise'eje pa'iohua'i de'ohuë. ⁵ Ja maca ëjaë jo'yaëpi capi, nomiohua'ire:

“Ca'rama'pë pa'ijë'ë. Tsoe yë'ëpi asayë, Jesure quëni huani jeosiquëre mësarü co'eye. ⁶ Iño peoji. Tsoe huëji'i, i case'eje pa'ye. Dani ñajë'ë, ite oã sitore. ⁷ Sani esa cajë'ë, i yel'acohua'ire: 'I cato ju'isiquë pa'isiquëpi huëji'i. Yure jaje pa'ipi mësarü Galilea ja yë'ta'a ti'ama'pëna du'ru saija'quë api. Jaronã ite ñaja'cohua'i a'ë, mësarü.' Iyese'e pa'iji, yë'ë mësarute casi'i cuasase'e.”

⁸ Ja maca nomiohua'ipi esa tasi daripë quë'ropi ca'rajë cui'ne ai sihuacohua'ipi huë'huëjë saë'ë, huajë cocare i yel'acohua'ipi pa'isicohua'ire quëañu'u cajë. ⁹ Ja huë'huëjëna, Jesupi jaohua'ina ñaini pë-papi. Pëpaquëna, ja maca Jesure ire papi cajë i quëona su'cuajë de'oque're pani cahuë. ¹⁰ Yo'ojëna, ipi capi, jaohua'ire:

“Ca'rama'pë pa'ijë'ë. Sani quëajë'ë, yë'ë yo'je tsire. Galileana sani yë'ëre ñañe pa'iji.”

Soldado Pai Quëase'e

¹¹ Ja yë'ta'a nomiohua'ipi saijëna, yecohua'ipi soldado paipi ite ñasicohua'ipi paipi pa'ipi huë'ñana sani si'aye iohua'ipi yo'oque'na, ñase'ere quëahuë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'ipi ëjaohua'ire. ¹² Ejaohua'ipi sani aiohua'ipi ja're çoni cahuë, si'a yë'quë maca cuasaye pa'ijaquë cajë.

Jaje cajë ja maca soldado paire jaiye curiquë isihuë. ¹³ Isijë cahuë, jaohua'ire:

“Mësarupi cajë'ë: 'ñami yëquë cani huesësi maca Jesús ye'yaquë pa'isicohua'ipi dani i capë ñani sahuë.' ¹⁴ Jare paipi ëjaëpi asa ti'ani, mësarute sañope yo'oye pa'ito yëquëpi ite ca de'huacañu'u. Cui'ne ai yo'oye pa'itoje çocaija'cohua'ipi a'ë, mësarute.”

¹⁵ Ja maca soldado paipi curiquë i-mani, sani jare iohua'ipi yëhuojë case'eje pa'ye quëahuë. Jaje pa'ina, yure iye mu'señaje judío paipi cui'ne quëajë pa'icohua'ipi a'ë.

Jesupi I Jëjo Daocohua'ire Cuañese'e

(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁶ Jaje du'ru ca nëose'e sëte i yel'acohua'ipi once pa'iohua'ipi Galileana saë'ë, Jesús quëa nëosi çutihuëna. ¹⁷ Jaronã Jesure ñani ite do're ja'runi de'oque're pa'ni cajë yo'ohuë, ja yë'ta'a yecohua'ipi jëa coejëta'a. ¹⁸ Ja maca Jesús jaohua'ire tsiojani capi:

“Yë'ëna si'aye tutu isise'e pa'iji, ma'tëmo cui'ne yeja cuañequërepa pa'ija'quëre. ¹⁹ Jaje pa'ina, saijë'ë, coa si'a yejaña paipi pa'ipi huë'ñana. Sani yë'ëre ye'yecohua'ire necaijë'ë. Jaohua'ire Maija'quë mamipi, i mamaquë mamipi, cui'ne de'õ joyo mamipi oco docaijë'ë. ²⁰ Jaje yo'ojë cui'ne ye'yajë'ë, yë'ë mësarute cuañese'ere si'aye sehuojajë cajë. Cui'ne cuasajë'ë, yë'ëpi mësarü ja're si'a mu'seña pa'iji, yeja carajaisi macaja'a.” De'õji. Jaje pa'ijaquë.

SAN MARCOS

Juan Oco Doquë Ayere Quëaye

(Mt 3.1-12; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 De'o coca ñeje huëopi. Ñeje yo'opi, Ëjaë Jesucristo Maija'quë mamaquë.

2 Maija'quëre quëacaiquë Isafaspi Maija'quë quëaquëna, toyapi, ñeje:

“Yë'ëre quëacaiquëre du'ru jëjo saosi'i, saija'a ma'a ne de'huacaija'quëre.

3 Airopi i yë'ose'e jutaja'coa.

Ne de'huajë'ë,

Mai Ëjaë daija'a ma'a, nui ma'a hui'yocaijë'ë.”

4 Jaje pa'ina, Juan cuene yejaja'a dai paire doquë daji'i. Jaje dai capi: Mësarujarë cuasase'ere jëoni ponëto oco doye pa'iji, mësaruc'oye yo'ose'e sai de'huacaise'e pa'ija'core. **5** Judea quë'ro pai cui'ne Jerusalén daripë pai si'ahua'i i pa'i huë'ñana sani iohua'i co'aye yo'ose'e oijë quëajëna, Juanpi Jordán tsiayana dopi.

6 Juan caña cato camello nañapi nese'e paji'i. Cui'ne i tēi ca cato ca'nipi nesico paji'i. I aiñe cato pu'su cui'ne mejaë paya paji'i. **7** Ñeje caquë paire quëaëña:

“Yë'ë jeteyo'je jerepa pa'ipi daiji. I jo'yaë në meni zapato joyecaiquëje pa'i yë'ë peoyë, ai teaye pa'i a'ë. **8** Ocopi dohuë, mësarute. Jesuta'a Maija'quë joyore isija'quë api.”

Jesure Doye

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22)

9 Ja mu'seña Jesupi Nazaret daripëpi de daquëña. Nazaret daripë cato Galilea quë'ro paji'i. Daquëna, Juanpi Jordán ñana dopi, Jesure. **10** Do tējina, Jesús tsiayapi tumaquëna, ma'tëmo jaca sacona, ñaëña. Ñaquëna, Maija'quë joyo ire pana nëca mequëña, su'teje pa'ipi. **11** Nëca meina, ma'tëmopi yë'ose'e jutaëña:

“Më'ë yë'ë mamaquë a'ë. Më'ëre ai yëyë. Ai sihuaquë pa'iyë, më'ëre.”

Jesure Neñañe

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13)

12 Ja maca jë'nërepa Maija'quë joyopi saëña, Jesure, yequë huë'ñana, pai peo huë'ñana. **13** Saëna, airo acohua'i quë'rona cuarenta mu'seña pa'ina, mënapic'oye yo'ojaquë caquë dani neñaëña. Mënapic'oye jaje yo'o tēji maca huñiaohua'ipi dani Jesure necateña.

Jesús Yo'o Huëoye, Galileana

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

14 Juanre tsoe tşëani cosi maca Jesús jeteyo'je saji'i, Galileana, de'o cocare quëaquë Diusu tē'te ayere. **15** Ñeje caquë quëapi:

“Tsoe tī'api, Maija'quë cuañe tē'te. Ja'yere pa'iji. Mësarujarë cuasase'e jëoni yeque cuasayena ponëjë'ë. Huaso cocare asajë'ë.”

Hua'ire Yo'ecohua'ire Soiye

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

16 Jesupi Galilea jaira tē'tëpajaja' saina, Simón i yo'jei Andrés conic'oye hua'i huaterë jëo dëojëna, ñaëña, iti hua'i yo'ecohua'i sëte. **17** Ñani jaohua'ire capi:

“Yë'ë jarë daijë'ë. Yureta'a paire yo'ecohua'i pa'ija'cohua'ire nesi'i, yë'ëpi.”

18 Ca tējina, huaterë jëoni sateña, i jarë.

19 Satena, seña maca saina, Zebedeo mamajëpi Jacobopi i yo'jei Juanpi conic'oye yohuëre ñu'ijë huaterëre que'que do'se-jëna, ñaëña. **20** Ñani iohua'ire soña. Soina, jaohua'ijë pëca ja'quëre jëoni Jesús jarë sateña, i saina cōcaicohua'i jarë conic'oye yohuëre pa'ina.

Co'a Joyore Hue'equë*(Lc 4.31-37)*

²¹ Jeo saiscohua'ipi capernaum daripëna sa tì'ani, du'ru huajë mu'se Judea pai tsi'si huë'ena cacarena, ye'yaëña, Jesupi. ²² Ye'yaquëna, me nesiquëpi de'oyerepa ta'ñerepa ye'yaquë'ni, jaë, cuañequëje pa'irepa ye'yaquë'ni. Maire ye'yacohua'i yo'oyeje yo'oye paji, cuasareña. ²³ Cui'ne pai tsi'si huë'ere huati quë'i paquëña.

²⁴ Pa'ipi caëña:

“¿Jesús Nazaret daripëpi daiquë me nesi'quë yëquëre yo'oquë'ni? ¿Yëquëre huasi'quë daiquë? Ti cuañequërepa de'o-quëni ñahuë, më'ëre.”

²⁵ Caquëna, Jesupi huatire caëña:

“Cama'ë pa'ijë'ë. Jaëte jëoni etajë'ë.”

²⁶ Caquëna, asani hue'hue dahuëje pa'ye ju'iquëte yo'oni cuini etaëña, huati. ²⁷ Jaje yo'ouna, ñani si'aohua'i quëquë huesëni sa'ñe seteña:

“¿Ique a'ni, iye? ¿Iquerepa huajë ye'yaye a'ni, iye? ¿Huatiohua'ire eto sao tuture paque paji. Jaje paquëni i cuañeñe sehujë etayë?”

²⁸ Jaje Jesús yo'oyese'le esa Galilea yeja pa'icohua'i asa tì'areña.

Simón Pedro Huaore Jujuye*(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)*

²⁹ Ye'ya tējini pai tsi'si huë'epi etani Simón cui'ne Andrés huë'ena cacaëña. Jacobo cui'ne Juan coní cacareña, Jesús ja're. ³⁰ Cacarena, Simón huao suña dahuëre ju'io uico pacoña. Pa'iona, io ju'inë quëareña, Jesure. ³¹ Quëarena, asani dani io jëtëna tseani naë huëouña. Naë huëouna, suña dahuë jëouña. Jëouna, huëni si'aohua'ire aõña.

**Jai Paire Ne Co'yaye,
Jesús Yo'oquëna***(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)*

³² Na'iquëna, ësë caje huesëquëna, ja daripë si'a ju'icohua'ire cui'ne huati quë'iohua'ire Jesús quë'rona dareña. ³³ Si'a pai ja daripë acohua'i tsi'sireña, eta sa'ro quë'rona. ³⁴ Tsi'sireña, jai paire jujuquëna, co'yareña, si'aohua'i. Si'aye ju'inë pa'itoje de'oye jujuña. Cui'ne huati quë'iohua'i pa'ijëna, eto saouña, huatiohua'ire. Huatiohua'ipi tsoe Jesure ñareña. Jesupi huatiohua'i cayete ësëquë, cama'pë pa'ijë'ë, caní eto saouña.

Jesús Yëhuoye, Galilea Quë'rore*(Lc 4.42-44)*

³⁵ Ja yo'o tējini pëani caní nea hue'ñarepa huëni saquëña, pai peo hue'ñana Maija'quëni casi'i caquë. ³⁶ Ja caquëna, Simón cui'ne yecohua'i coní tuteña. ³⁷ Tuni tì'ani ite careña:

“Si'aohua'i më'ëni co'eyë.”

³⁸ Cajëna, Jesupi iohua'ire caëña:

“Je darina sañu'u. Je darije cui'ne Maija'quë coca quëasi'quë daë'ë.”

³⁹ Caní saquëña. Si'a huë'ña Galilea quë'roja'a sai si'a Judea tsi'si huë'ena cacani Maija'quë coca quëarojaquëña. Cui'ne huatiohua'ire eta saouña.

**Jesús Jujucayie, Ja'ju
Dahuë Ju'iquëre***(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰ Jesús pa'i huë'ñana te'li ju'iquëpi daquëña. Ja'ju dahuë ju'inë hue'equëpi dani do're ja'runi oi sequëña:

“Më'ëpi yëni ne co'yajë'ë, yë'ëre.”

⁴¹ Ju'iquëte oi ñaquë jëtëpi se patoquë caëña:

“Yëyë. Më'ëre jujusi'i.”

⁴² Caní patoquëna, ti ju'inë peoquëre pare ne co'yaëña, ite. ⁴³ Ne co'yani Jesupi yëhuouña, yë'ë ne co'yase'le quëama'ë pa'ijë:

⁴⁴ “Yecohua'ire quëama'ë pa'ijë'ë, coa Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëse'ere ñnojë'ë, Moisés cuañequë pa'ise'ere isiquë më'ë si'sire tsoa tosiquë pa'iyere ñnoquë. Jaje yo'oquëna, yecohua'i ñajajë caëña. Cani jëjo saouña.”

⁴⁵ Ti jujusiquëpi etani sani Jesús yo'ose'ere si'a huë'ña quëaëña. Quëaëña, Jesupi pai daripëa tiñarepa cacaye peouña. Peoquëna, hue'sere pai peo huë'ñare paquëña. Pa'iquëta'are paipi i quë'rona si'a huë'ña acohua'ipi dateña.

Quë'quë Dahuë Ju'iquëre Jujuye

(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

2 Yequë huë'ñare panirojani tëjini, tijupë Capernaum yejana co'i copi. Co'ina, huë'ere pa'iji asareña, yecohua'i. ² Asani esa tsi'sireña. Si'a huë'e timë huesëona, so'o sa'ro peoyerepa. Jaje tsi'sirena, i cato Maija'quë cocare quëaëña. ³ Quëaquëna, cajese'e ëmëohua'ipi ju'iquëre hue'ejë dareña. I ju'iñe cato quë'quë dahuë paji'i. ⁴ Dani jai pai pa'ijëna, Jesús pa'i huë'ñana caca ti'añe peoquëna, ña jujani huë'e ëmëje'ejaja coje neni ju'iquëre cai saihuëre uina, Jesús nëca huë'ñana casareña. ⁵ Jujucai-jal'quë api cuasajë yo'oyere ñani Jesús ju'iquëre capi:

“Tsihua'ë, më'ë co'aye yo'ose'ere sai de'huacaise'e a'ë.”

⁶ Jaje caquëna, iti maca ñu'icohua'ipi cuañese'e ye'yacohua'i acohua'ipi asani cuasahuë. ⁷ ¿Me yo'oquë jaje caquë'ni, iquë? Coa Maija'quëni cue'cuequë caji. Iye yeja acohua'i pai co'aye yo'ose'ere sai de'huaye peoji. Coa Diususe'e yo'oye a'ë, ja cato.

⁸ Cuasajëna, Jesús i joyopi iohua'i cuasase'e asani caëña:

“¿Me neñu'ju jaje cuasaye'ni, mësarú? ⁹ Ique a'ni, ju'iquëre ai de'oye ca'ñe pa'ye: ‘Më'ë co'aye yo'ose'e sai de'huacaise'e a'ë.’ Panita'a caye, ‘Huëni më'ë

cai saihuë ini saijë'ë.’ ¹⁰ Jaje pa'ito mësarute ñnos'i, yë'ë Pai Mamaquë iye yeja pa'i pai co'aye yo'ose'ere sai de'hua tutu paquë pa'iyere.”

Jaje cani ju'iquëre caëña:

¹¹ “Më'ëni cayë, huë'ijë'ë. Më caicore ini hue'equë më huë'ena saijë'ë.”

¹² Jare caëna, ju'iquëpi i cai sëohuë ini hue'equë saquëña. Saquëña, ñani Maija'quë ai de'o'ji cajë sihuareña, mai ña ma'ñere ñañë, cajë.

Jesupi Levíre Soiye

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³ Jesupi sani cõña, jaira të'tëpana. Sani cõna, si'a pai i quë'rona tsi'sirena, ye'yaëña. ¹⁴ Ye'ya tëjini jerepa saina, Leví, Alfeo mamaquëpi pa'i do'i sai huë'ere ñu'ina, Jesupi ñani caëña:

“Yë'ë ja're daijë'ë.”

Caëna, asani i ja're saquëña.

¹⁵ Jesupi Leví huë'ena sani ñu'i aina, jai pai pa'i do'i sëcohua'i cui'ne yecohua'i co'aye yo'ocohua'i cui'ne i ye'yacohua'i cõni te'ë ñu'ijë ateña. ¹⁶ Jesupi jaje jaohua'i ja're cõni ñu'i aina, ñaquë ñani cuañese'e ye'yacohua'ipi cui'ne fariseohua'ipi i ye'yacohua'ire seteña:

“¿Me neni mësarute ye'yaquë pa'i do'i sëcohua'i ja're cõni cui'ne co'acohua'i ja're cõni ucuquë cui'ne ai'quë'ni?”

¹⁷ Sejëna, Jesupi asani sehuouña, jaohua'ire:

“Huajëcohua'i cui'ne de'oye pa'icohua'i jujuquëre co'ema'cohua'i a'ë. Ju'icohua'ipi co'ecohua'i a'ë. Yë'ë cato de'ocohua'ini soisi'i caquë daiye pahüë. Co'acohua'ini caquë daisiquë a'ë.”

Ai Ma'ñere Cajë Seña

(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

¹⁸ Fariseo pai ye'yacohua'ipi cui'ne Juanre ye'yacohua'ipi aima'pë Maija'quëre sejëna, yecohua'ipi ñani Jesús quë'rona dani seteña:

“¿Me yo'ojë më ye'yacohua'i aima'pë seña pañe'ni, Juan ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai ye'yacohua'ise'e aima'pë sejëna?”

¹⁹ Sejëna, Jesupi sehuouña:

“¿Hueja ao aija'cohua'ire soisicohua'i je'quë aima'cohua'ini iti hueja posëpi iohua'i ja're coní pa'ito? Ipi pa'ito aine pa'iji. ²⁰ Jaje pa'iquëta'are hueja posëje pa'ini yequë mu'se sio cauñoni ja macata'a aima'pë seja'cohua'i a'ë.

²¹ Ai ju'i care huajë capi jaoma'cohua'i a'ë. Jaje yo'osicohua'i pa'ito jójajëna, huajë capi quërësio ai ju'i care jerepa jai coje neñe pa'iji. ²² Cui'ne huajë cuiya'i conore ai ca'ni topëna ayama'cohua'i a'ë. Ayasicohua'i pa'ito huajë cuiya'i conopi o'saquë qui'co joiye pa'iji. Ja maca yureta'a si'aye nejoñe pa'iji, cono cui'ne topëje coní. Ja do'ire huajë cuiya'i cono ja're huajë ca'ni topëna ayaye pa'iji.”

Jesús Ye'yecohua'ipi Huajë Mu'se Yo'oye

(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

²³ Te'e mu'se Jesús huajë mu'se pa'ina, trigo tsioja'a saina, i ye'yacohua'ipi sa tëto saijë tëahuë. ²⁴ Tëajëna, ñani fariseo paipi careña, Jesure:

“Ñajë'e, jaohua'i yo'oyere huajë mu'se yo'oye peoji, huajëye pa'i mu'sere.”

²⁵ Cajëna, ipi iohua'ire caëña:

“¿Maija'quë toyapë mësarú ñama'cohua'i a'ni? Toyase'e cato caji: Abiatar Maija'quë huë're ñacaicohua'i ëjaërepa pa'i maca, Davidpi cui'ne i cöcöhua'ipi aine peoquëna, ai ëa ju'ijë. ²⁶ David cui'ne i cöcöhua'ipi coní cacani aore Maija'quë ña huë'ñana tëose'ere aë'ë. Iye ao cato Maija'quë huë'e ñacaicohua'ise'e ai ja'ñe pa'iji. Yecohua'ire ëses'e pa'iji.”

²⁷ Cui'ne jaohua'ire Jesupi caëña:

“Paini caquë Maija'quë huajë mu'se nepi. Pani paipi huajë mu'se do'ire ai

yo'ojajë caquë neñe. ²⁸ Yë'e Pai Mamaquë cato huajë mu'se ëjaëpi yo'oyë.”

Jëtë Sëyë Huesësiquë

(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

3 Pai tsi'si huë'ena Jesupi tijupë cacapi. Cacaëna, jarote jëtë sëyë huesësiquë paji'i. ² Pa'ina, huajë mu'sere Jesupi jujuquëna, ñañu'u cuasajë cama'pë ñahuë, jujuquëna, sañope ite cañu'u cajë. ³ Ja maca Jesús jëtë sëyësiquëre ñani caëña:

“Huëni nëcani iye maca jopore pana dani nëcajë'ë.”

⁴ Jaje se cani yecohua'ire seji'i:

“¿Huajë mu'se ique yo'oyepi de'loquë'ni? ¿De'oye, panita'a co'ayere yo'oye, paire huasoye, panita'a paire huani jeoñe?”

Jaje caquëna, ti sehuoye pareña. ⁵ Jaje Jesús seni jujani pëi iohua'ire ñapi, i cayere asaye coejëna, ñani. Jaje oi ña jujani ju'iquëre capi:

“Më'ë jëtëre pi'ñajë'ë.”

Caquëna, pi'ñapi. Pi'naquëna, i jëtëpi tsoe de'oco paji'i. ⁶ Jare ñani fariseo pai etasicohua'ipi Jesure huani jeo ja'ñere ca de'huajë paë'ë, Herodes pai ja're coní.

Jaira Të'tëpare Jai Pai Pa'iyë

⁷ Jesupi i ye'yacohua'i ja're coní saji'i. Saina, jai pai tuteña, Galilea paipi. ⁸ Jaiye yo'loquëna, asa ti'ani Judea, Jerusalén, Idumea, Jordán je te'te quë'ro acohua'i, Tiro yeja acohua'i, cui'ne Sidón yeja acohua'i i quë'rona ñañu'u cajë dateña. ⁹ Jaje pa'ina, Jesupi i ye'yacohua'ire caëña. Yohuë ja'yena dajë'ë, paipi qui'ima'cohua'ini. ¹⁰ Iye cato capi jai paire jujuquëna, ñani ju'icohua'ipi ini patoni co'yañu'u cajë yo'ojëna. ¹¹ Cui'ne huatlohua'ipi ini ñani do're ja'rújë cuijë cahuë:

“Më'ë cato Maija'quë mamaquë a'ë.”

¹² Jaje cajëna, Jesús ai ësepi cama'pë caquë. Jaë api, quëaye coepi.

Jesupi Yë Sahuani Soiye

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Jä jeteyo'je ai cutihuëna tumani jaronä i yë sahua nëosicohua'ire soina, dateña. ¹⁴ Datena, soipi, si'a jëña cayañoa pa'iohua'ire tsi'soni sahua nëosicohua'ire yë'ë ja're pa'ijajë caquë jaohua'ire mësarute jëjo saosi'i yë'ë coca quëaja'cohua'ire. ¹⁵ Cui'ne ju'icohua'ire juju tutu cui'ne huatiahua'ire eto sao tutu isiña. ¹⁶ Icohua'i a'ë, doce i soisicohua'i: Simón jare ini Pedrorë hue'yopi. ¹⁷ Jacobo cui'ne i yo'jei Juan, Zebedeo mamajë paë'ë, cui'ne jaohua'ini hue'yopi Boanerges jaje cani cayë mujuë mamajë. ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, Jacobo cato Alfeo mamaquë Tadeo, Simón paji'i. Jäë cato judío pai de'oye pa'yere caquë yo'o tsëcapë aquë paji'i. ¹⁹ Cui'ne Judas Iscariote paji'i, Jesure cosoquë yehuoja'quëje.

Jesús Co'a Joyo Tuture Paquë Caye

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jaje quëa tējini i ye'yacohua'i ja're huë'ena cacaëña. Cacaëna, tijupë paipi tsi'si dateña. Tsi'si huesëjëna, ai yo'oye pa'ina, ai yo'ojë aiñeque pareña. ²¹ Jaje pa'ina, i cajeohua'ipi asani Jesure quërë-jañu'u cajë dateña, coa cuepei neni yo'oji, caye pa'ina.

²² Cuañese'le ye'yacohua'ipi Jerusalénpa daisicohua'ipi careña:

“Huati ëjaë Beelzebúre hue'equëpi yo'oji. Jaje pa'ina, jäë tutupi co'a joñoare eto saquë yo'oji.”

²³ Jaje cajëna, ja maca Jesupi soiña, tñña asajajë caquë quëapi, pai yo'oyeje pa'ye ñeje caquë:

“¿Huati ëjaë pani me ija'a co'ye eto saquë'ni? ²⁴ Paipi yeja ëjaëpi huasiquë pani, yecohua'ipi ini sañope yo'ojëna, uihuaquë coa carajaiñe pa'iji. ²⁵ Cui'ne te'e huë'e acohua'ipi uihujë huasico-

hua'i pani coa sa'ñe yo'ojë carajaiñe pa'iji. ²⁶ Jaje huatipi ija'a sa'ñe uihuaquë pani quëcoye peoji. Jaje yo'oque pani tsoe carajaisi'quë yo'oye pa'iji.

²⁷ Ai tutu quë'i huë'e pa'lito cacaye peoji, i co'amaña sioñu'u cajë. Ini du'ru huenita'a i co'amaña jioye pa'iji.

²⁸ Nuñerepa cayë, mësarute: si'aye pai co'aye yo'ose'e sa'i de'huacaiye pa'iji. Cui'ne Maija'quëre co'a coca cayeje sa'i de'huacaiye pa'iji. ²⁹ Jaje pa'iquë-ta'are Maija'quë joyore sañope co'a coca casiquëre cato sa'i de'huacaiye ti peosipi. Si'anë do'pa pasipi.”

³⁰ Huatire hue'equë api casi do'ire, jaje Jesús quëaëña.

Jesús Pëca Ja'co Cui'ne I Yo'je Tsi

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

³¹ Jesús pëca ja'co cui'ne i yo'je tsi comi dani hue'sere pa'ijë Jesure quë-caija'quëre jëjo saoreña, daijaquë cajë. ³² Jare asani Jesús quë'ro jai pai ñu'ijë asacohua'ipi Jesure careña:

“Më'ë ja'co cui'ne më yo'je tsi më'ëni soi'yë, hue'sepi.”

³³ Cajëna, sehuouña:

“¿Ne a'ni, yë'ë ja'co, cui'ne yë'ë yo'je tsi?”

³⁴ Jaje cani i quë'ro ducohua'ire seña tējijani caëña:

“Iñore pa'iyë, ja'coje pa'iohua'i cui'ne yë'ë yo'je tsije pa'iohua'i. ³⁵ Si'aye Maija'quë yëyete yo'ocohua'ipi yë'ë yo'jei cui'ne yë'ë yo'jeo cui'ne yë'ë ja'cohua'i pa'iyë.”

Taquë Yo'ose'eje Pa'ye Quëase'e

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 Tijupë Jesús jaira tël'tëpapi ye'ya huë'ouna, jai pai i quë'rona tsi'si dateña. Jai pairepa tsi'si daijëna, Jesús ña jujani iti maca jaira huahua yona aya mëni ja'ruña, pa'ise'e mejahuëre pa'ijëna. ² Jä maca yureta'a jaiye ye'yaëña, pai yo'oyeje pa'ye ñeje caquë.

³“Asajë'ë, iyere, taquë sani tase'ere. ⁴Jaje sani taquëna, yequë capi ma'ana tomepi. Tomeina, pi'api dani peo hue'ña ocue saopi. ⁵Yequë capi quëna yejana tomeo. Tomeni esa mëapi, pea yeja do'ire. ⁶Jaje mëacota'are ëšëpi ëo hue'api, tsita mema'coni. ⁷Yequepi tomepi, miu pisi quë'rona. Jaje pa'ina, miu pisipi te'e ai de'oni hue hue'api. Jaje yo'oni quëima'o paco'ë, tase'e. ⁸Yequë capi de'o yejana tomepi. Tomeni mëani jaiye de'oye quëji'i. Iti ca yequë ñëapi quëji'i, treinta ca, yequepi sesenta ca cui'ne yequepi cien ca quëji'i.”

⁹Casi jeteyo'je caëna, jaohua'ire:

“Cajoro hue'ecohua'i pani, asajë'ë.”

**Me Ne Ja'ñere Pai
Ñañena Coni Quëaë'ni**

(Mt 13.10-17; Lc 8.9-10)

¹⁰Quëa tëjisi jeteyo'je Jesús te'i pëaëna. Pëaëna, ñani i quëno maca i ye'yacohua'i ja're coni pa'icohua'ipi seteña: ¿Iohua'i ñañena coni ique yo'oyere quëaë'ni, jaje? ¹¹Cajëna, ipi sehuouña. Sejëna, Jesupi caëna:

“Mësarute Maija'quëpi ta'ñe asaye isipi, yahuese'ere ma'tëmo te'te ayere. Jaje pa'iquëta'are jaro tiro pa'icohua'ire cato iohua'i ñañe ayepi coni caquë quëaye pa'iji. ¹²Jaohua'ipi ñajëta'a ñañe pajajë caquë. Cui'ne asajëta'a ti jare caji cuasama'cohua'ipi pa'ijajë caquë, cui'ne asani ponëma'pëna iohua'i co'aye yo'ose'e sai de'huacaiye peojaquë caquë quëayë.”

Taquë Yo'oyeje Pa'ye Quëaye

(Mt 13.18-23; Lc 8.11-15)

¹³Caëna, yequeje:

“¿Mësarui iye quëase'e asa ti'añe pa'ñe? ¿Jaje pani me yeque cui'ne pa'ye quëato asa ti'aja'cohua'i a'ni? ¹⁴Maija'quë coca quëaquë api, iti ca tañeje pa'i. Maija'quë coca'ë, iti ca. ¹⁵Ma'ana iti tomes'e'je pa'iohua'i pa'iyë, yecohua'i.

Jaje pa'iohua'ipi Maija'quë coca asayë. Asarena, huatipi dani, peo hue'ña iohua'i asase'ere nejoñere quëaji. ¹⁶Quëna yejana tase'e'je pa'iohua'i a'ë, yecohua'i. Jaje pa'iohua'ipi ai yëjë asani sihuajë de'huayë, Maija'quë coca. ¹⁷Jaje asacohua'ita'a quëcoma'pë ai yo'oyepi pa'ina, panita'a de'o coca do'ire pa'ipi sañope yo'ojëna, yo'o coca jani jëonere quëaji. ¹⁸Yecohua'ipi miu pisi quë'rona taëna mëañeje pa'iohua'ipi de'o coca asayë. ¹⁹Asacohua'ita'a iye yeja co'amañare ai cuasajë jaiye co'amaña pa ëayepi cosoquëna, coa si'a co'amaña yë huesëni yo'ojë Maija'quë cocare nejoñe a'ë. Jaje yo'ocohua'i quëñeje pa'ye de'oye pa'iyere iño ti'añe peoji. ²⁰Yecohua'ipi de'o coca asani ti de'huacohua'i pa'iyë. Jaohua'ipi jaiye quëñeje pa'iohua'i pa'iyë, de'o yejajë pa'iohua'i. Yecohua'ipi treinta ca quëise'e'je pa'iohua'i pa'iyë. Yecohua'ipi sesenta ca quëise'e'je pa'iohua'i pa'iyë. Cui'ne yecohua'ipi cien ca quëise'e'je pa'iohua'i pa'iyë.”

Toa Tsëo Pë Yo'oye Ayepi Ye'yaye

(Lc 8.16-18)

²¹Caëna, cui'ne:

“¿Toa tsëo përe dani mahuë huë'ehuëna nëcocohua'i a'ni panita'a cai saihuë huë'ehuëna nëcocohua'i a'ni? Pani, toa tsëo pë cato si'a hue'ña miaja'coni tiñare pana nëcoye pa'iji. ²²Yahuese'e pa'ise'epi si'aye ti'a ja'ñese'e a'ë cui'ne pai ñama'pë pa'ijajë cajë yo'ose'ere si'aohua'i, asase'e pa'ija'coa. ²³Mësarupi cajoro hue'ecohua'i sëte asa ti'ajë'ë.”

²⁴Caëna, cui'ne:

“De'hua mësarui asase'ere yo'ojë'ë. Mësarui yecohua'ire cuëcueni isiyeje pa'ye mësaruteje Diusupi cuëcueni isija'quë api. Mësaruni jerepa isija'quë api, iti asacohua'ini. ²⁵Jaje pa'ina, paquëni

jerepa isiye pa'iji. Cui'ne peoquëni jerepa a'ri maña i payeque jioye pa'iji.”

Tase'e Mëañe Ayepi Quëaye

²⁶ Jesupi capi, cui'ne:

“Maija'quë cuañe te'te cato yejana iti care taëna, iose'e mëañeje pa'ye a'ë. ²⁷ Jaje pa'ina, ta tējisi jeteyo'je sani iti tasiquë çajji. Çani tējini na'iquëna, huëjji. Jaje cui'ne mu'seña cui'ne ñamije tēto saiji. Yo'oquëna, tasi ca cato tsatani mëa huëoji. Jaje yo'oquëna, iti tasiquë cato huesëquë pa'iji, io yo'oye. ²⁸ Ye-jase'e ai de'oye necaina, mëaji. Du'ru macarepa iti nē macapi mëaji. Jeteyo'je iti tsa'ña neji. Jeteyo'je iti ca yureta'a neji, iti tsa'ñana timë ja'ñe. ²⁹ Iti ca ya'ji tējisi maca iti ca tēasi'i caquë etaquë api. Jaje yo'oyeje pa'ye a'ë, Maija'quë te'te aye.”

Mostaza Ca Ayepi Ye'yaye

(Mt 13.31-32; Lc 13.18-19)

³⁰ Yequeje caëna, Jesús:

“¿Iqueje pa'ye a'ni, Maija'quë te'te aye, panita'a iquena çoni caquë quëara'ye iohua'i asa ja'ñe? ³¹ Mostaza care yejana tañeje pa'ye a'ë. Ja ca cato si'a soquë ca maña seña maca ai a'ri ca'ë. ³² Jaje pa'iquëta'are tasicopi ai de'osico pani si'a soquë nēa maña jerepa jaico ai de'ocoa. Jaje pa'ioipi jai soquë capëa pa'iona, pi'aje iona daijē pëa huajējē pa'icohua'i a'ë, ja'o huë'ehuëna.”

³³ Jaje Jesús ye'yapi, Maija'quë coca. Jaiye iohua'i ñañe ayepi caquë iohua'i a'jiñe asa ti'añeque quëapi. ³⁴ Iohua'i ñañe ayepi caquë si'anë quëaëña. Coa peoye quëaye paëña. Jaje pa'iquëta'are i ye'yacohua'ise'ere si'aye i quëase'ere jare cayë caquë nuñerepa quëaëña, te'ohua'ire.

Jesupi Tuture Cui'ne To'añere Cuañeñe

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Iti mu'se na'iquëna, ire ye'yecohua'ire caëna:

“Je tē'huina jeñu'u.”

³⁶ Caëna, ja maca Jesús yohuëre pa'ina, paire jëoni sateña, Jesús ja're. Saijëna, cui'ne yequë yohuëja'a çoni sateña. ³⁷ Saijëna, ai tutu huëouña. Jairapi ai to'aquë yohuëna ocopi timëoña. ³⁸ Timëquëna, Jesuta'a sëtipe quë'rrore coa ui caquëña, i siopë tēo pacona tēo paquë. Caina, jaohua'ipi dani sëtoni careña:

“Ye'yaquë, mai ne huesëyë.”

³⁹ Cajëna, huëni tuture cuañeña. Cui'ne jairare caëna.

“Yo'oma'o pa'ijë'ë.”

Caquëna, tutupi jo'cua jeo nëquëña. Cui'ne jairaje tsña de'huaje pa'io de'oña. ⁴⁰ Ja maca jaohua'ire caëna:

“¿Me yo'ojë ca'raye'ni? ¿Maija'quëpi ñacajji, cuasa ma'ñe?”

⁴¹ Caquëna, ire ye'yecohua'ipi ña quëquëni careña:

“¿Iquire papi, iquë ja jerepa tuture cui'ne jairate cuañequë'ni, cui'ne sehuoco?”

Huati Quë'ire Gadara Aquëre Quëaye

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 Jaira je tē'huina ti'areña, Gadara quë'rona. ² Yohuëpi Jesús ja'a tumaquëna, ju'isicohua'ire ta hue'ñapi te'i emë huati quë'ipi sañope daquëña. ³ Huati quë'i cato, ju'icohua'ire ta hue'ñare pa'iquë paquëña, quëna meapi hueñu'u cajëta'a hueñe peoquëpi. ⁴ Jëña nëcañoa çoni jaiye huetoje ipi naë tēte jeaëña. I jerepa tutu neñe peouña. ⁵ Ñami, mu'se ju'isicohua'ire ta hue'ñare ai cutihuëre pa'i cuiquë quëna pëapi co'ye huai yo'oquë paquëña. ⁶ So'opi Jesure ñani huë'huëni Jesús

nëca macana t̄i'ani Jesús mè'èpi jerepa tutu paquè cani do're ja'ruña.

⁷⁻⁸ Do're ja'runa Jesupi caëña, huatire: “Iye èmère etajë'è.”

Caquëna, ai tutu caquè sequëña:

“Jesús, Diusu ti ëjaërepa mamaquë ai yo'oyete yè'ère isima'è pa'ijë'è.”

⁹ Seina, Jesupi jaëte caëña:

“¿Ique mami a'ni?”

Caquëna, sehuouña:

“Yè'è mami cato jai pa' a'è.”

¹⁰ Cani Jesure ai sequëña:

“Iye huatiohua'ire yequè hue'ñana jëjo saoma'è, iñore pa'ijajë.”

¹¹ Caquëna, ja'yere jai sese dohuè cuti pèrèpèrè aijë pa'ijëna, ¹² Huatiohua'ipi asani setëña:

“Sese què'rona jëjo saojë'è. Yèquère jaohua'ina cacañu'u.”

¹³ Careña, de'oji saijë'è caëna, etani sani sesena cacareña. Cacarena, si'a dos mil sese huè'huëjè jai hua'que tètèpapi tomejè jairana dutu juteña. ¹⁴ Jutena, sesere ñacaicohua'ipi ñani huè'huëni pai daripëna si'aye quèareña, iti yo'ose'e. Quèarena, paipi asani dateña. ¹⁵ Jesús pa'i hue'ñana t̄i'ani ñajëna, huati què'i pa'isiquëpi caña suñasiquëpi de'o cocare caquè ñuquëña. Ñu'ina, ite ñani si'ao-hua'i ca'rareña. ¹⁶ Ca'rajëna, sese ñacaicohua'ipi Jesús yo'ose'ere quèareña, huati què'ire yo'ose'e cui'ne sesere yo'ose'e conì. ¹⁷ Jaje quèajëna, asani Jesure saijë'è, iño pa'ima'è cajë, se huèoreña.

¹⁸ Carena, Jesupi yohuëna aya mëni sai huèoquëna, huati què'i pa'isiquëpi ai sequëña, Jesure mè'è ja're conì sani pasi'i caquè.

¹⁹ Caquëna, Jesupi pami sehuouña:

“Mè'è huè'ena saijë'è. Sani mè'è ca-jeohua'ire quèajë'è, mè'è ëjaëpi oi ñani necaise'ere.”

²⁰ Caëna, saquëña. Sani si'a jëña daripëa quèa huèouña. Ire Jesús

necaise'ere quèaquëna, asani ai de'oye yo'ose'e pa'iji, careña.

Ju'icopi Jairo Mamaco Jesús Ca'core Patoye

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹ Jesupi yohuëja'a cui'naëpi yequè tètèna jè'sesi maca jai pai tsi'si dateña. Jaje yo'ojëna, jaira tètèpare pa'ina. ²² Ja maca pai tsi'si hue'ña cuànequëpi Jesús pa'i hue'ñana Jairo hue'equëpi ite ñani do're ja'runi, ²³ caëña:

“Yè'è mamacopi juni huesëco. Sani mè'è jètèpi pato co'yacaijë'è.”

²⁴ Seina, Jesupi i ja're conì saquëña. Saina, jai pai cui'ne sateña. Jaje pa'ijë ite qui'i huesoreña. ²⁵ Jaje jai pai pa'i hue'ñare te'o nomio doce ometëca ju'ico pacoña. Si'anè tsie cajequëna, ai yo'oco pacoña. ²⁶ Iote si'a jujucohua'i yo'o ju-jajëna, ai yo'oco pa'ico pacoña. Si'aye io paye juju do'ina sai saosico pacoña. Si'aye ja coñe paëña, iote. Coa ai jerepa ai yo'oco pacoña, co'yaye peoyerepa. ²⁷ Jaje pa'ioipi Jesús cayere cajëna, asani dani jeteyo'jeja'a i ju'i cana patoña. ²⁸ Coa i ju'i cana patoni co'yasico pa'ija'coa'è, caco. ²⁹ Pato macarepa tsie caj-eye jëouña. Ja maca asaoña, tsoe io capè co'yasico pa'iyè. ³⁰ Jaje yo'osi maca Jesupi asaëña, i tutupi ju'icore jujuse'e. Jaje pa'ina, co'ye ponëni paire ñani caëña:

“¿Nepi yè'è ju'i cana patore'ni?”

³¹ Caquëna, i ye'yacohua'ipi careña:

“Tsoe mè'èpi pai qui'yerepa pa'iyè ñaquëta'a, ¿nepi patore'ni sequë'ni?”

³² Jaje catojè Jesús cato si'a hue'ña ponëquè ñaëña, nepi patore'ni caquè. ³³ Ñaquëna, ti co'yasicopi asani ca'raco tsasico dani i nëca hue'ñana tani io yo'ose'e nuñerepa quèaona.

³⁴ Quèacona, Jesús jaore caëña:

“Huau maca yè'ère cuasase'epi ne co'yahuè. Señaco saijë'è. Iye ju'iñe ti ne co'yahuè, mè'ère.”

³⁵Ja caquëna, yecohua'ipi dateña, pai tsi'si huë'e cuañequë huë'epi. Dani Jairore careña:

“Më'ë mamaco tsoe ju'isico paco'ë. Ye'yaquëre jerepa josa cama'ë pa'ijë'ë.”

³⁶Caquëna, Jesupi asasiquëta'a asa ma'ñeje pa'ipi tsi'si huë'e cuañequëre caëña:

“Ca'rama'pë pa'ijë'ë. Maija'quëpi necaiquë api cuasajë'ë.”

³⁷Jesupi saina, Pedro çoni Jacobo çoni cui'ne Jacobo yo'jei Juan çoni sateña. Yecohua'i çoni saiye ëseiña.

³⁸Tsi'si huë'e cuañequë huë'ena ti'ani ai yo'oye ñaëña, paipi ai cuijë oijëna.

³⁹Jaje oijëna, huë'e cacani jaohua'ire caëña:

“¿Me neni mësarú ai yo'ojë cajë cui'ne ai oiye'ni? I mamaco ju'ima'o paco'ë. Coa çaico.”

⁴⁰Caquëna, jaohua'ipi ire soreña. Sojëna, Jesús si'aohua'ire hue'sena eto saouña. Coa pëca ja'quëpi cui'ne pëca ja'copi çoni ju'isico pa'i hue'ñana cacareña. ⁴¹Cacani ju'isico jëtëna tseani iote caëña:

“Talita cumi.” Mai coca cato “tsihua'o huë'ijë'ë” caye a'ë.

⁴²Jaje ca macarepa doce ometëca pa-copi tsihua'o huëni cucoña. Jaje cu'iona, ñani de'oquëre paipi yo'oji cuasareña.

⁴³Jaje jujusiquëta'a ai ëseiña, yecohua'ire quëaye pajë'ë caquë. Tsihua'ore sani aore aojë'ë, caëña.

Jesús Pa'iyë, Nazaret Daripëre

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6Jaropi etani i quërona col'ña, ire ye'yecohua'i ja're çoni. ²Huajë mu'se ti'asi maca pai tsi'si huë'ena ye'ya huëouña. Ye'yaquëna, i paipi ai de'oyerepa ye'yaquë'ni cuasareña. Jaje cuasajë careña:

“¿Jerona iquë jerepa si'aye ye'yei'ni? ¿Iquerepa ta'ñe ye'yaye a'ni, cui'ne nepi ite pai yo'o ti'a ma'ñe yo'o ja'ñe isire'ni?

³Iquë cato mai ñaquë api, María ma-maquë api, huë'ña de'huaquë api, Jacobo, José, Judas cui'ne Simón maja'yë api, cui'ne i yo'jeohua'ijë mai ja're çoni pa'iyë, iñore.”

Jaje cajë i caye asaye coereña. ⁴Jaje cajëna, Jesupi jaohua'ire caëña:

“Si'a huë'ña yecohua'i cato Maija'quëre quëacaiquëre yëcohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are i yeja acohua'ipi cui'ne i cajeohua'ipi cui'ne i huë'e acohua'ipi coeyë.”

⁵Jarona airepa pai yo'o ti'a ma'ñe yo'oye paëña, paipi ite asaye coe do'ire. Jaje pa'ina, coa ju'icohua'i mañase'ere pato co'yaquë a'ri pai mañare jujüna.

⁶Jaje pa'ina, nequë api cuasama'pëna, ñani me yo'ojë jaje pa'iyë'ni cuasaëña. Ja jeteyo'je yeque huë'ñana sani cui' ye'yarojaquëña.

Jesupi I Ye'yacohua'ire Jëjo Saoye

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷I ye'yacohua'ire doce pa'iohua'ire soini, huatire eto saoja'a tutu isini cayao-hua'ise'ere jëjo saouña. ⁸Jëjo saoye cuañëña:

“Sama'pë pa'ijë'ë, aó tupë, curiquëje. Coa topë macase'e sajë'ë. ⁹Cui'ne zapato cui'ne camisa sajë'ë, yeque suña ja'ñe sama'pë.”

¹⁰Cui'ne caëña, jaohua'ire:

“Huë'ena cacasicohua'i pani iti macana pëajë'ë, ja daripë quëa tëjini sai macaja'a. ¹¹Cui'ne yequë hue'ñapi mësarute coecohua'i pa'ito, panita'a asaye coecohua'i pa'ito mësarú quëo ya'o tsa'cuse'ere ti'to toni eta saijë'ë. Jaje yo'ojë iñone pa'iji, iohua'ire sañope yo'oye. Nuñerepa cayë, pai ñape yo'ose'e ña mu'se ti'aëna, jaohua'ire ai co'ayerepa sañe pa'iji, mësarute ësesicohua'ire. Sodoma cui'ne Gomorra yeja paire cato a'ri ja'ye sañe paj'i.”

¹²Jaje jëjo saosicohua'ipi huajëye pa'iyena ponëne pa'iji cajë quëareña,

paire. ¹³ Cui'ne huatiohua'ireje eto saoreña. Ju'icohua'ire hui'yapepi nejëna, co'yareña, jai pai.

Juan Oco Doquë Ju'inë

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ja maca romano pai ëjaë Herodesje asaëña, si'a pai Jesús yo'oye asajëna. Jaje asani Herodespi caëña:

“Juan oco doquëpi huëjji'i. Jaje pa'ina, tutu paquë yo'oji.”

¹⁵ Yecohua'ipi careña:

“Tsoe aquë Maija'quëre quëacaiquë Elíaspi.”

Cui'ne yecohua'ipi careña:

“Tsoe hue'ña Maija'quëre quëacaico-hua'i pa'ise'eje pa'i api.”

¹⁶ Jare Herodespi asani caëña:

“Jaë cato Juanpi yë'ë cuañeina, siopë tëtö tëasiquë api. Jaëpi ju'isiquëpi huëni yo'oji.”

¹⁷ Herodes cato Juanre tseani quëna meapi huëni co'acohua'ire co hue'ñana co'aji'i, Herodías do'ire. Herodías cato yo'jei Felipe nëjo paco'ë. Jaje pa'ioni Herodespi yo'jei nëjore jioni i nëjore nepi. ¹⁸ Jaje yo'okuëna, Juanpi caëña, Herodesre:

“Më'ë yo'jei nëjoni jioni paye co'aji.”

¹⁹ Jaje caquëna, Herodíaspi Juanre ai coeco pacoña. Jaje pa'ina, huani jëosi'i cacota'a huani jëoñe ti'añe paña. ²⁰ Herodespi ite Juanre nuñerepa de'okuë api caquë ca'raëña. Jaje pa'ina, ipi huani jëoñe ësequëna, paña. I caye si'aye asama'quëta'a Herodes cato i caye yë asaquë paquëna. ²¹ Jaje pa'iquëta'are Herodías ti'aoña, io huani jëoñe oise'e. Herodespi ite coasi mu'se ti'aëna, pai ëjaohua'ire, soldado ëjaohua'ire, cui'ne Galilea ëjaohua'ire soini ao ai maca. ²² Herodías mamacopi cacani de'oyerepa pairacona, ñani ai sihuareña, si'aohua'i iti ñacohua'i. Jaje pa'ina, Herodes sihuaquë caëña, nomi tsiore:

“Më'ë yëyere sejë'ë. Isisi'i, më'ëre.”

²³ Cui'ne caëña, care payë. Coa caye pañë. Si'a co'amaña më'ë sese'e isiyë pa'iji. Yë'ë cuañeñe jopore paja'a isinije isiyë, caëña. ²⁴ Jaje caëna, asani sani pëca ja'core seçoña:

“¿Iquere seja'coa'ni, ite?”

Cacona, iopi caoña:

“Sejë'ë, Juan oco doquë siopëre.”

²⁵ Jaje quëaona, asani pai ëjaë pa'i hue'ñana sani caoña:

“Yurepi Juan oco doquë siopëre quëna de'huana ayasiconi isijë'ë.”

²⁶ Jare pai ëjaëpi asani ai co'a juquëna. Jaje pa'iquëta'are tsoe ca huesosiquë sëte pañë caye peouña, cui'ne i soisicohua'ije asasi do'ire. ²⁷ Ja do'ire jare iti macapi te'le soldadore jëjo saouña, Juan siopë quërejajia'quëre. ²⁸ Caëna, soldadopi sani Juanre huani jëoni siopë yëtö tëani quëna de'huana ayani dani isiña. Isina, Herodespi nomi tsiona isina, jaopi pëca ja'core isio.

²⁹ Ja yo'ose'ere asani Juanre ye'yecohua'ipi dani Juan capë maca sani ta jëoreña.

Cinco Mil Ëmëohua'ire Aõe

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Ja jeteyo'je doce paire jëjo saosicohua'ipi co'ini tsi'sini Jesure quëareña, iohua'i yo'ose'ere, cui'ne iohua'i yel'yase'ere.

³¹ Quëajëna, Jesupi caëña, jaohua'ire:

“Daijë'ë. Sani pai peo hue'ñana pëa huajëñu'u.”

Ao aiñeque peoyerepa pai tsi'si ja'ñere asaquë capi. ³² Jaje caëna, saë'ë, yohuëja'a iohua'ise'e pai peo hue'ñana. ³³ Jaje saijëta'are jai pai ñareña, i saiye. Jaje ñani Jesupi saiji cani huë'huëjë, i sai hue'ñana si'a daripëa pa'icohua'i sateña. Ja ti'ama'në du'ru ti'areña, paipi. ³⁴ Jaje yo'ojëna, Jesupi yohuëpi tumani pai mañare teaye oi ñaëña, yëi ñama ñacaiquëre peocohua'ije pa'io-

hua'i mañapi. Pa'ijë yo'ojëna, ñani jaiye ìohua'ire ye'ya huëouña.

³⁵ Ai na'i huesëquëna, ñani ì ye'yacohua'ipi ìte careña:

“Tsoe na'iji, ìño paì peo hue'ña'ë.

³⁶ Jëjo saojë'ë, sani paì pa'ì hue'ñana ao maña hueroni aijajë. Ìño cato peoyë, ìohua'ire aone.”

³⁷ Cajëna, Jesupi sehuouña ìohua'ire:

“Mësarupi aojë'ë.”

Caquëna, ìohua'ipi careña:

“¿Jajë pa'ito yëquëpi sani veinte mil të'ña do'ire papi pan hueroni aone?”

³⁸ Cajëna, Jesupi caëña:

“¿Je so pan paye'ni, ìño? Sani ñajë'ë.”

Caquëna, careña:

“Pa'iji, cinco pan cui'ne caya tsiaya hua'i.”

³⁹ Cajëna, Jesupi cuañeña, paire. Jajë pa'ito si'aohua'ì tayahuëna ja'rujë'ë, caëña. ⁴⁰ Caëna, cien paise'e cui'ne cincuenta paì de'o tsëcapëa ja'rureña. ⁴¹ Jajë maca Jesupi cinco pan cui'ne caya tsiaya hua'ire ìni ma'tëmona ñaquë de'oji caquë Maija'quëre pëpani, panre ì ye'yacohua'ina isiña. Isiquëna, jaohua'ipi paire se ìsicateña. ⁴² Jajë maca si'aohua'ì ani sihuacohua'ì pateña. ⁴³ Ani tējisi jeteyo'je ani jujase'ere tsi'soreña, doce do'rohuëa hua'ina cojë. ⁴⁴ Jajë pan aïsicohua'ì cato cinco mil ëmëohua'ì pateña.

Oco Da'ca Ëmëje'aja'a Cu'iyë

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Jajë jeteyo'je Jesús ì ye'yacohua'ire capi, du'ru saijë'ë, yohuëja'a Betsaidana. Yë'ëse'e paire saiyë caquë pëpa tējini sasi'i, caëña. ⁴⁶ Saiyë, caquë pëpa tējini ai cutihuëna Maija'quëre casi'ì caquë saquëña. ⁴⁷ Nami de'osi maca Jesús te'ì yejare pa'ina, yohuë saiscohua'ì cato jaira jopore pateña. ⁴⁸ Jaropi pa'ì ì ye'yacohua'ì ai yo'ojë co'mejëna, ñaëña, tutupi sañope tutuquëna. Je'në ñata tome maca Jesupi oco da'ca ëmëje'aja'a nëcaquë saquëña, ì ye'yacohua'ì

quë'rona. Coa sa tëtto sisi'quë saiyeje pa'ye saquëña. ⁴⁹ Oco da'ca ëmëje'aja'a nëcaquë saina, ñani huati pa'ima'co cuasajë quëquëni cuihuë.

⁵⁰ Si'aohua'ì ñani quëquëni cuijëna, ìpi capi, jaohua'ire:

“Ai yo'ojë cama'pë yë'ë a'ë. Ca'rama'pë pa'ijë'ë.”

⁵¹ Jajë cani ìohua'ì pa'ì yohuëna aya mëna, tutupi jëouna, jajë maca merepa jajë yo'okuë'ni cuasajë ñareña, ì yo'ose'e. ⁵² A'ri maña pan pa'ise'ere jaiye neni paire aose'ere cuasaye pareña, ìohua'ì joyo jëa do'ire. Jajë pa'ina, ai cuasareña.

Genesaret Ju'icohua'ire Jujuyë

(Mt 14.34-36)

⁵³ Jeni ti'areña, Genesaret yejana. Jarona ìohua'ì yohuë sëa huahuoreña. ⁵⁴ Yohuëpi sa tumasi maca Jesu api cajë ñareña. ⁵⁵ Ñani jajë maca si'a hue'ña cu'ijë ju'icohua'ire da huëoreña, cai saihuëre uijëna, Jesús quë'rona. ⁵⁶ A'ri dari mañana saina, paì daripëana saina, tsio huë'ñana saina, ju'icohua'ire ì sai ma'añana oereña, jujucaijaquë cajë. Jesure ai seteña, më'ë ju'ì cana patoni ju'icohua'ì co'yajajë cajë. Si'aohua'ì ì ju'ì ca patocohua'ì co'yareña.

Paire Co'aye Neñë

(Mt 15.1-20)

7 Jesús quë'rona Fariseo paì cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ì tsio dateña, Jerusalénci daisicohua'ipi. ² Jajë daisicohua'ipi ñajëna, Jesús ye'yacohua'ipi jëña tsoama'pë aë'ë. Jajë tsoama'cohua'ipi aijëna, ñani cue'cuehuë, si'si jëñapi ainë cajë. ³ Jaohua'ì cato jajë yë'ta'a ao aima'në jëña tsoajë'ë. Aipë case'ere yo'ocohua'ì paë'ë. ⁴ Jajë pa'ìohua'ipi ao huero hue'ñapi co'ini ai jëña tsoacohua'ì pateña. Cui'ne jaiye yeque yo'ocohua'ì pateña, ìohua'ì aipë yo'oye, ucu

duruhuëa tsoaye, quëna ne'ña tsoaye, çaisi saihuë tsoaye, yo'ocohua'i pateña.

⁵ Jaje yo'ocohua'ipi fariseo pai cui'ne cuañese'e yel'acohua'ipi seteña, Jesure ñeje:

“¿Me yo'ojë më'ë yel'acohua'i jëña tsoajë'ë ja yë'ta'a aima'në case'e yo'oma'pë, si'si jëñapi aiñe'ni?”

⁶ Jaje cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

“Nuñerepa jaje mësarú coa cacohua'i pa'ijëna, asaquë co'aji Maija'quëre quëcaiquë Isafas ñeje caquë toyapi:

Icohua'i cato yë'ëre coa yë'opose'e oiyë cayë.

Jaje pa'iquëta'are iohua'i joñoapi yë'ëre oiyë pañë.

⁷ Iohua'i yë'ëre señë cajë yo'oye do'i peoye a'ë.

Coa païse'e cuañese'ere yel'yajë yo'o do'ire.

⁸ ¿Me yo'ojë mësarú Maija'quë cuañese'ere yo'oma'pë yequere coa pai cuañese'ere yo'oye'ni? ¿Ucu duruhuëare tsoaye, quëna ne'ña tsoayere cui'ne jaiye jaje pa'ye yequeje yo'oye'ni?”

⁹ Caëña, Jesús yequeje:

“Mësarú aïohua'i case'ere yo'oñu'u cajë Maija'quë cuañese'ere tirona jëoni yo'oyë, mësarú. ¹⁰ Moisés cato capi: ‘Më'ë ja'core cui'ne më ja'quëre de'oye oi sañope cama'ë pa'ijë'ë. Pëca ja'core cui'ne pëca ja'quëre sañope co'aye caquëre cato huani jëoñe pa'iji.’ ¹¹ Jaje case'e pa'iquëta'are mësarú cayë pa'iji: ‘Ja'quëre cui'ne ja'core cöcaiye pañë. Si'aye yë'ë paye Maija'quëna isihuë.’ ¹² Jaje mësarú cani cayë, ja'core cui'ne ja'quëre cöcaiye peoji, cajë. ¹³ Jaje mësarú yo'ojë Maija'quë cuañese'ere pare jeocoyë, pai case'ere yecohua'ina se yel'yajë. Jaje pa'ye yequeje jaiye yo'oyë, mësarú.”

¹⁴ Tijupë Jesús soini capi, païre:

“Asajë'ë, si'a pai. Coa tayo asama'pë de'huajë'ë. ¹⁵ Si'aye ëmëje'epi se cacaye cato païre co'aye ne ma'ñe a'ë. Sa'nahuë

joyopi co'aye etaye a'ë, païre co'aye si'si neñe. ¹⁶ Cajoro pacohua'i sëte asajë'ë.”

¹⁷ Jaje casi jeteyo'je païre jëoni huë'ena Jesús cacasi maca i yel'acohua'ipi ja case'ere quëajë'ë cajë seteña.

¹⁸ Sejëna, caëña:

“¿Jaje pa'ito mësarujë asa ti'añe pare? Mësarupi asahuë, si'aye ëmëje'epi cacase'e cato païre co'aye neñe peoji.

¹⁹ Ao cato joyona saiye paï. Coa ai ëtatu'una saise'epi jeteyo'je eta saiji. ²⁰ Cui'ne pai joyopi etaye a'ë, co'aye neñe. ²¹ Sa'nahuë joyore cayë

jaropi etaji, si'aye co'aye cuasaye: yecohua'ini nomiohua'ire, ëmëre yo'oye, païre huani jëoñe, ²² co'amaña

imañe, yecohua'ini co'amañare pa ëaye ñaño, si'aye co'ayere yëye, cosojë yo'oye co'ayena sëo measicohua'i

pa'iyë, yecohua'ini payere ëa ñajë pëñe, yequëna co'a coca ca ma'ñere se quëaye, jerepa pa'i a'ë cuasaye, cui'ne

yecohua'ini pa'iyere cuasacaima'pë coa josa yo'orojainë. ²³ Si'aye iye joyo sa'nahuëpi etaji. Japi païre si'si neñe a'ë.”

Yequë Yeja Acopi Jesure Sehuoye

(Mt 15.21-28)

²⁴ Jaropi Jesús Tiro cui'ne Sidón yejana saji'i, huë'ena cacani païje huesë-jajë yë'ëre caquë. Yo'oquëta'are catiye peoji. ²⁵ Ja do'ire tsoe Jesu api asaco,

huati quë'io pëca ja'copi i quë'rona dani do're ja'rúni sëco'ë, huatire eto saocaijë'ë, yë'ë mamacore pa'icore. ²⁶ Jao cato

Sirofenicia paio pacó'ë, yequë yeja aco. ²⁷ Jaje cacona, Jesupi capi, iote:

“Mamajëpi du'ru aïjajë, co'aji, mamajë aiñere sioni jo'ya yaina isiye.”

²⁸ Caquëna, iopi sehuoña:

“Jaje pa'ijë'ë, Ejaë. Jaje pa'iquëta'are jo'ya yaije aïcohua'i a'ë, mamajë aïjë ne to ne'ña mañaje.”

²⁹ Cacona, Jesupi caëña:

“De'oyerepa mē'ē cayē, tsoe mē'ē mamacore huati eta saji'i, señaco saijē'ē, de'o'ji.”

³⁰Caēna, huē'e tī'ani ñacona, cai saihuē uicopi mamaco tsoe huatire peocopi de'oye pacoña.

Jesupi Asama'quēre Jujuye

³¹Jesús Tiro yejapi etani Sidón yeja sa tēto sani cui'ne Decápolis daripēaje tēto sani Galilea jaira tī'aēña. ³²Jarote pa'ina, asama'quēpi cui'ne hua'hua coca caquēni dareña. Dani pato co'yacaijē'ē, cajē seteña. ³³Sejēna, Jesupi pai peo te'tena sani moñopi cajorona saquēña. Sa'i copi i moñona tse'seni tsemeñoje papiña. ³⁴Papiquē ma'tēmona ñaquē ai yē'eni caēña:

“¡Efata!” Jaje cani capi, Hui'yojē'ē.

³⁵Jā maca tsoe cajoro hui'yopi. Jā maca de'oye coca caquē paquēña. ³⁶Jaje yo'oni capi, jaohua'ire, yecohua'ire quēama'pē. Jaje caēna, coa jerepa quēareña. ³⁷Quēarena, de'oyerepa yo'oquē'ni cuasajē careña:

“Si'aye de'oye yo'o'ji. Yo'oquēna, asama'cohua'ijē asacohua'i de'oyē, cama'cohua'ijē cayē.”

Jesupi Cuatro Mil Paire Aōñe

(Mt 15.32-39)

8 Jare jā mu'se jai pai tsi'sireña, tsi' sisicohua'ipi aiñe peoreña. Peojēna, Jesupi i ye'yacohua'ire soini caēña:

²“Teaye pai mañare ñañē, yē'ē jā're tsoe tres mu'seña aiñe peocohua'ipi pa'i-jēna. ³Jaje aima'cohua'ini jējo saoquē pa'ito jopo ma'ana dahuēra ju'ija'cohua'i pa'ini, yecohua'ipi so'opi daisicohua'ipi pa'iyē.”

⁴Caquēna, i ye'yacohua'ipi careña:

“¿Me iño cato hueroni aōñe'ni, pajje peo hue'ña?”

⁵Cajēna, Jesupi sequēña:

“¿Je so pan paye'ni, mēsarú?”

Seina, careña:

“Siete pan payē.”

⁶Cajēna, asani paire cuañeña, tayahuēna ja'rujē'ē caquē. Jā maca siete pan ini Maija'quēre de'o'ji caquē pēpani. Jā jeteyo'je i ye'yacohua'ina huahueni isipi. Isina, jaohua'ipi paire se aohuē. ⁷Tsiaya hua'ireje pahuē. Pajēna, Jesupi cui'ne jaohua'ireje yo'oni huahueni i ye'yacohua'ina isina, se aohuē. ⁸Si'a pai ani sihuacohua'i paē'ē, siete do'rohuēa neāpi, ani jujase'e. ⁹Jā aisicohua'i cato cuatro mil paē'ē. Jā maca Jesupi jōhua'ire saiyē cani ¹⁰saji'i, i ye'yacohua'i ja're cōni yohuēja'a Dalmanuta yejana.

Pai Yo'o Tī'a Ma'ñere Yo'ojē'ē Cajē Señere

(Mt 16.1-4; Lc 12.54-56)

¹¹Fariseo paipi dani Jesure sañope careña. Ite neñañu'u cajē seteña, pai yo'o tī'a ma'ñere ma'tēmo ayere ne iño-jē'ē cajē. ¹²Sejēna, ai ēja yē'eni caēña:

“¿Me neñu'ju iye pai jaje señe'ni pai yo'o tī'a ma'ñere yo'o iñojē'ē cajē? Care payē, mēsarute iñoñeje peoji, te'oreje.”

¹³Jaje cani jeoni, cui'naēpi yohuēna aya mēni jaira je te'tena saquēña.

Fariseo Pai Co'ayere Neñe

(Mt 16.5-12)

¹⁴Pan huāñeyeni saē'ē, ai jā'ñe peocohua'i, coa te'e panpē maca sahuē. Jaose'e yohuē paquēña. ¹⁵Pa'ina, Jesupi jōhua'ire cuañeña. De'hua ñajē'ē, fariseo pai o'sa cui'ne Herodes pai o'sana co'me huesēye caquē.

¹⁶Jaje caquēna, i ye'yacohua'ipi sa'ñe careña: pan peocohua'i datena caji.

¹⁷Jaje cajēna, Jesupi asani caēña, jaohua'ire:

“¿Me yo'ojē pan peoyē, caye'ni? ¿Jā yē'ta'a huesējē jaje caye? ¿Ai jēa joyore hue'eye, mēsarú? ¹⁸¿Cui'ne ti ñama'pē pa'iye, cui'ne asama'pē pa'iye, mēsarú cajoropi? ¿Yē'ē jā'rē jaiye pan nese'e

cuasaye pañe? ¹⁹ Mésarupi ñasicohua'ita'a cinco panpi cinco mil paire aose'e: ¿a'ojëna, cui'ne je ja'ye nëaë'ni?"

Caquëna, ñohua'ipi shehuoreña:
"Doce do'rohuëa nëapi."

²⁰ "¿Cui'ne cuatro mil paire siete pan pa'ise'epi aoto je ja'ye nëaë'ni?"

Caquëna, ñohua'ipi careña:

"Siete do'rohuëa nëapi." ²¹ Jaje ca-jëna, ñipi caëña:

"¿Ja yë'ta'a jaje ñasicohua'ita'a cui'ne huesëcohua'li pa'ijë jaje cuasaye'ni?"

Jesupi Ñama'quëre Jujuye

²² Ja jeteyo'je Betsaidana ti'areña. Ti'asi maca Jesús quë'rona dareña, ñama'quëni jujucaijë'ë cajë. ²³ Jaje cajëna, asani ñama'quë jëtëna tseani cajiquë pai daripëpi hue'sena etouña. Copi ñaco cãna neni ña patoquë, sequëña, ¡De'hue ña cuãñoquë! ²⁴ Caquëna, ñama'quëpi caëña:

"Ñañë, paire. Ñaquëta'are soquë nëaje pa'yepi cu'iji."

²⁵ Jaje caquëna, Jesupi tijupë ñaco cãna patoquëna, yureta'a de'oyerepa ñaquë ponëni co'yasiquë paquëña. ²⁶ Ja maca Jesús huë'ena ñite jëjo saouquë caëña:

"Pai daripë cacama'ë cui'ne yecohua'ireje quëama'ë pa'ijë'ë."

Pedropi Jesús Ayere Caye

(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

²⁷ Ja jeteyo'je Jesús cui'ne ñi ye'yacohua'li cõni Cesarea cui'ne Filipino yeja pai a'ri darina sateña. Saijëna, ma'ana Jesupi sequëña, ñi ye'yacohua'ire:

"¿Iqueipi yë'ëre caye'ni, pai?"

²⁸ Caquëna, ñohua'ipi careña:

"Yecohua'ipi më'ëre cayë, Juan oco doquë api. Yecohua'ipi cayë, Elíaspi. Cui'ne yecohua'ipi Maija'quë jëjo daoquë api cayë."

²⁹ Ja maca ñipi sequëña, ñohua'ire: "¿Mésaruta'a iqueipi caye'ni, yë'ëre?"

Caquëna, Pedropi caëña:

"Më'ë cato huasoquë Cristore pa'ë."

³⁰ Jaje caëna, Jesupi caëña, jaohua'ire: "Yecohua'ire quëama'pë pa'ijë'ë."

Jesupi ñi Ju'ñëre Quëaye

(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

³¹ Ja maca ye'ya huëoni ye'yaquë caëña. Pai Mamaquë yë'ë ai yo'oye pa'iji. Aiohua'ipi yë'ëre coeja'cohua'li a'ë. Pai ëjaohua'ijë coeja'cohua'li a'ë. Cui'ne cuãñese'e ye'yacohua'ijë yë'ëre coeja'cohua'li a'ë. Jaje coejë yë'ëre huani jëoja'cohua'li a'ë. Jaje huani jëosicohua'ita'are toaso mu'seña pa'li maca huëija'quë a'ë. ³² Iye tiñarepa quëaëña. Quëaquëna, Pedro ñite tirona sani caëña. Jaje yo'oto co'aji. Iye cama'ë pa'ijë'ë, ca huëoëña. ³³ Jaje caquëna, Jesús co'ye ponëni ñi ye'yacohua'ire ñaëña. Ñani Pedroro tutu caëña:

"Huati ëjaë saijë'ë. ñno pa'ima'ë. Më'ë cato Diosu cuasayeje cuasama'quë a'ë. Coa pai cuasayere cuasaquë a'ë."

³⁴ Ja maca Jesús ñi ye'yacohua'ire cui'ne paire soini caëña:

"Yë'ëni tuñu'u caní co'ye de'oye pa'iyere huãñeyëjë'ë. Jaje yo'oni më'ëre queja'core hue'oni tuijë'ë, yë'ëre. ³⁵ Jaje pa'ina, ñi pa'iyë jëasi'li caquë yo'oquëpi coa ne huesoja'quë api. Jaje pa'iquëta'are yë'ë do'ire cui'ne yë'ë coca do'ire ñi pa'iyë nejosiquëpi pa'iyë ti'aja'quë api. ³⁶ ¿Jaje pa'ina, ñiquere cõcaiquë'ni, paipi si'aye iye yeja co'amaña ti'asicohua'ipi ñohua'li joyore coa nejoto? ³⁷ Joyore nejosiquë pani yecore ti'añë peoji. ³⁸ Yë'ëni cui'ne yë'ë cocare huajëya'ye quëama'quëpi cajë paini ca'rajë pasicohua'ire, yë'ë Pai Mamaquëpi cui'ne huajëya'ye quëama'quëpi caquë coeja'quë a'ë, yë'ë ja'quë de'o tuture papi cui'ne ñi huññahua'li ja're dai maca."

9 Cui'ne Jesús ca'quëña:

"Nuñerepa cayë, mësarute. Mësarua acohua'li iye maca pa'icohua'li

ju'ima'pë pa'ija'cohua'i a'ë, ma'tëmo tē'te ñama'pë pani."

Jesús Tiñe Pa'i Ponëse'e

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

²Seis mu'seña tëto saisi maca Jesupi Pedrore, Jacobore cui'ne Juanre sai saëña, ai cutihuëna. Jaron a i juli ca cui'ne i tsia tiñe pa'i ponëña. ³Mi-corepa iye yeja caña joja ti'añe peoji, jare coa sësë pe, poja'iyejë poja'ico ponëña, i juli ca ye'hue pa'iolepa. ⁴Ja maca ñareña, Elíasre cui'ne Moisésre Jesús ja're necajë cocare cajëna.

⁵Ja maca Pedropi Jesure caëña:

"Ye'yaquë, ¿de'oyerepa iño pa'iyeni, mai? Toaso a'ri huë'ña neñu'u. Më'ë huë'e, Moisés huë'e, cui'ne Elías huë'e neñu'u."

⁶Jaje Pedro cani ti cuasama'ë capi, tsoe quëquë huesë sitopi. Si'ahua'i i ye'yacohua'i cato quëquë huesësicohua'i pateña. ⁷Ja maca ma'tëmopi siri io-hua'i quë'rona nëca mequëna, asajëna, yë'ose'e pisiña:

"Iquë cato yë'ë mamaquë api. Ini ai si-huaquë pa'iyë. I cayere asajë'ë."

⁸Ja jeteyo'je coa Jesuse'e te'i paquëña.

⁹Ai cutihuëpi cajequë Jesús i ye'yacohua'ire caëña, yecohua'ire mësarua ñase'e quëama'pë, yë'ë ju'isiquëpi huëisi maca quëajë'ë, caëña. ¹⁰Jaje caëna, iohua'ise'e yahue de'huase'ere pareña. Jaje pajë coa sa'ñe seteña, iquere caë'ni, ju'isiquëpi huëisi maca quëajë'ë caquë.

¹¹Jaje pa'ina, Jesure seteña:

"¿Me yo'ojë cuañese'e ye'yacohua'i Elíaspi du'ru daiye pa'iji, cayeni?"

¹²Cajëna, iipi sehuouña:

"Nuñerepa du'ru daija'quë api. Dani si'aye ne de'huaja'quë api. Cui'ne ¿me caquë'ni, toyase'e yë'ë Pai Mamaquë aye? Ai yo'oja'quë api. Cui'ne pajie ite coeja'cohua'i a'ë, caji. ¹³Jaje pa'iquë-ta'are yë'ë cayë tsoe Elías daji'i. Ini pai

iohua'i yëyeje yo'ohuë, toyase'e cayeye pa'ye."

Huatire Jesús Etose'e

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

¹⁴Jeteyo'je co'ireña, i ye'yacohua'i pa'i huë'ñana. Dani jai pai pa'ijëna, ñareña. Ñajëna, cui'ne i ye'yacohua'i ja're çoni sañope cajë pateña, cuañese'e ye'yacohua'ipi. ¹⁵Jaje cacohua'ipi Jesure ñani se jeoni huë'huëni pëpareña, de'loquëre pa'ni cuasajë.

¹⁶Ja maca Jesupi iohua'ire sequëña:

"¿Iquere sa'ñe yo'ojë care'ni, jaohua'i ja're?"

¹⁷Seina, iohua'i ja're pa'isiquëpi sehuouña:

"Ye'yaquë yë'ëpi dahuë, huati quë'ini, yë'ë mamaquëre cama'quëni më'ëni ña cuañosi'i caquë. ¹⁸Huatipi ite de'oye pa'ina, ne taoquë yo'oji. Yo'oquëna, siri yë'lopoja'a mëaquë cui'ne cuji qui'coquë yo'oji. Jaje yo'oquë tutu peoquë de'o huesëji. Më'ë ye'yacohua'ire eto saocajë'ë, caquë seni jujahuë, ne ti'añe peojëna."

¹⁹Caquëna, Jesupi caëña:

"¿Maija'quëpi necaiquë api cuasama'cohua'i! ¿Mësarua ja're yë'ë tsoe aquëpi pa'iyë? ¿Je ja'ye tsoerepa mësarute quë-coquë çocai pa'ija'quë a'ni, jaje huesëto? Dajë'ë, tsihua'ëre." ²⁰Caëna, darena, huatipi Jesure ñani, hue'hue dahuë nequëna, sa tani tearojani siri yë'lopoja'a etoquë yo'ouña.

²¹Jaje yo'oquëna, ñani Jesús caëña, pëca ja'quëre:

"¿Je ja'ye tsoe jaje yo'oquë pa'iquë'ni?"

Caquëna, pëca ja'quëpi caëña:

"Tsihua'ë pa'inë aquë api. ²²Yequere toana, tsiayana huani jeosi'i, caquë yo'oquë api, jaiye. Jaje pa'ina, më'ëpi yëquëre oi çocajë'ë, de'hue."

²³Caquëna, Jesupi caëña:

“Më'ëpi neñe pa'iji, cuasaquë pa'ito neñe pa'iji, si'aye.”

²⁴Caquëna, tsihua'ë pëca ja'quëpi cuiña:

“Neñe pa'iji, cuasayë. Çocaijë'ë, ai jerepa jaje cuasa ja'ñere.”

²⁵Ai jerepa jai pai tsi'si daijëna, ñani huatire caëña:

“Huati asama'quë cui'ne cama'quë, yë'ëpi më'ëre cayë, etajë'ë. Iquë tsihua'ëre jeoni sani cui'naëni cacaye pajë'ë.”

²⁶Caquëna, huatipi cuini yeque hue'hue dahüë se ne çouña. Neni ju'ise'eje pa'ire jeoni saquëña. Jare ñani yecohua'i ju'isiquë pa'iji, careña. ²⁷Jaje cajëna, Jesupi ite jëtëna tseani naë huëo nëcouña.

²⁸Ja maca Jesús huë'ena cacaëna, i ye'yacohua'ipi setëña:

“¿Me yo'ojë yëquë huatire eto saoye pare'ni?”

²⁹Cajëna, Jesupi caëña:

“Ñeje pa'i huatire cato coa aima'pë cui'ne Maija'quëre señepi eto saoye pa'iji.”

Tijupë Jesús Capi, i Ju'iñe Ayere

(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

³⁰Jaropi saijë Galileaja'a tëto sateña. Paije huesëjëna, sasi'i cuasaëña, Jesús.

³¹Ja mu'se cato Jesús i ye'yacohua'ini quëaquë cuquëña. Yë'ë Pai Mamaquë cato tseä cuañosiquë pa'ija'quë a'ë. Jaohua'ipi huani jeoja'cohua'i a'ë caëña. Cui'ne caëña, toaso mu'seña pa'i maca ju'isiquëpi huëija'quë a'ë. ³²Jaje quëaquëna, i ye'yacohua'i asa t'i'añe pareña. Pajëta'a seni asaye pareña, ca'rajë.

Nepi Jerepa Do'i Pa'iquë

(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

³³Capernaum daripëna t'i'ani huë'ere pa'i maca Jesupi sequëña:

“¿Iquere mësarü ma'a daini sa'ñe yo'ojë care'ni?”

³⁴Caquëna, sehuoma'pë pateña. Nepi jerepa pa'i pa'ija'quë a'ni, cajë sa'ñe yo'ojë casicohua'ipi ma'a dai maca.

³⁵Pajëna, ja'rüni ñu'i doce i ye'yacohua'ire caëña:

“Si'aohua'ire tëto saisiquë pasi'i, cani si'aye yecohua'ire necaiquë jo'yaë pa'ie pa'iji.”

³⁶Jaje ca tējini tsihua'ëre jopore pana nëconi, su'cuani caëña, jaohua'ire:

³⁷Yë'ëje pa'ire cuasajë tsihuaëre de'oye yo'ocaini yë'ëni yo'oye pa'iji. Yë'ëre de'oye yo'okuë cato yë'ëse'ere de'oye yo'oye peoji, cui'ne yë'ëre jëjo daosiquëreje de'oye yo'ocaiye pa'iji.”

Maire Sañope Yo'oma'quë Pani Maire Çocaiquë Api

(Mt 10.42; Lc 9.49-50)

³⁸Ja maca Juanpi caëña:

“Ye'yaquë, yëquë ñahuë, më'ë mamipi caquë huatire eto saoyëre. Ñani yo'oma'ë cajë ësehuë, mai ja're çoni cui'maquëpi yo'okuëna.”

³⁹Caquëna, Jesupi caëña:

“Ësema'pë pa'ijë'ë, yë'ë mamipi cajë pai yo'o t'i'a ma'ñe yo'ocohua'ire. Jaohua'i cato yë'ëre sañope cama'cohua'i a'ë. ⁴⁰Maire sañope yo'oma'quë cato mai t'e'tere pa'iji. ⁴¹Mësarüni yecohua'ipi yë'ë do'ipi cajë oco mañare ocuacohua'i pani de'huacaisi co'amaña pajä'cohua'i a'ë, mësarü Cristo acohua'ini de'oye yo'osi do'ire.

Co'aye Yo'oyena Tajiñe

(Mt 18.6-9; Lc 17.1-2)

⁴²Tayo yo'oyena ne taoquëre cato, quëna pëpi ñaje tēcana sëani jai tsiyana jeo deo'ñe pa'i api, a'ricohua'ipi yë'ëre cuasacohua'ire co'a de'huaquëre. ⁴³Jaje pa'ina, cayë më'ë jëtëpi tayo yo'oyena saco pa'ito tëto tējajë'ë. Ai jerepa de'oji, pa'i hue'ñana peo tupëpi cacato toa ye-

jana saiye peoye, ⁴⁴pecoje ju'ima'tona cui'ne toaje yayama'tona. ⁴⁵Më'ë në-cayopi tayo yo'oyena saco pa'ito têtö tējǎ'ë. Ai jerepa de'oji, pa'i hue'ñana peo tupëpi cacato. Ai jerepa co'aji, caya nëcañoa hue'equëpi toa vejana saito. ⁴⁶Jaro pecoje ju'ima'tona cui'ne toaje yayama'tona. ⁴⁷Panita'a më'ë ñacoapi tayo yo'oyena saco pa'ito dutani jëcojǎ'ë. Ai jerepa de'oji, Diusu cuañe tǎ'tena te'e ñacoa hue'equëpi cacato. Ai jerepa co'aji, caya ñacoa hue'equëpi toa vejana saito. ⁴⁸Jaro pecoje ju'ima'tona cui'ne toaje yayama'tona. ⁴⁹Si'ahua'li toapi ne de'huasichhua'li pa'ija'cohua'li a'ë, cui'ne si'aye Maija'quë coa isiye cato asipi, ne de'huase'e pasipi. ⁵⁰Asipi io sēñere carajaisico pani co'aji, hua'li saraye. Jaje pa'ina, cayë: Mësaru sǎi ja'ñere ne huesoma'pë pa'ijǎ'ë, pai ja're sañope yo'oma'pë jo'cua de'oye pa'ijǎ'ë.”

**Jesús Ye'yase'e Nomiore
Jeocoye Ayere**

(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

10 Ye'ya tējini Capernaum sani Jordán ña oca tǎ'tena saquëña, Judea vejana. Jaron a jai pai tsi'sireña, i pa'i hue'ñana. Tsi'sirena, ye'yaëña, i ye'yaye sēte. ²Fariseo paipi neñañu'u cajǎ seteña, ñeje:

“¿Nějore jeoñe deoquë?”

³Cajëna, ipi sehuouña:

“¿Moisés me cuañei'ni, mësarute?”

⁴Caquëna, careña:

“Moiséspi cuañepi pai ëjaëpi nëjore jëoco toya ja'o necaquëna, jëcoyoe pa'iji.”

⁵Cajëna, Jesupi caëña:

“Ja cato Moisés cuañepi mësaru joyopi de'oye cuasama' do'ire. ⁶Ja'a Maija'quë si'aye veja pa'iyë de'hua maca ëmëre cui'ne nomiore de'huapi. ⁷Ja do'ire huejani pëca ja'quëre cui'ne pëca ja'core jëoni nëjona tsioni pa'iyë pa'iji. ⁸Ja maca caya hua'li pa'iyë pañë. Coa te'i-

je pa'iohua'li pa'iyë. ⁹Ja do'ire nëjore jeoñe co'aji, Maija'quë de'oye ñacai tsiose'ere.”

¹⁰Huë'ena co'isi maca i ye'yacohua'ipi Jesure cui'nare seni coreña, nuñerepa asañu'u cajë. ¹¹Cajëna, Jesupi caëña:

“Nějore jëoconi yecore huejaquë pani yeconi nomiore yo'oji, co'aye nëjore paquëta'a. ¹²Nomiopi ëjère jëococopi yequëre huejaco pani ëmëre yo'oco, ëjère pacota'a, jaoje co'aye yo'oco.”

Jesús Tsire De'oyerepa Cacaiye

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³Jesús quë'rona tsire dareña, ipi pa-picaia'quë cajë. Jaje yo'ojëna, i ye'yacohua'ipi tsire dacohua'ire dama'pë Jesús quë'ro cajë ëserëña. ¹⁴Jaje ësejëna, Jesupi ñani pëi caëña, jaohua'ire:

“Coa ñajǎ'ë, tsire iohua'ise'e daijajǎ, ësema'pë. Ma'tëmo cato jaohua'ije pa'iohua'li tsecoa. ¹⁵Nuñerepa cayë, mësarute. Maija'quë cuañe tǎ'te cacaye peoji, tsije pa'iohua'li pa'iyë pani.”

¹⁶Caní tsire su'cuani siopëna jëñapi patoquë de'oye pa'ijǎ'ë, cacaquëña.

**Posëpi Jaiye Co'amaña
Paquëpi Jesure Case'e**

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

¹⁷Jaje yo'o tējini Jesús saina, te'i huë'huë tōme dani do're ja'runi caëña:

“De'o ye'yaquë, ¿me neja'quë a'ni, ti pa'iyere ti'asi'i caní?”

¹⁸Caquëna, Jesupi caëña:

“¿Me yo'oquë yë'ere de'oquë caquë'ni? Peoji, de'oquë. Coa Maija'quëse'e de'oquë pa'iji.

¹⁹Maija'quë cuañese'e më'ëpi asayë, paire huani jeoma'ë pa'ijǎ'ë. Yequë paconi yo'oma'ë pa'ijǎ'ë. Co'amaña ñama'ë pa'ijǎ'ë. Cosoma'ë pa'ijǎ'ë, yecohua'ire. Më'ë ja'quëre cui'ne më'ë ja'core de'oye oi necajǎ'ë, co'aye cama'ë.”

²⁰Caquëna, Jesure ipi caëña:

“Ye'yaquë, yë'ë cato tsihua'ë pa'inëna, iye cuañese'e asani si'a mu'seña de'oye sehuohuë.”

²¹ Caquëna, Jesupi ìte oi ñani caëña:

“Ja yë'ta'a te'o carapi. Sani si'aye më'ë co'amaña isijë'ë. Isini ja curire peocohua'ina coa isijë'ë. Jaje yo'oni ma'tëmona jaiye paja'quë, isi tējini daijë'ë, yë'ë ja're conì.”

²² Jaje caquëna, posëpi oi saquëna, jaiye co'amaña paquë sëte.

²³ Saquëna, Jesús ñani ìte ye'yacohua'ire caëña:

“Jaiye co'amaña pacohua'ire ma'tëmo ma'a cacaye ai jëaji.”

²⁴ Caquëna, ìte ye'yacohua'ipi ai cuasareña. Cuasajëna, Jesupi ca couña:

“Huau dohuë, curiquëpi si'aye tì'añë cuasacohua'ì ma'tëmo ma'a cacaye peoji. ²⁵ Tì'añë paji, camellore miu ñaca cojeja'a jua etojaiñe. Jaje pa'ina, jaiye co'amaña paquëre cato ai jerepa jëaji.”

²⁶ Jaje caquëna, asani ai cuasa co'me huesësicohua'ì pa'ijë seteña:

“Jaje pa'ito ¿nepi huaso cuañosicohua'ì pa'ija'cohua'ì a'ni?”

²⁷ Sejëna, Jesupi jaohua'ire ñani caëña:

“Pai cato ne tì'añë peoji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë cato ne tì'añë pa'iji. Maija'quëre cato si'aye ne tì'añese'e pa'iji.”

²⁸ Caquëna, Pedropi caëña:

“Èjaë, yëquë co'amaña si'aye jëoni më'ëre tuë'ë.”

²⁹ Cajëna, Jesupi caëña:

“Nuñerepa cayë, mësarute. Huë'ere, a'yëohua'ire, yo'jeohua'ire, ja'quëre, ja'core, nëjore, mamajëre, yejaña yë'ë do'ire cui'ne huaso coca do'ire jëosicohua'ì pani, ³⁰ iye yejana cien jerepa paja'cohua'ì, huë'e, a'yëohua'ire, yo'jeohua'ire, ja'core, mamajëre, yejaña paja'cohua'ì a'ë, cui'ne yecohua'ipi josa yo'oye cui'ne ma'tëmona ti pa'iyere tì'a'ja'cohua'ì a'ë. ³¹ Jaje pa'iquëta'are yure

jerepa pa'iohua'ì pa'isicohua'ipi jeteyo'jere, pa'ija'cohua'ì a'ë, cui'ne yure jeteyo'jere pa'isicohua'ipi jerepa pa'iohua'ì pa'ija'cohua'ì a'ë.”

Jesupi I Ju'i Ja'ñere Quëaye

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Jesupi du'ru saina, i ye'yacohua'ipi jeteyo'je saë'ë, Jerusalëna tumaquëna. Saijëta'a merepa yo'oye pa'ija'coa'ni cuasajë quëquë huesësicohua'ipi saë'ë. Saijëna, ja maca Jesupi iohua'ise'ere soini ìte yo'lo ja'ñere, ³³ ñeje caëña:

“Ñañë, mai Jerusalëna saiye. Jaron a Pai Mamaquëre Maija'quë huë'e ñacaicohua'ì ëjaohua'ina cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ina tseani isija'cohua'ì a'ë. Isirena, jaohua'ipi yequë paina se isija'cohua'ì a'ë, huani jëoja'quëre. ³⁴ Isirena, jaohua'ipi yë'ëre cue'cuejë copi tse'seja'cohua'ì a'ë. Jeteyo'je yë'ëre huani jëoja'cohua'ì a'ë. Huani jëorena, toaso mu'seña tasiquëpi huajëquë huëija'quë a'ë, yë'ë.”

Jacobo Cui'ne Juan Sëse'e

(Mt 20.20-28)

³⁵ Ja maca Zebedeo mamajëpi Jacobo cui'ne Juan Jesús quëno macana dani seteña:

“Ye'yaquë, yëquëre necaijë'ë.”

³⁶ Cajëna caëña:

“¿Iquere necaiye'ni?”

³⁷ Caquëna, jaohua'ipi careña:

“Më'ë cuañe te'te de'o hue'ñiare pana ëjaërepa de'oni ja'ru maca yëquëre më'ë ëja te'tena te'ire cui'ne më'ë ari te'tena te'ire ñojë'ë.”

³⁸ Sejëna, Jesupi caëña:

“Mësar u huesëjë coa señë. ¿De'hue mësar u yë'ë sëje cono ucu tì'añë panita'a de'hue mësar u yë'ë do cuañoñeje pa'ye pa'ito tëto sani tì'añë? Yë'ë cato ai yo'loja'quë a'ë.”

³⁹ Caquëna, sehuoreña, ìte:

“Yëquëje yo'lo tì'aja'cohua'ì a'ë.”

Cajëna, Jesús jaohua'ire caëña:

“Jaje pa'ire paji. Yë'ë ai yo'ose'eje mësaruje ai yo'oja'cohua'i a'ë. Cui'ne yë'ë do cuaños'eje pa'ye mësaruje do cuañoja'cohua'i a'ë. ⁴⁰ Yë'ë ëja tël'huina cui'ne yë'ë ari tël'huina ñu'liñe isiye peoji. Jã cato Maija'quëpi isi ja'ñe a'ë, i caquë ne de'huasicohua'ina.”

⁴¹ Jare asani diez, i ye'yacohua'ipi Juanre cui'ne Jacobore sañope pëti huëoreña. ⁴² Jaje sa'ñe pëijëna, Jesupi jaohua'ire soini caëña:

“Iye yeja cuañe ëjaohua'i cato si'aye ëjaohua'irepa de'ocohua'i a'ë. Cui'ne iohua'i meñe acohua'ipi ëjaohua'ire pa'ë, cuasajë iohua'ini ca'rajëna, pa'icohua'i a'ë. ⁴³ Mësaru cato yeque yo'oye pa'iji. Pai ëjaë pasi'i, cani yecohua'ini necaiquë pa'ie pa'iji. ⁴⁴ Cui'ne ai jerepa du'ru aquë pasi'i cani si'aohua'ire necaiquëpi jo'yaë pa'ijë'ë. ⁴⁵ Yë'ë Pai Mamaquë daima'ë pa'ë, paipi necaijajë caquë. Yë'ëpi paini necasi'i caquë da'ë. Yë'ë ju'i do'ipi si'aohua'ire huasoyere caquë da'ë.”

Bartimeore Ñama'quëre Jujuse'e

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶ Jericó daripëna ti'asicohua'ipi iti daripëpi etareña, Jesús cui'ne i ye'yacohua'i cui'ne jai pai coní. Jaro eta hue'ñare Bartimeo ñama'quëpi da saicohua'ini curiquë sei ñuquëña, Timeo mamaquëpi. ⁴⁷ Ñu'iquëpi Jesús Nazaret aquëpi daiji asani cui huëouña:

“¡Jesús David mamaquë, yë'ë macare cocaijë'ë! ¡Ai yo'oyë!”

⁴⁸ Caquëna, paipi pëijë ite careña:

“Cama'ë pa'ijë'ë.”

Cajëna, ai jerepa tutu ca couña:

“¡David mamaquë yë'ëre oi necaijë'ë! ¡Ai yo'oyë!”

⁴⁹ Caquëna, asani Jesupi caëña:

“Daijë'ë cajë'ë, ite.”

Caëna, ñama'quëre careña:

“Ai pequë maca huëni saijë'ë, i quë'rona. Më'ëre soiji, ipi.”

⁵⁰ Carena, esa i ëmëje'e ju'icore se dutani Jesús quë'rona saquëña, tsoe nëine peoyerepa. ⁵¹ Jesús quë'rona saquëna, caëña, ite:

“¿Me necaiyete yëquë'ni, më'ë?”

Caquëna, ñama'quëpi caëña, ite:

“Ëjaë, yë'ë de'oye ñañere yëyë.”

⁵² Caquëna, Jesupi ite caëña:

“De'oji, de'hue jujuquë api cuasato jujucasi'i, më'ëre.”

Ca macarepa sëtani ñaëña. Ñani Jesús ja're saquëña.

Jesús Jerusalén Cacase'e

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

11 Jerusalén ja'ye macana ti'ani Olivos cutihuë je'ñerepa daripëa Betfagé cui'ne Betania daripëare pa'i Jesupi cayaohua'ire i ye'yacohua'ire jëjo saouña.

² Ñeje caquë:

“Je tel'te a'ri daripëna sani ti'a maca mësaru ñaja'cohua'i a'ë, burro posëre papi paireje hue'ema'quëni, sëasiquëni. Nëina, joyeni dajë'ë. ³ ¿Yecohua'ipi me neñu'ju saye'ni? cacohua'i pa'ito cajë'ë: ‘Ëjaëpi cusu'i caquëna, sayë. Cuni tëjini jëo daija'cohua'i a'ë,’ cajë'ë.”

⁴ Caëna, sani burrore ti'areña, ma'are sëasiquëpi hue'sere nëina, caca sa'ro yë'quë macare. Ñani ite joyereña.

⁵ Joyejenä, iti maca pa'icohua'ipi careña:

“¿Me neja'quëni burrore saye'ni?”

⁶ Cajëna, Jesús case'eje careña. Ca-jëna, de'oji. Sajë'ë, careña. ⁷ Carena, Jesús quë'rona burrore dareña. Dani iohua'i cañapi burro jetena jajereña. ⁸ Mëni ja'runa jai pai iohua'i cañapi, i sai ma'ana jaje qereña. Yecohua'ipi jaiye ja'o tëteni da qereña, i sai ma'ana.

⁹ Du'ru saicohua'ipi cui'ne jeteyo'je saicohua'ipi sihuajë cuireña:

“De'ouquërepa daiji, Maija'quë jëjo daoquë. ¹⁰ I cuañe maca jerepa de'oye pasio. Mai ñecuë David maca cuañe maca pa'ise'ejë Maija'quë ai de'o'ji.”

¹¹ Jerusalénna cacani Maija'quë huë'ena sani cacani si'a huë'e ñani na'i huesëquëna, Betania quë'rona i doce ye'yacohua'i ja're con saquëña.

Jesupi Higuera Soquë Yëre Pui Case'e (Mt 21.18-19)

¹² Ñatasi mu'se Betaniapi saijëna, Jesure ai ëaëña. ¹³ Ai ëaquëna, so'opi señaquë, higuera soquë yëpi ja'o quëi ñëpi nëcaña. Nëcacona, iti ca pa'ima'quë caquë saquëña. Sani ñaquëna, coa ja'ose'e paquëña, iti quëima'a tëcahuë sëte. ¹⁴ Pa'ina, Jesús iti ñëre caëña:

“Yureta'a pai ocueye peosipi, më'ë quëise'e.”

Jaje caquëna, i ye'yacohua'ipi asareña.

Jesupi Maija'quë Huë'ena Tsoa To'se'e (Mt 21.12-17; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Ja jeteyo'je Jerusalén ti'ani, Jesús Maija'quë huë'ena cacani co'amaña huerojë cui'ne co'amaña isicohua'ire eto saña. Curiquë cambia mesaña jë'je taño sauña. Cui'ne su'tere isicohua'i ñu'i sai jë'je taño sauña. ¹⁶ Maija'quë huë'ena co'amañare saye ëseña. ¹⁷ E'seni ye'yaquë caëña:

“Toya pëpë caji: ‘Yë'ë huë'e cato si'a pai Maija'quëre se huë'e hue'yoye pa'iji.’ Jaje pa'iquëta'are mësaruru cato co'amaña ñacohua'i tu'aro neni yo'oyë.”

¹⁸ Jaje caquëna, asani Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi Jesure huani jëonere careña: ¿Me huani jëoja'cohua'i a'ni? cajë. Yecohua'i cato airepa de'oye ye'yaquë'ni cuasareña. Ja do'ire ëjaohua'ipi Jesure ca'rajë huani jëonere

careña. ¹⁹ Ñami de'ouquëna, Jesús pai daripëpi tirona saquëña.

Higuera Soquë Yë Cuënese'e

(Mt 21.20-22)

²⁰ Ñatasi mu'se nea huë'ña saijë ña-jëna, higuera soquë yë tsoe sucua mañaque cuëne huesësicopi pa'iona, ñareña.

²¹ Ñani ja maca Pedro, Jesús case'ere cuasa ñajani caëña, ite:

“Ye'yaquë ñajë'ë, më'ë casi ñëre, tsoe cuëne huesësicopi pa'ico.”

²² Caquëna, Jesupi i ye'yacohua'ire caëña:

“Nequëre papi cuasajë'ë, Maija'quëre. ²³ Nuñerepa cayë, mësarute. Iye cutihuëre tsiayana jëjo saoye yëni Maija'quëre nequë api cuasani seto neñe pa'iji. ²⁴ Nuñerepa cayë, Maija'quëre seni isija'quë api cuasato isiye pa'iji. ²⁵ Maija'quëre se maca yequere sañope yo'oye pacohua'ipa'ini sai de'huacaijë'ë, Maija'quë ma'tëmo aquëpi mësaruru co'aye tayo yo'ose'e sai de'huacaija'quëre. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are mësarupi sai de'huacaima'cohua'ipa'ito mësaruru ja'quë ma'tëmo pa'iquëjë mësaruru tayose'e sai de'huacaiye pasipi.”

Jesús Cuañëñerepa Pa'ie

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷ Ja maca Jerusalénna co'ireña. Co'ini Jesús Maija'quë huë'ëja'a cu'ina, Maija'quë huë'e ñacaicohua'iejaohua'ipi cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi cui'ne aiohua'ipi Jesús quë'rona dani ²⁸ ite seteña:

“¿Ique cuañëñepi iye më'ë yo'ouquë'ni? ¿Nepi më'ëre cuañëquë ëjaëre carena, yo'ouquë'ni?”

²⁹ Cajëna, Jesupi caëña:

“Yë'ëjë mësarute ses'i te'ore. Mësarupi yë'ë señere sehuorena, yë'ëjë quëasi'i, yë'ëre cuañëquëre jëjo daoquëre. ³⁰ ¿Nepi Juan iti doquëre

jëjo daore'ni, Maija'quë panita'a pai? Mësarupi sehuojë'è."

³¹ Jaje caëna, sa'ñe careña, ñeje:

"Maipi Diosu jëjo daosiquë pa'iji cato ipi sehuosipi '¿Jaje pa'iquëta'are mësarü me yo'ojë ite care paji cajë asaye pare'ni?' ³² Cui'ne paipi cuañesiquë pa'iji cayeje pañu'u."

Si'a pai Juanë Maija'quë cocare quëaquë paji'i, cuasa do'ire ca'rajë.

³³ Jaje cani Jesure careña:

"Huesëyë."

Cajëna, Jesupi caëna:

"Cui'ne yë'ëje, yë'ë cuañe tutu quëaye pañë."

Co'acohua'i Yo'oye Ayere Quëaye

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

12 Ja maca Jesús pai yo'oyeje pa'ye caquë quëaëña, ñeje:

"Paji'i, tel'i pai yeja paquë. Jaje pa'ipi tapi, cuiya'i. Tani tu'rihuë tëhuopi. Cui'ne cuiya'i suni de'huaja'toje nepi. Cui'ne cuiya'i tsio ëmë huë'epi tuijë si'a tsio ñaja'core nepi.

Jaje si'aye ne tējini co'amaña necaico-hua'ini isi nëoni saji'i. ² Tëaye t'asi maca i jo'yare jëjo daopi, co'amaña necaicohua'i quë'rona ite cajë necaise'e pa'iji, caquë. ³ Jaje jëjo daosiquëta'are co'amaña necohua'ipi tseani si'seni isima'pë jëjo saohuë. ⁴ Jaje yo'orena, iti tse aquëpi yequëre jëjo saopi. Jëjo saouna, jaëreje quëna pëapi jeahuë. Cui'ne siopë-je a'si quë'ire tea ju'ijë yo'oni jëjo saohuë. ⁵ Jaje yo'oruje iti tse aquë ja yë'ta'api yequëre jëjo sao copí. Jëjo saosiquëni jaëni coa huani jeohuë.

⁶ Jëjo saokuë pequë yureta'a i mamaquëre pani jëjo saopi, yë'ë mamaquëre cato yo'oye peoji caquë. ⁷ Jaje caquë jëjo saosiquëta'are co'amaña necohua'ipi ñani 'iquëpi si'a co'amaña paja'quë api huani jeoni maipi iti tse acohua'i neñu'u,' cani

huani jeohuë. ⁸ Jaje yo'oni tseani huani jeoni i capë hue'sena jeocohuë."

⁹ Jaje quëa tējini Jesús sequëña:

"¿Me yo'oja'quë a'ni, iti yeja aquë?" Cani caëna, iti yeja aquë cato dani, huani jeaja'quë api, co'amaña necohua'ire. Huani jeoni yecohua'ina isija'quë api.

¹⁰ ¿Ñama'cohua'i a'ni toya pëpë caye? Ñeje caji:

Quëna pëa huë'e necohua'i yo'o jujani jeocosi quëna pëpi yure cato huë'ehuërepa ui quëna pë de'oye iti quëco pacorepa.

¹¹ Iye cato ëjaëpi jaje yo'opi. Jaje yo'ose'ere de'oyerepa yo'o u'ni cajë ñañë, mai.

¹² Casi maca Jesure tseañu'u cajë yo'oreña. Jesupi yo'ose'eye pa'ye caquë iohua'i yo'oyere caëna, asani pëijë yo'oreña. Jaje yo'ojëta'a tseañe pareña, paini ca'rajë. Jaje pa'ina, yo'oma'pë pateña.

Jesure Sese'e Pa'i Do'i Sañere

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³ Ja jeteyo'je Jesús quë'rona fariseo acohua'ire cui'ne Herodes acohua'ire jëjo daoreña, jaohua'ipi ite neñajajë cajë. ¹⁴ Jaje daisicohua'ipi Jesure careña:

"Ye'yaquë, yëquë asayë, më'ë nuñerepa caquëpi pa'iyë, pai cayere asama'quëpi nuñerepa Maija'quë cocare caquëpi paire si'aohua'ire si'a yë'quë maca caquëpi pa'iyë. Jaje pa'ina, ¿de'oquë pa'i do'ire romano pai ëjaëna sañe, panita'a pañe?"

¹⁵ Cajëna, Jesupi tsoe iohua'í coa caye asani caëna:

"¿Me neñu'ju yë'ëre cosojë neñañu'u cajë caye'ni? Dajë'ë, curiquë të'quire ñaja'core."

¹⁶ Darena, Jesús ñani sequëña:

"¿Ne tsia'ni ico? ¿Cui'ne, ne mamire toyasicoa'ni?"

Caquëna, sehuoreña:

“Romano paì ëjaë mamipi toyasicoa.”

¹⁷ Cajëna, Jesupi caëña:

“I tseco pa'ito ina isijë'ë. Maija'quë tseco pa'ito Maija'quëna isijë'ë.”

Jaje sehuouna, airepa de'oyerepa caë'ni, cuasareña.

Ju'isicohua'i Huëiye Pa'iquë Cajë Seña.

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40)

¹⁸ Jesure ñañu'u cajë dateña, saduceo paì acohua'ipi. Jaohua'i cato ju'isicohua'i huëiye peoji cacohua'i pateña. Jaohua'ipi careña, ñeje:

¹⁹ “Ye'yaquë, Moisésipi yëquere toyani jeoca'aji'i, maja'yëpi huejani mamajëre peoquë ju'isiquë pa'ito yo'jeipi huejani mamajëre pacaiye pa'iji, maja'yë do'ire. ²⁰ Te'ipi siete mamajë ëmëohua'ire paëña. Paquëna, jaohua'i aquë maja'yëpi huejani mamajëre peoquë juji'i. ²¹ Juquëna, yo'jeipi hualjeore huejapi. Jaëje mamajëre peoquë juji'i. Juquëna, yo'jeipi huejani cui'ne yo'opi. ²² Jare jajese'e si'a tsëcapë hualjeore huejajë juju sahuë, si'aohua'i mamajëre peocohua'i. Ja jeteyo'je ioje juco'ë. ²³ ¿Jaje pa'ito ju'isicohua'i huëi maca ne nëjo pa'ija'coa'ni, te'oni siete pairepa huejasico?”

²⁴ Cajëna, Jesupi sehuouña:

“Mësaru coa tayo huesëjë cayë, Maija'quë tuturepa cui'ne Maija'quë toya pëpë ñama' do'ire. ²⁵ Ju'isicohua'ipi huëisicohua'i cato huejaye peoji. Mamajëre isiye peoji. Ma'tëmo huiñaohua'ije pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁶ ¿Ju'isicohua'i huëiye ayere, toyase'e mësaru ñama'cohua'i a'ni, Moisés toyase'e jaropi caji, Maija'quë a'ri soquë yëpi toaje pa'io tsë'isicopi case'ere? ‘Yë'ë cato Abraham Diusu a'ë, Isaac Diusu a'ë, cui'ne Jacobo Diusu a'ë.’ ²⁷ Diusu cato ju'isicohua'i Diusu peoji, huajëcohua'i Diusupi. Jaje

pa'iquëta'are mësaru coa tayo huesëni yo'ojë cayë.”

Si'a Cuañese'e Jerepa Pa'ye

(Mt 22.34-40)

²⁸ Sa'ñe yo'ojë cajëna, Jesupi si'aye tayoma'ë sehuoquëna, asasiquëpi cuañese'e ye'yaquëpi titani sequëña:

“¿Jeco a'ni, du'ru macarepa huëo maca cuañesico jerepa pa'io?”

²⁹ Caquëna, Jesupi caëña:

“Du'ru macarepa cuañese'e si'aye jerepa pa'io cato caji: Israel paì asajë'ë, mai Ejaë Diusure. Jaëse'e te'li pa'iji. ³⁰ Oijë'ë, Ejaë Diusure si'a më'ë yëyepi, si'a më'ë joyopi, si'a më'ë cuasayepi cui'ne si'a më'ë tutupi. Jaje caji, cuañese'e du'ru macarepa aye si'aye jerepa pa'ye. ³¹ Cayaye acoje jare cui'ne pa'io. Jaopi caji ñeje: ‘Oijë'ë, më'ë quëno maca pa'iquëre më'ëja'a co'ye oiyeye pa'ye.’ Yeque jerepa pa'ye peoji.”

³² Jaje sehuouna, cuañese'e ye'yaquëpi caëña:

“De'oyerepa cahuë, më'ë ye'yaquë. Peore paji, yequë Diusu. Te'li pa'iji, Diusu. Nuñerepa cahuë, më'ë. ³³ Jaje pa'ina, Maija'quëre si'a më yëye oiyepi si'aye më asaye oiyepi cui'ne si'a joyo oiyepi cui'ne si'a tutu oiyepi, cui'ne mai quëno maca pa'iquëre co'ye oiyeye pa'yepi, ja oiyepi jerepa pa'ye a'ë, Maija'quëre isiye, cui'ne ëojë seña jerepa.”

³⁴ Si'aye nuñerepa caquëna, Jesupi ñani caëña:

“Më'ëre Maija'quë cuañe te'te so'ore pa'iyepi paji.”

Jaje caëna, asani yecohua'ije ite seni coñe pareña, si'aye asaquë api cajë.

Ne Mamaquë A'ni, Cristo

(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

³⁵ Maija'quë huë'ena ye'yaquë Jesús caëña:

“¿Me yo'ojë cuañese'e ye'yacohua'i Cristo cato David mamaquë api cayë'ni?”

³⁶ David jare ipi capi. Maija'quë joyopi quëaquëna, ñeje capi:

Ëjaëpi capi, yë'ë Ëjaëre:

'Yë'ë ëja tē'tena ja'rujē'ë,

yē'ëpi mē'ere sañope yo'ocohua'ire mē'ë quëo huë'ehuëna tē'ya me macaja'a.'

³⁷ ¿Jaje pa'ito me Cristo David mamaquë pa'iquë'ni, Davidpi Cristore yë'ë ëjaë hue'yoto?"

Jaje caquëna, jai pai tsi'sisicohua'ipi ai yëjē asareña.

Jesupi Sañope Case'e Cuañese'e Ye'yacohua'i

(Mt 23.1-36; Lc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Jesupi caëña, i ye'ya maca:

"De'hua ñajē'ë, cuañese'e ye'yacohua'i yo'oye ye'yema'pë.

Jāohua'i cato tsoa caña suñani cui'ne paipi de'oye pëpajajë cajë yo'ocohua'i a'ë.

³⁹ Jāohua'i cato de'o ñu'i saire pai tsi'si hue'ñana co'eni ja'rucohua'i a'ë, cui'ne de'o hue'ñana aoje aicohua'i a'ë.

⁴⁰ Hua'jeohua'i huë'ña jiojē yo'ocohua'i a'ë. Paipi de'ocohua'ire pa'ë cajajë cajë tsoaye Maija'quëre señë cajë yo'ocohua'i a'ë. Jāohua'i a'ë, iti jerepa si'se cuañoja'cohua'i, jaje yo'osi do'ire."

Peocopi Isise'e

(Lc 21.1-4)

⁴¹ Jesús Maija'quë huë'ere paquëña, Maija'quëna curi isi mahuë jē'ñere pare. Jarote ñu'i ñaquëna, jaiye curi pacohua'i daijē iti mahuëna ayareña. ⁴² Ayajëna, ñaquë ñu'ina, hua'jeo maca curiquë peocopi dani caya cobre tē'ñare ayaoña, jai do'i peoyere.

⁴³ Jaje ñani i ye'yacohua'ire soini caëña:

"Nuñerepa cayë, mësarute. Jao hua'jeo co'amaña peocopi si'aohua'i curi ayaye jerepa ayao do'i quë'yerepa.

⁴⁴ Yecohua'i cato iohua'i huero ju-

jase'ere isiyë. Jaje pa'iquëta'are ico cato peocopi si'a mañare isi sao."

Jesús Quëase'e Maija'quë Huë'ere Nejo Ja'ñere

(Mt 24.1-2; Lc 21.5-6)

13 Maija'quë huë'epi Jesús eta maca i ye'yaquëpi caëña:

"iYe'yaquë, iye quëna pëare ñajē'ë, cui'ne jai huë'ñare!"

² Jaje caquëna, Jesupi sehuouña:

"¿Jai huë'ñare ñaquë caquë? Ja mē'ë ñase'le yequë mu'se, peo ja'ñe a'ë. Quëna pëapi tuñajë nese'le si'aye nejo ja'ñe a'ë."

Ja Yë'ta'a Yeja

Carajaima'ñë Iño Ja'ñe

(Mt 24.3-28; Lc 17.22-24; 21.7-24)

³ Ja maca Maija'quë huë'e jē'ñere pare Olivos cütihuë pa'icona sani Jesús ja'rusiquëpi ñu'ina, Pedro, Jacobo, Juan cui'ne Andrés coní pai asama'tona seteña:

⁴ "Je yëhua jaje yo'o ja'ñere mē'ë caë'ni, yëquëre quëajē'ë. ¿Me pa'ija'coa'ni, iti yo'o iño ja'ñe ja yo'oye ti'a maca?"

⁵ Cajëna, Jesupi sehuouña:

"De'huarepa ñajë pa'ijē'ë, mësarute coa cosojëna, sehuoye. ⁶ Jai pai yë'ë mamire cajë 'yë'ë a'ë, Cristo' caja'cohua'i a'ë. Jaje cajë coa cosojëna, sehuoja'cohua'i a'ë, jai pai.

⁷ Jaje pa'iquëta'are mësarupi huajo coca cui'ne uihuaye asacohua'i pani quëquëma'pë pa'ijē'ë. Ja cato jare jaje yo'oye pa'ina, yo'oji. Jaje yo'onije ja yë'ta'a carajaiñe peosipi. ⁸ Yequë pai tsëcapëpi yequë tsëcapëre se uihuaja'cohua'i a'ë. Cui'ne yequë yeja paipi se uihuaja'cohua'i a'ë. Si'a hue'ña yeja ñu'cu-eye pa'ija'coa. Cui'ne aopi peoquëna, ai ëa ju'ija'cohua'i a'ë. Cui'ne ai yo'oyepi pasipi. Iye pasipi, du'ru macarepa ai yo'oye.

⁹De'hua mäsaruja'a co'ye de'oye ñajë'ë. Mäsarute cato paipi tseani pai ëjaohua'ina isija'cohua'i a'ë. Jaohua'ipi cuañejëna, mäsarute pai tsi'si hue'ñana si'sejë yo'oja'cohua'i a'ë. Jaje yo'ojëna, mäsarupi yë'ë do'ire ññoja'cohua'i a'ë cuañecohua'i cui'ne si'a pai ëjaohua'i ña hue'ñana. ¹⁰Ja yë'ta'a carajaima'në de'lo cocare quëaye pa'iji, si'a hue'ña. ¹¹Mäsaruni ëjaohua'i quë'rona sasicohua'i pa'ito ¿me caja'cohua'i a'ni? cuasama'pë pa'ijë'ë. Cajë'ë, Maija'quë isi cocapi, ja maca cato. Jaje pa'ina, mäsarupi caye paja'cohua'i a'ë, Maija'quë joyopi caja'quë api. ¹²Te'le tsëcapë acohua'ipi yo'jeire panita'a maja'yëre quëa yehuoja'cohua'i a'ë huani jeojë'ë, cajë. Pëca ja'quëohua'ipi mamajëre quëa yehuoja'cohua'i a'ë, cui'ne mamajëpi pëca ja'quëohua'ire sañope yo'ojë huani jeoja'cohua'i a'ë. ¹³Si'a pai mäsarute coeja'cohua'i a'ë, yë'ë do'ire. Jaje pa'iquëta'are yo'lo jujama'quëpi huaso cuañoja'quë api nuñerepa yo'oquëpi.

¹⁴Maija'quëre quëacaiquë Daniel toy-aquë pa'aji'i, si'si nequëpi cui'ne coa nejoquëpi si'si pa'ima'tore pa'ina, ñani Maija'quë toya ja'o ñaquëpi asa ti'añe pa'iji. Ja maca Judea pa'icohua'ipi ai cutihuëana catiye pa'iji. ¹⁵Ja mu'se huë'e ëmëje'e totore pa'iquë pani caji'ni cacani co'amañare sasi'i caquë yo'oma'ë. ¹⁶Tsiore pa'iquë pani co'ini caña sasi'i caquë yo'oma'ë pa'ijë'ë. ¹⁷Ja mu'seña nomiohua'i tsj ëtapëa pa'icohua'i cui'ne tsj mañare pacohua'i ai yo'oja'cohua'i a'ë, teaye. ¹⁸Mäsaru cato Maija'quëni sejë'ë, sësë mu'seña catiye peoja'core. ¹⁹Si'aye ai yo'oye tëto saise'erepa pa'ija'coa. Ja mu'seña cato ai co'a mu'seña pasipi, yeja de'hua maca peopi. Cui'ne jeteyo'je peosipi, ja jerepa ai yo'oye. ²⁰Ja mu'seña Èjaëpi ja yo'oye tëama'quë pa'ito te'ijë jëaye peo'ñe pa'io. Jaje pa'iquëta'are i sahua-

sicohua'ini i paini caquë ja ai yo'oyere tëaquëna, yecohua'ijë con i jëaja'cohua'i a'ë.

²¹Mäsarute yecohua'ipi 'ñore pa'iji, Cristo ñajë'ë,' cacohua'i pa'ito asama'pë pa'ijë'ë, panita'a 'Jetore pa'iji.' Catoje sehuoma'pë pa'ijë'ë, iohua'i caye. ²²Coa cacohua'i daija'cohua'i a'ë. Yë'ë a'ë, Cristo cacohua'i, cui'ne Maija'quë cocare quëacohua'i a'ë cacohua'ijë daija'cohua'i a'ë. Jaohua'ipi pai yo'lo ti'a ma'ñere yo'lo ññoja'cohua'i a'ë, coa cosoñu'u cajë. Jaje yo'ojëna, Maija'quërepa sahuasicohua'ique jahua'ire sehuoye ja'i maca yo'oja'cohua'i a'ë. ²³Jaje pa'ina, mäsarute du'ru quëa nëohuë de'oye ñajë pa'ijë'ë, caquë.

Pa'i Mamaquë Dani Coñe

(Mt 24.29-35, 42-44; Lc 21.25-36)

²⁴Jaje ai yo'lo mu'seña tëto saisi maca yureta'a, ëjëpi yaya huesëja'quë api. Ñañëje miañe paja'quë api. ²⁵Ma'ñocoje ma'tëmopi tomeja'cohua'i a'ë. Jaje yo'lo maca ma'tëmo tuture paque tsasi-ja'coa. ²⁶Ja maca sirija'a tutu quë'ire papi cui'ne de'oquëre papi Pa'i Mamaquë daija'quë api. ²⁷Ja jeteyo'je i huiñaohua'ire cuañesipi, i sahuasicohua'ire cajes'e tutu jupëapi i paire tsi'sojë'ë, caquë si'a hue'ña pa'icohua'ire.

²⁸Higuera soquë yë yo'oye ayere ye'yejë'ë. Ja soquë yë cato huiña capëa pa'i maca je'nërepa ja'o eta huëcooa. Eta maca ñani cacohua'i a'ë, utëcahuë ti'aji. ²⁹Ja yo'oyeje pa'ye mäsarupi ñajëna, yë'ë case'epi ti'acquë tëto saina, ñajë je'në ja'yere eta sa'rore pa'iji cayë. ³⁰Nuñerepa cayë, ja yë'ta'a iye maca pa'icohua'i ju'ima'në tëto saija'coa, iye. ³¹Ma'tëmo cui'ne yeja pani jujani carajajajajë a'ë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë coca cato yë'ë case'jeje ti pa'i ja'ñe a'ë.

³²Iti mu'se cui'ne hora pai huesëyë. Huiñaohua'ijë cui'ne Maija'quë ma-

maquëje huesëji. Si'aohua'i huesëyë. Coa ja'quëse'e asaji, iti mu'se.

³³ Jaje pa'i do'ire, mësarú cato si'anë sëtasicohua'ijë pa'iohua'ipi ñajë sejë pa'ijë'ë, i dai hora huesëye sëte. ³⁴ Yë'ë dai maca cato te'i so'ona sai huëoni ja yë'ta'a huë'epi saima'në i jo'yare pai ñapere co'amaña yo'o ja'ñe isini cui'ne eta sa'ro ñacaiquëre cuañeni ñajë'ë cani saise'ëje pa'iyë a'ë. ³⁵ Jaje pa'ina, mësarú cato sëtasicohua'ipi pa'ijë'ë, coa si'anëpi, iti huë'e aquë tityayere huesëye sëte. Na'i maca, ñami jopo, mu'se, cura yë'i maca, panita'a nea huë'ña daima'quëni cajë. ³⁶ Yo'ojëna, cuasama'topi çaisicohua'ini títama'quëni de'hua ñajë'ë. ³⁷ Iye mësarute caye cato si'a paire cayë: 'Sëtasicohua'ipi pa'ijë'ë,' caquë."

Jesure Tseañu'u, Cajë Yo'oye

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

14 Israel pai Egíptopi etajë pa'ise'ere cuasajë yo'oye, cui'ne o'sa peo pan aiñe caya mu'seña cara maca, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi merepa Jesure coa cosojë tseani huani jeora'ye cajë. Iti yo'o ja'ñere co'ehuë. ² Careña, cui'ne pai tsi'sini sihuajë yo'o maca huaiye pañu'u, co'aye paipi cuasa co'me huesëni sañope ai yo'ojë cama'cohua'ini, careña.

Huëo Sëñepi Jesure Tsoacaise'e

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Jesús Betania daripëre paquëña, Simón ja'ju dahüë huë'equë pa'isiquë huë'ere, mesare ñuquëña, Jesús. Ñu'ina, te'o nomio jai do'i huëo së da'care quëna huëna tímësiconi dani Jesús siopëna iti da'capi dooña. Nardo da'case'e nescopi, yequeje co'mema'copi. ⁴ Iti maca ñu'icohua'ipi pëti huëoreña. Jaje pëti huëojë careña:

"¿Me yo'oco huëo së da'ca coa nejo-co'ni? ⁵ Iopi yecohua'ina se isico pani trecientos romano curiquë të'ña ner-a'o. Jaje yo'oni co'amaña peocohua'ire coçatira'o."

Jaje cajë iote coejë pëijë ñareña.

⁶ Jaje ñajëna, Jesupi caëña:

"Coa ñajë'ë, iose'e yo'oja'co. ¿Me yo'ojë josa caye'ni? Iye io yë'ere necaise'e cato de'o co'amaña'ë. ⁷ Co'amaña peocohua'ire si'anë mësarú ñajë paja'cohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato mësarú ña huë'ñare si'anë pa'iyë paja'quë a'ë. ⁸ Io cuasaye ja'i maña ico cato de'hue yë'ë siopë huëo sëñe necaco'ë, du'runa yë'ere ta ja'ñere caco. ⁹ Nuñerepa cayë, coa si'a huë'ña ico yo'ose'e quëaye pa'ija'coa, io yo'ose'e huañeyema'pë cuasa ja'ñere cajë, huaso coca quëa maca."

Jesure Judas Isise'e

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰ Judas Iscariotepe sani Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i ja're coní coca caëña, Jesure tseani iohua'ina isi ja'ñere. Jaë cato doce ye'yacohua'i aquë paji'i. ¹¹ Jaje caquëna, asani ai sihuareña. Jaje sihuajë curiquë isireña. Isirena, Judaspi ¿Jesure merepa tseani isija'quë a'ni? caquë i yo'o ja'ñere co'eña.

Mai Ejaë Ani Tëjise'e

(Mt 26.17-29; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

¹² Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë sihuajë pai tsi'sini, tsoe yo'ojë pa'ise'ejë yo'o mu'se ti'aëña, o'sa co'me ma'a go ai mu'se. Du'ru mu'serepa, cui'ne yëi ñamare huai mu'serepa ti'aëña. Jaje ti'aëna, Jesús ye'yacohua'ipi setëña:

"¿Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë, aiñe jerona sani ne de'huarena aiñe yëquë'ni?"

¹³ Cajëna, Jesupi cayaohua'ire i ye'ya-cohua'ire jëjo saokuë caëña:

“Jai pai daripëna sani oco yurupë saquëni tì'ani i ja're saijë'ë. ¹⁴ Sani ja're sa cacajë cajë'ë ite huë'e aquëre: ‘Ye'yaquëpi capi: ¿Jerore pa'ico'ni, tu'ri-huë yë'ë ye'yacohua'i ja're na'iquëna aija'co, Egíptopi Israel pai etase'ere cuasajë? cajë'ë.’ ¹⁵ Ipi mësarute ino-ja'quë api, jai tu'rihuëpi tsoe ne de'hua-siconi. Jaronu yureta'a ñani ne de'hua-jë'ë, mai tse.”

¹⁶ I ye'yacohua'ipi sani tì'areña, jai daripë. Tì'ani jare Jesús quëase'eje si'aye tì'areña. Tì'ani na'iquëna, ai ja'ñe ne de'huareña, Egíptopi Israel pai etase'ere cuasajë yo'oyere.

¹⁷ Ñami de'osi maca Jesús i doce ye'yacohua'i ja're tì'aëña, iti hue'ña. ¹⁸ Tì'ani mesare ñu'i aiquëpi caëña, Jesús:

“Nuñerepa mësarute cayë. Mësaruaquëpi yë'ë ja're telona aiquëpi isi yehuoja'quë api.”

¹⁹ Jaje ca maca iohua'ipi sa'ñe iohua'ija'a seteña:

“¿Yë'ë pa'lja'quë a'ni?”

²⁰ Cajëna, Jesupi caëña:

“Doce aquëpi yo'oja'quë api, yë'ë ja're te'e quëna de'huana aiquëpi. ²¹ Jaje pa'itoje de'oji. Pai Mamaquë cato jare iti toyase'e pa'ieje saiji. Jaje pa'iquëta'are i Teayerepa yo'oja'quë api, ite isi yehuoquëta'a! Ipi ai de'oye pasiquë pa'ito de'orapi, jaëte.”

²² Ja yë'ta'a aore aijëna, Jesupi panpë ini Maija'quëre de'oji caquë seni i ye'yacohua'ire aokuë caëña:

“Aijë'ë. Iye cato yë'ë capë a'ë.”

²³ Jeteyo'je ucu duruhuë ini Maija'quëre de'oji, caquë seni, i ye'yacohua'ina isina. Isina, si'aohua'i ucureña, iote.

²⁴ Ucurena, caëña:

“Iye cato yë'ë tsie a'ë. Jai pai de'oye pa'i ja'ñere caquë huajëye Maija'quë paire cayere quëaye a'ë. ²⁵ Jaje pa'ina,

mësarute nuñerepa cayë cui'naëpi iye, cuiya'i o'sa cono ucuye paja'quë a'ë. Yequë mu'se Maija'quë cuañe tel'tena cuiya'i o'sa ucuñu'u.”

Pedro Cosose'e

(Mt 26.30-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Jëjë tëjini Olivos cutina sateña.

²⁷ Jesupi caëña, jaohua'ire:

“Si'aohua'i mësarua yë'ëre jeocoja'cohua'i a'ë, iye ñami. Jaje pa'ina, toyase'e caji: ‘Huani jeoja'quë a'ë, yëi ñamare ñacaiquëre. Ja maca yëi ñamapi tiya huesëja'cohua'i a'ë.’ ²⁸ Jaje pa'iquëta'are ju'isiquëpi huëisi maca yë'ëpi du'ru saija'quë a'ë, Galileana, mësarua ja yë'ta'a saima'pëna.”

²⁹ Jaje caquëna, Pedropi caëña:

“Jaje yecohua'i më'ëre jeocotoje yë'ë cato më'ëre jeoñe pañë.”

³⁰ Caquëna, Jesupi caëña:

“Nuñerepa më'ëre cayë. Iye ñami ja yë'ta'a cura cayaye yë'ima'në më'ëpi toasoñe cosoja'quë a'ë, ite ñama'quë a'ë caquë.”

³¹ Jaje Jesús caquëna, ipi caëña:

“Yë'ë cato pañë, cosoye. Ju'liñe pa'itoje më'ë ja're ju'lja'quë a'ë.”

Caquëna, yecohua'ije cui'ne careña.

Jesús Sese'e Getsemanína

(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46)

³² Getsemaní hue'e hue'ñana tì'ani Jesús caëña, i ye'yacohua'ire:

“Inore dujë pa'ljë'ë, yë'ëse'e Maija'quëre sani ses'i.”

³³ Cani coa Pedrore, Jacobore, cui'ne Juanre saëña. Ja maca ai cuasaquë cui'ne ai yo'o huëouña. ³⁴ Jaje yo'oquë caëña, jaohua'ire:

“Ai oi ëaye nëiji, yë'ë joyore papi juni huesëye pa'ina. Inona mësarua cato pëni sëtasicohua'ipi pa'ljë'ë, çaima'pë.”

³⁵ Cani Jesús ise'e seña maca sani yejana do're ja'runi Maija'quëre de'hue

neñe pa'ito, necaijê'ë, ai yo'oye pasi'i, iti yo'o maca tî'aëna, caquë sequëña.

³⁶ Jaje sei caëña:

“Yê'ë ja'quë, mël'ëre cato si'aye neñe-se'e pa'iji. Nejocaijê'ë, yê'ëre ai yo'oye ne ja'ñere. Yê'ë yêye peoja'quë, coa mël'ë yêyepi yo'oye pa'ija'quë.”

³⁷ Jaje seni tējini i ye'yacohua'i quë'rona sani ñaquëna, çaisicohua'ipi pateña. Pa'ijëna, Pedroro caëña:

“¿Simón çaiquë, mël'ë? ¿Te'le hora macajë sëtasiquëpi ña tî'añe paë, mël'ë? ³⁸ Sëtasicohua'ipi pa'ijë Maija'quëre sejê'ë, co'ayena taiñe paja'cohua'i. Nuñerepa joyo cato yo'oye yëji. Jaje pa'iquëta'are mël'ë çapëpi tutu peoji.”

³⁹ Jaje cani tijupë sani ja'rë case'e-je pa'ye caquë sequëña. ⁴⁰ Jaro cui'naëpi co'iquë cui'ne çaisicohua'ini tî'api i, ye'yacohua'ire. Airepa huëo çä'quëna ñaco naimopi jameina çä'ë, quëcoñu'u çajëta'a. Jaje pa'ina, ite sañope sehuo tî'añe peohuë. ⁴¹ Toasoñe acore saisiquëpi titaquë caëña, jaohua'ire:

“Yureta'a çani huajêjê'ë. Tsoe de'oji. Jä ja'ye çaijê'ë. Tî'api Pai Mamaquëre co'aye yo'ocohua'i jëñana isi maca. ⁴² Huëijê'ë. Sañu'u. Yê'ëre isi yehuoja'quëpi daiji.”

Jesure Tsease'e

(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jä yê'ta'a Jesús cocare i ye'yacohua'ia ja're caquëna, Judaspi tsoe titaëña. Jäë cato doce acohua'i aquë paji'i. I ja're çoni jai pai hua'ti çajicohua'ipi cui'ne tara çajicohua'ipi dateña. Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia ëjaohua'ipi, cuañese'e ye'yacohua'ipi cui'ne aiohua'ipi jëjo daocohua'ipi çoni daisicohua'ia pateña. ⁴⁴ Judas iti isi yehuoja'quëpi caëña, jaohua'ire:

“Yê'ëpi ini tî'ani sihuaja'quë a'ë. Si-huaquëna, ñani jaëni tseajê'ë. Tseani de'oye sëani sajê'ë.”

⁴⁵ Jaje casiquëpi tî'ani Jesure tsiojani caëña:

“Ye'yaquë, Ye'yaquë.”

Jaje caquë tsu'supi. ⁴⁶ Tsu'suquëna, ja maca Jesure tome dani tseani sareña, sëasiquëni.

⁴⁷ Jaje yo'o maca iti maca pa'iquëpi hua'ti dutani Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia necaiquëni çajorose'e têtoto tējaëña.

⁴⁸ Jä maca Jesu'je caëña, ite tseä paire:

“¿Tarapi hua'ñapi çoni date, yê'ëre tseañu'u çajë co'amaña yahue imaquëre yo'oye'je pa'ye? ⁴⁹ Yê'ë si'a mu'seña Maija'quë huë'epi pa'ia mësarute ye'yaquëna, mësarupi yê'ëre tseäñe pahuë. Jaje pa'iquëta'are iye cato toyase'epi tî'acquëna, jaje yo'oye pa'iji.”

⁵⁰ Jä maca i ye'yacohua'ipi Jesuse'ere te'ire jeoni çati sareña.

Posëpi Catiye

⁵¹ Jaje pa'iquëta'are te'ia tsi posë macapi jai çapi deasiquëpi tuquëna, Jesure. Tuina, tsearena. ⁵² Tsearena, jai case'e jeoni peoyo çatiña.

Jesure Ca Tëjicohua'ia Quë'rona Sase'e

(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesure ja maca sareña, Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia ëjaërepa quë'rona. Jarona Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia ëjaohua'ia tsi'sireña, aiohua'ia, cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ia çoni. ⁵⁴ Jaje sajëna, Pedroje so'o maca se ñaquë tuquëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia ëjaërepa huë'e hue'se daripëre pana. Jarona soldado pai ja're çoni pëani toare cui ñuquëna. ⁵⁵ Maija'quë huë'e ñacaicohua'ia ëjaohua'ia cui'ne pai yo'oye ca tēja ëjaohua'ire papi Jesure jaje yo'oquëre papi çayere colereña, asani huani jeonere çajë. Jaje col'ejëta'a tî'añe pareña. ⁵⁶ Cui'ne jai pai coa huëojë ti yo'o ma'ñere sañope Jesure careña, cosojë. Cui'ne iohua'ija'a sa'ñe

yo'ojë careña, te'e cayepi peoquëna.
⁵⁷ Yecohua'ipi co'arepa huëojë careña.
⁵⁸ Yëquëpi i caye asasicohua'i a'ë, cajë yo'ojë careña:

“Ñeje caquë api, ‘yë’ëpi Maija'quë huë'e nejoja'quë a'ë, pa'i de'huasi huë'e. Jaje yo'oni jeteyo'je tres mu'seña pa'i maca huajëcore neja'quë a'ë, paipi nema'core.’ Jare asahuë.”

⁵⁹ Jaje canije nuñerepa te'eje pa'ye caye pareña.

⁶⁰ Ja maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi iohua'i ca jopoja'a huëni nëcayepi Jesure sequëña:

“¿Asaquë më'ë, më'ëre sañope caye? ¿Me yo'oquë sañope sehuoye paquë'ni?”

⁶¹ Caquëna, Jesupi ai jerepa ti sehuoye paëña, i caye. Jaje paquëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi tijupë Jesure sequëña, ñeje:

“¿Më'ë Cristo, Maija'quë de'oquërepa mamaquë a'ë?”

⁶² Caquëna, ja maca Jesupi sehuouña:

“Jaje pa'ijë'ë. Yë'ë a'ë. Cui'ne mësarupi Pa'i Mamaquëre yë'ëre ñaja'cohua'i a'ë, Diusu tutu quë'irepa ëja te'tere ñu'ina. Cui'ne Matëmopi sirija'a nëca meina, ñaja'cohua'i a'ë.”

⁶³ Jaje caquëna, asani Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi i ju'i care co'ye naë yeto saoque caëña:

“¿Iquere cajë jerepa pa'ire quëaja'-cohua'ire co'eye'ni, tsoe ti'api? ⁶⁴ Jare mësarupi asahuë, i yë'opopi Maija'quëre cue'cuequë caye. Jaje pa'ito ¿me caye'ni, mësarü?”

Jaje caëna, yureta'a si'a pa'i careña:

“Huani jeoñe pa'iji.”

⁶⁵ Casi maca je'nërepa yecohua'ipi copi tse'se huëoreña. Cui'ne yecohua'ipi tsiana cañapi tëto queoni të'cajë yo'ojë careña:

“¿Nepi të'care'ni? Se ca ñajë'ë.”

Cajëna, soldado paije yo'oreña, ite.

Pedro Cosose'e

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedro cato huë'ehuëe paquëña, hue'se daripëre. Jarote pa'ina, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre necaicopi ⁶⁷ toare cui ñu'ina, ñani ite caoña:

“Ina, më'ëje Jesús Nazaret aquë ja're pa'isiquë a'ë.”

⁶⁸ Cacona, Pedropi caquë cosouña:

“Ñama'quë a'ë, ite. ¿Iquere jaje ca'co'ni? Huesëyë.”

Jaje cani eta sa'ro quë'rona etaëña. Eta maca curapi yëquëña. ⁶⁹ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre necaicopi ñani cui'naopi ca huëo coña, iti maca pa'icohua'ina:

“Iquë cato Jesús ye'yacohua'i aquë api.”

⁷⁰ Jaje catoje ije cui'naëpi coso coña, ñama'quë a'ë caquë. A'ri maña tsoe maca pa'i maca Pedrore iti maca pa'icohua'ipi careña:

“Më'ë Jesús ye'yacohua'i aquëre pa'ë. Më'ë cato Galilea aquë a'ë. Cui'ne më'ë coca cayeje Jesús ye'yacohua'i caye a'ë.”

⁷¹ Jaje caquëna, Pedropi yureta'a sañope co'aye caquë, cui'ne ñama'quë a'ë care payë caquë capi:

“¿Iquere mësarü yo'ojë caye'ni? Ñama'quë a'ë, jaëte.”

⁷² Caquëna, cui'naëpi cura yëni copi. Jaje cura yë'i maca yureta'a Pedro cuasa ñajaji'i, Jesús ite case'e. Jesús cato ca'aji'i: “Ja yë'ta'a cura cayaye yë'i-ma'ëna më'ëpi toasoñe ñama'quë a'ë caquë cosoja'quë a'ë.” Jaje i case'je ti'aëna, itire cuasa ñajani ota huëoni ai oji'i.

Jesupi Pilato Quë'rore Pa'iye

(Mt 27.1-2, 11-14; Lc
23.1-5; Jn 18.28-38)

15 Ñata tōme maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi tsi'sireña, judío iohua'i ja're, cui'ne cuañese'e yel'acohua'i ja're, cui'ne pai yo'oye ñani ca tējicohua'i ja're coní. Tsi'sini ca tējini Jesure sēasiquēni Pilato quë'rona sareña.

² Ja maca Pilatopi ite ñani sequēña:

“¿Më'ë a'ë, judío pai ëjaërepa?”

Caquëna, Jesupi sehuouña:

“Jaje pa'ijë'ë, më'ë cayeje.”

³ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjao-hua'i cato jaiye sañope careña. ⁴ Jaje ca-jëna, Pilatopi tijupë seni couña, Jesure:

“¿Me yo'oquë sehuoma'quë'ni? Ñaquë më'ë iohua'i më'ëre sañope caye.”

⁵ Jaje catoje Jesús cato ti sañope se-huoye paëña. Jaje paquëna, Pilato ai cuasaëña: ¿Me yo'oquë paquë'ni? caquë.

Jesure Huani Pa'iji Caye

(Mt 27.15-31; Lc
23.13-25; Jn 18.38–19.16)

⁶ Pilato cato judío pai tsi'si mu'seña tija'ëna, tseasiquëre eto saquë yo'o-quë paquëña, paipi yëjë sequëni. ⁷ Jaro co sitore paquëña, Barrabás hue'equëpi yecohua'i paire huaisicohua'i ja're coní. ⁸ Paipi Pilatore dani seteña: Jare më'ë yo'oyeje pa'ye yo'ojë'ë, cajë.

⁹ Jaje cajëna, Pilatopi sehuouña:

“¿Yëye judío pai ëjaëni eto saoye?”

¹⁰ Ja cato caëña, coa i de'oye yo'oyere ëa ñajë pëijë Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi tseani yo'oyë cuasaquë. ¹¹ Jaje pa'iquëta'are Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi paire ca co'me huesojë cui'ne yëhuoreña, Barrabásni eto saoja'quëre sejë'ë, cajë.

¹² Ja maca Pilatopi paire sequëña:

“¿Me nejaquë caye'ni, mësarú judío pai ëjaë hue'yoquëre?”

¹³ Caquëna, jaohua'ipi careña, cuijë:

“Queja'quë pa'ijaquë.”

¹⁴ Cajëna, Pilatopi caëña:

“¿Iquere i co'aye yo'o u'ni?”

Jaje catoje iohua'i jero sa'na ai cuireña:

“Queja'quë api.”

¹⁵ Jaje asani Pilato Judea paini de'o cajei pasi'i caquë Barrabásni joye sauña. Jesuni si'seni queja'quëre jëjo saquë.

¹⁶ Ja maca soldado paipi jai pai tsi'sini Jesure pai ëjaë huë'ere pana sareña.

¹⁷ Sani nea maja'i care suñani cui'ne miu maro puani sareña. ¹⁸ Ja jeteyo'je cue'cuejë cuireña:

“iPa'ijë'ë. Yure judío pai ëjaërepa!”

¹⁹ Jaje cajë siopëna tē'careña, tarapi. Copi tse'sejë, cui'ne do're ja'rujë ëjaëre pa'ë më'ë cajë yo'oreña. ²⁰ Jaje ite cue'cue tējini maja'i ju'i ca dutani i ju'i care pare suñacateña. Ja jeteyo'je i ju'i ca dutareña, queja'quëre.

Jesure Huani Jëose'e

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

²¹ Cirene aquëpi tsiopi daina, ñani Jesure queja'coni hue'ejë'ë, cajë soldado paipi cuañereña. Jaë cato Simón hue'e-quë paji'i, Alejandro cui'ne Rufo pëca ja'quë.

²² Ja maca Jesure Gólgotana sareña, pai siopë tara hue'e hue'ñana pai coca cato. ²³ Jarona Jesure quëreña. ²⁴ Quëni soldado paipi Jesús ju'i care nepi saja'-cohua'i a'ni cajë neñareña, de'hue ne-siquëpi saye pa'iji cajë.

²⁵ Ja yo'o maca cato nea hue'ña nueve paji'i, ite quësi maca. ²⁶ Toyasicore i sio sa'nihuëna sëoreña, ja do'ire queñë cajë. Toyasicopi capi: JUDÍO PAI ËJAËREPA. ²⁷ I ja're coní caya co'amaña yahue imacohua'ire quehuë. Te'ire ëja te'tena cui'ne yequëni ari te'tena nëconi quehuë. ²⁸ Jaje yo'o maca toyase'e ñeje

caye t̄l'api: “Co'acohua'i ja're cōni que cuañopi.”

²⁹ Cui'ne coa da saicohua'ije ite ñajë cue'cuejë ñeje cajë sateña:

“¡Asajë'ë. Yure më'ëpi Maija'quë huë'e nejni toaso mu'seña pa'i maca huajë huë'e nes'i' caquë maca! ³⁰ Yure co'ye huasoni da caje ñajë'ë, ques'i sarahuapi.”

³¹ Jaje cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ije, cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ije ite cue'cuejë careña:

“Yecohua'ita'are huasopi. Jaje pa'iquëta'are ija'a co'ye huaso t̄l'añe paji.”

³² Israel pai ëjaëpi Cristore papi caji'acohua'i a'ë cruzupi caje nëcaquëna, ñanita'a careña. I ja're cōni te'e quesico-hua'ique ite pëteña.

Jesús Ju'ise'e

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

³³ Je'nërepa mu'se jopo t̄l'a maca si'a yeja ñamije pa'io ne huesoña. Toaso hora jaje paquëña. ³⁴ Jare ja maca Jesús tuturepa cuiña ñeje:

“Eloi, Eloi ¿lama sabactani?” Jaje cani caye a'ë, ¡Yë'ë Diusu maca, yë'ë Diusu maca! ¿Me yo'oquë yë'ëre jecou'ni, te'ire?

³⁵ Jaje cuiquëna, iti maca pa'ico-hua'ipi asani careña:

“Asajë'ë. Tsoe aquë Maija'quëre quëa-caiquë Elíasni cuiji.”

³⁶ Jaje cajëna, iohua'i aquëpi huë'huëni o'sa cōnore yëi sëohuëna saquëni ucujaquë caquë sani nëoquë caëna:

“Coa ñajë'ë. Ñañu'u, Elíaspi ite cruzu dequëre casa nëcoquëna.”

³⁷ Ja maca Jesús ai tutu cuini juni huesëña. ³⁸ I ju'i maca Maija'quë huë'e joporepa tēhuocopi jopore paja'a cayayese'e meñe yete saquëña.

³⁹ Romano Capitánpi Jesús je'ñerepa nëcasiquëpi jaje Jesús cuiquë juni huesëquëna, ñasiquëpi caëna:

“Nuñerepa iquë Maija'quë maaquërepa paji'.”

⁴⁰ Cui'ne nomiohua'i so'opi de ñajë në-careña. Jaohua'i cato paë'ë, María Magdalena. Cui'ne yeco paco'ë, María, Jacobo posërepa, José cui'ne Salomé, pëca ja'co. ⁴¹ Iye nomiohua'i cato Jesure co-caicohua'i pateña. I Galilea cu'i maca cui'ne jarote jai pai yecohua'ije pateña, Jesús ja're Jerusalëna saiscohua'ije.

Jesure Tase'e

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Ñamina'a huajë mu'se pa'ija'coa cajë fiesta yo'o ja'ñe ne de'hua mu'se na'iquëna, ⁴³ José Arimatea aquëpi pai yo'oye ñani ca tējicohua'i ëjaohua'irepa aquë paquëña. Jaë cato Maija'quë cuañe te'te yo'oyere utequë paquëña. Jaje pa'ipi Pilato quë'rona si'a tuturepa cacani ca'rama'ë Jesús capëre tasi'i caquë sequëña. ⁴⁴ Jaje seina, Pilatopi ai cuasaëña, i juni huesëre pa'ë caquë. Jaje cuasa do'ire Capitánre soini i juni huesë caquë seni asaquëna, ju'ire papi, caëna. ⁴⁵ Jaje caëna, asani Pilatopi Jesús capëre saye de'oji caëña, Josére. ⁴⁶ Caëna, Josépi sani Jesús capë casani jai do'i sabanare hueroni deani quëna yejana coje nesicono tani quëna pëpi siouña. ⁴⁷ Tajëna, ñareña, María Magdalena cui'ne María José pëca ja'co cōni.

Jesús Ju'isiquëpi Huëise'e

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

16 Huajë mu'se tēto sai maca María Magdalena cui'ne Jacobo, Salomé pëca ja'copi María cōni huëo së ma'ñare hueroni sateña, Jesús capëre huëo sëñepi neñu'u cajë. ² Semana huëo mu'serepa ai nea huë'ñarepa tsoe ësë pa'ina, sani t̄l'areña, tasi daripë quë'ro. ³ Iohua'ija'a sa'ñe careña:

“¿Nepi jai quëna pë hui'yoja'cohua'i a'ni?”

⁴Jaje cajë ñajëna, tasi daripëpi tsoe hui'yosico pacoña. ⁵Pa'iona, ñani tasi daripëna cacareña: Cacajë ñajëna, ëja te'tere poja'i ju'i care posëpi ju'i ñuquëña. Jaëni ñani ai quëquëreña. ⁶Quëquëjëna, ipi caëña:

“Quëquëma'pë pa'ijë'ë. Mësaru cato Jesús Nazaret aquëni co'eyë, que sarahuana quesiquëni. Jaje pa'iquëta'are i cato tsoe huëji'i. Peoji, iño. Ñajë'ë. Ite o'a sitore peoji. ⁷Mësarupi sani i ye'yacohua'ire cui'ne Pedroro quëajë'ë. Galileana du'ru saija'quë api. Jaron a ite ñaja'cohua'i a'ë, i ja'rë mësarute quëase'eje.”

⁸Ja maca nomiohua'ipi quëquë huesëni tsasijë etani tasi daripëpi sateña. Co'ini yecohua'ire quëaye pareña, quëquë huesësicohua'i pa'ijë.

María Magdalenapi Huëisiquëre Du'ru Ñase'e

(Jn 20.11-18)

⁹Semana huëo mu'se huëisiquëpi du'ru macarepa María Magdalenana ñaiña. Ja'o cato siete huatiahua'ire eto sao cuañosico paco'ë. ¹⁰Jaopi yureta'a ñani sani quëaona, i ja're cu'ijë pa'isicohua'ire oijë co'a ju'ijë pa'icohua'ire. ¹¹Jaohua'ipi quëacona, asani care paco cuasaye pareña, io case'e.

Ite Ye'yecohua'ipi Cayahua'i Ñase'e

(Lc 24.13-35)

¹²Ja jeteyo'je Jesús ñaiña, cayaohua'i tSIONA ma'aja'a saicohua'ina.

¹³Jaohua'ipi sani yecohua'ire quëareña. Quëajëna, jaohua'ijë coa cayë cuasajë asaye pareña.

I Once Soisicohua'ipi Ite Ñase'e

(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23)

¹⁴Ai tsoe maca yureta'a once i ye'yacohua'ina ñaiña, mesare ñu'ijëna. Nani jaohua'ire yëhuo nu'neiña, ju'isiquëpi huëisiquëre ñani quëacohua'ire asacaiye pasi do'ire, iohua'i jëa joñoa hue'e do'ire. ¹⁵Yëhuoquë caëña:

“Si'a hue'ña sani cu'ijë iye huaso cocare quëajë'ë, si'a paire. ¹⁶Quëajëna, asani quëare payë caquë asaquëni oco dosiquëpi huasosiquë pasipi. Jaje quëajëna, coa cayë caquë asama'quë cato nejosiquë api. ¹⁷Iye tuture paja'cohua'i a'ë yë'ëre asacohua'i cato: Yë'ë mamipi cajë huatire eto saoja'cohua'i a'ë. Huajë cocapi caja'cohua'i a'ë. ¹⁸Añare tseaja'cohua'i a'ë. Tsimare ucusicohua'i panije ai yo'oye paja'cohua'i a'ë. Cui'ne yequeje, ju'icohua'ire patojëna, co'yaja'cohua'i a'ë, ju'icohua'ipi.”

Jesupi Ma'tëmo Saise'e

(Lc 24.50-53)

¹⁹Jaje ca tējini Ejaë Jesús ma'tëmona sa cuañopi. Jaron a Diosu ëja te'te ñu'i saihuëna ja'ruña. ²⁰Ja maca jaohua'ipi si'a hue'ña cu'ijë quëareña, huaso cocare. Jare Ejaëpi cocai cui'ne ipi pai yo'o ti'a ma'ñere yo'o iñoquëna, quëareña, huaso coca. I cocare pa'ë caquë yo'okuëna, ja yo'oyepi iñojë huaso cocare quëareña. Ca tējihuë.

SAN LUCAS

Asajajë Caquë Toyaye

1¹⁻² İti du'ru huëose'e ñasicohua'ipi de'o coca quëajëna, asajë jai pai toyahuë, mai quë'ro yo'ose'ere. ³ Jaje pa'ina, yë'ëje asare paquë İti yo'ose'e-je pa'ye du'ru huëose'ere papi toyayë, më'ëna, Teofilo, yë'ë cajei. ⁴ Më'ëpi më'ëre ye'yase'ere tiñarepa asa ti'a-ja'quë caquë.

Huiñaë Quëase'e Juan Coase'ere

⁵ Herodes Judea pai ëjaë pa'i maca, te'i Maija'quë huë'e ñacaiquë Zacarías hue'equë paji'i, Abías tsëcapë aquëpi. İ paco Elisabet hue'ecopi, Maija'quë huë'e ñacaiquë Aarón tsëcapë aco paco'ë. ⁶ Cayahua'i de'oye nuñerepa pa'icohua'i paë'ë, Maija'quë ña hue'ña pa'iohua'ipi İ cuañese'e cui'ne İ case'ere de'oye sehuocohua'i paë'ë. Jaje pa'icohua'ini yecohua'ijë co'aye pa'iyë caye ti peocohua'irepa paë'ë. ⁷ Jaje pa'iquë-ta'are mamajëre peocohua'i paë'ë. Elisabetpi mamajëre pama'co paco'ë, carao. Cui'ne jaje pa'iohua'ipi si'a jupë aiohua'i maña paë'ë.

⁸ Te'e mu'se Zacarías ja're Maija'quë huë'e ñacaicohua'i pa'icohua'ipi yequë yo'o tējina jare jajese'e si'a iohua'i tsëcapë yo'oye paji'i, Maija'quë pa'i hue'ñana. ⁹ Jaje pa'iohua'ija'a nepi ma'ñare ëojë yo'oye pa'iquë'ni cajë neñajëna, Zacaríasna tōmepi, İti yo'oye. Tōmeina, Maija'quë huë'ena cacapi. ¹⁰ Cacani huëo sēñere ëoquëna, hue'seja'a jai pai Maija'quëre sejë paë'ë. ¹¹ Ja maca Ejaë jo'yaëpi huiñaëpi Zacarías huëo sēñe ëo sailhuë ëja te'tena ñai nēcapi. ¹² Nēcacuëna, Zacaríaspi ñani me neja'quë a'ni caquë quëquë huesëquëna. ¹³ Ejaë jo'yaëpi capi, İte:

“Zacarías ca'rama'ë pa'ijj'ë. Maija'quëpi më'ë seña asapi. Jaje pa'ina, më'ë paco Elisabetpi tsihua'ëre pasio. Pacona, më'ëpi İ mami hue'yoj'ë, Juanre. ¹⁴ Më'ë İte sihuaja'quë a'ë, cui'ne yecohua'ijë jai pai İte coasi maca sihuaja'cohua'i a'ë. ¹⁵ Më'ë mamaquë cato de'oyerepa yo'oquë pa'ija'quë api, Maija'quë jo'yaëpi. Jaje pa'ipi ja yë'ta'a İte coama'në Maija'quë joyopi İni pa'ija'quë api. Pa'ina, cuepe ëaye neña cōno ucuma'quë pasipi. ¹⁶ Jaëpi jai pai Israel paire cui'naohua'ipi iohua'i mai Ejaë Diusuna co'ye asa cōne necasipi. ¹⁷ Maija'quë ñacaina, iquë Juan de'oye yo'oquë pa'ija'quë api, mai Ejaë pai deojajë. Jaje pa'ipi, tsoe hue'ña Maija'quë jëjo daoquë Elías yo'oquë pa'isi tuture hue'equë pasipi. Jaëpi pëca ja'quëohua'i ja're mamajë de'oye pa'iyë necasipi. Jaje sehuoma'cohua'ire ponaja'quë api, Ejaëre de'oye asaja'cohua'ire, mai Ejaë pai deojajë.”

¹⁸ Zacaríaspi Maija'quë huiñaë seji'i, ñeje:

“¿Yë'ëje ai maca pa'ina, cui'ne yë'ë pacoje aio maca pa'ito me yë'ë nuñere pa'ë caquë asaye'ni?”

¹⁹ Caquëna, Maija'quë huiñaë İte sehuouña:

“Yë'ë Gabriel a'ë, Maija'quëre necai pa'iquë. Jaje pa'ina, yë'ëre İpi jëjo daouna, iye huajë coca quëasi'i, më'ëre caquë daë'ë. ²⁰ Jaje pa'iquë-ta'are yure më'ë yë'ë nuñerepa quëayere asama'ë pa'isi do'ire cama'quë de'oni cama'ë pa'ija'quë a'ë, më'ë mamaquëre coa macaja'a iye case'e ti'a ja'ñe a'ë, İti mu'se ti'aëna.”

²¹ Jaje yo'oquë Maija'quë huë'e ëo hue'ñana cacasiquëpi tsoe nëina, yecohua'i hue'se pa'icohua'i iquere yo'oquë Zacarías etama'quëpi nëi pa'ini cajë utehuë. ²² Utejëna, jaropi Zacarías etani jaohua'ire cama'ë paji'i. Jaje cama'ëna,

ñani cani ñañeje pa'ye Maija'quère se hue'ñana cacani ñapi, cuasahuë. Jaje pa'ipi coa jëtë a'uñese'epi capi, camaquë ponëse'e sête.

²³ Zacarías Maija'quë huë'e coçai mu'seña carajaisi maca, saji'i, i huë'ena. ²⁴ Ja jeteyo'je i paco Elisabet tsj ëtapë de'o. De'oni cinco ñañëohua'ire io huë'epi yequë hue'ña saima'o ai cuasaco paco'ë, ñeje: ²⁵ Èjaëpi yure yë'ère jaje ñacai yo'opi, paipi tsj pama'coa cajë cue'cuema'pë pa'ijajë caquë.

Huññä Quëase'e Jesús Coase'e

²⁶ Seis ñañëohua'li pa'li maca Maija'quëpi i huññä Gabrielre Galilea yejana Nazaret hue'e daripëna jëjo saopi. ²⁷ Nomi tsjo María hue'ecopi ëmëohua'ire yo'oma'core do'li ñaja'quëni caquë. Jao cato José hue'equëna, huejaja'coa. Ca nëosicopi paco'ë, ëjaë David tsëcapë aquëna. ²⁸ Maija'quë jëjo daoquëpi io pa'li hue'ñana cacani capi:

“Pëpayë, më'ère. Sihua'jë'ë. Mai Èjaëpi më'ë ja're pa'iji. Diusupi si'a nomiohua'li sihuaye jerepa isipi, më'ère.”

²⁹ Jaje caquëna, iopi Maija'quë jëjo daoquëre ñani quëquëo i cocare asaco cui'ne ja maca co'ye seço'ë: “¿Me yo'o-quë jaje pëpaquë'ni?” ³⁰ Jaje cacona, Maija'quë huññäëpi capi, iote:

“María ca'rama'o pa'ijj'ë, Maija'quë më'ère sihuaquë api. ³¹ Yurepi pai quë'io de'oni më'ë tsihua'ère paja'coa'ë. Paco i mami hue'yojë'ë, Jesure. ³² Jaë cato jerepa pa'li pa'ija'quë api, jaje pa'ipi Maija'quërepa mamaquë paipi hue'yoquëni. Jaje pa'ina, Maija'quëpi pai ëjaë David ñu'li saihuëre isija'quë api, pai ëjaëre de'huani. ³³ Israel paire ti cuañequërepa pa'ija'quëpi, i cuañeñe cato carajainë peoja'coa.”

³⁴ Ja maca Maríapi Maija'quë huññäëre seço'ë:

“¿Me iye jaje yo'o ja'ñe a'ni, yë'ë ëmëohua'li ja're çoni pa'ima'core?”

³⁵ Cacona, Maija'quë huññäëpi sehuouña:

“Maija'quë joyopi më'ëna necaina, cui'ne Maija'quërepa tutupi më'ëna sirio tsiocaiyeje tsio daija'coa. Jao do'ire më'ë mamaquëre Maija'quë mamaquë hue'yoja'cohua'li a'ë. ³⁶ Jaje cui'ne më'ë cajeo tsëcapë aco Elisabetjë tsihua'ère paja'coa, aio macata'a. Tsj pama'coa pai cajë pa'isicota'a seis ñañëohua'ire pai quë'io pa'lico, yure. ³⁷ Maija'quëre cato neñese'e pa'iji. Peoji, i ja'rujainë.”

³⁸ Ja maca Maríapi cao:

“Yë'ë cato Èjaë jo'yao maca'ë. Maija'quëpi më'ë case'eye yo'oja'quë yë'ère sihuayë.”

Jaje Maija'quë huññäë iyese'e quëani saji'i.

Maríapi Do'i Saiye Elisabet Quë'rona

³⁹ Ja mu'seña María esa saco'ë, Judea cuti quë'rore pai daripë pa'li hue'ñana. ⁴⁰ Sani Zacarías cui'ne Elisabet pa'li huë'ena cacani pëpao. ⁴¹ Pëpacona, Elisabetpi io pëpaye asa maca tsihua'ë ëtapë pa'iquëpi t'itopi Maija'quë joyopi ìoni pa'ina, paco'ë, Elisabetpi. ⁴² Jaje pa'ioipi tutu cao:

“Maija'quëpi më'ère yequë nomiohua'ire sihuaye necaiye jerepa de'oye necaji'i. Cui'ne më'ë mamaquë ai de'oque'erepa pa'ija'quë api. ⁴³ ¿Ique o'ni, yë'ë jaje yë'ë Èjaë pëca ja'copi do'li dani ña ja'ñe? ⁴⁴ Më'ë yë'ère pëpacona, asa maca tsihua'ë yë'ë ëtapëpi sihuaquë teapi. ⁴⁵ Ai sihuayë, më'ë case'ere care paji caco asa do'ire.”

⁴⁶ Ja maca Maríapi cao:

Yë'ë ai sihuayë, Maija'quëre.

⁴⁷ Cui'ne yë'ë joyopi sihuayë, Maija'quë yë'ère huasoquëna.

⁴⁸ Maija'quëpi i jo'yao ai cuasaye peo-core de'oye cuasapi.

Yureta'a jaje yo'oquëna, si'a paipi ai si-huaco si'anë caja'cohua'i a'ë.

⁴⁹ Maija'quë ai jerepa tutu quë'ipi yë'ëna de'oye necaë'ë.

Yë'ë Èjaë i mami cato ai de'oyerepa.

⁵⁰ Si'anë oiquë api, ite ca'racohua'ire.

⁵¹ Tutu quë'i co'amaña yo'oquë nepi, i jëñapi.

Jerepa pa'iohua'i a'ë cuasa joñoa hue'ecohua'ini meñe quëconi huahue huesopi.

⁵² Ñajë'ë, i yo'ose'ere: Èjaohua'i pa'isicohua'ini meñe peocohua'ire nequë Cui'ne iti jerepa pa'iohua'i a'ë cuasama'cohua'ini ñese mëose'ere.

⁵³ Ao ëa ju'icohua'i pa'isicohua'ini de'oye ao timëpi.

Cui'ne jaiye co'amaña pasicohua'ini coa peo jëña ne saopi.

⁵⁴ De'hue coçaji'i, Israel paire.

I jo'yare huñëyema'ë oji'i.

⁵⁵ Abrahamre ca nëose'ere de'oyerepa yo'opi, mai aiohua'ire.

Cui'ne jaje Abraham tsëcapë Israel paire de'oye yo'oja'quë api, si'anë jajese'e.

⁵⁶ Ca tëjini pëpao, Elisabet huë'ena, toaso ñañëohua'ire. Pëasicopi pani tëjini jeteyo'je io huë'ena co'io.

Juan Ti Doquë Coçase'e

⁵⁷ Ja jeteyo'je Elisabet tsihua'ëre coa mu'seña ti'aëna, mamaquëre pao. ⁵⁸ Io cajeohua'i cui'ne do'icohua'i ja'ye pa'icohua'i sani pëpahuë, iote, Maija'quë de'oye yo'ose'ere asani sihuajë. ⁵⁹ Ocho mu'seña pa'i maca sahuë, cui'ni huë tëaña'u cajë Israel pai deojajë cajë, cui'ne pëca ja'quë Zacarías mamire sëoñu'u cajë yo'ohuë. ⁶⁰ Jaje cajëna, pëca ja'copi cao:

“Pani, i cato Juan hue'eye pa'iji.”

⁶¹ Jaje cacona, iote cahuë:

“¿Me yo'oquë jaje hue'equë'ni, më'ë pairepa ja mamire hue'ecohua'i peoyë. Jaje pa'i mami hue'ecohua'i peoto?”

⁶² Ja maca tsihua'ë pëca ja'quëre moñopi iñojë sei'ë:

“¿Ique mamire hue'yoye yëquë'ni?”

⁶³ Sejëna, pëca ja'quëpi soquë totore dajë'ë caquëna, isirena, iona toyapi: “I mami cato Juanpi.” Jaje toyaëna, si'a hua'i ai cuasajë ñahuë. ⁶⁴ Ja macapi Zacaríasje cui'naëpi coca caquë de'oni Maija'quëre sihuaquë ca huëopi. ⁶⁵ Jaje iye yo'ose'ere ñani i quëno maca pa'icohua'i ai cuasahuë. Cui'ne iye yo'ose'ere si'a Judea ai cuti pa'icohua'ire quëajëna, asahuë. ⁶⁶ Si'ahua'i iti quëaye asacohua'i itire cuasahuëni asa'ñe nëina, senirojaë'ë:

“¿Me yo'oquërepa ai de'oja'quë a'ni, jaë tsihua'ë?”

Maipei ñahuë, Maija'quëre papi ite ñacaise'e.

Zacarías Jujuse'e

⁶⁷ Zacarías Maija'quë joyo timësiquëpi Maija'quë isi yë'opi capi:

⁶⁸ Sihuañu'u, mai Èjaëre Israel pai Diusure.

Jaë cato maina dani huasopi.

⁶⁹ Maina Maija'quëpi isipi tutu quë'ire, paire huasoquëre.

Jaë cato i jo'yaë David tsëcapë aquëpi.

⁷⁰ Maija'quëpi ñeje ca nëoa'ji'i, i case'ere quëacaicohua'i tsoe hue'ña acohua'i ja're:

⁷¹ Maire huasosi'i, si'aohua'i maire coejë sañope yo'ojëna, pa'icohua'ire.

⁷² Mai aipëre teaye ñaquë

I ca nëose'e huñëñema'ë de'oye necaji'i.

⁷³⁻⁷⁵ Yë'ëna isisicohua'ipi nuñe pa'icohua'ipi ca'rama'pë

Yë'ëre necaicohua'i ti pa'ija'cohua'i a'ë caquë

Mësarute sañope yo'oyere huasosi'i ca nëopi, mai ai ñecuë Abrahamre.

⁷⁶ Maija'quërepa quëacaiquë hue'yoja'cohua'i a'ë, paipi,

Më'ëpi mai Ējaë saiĵa'a ma'are nui ma'arepa sani ne de'huaja'quëni.

⁷⁷ Ī paire de'hue ìohua'i co'aye yo'ò do'ire sai de'huacaiye pa'iji, quëaja'quë a'ë, më'ëpi.

Ĵa do'ipi huasosicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.

⁷⁸ Maija'quë oi cui'ne teaye ña do'ipi, Ēsë ñata maca mëi miañeje pa'ye maire huasoquë ma'tëmopi daija'quë api, maire miaja'quë.

⁷⁹ Huesëcohua'ire ĵuni tējicohua'ire miacai

Cui'ne de'oye ĭ maire huasoye asajjë caquë pa'yere ye'yaja'quë api.

⁸⁰ Juan ai de'opi. Cui'ne ĭ joyoje ai de'opi. Ai de'oquëpi pai peo hue'ña cuene yejare paji'i, Israel paire quëa huëo macaja'a.

Jesús Coase'e

(Mt 1.18-25)

2 Ĵa mu'seña pai ëjaë César Augustopi si'a yeja pa'icohua'ire cuëcu-eye pa'iji caquë cuañepi. ² Iye du'ru macarepa paire cuëcu-eye cato yo'ohuë, Cirenio Siria cuañequë pa'i maca. ³ Jaje pa'ina, si'ahua'i saiye paji'i, pai ñape ìohua'i daripëre pana ĵarona cuëcuë cuañoja'cohua'ipi.

⁴ José cato David tsëcapë aquë paji'i. Ĵa do'ire Galilea yeja daripë Nazaretpi sani Judea yeja daripë Belénna saji'i, Davidre coa sitona. ⁵ Toya cuañoja'quëpi Belénna saji'i, María ĭ huejaja'coa ca nëosicopi coañe tì'a huesësico ja're. ⁶ Jaje sani Belénre pa'ijëna, María coañe tì'aëna, ⁷ ĵarona pao, ìo du'ru ma-maquëre. Pani caña catipëpi tunani huequë ai de'huana oao, pai pëa hue'ña peo do'ire.

Huiñaëpi Yëi Ñamare Ñacohua'ire Quëaye

⁸ Belén quëno macare yëi ñamare ñacohua'ipi ñamique tsiore ìohua'ini ñajë

paë'ë. ⁹ Pa'ijëna, cuasama'tore papi Ējaë huiñaë ñai nëcaquëna, Maija'quë mi-añepi ìohua'ire mia huesoquëna, ai quëquë huesëhuë. ¹⁰ Jaje ña quëquëjëna, Maija'quë huiñaëpi capi:

“Ca'rama'pë pa'ijë'ë, mësarute huajë coca quëasi'quë daiyë, mësarute huajë asani ai sihua ja'ñere. ¹¹ Yure David daripëna tsìtu'ure coao, mësarute huasoja'quëpi. Ĵaë cato Cristo Ējaëre papi. ¹² Mësarute ñani ĭ api cuasa ja'ñere caña catipëpi tunani huequë ai de'huana oasiquëpi uina tì'aja'cohua'i a'ë.”

¹³ Te'i Maija'quë jo'yaë huiñaë ñai macapi yecohua'i ma'tëmo acohua'ijë ñaihuë. Neje cajë Maija'quëre sihuajë:

¹⁴ Sihuajë de'oyerepa cañu'u, Maija'quëre ma'tëmo aquëre, De'oye pa'yere pa'ijë'ë, ĭpi sihuacuëna pa'icohua'ipi.

¹⁵ Maija'quë jëjo daosicohua'i ma'tëmona co'isi maca yëi ñamare ñacohua'ipi ìohua'ija'a sa'ne ca huëohuë.

“Jaje pa'ito esa Belénna sani ñañu'u, ëjaë maire quëase'ere.”

¹⁶ Sani tì'ahuë, Mariare, Josëre cui'ne tsihua'ëpi huequë acoona oasiquëpi uina. ¹⁷ Jaje ìte ñani Maija'quë jo'yaë ìohua'ire quëase'ere quëareña.

¹⁸ Quëajëna, asacohua'ipi ai cuasareña. ¹⁹ Jaje yecohua'i yo'ojëta'are María cato ìo joyona de'huao, si'aye iye, ti yo'ose'ere cuasaco. ²⁰ Yëi ñamare ñacohua'i si'aye ìohua'ire case'eje paye pa'ina, ñani Maija'quëna sihuajë jëjëjë co'ihuë.

Maija'quëna Jesure Isiye

²¹ Ocho mu'seña pa'i maca tsihua'ë ca'ni maña tëajë cui'ne ĭ mamije hue'y-ohuë, Jesús, huiñaë Mariare ĵa peoco pa'i maca quëase'ere.

²² Tsìtu'ure pasi jeteyo'je si'sire tsoa to mu'seña tì'aëna, Jerusalén daripëna saijë tsìtu'ureje sahuë, Maija'quëna isiñu'u cajë, Moisés cuañese'epi

jaje caye sête. ²³Jaje yo'ohuë, ëjaë cuañese'epi ñeje toyase'e pa'i do'ire: "Si'a ëmë tsj du'ru cõacohua'i Maija'quëna isisicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë." ²⁴Ëjaë cuañeñepi caji: "Caya pi'are panita'a caya su'tere isijë'ë." Ja yo'oyere cajë saë'ë.

²⁵Ja mu'seña Jerusalén pa'iquëpi Simeón hue'equëpi paji'i. Nuiñerepa pa'iquëpi Maija'quëre seï pa'iquëpi, Israel paire huasoyere utequë paji'i. Jaje pa'ina, Maija'quë joyopi Simeón ja're pa'i ²⁶quëapi, më'ë ju'iñe paja'quë a'ë, ëjaë jëjo daoquë Cristore ñama'ë pani. ²⁷Maija'quë joyopi quëaquëna, Maija'quëre se huë'ena sani pa'ina, Jesús pëca ja'quëohua'i tsihua'ëre cuañese'e cayeje neñu'u cajë Maija'quëre se huë'ena dahuë. ²⁸Dajëna, Simeónpi tsihua'ëre cõani Maija'quëna sihuaquë capi:

²⁹Ëjaë, yë'ë yureta'a sihuaquë ju'iñe pa'iji.

Më'ë ca nëose'ere ñasiquëpi.

³⁰Yë'ë ñaco capi huasoquëre ñahuë,

³¹Si'a pai ña hue'ñana më'ë necaisiquëre.

³²Jaë api, Israel pecohua'ire miacaija'quë

Cui'ne i do'ire yecohua'ipi Israel pai ai de'ocohua'i a'ë, caja'cohua'i a'ë.

³³Simeón tsihua'ëre ñaquë cayere ai cuasareña, pëca ja'quëohua'i. ³⁴Ja maca Simeón Maija'quëpi de'oye ñacaija'quë icohua'ire caquë Maija'quëre seji'i. Seni tējini Marfare capi, Jesús pëca ja'core:

"Asajë'ë. Iquë tsihua'ë jai paire Israel paire ne tañojaquë api. Cui'ne jai paire Israel paire Maija'quëre tuiye huëoquë yo'oja'quë api. Jaje pa'ina, jai pai ite sañope caja'cohua'i a'ë. ³⁵Cui'ne, iquë do'ire jai pai pai ñape iohua'i joñoa cuasaye ñañe pa'ija'coa. Jaje pa'iquë-ta'are më'ëreta'a si'aye iye yo'oyete cuasani hua'tipi më joyoja'a tota eto-jaiñeje pa'ye pa'ija'coa, oi do'ire."

³⁶Cui'ne jarote te'o nomio yequë mu'se pa'i ja'ñere asaco quëaco. Ana hue'eco, Fanuel mamaco paco'ë. Aser tsëcapë aco, aio maca paco'ë. Nomi tsiopi huejani siete ometëca ëjere pani hua'jesicopi paco'ë. ³⁷Yure cato hua'jeopi ochenta y cuatro ometëca paco'ë. Maija'quëre se huë'epi etama'copi ñamiña cui'ne mu'seña Maija'quëre sihuaco aõ aima'o seõ paco'ë. ³⁸Jaõ Anapi iti jaje yo'ojë ca maca dani Maija'quëre du'ru se de'oji caco pëpa tõi Jerusalén paire huaso ja'ñere utecohua'ini quëao, tsihua'ë Jesús yo'o ja'ñe ayere.

Nazaretna Co'iyë

³⁹Ja maca si'aye ëjaë cuañese'e yo'o tējini co'ihuë, Galileana iohua'i pa'i daripë Nazaretna. ⁴⁰Tsihua'ë i ai de'oye-je ai tutu quë'i cui'ne ai ta'ñe pa'i de'opi, Maija'quëpi ite de'oyerepa ñacaina.

Jesús Maija'quë Huë'ere Pa'iyë

⁴¹I pëca ja'quëohua'i coa si'a ometëcaña Jerusalénna saë'ë, Israel pai Egiptopi etasi mu'sere cuasajë tsi'siyena. ⁴²Jesús doce ometëca ti'ani pa'i maca si'ahua'i Jerusalénna ja fiesta yo'oyena tsi'siñu'u cajë saë'ë, noni jaje yo'ojë pa'icohua'i sête. ⁴³Ja fiesta carajaquëna, co'i maca tsihua'ë Jesús Jerusalénna pëapi, pëca ja'co cui'ne José huesëjëna. ⁴⁴Te'e mu'serepa ma'aja'a Jesujë daiji jai pai cõni cuasajë saë'ë. Saijëta'a do'ijë quë'ro cui'ne iohua'i ñacohua'i quë'ro co'ejëna, peopi. ⁴⁵Peoquëna, ñani ja maca yureta'a co'ihuë, Jerusalénna co'eñu'u cajë.

⁴⁶Toaso mu'seña pa'i maca ti'ahuë, Maija'quë huë'ere pa'ina, cuañese'e ye'yacohua'i ja're cõni ja'rusiquëpi ñu'i iohua'i cayere asaquë cui'ne iohua'ireje sañope seï yo'ouquëna. ⁴⁷Si'a pa'icohua'i Jesús si'aye ta'ñe asaquëpi sañope de'oyerepa sehuoyere asajë

quëquëhuë. Merepa ai asaquë'ni, jaë cajë ai cuasareña. ⁴⁸Pëca ja'quëohua'ipi ite ti'ajë ai cuasajëna, pëca ja'copi cao:

“Tsihua'ë, më'ëni më ja'quë cui'ne yë'ë co'a ju'ijë co'erojaiñë. ¿Me nesi'quë jaje yëquëre, huesë ëaye yo'ou'ni?”

⁴⁹Jaje cacona, Jesupi iote capi:

“¿Me yo'ojë yë'ëre co'eye'ni? Huesë-ma'pë yë'ë cato ja'quë co'amañere yo'o-ja'quë a'ë.”

⁵⁰Jaje caquëna, iohua'ipi cuasaquë cayere asa ti'ama'pë paë'ë.

⁵¹Ja maca iohua'i ja're conì co'ipi, Nazaretna. Si'anë de'oye sehuoquë paji'i, pëca ja'quëohua'ire. Pëca ja'copi iyere si'aye io joyona de'hua. ⁵²Jaje yo'oquë Jesús ai de'opi, i capë cui'ne i cuasayeje. Maija'quëpi cui'ne paipi conì i de'oye pa'iyere ñajë de'oquë api cuasahuë, tayoye peoquëna.

Juan Ti Doquëpi Yëhuoye

(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

3 Tiberio César pai ëjaë paji'i. Ipi quince ometëca cuañequë pa'i maca Poncio Pilatopi paji'i, Judea cuañequë ëjaë. Herodespi Galilea cuañequë paji'i. I yo'jei Felipepi Iturea cui'ne Trancnite cuañequë paji'i. Cui'ne Lisani-aspì Abilinia cuañequë paji'i. ²Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i cato Anás cui'ne Caifás paë'ë. Jaohua'i pa'i mu'seña Maija'quëpi Zacarías mamaquë Juanna capi, cuëne yejare pa'ina. ³Juan cato Jordán tsiaya quë'roja'a sai si'a hue'ña pai pa'icohua'ire capi: Ja'në co'aye cuasase'ere jeoni ponëne pa'iji. Ponëni oco dosicohua'ini Maija'quëpi mësarù co'aye yo'ose'ere sai de'hua-ja'quë api. Jaje yëhuopi. ⁴Tsoe ja'rë Maija'quë caye quëacaiquë Isafaspi toyaquë pa'ise'ejë cui'ne japi ti'api, i toyase'le caji:

Cuëne yejapi pai cui'neje asa cuañoji, Ne de'huajë'ë, mai Èjaë ma'are.

Nuñerepa ma'a necaijë'ë, i cu'i hue'ña.

⁵Yo'cohuë pa'ise'ere ne timë ja'ñe a'ë.

Jai cuti cui'ne a'ri cuti pa'ise'ere nui yejarepa ne ja'ñe a'ë.

Nui ma'aña peose'ere nui ma'aña de'huaye a'ë.

Dea pëca quë'i ma'aña pa'ise'ere nui yeja ne ja'ñe a'ë.

⁶Ja maca Maija'quë paire huasoye si'a pai ñaja'cohua'i a'ë.

⁷Ite oco do cuañoñu'u cajë paipi i quë'rona daicohua'ire Juanpi capi:

“iAña tsëcapë acohua'i! ¿Nepi mësarute quëare'ni, Maija'quë pëi nejoquëna, jëa ja'ñere? ⁸Ponësicohua'i pani, ponësicohua'i yo'oyere yo'ojë'ë. Jaje yo'ojëna, ñani dosi'i. Abraham tsëcapë a'ë cama'pë pa'ijë'ë. Ja caye ti'a ma'ñe a'ë. Maija'quëpi yëni iye quëna pëaje Abraham tsëcapëre neñe pa'iji. ⁹Tsu'upo tsoe ne de'huasicoa, soquë ñëa cueja'core. Si'a soquë ñëa de'oye quëi ma'ñe cato cüeni toana ëocoa. Maija'quë tsu'lupojë pa'i.”

¹⁰Ja maca paipi ite seteña:

“¿Jaje pa'ito iquere neja'cohua'i a'ni?”

¹¹Sejëna, Juanpi sehuopi:

“Caya ju'i caña paquë pani te'ore isiye pa'iji, ti peoquëna. Aiñe paquë pani peoquë ja're conì aiñe pa'iji, te'e.”

¹²Pa'i do'i curiquë secohua'ijë oco do cuañoñu'u cajë daisicohua'ipi pa'ijë Juanre sei'ë:

“¿Ye'yaquë, iquere yëquë neja'cohua'i a'ni?”

¹³Sejëna, Juanpi capi:

“Cuañese'le caye pa'ina, jerepa curiquë sema'pë pa'ijë'ë.”

¹⁴Soldado pa'icohua'ipi ite seteña:

“Cui'ne yëquë, ¿iquere neja'cohua'i a'ni?”

Cajëna, sehuopi:

“Tutu yo'ojë sioma'pë pa'ijë'ë, yecohua'li payere. Coa coso do'ire tsioma'pë. Cui'ne mësarute saiñere ti'api cuasajë pa'ijë'ë, sihuani.”

¹⁵ Juanni Cristo pa'ima'quë cuasajë pai utehuë. I a'ë caquëna, asañu'u cajë.

¹⁶ Cuasajëna, Juanpi capi:

“Ocopi doyë, mësarute. Ja yë'ta'a yë'ë jeteyo'je daija'quë api, yë'ë jerepa de'o-quëpi. I jo'yaë i zapato joyecaiquë yë'ëre tëtto saisiquë api. Yë'ë jerepa teaye pa'i a'ë. Jaë cato doja'quë api, Maija'quë joyopi cui'ne toapi. ¹⁷ Tsoe pala cajiji, triago jëoquë iti çase'e de'huaquë ja'ose'e huahueja'core. Iti çare pase'e i de'hua hue'ñana de'huaquë ja'ose'e toa ti yayama'cona ëoja'quë api.”

¹⁸ Ñeje caquë paire de'o coca yëhuoquë cui'ne jaiye yequeje Juan quëapi.

¹⁹ Cui'ne Herodes pai ëjaëpi yo'jei Felipe nëjo Herodíasni jioni paquëña. Jaje yo'o ma'ñe a'ë caquë cui'ne i yeque co'aye yo'ose'ena çoni yëhuopi, Juan. ²⁰ Jaje quëaquëta'are Herodespi i caye asama'ë. Ja yë'ta'api yeque co'aye yo'o coquë Juanre co'a paire co hue'ñana copi.

Jesure Doye

(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

²¹ Ja yë'ta'a co cuañoma'quëpi Juan oco doquë pa'ina, Jesujë do cuañosiquë paji'i, cui'ne ipi Maija'quëre së maca ma'tëmopi jaça saiona. ²² Maija'quë joyopi su'teje pa'ipi ina nëca meni paije ñañëna, ja maca yë'ose'e ma'tëmopi jutapi, ñeje:

“Më'ë a'ë, yë'ë mamaquërepa. Më'ëni ai sihuaquë pa'iyë.”

Jesús Ñecuëhua'i

(Mt 1.1-17)

²³ Jesús treinta ometëca paquëpi Maija'quë co'amañarepa ne huëopi. Pai caye cato José mamaquë paji'i. ²⁴ José paji'i, Elí mamaquë. Elí paji'i, Matat mamaquë. Matat paji'i, Leví mamaquë. Leví paji'i, Melqui mamaquë. Melqui paji'i, Jana mamaquë. Jana paji'i, José mamaquë. ²⁵ José paji'i, Matatías mamaquë. Matatías paji'i,

Amós mamaquë. Amós paji'i, Nahúm mamaquë. Nahúm paji'i, Esli mamaquë. Esli paji'i, Nagai mamaquë. ²⁶ Nagai paji'i, Maat mamaquë. Maat paji'i, Matatías mamaquë. Matatías paji'i, Semei mamaquë. Semei paji'i, José mamaquë. José paji'i, Judá mamaquë. ²⁷ Judá paji'i, Joana mamaquë. Joana paji'i, Resa mamaquë. Resa paji'i, Zorababel mamaquë. Zorababel paji'i, Salatiel mamaquë. Salatiel paji'i, Neri mamaquë. ²⁸ Neri paji'i, Malqui mamaquë. Melqui paji'i, Adi mamaquë. Adi paji'i, Cosam mamaquë. Cosam paji'i, Elmodam mamaquë. Elmodam paji'i, Er mamaquë. ²⁹ Er paji'i, Josué mamaquë. Josué paji'i, Elizer mamaquë. Elizer paji'i, Jorim mamaquë. Jorim paji'i, Matat mamaquë. ³⁰ Matat paji'i, Leví mamaquë. Leví paji'i, Simeón mamaquë. Simeón paji'i, Judá mamaquë. Judá paji'i, José mamaquë. José paji'i, Jonán mamaquë. Jonán paji'i, Eliaquim mamaquë. ³¹ Eliaquim paji'i, Melea mamaquë. Melea paji'i, Mainán mamaquë. Mainán paji'i, Matata mamaquë. Matata paji'i, Natán mamaquë. ³² Natán paji'i, David mamaquë. David paji'i, Isaí mamaquë. Isaí paji'i, Obed mamaquë. Obed paji'i, Booz mamaquë. Booz paji'i, Salmón mamaquë. Salmón paji'i, Naasón mamaquë. ³³ Naasón paji'i, Aminabab mamaquë. Aminabab paji'i, Aram mamaquë. Aram paji'i, Esrom mamaquë. Esrom paji'i, Fares mamaquë. Fares paji'i, Judá mamaquë. ³⁴ Judá paji'i, Jacob mamaquë. Jacob paji'i, Isaac mamaquë. Isaac paji'i, Abraham mamaquë. Abraham paji'i, Taré mamaquë. Taré paji'i, Nacor mamaquë. ³⁵ Nacor paji'i, Serug mamaquë. Serug paji'i, Ragau mamaquë. Ragau paji'i, Peleg mamaquë. Peleg paji'i, Heber mamaquë. Heber paji'i, Sala mamaquë. ³⁶ Sala paji'i, Cainán mamaquë. Cainán

paji'i, Arfaxad mamaquë. Arfaxad paji'i, Sem mamaquë. Sem paji'i, Noé mamaquë. Noé paji'i, Lamec mamaquë.³⁷ Lamec paji'i, Matusalén mamaquë. Matusalén paji'i, Enoc mamaquë. Enoc paji'i, Jared mamaquë. Jared paji'i, Mahalaleel mamaquë. Mahalaleel paji'i, Cainán mamaquë.³⁸ Cainán paji'i, Enós mamaquë. Enós paji'i, Set mamaquë. Set paji'i, Adán mamaquë, cui'ne Adán paji'i, Diusu mamaquë.

Jesure Neñañe

(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

4 Maija'quë joyo ini pa'ina, Jordán tsiayapi co'iquëna, Maija'quë joyopi sapi, cuene huesësi yejana. ²Jarote cuarenta mu'seña ao ti aima'ë pa'ina, jeteyo'je ao ëaye nëi maca ³huatipi ite neñasi'i, caquë capi:

“Maija'quë mamaquë sëte iye quëna përe cuañejë'ë, pan pë de'ojaco.”

⁴Caquëna, Jesupi ite capi:

“Toyase'e caji, Coa aose'e ai pa'iye peoji, pai. Peoquëna, ai jerepa si'aye Maija'quë ca cocare de'oye sehuocaiye pa'iye pa'iji.”

⁵Ja jeteyo'je huatipi sapi, ai cutihuëna. Sani iye yeja pa'iye te'epi esa iñopi si'aye, paire cui'ne iote pa'iyeje.

⁶Iñoni huatipi ite capi:

“Yë'ëpi më'ëre si'a iye tutu, cui'ne iye jai yejaña de'o co'amaña isisi'i. Yë'ëna isise'e a'ë, si'aye iye. Jaje pa'ina, yë'ë yëyeje isiye pa'iji, yë'ë isiye yëquëna. ⁷Më'ëpi do're ja'runi yë'ëni sequë pa'ito më'ë tse pasipi.”

⁸Jesupi ite sehuopi:

“Yë'ë quëno maca pa'ima'ë pa'ijë'ë, Satanás. Saijë'ë. Toyase'e caji: Sejë'ë, më Ejaë Diusuni cui'ne ise'ere necaijë'ë.”

⁹Ja jeteyo'je huatipi Jerusalén daripëna sani Maija'quë huë'e jetena mëani capi:

“Maija'quë mamaquërepa pani tito sa tomejë'ë, iye macapi yejana. ¹⁰Toyase'e caji:

Maija'quëpi i huiñaohua'ire cuañeina, më'ëre ñacaija'cohua'ire.

¹¹Më'ëpi tomequëna, iohua'i jëñapi tseaja'cohua'i a'ë,

Quëna pëana më nëcañoa a'si nema'quëni cajë.”

¹²Caquëna, Jesupi ite sehuopi:

“Yequeje toyase'e caji: Më'ë Ejaë Diusure neñama'ë pa'ijë'ë.”

¹³Caquëna, huati Jesure si'aye neñani yo'o jujani, tsoe maca jëoni saji'i.

Jesupi Galileana Yo'o Huëoye

(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

¹⁴Je saquëna, Jesupi Galileana co'ipi, Maija'quë joyo tutu timësiquëpi. Jaje pa'ina, pai i pa'iye quëajëna, ja yejaña pa'icohua'i asahuë. ¹⁵Pai dari ñape tsi'si huë'ña pa'iye yel'yaquë pa'ina, si'ahua'i ite de'oquëre papi cajë sihuahuë.

Jesús Nazaretre Pa'iye

(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

¹⁶Ja maca Jesús Nazaretna saji'i, i ai de'osi daripëna. Huajë mu'se ti'aëna, pai tsi'si huë'ena cacani ja'rupi. Jaje i si'anë yo'oye sëte. Ja'rusipi Maija'quë coca pëpë ñasi'i caquë huëni nëcapi.

¹⁷Nëcaquëna, Isaías Maija'quëre quëcaiquë toyaquë pa'ise'ere isiëna. Iti maca aquëpi isiquëna, hui'yoquë ti'api, ñeje toyase'e pa'i huë'ñare:

¹⁸Mai Ejaë joyopi yë'ëni pa'iji.

Jaje pa'ina, yë'ëna de'o cocare isipi, carajai'cohua'ina quëa ja'ñere.

Cui'ne ai oicohua'ire yëhuo huasoja'quë a'ë.

Tse cuañosicohua'i pa'icohua'ire quëa huasoja'quë a'ë.

Cui'ne ñama'cohua'ini ñacohua'ire nejaj'quë a'ë.

Co'aye yo'ojëna, ai yo'ojë pa'icohua'ini de'lo pa'ie isija'quë a'ë.

¹⁹ Mai Ējaë oi necai tēcahuëre paipi asaja'cohua'i a'ë caquë y'ë're jëjo daopi.

²⁰ Jaje Jesús ña tējini tēoni pai tsi'si huë'e co'aiquëna, isini ja'rupi. Ja maca si'ahua'i ai ñahuë, ise'ere, pai tsi'si huë'ere tsi'icohua'i. ²¹ Ñajëna, iohua'ire jë'nërepa ca huëopi:

“Yure iye mu'se ti'api, iye toyase'e caye mēsarū asa maca.”

²² Si'ahua'i Jesús de'oquë api cajë i case'ere merepa de'oye caëna, cajë ai cuasajë sa'ñe cahuë:

“¿Iquë coa José mamaquë api, pa'ima'quë?”

²³ Jesupi capi, jaohua'ire:

“Jujuquë sēte co'ye jujujē'ë, caja'cohua'i a'ë. Casicohua'ipi yequēje caja'cohua'i a'ë. Capernaum yejana yo'ose'e-jë yure ñno mē'ë yejare pana yo'ojē'ë, yëquë asase'ejë.”

²⁴ Ja maca ai seña maca ca saoquë cui'ne capi:

“Nuñerepa cayë. I ai de'lo sito pa'icohua'i caye Maija'quëre quëacaiquëre tel'ijë de'oyerepa sihua cuañosiquë peopi. ²⁵ Maija'quëre quëacaiquë Elías pa'i mu'señare Israel pai hua'jeohua'i jai pai paë'ë. Ja mu'seña tres ometēca jerepa ocoma'ëna, si'a yeja pa'icohua'i ao ëa ju'ijë ai yo'ohuë. ²⁶ Jaje ai yo'ojëta'are Maija'quëpi Elíasre Israel pai hua'jeohua'ire jëjo saoye paipi. Paquë Sareptare hua'jeo pa'ico quë'rona jëjo saopi, Sidón yejana. ²⁷ Cui'ne Maija'quëre quëacaiquë Eliseo pa'i mu'señaje jai pai Israel pai ja'ju dahuë ju'icohua'i paë'ë. Pa'ijëta'are tel'irejë jujucaiye paipi. Paquë Siria yeja aquë Naamánni jujucaji'i.”

²⁸ Jaje caquëna, asani tsi'sisicohua'ipi ai pēti huëohuë. ²⁹ Ja maca huëni nē-cani Jesure tseani pai daripë peo huë'ña hu'e'sena etoni sahuë, cūti sa'nihuëre

pana. Jaropi jëjo toñu'u cajë. Iti cūti-huëre pai pa'i daripë paji'i. ³⁰ Jaje jëjo toñu'u cajë sasicohua'ita'are Jesús iohua'i jopojā'a etani saji'i.

Co'a Huati Jyoy Hue'equë

(Mr 1.21-28)

³¹ Ja maca Jesús saji'i, Capernaumna Galilea yeja daripëna. Jaronā sani huajë mu'seña paire ye'ya huëopi. ³² Iohua'ire ye'yayere asajë ai ñahuë. ¿Merepa jaje cuañequë quëayeje pa'yerepa quëaquë'ni? cuasajë.

³³ Jaro tsi'si huë'ñare paji'i, tel' i mē huati jyoy hue'equë. Jaëpi cuiipi.

³⁴ “Yëquëre yo'oma'ë. ¿Me nesi'quë yëquëre yo'oquë'ni, Jesús Nazaret aquë? ¿Nejosi'quë daiquë? Mē'ëre yë'ë ñañë. Mē'ë cato Maija'quë mamaquë, de'oquëre pa'ë.”

³⁵ Ja maca Jesús co'a jyoyre capi:

“Cama'ë. Jaëte jëoni saijë'ë.”

Jaje ca maca co'a jyoyi pai ña huë'ñana co'aye neñe peoyerepa yejana ne tãoni eta saji'i. ³⁶ Si'aohua'i ña quëquëni sa'ñe iohua'ija'a cahuë:

“¿Iquë y'ë'o a'ni, ja jerepa pa'ye iye? Cuañequëna, huatiohua'ijë ite sehuojë etayë.”

³⁷ Jaje yo'oquëna, paipi Jesús yo'oye ayere ja yeja si'a huë'ña quëarojateña.

Jesupi Simón Pedro Huaore Jujuyë

(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

³⁸ Ja maca Jesús tsi'si huë'epi etani Simón huë'ena cacapi. Jarote paco'ë, Simón huao suña dahuë ai ju'icopi. Jaje pa'iona, Jesure jujucaijë'ë, cajë sei'ë. ³⁹ Ja maca Jesús suña dahuë ju'iconi ñaquë suña dahuëre pi'ra saouna, suña dahuë peocopi huëni aore neni ao.

Jesús Jai Paire Jujucayë

(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

⁴⁰ Ēsë cara mesi maca jai paire ju'icohua'ire dahuë, coa si'a ju'i

dahuë quë'iohua'ire Jesuna. Dajëna, ju'icohua'ire i jëtëpi pai ñapere patoquëna, co'yahuë, si'aohua'i. ⁴¹Ju'icohua'ire pa'isicohua'ipi huatiohua'i etajë Maija'quë mamaquëre papi cuijëna. Jesupi ja cayere ësepi, tsoe iohua'ipi Maija'quë jëjo daoquë Cristo api asa do'ire.

Jesús Yëhuoye, Galilea Quë'rore

(Mr 1.35-39)

⁴²Jesús nea hue'ñarepa pai peo hue'ñana saquëna, saima'quëni cajë co'ejë t'lahuë. ⁴³Ti'asi maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Quëaye pa'iji, de'o coca Maija'quë pa'i te'te ayere yequë pai daripëaje. Jare caquë jëjo daosiquë a'ë.”

⁴⁴Jaje Jesús cu'i quëarojaji'i, Galilea tsi'si huë'ñana.

Tsiaya Hua'ire Yo'eye

(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

5 Jesús Genesaret Jaira tëtëpare pa'i quëaquëna, jai pai qui'yerepa Maija'quë coca asa'nu'u cajë dateña. ²Daijëna, Jesupi caya yohuë, peo huëapi huahuaquëna, ñapi. Iti yohuë acohua'ipi yo'e nëare tsoa to'nu'u cajë tumareña. ³Ñani ja maca Jesús yohuëna aya mëji'i. I aya mëisi yohuë Simón tse pacu'ë. Ja maca capi, a'ri maña so'ona jëjo sao huahuojë'ë, yohuë. Huahuojëna, ja'runi ñu'i Jesús paire ye'ya huëopi. ⁴Ye'ya tējini Simónre capi:

“Hua'i pa'i hue'ñana yohuëja'a sani mësarü yo'e nëapi hua'ire ne'nu'u.”

⁵Simónpi sehuopi:

“Ye'yaquë, si'a ñami te'e hua'ireje ne'ne peoyerepa ai yo'ohuë, nema'pë. Jaje pasicohua'ita'a më'ëpi cu'ne'ne sëte hua'i yo'erë jeo dëosi'i.”

⁶Cani jeo dëosi maca hua'ipi airepa timërena, hua'i yo'erëpi tēi huëo. ⁷Ja maca yequë yohuëre cajeohua'i pa'i-

cohua'ire jëñapi soihuë. Soina, dani si'ahua'i caya yohuëa ea tete macarepa aya timëhuë. ⁸Ja maca Simón Pedro iyere ñani do're ja'runi Jesure capi:

“Saij'ë, Ejaë, yë'ë quëno maca pa'ima'ë. Yë'ë co'aye yo'oquë a'ë.”

⁹Coa quëquë huesëni jaje caquëna, i ja're con'i pa'icohua'ijë hua'ire nese'ere cuasajë ai quëquëhuë. ¹⁰Cui'ne, Zebedeo mamajë Jacobo cui'ne Juan, Simón cajeohua'ijë quëquë huesësico-hua'i paë'ë. Jaje quëquëjëta'are Jesús capi, Simónre:

“Ca'rama'ë pa'ijë'ë. Më'ë yurepi paire yo'ecaiquë pa'ija'quë a'ë.”

¹¹Ja maca yohuëare tëtëpana sani jeoni Jesús ja're saë'ë.

Jesús Jujucayë, Ja'ju Dahuë Ju'iquëre

(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

¹²Jesús pai daripëre pa'ina, te'i pai ja'ju dahuë ju'iquëpi titani Jesure ñani i tsiapi yejare pana semeni seji'i. Neje caquë:

“Ejaë, më'ëpi yë'ëre jujuye yëni jujujë'ë. Yë'ë ju'i dahuë.”

¹³Ja maca Jesús i jëtëpi patoquë capi: “Yë'ë jujucayë.”

Caquëna, jare iti macapi ja'ju dahuë peoquë de'opi. ¹⁴Ja maca Jesús ite capi: “Quëama'ë pa'ijë'ë, paire. Coa Maija'quë huë'e ñacaicohua'ise'ere sani ino-jë'ë. Inoni më'ë co'ayere tsoa toquë yo'o do'ire isijë'ë, Moisés cu'nequë pa'ise'ere. Jaje yo'oquëna, si'a hua'i më'ë ju'iquë pa'isiquëpi de'oquë ponëni yo'oye ñaja'cohua'i a'ë.”

¹⁵Jaje pa'iquëta'are Jesús yo'oyepi jero sa'ana jai saji'i. Jaje pa'ina, jai pai i caye asa'nu'u cajë daijëna, ju'icohua'ijë daë'ë, juju cu'ño'nu'u cajë. ¹⁶Jaje yo'ojëna, Jesús pai peo hue'ñana sai Maija'quëre seji'i.

Què'què Dahuè Jù'iquère Jujuye

(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

¹⁷ Jesupi yel'yaquèna, jarote ja'rusicohua'ipi ñuè'è. Fariseo acohua'i cui'ne cuañese'e yel'yacohua'i conì, Galilea yejare si'a hue'ña pa'icohua'ipi daisicohua'i paè'è. Pa'ijèna, yecohua'ipi Judeapi cui'ne Jerusaléni daisicohua'ije paè'è. Pa'ijèna, Jesupi paji'i, Maija'què tutu ju'icohua'ire jujucaiye. ¹⁸ Paquèna, yo'oye peoquèpi ju'iquèni cai saihuèna oasiquèni cuajjè Jesús pa'i hue'ña coareña, ñajaquè cajè. ¹⁹ Dajèta'are caca hue'ñapi jai pai tímésico pa'i do'ire cacaye pajè ña jujani huè'e jeteja'a mèni peo coje tètèni ju'iquère pai jopojà'a meñe casahuè, Jesús ña hue'ña cai saihuèna oasiquèni. ²⁰ Ja maca Jesús iohua'ipi ite jujuquè api cuasayere ñani ju'iquère capi:

“Mè'è co'aye yo'ose'ere sai de'huacaiyè.”

²¹ Jaje caquèna, asani cuañese'e yel'yacohua'i cui'ne fariseohua'i cuasa huèoreña: “Paipi yequè co'aye yo'ose'ere sai de'huacaiye peoji. Jare Maija'quèse'e sai de'huacaiye pa'iji. ¿Iquei'ni, iquè ja jerepa Maija'quère cue'cuequè caquè?”

²² Jesupi jaje cuasajèna, ñani capi:

“¿Me yo'ojè jaje cuasaye'ni? ²³ Co'aye yo'ose'ere sai de'huaye cui'ne iquère jujucaiye pai cato yo'o ti'a ma'ñe a'è. A'jiñe yo'oye peoji. ²⁴ Jaje pa'ito de'oji. Ìnosi'i, mèsarute. Yè'è Pai Mamaquèpi te'ipi iye yeja cuañequère papi co'aye yo'ose'ere sai de'huacaiquè pa'iyè.”

Jaje se cani ju'iquère capi:

“Mè'èni cayè, huèijjè'è. Mè uicore ìni mè'è huè'ena saijjè'è.”

²⁵ Caquèna, ja macarepa iti ju'iquè pa'isiquèpi jaohua'i ñajèna, huèni nè-cani i uisicore se de'huani Maija'quère sihuaquè caquè saji'i, i huè'ena. ²⁶ Saina,

si'ahua'i ña quèquèni Maija'quère sihuaquè careña.

“Yurena ñahuè, pajje yo'o ma'ñere yo'oye.”

Jesús Levíre Soiye

(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

²⁷ Iye yo'osi jeteyo'je Jesús etaquè Leví hue'equère ñapi, pa'i do'i sai hue'ñare ñu'i curire seina, ñani capi:

“Tuijè'è, yè'èni.”

²⁸ Ja maca Leví i yo'oye si'aye se jeoni Jesús ja're conì saji'i.

²⁹ Ja jeteyo'je Leví jai fiesta nepi, i huè'ena, Jesuni sihuaquè. Jarote cui'ne jai pai pa'i do'i secohua'i cui'ne yecohua'i conì ai saihuèna ja'rusicohua'ipi paè'è. ³⁰ Pa'ijèna, ñani fariseohua'i cui'ne cuañese'e yel'yacohua'i Jesure yel'yecohua'ipi de'oye yo'oma'cohua'i a'è, cuasajè sañope ca huèojè careña:

“¿Me yo'ojè mèsaru pa'i do'i secohua'i ja're cui'ne co'aye yo'ocohua'i ja're conì aijjè cui'ne ucuye'ni?”

³¹ Cajèna, asani Jesupi sehuopi:

“De'oye pa'icohua'i cui'ne huajècohua'i jujuquère co'eye pañè. Jaje pa'ina, ju'icohua'ipi co'ecohua'i a'è, jujuquère.

³² Ja do'ire de'ocohua'ini soisi'i caquè, daisiquè peoyè. Co'acohua'ini soisi'i caquè daisiquè a'è, jaohua'ipi ja'rè yo'ose'e jeoni ponèjajè caquè.”

Jesure Señe, Aima'pè Señere

(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

³³ Caquèna, iohua'ipi Jesure seteña:

“Juanre yel'yecohua'i yo'oye sète aima'pè Maija'quère ai sejè yo'oyè, cui'ne fariseo yel'yecohua'ije. ¿Me yo'ojè mè'è yel'yacohua'ise'e si'anè aijjè cui'ne ucujè pa'iyè'ni?”

³⁴ Cajèna, Jesupi sehuopi:

“¿Hueja ao aija'cohua'ire soisicohua'ire aima'pè pa'ijjè'è cacohua'i a'ni, mèsaru, huejaquèpi iti macare

çoni pa'ito? ³⁵ Jaje pa'iquëta'are yequë mu'se huejaquëre yë'ëre sioye pa'iji. Ja maca huejaquëpi peoëna, ao aima'pë pa'ija'cohua'i a'ë."

³⁶ Cui'ne quëa iñopi, iohua'i ñañena çoni ñeje:

"Yecohua'ije huajë ju'i çare tëani ai ju'i çare sëoma'cohua'i a'ë. Jaje yo'ocohua'i pani coa huajë ju'i çare nejoñë. Cui'ne huajë çä çatipëpi ai ju'i çana sëosicohua'i pa'ito te'ojë pa'io ña cuañoñe paji. ³⁷ Jare cui'ne pa'iji. Cuiya'i çono doye peoji, ai ça'nihuë de'huasiconä. Jaje ai ça'nihuëna huajë cuiya'i çono doto yete saiye pa'iji. Jaje yete saina, si'aye nejoñe pa'iji, cuiya'i çono cui'ne ça'nihuë de'huasi topëje nejoñe pa'iji. ³⁸ Jaje pa'ina, huajë cuiya'i çono doye pa'iji, jare cui'ne huajë ça'ni topëna. Jaje huajëyese'e pa'i de'oye quëcoja'coa. ³⁹ Jaje pa'ina, o'sasi çono ucucohua'ije huajë çono ucuye pañë, o'sasi çono ai de'oye a'ë, cajë."

Jesure Ye'yecohua'ipi Huajë Mu'se Yo'oye

(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

6 Te'e huajë mu'se Jesús ta sitoja'a saina, ire ye'yecohua'ipi trigo tsa'ña tëajë saë'ë. Yo'oni jeteyo'je jëñapi iti case'e po'tejë aë'ë. ² Jaje yo'ojëna, fariseo acohua'ipi ñani sei'ë:

"¿Moisés cuañese'e caji huajë mu'se yo'oye peoji. Jaje pa'iquëta'are me neñu'ju yo'oye'ni?"

³ Cajëna, Jesupi sehuopi:

"¿Ñama'cohua'ini David cui'ne i cajeohua'i çoni ao ëa ju'ijë yo'ose'e?"

⁴ Maija'quë huë'e ñacaicohua'ise'e Maija'quëna isise'ere ao aiñere ao ëa ju'i Maija'quë huë'ena cacani aore imani ai cui'ne i ja're pa'icohua'ireje aopi."

⁵ Cui'ne capi, jaohua'ire:

"Pai Mamaquëre papi tutu payë, huajë mu'se pa'itoje cuañeñe."

Jëtë Cuënesicore Paquëre Jujuye

(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

⁶ Yëquë huajë mu'se Jesús pai tsi'si huë'ena cacani, ye'ya huëoquëna, jarote paji'i, te'i ëmë ëja tël'hai jëtëre cuënesicore hue'equë. ⁷ Pa'ina, cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne fariseohua'i çoni cuasahuë. Jesupi huajë mu'sere jujuquëna, ñani ite sañope cañu'u cajë utejë ñahuë. ⁸ Jaje cuasaye ñaquëta'a cuënesi jëtë hue'equëre capi:

"Huëijj'ë. Huëni ja maca jopore pare nëcajë'ë."

Caquëna, huëni nëcapi. ⁹ Ja maca Jesús yecohua'ire capi:

"Sesi'i, mësarute te'ore. ¿Iquepi de'oque'ni, huajë mu'se yo'oye, de'oye panita'a co'aye? ¿Paire huasoye panita'a paire coa nejoñe?"

¹⁰ Ja maca si'ahua'ire seña tël'jani Jesús capi, ju'iquëre:

"Më jëtëre mëajj'ë."

Caquëna, i case'eje yo'opi. Yo'oquëna, i jëtë cuënesico pa'isico de'oco paco'ë.

¹¹ Jaje yo'oquëna, ñani yecohua'i ai pëti ëaye ñajë ca huëohuë, sa'ñe iquepi Jesure sañope ne'ñe pa'ioni cajë.

Jesús Doce Ye'yecohua'ire Soiye

(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)

¹² Ja mu'seña Jesús Maija'quëre sesi'i caquë saji'i, ai cutihuë. Jaropi si'a ñani Maija'quëre seji'i. ¹³ Ñata tomesi maca i ye'yacohua'ire soini doce pa'iohua'i i ja're pa'icohua'ire hue'yopi, jëjo daocohua'ire. ¹⁴ Jaohua'i cato paë'ë: Simón, jare jaëni se hue'yo cosiquë paji'i, Pedro. Cui'ne i yo'jei, Andrés paji'i. Jacobo, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, cui'ne Alfeo mamaquë Jacobo paji'i. Simón Cananista tsëcapë aquë paji'i. ¹⁶ Judas Jacobo yo'jei paji'i. Cui'ne yequë Judas Iscariote Jesure yehuoja'quëje.

Jesús Jai Paire Ye'yaye

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jesús ai cūti huēpi i ye'yacohua'i ja're conī cajequēpi pēpē yejana pēapi. Jarote jai pai paē'ē. Si'a hue'ña acohua'i, yecohua'ipi Judea cui'ne Jerusalén cui'ne jai tsiaya tē'tēpa Tiro cui'ne Sidón quē'ro acohua'i daisicohua'i paē'ē, Jesús cayere asañu'u cajē cui'ne iohua'i ju'i dahuēre jujucaijaquē cajē daisicohuaipi. ¹⁸ Huati yo'oquēna, ai yo'ojē pa'icohua'ipi juju cuañosicohua'i de'ohuē. ¹⁹ Si'a pai Jesure patosicohua'ipi i tutupi si'ahua'i co'yasicohua'i paē'ē. Jujusicohua'ire ñani pato do'ire si'ahua'i yēhuē, patoye.

Nuñerepa Case'e Pai Ayere

(Mt 5.1-12)

²⁰ Ja maca Jesús i ye'yacohua'ire ñani capi:

“Sihuacohua'i pa'ijē'ē, mēsarū teaye pa'iohua'i, Maija'quē te'tena de'oye canī paja'cohua'i a'ē.

²¹ Sihuacohua'i pa'ijē'ē, mēsarū ao ai ēa ju'icohua'ipi jeteyo'je si'aye ti'aja'cohua'ipi. Sihuacohua'i pa'ijē'ē, oicohua'i pa'isicohua'ipi jeteyo'je soja'cohua'ipi.

²² Pai Mamaquēre tui do'ire paipi mēsarute pēijē coejē iohua'i quē'rore etojē cue'cuyē pa'iji. Jaje yo'oto sihuajē'ē, yē'ere tui do'ire. ²³ Jaje yo'ojēna, ai sihuajē'ē, ma'tēmona mēsarute caquē de'huacaisi co'amañare jerepa paja'cohua'ipi. Mēsarute co'aye yo'oyejē pa'ye yo'oa'huē'ē, Maija'quē tsoe hue'ña quēacaicohua'ire.

²⁴ Jaje pa'iquēta'are jaiye yure co'amaña pajē sihua tōsicohua'ireta'a, sihuaye peoja'coa.

²⁵ Teayerēpa mēsarureta'a yure ao ani timēni sihuajē pa'isicohua'ire jeteyo'je ao ēa ju'iñe pasipi. Teayerēpa mēsarū yure so huajējē pa'isicohua'ireta'a jeteyo'je oiyē pasipi.

²⁶ Teayerēpa mēsarū pa'iyē'ni si'a pai de'o paire pa'ē cajēna, pa'icohua'i maña. Tsoe acohua'ijē jaje cui'ne de'ocohua'i a'ē ca'ahuē'ē, Maija'quē jējo daocohua'ijē pa'icohua'ita'a coa cosocohua'ini.

Mēsarute Sañope Yo'ocohua'ire Oiyē

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ Jaje pa'iquēta'are mēsarū yē'ere asacohua'ire cayē: Oijē'ē, mēsarute sañope cacohua'ire. De'oye yo'ocajijē'ē, mēsarute coecohua'ire. ²⁸ De'oye pa'i ja'ñere cacajijē'ē, mēsarūni sañope ai yo'o ja'ñere de cacohua'ini. Secacajijē'ē, mēsarute tea ju'icohua'irejē. ²⁹ Yecohua'ipi tsiana te'e te'te tētoru yequē te'te tsiajē nēocajijē'ē. Cui'ne yecohua'ipi mē sēsēquēna ju'iconi jioni sato huē'ehuē ju'icorejē se isi saojē'ē. ³⁰ Secohua'i pa'ito isijē'ē. Yeque mē tseconi jiosicohua'i pa'ito, coa ñajē'ē, cui'naoni seña pajē'ē. ³¹ Yecohua'ipi mēsarūni de'oye yo'ojajē cuasayejē pa'ye yecohua'ini se de'oye yo'ojē'ē, mēsarūpi.

³² ¿Jaje pa'iquēta'are mēsarūpi mēsarute oicohua'ise'ere oicohua'i pani, iquere de'oye yo'oye'ni? Co'ahua'ijē cui'ne sa'ñe oiyere yo'ocohua'i pani. ³³ ¿Jaje pa'ina, mēsarūpi mēsarute de'oye yo'ocohua'ise'ere de'oye yo'oni iquere de'oye yo'oye'ni? Co'acohua'ijē cui'ne yo'oyere yo'oni. ³⁴ ¿Jaje mēsarūpi de'oye co'yocohua'ise'ere co'yoja'cohua'i a'ē cuasajē isicohua'i pani iquere de'oye yo'oye'ni? Co'acohua'ijē co'yoja'cohua'i a'ē cuasajē yo'oyere yo'oni. ³⁵ Jaje pa'iquēta'are mēsarū cato oiyē pa'iji, mēsarute sañope yo'ocohua'ire. Jaohua'ire de'oye yo'ojē isiye pa'iji, co'yoja'cohua'i a'ē cuasaye peoyerepa. Jaje yo'osicohua'ini ma'tēmo jaiye de'o co'amaña isiye pa'iji. Cui'ne mēsarū pa'ija'cohua'i a'ē, Maija'quē Ējaērepa mamajē, cui'ne ije oiquē

api, co'acohua'ire cui'ne i isiyere de'oji cama'cohua'ireje. ³⁶ Jaje cui'ne mäsaruje oijë'ë, yecohua'ire, Maija'quë oiyeje.

Paï Yo'oyere Ña De'hua Caye

(Mt 7.1-5)

³⁷ Jaje pa'ina, co'acohua'i a'ë cama'pë pa'ijë'ë, yecohua'ire. Jaje pajëna, Maija'quëje mäsarute co'acohua'i a'ë caye paja'quë api. Yecohua'ire nejoñe pajë'ë. Jaje pajëna, Maija'quëje mäsarute nejoñe pasipi. Yecohua'i tayo yo'oyere sai de'huacajjëna, Maija'quëje mäsaru tayo yo'oye sai de'huacajja'quë api. ³⁸ Yecohua'ire isicohua'i pa'ijëna, Maija'quëje mäsarute isisipi. Isija'quë api, i topëna de'oye cuasa ti'acore pani. Dëso quiosiconi, ña'co quiosiconi, timësicore pani, mäsaru yecohua'ire isiyeye pa'ye Maija'quëje isija'quë api, mäsarute."

³⁹ Jesupi ñeje yo'oyeje pa'ye a'ë capi:

"Ñama'quëpi yequë ñama'quëni sai saquë pa'ito cojena tomeja'cohua'i a'ë, si'a jupë. ⁴⁰ Ye'yecohua'ipi iohua'ire ye'yaquëre tëto saisicohua'i peoyë. Ye'ye tējinita'a ti'añe pa'iji, iohua'ire ye'yaquëje pa'iohua'i.

⁴¹ ¿Me jaje pa'ito, më'ë yo'jei ñacoare ne'cua pa'icore se ñaquë casi'ni? ¿Më'ë ñacoare soquë tiro ja'ioire papi ju'icore du'ru ñama'ë pa'ini? ⁴² Më'ë ñacoare pare soquë tiropi ju'iona ti ñama'ë pa'iquëpi me më'ë yo'jeire casi'ni: 'Huau, më'ë ñacoare ne'cua ju'icore dutasi'i, neocajjë'ë.' De'oquëre pa'ë coa caquë yo'oquë maca. Më'ëpi du'ru macarepa më'ë ñacoare soquë tiro ju'iconi duta jeojë'ë. Jeteyo'je de'oye ñaquëpi më'ë yo'jeire ne'cua ju'icore dutacaiye pa'iji.

Më'ë Yo'oyere Ñajë Asaja'cohua'i A'ë, Më'ëre

(Mt 7.17-20; 12.34-35)

⁴³ De'o soquë yëpi co'a ca quëiñe peoji. Jaje cui'ne co'a soquë yëje de'o ca quëiñe peoji. ⁴⁴ Jaje pa'ina, soquë ñëa ñape ñañe pa'iji, iti quëiñena. Miu soquë yë pani quëiñe paji, çosa care. Jaje cui'ne miu piñi pani quëiñe paji, cuiya'i care. ⁴⁵ Jaje pa'ina, de'o paï pani caji, de'oyere, i joyo de'oyepi pa'iyere. Cui'ne co'aquë pani co'ayerer caji, i joyo co'ayerepi pa'iyere. Yë'opopi caji, joyo pa'iyepi etaquëna.

Caya Huë'ña Ne Huë'ña

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ ¿Me yo'ojë mäsaru yë'ëre Ejaë, Ejaë cajëta'a yë'ë cayeje ne ma'ñe'ni? ⁴⁷ Quëasi'i, yë'ëna dani asacohua'ipi cui'ne yë'ë cayeje yo'ocohua'i pa'iyere. Iyeje pa'ye pa'iji. ⁴⁸ Jaohua'i cato ëmë cutihuëna nëconi huë'e nesiquëje pa'i pa'iji. Tsiayapi co'jenije ti'ama'ëna taiñe paja'quë api. De'o yejana nesi do'ire. ⁴⁹ Jaje pa'iquëta'are asaquëta'a yë'ë case'eye yo'oma'quëpi mejahuëna nëconi huë'e nesiquëje pa'i pa'iji. Tsiaya co'jeni ai tutu tsajina taiñe pa'iji."

Jesupi Romano Jo'yaëre Jujuye

(Mt 8.5-13)

7 Jesús coca ca tējini saji'i, Capernaum yejana. ² Jarote romano soldado paï capitán i jo'yaë i oiquëre papi jüni huesë tējiquëre paquëpi paji'i. ³ Jaje pa'ina, capitánpi Jesure asani jëjo saopi, judío aiohua'i acohua'ini, dani i jo'yaëre jujucaija'quëre seni daja'cohua'ire caquë. ⁴ Jaohua'i Jesure tsiojani ai se huëohuë, ñeje cajë:

"Iye capitán de'oquë api, më'ëpi ite cocatiñe pa'i a'ë. ⁵ Cui'ne judío paire oiquë api. Jaje yo'oquëpi paï tsisi huë'e saicaina, mai secore nehuë."

⁶ Jaje cajëna, Jesús asani iohua'i ja're conì saji'i. Saijè ì huè'e tì'añe ja'i macare pa'ijëna, capitánpi jëjo daopi ì cajeohua'ire Jesure ñeje quëaja'cohua'ire:

“Èjaë, ai yo'oma'è pa'ijë'è. Jaje pa'ina, cayë yè'è co'aquë huè'ena daima'è pa'ijë'è. ⁷⁻⁸ Yè'è ëjaohua'i cuañëñere yo'oquë pa'iquëpi yè'è soldado paire meñe cuañëquëna, sehuocohua'ire payë. Jaje paquëpi yè'èpi cayë, jaohua'i aquëni: ‘Saijë'è,’ caëna, saiji. Cui'ne yequëni ‘daijë'è’ caru, daiji. Cui'ne yè'è jo'yaëni: ‘jare nejë'è’ cuañeru neji. Jaje më'ëpi co'yajë'è cuañeru, yè'è jo'yaëpi co'yasipi asayë, yè'è. Jaje pa'ina, daima'è cuañëjë'è, yè'è jo'yaë co'yajaquë.”

⁹ Jaje case'ere asani Jesús ai sihuapi, ta'ñe caquëre papi pa'iquë'ni caquë. Jaje cuasani ìte tuicohua'ire capi:

“Ti ñama'è paë'è, Israel paipi jaje yè'ère necaija'quë api cuasacohua'ire iquë yo'ose'ëje care paye.”

¹⁰ Ja maca ì jëjo daosicohua'i huè'ena co'ini capitán jo'yaë tsoe co'yasiquëni tì'ahuë.

Posë Ju'isiquëre Huëoye

¹¹ Iye yo'osi jeteyo'je Jesús saji'i, Naín hue'e daripëna. Saina, cui'ne ì ye'ya-cohua'i cui'ne jai paì conì saë'è. ¹² Paì daripë eta sa'rona ja'ye tì'asi maca ju'isiquëni tañu'u cajë sacohua'ire ñapi. Jai paì conì saë'è, ìti daripë acohua'ije. Pëca ja'quë juquëna, hua'jeopi te'ire në-coquëpi ju'isiquë paji'i. ¹³ Jaje saijëna, Èjaëpi jaote teaye ñani oi capi:

“Oima'o.”

¹⁴ Ja maca Jesús tsojani mahuëna patopi. Patoquëna, ìti sacohua'i nëca-jaë'è. Ja maca Jesús ju'isiquëni capi:

“Posë, yè'ëpi cayë më'ère, huëijë'è.”

¹⁵ Caquëna, ìti ju'isiquëpi huëni ja'runi coca ca huëopi. Pëca ja'cona huëoni isipi, Jesús. ¹⁶ Ja maca iyere ñani si'ahua'i quëquëni Maija'quëre

de'oquëre pa'ni sihuajë ca huëohuë ñeje:

“Mai aquëpi Maija'quë quëacaiquë pa'iji, jerepa pa'ipi.”

Cui'ne cahuë:

“Maija'quëpi ì paire cocasi'i caquë daji'i.”

¹⁷ Jaje Jesús yo'ose'ere Judea pa'icohua'i cui'ne Judea yeja niamoa pa'icohua'ije asahuë.

Juan Ti Doquë Jëjo Saocohua'i Jesuna

(Mt 11.2-19)

¹⁸⁻¹⁹ Juanpi si'aye iye yo'ose'ere asapi, ìte ye'yecohua'ipi quëajëna. Jaje asani daija'quë api ca nëosiquë ¿Cristorepa pa'ima'quë, panita'a ja yè'ta'a yequëre uteye pa'iquë? cuasaquë ì ye'yacohua'ire cayahua'ire soini Jesús quë'rona jëjo saopi, seni asaja'cohua'ire. ²⁰ Jëjo saosicohua'ipi Jesús quë'rona tì'ani cahuë:

“¿Cristo ìti daija'quë api ca nëosiquë pa'ima'quë më'è? Panita'a ja yè'ta'a ¿yequëre uteye pa'iquë? caquë Juan oco doquëpi yëquëre jëjo daopi.”

²¹ Sa tì'ajëna, Jesupi jai paire ju'i-cohua'ire cui'ne ai yo'ocohua'ire huati quë'iohua'ire eto saquë, cui'ne ñama-cohua'ire jujuquë yo'opi. ²² Yo'oquëni sejëna, Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

“Sani Juanre cajë'è: Mësarü ñajë cui'ne asase'ere quëajë'è, ñama'cohua'i pa'isicohua'i ñañere, cu'ima'cohua'i pa'isicohua'ipi cu'iyere, ja'ju dahuë hue'ecohua'ipi peocohua'i tomeñere, asama'cohua'ipi asayere, ju'isicohua'ipi huëiyere, cui'ne teaye ai yo'ocohua'ini huaso coca quëayere. ²³ Coa asani yè'ère ìre papi caquë jëa coeye paquëpi sihuaquë de'oye pasipi.”

²⁴ Juan jëjo daosicohua'ipi co'isi maca Jesupi paire ca huëopi, Juan ayere ñeje:

“¿Iquere sani ñare'ni, cuëne yeja saisicohua'i? ¿Tutupi catëna ju'acquëna, huahuëyere ñare? Páni. ²⁵ Jaje pa'ina,

¿Iquere sani ñare'ni? ¿Ëja de'oni jai do'i cañare ju'iquëni ñare? Pani. Jaje pa'ina, mësarupi ñacohua'i a'ë, pai ëjaohua'i huë'ña pa'icohua'ipi jai do'i cañare ju'ijë pa'icohua'ire. ²⁶ Tijupë cayë, jaje pa'ito: ¿Iqueini sani ñare'ni, Maija'quë jëjo dao-quë? Jaje pa'ijë'a. Nuñerepa cayë, Maija'quë quëacaiquë jerepa pa'i api. ²⁷ Toyase'e cato caji:

Jëjo saosi'i, yë'ëre quëacaiquëre më'ë sai huë'ñana

Më'ëre ma'a ne de'huacaija'quëre.

²⁸ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Pai pa'i huë'ñana iquë Juan oco doquëje pa'i ti peopi, Maija'quë quëacaiquë jerepa pa'i. Jaje pa'iquëta'are ai a'riquë macapi Maija'quë pa'i te'te jerepa pa'i pa'ija'quë api."

²⁹ Jaje caquëna, asani si'aohua'i Juanre oco do cuãñosicohua'i co'a pai cui'ne pa'i do'i curi secohua'i Maija'quë de'oyerepa yo'ose'ere sihuajë nuñerepa pa'i api, Maija'quë. ³⁰ Jaje pa'iquëta'are Juan oco do cuãñoma'cohua'ipi fariseo paipi cui'ne cuãñese'e ye'yacohua'ipi Maija'quë iohua'ire caquë yo'oyere asacaiye coereña, co'aye a'ë cajë.

³¹ Ëjaëpi yequeje capi:

“¿Iquena con'i iye'në paire ja yo'oyeje pa'iohua'i a'ë caquë quëara'ye? ¿Ique yo'oyeje pa'iohua'i ña cuãñoñe'ni?

³² De'oji, jaje pa'ito tsipi jai pai pa'i huë'ñana ca'a yo'oñu'u cajë ja'rusicohua'ipi caje tsini pi'cohuëre jucacaitoje bailaye pahuë. Cui'ne oiyeje pa'iohua'ita'a jëjëñere jëjëcaitoje oire paye pahuë. Yure pa'icohua'i cui'neje pa'iyë. ³³ Juan oco doquëpi ai aima'quëpi cui'ne o'sa ucuma'quëpi pa'ina, mësarupi ite huati quë'i api cayë. ³⁴ Ja jeteyo'je Pai Mamaquë daji'i, ao aiquëpi cui'ne o'sa ucuquëpi. Jaje pa'ina, mësarupi jaiye aiquë api cui'ne jaiye o'sa ucuquë api, co'aye yo'ocohua'i cajeipi cui'ne pa'i do'ire curi secohua'i cajeipi cayë. ³⁵ Jaje

pa'iquëta'are Maija'quë mamajëpi i iñoñere cayahua'i yo'oye de'oji, asayë.”

Fariseohua'i Aquë Simón Huë'ere Pa'iyë

³⁶ Fariseo aquëpi Jesure soipi, i huë'ena sani ao aijë'ë caquë. Soina, Jesús sani ao ai saihuëna ja'rupi. ³⁷ Ja'runi ñu'ina, iti daripë, te'o nomio co'aye pa'isicopi asani i pa'i huë'ña daco'ë, ai huëo së ma'ña da'care quëna huëna daco. ³⁸ Dani iopi Jesús quëno macana do're ja'runi oio io oi copi i quëo tsoani jeteyo'je io nañapi tëno cuenani tsu'suco sihuaco huëo së ma'ñapi i quëoje doco. ³⁹ Jaje yo'ocona, fariseo Jesure soisiquëpi ñani cuasapi: “Iquë Maija'quë coca quëacaiquërepa pani ite co'a nomiopi papico yo'oye asara'pi, co'a nomiopi yo'oco caquë.”

⁴⁰ Cuasaquëna, Jesupi fariseore capi:

“Simón, më'ëre yeque maña caye payë.”

Caquëna, fariseopi sehuopi:

“Cajë'ë, ye'yaquë.”

⁴¹ Jesupi capi:

“Curiquë prestaquëni caya ëmëohua'i curire co'yoye pahuë. Quinientos denario te'ipi do'i papi, yequëpi cincuenta denario do'i papi. ⁴² Jaje do'i pacohua'ipi sai ti'añe pajëna, ñani curiquë prestasiquëpi jaohua'ire oi ipi sai de'huapi. Jaje pa'ito yure quëajë'ë. ¿Nepi jaohua'i aquë ai jerepa oiye'ni, ite?”

⁴³ Caquëna, Simónpi sehuopi:

“Iti ai jaiye do'i pasiquëpi ite sai de'huacaisiquëre ai oji'i, cuasayë.”

Jaje caquëna, Jesupi sehuopi:

“Nuñerepa cayë, më'ë.”

⁴⁴ Ja maca Jesús nomiore ñani capi, Simónre:

“¿Ñaquë io yo'oye? Më'ë huë'ena yë'ë caca maca më'ëpi oco dacaima'ë paë'ë, yë'ë nëcañoa tsoa ja'ñere. Jaje pa'iquëta'are icopi io oisi ocopi tsoa-

caco'ë, nëcañoare cui'ne nañapi tēno cuēnao. ⁴⁵Mē'ēpi sihuaquē pēpama'ë. Jaje pa'iquēta'are io cato caca macapi sihuao de'oyerepa pēpao, ja yē'ta'a yo'oco. ⁴⁶Mē'ēpi yē'ère siopē hui'yape pē'nama'ë pa'ë. Jaje pa'iquēta'are io cato yē'ère huēo sē ma'ñapi nëcañoana doo. ⁴⁷Jaje pa'ina, mē'ère cayē, io ai oio yo'oyepi io jaiye co'aye yo'ose'ere sai de'hua cuañosico pa'io, iñoco. Jaje pa'iquēta'are a'ri mañare sai de'hua cuañoquēpi a'ri maña oiyere iñoji.”

⁴⁸Jaje se cani capi, iote:

“Mē'ë co'aye yo'oco pa'ise'e sai de'huaca'ë.”

⁴⁹Jaje caquēna, soisicohua'i ñu'ico-hua'ipi sa'ñe iohua'ija'a ca huēohuē:

“¿Iquei'ni, iquē jaje co'aye yo'ose'ere sai de'huacaiquē?”

⁵⁰Jaje cajēta'are Jesupi capi, iote:

“Maija'quēpi huasoja'quē api cuasani yo'o do'ire huasosico pa'iyē, mē'ë. Señaco de'oye saijē'ë.”

Jesure Cōcaicohua'i Nomiohua'ipi

8 Ja jeteyo'je Jesús jai daripēana cui'ne a'ri daripēana si'a huē'ña cu'i quēarojai, cui'ne Maija'quē cuañe tē'tena cacani de'oye pa'iyere quēapi. Ite cohuē, doce i ye'yacohua'ipi. ²Cui'ne nomiohua'ipi huati quē'iohua'i pa'isicohua'i cui'ne ipi ju'i dahuēje jujucaisicohua'ipi ite cōni cuahuē. Jaohua'i ja're cōni María Magdalena hue'ecoje sacō'ë, iti siete huatiahua'ire eto cuañosicopi. ³Cui'ne Herodes yēyere ise'e cuasaquē huē'e de'oye necaiquē Chuza i nējo Juana cui'ne Susana, cui'ne jai pai yequē nomiohua'ije iohua'i co'amañapi cōca'ë, ite.

Taquēpi Pa'iyē

(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

⁴Pai daripēa ñape etani da'ë, Jesure ñañu'u cajē. Jaje jai pai datena, ñani

quēapi, iohua'i ñañe ayena. Caquē iñoquē ñeje capi:

⁵“Taqūēpi taši'i caquē tsiona sani iti care jeaquēna, ma'ana tomepi. Tomeina, cu'icohua'ipi tsacu huesohuē, cui'ne yequē care pi'api ocue huesohuē. ⁶Yequē capi tomepi, quēna yejana. Tomeni ai de'oquēta'a ocopi peoquēna, cuēne juji'i. ⁷Yequē capi tomepi miu pisi quē'rona. Tomeni ai de'oquēna, pisije te'e ai de'oni huē hueapi. ⁸Cui'ne yequē capi tomepi de'o yejana. Tomeni ai de'oni cien ca jaiye iti ñēa ñape quēji'i.”

Jaje iyere Jesús ca tējiquē ai tutu capi:

“Mēsarupi cajoro quē'iohua'i pani asajē'ë.”

Me Ne Ja'ñere Pai Ñañena Cōni Quēa'ë'ni

(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

⁹Ja maca i ye'yacohua'ipi sei'ë: ¿I-
quere ja mē'ë jaje quēa'ë'ni, iohua'i
ñañena cōni? ¹⁰Cajēna, ipi jaohua'ire
sehuopi:

“Maija'quē i tē'te ayere paije asa tī'a ma'ñere iñoquēna, de'hue asayē, mēsaru. Jaje pa'iquēta'are yecohua'ini cayē iye yo'oyeje pa'ye a'ë caquē iohua'i ñañe ayepi iti ñajēta'a ña ma'ñeje pa'iohua'i pa'iyere caquē. Cui'ne itire asajē coa noni asa huesojē ti asa tī'añe pajajē caquē.

Taquē Quēase'e Ayere

(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

¹¹Iye a'ë. Iye quēase'e caye: Ite ca cato Maija'quē cocaje pa'ye. ¹²Ma'a cato quēaji, Maija'quē coca asacohua'ini. Jaje asacohua'ini huatipi dani iohua'i joñoana de'huase'ere peo huē'ña jioni asama'cohua'ire neni ne huesoyere quēaji. ¹³Quēna yejana iti ca tomese'e cato Maija'quē cocare du'ru macarepa sihuajē asasicohua'ipi palijēna, jeteyo'je ai yo'oyepi tī'asi

maca yo'o jujani jeocohua'ini quëaji.
¹⁴Miu pisi quë'rona iti ca tomesesele cato quëaji. Asajëta'a ja yë'ta'a iohua'i ai cuasayere yo'ojë pa'icohua'ini jaje yo'ojë co'amaña jaiye payena cuasajë cui'ne yeja sihuayere yëjë co'a ju'ijëna, pisi meapi huë huëañeje pa'ye yo'oquëna, iti ca quëima'pë pa'iyere.
¹⁵Cui'ne yequë ca de'o yejana tomesesele cato quëaji, de'o joyopi jaje yo'oñu'u cajë asacohua'ini cui'ne yëhuose'ere asani cui'ne yo'ocohua'ipi cui'ne yo'o jujama'cohua'ipi nuñerepa itire pa'ijë iti ca quëicohua'ijë pa'icohua'ipa'iyere.

Miacaiye Ayere Quëaye

(Mr 4.21-25)

¹⁶Toa tsëoma'cohua'ia'ë, tsëoni jeteyo'je yequë co'amañapi sioja'coni panita'a cai sailhuë huë'ehuëna nëcoja'coni. Jaje yo'oye pajë coa ai jerepa ëmë-je'na nëcojë yecohua'ia'ë cacajëna, miacaija'core. ¹⁷Yahuese'epi ti yahue huesose'le pani huesoye peoji. Cui'ne pai asa ma'ñepi ti asama'pëna, pa'iyë peoji. Si'aye asa ja'ñe a'ë, tiñarepa.

¹⁸Jaje pa'ito de'oye asajë'ë. Jaje pa'ina, paquëna ai jerepa se isi coñe pa'iji. Jaje pa'iquëta'a peoquëni ai jerepa se sio coñe pa'iji, i payë, cuasase'le mañaque si'aye."

Jesús Pëca Ja'co Cui'ne I Yo'jeohua'i

(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

¹⁹Ja maca Jesús pëca ja'co cui'ne i yo'je tsj coni titahuë, i pa'i hue'ñana. Titasicohua'ita'a jai pai pa'i do'ire i pa'i hue'ña ti'añe pahüë. ²⁰Jaje pa'ina, yecohua'ipi Jesure quëahuë:

"Më ja'co cui'ne më'ë yo'je tsj coni hue'sere pa'iyë, më'ëni ñañu'u cajë dani."

²¹Cajëna, ipi capi:

"Maija'quë coca asani cui'ne iti cayeje yo'ocohua'ipi yë'ë ja'co cui'ne yë'ë yo'je tsj pa'iyë."

Jesupi Tuture Cui'ne To'añere Cuañeñe

(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

²²Te'e mu'se Jesús jai yohuëna i ye'y-achohua'i ja're cono tumëni capi:

"Jaira je te'tena jeñu'u."

²³Caëna, ja je'ejëna, Jesús caji'i. Caïna, ai tutu dapi. Jairare pa'ijëna, tutu dani co'poyepi yohuëna oco timë huëopi, ea du'iyë ja'i macarepa. ²⁴Ña quëquëni caiquëre sëtoni cahuë:

"Ye'yaquë, Ye'yaquë, ea du'iyë, mai."

Cajëna, Jesús huëni nëcane tuture cui'ne co'poyere yo'oma'o capi. Ca macarepa tsjña de'huaje pa'iorepa de'opi, ti co'poma'co. ²⁵Co'poma'co de'ona, i ye'yacohua'ire capi:

"¿Je ja'ye tsoe Maija'quëpi necaija'quë api cuasaye jeore?"

Jaje caquëna, jaohua'i cato quëquë huesësicohua'ipi ai ñahuë. Ñajë iohua'ija'a sa'ñe cahuë:

"¿Iqueire pani, iquë, tutu cui'ne oco asani sehuocaiquërepa?"

Huatiohua'i Pa'ise'e Gadara Yeja Aquëre

(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

²⁶Ai yo'osi jeteyo'jere papi Gadara yejana ti'ahuë, Galilea je'ñerepa pa'icono. ²⁷Ti'ajëna, Jesús tumaquëna, te'i ëmë iti daripë aquëpi tsio daji'i. Ai tsoe iquë huatire hue'equëpi, ju'i cañaje ju'ima'quëpi cui'ne huë'ejë pa'ima'quë paji'i. Jaje pa'ipi coa pai ju'isicohua'ire ta hue'ñare pare iquë paji'i. ²⁸Jaje pa'ipi Jesure ñani tani do're ja'runi ai cuipi:

"¿Me yo'oquë Jesús yë'ëre josa yo'osi'quë daiquë'ni, Maija'quërepa mamaquëpi? Señë, më'ëre. Yë'ëre josa yo'oma'ë pa'ijë'ë."

²⁹Iye cato Jesupi huatire etani saijë'ë, cuañequëna, ja do'ire jaje capi. Iquë cato huatipi ite jo'ya nesiquëre papi ai tsoe. Jaje pa'ina, paipi ite quëna

meapi sëahuë, saima'ë pa'ija'quë cajë. Jaje yo'ojëta'are huatipi tutu isiquëna, ne tète saoquë saiquëpi pai peo yejana huatipi saquëna. ³⁰ Jesupi capi, ite:

“¿Ique mami a'ni, më'ë?”

Seina, ipi seuhoipi:

“Yë'ë Legión hue'equë a'ë.”

Jaje cani capi, huatiohua'ipi ina jai pai cacani pa'i do'ire. ³¹ Jaje pa'ijë huatiohua'ipi Jesure sei'ë. Jëjo saoma'ë pa'ijë'ë, nejo hue'ñare pana cajë. ³² Coa sese quë'rona jëjo saojë'ë, yëquëre cahuë, ai cütihuëre jai pai sese nëijë aicohua'ina. Cajëna, Jesupi de'oji, seuhouna. ³³ Paite pa'isicohua'ipi etani sesena cacahuë. Cacajëna, sese jai hua'que tëtëpapi tomezë jairana dutu jujuhuë.

³⁴ Ja maca iti sesere ñacaicohua'ipi ña quëquëjë huë'huëni pai darina cui'ne yequë hue'ñana iti yo'ose'ere quëahuë. ³⁵ Quëarena, paipi ñañu'u cajë saë'ë. Saijë Jesús pa'i hue'ñana tija'jë ñajëna, huati quë'i pa'isiquëpi i quëno macare ju'i ca suñasiquëpi dahuëre pa'ipi yo'oma'quëpi ñuji'i. Ñu'ina, ñani ai ca'rahuë. ³⁶ Ja maca iti ñasicohua'ipi daripëpi daisicohua'ire quëahuë, huati quë'i pa'isiquëni Jesupi jujuse'ere, nuñere cuasaquëre. ³⁷ Jare asani Gadara yeja paipi si'ahua'li ini ai ca'ra do'ire sei'ë. Saijë'ë. Ino pa'ima'ë pa'ijë'ë cajë. Jaje cajëna, asani Jesupi jai yohuëna aya mëni saji'i. ³⁸ Saina, iti huatire eto sao cuãnosiquëpi saji'ë yë'ëreje caquë seji'i. Seina, Jesupi ite pëajë'ë, cani capi:

³⁹ “Co'ijë'ë, më'ë huë'ena. Co'ini si'aye më'ëre Maija'quë ne de'huase'ere quëajë'ë.”

Jaje caëna, sani si'a daripë cu'i quëapi, Jesús ite ne de'huase'ere.

Jairo Mamaco Cui'ne Jesús Cañare Patoco

(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

⁴⁰ Jaje Jesús jaira je tëtëpi co'ina, si'ahua'li ite utejë pa'isicohua'ipi sihuajë pëpahuë. ⁴¹ Pëpa maca Jairo hue'equëpi pai tsi'si huë'ere ñacaicohua'li ëjaëpi titapi. Titani Jesús quëo yë'quë maca do're ja'runi yë'ë huë'ena daijë'ë, caquë seji'i. ⁴² Te'o macare macore paquëni, doce ometëca pacopi, juni huesë tëjicona. Sequëna, jujucaija'quë Jesupi jaron a saji'i. Saina, jai pai coní qui'yerepa saë'ë. ⁴³ Saquëna, saru dahuë ju'icopi ai yo'oco paco'ë, tsieje tēcama'ona doce ometëca. Jaje pa'ioipi jujucohua'ini juju cuãnosi'li caco si'aye io curi saio sao. Jaje yo'otoje jujuye peopi. ⁴⁴ Jaje ai yo'ocopi Jesure tsiojani tuni i ju'li cana patocona, jare iti macapi tsie tēcapi.

⁴⁵ Jaje patocona, Jesupi seji'i:

“¿Nepi yë'ëre patore'ni?”

Caquëna, si'ahua'li cahuë:

“Pahuë, patoye.”

Cajëna, Pedro cui'ne i cajeohua'li coní cahuë:

“Ye'yaquë, jai pai si'a tëtëñapi jë'jëjëna, ñaquëta'a sequë'ni, ¿nepi yë'ëre patore'ni?”

⁴⁶ Cajëna, Jesupi capi:

“Asayë, yë'ë tutupi yë'ëre patosicore jujuse'ere.”

⁴⁷ Ja maca tsoe co'yasico pa'io yahue yo'ose'ere peoquëna, tsoe asapi caco ca'raco tsa'sico dani do're ja'runi Jesús quëo yë'quë macapi quëao, si'ahua'li ñajëna, io cuasani yo'ose'ere cui'ne io pato macapi esa co'yase'ere. ⁴⁸ Quëa maca Jesupi capi:

“Huau, më'ëpi jujuja'quë api cuasani yo'osi do'ipi jujusico pa'iyë, më'ë. Señaco de'oye sajië'ë.”

⁴⁹ Ja yë'ta'a Jesús cocare caquëna, Jairo huë'epi dani titaquë Jairore capi:

“Më'è mamaco tsoe juco'è. Ye'yaquère ai jerepa josa yo'oma'è.”

⁵⁰ Caquëna, Jesupi asani capi, Jairore:

“Quëquëma'è pa'ijë'è. Yë'ëpi jujuja'quë api caquë utejë'è. Jaje cuasaquë utequëna, më'è mamaco co'yasico pasio.”

⁵¹ Huë'ena ti'asi maca te'ireje coñe papi, i caca hue'ña. Coa Pedro, Jacobo, Juan cui'ne tsihua'o pëca ja'quë cui'ne pëca ja'co jaohua'ise'e cacahuë, i ja're coní. ⁵² Si'ahua'i oë'è, co'a juë'è, ìoni cuasajë. Jaje oijëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

“Oima'pë pa'ijë'è. Tsihua'o ju'ima'o paco'è. Coa caico.”

⁵³ Caquëna, tsoe ju'isiconi caji cajë i cayere cue'cuejë sohuë. ⁵⁴ Ja maca Jesupi ju'isico jëtëna tseani capi:

“Tsihua'o huëijë'è.”

⁵⁵ Jaje caquëna, iti macapi pa'i huëo cui'naopi, nëcaco. Nëcaco, ja maca Jesús aore aojë'è cuañepi. ⁵⁶ Pëca ja'quëohua'ipi ai cuasahuë, iti yo'ose'ere. Ja maca Jesupi cuañepi, iye yo'ose'e yecohua'ire ti quëama'pë pa'ijë'è, caquë.

Jesús Jëjo Saoye I Ye'yacohua'ire

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

9 Jesupi i doce ye'yacohua'ire tsi'soni isipi, i tuture cuañecohua'i pa'ijajë coa si'aye tiñe pa'i co'a joñoare eto saojë cui'ne ju'icohua'ire jujujë yo'o ja'ñere. ² Maija'quë cuañe te'tena cacani pa'iyere quëaja'cohua'ini cui'ne si'a ju'iñere jujucaija'cohua'ini jëjo saopi. ³ Jaje jëjo saoque capi:

“Tupë, turupë ao, curiquë sama'pë pa'ijë'è. Ma'a sajë te'le ju'i ca sajë'è, cayaye sama'pë, peojë saijë'è. ⁴ Te'le daripë yo'oye pa'ina, te'le huë'ena pëajë'è, mësarute sihuacohua'i pa'ito. ⁵ Yequë mësaruni coecohua'i pa'ito etani saijë ya'o si'si pa'iyere ti'to tojë'è.

Jaje yo'ojë japi iñoñe pa'iji, iohua'ire sañope Maija'quë yo'o ja'ñere.”

⁶ Jaje caëna, etani sateña, si'a hue'ña pai pa'i hue'ñana, huaso cocare quëajë cui'ne ju'icohua'ini jujujë.

Juan Ti Doquëre Huaiye

(Mt 14.1-12; Mr 6.14-29)

⁷⁻⁸ Jaje Jesús yo'oquëna, yecohua'ipi Juan huëisiquëpi huëni yo'oji, cajëna, cui'ne yecohua'ipi Maija'quë jëjo daoquë Elfaspi ñaipi cahuë. Cajëna, yecohua'ipi ai tsoe Maija'quë jëjo daoquë pa'isiquëpi huëni yo'oji, cahuë. Jaje cajëna, Galilea ëjaë Herodespi asaquë cui'na ja'yese'e cuasa huesëpi. ⁹ Jaje pa'iquëta'a Herodespi capi:

“Yë'ëpi Juan siopëre yëto tëajë'è caquë cuañehuë. Jaje pa'ito ¿iqueipi jaiye co'amaña yo'oquërepa pa'ina, cajëna, asaye'ni?”

Jaje pa'ina, Jerodespi ite ñasi'i caquë yo'opi.

Cinco Mil Ëmëohua'ire Aõe

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ I jëjo saosicohua'ipi co'ini Jesure quëahuë, iohua'i yo'orojaise'ere. Quëa tëjjëna, ja jeteyo'je sai sapi, jaohua'ire, pai peo hue'ñana, Betsaida daripë quë'rona. ¹¹ Jaje saicohua'ita'are paipi asani tuë'è. Tuijëna, Jesús sihuacquë pëpani Maija'quë te'te ayere quëani cui'ne ju'icohua'ire jujupi.

¹² Neato de'o huëoquëna, i doce ye'yacohua'ipi tsio dani Jesure cahuë:

“Ja'ye huë'ña pa'i hue'ña iño ti peoji. Paire quëajë'è, saijajë, sani huajëjajë, cui'ne pai daripëna sani ao hueroni aijajë.”

¹³ Jaje cajëna, Jesupi capi:

“Mësarupi aojë'è, jaohua'ire.”

Caquëna, iohua'ipi sehuohuë:

“Coa cinco pan pëa cui'ne caya tsi-aya hua'ire pare payë. Jaje pa'ina,

si'ahua'ire aone cani sani hueroyese'e pa'iji."

¹⁴ Cinco mil emehua'i pa'e. Jaje pa'ijeta'are Jesupi i ye'yacohua'ire capi: "Cincuenta paise'ere te'e macana no'e saoj'e. Jare ja socohua'ise'ere si'ahua'ire huahueje'e."

¹⁵ I case'eje yo'ojena, si'ahua'i ja'ru sahuë. ¹⁶ Ja maca Jesús cinco pan cui'ne caya tsiaya hua'ire imani ma'tëmona ñaquë de'oji iye m'e'ë isise'e payë caquë Maija'quëre pëpapi. Pëpani jë'yeni i ye'yacohua'ina isipi, paire aojë'ë caquë. Ja maca jaohua'ipi paire aohuë. ¹⁷ Si'ahua'i iohua'i yëse'ere ti'asicohua'i pa'e. Ani tējisi jeteyo'je iti nëase'ere doce do'rohuëa aya timëhuë.

Pedropi Jesús Ayere Caye

(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

¹⁸ Yequë mu'se Jesús te'ipi Maija'quëre seji'i, pai peo hue'ñana. Seina, i ye'yacohua'i datena, seji'i, jaohua'ire:

"¿Iqueipi caye'ni, pai yë'ere?"

¹⁹ Caquëna, iohua'ipi sehuohuë:

"Yecohua'ipi cayë, m'e'ere Juan oco doquë api. Yecohua'ipi Elíaspi cayë. Yecohua'ipi m'e'ere cayë, ai tsoe Maija'quë jëjo daoquë pa'isiquëpi huëji'i."

²⁰ Jaje cajëna, seji'i, iohua'ini:

"¿Cui'ne mësaruta'a yë'ere iqueipi caye'ni?"

Caquëna, Pedropi capi:

"M'e'ë cato Cristo, maire huasoquë, Maija'quë tsequëre pa'e."

Jesupi Capi, Ju'ija'quë A'e

(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

²¹ Jaje asajëna, Jesupi jaohua'ire ai cuañepi: Quëama'pë pa'ijë'e, yecohua'ire caquë, ²² cani capi, jaohua'ire:

"Pai Mamaquë ai yo'oja'quë api, aiohua'i, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ije, cuañese'e ye'yacohua'ije

yë'ere coejë huani jeoja'cohua'i a'e. Jaje yo'osiquëta'a toaso mu'seña pa'i maca huëija'quë api."

²³ Ja jeteyo'je si'ahua'ire capi:

"Paipi yë'ere tuiye yëni jeone pa'iji, iohua'i yë'e tse a'e cuasase'ere, yë'ese'e cuasase'ere. Jeoni yë'ere tuiye pa'iji, si'a mu'seña ai yo'oye pa'itoje. ²⁴ Jaje pa'ina, i pa'yere de'oye pasi'i cuasaquë pani, coa ne huesoye pa'iji. Jaje pa'ina, yë'e do'ire i pa'ie ne huesosiquëpi jaëpi huasosiquë pasipi. ²⁵ ¿Te'ipi yo'oni si'aye iye jeja co'amañare hueroni paquëpi ja yë'ta'a i joyo ise'e ne huesëquëna, pa'ito de'oquë? ²⁶ Jaje pa'ina, yë'e mamire cui'ne yë'e cocare asaquëta'a paini ca'raquë yë'e yo'oye ayere quëama'e pa'isiquëre cui'ne iteje yë'e Pai Mamaquëpi ëjaë de'oni, ja'quë pa'yepi cui'ne huñnaohua'i coni dai maca ca'raja'quë a'e, ja'quëna quëayerere. ²⁷ Jaje nuñerepa cayë. Iye maca pa'icohua'ipi Maija'quë te'te ayere ñama'pë paja'cohua'i a'e. Maija'quë te'te ayepi daina, ñajëna, jeteyo'je ju'ine pa'iji."

Jesús Tiñe Pa'i Pönëse'e

(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

²⁸ Iye case'e pa'i maca ocho mu'se jeteyo'je Jesupi saji'i, ai cutihuëna Maija'quëre sesi'i caquë. Saina, coni sa'e'ë, Pedro, Jacobo cui'ne Juan. ²⁹ Ja maca sani Jesupi Maija'quëre ja sei tiñe pa'i tsiarepa pönëpi, cui'ne i ju'i caje ai miacore papi ña ti'añe peocorepa pönëpi. ³⁰ Pönë maca Jesupe pa'iohua'ipi ñaini caya hua'i so'oja'a mianërepa nëcäjë Jesús ja're cocare cahuë. Jaohua'i cato Moisés cui'ne Elías pa'e'ë. ³¹ Jesús Jerusalënna sani ai yo'oquë ju'i ja'ñere cahuë. ³² Ja maca ai huëo ca'añe Pedrorre cui'ne i cajeohua'ire nëise'epi peo hue'ñarepa tomeina, sëtasicohua'ipi ñahuë, Jesús irepa pa'yere, cui'ne cayahua'i i ja're nëcäjëna. ³³ Ja

maca Jesús quëno maca pa'isicohua'i jëo saijëna, Pedropi capi:

“Ye'yaquë, iño pëato de'oji. Toaso huë'ña ne'ne pa'io; më'ë huë'e, Moisés huë'e, cui'ne Elías huë'e.”

Jaje caquëta'a Pedro coa huesë capi, cuasama'ë. ³⁴Jaje ja yë'ta'a caquëna, sirioipi nëca meni sjo huesopi. Sjo huesoquëna, ai quëquëhuë, sirio sa'nahuëre pa'ijë. ³⁵Jaje pa'ijëna, sirioipi yë'ose'le caye asahuë:

“Iquë yë'ë mamaquë yë'ë oiquëre papi i cayere asajë'ë.”

³⁶Jaje casi jeteyo'je ñajëna, te'i Jesuse'le pajl'i. Pa'ina, ñani jaohua'i ti cama'cohua'i jo'cua paë'ë. Cui'ne yecohua'irejë iohua'i ñase'e ti quëama'pë paë'ë.

Jesupi Huatire Eto Saoye

(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)

³⁷Se ñatasi mu'se ai cutihuëpi cajejëna, jai pai Jesure sañope ti'ahuë. ³⁸Ja maca pai jopo aquëpi te'i tutu capi:

“Ye'yaquë, ñacaijë'ë, care payë yë'ë mamaquë te'i macapi. ³⁹Huatire hue'e-quëna, jaëpi josa yo'oquëna, cui'ne cuiquë yo'oji, cui'ne hue'hue nequëna, yë'opojä'a siri etoquë yo'oji, co'aye yo'oquë ti jëoñe coeji, ite. ⁴⁰Tsoe më'ë ye'yacohua'ire sei'ë, huatire eto saojë'ë caquë. Jaje caëna, coa yo'o jujahuë.”

⁴¹Caquëna, Jesupi asani i ye'yacohua'ire capi:

“Maija'quë necaiquë api cuasama'cohua'ipi tiñere cuasacohua'i. ¿Je yëhuarepa tsoe mësarü ja're çoni pa'i yo'oquëna, ñani Maija'quëpi nequë api cuasaja'cohua'i a'ni, mësarü? Jaje cani dajë'ë, më'ë mamaquëre iñona.”

⁴²Jaje caëna, tsihua'ëpi i quë'rona ja'ye tsiojaina, huatipi yeque hue'hue ne çoquëna, tajl'i, yejana. Jaje yo'oquëna, Jesupi huatire yo'oma'ë cani eto saoni tsihua'ëre jujuni pëca ja'quëna

isipi. ⁴³Ja maca si'a pai ai cuasahuë, Maija'quë jaiye yo'oyere ñani.

Tijupë Jesús Capi, i Ju'iñe Ayere

(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)

Cui'ne si'ahua'i Jesús yo'ose'ere ñani ai cuasajëna, Jesupi i ye'yacohua'ire capi:

⁴⁴“De'oye asajë'ë, iyere. Huñëyema'pë pa'ijë'ë. Yë'ere Pai Mamaquëre pai jëñana isiyë pa'iji. Jaje pa'ina, iohua'i yëyejë yo'ojä'cohua'i a'ë, yë'ere.”

⁴⁵Jaje caquëna, i ye'yacohua'i ti asa ti'añe pahüë, i caye. Jare jaje asaye pajajë ipi cuasaye sëte. Jaje pa'ina, iohua'i ca'racohua'ipi seni asaye pahüë, i case'ere.

Nepi Jerepa Do'i Pa'iquë

(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)

⁴⁶Ja maca i ye'yacohua'i sa'ñe cahuë, iohua'ija'a nepi airepa pa'iohua'i pa'iohua'i a'ni, cajë. ⁴⁷Jaje cuasajëna, Jesupi iohua'i cuasaye asani ja maca tsihua'ëre i quë'rona dani nëcopi. ⁴⁸Dani jaohua'ire capi:

“Iquë tsihua'ëre yë'ë mamipi cuasajë ñacaini yë'ëni ñacaiyë. Cui'ne yë'ere ñacaicohua'i pani yë'ere jëjo daosiquërejë cui'ne ñacaiyë. Jaje pa'ina, iti mësarü aquëpi yecohua'ire ai jerepa ñacaiquë pani ai jerepa pa'i pa'ija'quë api.”

Sañope Yo'oma'quë Caye Ayere

(Mr 9.38-40)

⁴⁹Caquëna, Juan capi, ite:

“Ye'yaquë, yëquë te'i ëmë më'ë mamipi caquë huatire eto saoyëre yo'oma'ë pa'ijë'ë cajë ësehuë, yëquë ja're çoni cu'ima' do'ire.”

⁵⁰Caquëna, Jesupi capi:

“¿Me neñu'ju ëserë'ni? Maire sañope cama'quë pani mai yo'oye yo'o cohua'i a'ë.”

Que Joyo Pa'iquë

⁵¹ Jesús ma'tëmo mëiñe tì'añe ja'i maca pa'ina, Jerusalénna sai huëoni saji'i, i cuasa nëose'ere yo'osi'i caquë.

⁵² Saija'quëpi jëjo saopi, i du'ru sani i pëajato co'ëja'cohua'ire, Samaria pai quë'rona. ⁵³ Jaje pa'iquëta'are Jerusalénna saiye nëina, Samaria pai coehuë, pëa hue'ña isiye. ⁵⁴ Ja maca jaje ësejëna, asani i ye'yacohua'i Juan cui'ne Jacobo cahuë:

“Èjaë, yëquë më'ë jaohua'ire toapi cuañerena, ma'tëmopi tōmeni peo hue'ñarepa ëo huesoye. Tsoe Maija'quë jëjo daoquë Elías yo'oquë pa'ise'eje yo'oñu'u.”

⁵⁵ Jaje cajëna, Jesús ñani jaohua'i case'ere coequë sañope capi:

“¿Ique joyore hue'eye'ni, mësarū?

⁵⁶ Yë'ë Pai Mamaquë cato daima'ë paji'i, pai joñoare nejos'i caquë. Coa ai jerepa paini huasosi'i caquë da'ë'ë.”

Jaje cani jëoni yequë pai pa'i hue'ñana sa'ë'ë.

Jesús Pe'teye Yëcohua'i

Ayere Quëaye

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Ma'aja'a jaohua'i saijëna, te'i ëmë Jesure capi:

“Èjaë, më'ë ja're cōni saiye yëyë. Coa si'a hue'ña më'ë saitoje.”

⁵⁸ Jesupi sehuopi:

“Airo jo'ya mañaje coña pacohua'i a'ë cui'ne pi'a mañaje tsiaro pacohua'i a'ë. Pai Mamaquë cato ti peoquë api, i siōpë tëo paquë ui mañaque.”

⁵⁹ Jesupi yequëre capi:

“Yë'ëre tuijë'ë.”

Jaje caquëna, ipi capi:

“Èjaë, utejë'ë. Yë'ëta'a du'ru ja'quëre tajasi'i.”

⁶⁰ Jesupi sehuopi:

“Yë'ëre cuasama'cohua'i ju'isicohua'ije pa'iohua'i pa'iyë. Jaohua'ipi

cui'neje ju'isicohua'ini tajajë. Më'ë cato daijë'ë, Maija'quë pa'iyere yecohua'ire quëaja'quëpi.”

⁶¹ Ja maca yequëpi capi:

“Èjaë, tuiye yëyë. Utejë'ë. Du'ru macarepa yë'ëta'a huë'e pa'icohua'ire pëpa tëjis'i'.”

⁶² Jesupi ite capi:

“Yë'ë co'amañare ne huëosiquëpi, jaiye yeque yo'oyere cuasaquë yo'oquë pani yë'ë co'amaña ne tì'añe peoji.”

Jesupi Setentare Jëjo Saoye

10 Jaje iye yo'osi jeteyo'je setenta pa'iohua'ini i saija'a daripëna du'ru jëjo saopi, cayaohua'ise'ere, ipi ñaquë sahuasicohua'ini. ² Jëjo saoyë capi, jaohua'ire:

“Nuñerëpa cayë. Tëa ja'ñe cato jaiye a'ë. Jaje pa'iquëta'are iti necohua'ipi a'ri maña pa'iyë. Jaje pa'ina, sejë'ë, iti tse aquëni jai paire jëjo saojaquë neja'cohua'ire. ³ Ñajë saijë'ë. Mësarute jëjo saoyë, yëi ñamaje pa'iohua'ini yaije pa'iohua'i jopona. ⁴ Sama'pë pa'ijë'ë, curi topëje, cai topëje, cui'ne curiquëje, cui'ne zapatoje, cui'ne ma'aja'a saijë pai pa'icohua'li pa'ito coa sa pëpajë saijë'ë, tsoe nëcajani caye peoye. ⁵ Huë'ena cacacohua'li pani du'ru macarepa ñeje cajë'ë: ‘Iye huë'e pa'icohua'ire de'oye pa'iyepi pa'ijë'ë.’ ⁶ Jaje pëpajëna, jaohua'ipi de'oye pa'iyere oicohua'li pa'ito mësarū pëpase'epi iohua'ini pa'ija'coa. De'oye pa'iyere oima'cohua'li pa'ito ja pëpase'epi mësaruna co'li cōsipi. ⁷ Du'ru pëpasi huë'ena cacani pëani iohua'li aonere aijë cui'ne ucujë pa'ijë'ë. Co'amaña necohua'ire sëte iohua'ipi sañeje pa'ye cōcaiyepi pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, huë'ña ñape cu'ima'pë pa'ijë'ë.

⁸ Pai daripëna tì'arena, jaro aquëpi i huë'ena pëpasiquëpi aore aoto aijë'ë. ⁹ Jarore ju'icohua'li pa'ito jujucaijë'ë. Cui'ne quëajë'ë, Maija'quë cuañe tē'tena mësarupi ponëne ja'yere pa'iji

cajè. ¹⁰ Jaje pa'iquèta'are yequè huèña daripè pa'icohua'ipi mésarute coeto iti daripè ma'añana etani cajè'è: ¹¹ 'Mésaru daripè ya'opi yèquè quèona sè'ase'ere tì'to toñè, mésaru asaye yèma'pè pa'i do'ire ìñojè.' De'hua cuasajè'è, iyere, Maija'què pa'i tē'tena ja'yere pa'iji, mésarute. ¹² Mésarute cayè, paì ñape yo'ose'e ne de'hua mul'se tì'asi maca jaohua'i co'aye yo'ose'e saïne pasipi. Sodoma daripè acohua'ire yo'ose'e jerepa co'ayepi.

Sehuoma'cohua'i

(Mt 11.20-24)

¹³ Teayerepa mè'è Corazín daripè maca cui'ne Betsaida daripè. Jaiye paì yo'o tì'a ma'ñere yo'otojè coa ñahuè, mè'è. Jaro yo'ose'eje pa'ye Tirona cui'ne Sidón daripèna yo'oquèna, ñasicohua'i pani tsoe otira'huè. Iohua'i co'ayere cuasajè ai ju'i care suñani huatapi jorèjè ai oiyere ìñora'huè. ¹⁴ Jaje pa'iquèta'are paì ñape yo'ose'e mul'se tì'asi maca mésarupi ai jerepa co'aye yo'osi do'ire sai cuañoñe pa'iji. Tiro cui'ne Sidón daripèa pa'icohua'i seña maca. ¹⁵ Cui'ne mésararu Capernaum daripè pa'icohua'i yèquèpi ai jerepa tètò saiscohua'i a'è ma'tèmo què'rore pana cuasayè, mésararu. Paì mésararu cato coa ai jerepa huè'ehuère pana caje huesèja'cohua'i a'è, toa vejana.

¹⁶ Mésararu cayere asacohua'i pani yè'èni asaja'cohua'i a'è, cui'ne mésaruni coecohua'i pani yè'èni coeja'cohua'i a'è, cui'ne yè'èni coecohua'i pani yè'ère jèjo daosiquèni coeyè."

Setenta Jèjo Saosicohua'ipi Co'iyè

¹⁷ Jaohua'i setenta pa'iohua'i ai sihuayè. Co'ini cahuè:

"Èjaè, huatìohua'ique yèquè mè'è mamire cajèna, asajè ca'rajè etahuè."

¹⁸ Jesupi capi, jaohua'ire:

"Jaje pa'ijè'è. Yè'èje ñahuè, huati èjaèpi ma'tèmopi mujuè ye'hueyeje pa'yerepa tomequèna. ¹⁹ Yè'èpi mésarute tutu isihuè, añare, punire tsa'cujèna, ti a'si neñe peo ja'ñere. Cui'ne maire sañope yo'oquè tutu jerepa isihuè, quècoja'cohua'ire caquè. ²⁰ Jaje pa'iquèta'are sihuama'pè pa'ijè'è, huatìohua'i mésarute sheuoyere. Coa ai jerepa mésararu mami ma'tèmore toyase'e pa'iyere sihuajè'è."

Jesús Sihuayè

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ja maca Jesús Maija'què joyopi i ja're pa'iyè sète ai sihuaquè capi:

"Sihuayè, Ja'què mè'ère ma'tèmo cui'ne yeja Èjaère. Mè'èpi iyere ìnohuè, tsije pa'iohua'ina mè'èpi ta'ñe cuasajè pa'icohua'ire cui'ne ai asacohua'ire yahuese'ere. Jaje tì'api, mè'è yèyeje."

²² Yè'è ja'quèpi si'a co'amaña yè'èna isipi. Maija'què mamaquè api cajè paì ñaño pañè. Coa ja'quèse'e asaji, i mamaquère. Ja'quèreje paì ñaño pañè. Coa mamaquèse'e asaji, ite. Jaje asaquè i mamaquèpi i yècohua'ina ìnocohua'ise'e asayè, i pa'iyè. ²³ Ja maca i yel'yacohua'ise'ere capi:

"Mésararu ñañoje ñacohua'ipi sihuacohua'i a'è. ²⁴ Jaje pa'ina, cayè, mésarute. Jai paì Maija'què yo'o ja'ñere quècaicohua'i cui'ne paì èjaohua'i mésararu ñañoje pa'ye ñaño yèhuè. Jaje yèjèta'a ñama'pè paè'è. Cui'ne asaye yèhuè, mésararu asayeje pa'yere. Jaje yèjèta'a asaye pahuè."

De'oquèrepa Samaria Aquèpi

²⁵ Ja maca cuañese'e ye'yaquèpi huèni Jesús què'rona i ja're coca caquè, neñasi'i cuasaquè sani seji'i:

"¿Yel'yaquè, me neja'què a'ni, ti pa'iyè tì'añe cani?"

²⁶ Jesupi sheuopi:

“¿Iti cuañese'ere ñato me pa'iquè'ni, mè'èpi asato?”

²⁷ Caquèna, cuañese'e ye'yaquèpi sehuopi:

“Oijjè'è, mè'è Èjaè Diusure si'a mè'è yèyepi, si'a mè'è joyo, si'a mè'è tutu, cui'ne si'a mè'è cuasaye. Cui'ne oijjè'è, mè'è quèno maca aquère mè'èja'a co'ye oiyeye pa'ye.”

²⁸ Caquèna, ja maca Jesupi capi:

“Ìte de'oyerepa sehuohuè, mè'è. Jaje mè'è ye'yo'què pani, ti pa'iyè tì'aja'què a'è.”

²⁹ Jaje caquèna, cuañese'e ye'yaquèpi de'oye ye'yo'què a'è caquè Jesure ìnosi'i caquè sañope seji'i:

“¿Jaje pa'ito ne a'ni, yè'è quèno maca pa'iquè?”

³⁰ Caquèna, Jesupi sehuopi ìte:

“Te'i paì Jerusalènpì ma'aja'a Jericóna mejji'i. Meina, co'amaña ñacohua'ipi tseani si'aye ì paye cui'ne ì ju'i caje jiohuè. Ai tè'carena, ju'ise'eye pa'ì uina, jeoni saè'è. ³¹ Cui'na ma'aja'a judío Maija'què huè'ere ñacaiquè saiquèpi ma'are uina, ñani coa ñaquè sa saji'i.

³² Cui'ne ìti ma'aja'a levita sai coa ñani saji'i. ³³ Jaje sai sitore Samaria paì cocohua'i aquèpi cui'ne ma'aja'a sai teaye ñani. ³⁴ Ja maca tsiojani a'sire hui'yape ocopi cui'ne o'sayepi tsoani cañapi huèni jujupi. Jeteyo'je ì caballona tèoni sapi, saicohua'i pèa huè'ena. ³⁵ Se ñatasi mu'se Samaria aquèpi sai huèoni caya curiquè tè'ña isipi, ìti huè'e aquère. Isiquè capi: ‘De'hua ñacaijè'è, iquère. Mè'èpi ai jerepa ì do'ire necaisiquè pa'itoje yè'èpi saisi'i cui'naèpi co'ì così maca.’ ³⁶ De'oji. Jaje pa'ito: ¿Toasocohua'i aquè jequè paquè'ni, ñaohua'i huani òani saisiquè quèno maca aquè ìte oisiquè, mè'èpi cuasato?”

³⁷ Caquèna, cuañese'e ye'yaquèpi capi:

“Ìte ñani oi necaisiquè api cuasayè.”

Caquèna, ja maca Jesupi capi, ìte:

“Mè'èje cui'ne sani ye'yo'què pa'ijè'è.”

Jesupi Marta Cui'ne María Huè'ere Pa'iyè

³⁸ Jesús ma'aja'a saiquèpi tì'api, a'ri daripèna. Jarote cui'ne paco'è, Marta hue'ecopi. Jaopi ìo huè'ena pèpao, ìte, cui'ne ì ye'yacohua'ije. ³⁹ Cui'ne paco'è, Marta yo'jeo María hue'ecojje. Jaopi Jesús quèno yè'què macana ja'runi ñu'io asao, ì cayere. ⁴⁰ Asacona, Martapi jaiye huè'e co'amaña neñe pa'ina, ñani ai cuasa huesèco Jesús què'rona tsio dani cao:

“¿Èjaè, yè'èse'e necona, yè'è ye'yo'jeo coa ñu'ico ñaquè, mè'è? Jaje pa'ina, cayè ìote cajjè'è, yè'ère sani cocaija'co.”

⁴¹ Jaje cacona, Jesupi sehuopi:

“Marta, Marta mè'è jaiye neñere co'a ju'io, cui'ne ai cuasaco. ⁴² Jaje pa'iquèta'are te'o pa'iji nuñerepa cocaiye. Jare María tì'ao, yecohua'ije jioye ti peoyere.”

Jesupi Ye'yapi, Maija'quère Señe

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

11 Tijupè Jesús Maija'quère seni tèjisi maca ì ye'yacohua'i aquèpi capi, ìte. Èjaè, ye'yajè'è, Maija'quère seña, Juan ì ye'yacohua'ire ye'yaquè pa'ise'eye.

² Caquèna, Jesupi sehuopi:

“Secohua'i pani ñeje cajjè'è: Yèquè Ja'què ma'tèmo pa'iquè, Mè'è mami de'oyere pa'è. Mè'è cuañeñe daijaquè yèquèna, Mè'è yèyepi ye'oye pa'ija'què, iye yejaje, ma'tèmo ye'oyeye pa'ye.

³ Iye mu'se ai ja'ñere isijjè'è, caraye peoye.

⁴ Yecohua'ipi yèquèni do'ì pajèna, sai de'huacaiyeje pa'ye mè'èpi yèquè do'ire sai de'huacaijè'è.

Neñañe pa'ito mè'èpi co'ayere nejocaijè'è.”

⁵ Jesupi capi, jaohua'ire:

“Mésaru aquëpi te'ire i cajeire paquëni jaëpi ñami jopo i huë'ena dani caji, ite: ‘Cajei, toaso ao isijë'ë, co'yoja'quë a'ë.’⁶ Yë'ë cajeipi yure titaëna, aonëpi peoquëna, cayë, caji. ⁷Caquëna, tu'ri-huëpi de sehuoquë casipi: ‘Josa da cayë. Eta sa'ro sjosicoa. Jere më'ëre i-sisi'quë coa huëiye'ni, tsj ja're uini.’⁸ Jaje casiquëta'a cajei pa'isi do'ire huëni isiye papi, coa josa jerepa sëma'quëni caquë huëni isipi, si'aye ite carase'ere. ⁹Jaje pa'ina, yë'ëpi cayë, mësarute: Sejë'ë. Maija'quëpi isija'quë api. Co'ejë tija'cohua'i a'ë. Eta sa'rona të'cajëna, hui'yosipi. ¹⁰Jaje pa'ina, sequëpi isi cuãnoëne pa'iji. Cui'ne co'equëpi tija'ne pa'iji. Cui'ne eta sa'rona të'caquëni hui'yocaiye pa'iji.

¹¹Mamaquëpi panre seina, quëna përe isi'ne pa'i a'ë mësaruru aquë je'quë mamaquëre çpanita'a hua'ire seina, añani aonëne pa'i a'ë? ¹²Çpanita'a tsiapëre seina, punini aonëne pa'i a'ë? Pani. ¹³Ñajë'ë. Mësaruru co'acohua'ita'a mamajëre oijë de'oyere isicohua'i a'ë. Jaje pa'iye sëte mësaruru Ja'quë ai jerepa oiquë sëte i de'o joyore pañu'u cajë secohua'ire isija'quë api.”

Jesupi Huati Tutupi Yo'oji, Coa Caye

(Mt 12.22-30; Mr 3.20-27)

¹⁴Yequë mu'seña huatipi coca cama'quëre nesiquëni Jesupi huatire eto sauna, coca capi, cama'quë pa'isiquëpi caquëna, ñajë jai pai ai cuasahuë, merepa yo'o u'ni iye cajë. ¹⁵Yecohua'ipi cahuë:

“Huatiocohua'i ëjaë Beelzebú tutupi yo'oji, iquë, huatire eto saquëna, ñajë.”

¹⁶Yecohua'ipi pai yo'o tija ma'ne ma'tëmo ayere yo'o inojë'ë cajë sei'ë. ¹⁷Ja secohua'i cuasayere asaquëpi jao-hua'ire capi:

“Te'e yeja ëjaohua'ipi jopoja'a huasi-cohua'i pani sa'ne uihuani co'ye iohua'i yejare nejoñë. Cui'ne te'e caje tsëcapë

pa'isicohua'ipi hua saiscocohua'i pani sañope yo'ojë iohua'ija'a peo huë'na ne huesyë. ¹⁸Satanáspi i tsëcapëni sañope yo'oquë pani çme si'aohua'i cuãne tija'ne pa'iquë'ni? Iye cayë, mësaruru yë'ëni Beelzebú tutupi huatire eto saoji cajëna. ¹⁹Jaje yë'ëpi Beelzebú tutupi yo'oquë pa'ito, çnëpi mësarute tuicohua'ire tutu isiye'ni, huatiocohua'ire eto sao ja'ne? Jaje pa'ina, iohua'ini mësaruru seni asajë'ë, quëajajë. ²⁰Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato Maija'quë tuture papi huatire eto saquë yo'oyë. Jaje pa'ina, yë'ë yo'oye cato Maija'quë cuãne te'tepi tsoe titapi caquë inoëne a'ë.

²¹Ai tutu quë'ipi cui'ñasiquë i co'a-mañare de'oye ñaquë pa'ito, yecohua'ije jioye peoji. ²²Jaje pa'iquëta'are yequë ai jerepa tutu quë'ipi cacani ite quëco saoye pa'iji. Ja maca si'aye i quëcoquë uihua ja'ñere pase'e jioni i tse de'huaye pa'iji, i pase'ere.

²³Jaje pa'ina, yë'ë yo'oyere de'oji ca-caima'quë cato yë'ëre sañope yo'oquë api, cui'ne yë'ë ja're te'e tsi'soma'quë pani, coa ne tiya saquë api.

Co'a Joyopi Cui'naona Co'iye

(Mt 12.43-45)

²⁴Huatipi paini pa'isiquëpi eta saisciquë pani coa cuëne yejañare cu'iji, pëa huë'ñare co'equë. Jaje co'equë tija'ma'ë co'isi'i yë'ë etani daisi huë'ena cuasaji. ²⁵Caní co'iquë ñaquëna, de'oyerepa yuani ne de'huase'ejë pa'ipi pa'iji. ²⁶Pa'ina, ñani sani sietë huatiocohua'i i jerepa co'acohua'i ja're coní cacani cui'naëna, pëasi maca yureta'a ja'në pa'ise'le seña maca co'acquë pa'ija'quë api.”

Nuñerepa Sihuaye

²⁷Jesús ja yë'ta'a itire caquëna, pai jopopi nomioipi cuio:

“Më'ëre çonani ai de'huasico ai sihuaco pa'lico.”

²⁸ Jaje cacona, ipi capi:

“Ai jerepa sihuacohua'i pa'iyë, Maija'quë caye asacohua'ipi cui'ne sheuocohua'ipi.”

**Co'acohua'ipi Señe,
Pai Yo'o Tì'a Ma'ñere**

(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

²⁹ Paipi Jesús quëno macana tsi'sini saijëna, ipi coca ca huëopi:

“Iye'në pai co'acohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi señë, pai yo'o tì'a ma'ñere yo'o ññoj'ë cajë. Jare setoje Maija'quë yo'o ja'ñere quëacaiquë Jonás yo'oquë pa'ise'ejë pa'ye de'oye yo'o ññohe pa'iji. Mësarü yëyere ññohe peosipi. ³⁰ Jonás Nínive daripë paire Maija'quë case'ere ññoacaiquë paji'i. Cui'neje pa'isiquëpi yure Pai Mamaquëpi yure pa'icohua'ire ññoja'quëpi pa'iji. ³¹⁻³² Nínive daripë pa'icohua'ipi pai ñape yo'ose'e ña mu'se huëni iye'në paire sañope caja'cohua'i a'ë. Jonáspi Maija'quë cocare quëaquëna, asani ja'rë pa'ise'e jëoni ponësi do'ipi. Ññohe yure Jonásre tëtö saisiquëpi pa'iji. Pai ñape yo'ose'e ña mu'se pa'i maca iye paire ñohua'i yo'ose'ejë pa'ye sai maca tì'aëna, huë'ehuë te'te pai ëjaopi huëni nejoñe pa'iji caja'coa. Io so'o yejapi Salomón ta'ñe yo'oye asasi'i caco daisi do'ire. Ññohe Salomón jerepa pa'ipi pa'iji, yure.

Maire Miacaiye

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ Toa tsëoni yahueye peoji, pa'ni-ta'a mahuë sa'nahuëna ayaye peoji. Jaje yo'oye pajë coa ai jerepa ëmë-je'ena nëcoyë, daicohua'ire miacaija'coni. ³⁴ Capëre ñaco ca miacaiye pa'iji. Jaje pa'ina, më'ë ñaco capi de'oyere ñahe pa'ito më capëje de'oye miacaisico pa'iji. Jaje pa'iquëta'are më'ë ñaco capi co'ato si'a më'ë capëje ai yo'oyere pa'iji. ³⁵ De'hua ñajë'ë, më'ë miañe pa'iyere, neañena ponëma'coni

caquë. ³⁶ Jaje pa'ina, më'ë capëpi mi-añe jopore pa'ito si'aye tiñarepa ñahe pa'iji, neañe peoto. Toa tsëocopi mia-caina, ñaheje pa'ye.”

**Fariseohua'ire Cui'ne Cuañese'e
Ye'yacohua'ire Sañope Caye**

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

³⁷ Jesús coca ca tëji maca, fariseopi Jesure huëopi, i huë'ena ao sani aijë'ë caquë. Huëouna, sani ja'rupi ao ai sai-huëna. ³⁸ Ja'runa, fariseopi jëna tsoajë'ë aima'në cuañese'ere yo'oma'aji'i, ñaquë cuasapi. ³⁹ Jaje cuasaquëna, Ejaëpi capi, ite:

“Mësarü fariseo pai cato coa ëmëje'e ucu duruhuëase'e cui'ne quëna ne'ñase'e tsoacohua'i a'ë. Jaje yo'ocohua'ita'a sa'nahuë cato si'sio. Yecohua'i payere yëco-hua'ipi cui'ne co'ayepi timësicohua'i a'ë. Mësarü cui'ne pa'iyë. ⁴⁰ Huesëohua'i, ña ma'ñe ëmëje'e nesiquëpi sa'nahuë ayeje Maija'quëpi nese'e a'ë. ⁴¹ Jaje pa'ina, peocohua'ina isijë'ë, mësarü sa'nahuë payere. Jaje yo'oto si'aye tsoa tose'e pa'ija'coa.

⁴² Teayerepa mësarü fariseo pai maña. Mësarupi diez topëa neni te'ore Maija'quëna isiyë, añaena huëo señe nejë añaere, cui'ne tase'e coní. Jaje de'oye yo'ojëta'a nuñerepa de'oye yo'oyere cui'ne Maija'quë oiyeje pa'ye yo'oyere peocohua'ipi pa'iyë. Jaje pa'ina, iyere yo'oye pa'iji, mësarü tsoe de'oye yo'oyena coní.

⁴³ Teayerepa mësarü fariseo, pai maña! Pai tsi'si huë'ñare de'o saire ñu'ijëna, ñajë paipi jerepa pa'iohua'i a'ë cajajë cuasacohua'i a'ë, cui'ne co'amaña huero huë'ñare nëcajëna, jai pai iti maca ñacohua'ipi jerepa pa'iohua'i a'ë cajë de'oye pëpajajë cajë, mësarujë teaye yo'ocohua'i a'ë.

⁴⁴ Cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne fariseo pai coní teayerepa coa cacohua'i

a'ni, tasi daripëje pa'iohua'ini, pai ñama'pë tsa'cuje si'si neñeje yo'oyë.”

⁴⁵ Jaje caquëna, cuañese'e yel'yaquëpi ñeje caquë sañope sehuopi:

“Yel'yaquë, jaje më'ë cani yëquëreje tea ju'i cayë.”

⁴⁶ Jaje caquëna, Jesupi sehuopi:

“Teayerepa mësarujë cuañese'e yel'ya-cohua'ijë yo'oyë. Yecohua'ise'ere dëquë co'amañare hue'ocaüyë. Jaje yo'ojëta'a mësarupi te'e moño macajë se cocaiye coecohua'i a'ë.

⁴⁷ Maija'quë yo'o ja'ñere quëacaico-hua'ire jare mësarua aiohua'ipi huani jëoni tasi daripëare mësarua teayerepa ne de'huacohua'i a'ë. ⁴⁸ Jaje yo'ojë mësarua aipë yo'ose'ere de'oji cuasajë yo'oye ñañe pa'iji, mësarupi iohua'ini huani tasi daripëare ne de'huajëna.

⁴⁹ Jaje pa'ina, Maija'quë i ta'ñe asayepi capi: ‘Jëjo saoja'quë a'ë yequë mu'se yo'o ja'ñere ca nëocohua'ire cui'ne sahuani yë'ë coca quëacohua'ire nesicohua'ireje jaohua'ini huani jëaja'cohua'i a'ë, yecohua'ini coa josa yo'ojë.’ ⁵⁰ Jaje pa'ina, yeja de'huasi macapi ite quëacaicohua'ire huaisi do'ire yure pa'i paini Maija'quëpi seja'quë api. ⁵¹ Abelre huaisi macapi cui'ne Sacariare huaisi macaja'a acohua'i do'ire yëi ñamare ëo hue'ñana cui'ne Maija'quëre së huë'ena joporepa. Jaje pa'ina, nuñerepa cayë quëapi, yure pa'i paina seja'quë api, tsie do'ire.

⁵² Teayerepa mësarua cuañese'e yel'yacohua'i nuñerepa cocare yahueyë. Jaje yo'ojë coejë yecohua'i asañu'u cajë yëcohua'ireje ësejë sañope yo'oyë, mësarupi.”

⁵³ Ñeje Jesús caquëna, asani cuañese'e yel'yacohua'i cui'ne fariseohua'i ai pëtitei'ë. Jaje pa'ijë jaiye së huëohuë.

⁵⁴ Sejëna, tayo sehuouana, ñani tseañu'u, co'aquë api cajajë cuasajë.

Coa Cayere Sañope Yëhuoye

12 Jai pai mil jerepa te'e macana tsi'sini airepa timëni sa'ñe ju'ajë yo'ohuë. Yo'ojëna, Jesupi i yel'ya-cohua'ini du'ru macarepa ca huëopi, ñeje:

“De'hua ñajë'ë, fariseohua'i porere. Jaje cani capi fariseohua'i coa cajë yo'oyere yel'yema'pë pa'ijë'ë caquë.

² Jaje pa'ina, asama'pëna yo'ose'ere ti'a ja'ñe a'ë cui'ne yahue yo'ose'ere, asa ja'ñe a'ë. ³ Jaje pa'ina, mësarua nea hue'ña yo'ose'ere mu'sepi asaja'cohua'i a'ë, cui'ne yahuerepa tu'rihuëna sion case'ere huë'e sa'ñihuëpi nëcajë cui ja'ñe a'ë, pai asa hue'ñana.

Neni Mai Ca'raye Pa'iquë'ni

(Mt 10.28-31)

⁴ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Capë huaicohua'ire ca'rama'pë pa'ijë'ë. Jao-hua'ini cato jerepa yo'oye peoyë. ⁵ Jaje pa'ina, quëasi'i. Ca'rajë'ë, huani jëosi jeteyo'je toa yejana jëjo saokuëni. Jaje pa'ina, ca'rajë'ë, Maija'quëni.

⁶ Mësarupi asayë, cinco pi'ani caya të'ña isicohua'i a'ë cajë. Jaje a'ri do'io-hua'ita'are Maija'quë huañeyema'ë ña-caiji. ⁷ Jaje pa'ina, mësarua nañaque cuëcuese'e a'ë, ca'rama'pë mësarupi. Jaje pa'ina, pi'a jerepa do'icohua'i a'ë.

Jesure Cacaie Pa'iji

(Mt 10.19-20, 32-33; 12.32)

⁸ Si'aohua'ini mësarupi yë'ëni ca'rama'pë yë'ë cajeipi cacohua'ire cato, yë'ë Pai Mamaquëje Maija'quë huñnao-hua'ina yë'ë cajeipi quëaja'quë a'ë cayë.

⁹ Jaje cui'ne yë'ëni ca'rajë cajei peoyë, pai asa hue'ñana casicohua'ire yë'ëje cui'ne Maija'quë huñnaohua'ini ña hue'ñana yë'ë cajei peoji, caja'quë a'ë.

¹⁰ Jaje pa'ina, yecohua'ipi Pai Mamaquëre co'aye casicohua'ini pani sai de'hua cuañoñe pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi Maija'quë joyore co'aye ca-

sicohua'li pani sai de'hua cuañoñe ti peoji.

¹¹ Mësarute tseani pai tsi'si huë'ñana, panita'a pai yo'oye ñacohua'li quë'rona co'aye yo'ocohua'li a'ë cajë sacohua'li pa'ito du'ru cuasama'pë pa'ijë'ë, me sehuoja'cohua'li a'ni cajë. ¹² Iti caye ti'asi maca Maija'quë joyopi quëaquëna, mësarua caja'cohua'li a'ë."

Jaiyere Payepi Huajëya'ye Neñe

¹³ Pai jopopi Jesure capi, ñeje:

"Ye'yaquë, se quëajë'ë, yë'ë a'yëre yë'ëreje co'amaña huacaijaquë ja'quë pase'e."

¹⁴ Caquëna, Jesupi capi, ite:

"¿Ina, nepi yë'ëre pai yo'oye ñaquëre cui'ne co'amaña huahuequëre cuañere'ni?"

¹⁵ Yequeje capi, Jesús:

"Si'aye co'amaña ëayere de'hua ña-jë'ë. Jaje pa'ina, pai pa'iyere cato jaiye co'amaña payepi cocaina, pa'iyere peoji."

¹⁶ Jaje caquë pai pa'iyere tiñarepa quëasi'li caquë capi:

"Pa'iji, te'li ëmë jaiye co'amaña paquë. Pa'ina, i tasi co'amañapi jaiye tã ja'ñepi quëji'i. ¹⁷ Ja maca ñani jaiye co'amaña paquëpi ¿me neja'quë a'ni, iti de'hua huë'ñaje? ¿Jerona de'huaja'quë a'ni, quëise'e? caquë cuasa huëopi. ¹⁸ Ja maca cuasapi, peo huë'ña ja'rë de'hua huë'ña pa'ise'e nejoni yeque jerepa jai huë'ña nesi'i. Neni jaron de'huasi'li si'aye yë'ë tãse'e cui'ne si'aye yë'ë tsoe paye con. ¹⁹ Ja jeteyo'je de'huani yë'ëja'a casi'i: 'Jaiye co'amaña de'huase'e payë, tsoe ometëca pa'li ja'ñere pëa huajëquë si-huaquë ucuquë ai pasi'i' cuasapi. ²⁰ Jaje cuasaquëna, Maija'quëpi ite capi: 'Huesë maca, iye ñami më'ë ju'ija'quë a'ë. Jaje pa'ina, më'ë de'huase'e ¿ne tse pa'li ja'ñe a'ni?' ²¹ Ja maca ponëni si'ao-hua'ire capi. Jaje yo'oye pa'iji. Jaiye co'amaña paquëpi co'ye de'oye pa'iyere

se'le cuasaquë, Maija'quëre cuasama'quë cato."

Maija'quë i Mamajëre Ñacaiye

(Mt 6.25-34)

²² Jeteyo'je Jesús i ye'yacohua'ire capi:

"Jaje pa'ina, mësarute co'a ju'ima'pë pa'ijë'ë, jere aija'cohua'li a'ni cuasajë. Cui'ne co'a ju'ima'pë pa'ijë'ë, jere caña ju'ija'cohua'li a'ni cuasajë. ²³ Ao aiñe jerepa do'iyere a'ë, pai pa'iyere. Cui'ne caña ju'iyere jerepa do'iyere a'ë, mai capë. ²⁴ Ña-jë'ë, jaohua'li pë'përi, co'amaña ta-ma'cohua'ita'a cui'ne tãama'cohua'ita'a cui'ne iti ca de'hua huë'e peocohua'ita'a cui'ne pëa huë'ña peocohua'ita'a de'hue Maija'quëpi cocaina, pa'icohua'ini. Jaje pa'ina, mësarua pi'a seña maca do'icohua'li a'ë, pairepa sëte. ²⁵ Jaje pa'ito ¿nepi mësarua acohua'li ai co'a ju'li do'ire metro joporeja'a tsoacohua'li ai de'oja'cohua'li a'ni? ²⁶ Jaje pa'ina, ai cuasa do'ire a'ri maña pa'ise'ere jaiye se mëoñu'u ai jerepa cuasaye'ni. Jaje pa'ito ¿me neñu'ju airepa yequë co'amañare co'a ju'liñe'ni?"

²⁷ Ñajë'ë, cui'ne jorore coa mëani pa'iyere co'amaña ne ma'ñeta'a cui'ne yëije oya ma'ñeta'a ai de'o joro pa'iyere. Jaje pa'ina, cayë, pai ëjaë Salomón maca i de'o huë'ñare pa'inije de'o jo'ya joro-je pa'irepa ju'iyere pa'ipi. ²⁸ Jaje Maija'quë taya mañata'a de'oye suñacaise'ere paji, coa yures'e pani ñamina'a tsoe ju'ise'e pa'ina, toana ëo ja'ñeta'a. Jaje pa'ito mësarute ai jerepa caña suñacaiye pa'iji, Maija'quë necaima'quë api, cuasacohua'li. ²⁹ Jaje pa'ina, co'a ju'ijë cui'ne co'ejë cu'ima'pë pa'ijë'ë, jere aija'cohua'li a'ni cui'ne jere ucuja'cohua'li a'ni cuasajë. ³⁰ Iye yeja pai jaje ai cuasajë pa'iyë, si'aye iyere. Jaje pa'iquëta'a mësarua tsoe mësarua ja'quëre payë, si'aye mësarute jopo caraye asaquëni. ³¹ Jaje pa'ina, mësarupi Maija'quë cuañe te'tere

ai oijë yo'oto Maija'quëpi de'hue jopo caraye isiquëna, co'amaña pajë'ë.

Ma'tëmo Co'amaña

(Mt 6.19-21)

³² Ca'rama'pë pa'ijë'ë, yë'ëre asacohua'i mësaru a'ri paj maña'ë. Jaje pa'iquëta'are mësaru ja'quëpi i cuãne te'tere isiye yëji. ³³ Mësaru paye pa'ito isijë'ë, curiquëpi cui'ne co'amaña caracohua'ina do'i peoye coa isijë'ë. Jaje yo'ojë ai huãno topëa de'o ma'ñere ti'a-jë'ë. Ma'tëmo co'amaña carajai ma'ñere, cui'ne ñaëje cacama'tore pul'juje pul'juma'tore paja'cohua'i. ³⁴ Mësaru co'amaña pa hue'ñare, cui'ne jarote mësaru jonoaje pasipi.

Ne De'huasicohua'ipi Pa'ijë'ë

³⁵ Ne de'huasicohua'ipi ñare pajë pa'ijë'ë. ³⁶ Fiesta ña tējini ëjaë co'ija'quëpi cayë, i jo'ya utejë pa'iyeyë pa'iohua'i pa'ijë'ë. Titani eta sa'rona tē'ca maca esa hui'yocaiyeyë yo'oja'cohua'ipi. ³⁷ Sihua'ia'cohua'i a'ë, iohua'i ëjaëpi utejë pa'ijëna, titaëna ñani. Nuñerepa cayë, iohua'i ëjaëpi sihuaquë ao ai saihuëna soini aore ajoja'quë api. ³⁸ Ñami joporepa panita'a ñata ñami titaquëta'a, sëtasi-cohua'ini titaquë pa'ito sihua'ia'cohua'i a'ë, ite necaicohua'i mañapi. ³⁹ De'hua asajë'ë, co'amaña ñaquë dai ja'ñere asasiquëpi utequë pa'ito i huë'le co'amaña iman saye peoji. ⁴⁰ Mësaru huesë maca Pai Mamaquë daija'quë api. Jaje pa'ina, de'hua ñajë utejë pa'ijë'ë."

Nuñerepa De'o Jo'yaë Cui'ne Co'a Jo'yaë

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Ja maca Pedropi capi:

"¿Ëjaë, iye ye'yase'le yëquëse'ere caquë ye'yaë? ¿Panita'a si'aohua'ire caquë ye'yase'le a'ni?"

⁴² Caquëna, Ëjaëpi sehuopi:

"¿Jaje pa'ito ne a'ni, ta'ñe asaquëpi cui'ne nuñe yo'oquëpi i ëjaë ñacaijë'ë huë'le pa'iyey case'ere de'oye sehuoquë, cui'ne i ëjaë jo'yareje ao de'oye aocuë yo'oquë? ⁴³ I ëjaë titaquë ñaquëna, i case'eyë yo'oquë, cato de'oye pa'ija'quë api. ⁴⁴ Nuñerepa cayë, mësarute. Co'amaña paquëpi si'aye i co'amaña de'oye ñacaisiquëna, si'aye i co'amañare ñacaijë'ë caquë isija'quë api. ⁴⁵ Jaje isiquëni i jo'yaëpi ëjaë ja yë'ta'a tsoe nējia'quë api caquë i ëjaë jo'yani co'aye si'sequë yo'oquë cui'ne nomiohua'i iti huë'le pa'icohua'ire, co'aye yo'oquë cui'ne ao fiesta nequë ai huëoni cui'ne cõno ucuquë cuepe huëoni. ⁴⁶ Yo'o maca i ëjaë co'ija'quë api, i jo'yaë huãnyeni utema'ë huesëquë yo'o maca ja maca sehuoma'cohua'ire nejoñepi nejaja'quë api, i yo'osi do'ire ai si'seni.

⁴⁷ I ëjaë yëye i jo'yaë asaquëta'a de'oye yo'oma'quëpi cui'ne i caye sehuoma'ë yo'oquë cato jaiye tē'ca cuãñoñe pa'iji. ⁴⁸ Jaje pa'iquëta'are i ëjaë yëye huesëquëpi, coa yo'oni a'ri maña tē'ca cuãñoñe pa'iji. Jaje pa'ina, ai cuasaye i-sisiquëni ai seña pa'iji, cui'ne iti de'hue nequëni nequë api cuasani ai jerepa cuãneña pa'iji.

Jesús Do'ire Paipi Hua Saiye

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ Iye yejana yë'ë toa tsëosi'i caquë daë'ë. Tsoe co'arepa toa ne'su mëiñeje yo'oquëna, ñara'ye, merepa tsoe ne saose'le pa'ina, ñara'ye. ⁵⁰ Ja saoma' do'ire yure cato oco doyejey pa'ye ai yo'oyepi yë'ëre yo'oquëna, tējyerepa ai yo'oquë tēto saija'quë a'ë caquë oiyë. ⁵¹ ¿De'oye pa'i ja'ñere dapi, cuasaye mësaru? Pani. Coa ai jerepa huahueyere dahuë. ⁵² Jaje pa'ina, yurepi seña maca mu'seña cato cinco te'le tsëcapëre pa'icohua'ipi huani toasocohua'i sañope yo'oja'cohua'i a'ë, cayahua'ini cui'ne cayahua'ipi toasocohua'ini sañope yo'o-

ja'cohua'i a'ë. ⁵³ Cui'ne pëca ja'quëpi mamaquëre sañope yo'oye pa'iji. Mamaquëpi pëca ja'quëre sañope yo'oye pa'iji. Cui'ne pëca ja'copi mamaconi sañope yo'oye pasipi. Cui'ne mama-copi pëca ja'core sañope yo'oye pasipi, huaopi io mamaquë nëjore sañope yo'oye pasipi. Cui'ne mamaquë nëjopi huaore sañope yo'oye pasipi.”

Mai Yure Pa'iyë Cuasaye

(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

⁵⁴ Jesupi capi, paire:

“Èsë caje hue'ñapi nea siri mëina, ñani cacohua'i a'ë ocoja'coa. Carena, cui'ne ocoji. ⁵⁵ Jaje cui'ne huë'ehuë te'tepi tutuquëna, ñani cayë ai ësë uja'coa. Jaje carena, cui'ne ësëquë uji. ⁵⁶ Coa cacohua'i, mësaruru ta'ñe cacohua'i a'ë ma'tëmo cui'ne yeja yo'oyena, ñani. Jaje yo'ocohua'ita'a ¿me yo'ojë mësaruru pa'i tëcahuë ayere yure jaje yo'o macare pa'iyë cajë asa ma'ñe'ni, ta'ñe?

Esä Ne De'huayë

(Mt 5.25-26)

⁵⁷ ¿Me yo'ojë mësaruse'e tayo yo'oye ñani? ⁵⁸ Jaje pa'ina, yequëpi më'ëre do'i paquëpi canì saquë pa'ito më'ëre do'i paquë api caquë saquëni du'ru ne de'huajë'ë, ja yë'ta'a pa'i yo'ose'e ñaquë quë'rona ti'ama'në. Jaje ne de'huaëna, pa'i yo'oye ñaquë quë'ro sama'ë pa'ija'quëre. Jaje më'ëpi yo'oma'ë pa'ito pa'i yo'oye ñaquëpi co'acohua'ire cocohua'ina isina, jaohua'ipi yureta'a co'acohua'ire co hue'ñana coja'cohua'i a'ë, më'ëre. ⁵⁹ Jarona cosiquë pani etaye peoji, më'ëpi si'aye më'ë do'i saima'ë pani.”

Huajë Pa'iyëna Ponañe Pa'iji

13 Jare ja mu'seña Pilatopi Galilea acohua'ire huani jëani, cui'ne iohua'i ëojë señu'u cajë huaisicohua'i tsiena pa'i tsiepi co'meni yo'ose'ere,

yecohua'ipi quëahuë, Jesure. ² Quëa-jëna, capi:

“¿Mësarupi cuasani huani jeosicohua'ipi Galilea paire seña maca co'acohua'i paë'ë, cuasaye? ³ Pani. Jaje pa'ina, cayë, mësaruru. Ja'rë yo'oyere jëoni ponëma'cohua'i pani si'a pa'i mësarurë jaje yo'o cuañoja'cohua'i a'ë. ⁴ Mësarupi cuasani Jerusalén pa'icohua'ire seña maca co'acohua'ini, diez y ocho paire Siloé tupëpi quëo huea'co'ë, cuasaye. ⁵ Pani. Nuñerepa cayë. Jaje pa'ina, mësarupi huajëye pa'iyë ponëma'cohua'i pani jare cui'ne yo'o cuañoja'cohua'i a'ë.”

Higuera Në Ayere Quëaye

⁶ Ja maca Jesús pa'i yo'oyeje pa'ye neni quëaquë capi:

“I yejana tasi në paquëpi quëima'lo paco caquë sani ñaquëna, quëima'co pa'iji. ⁷ Pa'ina, ñani ja maca yeja ñaquëre capi: 'ina, toaso ometëca daiyë, iti ca quëise'e ñasi'i caquë. Daiquëta'a ti'ama'ë pa'iyë, quëisico pa'iona. Jaje pa'ito cuëni jëojë'ë. Me nesi'co coa yejare quë'eñe nëcaco'ni.' ⁸ Caquëna, iti yeja ñacaiquëpi sehuopi: 'Ëjaë iye ometëcahuëse'e pa'ija'co, a'ji yeja neni yequë co'amañapi oñasi'i, quëija'core. ⁹ Jaje neruta'a quëti'ñe pa'io iti ca. Jaje nerurë quëima'ona, ña jujani ja macata'a cuëni jëojë'ë,' capi.”

Jesupi Nomiore Jujupi, Huajë Mu'se Pa'ina

¹⁰ Huajë mu'se pa'i tsi'si hue'ñana ye'yaquëna, ¹¹ jarote paco'ë, te'o nomio diez y ocho ometëca ju'ico, huatipi ne quë'casicopi ti nuiñe nëcaye peocopi. ¹² Pa'iona, ñani Jesupi soini capi:

“Nomio më'ë ju'i dahuë tsoe jëopi. De'oye pa'ijë'ë.”

¹³ Caquë ja maca i jëñapi iona pato maca jare iti macapi nuñerepa nëcaco ponëni, Maija'quë de'oquë api, sihuaco

ca huëo. ¹⁴ Jaje Jesús huajë mu'se jujuna, ñani pai tsi'si huë'e ñacaiquë ëjaëpi iyere ñani pëi, paire capi:

“Seis mu'seña pa'iji, co'amaña ne mu'seña. Ja mu'seña jaje pa'ito dani juju cuañojë'ë, pani huajë mu'se juju cuañoñe.”

¹⁵ Caquëna, ja maca Ëjaëpi sehuopi:

“¡Coa cacohua'i pai! ¿Joyema'cohua'ini mësaru acohua'i je'quë, huajë mu'se pa'ina, mësaru duruhuequëpi panita'a burropi oco ucuja'quëre? ¹⁶ ¿Ico nomio cato Abraham tsëcapë aconi Satanáspi diez y ocho ometëca huëse'ejë pa'ioni, joyeye co'aquë huajë mu'se pa'i do'ire?”

¹⁷ Jaje Jesús caëna, ite sañope cacohua'ipi huajëya'yerepa maire caë'ni cuasahuë. Jaje cuasajëta'are si'a pai sihuahuë, Jesús pai yo'o ti'a ma'ñere de'oye yo'oquëna, ñani.

Mostaza Ca Ayere Ye'yaye

(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

¹⁸ Ja maca capi:

“¿Iquejë pa'ye a'ni, Maija'quë te'te aye? ¿Iquena cui'ne pa'ye neni ñora'ye? ¹⁹ Jaje cani capi, a'ri mostaza çare taquëpi yejana taëna, ai de'oni jai soquë yë de'ona pi'api iti ñë capëana tsianoa nejë payejë pa'ye a'ë.”

Pan Ne Pore Ayere Ye'yase'e

(Mt 13.33)

²⁰ Jaje cani yequejë capi, Jesús:

“¿Iquepi conì cui'ne pa'yejë ne ñora'ye, Maija'quë te'te aye yo'oye? ²¹ Cani capi: Pan necopi harinare toaso jai ji'so neni cui'ne o'sa mëñere a'ri maña ìona ço'meni ìona si'a sëpë juju mëicoa. Ja juju mëiñere pa'ye yo'oye a'ë, Maija'quë te'te ayejë.”

A'ri Jato Sa'ro

(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jerusalënna sai, pai daripëa cui'ne a'ri daripë pa'icohua'ire ye'yaquë sa tëto saji'i. ²³ Jaro pa'iquëpi seji'i, ite:

“Ëjaë, ¿a'ri pai maña pa'iyë, huaso cuañocohua'i?”

Caquëna, ipi sehuopi:

²⁴ “A'ri jato sa'roja'a cacasi'i cani si'a më cuasayepi yo'ojë'ë. Jaje pa'ina, cayë mësarute pai cacayere yëja'cohua'i a'ë. Jaje yëjëta'a caca ti'ama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁵ Ja maca iti huë'e aquëpi huëni jato sa'ro sïosi maca, mësaru huëse pa'isicohua'ipi caja'cohua'i a'ë jato sa'rona të'cajë ‘Ëjaë, hui'yojë'ë’. Jaje cajëna, ipi casipi ‘ña-ma'quë a'ë, mësarute. Jero acohua'i a'ni.’ ²⁶ Caquëna, mësarupi ca huëo-ja'cohua'i a'ë: ‘Më'ë ja're conì aijë cui'ne ucujë yo'osicohua'i a'ë cui'ne jare më'ëpi pa'i huë'ñana dani ye'yasiquë a'ë.’ ²⁷ Cajëna, sehuoja'quë api: ‘Tsoe cahuë ñama'quë a'ë, mësarute. Jero acohua'i a'ni. Saijë'ë, co'ayese'e yo'ocohua'i.’ ²⁸ Jaje casi maca Maija'quë te'tere Abraham, Isaac, Jacobo, cui'ne Maija'quë yo'o ja'ñere quëajë pa'isicohua'i pa'ijëna, ñani mësarupi huë'sena jëococohua'i pa'ijë cuji qui'cojë oija'cohua'i a'ë. ²⁹ Ja maca daija'cohua'i a'ë ëmëje'e te'te cui'ne huë'ehuë te'te, ësë mëi huë'ña cui'ne sa'nihuë paipi Maija'quë quë'rona tsi'sini ao aija'cohua'ipi. ³⁰ Ja maca yure teaye pa'iohua'i pa'isicohua'i jerepa pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë cui'ne yure jerepa pa'iohua'i pa'isicohua'ipi teaye pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.”

Jerusalén Paire Jesús Ñaquë Oiye

(Mt 23.37-39)

³¹ Jare ja mu'se daë'ë, fariseo pai dani ite cahuë:

“Saijé'ë, Herodes më'ëre huani jëosi'i caji.”

³² Cajëna, ipi sehuopi:

“Sani cajé'ë, jaëte co'aquë ta'ñe asama'quëre: ‘Yure, cui'ne ñamina'a huatiohua'ire eto saokuë yo'oni cui'ne ju'icohua'ire eto jëjini ñamina'a jerepa mu'se saosi'i.’ ³³ Jaje pa'iquëta'are ja yé'ta'a yo'oja'quë a'ë yure, ñamina'a cui'ne se ñatasi mu'seje. Co'aji, Maija'quëre quëacaiquëpi Jerusalén peo hue'ñana ju'ito.

³⁴ Jerusalén Maija'quë yo'o ja'ñe quëacacohua'ire huani jëo daripë! Cui'ne Maija'quë më'ëni caquë jëjo daocohua'ire quëna pëapi jëa daripë. Jaiye mësarute oi cura mamajëre oio capëa huë'ehuëna coyeye yo'osi'i caquë yo'oquëna, coehuë. ³⁵ Mësarute Maija'quëpi jëcoja'quë api. Cui'ne yé'ëre ña co'ne peoja'cohua'i a'ë, ‘mësarupi de'okuëre pa'ni Ejaë mamirepa hue'equë daiquë’ ca maca tì'añe pato.”

Jesupi Coto Dahuë Ju'iquëre Jujucaiyë

14 Huajë mu'se tì'aëna, Jesús saji'i, fariseo ëjaë huë'ëna, aó asì'i caquë. Saquëna, fariseohua'ipi huajë mu'se i yo'oquëna, ñañu'u cuasajë cui'ñani ñahuë. ² Ñajëna, i ñaquë ñu'i hue'ñare te'i coto dahuë ju'iquëpi paji'i. ³ Pa'ina, Jesús seji'i, cuañese'le ye'yacohua'ire cui'ne fariseo paire:

“¿Jujuye de'okuë huajë mu'se pa'ito ju'iquëre, mësarupi asato, panita'a jujuye pa'ne?”

⁴ Jaje caquëna, coa ai jerepa cama'pë paë'ë. Pa'ijëna, ipi ju'iquëre jujuni capi, saijé'ë. ⁵ Jaje se jujuni fariseohua'ire capi:

“¿Nepi mësaruru acohua'i burropi panita'a huequëpi cojena tomesiquëre etoma'cohua'i a'ni, huajë mu'se pa'i do'ire?”

⁶ Caquëna, ti sehuoye pahüë.

Huejajëna, Soisiquë Yo'oye

⁷ Soisicohua'ipi de'o ñu'i saina co'ejë aó ai saihuëna ja'rujëna, ñani Jesupi jao-hua'ire ñeje yëhuopi, iohua'i asa ja'ñere:

⁸ “Më'ëni yecohua'ipi huejajëna, ña-ja'quëre soisiquë pani de'o ñu'i saihuëna tëto sani ja'ruma'ë pa'ijé'ë. Ja'runi ñu'ina, më'ë jerepa pa'ini dani mësarute soisiquëpi cama'quëni: ‘Më'ë ñu'i saihuëre iquëna isijé'ë.’ ⁹ Caquëna, më'ëpi pai ñajëna, huajëya'ye huëni ai jeteyo'-jerepa ñu'i saihuëna sani ja'ruma'quëpi jaje yo'osi'ni. ¹⁰ Jaje yo'oma'ë, huëosicohua'i pa'ito, jeteyo'je ñu'i saihuëna ja'rujé'ë. Jaje ja'rusiquëpi ñu'ina, më'ëre huëosiquëpi dani cajuquë: ‘Yé'ë cajei, iño de'o hue'ñana dani ja'rujé'ë.’ Jaje cato më'ëje sihuaquë i ja're con i aó ai saihuëna ja'rusicohua'i ñajëna, de'o ñu'i saihuëna ja'ruja'quë a'ë. ¹¹ Jaje pa'ina, yé'ë a'ë jerepa pa'i caquë i-ja'a yo'osiquëpi coa ai jerepa co'aquë maca ponëne pa'iji. Cui'ne iti co'aquë teaye pa'i pa'isiquëpi jerepa pa'i ponëne pa'iji.”

¹² Capi, ite soisiquëreje:

“Aore aokuë pani, panita'a na'iquëna, aore aokuë pani, soima'ë pa'ijé'ë, më'ë cajeohua'ire, cui'ne yo'je tsire cui'ne më'ë do'ijëre cui'ne më quëno maca jaiye co'amaña pacohua'ire. Më'ëpi jaje soisiquë pa'ito iohua'ijë më'ëreje soija'cohua'i a'ë, aija'quëre. Ja maca saise'eye pa'ye pasipi. ¹³ Jaje pa'i do'ire më'ëpi aore paquë pani soijé'ë, co'amaña peocohua'ini, co'a de'osicohua'i mañani, cu'ima'cohua'ini, cui'ne ñama'cohua'ini. ¹⁴ Co'ye isiye ti paja'cohua'ini cocajé'ë. Jaje pasicohua'ita'are, nuñe yo'ocohua'i ju'isicohua'ipi huëi maca më'ëje huëni sai cuañoja'quë a'ë, Maija'quëni.”

Aojajë Caquë Jai Paire Soiye

(Mt 22.1-10)

¹⁵ Jaje iyere caquëna, asani aó ai sai-huë ñu'icohua'i aquëpi capi, Jesure:

“De'hue Majja'quë te'tere pa'i aó ai-ja'quëpi sihuaquë pa'iji.”

¹⁶ Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Jai pai tsi'sirena, aosi'i caquë jai paire huëopi. ¹⁷ Huëosiquëpi aó ai macarepa ti'aëna, i jo'yaëre capi: ‘Quërejajjê'ë, huëosicohua'ire si'aye ne saohuë’ capi. ¹⁸ Jaje casiquëta'are si'aohua'i paja'quë pa'ini ca huëohuë. Du'ru macarepa aquëpi capi: ‘Ja'arepa yejare huerohuë. Jaote sani ñañeque pa'iji. Care payë, yë'ëre oi cuasama'ë.’

¹⁹ Yequëpi capi: ‘Diez duruhuequëre huerohuë, yeja a'jiñe necohua'ire jaohua'ire neñañeque pa'iji. Yë'ëre ai cuasama'ë, pa'ijê'ë.’ ²⁰ Yequëpi capi: ‘Ja'arepa huejahuë. Jaje pa'ina, saiye pañë.’ ²¹ Ja maca i jo'yaë co'ini i asase'ere si'aye quëapi. Quëaquëna, Èjaëpi asani pëi i jo'yaëre capi: ‘Esa sani jaje pa'ito co'amaña peocohua'ini, cu'ima'cohua'ini cui'ne ñama'cohua'ini, si'aye ai yo'ojë pa'icohua'ini ti'ani dajê'ë, jai daripë cu'i ma'ña pa'icohua'ini.’ ²² Ai tsoe pa'i maca dani i jo'yaëpi capi: Èjaë mè'ë cuañese'eje yo'ohuë. Jaje pa'iquëta'are ja yë'ta'a peo sa'noa pa'iji, timëne peoye. ²³ Jaje caquëna, èjaëpi i jo'yaëre capi: ‘Sani iye daripëpi sai ma'aña pa'icohua'ini cuañejê'ë, dani yë'ë huë'e timëjajë.’ ²⁴ Care payë, yë'ë du'ru huëosicohua'i aquë te'ije aiñe peoji, yë'ë aó macarepa.”

Jesús Tui Do'ire

²⁵ Jai pai Jesure tuijëna, ipi co'ye ponëni iohua'ire capi:

²⁶ “Yë'ëre tuiye yëni ai yë'ëni oiye pa'iji, ja'quëre, ja'core, nëjore, mama-jëre, yo'jeire, yo'jeore cui'ne co'ye pa'iyë

oiye jerepa. Jaje yë'ëni oima'quë pani yë'ëre ye'yequë pa'iyë peoji. ²⁷ Cui'ne yë'ë do'ire i pa'iyë ai yo'oye pa'itoje jare tusi'i cuasama'ë, coa tusi'i caquë yo'okuë pani yë'ëre ye'yequë peoji. ²⁸ Cui'ne mësarü acohua'ipi jai huë'e neñu'u cajë huëocohua'i pani du'ru ja'rüni dujë cuasacohua'i a'ni ¿Je ja'yepi curiquë neja'cohua'i a'ni cajë? ²⁹ Jaje de'oye cuasama'pë, coa ja'a huëo macase'ene ni, cui'ne jeteyo'je ne saoye pãto, si'aohua'i iti ñasicohua'ipi cue'cue huëoja'cohua'i pa'ini, yo'o jujayere ñani. ³⁰ Ja maca cue'cuejë cãja'cohua'i a'ë: ‘Nesi'i caquë huëosiquëta'a ne sao ti'amal'ë pa'iji.’ ³¹ Jaje pa'ina, cui'ne pai ëjaë yequë yeja ëjaë ja're uihuasi'i cani, ne ti'añe pa'iquë caquë ja'rüni cuasani, i soldado paire cuëcue ñaquëna, diez mil pai pa'iyë. Pa'ijëna, ite huajo daquëpi paji veinte mil soldado paire. ³² Paquëna, neña jujani, ja yë'ta'a yequë ëjaë so'ore pa'ina, uihuaye pañu'u ca de'huaja'cohua'ire jëjo saoja'quë api. ³³ Jaje cui'ne mësarü acohua'ipi si'aye ja'rë pa'ise'ere jëoñe coecohua'i pani, yë'ë yo'oye ye'yecohua'i peoyë.”

Asije Pa'i Ayere

(Mt 5.13; Mr 9.50)

³⁴ Asi de'oye a'ë, saija'iñe pani. Jaje pa'iquëta'are sai ja'ñere carajaisico pani ¿me cui'naopi sai ja'ñe de'o cõco'ni?

³⁵ Cui'ne me cõcaico'ni pu'cani nea ya'o neina, tañu'u cajë nesi tsu'supëje, co'a de'ose'e pani. Jaje pa'ina, coa jëocoye pa'iji, yeja ne de'huaye cõcai ma'ñe pa'ito. Cajoro quë'iohua'i sëte cuasajë asajê'ë.”

Yëi Ñama Ne Huesësicore Ayere Ye'yaye

(Mt 18.10-14)

15 Pa'i do'ire curiquë secohua'i cui'ne co'aye yo'ocohua'i si'aohua'i Jesure asañu'u cajë tsio

daë'ë, i quë'rona. ²Jaje yo'ojëna, ñani fariseohua'i cui'ne cuañese'le ye'yacohua'i coní cue'cuejê ñeje cahuë: "Iye ëmë co'aye yo'ocohua'ini yëquë tsoni aiji."

³Jaje cajëna, Jesupi pai yo'oyeje pa'ye neni quëapi, iye:

⁴"¿Nepi mësarú acohua'i aquëpi cien yëi ñamare paquëni te'i jaohua'i aquëpi ne huesëna ne huesëjaquë noventa y nueve pa'ijajë cani co'ema'quë a'ni, tì'a-ma'ë pani? ⁵De'hue co'equë tì'ani si-huaquë tata tupëna ça seoni. ⁶I huë'ena tì'ani i cajeohua'ire cui'ne i ja'ye pa'icohua'ire soihuë, yë'ë ja're coní sihua-jë'ë, ne huesësicore tì'a do'ire. ⁷Jaje pa'ina, co'aye yo'oquëpi ja'rë pa'ise'ere jëoni ponëto huiñaohua'ipi ai sihuayë, noventa y nueve de'oye pa'icohua'ire sihuase'le jerepa.

Curi Tëqui Ne Huesësicore Ayere Ye'yaye

⁸Cui'ne çico nomiopi diez tël'ña pasi-coni te'o ne huesëni toa tsëoni si'a huë'le ñare paco yuaco co'ema'coa, tì'aja'coa'ë caco? ⁹Jaje de'hue co'eco tì'ani io ca-jeohua'i ja're coní cui'ne io quëno maca huë'le acohua'i ja're coní sihuaco casio: 'Yë'ë ja're coní sihuajë'ë, curi tël'qui ne huesësicore tì'ahuë.' ¹⁰Jaje pa'ina, cayë, cui'ne Maija'quë huiñaohua'i sihuaye pa'iji, te'i co'aye yo'oquëpi i pa'ise'le jëoni ponëto."

Posë Huesëquëpi Yo'oye

¹¹Jesupi capi, yequeje:

"Caya mamajë ëmëohua'ire paquë pa-ji'i. ¹²Pa'ina, yo'jeipi capi pëca ja'quëre: 'Ja'quë isijë'ë, yë'ëre isija'a co'amaña ca nëose'ere.' Caquëna, pëca ja'quëpi co'amañare huahuecaji'i, pai ñape io-hua'i pa ja'ñe. ¹³Isisi jeteyo'je a'ri maña pa'iquëpi yo'jeipi i yejare isipi, yeco-hua'ina. Ja do'ipi curiquë neni saji'i, ai so'o yejana. Jaroná sani si'a curiquë

co'ayere yo'oquë nejo saopi. ¹⁴Jaje si'aye curiquë neja saosi maca jaiye ao peopi, ja yeja. Ja maca ipi ao ëa ju'i huëopi. ¹⁵Ja maca curi peoquë co'epi, co'amaña neñe ja yeja aquë co'amañare. Jaëpi ite cuañepi i jo'ya sesere ñacai-jë'ë caquë. ¹⁶Ja maca ai ao ëaye tì'aëna, sese aïñere ati'ñerepa nëji'i. Ite yeco-hua'ijë ao aone pahue. ¹⁷Ao ëa ju'i cuasa huëopi, 'ja'quë huë'le co'amaña necaico-hua'í co'arepa ao ani huajjê. Pa'ijëna, iñore yë'ë teaye ao ëa ju'i pa'iyë.' ¹⁸Jaje pa'ito ja'quë pa'i hue'ñana co'ini ite casio: 'Ja'quë, më'ëre cui'ne Mai-ja'quëre co'aye yo'ohuë. ¹⁹Më'ë mamaquëre cayë peoji, yë'ëre. Më'ëre necaicohua'ire yo'oyepi cui'ne cuañe-jë'ë.' ²⁰Ja maca jaje cuasani co'ipi, ma'a-ja'a pëca ja'quë huë'ena.

Ja yë'ta'a so'ore pa'ina, pëca ja'quë ñani ite teayerepa yo'oroja'quë'ni cuasani ite ñani, ja maca huë'huë tomejani su'cuaquë cui'ne tsu'suquë sihuapi. ²¹Ja maca mamaquëpi ite capi: 'Yë'ë ja'quë co'aye yo'ohuë, Maija'quëre cui'ne më'ëreje. Jaje pa'ina, më'ë mamaquëre cayë peoji, yë'ëre.' ²²Jaje caquëna, pëca ja'quëpi capi, i jo'yare: 'Esao maña de'o cañare etoni suñacajjê'ë. Cui'ne i moñona aniño suñacajjê'ë, zapatoje suñacajjê'ë, i quëo. ²³Cui'ne duruhuequë tsi jujusiquëni dani huani jëojë'ë, añu'u jai pai tsi'sini sihuajë. ²⁴Iquë yë'ë mamaquë ju'isiquëje pa'i pa'isiquëpi cui'naëpi pa'iji. Ne huesësiquëpi tì'asiquë pa'iji.' Jaje cani sihuacuëna, jaiye ao ne huëohuë.

²⁵Jaje yo'ojëna, i mamaquë du'ru aquëpi daji'i, co'amaña ne huë'ña pa'iquëpi. Huë'le ja'ye tì'aquë, asapi musica yo'oye cui'ne pairaye. ²⁶Asani posëohua'í aquëre soini seji'i. Iquere jaje yo'oye'ni jaro, caquëna. ²⁷Tsi posëpi ite capi: 'Më'ë yo'jeipi daji'i. Jaje daquëna, më'ë ja'quëpi huequë

tsini huaijê'ë jujusiquëni cuañepi, i huajêquëpi cui'ne de'oye títasi do'i caquë.' ²⁸ Jaje quëaquëna, maja'yëpi pëi cue'yoni huë'e cacaye coequëna, pëca ja'quë etani ite huë'ena cacani ñajê'ë caquë ai seji'i. ²⁹ Seina, ipi pëca ja'quëre capi: 'Tsoe më'ëpi asayë, më'ëre yë'ë necai pa'iyë, ti josa coeye peoyerepa. Jaje pa'iquëta'are te'e ñamareje yë'ë cajeohua'i ja're coní fiesta neja'quëre isiye pahüë, më'ë. ³⁰ Jaje pa'iquëta'are yure iquë më'ë mamaquë më'ë curiquë co'a nomiohua'ini yo'oquë neja saosiquëpi titaëna, sihuaquë duruhuequë tsí jujusiquëre huani jeoni yo'oyë ñañë.' ³¹ Caquëna, pëca ja'quëpi ite capi: 'Yë'ë mamaquë më'ë cato si'anë yë'ë ja're coní pa'iyë. Jaje pa'ina, si'aye yë'ë paye më'ë co'amaña'ë. ³² Jaje pa'ina, yure nuñerepa fiesta neñe pa'iji, sihuajë. Më'ë yo'jei ju'isiquëje pa'i pa'isiquëpi cui'naëpi pa'i do'ire. Ne huesësiquë pa'isiquëni yure t'íasi do'ire.' Jaje yo'oyë."

I Co'amaña Ñacaiquë Neñe Ayere

16 Jesupi capi, i ye'yacohua'ire: "Pa'iji, te'e ëmë co'amaña paquëpi ñacaiquëre paquë. Jaje pa'ini sani quëahuë, co'amaña paquëna. Më'ë co'amaña ñacaiquëpi co'aye yo'oquë saoji, asahuë cajë. ² Quëarena, asani ëjaëpi ite soini capi: '¿Iquere më'ë yo'oquëna, yë'ëre quëaye'ni? Dajê'ë, më'ë co'amaña nese'le toyase'ere ñasi'i, më'ë yë'ëre necaiquë pa'iyë peoji.' ³ Jaj maca co'amaña ñacaiquëpi ai cuasa huëopi: '¿Me neja'quë a'ni, yure yë'ë ëjaëpi co'amaña neñe peoyerepa eto huesoru? Tutujë peoyë, yeja neni tañeje. Cui'ne huajëya'ji yecohua'ini peoyë isijê'ë caquë senirojainëje ca'rayë' cuasapi. ⁴ Cuasani capi: Tsoe cuasahuë. Jaje yo'osi'i, yë'ë co'amaña neñe peoquë pa'ina, iohua'i huë'ena pëpajaj'cohua'ire. ⁵ Cani jaj maca soipi

te'ohua'ise'ere, i ëjaë do'i pacohua'ire, du'ru aquëni seji'i: '¿Je ja'ye yë'ë ëjaëre do'i paquë a'ni?' ⁶ Caquëna, sehuopi ipi: 'Cien jai quëna huëa hui'yape isiye pa'iji,' caquë co'amaña ñacaiquëpi capi, ite: 'Icoa, më'ë ja'në saija'a do'i caquë toyasico, jaote nejoni esa yecore toyajê'ë, coa cincuntase'e.' ⁷ Jaj jeteyo'je seji'i, yequëre: '¿Cui'ne më'ë je ja'ye do'i paquë'ni?' Caquëna, ipi capi: 'Cien trigo topëa isiye pa'iji,' caquëna, capi: 'Icoa, më'ë ja'rë saija'a do'i toyasico yecona esa toyajê'ë, coa ochenta topëase'e.' ⁸ Jaj maca ñapi, i ëjaë jaj co'aquë i co'amaña ñacaiquëpi tsoe si'aye ne de'huasiquëpi paji'i. Jaje pa'ina, iye yeja acohua'i ta'ñe asani yo'ocohua'i a'ë, sehuosicohua'i yo'oye jerepa yo'ocohua'i a'ë.

⁹ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Iye yeja co'amañapi isijë yecohua'ini cajeohua'ire nejë'ë. Jaje yo'ojë saosicohua'ipi t'íajëna, ti pa'i huë'ñapi sihuaquë daijê'ë caquë Majaj'quëpi pëpajaj'quëre.

¹⁰ De'oyerepa a'ri maña pa'ina, ñacaiquëpi cui'ne jaiye pa'itoje de'oyerepa ñacaiye pa'iji. Jaje a'ri mañare de'oye ñacaima'pë pani, jaiyere pajë de'oye ñacaiye peoji. ¹¹ Jaje pa'ina, mësarupi coa yeja co'amañare de'oye ñacaima'pë co'aye yo'ocohua'i pa'ito, ¿nepi mësarute de'hue necohua'i a'ë cuasajaj'cohua'i a'ni, de'o co'amañare pare yo'oye pa'ito? ¹² De'oye yecohua'i tsere ñama'pë yo'oto, ¿nepi isijaj'cohua'i a'ni, mësarupaj'ne?

¹³ Jaje pa'ina, ëjaohua'ire necaiquë pani caya ëjaohua'ire necaiye peoji. Jaje yo'oquë pani yequëni coequë cui'ne yequëni oiye pa'iji. Panita'a yeque, yequëni de'oye sehuocai yequëni sañope caye pa'iji. Jaje pa'ina, te'ipi Majaj'quëre cui'ne curiquëre necaiye peoji."

¹⁴ Fariseo paj curiquë ai yëcohua'i sëte i cayere asani Jesús coa cajaj cajë cue'cuehuë. ¹⁵ Jaj maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Mësaru a'ë, pai ña hue'ñase'e de'ocohua'i a'ë cajë yo'ocohua'i. Maija'quë cato ñaji, mësaru joñoare, jaje yo'ojëta'are. Jaje pa'ina, pai jaiye de'oye yo'oyë cajë pa'iyere Maija'quëpi coequë api.

Moisés Cuañese'e Cui'ne Maija'quë Cuñe Te'te

¹⁶ Juan pa'i macaja'a Moisés cuñese'e cui'ne Maija'quë yequë mu'se yo'o ja'ñere ca nëocohua'i ye'fajëna, asahuë. Ja maca yure quëa huëohuë, de'o cocare Maija'quë cuñe te'tena cacayere. Jaje quëajëna, asajë cacañu'u cajë si'aohua'i tutu yo'oyë.

¹⁷ Ma'tëmo cui'ne yeja carajaiñe pa'iji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë coca cato carajaiñe peoyerepa. Ti'asipi, io cayeje.

Nëjore Jeocoye Ayere

(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12)

¹⁸ Jaje pa'ina, ëmë huejasiquëpi nëjore jeoni cui'ne yecona se huejani, de'oye yo'oye paji. Cui'ne ëmëre jeocosiconi yequëpi huejani cui'ne co'aye yo'oji.

Ai Jaiyere Paquë Cui'ne Lázaro

¹⁹ Paji'i, te'i ëmë jaiye paquë si'anë de'o caña cui'ne jai do'ire ju'iquë cui'ne si'a mu'seña fiesta nequë de'oyerepa yo'oquë pa'iquë. ²⁰ Jaje pa'iquë pa'ina, cui'ne Lázaro ca'mi quë'ipi teaye yo'oquë pa'iquëje paji'i. Jaje pa'ipi jaiye co'amaña paquë huë'e eta sa'rore ñuji'i. ²¹ Jaje iquë teaye pa'i macapi ao ëa ju'i ao ai saihüë tomenere ati'ñerepa nëina, ñapi. Cui'ne i a'sire jo'yaque daijë ne'nejëna, ñuji'i. ²² Jaje pa'iquëpi teaye pa'i maca juji'i. Juquëna, huiñaohua'ipi sahuë, ma'tëmona Abraham ja're coni pa'ija'quëre. Jaje cui'ne jaiye paquëje juji'i. Juquëna, tahuë. ²³ Jaiye co'amaña paquëpi juni saji'i, ju'isicohua'i ai yo'o hue'ñana. Jarore papi ñapi, Abrahamre cui'ne Lázarore.

²⁴ Ja maca ñani cuipi: 'Ja'quë Abraham, yë'ëre oi ñajë'ë. Ai yo'oyë. Jëjo saojë'ë, Lázarore ocore i moño sa'ni-huëna neni dani sësëye yë'ë tsemeñona ne huasojaquë. Ai yo'oyë, yë'ë toase'epi pa'ina.' ²⁵ Jaje caquëna, Abrahampi capi ite: 'Tsihua'ë cuasajë'ë më'ë de'oye pa'ise'ere ja yë'ta'a më'ë huajëquë pa'inë, cui'ne iquë Lázaropi ai co'aye paji'i, jaro pa'i maca. Jaje pa'isiquëpi yure ipi de'oye pa'iji, ñnore. Cui'ne më'ëpi ai yo'oyë. ²⁶ Cui'ne jaje si'aye iye më'ë yo'ose'e pa'itoje pa'iji, cui'ne jai hua'que tëtëpaje, yëquë tëto saiye peoyerepa cui'ne më'ëje ñnona tëto daiye peoye. Jaje pa'ina, ñno pa'icohua'i jaro tëto saiye peoji, cui'ne jaro acohua'ije ñno daiye peoji.'

²⁷ Ja maca jaiye paquë pa'isiquëpi capi: 'Jaje pa'ito ja'quë Abraham më'ëre señë, Lázarore jëjo saojë'ë, yë'ë ja'quë huë'ena. ²⁸ Jarote cinco yo'je tsire payë. Sani quëacajë'ë, ñno yë'ë ai yo'o hue'ñana daima'pë caquë.' ²⁹ Jaje caquëna, Abrahampi capi, ite: 'Jaohua'i cato payë, Moisés cuañese'e cui'ne yecohua'i Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'ere, jare ñani sehuojajë.' ³⁰ Jaje caquëna, jaiye paquë pa'isiquëpi sehuopi: 'Jaje pa'itoje ja'quë Abraham sehuoye pañë. Ju'isicohua'i aquëpi sani quëatota'a ja'në pa'ise'e jeoni ponëja'cohua'i pa'ini.' ³¹ Jaje caquëna, Abrahampi capi, ite: 'Moisés cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i case'ere sehuoye coeni, me ju'isiquëpi huëtujë sehuoye'ni.'"

Co'ayena Yo'oyena Tajiñe

(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

17 Jesupi capi, i ye'yacohua'ire: "Pai co'aye neñe carajaiñe peoja'coa. Jaje pa'iquëta'are co'ayere pa'iquëpi yecohua'ire se ye'yaquëna, co'aye ne do'ire teayererepa pa'ija'quë api. ² Jaje pa'ina, tsire co'aye

ye'yama'në, jaje pa'ire ñaje tēcana quēna pēpi sēani jairana jēo dēoto ai jerepa de'o'ñe pa'io. ³De'hua ñajë'ë. Mē'ë yo'jeipi mē'ère co'aye yo'osiquē pa'ito yo'oma'ë quēajë'ë cui'ne ja'rë yo'ose'ere jēoni ponēna i yo'ose'ere sai de'huacaijë'ë. ⁴Cui'ne mē'ēni te'e mu'sere siete pa'ye co'aye yo'osiquē pani, cui'ne siete pa'ye dai caye pa'iji: 'Tijupë co'aye yo'oye pa'si'i.' Jaje caquēna, i co'aye yo'ose'ere sai de'huacaiye pa'iji."

Nuñerepa Neñe Pa'iji Cuasayepi Tutu Quē'i

⁵Ite ye'yecohua'ipi cahuë, Ëjaäre: Isi-jë'ë yēquēre ai nuñerepa neñe pa'iji cuasayere.

⁶Cajēna, Ëjaēpi sehuopi jaohua'ire:

"Mēsarupi neñe pa'iji cuasayere a'ri maña mostaza caje pa'ye pacohua'li pani cayë, iye soquēre iye macapi etani jaira jopore pare sa nēcajë'ë. Ca maca asani sat'i'ñe pa'io.

Necaiquēpi Yo'oye Pa'iji

⁷Mēsarupi co'amaña necaiquēre pacohua'ini tsio co'amaña ne tējini panita'a huequēre ña tējini co'iquēna, ¿cacohua'li a'ni, 'da sani ja'rujë'ë, ai aija'quë?' ⁸Jaje cama'pë coa ai jerepa cayë: 'Aore cua'cojë'ë, neato ai ja'ñere, yë'ë ao ai huēosi maca de'oye ao ja'ñere cui'ñajë'ë, yë'ë ani tējisi jeteyo'je mē'ëje ai cui'ne ucuja'quë.' ⁹Jaje cuānese'ere yo'oquēna, necaire pahuë de'o'ji cajë pēpaye peoji jo'yaēpi cuānese'ere necaito. ¿Me de'o'ji caye'ni, jo'yaēpi cuānese'ere neto? ¹⁰Jaje cui'ne pa'iji, mēsaruje. Jaje pa'ina, Maija'quë cuānese'ere si'aye nesicohua'li pani: 'Co'la jo'ya maña'ë, mē'ë nejë'ë casi mañase'le nehuë,' caye pa'iji."

Diez Ja'ju Dahuë Ju'icohua'ire Ne Co'yaye

¹¹Jesús ja yë'ta'a Jerusalēna sai Samaria cui'ne Galilea yejaña tēto saji'i.

¹²Saiquēpi a'ri daripēna t'i'acquēna, diez emēohua'li ja'ju dahuë ju'icohua'ipi sañope t'i'ahuë. T'i'ajēta'a so'ona nēcajani, ¹³cuihuë:

"¡Jesús, Ye'yaquë, yēquë mañare oijë'ë!"

¹⁴Ja maca Jesupi ñani jaohua'ire capi:

"Sani Maija'quë huë'e ñacaicohua'li ëjaohua'ina iñojaijë'ë."

Jaje caēna, ja saijë iohua'li ju'li dahuë peocohua'li tome huesëhuë. ¹⁵Ja maca te'li jaohua'li aquēpi ju'li dahuë peo hue'ña tomesiquē pa'li ña jujani Maija'quēni tutu yë'opi caquë sihuaquë co'ipi. ¹⁶Co'ini do're ja'rupi Jesús ña hue'ñana cui'ne i tsiapi yejare pana nē meni Maija'quēre de'o'ji caquë sihuapi. Iquë emē iti sihuasiquē Samaria yeja aquë paji'i. ¹⁷Ja maca Jesupi capi, ite:

"¿Mēsaru diez pa'iohua'li pa'ima'pë pate, iti ju'icohua'li? ¿Yecohua'li nueve jerore pa'iyeni? ¹⁸¿Iquë yequë yeja aquëse'le Maija'quēre sihuasi'li caquë co'isiquē pa'iquë?"

¹⁹Jaje cani ite capi:

"Huēni saijë'ë. Jujuquë api, mē'ë cuasani yo'o do'ipi co'yasiquē sēte."

Maija'quë Cuāne Te'te Pa'li T'i'añe

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰Fariseo paipi Jesure sei'ë: ¿Je yēhua Maija'quë te'te ayepi t'i'aja'coa'ni? Jaje sejēna, ipi sehuopi:

"Maija'quë cuāne te'te ayere tiñarepa ñañe peoji, co'amaña ñañeje pa'ye. ²¹Iñore tsoe pa'iji' panita'a 'jetore pa'iji' caye peoji. Jaje pa'ina, tsoe Maija'quë cuāne te'te ayere mēsaru joponi pa'iji, yure."

²²Jaje pa'ina, ire ye'yecohua'ire capi:

“Tì'ajaja'coa, co'a mu'seña Pai Mamaquë yo'oquëna, ña ëa mu'seña. Jaje ña ëaquëta'are ñañe paja'cohua'i a'ë. ²³Jaje ña ëaquëna, pa'ijëna, caja'cohua'i a'ë: 'Iñore pa'iji' panita'a 'jetore pa'iji'. Jaje catojë saima'pë, cui'ne tuima'pë pa'ijë'ë. ²⁴Ma'tëmopi mujuë ye'hueyejë pa'ye pasipi. Pai Mamaquë tita mu'se cato asa tayoye peoja'coa. ²⁵Jaje pa'iquëta'are du'ru macarepa ai ai yo'oye pa'iji. Yure pa'iji, yure pa'i paipi yë'ëre coejëna. ²⁶Noé pa'i mu'seña yo'ojë pa'ise'eje pa'ye cui'ne pa'ija'coa, Pai Mamaquë daija'a mu'señaje. ²⁷Ja mu'seña je'quë ao aijë cui'ne ucujë, huejajë cui'ne mamajëre huejojë yo'ohuë. Jaje yo'ojëna, Noé jai yohuëna cacapi. Cacasi maca, jai col'je tì'aëna, jaohua'i si'aohua'i col'je jujuhuë. ²⁸Jaje cui'ne Lot pa'i mu'señaje yo'ohuë: **Ao aijë** cui'ne cõno ucujë huerojë cui'ne yecohua'ina se isijë, co'amaña tajë cui'ne huë'ña nejë paë'ë. ²⁹Jaje yo'ojë pa'ijëna, Lot Sodomapi etani saji'i. Saisi maca ma'tëmopi oco tomeñeje pa'ye toapi tomequë si'aohua'ire huani jëapi, Sodoma paire. ³⁰Jaje cui'ne pa'ye pasipi, Pai Mamaquë ñaija'a mu'señaje. ³¹Ja co'a mu'seña tì'aëna, huë'e hue'sere pa'ijëna, co'amañapi huë'e sa'nahuëre pa'ito ijañu'u cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë. Cui'ne yecohua'ipi tsiore pa'icohua'i pani co'ima'pë pa'ijë'ë, huë'ena. ³²De'hua cuasajë'ë, Lot nëjo yo'ose'ere. ³³Jaje pa'ina, co'ye i pa'iyere ai cuasaquë cato si'aye ne huesëye pa'iji.

³⁴Jaje pa'ina, cayë. Ja ñami cai saihuëna cayahua'i caicohua'i pa'ito te'ire saquë yequëni jeo saiye pa'ija'coa. ³⁵Cui'ne caya nomiohua'i te'e toacohua'ini te'ore saquë cui'ne yeconi jeo saiye pa'ija'coa. ³⁶Jaje cui'ne caya ëmëohua'i tsiore pa'ijëna, te'ire saquëna, cui'ne te'i jeo saisiquë pa'ija'quë api.”

³⁷Jaje caquëna, iyere asani seteña:

“¿Jerona iye yo'o ja'ñe a'ni, Èjaë?”

Cajëna, ipi capi:

“Ju'isiquë ui hue'ña pë'përi tsi'siyeje pa'ye tsi'sija'cohua'i a'ë.”

Hual'jeopi Cui'ne Yo'oyere Ca Tëjiquë

18 Si'anë Maija'quëre sejë pa'iyë pa'iji, yo'o jujaye peoye caquë Jesús pai yo'oye ayena tina caquë ñeje, ye'yapi. ²Ye'yaquë capi:

“Pa'iji, pai daripë pai yo'oye ñaquë, Maija'quëre ca'rama'quëpi, cui'ne yecohua'ireje oima'quëpi. ³Cui'ne jare ja daripëre paco'ë, hual'jeo. Jaopi pai yo'oye ñaquëna, iote sañope yo'oquëni quëaona ca de'huacaijaquë caco si'anëpi sacco'ë. ⁴Jaje saio yo'ocona, pai yo'oye ñaquëpi coepi. Coesiquëta'a jeteyo'je cuasapi: 'Maija'quëre ca'rama'quëje cui'ne paireje oima'quëpi. ⁵Coçasi'i hual'jeore, josa si'anë daio yë'ë yequere cuasaquëna, cama'o pa'ija'core,' cuasapi.”

⁶Jaje capi, iquë pai yo'oye ñaquë co'aquë. Jaje pa'ito Jesús capi: ⁷“¿Maija'quëre mu'señapi cui'ne ñamiñapi secohua'ire i jo'ya nesicohua'ire coçaiye paja'quë aë? ¿Tsoe utejë'ë, caquë aë? ⁸Pani. Jaje pa'ina, cayë, ti tsoe nëiñe peoye coçaija'quë api, Maija'quë. Jaje pa'iquëta'are ¿yë'ë iye yejana dai maca, de'hue yë'ëre necaiquë api cuasacohua'i pa'ijëna, tì'aja'quë a'ni?”

Fariseo Cui'ne Pa'i Do'ire Sequë Ayere Quëaye

⁹Pai yo'oyeje pa'ye neni Jesús quëapi, de'ocohua'i a'ë cuasajë yecohua'ire co'acohua'i a'ë cajë coecohua'ire. ¹⁰Quëa huëoquë capi:

“Caya ëmëohua'i Maija'quëre se huë'ena saë'ë, señu'u cajë. Te'i jaohua'i aquëpi fariseo pa'iji, cui'ne yequëpi pa'i do'i curiquë sequë paji'i, pai ëjaëre necaiquë. ¹¹Pa'ina, fariseopi coa

nëcaquë seji'i, ñeje: 'Ina, ja'quë më'ère sihuayë, yë'ère cato jaohua'i co'amaña ñacohua'i, cui'ne co'acohua'i cui'ne nomiohua'ire coa yo'ocohua'ijë pa'i peoyë. Cui'ne jaë pa'i do'i sequëjë pa'i ti peoyë. ¹² Cui'ne te'le semanare cayaye ao aima'quëpi sei cui'ne yë'ë yo'oque curiquë neñeje Maija'quë huë'ena diez pa'ye neni te'ore isiquë a'ë, de'hue.' ¹³ Jaje seina, pa'i do'ire sequëpi so'o macana pëani ñaco ça mañaje ma'tëmona se mëani ñama'ë coa ai jerepa coti saihuëna të'caquë ñeje caquë seji'i: 'Ina, yë'ë Ja'quë yë'ère oijë'ë, yë'ë maca ai co'aquë a'ë.' ¹⁴ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Iquë pa'i do'ire curiquë sequë cato Maija'quëna i co'aquë pa'iyë quëa tōni Maija'quë ja're pa'i sihuaquë co'ipi. Jaje co'liquëta'are fariseo cato ti sihuama'ë paji'i. Jaje pa'ina, co'ye yë'ë jerepa pa'i a'ë cuasacohua'ire cato coa ai jerepa meñe neñe pa'iji. Jaje pa'liquëta'are yë'ë teaye pa'i a'ë cuasaquëni ai jerepa pa'ire neñe pa'iji."

Jesús Tsire De'oyerepa Cacaiye

(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

¹⁵ Jesús quë'rona tsire dahuë, papi-jaquë cajë. Jaje yo'ojëna, i ye'yacohua'ipi ñani iti tsire dacohua'ire yo'oma'pë pa'ijë'ë ca huëohuë. ¹⁶ Jaje cajëna, Jesús jaohua'ire soini capi:

"Coa ñajë'ë, ësema'pë tsire, iohua'ise'e daijajë yë'ë quë'rona. Maija'quë quë'ro jaohua'ijë pa'iohua'ise'e cacaye pa'iji. ¹⁷ Jaje pa'ina, nuñerepa cayë, mësarute. Tsì de'oji cajë yëyejë pa'ye yo'oma'cohua'i pani ti cacaye peoji, Maija'quë cuañe huë'ña."

Posëpi Jaiye Co'amaña Paquëpi Jesure Case'e

(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

¹⁸ Pai ëjaohua'i aquëpi seji'i, Jesure:

"De'o ye'yaquë, ¿me yo'oni ti pani huesëye tì'aja'quë a'ni?"

¹⁹ Jesupi ite capi:

"¿Me yo'oque yë'ère de'oque caquë'ni? Peoji, te'ijë de'oque. Coa te'i Maija'quëse'e de'oque pa'iji. ²⁰ Asaquë a'ë, Maija'quë cuañese'e: 'Nomiore yo'oma'ë nëjore peoni, paire huani jeoma'ë, co'amaña ñama'ë, coa cosoma'ë, cui'ne ëjaohua'ire ñajë oijë'ë, më ja'quëre cui'ne më ja'core.' Jare më'ëpi asaë."

²¹ Jaje caquëna, iti sesiquëpi capi, ite:

"Si'anë iye tsihua'ë pa'inëpi de'oye sehuoque a'ë."

²² Jaje caquëna, Jesupi asani ite capi:

"Ja yë'ta'a te'o carapi, më'ère. Si'aye më'ë payere isijë'ë, peocohua'ini. Jaje më'ë yo'onita'a Ma'tëmore co'amaña paye pa'iji. Ja jeteyo'je dani tuijë'ë, yë'ère."

²³ Jaje caquëna, iyere asani ai oi, jaiye co'amaña paquë sëte. ²⁴ Jaje oina, ñani Jesús capi:

"Airepa jëaye pa'iji, jaiye co'amaña pacohua'ipi Maija'quë cuañe te'tena cacaye. ²⁵ Camellore miu ñaca cojeja'a etojaiñe ti peoji. Ja jëaye seña maca jëaji, co'amaña pacohua'ipi Maija'quë te'tena cacaye."

²⁶ Jaje caquëna, iti asasicohua'ipi cahuë:

"Jaje pa'ito ¿nepi huasosicohua'i pa'ija'cohua'i a'ni?"

²⁷ Cajëna, Jesupi capi, jaohua'ire:

"Jaje pa'ina, pai ne tì'añe peoyere, Maija'quëse'e ne tì'añe pa'iji."

²⁸ Caquëna, Pedropi capi:

"Ëjaë, yëquë pase'e si'aye jeohuë, më'ëni tuñu'u cajë."

²⁹ Caquëna ipi sehuopi:

"Nuñerepa cayë. Paipi Maija'quë te'te do'ire i huë'e, ja'quëohua'ire, a'yëohua'ire, nëjore, mamajëre jeosiquë pani, ³⁰ yequë yejana pa'iyë huëo maca ti pa'iyere tì'aja'quë api."

Jesús i Ju'i Ja'ñere Quëaye

(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

³¹ Jesús pai peo huë'ñana i ye'yacohua'ire soini, capi:

“Yure sañu'u, Jerusalénna. Jaronna si'aye ti'aja'coa, Pai Mamaquëre yo'o ja'ñere Maija'quëre quëacaicohua'i toyajë pa'ise'e. ³² Jaronna yë'ëre isija'cohua'i a'ë, judío pai peocohua'ina. Isirena, cue'cuejë yo'oja'cohua'i a'ë yë'ëre co'aye cajë, cui'ne copi tse'seja'cohua'i a'ë. ³³ Të'ca tējini huani jëoja'cohua'i a'ë. Jaje yo'osicohua'ita'are toaso mu'seña pa'i maca huëija'quë a'ë.”

³⁴ Jaje caquëna, jaohua'i coa huesë asahuë, iquere caquë'ni cuasajë. Ipi tñña asaye ësequëna.

Jesús Ñama'quëre Jujuse'e

(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

³⁵ Jesupi Jericó daripë quëno macare pa'ina, te'i ñama'quëpi ma'a yë'quë macare ñu'i curiquë da saicohua'ire seji'i. ³⁶ Sequëpi jai pai saijë cajëna, asani seji'i, iquere jaje yo'ojë cayë'ni caquë. ³⁷ Seina, ite quëahuë. Jaroja'a Jesús Nazaret aquëpi daina, yo'ojë cayë. ³⁸ Cajëna, ja maca asani cui'pi:

“Jesús, David mamaquë yë'ëre oijj'ë. Ai yo'oyë.”

³⁹ Jaje cuiquëna, yecohua'ipi du'ru saicohua'ipi ite cahuë, cuima'ë pa'ijj'ë. Ja cajëta'are ipi ai jerepa ja yë'ta'api cui'pi:

“David mamaquë yë'ëre oijj'ë. ¡Ai yo'oyë!”

⁴⁰ Caquëna, asani Jesús nëcajani, quërëjani dajj'ë caquë jëjo saopi, te'ire. Dasi maca ite seji'i:

⁴¹ “¿Me nejaquë cuasaquë'ni, më'ë yë'ëre?”

Caquëna, ñama'quëpi sehuopi:

“Ëjaë, ñaco care de'huacaij'ë. Ñasi'i, yë'ë.”

⁴² Caquëna, Jesupi capi, ite:

“¡Ñaquë pa'ijj'ë! Më'ë nequë api cuasaquë ca do'ipi.”

⁴³ Jaje ca macapi, tsoe ñaquë paji'i, ñama'quë pa'isiquëpi. Ja maca Jesure tujji'i, Maija'quëre sihuaquë. Cui'ne si'aye iye yo'oye ñasicohua'ije Maija'quëre ai sihuaquë.

Jesús Cui'ne Zaqueo

19 Ja maca Jericó daripëna Jesús cacani tëto saina, ² cui'ne jarote jaiye co'amaña paquë Zaqueo hue'equëje paji'i, curiquë pa'i do'i secohua'i ëjaëpi. ³ Jaë cato Jesure ñañe yëquë paji'i. Jaje yëquëta'a me ñaquë'ni pai ja'i maña pa'ijj'ëna, Zaqueo nëhuiquë paji'i. ⁴ Jaje pa'ipi du'ru huë'huëni soquë yëna mëji'i, Jesús ja'ye tëto saija'tona ñani. ⁵ Ja maca Jesús jaroja'a saiquëpi ñani Zaqueore capi:

“Esa cajëj'ë, yure më'ë huë'ena sani pëaja'quëpi saiyë.”

⁶ Ja maca Zaqueo esa cajeni sihuaquë Jesure i huë'ena sai sapi. ⁷ Ja maca iyere yecohua'i ñani si'ahua'i de'oye yo'oma'aji'i cahuë, Jesupi co'aye yo'oque huë'ena pëasi'i caquë, saquëna. ⁸ Ja maca Zaqueopi huëni nëcani capi, Ëjaëre:

“Ina Ëjaë, yë'ë paye jopore paja'a i-sisi'i co'amaña peocohua'ire, cui'ne yë'ë coa cosoquë jerepa nese'e pa'ito co'yosi'i cuatro pa'ye jerepa yë'ë se jiosiquëre.”

⁹ Jaje caquëna, Jesupi capi, ite:

“Iye mu'se titapi iye huë'e huasoye cui'ne iye ëmë cato Abraham tsëcapë aquë api. ¹⁰ Jaje pa'ina, Pai Mamaquë daji'i, ne huesësicohua'ire co'equë huasosi'i caquë.”

Curiquë Yo'ose'e Ayere Quëaye

¹¹ Ja yë'ta'a Jesús cayere pai asajë cuasahuë, yure Maija'quë cuañe te'te ti'aja'coa cajë. Jaje cuasahuë, Jesupi Jerusalén ja'yere pa'i do'ire ñajë. Jaje

cuasajëna, ipi pai yo'oyeje pa'ye caquë quëa huëopi. ¹²Ja maca capi:

“Pajli, te'e pai de'o tsëcapë aquë. Jäëpi so'o yejana saji'i, pai ëjaëre nesi maca, pai ëjaë de'oni cui'naëpi col'i cos'i caquë. ¹³Ja yë'ta'a saima'në, diez pa'iohua'ire i jo'ya acohua'ini soini, pai ñapere isipi jai do'i curiquë të'ñare te'e të'ñase'e isiquë capi: 'Iye curiquëpi se hueroni yeque jaiye nejë'ë, yë'ë col'i macaja'a.' ¹⁴Jaje casiquë'ta'are i yeja pa'i paipi ite coejë, i saisi jeteyo'je jëjo saohuë, quëaja'cohua'ipi: 'Coeyë, më'ëre yëquë ëjaë de'oye' cajë.

¹⁵Jaje casicohua'ita'are pai ëjaë de'osiquëpi col'ipi, i yejana. Titi cuañe saopi, i curiquë isisicohua'ire quërëjajj'ë caquë. Asasi'i, je ja'ye pai ñape ja curiquëpi nere'ni caquë.

¹⁶Soina, du'ru macarepa titaquëpi capi: 'Ëjaë, më'ë curiquëpi diez pa'ye jerepa se ne cohüë.' ¹⁷Pai ëjaëpi sehuopi: 'Ai de'oji, më'ë de'o jo'yaë'ë. Më'ë a'ri mañare de'oye ñacaisi do'ire, më'ëre diez daripëa cuañequëre neñë.'

¹⁸Yequëpi dani capi: 'Ëjaë, më'ë curiquëpi cinco pa'ye jerepa nehuë.'

¹⁹Cui'ne iquëreje sehuopi: 'Më'ë cato cinco daripëa cuañequë pa'ijj'ë.' ²⁰Ja maca yequëpi dani capi: 'Ëjaë, iye pa'iji, më'ë curiquë pañuelo ca'tipëna deani de'huase'e. ²¹Më'ëpi paire oima'ë yo'oquë më'ë isi ma'ñere tsi'soni, cui'ne më'ë ta ma'ñere coa tëaquë, yo'oquëni ca'raquë pahüë.'

²²Caquëna, pai ëjaëpi capi: 'Co'a jo'yaë, jare më'ë case'epi iñoji, më'ë co'aquë pa'iyë. Jaje yë'ë paire oima'ë yo'oquëpi yë'ë ne ma'ñere tsi'soquë cui'ne yë'ë ta ma'ñere coa tëaquë yo'oye asaquë sëte. ²³¿Me yo'oquë curiquë isirena, itipi ne do'ire col'ye sai hue'ñana tëoma'ë paquë'ni, yë'ë dani iti mañaque neja'quë'ta'are huë'e titasi maca?' ²⁴Jaje cani iti maca pa'icohua'ire capi: 'Jioj'ë, curi të'quire. Jioni isijj'ë, diez të'ña

paquëna.' ²⁵Caquëna, jaohua'ipi cahuë, ite: '¿Ëjaë, tsoe diez të'ña paquëre me ai jerepa isiyë'ni?' ²⁶Cajëna, pai ëjaëpi sehuopi: 'Nuñerepa cayë, paquëni ai jerepa se isiyë pa'iji. Jaje pa'ina, cui'ne peoquëni coa ai jerepa se jio coñe pa'iji, si'aye i payeje peo hue'ñarepa. ²⁷Cui'ne yecohua'i yë'ëre ëjaë de'oye coesicohua'ire quërëjani iñona dani yë'ëque ñaquëna, huani jeajj'ë,' capi.”

Jesupi Jerusalén Cacase'e

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸Jaje iye se ca tëjini Jesús Jerusalëna saji'i. ²⁹Tsoe Betfagë cui'ne Betania daripëa cui'ne Olivos hue'yosi cutihuëa tija'ne ja'i maca pa'i i ye'yacohua'ire cayaohua'ire jëjo saopi. ³⁰Ñeje caquë:

“Ja maca ja'ye daripëna saijj'ë. Tija' maca jarote pa'ija'quë api, burro sëasiquëpi, pajje ja yë'ta'a tuima'quëpi. Tija'ni joyeni dajj'ë. ³¹Joyëjëna, yecohua'ipi me neja'quëni saye'ni secohua'i pa'ito, cajj'ë, Ëjaëpi yo'oye pa'iji.”

³²Ja maca i ye'yacohua'ipi sani Jesús case'eje tija'huë. ³³Tija'ni burroni joyëjëna iti tse acohua'ipi se'le:

“¿Me neñu'ju joyeye'ni?”

³⁴Cajëna, iohua'ipi sehuohuë:

“Ëjaëpi yo'oye pa'iji, caëna, yo'oyë.”

³⁵Jaje quëani joyeni Jesús quë'riona sahuë. Sani cañapi burro jetena jajeni Jesure mëo ñohuë. ³⁶Ja maca ñu'i saji'i. Saina, pai cañare i saija'a ma'ana jaje huë. ³⁷Olivos cutihuë perepë cajeye ja'i macare pa'ina, si'ahua'i ite asani tuicohua'ipi Maija'quëre sihuajë cui huëohuë, pai yo'o tija' ma'ñere yo'oquëna, ñasicohua'ipi. ³⁸Ñeje cajë:

“De'oquëre papi pai Ëjaë daiji, Maija'quë jëjo daoquëre papi, de'oye pa'iyere papi con. Jaje pa'ito sihuañu'u, ite ma'tëmo acohua'ije sihuajëna.”

³⁹ Ja maca fariseohua'i pai jopore coní pa'icohua'ipi cahuë, ite:

“Ye'yaquë, më'ère tuicohua'ire cama'pë cajë'ë.”

⁴⁰ Jaje cajëna, Jesupi sehuopi:

“Nuñerepa cayë. Icohua'ipi cuiye jeocohua'i pa'ito quëna pëapi cuija'coa.”

⁴¹ Ja maca Jesús Jerusalén quëno maca ti'aquë iti daripëre ñani oji'i.

⁴² Ñeje caquë:

“Iye mu'se më'ë de'hue asato yë'ë isiyë de'ora'pi. Më'ë de'oye pa'iyë ti'ara'huë, isiyere! Jaje pa'iquëta'are yure cato yahuese'e pa'iji. Jaje pa'ina, më'ë ña ti'añe peoji. ⁴³ Co'a mu'se ti'aja'coa, më'ère. Më'ère sañope yo'ocohua'ipi quëna tēhuopaje pa'iore tē'yajaicohua'i a'ë. Jaje yo'oni coa si'a tē'ñapi etaye peojajë cajë yo'ocohua'i a'ë. ⁴⁴ Jaje yo'ojë yejana si'aye quëna pëa ne tao oaja'cohua'i a'ë, huani jeaja'cohua'i a'ë, më'ë mamajëre, huesë pa'isi do'ire Maija'quë më'ère do'i daisi maca.”

Jesupi Maija'quë Huë'ere Tsoa To'se'e
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Ja maca Jesús Maija'quëre huë'ena cacani iti huë'ena co'amaña isijë cui'ne huerojë yo'ocohua'ire peo hue'ñarepa eto saopi, hue'sena. ⁴⁶ Yo'oquë capi, jaohua'ire:

“Toyase'e caji, ñeje: ‘Yë'ë huë'e cato Maija'quëre se huë'e a'ë.’ Jaje pa'io-ta'are mësarú cato, co'amaña ñaohua'i tu'aro neni yo'oyë.”

⁴⁷ Si'a mu'seña Jesús ye'yapi, Maija'quëre se huë'ena. Jaje ye'yaquëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne pai daripë ëjaohua'ije me neni huani jeoja'cohua'i a'ni cuasajë co'ehuë, iti yo'o ja'ñere. ⁴⁸ Jaje co'ejëta'a ti'ama'pë paë'ë, ite ne ja'ñere. Si'a pai ise'ere asajë cui'ne sehuojë yo'ojëna, ñajë.

Jesús Cuañeñerepa Pa'iyë

(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

20 Te'e mu'se Jesús Maija'quëre se huë'ere paire ye'yaquë cui'ne huaso cocare quëaquë pa'ina, titahuë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i, cuañese'e ye'yacohua'i cui'ne aiohua'i coní. ² Jaohua'ipi titani cahuë:

“¿Quëajë'ë, ique tutupi cuañequërepa pa'i yo'oquë'ni, iye? ¿Iqueipi iye cuañe tutu isina, yo'oquë'ni?”

³ Cajëna, ja maca Jesupi jaohua'ire capi:

“Yë'ère cui'ne sesi'i, mësarute. Sehuojë'ë, yë'ë cato: ⁴ ¿Nepi cuañere'ni, Juan oco doquë pa'i ja'ñe? ¿Maija'quë panita'a pai?”

⁵ Caquëna, sehuoye pajë coa sa'ñe io-hua'ija'a cahuë, ñeje:

“¿Me caji'cohua'i a'ni? Maipi Maija'quëpi jëjo daopi cacohua'i pa'ito ipi sehuoja'quë pa'ini: ‘¿Jaje pa'ita'are me yo'ojë sehuoye pare'ni?’ ⁶ Cui'ne maipi paipi cuañesiquë paji'i catoje, si'a pai huëni maire quëna pëapi jeajë huani jeaja'cohua'i pa'ini, si'aohua'i Juanre Maija'quë coca quëaquërepa paji'i cuasajë cahuë.”

⁷ Jaje cuasani cahuë: “Huesëyë. Ne sa'api Juanre oco doquë pa'i ja'ñe cuañehuë.” ⁸ Cajëna, Jesuje capi, jaohua'ire:

“Yë'ëje mësarú sese'e quëaye pañë.”

Co'acohua'i Yo'oye Ayere Quëaye

(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

⁹ Ja jeteyo'je Jesús paire coca ca huëopi. Pai yo'oyeje pa'ye neni quëapi, ñeje:

“Paji'i, te'i tsio paquëpi cuiya'i tani i co'amaña necaicohua'ina isi nëoni sani huesëquë. ¹⁰ Tëaye ti'asi maca saisiquëpi i jo'yaëre jëjo daopi, co'amaña necaicohua'ire seni tēani dajë'ë, yë'ère nëocaise'ere caquë. Jaje cani jëjo daosiquëni jaohua'ipi coa tarapi tē'cani jëjo saohuë,

peoquere. ¹¹Ja maca iti tse aquëpi yequë jo'yaëre jëjo dao copi. Cui'ne jaëteje tarapi tël'cani jëjo saohuë, ti isima'pë. ¹²Iti tse aquëpi tijupë yequë jo'yaëre jëjo daorujë co'amaña necaicohua'ipi ñani jaëteje tël'cani hue'sena quërë eto saohuë, pëijë. ¹³Ja maca ña jujani iti yeja tse aquë capi: '¿Me neñe jaje pa'ito? caní i oi mamaquere pani jëjo saopi. Jaëni ñanita'a ca'rajë de'oye sehuoja'cohua'i a'ë.' ¹⁴Jëjo saouna, ipi ti'laquëna, tsio ñacaicohua'ipi ñani sa'ñe cahuë: 'Iquëpi iye tsio tse aquë de'oja'quë api, huani jëoñu'u. Jaje yo'oni ti ñese maipi iti tse acohua'i de'oñu'u cahuë.' ¹⁵Jaje cani tsio peo hue'ñana etoni ite huani jëohuë."

Jaje quëani Jesupi seji'i:

"¿Jaje yo'osi do'i me yo'oja'quë a'ni, iti tsio aquë jaohua'ire?"

¹⁶Cani capi, ipi:

"Dani co'amaña necohua'ire huani jëani yecohua'ina isija'quë api, i yeja."

Jaje caquëna, iyere asani cahuë:

"¡Jaje yo'oto Maija'quëje coeni!"

¹⁷Jaje cajëna, Jesús iohua'ire ñani capi:

"Jaje mësarú cuasato, ¿iquere caquë'ni, toya pëpë, pa'iye ñañu'u? Ñeje caji:

Huë'e necaicohua'i ne jujani nejosi quëna pëpi

Jaopi yure quëna pë iorepa pa'iji.

¹⁸Jaó quëna pë ëmëje'na paipi tomecohua'i pani, tome jël'yeye pa'iji. Cui'ne quëna pëpi paí ëmëje'na tomeco pani peo sëpëarepa neñe pa'iji."

Pa'i Do'ire Saíne Ayere Ye'yese'e

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

¹⁹Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i cui'ne cuañese'e yel'acohua'i Jesure iti macapi tseani coñu'u maini caquë jaje quëaji. Cuasajëta'a paini ca'rajë yo'oye pahüë. ²⁰Ja maca yahue de'o pairepa cayeje cajë coa

cosoja'cohua'ire jëjo saohuë. Jaohua'ipi sejëna, ipi tayo caëna, ja do'ire pai ëjaëna tseani isiñu'u cajë. ²¹Itë seni ñañu'u cajë saisciohua'ipi cahuë:

"Ye'yaquë, më'e paire nuñerepa caquë ye'yaquëpi cui'ne paireje si'ahua'ire si'a yë'quë maca caquëpi coa ai jerepa nuñere pare Maija'quë cocare ye'yaquëna, asayë, yëquë. ²²Jaje pa'ina, señë. Quëajë'ë: ¿De'oque pa'i do'ire pai ëjaë Césarna saíne, panita'a co'aque?"

²³Cajë sejëna, tsoe Jesús asapi, iohua'i co'aye cuasajë seña. Jaje ñani capi:

"¿Me yo'ojë yë'ere jaje neñañu'u cajë yo'oye'ni? ²⁴Íñojë'ë, curiquë tël'quire. ¿Ne tsiare hue'eco'ni? ¿Cui'ne ne mamire toyase'eje hue'eco'ni?" Caquëna, iohua'ipi sehuohuë:

"Romano pai ëjaë mamire toyasicoa."

²⁵Cajëna, ja maca ipi capi:

"Jaje pa'ito isijë'ë, romano pai ëjaëna i tseco pa'ito. Cui'ne Maija'quë tse pa'ito Maija'quëna isijë'ë."

²⁶Jaje pai ña huë'ñana si'aye iohua'i cosojë neñu'u cajë yo'ose'ere sehuoquëna, ñani ai ta'ñe asaji cuasajë ca'rajë jerepa cama'pë pa'ë'ë.

Ju'isicohua'i Huëiye Pa'iquë Cajë Seña

(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

²⁷Jeteyo'je Saduceohua'ipi Jesure sani ñahuë. Jaohua'i Saduceohua'i cato ju'isicohua'i huëiye peoji cacohua'i pa'ë'ë. Jaje pa'iohua'ipi cahuë, Jesure:

²⁸"Ye'yaquë, Moisés toyani yëquëre jëocaji'i, ñeje: Te'i ëmëpi mamajëre pama'ë nëjore jeoni ju'isiquë pa'ito i yo'jeipi hual'jeore huejani mamajëre pacaiye pa'iji, maja'yë do'ire, toyapi careña. ²⁹Jaje pa'ina, te'e tsëcapëre si-ete ëmëohua'ipi ñeje yo'ohuë: Maja'yëpi huejapi. Huejani mamajëre peoquë juji'i. ³⁰Juquëna, jeteyo'je aquëpi hual'jeore huejani cui'ne jaëje juji'i, mamajëre peoquë. ³¹Ja maca toasoñe aquëpi hue-

japi iote jaëje cui'ne yo'opi. Jare jajes'e siete pa'iohua'i huejajë mama-jëre peocohua'i juju sahuë. ³² Ai jeteyo-jerepa nomio juco'ë. ³³ Jaje pa'ito ju'isicohua'i huëi maca ñepi jaote nëjore pajacohua'i a'ni, si'ahua'i siete pa'iohua'i huejasicore?"

³⁴ Cajëna, ja maca Jesupi sehuopi, jaohua'ire:

"Iye yeja cato ëmëohua'i cui'ne nomiohua'i huejajë. Cui'ne nomiohua'ire huejojë yo'oyë. ³⁵ Jaje pa'iquëta'are sehuosicohua'ipi ju'isicohua'ipi huëisicohua'ipi ma'tëmo ti'ani huejaye peoji, cui'ne mamajëre pajë huejoye peoji. ³⁶ Jaro cato huñnaohua'ije pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë ju'isicohua'ipi huëisi do'ire Maija'quë mamajërepa pa'ija'cohua'i a'ë, ju'ima'cohua'i. ³⁷ Jaje pa'ina, soquë yëpi tsë'isi maca, Moisés ñaquë pa'ise'ere toyase'e acopi caji, ñeje: 'Ëjaëpi ca'ajil'i. Yë'ë cato Abraham, Isaac, Jacobo, Diusu a'ë. Ja do'ire asayë, ju'isicohua'ipi huajëcohua'i huëiye.' ³⁸ Jaje pa'ina, Maija'quë ju'isicohua'i Diusu peoji, coa ai jerepa huajëcohua'i Diusupi. Jaje pa'ina, ite cato si'ahua'i huajëcohua'ise'e pa'iyë. Peoji, ju'isiquë ipi ñato."

³⁹ Ja maca cuañese'e ye'yacohua'i acohua'ipi cahuë:

"Ye'yaquë, de'oyerepa cahuë, më'ë."

⁴⁰ Jaje caní ai jerepa jaiye se'ne pahüë, ca'rajë.

Ne Mamaquë A'ni, Cristo

(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

⁴¹ Jesupi capi, jaohua'ire:

"¿Me yo'ojë Cristore David tsëcapë api caye'ni? ⁴² Jaje ipi David ñeje casiquëta'are Salmos toya pëpëna:

Ëjaëpi capi, yë'ë Ëjaëre:

Ja'rujël'ë, yë'ë ëja te'tena.

⁴³ Më'ëre sañope yo'ocohua'ire yë'ëpi më'ë quëo të'ya me macaja'a.

⁴⁴ ¿Jaje pa'ito me yo'oque Cristo David tsëcapë aquë pa'iquë'ni, tsoe jare ipi Davidpi Yë'ë Ëjaë cato?"

Ju'isicohua'i Huëiye Ayere Se'ne

(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

⁴⁵ Si'a pai asahuë, Jesús i ye'yacohua'ire jaje cajëna:

⁴⁶ "Cuañese'e ye'yacohua'i cato tsoa caña suñani cui'ne de'oyerepa jai pai pa'i hue'ñapi pëpajëna, cui'yere yëcohua'i a'ë, cui'ne pai tsi'si huë'ñaje ai de'o ñu'i saina co'ejë ja'ruyere yëcohua'i a'ë, jerepa pa'iohua'i a'ë cajë. Jaje yo'oye mësaruta'a de'hua ñajë'ë. Cui'neje yo'oma'pë pañu'u cajë. ⁴⁷ Cui'ne hual'jeohua'ireje iohua'i huë'ña jiojë yo'ocohua'i a'ë, cui'ne paipi de'ocohua'i a'ë cajajë cajë, tsoerepa secohua'i a'ë. Jaje pa'ina, jaohua'i a'ë, iti co'ayerepa sai cuañoja'cohua'i."

Peocopi Maija'quëre Isiye

(Mr 12.41-44)

21 Jesús ñapi, jaiye pacohua'ipi Maija'quëre se huë'ena cacajë, mahuëana curiquë ayajë Maija'quëre isijëna. ² Cui'ne ñapi, te'o hual'jeo macapi caya a'ri të'ña mahuëna ayacona. ³ Nani Jesupi capi:

"Nuñerepa cayë, mësarute. Ico hual'jeo ti peocopi si'ahua'i isiye jerepa isio. ⁴ Jaje pa'ina, jaohua'i si'ahua'i isihuë, iohua'i huero jujajëna, nëañere. Jaje pa'iquëta'are jao ti peocopi isio, si'aye io paco pa'i mañare."

Maija'quë Huë'e Nejosico Pa'i Ja'ñe

(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

⁵ Yecohua'ipi cocare cahuë, Maija'quëre se huë'e ayere, cui'ne io de'o quëna pëapi nesico pa'iyere cui'ne Maija'quëre coa isisi co'amañapi nesico pa'iyere. Jaje cajëna, Jesupi capi:

⁶“Yequë mu'se mësaru ñase'e peo hue'ña nejo ja'ñe tì'asipi, yequë quëna pë ëmëje'e tuiyeje peoyerepa.”

Jā Yē'ta'a Yeja Carajaima'ñē Ìño jā'ñē
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

⁷ Jaje caquëna, sei'ë, ìte:

“¿Ye'yaquë, je yëhua jaje më'ë case'e-je yo'oja'coha'ni? ¿Me yo'o ìñoñe pa'ija'coa'ni, iye yo'oye tì'añe ja'i maca pa'ito cahüë?”

⁸ Cajëna, Jesupi capi:

“De'hua ñajë'ë, mësarute cosojë. Jaje pa'ina, cayë. Jai pai yë'ë mamire cajë yo'oja'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, 'yë'ë a'ë, Cristo,' cui'ne 'yure a'ë. Tsoe tì'api' caja'cohua'i a'ë. Jaje catoje, sehuoma'pë pa'ijë'ë. ⁹ Yequë yejapi cui'ne yequë yejana uihuaye pa'ina, cui'ne sa'ñe ìti yeja acohua'ija'a uihuaye pa'ina, asani, quëquëma'pë pa'ijë'ë. Jaje iyepi du'ru tëtto saiye pa'ija'coa. Jaje pa'iquëta'are ja yë'ta'a carajainerepa tì'añe paja'coa.”

¹⁰ Ai jerepa yequeje ñeje capi:

“Te'e jai yejapi cui'ne jai yejana se uihuaye pasipi. Cui'ne yequë paipi yequë pai ja're uihuaja'cohua'i a'ë. ¹¹ Pasipi, yeja ñu'cuyejë, ao ëa ju'ñe. Cui'ne coa si'a hue'ña ju'i dahuë pasipi. Cui'ne ma'tëmopi huajëya'ye yo'oye pa'ina, ñaja'cohua'i a'ë. Cui'ne jaiye ti ña ma'ñere ñaja'cohua'i a'ë.

¹² Jā yē'ta'a iye si'aye yo'oma'në, mësarute tsejë cui'ne josa yo'oja'cohua'i a'ë. Jaje yo'ojë co'acohua'i a'ë cajë saja'cohua'i a'ë, pai tsi'si huë'ñana. Paire co hue'ñana coja'cohua'i a'ë. Jaje yo'ojë pai ëjaohua'i quë'rona, cui'ne cuañecohua'i quë'rona saja'cohua'i a'ë, yë'ë mami do'ire. ¹³ Jaje yo'ojëna, mësaru yë'ë cocare quëacaija'cohua'i a'ë. ¹⁴ Jaje pa'ina, tsearena, ca jā'ñere ne de'huañu'u cajë ai cuasama'pë pa'ijë'ë. ¹⁵ Jaje pa'ina, yë'ëpi ta'ñe coca caye isiquëna, mësarute sañope yo'ocohua'ire sañope de'hue sehuoye peoy-

erepa cui'ne quëcoye peoyerepa caja'cohua'i a'ë, mësaru. ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are mësaru ja'quëohua'ipi, yo'je tsi'ipi, do'ijëpi cui'ne cajeohua'ipi, tseani yecohua'ina isija'cohua'i a'ë, cui'ne yecohua'ini huani jeaja'cohua'i a'ë. ¹⁷ Cui'ne si'a pai mësarute coeja'cohua'i a'ë, yë'ë do'ire. ¹⁸ Jaje yo'ojëta'are mësaru siopë naña me macajë te'ojë ne huesëye pasipi. ¹⁹ Yo'o jujama'pë nuñerepa pa'isicohua'i pani, ti pa'iyere pana tì'aja'cohua'i a'ë.

²⁰ Jerusalén daripëre soldado paipi tëhuo të'ijaisico pa'iona, ñani ja maca cuasajë'ë, yure maca nejosico pa'ija'coa cajë. ²¹ Jā maca Judea pa'icohua'ipi catiye pa'iji, jai cutihuëna. Jerusalén daripë pa'icohua'ipi etani saiye pa'iji, yequë hue'ñana. Cui'ne tsio pa'icohua'ipi co'iye peoji, cui'na daripëna. ²² Jā mu'seña cato iohua'i yo'osi do'ire sa'i mu'seña pasipi. Jaje yo'o mu'seña si'aye toyase'e tì'asipi. ²³ Co'ayerepa ja mu'seña tsi ëta pëa maña cui'ne tsi tu'ña pacohua'i maña ai yo'oja'cohua'i a'ë, Maija'quë pëi ai yo'oye nesi maca. ²⁴ Jaje pa'ina, huajore huaijë yecohua'i huahuoja'cohua'i a'ë, yecohua'ini coa tsejë coa si'a hue'ñana saja'cohua'i a'ë. Cui'ne judío pai peocohua'ipi Jerusalén daripë tsa'cu huesoja'cohua'i a'ë, Maija'quë ña nëosi tëcahuë, carajai macaja'a.

Pai Mamaquë Dani Coñe

(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

²⁵ Jā maca ëse yo'oye, cui'ne ñañë yo'oye cui'ne ma'ñocohua'i yo'oyere ñajë iye yeja pa'icohua'ipi cuasa co'me huesësicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, jai tsiayapi co'poco ai pisi'quëna, asajë quëquësicohua'i pa'ijë. ²⁶ Pai coa quëquë huesëjë ju'ise'ejë pa'iohua'i dahuëra etajijëna, yo'oja'cohua'i a'ë, iye yeja carajai yo'o maca, ma'tëmote tuture paque tsasija'coa. ²⁷ Jā maca ñaja'cohua'i a'ë, Pai Mamaquë sirija'a

tutu quë'ire papi cui'ne i de'oye pa'iyepi daina. ²⁸ Jaje pa'ina, iyepi si'aye yo'o huëoquëna, ñani sihuajë'ë, cui'ne siopëa maña mëani ñajë'ë, tsoe de'oye pa'iyë mësarute isija'quëpi daija'quë api cajë.”

²⁹ Ja maca quëapi, pai ñajëna, soquë yë yo'oyeje pa'ye ñani quëaquë capi:

“Higuera soquë yë yo'oyeje pa'ye yo'ojä'coa. Tsoe mësarupi ta'ñe asacohua'i a'ë, io yo'oye. ³⁰ Jaje pa'ina, ja'opi mëa huëoquëna, ñani ometëcahuë ti'añe ja'yere pa'iji, cacohua'i a'ë. ³¹ Jaje cui'ne yë'ë case'epi ti'auquë yo'o huëoquëna, ñani tsoe ti'aji. Ja'yere pa'iji, Maija'quë cuañe te'te.

³² Nuñerepa cayë. Si'aye iye jaje yo'o saoja'coa. Ja yë'ta'a yure iye yo'o huëo ñasicohua'i pa'icohua'i juju sama'në. ³³ Jaje pa'ina, ma'tëmo, yeja pani tējini carajaija'coa, yë'ë cocata'a ti pani huesëja'coa.

³⁴ De'hua ñare pajë pa'ijë'ë, më joñoare jëa jayo neñere, co'aye yëyere, cono cuepeyere cui'ne iye yeja pa'ijë de'oye pañu'u cayere, ja mu'se ti'auquëna, cuasama'pë yo'oyepi. ³⁵ Trampana sioñeje yo'ojä'coa, ja mu'se si'a huë'ña yeja pa'icohua'ire. ³⁶ Ne de'huasicohua'ipi pa'ijë'ë, Maija'quëre si'anë sejë, iye tëto saitojë jëasicohua'i pa'icohua'ipi Pai Mamaquë daina, de'oyepi iñoja'cohua'i.”

³⁷ Ja mu'seña cato Jesús ye'yapi, Maija'quëre se huë'e Jerusalén pa'icona. Cui'ne ñamire Olivos hue'yosi cutihuëna sani pëapi. ³⁸ Jaje pa'ina, si'a nea huë'ña paipi daë'ë, Maija'quëre se huë'ena i quëaquëna, asañu'u cajë.

Jesure Tseañe Cuasayere

(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

22 Jujuma' ao aiñe ti'añe ja'i maca pa'iji, ja cato. Egípto pai mama-jëse'ere huai Israel pai mamajëre huaiye pase'ere co'ye cuasajë sihuajë yo'oye

pa'iji. ² Ja mu'seña Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'ipi, Jesure me neni huani jëoja'cohua'i a'ni cuasajë co'ehuë, ite asa paini ca'rajë.

³ Ja maca huati ëjaëpi Judas cui'ne yequë mami Iscariote hue'equëna cacapi, doce Jesüs soisicohua'i aquëna. ⁴ Cacaquëna, jaëpi saji'i, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i quë'rona cui'ne Maija'quëre se huë'e ñacaicohua'i quë'rona sani jaohua'i ja're coni Jesure ñeje yo'oni tseani mësarü jëñana isi'ñe pa'i api capi. ⁵ Jaje cacuëna, asani jaohua'i ai sihuajë curiquë saiñu'u ca nëohuë, ite. ⁶ Cajëna, ipi sehuoni ite tseani ja'ñere me pai peo maca ite tseani isija'quë a'ni cuasaquë i yo'o ja'ñe co'epi.

Na'i Maca Jesús Aise'e

(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

⁷ Jujuma' ao aijë cui'ne yëi ñamare huani Maija'quëre isijë se mu'se ti'api. ⁸ Ti'aëna, Jesupi Pedrore cui'ne Juanre jëjo saouquë capi:

“Sani ne de'huajë'ë, na'iquëna ai ja'ñere Israel pai fiestare cuasajë.”

⁹ Jaohua'ipi ite se'i'e:

“¿Jerona ne de'huaye'ni?”

¹⁰ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Mësarü jai daripëna caca maca ti'aja'cohua'i a'ë, te'i ëmëpi yurupëna oco saquëni. Ti'ani i huë'ere pana tuijë'ë. Ipi cacuëna, ñani te'e cacajë'ë. ¹¹ Cacani ja maca iti huë'e aquëre sejë'ë: ‘¿Jerore pa'ico'ni, yë'ë ye'yacohua'i ja're coni na'iquëna, Israel pai fiestare cuasajë aija'a tu'rihuë? Capi ye'yaquëpi,’ cajë'ë. ¹² Jaje cajëna, ipi iñosipi, ëmëje'e tu'rihuëpi, jai huë'ñapi tsoe si'aye pa'iconi. Ñani jarona ne de'huajë'ë.”

¹³ Jaje caëna, jaohua'ipi sani jare Jesús case'eje ti'ahuë. Ti'ani Israel pai fiesta yo'oyere cuasajë ne de'huaë.

¹⁴ Ao aĩne tĩ'asi maca Jesús cui'ne i ye'yacohua'i conĩ ja'ruhuë, ao aĩ saihuëna. ¹⁵ Ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Mësarũ ja're conĩ iye fiesta na'iquëna, aĩne yëhuë. Ja yë'ta'a yë'ë ai yo'oye tĩ'ama'në. ¹⁶ Jaje pa'ina, cayë, mësarute. Tijupë cui'naëpi mësarũ ja're conĩ iye fiesta yo'o cone paja'quë a'ë, iye vejana. Iye yo'oye Maija'quë t'e'tena ne sao maca ja maca ani cos'i'.”

¹⁷ Ja maca jaje canĩ ucu duruhuë ini Maija'quëre de'oji, se pëpani capi:

“Iyere ini huahuej'ë. ¹⁸ Care payë, mësarute. Tijupë cui'naëpi cuiya'i cono ucuma'ë pa'ija'quë a'ë, Maija'quë cuãne t'e'tena yo'oye tĩ'añe pato.”

¹⁹ Ja jeteyo'je panpë ini Maija'quëre de'oji se pëpani ipi hua'quequë jaohua'ina isipi. Isini capi:

“Iye yë'ë ca'ë. Iye yo'oyeje pa'yere yo'oj'ë, yë'ëre cuasajë.”

²⁰ Jaje cui'ne ucu duruhuëje ani tējini ini capi:

“Iye ucu duruhuë cato huajëye yo'o ja'ñere ca nëoñe a'ë, yë'ë tsepi mësarũ de'oye pa'i ja'ñere caquë nejaja'a do'ipi.

²¹ Jaje pa'ina, yë'ëre cosoquë tseani yecohua'ina isija'quë iñore pa'iji, yë'ë ja're te'le ao aĩ saihuëna tëose'epi. ²² Jaje yo'oye pa'iji, Paĩ Mamaquë cato jare ite quëa nëosi ma'aja'a saiji. Jaje pa'iquëta'are te'ayepa pa'i pa'iji, ite yehuoja'quë!”

²³ Ja maca jaje caëna, iohua'ija'a sa'ñe sei'ë, “¿nepi mai aquë yehuoja'quë a'ni?” cajë.

Nepi Jerepa Pa'iquë Api Sa'ñe Caye

²⁴ Ja maca sa'ñe cajë, “¿nepi ai jerepa pa'i pa'ija'quë a'ni?” cahuë. ²⁵ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Yejaña ëjaohua'ipi ite necaicohua'ire cajë cuãnecohua'i a'ë, cui'ne ite yeja de'oye pa'i ja'ñere cajë necaicohua'ipi, cajeohua'ire hue'yocohua'i a'ë, iohua'i ëjaëre. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are mësarũ cato

jaje yo'ocohua'i pa'iyepi. Coa ai jerepa ñeje yo'oye pa'iji. Iti ai jerepa pa'ipi mësarũ aquë cato tsi posëje pa'i pa'iyepi pa'iji, cui'ne ite cuãnequëpi coa necaiquëje pa'i pa'iyepi pa'iji. ²⁷ Jaje pa'ito, ¿ne a'ni, ai jerepa pa'i, ao aĩ saihuëna ja'rũni ñu'i aiquë, panita'a ite aore sa aiquë? Jaje pa'ina, mësarupi ñato ao aĩ saihuë ñu'iquë api jerepa pa'iji, cayë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato mësarute necaiquë pa'iyë.

²⁸ Mësarũ a'ë, yë'ëre ai yo'oye pa'ina, si'anë yë'ë ja're conĩ pa'isicohua'ipi. ²⁹ Jaje pa'ina, mësarute yë'ëpi cuãnecohua'i pa'i ja'ñere, ja'quë yë'ëre isiseleje isiyë. ³⁰ Yë'ë ja're conĩ ao aĩ saihuëna, yë'ë cuãne hue'ñana aijajë cui'ne ucuja'cohua'ini cui'ne cuãnecohua'i ñu'i saire pana ja'rũjajë doce Israel paĩ tsëcapë acohua'i yo'ose'ere ña de'huaja'cohua'ini pa'ija'cohua'i a'ë, mësarũ.”

Pedro Jesure Ñama'quë A'ë, Caye

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Ejaëpi yequeje capi:

“Simón, Simón Satanáspi më'ëre trigo ñu'cueyeje pa'ye yo'osi'i caquë seji'i. De'hua ñaj'ë. ³² Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi më'ëni caquë Maija'quëre se'cacaë'ë, më'ë cuasayepi de'oye pa'ijaquë caquë. Më'ëpi ja yo'oye tëto sani yë'ëna ponësi maca. Co'caij'ë, më'ë yo'je tsire nuñerepa pa'ija'cohua'ini.”

³³ Jaje caquëna, Simónpi capi:

“Ejaë, yë'ë cato më'ë ja're conĩ co hue'ña cotoje co cuãñosi'i cuasayë, cui'ne ju'ĩne pa'itoje te'le ju'ĩñere yëyë.”

³⁴ Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Pedro, care payë. Më'ëre iye ñata tóme maca ja yë'ta'a cura yë'imal'ëna, toasoñe pa'ye cosoja'quë a'ë, më'ë ñama'quë a'ë ite, yë'ë caquë.”

Ti'a Tējiji, Jesús Ai Yo'oye

³⁵ Jesupi seji'i, jaohua'ire:

“Mësarute topëa peocohua'ire cui'ne curiquë peocohua'ire, cui'ne zapatojê peocohua'ire jêjo saosi maca ¿mësarute co'amaña jopo caraë?”

Jaje seina, iohua'ipi cahuë:

“Pani.”

³⁶ Cajëna, capi, jaohua'ire:

“Jaje yo'ose'e pa'iquëta'are yure cato tiñe yeque yo'oye pa'iji. Jaje pa'ina, topë paquë pani saye pa'iji. Cui'ne curiquë ayacore paquë pani saye pa'iji. Cui'ne hua'ti peoquë pani dëi ju'i care isiquë curi neni hueroye pa'iji, hua'ti-je. ³⁷ Yë'ëna tsoe toyajë pa'ise'ere ti'añe pa'iji. Ja toyase'epi caji: ‘Co'acohua'i ja're cõni cuezuehuë.’ Jaje pa'ina, si'aye toyase'e nuñerepa ti'añe pa'iji, yë'ëna.”

³⁸ Jaje caquëna, jaohua'ipi cahuë:

“Ëjaë, iñore caya hua'ña pa'iji.”

Jaje cajëna, ipi sehuopi:

“Tsoe ti'api.”

Jesús Getsemaní Quë'rona Señe

(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42)

³⁹ Ja maca saji'i, etani Olivos cuti-huëna noni i sai hue'ñana. Saina, i ye'yacohua'ijê cõni tuë'ë, ite. ⁴⁰ Iti hue'ña ti'ani, jaohua'ire capi:

“Sej'ë, huati neña maca taiñe paja'cohua'i.”

⁴¹ Cani ja jeteyo'je Jesús jaohua'ire jëoni saji'i, quëna pë jëone ja'i macana. Jarona do're ja'runi seji'i, Maija'quëre.

⁴² Ñeje caquë:

“Ja'quë, më'ëpi iye sëje cõno da'ca ne-jocaiye pa'ito nejocaij'ë, ai yo'o ja'ñere. Ja yë'ta'a yë'ë cuasase'eje yo'oma'ë pa'ij'ë. Coa ai jerepa më'ë cuasase'ere yo'osi'i.”

⁴³ Jaje pa'ina, Maija'quë huiñaëpi ma'tëmopi ñaipi, ite tutu isisi'i caquë.

⁴⁴ Jaje ai oi yo'oquë ai jerepa tutu Maija'quëre seji'i cui'ne i ai ësë cajeyeje pa'ye tsiepi yejana cajepi.

⁴⁵ Jaje Maija'quëre seni tējini huëni saji'i, i ye'yacohua'i quë'rona. Ti'acquë

ñaquëna, oiyepi quëco huesouna çaisico-hua'ipi paë'ë. ⁴⁶ Pa'ijëna, ja maca capi, jaohua'ire:

“¿Me yo'ojë çaisicohua'ipi uiñe'ni? Huëij'ë. Huëni sej'ë, huatipi neñaquëna, taima'pë pa'ija'cohua'ipi.”

Jesure Tseñe

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Jesupi ja yë'ta'a cocare caëna, jai pai ti'asi macajê Judas hue'equë doce i soisicohua'i aquëpi du'ru daji'i. Daina, yecohua'i jeteyo'je daë'ë. Jaëpi ti'ani Jesure tsu'susi'i caquë tsio daji'i. ⁴⁸ Tsio dai maca Jesús ite capi:

“Judas, ¿coa tsu'suquë sihuayeje pa'yepi yo'oquë yehusosi'i caquë yo'oquë Pai Mamaquëre, më'ë?”

⁴⁹ Ja maca Jesús ja're cõni pa'ico-hua'ipi ñani sei'ë:

“Ëjaë, ¿hua'ñapi jaohua'ire huaiye de'oquë?”

⁵⁰ Jaje se maca iohua'i aquëpi tsoe Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë jo'yaëni ëja te'te cajorona tëtopi, peo te'terepa. ⁵¹ Jaje yo'oquëna, Jesupi capi:

“Jeoj'ë, tsoe de'oji.”

Ja maca Jesús Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë jo'yaë cajorore cui'naoni ini tuacaji'i. ⁵² Ja jeteyo'je Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ire cui'ne Maija'quë huë'e ñacai soldado pai ëjao-hua'ire cui'ne aiohua'ire Jesupi capi, ite tseani sañu'u cajë daisicohua'ire:

“¿Co'amaña ñaëre yo'oyeje pa'ye mësaru tarapi, hua'ñapi cõni date? yë'ëre tseañu'u cajë. ⁵³ Yë'ë mësaru ja're cõni si'a mu'seña Maija'quëre se huë'e pa'ina, mësarupi yë'ëre pu'pema'pë pa'isicohua'ita'a jaje yo'o macapi ti'aëna, mësaru yo'ojë neañepi quëco huesosi maca.”

Pedro Cosose'e

(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Ja maca Jesure tseani coñu'u cajë sahuë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë huë'ena. Sajëna, cui'ne Pedroje tuj'i, so'o maca se ñaquë. ⁵⁵ Jaro hue'se daripë tēhuo sitopi toa suahuë. Suani ja'ru tē'ijaë'ë, ioja'a. Cui'ne Pedroje iohua'i ja're con'i ja'rupi. ⁵⁶ Ja maca te'o huë'e necaicopi toa yë'quë macare ja'rusiquëpi toa mia hue'ñare ñu'ina, ise'ere ai ñani cao:

“Iquë Jesús ja're con'i pa'isiquë api.”

⁵⁷ Jaje cacona, Pedropi cosoquë capi:

“Ñama'quë a'ë, ite.”

⁵⁸ A'ri maña tsoe pa'i maca yequëpi sani cui'ne capi:

“Më'ëje Jesús ye'yacohua'i aquë a'ë.”

Jaje caquëna, Pedropi capi:

“Pani. Yë'ë yequë a'ë.”

⁵⁹ Te'e hora tēto sai maca yequë cui'ne tītani capi:

“Nuñerepa më'ë i ja're con'i pa'isiquë a'ë. Cui'ne jaje pa'ipi Galilea aquë a'ë, më'ë. Asayë, më'ë cocana.”

⁶⁰ Caquëna, Pedropi capi:

“Huesëyë, yë'ë më'ë caye. ¿Iquere caquë'ni, jaje pa'ye?”

Ja yë'ta'a itire Pedro caquëna, cura yë'ji'i. ⁶¹ Yë'ina, ja maca Èjaëpi co'ye ponëni ñapi, Pedrore. Ja maca Pedro Èjaë case'ere cuasa ñajaji'i: “Ja yë'ta'a cura yë'ima'ëna, toasoñe pa'ye cosoja'quë a'ë, më'ë case'ere.” ⁶² Ja maca Pedro hue'sena etani ai oji'i, i tayose'ere co'a ju'i.

Jesure Cue'cueye

(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

⁶³ Jesure tseani pacohua'ipi cue'cuejë cui'ne ite tara pëapi tē'cahuë. ⁶⁴ Itë ñaco cã cañapi sëani tsiana mosicapi tē'cajë cahuë:

“¿Se ca ñajë'ë. Nepi tē'care'ni?”

⁶⁵ Cui'ne jaiye yequë cocajë cahuë, ite tea ju'ijë.

Judío Pai Ca Tëjicohua'ipi Jesure Yo'oye

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Mu'se pa'i maca Judío iohua'i Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i, cui'ne cuñese'e ye'yacohua'i tsi'sini Jesure sahuë. Jerepa ëjaohua'ipi ca tējicohua'irepa quë'rona, sen'i asañu'u cajë, sani cahuë:

⁶⁷ “Quëajë'ë. ¿Më'ë aë, Cristorepa?”

Cajëna, ipi sehuopi, jaohua'ire:

“Yë'ë i a'ë catojë mësarua coa caji cuasaye pa'iji. ⁶⁸ Cui'ne yë'ëpi mësaruni sequë pa'ito yë'ë señere sehua t'i'añe peoji, cui'ne joye saoyeje paja'cohua'i a'ë. ⁶⁹ Jaje pa'isicohua'ita'are yureta'a Pai Mamaquë Maija'quërepa ëja te'tere ja'rusiquëpi ñu'ija'quë api, Èjaërepa pa'ija'quëpi.”

⁷⁰ Jaje caquëna, ja maca si'ahua'i ite sei'ë:

“¿Jaje pa'ito më'ë aë, Maija'quë mamaquë?”

Sejëna, Jesupi sehuopi:

“Jaje pa'ijë'ë. Yë'ë a'ë, mësarua cayeje.”

⁷¹ Caquëna, ja maca iohua'ipi cahuë:

“¿Iquere cajë ai jerepa i caquëna, asacohua'ire co'eye'ni? Tsoe maipi asahuë, i yë'ore pare cahuë.”

Pilatona Jesure Isiye

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

23 Ja maca jaje cani si'ahua'i huëni Jesure sahuë, Pilato quë'rona. ² Jarona co'aquëre papi ca huëohuë, ñeje cajë:

“Iquë co'aye yo'oye t'i'ahuë, yëquë paini co'a de'huaquë cui'ne pai do'i saima'pë pa'ijë'ë, romano pai ëjaëre caquë. Cui'ne, jare ipi yë'ë Cristo, pai ëjaëre pa'ë caquë api.”

³ Jaje caquëna, Pilatopi seji'i, ite:

“¿Mè'è a'è, judío pai ëjaë?”

Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Jaje pa'ijë'è, mè'è case'eje.”

⁴ Caquëna, ja maca Pilato capi, jaohua'ire Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ire, cui'ne paire:

“Iquë co'aye yo'oye ti'ama'è pa'iyë.”

⁵ Caquëna, iohua'ipi ai tutu cahuë:

“I ye'yapi si'a Judea paire co'a de'huaquë sañope ëjaohua'ire, yo'ocohua'ire nequë api. Jaje pa'ipi yure ñona cui'ne yo'oji, Galileapi huëosiquëpi.”

Herodesna Jesure Isiye

⁶ Pilatopi jare asani, jaje pa'ito iquë Galilea aquë a'è capi. ⁷ Jaje pa'ina, mësarupi jaro aquë api carena, Herodes quë'rona jëjo saosi'i, Galilea daripë cuañequëna, capi. Ja mu'seña cato jaëje Jerusalénre paji'i. ⁸ Sarena, Herodespi ñani ai sihuaquë ai tsoe coa ña ëa ju'i pa'iquëpi i yo'oyese'e cajëna, asaquë paji'i. Jaje pa'ipi pai yo'o ti'a ma'ñere yo'oquëna, ñasi'i caquë pa'iquë paji'i. ⁹ Jaje pa'ipi jaiye seji'i. Sequëta'are Jesús te'oreje sehuoma'è paji'i. ¹⁰ Cui'ne jarote Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne cuañese'e ye'ya-cohua'ipi jaohua'ipi ite ai sañope caco-hua'i paë'è. ¹¹ Ja maca Herodes cui'ne i soldado pai tea ju'ijë co'aye yo'ohuë. Coa ñni cue'cueñu'u cajë suñahuë, de'o cañare pai ëjaohua'i ju'i care. Ja jeteyo'je cui'naëni Pilato quë'rona jëjo saopi. ¹² Ja mu'se Pilato cui'ne Herodes cajeohua'i de'ohuë, ja'rë pëico-hua'i pa'isicohua'ipi.

Jesure Huaiye Pa'iji, Caye

(Mt 27.15-26; Mr

15.6-15; Jn 18.39–19.16)

¹³ Ja maca Pilato Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ire cui'ne pai ëjaohua'ire tsi'soni, ¹⁴ capi:

“Mësarupi dahuë, iquëre yë'è quë'rona co'aye paire yo'oji cajë. Jaje pa'iquëta'are yë'èpi seni asasi'i caquë mësarupi ñajëna, yo'ohuë. Jaje pa'ina, tsoe mësarupi ñahuë, do'i peoquë pa'ina. Jaje pa'ito ique do'ire ite co'aye caye'ni. ¹⁵ Jaje pa'ina, Herodesje ti co'aye yo'oma'quë pa'ina, ña jujani jëjo daopi. Jaje pa'ina, iquëre huani jeoñe peoji. ¹⁶ Jaje pa'ina, coa si'seni jeteyo'je joye saoja'quë a'è, pa'ija'quëre.”

¹⁷ Jaje fiesta mu'seña cosicohua'ire te'ire eto saoquë paji'i, paire de'oye yo'osi'i caquë. ¹⁸ Jaje caquëna, si'ahua'i cui huëohuë:

“¡Jaëte huani jeoñe pa'iji! ¡Barrabásni eto saojë'è!”

¹⁹ Iquë Barrabás cato paire huaisiquëni cosiquë paji'i. Cui'ne ja daripë pai iohua'i ëjaohua'ire uihuaye huëoquëpi. ²⁰ Pilato cato Jesuni etoye yëpi. Jaje pa'ina, tijupë ca copi.

²¹ Caquëna, ai jerepa tutu cuihuë:

“¡Queja'quë api, queja'quë api!”

²² Toasoñe aye Pilato capi, jaohua'ire:

“¿Iquere co'aye yo'o u'ni, i? Yë'è i co'aye yo'ose'e ti'ama'è pa'iyë. Jaje pa'ire ¿me coa huaiye'ni? Jaje pa'ina, coa ai si'seni jëjo saosi'i, pa'ija'quëre.”

²³ Jaje caquëna, ai jerepa tutu cuihuë, queja'quë api cajë. Jaje ai cui do'ipi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i case'e ja yo'oye ti'ahuë. ²⁴ Ja maca Pilato iohua'i yëjë cayeje yo'ose'e pa'ija'quë cuasapi. ²⁵ Cuasani jaje iohua'i casiquëni eto saopi, paire huaiquë co'aquëni. Ja maca Jesuni iohua'i yëyeje huaija'quëre isipi.

Ite Quesete

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Ja maca Jesure queja'quëre sajëna, Cirene aquëpi Simón hue'equëpi sañope daina, ti'ani tseani cuañehuë, Jesure queja'core cruzu hue'equë saja'quëre cajë Jesupi du'ru saina.

²⁷ Jaje saina, jai pai tué'ë. Cui'ne nomiohua'ijë jai pai oijë cuijë saé'ë, ini co'a ju'ijë. ²⁸ Jaje oijëna, Jesús ñani capi, jaohua'ire:

“Jerusalén nomiohua'i oima'pë pa'ijë'ë, yé'ère. Coa ai jerepa mésarujá'a cui'ne mésarú mamajëni oijë'ë. ²⁹ Yequë mu'se ñeje caye ti'aja'coa: ‘Nomiohua'i mamajëni peocohua'i, tsí pama'pë pa'isicohua'i, cui'ne ojeje tsosama'pë pa'isicohua'i jerepa sihuaja'cohua'i a'ë.’ ³⁰ Cajëna, paipi ca huëoja'cohua'i a'ë, ai cutire: ‘Yëquëna quëñojé'ë’ cui'ne a'ri cutihuëare caja'cohua'i a'ë, ‘Yahuejé'ë, yëquëre.’ ³¹ Huajë soquë yëje pa'ini yé'ère jaiye yo'oni me mësarute paja'cohua'i a'ni cuenisi soquë yëje pa'iohua'ire.”

³² Jesús ja're coní huaija'cohua'ire caya paire sahuë, co'amaña yahue ñacohua'ire. ³³ Já maca Pai Siopë hue'yosi hue'ñana ti'ani Jesure quehuë. Cui'ne caya co'a paire coní, yequëni í ëja te'tena cui'ne yequëni í ari te'tena nëcohuë. ³⁴ Já maca íte quejëna, Jesupi capi:

“Ja'quë oijë'ë, jaohua'ire íohua'i yo'oye huesëjë yo'ocohua'ire.”

Soldado paipi Jesús ju'i care dutani sa'ñe íohua'ija'a nepi, íote paja'cohua'i a'ni cajë yo'ohuë. ³⁵ Jaje yo'ojëna, paipi ai ñahuë. Cui'ne pai ëjaohua'ique cue'cuejë cahuë:

“Yecohua'ire huasopi. Yureta'a co'ye huasoyere paji, nuñerepa Cristo Maija'quë tsequërepa pani co'ye huasoye pa'ini.”

³⁶ Cui'ne soldado paíje cue'cuejë íte o'sa cuiya'i conore ocuasi'i cajë yo'ohuë.

³⁷ Jaje yo'ojë íte cahuë:

“Judío pai ëjaë pani mël'ëja'a co'ye huasojë'ë.”

³⁸ Cui'ne í siopë ëmëje'ere toyasico paco'ë, griego, latín cui'ne hebreo cocapi ñeje: IQUË JUDÍO PAI ËJAËPI.

³⁹ Co'aye yo'ocohua'i aquëre que desosiquëpi íti maca dequëpi tea ju'i co'aye capi, ñeje:

“Mël'ëpi Cristorepa pani mël'ëja'a co'ye huasoni jeteyo'je yëquëre huasojë'ë.”

⁴⁰ Jaje caquëna, yequëpi í cajeire capi cama'ë:

“¿Maija'quëre ca'rama'quë, mël'ëje cui'ne ju'ija'quë me casi'ni? ⁴¹ Mai cato nuñerepa co'aye yo'ocohua'ipi yo'o cuãñoñë, jare mai co'aye yo'osi do'ire saijë. Jaje pa'iquëta'are iquë ti co'aye yo'oma'quëpi yo'o cuãñoji, ñaquë mël'ë.”

⁴² Cani já maca capi:

“Jesús huañeyema'ë pa'ijë'ë, yé'ère mël'ë cuãne huëo maca.”

⁴³ Caquëna, Jesupi capi, íte:

“Nuñerepa cayë, mël'ère. Yurepi yé'ë ja're coní pa'ija'quë a'ë, de'o hue'ñare.”

Jesús Ju'ise'e

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Mu'se joporepa pa'i maca si'a yeja ñamije pa'iorepa de'opi, tres pa'i macaja'a na'iquëna. ⁴⁵ Ësëje miañe pani cui'ne ta'tëpo capi Maija'quëre se huë'e Maija'quë pa'i sito tēhuosicoje jopore paja'a tsata saji'i, ëmëje'epi meñe huë'ehuëre pana. ⁴⁶ Já maca Jesupi cuipi:

“Ja'quë, Ja'quë yé'ë joyo mël'ëna ísi nëoñë.”

Jaje cani juni huesëpi.

⁴⁷ Já maca capitán, romanopi iye yo'ose'ere ñani Maija'quëre sihuaquë capi:

“Nuñerepa iquë ti co'aye yo'oma'quë pa'iji'.”

⁴⁸ Si'ahua'i já maca pa'isicohua'ipi íte yo'ose'ere ñani quëquë huesëjë coti saihuëana tē'cajë saé'ë. ⁴⁹ Jaje saijëta'are si'ahua'i Jesús ñacohua'ipi cui'ne nomiohua'i Galileapi tuisicohua'ipi so'ona pëani ñahuë, iye yo'oye.

Jesure Tase'e

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

⁵⁰ Paji'i, te'i nuñerepa yo'oquëpi i mami José hue'equëpi, Judea vejare Arimatea daripëre pa'iquë. Jaë cato judío pa'i ëjaohua'i aquë paji'i. ⁵¹ Iquë José cato Majaja'quë te'te aye yo'oye ñasi'i cuasaquë utequë paji'i. Jaje pa'ipi yequë ëjaohua'i Jesure huai ja'ñere cajëna, te'e cui'ne cuasaye papi. ⁵² Jaje pa'ina, ëjaëpi Pilatore sani seji'i, Jesús capë ta ja'ñere caquë. ⁵³ Cruzu dequëre casani jai cañapi ca'neni quëna yejana coje nesicona oapi, ja yë'ta'a paire tama'a cojena. ⁵⁴ Huajë mu'se pa'ija'coni ne de'hua mu'se paji'i. Ja mu'se cato tsoe huëoye ja'i maca pa'iji.

⁵⁵ Galileapi Jesure nomiohua'i tu-isicohua'ipi sani tasi daripë ñahuë, me oare'ni, i capë cajë. ⁵⁶ Ñani ja maca huë'ena co'ini huëo së ma'ña ne de'huahuë. Ne de'huani huajë mu'se huajëhuë, iti cuañese'e pa'ieyeje.

Jesús Ju'isiquëpi Huëise'e

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

24 Du'ru macarepa co'amaña ne mu'se pa'i maca cui'naohua'ipi saë'ë, tasi daripë quë'rona nea hue'ñarepa huëo sëne ne de'huase'ere sajë. Cui'ne yecohua'i nomiohua'i coní saë'ë. ² Ja maca ti'ajë ñajëna, quëna pë daripë siosicopi tïrore pa'iona, ti'ahuë. ³ Ti'ani cacajë Ejaë Jesús capëre ti'ama'pë. ⁴ Peoquëna, ai quëquëhuë, me nei'ni cajë. Jaje quëquëjë ñajëna, jarote caya ëmëohua'i mia ju'i caña ju'icohua'ipi iohua'i ja're coní nëcahuë. ⁵ Jaje ña quëquëni yejare pana në me huesëjëna, ñajë jaohua'ipi, cahuë:

“¿Iquere co'eye'ni, ju'isicohua'i quë'ro? Tsoe huajëquëpi pa'iji. ⁶ Ìno-re pa'ima'ë pa'iji. Tsoe huëji'i. Cuasajë'ë. Ja yë'ta'a Galilea pa'ima'ca i ca'ñere, ⁷ ñeje: 'Pai Mamaquë co'aye yo'ocohua'i

jëñana isisiquë pa'ija'quë api. Pa'ina, jaohua'ipi queja'cohua'i a'ë, soquë sarahuana. Jaje yo'osiquëta'a toaso mu'seña pa'i maca huajëquë huëija'quë api.' Tsoe jare quëapi”.

⁸ Jaje caëna, ja maca Jesús ca'ñe cuasa ñajajë'ë. ⁹ Ja jeteyo'je daripë ñasicohua'ipi co'ini si'aye iohua'i ñase'ere quëahuë, once soisicohua'ire cui'ne si'ahua'i iti maca coní pa'icohua'ireje. ¹⁰ Iye coca i soisicohua'ire sani quëasicohua'i cato pa'ë: María Magdalena, Juana, María, Jacobo pëca ja'co, cui'ne yequë nomiohua'i coní. ¹¹ Jaje quëajëna, i soisicohua'ipi jaohua'i quëaye asani sehuoma'pë pa'ë'ë, coa cuepejë cayeje pa'ye nëina.

¹² Jaje nuñerepa cayë cuasama'quë-ta'a Pedropi etani huë'huëquë saji'i, tasi daripëre ñasi'i caquë. Sa ti'ani ñaquëna, ite ca'nesi caña tïrona ne saose'epi paji'i. Pa'ina, ñani ai cuasaquë saji'i, huë'ena.

Emaúsna Sai Ma'ana Yo'oye

(Mr 16.12-13)

¹³ Jare ja mu'se caya ëmëohua'i Emaús daripëna saë'ë, Jerusaléni once kilómetro sai hue'ñana. ¹⁴ Saijë Jesús ayere cajë saë'ë. ¹⁵ Jaje cajë saijëna, jare ipi Jesús jaohua'ire tsiojaji'i. Tsiojani iohua'i ja're coní saji'i. ¹⁶ Saina, a'ri maña carapi, iohua'i ña ti'are paye ite. ¹⁷ Ja maca sai Jesupi jaohua'ire seji'i:

“¿Iquere sa'ñe cajë saiye'ni, ma'aja'a saini? ¿Me yo'ojë oicohua'i pa'ieye'ni?”

¹⁸ Caquëna, jaohua'i aquë Cleofas hue'equëpi sehuopi, ite:

“Si'a yeja Jerusalén daripë iye mu'se yo'ose'e asayë. ¿Jaje pa'iquëta'are cui'ne më'ëse'e iti hue'ña pa'inije asama'ë pani sequë?”

¹⁹ Caquëna, ja maca ipi capi, ite:

“¿Me yo'ore'ni?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Jesús Nazaret aquëpi, Maija'quëre quëacaiquëpi, si'aye tutu quë'ipi cui'ne i cayeje Maija'quë ña hue'ñana, nuñerepa caquëpi si'a pai ña hue'ñana caquëre pare yo'ose'ere cayë. ²⁰ Jaje pa'ini, quëni huani jeohuë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i maire cuañecohua'i cui'ne si'a ëjaohua'i huani jeoñe pa'iji cajëna. ²¹ Yëquë cato jaëpi Israel paire huasoja'quë api cajë utecohua'i paë'ë. Yure jaje pa'ijëna, si'aye iye co'aye yo'ohuë, coa toaso mu'seña ite yo'ose'e tëtosaïji, yure. ²² Jaje yo'ose'e pa'itoje ai jerepa ai cuasaye pa'iji. Yëquë ja're conï nomiohua'i pa'icohua'ipi nea hue'ñarepa sani ña quëquëhuë, tasi daripë. ²³ Jesús capë peoco pa'ina, jaje ñani jaohua'ipi dani yëquëre quëahuë. Huëo canï ñañeje pa'ye huiñaohua'ire ñajëna, jaohua'ipi Jesús huajëquëpi pa'iji cahuë cajë. ²⁴ Ja jeteyo'je yëquë cajeohua'ije tasi daripëre sani ñajëna, jare jaje nomiohua'i case'eje pa'ye pa'ina, ti'ani ñahuë. Jesureta'a ñama'pë paë'ë.”

²⁵ Jaje quëaquëna, ja maca Jesupi capi, jaohua'ire:

“Asa ti'ama'cohua'ire pa'ni, mësarü. Je yëhua asani sehuoja'cohua'i a'ni Maija'quëre quëacaicohua'i cajë pa'ise'e. ²⁶ ¿Mësarupi cuasato Cristo ai yo'oye pa'ja'quë paquë si'aye iye ja yë'ta'a i de'o hue'ñarepa saima'ë pani?”

²⁷ Jaje se canï ja maca quëa huëopi, si'aye ite yo'o ja'ñere cajë toyase'ere. Moisés toyaquë pa'ise'epi huëoni cui'ne yecohua'i Maija'quë quëaquëna, toyasicohua'i toyajë pa'ise'e conï quëapi.

²⁸ Iohua'i cajë saisi daripëna ti'ani, Jesús ja yë'ta'a i sai hue'ña sasi'i caquë yo'oyeje yo'opi. ²⁹ Jaje yo'oquëna, jao-hua'ipi soihuë:

“Yëquë ja're conï pëajë'ë na'iji, coa ñami de'o tëjiji.” Asani ja maca Jesús iohua'i ja're conï cacani pëapi.

³⁰ Pëasiquëpi ao ai saihuëna iohua'i ja're conï ja'rusi maca ipi panpë ini Maija'quëre se pëpani jëyoni jë'yequë jaohua'ire aopi. ³¹ Jaje i yo'o maca ña titahuë, ire papi cuasajë. Jaje cuasa maca tsoe peo hue'ña huesëpi. ³² Ja maca iohua'ija'a sa'ñe cahuë:

“Maipi asahuë, mai joñoa ai sihua ëaye nëiñe, ma'aja'a dai toyase'ere ipi quëaquëna.”

³³ Jaje ñani ti uteye peoyerepa ma'aja'a dai huëoni daë'ë, cui'naohua'ipi Jerusalëna. Titajëna, jarote paë'ë, once Jesús soicohua'i tsi'sisicohua'ipi iohua'i cajeohua'i ja're conï. ³⁴ Pa'ijëna, titani asajëna, jaohua'ije cahuë:

“Nuñerepa Jesús huëji'i. Cui'ne ise'ere inopi, Simónre.”

³⁵ Cajëna, ja maca iohua'ije quëahuë, ma'aja'a saijëna, yo'ose'ere. Cui'ne Jesupi panre jë'yequëna, ñani ite ña titase'ere.

Jesupi Ñaiñe, Ire Ye'yecohua'ina

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Ja yë'ta'a iti yo'ose'ere cajëna, Jesús iohua'i jopore pana ñai nëcapi. Ja maca pëpapi, ñeje caquë:

“De'oye pa'ija'cohua'i a'ë, mësarü.”

³⁷ Caquëna, jaohua'ipi ai quëquë huesëhuë, i pa'isi joyore ñañë cuasajë.

³⁸ Jaje cuasajëna, Jesupi jaohua'ire capi:

“¿Me yo'ojë quëquë huesësicohua'i pa'iyeni? ¿Me yo'ojë mësarü joñoa jëa coeyequë hue'eyeni? ³⁹ Ñajë'ë, yë'ë jëñare cui'ne yë'ë quëore. Jare yë'ë i a'ë, mësarü ñasiquërepa. Patoni cui'ne ñajë'ë. Joyo cato capë cui'ne tara peocoa. Mësarupi yë'ëre ñajëta'a capë tara hue'e-quë pa'iyë. Yë'ë a'ë, me joyo pa'iyeni.”

⁴⁰ Jaje canï jaohua'ire inopi, jëña cui'ne quëo ite quëse'ere. ⁴¹ Jaje yo'o-quëna, ja yë'ta'a ire papi cuasaye pahüë, ai sihua do'ire, cui'ne quëquë do'ire. Jaje pa'ina, Jesupi jaohua'ire capi:

“¿Ai maña paye, iño?”

⁴²Caquëna, ini isihuë, tsiaya hua'i tsaro sëyosiconi. ⁴³Isijëna, ini iohua'ique ñajëna, aji'i. ⁴⁴Ja jeteyo'je capi, jaohua'ire:

“Ja yo'ose'e cato yë'ë mësarü ja're ja yë'ta'a conï pa'i case'ere yo'ohuë. Si'aye Moisés cuñese'e cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'e, cui'ne Salmos toyase'e si'aye ti'añe paji'i. Me paquë'ni, nuñerepa case'e. Jaje pa'ina, yo'ohuë.”

⁴⁵Ja cato quëapi, toyase'e cayere nuñerepa asa ti'ajajë caquë. ⁴⁶Jaje pa'ina, quëaquë jaohua'ire capi:

“Ñeje toyase'e pa'iji. Cristo ai yo'oquë juni huesëye pa'iji. Jaje ju'isiquëta'a toaso mu'seña pa'i maca cui'naëpi huëija'quë api. ⁴⁷Jaje pa'ina, Cristo mamire cajë quëaye pa'iji. Si'a huë'ña pa'icohua'ire Jerusalén paire quëa huëoye

pa'iji. Huëosicohua'ipi ñeje cajë: Ja'në cuasase'e jeoni ponëj'ë. Jaje yo'ojëna, mësarü co'aye yo'ose'ere sai de'hua-caiye pa'ija'coa. ⁴⁸Jaje pa'ina, mësarü a'ë, yure iye ñasicohua'irepa. ⁴⁹Ina, yë'ëpi, ja'quë ca nëose'e jëjo daoja'quë a'ë, mësaruna. Jaje pa'ina, saima'pë iño Jerusalén daripëre pa'ijë'ë, ma'tëmo jëjo dao tuture utejë'ë, mësarü suña ja'ñere.”

Ma'tëmona Sa Cuñone

(Mr 16.19-20)

⁵⁰Jesupi sai sapi, jai daripë Beta-niare pana. Jaronä jëña mëani Maija'quëre secacaji'i, jaohua'ire. ⁵¹De'oye pa'ijë'ë, canï jaohua'ire jeoni ma'tëmona sa cuñopi. ⁵²Ja jeteyo'je Maija'quëre seni tējini co'ihuë, Jerusalëna ai sihuajë. ⁵³Cui'ne si'anë Maija'quëre se huë'ere pa'ijë Maija'quëre de'oquë api cajë sihuajë paë'ë. De'oji. Ca tējihuë.

SAN JUAN

De'lo Cocapi Pai De'ose'e

1 Ja yë'ta'a yequë co'amaña pa'ima'në **1** iti coca tsoe paji'i. Iti coca cato Maija'quë ja're paji'i. Iti coca cato Diusupi. **2** Du'ru huëo macana Maija'quë ja're conì paji'i, iti cocapi. **3** Ipi Maija'quë ja're conì co'amaña de'huapi. Peoji, i de'hua ma'ñe, si'aye i de'huase'e a'ë. **4** Ini paji'i, ti pani huesëye. Ti pani huesëyepi paire miacaiye pa'iji. **5** Iye mi- añepi nea hue'ñare pana miacaji'i. Mia- caina, neañepi ne yayo ti'añe papi.

6 Pa'iji, Maija'quë jëjo daoquë Juan hue'equë. **7** Jaë cato iti miañe ñasiquëpi quëacaiquë paji'i, i cayere care paji cuasani si'a pai asajajë caquë. **8** Juan cato miañe peopi. Jaë cato coa miañe ñasiquëpi quëacaiquë paji'i. **9** Nuñerepa si'a paire miacaiyepi iye yejana titapi.

10 Ipi Diusu ja're pa'i iye yeja de'huasiquëta'are iye yeja pa'icohua'ipi ire papi cajë asaye pahuë. **11** I paire pana daji'i. Daisiquëta'are i paipi ite de'oye sihuajë yo'oye pahuë. **12** Jaje jai pai pajëta'are de'hue te'ohua'ise'e sihuajë ite nuñerepa Cristo huasoquë api cuasajë asahuë. Jaje ite cuasasicohua'ini nuñerepa Maija'quë mamajërepa pa'iyepi nepi. **13** Pai mamajë pa'iohua'i peoyë. Diusu mamajë cato, Diusupi necaina, i mamajë de'osicohua'i a'ë. Pai ai de'oyepi ai de'oma'cohua'i a'ë. Panita'a coa yëjë yo'oyepi ai de'ose'eje pa'iohua'i peoyë.

14 Cristopi pai de'oni mai ja're conì pa- jii, paire oiquëre papi, cui'ne nuñerepa pa'ipi. Jaje pa'ini i de'oquë pa'iy- erepa ñahuë, yëquëpi, Maija'quë Ma- maquërepa te'i macapi, ai de'oquërepa pa'ina. **15** Jaje pa'ina, Juan Cristo do'ire ca'ajii, ñeje:

“Iquë api, yë'ë mësarute quëasiquë. Jaëni yë'ë quëahuë. Yë'ë jeteyo'je daiji, jerepa pa'i. Yë'ë peo'në pa'isiquë ca'ajii.”

16 De'oye pa'iyepi ti'ahuë, i do'ipi. **17** Cuañese'e cato Moisésja'a Maija'quëpi isise'e a'ë. Cui'neje paire oiye, cui'ne nuñerepa yo'oye cato Jesucristoja'a i- sise'e a'ë. **18** Te'ije Diusure ñasiquë peoji. Coa i mamaquë i ja're conì pa'liquëse'e. Jaëse'e ñapi. Maire quëa inopi, i pa'iyepi aye.

Jesucristo Ayere Juan Cacaie'e

(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jerusalén pa'i judío ëjaohua'ipi Maija'quë huë'e ñacaicohua'ire cui'ne levitasre jëjo saoreña, Juanre iquei'ni më'ë cajë seni asaja'cohua'ire. **20** Jaje jëjo saorena, sani sejëna, Juanpi tiñarepa quëaëña:

“Yë'ë cato Cristo Maija'quë paire hua- soquë peoyë.”

21 Jaje caquëna, seni coreña:

“¿Jaje pa'ito iquei'ni, më'ë, tsoe hue'ña Maija'quë quëacaiquë pa'isiquë?”

Cajëna, Juanpi caëña:

“Pani.”

Yeque seni coreña:

“Jaje pa'ito ¿Maija'quëre quëacaiquë daija'quë api ca nëosiquë aë, më'ë?”

Jaje catojë sehuouña:

“Pani.”

22 Ja maca careña:

“¿Iquei'ni, jaje pa'ito? ¿Me yëquëre jëjo daosicohua'ire sani quëaja'cohua'i a'ni? Më'ë ayere quëajë'ë, yëquëre.”

23 Cajëna, Juanpi caëña:

“Yë'ë cato yë'ose'e cuene yejapi cuiquë a'ë: ‘Nui ma'arepa hui'yojëlë, Èjaë daija'a ma'a.’ Maija'quëre quëacaiquë Isaías caquë pa'ise'eje caquë a'ë, yë'ë.”

²⁴ Juanre sani casicohua'i cato fariseo paipi jëjo saosicohua'i paë'ë. ²⁵ Jao-hua'ipi seteña, ite:

“Cristo peoni, cui'ne Elíasje peoni, cui'ne Maija'quë jëjo daosi'i casiquë-jë peoni, ¿Me yo'oquë cui'ne oco doquë'ni?”

²⁶ Cajëna, Juanpi caëña:

“Yë'ë cato oco doquë aë. Jaje pa'iquë-ta'are mësarü ja're conï pa'iji, mësarü ña ti'ama'quëje. ²⁷ Jaë cato yë'ë jeteyo'je daija'quë api, yë'ëre tëto saisiquëpi. Yë'ë cato do'i peoyë, i zapato joyecaiyeque.”

²⁸ Iye cato Betábara hue'e hue'ñana yo'ose'e a'ë, Jordán tsiaya ëšë mëi te'tena Juan oco do hue'ñana.

Maija'quë Yëi Ñamapi, Jesús

²⁹ Se ñatasi mu'se Jesupi Juan quë'rona tsio daina, ñaquë caëña, Juan:

“Ñajë'ë. Iquë api, Maija'quë Yëi ñama iye veja pa'icohua'i tayo yo'oye nejocaiquë. ³⁰ Yë'ë jaëni cahuë: ‘Yë'ë jeteyo'je daiji, yë'ëre tëto saisiquë. Jaë cato yë'ë peo maca pa'isiquë api.’ ³¹ Yë'ë-jë huesëhuë. Iquei'ni cuasahuë. Jaje pa'iquëta'are ocopi dohuë, Israel paipi ñajajë caquë.”

³² Caëña, Juan yequeje:

“Yë'ëpi ñahuë, Maija'quë de'o joyopi ma'tëmopi su'teje pa'ipi ina cajeni pëaquëna. ³³ Yë'ë cato ja yë'ta'a huesëhuë, iquei'ni cuasaquë. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre oco dojë'ë caquë cuañesiquëpi capi: ‘Më'ëpi oco doquë ñaquëna, de'o joyopi cajeni ina pëasiquëpi. Jaë api, paire Maija'quë de'o joyopi doquë.’ ³⁴ Jaje pa'ina, yë'ë iti ñasiquëpi quëacaiquë pa'iyë, Maija'quë Mamaquëre papi caquë.”

Jesús i Ye'yacohua'ire Du'ru Macarepa Nese'e

³⁵ Se ñatasi mu'se Juan cui'ne i ye'yacohua'i conï paë'ë, ja'rë pa'isi macare.

³⁶ Pa'ijëna, Jesús da saina, ñaquë Juan capi:

“Ñajë'ë. Jaë api, Maija'quë Yëi ñama.”

³⁷ Jaje Juan caquëna, asani i ye'yacohua'ipi cayaohua'i Jesure tuteña. ³⁸ Jaje tuijëna, Jesupi asani co'ye ñani caëña, jaohua'ire:

“¿Iquere co'eye'ni?”

Caquëna, iohua'ipi careña:

“Ye'yaquë, ¿Më'ë jerona pa'iquë'ni?”

³⁹ Cajëna, Jesupi capi:

“Dani ñajë'ë, yë'ë pa'i hue'ña.”

Caëna, i pa'i hue'ñana sani ñani i ja're pëani paë'ë, cuatro pa'i maca ti'asico-hua'ipi iti mu'se na'i macaja'a.

⁴⁰ Juan caquëna, asani tuisicohua'i aquë cato, te'i Andrés paji'i, Simón Pedro yo'jei. ⁴¹ Ja yë'ta'a yeque yo'oma'në du'ru macarepa cato Andrés, maja'yë Simónni sani co'epi. Ti'ani capi, ite:

“Ti'ahuë, yëquë, Mesías maire huasoquë.”

⁴² Jaje quëani Andrés sai saëña, Simónre Jesús quë'rona. Saquëna, ñani Jesupi caëña:

“Më'ë cato Jonás mamaquë Simón'ë.

Jaje pa'iquëta'are Cefas hue'equë pa'ijë'ë. Jaje cani Pedro caye a'ë. (Mai coca cani quëna pë caye pa'iji.)”

Jesús Soise'e Felipere Cui'ne Natanaelre

⁴³ Se ñatasi mu'se Jesús Galilea veja quë'rona sasi'i caquë yo'oquë, Felipere ti'api. Ti'ani capi:

“Tuijë'ë, yë'ëre.”

⁴⁴ Iquë Felipe cato Betsaida daripë aquë paji'i, Andrés cui'ne Pedro pa'i hue'ña aquë. ⁴⁵ Ñani ja maca Felipe Natanaelre co'ese'e caquë sani ti'ani ite capi:

“Ai tsoe Maija'quëre quëacaicohua'i cui'ne Moisés toyaquë pa'isiquëni ñahuë, yëquë. Jaë cato Jesupi José mamaquë Nazaret daripëpi aquë api.”

⁴⁶ Caquëna, Natanaelpi capi:

“¿Nazaret daripëpi de'o paï eta tî'añe pa'iquë?”

Caquëna, Felipepi capi:

“Dani ñajë'ë, ini.”

⁴⁷ Natanaelpi Jesús quë'rona tsiojaina, Jesús capi:

“Nuñerepa Israelita macapi daiji, iquë cosoye peoquëpi.”

⁴⁸ Jaje caquëna, Natanaelpi sequëña:

“¿Me yë'ëre ñaquë'ni?”

Caquëna, Jesupi capi:

“Ja yë'ta'a Felipe më'ëre soima'në ñahuë, Higuera soquë yë huë'ehuëre më'ë nëca maca.”

⁴⁹ Ja maca Natanaelpi capi:

“Ye'yaquë, më'ë cato Diusu mamaquë a'ë. Judío paï ëjaëre pa'ë, më'ë.”

⁵⁰ Caquëna, Jesupi sehuopi:

“¿Coa Higuera soquë yë huë'ehuëre pa'i maca ñahuë case'ere nuñerepa Èjaëpi caji caquë asaquë, më'ë yë'ëre? Ai jerepa pa'yere, më'ë ñaja'quë a'ë, jeteyo'je.”

⁵¹ Yequeje Jesupi capi, ite:

“Nuñerepa cayë. Ma'tëmo hui'yosicopi pa'iona, Diusu huiñaohua'ipi mëisicohua'ipi cajesicohua'ipi Paï Mamaquëni cajë yo'ojëna, ñaja'cohua'i a'ë.”

Caná Daripëna Huejase'e

2 Toaso mu'seña sa tëto sai maca Caná daripëre hueja fiesta paquëña, Galilea yejare. Jarote Jesús pëca ja'coje pacoña. ² Jesús cui'ne i ye'yacohua'i conï hueja fiestana soi cuãnoisicohua'ipi pa'ijë sateña. ³ Cuiya'i o'sa carajaisi maca, Jesús pëca ja'copi cao:

“Cuiya'i o'sa yure peoji.”

⁴ Cacona, Jesupi sehuopi:

“¿Nomio me yo'oco jaje yë'ëre caconi? Yë'ë yo'o maca ja yë'ta'a tî'añe pa'iji.”

⁵ Jaje catoje iopi cao, paire necaicohua'ire:

“I cayeye yo'ojë'ë.”

⁶ Jarote seis quëna yurupëa pa'iji, judío paï si'si cuya tojë yo'o yurupëa. Te'le yurupë cato veinte panita'a veinticinco galones doye pa'iji. ⁷ Jesupi paire necaicohua'ire capi:

“Iye yurupëana ocore do'e timëjë'ë.”

Caëna, do'e timëreña. ⁸ Do'e timërena, Jesupi capi:

“Yure cato a'ri maña doni fiesta yo'oye ñacaiquëna sacaijë'ë.”

Caëna, jaje yo'oreña. ⁹ Sarena, fiesta yo'oye ñacaiquëpi, ocopi cuiya'i cono de'ose'ere neñapi, huesëquë. Iti ñajë ocopi yurupëana dosicohua'ise'e ja'ë cuasahuë. Jaje neñani fiesta yo'oye ñacaiquëpi huejaquëre soini capi:

¹⁰ “Si'a paï du'ru macarepa cato de'o cuiya'i conore pare ucucoa. Ai ucusi macarepa jeteyo'je a'ri maña de'o cuiya'i cono ocuacoa. Jaje pa'iquëta'are më'ë cato ai de'o cuiya'i conore pare de'huahuë.”

¹¹ Jesús Caná daripë Galilea yejana paï yo'o tî'a ma'ñere yo'ose'e cato du'ru macarepa yo'o inose'e pa'iji, i de'o-quërepa pa'yere. Jaje yo'ouna, ite ye'yecohua'i ire papi cuasahuë.

¹² Iye yo'o tējisi jeteyo'je Capernaum daripëna saji'i, pëca ja'co, yo'je tsi, cui'ne i ye'yacohua'i conï saijëna. Sani jaron paë'ë, a'ri maña mu'seña.

Jesupi Maija'quë Huë'ere Tsoa Tose'e
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

¹³ Israel paï Egítopi etajë pa'ise'ere cuasajë judío paï yo'o mu'seña tî'a tējiquëna, Jesupi Jerusalëna saji'i.

¹⁴ Sani tî'api, Maija'quë huë'ere curiquë neñu'u cajë duruhuequëre isicohua'i, cui'ne yëi ñamare isicohua'i, cui'ne su'tere isicohua'i cui'ne curiquë cambiacohua'i ja'rusicohua'ipi ñu'ijëna, ñani. ¹⁵ Jesupi iohua'ire si'seja'core neni yureta'a si'a paire co'amaña isicohua'ire yëi ñamare cui'ne huequëre conï te'epi curiquë cambiajë ñu'icohua'ini

eto saoni iohua'i curi topëa jea ña'ñe saocai, cui'ne mesa saihuëaje jê'je taño saocaji'i. ¹⁶ Su'tere isicohua'ini capi:

“¡Eto saojê'ë, iño pama'pê! ¡Yê'ë Ja'quë huë'ere co'amaña huero huë'ere neni yo'oma'pê!”

¹⁷ Ja maca i ye'yacohua'ipi toyase'e cayere cuasa ñajateña, ñeje cayere: “Si'aye yê'ë pa'ie me'ë huë'ere cuasani ñacai yo'oyë.”

¹⁸ Ja maca judío paipi Jesure sei'ë:

“¿Iquepi mê'ë iñoja'quë a'ni, mê'ë cuañequë pa'ie iye yo'ouquë?”

¹⁹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Nejojê'ë, iye huë'ere. Jaje yo'ojëna, yê'ëpi coa toaso mu'señapi nesi'i, cui'naoni.”

²⁰ Caquëna, judío paipi careña:

“Cuarenta y seis ometëcarepa nesicore ¿me mê'ëpi coa toaso mu'señapi huë'ere nesi'ni?”

²¹ Jaje Jesús cani i capëre capi, huë'ere pare caye papi. ²² Jaje pa'ina, Jesús ju'isiquëpi huë'isi maca i ye'yacohua'ipi cuasa ñajateña, i iye case'ere. Cui'ne ja maca toyase'e case'eje nuñerepa care pa'ë cajë asahuë.

Si'aohua'ire Jesús Ñaquë Api

²³ Jesús Jerusalénre pa'i pai yo'o ti'a ma'ñere yo'ouquëna, ñani jai pai ite ire papi cajë asahuë, Israel pai Egíptopi etase'ere cuasajë yo'o fiesta pa'i maca yo'ouquëna. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are Jesús cato pai cuasayere ñani pai nuñerepa cayë cuasaye papi, si'aye pai cuasaye ñaquë sête. ²⁵ Paipi ite dani jaje yo'ouquë api iquë cajë quëa ti'añe peopi, tsoe ise'le asapi, pai joyo cuasajë pa'ie.

Jesús Cui'ne Nicodemo

3 Paji'i, te'li fariseo Nicodemo hue'e-quë. Jaë cato ëjaërepa paji'i, judío pai aquë. ² Jaje pa'ipi Nicodemo ñami Jesure ñasi'i caquë, sani capi, ite:

“Ye'yaquë, asayë, mê'ëre Diusupi ye'yaja'quëre jêjo daosiquëpi pa'i, pai yo'o ti'a ma'ñere yo'ouquë tutu iñoquë cui'ne si'aye yo'ouquëna. Paise'e pa'ini jaje yo'o ti'añe peoji, Diusupi coní yo'oye pato.”

³ Caquëna, Jesupi capi, ite:

“Nuñerepa mê'ëre cayë, pëca ja'coja'a tê'ya daise'eje pa'ye tijupë tê'ya dani cuañoma'quë pani Maija'quë cuañe te'te ñaño peoji.”

⁴ Caquëna, Nicodemopi seji'i, ite:

“¿Me jaje aipi pëca ja'cona caca coní tê'ya dani cuañoñe pa'iquë'ni? ¿Me jaje yo'oye pa'iquë'ni?”

⁵ Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Nuñerepa mê'ëre cayë. Cui'naëpi pëca ja'co tê'ya daise'eje pa'ye ocopi cui'ne joyopi tê'ya dani cuañoma'quë cato Maija'quë cuañe te'te cacaye peoji. ⁶ Pëca ja'quëohua'i paipi parena, tê'ya daisicohua'i cato jare pai pa'iyë. Joyopi tê'ya daisicohua'i cato jare joyo acohua'i pa'iyë. ⁷ Ai cuasama'ë pa'ijê'ë. Yê'ëpi ñeje cato: ‘Si'a pai huajëye ai de'oye pa'iji.’ ⁸ Tutu cato si'a huë'ña daicoa, io pisiyese'e asajëna. Jaje pa'iquëta'are huesëyë, io dai huë'ña cui'ne io sai huë'ñaje. Si'a joyopi tê'ya daisicohua'i cato, tutujë pa'iohua'i pa'iyë.”

⁹ Jaje caquëna, Nicodemopi seji'i:

“¿Me jaje yo'oye pa'iquë'ni?”

¹⁰ Seina, Jesupi sehuopi:

“¿Mê'ë judío paire ye'yaquëre pata'a huesëquë'ni, iye? ¹¹ Nuñerepa mê'ëre cayë, yëquë asayere, cui'ne iti ñase'ere quëayë. Jaje pa'iquëta'are mësarupi nuñerepa cayë cajë asaye pañë. ¹² Iye yeja ayere quëaquëna, asama'pë pani ai jerepa asaye peoji, yê'ëpi ma'tëmo ayere quëato.

¹³ Pai mañaje ma'tëmo mëni ñama'cohua'i a'ë. Coa iti huë'ñapi Pai Mamaquë daisiquëse'e asaji, ma'tëmo aquëse'e.

¹⁴ Moisés añare cuene yejana neni soquë tarapëna tëoni huëo nëcoquë pa'ise'eje

cui'ne Pai Mamaquëje huëo nëco cuaño-ja'quë api. ¹⁵ Si'ahua'i ite secohua'ipi ne huesëma'pë ti pani huesëyere pajajë caquë.

Maija'quë Paire Oise'e

¹⁶ Si'a paire oi do'ire Maija'quëpi i mamaquë te'i macani isipi, si'a pai ite, nuñerepa ire papi, cajë cuasacohua'ipi ne huesëma'pë, ti pani huesë-jajë caquë. ¹⁷ Diusu mamaquëre jëjo daoma'ë paji'i, paire nejaja'quëni. Jëjo daopi, huasoja'quëni.

¹⁸ Diusu mamaquëre nuñerepa i api caquë cuasaquëpi nejosiquë peoji. Jajë pa'iquëta'are ire papi caquë cuasama'quëpi nejosiquë pa'iji, Diusu mamaquëre asama' do'ire. ¹⁹ Ire papi cajë cuasama'cohua'i cato nejosicohua'i a'ë, miañepi iye yejana daisiquëta'a nea hue'ñare miañe jerepa yëhuë, iohua'i yo'oyepi co'a do'ire. ²⁰ Si'a pai co'ayere yo'ocohua'ipi miañere coecohua'i a'ë, iohua'i yo'oyepi tiñarepa ña cuañoma'quëni cajë. ²¹ Jajë pa'iquëta'are de'oyerepa yo'ojë pa'icohua'ipi tsio daiyë, miañena. Iohua'i yo'oye cato Diusupi yëni cocaina, yo'oye a'ë cajë iñoñu'u cajë."

Jesús Ayere Juan Ca Cqse'e

²² Ja jeteyo'je Jesús i ye'yacohua'i ja're coni Judea yejana saji'i. Jarote tsoe maca iohua'i ja're pa'i oco doquë yo'opi. ²³ Juanje ja mu'seña cato Enón quë'rore oco doquë paji'i, Salim ja'ye macare, jarote ocoje ai pa'i do'ire. Si'a pai i quë'ro daisicohua'i oco do cuañosicohua'i paë'ë. ²⁴ Iye cato ja yë'ta'a Juanre tseani coma'në yo'ose'e a'ë.

²⁵ Ja maca Juan ye'yacohua'i acohua'ipi judío pai ja're sañope yo'ojë careña, si'si tsoa toñe ayere cajë. ²⁶ Jao-hua'ipi Juanre sani careña:

"Ye'yaquë, asajë'ë, më'ë ja're coni Jordán tsiaya oco doquë pa'isiquëpi,

më'ë yëquëre quëasiquëpi. Yure cato ocore doquëna, jai pai ise'ena saiyë."

²⁷ Cajëna, Juanpi capi, jaohua'ire:

"Maija'quëpi isima'quë pa'ito yecohua'ijë jajë yo'o tutu paye peoji. ²⁸ Tiñarepa yë'ë quëahuë, mësarute. Cristo peoyë caquë, cui'ne quëahuë yë'ë cato ite ne de'huacaiquë du'ru jëjo daosiquë a'ë. ²⁹ Se ñajë'ë, cui'ne hueja fiesta je'quë huejaja'core paquë api, iti huejaquërepa. Huejaquë cajë cato cocare asaquë, sihuaquë ñu'iquë api. Jajë yë'ëje yure asaquë sihuayë, i ayere cajëna. ³⁰ Jaë cato jero sa'ana jerepa pa'i pa'ija'quë api, yë'ë cato coa jero sa'na do'i peoquë de'oja'quë aë."

Ma'tëmo Aquëpi Daije

³¹ Eëmëje'pi daiquë cato si'a paire tëto saisiquë api. Iye yeja aquë cato jare iye yeja aquë api. Jajë pa'ina, yeja cocare caji. Jajë pa'iquëta'are ma'tëmo daiquë api, si'a pai jerepa pa'i. ³² Jajë pa'ina, ñase'ere cui'ne asase'ere quëaji. Quëaquëta'are paipi nuñerepa caji cajë asaye pañë, i cayere. ³³ Nuñerepa caji caquë cuasasiquë pani, Maija'quë nuñerepa caquë api cacaiji. ³⁴ Jajë pa'ina, Maija'quë jëjo daosiquë cato Maija'quë cocare caji, Maija'quë ëseye peoyerepa i de'o joyore isiquëna. ³⁵ Pëca ja'quë oiji, i mamaquëre. Jajë pa'ina, si'aye i jëñase'ena jeopi, yo'ojaquë caquë. ³⁶ Pai Mamaquëre ire papi caquë cuasaquëpi ti pani huesëja'quë api. Jajë pa'iquëta'are asama'ë coequë cato ja pa'iyë peoji. Peoquëpi coa ai jerepa Maija'quë pëi sañëna sa'i cuañëja'quë api, co'ayerepa.

Samaria Paiore Jesús Case'e

4 Jesupi Juan seña maca ite tuico-hua'ire paquëpi cui'ne jai paire oco doquë yo'oji asareña, fariseo pai. ² Nuñerepa Jesupi oco doye papi. Coa i ye'yacohua'ipi oco dohuë. ³ Jajë Jesús

asani Judea yejapi etapi, Galileana sasi'i caquë.

⁴ Col'i maca Samaria yejaja'a tëto saiye paji'i. ⁵ Pa'ina, daiquëpi Samaria yeja daripë Sicar titapi, Jacobo mamaquë Josére yeja isiquë pa'isico quë'rona. ⁶ Jarote Jacobo oco coje paji'i. Ma'aja'a dai jë'josiquë sëte Jesús oco coje yë'laquë macana ja'rupi. Mu'se joporepa paji'i, ja maca cato. ⁷⁻⁸ Ye'yacohua'ipi pai daripëna aiñe hueroñu'u cajë saë'ë. Satena, ja maca te'i ñu'ina, Samaria nomiopi oco easi'i caco daco'ë. Dacona, Jesupi capi:

“Ocore isijë'ë, yë'ëre.”

⁹ Jaje caquëna, Samaria nomiopi seuoo:

“¿Më'ë judío paita'a, me yo'oquë yë'ë Samaria nomioni oco hueroquë'ni?”

(Judío pai cato Samaria paire tsioma'-cohua'i a'ë.) ¹⁰ Ja maca Jesús seuopi:

“Diusu më'ëre isiye asaco pani, cui'ne më'ëre oco sequëreje jaë api asaco pani, më'ëpi yë'ëre setira'huë. Seona, yë'ëpi pa'i ocore pare isira'huë, më'ëre.”

¹¹ Caquëna, iopi cao:

“Ëjaë, ¿jepi më'ë oco eani isisi'ni, yë'ëre? Iti eayeje peoquë, cui'ne oco coje cato huai'coa. ¿Jero ayere pa'i ocoje jë yë'ëre isisi'ni? ¹² Iye oco coje cato yëquë ai Jacob necaisicoa. Jaje icona ije cui'ne i mamajëje cui'ne nëicohua'ije ucujë pa'ahuë'ë. ¿Më'ëpi cuasani i jerepa pa'i a'ë cuasaquë?”

¹³ Cacona, Jesupi seuopi:

“Si'ahua'i iye oco ucucohua'i cato si'anë oco ëaquëna, pa'iyë. ¹⁴ Jaje pa'iquëta'are yë'ë isi oco ucusiquë cato cui'naëpi oco huëoye peosipi. Yë'ë oco cato sa'nahuëre papi oco coje tsai'ñeje pa'ye etaquëna pasipi, ti pani huesëye isiyepi.”

¹⁵ Ja maca cao iopi:

“Ëjaë, jaje pa'ito ja ocore isijë'ë, yë'ëre, cui'naopi oco ëaye peoye, cui'ne iye oco coje ea daiye paja'core.”

¹⁶ Cacona, Jesupi capi:

“Më'ë ëjëre soijani ja maca daijë'ë, iñona.”

¹⁷ Caquëna, iopi cao:

“Ëjëre peocoa'ë.”

Cacona, Jesupi seuopi:

“Ëjëre peocoa'ë cani peore paco cayë, më'ë. ¹⁸ Ja'ne cato më'ë cinco ëmëohua'ire pahuë. Yure më'ë paquë cato më'ë ëjë peoji. Peocoa'ë cani më'ë care pahuë.”

¹⁹ Jare asani iopi caco:

“Ëjaë, më'ë cato Maija'quëre quëcaiquë a'ë asayë, më'ëre. ²⁰ Yëquë aiohua'i Samaritano pai iye cütihuëna Maija'quëre sejë pa'ahuë'ë. Jaje pa'iquëta'are mësararu judío paipi Jerusalëna Maija'quëre seña pa'iji, cacohua'i a'ë.”

²¹ Cacona, Jesupi seuopi:

“Care paji cuasajë'ë, nomio. Maija'quëre coa si'a hue'ña pa'ijë seña t'i'api. Ja maca cato ai cütihuëna panita'a Jerusalëna sani seña peosipi. ²² Mësararu Samaria pai cato huesëjë coa señë. Yëquë judío pai cato asajë señë. Huaso coca cato judío pai tsëcapë aye a'ë. ²³ Tsoe iti macarepa t'i'api. Yure a'ë, Maija'quëre secohua'irepa joyore papi nuñerepa cuasajë yo'o maca. Jaje yo'oyere ai yëji, ja'quë. ²⁴ Diusu cato joyo api. Jaje pa'ina, ite secohua'ijë joyo ayere papi yo'oye pa'iji, nuñerepa yo'oyepi.”

²⁵ Caquëna, Nomiopi cao:

“Yë'ë cato asayë, Mesías, maire huasoquë Cristopi dani jaëpi si'aye quëaja'quë api.”

²⁶ Cacona, Jesupi capi:

“Yë'ë a'ë, ipe më'ë ja're coca caji.”

²⁷ Jesús jaje cocare caquëna, i ye'yacohua'ipi titareña. Nomio ja're Jesús coca caquëna, quëquë ñareña. Jaje ñajëta'a seni asañu'u iquere yë caë'ni, panita'a ique cocare nomio ja're caë'ni cajë seña pahuë. ²⁸ Ja maca io yurupë iti macana ñoni pai daripëna sani cao:

²⁹“Dani ñajë'ë, yë'ë yo'ose'ere si'aye casiquëni. ¿I Cristo pa'ima'quë?”

³⁰Jā maca asani, paipi Jesús quë'rona saë'ë. ³¹Jā yë'ta'a pa'i daima'pëna i ye'yacohua'ipi Jesure cahuë:

“Ye'yaquë, ao aijë'ë.”

³²Cajëna, ipi capi:

“Mësaru ña ma'ñere yë'ë cato payë, yë'ë ai ja'ñe.”

³³Jaje caëna, jā maca i ye'yacohua'ipi sa'ñe iohua'ija'a setëña:

“¿Paipi dacatena, ani cama'quë?”

³⁴Cajëna, Jesupi capi:

“Yë'ë ao cato yë'ëre jëjo daosiquë yëyejë yo'oye a'ë. Cui'ne i co'amaña ne saocaiye a'ë. ³⁵Mësarupi cacohua'i a'ë: ‘Jā yë'ta'a cuatro ñañëohua'i carapi, tēaye.’ Jaje cacohua'ita'are yë'ëpi cayë: Ñani cuasajë'ë, tase'ere tsoe querepi, tēa ja'ñe. ³⁶Tēaquëjē sa'i cuañoñe pa'iji, iti cā tēase'e cato ti pani huesëye a'ë, iti taquë cui'ne iti tēaquë si'a yë'quë maca sihuaye pa'iji caquë. ³⁷Nuñerepa caji. Pa'i case'e je'quë ñeje: ‘Iti taquë cato yequë api cui'ne iti tēaquë cato yequë api.’ ³⁸Yë'ëpi mësarute jëjo saohuë, tēajë'ë caquë, mësaru ai yo'ojë tã ma'ñere. Jaje pa'ito yecohua'ipi nerena, mësaru cato coa tēacohua'i a'ë.”

³⁹Jai pa'i Samaria acohua'i Jesure ire papi cajë cuasahuë, nomio case'ere cuasajë. Jao cato cao, “Yë'ë yo'ose'ere si'aye capi.” ⁴⁰Jare Samaria pa'i asani Jesure se'i'ë, pëajë'ë cajë. Cajëna, asani caya mu'seña pëapi. ⁴¹Ai jerepa ire papi cuasajë asahuë, ipi i ayere quëaquëna. ⁴²Jā maca Nomiore cahuë. Yureta'a ire papi cuasayë, yëquë. Më'ë case'e asacohua'ipi, cui'ne yure yëquëjē asa con i caquëna, jā do'ire asayë. Nuñerepa Cristo api, iye yeja huasoquë cajë.

Pai Èjaë Jo'yaë Mamaquëre Jesús Jujuse'e

⁴³Caya mu'seña Samaria pëasiquëpi Galilea yejana saji'i. ⁴⁴Jare ipi Jesús

ca'aji'i, Maija'quëre quëacaiquëre i quë'ro acohua'i cato coecohua'i a'ë. ⁴⁵Galilea tija'asi maca de'oye ite pëpahuë. Jaohua'i cato, Jesús Jerusalénre pa'i de'oye yo'oquëna, ñasicohua'ipi pëpahuë. Egíptopi Israel pa'i etajë pa'ise'ere cuasajë yo'ojë te'le sani ñasicohua'ipi.

⁴⁶Jā maca Jesús Caná daripëna co'ipi, Galilea yejana, i ocore cuiya'i o'sa çono ne sitona. Jarote paji'i, pa'i ëjaërepa yo'oye ayere çocaiquëpi. Jaëpi mamaquëre Capernaum yejare ju'iquëre paquëpi. ⁴⁷Jaje paquëpi pa'i ëjaëre pare çocaiquëpi Jesús, Judea yejapi Galileana daji'i asani, sani Jesure ñapi. Ñaquë seji'i, yë'ë huë'ena sani yë'ë mamaquë juni huesë tëjiquëre jujucaijë'ë, caquë.

⁴⁸Jā maca Jesupi capi:

“Mësaru nuñere pa'ë cuasajë asaye pañë, pa'i yo'o tija' ma'ñere yo'o iñoñe pato.”

⁴⁹Jaje caquëta'are pa'i ëjaëre pare çocaiquëpi capi:

“Èjaë, esa daijë'ë, yë'ë mamaquë jā ju'ima'ñe.”

⁵⁰Caquëna, Jesupi jā maca capi:

“Colijë'ë, më'ë huë'ena. Më'ë mamaquë huajëquëpi pa'iji.”

Caquëna, care paji cuasaquë asani saji'i, i huë'ena. ⁵¹I huë'ena je'nërepa tija'quëna, ñani i jo'yapi ite ñañu'u cajë etani ite cahuë:

“Më'ë mamaquë huajëquë pa'iji.”

⁵²Jaje cajëna, ipi seji'i:

“¿Ique hora pa'i maca huajëquërepa paquë'ni?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Ñamina'a mëñerepa sa tē'yo maca, una pa'i maca jā maca suña dahuë tēto saji'i.”

⁵³Jaje cajëna, tsihua'ë pëca ja'quëpi asani cuasa ñajaquëña, jare jā hora pa'i maca Jesús, “më'ë mamaquë huajëquëpi pa'iji” case'ere. Jaje ñani i cui'ne si'a

huë'e pa'icohua'i Jesure nuñerepa i api cajë asareña.

⁵⁴Iye yo'ose'e cato cayaye aco paco'ë, pai yo'o ti'a mañere Jesús yo'ose'e, Judeapi, Galilea co'isi maca.

Betsaida Aquëre Jesús Jujuse'e Cu'ima'quëni

5 Ja yo'osi jeteyo'je judío paipi fi-estare yo'ohuë. Yo'ojëna, Jesuje co'i copí, Jerusalénna. ²Ja daripëre yëi ñama hue'yosi eta sa'ro paji'i. Pa'ina, jaõ yë'quë macare ocore tēhuosi dea pëpi Betesda mami hue'eco paco'ë. Hebreo paí coca cato jaopi cinco huajëjë ñu'i pepëa quë'io paco'ë. ³Jarote jai paí ju'icohua'i pëasicohua'ipi uë'ë, peo yejare. Si'a ju'i dahuë ju'icohua'i paë'ë: ñama'icohua'i, do'pëcohua'i, cui'ne quë'quësi-cohua'i. Jaohua'ipi utejë paë'ë, oco da'capi, tu'ejaco cajë. ⁴Jarona te'e mañase'e huiñaëpi cajeni ocore tu'e-quëna, ñani du'ru du'isiquëpi ja jeteyo'je co'yaye pa'iji, coa si'a ju'i dahuë hue'equëje. ⁵Jarote paji'i, treinta y ocho ometëca ju'iquë. ⁶Jaje pa'ipi, uina, ñani Jesús ite tsoe jaje ai yo'oquë pa'yere asaquë seji'i, ite:

“¿Co'yaye yëquë, më'ë?”

⁷Caquëna, ju'iquëpi sehuopi:

“Ëjaë, yë'ëre oco da'cana jëjo dëoni ma oaquëpi peoji. Jaje pa'ina, oco tu'e maca tsoe yequëpi du'iji, ja'a yë'ë dusi'i caquë yo'ouquëna.”

⁸Caquëna, Jesús capi:

“Huëni më'ë caico macare ini sai huëojë'ë.”

⁹Jaje ca maca tsoe co'yasiquë paji'i. Pa'i i caicore ini sai huëopi. Jaje pa'iquë-ta'are ja mu'seña cato huajë mu'se paji'i. ¹⁰Jaje pa'i do'ire judío paipi cahuë, iti juju cuãnosiquëre:

“Iye mu'se cato huajë mu'se a'ë. Më'ë caicore hue'eye peoji.”

¹¹Cajëna, ipi sehuopi:

“Yë'ëre jujusiquë cato 'më'ë ui caicore ini saijë'ë, capi.”

¹²Caquëna, ja maca seteña:

“¿Jequëpi më'ëre 'më'ë ui caicore ini saijë'ë' caë'ni?”

¹³Cajëna, huesëña iti jujusiquëre Jesús cato jai pai jopoja'a sani huesëña, ña cuãñoñe peoye. ¹⁴Jaje yo'osiquëpi jeteyo'je Maija'quë huë'ena ti'ani ite caëña:

“Ina, yure më'ë huajëquë pa'iyë sëtë, cui'naëpi tayo co'ayere yo'oma'ë. Yo'ouquëna, jerepa më'ëre co'aye ne coco.”

¹⁵Jaje caëna, ja maca sani judío paire quëapi, Jesús paji'i, yë'ëre jujusiquë caquë. ¹⁶Ja do'ire judío paí Jesure huani jeoñu'u cajë cui'ne josa yo'ohuë, huajë mu'sere yo'osi do'ire. ¹⁷Jaje pa'iquë-ta'are Jesupi capi:

“Yë'ë Ja'quë si'anë co'amaña nequë api, cui'ne yë'ëjë co'amaña yo'oyë.”

¹⁸Jaje casi do'ire jerepa judío pai huani jeoñu'u cajë yo'ohuë. Huajë mu'sere sehuoma'ë yo'osi do'ise'e pa'iyë papi. Jerepa ipi Diusuje pa'i a'ë caquë cui'ne Diusu api, yë'ë ja'quë ca do'ire yo'ohuë.

Maija'quë Mamaquëpi Si'a Tuturepa Paye

¹⁹Ja maca Jesús capi, jaohua'ire:

“Nuñerepa mësarute cayë. Diusu mamaquë cato ise'e cuasayepi yo'oye peoji. Pëca ja'quë yo'ouquëna, ñase'ere yo'ouquë api. Si'aye pëca ja'quë yo'oyere mamaquëje yo'ouquë api. ²⁰Jaje pa'ina, mamaquëre oiji. Pëca ja'quëpi ja do'ire i yo'oye iñoji. Cui'ne iye yo'ose'e jerepa pa'yere iñoja'quë api. Jaje yo'ouquëna, mësaruru merepa yo'ouquë'ni cuasaja'cohua'i a'ë, ña quëquëjë. ²¹Pëca ja'quë ju'isicohua'ire cui'naohua'ini huajëcohua'ire huëoni pa'iyë isiyeje pa'ye, cui'ne i mamaquëje isiji, pa'iyë, i isiye yëquëna. ²²Ja'quë cato pai yo'oyere ña de'huama'aji'i. Paquë mamaquëna isipi,

pai yo'ojëna, ñaquë ne de'huaja'a tutu. ²³Ja do'ire mamaquëre de'loquëre papi caja'cohua'i a'ë, pëca ja'quëre cayepi. Pëca ja'quë jëjo daosiquëni de'loquëre papi caye pani pëca ja'quëreje de'loquëre papi caye peoji.

²⁴Nuñerepa cayë, mësarute. Yë'ë caye de'hue asacani, cui'ne yë'ëre jëjo daosiquëre ire papi caquë cuasasiquëpi ti pani huesëye paji. Nejoñe peoji, ite. Junì huesëyepi ti pa'iyena tëto saisiquë api. ²⁵Nuñerepa, cayë, mësarute. Tìtaji, hora. Yure iti maca'ë, ju'isicohua'ipi Diusu mamaquë yë'ore asaja'a maca. I caye asani sehuocaicohua'ipi pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁶Ja'quë cato pa'iyepi paji. Jaje paquëpi mamaquëre pa'iyepi isipi. ²⁷Jaje cui'ne pai yo'oye ne de'huaja'a tutuje isipi, Pai Mamaquëre. ²⁸Iyere asani ai cuasama'pë pa'ijë'ë. Quëare payë. Ju'isicohua'i tasicohua'ipi si'aohua'i i yë'o asaja'a maca tì'aja'coa. ²⁹Asani tasi daripëapi etaja'cohua'i a'ë, si'aohua'i. De'oyerepa yo'osicohua'ipi ti pa'iyena huëija'cohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are co'ayere yo'ojë pa'isicohua'i cato coa nejoja'cohua'ipi huëija'cohua'i a'ë.

Jesús Cuñequërepa Pa'iyepi Quëaye

³⁰Ja'quëre ja seni asama'ë yë'ëse'le cuasayepi nejoñe peoyë. Yë'ë cato yë'ëre cuañese'ejë caquë a'ë, tayo yo'ocohua'ire. Yë'ë yo'oye cato nuñerepa yo'oye a'ë. Yë'ë yëyeje yo'oye coeyë. Ja'quë yë'ëre jëjo daosiquë yëyepi yo'ocquë a'ë. ³¹Jaje pa'ina, yë'ëpi co'ye yë'ëja'a de'oye yo'oyë caquë pa'ito yë'ë caye care paji cacaiquë peora'pi. ³²Jaje pa'iquëta'are pa'iji, yë'ë yo'oye ñaquëpi yë'ëre de'oye cacaiquë. Jaje pa'ina, yë'ëre i cacaiye cato nuñerepa do'i pa'iji.

³³Mësarupi Juanre seni asaja'cohua'ire jëjo saoreña. Sejëna, Juanpi nuñerepa sehuopi, jaje pa'ire paquëna. ³⁴Iye cato cayë mësarupi huaso

cuñosicohua'i pa'ijajë caquë yë'ë cato paipi de'oye cacaiyere co'ema'ë pa'iyë. ³⁵Juan cato toa tsëo pë miañeje miacaiquë paji'i. Jaje pa'ina, mësarupi i miañere sihuacaicohua'i pa'ë'ë, coa nëhui tëcahuë. ³⁶Juan yë'ëre cacaise'le jerepa de'oye yë'ëja'a co'ye quëaye payë. Yë'ë yo'oye cato ja'quë yë'ëre yo'ojë'ë caquë cuañe nëose'le a'ë. Jaje pa'ina, japi quëaji, yë'ë nuñerepa ja'quë jëjo daosiquë pa'iyepi.

³⁷Ja'quë yë'ëre jëjo daosiquë cato, quëaji, yë'ë nuñerepa de'oye yo'ocquë pa'iyere, mësaru i yë'o asama'cohua'i pa'itoje cui'ne ite ñama'cohua'i pa'itoje. ³⁸I coca itire pa'ë cajë cuasama' do'ire i coca mësarute cacayepi paji, pëca ja'quë jëjo daosiquëre coe do'ire. ³⁹Mësaru cato Maija'quë coca tayoye peoye ye'yeyë, ti pani huesëyere itire ñajë tì'añu'u cajë. Jaje pa'iquëta'a ja toyase'le cato yë'ë ayere caji. ⁴⁰Jaje yëjëta'a yë'ëna daiye coeyë, ja pa'iyepi paja'cohua'ita'a.

⁴¹Yë'ë cato co'ema'ë pa'iyë, paipi de'loquëre papi cajë yo'oyere. ⁴²Asayë, mësaru nuñerepa Maija'quëre oima'cohua'i pa'iyepi. ⁴³Yë'ë cato ja'quë pa'i huë'ñapi daisiquë a'ë. Jaje pa'iquëta'are mësarupi asayepi coeyë. Coa paise'le huëoni co'ye ire pa'ë caquëni cuasacohua'i a'ë, mësaru de'o'ji cajë. ⁴⁴¿Me mësaru asaja'cohua'i a'ni, pa'ija'a sa'ñe de'loquëre papi cajë yo'ocohua'ipi? ¿Me yo'ojë Diusupi mësarute de'loquëre papi cayere co'le ma'ñe'ni? ⁴⁵Cuasama'pë pa'ijë'ë. Yë'ëpi yë'ë ja'quë ña hue'ñana mësarute do'i quë'iohua'i a'ë, caja'quë api cajë. Mësarute sañope caquë cato Moiséspi mësaru necaiquë api cajë utejë pa'iquë. ⁴⁶Jaje pa'ina, mësarupi Moisés case'le care paji cajë asacaicohua'i pani yë'ëreje asacatira'huë, Moisés cato yë'ë ayere toya do'ire. ⁴⁷Jaje pa'ina, mësaru Moisés toyase'ere asacaima'cohua'i

pani, ¿Me yë'ë caye asacaiye'ni, care paji cajë?"

Cinco Mil Ēmëohua'ire Aõe

(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 Ja jeteyo'je Jesús Galilea jairana je te'tena saji'i. Jare iti jairapi Tiberias yequë mami hue'eco paji'i. ² Jaje saina, jai pai tuë'ë, pai yo'o ti'a ma'ñere yo'oquë, ju'icohua'ire jujuquëna, ñasico-hua'ipi. ³ Ja maca Jesús i ye'yecohua'i ja're ai cutihuëna mëni ja'rupi. ⁴ Egip-topi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë judío pai yo'o maca ti'añe ja'i maca paji'i. ⁵ Pa'ina, ja maca Jesús jai pai ite tu-jijëna, ñani Felipere capi:

“¿Jerona ao hueroja'cohua'i a'ni, jai pai ai ja'ñe?”

⁶ Ja cato capi, Felipere neñasi'i caquë, Jesús cato tsoe i ne ja'ñe pa'ina. ⁷ Jaje caquëna, Felipepi sehuopi:

“Docientos romano quëriqui tël'ñapi pan hueroto ti'añe paji, te'e panpë te'ireje.”

⁸ Ja maca Andrésipi Jesús ye'yaquëpi Simón Pedro yo'jeipi capi:

⁹ “Iñore te'e tsihua'ë cinco pan cui'ne caya tsiaya hua'ire paquë pa'iji. ¿Ja maña pato me jai paire ti'laquë'ni?”

¹⁰ Ja maca Jesupi capi:

“Si'a paire cajë'ë, ja'rujajë.”

Ai taya paquëna, taya ëmëje'ena jai pai ja'rureña. Ēmëohua'ise'e cinco mil pai paë'ë. ¹¹ Ja maca Jesús cinco pan ini Diusure de'oji caquë pëpani ja jeteyo'je i ye'yacohua'ina isipi. Isina, i ye'yacohua'ipi paire se aohuë. Jare cui'ne tsi-aya hua'ireje yo'opi. Si'aye iohua'i yëye necaji'i. ¹² Tsoe ani huajësicohua'i pa'ijëna, Jesupi capi, i ye'yacohua'ire:

“Ani jujase'e tsi'sojë'ë, coa nejoñe peoja'quë.”

¹³ Caëna, tsi'sohuë, ani jujase'e. Tsi'sojë doce do'rohuëa timëhuë, cinco pan pa'ise'epi jaiye nese'ere. ¹⁴ Ja maca Jesús yo'ose'ere ñani, paipi cahuë:

“Iquë nuñerepa Maija'quëre quëa-caiquë api, iye yejana daija'quë api ca nëosiquë.”

¹⁵ Jaje pa'iquëta'are Jesús asapi, iohua'i yëyepi coetoje ëjaëre pare neñu'u cuasaye. Jaje pa'ina, jaohua'ire jeoni ai cutihuëna saji'i, te'i.

Jesús Ēmëjeja'a Cu'ise'e

(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

¹⁶ Ñami de'osi maca Jesús ye'yacohua'ipi jairana cajehuë. ¹⁷ Cajeni yohuëna aya mëni Capernaum yejana je'e huëohuë. Ja maca cato tsoe ai neapi, cui'ne Jesuje ja co'ima'ë paji'i. ¹⁸ Ja maca ai tutuquë cui'ne ai to'a huëopi. ¹⁹ Cinco kilómetro panita'a seis kilómetro pa'i macare pa'ijë ñahuë, Jesupi yohuë quë'rona daina, oco da'ca ëmëje'aja'a. Jaje ñani ai ca'rahuë. ²⁰ Jaje ca'rajëna, ipi capi, jaohua'ire:

“iYë'ë a'ë. Ca'rama'pë pa'ijë'ë!”

²¹ Ja maca sihuajë yohuëna daijë'ë cajë yo'oye iñohuë. Cui'ne ja maca aya mëquëna, i ja're coni esarepa iohua'i cajë saisi yejana ti'ahuë.

Paipi Jesure Co'eye

²² Se ñatasi mu'se jaira je te'tena pëa-sicohua'ipi cuasa ti'ahuë. Te'e yohuë pa'isicoja'a i ye'yacohua'ipi saë'ë. Saijëna, Jesuse'e iohua'i ja're saiye paipi cajë. ²³ Jaje cuasajë pa'ijëna, Tiberias daripëpi jaiye yohuëa daji'i, iohua'ire pan Ejaëpi neni ao sito quëno macana. ²⁴ Jaje Jesús cui'ne i ye'yacohua'i peojëna, ñani yohuëana aya mëni Capernaum yejana saë'ë, Jesure co'eñu'u cajë.

Jesu Api Pa'iyere Isi Pan

²⁵ Jaira je te'tena ti'ani Jesure seteña:

“¿Yëyaquë je yëhua titaë'ni, iño?”

²⁶ Cajëna, Jesupi capi:

“Nuñerepa mësarute cayë. Mësaruto cato yë'ëre co'eyë, coa panre timëñerepa ani ñani. Co'ema'pë pa'iyë, pai yo'o ti'a

ma'ñere ñasi do'ire asa tì'añe. ²⁷ Coa carajai aore cajë ai yo'oma'pë pa'ijj'ë. Ai jerepa ti pani huesë aore pare cajë yo'ojë'ë, quëcoyere pare. Iyere Maija'quë mamaquë cato isija'quë api, mësarute. Ja'quë Diusupi yë'ëna ja tuture isipi."

²⁸ Jaje caquëna, iohua'ipi sei'ë:

"¿Me yo'oja'cohua'i a'ni, yëquë Diusu yëyere necañu'u cani?"

²⁹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

"Diusu yëye cato i jëjo daosiquëni care paji cajë cuasacaiye a'ë."

³⁰ Jaje caquëna, iohua'ipi sei'ë:

"¿Iquere më'ë yo'o ññoja'quë a'ni, pai yo'o tì'a ma'ñe yëquëre më'ëre care paji cuasajë asaja'cohua'ire? ³¹ Tsoe acohua'i a'ahuë'ë, manare cuene yeja pa'i maca. Jare toyase'e cato: 'Diusupi ma'tëmo panre aopi,' caji."

³² Cajëna, Jesupi sehuopi:

"Nuñerepa cayë, mësarute. Moiséspi ma'tëmo panre aone papi, yë'ë ja'quë api, nuñerepa ma'tëmo panrepa aocuë."

³³ Diusu isi panrepa cato, ma'tëmopi paire ti pani huesëye isiquë daisiquë api."

³⁴ Ja maca iohua'ipi cahuë:

"Ja panse'e yëquëre isijj'ë, Ejaë."

³⁵ Cajëna, Jesupi capi:

"Yë'ë a'ë, pan pa'iyë isiquë. Yë'ëna daisiquë cato ai ëaye peosipi. Cui'ne yë'ëre ire papi caquë cuasasiquë cato oco ëaye peosipi. ³⁶ Yë'ë mësarute case'ëje pa'ye yë'ëre mësarupi ñajëta'a ire papi cajë cuasaye pañë. ³⁷ Ja'quë yë'ëna, isicohua'i cato si'ahua'i yë'ëna daiyë. Yë'ëna daisicohua'ire cato eto saoye paja'quë a'ë. ³⁸ Yë'ë cato ma'tëmopi yë'ë yëyeje yo'osi'i caquë daiye pahüë. Yë'ëre jëjo daosiquë yëyere yo'osi'i caquë daisiquë a'ë. ³⁹ Yë'ë ja'quë yë'ëre jëjo daosiquë cato i yë'ëre isicohua'ini te'ire ne huesocaiye peoye de'oye yë'ëpi ñacaiyere yëji. Cui'ne yë'ëpi tëji mu'serepa ju'isicohua'ini huëocaiyere

yëji. ⁴⁰ Yë'ë ja'quë cato si'ahua'i Maija'quë mamaquëre ñani ire papi cajë cuasasicohua'ipi ti pani huesëyere yëji. Yë'ëna, yë'ëpi tëji mu'serepa ju'isicohua'ini huëosi'i."

⁴¹ Ja maca "yë'ë a'ë, ma'tëmopi cajesí pan" casi do'ire judío paipi ite cue'cue huëohüë. ⁴² Cue'cuejë cahuë:

"¿Iquë Jesús pa'ima'quë José mamaquë maipi i pëca ja'quëre cui'ne pëca ja'core ñacohua'i pa'i ma'ñe? ¿Jaje pa'ita'a me yo'oque ma'tëmopi daisiquë a'ë, caquë'ni?"

⁴³ Jaje cajëna, Jesupi capi:

"Cue'cueyere jëojj'ë. ⁴⁴ Yë'ëna te'ohua'i dani tì'añe peoji, yë'ëre jëjo daosiquëpi ja'quëpi ite dama'quë pa'ito. Jaëni yë'ëpi tëji mu'serepa huëoja'quë a'ë. ⁴⁵ Maija'quëre quëacaicohua'i toyajë pa'ise'ëpi caji ñeje: 'Diusupi ye'yaja'quë api, si'a paire.' Jaje pa'ina, si'ahua'i ja'quëre asacohua'ipi cui'ne ite ye'yecohua'ipi daiyë, yë'ëna."

⁴⁶ Ja'quëre paije ñama'cohua'i a'ë. Diusu quë'ropi daisiquëse'e ite ñaquë api. ⁴⁷ Nuñerepa cayë. Yë'ëre care paji caquë cuasaquëpi ju'ima'ë ti pa'iyë paji. ⁴⁸ Yë'ë a'ë, pan pa'iyë isiquë. ⁴⁹ Mësarupi aipë Maija'quë aone a'ahuë'ë, pan cuene yeja cui' maca. Jaje aicohua'ita'a peo huë'ña juju sa'ahuë'ë. ⁵⁰ Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato ma'tëmo cajesiquë panre cayë. Jare paipi aicohua'ipani ti ju'ine peoji. ⁵¹ Yë'ë a'ë, ja pan ma'tëmopi huajëquë cajesiquë. Ja panre paipi aicohua'ipani ti pani huesëye pa'iji. Yë'ë isija'a pan cato, yë'ë capë a'ë. Iye yeja pa'icohua'i pa'iyere caquë isija'quë a'ë."

⁵² Ja maca jare asani judío paipi sa'ñe coca cahuë, ñeje cajë:

"¿Me iquë maire i capë aosi'quë caquë'ni?"

⁵³ Cajëna, Jesupi capi:

"Nuñerepa cayë, mësarute. Mësarupi Pai Mamaquë capëre aima'cohua'ipani

cui'ne i tsiere ucuma'cohua'i pani ti pani huesëye peocohua'i pa'iyë. ⁵⁴Yë'ë capë aisuquëpi cui'ne yë'ë tsie ucusuquëpi ti pa'iyë paji. Jaje pa'ini yë'ëpi tëji mu'serepa ju'isiquëni huëoja'quë a'ë. ⁵⁵Jaje pa'ina, yë'ë capë cato nuñerepa aore pa'ë, cui'ne yë'ë tsie cato nuñerepa ucuyere pa'ë. ⁵⁶Yë'ë capë aisuquëpi cui'ne yë'ë tsie ucusuquëpi yë'ë ja're conì tsone pa'iji. Pa'ina, yë'ëpi i ja're conì pa'iyë. ⁵⁷Yë'ëre jëjo daosiquë ja'quë cato pa'iyë paji, yë'ë ini pacacaiyë. Jaje cui'ne, yë'ëre aiquëje yë'ë do'ire pasipi. ⁵⁸Ma'tëmopi cajesì pan ayere cayë. Iye cato ai tsoe Maija'quë Israel paire aose'e-je pa'ye peoji. Ja pan aicohua'i si'a pai juju sa'ahuë'ë. Jaje pa'iquëta'are iye pan aisuquë cato ti pani huesëye pa'iji.”

⁵⁹Iye cato Jesús ye'yapi, Capernaum daripë pai tsi'si huë'ena.

Pa'i Cocarepa

⁶⁰Iye ye'yayere asani Jesure jai pai tuicohua'i acohua'ipi cahuë:

“Iye i caye jaje pa'ijë'ë cajë asa ti'añe peoji. Ai jerepa jëaji. ¿Jaje pa'ito nepi, asa ti'añe pa'iquë'ni?”

⁶¹Ja maca Jesús asapi, iohua'i sañope caye. Jaje pa'ina, seji'i, jaohua'ire:

“¿Yë'ë case'epi mësarute sañope caquë? ⁶²¿Me yo'o'ñe pa'iohua'i a'ni, Pai Mamaquëpi i ja'në pa'i sitona mëina, ñani? ⁶³Joyopi pa'iyë isiji, capë cato cocaima'coa. Yë'ë mësarute case'e cato nuñerepa joyo aye a'ë, ti pa'iyë isiye a'ë. ⁶⁴Jaje pa'iquëta'are mësarucohua'i yecohua'i ja yë'ta'a nuñere pa'ë cajë asa titama'cohua'ipi pa'iyë.”

Jesús cato asapi, du'ru huëo macana iti cuasama'cohua'ire, cui'ne ite coso yehuoja'quëre. ⁶⁵Jaje pa'ina, capi:

“Mësarute cahuë. Ja'quëpi yë'ëna da-caima'quë pa'ito yë'ë quë'ro te'ijë dani ti'añe peoji.”

⁶⁶Jaje casi macapi jai pai Jesús ja're cu'icohua'i jëoni i ja're conì cui'ye

pahuë. ⁶⁷Ja maca Jesupi seji'i, i doce ye'yacohua'ire:

“¿Mësaruje jëoni saiye yëye?”

⁶⁸Caquëna, Simón Pedropi sehuopi:

“¿Ëjaë, neina yëquë saija'cohua'i a'ni? Më'ë coca cato ti pani huesë coca'ë. ⁶⁹Yëquë cato më'ëre care paji cajë cuasahuë. Cui'ne asayë, më'ë cato Cristo api, Maija'quë huajëquërepa Ma-maquëre papi.”

⁷⁰Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Yë'ëpi mësarucohua'ire soi-huë. Jaje pa'iquëta'are mësarucohua'ire aquë te'i huati api.”

⁷¹Jaje cani Jesús Judas Iscarioteni capi, Simón mamaquëni, doce soisicohua'iaquëni, Judaspi ite coso yehuoja'quëni capi.

Jesús Yo'je Tsi Asacaiye Pahuë.

7Iye casi jeteyo'je Jesús Galilea yejare cunirojaji'i, Judea yeja pa'iyë coepi, judío paipi ini huani jëonu'u cajë yo'o do'ire. ²Jaje pa'iquëta'are judío pai Egítopi etani a'ri huë'ña nejë pa'isi mu'sere cuasajë yo'o mu'seña ti'a huëopi. ³Ti'a huëoquëna, Jesús yo'je tsipi cahuë, ite:

“Iño pëama'ë yure Judeana saijë'ë, më'ëre tuicohua'ijë më'ë yo'oye ñaja'cohua'ire. ⁴Jaje pa'ina, si'a pai ñajajë cani yahue yo'ocoje ñani, më'ë yo'oyeje pai yo'o ti'a ma'ñere yo'ocohua'i. Pai yo'o ti'a ma'ñe yo'oquë sëte si'a pai ñajëna, yo'o iñojë'ë.”

⁵I yo'je tsi cato a'ri mañaje care paji cuasajë asama'cohua'ipi cahuë. ⁶Ja maca Jesupi capi:

“Ja yë'ta'a yë'ë yo'o maca ti'añe papi. Mësarute cato coa si'aë yo'oye de'oji. ⁷Mësarute cato iye yeja acohua'i coeye peoji. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre cato coeyë. Yë'ëpi tiñarepa iohua'i yo'oye co'aye a'ë caquë iño do'ire. ⁸Saijë'ë, mësaruse'e fiestana. Yë'ë cato saiye

pañë. Ja yë'ta'a yë'ë sai maca t̄i'añe p̄aji."

⁹ Jaje ca t̄ejini Galileana p̄epi.

Jesupi A'ri Huë'ña Fiestare Pa'ise'e

¹⁰ Pai t̄iñarepa ñañe peoye yahue Jesupe saji'i, fiestana, i yo'je ts̄i saisi jetey-o'je. ¹¹ Fiesta pa'i maca judío paipi co'ejë cahuë:

“¿Jerore pare pa'iquë'ni, jaë?”

¹² Jai pai tsi'si sitopi Jesús ayere cahuë. Yecohua'ipi cahuë: “De'o pai api.” Cajëna, yecohua'ipi cahuë: “Co'acquë api. Coa p̄aire cosoquëna, asaquë api.”

¹³ Jaje pa'iquëta'are t̄iñarepa caye pahuë, judío paini ca'ra do'ire yahue carojaë'ë. ¹⁴ Fiesta joporepa pa'i maca Jesupi Maija'quë huë'ena cacani ye'ya huëopi. ¹⁵ Ye'yaquëna, judío paipi ai ñajë cuasajë cahuë:

“¿Merepa iquë jaiye ta'ñe ye'yaquë'ni, toya ja'o ye'yema'quëta'a?”

¹⁶ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Yë'ë ye'yaye cato yë'ë t̄se peoji. Ja cato yë'ëre jëjo daosiquë t̄se a'ë. ¹⁷ Mësaruru aquëpi Maija'quë yëyere yo'quë pani yë'ë ye'yaye Diosu ye'yaye a'ë caquë asaja'quë api. Pañita'a coa ise'e cuasayere ye'yaji caquë asaja'quë api. ¹⁸ Ise'e cuasayepi caquë cato paipi de'oquë api cajajë caquë caquë api. Jaje pa'iquëta'are ite jëjo daosiquëni paipi de'oquë api cacaijajë caquë yo'quëpi nuñerepa caji. Jaje pa'ina, ti cosoma'quëpi caji.

¹⁹ Mësarute Moiséspi cuñese'e isipi. Isiquëta'are mësarupi sehuocaiye pañë, ja cuñese'e. ¿Me yo'ojë yë'ëre huani jëoñe yëye'ni?”

²⁰ Caquëna, paipi sehuohuë:

“Huati joyore hue'equë, më'ë. Jaje cayë, më'ë, ¿nepi më'ëre huani jëoñe yëye'ni?”

²¹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Huajë mu'se pa'ina, te'ore yo'ose'ere ñani mësaruru ai cuasayë. ²² Mësaruru aipë tsoe du'ru yo'oyere Moisés cato cuañepi cuiri ca'ni tēaye p̄aji'i caquë. Ipi huëoye p̄api, ja cato. Jaje pa'ina, mësaruru huajë mu'se pa'itojē cuiri ca'ni tēacohua'i a'ë, ts̄ire. ²³ Ñajë'ë. Yure, mësarurupi Moisés cuañese'e yo'o t̄i'añu'u cajë huajë mu'se pa'itojē ts̄ire cuiri ca'ni tēacohua'ita'a, ¿me yo'ojë mësaruru yë'ëre p̄ëñe'ni, ju'iquë macare huajë mu'se pa'ina, jujucaisi do'ire cajë? ²⁴ Co'aye yo'oyeje pa'ye ña cuañõnere co'aji cama'pë pa'ijjë'ë. Co'aye yo'oji cacohua'i pani nuñerepa co'ayere ñani cajjë'ë.”

Jesús I Dai Sitore Quëaye

²⁵ Ja maca Jerusalén pa'icohua'i acohua'ipi sa'ñe se huëoreña:

“¿Jaëje pa'ini, pai huani jëoñu'u cajë co'ejëna, mai ñasicohua'ita'a? ²⁶ Yure ipi si'aohua'i ñajëna, caquëta'are te'ije ite sañope caye p̄aji. ¿Ëjaohua'ipi iohua'ita'a nuñerepa Cristore p̄api caji cajë cuasa do'ire sañope caye pañë? ²⁷ Jaje pa'iquëta'are mai cato asayë, i huëo sito.”

²⁸ Iyere Jesús asani, Maija'quë huë'e ye'yaquëpi ai tutu, capi, ñeje:

“Jaje pa'ito mësaruru asayë, yë'ë dai sito cui'ne yë'ëreje ñacohua'i a'ë. Yë'ë cato nuñerepa pa'ipi jëjo daosiquë a'ë, mësaruru ñama'quëpi. ²⁹ Yë'ë cato ite ñaquë a'ë, i quë'ropi daisiquë sëte. Ipi yë'ëre jëjo daopi.”

³⁰ Ja maca ite tseañu'u cajë yo'ojëta'a te'ije ite tome dani tseañe pahuë, ja yë'ta'a ite tseña maca t̄i'añe pa'ni do'ire. ³¹ Jai pai Jesure ire p̄api cuasajë asahuë. Jaje pa'ina, cahuë:

“Cristopi daisiquë pani, iquë yo'ose'e seña maca pai yo'o t̄i'a ma'ñere yo'oye iñoñe peoji, cuasayë.”

Jesure Tseajë'ë Cajë Fariseo Pai Soldado Paire Jëjo Saose'e

³² Fariseo paipi asahuë, Jesús ayere paipi cajëna. Jaje asani jaohua'i cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i coní co'aye yo'ocohua'ire tsesecohua'ire jëjo daohuë, tseani Jesure saajë cajë. ³³ Jā maca Jesupi capi, ite tseā dasicohua'ire:

“Yuresele mësarū ja're coní a'ri maña pasí'i. Jā jeteyo'je yë'ëre jëjo daosiquë quë'rona co'isi'i. ³⁴ Mësarū yë'ëre co'ejë-ta'a tì'añe paja'cohua'i a'ë, yë'ë sai sito sani tì'añe peo do'ire.”

³⁵ Jā maca judío paipi iohua'ija'a sa'ñe setëña, ñeje cajë:

“¿Jerona sani huesësi'quë caquë'ni, iquë, mai tì'añe peo hue'ñarepa? ¿Judío paipi griego paina co'me huesëni pa'icohua'ina sani griego paini ye'yaja'quëpi caquë? ³⁶ ¿Me caquë yë'ëre co'ēja'cohua'i a'ë, co'ejëta'a tì'añe paja'cohua'i a'ë, yë'ë pa'i hue'ña sani tì'añe peo do'ire caë'ni, maire?”

Pa'iyë Isi Ocorepa

³⁷ Fiesta tëji mu'serepa cato ai ëja mu'serepa pa'iji. Pa'i maca Jesupi huëni nëcani ai tutu capi, ñeje:

“Oco ëa ju'iquë pani daijë'ë, yë'ëna. Dani ucujë'ë. ³⁸ Toya pëpë cayeje yë'ëre sehooquëre cato joyopi pa'i ocorepa etaquëna, pasipi, tsiajajë pa'i.”

³⁹ Jaje cani Jesús capi, ite ire papi cajë cuasacohua'ipi Maija'quë de'o joyore tì'aja'cohua'i a'ë caquë. Jā maca cato ja yë'ta'a Maija'quë de'o joyo daiye papi, Jesupi ja yë'ta'a ma'tëmona co'ima'ëna.

Te'e Cuasaye Pa'cohua'i

⁴⁰ Pai jopo pa'icohua'ipi jaje cayere asani careña:

“Iquë cato nuñerepa Maija'quëre quëacaiquë api. Iti daija'quë api casiquë api.”

⁴¹ Cajëna, yecohua'ipi careña:

“Iquë cato Cristo api.”

Jaje cajëta'are yecohua'ipi cahuë:

“¿Me Cristo pa'iquë'ni, Galilea yeja aquë? ⁴² Toyase'e cato caji, Cristo cato pai ëjaërepa David tsëcapë aquë pa'ija'quë api. Belén daripë aquë pa'ija'quë api. David pa'isi daripë aquë pasipi.”

⁴³ Jaje pa'ina, Jesús do'ire yo'ojë cajë paipi huahue sahuë, yequë tsëca de'ojë. ⁴⁴ Yecohua'ipi tseani sañu'u cajëta'a tseañe pahuë.

Pai Èjaohua'i Jesure Sehuocaiye Pase'e

⁴⁵ Jesure tsesehua'ipi co'ihuë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i quë'rona, cui'ne fariseo pai cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i quë'rona. Colirena, jaohua'ipi se'ì'ë:

“¿Me yo'ojë tseani daye pare'ni?”

⁴⁶ Cajëna, paire tsesecohua'ipi sehuojë cahuë:

“¿Ai de'oyerepa yecohua'ije jaë cayeje cacohua'i ti peoyë!”

⁴⁷ Jā maca fariseo paipi cahuë:

“¿Mësarujë i cosoyere sehuore? ⁴⁸ Yëquë ëjaohua'ije i caye asaye pahuë. Cui'ne fariseo ëjaohua'ije ite asacaiye pahuë. ⁴⁹ Jaje pa'iquëta'are cuañese'e caye asama'cohua'ipi co'acohua'ipi sehuocaiyë, ne huesëja'cohua'ipi.”

⁵⁰ Nicodemo fariseo aquëpi ñami sani Jesure ñasiquëpi capi, jaohua'ire:

⁵¹ “Mai cuañese'eje pa'ye yo'oni, jaëte huani jeoñe peoji, ja yë'ta'a i yo'ose'ere asama'pë pani.”

⁵² Jaje caquëna, ja maca sehuoreña:

“¿Më'ëje Galilea aquë aë? De'hua toyase'ere ye'yëjë'ë, Jare më'ë ye'yenita'a Galileapi, Maija'quëre quëacaiquë te'ije daiye pase'e, asaye pa'iji.”

⁵³ Jā maca pai ñape iohua'i hue'ñase'ëna sani sahuë.

Ēmē Yo'oco Ayere Quēaye

8 Jesupi Olivos cutihuēna saji'i. ² Natasī mu'se nea huē'ña Maija'quē huē'ena co'ipi. Si'a paī ī quē'rona tsio daē'ē. Datena, ja'rūni nū'i ye'ya huēopi. ³ Ja maca cuañese'e ye'yacohua'ipi cui'ne fariseo paipi ěmēre yo'ocona, ti'asiconi dahuē. Dani itī maca pa'icohua'i jopona nēconi. ⁴ Jesure cahuē:

“Ye'yaquē, iye nomiore yēquē dahuē, ěmēre yo'ocona, ti'asiconi. ⁵ Moisés cuañese'epi maire cuañeji ñeje yo'o nomiohua'ire quēna pēapi jēa jo'a hueajē'ē, caquē. ¿Jaje pa'ito mē'ē me caquē'ni?”

⁶ Iye cato cahuē, neñañu'u cajē. Ca tayouna, sañope cayere cajē cahuē. Ja maca Jesús meñe nē meni moñopi yejana toyapi. ⁷ Jaje yo'oquēna, jao-hua'i cato ja yē'ta'a sejē nēcahuē. Ja maca yureta'a nuñerepa nēcacuē capi, jao-hua'ire:

“Mēsaru aquēpi ti tayo co'aye yo'oma'quēpi quēna pē ini iona jēo huēojaquē.”

⁸ Jaje canī cui'naēpi nē me conī ye-jana toyapi. ⁹ Jare asani, ai cuasajē te'o hua'ise'e etajē saē'ē. Aiohua'ipi eta huēoni si'a paī etahuē. Si'a paī sani saisi maca Jesuse'e pēapi, nomio ja're conī. ¹⁰ Ja maca Jesús nuiñe nēcani paīje peojēna, ñani nomiose'e pa'iona, capi:

“¿Nomio jerore pa'ie'ni, mē'ēre sañope casicohua'i? ¿Te'ije mē'ēre nejoñe pāē?”

¹¹ Caquēna, iopi cao:

“Pahuē, sañope yo'oye, Ējaē.”

Cacona, ja maca Jesupi capi:

“Yē'ēje mē'ēre sañope cayē pañē. Yurepi sani cui'naopi co'aye yo'o coñe pajē'ē.”

Jesu Api, Paire Miacaiye

¹² Tijupē Jesús paire caquē capi:

“Yē'ē a'ē, iye yeja miacaiquē. Yē'ēre pe'tequē cato miañere pasipi, pa'ie isiyere. Jaje pa'i nea huē'ñare cu'ie pasipi.”

¹³ Caquēna, ja maca fariseo paipi cahuē:

“Mē'ēja'a co'ye de'oquē a'ē caquē quēayē, mē'ē. Jaje quēaye cato co'aji.”

¹⁴ Cajēna, Jesupi capi:

“Yē'ē quēaye cato do'i quē'ye a'ē, yē'ēpi yē'ēja'a co'ye caquē quēatoje. Yē'ē cato asayē, yē'ē dai sito cui'ne yē'ē saija'to. Jaje pa'iquēta'are mēsaru cato huesyēyē, yē'ē dai sito cui'ne yē'ē saija'to. ¹⁵ Mēsaru cato iye yeja paī co'aji cayepi cacohua'i a'ē. Yē'ē cato te'ire-je co'aji, cama'quē a'ē. ¹⁶ Jaje pa'iquēta'are yē'ēpi co'aji canī yē'ēse'e cayē pañē. Yē'ē ja'quē yē'ēre jējo daosiquēpi yē'ē ja're conī caquēna, cayē. Yē'ē cayē cato nuñere pa'ē. ¹⁷ Mēsaru cuañese'e cato caji cayahua'i cui'ne te'ejē pa'ye cato asayē pa'iji, care payē cajē. ¹⁸ Jaje pa'ie sēte yē'ēja'a co'ye quēacaiquē pa'iyē. Yē'ē ja'quē yē'ēre jējo daosiquēje yē'ēre quēacaiquē api.”

¹⁹ Caquēna, ja maca seteña:

“¿Jerore pa'iquē'ni, mē'ē ja'quē?”

Cajēna, Jesupi sheuopi:

“Mēsaru yē'ēre ña ti'añe pañē. Pajē cui'ne ja'quēreje ña ti'añe pañē. Yē'ēre ña ti'acohua'i pani, ja'quēreje ña ti'añe patira'pi.” ²⁰ Iye cato Jesús capi, ja yē'ta'a Maija'quē huē'ere pa'i ye'ya maca. Maija'quēna curi isi mahuēa quē'ropi nēcacuē case'e a'ē. Jaje catoje ite tseañe pahuē, ja yē'ta'a ite tseña maca ti'añe pase'e sēte.

Yē'ē Sai Huē'ña Mēsaru Sani Ti'añe Peoji, Case'e

²¹ Cui'naēpi Jesús ca cōpi:

“Yē'ē saiyē. Saquēna, mēsaru co'ēja'-cohua'i a'ē. Jaje co'ejēta'a jare mēsaru tayo co'aye yo'oyena ju'ija'cohua'i a'ē.

Jaje pa'ina, yè'è sai hue'ña, mësaru saiye paja'cohua'i a'è."

²² Jā maca judío paipi cahuë:

"¿Co'ye huani jusi'quë caquë. Jaje yo'ouna, i quë'ro ti'añe paja'cohua'i a'ni?"

²³ Cajëna, jā maca Jesupi capi, jaohua'ire:

"Mësaru cato iño huë'ehuë acohua'i a'è. Yè'è cato jeto ëmë aquë a'è. Mësaru cato iye yeja acohua'i a'è. Yè'è cato iye yeja aquë peoyë. ²⁴ Jaje pa'ina, cahuë, mësaru tayo co'aye yo'oyena ju'ija'cohua'i a'è, yè'ëni ire papi cajë cuasama'cohua'i pani. Jaje mësaru tayoyena ju'ija'cohua'i a'è."

²⁵ Jā maca seteña:

"¿Iquei'ni, më'è?"

Cajëna, Jesupi sheuopi:

"Tsoe mësarute ja'a huëo maca cahuë.

²⁶ Jaiye mësaru tayoyere caye pa'iquë-ta'are pañë. Yè'ère jëjo daosiquëpi nuñerepa caji, ti tayoye peoyerepa. Jaje pa'ina, yè'è iye yeja paire caye cato i caquëna, asase'ere cayë."

²⁷ Jaje caquëna, jaohua'ipi, Maija'quë ayere caji cajë asaye pahuë. ²⁸ Jaje pa'i do'ire capi:

"Mësarupi yè'ère ëmëje'na huëo në-cosi maca Pai Mamaquëre ire papi cajë ñaja'cohua'i a'è. Jā maca yureta'a coa isi yo'oye papi cajë ñaja'cohua'i a'è. Jaje pa'ina, yè'è cato ja'quë ye'yase'ere cayë, mësarute. ²⁹ Yè'ère jëjo daosiquë cato yè'è ja're coní pa'iji, yè'è ja'quë yè'ère te'ire jeoñe papi. Jaje pa'ina, yè'è cato si'anë i yëyere yo'oyë."

³⁰ Jaje Jesús iyere caëna, jai pai ite ire papi cajë cuasare pahuë.

Maija'quë Mamajërepa Cui'ne Tayo Yo'oyepi Jo'yaohua'ire Paye

³¹ Jā maca Jesús capi, judío paipi ite ire papi cajë cuasasicohua'ire:

"Mësarupi yè'ère nuñerepa case'ere tayo sailma'pë pa'ini, jā macata'a nuñerepa

yè'ère ye'yecohua'i pa'iyë. ³² Jaje pa'ijë nuñerepa pa'iyere ñaja'cohua'i a'è. Ñajëna, nuñerepa pa'iyepi mësarute jo'yao-hua'i peocohua'ire neñe pa'iji, joye hua-soyeye pa'ye."

³³ Jaje caquëna, jaohua'ipi shehuohuë:

"Yëquë cato Abraham tsëcapë acohua'i a'è, cui'ne ti yecohua'i jo'ya pa'ima'cohua'i a'è. ¿Me yo'oquë më'è, jo'ya tseasicohua'i peojë de'oye pa'ija'cohua'i a'è, caquë'ni?"

³⁴ Cajëna, Jesupi capi:

"Si'aohua'i tayo co'aye yo'ocohua'i cato tayo co'aye yo'oyepi jo'yaohua'ire paquëna, pa'iyë. ³⁵ Si'anë iti tsëcapë ja're pa'iquë api. Mamaquë cato jaje pa'iquëta'are jo'yaë cato coa coní pa'iquë api, iti tsëcapë aquë peoquëpi, ti pa'iyepi peopi. ³⁶ Jaje pa'ina, mësaru i Mamaquëre papi jo'yaohua'i pa'iyere nejocaquëna, jā maca yureta'a nuñerepa jo'yaohua'i peoye pa'ija'cohua'i a'è.

³⁷ Tsoe asayë, mësaru Abraham tsëcapë acohua'i pa'iyepi. Jaje pa'iohua'ita'a yè'ère huani jeoñe yëyë, yè'è cayere asaye coe do'ire. ³⁸ Yè'è ja'quë iñose'ere cayë, mësarute. Caquëna, mësarupi mësaru ja'quë case'ere yo'oyë."

³⁹ Caquëna, iohua'ipi cahuë, ite:

"Abraham cato yëquë ja'quë api."

Cajëna, Jesupi capi:

"Mësarupi nuñerepa Abraham mamajë pani i yo'ose'eje cui'ne yo'ora'huë. ⁴⁰ Tsoe mësarute nuñerepa Diusu ye'yase'ere cahuë. Jaje pa'iquëta'are yè'ère huani jeoñe yëyë, mësaru. ¡Abraham jaje yo'oye ti papi! ⁴¹ Mësaru cato mësaru ja'quë yo'oyepi yo'oyë."

Caquëna, jā maca iohua'ipi cahuë:

"Yëquë cato coa huero mamajë peoyë. Te'ire ja'quëre payë. Jäë cato Diusupi."

⁴² Cajëna, jā maca Jesupi capi:

"Nuñerepa mësaru Ja'quëpi Diusu pa'lito mësaru yè'ère otira'huë. Yè'è cato Diusu quë'ropi daisiquë a'è. Daisiquëpi iñore pa'iyë. Yè'ëse'e daisiquë peoyë."

Diusupi jëjo daosiquë a'ë. ⁴³ ¿Me yo'ojë mësaru, yë'ë cayë asa tì'añe pañe'ni? Mësarupi asaye coe do'ire pañë. ⁴⁴ Mësaru ja'quë cato huati api. Mësaru ì tsecohua'i a'ë. Jaje pa'ina, ì yëyere yo'oye yëyë. Huati cato huani jeoquë api. Jare jaje pa'i api, tsoeje, ti nuñerepa yo'oma'quë api, cui'ne ti nuñerepa cama'quë api. Coa cosoyere cani, jaje ì ayere caji, coa cosou sète, coa cosoye pëca ja'quë sète. ⁴⁵ Jaje pa'ina, yë'ë nuñere pare caquëni, mësaru asacaiye coeyë. ⁴⁶ ¿Nepi mësaru acohua'i, yë'ëre mël'ë tayoyë cajë ìñoja'cohua'i a'ni? Nuñerepa yë'ë caquëre, ¿me yo'ojë mësaru care paji cajë asacaiye pañe'ni? ⁴⁷ Diusu te'te aquëpi, Maija'quë coca asaye pa'iji. Jaje pa'iquëta'are mësaru cato Diusu acohua'i peoyë. Jaje pa'ina, asaye coeyë, yë'ë cayë.”

Cristo Cato Abraham Jerepa Tsoe Aquë Api

⁴⁸ Ja maca judío paipi cahuë:

“Nuñere pajë mël'ëre jaje caquë'ni, Samaritanopi cui'ne co'a joyore hue'e-quë api cayë, yëquë.”

⁴⁹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Co'a joyore ti peoquë a'ë. Yë'ë cato ja'quëni de'oquëre papi cacaiyë. Ja do'ire mësaru cato yë'ëre co'aquë api, cayë. ⁵⁰ Yë'ëre de'oye cacaijël'ë caquë oima'ë pa'iyë. Yë'ëre de'oye cacaiquë pa'iji. Jaë api, ìti yo'ose'e pa'iyeye caquërepa. ⁵¹ Nuñerepa cayë, yë'ë cayë asani yë'ë cayeye yo'oquë cato ti ju'inë paja'quë api.”

⁵² Ja maca judío paipi sehuohuë:

“Yureta'a asare pahuë, mël'ë nuñerepa co'a joyore hue'equërepa pa'iyë. Abraham cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i tsoe acohua'ije juni huesëa'huë'ë. Jaje pa'iquëta'are mël'ëpi cayë 'yë'ë cayë asani, yë'ë cayeye yo'oquë cato ti ju'inë paja'quë api.’ ⁵³ Yëquë ja'quë cato Abraham. ¿Mël'ëpi seña maca pa'i a'ë

cuasaquë, mël'ë? Abraham cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i juju sa'ahuë'ë. ¿Iquei a'ë cuasaquë mël'ë caquë'ni, jaje?”

⁵⁴ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Yë'ëja'a co'ye de'oye yo'oyë caquë pa'ito yë'ë de'oye yo'oyë cayë ti coçaiye paji. Jaje pa'iquëta'are mësaru yëquë ja'quë api caquëpi yë'ëre de'oye yo'oji cacaiji yë'ë ja'quëpi. ⁵⁵ Jaje pa'iquëta'are mësaru ña tì'ama'pë pa'iyë. Yë'ëta'a ìte ñaquë a'ë. Jaje ñaquëta'a yë'ëpi ñama'quë a'ë caquë pani coa cosourepa pa'iyë pa'iji mësaruje pa'i. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato nuñerepa ñaquë a'ë. Jaje pa'ina, ì cayë sehuocai yo'oyë. ⁵⁶ Abraham mësaru aipi sihua'aji'i, yë'ë mu'sëñare ñaja'quë a'ë caquë. Nani sihua huajëa'ji'i.”

⁵⁷ Ja maca judío pai Jesure cahuë:

“Ti cincuenta ometëcajë peoquëpi ¿Abrahamre ña'ahuë'ë cayë, mël'ë?”

⁵⁸ Cajëna, Jesupi capi:

“Nuñerepa mësarute cayë. Yë'ë cato Abraham pa'ima'në ai jerepa tsoe aquë a'ë.”

⁵⁹ Caëna, ja maca quëna pëapi ìmani jëañu'u Jesuna cajë yo'ohuë. Yo'ojëna, catipi. Catini Maija'quë huë'ëpi ìohua'i jopojä'a sa etani saji'i.

Tsi'nëna Ñama'quëni Jesús Jujuse'e

9 Pai pa'i hue'ñaja'a sai Jesús ñapi, tsi'nëna ñaco çä porei ai de'osiquëre. ² Jaje pa'ina, ñani ì ye'yacohua'ipi se'i'ë, Jesure:

“¿Me yo'oquë ñaco çä porei ai de'ou'ni, jaë? Pëca ja'quëohua'i tayo do'ire co'aye ai de'ou, panita'a çì do'i a'ni?”

³ Cajëna, Jesupi capi:

“Ì tayo do'ije peoji. Cui'ne pëca ja'quëohua'ije tayo do'ije peoji. Iquë cato ìte juju maca Maija'quë yo'oye paire ìñoja'quëpi ai deosiquë api. ⁴ Ja yë'ta'a mu'se pa'inë yë'ëre jëjo daosiquë co'amaña yo'oye pa'iji. Nami de'o

huëoji. Ñami cato co'amaña neñe peoji.
⁵ Yë'ë ja yë'ta'a iye vejare pa'ini yë'ë a'ë, miacaiquë iye veja pa'icohua'ire."

⁶ Iye se ca tējini Jesús vejana copi neni ya'ore a'ji sēpē neni ñama'quë ñaco cāna ya'opi nepi. ⁷ Ja maca capi:

"Siloé oco dea pēna sani tsoa tojē'ë. Siloé cani cayë, jējo daosiquë."

Jaje caēna, ñama'quëpi sani tsoa tōni tsoe ñaquēpi daji'i, i quë'ro. ⁸ Ja maca ja'nē ñama'quë pa'ina, ñasichua'ipi cui'ne i quēno maca pa'icohua'ipi cahuë:

"¿Iquë mai ñajēna, curi sei ñu'isiquë pa'ima'quë aë?"

⁹ Cajēna, yecohua'ipi cahuë:

"Jaje pa'ijē'ë. I api."

Yecohua'ipi cahuë:

"Jare ije pa'ita'a yequë api."

Jaje cajēna, ipi capi:

"Yë'ë i a'ë."

¹⁰ Ca maca ite sēteña:

"¿Me mē'ë yure neni ñaquë pa'iquē'ni?"

¹¹ Cajēna, ipi sehuopi:

"Jaë Jesús hue'equēpi yē'ere ya'opi a'jiñe neni ñaco cāna jē'napi. Jaje yo'oni capi: 'Siloé oco dea pēna sani tsoajē'ë.' Caēna, sani tsoa tō maca tsoe ñaquë pa'ë'ë."

¹² Jaje caquēna, ite sei'ë:

"¿Jerore pa'iquē'ni?"

Cajēna, ipi capi:

"Huesyë'ë."

Fariseo Paipi Ñaco Porei Pa'isiquēni Seni Asase'e

¹³ Ja maca fariseo pai quē'rona ñaco cā porei pa'isiquēre sahuë. ¹⁴ Jesús ya'opi neni ñaco cā poreire jujusi mu'se cato huajë mu'se paji'i. ¹⁵ Jaje pa'isi do'ire, fariseo paipi asani ñama'quë pa'isiquēre seni cohüë. Me mē'ë yure neni ñaquē'ni cajë. Cajēna, ipi capi:

"Ya'opi a'jiñe neni yē'ere ñaco cāna jē'naēna, sani tsoa tōni yure ñaquë pa'iyë."

¹⁶ Ja maca fariseo acohua'i cahuë:

"Iye yo'osiquë cato Diusu tē'te peo- quēpi jaje yo'opi, huajë mu'se a'ë caye peoye."

Jaje, cajēna, yecohua'ipi cahuë:

"¿Me co'aquë pani ñeje, pai yo'o tī'a ma'ñere de'oye yo'oquē'ni, i?"

Jaje yo'ojë cajë yequë tsēcapēa huayequë paji'i, sa'ñe ca do'ire. ¹⁷ Tijupë seni cohüë, ja'rë ñama'quë pa'isiquēre ñeje cajë:

"¿Mē'ë iqueipi caquē'ni, mē'ere ñañe necaisiquēre?"

Cajēna, ipi sehuopi:

"Yë'ë cato cayë, Maija'quēre quēa- caiquë api."

¹⁸ Jaje caquēta'are judío paipi nuñerepa ñama'quë pa'isiquēpi ñaji cajë asaye pahuë. Coa caji cajë, i pēca ja'quëohua'ireje soihuë, ja do'ire.

¹⁹ Soini sei'ë:

"¿Mēsaru mamaquë aë, iquë ñaco cā porei ai de'osiquë? ¿Yure jaje pa'ita'a me yo'oquë ñaquē'ni?"

²⁰ Cajēna, i pēca ja'quëohua'ipi sehuohuë:

"Yëquë mamaquë api. Cui'ne ite cōa macana ñama'quë. Ai de'osiquë api asayë, yëquēpi ja cato. ²¹ Jaje pa'iquēta'are yure cato huesyë, me yo'oquë ñaquë ponē'ni cajë ite ñañe necaisiquēreje huesyë. Ini seni asajē'ë. Tsoe ai api, ipi quēajaquë ja do'ire ñaquë pa'iyë, caquë."

²² Ñama'quë pēca ja'quëohua'i cato coa judío pa'ini ca'rajë jaje cahuë. Si'ahua'ire Jesure Cristo api cacohua'ire pai tsi'si hue'ñapi eto saoye pa'iji cajë cui'ñase'ere asajë. ²³ Ja do'ire i pēca ja'quëohua'ipi cahuë: "Ini seni asajē'ë. Tsoe ai api."

²⁴ Ja maca judío pai ñama'quë pa'isiquēre soi coreña. Daquēna, cahuë:

"Nuñerepa quēajē'ë, Diusu ña hue'ñare pana. Yëquë asayë, mē'ere jujusiquēre tayo yo'oquë api cajë."

²⁵ Cajëna, ipi sehuopi:

“Yë'ë cato huesëyë, tayo yo'oquë api caye cui'ne paquëre papi cayeje. Yë'ë ta'ñe asaye cato iyese'e pa'iji, ja'rë ñama'quë pa'isiquëpi yure ñaquë pa'iyë.”

²⁶ Tijupë seteña:

“¿Me më'ëre nei'ni? ¿Më'ëre me yo'oni ñaquëre nei'ni?”

²⁷ Cajëna, sehuopi:

“Tsoe quëahuë, mësarute. Quëatoje asa yëma'pë pa'iyë. Yë'ë caye: ¿Iquere cajë cui'nare ca coj'ë cajë seña'ni? ¿Ini tuñu'u cajë yëjë seña?”

²⁸ Caquëna, ja maca ite ai tea jüni tëjini capi:

“Më'ëpi ini tuina nëiji, yëquë cato Moisésre tuicohua'i a'ë cahuë. ²⁹ Yëquë asayë, Moisésre Diosupi case'e. Jaëre cato huesëyë, i pa'i hue'ñaje.”

³⁰ Cajëna, ipi capi:

“¿Merepa yo'ojë mësarü huesëye'ni, ai ye'yecohua'ita'a, i dai sito, yë'ëre ñaco cã jujucaisiquëre! ³¹ Maipi asayë, tayo yo'ocohua'ire Diosu asacaiye paji. Ite sihuacohua'ire cui'ne i yëye yo'ocohua'ise'ere asacaiquë api, Diosu. ³² Tsoeje ti asama'cohua'i a'ë, tsihua'ë pa'inë ñama'quë ai de'osiquëni ñaquëre necaise'e. ³³ Iquëpi Diosu quë'ropi daima'quë pani ti jaje yo'oyeje para'pi.”

³⁴ Caquëna, ja maca iohua'ipi cahuë:

“¿Tayo yo'oye timësiquëpi ai de'osiquë api, më'ë yëquëre ye'yasi'i caquë?”

Jaje cani ite pai tsi'si hue'ñapi eto saohuë.

Joyo Ñañere Ñama'cohua'i Pa'iyë

³⁵ Jesús tsoe asapi, ñama'quë pa'isiquëpi ñaquë pa'ina, judío paipi eto saose'e. Jesupi ite ti'ani capi:

“¿Diosu mamaquëre më'ë ire papi cuasaquë pa'iquë?”

³⁶ Caquëna, ipi capi:

“Ëjaë, quëajë'ë, yë'ëre. Jequë a'ni, yë'ëje ite jaë api caquë cuasaquë pa'ija'quëre.”

³⁷ Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Tsoe më'ë ñahuë. Yë'ë i a'ë. I ja're më'ë coca cayë.”

³⁸ Ja maca Jesús yë'quë macana do're ja'runi capi:

“Ire papi caquë cuasayë, Ëjaë, më'ëre.”

³⁹ Ja jeteyo'je capi, Jesús:

“Yë'ë cato iye yejana daë'ë, nuñerepa yo'oyepi pa'ijaquë caquë. Ñama'cohua'i pa'isicohua'ipi ñajajë caquë, cui'ne ñacohua'i pa'isicohua'ipi joyopi ñama'cohua'i pa'ijajë caquë.”

⁴⁰ Ja maca fariseo paipi i ja're coni pa'isicohua'ipi iyere asani sei'ë:

“¿Yëquëje më'ë ñato ñaco cã peocohua'i a'ni?”

⁴¹ Cajëna, Jesupi sehuopi:

“Mësarupi ñama'cohua'i pani mësarü tayo yo'o do'ire jai do'i peocohua'i patira'huë. Jaje pa'iquëta'are mësarupi ñacohua'i a'ë caye sëte do'i quë'iohua'i pa'iyë.

Yëi Ñama Tu'rihuë Ayere Ye'yaye

10 Nuñerepa mësarute cayë, yëi ñama eta sa'roja'a tu'rihuëna cacama'quë pani, ñaëpi cui'ne co'acquëpi eta sa'ro peo hue'ñaja'a cacaquë cato. ² Jaje pa'iquëta'are yëi ñama eta sa'roja'a cacaquë cato yëi ñamare ñacaiquë api. ³ Eta sa'ro hui'yocaiquëje de'oye hui'yocaiji, cacajaquë caquë. Cui'ne yëi ñamaje asayë, i yë'o. Iohua'i mamire caquë soiji, yëi ñamare. Cui'ne tu'rihuë nëicohua'ini hue'sena etoji. ⁴ Etoni sai saji, ipi du'ru sai. Yëi ñamaje asayë, i yë'o. Jaje asajë tuiyë, ite. ⁵ Jaje tuicohua'ita'a yequëpi soiquë pa'lito asani coa catiyë, ñama'quëre sëte yequë yë'o caquëna, asajë.”

⁶ Ñeje yo'oyë, pai caquë iñoquëta'are paipi asa ti'añe pahuë, Jesús caye.

Jesús De'o Ñacaiquë

⁷ Ja maca Jesús tijupë ca copí:

“Nuñerepa mësarute cayë. Yë'ë a'ë, eta sa'ro yëi ñama caca sa'ro. ⁸ Ja yë'ta'a yë'ë daima'në daisicohua'i cato ñaohua'i a'ë cui'ne co'acohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are yëi ñamapi asaye pahuë, iohua'i cayere. ⁹ Yë'ë a'ë, eta sa'ro. Yë'ë-ja'a cacasiquë cato huaso cñañosiquë pa'ija'quë api. Jaje pa'i etasiquëpi cui'ne cacasiquëpi i yëyeje yo'oquë pa'ija'quë api, cui'ne de'o aore ti'aja'quë api.

¹⁰ Ñaë cato coa yahue imañe caquë cacaquë api, huani jëosi'i caquë, cui'ne nejos'i caquë. Yë'ë cato yëi ñamapi pa'yere pajajë caquë daisiquë a'ë, ti pa'yere jaiye pajajë caquë. ¹¹ Yë'ë cato de'oye yëi ñamare ñacaiquë a'ë. De'oye ñacaiquëpi yëi ñamapi pa'ijajë ise'le caquë i pa'yere isiquë api. ¹² Coa sai do'ire necaiquë cato lobopi daina, ñani yëi ñamare ñacaiye jëoni catiquë api, yëi ñamare ñacaima'quë sëte, cui'ne yëi ñamaje tïohua'ire sëte jaje yo'o'ji. Yo'ouna, ja maca lobopi dani tseani yo'oquë tiya huesoquë api cui'na hue'ña. ¹³ Catiquë cato sai do'ire yo'oquë api. Jaje pa'ina, oi ëayeje ti peoji, ite yëi ñamare.

¹⁴⁻¹⁵ Yë'ë a'ë, de'oyerepa yëi ñamare ñacaiquë yë'ëre ja'quë ñaquë pa'iyeye, yë'ëje ite ja'quëre ñaquë pa'iyë. Jaje cui'ne yë'ë yëi ñamareje ñaquë payë. Ñaquëna, iohua'ije yë'ëre ñañë. Yë'ëpi yë'ë pa'iyere yëi ñama do'ire isiyë. ¹⁶ Payë, cui'ne yequë yëi ñamareje. Yequë tu'rihuë acohua'ire jaohua'ireje iñona daye pa'iji, yë'ëre. Jaohua'ije yë'ë caye sehuocaija'cohua'i a'ë. Ja maca cui'ne te'le tsëcapë pa'ija'cohua'i a'ë, cui'ne te'li yëi ñamare ñacaiquë pa'ija'quë api.

¹⁷ Ja'quë yë'ëre yëji, yë'ë pa'iyere isisiquëpi cui'naëpi yë'ë pa'iyë pa coja'quëpi yo'oquëna. ¹⁸ Yë'ë pa'iyë jioquë peoji. Yë'ë yëyepi isiyë, yë'ë pa'iyë.

Yë'ë jaje neñe pa'iji cui'ne cui'nare pa coñeje de'o'ji. Iye a'ë, yë'ë Ja'quë yë'ëre cñañese'le.”

¹⁹ Iyere judío pai asani cui'naohua'ipi hua cohüë, ti tsëcapëa. ²⁰ Jai pai iohua'i acohua'ipi cahuë:

“¿Me neñu'ju i caye asani sehuocaiye'ni, care paji cajë co'a joyore hue'equëpi cui'ne coa cuepequë caquëre?”

²¹ Cajëna, yecohua'ipi cahuë:

“Co'a joyore hue'equëpi jaje ca ti'añe peoji. ¿Co'a joyopi ñama'quëre ñaquëre necaiye pa'iquë? Cui'ne ti peoji.”

Judío Paipi Co'aquë Api Caye Jesure

²² Ja mu'seña cato oco tëcahuë paji'i. Pa'ina, Jerusalén cato Maija'quë huë'e ne ja'ñere cuasajë sihuajë jai pai tsi'sini yo'o maca ti'api. ²³ Jesús cato Maija'quë huë'e sa'nahuëre cunirojaji'i, Salomón hue'yosi hue'ña. ²⁴ Ja maca judío paipi Jesure tsi'sini cahuë:

“¿Yëquëre mël'ë je yëhua nuñerepa quëaja'quëpi huesë ëaye caquë pa'iquë'ni? Mël'ëpi nuñerepa Cristo pani quëare pajë'ë, te'le nuñerepa.”

²⁵ Cajëna, Jesupi capi:

“Tsoe mësarute cahuë. Caquëta'are mësarupi care paji cajë asaye pahuë. Yë'ë ja'quë cñañesi tutupi yo'oyë. Ja yo'oyepi tiñarepa iñoji, mësarute. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are mësarupi nuñere pa'ë cajë asaye pañë, yë'ë yëi ñama acohua'i pa'ima' do'ire. Tsoe cahuë, ja'rë. ²⁷ Yë'ë yëi ñamapi asayë, yë'ë yë'ona. Asajëna, yë'ëpi iohua'ire ñañë. Naquëna, iohua'ije yë'ëre pe'teyë. ²⁸ Yë'ëpi ti ju'ima'pë pa'iyë isiquë a'ë. Isina, ti ne huesëma'pë pa'ija'cohua'i a'ë, cui'ne yë'ë jëñare pa'icohua'ire yecohua'i mañaje jioye ti peoji. ²⁹ Yë'ë ja'quëpi yë'ëna isipi, iohua'ire. Isisiquë cato si'aye jerepa pa'i api. Ite cato yecohua'ije ti jio ti'añe peoji, i jëtëre pacohua'ire. ³⁰ Yë'ë cui'ne ja'quë coní te'lije pa'iohua'i pa'iyë.”

³¹ Jā maca judío pai cui'naohua'ipi quēna pēapi imani jeañu'u cajē yo'ohuē.

³² Yo'ojēna, Jesupi capi:

“Mēsaru asajēna, jaiye de'oyere neca'ē, yē'ē ja'quē tuture papi. ¿Iye nesi do'i aye mēsarupi asato jeco a'ni, yē'ē co'aye yo'osico, jaje quēna pēapi jeañu'u ca ja'ñe?”

³³ Caquēna, judío paipi sehuohuē:

“Mē'ē de'oye yo'osi do'ire mē'ēre quēna pēapi jeoñe pajacohua'i a'ē. Mē'ēpi yē'ē a'ē, Diusu casi do'ire quēna pēapi jeaja'cohua'i a'ē, mē'ēre. Mē'ē cato coa pa'ita'a, yē'ē Diusure pa'ē caquē yo'oyē.”

³⁴ Jā maca Jesupi capi:

“Mēsaru cuañēnēpi toyase'e caji Diusu mēsarute case'ere ñeje: ‘Mēsaru a'ē, diusuohua'i.’ ³⁵ Toyase'e caye cato nuñerepa caye a'ē. Jaje pa'ina, care paji cajē asayē, mai. Diusupi hue'yopi, i coca asasicohua'ire diusu a'ē, mēsaru. ³⁶ ¿Diusupi yē'ēre huani iye yejana jējo daosiquēpi Diusu mamaquē a'ē caye me neni co'aque'ni? ³⁷ Ja'quē yo'oyere yē'ēpi yo'oma'ēna, ire papi caye pajē'ē. ³⁸ Jaje pa'iquēta'are yē'ēpi yo'loquēna, ire papi yo'oji cajē asama'cohua'ita'a yē'ē yo'lo ñoñere ñajē Maija'quē yo'oye a'ē cajē asajē'ē. Jā maca yureta'a asa ti'añe pa'iji, Maija'quēpi yē'ē ja're pa'iji, cui'ne yē'ēpi i ja're pa'iji.”

³⁹ Tijupē tseani preso saye yēhuē. Jaje pa'iquēta'are Jesupi de'hue jēapi.

⁴⁰ Jā maca Jesús Jordán tsiaya ēsē mēi te'tena co'ipi. Co'ini jaronā pēapi, Juan oco doquē pa'i sitona.

⁴¹ Jārote pa'ina, jai pai i quē'rona sani ñajē cahuē:

“Nuñerepa Juan, pai yo'lo ti'a ma'ñere yo'oma'quēta'a care paquē case'e paji'i, iquē yo'lo ja'ñe ayere.”

⁴² Jaronā jai pai ire papi cajē cuasahuē, ite.

Lázaro Juni Huesēse'e

11 Te'i emē ju'iquē Lázaro hue'equē paji'i. Jaē cato Betania aquē paji'i. María cui'ne io yo'jeo Marta pa'i daripē aquē paji'i. ² María cato ju'iquē Lázaro yo'jeo paco'ē. Jāo cato Ējaērepa nēcañoana huēo sē da'capi jañuni io nañapi tēnoçαιο yo'osico paco'ē. ³ Jaje pa'ina, jaohua'ipi Ējaē mē'ē cajeipi ju'iji caquē sani quēcaijē'ē cajē Jesús quē'ro jējo saohuē, te'ire.

⁴ Jējo saorena, Jesús jare asani capi:

“Iye ju'i dahuē cato ti juni huesēyena saye pa ja'ñe a'ē. Diusu i de'oquē pa'yere ño ja'ñe a'ē. Cui'ne Maija'quē mamaquē de'oquē pa'yere ño ja'ñe a'ē.”

⁵ Jesús cato Marta cui'ne io maja'yo Maríare cui'ne Lázarore ai oiquēta'a. ⁶ Caya mu'seña se pēa copi, i pa'i hue'ñana, Lázaro ju'iji cajē quēasico-hua'ita'are. ⁷ Jā jeteyo'je capi, Jesús i ye'yacohua'ire:

“Sani coñu'u, Judeana.”

⁸ Caquēna, i ye'yacohua'ipi ite cahuē, jā maca:

“¿Ye'yaquē, mē'ēre judío pai quēna pēapi jeañu'u ca sitona co'ija'quē aē?”

⁹ Cajēna, Jesupi capi:

“¿Te'e mu'se doce hora pa'icoa, mi-añe? Jaje pa'ina, paipi mu'se cu'ini ti ju'aye peoji, iye yeja miacaiyeja'a cu'ini.” ¹⁰ Jaje pa'iquēta'are paipi ñami cu'ini ju'aye pa'iji, miñe peo do'ire.

¹¹ Jā jeteyo'je Jesupi capi:

“Mai cajei Lázaro caji'i. Caisiquēta'are sani ne sētoja'quē a'ē.”

¹² Caquēna, jā maca i ye'yacohua'ipi cahuē, ite:

“¿Ējaē, jaje caji'i cani co'yaja'quē api caye a'ni?”

¹³ Jesús cato jaje cani ju'iji caquē capi. Jaje caquēna, i ye'yacohua'ipi cuasani coa huēore caina caji cuasahuē. ¹⁴ Jā maca Jesupi yureta'a tiñarepa capi:

“Lázaro tsoe juji'i. ¹⁵ Sihuayë, de'oye jarote pa'ima'ëna juji'i. Jajepi ai de'oji. Mësaru ñani mësaru ire papi cajë yë'ëre cuasaja'cohua'ire. Sani ñañu'u.”

¹⁶ Ja maca Tomás Gemelo hue'equëpi i ja're ye'yecohua'ire capi:

“Jënajë'ë, maije i ja're coní sañu'u, te'e i ju'ina ju'ija'cohua'i.”

Ju'isicohua'ipi Huëiye Cui'ne Pa'iyë A'ë, Jesús

¹⁷ Tsoe Lázarote cuatro mu'seña tase'e pa'ina, Jesús ti'api. ¹⁸ Betania cato Jerusalén ja'yere paji'i, coa caya kilómetropi cui'ne yequë jopo kilómetro çosi macare. ¹⁹ Jai pai judío pai acohua'ipi Marta cui'ne Maríare do'i ñajë cui'ne johua'i maja'yëpi juquëna, oicohua'ini yëhuo huasoñu'u cajë daisicohua'ipi paë'ë. ²⁰ Ja maca Martapi Jesús daiji asani etani ite pëpasi'i caco saco'ë. María cato huë'e sa'nahuëre paco'ë. ²¹ Ja maca Martapi Jesure cao:

“Éjaë, më'ë ñnore pa'iquë pa'ito yë'ë a'yë ju'inë para'pi. ²² Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato asayë, Maija'quëpi më'ë señere isija'quë api.”

²³ Cacona, Jesupi capi:

“Më'ë a'yë cui'naëpi pani coja'quë api.”

²⁴ Caquëna, Martapi cao:

“Jaje pa'ijë'ë. Cui'naëpi pani coja'quë api, juni huesësicohua'i huëi maca tëji mu'serepa.”

²⁵ Cacona, Jesupi capi:

“Yë'ë a'ë, juni huesësicohua'i huëiye cui'ne pa'iyë. Yë'ëre ire papi caquë cuasaquë cato ju'isiquëje jare pa'ija'quë api. ²⁶ Cui'ne ja yë'ta'a huajëquë pa'i yë'ëre ire papi caquë cuasaquë cato ti ju'inë paja'quë api. ¿Iye yë'ë caye jaje pa'ire paji caco cuasaco, më'ë?”

²⁷ Caquëna, iopi cao:

“Jaje pa'ijë'ë, cuasayë, yë'ë. Cui'ne Éjaë, më'ë cato Cristore papi asayë, yë'ë.

Diusu mamaquëpi iye yejana daija'quë ca neosiquëpi daisiquë a'ë, më'ë.”

Lázarore Ta Sitona Jesús Oise'e

²⁸ Jaje se ca tëjini Marta io maja'yo María quë'rona sani cao, yahue:

“Ye'yaquë ñnore pa'i më'ëre daijaco caquë soiji.”

²⁹ Cacona, iti se asayeja'a Jesús quë'rona esa saco'ë, ite ñasi'i caco. ³⁰ Ja yë'ta'a Jesús pai daripërepa cacaye papi. Ja maca cato, Marta ite ti'asi macare paji'i. ³¹ Maríapi co'arepa huëni saiona, ñani judío paipi María huë'ere pa'ijë oima'o cajë yëhuocohua'ipi tasi daripëna sani osi'i caco saico cuasajë tuë'ë.

³² Ja maca María Jesús quë'rona sani do're ja'runi cao:

“Éjaë, ñnore më'ë pa'iquë pa'ito a'yë juni huesëye para'pi.”

³³ María ja're coní judío pai daisicohua'ipi oijëna, Jesupi jaohua'ire oi ëayerepa ñapi. Ñani i joyopi ca ëayerepa nëina, ³⁴ Jaohua'ire seji'i:

“¿Jerona ite tare'ni?”

Caquë seina, johua'ipi cahuë:

“Éjaë, dani ñajë'ë. Ñnona tahuë.”

³⁵ Ja maca Jesús oji'i. ³⁶ Oina, ñani judío paipi cahuë, ja maca:

“I ai oiquërepa paji'i. Ñajë'ë, i oiyere.”

³⁷ Yecohua'ipi cahuë:

“Ñama'quëre ñaquëre nesiquë api, iquë. ¿Jaje pa'ita'a cui'ne me yo'oquë Lázarore jujucaiyë paë'ni?”

Lázaro Huëise'e

³⁸ Cui'naëni co'arepa esa necati'ñerepa nëina, tasi daripë quë'rona tsio daji'i. Coje nesico paji'i. Pa'ioni jai quëna pëpi siosico paji'i. ³⁹ Pa'iona, Jesupi capi:

“Quëna përe hui'yo jëojë'ë.”

Caquëna, Marta ju'isiquë yo'jeopi cao:

“Éjaë, tsoe co'a seji cuasayë. Tsoe cuatro mu'seña pa'iji.”

⁴⁰ Cacona, Jesupi capi:

“Më'ėje pa'ioni cahuë care paji cuasani më'ë ñaja'coa'ë, Maija'quë de'oyerepa yo'okuëna case'e.”

⁴¹ Caëna, ja maca quëna pë hui'yo jeorena, Jesús ma'tëmo mëne ñaquë capi:

“De'oji, Ja'quë. Yë'ë cayë më'ëpi asacae'ë. ⁴² Yë'ë cato asayë, më'ë si'anë yë'ë cayë asaquë pa'iyë. Jajë pa'iquë-ta'are iye maca pa'icohua'i asa ja'ñere caquë cayë, më'ëpi yë'ëre jëjo daosiquë api cajë asare pajajë caquë.”

⁴³ Jajë se ca tëjini, ai tutu cuiipi:

“¿Lázaro etajë'è!”

⁴⁴ Caquëna, ju'isiquë pa'isiquëpi jëña, nëcañoa huesiquëpi, cui'ne tsiajé cañapi huesiquëpi etapi. Etaquëna, ja maca Jesupi capi:

“Joyecaijë'ë, saijaquë.”

Jesure Tseañu'u Cajë Yo'ose'e

(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Jajë iyere yo'ouna, Jesure jai pai judío pai ire papi cajë cuasahuë, María ja're coní daisicohua'ipi, iti Jesús yo'okuëna, ñasicohua'ipi. ⁴⁶ Jaohua'i acohua'ipi fariseo pai quë'rona sani ñajë quëahuë, Jesús yo'ose'ere. ⁴⁷ Ja maca fariseo paipi cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi ca tëji ëjaohua'i quë'rona tsi'sini cahuë:

“¿Me neja'cohua'i a'ni, jaëte? I cato jaiye pai yo'o ti'a ma'ñe yo'o iñoji, paire. ⁴⁸ Jajë pa'ina, maipi coa ñacohua'i pa'ito si'a paipi ise'ena asa huesëja'cohua'i pa'ini. Jajë yo'ojëna, yureta'a romano paipi dani Maija'quëre se huë'e cui'ne mai yeja ne huesoja'cohua'i pa'ini.”

⁴⁹ Cajëna, Caifás hue'equëpi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi ja ometëcahuë pa'iquëpi capi, jaohua'ire:

“Mësaru huesëjë cayë. ⁵⁰ Cui'ne ti asama'pë, te'i jucacati'ñe pa'i api, si'a pai do'ire ai jerepa si'a pai ju'iñe peoye, iye daripë pa'icohua'ire.”

⁵¹ Caifás cato ise'e ta'ñe jajë cayë papi.

Coa Maija'quë joyopi isiquëna, capi, ja ometëcahuë Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë sëte, Jesupi judío pai do'ire jucacaiye pa'iji, pa'i ja'ñere ca nëoquë.

⁵² Coa judío pa'ise'ere caquë jucacaiye pani cui'ne si'a hue'ña coa tiya huesësi-cohua'ire Diusu mamajëre. ⁵³ Jajë ja mu'sepi yureta'a judío pai ëjaohua'i Jesure huani jeone ca nëohuë.

⁵⁴ Jajë pa'ina, Jesús yureta'a si'a judío pai ñajëna, cui'ye papi. Paquë Judeapi etani Efraín daripëna saji'i, cuene yeja ja'ye maca pa'i daripëna. Jarona sani i ye'yacohua'i ja're pëapi.

⁵⁵ A'ri maña carapi, Egítopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë tsi'sini yo'o mu'seña. Jajë pa'ina, jai pai pa'i daripëna pa'icohua'i saë'ë, Jerusalénna si'sire tsoa toñere cajë. ⁵⁶ Jesure co'ejë cuë'ë. Jajë pa'ina, Maija'quë huë'ere pa'ijë sei'ë, yecohua'ire:

“¿Mësaru me cuasaye'ni? Daija'quë api fiestana, panita'a paja'quë api cuasaye cajë.”

⁵⁷ Fariseo pai cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cuañe nëohuë. Jesús pa'i hue'ñare asasicohua'i pani quëajë'ë, sani tseaja'quëre cajë.

Huëo Sëñepi Jesure Tsoacaise'e

(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

12 Seis mu'seña Egítopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'oye caraquëna, Jesupi Betaniana saji'i. Lázaro pa'i hue'ñana ju'isiquëni Jesupi ne co'yasiquë paji'i, jaë cato. ² Jarona Jesure ao cua'coni gohuë. Martapi ao huahuëco paco'ë. Lázaropi Jesús ja're coní mesare ñu'i aji'i. ³ Ja maca Maríapi huëo së ma'ña da'care dani Jesús quëona ja'ñeni io nañapi tëno cuënao. Jajë yo'ocona, si'a huë'e huëo sëñena timëo. Ja cato jai do'i ma'ña paji'i. ⁴ Ja maca Judas Iscariotepe Simón

mamaquëpi Jesús ye'yaquëpi, Jesure coso yehuoja'quëpi capi:

⁵“¿Me yo'oco iye huëo së ma'ña coa yecohua'ina se isico trecientos romano curiquë të'ña nema'o paco'ni, neni curi peocohua'ire cöcaija'cota'a?”

⁶Judas jaje cani curiquë peocohua'ini ai oi do'ire cama'ë paji'i. Co'amaña yahue imaquëpi capi. Jaje ipi curi aya topë paquë sëte, yahue imaquë paji'i, iona yecohua'ipi aya curire. ⁷Ja maca Jesupi ite capi:

“Coa ñajë'ë. Yë'ëre tã mu'se huëo së ja'ñere ne de'huaco yo'oco. ⁸Curi peocohua'ire si'anë mësarü ñajë paja'cohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre cato si'anë paye peosipi.”

Lázarore Sañope Case'e

⁹Jesús Betaniare pa'iji asani jai pai judío pai saë'ë, jaronä. Jesuse'ere ñañu'u cajë saiye pahuë. Lázarore ñañu'u, Jesús ju'isiquëni huëosiquëre cajë saë'ë.

¹⁰Cui'neje Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi Lázaroreje huani jeoñe pa'iji cahuë. ¹¹Judío paipi Lázaro do'ire Jesupi ire papi cajë cuasa do'ire, cui'ne iohua'ire jeoco do'ire jaje cahuë.

Jerusalénna Jesupi Cacase'e

(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹²Jai pai Jerusalénna saë'ë, Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'o mu'se tã'aëna. Se ñatasi mu'se Jesús daija'quë api, iye daripëna asani. ¹³Ja maca Jesús daina, sihuajë ja'o tëteni cuijë saë'ë. Jesure pëpañu'u cajë cuihuë:

“¡De'okuëre pa'ni, Diosu! ¡De'okuëre pa'ni, Ejaë mamirepa hue'equëpi daiquë! ¡De'okuëre pa'ni, Israel pai Ejaë!”

¹⁴Burrore tã'ani Jesús tui saji'i, toyase'e cayeje pa'ye japi caji ñeje:

¹⁵Ca'rama'o pa'ijë'ë.

Israel pai daripë

Më'ë Ejaërepa daiji, burroni ñu'i.

¹⁶Iye case'e i ye'yacohua'i asa tã'añe pahuë, du'ru macarepa cato. Jesús de'okuërepa de'osi maca ja maca yureta'a asahuë, si'aye Jesús ayere toyase'e paji'i cajë cui'ne jaje tëto saji'i, mai ña hue'ñana cuasajë.

¹⁷Jesús ja're pa'ijë Lázarore juquëna, tasiquëni huëoquë soiquëna, asasicohua'ipi yecohua'ire se quëahuë, iohua'i ñase'ere. ¹⁸Jaje pa'ina, Jesure sañope tã'ani pëpañu'u cajë saë'ë, pai yo'o tã'a ma'ñere yo'okuëna, asasi do'ire cajë. ¹⁹Ja maca fariseo paipi cahuë, iohua'i-jaja sa'ñe:

“Ñañe mësarü si'a pai ise'ere tuiye, yure cato ne tã'añe peoji.”

Griego Paipi Jesure Co'ese'e

²⁰Fiesta pa'i maca Maija'quë señu'u cajë Jerusalénna saicicohua'i ja're conigriego paije paë'ë. ²¹Pa'icohua'ipi jao-hua'ipi Filipena tsio dani Betsaida Galilea aquëna sejë cahuë:

“Ejaë, yëquë Jesure ñañe yëyë.”

²²Jaje cajëna, asani Felipepi sani Andrésni capi. Cani yureta'a cayaohua'i Jesure sani cahuë. ²³Cajëna, Jesupi ja maca capi:

“Tsoe tã'api, Maija'quë mamaquë de'okuërepa de'ojai maca. ²⁴Mësarute cayë, trigo capi yejana tømema'co pani jare te'e ca maca pa'io carajaicoa. Jaje pa'iquëta'are iti capi yejana tømëni junita'a jaiye quëicoa, iti ñëpi mëani. ²⁵I pa'yere ai oiquë cato coa ne huesoja'quë api. Jaje pa'iquëta'a iye yeja pa'yere coequë cato ne de'huaquë pa'iji, ti pani huesë ja'ñere. ²⁶Paipi yë'ëre necaiye yëni tuijë'ë, yë'ëre. Yë'ëre necaiquë cato, yë'ë pa'i hue'ñare conipai'ija'quë api. Paipi yë'ëre necaiquë pa'ito yë'ë ja'quëpi ite de'okuëre pa'ni caquë ñacaija'quë api.

Jesupi Quëaji, I Ju'i Ja'ñere

²⁷ Yure cato yë'ë ai oiyë. ¿Ja do'ire ja'quëre ñeje ca t̄i'añe pa'iquë? '¿Ja'quë huasojë'ë, yë'ëre yure t̄eto sai ja'ñere?' Jaje ca t̄i'añe peoji. Yë'ë cato jare caquë daisiquë a'ë. ²⁸ Ja'quë më'ë mamire jerepa de'o mami nejë'ë."

Ja maca asapi, ma'tëmopi yë'ose'e p̄isiquëna:

"Tsoe de'oquëre pare nehuë. Jaje pa'iquëta'are t̄ijupë de'oquëre pare ne cõsi'i."

²⁹ Iti maca nëcäjë asasicohua'ipi cahuë, mujuëpi p̄isiji. Cajëna, yecohua'ipi cahuë:

"Huiñaëpi ini cocare capi."

³⁰ Ja maca Jesupi capi:

"Yë'ëni caquë iye yë'o p̄isiye papi. Mësarü asa ja'ñere caquë iye yë'o p̄isipi. ³¹ Yure a'ë, iye yeja io yo'ose'e ña de'hua cuãño ja maca, cui'ne yurepi iye yeja cuãnequëje i tutu nejo cuãnosiquë pa'ija'quë api. ³² Yë'ëpi cruzuna mëa deo cuãnosí maca si'ahua'ire tsi'so saosi'i yë'ëse'ena paire."

³³ Ja quëayena paí asahuë, cruzuna ju'ija'quë a'ë caquë quëaye. ³⁴ Paipi asani sañope sehuohuë:

"Yëquë cato yequë toyapë ñacohua'i a'ë, Cristo ti ju'iñe peoji cayere. ¿Me yo'oquë më'ë Paí Mamaquë cruzuna ju'ija'quë a'ë caquë'ni? ¿Iquei'ni, Paí Mamaquë?"

³⁵ Ja maca Jesupi capi:

"Ja yë'ta'a mësarü ja're miañe pa'iji. Ja yë'ta'a miañe pa'i maca miañeja'a cu'ijë'ë, neañepi tsiõ daiona, merepa yo'oco'ni cajë ai cuasaye paçohua'i. Nea hue'ñaja'a cu'iquë cato i sai hue'ña huesëquë coa saiji. ³⁶ Miañe itire pare pa'iyë cajë asajë'ë, ja yë'ta'a mësarü ja're coní miacai pa'i macapi. Jaje pa'ijë yureta'a mia hue'ña pa'icohua'irepa ponëja'cohua'ipi."

Jaje ca t̄ejini Jesús sani catipi, iohua'ire.

Judío Paí Jesure Sehuoye Pase'e

³⁷ Jaiye Jesús paí yo'o t̄i'a ma'ñere yo'o iñosiquëta'are ire papi cajë cuasaye pahuë. ³⁸ Maija'quëre quëacaiquë Isaías ñeje toyaquë pa'ise'epi t̄i'a ja'ñepi pa'ina, pahuë asaye. Toyase'e cato caji: Ejaë ¿nepi yëquë quëase'e care payë cajë asare'ni?

¿Neni Diosu iño u'ni, i tutu?

³⁹ Jaje pa'ina, asa t̄i'añe pahuë. Yequeje Maija'quëre quëacaiquë Isaías toyapi, ñeje:

⁴⁰ Diosupi ñama'cohua'ire cui'na jëa joyo quë'iohua'ire nepi, Ñaco capi ña ma'ñe caquë, Cui'ne joyopi asa ma'ñe caquë, Cui'ne Maija'quëna ponëni juju cuãño-ma'cohua'ini caquë.

⁴¹ Iye cato Isaías capi, Jesús de'oquërepa pa'iyë ñasiquëpi. Jaje pa'ina, i ayere capi.

⁴² Jaje pa'iquëta'are jai paí judío paí Jesure ire papi cajë cuasahuë. Yecohua'i ëjaohua'ire paque cuasahuë, Jesure. Jaje pa'iquëta'are jai paí cuasajëna, quëaye pahuë, fariseo paíni ca'ra do'ire, paí tsi'si hue'ñapi eto sao ma'ñe cajë. ⁴³ Fariseo paí cato paípi iohua'ini de'ocohua'ire pa'ni cacaiyere yëcohua'i paë'ë. Maija'quëpi de'o'ji cayere coecohua'i paë'ë.

Jesús Casi Yë'opi Paí Yo'ose'e Ca De'huaye Pa'iji

⁴⁴ Jesús ai tutu capi:

"Yë'ëre ire papi caquë cuasaquë cato yë'ëse'ere asaye peoji. Yë'ë ja'quë yë'ëre jëjo daosiquëreje asaji. ⁴⁵ Yë'ëre ñaquëpi yë'ëre jëjo daosiquëreje ñaji. ⁴⁶ Yë'ëre ire papi cajë cuasasicohua'ipi nea hue'ñare pa'ima'pë pa'ijajë caquë mu'se miañeje pa'ipi yë'ë iye yejana daë'ë. ⁴⁷ Jaje pa'iquëta'are yë'ë caye asaquëta'a yë'ë cayeje yo'oma'quëre

yè'èpi nejoñe paja'quë a'ë. Yè'ë cato iye yejana daisiquë a'ë, iye yeja pa'icohua'ire huasosi'i caquë. ⁴⁸ Yè'ëre coequëpi cui'ne yè'ë caye asani cui'ne yo'oma'quë cato, tsoe paji, ite nejo ja'ñe. Yè'ë case'epi tēji mu'serepa paire nejo ja'ñe a'ë. ⁴⁹ Yè'ë cuasayepi huëoquë cama'ë pa'iyë. Yè'ë ja'quë yè'ëre jējo daosiquë cuañese'ere caquë ye'layë, i case'ejë pa'ye caquë asayë, yè'ë. ⁵⁰ Ja'quë cuañese'e cato ti pani huesë cocare pa'ë caquë asayë, yè'ë. Jaje pa'ina, yè'ë caye cato ja'quë cuañese'ejë pa'ye a'ë."

Ī Ye'yacohua'i Quëore Jesupi Tsoa Tose'e

13 Ja yè'ta'a Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'o mu'se tì'a-ma'ë te'le mu'se carapi. Jesupi tsoe asapi, jē'nērepa iye yeja pani tējini pēca ja'quë què'rona col'ie tì'ase'e. Si'anë Jesús cato ai oiquë paji'i, i tsecohua'ire iye yeja pa'icohua'ire. Jaje pa'ina, yure cato i ai oiyere pare ñnoquë yo'opi.

²⁻⁴ Huati cato Simón mamaquëna Judas Iscariote joyona tsoe co'aye cuasaye nepi. Jaje pa'ina, Jesure coso yehusosi'i cuasayere papi, i joyo. Jesús cato Diusu què'ropi daisiquë a'ë asaquëpi, cui'ne col'ija'quë a'ë Diusu què'rona asaquëpi paji'i. Cui'ne ja'quëpi yè'ëre ējaērepa pa'i ja'ñe tutu isipi asaquë paji'i. Jaje pa'ina, Jesús i ye'yacohua'i ao aijëna, conì ñu'i aiquëpi, huëni i emēje'e ju'icore dutani, i ju'ruhuëna toayapi sēapi. ⁵ Ja maca quëna de'huana oco doni i ye'yacohua'ire quëo tsoa huëopi. Tsoaquë i toaya ju'ruhuëna sēasicopi tēno cuenacaji'i.

⁶ Simón Pedro quëore tsoasi'i caquë yo'oquëna, ipi capi:

"¿Ējaë, mē'èpi yè'ë quëore tsoacasi'i caquë yo'oquë?"

⁷ Caquëna, Jesupi sehuopi:

"Yure mē'ë huesëyë, yè'ë caquë yo'oye. Pasiquëta'a jeteyo'je mē'ë asa tì'aja'quë a'ë."

⁸ Jaje caquëta'are Pedropi capi:

"Yè'ë quëo mē'èpi tsoacaiye peoji."

Caquëna, Jesupi capi:

"Yè'èpi mē'èni tsoa toçaima'quë pa'ito mē'ë yè'ë te'te aquë peoja'quë a'ë."

⁹ Caquëna, Simón Pedropi capi:

"Jaje pa'ito Ējaë, coa quëose'e tsoama'ë pa'ijë'ë. Yè'ëre jēñajë cui'ne siopējē tsoacajjē'ë."

¹⁰ Caquëna, Jesupi capi:

"Ja'a cuyasiquë cato coa nēcañoase'le tsoaquë api, si'aë de'oquë pa'ie sēte. Mēsaru cato sisi peocohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are si'ahua'i de'ocohua'ise'e pa'ie pañë."

¹¹ Si'aohua'i si'si peocohua'ise'e pa'ie pañë capi, ite coso yehuoja'quëque pa'ina, asaquë.

¹² Quëo ja'o tsoa tējini i emēje'e ju'icore suñani cui'naēpi mesana ja'runi capi:

"¿Mēsaru yè'ë caquë yo'ose'e asa tì'añe? ¹³ Mēsaru yè'ë Ējaēpi cui'ne ye'yaquë api, cani nuñerepa cayë, jaēre pani. ¹⁴ Yè'ë Ējaēpi cui'ne ye'yaquëpi mēsaru quëo tsoasiquëre sēte mēsaruje yecohua'i quëo ja'oñare tsoacaiye pa'iji.

¹⁵ Iye cato mēsaruni yo'o ñnoquë yo'ohuë. Jaje yo'ojë'ë, caquë yè'ë yo'ose'eje. ¹⁶ Nuñerepa mēsarute cayë. I jo'yaēpi i ējaēre tēto saisiquë peoji, cui'ne jējo dao cuañoquëje ite jējo daoquëre tēto saisiquë peoji. ¹⁷ Asa tì'ani yè'ë case'ejë pa'ye yo'ocohua'i pani sihuacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.

¹⁸ Mēsarute si'aohua'ire pare cama'ë pa'iyë, coa yè'ë sahua nēosiquëse'ere cayë. Toyase'e cayepi tì'añe pa'iji. Japi caji: 'Yè'ë ja're conì aiquëpi yè'ëre sañope yo'oquë ponëpi.' ¹⁹ Iye cato mēsarute cayë itipi tēto saina, ñani mēsarupi nuñerepa ire papi capi cajë yè'ëre asa ja'ñere caquë. ²⁰ Nuñerepa

cayë, mësarute. Yë'ë jëjo daoquëre si-huaquë de'oye yo'oquëpi yë'ëreje si-huaquë de'oye yo'osipi. Yë'ëre sihuaquë de'oye yo'oquëpi, yë'ëre jëjo daoquëreje sihuaquë de'oye yo'osipi."

**Judas Yo'oquë Yehuo
Ja'ñere Jesús Quëase'e**

(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

²¹Ja casi jeteyo'je Jesús i joyopi ca'ñerepa nëina, capi, si'aye tñarepa:

"Nuñerepa cayë. Mësaruru aquëpi yë'ëre yo'oquë yehuoja'quë api."

²²Ja maca i ye'yacohua'ipi sa'ñe io-hua'ija'a ña huëohuë, nepi yo'oja'cohua'ini cajë huesëjë. ²³I ye'yacohua'iquëpi Jesús i yëquëpi i yë'quë macare ñu'i aji'i, na'iquëna, a'ñere. ²⁴Aina, Simón Pedropi coa moñopi më'ëpi seni asajë'ë, nepi yo'oja'cohua'ini caquë'ni caquë yo'opi. ²⁵Yo'oquëna, ñani Jesuna tsio jani seji'i:

"¿Ëjaë, jequë a'ni, iti yo'oja'quë?"

²⁶Caquëna, ipi sehuopi:

"Panpë yë'ëpi sa'suni a'quë cato i pa'ija'quë api."

Jaje cani panpë ini sa'suni Judas Iscariotena aopi, Simón mamaquëna. ²⁷Jare panpë i maca tsoe huatijë Judas joyona cacapi. Ja maca Jesús capi ite:

"Më'ë yo'o ja'ñe pa'ito esa yo'ojë'ë."

²⁸Jaje catojë iti maca mesa ñu'icohua'ia asa tñ'añe pahüë, i caye. ²⁹Judaspi curiquë de'hua turupë paquëre sëte yecohua'ia cato cuasahuë, sani aore huerojaijë'ë fiesta yo'o ja'ñere caquë caji cuasahuë. Panita'a curiquë peocohua'ina sani isijë'ë caquë Jesús caji cuasahuë. ³⁰Panpë isisi jeteyo'je Judas etani saji'i. Ja maca cato tsoe ñami paji'i.

Huajëye Cuãnese'e

³¹Judas etani saisi maca Jesupi capi:

"Yure iñoñe pa'iji, Pai Mamaquë de'ouquërepa pa'iyë. Cui'ne Diusu de'ouquërepa pa'iyëje iñoja'quë api, ipi.

³²Maija'quë de'ouquërepa pa'iyere Pai Mamaquëpi iñoquë pa'ito, Maija'quëje mamaquë de'ouquërepa pa'iyere iñosipi. Esa iñoja'quë api. ³³Tsi dohuë, mësaruru ja're cõni tsoe pa'iyë paja'quë a'ë. Mësaruru yë'ëre co'eja'cohua'ia a'ë. Jaje pa'ina, jare judfo paire case'ëje mësarute cayë. Mësaruru yë'ë sai sito sani tñ'añe peoji. ³⁴Mësarute huajëye cuãñere isiyë, paire oicohua'ia pa'iyere yë'ë mësarute oiyeje. Cui'ne mësaruru yecohua'ire se oijë pa'ijë'ë, caquë. ³⁵Yecohua'ire mësaruru oicohua'ia pa'ito paipi mësarute yë'ë ye'yacohua'ire pa'ë cajë ñaja'cohua'ia a'ë."

**Pedro Coa Cosoquë
Ca Ja'ñere Jesupi Quëapi**

(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

³⁶Simón Pedropi Jesure capi:

"Ëjaë, ¿më'ë jerona sai caquë'ni?"

Caquëna, Jesupi sehuopi:

"Yë'ë sai huë'ña më'ë tuni tñ'añe peoji, yure cato. Jeteyo'je më'ë cato tuija'quë a'ë, yë'ëre."

³⁷Ja maca Pedropi capi:

"Ëjaë, ¿me yo'oquë yë'ë yure tuni tñ'añe peoquë'ni? Yë'ë cato tsoe cui'ñasiquëpi pa'iyë, më'ë do'ire yë'ëpi saicasi'ia caquë."

³⁸Caquëna, Jesupi sehuopi:

"¿Nuñerepa yë'ë do'ire më'ëpi saicaire pasi'ia caquë cui'ñasiquëpi pa'ia caquë? Nuñerepa cayë. Më'ëre ja yë'ta'a cura yë'ima'në më'ëpi toasoñe cosoja'quë a'ë, yë'ëre ñama'quë a'ë caquë."

Jesu Api, Maija'quë Quë'ro Tñ'a Ma'a

14 Ai co'a ju'ima'pë pa'ijë'ë. Diusuni necaiquë api cuasajë pa'ijë'ë. Cui'ne yë'ëreje necaiquë api cuasajë'ë. ²Ja'quë ma'tëmo huë'e cato jaiye pa'iji, pa'ia huë'ña. Jaje pa'ima'co pa'ito, yë'ëpi mësarute tsoe quëara'huë. Jaje pa'iyë sëte yure cato saiyë, mësaruru pa'ija'to ne de'huacasi'ia caquë. ³Saisiquëpi pa'i

hue'ña ne de'hua tējini ja maca co'i co-ja'quë a'ë, mësarute sasi'i caquë. Saëna, mësaruje yë'ë pa'i hue'ñare pa'ijajë caquë. ⁴Mësaru cato asayë, yë'ë sai hue'ña, cui'ne ite ma'aje asayë.

⁵Caquëna, Tomásipi capi:

“Ëjaë, yëquë huesëyë, më'ë sai hue'ña. ¿Me më'ë saija'a ma'aje asayë'ni?”

⁶Caquëna, Jesupi capi:

“Yë'ë a'ë, ma'a cui'ne yë'ë a'ë, nuñerepa cui'ne yë'ë a'ë, pa'iyë. Yë'ëja'a ti'añe pa'iji, ja'quëre. Peoji, yequëre ti'añe. ⁷Mësarupi yë'ëre ña ti'acohua'i pani ja'quëreje ña ti'ara'huë. Jaje pa'iquëta'are yure ite mësaru ña ti'añë, tsoe ite si'anë ñajë pa'icohua'i sëte.”

⁸Ja maca Felipepi capi:

“Ëjaë, yëquëre inoj'ë, më'ë ja'quëre. Coa ja mañase'e yëyë.”

⁹Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Felipe mësaru ja're coní yë'ë tsoe pa'iyë. ¿Jaje pa'iquëta'are më'ë cato yë'ëre ti ñama'quë a'ë? Yë'ëni ñajë ja'quëreje ña'ne pa'iji. Jaje pa'ito ¿Me yo'oquë më'ë ja'quëre inoj'ë caquë sequë'ni? ¹⁰¿Më'ë huesëquë yë'ëpi ja'quë ja're tsioni pa'iyë, pa'ina, ja'quëpi yë'ë ja're coní pa'iyë? ¿Cui'ne më'ë asama'ë pa'iquë ja pa'iyë? Yë'ë caye cato yë'ëse'e cuasayepi caye pañë. Yë'ë ja'quë yë'ëre pa'iquëpi i co'amaña yo'o'ji. ¹¹Pëca ja'quë ja're coní pa'ire paji cajë cuasaj'ë. Cui'ne ja'quëpi yë'ë ja're coní pa'iji cajë cuasaj'ë. Panita'a jare asa ti'añe panije yë'ë yo'oyena ñajë de'hue cuasaj'ë, care paji cajë. ¹²Nuñerepa mësarute cayë. Yë'ëre ire papi caquë cuasaquëpi, yë'ë yo'o co'amañaje, yo'oja'quë api. Yë'ëpi yë'ë ja'quë quë'róna saquëna, ja do'ire ai seña maca de'o co'amañaje yo'oja'quë api. ¹³Mësarupi yë'ë mamina cajë seto yë'ëpi yo'oja'quë a'ë. Mamaquëpi pëca ja'quë de'oquërepa pa'iyere inoja'quë caquë. ¹⁴Yë'ë mamina cajë sejëna,

yë'ëpi yo'oja'quë a'ë, si'aye mësaru yë'ë señe pa'ito.

De'o Joyore Jëjo Daoja'quë A'ë, Jesús Case'e

¹⁵Mësarupi yë'ëre oicohua'i pani yë'ë cuañese'ere sehuocaij'ë. ¹⁶Mësaru ja're si'anë pa'ija'quëre yequëre jëjo dao-jë'ë caquë ja'quëre sesi'i, mësarute co-cai cui'ne quëcoye necaija'quëre. ¹⁷Jaë cato nuñerepa ca joyo pa'ija'quë api. Iye yeja pai ja'ëte pa ti'añe peoji, ite ñama'cohua'i cui'ne ite asama'cohua'i. Jaje pa'iquëta'are mësaru cato asayë, ite. Cui'ne ipi mësaru ja're pa'iji. Pa'isiquëpi ti mësaru ja're pani huesë-ja'quë api. ¹⁸Mësarute te'ohua'ire jeo sani huesoye paja'quë a'ë. Cui'naëpi pani coja'quë a'ë, mësaru ja're coní. ¹⁹Ëa maca cato pai yë'ëre ña'ne paja'cohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are mësaru cato yë'ëre ñaja'cohua'i a'ë, yë'ë huajëquë pa'ina, mësaruje huajëcohua'i pa'ija'cohua'i sëte. ²⁰Ja mu'se mësaru yureta'a nuñerepa asaja'cohua'i a'ë, yë'ëpi ja'quë ja're coní pa'iyë. Pa'ina, mësarupi yë'ë ja're coní pa'iyë asaja'cohua'i a'ë. Cui'ne yë'ëpi mësaru ja're coní pa'iyë asaja'cohua'i a'ë. ²¹Ta'ñe asaquëpi cui'ne yë'ë cuañese'e sehuoquë yo'oquëpi, yë'ëre oiyë inoji. Jaje pa'ina, yë'ë ja'quëpi ite-je oija'quë api. Oina, yë'ëje ite oija'quë a'ë. Jaje oi yë'ëpi ina tsio dani yë'ëse'e inoja'quë a'ë.”

²²Judas Iscariote peoquëpi, yequë Judaspi capi:

“Ëjaë, ¿me yo'oquë yëquëna inoja'quë a'ni, më'ëse'ere. Me pa'ina, iye yeja paina më'ë pa'iyë inoma'ë pa'ija'quë a'ni?”

²³Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Yë'ëre oiquëpi yë'ë cuañese'e sehuoquë cui'ne yo'o'ji. Jaje yo'oquëni yë'ë ja'quëpi ite oija'quë api. Yë'ë ja'quëpi cui'ne yë'ëpi coní dani i ja're pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁴Yë'ëre oima'quëpi yë'ë

case'eje yo'oye pa'ji. Iye coca mäsaru yë'ë tse peoji. Yë'ëre jëjo daosiquë ja'quë tse a'ë.

²⁵ Mäsaru ja're ja yë'ta'a yë'ë pa'i maca si'aye cayë. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are de'o joyopi ja'quë yë'ë mami do'ire jëjo daoja'quë api. Jaëpi mäsarute cöcai cui'ne oicohua'i pa'ijëna, yëhuoja'quë api, si'aye ye'yaquë. Cui'ne si'aye yë'ë case'ere cuasa ñajaiñe necaija'quë api.

²⁷ De'oye pa'yere mäsarute isicani saiyë. Yë'ë de'oye pa'yere isiyë, mäsarute. Iye yeja pa'i de'oye pa'iyë a'ë cajë isiyëje pa'yere isima'ë pa'iyë. Ca'rama'pë pa'ijë'ë, cui'ne co'a ju'limal'pë pa'ijë'ë. ²⁸ Yë'ë ja'quë yë'ë jerepa pa'i quë'rona saiyë caquëna, mäsaru asani ai sihuara'huë, yë'ëre oicohua'irepa pani. Mäsaru tsoe asahuë, saisiquëpi cui'naëpi dani mäsaru ja're pasi'i caquëna. ²⁹ Iye cato cayë, jaje t'i'a ja'ñe pa'ina, itipi tëto saina, ñani care papi cajë yë'ëre cuasajajë caquë.

³⁰ Ai jaiye mäsaru ja're caye pañë. Yure cato tsoe daiji, iye yeja cuañequëpi. Yë'ëre meñe cuañeñe peoquëta'a yo'oji. ³¹ Jaje tëto saiyë pa'iji, ja'quëre yë'ë oiye paipi ñajajë caquë, cui'ne i cuañeñere yo'oji cajë ñajajë caquë. Huëijë'ë. Sañu'lu, tirona.

Cuiya'i Ñë Cui'ne Iti Capëa Pa'iyë

15 Cuiya'i ñëje pa'i a'ë, yë'ë. Yë'ë ja'quë api, iti ñacaiquëje pa'i api. ² Yë'ë capëa ipi të'ca tëte jëaquëpi quëima' capëa. Jaje yo'oquë quëi capëare pase'e nëoquë api, ai quëija'quë caquë. ³ Mäsaru cato tsoe de'oye jëo nëcosicohua'i a'ë, yë'ë iye coca quëa do'ipi. ⁴ Yë'ëna tsiosicohua'irepa si'anë pa'ijë'ë, mäsaru cato, yë'ë mäsaruna tsiose'e-je pa'ye. Iti capëse'e pani quëni t'i'añe peoji, iti ñëre pana tsiosicopi pa'iyë pani. Jaje cui'ne mäsaruje yë'ë ja're tsiosicohua'ipi pa'imal'pë pani quëni t'i'añe peoyë.

⁵ Yë'ë cato iti ñëre pa'ë. Mäsaru cato iti capëa'ë. Yë'ë ja're tsioni pa'ina, cui'ne yë'ëpi i ja're tsioni pa'iquëpi jaiye iti ca quëiñe pa'iji. Pa'ina, mäsaruse'e yo'o t'i'añe ti peoyë, yë'ë peoquëna. ⁶ Yë'ë ja're cöni pa'imal'quë cato nejo cuañequë api. Nejo cuañoni toa sua ja'ñe soquë capëa cuñeñeje pa'yere tsi'soni ëoja'quë api.

⁷ Mäsarupi yë'ë ja're tsiosicohua'ipi pa'ijë cui'ne yë'ë ye'yase'eje huñeyema'cohua'ipi, mäsaru yëyere secohua'i pa'ito, si'aye mäsaru señe isija'quë a'ë. ⁸ Mäsarupi jaiye de'o co'amaña quëiñeje pa'ye yo'ojëna, yë'ë ja'quëpi paini sihua cuañoji. Jaje de'oye yo'ocaijë yureta'a mäsarupi yë'ë ye'yacohua'irepa pa'iyë t'i'añë. ⁹ Yë'ë mäsarute oiye, yë'ëre ja'quë oiyeje pa'ye. Jaje pa'ina, yë'ë oiye pa'ijë'ë. ¹⁰ Yë'ë cuañese'ere sheuocaijë cui'ne yo'oni yë'ë oiye pa'iyë. Ja'quë cuañese'ere yë'ë sheuocai yo'oquëpi yë'ë ja'quë oiye pa'iyë, cui'neje.

¹¹ Jare quëahuë, mäsarute. Yë'ë ja're te'e sihuajë cui'ne sihuayepi timësicohua'i pa'ijajë caquë. ¹² Yë'ë cuañeñe cato iye a'ë: Oijë'ë, yecohua'ire, yë'ë mäsarute oise'eje pa'ye. ¹³ Cajeohua'ire oi do'ire te'i jucacaiye a'ë, ai oiye. Yequë peoji, ja jerepa pa'ye paire oiye. ¹⁴ Mäsaru yë'ë cajeohua'i a'ë, yë'ë cuañese'ere yo'oni. ¹⁵ Mäsarute jo'yao-hua'ire caye pañë. Te'e nuñerepa cajeohua'ire cayë, mäsarupi yë'ë inosi do'ire, yë'ë ja'quë yë'ëre case'ere si'aye huesëma'pë asa do'ire. Jo'yaë cato huesëquë api, i ëjaë caquë yo'oye. ¹⁶ Mäsarupi yë'ëre sahuani soima'pë paë'ë. Yë'ëpi mäsarute sahuani soihuë. Soini cui'ne cuañehuë, sani jaiye quëijë'ë caquë, ja quëiñepi ti pa'ija'quë caquë. Jaje jaiye quëicohua'ipi yë'ë do'ipi sejëna, ja'quëpi mäsaru se'se'ere si'aye isija'quë api. ¹⁷ Iye a'ë, mäsarute yë'ë cuañeñe: Sa'ñe oijë pa'ijë'ë.

Iye Yeja Paipi Jesure Coejë Cui'ne Jesús T̄s̄cohua'ire Coeye

¹⁸Iye yeja paipi m̄sarute coecohua'li pa'ito, ȳ'ère du'ru coese'ere cuasaj̄e oima'p̄e. ¹⁹M̄sarupi iye yeja acohua'li pa'ito m̄sarute otira'huë, iohua'li cajeohua'ire oiye'pi. Jaje pa'iquë'ta'are ȳ'è'pi m̄sarute iye yeja acohua'ini sahuani soisi do'ire m̄sarute coeȳe, iye yeja paipi, iye yeja acohua'li peo do'ire. ²⁰Ȳ'è m̄sarute case'ere cuasaj̄'è. 'Necaiquë cato ì j̄aère t̄eto saisiquë peoji.' Jaje pa'iȳe s̄ete ȳ'ère pani saño'pe yo'osicohua'li me m̄sarute saño'pe yo'oye pañe'ni cui'ne yo'oja'cohua'li a'è. Cui'ne ȳ'è ye'yayere sehuo-caisicohua'li panita'a m̄saru ye'yaye sehuoja'cohua'li a'è. ²¹Si'aye jaje yo'oja'cohua'li a'è, ȳ'è do'ire cui'ne ȳ'ère j̄ejo daosiquë hues̄e do'ire.

²²Ȳ'è dani cama'quë pa'ito jaohua'li do'i peocohua'li patira'huë. Jaje pa'iquë'ta'are yure cato iohua'li tayo yo'o do'ire ca de'hua t̄i'añe peoȳe. ²³Ȳ'ère coequë cato ja'quë're j̄e coeji. ²⁴Iohua'ique ñaj̄ena, pa' yo'o t̄i'a ma'ñere ȳ'è yo'oma'quë pa'ito saño'pe yo'o ja'ñe peocohua'li patira'huë. Jaje pa'iquë'ta'are yure cato ȳ'è yo'oquëna, ñahuë. Jaje ñasicohua'ita'a ȳ'ère cui'ne ja'quë're coeȳe. Ja do'ire do'i quë'iohua'li pa'iȳe. ²⁵Iye cato yo'oȳe, iohua'ina cuañe'ne toyase'epi t̄i'ajaquë caquë ñeina. Toyase'epi caji: 'Do'ij̄e peoquëni ȳ'ère coeȳe.'

²⁶Jaje pa'iquë'ta'are Maija'quë quë'ropi paire c̄ocaiquë're cui'ne nuñerepa yo'o joyore ȳ'è j̄ejo daoquë'pi, jaëpi ȳ'è ayere cacaija'quë api. ²⁷M̄saruj̄e ȳ'è ayere cacaija'cohua'li a'è, ȳ'è ja're c̄oni ai tsoe pa'isicohua'li s̄ete.

16 Ȳ'ère cuasayere ne hue'soma'p̄e m̄sarupi t̄a'ñe pajaj̄e caquë iye m̄sarute cahuë. ²Pa' tsi'si huë'ñapi m̄sarute eto saoja'cohua'li a'è. Jaje

yo'oj̄e m̄sarute huani j̄eaja'cohua'li a'è. Jaje yo'oj̄e Diusuni de'oye necaiȳe cuasaja'cohua'li a'è, huaicohua'ipi. ³Iye cato yo'oja'cohua'li a'è, ti ja'quë're cui'ne ȳ'è're j̄e asama'cohua'ipi. ⁴Iye cato m̄sarute caȳe, it̄i t̄i'asi maca ȳ'è case'ere cuasa ñajajaj̄e caquë. M̄saru ja're pa'li do'ire jaje caye pahuë, ja'a huëo maca.

De'o Joyo Yo'oye

⁵Jaje pa'iquë'ta'are yure cato saiye, ȳ'ère j̄ejo daosiquë ja're pasi'li caquë. M̄saru aquë'je ti te'ij̄e ȳ'ère seni asaye pa'ji, j̄erona m̄l'è saiquë'ni caquë. ⁶Coa ai j̄erepa oicohua'li de'o hues̄ehuë, iyere caëna. ⁷Nuñerepa m̄sarute caȳe. Ȳ'è'pi saquëna, j̄erepa de'oye pati'ñe pa'iohua'li a'è, m̄saru. Ȳ'è'pi saima'quë pa'ito, m̄sarute c̄ocai cui'ne sihua ëaye joyona necaiquë daiye peoji. Ȳ'è'pi saisiquë pani j̄ejo daoye pa'iji, ite. ⁸Ipi daisi maca quëaja'quë api, co'ayere pai yo'oȳe, caquë. Nuñerepa yo'oye pa'iji, quëasipi, cui'ne tayo yo'osicohua'ij̄e sai de'huaye pa'iji quëasipi. ⁹Ȳ'ère ire papi caj̄e cuasama' do'ire, tayo yo'ocohua'li pa'iȳe. ¹⁰Nuñerepa de'o ma'are iñoja'quë api, ȳ'è'pi ja'quë quë'rona saisi do'ire, ja maca m̄saru ȳ'ère ña'ne peoji. ¹¹Iye yeja cuañequë'pi ì tayo yo'o do'ire nejo cuañosiquë pa'li do'ire paipi asa t̄i'ajacohua'li a'è, Diusupi iohua'li tayo yo'o do'ire sai de'hua cuañe'ne pa'iji, ca ja'ñere ipi quëaquëna.

¹²Ja ȳ'ta'a jaiye m̄sarute caye paȳe. Jaje pa'iquë'ta'are yure cato m̄saru asa t̄i'añere peoȳe. ¹³Nuñerepa ca joyopi dani m̄sarute ye'yaja'quë api, si'aye nuñere pare. Coa ise'e cuasayere cama'è pasipi. Si'aye asase'ere casipi. Cui'ne m̄sarute quëasipi, yequë mu'se t̄eto sai ja'ñere. ¹⁴Ȳ'ère de'oquë're papi caja'quë api, ȳ'è t̄se ayere paquë'pi m̄sarute quëa iñoja'quë api. ¹⁵Si'aye ja'quë paye ȳ'è t̄se a'è. Jaje pa'ina,

cahuë. Yë'ë tsere de'o joyo cato paja'quë api. Jaje paquëpi yë'ë tsere mësarute se ññoja'quë api.

Sihuayere Tımë Cuãñoñe

¹⁶ Ëa maca cato, yë'ëre ññañe paja'-cohua'i a'ë, mësaru. Pasicohua'ita'a ai tsoe maca pani ññaña'cohua'i a'ë, yë'ëre. Ja'quë quë'rona sai'yë, yë'ë."

¹⁷ Ja maca i ye'yacohua'i acohua'ipi sa'ñe sei'ë, ñeje cajë:

"¿Me caquë jaje caquë'ni? Ëa maca cato yë'ëre ññañe paja'cohua'i a'ë, cui'ne yequëje caji ai tsoe maca pani ña coja'-cohua'i a'ë, yë'ëre. Ja'quë quë'rona saisi do'ire jaje pasipi caji. ¹⁸ ¿Iquere caquë jaje ëa maca caquë'ni? Jaje cato me asa ti'añe'ni huesëyë, i caye."

¹⁹ Jaje yo'ojë cajëna, Jesús cato asapi, ñohua'i seni asañu'u cajë yo'oye. Jaje pa'ina, capi:

"Mësarute cahuë, ëa maca cato yë'ëre ññañe paja'cohua'i a'ë, ai tsoe maca pani yë'ëre ña coja'cohua'i a'ë. ¿Ja case'ere mësaru sa'ñe sejë yo'ojë caye?

²⁰ Nuñerepa mësarute cayë. Mësaru airepa oija'cohua'i a'ë, cui'ne co'a ju'ijë pa'ija'cohua'i a'ë. Jaje pa'ijëta'are iye yeja pai cato sihuaja'cohua'i a'ë. Jaje oijë pa'isicohua'ita'are mësaru oise'epi yequë mu'se sihuaye ponëja'coa.

²¹ Nomioipi tsì coa huëosico pani ai yo'ocoa, tsitu'ure pa maca ti'aëna, a'si ju'io. Jaje yo'osicota'a tsihua'ë macare tël'ya dani a'sise'e huañeyecoa, huajë tsitu'upi iye yejare pa'ina, sihuaco.

²² Jaje cui'ne mësaruje ai yo'oja'cohua'i a'ë, yure cato. Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi co'ini mësarute ña coja'quë a'ë. Ja maca mësaru sihua huajëja'cohua'i a'ë. Ja mësaru sihuaye yecohua'ijë jioye ti peoji.

²³ Ja mu'se cato yë'ëre seni asaye ti peosipi. Nuñerepa mësarute cayë. Ja'quëpi mësarute isija'quë api, si'aye mësaru seña yë'ë mamipi cajë sejëna.

²⁴ Iye macaja'a mësaru yë'ë mamipi cajë seña pahuë, yureta'a sejë'ë. Sejëna, isija'quë api. Isiquëna, sihuaja'cohua'i a'ë.

Iye Yejare Ñese Quëcoye

²⁵ Mësarute cahuë. Iye coca pai yo'oye ayena conì cuëcucue ññaquë jaje casiquëta'are yequë mu'se ti'aja'coa, pai yo'oye ayena conì cuëcuema'ë caye, nuñerepa caja'quë a'ë, ja'quë ayere tiña asayerepa.

²⁶ Ja mu'se cato mësaru yë'ë mamipi cajë sejë'cohua'i a'ë. ²⁷ Tsoe ja'quëpi mësarute oi paji, mësarupi yë'ëre oi do'ire cui'ne mësarupi yë'ëre Diosu quë'ropi daisiquë api, cajë asa do'ire. ²⁸ Ja'quë quë'rore papi etani iye yejana daisiquë a'ë. Jaje pa'iquëta'are yure cato iye yejapi jeoni ja'quë quë'rona co'ija'quë a'ë."

²⁹ Ja maca i ye'yacohua'ipi cahuë:

"Yureta'a mël'ë tiñarepa cayë, yequena conì cuëcucue peoye. ³⁰ Yureta'a mël'ëre ñajë cui'ne asayë, si'aye ta'ñe asaquëre papi. Jaje pa'ini yecohua'ijë mël'ëre seni asañu'u cajë yo'oye peoji. Jaje pa'ina, mël'ëre Diosu quë'ropi daisiquë api cajë asayë, yëquë."

³¹ Cajëna, Jesupi capi:

"¿Jaje pa'ito yureta'a asa ti'are paye? ³² Tsoe ti'aji, iti yo'o maca. Yure iti macare pa'iyë, mësaru yë'ëre tel'ire jeoni pai ñape hua saija'cohua'i a'ë. Ja maca te'i pëaja'quë a'ë. Jaje pëasiquëta'a te'i pa'iyë paja'quë a'ë. Yë'ë ja'quëpi yë'ë ja're conì pa'ija'quë api. ³³ Iye cato cayë, mësarute yë'ë ja're conì pa'ijë ai yo'oye peoye de'oye pa'ijë'ë caquë. Iye yeja cato mësaru ai yo'oye pa'iji. Jaje pa'iquëta'are quëcoco'ia' pa'ijë'ë. Yë'ë je'quë iye yejare ñese quëcoquë paë'ë."

Jesús I Ye'yacohua'ire Secacaise'e

17 Jaje ca tējini Jesús ma'tëmona ññaquë capi:

"Ja'quë tsoe ti'api, iti yo'o maca. Mël'ë mamaquëre de'loquëre papi ñño-

caijj'ë, mël'ë mamaquëpi mël'ëreje de'oque're papi caquë ññoja'quëre. ²Mël'ëpi mël'ë mamaquëre iye yeja paire cuañequëre nehuë, mël'ë isicohua'ire ti pani huesëye isijaquë caquë. ³Mël'ëre te'li api Diosu asajë cui'ne mël'ë jëjo daosiquëre Jesucristore asaye a'ë, ti pani huesëye.

⁴Iye yejare pa'li mël'ëre de'oque're papi caquë ññoquë mël'ë cuañese'ere ne saohuë. ⁵Iye yeja peon'ë yël'ë mël'ë ja're pa'li de'oyere pare pase'eje pa'ye yure yël'ëre isi coj'ë, ja'quë.

⁶Iye yeja acohua'ini mël'ë yël'ëre sahuani isisicohua'ire yël'ëpi mël'ë pa'iyere ñnohuë. Mël'ë tsecohua'li pa'ë. Jaje pa'iohua'ini yël'ëna mël'ëpi isina, ñhua'ipi mël'ë cocare de'oye sehuojë yo'ohuë. ⁷Yure cato jaohua'li asayë, mël'ë tse a'ë cajë mël'ë yël'ëre isise'ere. ⁸Jaje pa'ina, de'oye sehuojë asahuë, mël'ë yël'ëre isisi coca. Asa t'are pahuë, mël'ë quë'ropi daisiquë api cajë, cui'ne mël'ëpi jëjo daosiquë api cajë asahuë.

⁹Jaohua'li do'ire caquë mël'ëre señë: Coa iye yeja acohua'ini caquë seña pañë. Mël'ë yël'ëre isisicohua'ini caquë señë, mël'ë tsecohua'ini. ¹⁰Yël'ë paye mël'ë tse a'ë, cui'ne mël'ë payepi yël'ë tse a'ë. Jaje pa'ina, yël'ë de'oyere jaohua'ipi ññoñë.

¹¹Yël'ë iye yejare pa'iyë paja'quë a'ë. Paquëta'are jaohua'ita'a iye yejare pa'ija'cohua'li a'ë. Yël'ë cato saiyë, mël'ë ja're pa'ija'quëpi. Ja'quë de'oque'repa jaohua'li mañare ñacaij'ë, mël'ë tutupi mël'ë yël'ëre isisicohua'ire, mël'ë cui'ne yël'ë coní pa'iyëje pa'ye tel'ije pa'iohua'li pa'ija'cohua'ire. ¹²Yël'ë iye yeja pa'li maca mël'ë tutupi de'oye ñaca'ë, ñhua'ire, mël'ë yël'ëre isisicohua'ire. Ñacaina, tel'ije ne huesëye papi, noni ne huesësiquëse'le ne huesëpi toyase'epi t'iaquëna.

¹³Yure cato mël'ë pa'li hue'ñana saiyë. Jaje pa'iquëta'are yël'ë ja yël'ta'a iye yejare pa'li do'ire cayë, iye coca, jaohua'ije yël'ë sihuayeje pa'ye sihuajajë caquë. ¹⁴Mël'ë cocare jaohua'ina isihuë. Isina,

iye yeja acohua'ipi ñhua'ire coeyë, iye yeja acohua'li peo do'ire. Yël'ëje iye yeja aquë peoyë. ¹⁵Iye yejapi jaohua'ire etoni saj'ë caquë seña pañë. Yël'ë cato seña, mël'ëpi ñacaina, huatipi josa yo'oye pajaquë caquë. ¹⁶Jaohua'li cato iye yeja acohua'li peoyë. Yël'ëje iye yeja aquë peoyë. ¹⁷Mël'ë tsecohua'irepa pa'ija'cohua'ire de'ocohua'ire pare nej'ë, mël'ë cocapi. Mël'ë coca cato nuñere pa'ë. ¹⁸Mël'ë yël'ëre iye yejana jëjo daose'ejë pa'ye cui'ne yël'ëje jaohua'ire iye yejana jëjo saoyë. ¹⁹Jaje pa'ina, jaohua'ini caquë yël'ëpi mël'ëna isiyë, jaohua'ije nuñerepa coca do'ipi mël'ëna isisicohua'li pa'ijë mël'ë yeyere yo'ojajë caquë.

²⁰Jaohua'ise'ere caquë secacaiye pañë, cui'ne ñhua'li quëajëna, jeteyo'je asani itire pa'ë cajë cuasaja'cohua'ireje caquë secacaiyë. ²¹Si'ahua'li jaohua'ije tel'ije pa'iohua'li pa'ijajë caquë seña, tel'ije pa'iohua'li maina tsioni pa'ijaquë caquë. Ja'quë, yël'ë cui'ne mël'ë coní tsioni tel'ije pa'iohua'li pa'iyëje pa'ye pa'ijajë jaohua'ije. Jaje tsiosicohua'ipi tel'ije pa'iohua'li pa'ijëna, iye yeja acohua'ipi ñajë mël'ëpi yël'ëre jëjo daopi cajë sehuoja'cohua'ire. ²²Jaohua'ire isihuë, de'oyere pare mël'ë yël'ëre isise'ere, tel'ije pa'iohua'li pa'ijajë caquë, mël'ë cui'ne yël'ë tel'ije pa'iohua'li pa'iyëje cui'ne pa'ijajë caquë. ²³Yël'ëpi ñhua'li ja're coní pasi'i. Pa'ina, mël'ëpi yël'ë ja're coní pa'ijë'ë. Pa'ina, ñhua'ipi tel'ije pa'iohua'irepa pa'ija'cohua'ire. Jaje pa'ijëna, iye yeja paipi, mël'ëpi yël'ëre jëjo daopi cajë asaja'cohua'li a'ë, mël'ëpi jaohua'ire yël'ëre oiyeje pa'ye oina ñajë.

²⁴Ja'quë mël'ëpi yël'ëre isihuë. Jaje pa'ina, mël'ëre seña, jaohua'ije yël'ë pa'li hue'ñare pa'ijajë caquë, pa'ijë mël'ë yël'ëre de'oyerepa isise'ere ñajajë. Yël'ëre mël'ë cato ai oiquë a'ë, ja yël'ta'a yeja de'huama'ñëpi. ²⁵Yël'ë ja'quë nuñerepa yo'oque, mël'ëre iye yeja pai asa t'iañë

pañë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato më'ère asayë icohua'ijë më'lë jëjo daosiquë api cajë asayë, yë'ère. ²⁶ Yë'ëpi ñnohuë, më'lë pa'iyë jaohua'ire. Ja yë'ta'api ñnoquë pasi'i, ai jerepa tiña. Jaje ñnoquëna, më'lë yë'ère oiyepi iohua'ini pa'ljaquë pa'ina, yë'ëpi iohua'i ja're conï pasi'i."

Jesure Tseani Sase'e

(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 Iye ca tējini jeteyo'je Jesús saji'i, i ye'yacohua'i ja're conï Cedrón a'ri tsiaya je te'tena. Jarote a'ri tsio paji'i. Jarona Jesús i ye'yacohua'i ja're conï cacapi. ² Judasje, coso yehuoja'quë-jë jaro ñaquë paji'i. Jarona Jesús si'anë i ye'yacohua'i ja're tsi'si hue'ña paji'i. ³ Pa'ina, Judas iti ñaquë sëte iti hue'ñana sa ti'api, soldado pai ja're, cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i jëjo daocohua'i ja're, cui'ne fariseo pai jëjo daocohua'i ja're. Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'i jëjo daocohua'i cato Maija'quë huë'e ñacai soldado pai paë'ë. Si'aohua'i huajo cui'ñasicohua'ire papi daë'ë, toa tsëopëana cui'ne soquë pena tsëosicohua'ipi. ⁴ Jesupi iohua'i yo'o ja'ñe asaquë du'ru sani iohua'ire seji'i:

“¿Neni co'eye'ni?”

⁵ Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Jesús Nazaret aquëni co'eyë.”

Cajëna, Jesupi sehuaquë capi:

“Yë'ë i a'ë.”

Judasje iohua'i ja're conï paji'i. ⁶ Jaje caquëna, asani co'ye jëa saoni yejana tata omehuë. ⁷ Ja maca Jesús tijupë seji'i, iohua'ire cahuë:

“¿Neni co'eye'ni?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Jesús Nazaret aquëni co'eyë.”

⁸ Cajëna, Jesús capi, iohua'ire:

“Tsoe mësarupi asahuë. Yë'ë i a'ë.

Yë'ëni co'eye sëte jaohua'ire josa yo'oma'pë pa'ijë'ë, iohua'ise'e saijajë.”

⁹ Jaje Jesús case'e ti'api, i case'e cato caji:

“Më'ë yë'ère isisicohua'ire ne huesoye pahuë, te'ireje.” ¹⁰ Ja maca Simón Pedropi i hua'ti dutani ëja të'hui cajorose'e tëto huatopi. I tëtosisiquë cato Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre necaiquë paji'i. I mami cato Malco hue'equë paji'i.

¹¹ Jaje yo'okuëna, Jesupi Pedrore capi:

“Hua'tire io ju'i hue'ñana jua nëojë'ë. Iye jare jaje ai yo'oye pa'iji, yë'ë ja'quëpi isito.”

Maija'quë Huë'e Ñacaicohua'i Ëjaërepa Quë'rona Ëjaë Jesure Sase'e

(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

¹² Ja maca soldado pai cui'ne iohua'i ëjaë conï, cui'ne judío pai soldado conï Jesure tseani huehuë. ¹³ Ja jeteyo'je Anás huë'ena sahuë. Anás mamacorepa do'ire Caifás cato Anás huau paji'i. Jaëpi ja tëcahuë cato Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë paji'i. ¹⁴ Jare iquë Caifáspi ca nëopi, judío paire te'i mai aquëpi jucaaiye pa'iji, si'a judío pai do'ire.

Pedropi Jesure Ñama'quë A'ë Case'e

(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro cui'ne yequë i ye'yequë conï tuë'ë, Jesure. Jesús ye'yaquë cato Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë ñaquë paji'i. Jaje pa'i do'ire cacapi, Jesús ja're conï, ëjaë huë'e hue'se daripëna. ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are Pedrose'e hue'se eta sa'rona pëapi. Jaje pëaëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë ñaquëpi Jesús ye'yaquëpi etani eta sa'ro ñacore coca canï Pedrore copi, sa'nahuëna. ¹⁷ Ja maca eta sa'ro ñacopi Pedrore secolë:

“¿Më'ë i ye'yacohua'i aquë pa'ima'quë?”

Seona, Pedropi capi:

“Pajë'ë, yequë a'ë.”

¹⁸ Ai sësëye sëte, jo'yaohua'i cui'ne policia pai conï jeca dani suani toa nehüë. Neni jarote ñulijë sësëquëna, cuijë

paë'ë. Pedroje jarote paji'i, sësëquëna, cuiquë.

**Maija'quë Huë'e Ñacaicohua'i
Ëjaëpi Jesure Sese'e**

(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi Jesure së huëopi, jecohua'i a'ni, më'ë ye'yacohua'i caquë, cui'ne iquere më'ë ye'yaquë paquë'ni caquë seji'i. ²⁰ Seina, Jesupi capi:

“Si'a pai asajëna, yë'ë cato casiquë a'ë. Si'anë pai tsi'si sitona ye'yaquë pa'isiquë a'ë. Cui'ne Maija'quë huë'ena ye'yaquë pa'isiquë a'ë, judío pai tsi'si hue'ñana. Yë'ë cato yo'osiquë a'ë, yahue yo'oma'ë pa'isiquë a'ë. ²¹ ¿Me yo'oquë yë'ëre seni asaquë'ni? Seni asajë'ë, yë'ë caquëna, asasicohua'ini, jaohua'ipi quëajajë yë'ë case'e. Jaohua'ipi asayë, yë'ë case'e si'aye.”

²² Jaje Jesús ca maca Maija'quë huë'e ñacai policiapi iti maca nëcaquëpi tsiana tëttoquë capi:

“¿Jaje io Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre sañope sehuocoa?”

²³ Caquëna, Jesupi capi:

“Quëajë'ë. ¿Iquere yë'ë co'aye care'ni? ¿Yë'ë case'epi de'oye pa'ito me yo'oquë tët'caquë'ni, yë'ëre?”

²⁴ Ja maca Anáspi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë Caifás quë'rona sësiquëni jëjo saopi.

**Pedropi Jesure Ñama'quë
A'ë, Ca Çose'e**

(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵ Pedro jaje yo'o maca cato toare cui nëcapi. Nëcaquëna, ite cahuë:

“¿Më'ëje i yeyacohua'i aquë pa'ima'quë?”

Cajëna, Pedropi cosoquë capi:

“Pajë'ë. Ñama'quë a'ë, ite.”

²⁶ Ja maca Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre necaicohua'i aquëpi seji'i,

Pedro cajoro tëto tëasiquë, do'iquëpi ñeje caquë:

“¿Më'ëje pa'ini yë'ë ñasiquëta'a jeto tsió?”

²⁷ Caquëna, Pedropi tijupë cosopi. Coso macarepa curaje yëji'i.

Pilato Ña Hue'ñare Jesús Pa'ise'e

(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸ Ja maca Caifás huë'epi Jesure Pilato huë'ena sahuë. Ja maca cato ñata tóme huesë maca paji'i. Judío cato cacama'pë pa'ë huë'e, si'si neñere coejë, iohua'ipi jarona cacasicohua'i pani Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë añere para'huë. ²⁹ Jaje pa'ina, Pilatopi etani iohua'ire capi:

“¿Ique do'ire iquëre sañope caye'ni?”

³⁰ Caquëna, iohua'ipi sehuohuë. Do'i quë'i peoto yëquë më'ë quë'rona daye para'huë.

³¹ Ja maca Pilatopi capi:

“Sajë'ë, iquëre. Sani mësarú cuañese'e pa'ieje do'i quë'i pa'ito yo'ojë'ë.”

Caquëna, judío paipi cahuë:

“Jaje pa'iquëta'are yëquë judío pai cato paire huani jëone cuañëne ti peoyë.”

³² Jaje yo'ojëna, Jesús i ju'i ja'ñe ca nëose'e t'ipi. ³³ Pilato cui'naëpi i huë'ena cacani Jesure soini seji'i:

“¿Më'ë judío pai ëjaëre paë?”

³⁴ Caquëna, Jesupi capi:

“¿Më'ëse'e cuasaquë caquë, panita'a yecohua'ipi carena, caquë?”

³⁵ Caquëna, Pilatopi sehuopi:

“¿Judíoje ñani yë'ë cato? Më'ë paipi cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi yë'ëna dani isihuë, më'ëre ja do'ire cayë. ¿Iquere yo'o u'ni?”

³⁶ Caquëna, Jesupi sehuopi:

“Iye jeja yë'ë cuañe hue'ña peoji. Iye jeja yë'ë quë'ro pa'ito, yë'ë t'e'te pa'icohua'ipi uihua'ahuë, yë'ëpi judío paini tse'a cuañone pajajë cajë. Yë'ë cuañe hue'ña peoji, iño.”

³⁷ J̄a maca Pilatopi capi:

“Jaje pa'ito judío pai éjaë, më'ë.”

Caquëna, Jesupi capi:

“Pai éjaë'ë, më'ë cayeje. Peosiquëpi pai de'oni yë'ë cato iye yejana daisiquë a'ë, nuñerepa cocare casi'i caquë. Nuñerepa cocare sehuocaicohua'ipi yë'ë caye asacaiyë.”

Jesure Huani J̄eñe

(Mt 27.15-31; Mr 15.6-20; Lc 23.13-25)

³⁸ Caquëna, Pilatopi capi:

“¿Ique a'ni, nuñerepa?”

Jaje seni t̄ejini, Pilato t̄ijupë pai ja're coca casi'i caquë, etani capi:

“I co'aye yo'ose'e yë'ë t̄i'ama'ë pa'iyë, iquëre. ³⁹ Mësaru cato Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'o mu'seña t̄seasicohua'ire te'ire etocohua'i a'ë. ¿Jaje pa'iyë s̄ete mësaru neni etoye yëye'ni? ¿Judío pai éjaëni etoye?”

⁴⁰ Jaje ca maca si'a pai cui coreña:

“¡Jaëre cato etoye peoji! Barrabásni eto saojë'ë.”

Iquë Barrabás cato co'amaña yahue i-maquë paji'i.

19 Jaje cajëna, asani Pilatopi Jesure si'sejë'ë caëna, si'sehuë. ² Soldado pai Jesure miupi maro t̄eosiscopi siopëna puahuë. Cui'ne nea maja'i ju'i care Jesure suñacaë'ë. ³ J̄a jeteyo'je i quë'rona tsiojaijë cahuë:

“¡Judío pai éjaëre pa'ë, më'ë!”

Jaje cajë tsiana t̄ë'cahuë.

⁴ T̄ijupë Pilato eta con̄i capi:

“Asajë'ë. Iquë co'aye yo'ose'e t̄i'ama'ë pa'iyë. Cui'naëni mësaru quë'rona da con̄ë, do'i peoquë api cajë ñajajë caquë.”

⁵ Jesupi miu maro pu'i cui'ne nea maja'i ju'i ca ju'i etaquëna, j̄a maca Pilatopi capi:

“¡Ñajë'ë. Ñnore pa'iji, iquë!”

⁶ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i éjao-hua'i cui'ne policia pai ñani cuihuë:

“¡Queñe pa'iji. Queñe pa'iji!”

Jaje cuijëna, Pilatopi capi:

“Sani quejë'ë, mësarupi. Yë'ë cato t̄i'añe pahuë, i co'aye yo'ose'e.”

⁷ Caquëna, judío paipi sehuohuë:

“Yëquë cuañese'e payë. Jaje pa'ina, yëquë cuañese'ejë ju'liñe pa'iji, Diusu mamaquë a'ë casi do'ire.”

⁸ J̄are Pilato asani ai jerepa ca'rapí.

⁹ J̄a maca cui'naëpi huë'ena cacani seji'i, Jesure:

“¿Jero aquë a'ni, më'ë caquë?”

Seina, Jesús ti sehuoma'ë paji'i, te'o macareje.

¹⁰ J̄a maca Pilato capi:

“¿Yë'ëre sehuocaiye paquë? ¿Huesëquë cui'ne yë'ëpi më'ëre queja'a tutu cui'ne më'ëre eto sao tutujë paye?”

¹¹ Caquëna, Jesupi capi:

“Diusupi më'ëre ja tutu isima'quë pa'ito më'ë yë'ëre yo'o t̄i'añe ti peo-ra'pi. Jaje pa'ina, yë'ëre t̄seani më'ëna isisiquëpi më'ë jerepa jai do'i paji, tayo do'ire.”

¹² J̄are j̄a macapi Pilato cato Jesure eto sao huasosi'i caquë co'epi. Co'equëta'are judío paipi jerepa cuihuë, ñeje:

“Jaëni eto saokuë pani César cajei peo-ja'quë a'ë, më'ë. ¡Pai éjaëre pa'ë caquë yo'oquë cato César te sañope yo'oquë api!”

¹³ J̄a maca Pilato iyere asani Jesure hue'sena etoni pai yo'ose'e ne de'huaquë ña de'hua hue'ñana ja'rupi, hebreo pai coca cato Gabata hue'yo hue'ñana. Jaje cani cayë, “Quënapí nesico”. ¹⁴ J̄a yë'ta'a Egíptopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'o mu'se t̄i'añe pa maca mu'se joporepa pa'ina, yo'ohuë, te'e mu'se caraquëna. J̄a maca judío paire Pilatopi capi:

“¡Iquë mësaru éjaërepa pajë'ë!”

¹⁵ Jaje caquëna, iohua'ipi cahuë:

“¡Ju'ijaquë, ju'ijaquë! ¡Queñe pa'iji!”

Cajëna, Pilatopi capi:

“¿Yë'ëpi mësaru éjaëre queja'quë a'ni, jaje ca ja'ñe?”

Caquëna, Maija'quë huë'e ñacaico-hua'li ëjaohua'ipi cahuë, ite:

“Yequë ëjaëre pare peoyë. Coa Césarse'e yëquë ëjaë pa'iji.”

¹⁶ Jaje ca tējini Pilatopi Jesure io-hua'ina isipi quejajë caquë. Isina, io-hua'ipi sahuë.

Jesure Queñe

(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

¹⁷ Jesús jaropi etani ite queja'a sarahua çani saji'i, pai siopë tara hue'e hue'ñana hebreo pai coca cato Gólgota hue'yo hue'ñana. ¹⁸ Jarona ite quehuë. Yecohua'ire cayaohua'ire i ja're çoni quehuë. Jesuni jopore pana nëcojë yecohua'ini i ëja te'tena cui'ne i ari te'tena nëcohuë. ¹⁹ Pilatopi cuañepi cruzu ëmëje'ena: JESÚS NAZARET AQUË JUDÍO PAI ËJAËPI toyasicore deojë'ë caquë. ²⁰ Jaje toyasicore jai pai judío pai ñahuë, Jesure que sitopi pai daripë ja'yere pa'i do'ire. Toyasico cato paji'i, hebreo coca, griego coca, cui'ne latín coca. ²¹ Jaje pa'ina, Maija'quë huë'e ñacaicohua'li ëjaohua'li judío paipi cahuë, Pilatore:

“Toyama'ë pa'ijë'ë ‘Judío pai ëjaëpi’ caquë coa toyajë'ë, ñeje, ‘Judío pai ëjaë'ë caquë api.’ Jare toyajë'ë.”

²² Cajëna, Pilatopi sehuopi:

“Yë'ë toya huesosico cato jaje pa'iji. Yequë ponañe peoji.”

²³ Ite quesí jeteyo'je soldado paipi Jesús ju'li çare ini cajese'e pa'i caña huahuehuë, pai ñape cui'na ja'yese'e. Cui'ne camisajë i'ë, itena te'opi tsoa ca pa'iyë sëte, ²⁴ sa'ñe iohua'li cahuë:

“Nanë ye'saye pañu'u, coa iti de'hue nesiquëpi iote paja'quëre.”

Jaje cajë yo'o maca tsoe ti'api, toyase'e ñeje cayepi:

“Yë'ë ju'li çare pai ñape huahuehuë. Nepi paja'cohua'li a'ni, cajë.” Jaje soldado pai yo'ohuë, iti case'je pa'ye.

²⁵ Cruz yë'quë macare Jesús pëca ja'co cui'ne io maja'yo, cui'ne Cleofas nëjo María, cui'ne yequë María Magdalena pa'ë. ²⁶ Pa'ijëna, pëca ja'core Jesús ñani, cui'ne i ai oi ye'yaquë pa'isiquëpi io yë'quë macare nëcaquëna, ñani capi:

“Nomío jaë api, më'ë mamaquë.”

²⁷ Ja jeteyo'je i ye'yaquëre capi:

“Jao, më'ë ja'co.”

Jare iti casi macapi i ye'yaquëpi i huë'ena sai sapi, iote.

Jesús Ju'ise'e

(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸ Ja jeteyo'je Jesús tsoe si'aye ne saose'e sëte toyase'e cayepi ti'ajaquë caquë capi:

“Oco ëaji.”

²⁹ Jarote o'sa çono timësicopi ñucolë. Ñu'iona, ja maca ca'cona saëni soquë tarapëna huëni i yë'opona ucujaquë cajë yo'ojëna. ³⁰ Jesupi o'sa cuiya'li çonore ucupi. Uçuni capi:

“Si'aye ti'api, yureta'a.”

Jaje caní meñe siopë ne meni, juni huesëpi.

Jesús Coripa Quë'rona Soldadopí Totase'e

³¹ Ja yë'ta'a Egítopi Israel pai etajë pa'ise'ere cuasajë yo'o mu'se ti'ama'ë paji'i. Ja mu'se cato huajë mu'se paji'i. Jaje pa'i do'ire co'aye cruzure ju'isicohua'ipi dete ma'ñe cajë Pilatore sei'ë, quesicohua'ire quëñase'e të'ca jë'yeni ti'ona sajjajë cajë. ³² Ja maca soldado paipi sani du'ru aquëre pani quëña të'ca jë'yehuë, cui'ne yequëreje të'ca jë'yehuë, Jesús ja're quesicohua'ire. ³³ Jaje yo'oni Jesús quë'rona sa tsiojajë ñajëna, tsoe ju'isiquë paji'i. Pa'ina, ña ju-jani quëña të'ca jë'yeye pahüë.

³⁴ Jaje pa'iquëta'are soldadopí uiyopi totapi. Coripana totaquëna, tsie cui'ne oco etapi. ³⁵ Iye quëaquë cato iti ñasiquëpi quëaji cui'ne nuñerepa

caji. Nuñerepa quëaji ití asasiquëpi, mësasureje care paji cajë asajajë caquë. ³⁶Iye cato yo'ohuë, ñeje toyase'epi tì'a-jaquë cajë, itipi caji: "I quëña tè'ca jè'y-eye paja'cohua'i a'ë." ³⁷Yequë huë'ña toyase'epi caji: "Iohua'i a'si nesiquëni ñaja'cohua'i a'ë."

Jesure Tase'e

(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸Ja jeteyo'je José, Arimatea aquëpi Pilatore sani Jesús capë tasi'i caquë seji'i. José cato judío paini ca'raquë Jesure yahurepa tuiquë paji'i. Jaje pa'ipi seji'i, Pilatore Jesús capë sani tasi'i caquë. Caquëna, Pilatopi de'oji sajë'ë. Caëna, sani Jesús capë ini sapi. ³⁹Cui'ne Nicodemoje saji'i, treinta kilos mirra cui'ne aloes co'mese'ere saquë. Jajë cato Jesure ñami sani coca casiquë paji'i. ⁴⁰Jaje José cui'ne Nicodemo coní saiscohua'ipi Jesús capëre ini iohua'i sase'e huëo sënëpi cañana neni tunahuë, ju'isiquëre. Taja'quëre judío pai yo'oyepi yo'ohuë, jaje yo'ocohua'i sëte. ⁴¹Jesure quë sito ja'yere tsio paji'i. Pa'ina, ja tsiore paji'i, huajë quë'isi coje paire tãma'coje. ⁴²Pa'ina, ja cojena Jesure tãhuë, ja'ye maca pa'icona. Ja maca cato judío pai huajë mu'se tsoe tì'a huëopi.

Jesús Ju'isiquëpi Huëiye

(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 Du'ru co'amaña ne mu'se ñata maca ja neaquëna, María Magdalenapi saco'ë, tasi daripëna. Saio ñacona, daripë siosicopi jai quëna pë hui'yosico paji'i. ²Ja maca Simón Pedro quë'rona cui'ne Jesús ai oiquërepa pa'isiquë quë'rona huë'huëni cao:

"Ejaë capë tsoe sahuë, daripë pa'isicore. Huesëyë, jero sa'na nehuë."

³Jaje cacona, Pedro cui'ne yequë i ye'yaquë coní daripë quë'rona ñañu'u cajë saë'ë. ⁴Cayahua'i te'e

co'arepa huë'huëjë saë'ë. Te'i ai jerepa huë'huësiquëpi du'ru tì'api, tasi daripëna. Pedropi jeteyo'je tì'api. ⁵Du'ru tì'ani në meni ñaquëna, coa ite huëni oasi cañase'e paji'i. Cacani ñañeta'a papi. ⁶Paquëna, Simón Pedropi jeteyo'je daisiquëpi daripëna cacapi. Jajë cui'ne ñapi, ite huëni oasi cañase'e pa'ina. ⁷Cui'ne yequeje ñapi, Jesús siopë tunasi capi tirona iose'ere tunani yequë caña uima'tona oasicopi pa'iona. ⁸Ja maca cui'ne du'ru daripëna tì'asiquëje cacani ití yo'ose'e ñaquë nuñerepa asapi, ití yo'ose'e. ⁹Jesucristo ju'isiquëpi huëi ja'ñere case'ere ja yë'ta'a toyase'e caye asa tì'ama'cohua'i sëte. ¹⁰Jaje ña tējini i ye'yacohua'i co'ihuë, huë'ena.

Jesupi María Magdalenana Ñaise'e

(Mr 16.9-11)

¹¹Jaje pa'liquëta'are María cato huë'sena pëa nēcani oi nēcao, daripë yë'quë macapi. Ja oio se në meni ñao daripë sa'nahuëna. ¹²Ñacopi ñao, cayahua'i poja'i ju'i caña suñasicohua'ipi, Jesús capë pa'i sitore paljëna, te'i quëo pa'i sitore pa'ina, yequëpi siopë pa'i sitore ñu'ina. ¹³Ja maca huiñaohua'ipi iote se'i'ë:

"¿Nomio, iquere oico'ni?"

Cajëna, iopi sehuo:

"Yë'ë Ejaëni sahuë. Ja do'ire oiyë. Huesëyë, jero sa'na sani nehuë."

¹⁴Jaje se ca tōco, se ponëco Jesure ñao, ití macare nēcaquëna. Ñacota'a Jesupi cuasaye pao. ¹⁵Ja maca Jesupi iote seji'i:

"¿Nomio, iquere oico'ni? ¿Neni co'eco'ni?"

Caquëna, ití maca tsio ñaquë api cuasaco cao:

"Ejaë, mē'ëpi sasiquë pani quëajë'ë, mē'ë ne sito. Quëaëna, yë'ëpi ite sasi'i."

¹⁶Ja maca Jesupi capi, iote:

"¡María!"

Caquëna, iopi ponëni cao, hebreo cocapi:

“¡Raboni!” Jaje caye cato cao, ye'yaquë.

¹⁷ Jā maca Jesupi capi:

“Tseama'o, ñu'ijë'ë. Jā yë'ta'a ja'quë quë'ro saima'quë a'ë. Jaje pa'iquëta'are sani quëajë'ë, yë'lë yo'je tsire. Pëca ja'quë quë'rona cui'ne mai Diusu quë'rona saiyë.”

¹⁸ Caquëna, ja maca María Magdale-napi sani i ye'yaquë pa'isicohua'ire quëao. Èjaëni ñahuë, caco. Ipi jaje quëa-jë'ë, caëna, cayë, cao.

Jesupi I Ye'yacohua'ina Ñaise'e

(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49)

¹⁹ Jare jā mu'se du'ru co'amaña ne mu'se ñami pa'i maca i ye'yacohua'ipi tu'rihuëna judío paini ca'rajë cacani eta sa'ro siosicohua'ipi paë'ë. Pa'ijëna, Jesupi iohua'i jopona ñaiquë pëpaquë capi:

“De'oye pa'ijë'ë.”

²⁰ Jā se ca tējini i jëña cui'ne i coripa iñopi. Jā maca Èjaëre papi cuasajë sihuahuë. ²¹ Jā maca cui'naëpi Jesús ca copi:

“De'oye pa'ijë'ë, mësarū. Ja'quë yë'ëre jëjo daose'eje cui'ne yë'ëje mësaruteje jëjo saoyë.”

²² Jaje cani sēcopi iohua'ina, sēcoquë capi:

“De'o joyore pare pajë'ë. ²³ Mësarupi saï de'huacaicohua'ini iohua'i tayo yo'ose'e saï de'huacaiye pa'iji. Mësarū saï de'huacaima'cohua'ini iohua'i tayo yo'ose'e saï de'huacaiye peoji.”

Tomáspi Jesús Huëisiquëre Ñase'e

²⁴ Tomás Jesús doce soisicohua'i aquëpi cui'ne yequë mami Gemelo hue'equëpi Jesús ñai maca peopi. Peoquëna, yecohua'ise'e paë'ë.

²⁵ Peoquëna, ñasicohua'ipi Jesús ye'yacohua'ipi quëahuë, Èjaëni yëquë ñahuë cajë. Cajëna, Tomáspi capi:

“Yë'ëpi i jëtë quëna ñaca cojena cui'ne i coripa ui cojena yë'lë jëtëpi sani ñama'lë pani ire papi caye paja'quë a'ë.”

²⁶ Ocho mu'seña tëto saisi maca i ye'yacohua'ipi huë'ëna ts'i'sicohua'ipi paë'ë. Pa'ijëna, jarote Tomásje cōni paji'i, yure cato. Jā maca Jesús ñaiipi, eta sa'noa siose'epi pa'iquëta'are. Jā maca pëpaquë capi:

“De'oye pa'ijë'ë.”

²⁷ Jā maca capi, Tomásre:

“Më'lë jëtëpi iñona sa'ijë'ë. Sa'i ña-jë'ë, yë'ë jëñare. Më'lë jëtëre dajë'ë. Dani yë'lë coripa ui cojena sa'ijë'ë, tsoerepa jëa coema'ë pa'ija'quë nuñere pa'ë caquë asaja'quë.”

²⁸ Jā maca Tomáspi sehuopi:

“Yë'lë jëjaë cui'ne yë'lë Diusu!”

²⁹ Caquëna, Jesupi capi:

“Tomás yureta'a asare payë, më'lë yë'ëre ñasi do'ire. Sihuayë, yë'ëre ñama'cohua'ipi coa quëayena asani nuñere pa'ë cajë cuasacohua'ire.”

Me Neja'copi Iye Toya Pëpë Pa'ico'ni

³⁰ Jesús jaiye yo'opi i ye'yacohua'i ña-jëna, pai yo'o tī'a ma'ñere jā yo'ose'e toya pëpëna si'aye toyase'e peoji. ³¹ Jaje pa'iquëta'are iye cato mësarupi Jesure ire papi Cristo huasoquë api, cajë cui'ne Diusu mamaquëre papi cajë asani ti pa'iyere tī'ajajë cajë toyase'e a'ë.

Jesupi Siete I Ye'yacohua'ina Ñaise'e

21 Jā jeteyo'je Jesús tijupë i ye'yacohua'ina ñaiipi, Tiberias jaira tët'tëpana. Ñaini ñeje yo'opi: ² Simón Pedropi cui'ne Tomás Gemelo hue'equë cui'ne Natanael Caná yeja Galilea aquë cui'ne Zebedeo mamajë cui'ne cayao-hua'i Jesús ye'yacohua'i cōni paë'ë.

³ Pa'ijëna, Pedropi capi:

“Hua'ire sani nesi'i.”

Caquëna, yecohua'ijë cahuë:

“Yëquëje më'lë ja're sañu'u.”

Cani saë'ë, te'e i ja're coni yohuëna aya mëni. Ja ñami hua'ire neñe pahuë. ⁴Ñata tome maca Jesús tsiaya tē'tē-pare nēcapi, i ye'yacohua'ipi huesēhuë, iquei'ni cajë. ⁵Ja maca capi, Jesupi:

“¿Tsīdohuë, hua'i neñe pare?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Pahuë, neñe.”

⁶Ja maca Jesús capi:

“Yohuë ëja te'tena hua'i yo'ecore jeo dëoj'ë. Ja maca mësaru neja'cohua'i a'ë.”

Caëna, i case'eye jeo dëohuë. Jeo dëorena, hua'ipi timëni dëquëcona, naë ti'añe pahuë. ⁷Ja maca Jesús ai yëquëpi Pedrore capi:

“¡Mai Èjaëre papi!”

Jaje ca macarepa asayepi Simón Pedropi i ëmëje ju'icore se suñani sa duji'i, tsiayana. ⁸Yecohua'i cato yohuëja'a tsio daë'ë, mejahuëna, hua'i yo'erë naëjë. Coa cien metro paji'i, tē'tēpa ti'añe. ⁹Yejana titani tumajë ti'ahuë, tsoe toa suasicopi pa'ina. Cui'ne hua'i, pan paji'i, toa ëmëje'na tuñase'epi. ¹⁰Ja maca Jesupi capi:

“Dajë'ë, hua'ire mësaru nesicohua'ini.”

¹¹Simón Pedropi yohuëna aya mëni hua'i yo'ecore cutihuëre pana naë mapi, mejahuëna hua'i timësoni. Ciento cincuenta y tres hua'ire nehuë. Jaje pa'iquëta'are hua'i yo'erë tēiye pao. ¹²Ja maca Jesupi capi:

“Dani hua'i aijë'ë.”

Te'ijë ite iquei'ni, më'ë caquë señe papi. Si'aohua'i Èjaëre papi cajë asahuë.

¹³Ja jeteyo'je Jesupi panpë ini hua'quequë aopi si'aohua'ire, cui'ne hua'irejë hua'quequë aopi.

¹⁴Iye cato toasoñe aco paji'i, iohua'i ite ñase'e ju'isiquëpi huëisiquëre.

Simón Pedrore Jesús Case'e

¹⁵Ao ani tējisi jeteyo'je Jesupi seji'i, Pedrore ñeje:

“Simón Jonás mamaquë, ¿iye jerepa më'ë yë'ëre oiquë?”

Caquëna, Pedropi sehuopi:

“Jaje pa'ijë'ë, Èjaë. Më'ëpi tsoe asayë, yë'ë më'ëre oiye.”

Caquëna, Jesupi capi:

“Jaje pa'ito yë'ë yëi ñamare de'oye ñacaijë'ë.”

¹⁶Tijupë seni copi, cayaye acore:

“Simón Jonás mamaquë, ¿yë'ëre oiquë?”

Caquëna, Pedropi sehuopi:

“Jaje pa'iji, Èjaë. Më'ëpi tsoe asayë, yë'ë më'ëre oiye.”

Caquëna, Jesupi capi:

“Jaje pa'ito yë'ë yëi ñamare ñacaijë'ë.”

¹⁷Toasoñe acore seji'i:

“Simón Jonás Mamaquë, ¿yë'ëre më'ë yëquë?” Ja maca Pedro oi tsia nepi, toasoñe acore yëquë më'ë yë'ëre oiquë caquëna. Ja maca sehuopi Pedro:

“Èjaë, më'ëpi si'aye asayë, yë'ë më'ëre oiye.”

Ja maca Jesupi capi:

“Yë'ë yëi ñamare de'oye ñacaijë'ë.”

¹⁸Nuñerepa më'ëre cayë, ai posërepa pa'i maca, më'ëse'e caña suñani më'ë yë hue'ñana sai pa'isiquë a'ë. Jaje pa'iquëta'are ai huñou de'osi maca coa jëtëre nëocaina, yequëpi suñacaija'quë api. Ja maca më'ë saiye yëma'tona saja'quë apl.”

¹⁹Jaje Jesús cani capi: Pedro ju'iñepi Maija'quë de'oquërepa pa'iye iñocai ja'ñere quëaquë. Ja jeteyo'je capi:

“Tuijë'ë, yë'ëre.”

Jesús Oiquërepa

²⁰Co'iquë Pedro ñaquëna, i ai oiquëre papi Jesure tuji'i, Jesure tseama'në ao ai maca ja'ye ñu'i, “Èjaë, ¿nepi coso yehuoja'cohua'i a'ni?” caquë seisiquëpi. ²¹Pedropi ñani Jesure seji'i:

“¿Èjaë, iquëreta'a me yo'oye pa'ija'coa'ni?”

²²Caquëna, Jesupi capi:

“Yë'ë co'i macaja'a huajëquë iquë pa'ijaquë caquë pa'ito ¿iquepi më'ëre co'acquë'ni? Më'ë cato yë'ëni tuijë'ë.”

²³ Jā maca iye case'ere Jesús oiquërepa sehuosicohua'i jupëpi asahuë. Asani cuasahuë, iquë cato ju'iñe paja'quë api. Jaje Jesús cato ju'iñe paja'quë api caye papi. I cato capi: “¿Yë'ë co'i macaja'a huajëquë pa'ijaquë caquë pa'ito iquepi më'ëre co'acquë'ni?”

²⁴ Iye coca toyaquë cato i oiquëpi toyayë, nuñerepa cocare quëaquë. Jaje pa'ina, nuñerepa cocare caji cajë asayë.

²⁵ Jesús yo'ose'e jaiye pa'iji, pa'iquë-ta'are toyaye pañë. I yo'ose'e ñape toy-añu'u cajë yo'ocohua'i pani toya saoye peoji, si'a yeja maca toya pëpi timë hue-sotoje. Jā yë'ta'api toyaye pati'ñe pa'io. Ca tējihuë. Jaje pa'ijaquë.

LOS HECHOS

Maija'quë I Joyore İsisi'i Ca Nöose'e

1 Yë'ë cajei Teofilo, yë'ë du'ru macarepa toya pëpëna si'aye Jesuja'a macarepa yo'o huëoquë yo'ose'e cui'ne i ye'yase'e, cui'ne i ma'tëmona sai macaja'a yo'ose'e si'aye toyahuë. ²Ja yë'ta'a ma'tëmo saima'në i jëjo saocohua'ire jo'ya sahuani de'o joyo coçaiyepi iohua'i yo'o ja'ne quëaëña. ³Cui'ne ju'isiquëpi huajëquërepa pa'iji cajë ñajajë caquë ja'në pa'ise'eje pa'irepa pani ñnoquë cuarenta mu'seña ñaiquë Diusu cuãne te'tere quëaëña, jaohua'ire.

⁴Ja yë'ta'a Jesús i jëjo saocohua'i ja're pa'i caëña:

“Jerusalénpı saima'pë utejë'ë, ja'quë mësarute isisi'i ca nöose'ere yë'ë quëase'ere. ⁵Juan cato ocopi dopi. Jaje pa'iquëta'are a'ri maña se ñata sao mu'seña mësaru cato de'o joyore pani do cuãñoja'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, oco doyeje pa'ye.”

⁶Jesús quë'rona tsi'sijani Jesure se'i'ë ñeje:

“Ëjaë, ¿më'ë yurepi Israel pai ëjaëre necaija'quë a'ë, yëquëre de'oye cuãneja'quëre?”

Cajëna, Jesupi sehüoëña:

⁷“Ja cato pai asaye peoye a'ë. Coa ja'quëse'e neñe pa'iji. Jaje pa'ina, mësaru iti neja'a mu'se cui'ne ti yo'oja'a tëcahuëje asaye peoji. ⁸Jaje pa'iquëta'are de'o joyopi mësaruna dani pa'i maca tutu isi cuãñoni Jerusalén, Judea yeja, Samaria yeja, coa si'a yeja pa'icohua'ire quëacaija'cohua'i a'ë, yë'ë yo'ose'e ayere.”

⁹Ja se ca tējini ñajë nëcajëna, Jesús ma'tëmona sa cuãñoëña. Sa cuãño-quëna, sirioipi ite peo huë'ñarepa tsio dani hueso. ¹⁰Ja yë'ta'a Jesús ma'të-

mona mëñere ñajë nëcajëna, peo huë'ña pa'isicohua'ipi caya ëmëohua'i poja'i ju'i caña ju'icohua'ipi ñaini caëña, iohua'ire:

¹¹“Galilea pai ¿me yo'ojë ma'tëmore ñajë nëcaye'ni? Iquë Jesús mësaru ja're pa'isiquëpi yure ma'tëmo sa cuãñosiquë cui'naëpi co'ija'quë api, mësaru ñajëna, saise'eje pa'ye.”

Judas Pa'isi Sa'rona Matiaspi Tsiojaise'e

¹²Ja maca Jesús jëjo saocohua'i Olivos ai cutihuëpi te'e kilómetro sani Jerusalénna co'ireña, jaohua'i cato saë'ë, huajë mu'se ja ja'ye cu'iyepa pa'iji, cuãnese'e ja'ye. ¹³Ja maca pai daripëna ti'ani iohua'i huero pëani pa'i huë'e ëmëje'e tu'rihuëna mëni pëareña. İti pëasicohua'i cato pa'iyë: Pedro, Juan, Jacobo, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Alfeo mamaquë Jacobo, Simón yequë mami hue'yosiquë Zelote, cui'ne Jacobo mamaquë Judas. ¹⁴Si'aohua'i jaohua'i Jesús yo'je tsi ja're, cui'ne Jesús pëca ja'co María ja're çoni, cui'ne yequë nomiohua'i ja're çoni te'e cuasayepi si'anë Maija'quëre se'nu'u cajë tsi'sijë pa'ë.

¹⁵Ciento veinte sehuosicohua'i pa'icohua'ipi ja mu'seña te'e macana tsi'sirena, Pedropi jopore pana huëni nëcani caëña, ñeje:

¹⁶“Maija'quë do'ijë, Jesure tseaco-hua'ire sai saquë Judas yo'o ja'ñere Maija'quë joyopi Davidre du'ru quëaëña. Quëaquëna, toyapi. Ja toyase'e, Maija'quë joyo case'e ti'añe paji'i. ¹⁷Judas cato mai aquë paji'i. Cui'ne mai neñe ayere ço nequë paji'i. ¹⁸Jaje pa'iquëta'a, co'aye yo'o do'ire saisi curiquëpi yejare huerohuë. Jaje pa'iquëta'are Judas cato siopëja'a meñe tomeni ëtatu'u joquëna, si'aye ëta mea etaëna, juquëna. ¹⁹Ja yo'ose'ere Jerusalén pa'icohua'ipi asani iti tsiore hue'yohuë, tsie tsio. İo-

hua'i cocarepa cato Acéldama hue'y-oreña. ²⁰ Jaje pa'ina, Salmos toya pëpë caji:

I pa'isi huë'e jeocosi huë'e pa'ija'coa, Pëa coma'a huë'e.

Cui'ne caji, yequeje:

I yo'ora'ase'ere yequëpi yo'oye pa'iji.

²¹ De'oji. Maipi iye macare payë, Jesús mai ja're pa'i macapi, mai ja're si'anë pa'icohua'ire Jesure Juan oco do macapi cui'ne i ma'tëmo mëi macana mai ja're pa'icohua'ire. ²² Jaje pa'ina, de'oji, jaohua'i aquëni te'ire maire tsoja'quëre neñe. Nerena, jaëpi mai ja're coní te'le Jesús ju'isiquëpi huëji'i, quëaja'quëre.”

²³ Casi maca co'ejë cayaohua'ire ti'areña, José Barsabás cui'ne Matias. Josépi yequë mami Justo hue'equë paji'i. ²⁴⁻²⁵ Ti'ani Maija'quëre ñeje sei'ë:

“Ja'quë, më'ëpi pai cuasaye ta'ñe asaquë a'ë. Yëquëre iñoj'ë, zjequë a'ni, më'ë jo'ya nesiquërepa më'ë jëjo saokuërepa Judas co'aye yo'oquë ne huesësiquë nera'ase'e neja'quë?”

²⁶ Seni tējini neñañu'u cajë yo'ojëna, Matiasna Jesús jëjo saokuë pa'iye tompë. Tomeina, jare iti macapi, Jesús once jëjo saocohua'i ja're coní pa'iquë ponëpi.

Maija'quë Joyo Daise'e

2 Judío pai fiesta Pentecostés mu'se ti'asi maca si'aohua'i sehuosicohua'i te'le macana tsi'sini paë'ë. ² Pa'ijëna, cuasama'tore papi jai tutu jupë písico jutayeje pa'yerepa ma'tëmopi písico jutaëña. Jutani iti písiyepi si'a huë'e timëëña, iohua'i pa'i hue'ña. ³ Ja maca pai ñapere toa corohuëaje pa'yepi iohua'i siopëana ñai nëcareña. ⁴ Ja maca yureta'a si'aohua'i de'o joyopi tímësi-cohua'i pateña. Pa'ijë joyo necaina, yequë pai cocapi careña.

⁵ Ja mu'seña Judío pai si'a hue'ña pa'icohua'ipi Jerusalénna tsi'sicohua'ipi pateña, de'oye yo'o paipi. ⁶ Pa'icohua'ipi

tutu písiyeye pa'yere asani tsi'sireña, iti pisi hue'ñana. Tsi'sini asareña, iohua'i cocapi, sehuosicohua'ipi cajëna. Asajë ¿merepa jaje caye'ni? cuasahuë. ⁷ Jaje cuasajë asa quëquëjë ai co'a ju'ijë sa'ñe cahuë:

“¿Si'aohua'i icohua'i Galilea paita'a pai ñape cocapi caye'ni? ⁸ ¿Me neni pai ñape cocare papi cajëna, asaye'ni? ⁹ Iye maca pa'iyë, Partia pai, Elam pai, Media pai, Mesopotamia pai, Judea pai, Capadocia pai, Ponto pai, cui'ne Asia yeja pai, pa'iyë. ¹⁰ Pa'iyë cui'ne Frigia pai, Panfilia pai, Egipto pai, cui'ne Cirene quë'ro Libia paije pa'iyë. Pa'iyë, cui'ne romano paije, coa dani pa'icohua'ijë judío pairepa cui'ne judío pai yo'oye coa se ye'yesicohua'ijë pa'iyë. ¹¹ Pa'iyë, cui'ne Creta pai cui'ne Arabia paije si'aohua'i pa'icohua'ipi asahuë, Maija'quë de'oyerepa yo'oyere pai ñape cocapi cajëna.”

¹² Si'aohua'i quëquë huesësi-cohua'i paë'ë, jerepa yeque cuasaye peoyerepa. Jaje pa'ijë sa'ñe sei'ë:

“¿Iquere pare quëaquë'ni, iye yo'oyere?”

¹³ Cajëna, yecohua'ipi cue'cuejë careña:

“Jaohua'i cato da huesoquëna, yo'ojë cayë.”

Pedro Caye Jaohua'ire

¹⁴ Cajëna, ja maca Jesús jëjo saocohua'i aquë Pedropi yecohua'i i cajeohua'i once pa'iohua'i ja're coní huëni nëcani tutu capi, ñeje:

“Judío pai cui'ne si'aohua'i Jerusalén pa'icohua'i asajë'ë. Iye mësarujë yë'ë caquëna, de'oye asajë'ë. ¹⁵ Icohua'i daquëna yo'ojë cama'pë pa'iyë, mësarucuasayeje pa'ye, yurena nueve pa'ito me cuepeye'ni. ¹⁶ Iye cato coa ai jerepa Maija'quë caye quëacaiquë Joel caquë pa'ise'epi ti'acquë yo'oquëna cayë. I case'e cato caji:

¹⁷ Tēji mu'señarepa yē'ē joyore p̄aina isi-
j̄a'quē a'ē caji, Maija'quē.

Isina, mēsaru mamajē ěmēohua'i cui'ne
nomiohua'i yē'ē ayere caji'cohua'i
a'ē,

Posēohua'ipi c̄aima'pēta'a c̄ani ñañeje
pa'ye ñañena, quēasi'i.

Cui'ne aiohua'i huēo hue'ñaja'a ñañena,
quēasi'i.

¹⁸ Ja mu'seña yē'ē jo'yaohua'i ěmēo-
hua'ina cui'ne nomiohua'ina yē'ē
joyore isisi'i.

Isiquēna, yē'ē ayere quēacohua'i pa'ija'-
cohua'i a'ē.

¹⁹ Cui'ne ma'tēmopi p̄ai ti ña ma'ñere
ĩñoñe pa'ija'coa,

Cui'ne yejare ĩñosi'i, tsiepi, toapi, cui'ne
toa picopi,

²⁰ Ēsē miama'quē de'oja'quē api,
Cui'ne ñañeje tsieje pa'i de'oja'quē api,
Iye cato mai Ējaērepa ja daima'nē pa'i
ja'ñe a'ē.

Ī dai mu'serepa cato ěja mu'serepa
cui'ne de'o mu'serepa pasipi.

²¹ Ja mu'seña si'aohua'i yē'ēre secohua'i
t̄i'aja'cohua'i a'ē, huaso cuañosico-
hua'i pa'iyē.

Toyapi, Joel.

²² Israel p̄ai asajē'ē, yē'ē caquēna.
Mēsarupi tsoe asayē, Jesús Nazaret aquē
p̄ai paji'i. Pa'ina, Maija'quēpi mēsaru ña
hue'ñana ĩrepa pa'iyē ĩñopi. ĩñoquē Je-
suj̄a'a Maija'quēpi p̄ai yo'o t̄i'a ma'ñere
cui'ne jaiye de'oyere pare yo'o ĩñopi.

²³ Jaje pa'ita'are Maija'quē tsoe jaje
yo'osi'i cuasa nēose'ejē pa'ye, mēsaruna
ite tseani quēni huani jeohuē, co'aco-
hua'i jēñaja'a. ²⁴ Jaje huani jeosicohua'i-
ta'are Maija'quēpi ju'iñe huese'ere peo
hue'ña nejoni huajēquēre huēopi, je ĩ
pa'ima'quēni ju'iñepi meñe quēco pa-
co'ni. ²⁵ P̄ai ějaērepa David Jesús ayere
caquē capi, ñeje:

Ējaēpi yē'ē t̄iñare pare pa'ina, ise'ere
si'anē ñahuē.

Īpi yē'ē ěja te'tere pa'ito, yē'ere si'aye
co'aye pa'inije ne taoñe peoji.

²⁶ Jaje pa'ina, ai sihuayē, yē'ē joyopi, si-
huaquē yē'ē yē'opopi jējēñē.

Mē'ēpi ñacaina, quēcoquē pēa huajē-
ja'quē a'ē.

²⁷ Jare mē'ēpi yē'ere tasi daripēna jeo-
ma'ē pa'ijaquē a'ē.

Cui'ne yē'ē mē'ē de'o jo'yaē capē
ja'ju tiya huesēyeje paja'coa, mē'ēpi
ēsequēna.

²⁸ Mē'ēpi yē'ere ĩñoñuē, pa'i ma'are
pare,

Cui'ne mē'ē ja're cōni pa'i ai sihuaja'quē
a'ē, yē'ē.

Jaje capi, David, Jesús ca ja'ñe.

²⁹ Israel p̄ai asajē'ē, David mai ñe-
cuē tsoe juquēna, tajē pa'ahuē'ē. Yureje
ite tajē pa'isicoje hui'yoma'copi pa'ico.

³⁰ Israel p̄ai ějaērepa David cato Mai-
ja'quēre quēacaiquē paji'i. Jaje pa'ipi as-
api, Maija'quē care paquēpi ca nēose'ere
ĩ tsēcāpē aquēni Maija'quēpi Israel p̄ai
ějaēre pare necai ja'ñere, ĩ meñe na-
jeini. ³¹ Jaje pa'ina, David ñaquē cayeje
pa'yere capi, Cristo huēi ja'ñere. Īo
case'e cato caji: 'tasi daripēre ui huesēye
paja'quē api,' cui'ne 'ĩ capēje ja'ju
tiya huesēye paja'coa,' capi. ³² Jaje
pa'iyē sēte Maija'quēpi Jesure jare
David casiquēni huēopi, huajēquēre. Ja
yo'ose'e yēquēpi ñasicohua'i a'ē. ³³ Jaje
pa'ina, Maija'quēpi Jesure ĩ ěja te'te
ñu'ija'quēre nepi, jerepa pa'ire pare.

Jaje neina, pēca ja'quēni de'o joyore
pare ĩsi cuañopi ĩ ca nēosiquēre ĩsi
cuañoni ĩpi yure p̄ai ñapere huahue-
caji'i, huahuecaiyere jare yure mēsaru
ñajē cui'ne asahuē capi. ³⁴ Jaje pa'ina,
Davidpi ma'tēmo mēiñe papi. Jaje pa'iyē
sēte capi:

Ējaēpi yē'ē Ējaēre capi:

'Ja'rujē'ē, yē'ē ěja te'tena,

³⁵ Yē'ēpi mē'ere sañope yo'ocohua'ire
mē'ē quēo huē'ehuēna jējo oa sao
macaja'a.'

³⁶ Jaje pa'ina, Jesús mësaru quenì huani jeocosiquère Diusupi Èjaère pare Cristo huasoquère nepi. Iyere cato Israel paì asaye pa'iji."

³⁷ Jaje Pedro caquëna, asani joyore papi ai co'a ju'ijë oijë Pedrore cui'ne i ca-jeohua'ire once pa'iohua'ireje sei'ë, ñeje cajë:

"¿Yëquë yure me neja'cohua'i a'ni, Maija'quë do'ijë?"

³⁸ Sejëna, Pedro capi:

"Mësaru tayò yo'ose'ere saì to cuañoñe canì cui'ne de'ò joyore isija'quë canì mësaru ja'në cuasase'ere jeonì Maija'quëna ponëñe pa'iji. Jaje yo'oni paì ñape Jesuni cuasajë oco do cuañoñe pa'iji. ³⁹ Maija'quë i joyo isisi'i ca nëose'e mësaru. Mësaru mamajë cui'ne so'ò pa'icohua'i cui'ne si'aohua'i Maija'quë yë soija'cohua'i tse a'ë."

⁴⁰ Yequeje cui'ne capi, Pedro:

"Huasosicohua'i pa'ijë'ë, ai co'acohua'i jopo pa'icohua'ipi." Jaje caquë yëhuopi.

⁴¹ I jaje caquë yëhuoye asasicohua'ise'e oco do cuañoñi tres mil Jesure sehuocohua'i paë'ë, ja maca.

⁴² Pa'ijë si'aohua'i Jesús jëjo daocohua'i ye'yayere de'oye sehuocaijë nuñerepa paë'ë. Pa'ijë sa'ñe de'oye yo'ojë, Maija'quëre sejë cui'ne aò yëtoni aijë paë'ë, Jesús yo'ose'ere cuasajë.

Du'ru Macarepa Sehuosicohua'i Pa'ise'e.

⁴³ Jesús ye'yaquë pa'isicohua'ipi jaiye paì yo'ò ti'a ma'ñere yo'ojëna, ñajë ai cuasareña, merepa jaje yo'oye'ni cajë.

⁴⁴ Itire pa'ë cuasajë asasicohua'ipi te'e cuasajë tsiosicohua'ipi pa'ijë co'amañaje te'e pahuë. ⁴⁵ Si'aye iohua'i co'amaña isijë curi maña huerojë yecohua'i co'amaña caracohua'ina isihuë, iohua'ire caraye. ⁴⁶ Jaje yo'ojë pa'icohua'ipi si'a mu'seña Maija'quëre sejë paë'ë, Maija'quëre se huë'ena. Jaje yo'ojë cui'ne

iohua'i huë'ñana Jesure cuasajë aore yëtoni aijë te'e huë'ña tsi'sini aore huahuejë aijë sihuajë paë'ë. ⁴⁷ Pa'ijë Maija'quë de'òquëre pa'ni cajë paë'ë. Si'aohua'i yecohua'ijë de'ò paire pa'ë cajë ñahuë. Cajë ñajëna, Èjaëpi jero sa'na jai paire ite sehuocohua'ire nepi. Nequëna, jai paì sehuocohua'i huaso cuañosicohua'i paë'ë, mu'se ñape.

Cu'ima'quëre Jujucaise'e

3 Te'e mu'se na'iquëna, Pedropi cui'ne Juanpi conì Maija'quëre se hora a las tres pa'i maca Maija'quëre se huë'ena saë'ë. ² Satena, jarote cu'ima'quëpi De'oco hue'yosi eta sa'ro yë'quë macare da ñosiquëpi ñu'i Pedrore cui'ne Juanre caca huëojëna, curiquë seji'i. Jaë cato tsij'ëna cu'ima'quë paji'i, da cacacohua'ire curiquë sejaquë cajë dasiquëpi. Jaje pa'ipi si'a mu'seña paipi ite sañojëna, curi huerokuë ñu'iquë paji'i, eta sa'ro yë'quë macare ñu'i. ³ Jaje curi ñu'i sei ñu'iquëpi Pedrore cui'ne Juanre ñani curiquë seji'i, tsoe caca tëjiye ja'i macare pa'ijëna. ⁴ Seina, Pedropi ite ñani capi:

"Ñajë'ë, yëquëni."

⁵ Caquëna, curiquëre isisi'quë cama'quë cuasaquë ise'ere ñaquëna, ⁶ Pedropi capi, ite:

"Yë'ë curiquë peoyë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë payere isisi'i. Jesús Nazaret aquë mamipi cayë huëni cu'ijë'ë."

⁷ Caquë Pedropi ëja te'te jëtëna tseani naë huëo nëcoquëna, te'ere papi jë'a huëni nëcapi. Huëni nëcaquëna, i nëcañoa cui'ne i jëo peto ca jëaye carapi. ⁸ Caraëna, de'oye nëcaquë cuji'i. Ja maca yureta'a iohua'i ja're tsioni te'e Maija'quëre se huë'ena cacani Maija'quëre de'òquëre pa'ni caquë sihuaquë sa'caquë yo'opi. ⁹ Cacani cu'i Maija'quë de'òquëre pa'ni caquë sihuaquë yo'òquëna, si'aohua'i ite ñahuë. ¹⁰ Ñajë quëquë huesëhuë, ite yo'ose'ere cuasajë.

Noni Maija'quère se huë'e eta sa'ropi De'oco hue'e hue'ñapi curi sei ñu'ina, ñacohua'i sête quëquëhuë, i cui'ye ñani.

Pedro Yëhuoye

¹¹Iti co'yasiquëpi Pedrore cui'ne Juanre tseani ñuni saoma'ë yo'opi. Yo'oquëna, ña quëquëjê si'aohua'i Pórtico de Salomón ca hue'ñana huë'huëjê saë'ë, iohua'i pa'i hue'ñana ñañu'u cajê. ¹²Jai pai tsi'sijëna, ñani Pedro capi:

“¿Me yo'ojê Israel pai ai cuasaye'ni? Iquère yëquë tutupi panita'a Maija'quère yëquë ai oi do'ipi ne co'yarena, cui'yejê ñajê mësaru yëquëse'ere ai ñañê. ¹³Iquë ju'iquère cato, mai aiohua'i, Abraham Diosupi Isaac cui'ne Jacobo Diosupi ne co'yapi. I necaiquë Jesuni jerepa pa'ire iñoquë. Mësaru pai ëjaëna tseani isirena, Pilato de'oquë api cuasani joye-si'i caquëna, mësaru ësehuë. Jaje pa'ina, mësaru ësesiquë pa'yere iñoquë yo'opi. ¹⁴Iquë de'oye nuiñe yo'oquëni joyeye ësejê paire huaiquëni joyejê'ë, cahuë, mësaru. ¹⁵Jaje yo'oni pa'iyë isi Èjaëni mësaru huani jëohuë. Jaje yo'osicohua'ita'are Maija'quëpi huajëquère huëopi, ite. Ja yo'ose'e yëquëpi ñasicohua'i a'ë. ¹⁶Iquë mësaru noni ñaquère, Jesure necaiquère pare asa do'ipi tutu isipi. Isina, ñañê, mësaru. Jesure necaiquère pare asa do'ipi iquère ju'iñe ti peoquère pare ne co'yapi, mësarupi ñañê, si'aohua'i iti yo'ose'e.

¹⁷Asayë, yureta'a mësaru Jesure huai maca yo'ose'e. Mësaru cui'ne mësaru ëjaohua'i cato jare cajê yo'oyë, cuasama'pë coa noni huesë huani jëohuë. ¹⁸Jaje yo'ojëna, Maija'quë cato ite quëacohua'i ja're Cristo ju'iñe pa'iji tsoe hue'ña case'ere yo'o ti'api. ¹⁹Jaje pa'ina, mësarupi Maija'quëna daijê'ë. Dani ja'në yo'ose'e jëojê'ë, mësaru co'aye yo'ose'ere tëno jëocaija'quère. Jaje yo'ojëna, ñani

Maija'quëpi de'oye pa'iyë isi'ñe pa'i api. ²⁰Tsoe hue'ña mësarute isisi'i, Cristore cuasa nëosiquëni Jesuni jëjo daoquë mësaruna. ²¹Jaje pa'iquëta'are yure cato ite quëacaicohua'i tsoe hue'ña pa'isicohua'i ja'në ca'ñeje pa'ye si'a co'amaña ne de'hua macaja'a Cristo ma'tëmores pa'ija'quë api. ²²Jaje pa'ina, mai aiohua'ire Moisés quëapi, ñeje: ‘Èjaë Diosupi yë'ëje pa'ire ite quëacaija'quère neja'quë api, mësaru aquëni. Si'aye i caye de'oye sehuocaijê'ë. ²³Si'aohua'i i caye sehuocaima'cohua'i cato, pai pa'i daripëpi tirona nejosicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.’

²⁴Si'aohua'i Maija'quère quëacaicohua'i Samuel pa'inëpi de ñata dao mu'seña cato iye mu'seña pa'i ja'ñere cahuë. ²⁵Jaje pa'ina, mësaru a'ë, ite quëacaicohua'i mamajê Maija'quë i-sisi'i ca nëose'ere pacohua'i, Abrahamre ca nëose'e pacohua'i. I case'e cato caji: ‘Më'ë tsëcapë acohua'ija'a iye yeja pa'icohua'i si'aohua'i de'oye pa'iyë isi cuãñoja'cohua'i a'ë.’ ²⁶Jaje pa'ina, mësarupi co'aye pa'yere jëoni ponëjëna, de'oye pa'iyë isisi'i caquë Maija'quëpi i mamaquère ju'isiquëni huëoni mësaruna du'ru jëjo daopi.”

Pedrore Cui'ne Juanre Coye

4 Pedro cui'ne Juan ja yë'ta'a paire cajëna, Israel pai ëjaohua'ipi cui'ne Maija'quère se huë'e ñacai soldado pai ëjaëpi cui'ne saduceo pai çoni da tïtahuë. ²Tïtani jaohua'ipi pëijê asahuë, ju'isicohua'i huëiye pa'iji, Jesús huëise'epi iñopi cajëna, Pedropi cui'ne Juan çoni. ³Asani tseahuë. Tseani na'i huesëye sête paire co hue'ñana cohuë, se ñatasi mu'se ñañu'u cajê. ⁴Jaje yo'ojëta'are iti quëaye asicohua'i jai pai sehuohuë. Ja maca sehuosicohua'ire ëmëohua'ise'ere cuëcueto cinco mil pai paë'ë.

⁵ Ñatasi mu'se Jerusalénna tsi'sihuë, Israel pai ëjaohua'i, aiohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'i coní. ⁶ Jarote Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa Anásje paji'i. Pa'ina, cui'ne yecohua'ije paé'ë, Caifás, Juan, Alejandro coní. Pa'ijëna, cui'ne si'aohua'i Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa sëcapë tsi'sisicohua'ipi paé'ë. ⁷ Pa'ijë cuañehuë, Pedrore cui'ne Juanre dajë'ë. Carena, darena, iohua'i jopona nëconi ñeje cajë se'i'ë:

“¿Ique tutupi panita'a iquei mamipi mësarú cajë iye ñeje yo'oye'ni?”

⁸ Sejëna, Pedro de'o joyopi i ja're pa'ie sëte iohua'ire sehuoquë capi:

“Mai ëjaohua'i cui'ne mai aiohua'i asajë'ë. ⁹ Ju'iquëre jujuse'ere me neni ne co'yare'ni cajë seni asañu'u cajë seña sëte quëasi'i. ¹⁰ De'oji. Jaje pa'ito, si'aohua'i mësarú asa hue'ñana quëañu'u, si'aohua'i Israel pai asajajë cajë. Iquë iye maca si'aohua'i mai ñajëna, pa'iquë cato Jesucristo Nazaret aquë mami do'ire co'yapi, mësarú queni huani jeorena, Maija'quëpi huajëquëre huëosiquë do'ire. ¹¹ Iquë Jesús mësarú huë'e necohua'ipi do'i peoquëre ñasi quëna pë api. Jaje pa'isiquëta'a yure cato iti quëco pa quëna përepa de'opi. ¹² Jaje pa'ina, Peoji, yequë paire huasoquë. Maija'quë maire huasoja'quëre yequëre necaiye papi.”

¹³ Ca'raye peoyerepa Pedropi cui'ne Juanpi coní cajëna, ñajë ëjaohua'ipi cuasahuë, icohua'i ai ye'yema'cohua'i a'ë cui'ne pai pa'ieye ye'yema'cohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi cui'ne Jesús ye'yaquë pa'isicohua'i a'ë. Jaje cuasajë ñajë quëquë asahuë, iohua'i cayere. ¹⁴ Jerepa, cui'ne iohua'i ja're coní iti co'yasiquëje pa'ina, ñajë ti sañope cayeye pahuë. ¹⁵ Pajë ja maca tsi'si sitopi Pedrore cui'ne Juanre etajë'ë carena, etahuë. Etarena, iohua'ise'e sa'ñe coca cahuë. ¹⁶ Ñeje cahuë:

“Si'aohua'i Jerusalén pa'icohua'i asayë, iye pai yo'o tija ma'ñere yo'ose'e. Jaje asajëna, maipi jaje yo'oye pahuë ca tijañe peoji. ¿Jaje pa'ito yure me neja'cohua'i a'ni, icohua'ire? ¹⁷ Jaje pa'ito iyere yo'oñu'u. Iye yo'osi coca jerepa jai saiye paja'core huajo yëni quëcoñu'u iohua'ini iye macapi jerepa paire quëaye paja'cohua'ire, Jesús ayere.”

¹⁸ Cani yureta'a iohua'ire soini cuañehuë, Jesús aye paire cama'pë pa'ijë'ë, cui'ne i ayeje paire ye'yama'pë pa'ijë'ë cajë. ¹⁹ Cuañejëna, Pedropi cui'ne Juanpi sañope sehuojë cahuë:

“Mësarupi cuasani ñajë'ë, ¿iquepi de'oquë'ni, mësarú cayere sehuoye, panita'a Maija'quë cayere? ²⁰ Yëquë ñase'ere cui'ne asase'ere quëaye pa'iji.”

²¹ Pai cato ne co'yasiquëni ñani Maija'quë ai de'oji cajë sihuahuë. Jaje sihuajëna, ëjaohua'ipi Pedrore cui'ne Juanre si'señu'u cuasajëta'a paini ca'rajë si'sema'pë coa huajo yëni eto saohuë. ²² Pai ne tija ma'ñere papi co'yasiquë cato cuarenta ometëca jerepa paquë paji'i.

Ca'rama'cohua'i Cui'ne Necaija'quë Api Asacohua'i Pa'iyere Seña.

²³ Eto saorena, Pedro cui'ne Juan sehuosicohua'i quë'rona sani Israel ëjaohua'i cui'ne aiohua'i case'ere si'aye quëahuë. ²⁴ Quëajëna, asani si'aohua'i te'e cajë Maija'quëre se'i'ë, ñeje:

“Ëjaë ma'tëmo cui'ne yeja, jai tsiaya, si'aye iote pa'ieye de'huasiquë, ²⁵ më'tëpi de'o joyoja'a cahuë, më'ë jo'yaë David yë'opoja'a ñeje:

¿Me yo'ojë pai josa yo'ojë caye'ni?

¿Me yo'ojë pai ti cuasama'pë coa huëojë jaje neñu'u ca nëoñe'ni?

²⁶ Pai ëjaohua'ipi cui'ne ëjaohua'ipi coní,

Maija'quëre cui'ne maire huasoquëre sañope yo'oñu'u cajë te'e cuasajë yo'oyë.

²⁷ Iye daripëna Herodes cui'ne Pilato cui'ne yequë pai cui'ne Israel pai tsi'sini Jesure sañope yo'ohuë, mël'ë sahuani isisiquëre. ²⁸ Jaje yo'ojë yo'otì'acaë'ë, mël'ë jaje yo'osì'i cuasa nëoquë pa'ise'ere. ²⁹ Yure Èjaë, yëquë mël'ë jolyare iohua'i huajo yëyere ñani isijë'ë, mël'ë coca, ca'rama'pë quëa ja'ñere. ³⁰ Jesús mël'ë mamaquë cocare quëajëna, mël'ë tutupi ju'icohua'ire jujuye, yequë mu'seña pa'i ja'ñe iñoñe cui'ne pai yo'otì'a ma'ñere yo'ojë'ë, Jesús do'ipi."

³¹ Jaje seni tējisi maca iohua'i se sitopi ñu'cuelo. Ñu'cuecona, si'aohua'i de'lo joyo timēsicohua'i paë'ë. Pa'ijë Maija'quë coca quëahuë tiñarepa, ca'rama'pë.

Si'a Co'amaña Si'aohua'i Te'ona Pase'e

³² Jai pai sehuosicohua'i pa'icohua'ipi te'e cuasajë cui'ne nëina, paë'ë. Pa'ijë co'amañaje si'aohua'i te'ena pahuë. Te'ijë yë'ese'e te'i pasi'i caquë yo'oquëje peopi. ³³ Peojëna, Jesús jëjo saocohua'ipi si'a tuturepa quëahuë, Jesús ju'isiquëpi huëise'ere. Quëajëna, Maija'quëpi ñacaina, si'aohua'i de'oye paë'ë. ³⁴ Pa'ijëna, te'ijë iohua'i aquë co'amaña caraquëna, ai yo'oquë peopi si'aohua'i pahuë. Ja payere cajë yejaña panita'a huë'ña pacohua'ipi isijë curi neni, ³⁵ Jesús jëjo saocohua'ina dani curi isihuë. Jaohua'ipi si'aohua'ire iti pai ñapere caraye ja'ye huahuejajë cajë isihuë. ³⁶ Jaje yo'opi, levita José hue'equëni, Chipre saodohuë aquëni Jesús jëjo saocohua'ipi Bernabére hue'yosiquëpi. Bernabé cani cayë "Yëhuo huasoquë mamaquë". ³⁷ Jaëpi i yejare isiquë curi neni Jesús jëjo daocohua'ina curi dani isipi, iohua'ipi ñajë huahuejajë caquë.

Ananías Cui'ne Safira Co'aye Yo'ose'e

5 Jaje pa'iquëta'are yequëpi Ananías hue'equëpi i paco Safira ja're yejare isihuë. Isini curi neni, ² si'aye isiye pañu'u te'e cuasahuë. Cuasani iohua'i pa ja'ñe de'huahuë. De'huani yequere Jesús jëjo saocohua'ina isipi, iohua'ipi ñajë huahuejajë caquë. ³ Isiquëna, Pedropi capi:

"¿Ananías ique do'ire huati ëjaë mël'ë joyona caca'ni yeja do'i saisi curire mël'ëpi yequere de'huani yequere isiquë si'aye isiye caquë de'lo joyore cosojaquë caquë? ⁴ ¿Yejaje mël'ë yeja pa'ima'ona, jaje yo'ou? ¿Curiye mël'ë curiquë pa'ima'ëna, jaje yo'ou? ¿Merepa mël'ë jaje yo'osì'i cuasaë'ni? Pajini mël'ë cosoma'ë paë'ë. Maija'quëni mël'ë cosohuë."

⁵ Caquëna, Ananías asani juni taji'i. Si'aohua'i i juni taise'e asasicohua'i quëquë huesëhuë. ⁶ Ja maca yureta'a posëohua'ipi dani i capë cañapi tunani sani tahuë.

⁷ Tres horas tëto sai maca Ananías nëjo cacao, io ëjere yo'ose'e asama'copi. ⁸ Cacacona, Pedropi iote seji'i:

"¿Mësaruru case'e ja'ye yeja do'i isire?" Caquëna, cao:

"Jaje pa'ijë'ë, jare ja ja'ye isihuë."

⁹ Cacona, Pedropi capi:

"¿Me neni mësaruru te'e jaje yo'oñu'u cuasani ëjaërepa joyore neñañu'u cajë yo'oye'ni? Jecohua'i daiyë, mël'ë ëjere tāsicohua'i cui'ne yure mël'ëni saja'cohua'i a'ë."

¹⁰ Ca macarepa Safira huajërepa juni tãcol'ë, Pedro quëo yë'quë macana. Juni taisicopi uiona, posëohua'ipi cacani ti'ani sani tahuë, io ëjere tāsico yë'quë macana. ¹¹ Ja maca si'aohua'i sehuosicohua'i cui'ne si'aohua'i iti yo'ose'e, asasicohua'i quëquë huesëhuë.

Iñoñe Cui'ne Pai Yo'o Ti'a Mañere Yo'ose'e

¹² Pai pa'i hueñana Jesús jëjo saocohua'ipi jaiye de'oye yo'ohuë, pai yo'o ti'a mañere cui'ne iñoñere. Yo'ojëna, si'aohua'i Salomón nequë pa'isi tu'rihuë pa'icona, tsi'sijë yo'ohuë. ¹³ Te'ijë yecohua'i aqë tsiosi'i caquë yo'oye papi, iohua'ire. Jaje pa'iquëta'are pai cato de'ocohua'i a'ë, cuasajë. ¹⁴ Yo'ojëna, emëohua'i cui'ne nomiohua'i Ejaëre sehuoni jai pai pa'ë. ¹⁵ Cui'ne ju'icohua'ire-jë cai saina cui'ne ju'icohua'ire sayena ñeni ma'añana eto oehuë, Pedropi da saina, i pai to'oupi jaohua'i acohua'ina ju'iquëna, co'yajajë cuasajë. ¹⁶ Cui'ne Jerusalén yerëhue pai dari pa'icohua'ipi jai pai Jerusalénna da'ë, ju'icohua'ire cui'ne huati quë'iohua'ire dajë. Dajëna, si'aohua'i juju cuañohuë.

Pedrore Cui'ne Juanre Huani Jeoñu'u Cajë Yo'oye

¹⁷ Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë ja're saduceo pai pa'icohua'ipi si'aohua'i cõni iohua'i yo'oyere ñajë oicohua'i pa'ë, cui'ne yo'o ti'añe peo do'ire. ¹⁸ Nani pëijë Jesús jëjo saocohua'ire tseani co'aye yo'ocohua'ire co hueñana cohuë. ¹⁹ Cosicohua'ini Maija'quë huiñaëpi ñami paire co huë'e eta sa'ro hui'yoni etopi, ñeje caquë:

²⁰ "Sani paire quëajë'ë, mësarü iye huajëye pa'iyere Maija'quëre se huë'epi nëcajë."

²¹ Caëna, asasicohua'ipi ñatani i caseleje pa'ye Maija'quë huë'ena nea hueñarepa cacani paire ye'ya huëohuë. Jaje ye'yajëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaë cui'ne i ja're cõni pa'isicohua'ipi ëjaohua'ire pase'e coca cayena soihuë, si'aohua'ire Israel pai aiohua'ire coca cañu'u cajë. Ja maca tsi'sini Jesús jëjo saocohua'ire co hueña ñu'icohua'ire quërëjajia'cohua'ire jëjo

saohuë. ²² Jëjo saojëna, soldadopï co huë'ena sani coa ña jujahuë, tsoe peojëna. Jaje ña jujani co'ini ñeje cajë quëahuë:

²³ "Paire co tu'rihuë cato de'oyerepa siosico paji'i. Pa'ina, cui'ne soldado paije eta sa'noare nëcajë de'oyerepa ñahuë. Jaje pa'ioni hui'yojë ñajëna, ti pai peoco paji'i, sa'nanhuë."

²⁴ Cajëna, jare asani Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaërepa, Maija'quëre se huë'e ñacai soldado pai ëjaë cui'ne aiohua'i cõni cahuë: "¿Jerore pana ja yo'ose'e nëajai ja'ne a'ni?" ²⁵ Jaje yo'ojë ca macarepa te'i titani capi:

"Mësarü cosicohua'ipi Maija'quëre se huë'ere nëcajë paini ye'yayë."

²⁶ Caquëna, asani soldado pai ëjaëpi i soldado pai ja're saji'i, tseasi'i caquë. Tseasicohua'ita'a co'aye yo'oye pahuë, paipi pëti huëoni quëna pëapi jeama'cohua'ini cuasajë ca'rajë. ²⁷ Titani iohua'ire tseani sahuë, ca tëji ëjaohua'i quë'rona. Sarena, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre papi capi, iohua'ire:

²⁸ "Tsoe mësarute cahuë yëquë, jaë Jesús aye ti paire ye'yama'pë pa'ijë'ë cajë. ¿Casicohua'ini mësarü cato me yo'ore'ni? Mësarü cato si'a Jerusalén jaë aye ye'yayepi timë huesoyë. Cui'ne jase'e yo'oye pani yëquëreje jaëre huani jeosi do'i quë'iohua'ire cañu'u cajë yo'oyë."

²⁹ Caquëna, Pedropi cui'ne i cajeohua'i Jesús jëjo saocohua'ipi sehuojë cahuë, ñeje:

"Yëquë cato Maija'quë cayere sehuocaiye pa'iji, pani pai cayere. ³⁰ Mësarü cruzuna deoni huani jeosiquëre mai aiohua'i Diosupi huajëquëre huëopi, Jesure. ³¹ Maija'quëpi huëoni i ëja te'tena ñopi, ite. Paire de'oye saquëre neni cui'ne huasoquëre nepi, ite, Israel paipi Maija'quëna co'ini iohua'i co'aye yo'ose'e saicaja'quë caquë. ³² Iye yo'ose'e yëquë ñasicohua'ipi quëaye

cui'ne Maija'quë ite sehuocohua'ire isi joyo de'o joyojë ñasiquëpi quëaji."

³³ Jaje cayere asani Israel pai ëjao-hua'ipi pëtiteni huani jeoñu'u cajë yo'ohuë. ³⁴ Jaje yo'ojë ca ëjaohua'i jopore te'i fariseo Gamaliel hue'equë paji'i, si'a pai de'oye cajëna pa'iquërepa, cui'ne cuañese'e ye'yaquërepa. Jaëpi huëni në-cani cuañepi: "Jesús jëjo saocohua'ire hue'sena eto saojë'ë, ëa maca cacaja'co-hua'ire," capi. ³⁵ Caëna, etosi jeteyo'je ije pa'i ëjaohua'ire capi:

"Israel pai mësaruru jaohua'ire yo'o ja'ñe de'hua ñani yo'ojë'ë. ³⁶ Cuasajë'ë, cui'ne Teudas yo'ose'ere. Ai tsoe maca, jaë je'quë ëjaëre pa'ë caquë yo'opi. Yo'oquëna, cuatrocientos pairepa ite pe'tehuë. Pe'tejëna, iti saquëni huani jeorena, ite pe'tecohua'i peo hue'ña tiya huesëhuë. Ja maca carajaji'i, ja yo'ose'e si'aye. ³⁷ Ja jeteyo'je paire cuëcua mu'seña pa'i maca Judas Galilea aquëpi cui'ne ëjaë'ë caquë yo'opi. Yo'o-quëna, ite pai pe'te huëohuë. Pe'te huëorena, ini huani jeorena, ite pe'tecohua'i peo hue'ña tiya huesëhuë. ³⁸ Jaje pa'ina, mësarute yëhuoquë cayë. Jaohua'ire yo'oye jeoni ñuni saojë'ë, iohua'ise'e pa'ijajë. Jaje pa'ina, iyepi pai tse pani coa carajaji ja'ñe a'ë. ³⁹ Jaje pa'iquëta'are iyepi Maija'quë tse pa'ito mësaruru ne ti'añe paja'cohua'i a'ë. Jaje pa'ito ñare pajë yo'ojë'ë. Yo'ojë Maija'quëni sañope yo'oyë, mësaruru."

⁴⁰ Caëna, asani i case'e sehuocaë'ë. Ja maca yureta'a Jesús jëjo saocohua'ire soini si'seni, Jesús coca ti quëaye pajë'ë, cani yureta'a ñuni saohuë. ⁴¹ Nuni saojëna, Jesús jëjo saocohua'ipi etajë Maija'quëpi jaje yëna Jesús mami do'ire ai yo'oyë cuasajë sihuahuë, pai ëjaohua'i quë'ropi etajë. ⁴² Etasicohua'ipi si'a mu'seña Jesús de'o cocare quëajë ye'yahuë, Maija'quëre se huë'ena cui'ne huë'ñana.

Siete Paire Ao Huahuecohua'ire Nese'e

6 Ja mu'seña sehuocohua'ipi jai pai sehuojë jojo saiye sëte, griego pai coca cacohua'ipi sañope ca huëohuë, hebreo pai coca cacohua'ini griego pai hualjeohua'ini si'a mu'seña huahueyere de'oye huahuecaima'pë pa'iyë cajë. ² Jaje cajëna, asani doce pa'iohua'i Jesús soisicohua'ipi si'aohua'ire sehuosicohua'ire tsi'soni cahuë:

"Co'aji, yëquëpi huahueyere ñañere cajë, Maija'quë coca quëayere jeoto. ³ Jaje pa'i do'ire sehuosicohua'i mësaruru mësaruru acohua'ini siete pa'iohua'ire co'ejë'ë, mësaruru ai de'o paire ñacohua'ini, ta'ñe asacohua'ini cui'ne de'o joyo timësicohua'ini. Ti'arena, jaohua'ina iye co'amaña yo'o ja'ñe isiñu'u, yëquë. ⁴ Isini yëquë cato Maija'quëre sejë cui'ne i coca quëajë pañu'u."

⁵ Carena, si'aohua'i jaje yo'oñu'u cuasani sahuajë ti'ahuë, Estebanre, Maija'quëre asaquëre pare, de'o joyore timësiquëre, Felipere, Prócorore, Nicanorre, Timónre, Parmenasre, Nicolásre, Nicolás cato ja'ñe Israel pai yo'oye sehuo aquë paji'i, Antioquía aquë. ⁶ Ti'ani Jesús jëjo saocohua'i quë'rona sahuë, iohua'ire. Sarena, jaohua'ipi iohua'i siopëana patojë Maija'quëre secacaë'ë.

⁷ Maija'quë coca jero sa'na jai sacco'ë. Jai saiona, sehuojë jai pai paë'ë, sehuocohua'ije Jerusalén pa'icohua'ipi. Jaje jai pai sehuojëna, cui'ne Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ije sehuohuë, te'ohua'ise'e.

Estebanre Tseñaë

⁸ Maija'quë isi tutu de'oyere pare paquë'ni Esteban pai yo'o ti'a ma'ñere yo'o inopi, pai daripë pa'icohua'ire. ⁹ Jaje yo'oquëna, ñani Jo'yaohua'i

pa'isicohua'ipi eta huajësicohua'i hue'yo hu'ële pa'icohua'ipi cui'ne Cirene acohua'ipi, Alejandría acohua'ipi, cui'ne Cilicia acohua'ipi, cui'ne Asia yeja acohua'ipi Estebanre sañope ca huëohuë. ¹⁰Ca huëosicohua'ita'a ca ti'añe pahuë, de'lo joyo isiyepi ta'ñerepa caquëna, si'aye. ¹¹Ja maca yureta'a Moisésre cui'ne Maija'quëre sañope caquëna, asahuë, caja'cohua'ire curipi saihuë. ¹²Sairena, jaohua'ipi si'a iti daripë paire ne huëohuë, jai co'a coca. Jaje ne huëorena, aiohua'i cui'ne cuañese'e ye'yacohua'i Estebanre huajo huëohuë. Huajo huëoni tseani ca tēji ëjaohua'i quë'rona sahuë. ¹³Jaje yo'ojë cui'ne coa cosoja'cohua'ireje nesicohua'ipi ñeje cahuë:

“Maija'quëre se hu'ëlere iquë ai sañope caquë api cui'ne cuañese'eje sañope caquë api. ¹⁴Cui'ne Jesús Nazaret aquëpi Maija'quëre se hu'ële nejoja'quë api. Nejoquë cui'ne Moisés maire jeocaise'ere tiñe ponaja'quë api, caquë api, iquë.”

¹⁵Si'aohua'i iti maca ñu'icohua'ipi cui'ne ëjaohua'ipi coní Esteban tsiare ñahuë, huññaë tsiaje pa'iore pare hue'equëna.

Esteban Paire Sehuoye

7 Maija'quë hu'ële ñacaicohua'i ëjaëre papi Estebanre seji'i.

“¿Më'ëre jaje yo'oquëre pani jaohua'i caye caquë?”

²Seina, Esteban sehuoquë capi:

“A'yëohua'i, cui'ne ja'quëohua'i, asajë'ë, yë'ë caquëna. Maija'quë de'oquëpi mai ai Abrahamna ñai iñopi, Mesopotamiare pa'ina, Harán yejana ja saima'në. ³Iñoquë capi: ‘Më'ë yeja cui'ne më'ë cajeohua'ire jeoconi saijë'ë, yë'ë iñoja'a yejana.’

⁴Caëna, Abraham Caldea yejapi etani Harán yejana sani paji'i. Pa'ina, pëca ja'quë jūni huesëpi. Juquëna, jeteyo'je

Maija'quëpi Abrahamre iye yejana dapi, yure mësarū pa'i hue'ñana. ⁵Jaje pa'iquëta'are iti yejana co'amaña necani isiye papi. Quëo tsa'cuja'toje isiye papi. Jaje pa'iquëta'are isija'quë a'ë ca nëopi, i ju'isi jeteyo'je i tsëcapë tseco pa'ija'core. Ja mu'seña cato Abraham mamajëre peoquë pa'iniye jaje capi. ⁶Yequeje cui'ne Maija'quëpi capi, ite: ‘Më'ë tsëcapë acohua'ipi yequë pai yejare huero pa'ija'cohua'i a'ë. Pa'ijëna, jo'yaohua'ire pajë co'aye yo'oja'cohua'i a'ë, cuatrocientos ometëcarepa.’ ⁷Yequeje capi, Maija'quë: ‘Yë'ëpi mësarute jo'yaohua'ire neni pasicohua'ire saija'quë a'ë. Ja jeteyo'je mësarū eta huajëni yë'ëre iye macapi necaijë pa'ija'cohua'i a'ë.’ ⁸Ca nëose'ere yo'ojajë caquë Abrahamre Diusupi cuañepi, cuiri ca'nire tējajë'ë, caquë. Jaje pa'ina, Abraham i mamaquë Isaacre ocho mu'seña coasiquë pa'ina, cuiri ca'nihuë maca tēapi. Jaje cui'ne yo'opi, Isaacje i mamaquë Jacobre. Iquë Jacobpi si'aohua'ire i mamajëre jaje yo'opi, Israel pai doce tsëcapëa pëca ja'quëohua'i pa'ija'cohua'ireje.

⁹Mai aipë Jacobo mamajëpi yo'jei Josëre pëca ja'quëpi ai oina cui'ne oni cuañoñe peojë isi jeohuë, Egípton sa-jajë cajë. Jaje pa'iquëta'are Diusupi José ja're coní paji'i. ¹⁰Pa'i si'aye i ai yo'oye huasopi. Co'ai cui'ne ta'ñe yo'oye isipi. Isiquë cui'ne Egípto ëjaëre papi de'oye ite ñacai ja'ñeje necaji'i. Necaina, Josëre Egípto pai ëjaëre hue'yopi. Cui'ne i Faraónrepa pa' hu'ële ñacaiquëre pare hue'yopi.

¹¹Ja maca si'a Egípto yeja Canaán yeja aō ëa ju'iñe paji'i, ai yo'lo mu'seña. Pa'ina, mai aipëje aiñe ti peocohua'i paë'ë. ¹²Pa'ijëna, Jacobpi Egíptore aō pa'iji, asani i mamajëre mai aipëre jëjo saopi. Iye saise'e cato du'ru macarepa saise'e a'ë. ¹³Tijupë cayaye acore satena, Josëpi i majayë jupëre yë'ë

mésaru yo'jei'ë caquë quëapi. Jaje quëaquëna, asani Faraónpi ja tsëcapë aquë api caquë Josére ñapi. ¹⁴Ja jeteyo'je Josépi pëca ja'quë Jacobre cui'ne i tsëcapë setenta y cinco pai pa'icohua'ire Egíptona daij'ë, caquë cuañepi. ¹⁵Jaje cuañeina, Jacob Egíptona sani paji'i. Pa'iquëpi juji'i. Jaje cui'ne i mamajëje jujuhë, mai aipëje. ¹⁶Ja maca tarase'e Siquemna sani cojena oa huesohuë. Abraham curipi Hamor mamajëre hueruquë pa'isi yejana oareña.

¹⁷Maija'quë Abrahamre ca nëose'e tì'añe ja'i maca pa'ina, Israel pai jai pai jojo sateña, Egípto yeja. Jaje yo'oni jai pai pateña. ¹⁸Jaje pa'i maca Josére ñama'quëpi yequepi Egípto pai ëjaë cuañe huëouña. ¹⁹Cuañe huëoni iye ëjaëpi mai paire care payeje pa'ye caquë, co'aye yo'oquë tsire ja'a coasicohua'ire jëcoj'ë ju'ija'cohua'ire caquë cuañepi, pëca ja'quëohua'ire. ²⁰Ja mu'seña Moisés coa. Coaëna, Maija'quë sihuaquë ñapi, ite. Jaëni pëca ja'quëohua'ipi toaso ñañëohua'ire huë'ena ñajë pahuë. ²¹Pa jujani jëcoye pa'ijëna, Faraón mamacopi ite ini mamaquëre pare ai de'huayeje pa'ye ai de'huao. ²²Jaje pa'ina, Moisés cato Egípto pai ta'ñe yo'oyere ye'yesiquë paji'i. Jaje pa'ipi tutu caquëpi cui'ne yo'oyeje i case'jeje yo'oquë paji'i.

²³Cuarenta ometëcaña papi i paire Israel paire ñasi'i cuasapi. ²⁴Cuasaquëpi ñaquëna, Egípto paipi Israel paire co'aye yo'oquëna, ñani Moisés cocasi'i caquë yo'oquë Egípto paire huani jeopi. ²⁵Moisés cato jaje yo'oquëna, ñani i cajeohua'ipi Diosu iohua'ire huasoja'quëre jëjo daoquë api cuasajajë caquë yo'opi. Yo'oquëta'are i cajeohua'ipi jaje cuasaye pahuë. ²⁶Yo'osiquëpi ñatasi mu'se Israel paipi cayaohua'i sa'ñe uihuajëna, Moiséspi tì'api. Tì'ani uihuama'pë pa'ijajë caquë

capi: '¿Me neñu'ju te'e tsëcapëta'a sa'ñe uihuaye'ni?' ²⁷Caquëna, iti se ai huaiquëpi Moisésre jëtëpi jëjo saouquë capi: '¿Nepi më'ëre pai ëjaëre cui'ne yëquë yo'oye ñaquë ne de'huaja'quëre nere'ni?' ²⁸¿Ñamina'a Egípto paire huani jeose'ejë pa'ye yë'ëre huani jeosi'i caquë?' ²⁹Caquëna, iyere asani Moisés Madián yejana cati saji'i. Sani jarote tì yejare huero pa'i caya mamajëre papi.

³⁰Cuarenta ometëca tëtto saisi maca, zarza ñëpi toa corohuërepa tsë'isicoja'a huññaëpi ñai nëcapi, Sinaí cutihuëna cuene yejana. ³¹Caní ñañeje pa'ye Moisés ñaquë iquere pa'ni cuasaquë ñapi. Jaje cuasaquë de'oyerepa ñasi'i caquë tsiojai asapi, Ejaë yë'ore ñeje caquëna: ³²'Yë'ë cato më'ë aipë Diosu a'ë. Abraham, Isaac, cui'ne Jacob Diosu a'ë, Yë'ë.' Jare asani Moisés iti ca huë'ña ñama'ë, ca'raquë coa tsasi huëouna. ³³Ja maca Ejaëpi caëña: 'Dutaj'ë, quëo ju'iyë. Më'ë nëca huë'ña cato de'o huë'ñare pa'ë. ³⁴Egípto yejare pa'ijë yë'ë pai ai yo'oye tñarepa ñaquë pa'iyë. Aiohua'ipi ai yo'ojë oijëna, asani huasosi'i caquë cajehuë. Jaje pa'iyë sëte daij'ë, yë'ëpi më'ëre Egíptona jëjo saosi'i.'

³⁵Israel pai coejë '¿nepi më'ëre pai ëjaëre cui'ne yëquë yo'oye ñaquë ne de'huaquëre nere'ni casiquëni?' Maija'quëpi pai ëjaëre cui'ne paire huasoquëre neni jëjo saopi, iohua'i quë'rona. A'ri soquë yë ñasiquë huññaëpi co-caina, yo'o tì'ajaquë caquë. ³⁶Iquë Moisés mai aipëre Egítopi etopi, pai yo'o tì'a ma'ñere yo'oquëna, cuarenta ometëcahuëña. ³⁷Jare iquë Moiséspi capi, Maija'quëpi mésaru aquëni yë'ëje pa'ire neja'quë api, ite quëacaiquë pa'ija'quëre. ³⁸Cui'ne jare iquë Moiséspi Israel pai ja're tsi'sini coca ca'aji'i, jeto cuene yejana. Jare ipi huññaëre coca ca'aji'i, Sinaí cutihuëna. Jare ipi mai aipë ja're pa'aji'i. Cui'ne jare ipi pa'i co-carepa asapi, maire quëa ja'ñeje.

³⁹ Jaje pa'iquëta'are mai aipë cato sehuocaiye coehuë. Coejë Egípton co'iñu'u cahuë. ⁴⁰ Jaje cajë Aarónre cahuë, yëquëre saja'a diusuohua'ini necaijë'ë. Huesëyë. Me sa'repa yëquëre Egíptopi etosiquë Moisés neni jo'cuarepa nëiji, cahuë. ⁴¹ Jaje cani duruhuequëjë pa'ire diusu api cajë de'huahuë. De'huani ite isiñu'u cajë nëicohua'ire huani isijë cui'ne jai pai tsi'sini johua'i de'huasi diusure sihuajë yo'ohuë, Maija'quë api cajë. ⁴² Jaje yo'ojëna, Maija'quëpi jaohua'ire ña jujani jeocopi ma'ñocohua'i ma'tëmo pa'icohua'ini secohua'i pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, Maija'quëre quëacaicohua'i toyapëna toyase'e pa'iji, ñeje:

Israel pai, ¿mësaruru jeto cuëne yeja cuarenta ometëca pa'i maca, Yë'ëre sihuajë de'oye señu'u cajë nëtërojãicohua'ire huani isijë, cui'ne co'amaña coa isijë yo'ore?

⁴³ Pahuë, mësaruru jaje yo'oye. Coa ai jerepa Moloc diusu huë'ere hue'ejë sajë,

Cui'ne Refán diusu ma'ñoconi hue'ejë sajë

Cui'ne mësaruru señu'u cajë de'huasi diusuohua'ini hue'ejë sajë yo'ohuë.

Jã do'ire mësarute yë'ëpi Babiloniana jëjo saojã'quë a'ë.

⁴⁴ Jã maca cato mai aiohua'i ca'nipi nesi huë'ere pahuë, Maija'quë ja're. Jaje yo'oñu'u, cajë nejaquë nese'ere ñno huë'ere. Jã huë'e cato Moisésre Maija'quë caquë ñnoni ñeje pa'ioire nejë'ë caquë cuãñese'ejë pa'ioire nesico paj'i'i. ⁴⁵ Jã huë'e mai aiohua'i tsoe pasiconi Josué ja're daicohua'ipi te'e iohua'i daiyejë dahuë, yecohua'i yeja jio maca Maija'quëpi iohua'i ñajëna, yequë paire nejo maca. Jaje pahuë, jã huë'e David pa'i macajã'a. ⁴⁶ Pajë pa'icohua'ini Davidpi Maija'quëre de'oye ña cuãñoquëpi Jacob Diusu huë'e necasi'i cuasapi. ⁴⁷ Cuasaquëta'a papi. Necaiye

paquëna, mamaquë Salomónpi necajji'i. ⁴⁸ Jaje pa'iquëta'are Maija'quë irepa cato pai nesi huë'ere pa'ima'quë api. Jaje pa'ina, Maija'quëre quëacaiquëpi capi, ñeje:

⁴⁹ Ma'tëmo cato yë'ë pa'i hue'ña'ë. Yë'ë ñu'i cuãñe hue'ña'ë.

Yeja cato yë'ë quëo meñe tsa'cupa hue'ña'ë.

¿Jaje pa'ito me yë'ë huë'e necaija'cohua'i a'ni? caji, Ëjaë.

¿Jero a'ni, yë'ë pëa huajëja'to?

⁵⁰ Si'aye yë'ë ne saose'epi pa'ito.

⁵¹ Jaje pa'iquëta'are mësaruru cato nuñerepa asajëta'a nuñere pare yo'oyere coecohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi cajonoaje asama'cohua'ipi cui'ne joñoaje ti Maija'quëre cuasama'cohua'i a'ë, mësaruru. De'hue Maija'quë joyore sañope yo'ocohua'i a'ë. Aiohua'i pa'ise'ejë pa'iohua'i a'ë.

⁵² Jaje pa'ina, ¿jequë a'ni, Maija'quëre quëacaiquë mësaruru aiohua'i co'aye yo'oye pasiquë? Ti peoji, te'ijë. Jaje pa'ina, co'aye yo'ojë huani jeohuë, nuñerepa pa'i dai ja'ñere quëacohua'ire. Yure ipi nuñerepa pa'ipi daquëna, mësarupi tseani huani jeohuë. ⁵³ Mësaruru huiñaohua'ipi cuãñese'e isijëna, isicohua'i de'oye sehuocaima'pë pa'iyë." Jare capi, Esteban.

Estebanre Huani Jeñe

⁵⁴ Jaje caquëna, asani Estebanre ai pëijë cuji qu'icohuë. ⁵⁵ Jaje yo'otoje Esteban cato de'o joyo timësiquëpi ma'tëmore ñaquë Maija'quë de'oyere pare ñapi. Ñaquë cui'ne Jesure ñapi, Maija'quë ëja të'hui quë'rore nëcaquëna.

⁵⁶ Nani capi:

"Ina ma'tëmo hui'yosiconi ñañë, cui'ne Jesupi Maija'quë ëja të'huire nëcaquëna."

⁵⁷ Caquëna, asani pëijë cajonoa pë'pëni cuijë ina da tome daë'ë. ⁵⁸ Da tome dani tseani pai daripëpi etoni

quëna pëapi jëa huëahuë, co'aye yo'oquë api cajë. Huaicohua'ipi iohua'i caña du'teni te'e posë Saulo hue'equëna, isihuë, ñacajj'ë cajë. ⁵⁹Quëna pëapi jeajëna, Estebanpi Maija'quëre sei capi: “Ëjaë Jesús, yë'ë joyo më'ëpi de'huacajj'ë.”

⁶⁰Caní ja maca do're ja'runi ai tutu capi:

“Ëjaë yë'ëre huaicohua'i yo'ose'e sai-ma'ë pa'ijj'ë.” Jare caní juji'i.

8 Juní huesëquëna, ití maca Saulo nëcaquë ñaquëpi. De'oji, Estebanre huaise'e cuasaquë ñapi.

Sehuosicohua'ire Saulo Yo'oye

²De'o paire papi Estebanre ai oijë ta jëohuë. ³Jare yo'ojëna, Saulo cato sehuosicohua'ire huë'ña ñape cacaquë ëmëohua'ire, nomiohua'ire, quërë etoquë co huë'ñana cosi'i caquë yo'opi.

Samaria Paire De'o Coca Quëaye

⁴Jaje yo'ojëna, Jerusalénpi etasico-hua'ipi si'a huë'ña saijë huaso coca quëahuë. ⁵Quëajëna, iohua'i aquë Felipepi Samaria daripëna sani Jesús coca quëapi. ⁶Quëaquë pai yo'o t'la ma'ñe yo'opi. Yo'oquëna, ñajë si'ao-hua'i tsi'sini ai asahuë, Felipe caye. ⁷Jai pai huati quë'iohua'i pa'isicohua'ipi huatire eto sao cuãnohuë. Huatiahua'ipi etajë cuijë etahuë. Cui'ne jai pai cu'i-ma'cohua'ije, cui'ne do'pëjë cu'icohua'ije co'yasicohua'i paë'ë. ⁸Ja yo'o do'ire ja daripë acohua'i ai sihuahuë.

⁹Ja sihua huë'ñare te'i ëmë Simón hue'equë ja'në dahuë pa'isiquë paji'i. Samaria paire care payeje caquë jerepa pa'i a'ë caquë yo'osiquë paji'i. ¹⁰Jaje pa'ini si'aohua'i a'ricohua'i maña cui'ne jaicohua'ina çoni i caye asacajj'ë cahuë:

“Iquë api, irepa Maija'quë tuture paquërepa cahuë.”

¹¹Jaje cajë ite de'oye i caye sehuocaë'ë. Tsoe huë'ña noni i dahuë ñañepi

yo'oquë care payeje caquëre sëte jaje sehuocaë'ë. ¹²Jaje yo'ojë pa'icohua'ipi Felipe quëayere asani Maija'quë cuãne te'te ayere cui'ne Jesucristo ayere asani ëmëohua'i cui'ne nomiohua'i sehuohuë. Sehuoni oco do cuãnohuë. ¹³Do cuãno-jëna, i Simónque sehuoni oco do cuãnoni ai de'oyere pare pai yo'o t'la ma'ñere ñaquë ai de'oyere pa'ni cuasaquë Felipe ja're te'e cu'i huëopi.

¹⁴Samaria paipi Maija'quë coca sehuorena, Jesús doce soisicohua'ipi asani Jerusalén pa'icohua'ipi Pedrorre cui'ne Juanre jëjo saohuë, Samariana. ¹⁵Jëjo saorena, sani Samaria sehuosicohua'ire Maija'quëre secacaë'ë, de'o joyore pajajë cajë. ¹⁶Jesús mai Ëjaë mamipi do cuãnosicohua'ita'a ja yë'ta'a de'o joyo peocohua'i paë'ë. ¹⁷Ja do'ire Pedro cui'ne Juanpi jëñapi jëjo pajë Maija'quëre sejëna, de'o joyore isi cuãnohuë.

¹⁸Jëñapi Jesús jëjo saocohua'ipi jëjo pajë sejëna, Maija'quë joyore isiña. Isina, ñani Simónpi curipi huerosi'i cuasaquë caëña.

¹⁹“Isijj'ë, ja tuture pare yë'ëje isina, ja tutupi yë'ëpi jëñapi patoquë seina, de'o joyore isi cuãnoja'cohua'ire.”

²⁰Caquëna, Pedropi ite capi:

“Më'ë curiquë ja're më'ë ne huesëye pa'iji. Maija'quë isiye curiquëpi hueroye peoji. ²¹Maija'quë ña huë'ña më'ë nui joyo peoyë. Jaje pa'ina, ja tutupi isi cuãnoñe peoji, më'ë. ²²Më'ë co'aye cuasayere jëcoj'ë. Jëconni mai Ëjaëre sej'ë. Seina, de'hue oni yeje'ñe pa'i api, më'ë jaje cuasase'e. ²³Yecohua'ipi de'oye yo'ojëna, ñani sihuama'ë. Ñañepi më'ë timësiquëpi pa'ina, ñaquë cayë. Ja do'ire më'ë co'aye cuasayepi huësiquëre paji, më'ëre.”

²⁴Caquëna, Simónpi capi:

“Mësarupi yë'ë do'ire secacajj'ë, Ëjaëre. Si'aye mësarucase'eje pa'ye tëto saiee paja'core yë'ëre.”

²⁵ Iye a'ë, maire caquë Jesús yo'ose'le cajë quëajë cui'ne Maija'quë coca quëa tējini Jesús jëjo saocohua'ipi Samaria yeja a'ri daripëana, de'o coca quëahuë. Quëa tējini yureta'a Jerusalénna co'ihuë.

Felipe Cui'ne Etiopia Aquë Yo'ose'le

²⁶ Ja jeteyo'je mai Ējaë huiñaëpi Felipere capi:

“Huëni Jerusalén ma'ana saijë'ë, Gazana sai ma'ana huë'ehuë te'tena.”

Iye ma'a cato cuënesi yejaja'a sa sai ma'a paji'i. ²⁷ Caëna, asani Felipe huëni ja ma'aja'a saji'i. Saiquëpi ma'ana Etiopia paire ti'api. Jaë cato ëjaërepa paji'i. Etiopia ëjao curi de'huacaiquë paji'i. Jaëpi Jerusalénna Maija'quëre sesi'i caquë saisiquë paji'i. ²⁸ Jaje saisiquëpi i yejana co'iquë caballopi quërecore ñu'i sai Maija'quëre quëacaiquë Isaías toyase'ere ñaquë saji'i. ²⁹ Saina, joyopi Felipere capi:

“Caballo quëreco quë'rona saijë'ë.”

³⁰ Caëna, Felipe tsiojai asaquëna, Isaías toyase'ere ñaquë caquë saji'i, Etiopia aquëpi. Ja maca ite seji'i:

“¿Asaquë më'ë, më'ë ñase'e?”

³¹ Seina, sehuopi:

“¿Me asa ti'añe'ni, iti quëaquëpi peoto?”

Cani Felipere yë'ë ja're mëni ñu'i saijë'ë caquë seji'i.

³² Toyasico i ñasico cato ico paco'ë, ñeje caco:

Huai huë'ñana yëi ñamare sayeje pa'ye sahuë, ite.

Sarena, tëacohua'i ña huë'ñana yëi ñama memeñe pañeje pa'ye memeñe papi.

³³ Teaye pa'i paji'i. Jaje pa'ita'are nuñerepa de'oye ite necaiye pahüë.

Iye yeja pa'iquëni i pa'iyë naë tëa jëoñere, ¿nepi cacaija'cohua'i a'ni, i tsëcapë?

³⁴ Etiopia aquëpi Felipere seji'i:

“Quëare pajë'ë, yë'ere. ¿Neni caquë'ni, Maija'quëre quëacaiquë ija'a co'ye caquë panita'a yequëni caquë?”

³⁵ Caquëna, ja maca Felipe Etiopia pai ñasico acopi toyase'le cayepi huëoni Jesús aye de'o coca quëapi, ite.

³⁶ Quëaquëna, oco quë'roja'a sa sai Etiopia aquëpi capi:

“¿Ina oco ñore pa'iji, yë'ere doye de'oma'quë?”

³⁷ Caquëna, Felipepi capi:

“Më'ëpi si'a joyorepa de'oye sehuoquë pa'ito doye de'oji.”

Caquëna, ipi capi:

“Jesucristo Maija'quë mamaquë api asayë, yë'ë.”

³⁸ Caëna, ja maca omejani si'a jupë cayaohua'i Felipe cui'ne Eunuco cono oco quë'rona sa cajeni Felipepi oco dopi.

³⁹ Do tējini tumasi maca mai Ējaë joyopi Felipere sapi. Tirona saëna, Etiopia aquë tijupë ñama'ë paji'i. Jaje pa'iquëta'are sihuaquë saji'i. ⁴⁰ Felipe cato Azoto daripëre paji'i. Pa'i pai ñape dari Maija'quë coca quëaquë Cesarea daripëna ti'api.

Saulo Sehuoye

(Hch 22.6-16; 26.12-18)

9 Jaje yo'oye pa'ina, Saulopi Jesure sehuosicohua'ire huasi'i caquë yo'oquëpi Maija'quë huë'le ñacaicohua'i ëjaërepa quë'rona saji'i. ² Sani ite seji'i: Toyacaijë'ë, Damasco pai tsi'si huë'ñana, si'aye yë'ëpi cacani co'equë Jesure sehuocohua'ire ëmëohua'ire cui'ne nomiohua'ireje tseani huëni Jerusalénna dani coja'quëre capi. Caquë seina, toyacaquëna, saji'i. ³ Sai je'nërepa Damasco quëno macare pa'ina, ma'tëmopi Saulona miañerepa ju'api, si'aëre cuasama'tore papi. ⁴ Ju'aquëna, yejana tani yë'ose'le caquëna, asapi:

“¿Saulo, Saulo, Me yo'oquë yë'ere josa yo'oquë'ni?”

⁵ Caquëna, Saulopi seji'i:

“¿Ëjaë, mël'ë iqueipi caquë'ni?”

Caquëna, yë'ose'e sehuopi:

“Jesu a'ë, yë'ë. Mël'ë sañope yo'oquë a'ë. Tsoa tarapë jëjësë ñaca quë'ioipi duruhuequëre jëjo saojëna, huequëpi tarapëna co'ye titoquë pani a'si ju'iquë api, mël'ë cui'ne yo'oyë, huequë yo'oyeje pa'ye.”

⁶ Caquëna, Saulopi quëquëni tsasiquë capi:

“¿Yë'ë Ëjaë, iquere yo'oja'quë a'ni, yë'ë?”

Caquëna, capi:

“Huëni ja daripëna cacajë'ë. Jaropi mël'ë yo'o ja'ñe quëaye pa'iji.”

⁷ Caquëna, Saulore cocohua'ijje asahuë. Asajëta'a iti caquëre ñama'pë ai quëquëni cama'pë paë'ë. ⁸ Pa'ijëna, Saulo yejapi huëni ñacoa sëtaquëta'a ñama'ë paji'i. Jaje ñama'ë pa'ina, ite cocohua'ipi jëtëna tseajë Damascona sahuë. ⁹ Sarena, toaso mu'seña ñama'quëpi, aima'quëpi, cui'ne ucuma'quëpi coa paji'i.

¹⁰ Pa'ina, Damasco daripëre te'i Jesure sehuosiquë paji'i. I mami cato Ananías hue'equë paji'i. Pa'ina, jaëna çani ñaņeje pa'yeja'a mai Ëjaëpi ñaini capi:

“¡Ananías!”

Caquëna, capi:

“Ëjaë, pa'iyë.”

¹¹ Sehuoquëna, mai Ëjaëpi ite capi:

“Huëijë'ë. Huëni saijë'ë, Nui ma'a hue'yosi ma'ana. Sani 'iñore Saulo Tarso aquë pa'iquë' caquë sejë'ë. Judas huë'ena Maija'quëni sei pa'iji. ¹² Pa'iquëpi çani ñaņeje pa'yeja'a ñapi. Te'i ëmë Ananías hue'equëpi dani jëñapi ite jëjo paquë ñaja'quë caquë secacaina, Maija'quëre.”

¹³ Caquëna, asani Ananíaspi capi:

“Ëjaë, iquëpi Jerusalén daripë pa'icohua'ire, mël'ëre sehuocohua'ire ai sañope co'aye yo'oji jai pai cajëna, asahuë, yë'ë.

¹⁴ Jaje pa'ipi yure iñona daji'i, Maija'quë

huë'ë ñacaicohua'i ëjaëohua'i cuañesi tutupi si'aohua'ire mël'ëre secohua'ire tseseni huëni sasi'i caquë.”

¹⁵ Caquëna, Ëjaëpi capi:

“Jaje pa'ita'are sani ñajë'ë. Yë'ëpi ite soihuë, yë'ë cocare Israel paire quëacaiquë, cui'ne yequë paire quëacaiquë, cui'ne ëjaohua'ire quëacaiquë pa'ijaquë caquë. ¹⁶ Yë'ë coca quëa do'ire ipi ai yo'oye pa'i ja'ñere ite iñosi'i.”

¹⁷ Caëna, Ananíaspi Saulo pa'i huë'ena sani cacani i jëñapi Saulore patoquë capi:

“Saulo, yë'ë yo'jei, Ëjaë Jesupi yë'ëre ma'aja'a mël'ëre daina, ñasiquëpi jëjo daopi. Mël'ëpi ñaquë pa'ijaquë caquë, cui'ne Maija'quë joyo quë'i pa'ijaquë caquë.”

¹⁸ Ca macarepa ñacoa pa'ise'epi so'coje pa'yepi tomeipi. Tomeina, de'oye ñaquë de'oni huëni oco do cuañopi.

¹⁹ Do cuañosi jeteyo'je, ao ani, tutu tsi'soni, Damasco sehuosicohua'i ja're pëani tsoe maca mu'seña paji'i.

Damasco Paire Saulopi Yëhuoye

²⁰ Tutu tsi'sosiquëpi Israel pai tsi'si hue'ñana Jesucristo Maija'quë mamaquë api, quëa huëopi. ²¹ Quëaquëna, si'a asacohua'ipi ai cuasajë co'a ju'ijë cahuë:

“Iquëpi Jerusalén pa'icohua'ire huëni Maija'quë huë'ë ñacaicohua'i ëjaohua'ina sani isisi'i caquë daisiquë api.”

²² Jaje catoje Saulopi ai jerepa nuñerepa capi, Jesús cocare ca'raye peoyerepa. Ca'rama'ë quëaquë capi, Cristo api, mai huasoquërepa. Jaje quëaquëna, Israel pai Damasco acohua'ipi asajë ai cuasahuë, çmerepa neni ja jerepa caquë'ni? cajë.

Saulo Yahuerpa Saiye

²³ Ai tsoe mu'seña quëaquë pa'ina, ñani Israel paipi Saulore huani jeoñu'u cuasahuë. ²⁴ Cuasani yo'ojëna, Saulo

de'hue asapi, iohua'i yo'oye huañu'u cajë si'a mu'señapi, cui'ne ñamiñapi daripë eta sa'noa ñape utehuë, Saulote. ²⁵ Utejë pa'ina, Jesure sehuosicohua'ipi ñami jai do'rohuëna Saulote ayani jai daripë tëhuopaja'a meñe casahuë. Casarena, de'hue catipi. Jaje jëapi, de'hue.

Saulo Jerusalén Pa'iyë

²⁶ De'hue jëasiquëpi Jerusalénna Saulopi ti'ani Jesure ye'yecohua'i ja're cõni pasi'i caquë yo'oquëna, jaohua'ipi sehuoma'quë api cuasajë ite ca'rahuë. ²⁷ Ca'rajëna, Bernabëpi Saulore Jesús jëjo saocohua'i quë'rona dani iñoquë quëapi, ite yo'ose'ere ñeje: Iquë Damasco ma'ana mai Ejaëre pare ñasiquë api. Mai Ejaëre papi ite coca caquëna asasiquë api, cui'ne Damasco daripëna ca'raye peoyerepa quëcoquë Jesús coca de'oye quëasiquë api, capi Bernabé. ²⁸ Jaje quëaquëna, “de'oji,” careña. Saulo Jerusalénna pëapi. Pëani iohua'i ja're cu'i yo'oquë Jesús cocare ca'raye peoyerepa quëapi. ²⁹ Israel pa'ita'a griego cocapi cacohua'ire coca caquë cui'ne sañope cajëna, ije sañope caquë yo'opi. Quëaquëna, jaohua'ipi ite huañu'u cajë yo'ohuë. ³⁰ Yo'ojëna, sehuosicohua'ipi asani Cesareana sahuë, ite. Jaropi yureta'a Tarso yejana jëjo saohuë, Saulore.

³¹ Ja maca si'aohua'i sehuosicohua'i Judea yeja pa'icohua'i, Galilea yeja pa'icohua'i cui'ne Samaria yeja pa'icohua'i sañope yo'oye jëorena, de'oye pa'i huëohuë. Pa'ijë joyo pa'iyë ai tutu quë'iohua'i de'ohuë. De'ojë Maija'quë yëyere de'oye sehuocajë pa'ë. Pa'ijëna, de'o joyopi cõcaina, si'a mu'señaja'a sehuocohua'ijë pa'ijë jai sa'ë.

Eneas Ne Co'yayë

³² Pedropi sehuosicohua'ire do'i ñasi'i caquë saisiquëpi Lida pa'icohua'ire-

je sehuosicohua'ire ñasi'i caquë saji'i. ³³ Saisiquëpi ñaquëna, Jarote te'i ëmë Eneas i mami hue'equëpi, ocho ometëca uiquë paji'i, ti cu'ima'quëpi. ³⁴ Pa'ina, Pedro ñani ite capi:

“Eneas, Jesucristopi më'ëre ne co'yaji, huëni më cañe de'huajë'ë.”

Ca macarepa huëji'i. ³⁵ Huëina, ñasicohua'ipi Lida acohua'ipi cui'ne Sarón acohua'ipi Ejaë Jesucristore sehuohuë.

Dorca Ju'isico Huëiyë

³⁶ Ja mu'seña Jope daripëre te'o nomio sehuosico paco'ë. Io mami cato Tabita hue'ecopi, griego coca cato Dorcas caye pa'iji. Jaõ cato peocohua'ire de'oye cõcaico paco'ë. ³⁷ Jaje pa'ioipi ju'i huëoni juco'ë. Jucona, io ca'nihuë tsoani ëmëje'e tu'rihuëna oahuë. ³⁸ Qani Pedrorë esa Jopena daijë'ë, tsoe nëiñe peoyerepa cajë huëoja'cohua'ire cayao-hua'ire jëjo saohuë, sehuosicohua'ipi. Jope cato Lida quëno macare pa'iyë sëtë. Jaje yo'ohuë, Pedropi Lidare pa'iji asani.

³⁹ Sani huëojëna, Pedropi iohua'i ja're cõni saji'i. Sa ti'asi maca ju'isico ui hue'ñana ëmëje'e tu'rihuëna ite sahuë. Sasi maca si'a hua'jeohua'ioijë io necaisi cañare ite iñoquë. ⁴⁰ Ja maca Pedropi si'aohua'ire eto saoni do're ja'runi Maija'quëre seji'i. Sësi jeteyo'je ju'isicore ñaquë capi:

“Tabita huëijë'ë.”

Caquëna, sëtani ite ñani huëni ja'ruo. ⁴¹ Ja'ruona, Pedropi io jëtëna tseani huëo nëcopi. Huëo nëcõni sehuosicohua'ire cui'ne hua'jeohua'ire soini hua-jëco pa'ico yure caquë iñoopi. ⁴² Iye yo'ose'ere si'a Jope daripë pa'icohua'io asahuë. Asani jai pai Ejaëre sehuohuë. ⁴³ Iye yo'osiquëpi Pedro Jope daripëna pëapi. Pëani tsoe mu'seña maña Simón huë'ena, ca'ni de'huaquë huë'ena.

Pedro Cui'ne Cornelio

10 Cesarea daripëre te'i emë Cornelio hue'yosiquë paji'i, cien soldado pai ëjaë. Capitán paji'i. I Cien soldado tsëcapë aquë mami cato Italiano hue'yosico paco'ë. ² Jaë cato de'oque paji'i, Maija'quëre ca'raquëpi. Jaje pa'ipi si'a i huë'e acohua'i ja're Maija'quëre sei pa'iquë paji'i. Jaje pa'ipi peocohua'ire de'oye isipi, çocas'i caquë judío paire, cui'ne si'a mu'seña Maija'quëre sei paji'i. ³ Pa'ipi te'e mu'se na'iquëna, tres pa'i maca cani ñañeje pa'ye ñaquëna, Maija'quë jëjo daoquë huiñaëpi i huë'ena cacapi. Cacaquëna, tiñarepa ite ñapi. Ñaquëna, capi:

“¡Cornelio!”

⁴ Caquëna, ini ñaquë quëquëni seji'i, ite:

“Ëjaë, ¿Iquere yëquë'ni?”

Caquëna, huiñaëpi capi:

“Më'ë seña Maija'quë asaji, cui'ne më'ë peocohua'ire de'hue çocai yo'oyeje ñaji, Maija'quë capi, jaje pa'iyë sëte.

⁵ Yure emëohua'ire Jopena jëjo saojë'ë, Simón Pedro hue'yosiquëre quërë-jajija'cohua'ire. Pedro cato yequë Simón huë'ere pëasiquëpi pa'iji. ⁶ Yequë Simón ca'ni de'huaquë huë'ere pa'iji. Ja huë'e cato jaira tëtëpare pa'iji.”

⁷⁻⁸ Maija'quë jëjo daosiquëpi saisi maca Cornelio ite necaicohua'ire cayaohua'ire cui'ne te'e soldadore soini i ñase'e si'aye quëani Jopena jëjo saopi. Soldado cato Maija'quëre cuasaquë paji'i. Jaje pa'ini Cornelioje de'oye cuasaquë paji'i. Jaje pa'ini Cornelioje de'oye cuasaquë jëjo saopi.

⁹ Jëjo saouna, se ñatasi mu'se ja yë'ta'a ma'are saijë je'në Jope quëno macare pa'ijëna, jopo mu'serepa pa'i maca Pedropi huë'e emëje'e totona mëji'i, Maija'quëre sesi'i caquë. ¹⁰ Ja yë'ta'a aore cua'cojëna, ao ëaye nëi macapi cani ñañeje pa'ye ñapi. ¹¹ Ñaquëna, ma'të-

mopi hui'yoni jai ca ca'tipëje pa'iona, cajese'e sica que'quesicono, ¹² si'a nëi-cohua'ire, uijë cu'icohua'ire cui'ne jaljë-cohua'ire ayasi tu'upi yejare pana cajeo.

¹³ Cajë maca yë'ose'e ite jutapi ñeje:

“Pedro, huëni huani aijë'ë.”

¹⁴ Caquëna, Pedropi sañope capi:

“Pasi'i, Ëjaë. Ai ma'ne a'ë. Si'si a'ë. Si'siohua'ire yë'ë ti aima'quë a'ë.”

¹⁵ Caquëna, tijupë yë'ose'e ite jutaëna:

“Maija'quë si'si peoye nese'ere si'si a'ë cayë peoji.”

¹⁶ Jaje toasoñe pa'ye Maija'quë ite ca tējini co'amaña ayasi tu'ure ma'tëmona mëa huesopi. ¹⁷ Mëa huesouna, Pedro çmerepa yo'o ja'ñere jaje pa'ye ino u'ni? caquë ai cuasaquë paji'i. Pa'ina, Cornelio jëjo saosicohua'ipi jato sa'ro quë'rona tītahuë, ¿Simón huë'e jerore pa'ico'ni? cajë seni asajë daicohua'ipi. ¹⁸ Jaohua'i tītani tutu cajë sei'ë: Ino Simón hue'e-quëpi cui'ne yequë mami Pedro hue'e-quë pa'ima'quë cajë sei'ë. ¹⁹ Jaje seni asajëna, Pedro cato ja yë'ta'a i ñase'ere cuasaquë paji'i. Pa'ina, de'o joyopi capi, ite:

“Ina, më'ëni toaso emëohua'i co'ero-jajinë. ²⁰ Huëni iohua'i ja're saijë'ë, jëa coeye peoyerepa. Yë'ë jëjo daosicohua'i a'ë.”

²¹ Caëna, Pedro cajeni capi:

“Yë'ë a'ë, mësarü co'equë. ¿Iquena date'ni?” ²² Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Yëquë cato Cornelio jëjo daocohua'ipi daë'ë. Maija'quë huiñaëpi më'ëni soijatena. Cornelio huë'ena dani quëaquëna, ipi më'ë quëaye asajaquë caëna, asani Cornelio, soldado pai ëjaëpi jëjo daoquëna, daë'ë. Nuë pa'iquëpi, Maija'quëre sequëpi, cui'ne si'a judío pai de'oye yo'oque api cajë oiquëpi jëjo daocohua'i a'ë.”

²³ Cajëna, Pedropi capi: “Cacani pëa-jë'ë.” Caëna, cacani i ja're coni pëahuë, ja ñami. Ñatasi mu'se Pedropi iohua'i ja're coni saji'i. Saina, ite çoñu'u cajë

Jope acohua'ije i ja're sa'ë, Maija'quère sehuosicohua'ipi.

²⁴ Jaje saiscohua'ipi se ñatasi mu'se Cesareana tì'ahuë, Cornelio cui'ne i tsë-capë cui'ne i ai oi cajeohua'i cõni tsi'sini ute hue'ñana. Jaohua'i cato Cornelio huëosicohua'ipi daisicohua'ipi pa'ë.

²⁵ Pa'ijëna, Pedropi hu'ëna tì'acquëna, Corneliopi pëpasi'i caquë etaquëpi Pedrote yë'ë ëjaërepa caquë do're ja'ruëña.

²⁶ Ja'ruquëna, Pedropi ìte naë huëo në-coquë capi:

“Yë'ëje më'ëje pa'i a'ë.”

²⁷ Jaje i ja're caquë sa cacaquë ñaquëna, jai pai tsi'sicohua'ipi pa'ë.

²⁸ Pa'ijëna, ñani Pedropi capi:

“Mësarupi asacohua'i a'ë, Israel pai ti tì pai ja're tsioye peoye. Panita'a yequë pai hu'ëna cacaye peoye. Israel pai yo'oye jaje pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre Maija'quëpi ye'yapi paire co'acohua'i a'ë, si'siohua'i a'ë caye pajë'ë caquë. ²⁹ Jaje pa'ina, jaohua'i sani yë'ëre sejëna, ai cuasaye peoyerepa esa da'ë. De'oji. Yureta'a quëajë'ë. ¿Iquere cajë yë'ëre soire'ni?”

³⁰ Caquëna, Corneliopi capi:

“Pa'iji, cuatro mu'sëña, iye ja'i maca na'iquëna, tres pa'i maca yë'ë hu'ëre pa'i aõ aima'quëpi Maija'quère seï pa'ise'e. Pa'iquëpi na'iquëna, Maija'quère señere seïna, Maija'quë jëjo daoquëpi ai mia ju'i carepa ju'iquëpi ñaini capi: ³¹ ‘Cornelio, më'ë Maija'quère seña Maija'quë asaji, cui'ne më'ë peocohua'ire cõcaiyeje Maija'quë ñaquë sihuaji de'oyerepa yo'oji caquë ñaji. ³² Jaje pa'iyë sëte yurepi ëmëohua'ire Jopena jëjo saojë'ë, Simón Pedro hue'equère quërëjani ñõna daja'cohua'ire. I cato yequë Simón hu'ëre pa'iji, jaë yequë Simón cato cã'nipi de'huaquë api. I hu'ële cato jaira tëtëpare pa'iji,’ capi, yë'ëre. ³³ Caëna, asani esa më'ëre quërëjaija'cohua'ire

jëjo saohuë. Jaje jëjo saouna, yure më'ëpi daquëna, de'oji. Maija'quë coca asa'nu'u cajë yëquë tsi'sisicohua'ipi pa'iyë, më'ëre mai Ëjaërepa cajë'ë caquë isiyere caquëna, asa'nu'u, yëquë.”

Pedro Quëaye

³⁴ Caquëna, Pedropi quëapi:

“Yureta'a asayë, Maija'quëpi paire cui'ne pa'iohua'ise'ere ñaquë pa'iyë.

³⁵ Jaje pa'ina, Maija'quë cato si'a paire ìte de'oquère pa'ni cacohua'ire cui'ne nuñerepa yo'ocohua'ire de'oji caquë ñaji, coa si'a tsëca acohua'ire. ³⁶ Jaje

pa'ina, si'aohua'i Ëjaë Jesucristoja'a de'oye pa'iyë tì'añere, Maija'quë i coca

Israel paina isipi. ³⁷ Mësarupi si'aohua'i asayë, Juan oco doquë cui'ne quëaquë yo'osi jeteyo'je Jesupi Galileapi huëoni

si'a hue'ña judío pai pa'i hue'ña yo'ose'e cu'ise'e. ³⁸ Jaje pa'ina, Maija'quëpi Jesús Nazaret aquère de'o joyo tuture isipi.

Isina, huati tutupi yo'oquëna, ai yo'ojë pa'icohua'ire jujucui cui'ne paire de'oye yo'ocai cuji'i, Maija'quëpi i ja're pa'i

do'ire. ³⁹ Jaje yo'oquëna, yëquë ñasicohua'i a'ë, Jesús yo'oye. Jerusalëna cui'ne Judea yejana yo'oquëna, ñasicohua'i a'ë. Ja jeteyo'je yureta'a ìte soquë

sarahuana que deoni huani jëohuë, judío paipi. ⁴⁰ Jaje huaisiquëta'a toaso mu'sëña pa'i maca Maija'quëpi hua-jëquère huëopi. Huëoni yëquère ñõpi.

⁴¹ Coa yëquëse'ere ñai ñõpi. Si'a paire ñai ñõne paipi. Yëquë i toe sahua nëosicohua'ise'ere ñai ñõpi. Jaje pa'ina,

yëquë i ja're cõni ucujë cui'ne aijë yo'ohuë, i huëisi jeteyo'je. ⁴² Jaje jaëni Maija'quëpi ju'isicohua'ire cui'ne huajëco-

hua'ire ñani ca tējiquère nepi cajë quëaja'cohua'ini yëquère jëjo daopi. ⁴³ Jaje

pa'ina, toe Maija'quère quëacaicohua'i Jesús ayere cajë cahuë, ìte Jesure sehuo-

cohua'ipi iohua'i co'aye yo'ose'ere sai de'huani oni yeje cuañoja'cohua'i a'ë.”

Judío Pai Peocohua'ita'a Maija'quë Joyo Isi Cuañose'e

⁴⁴ Jā yë'ta'a Pedro caquëna, de'o joyopi i caye asacohua'ina tsio daji'i. ⁴⁵ Tsio daquëna, Israel pai sehuoye sehuocohua'ipi Pedro ja're daisicohua'ipi ai cuasajë ñahuë, Israel pai peocohua'ipi de'o joyore isi cuañojë, ⁴⁶ yequë pai copaci cajë cui'ne Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajë yo'ojëna. ⁴⁷ Jaje ai cuasajëna, Pedropi capi:

“Icohua'ire oco doye de'oiji, mai isi cuañose'eje pa'ye de'o joyore isi cuañosicohua'ire.”

⁴⁸ Cani iohua'ire Jesucristo mamipi do cuañoñe pa'iji cani docaji'i. Jā jeteyo'je iohua'ipi Pedropi cahuë, yëquë ja're tsoe mu'seña maña pëani pa'ijë'e.

Pedro Sehuosicohua'ire Quëaye

11 Israel pai tsëca peocohua'ipi Maija'quë coca de'oyerepa sehuose'ere Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne yëquë sehuocohua'ipi asahuë, Judea pa'icohua'ipi. ² Asani Pedropi Jerusalëna co'ina, Israel pai sehuoye sehuocohua'ipi i yo'ose'ere sañope cahuë.

³ Cajë ite sei'e:

“¿Me yo'oquë Israel pai peocohua'ihuë'ena cacani iohua'ija're coni ai yo'ou'ni?”

⁴ Cajëna, Pedropi si'aye ite du'ru macarepa huëoni yo'ose'eje pa'ye jao-hua'ire quëapi:

⁵ “Jope daripëre pa'i Maija'quëre sei cani ñañeje pa'ye ñahuë. Naquëna, ma'tëmopi jai ca'tipëje pa'liona, ayasi tu'ure cajese'e sicapëa que'quesicono, yë'e quë'rona casaëna, ñahuë. ⁶ Ayasi tu'ure ñaquëna, si'aohua'i nëicohua'i, añaje pa'iohua'i coti sai huëpi cu'icohua'i, cui'ne jal'jëcohua'i paë'e. ⁷ Pa'ijëna, yë'ere yë'ose'e jutapi: ‘Pedro huëijë'e. Huëni huani aijë'e,’ capi. ⁸ Caquëna,

cahuë: ‘Pasi'i, Èjaë. Ai ma'ñe a'ë. Si'si a'ë. Si'siohua'ire yë'e ti aima'quë a'ë,’ cahuë. ⁹ Caquëna, tijupë yë'ose'e yë'ere juta copi: ‘Maija'quë tsoa tose'ere si'si a'ë cama'ë pa'ijë'e,’ capi. ¹⁰ Jaje toasoñe Maija'quë cui'ne pa'ye capi. Ca tējina, ayasi tu'upi ma'tëmona mëni huesëo. ¹¹ Jā macarepa toaso ëmëohua'i Cesarea yejapi jëjo daosicohua'ipi yë'ere co'ecohua'ipi yë'e pa'i huë'ena tita huë. ¹² Titarena, Maija'quë joyopi yë'ere cuañepi: ‘Iohua'ija're coni saijë'e,’ caquë ‘ai cuasama'ë,’ capi. Caëna, asani saë'e, icohua'i seis sehuosicohua'ija're cono. Sani si'aohua'ipa'ihuë'ena cacahuë. ¹³ Cacarena, Maija'quë jëjo daoquëre i huë'ena ñase'ere cui'ne ñaquëna, i case'ere quëapi. Jopena më'e jo'yare jëjo saojë'e, Simón Pedro hue'equëre daja'cohua'ire. ¹⁴ Jaëpi dani huaso coca quëaquëna, asani më'e cui'ne më tsëcapë huasosicohua'ipa'ija'cohua'ia'ë capi, quëapi. ¹⁵ Quëaquëna, asani yë'ëpi cocare quëa huëoquëna, de'o joyopi iohua'ina daji'i, maire du'ru macarepa daise'eje pa'ye. ¹⁶ Jā maca mai Èjaërepa case'ere cuasahuë, ‘Juan cato copo dopi. Jaje pa'iquëta'are mësarucato de'o joyore isi cuañoja'cohua'ia'ë.’ ¹⁷ Jaje pa'ina, Maija'quëpi maire Èjaë Jesucristo sehuocohua'ire isise'eje pa'ye isiru, ¿me sañope Maija'quë yo'oma'ñe a'ë caye'ni?” Capi, Pedro.

¹⁸ Caquëna, asani Jerusalën acohua'isehuosicohua'ipi sañope caye jëoni Maija'quë ai de'oyerepa yo'oiji, cajë cahuë:

“Jaje yo'oquë judío pai peocohua'ire isiji, ite sehuoni ti pani huesëye ti'añe.”

Antioquía Pai Sehuoye

¹⁹ Estebanre huani jëosi jeteyo'je Jesure sehuocohua'ire josa yo'ohuëhuë. Josa yo'ohuërena, yecohua'ipi Feniciana, Chipre saodohuëna, cui'ne Antioquía daripëna cati saë'e. Saisicohua'ipi jarona Israel

paise'ere Maija'quë coca quëahuë. Yequë paireta'a quëaye pahüë. ²⁰Pajëta'are Chipre cui'ne Cirene quë'ro acohua'i sehuosicohua'ipi Antioquía daripëna tì'ani griego paire mai Èjaë Jesús de'o cocare quëahuë, judío pai peocohua'ina. ²¹Mai Èjaë iohua'i ja're çoni pa'ina, de'oye quëajëna, jai pai ja'në ìtire pa'ë cuasase'e jeoni Èjaë Jesuna sehuohüë.

²²Jaje yo'ojëna, sehuosicohua'i Jerusalén pa'icohua'ipi asani Bernabé Antioquía daripëna jëjo saohüë. ²³Jëjo saorena, Bernabépi tì'ani Maija'quë sehuosicohua'ire Maija'quë de'oye yo'ocaiyere ñapi. Ñani ai sihuapi. Sihuaquë Bernabé yëhuopi, de'oyerepa. Ti jeoma'pë tuijë mai Èjaërepa case'je, caquë yëhuopi. ²⁴Bernabé cato ai de'okuë paji'i. Maija'quë ai cuasaquëpi cui'ne de'o joyo tìmësiquëpi paji'i. Jaje pa'ipi yëhuoquëna, asani jai pai sehuohüë, mai Èjaë case'ere.

²⁵Ja jeteyo'je Bernabépi Saulore co'e-si'i caquë Tarso daripëna saji'i. ²⁶Sani tì'ani ìte Antioquía daripëna sapi. Sani jaron a te'e ometëcahuë pëahuë, sehuosicohua'i ja're çoni. Pëani pa'ijë jai paire ye'yahuë. Jaron Antioquía daripëna du'ru macarepa Cristiano hue'yohüë, sehuosicohua'ire.

²⁷Ja mu'seña Antioquíana tìtahuë, Maija'quëre quëacaicohua'ipi Jerusalén daicohua'ipi. ²⁸Tìtasicohua'i aquëpi Agabo hue'equëpi nëcaquë capi, de'o joyopi quëaquëna, yequë mu'seña pa'i ja'ñere. Yequë mu'seña si'a hue'ña aïne peoquëna, pai ai ëa ju'ija'cohua'i a'ë. Jaje tëto saji'i, Claudio César pai ëjaërepa pa'i maca. ²⁹Jaje caëna, asani Antioquía sehuosicohua'ipi Judea sehuosicohua'ire çocai ja'ñere isini jëjo saon'u cahuë, pai ñape cuasaye ja'ye. ³⁰Cani isini yureta'a ìti isise'ere jëjo saohüë, Bernabé cui'ne Saulo ja're sehuosicohua'i aiohua'ina Judeana.

Santiagore Huaiye Cui'ne Pedroro Coye

12 Ja mu'seña pai ëjaë Herodespi sehuosicohua'i acohua'ire josa yo'okuë, ²Santiagore hua'tipi huani jëojë'ë cuañëina, huani jëohüë, Juan majayëre. ³Yo'orena, judío paipi ñani sihuajëna, Herodespi Pedrorëje tseani copi, sihuaja'cohua'i a'ë caquë. Iye cato yo'opi, levadura ne ma'ñe pan aijë tsi'si maca. ⁴Jaje yo'okuë Pedroro tseani co hue'ñana copi, cuatro tsëca soldado pai ñajë nëca hue'ñana, te'e tsëcapëre catoro pa'iohua'i pa'i hue'ñana. I cato Egítopi Maija'quë Israel paire etokuë pa'ise'ere cuasajë, tsi'si tējisi maca tseasiquëre etoni paire iñosi' cuasaquë yo'opi. ⁵Jaje pa'ina, Pedro cato tsea cuañosiquëpi paji'i, etama'quë cajë ña hue'ñare. Jaje pa'itojë sehuosicohua'i cato Maija'quëni sejë pa'ë'ë, si'a joyorepa cuasajë Pedroni cajë.

Pedro Cosiquëni Maija'quëpi Etoye

⁶Herodes ñamina'a Pedroro etoni paire iñosi' cuasaquëna, Pedro cato huëore caji'i, caya soldado paina quëna mepi se sëasiquëpi jopore pare ui. Caina, yequë soldado paipi paire co hu'e eta sa'rore etama'quë cajë ñajë nëcahuë. ⁷Jaje pa'i macarepa mai Èjaë huñäë si'a co tu'rihuë mia merepa ñai nëcapi. Ja maca Pedroro pato sëtoni capi:

“Esa huëjjë'ë.”

Caquëna, jëña huëse'e pa'ise'e joye tomepi. ⁸Ja maca Èjaë jëjo daoquëpi capi:

“Më'ë caña suñajë'ë, cui'ne zapatoje suñajë'ë.”

Caquëna, yo'okuëna, cui'ne yequeje capi:

“Më'ë dëi ju'i caje suñani yë'ë ja're daijë'ë.”

⁹Caëna, mai Ējaë jëjo daoquë jetey-o'je dani etapi, coa huesërepa. Mai Ējaë jëjo daoquëpi yo'o'ji, cuasama'ë paji'i, coa çani ñañë cuasaquëpi. ¹⁰Cuasaquëta'a du'ru nëcajë ñacohua'ire sa tëto sani cayaye acohua'ire sa tëto sani yureta'a ma'ana eta hue'ñarepa acore ti'arena, iose'e hui'yo eta sa'ro hui'yona, etani ma'aja'a te'e saë'ë. Jaje çoni saiquëpi mai Ējaë jëjo daoquëpi peo hue'ña saji'i, te'ire jeoni.

¹¹Jeo saquëna, yureta'a Pedropi capi:

“Yureta'a asayë, Herodes ñamina'a yë'ëre yo'o ja'ñere cui'ne Israel pai yë'ëre yo'oye yëyere Ējaëpi asani i hui'ñaëre huasoja'quëre jëjo daopi.”

¹²Jaje yo'ou cuasani Pedropi saji'i, Juan pëca ja'co María hue'ëna Juanpi yequë mamije Marcos hue'equë pëca ja'co quë'rona. Jarote jai pai tsi'sicohua'ipi paë'ë, Maija'quëni sejë. ¹³Pa'i-jëna, Pedropi ma'a eta sa'rona ti'ani tël-capi, soiquë. Soiquëna, asani te'o nomi tsio Rode io mami hue'ecopi çnepi soiye'ni? cuasani sani ñasi'i caco eta sa'ro quë'rona daco'ë. ¹⁴Dani Pedro yë'ore asani sihuaco eta sa'ro hui'yocaima'o co'ye hue'huë cacao, Pedropi eta sa'rore pa'iji quëasi'i caco. ¹⁵Quëacona, iohua'ipi iote cahuë:

“Cuepeco, caco.”

Cajëna, cao:

“Nuñerepa cayë.”

Cacona:

“Pedrore ñacaiquë ma'tëmo aquë pa'ini.”

¹⁶Cajëna, ja yë'ta'a Pedropi tël'cayey jeoma'ë paji'i. Pa'ina, hui'yoni ite ñani ai quëquëhuë. ¹⁷Quëquëjëna, jëtëpi cama'pë caquë yo'oni jeorena, ite co hue'ñapi etose'ere quëapi. Quëaquë capi:

“Santigore cui'ne yecohua'ire sehuosicohua'ire quëacaijë'ë, yë'ëre etose'ere.”

Canu yequë hue'ñana saji'i.

¹⁸Ñata tômesi maca Pedro peoquëna, soldado pai ai cuasajë huesëjë sa'ñe ai yo'ojë cahuë. ¹⁹Yo'ojë cajëna, Herodespi cuañepi, Pedrore co'ejë'ë caquë. Cuañëina, co'e jujahuë. Co'e jujarena, de'oye ñajë'ë casicohua'ipi ñama'pë pa'isicohua'ire huani jeojë'ë, cuañepi. Cuañëina, huani jeohuë, soldado paire. Jaje yo'osi jeteyo'je Herodes Judea pa'iyë jeoni Cesareana sani paji'i.

Herodes Ju'ise'e

²⁰Herodes Sidón paire cui'ne Tiro paire pëi paji'i. Pa'ina, iohua'ipi pai ëjaë Herodesre ca de'huañu'u, cajë te'e. Jaje yo'oñu'u cahuë. Casicohua'ipi i quëno macarepa çocai pa'iquë Blasto hue'e-quëna cajeohua'i de'ohuë. De'oni jaë-ja'a sei'ë, Herodesre de'oye pëima'ëna, pa'iyere. Tiro cui'ne Sidón pai cato Herodes yejana ao huerocohua'i paë'ë. Jaje pa'ina, jaje yo'ohuë. ²¹Jaje yo'osicohua'ini yequë mu'se Herodespi capi, ja mu'se pai tsi'siye pa'iji, caëna, tsi'sirena, de'o cañarepa suñasiquëpi i ñu'i paire cuañë hue'ñana ja'runi cocare capi, paire. ²²Caquëna, asacohua'ipi tutu cuihuë. Ñeje cajë:

“Maija'quëpi caji, paipi caye paji.”

²³Cajëna, Ējaë hui'ñaëre jëjo daoquëpi ju'iñe nepi, ite, jare iti yo'ojë ca macapi. Neina, pecona ao juji'i. Maija'quëre jerepa pa'ipi cacaima' do'ire juji'i, i-ja'a co'ye Maija'quëje pa'i a'ë caquë sihuaquë asa do'ire.

²⁴Jaje yo'ojë pa'ijëna, Maija'quë coca cato jerepa jai saji'i. Jai saina, si'a hue'ña iti cocare quëahuë.

²⁵Bernabé cui'ne Saulo co'amaña ne tējini Jerusaléni co'ijë Juanreje dahuë, yequë mami Marcos hue'equëreje.

Bernabé Cui'ne Saulo Yo'o Huëoye

13 Antioquía yejare Maija'quëre quëacaicohua'i cui'ne Maija'quë coca ye'yacohua'i paë'ë, sehuosicohua'i

ja're coní. Icohua'ipi paë'ë, Bernabé, Simón yequë mami Negro hue'equë, yequë Lucio Cirene aquë paji'i, Manaén paji'i, (Herodes ja're ai de'osiquë Galilea yeja cuañequë pa'isiquë) cui'ne Saulo paji'i. ²Jaje pa'icohua'ipi te' mu'se aima'cohua'ipi mai Èjaëre sejëna, de'o joyopi capi:

“Jaohua'ire Bernabére cui'ne Saulore jëjo saojë'ë, yë'ë nejajë caquë soise'le nej'a'cohua'ire.”

³Caëna, aima'pë Maija'quëre seni tējini jaohua'ire jëñapi jëjo pajë se'cacani jëjo saohuë, se ñajë saijë'ë cajë.

Chipre Paire Yëhuoye

⁴Maija'quë joyopi jëjo saohuëna, saicohua'ipi Bernabé cui'ne Saulo saë'ë, Seleucia daripëna saicohua'ipi. Jāropi jai yohuëna aya mëni Chipre hue'e saodohuëna saë'ë. ⁵Saicohua'ipi Salamina yo sa'rona t'i'ani judío pai tsi'si huë'ñana Maija'quë coca quëa huëohuë. Juan iohua'ire cocasi'i caquë saisiquëje iohua'i ja're paji'i. ⁶Si'a saodohuë quëarojajë Pafos daripëna sa t'i'ahuë. T'i'ani jaronā ñahuë, Israel paipi dahuëpi Barjesús hue'equëre. Jaëpi Maija'quë cocare cayë caquë paire cosoquë yo'oquë paji'i. ⁷Jaë dahuëpi Sergio Paulo ta'ñe asaquë ja're pai ëjaë ja're paji'i. Pa'ina, pai ëjaëpi Bernabére cui'ne Saulore quërejajia'cohua'ire jëjo saopi, Maija'quë coca quëajëna, asayere yë. ⁸Jaje yo'oquëta'are griego pai coca cato Elimas hue'equëpi dahuëpi pai ëjaë sehuoyere ësequë Bernabére cui'ne Saulore sañope capi. ⁹Caquëna, Saulopi Pablo hue'equëpi Maija'quë joyo timësiquëpi ite ai ñani, ¹⁰capi:

“¡Cosou, co'aquërepa, huati mamaquë si'aye de'oyere sañope yo'oquë ai! ¿Je yëhua Èjaëre sañope yo'oye jëoja'quë a'ni, më'ë? ¹¹Yure Maija'quëpi më'ëre si'sesipi. Si'sequëna, tsoe mu'seña ña-

ma'ë pa'i cui'ne ësë miañeje ñama'ë pa'i-ja'quë a'ë, më'ë.”

Ca macarepa Elimas ñama'quë de'opi, ñamije pa'iose'ere ñaquë de'oni. Ja maca ite jëtëna tse'ejë cuaja'cohua'ini co'epi. ¹²Jare ñani ai de'oyere pa'ë, Èjaë aye ye'yaye cuasaquë pai ëjaë sehuopi.

Pablo Cui'ne Bernabé Antioquíare Pa'iyë Pisidia Yejare

¹³Pablo cui'ne ite cōcohua'i jai yohuëna aya mëni Pafos daripë jëoni Perge daripëna t'i'ahuë, Perge daripë Panfilia yeja quë'ro acona. Jaronā Juan jëoni Jerusalëna co'ipi. ¹⁴Perge sa sani Pisidia yeja quë'ro daripëna Antioquíana t'i'ahuë. T'i'ani huajë mu'se pa'ina, Israel pai tsi'si huë'ena cacani ja'ruhuë. ¹⁵Ja'runi ñu'ijëna, tsi'si huë'e ëjaohua'ipi cuañese'e cui'ne Maija'quëre quëacaicohua'i toyasi pëpë ña tējini cahuë:

“A'yë dohuë, paire yëhuoye pa'ito quëajë'ë, yurepi.”

¹⁶Carena, ja maca Pablo huëni nëcāni jëtëpi cama'pë caquë ja'jëni capi:

“Èmëohua'i Israel pai cui'ne si'ao-hua'i yequë pai Maija'quëre ca'racohua'i asajë'ë. ¹⁷Israel pai Diosupi mai aio-hua'ire jo'ya nepi. Jo'ya neni jaohua'i-ja'a jai pai jojo saiye nepi, yequë pai yeja Egíptore pa'i maca cui'ne ja jeteyo'je i tutupi yo'oquë etopi, ja yeja pa'isicohua'ire. ¹⁸Etouna, Israel paipi cuarenta ometëca pai peo hue'ña cuënesi yejaja'a cu'ijë yo'ojëna, Maija'quëpi iohua'ire de'oye ñacaiji'i, yo'o jujama'ë. ¹⁹Jaje yo'oquë siete tsëcapëarepa Canaán yeja pa'icohua'ire nejopi, jaohua'i yejare mai aipëna isisi'i caquë. ²⁰Si'aye iye yo'oye cato cuatrocientos cincuenta ometëca paji'i. Ja pa'isi jeteyo'je yureta'a Maija'quëpi Israel pai yo'oyere ñani ca tēji ëjaohua'ire isipi, Maija'quëre quëacaiquë Samuel pa'i macaja'a. ²¹Jaje yo'oye pa'ina, yureta'a sei'ë, yëquëre

cuãne ëjaëre pare necaij'ë cajë. Sejëna, Maija'quëpi Cis mamaquë Saúl ni pai ëjaëre necaji'i, cuarenta ometëca iohua'ire cuãneja'quëre. Jaë cato Benjamín tsëcapë aquë paji'i. ²² Pa'ina, jeteyo'je Maija'quëpi Saúlre pai ëjaërepa pa'iyë jioni Davidna isipi, pai ëjaërepa pa'iyë. Davidni Maija'quë capi, ñeje: 'Isaí mamaquë David cato yë'ë yëyere yo'osi'i cuasaji. Jaje pa'ipi, yë'ë ña hue'ñañaje de'oye yo'oquë api.' ²³ Jaje pa'ina, i ca nëose'ëje pa'ye Israel paire huasosi'i caquë jëjo daopi, Jesure. Jesús cato David tsëcapë aquë paji'i. ²⁴ Ja yë'ta'a Jesús daima'në Juanpi si'a Israel paire Maija'quë coca quëapi. Quëaquë capi, ja'në cuasase'ere jeoni Maija'quëna ponëj'ë. Ponëjëna, oco doye pa'iji. ²⁵ Casiquëpi je'në i pani tëjiye ti'acquëna, capi Juan: 'Yë'ë mësarü cuasayeje pa'ipeoyë. Yë'ë pa'isi jeteyo'je tel'i jerepa pa'ipi daiji. Jaëre yë'ë i zapato duta-cayeyequë peoquëpi, teaye pa'ia'ë.'

²⁶ Jaje pa'iyë sëte ëmëohua'i Maija'quë do'ijë Abraham tsëcapë acohua'i, cui'ne mësarü ti'ohua'i, Maija'quëre ca'rajë i yëyeje pa'icohua'i, iye huaso coca mësarü asa ja'ñere jëjo daose'e a'ë. ²⁷ Jerusalén pa'icohua'i cui'ne iohua'i ëjaohua'iye Jesure huesëjë coa pa'ije pa'ire ñahuë. Ñajë cui'ne huajë mu'seña ñape pa' tsi'si huë'ëpi Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'ere ñaniye asa ti'añe pahüë. Pajë jare iohua'ipi Maija'quëre quëacaicohua'i case'ere yo'o ti'acacë'ë, Jesure huani jëo maca. ²⁸ Jesús co'aye yo'ose'ere ti'ama'pëta'a Jesure huani jëonëre Pilatopi soldado paina cuãnejaquë cajë sei'ë. ²⁹ Ja jeteyo'je yureta'a si'aye iye yo'o ja'ñere toyase'e cayere yo'o tëjini soquë sarahua dequëni casani yejana tahuë. ³⁰ Jaje yo'osiquëta'are Maija'quëpi ite huajëquëre huëopi. ³¹ Huëosiquëpi Jesús jai so mu'seña ñaiquë ñiopi, i ja're con'i Galileapi

Jerusalénna saina, saiscohua'ire. Yure jaohua'ipi i coca quëacohua'i pa'iyë.

³² Jaje pa'iyë sëte yëquë mësarute de'ococare quëayë, mai aiohua'ire ca nëose'ere yo'o ti'api, mai pa'ia maca i ca nëosi tsëcapë acohua'ina. ³³ Ja i ca nëose'ere yo'o ti'acquë Jesure ju'isiquëni huajëquëre huëopi, Maija'quëpi. Salmos cayaye acore toyase'ëje pa'ye yo'opi. Jaji caji, ñeje: 'Më'ë yë'ë mamaquë a'ë. Yurepi yë'ë më'ë ja'quë a'ë.'

³⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë yequë hue'ña toyase'ëja'a capi: 'Davidre isija'quë a'ë, ca nëose'ere. De'oyere pare nuñerepa ca nëose'ere isija'quë a'ë, më'ëre.' Jaje pa'ina, tsoe Maija'quëpi quëapi, ju'isiquëpi huëi ja'ñe cui'ne i capë ja'juñe pa ja'ñe. ³⁵ Jaje pa'ina, yequë hue'ña toyase'e caji: 'Më'ë jo'yaë de'oquërepa capë ja'ju huesëye më'ëpi ëseja'quë a'ë.' ³⁶ De'o'ji, yure jaje pa'iyë sëte casi'i. David cato Maija'quë ite cuãnese'ëje pa'ye i paire necani tëjini juni huesëpi, i aiohua'i ju'ise'ëje pa'ye. Jaje juni i capë ja'ju huesëpi. ³⁷ Jaje pa'iquëta'are jaë, Maija'quë huëosiquë Jesús capë cato ja'juñe papi. ³⁸⁻³⁹ Jaje pa'iyë sëte mësarü Maija'quë do'ijëpi asaye pa'iji, Jesuja'a co'aye yo'ose'e oni yeje cuãñoñe pa'iji, cajë. Jaje pa'ina, si'aye Moisés cuãnese'e oni yejeye pase'ere Jesure ire pare asacohua'ire oni yejeye pa'iji, itire pa'ë. ⁴⁰ De'hua ñaj'ë, mësaruna Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'e tomequë iohua'i toyase'e cato caji:

⁴¹ Nuñere pare ñajëta'a co'aji cajë coecohua'i, ne huesëj'ë.

Mësarü pa'ia mu'seña yë'ëpi co'amañare nequëna,

Yecohua'ipi mësarute quëatojë care payë cajë sehuocaiye paja'cohua'i a'ë."

⁴² Judío pai tsi'si huë'ëpi Pablo cui'ne i cajeohua'i con'i etajëna, tsi'nëna, judío pairepa peocohua'ipi cahuë: Yequë sem-

ana huajë mu'se pa'ina, cui'nare quëa-jë'ë, yëquëre. ⁴³Ca tējisi maca tsi'si huë'epi Pablo cui'ne Bernabé saijëna, jai pai judío paipi cui'ne judío pai peocohua'ipi judío ye'yayena huero ye'yesicohua'ipi iohua'i ja're saë'ë. Saijëna, iohua'ipi yëhuojë cahuë. Nuñerepa Maija'quë mësarute oi soise'ere pa'ijë'ë, yo'o kujama'pë.

⁴⁴Casicohua'ipi yequë semana huajë mu'se ti'aëna, ja daripë pa'icohua'ipi si'aohua'i tsi'siye ja'i maca jai pai tsi'sihuë, Maija'quë coca asañu'u cajë. ⁴⁵Tsi'sijëna, ñani Israel paipi ësejë oijë Pablo ai co'aquë api sañope ca huëohuë. ⁴⁶Cajëna, Pablopai cui'ne Bernabépi quëcojë sañope cahuë, iohua'ire:

“Mësaru judío paini du'ru macarepa Maija'quë coca quëaye pa'iji. Pa'isiconi mësarupi coejë cui'ne ti pani huesëyere paye cuasama'pëna, yure cato judío pai peocohua'ina sani quëaye pa'iji. ⁴⁷Jaje pa'ina, Ejaëpi yëquëre cuañequë capi: Si'a paire miacaija'quëre jëoñë, mësarute.

Yë'ë huaso cocare si'a huë'ña so'o pa'icohua'ire quëacaijë'ë.”

⁴⁸Jaje caquëna, asani judío pai peocohua'ipi sihuajë si'aohua'i Maija'quë coca ai de'oye a'ë, cajë ti pani huesëyere ti'aja'cohua'i a'ë, caquë ña nëosicohua'ipi sehuohuë. ⁴⁹Sehuojëna, jaje Maija'quë coca quëahuë, ja yeja pa'icohua'ire. ⁵⁰Jaje sehuojëta'are judío paipi Pablöre cui'ne Bernabére eto saon'u'u cajë, de'o nomiohua'i ja're cui'ne de'o ëmëohua'ire cui'ne iti daripë ëjaohua'i ja're coca cahuë, sañope jaohua'ire yo'onu'u cajë cani sañope yo'ojë etohuë. ⁵¹Etorena, saijë iohua'i nëcañoa ya'ore ti'to tohuë, jaohua'i yo'oyere sañope cayere iñojë. Jaje yo'oni Iconiana saë'ë. ⁵²Jaje pa'iquëta'are iti sehuosicohua'i cato sihuahuë, de'o joyopi iohua'i ja're pa'ina.

Pablo Cui'ne Bernabé Iconiore Pa'iyë

14 Pablopai cui'ne Bernabépi Iconiore pa'ijë judío pai tsi'si huë'ena cacani Maija'quë coca quëajëna, jai pai judío pai cui'ne judío pai peocohua'i sehuohuë. ²Sehuojëna, judío pai sehuoma'cohua'ipi sañope yo'ojajë cajë judío pai peocohua'ire cuañëjëna, sehuosicohua'ire co'aye cuasa huëohuë. ³Jaje co'aye cuasa huëo do'ire ai tsoe ja daripëna pëani Maija'quë coca de'oyerepa quëahuë. Quëajëna, Maija'quëpi pai yo'o ti'a ma'ne yo'o tutu isiquëna, jaiye de'oyere yo'ohuë. Jaje yo'ojëna, Maija'quë oiye iohua'i quëaye do'i quë'yerepa pa'iyë iñoipi. ⁴Jaje pa'iquëta'are iti daripë acohua'ipi caya tsëca huasicohua'i paë'ë. Pa'ijë yecohua'ipi judío pai cayere de'oye a'ë, cacaë'ë. Cajëna, yecohua'ipi Ejaë jëjo saocohua'i cayere de'oye a'ë, cacaë'ë. ⁵Jaje cajë pa'ijëna, judío paipi cui'ne judío pai peocohua'ipi Pablöre cui'ne Bernabére co'aye yo'ojë quëna pëapi jea jo'añu'u cajë iti daripë ëjaohua'i ja're coca cani te'e jaje yo'oye de'o'ji, cuasa nëohuë. ⁶Cuasa nëose'ere asani Pablopai cui'ne Bernabépi catihuë, Listrana cui'ne Derbena Licaonia yejana cui'ne iti yeja yequë daripëa pa'iyena. ⁷Catini jarojë quëahuë, de'o cocare.

Pablöre Quëna Pëapi Jëaño

⁸Listra daripëre te'i ëmë tsi'nëna cu'ima'quë ai de'osiquëpi paj'i'i, coa ñu'iquëpi. ⁹Coa ñu'iquëpi Pablo quëayerere asaquë Maija'quëpi yë'ëre ne co'yaye pa'iji cuasaquë ñuji'i. Ñu'ina, Pablopai i jaje Maija'quëre cuasaye asani ¹⁰ai tutu capi:

“Huëni nëcajë'ë.”

Caquëna, ca macarepa te'ere papi huëni nëcane cu'i huëopi. ¹¹Jaje Pablo yo'ouna, ñani Licaonia cocapi tutu cuijë cahuë:

“Diusuohua'ipi pajje pa'iohua'i de'oni mai què'rona cajeni yo'oyè.”

¹² Cajè Bernabéni diusu Zeus hue'y-ohuè. Hue'yojè Pabloni iti coca ca do'ire Hermes hue'yohuè. Lистра pai diusu mamire hue'yohuè. ¹³ Ja maca yureta'a pai daripè caca sa'ro yè'què macare diusu Zeuste se huè'e paquèpi iti huè'e ñacai èjaèpi duruhuequère cui'ne de'o joro nese'ere dapi. Dani Jesús jèjo saocohua'ire de'ocohua'ire pa'ni caquè sèsi'i, caquè yo'opi. Yo'oquèna, yecohua'ijè i ja're señu'u, cajè yo'ohuè. Yo'ojè iohua'i ai yo'ojè pacohua'ini nëicohua'ire huani coa isijè señu'u, cajè yo'ohuè. ¹⁴ Yo'oyere asani Bernabépi cui'ne Pablopi co'aji, ja yo'oye cajè. Ju'i cañana co'rèjè, cuijè sa tomeja'è, iohua'i jopona. ¹⁵ Ñeje cuihuè:

“¿Merepa mèsaru jaje yo'oye'ni? Yèquè cato mèsaruje pa'iohua'i a'è. Yure mèsaru coa yo'oye jeoni Maija'què iti yeja, ma'tèmo, jai tsiaya cui'ne si'aye iote pa'iyè de'huasiquère pani sehuoni pa'ijajè cajè quèañu'u cajè daisicohua'i a'è. ¹⁶ Jaje pa'iquèta'are yequè mu'seña cato iohua'ise'e iohua'i yèyeje yo'ojè pa'ijajè caquè ñapi, Maija'què. ¹⁷ Jaje yo'ojè pa'itoje Maija'quèpi de'oye yo'oyeja'a inopi, yè'è pa'iyè caquè. Jaje pa'ina, ipi mèsarute oco cui'ne de'oye quèquèna tèaye cui'ne aife cui'ne sihuajè pa'iyè isiji.”

¹⁸ Jaje si'aye canije ai yo'ojè maña duruhuequère huaiye pajè'è, cajè èsehuè, diusuohua'ire isijè señu'u cajè yo'ocohua'ire.

¹⁹ Jaje yo'ojè ca maca da titahuè, Israel pai, Antioquia yeja cui'ne Iconia yeja pa'icohua'i. Jaohua'ipi titani tife cuasayena paire ponahuè. Ponarena, Pablora quèna pèapi jea jo'ahuè. Jea jo'ani huani jeohuè, cuasajè pai pa'i daripè hue'sena quèrè etohuè. ²⁰ Quèrè jeorena, sehuosicohua'ipi i ui hue'ñana tsi'sini nëcajèna, huèjili.

Huèni pai daripèna cacapi. Cacasiquèpi ñatasi mu'se Bernabé ja're conì Derbe daripèna saè'è.

²¹ Sani jaro Derbena de'o coca quèa-jèna, jai pai sehuohuè. Sehuorena, ñani jaropi Listrana, Iconiana cui'ne Antioquia darina co'ihuè. ²² Co'ini, jaro sehuosicohua'i pa'icohua'ire yo'o jujama'pè ñese tuijè'è, cahuè. Cajè cui'ne Maija'quère cuasare pajè pa'ijè'è, cahuè. Jaje cajè cui'ne yequeje cahuè, Maija'què cuàne te'tena cacañu'u cani jaiye ai yo'oye pa'iji. ²³ Jaje cajè cui'ne yequeje sehuosicohua'i tsècapèa ñape iohua'i èjaohua'i pa'ija'cohua'ire nehuè. Neni ao aima'cohua'ipi Maija'quère sejè yo'o tējini icohua'ire de'oye ñacaijè'è, cajè Maija'quère sècacaè'è, iohua'i sehuosiquèna.

Antioquiana Pablopi Cui'ne Bernabépi Co'iyè

²⁴ Pisidia yeja sa tètò sani Panfilia yejana ti'ahuè. ²⁵ Ti'ani Perge yeja pa'icohua'ire de'o coca quèahuè. Quèa tējini Antalia daripèna saè'è. ²⁶ Sani jarona yureta'a yohuèna aya mēni Antioquiana, Maija'què oiye ayepi necaijè'è cajè cuàne sitona, iohua'i de'oye iti case'eje ne tēji sitona co'ihuè. ²⁷ Co'ini Antioquiana titani si'a sehuosicohua'ire si'soni Maija'què iohua'i ja're conì yo'ocohua'ire, Èjaèpi judfo pai peocohua'ipi sehuojajè caquè jato sa'roje pa'iore hui'yocahua'ire, de'oye sehuose'ere quèahuè. ²⁸ Quèasicohua'ipi sehuosicohua'i ja're conì iti macana pèani tsoe paè'è, jarote.

Jerusalénna Tsi'siyè

15 Ja mu'seña Judeapi Antioquiana cayao maña saicohua'ipi Maija'què do'ijère ye'yajè cahuè huaso cuànoñe peoji, Moisés cuànese'ere yo'oma'pè pani, ca'ni tèama'pè pani, cahuè. ² Jaje cajèna, Pablopi cui'ne Bernabépi conì iohua'i ja're ai sa'ne

yo'ojë cahuë. Jaje yo'ojë cajëna, Pablore, Bernabére cui'ne yecohua'i sehuosicohua'ire Jerusalénna sani Jesús jëjo saocohua'i ja're cui'ne ja daripë sehuosicohua'i ëjaohua'i ja're ca'ni téaye ayere coca caja'cohua'ire jëjo saonu'u, cani jëjo saohuë.

³ Antioquáa daripë sehuosicohua'i pa'icohua'ipi jëjo saojëna, saicohua'ipi Fenicia vejaja'a cui'ne Samaria vejaja'a sa saijë quëahuë, judío pai peocohua'ipi ja'në itire pa'ë cuasajë pa'ise'ere jëoconi Maija'quëre sehuose'ere quëajëna, asani si'aohua'i sehuocohua'i sihuahuë.

⁴ Jerusalénna Pablo cui'ne Bernabé tì'arena, sehuosicohua'ipi cui'ne Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi conì de'oye pëpahuë. Pë-parena, pa'ijë si'aye Maija'quë iohua'i ja're yo'ose'ere quëahuë. ⁵ Quëajëna, fariseo acohua'ipi Maija'quëre sehuosicohua'ipi huëni nëcane cahuë:

“Yequë paipi sehuosicohua'ire ca'ni téaye pa'iji. Ja maca Moisés cuañese'ere yo'o tì'ajë'ë, cuañëne pa'iji.”

⁶ Cajëna, asani ja maca Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi tsi'sihuë, fariseo acohua'i case'ere sa'ñe coca cajë asa'nu'u cajë.

⁷ Jaje cajë tsi'sisicohua'ipi ai sa'ñe ca tëji maca Pedropi huëni nëcane capi:

“Maija'quë do'ijë mësarupi ta'ñe asayë, yë'ëre mësaruru aquëni Maija'quëpi jo'ya nese'e tsoe hue'ña i huaso cocare judío pai peocohua'ina quëaquëna, jaohua'ipi itire pa'ë cajë sehuojajë caquë. ⁸ Maija'quë pai jo'noa cuasaye ñaquëpi yë'ë tsecohua'ire ne'ne caquë iñoquë, de'lo joyore isipi, judío pai peocohua'ina maire isise'ejë pa'ye. ⁹ Jaje pa'ina, Maija'quë cato jaohua'ire cui'ne maire ti'ne pa'iohua'ire ña'ne paji, si'aohua'ire cui'ne pa'iohua'ire ñaji. Jaje pa'ina, Maija'quëre cuasa do'ija'a de'lo jo'noa tsoa tocaji'i, jaohua'irejë. ¹⁰ Yure jaje pa'ito, ¿me

yo'ojë Maija'quë yo'oyere sa'nope uihuaye'ni, sehuosicohua'ina dëquëcojë pa'iore hue'ocajë maije cui'ne mai aipëjë yo'o tì'a'ne pase'ere? ¹¹ Jaje pa'ina, yëquë cato cuasayë jaohua'ire huasose'ejë pa'yepi yëquëreje Èjaë Jesús oi coa isiyepi huasopi cuasayë.”

¹² Caquëna, si'aohua'i jo'cua jëoni Bernabé cui'ne Pablo cayere asahuë. Iohua'i ja're Maija'quë pa'i cocaina, yequë mu'seña pa'i ja'ñe iñose'e cui'ne pai yo'o tì'a ma'ñe yo'ose'e quëajëna, asahuë. ¹³ Ja maca quëa tëjjjëna, Santiagopi capi:

“Maija'quë do'ijë asajë'ë.

¹⁴ Maija'quëpi judío pai peocohua'ire de'oye yo'ocai jaohua'i acohua'ini sahuani i pairepa pa'ija'cohua'ire nese'ere Simónpi maire quëaquëna, asahuë. ¹⁵ Jaje pa'ina, iye toyase'e cato Maija'quëre quëacaicohua'ipi toyase'ejë pa'ye yo'ose'e a'ë. Jaje pa'ina, ñeje caji, toyase'e:

¹⁶ Ja jeteyo'je co'i conì

David huë'e tãisicore ne de'huacasi'i Cui'ne io co'a de'ose'e si'aye ne de'huasi'i.

¹⁷ Ne de'huaëna, ëjaëre judío pai co'ëajjë,

yë'ë mami secohua'ipi judío pai peocohua'ija're.

¹⁸ Tsoe hue'ña iye yo'o ja'ñe quëasiquëpi, ëjaëpi isipi iye coca.

¹⁹ Jaje pa'ina, yë'ë cato cayë, judío pai peocohua'ipi ja'në itire pa'ë cuasase'ere jëoni Maija'quëni tuicohua'ire cuañese'ere yo'ojë'ë cajë cuañëne peoji. ²⁰ Jaje pa'ina, coa iyese'e yo'oma'pë pa'ijë'ë cajë toyase'e tsoe tì'api. Pai de'huasi diusure isisi hua'ire aima'pë pa'ijë'ë, ëmëre cui'ne nomiore coa yo'orojaima'pë pa'ijë'ë, quio hue'asicohua'ire aima'pë pa'ijë'ë, panita'a tsie aima'pë pa'ijë'ë. ²¹ Ja maña toya'nu'u, Moisés cuañese'e cato tsoe hue'ñapi pai ñape daripëa pa'icohua'ire

quëajë pa'iyë, huajë mu'seña ñape tsi'si huë'ñapi iti toyase'ere ñajë. Jaje pa'ito me airepa caye'ni."

Judío Pai Peocohua'ina Toyani Jëjo Saose'e

²²Ja maca yureta'a Antioquíana íohua'i acohua'ini sahuani Pablo cui'ne Bernabé ja're jëjo saonu'u, cajë si'a sehuosicohua'i. Sehuosicohua'i ëjaohua'i cui'ne Jesús jëjo saocohua'i te'e cuasahuë. Cuasani yo'ojë Judas hue'equëni, jare ípi yequë mami Barsabás hue'equëni cui'ne Silasni saija'cohua'ire nehuë, de'ocohua'ire pare. ²³Neni jaohua'i ja're ñeje toyasicore jëjo saohuë:

"Yëquë Jesús jëjo saocohua'ipi cui'ne sehuosicohua'i ëjaohua'ipi mësaruru a'yëohua'ije pa'íohua'ipi mësarute yëquë yo'je tsije pa'íohua'ire cuasajë judío pai peocohua'ipi sehuosicohua'ire pëpayë, jaro Antioquía daripë, cui'ne Siria cui'ne Cilicia yeja pa'icohua'ire. ²⁴Cui'ne yëquë jëjo saoma'cohua'ipi íñopi. Saisicohua'ipi mësarute josa yo'ojë huesë äaye ca co'me huesojëna, ai yo'ojë asahuë. ²⁵⁻²⁶Jaje pa'ina, asani si'aohua'i jaje yo'oye de'oji cuasani mësarute yëquë acohua'ipi sani ñaja'cohua'ire neñu'u caní nehuë, yëquë ai oicohua'i Pablo cui'ne Bernabé ja're saija'cohua'ire, ju'íne pa'itojë quëcojë Jesucristo coca do'ire quëarojaicohua'i ja're saija'cohua'ire. ²⁷Jaje yo'osicohua'ipi yure mësaruru quë'rona jëjo saoyë, Judasre cui'ne Silasre mësaruru ja're te'e tsiarepa ñajë coca si'aye quëaja'cohua'ire, yëquë quëase'ejë pa'ye. ²⁸Jaje pa'ina, de'lo joyojë de'oji, jaje yo'oye caquëna, ñaquëna, yëquëjë mësarute jaiye yo'ojë'ë cajë cuañeñe peoyë. Coa do'i quë'yese'e yo'ojë'ë caye yëyë, iyese'e: ²⁹Pai de'huasi diusuna ísisi hua'i aima'pë pa'ijë'ë, quío hueasicohua'ire

aima'pë pa'ijë'ë, tsieje aima'pë pa'ijë'ë, cui'ne ëmëpi nomiohua'ire coa yo'orójaiñe yo'oma'pë pa'ijë'ë, nomioje ëmëohua'ire coa yo'orójaiñe yo'oma'o pa'ijë'ë. Iye case'ere yo'oni mësaruru de'oye pa'ija'cohua'i a'ë. De'oye pa'ijë'ë. Ca tējihuë."

³⁰Ja maca sai huëoni pëpa tējini yureta'a Antioquíana saë'ë. Sani tí'ani sehuosicohua'ire tsi'soni toyasicore ísi-huë. ³¹Ísirena, sehuosicohua'ipi toyase'ere ñajë cajëna, asajë jai pai si-huahüë, íte yëhuoyere asajë. ³²Sihua'jë asajëna, Judas cui'ne Silaspi Maija'quë caye asani quëacai tutu pacohua'ipi ai tsoe quëahuë, yëhuojë. Jaje yëhuojëna, asa huajëjë jerepa tutu quë'i joñoa pa'ë. ³³Jaje quëajë pani tējirena, sehuosicohua'ipi sani pëpacaijë'ë si'aohua'ire mësarute jëjo daosicohua'ire cajë pëpa tējihuë, co'ija'cohua'ire. ³⁴Jaje pa'iquë-ta'are Silasse'e de'oji pëaye cuasani pëapi. ³⁵Pëaquëna, cui'ne Pablojë cui'ne Bernabéjë pëahuë, Antioquíana, Maija'quë coca ye'yajë cui'ne quëarójaijë yo'oja'cohua'ipi. Pëarena, jai pai sehuosicohua'ipi íohua'i ja're coní yo'ohuë, íti co'amaña.

Maija'quë Coca Quëasi'i Caquë Pablo Cayaye Acore Saise'e

³⁶Ai tsoe pa'iquëpi Pablo capi, Bernabére:

"Sehuosicohua'ire tíjupë do'i sani ñañu'u, mai ja'në Éjaë coca quëasi daripëana. ¿Me pa'iyeni?"

³⁷Caquëna, Bernabépi Juanre yequë mami Marco hue'equëre sañu'u capi. ³⁸Caquëna, Pablopi ësepi, saye. Jaë Marcopi ja'nëje Panfiliana í yo'oye jeoconi te'e nema'ë yo'osiquëre me caquë. ³⁹Jaje pa'ina, te'e cuasaye peoquëna, te'ohua'ise'e huahuë. Huani Bernabépi Marcopre sapi. Saquë jai yohuëna aya mëni Chiprena saë'ë. ⁴⁰Saijëna, Pablopi íte coja'quëre Silasni tí'api. Tí'aëna, se-

huosicohua'ipi Maija'quëre secacatena, etani saji'i. ⁴¹ Saiquëpi Siria yejaja'a cui'ne Cilicia yejaja'a sa tëto sai Maija'quëre sehuosicohua'ire quëa huasoquë cuji'i.

Timoteopi Pablöre, Silasre Cö Huëoye

16 Pablöpí Derbena cui'ne Listrana ti'ani jaroná Timoteore ñapi. Judío nomioپی sehuosico mamaquëni cui'ne i pëca ja'quëpi griego pai paji'i. ² Jaje pa'ini Timoteore sehuosicohua'ipi de'oquë api cahuë, Listra cui'ne Iconia pa'icohua'ipi. ³ Jaje caquëni Pablöpí ite coja'quëre sasi'i, cuasaquë. Ja yë'ta'a sama'në Timoteo ca'nihuëre yëto tëapi, judío pai i saija'to pa'icohua'ipi co'aye cama'cohua'ini caquë. Cui'ne si'aohua'i Timoteore griego pai mamaquë api, asa do'ire jaje yo'opi. ⁴ Jaje yo'osi jeteyo'je si'a daripëa maña iohua'i sa saiyeyë pa'ye Jesús jëjo saocohua'i cui'ne Jerusalén pa'icohua'i sehuosicohua'i ëjaohua'i case'ere quëahuë, sehuosicohua'ina ñeje yo'ojë'ë cajë. ⁵ Jaje yo'ojëna, sehuosicohua'ipi iohua'i sehuose'ere itire pa'ë asajë tutu quë'i joñoa pa'ë. Pa'ijëna, mu'seña ñape jai pai sehuojë jai sa'ë.

Pablo Cäni Ñañe Macedonia Aquëre

⁶ De'o joyopi Asia yejana Maija'quë coca quëaye ëse do'ire Frigia yeja cui'ne Galacia yeja sa tëto sani, ⁷ Misia yeja niamona ti'ahuë. Ti'ani jaropi Bitinia sañu'u cuasahuë. Cuasajëta'are Jesús joyopi ësepi. ⁸ Eësequëna, Misia yejajë sa tëto sani Troas yo sa'rona meñe cajehuë. ⁹ Cajeni jaroná Pablöpí cäni ñapi, te'i Macedonia aquëpi nëcaquë ite yëquëre dani cöcaijë'ë caquëna. ¹⁰ Jaje Pablöpí cäni ñaëna, jaro Macedoniana de'o coca quëaye pa'iji caquë Maija'quëpi soiji cajë ne de'huahuë, sañu'u cajë.

Pablo Cui'ne Silas Filipos Pa'iyë

¹¹ Troas yo sa'rona aya mëisicohua'ipi te'e mu'serepa sa'ë'ë, Samotracia saodohuëna. Saisicohua'ipi ñatasi mu'se Neápolisna ti'ahuë. ¹² Ti'ani jaropi Filiposna sa'ë'ë, romano pai daripëna. Jaro Macedonia yeja ai ëja daripëre pana sa'ë'ë. Sani jaroná pëahuë, tsoe mu'seña maña. ¹³ Pëasicohua'ipi huajë mu'se pa'ina, pai daripëpi hue'sena etani sa'ë'ë. Tsiaya të'tëpa quë'rona sani cuasahuë, judío pai Maija'quëre se hue'ña'ë. Iño cuasani ja'runi ñu'ijë de'o cocare quëahuë, nomiohua'ire iti maca tsi'sini ñu'icohua'ire. ¹⁴ Quëajëna, te'o nomio Lidia hue'ecopi, Tiatura daripë paiopi, jai do'i caña ma ja'ñe isicopi tsi'sicohua'i ja're paco'ë. Jaje pa'iona, Maija'quëpi Pablo cayere de'oyerepa asajaco caquë necaina, ai Pablo cayese'e asao, si'aye i quëaye. Jao cato Maija'quëre seço paco'ë. ¹⁵ Jaje pa'ioپی io tsëcapë ja're coní oco do cuañoni yëquëre cao:

“Mësarupi yë'ëre sehuosicore pare ñani yë'ë huë'ena sani pëajë'ë.”

Jaje caco ai seona, io huë'ena sani pëahuë.

¹⁶ Pëasicohua'ipi te'e mu'se Maija'quëre se hue'ñana saijë te'o nomi tsio ta'ñe yequë mu'seña pa'i ja'ñere quëa joyore hue'econi ti'ahuë. Jaje pa'ioپی io ëjaohua'ire jaiye curiquë necaico paco'ë, io ta'ñe ca do'ipi. Io cato iohua'i jo'yao paco'ë. ¹⁷ Jaje pa'ioپی Pablöre cui'ne yëquëre pe'te huëoni pe'teco cuio:

“Icohua'i cato Diosu tutu quë'ire pare necaicohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi mësarute huaso cocare pare quëayë'!”

¹⁸ Jajese'e si'a mu'seña cuico pe'terojaiona, yo'o jujani Pablöpí co'ye ponëni iote ta'ñe ca cocare capi:

“Jesucristo mamipi cuañëñë, icore jëoni etani saijë'ë, co'a joyo.”

Ca macarepa jare iti macapi co'a joyo iote etani saji'i.

¹⁹ Jaje huatipi etaëna, io ëjaohua'ipi ñani yure curiquë neñe peoji cuasajë Pablöre cui'ne Silasre tseahuë. Tseani co'amaña huero hue'ñana sahuë, ja daripë ëjaohua'i quë'rona. ²⁰ Dani ëjaohua'ire cahuë:

“Icohua'i Israel pai a'ë. Jaohua'ipi mai daripë ai josa yo'oyë. ²¹ Israel pai yo'oyere ye'yayë, jaohua'i. ¿Me mai romano pai johua'i caye asani yo'oye'ni?”

²² Cajëna, si'aohua'i cui'ne cahuë. Cajëna, ja daripë pai yo'oye ñacohua'ipi Pablöre cui'ne Silasre ju'i caña du'teni si'sejë'ë, cuañehuë. ²³ Cuañejëna, ai si'sehuë. Si'se tējini co hue'ñana sani cosicohua'ire ñaquëre de'hua ñajë'ë, icohua'ire cajë cuañeni co huesohuë. ²⁴ Cuañerena, asani ai sa'nahuë tu'rihuëna sani copi. Coni soquë totona coña nesicona nëcañoa jua nëoni hueñopi.

²⁵ Hueñosicohua'ipi ñu'ijë jopo ñami pa'ina, Pablopi cui'ne Silaspi coni Maija'quëre sejë cui'ne jējë yo'ojëna, si'a cosicohua'í asahuë. ²⁶ Ja macarepa yejapi ai ñu'cueo. Ñu'cuecona, co hue'ña eta sa'noapi si'aye hui'yo sao, cui'ne paire quëna meapi huëse'eje tome sapi, peo hue'ña. ²⁷ Ja maca cosicohua'ire ñaquëpi sëtani hui'yose'e eta sa'noa pa'iona, ñani cosicohua'ipi tsoe etahuë cuasaquë i hua'tipi dutani co'ye huasi'í caquë yo'opi. ²⁸ Yo'oquëna, Pablopi tutu capi:

“Yo'oma'ë. Si'aohua'í yëquë iye macare pa'iyë.”

²⁹ Caquëna, asani miañe dajë'ë cani tsasiquë ca'raquë huë'huë cacani Pablo cui'ne Silas quëo quë'rona do're ja'rupi. ³⁰ Yo'o tējini huëni nëcani Pablöre cui'ne Silasre etoni seji'i:

“¿Huasosiquë pa'iyë cani me yo'oye pa'iquë'ni, yë'ë?”

³¹ Seina cahuë:

“Jesucristoni sehuojë'ë. Sehuoni huasosiquë pa'ija'quë a'ë, më'ë. Cui'ne më'ë huë'e acohua'í huasosicohua'í pa'ija'cohua'í a'ë.”

³² Ja maca ite cui'ne si'aohua'í i huë'e acohua'ire mai Ejaë cocare quëahuë.

³³ Jare iti quëa tēji maca, cosicohua'ire ñaquëpi Pablöre cui'ne Silasre si'sese'e a'si tsoapi. Ja jeteyo'je i cui'ne si'aohua'í i huë'e acohua'í oco do cuañohuë. ³⁴ Do tējisi maca tumani Pablöre cui'ne Silasre i huë'ena sani aopi. I cui'ne i tsëcapë acohua'í Maija'quëre sehuosicohua'í pa'ijë ai sihuahuë.

³⁵ Nea hue'ña pa'í maca pai yo'oye ñani ca de'huacohua'ipi Pablöre cui'ne Silasre eto saojë'ë cajë cosicohua'ire ñaquëre quëaja'a soldado paire jëjo daohuë. ³⁶ Sani quëarena, cosicohua'ire ñaquëpi capi, Pablöre:

“Pai yo'oye ñacohua'ipi yë'ëre mësarute eto saojë'ë, cuañehuë. Jaje pa'iyë sëte señajë de'oye saijë'ë, yure.”

³⁷ Caquëna, Pablopi capi:

“Quëañu'u cajë daisicohua'ire soldado paire yëquë romano paini mësarute co'aye yo'ose'eje cama'pë do'í peocohua'ini si'a pai ñajëna, si'sehuë. ¿Yure jaje yo'osicohua'ipi yahuerapa etoñu'u cayë? Jaje yo'oye coeyë, iti yëquëre cosicohua'ipi dani eto saojajë.”

³⁸ Caquëna, soldado paipi sani romano pai a'ë, quëarena, pai yo'oye ñani ca de'huacohua'ipi quëquëhuë.

³⁹ Quëquësicohua'ipi dani pai yo'oye ca de'hua ëjaohua'ipi yëquë mësarute co'aye yo'ose'e oijë'ë cajë sei'ë, Pablöre cui'ne Silasre. Jaje cani etoni iye daripëpi etani saijë'ë cajë sei'ë.

⁴⁰ Setena, Pablopi cui'ne Silaspi co hue'ñapi etani Lidia huë'ena saë'ë. Sani sehuosicohua'ire ñajë cui'ne jeoma'pë tuijë'ë cajë yëhuo tējini etani saë'ë.

Tesalónica Daripë Acohua'i Sañope Yo'ose'e

17 Pablo cui'ne Silas saicohua'ipi Anfípolis cui'ne Apolonia dari sa sani Tesalónica daripëna tì'ahuë. Tì'arena, jarote Israel pai tsi'si huë'e pajì'i. ²Pa'ina, Pablopì ì noni yo'oro-jañe sète Israel pai tsi'si huë'ena saji'i, toaso semanarepa huajë mu'se ñape sai ìohua'i ja're Maija'quë toyapëre ñaquë ìti cayeje pa'ye, ³caquë quëaquëpi. Jesús ju'isiquëpi cui'naëpi huajëquë huëiye pa'iji. "Jaje pa'ina, yè'ë mësarute quëaquë Jesús ì api, maire huasoquë."

⁴Caquëna, Israel pai acohua'ipi sehuoni Pablona cui'ne Silasna tsiohuë. Cui'ne jai pai Maija'quëre secohua'ipi griego paije sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne jai pai ëja nomiohua'ije sehuohuë. ⁵Jaje sehuojëna, ñani oijë pëijë Israel pai sehuoma'cohua'ipi co'a pai ma'ñare nema'pë co'a nëcaro'ajicohua'ini tsi'sohuë, jaohua'ipi ca huëojëna, si'a pai daripë pa'icohua'ipi pëti huëoni josa yo'ojë cajajë cajë. Jaje yo'ojëna, tsi'sisicohua'ipi Pablóni cui'ne Silasni coejë Jasón huë'ena tómejani cacani josa yo'ohuë, pa'ijëna, tseani etoni paina isinu'u cajë. ⁶Yo'ojëna, ìohua'i cajë yo'ocohua'ipi peojëna, coa pa'iohua'ini Jasónni cui'ne yecohua'i sehuosicohua'ini tseani quërë etoni ja daripë pai ëjahua'i quë'rona sahuë. Sani cuijë cahüë:

"Icohua'ipi si'a huë'ña pa'icohua'ire tñe pa'iyena ponajë yo'ocohua'ipi ññoje dani yo'oyë. ⁷Yo'ojëna, Jasónpi ìohua'ire oi ì huë'ena pëaye isipi. Jaje yo'ocohua'i si'aohua'i César si'a pai ëjaë cuãnese'ere sañope yo'oyë. Yo'ojë cayë, yequë pai ëjaërepa pa'iji, Jesu api ìrepa cayë."

⁸Cajëna, ja daripë acohua'ipi cui'ne ìohua'i ëjahua'ipi asani çja jerepa yo'o-

cohua'i a'ni? cuasa huëohuë. ⁹Cuasajë-ta'are Jasónpi cui'ne yecohua'i sehuosicohua'ipi mësaru cuãneñe tì'acaija'cohua'i a'ë cani curiquëre ìsi nëoni eto cuãnohuë.

Pablo Cui'ne Silas Bereare Pa'ise'e

¹⁰Ja ñami sehuosicohua'ipi esa Berea daripëna saijë'ë cajë jëjo saohuë, Pablöre cui'ne Silasre. Jëjo saojëna, saiscohua'ipi tì'ani Israel pai tsi'si huë'ena cacahuë. ¹¹Berea acohua'i Israel pai de'o pai paë'ë. Tesalónica paire sa tëto saiscohua'i paë'ë. Jaje pa'ìohua'ipi Pablo quëaye de'oye asajë nuñerepa quëaquë cajë si'a mu'señapi Maija'quë toyapëre ñahuë. ¹²Jaje yo'ojë jai pai Israel pai acohua'ipi sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne griego pai ëmëohua'i cui'ne ëja nomiohua'ije sehuohuë. ¹³Sehuojëna, Pablopì Bereana Maija'quë coca quëaquë pa'iji asani Tesalónica Israel paipi Bereana dani Pablöre paipi josa yo'o ja'ñe ne huëohuë. ¹⁴Jaje yo'o huëojëna, sehuosicohua'ipi Pablöre esa eto saohuë, jai tsi-aya tëtëpa quë'rona. Jëjo saojëna, coa Silaspi cui'ne Timoteopi conì pëahuë, Bereana. ¹⁵Pëarena, Pablöre conì saijë sasicohua'ipi Atenas daripëja'a jëojani co'ihuë. Co'ijë Timoteore cui'ne Silasre Pablo esa daijë'ë case'ere dani quëahuë.

Pablopì Atenas Daripëre Pa'iyë

¹⁶Pablopì Silasre cui'ne Timoteore Atenas daripëpi pa'ì utequë si'a huë'ña pai de'huasi diasure pase'e pa'ijëna, ñaquë oji'i, co'ayerepa yo'oye'ni cuasaquë. ¹⁷Jaje pa'ina, Israel pai tsi'si huë'ena cacaquë Israel pai ja're cui'ne Maija'quëre secohua'i ja're conì capi. Caquë cui'ne si'a mu'señapi huero huë'ñana tsi'sisicohua'irejë yëhuoquë capi. ¹⁸Caquëna, pai pa'iyë asacohua'ì epicúreos paipi cui'ne estoicos paipi ìte ca huëoni cajë yecohua'ipi cahüë:

“¿Iquere iquë caquë'ni, jai cocaë maca?”

Cajëna, yecohua'ipi cahuë:

“Yequë pai diusuohua'i ayere quëa-caiquë api cuasayë.”

Jaje cahuë, Pablopí de'o coca Jesús ayere cui'ne i ju'isiquëpi huëise'ere quëaquëna. ¹⁹Ja maca Pablöre Areópago cutihuëna sahuë, ëjaohua'i tsi'si hue'ñana. Sani ite sei'ë:

“¿Yëquë asaye yëyë, ique huajë ye'yaye a'ni, iye më'ë yëquëre quëaye? ²⁰Yëquë asa ma'ñere më'ëpi caquëna, asa jujani ¿iquere më'ë cayë quëaquë'ni? cajë se'ñë, më'ëre.”

²¹Atenas paipi cui'ne ti paipi iti maca pa'icohua'ipi ja'a yo'ose'ere pase'e asacohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'i sëte jaje cahuë.

²²Cajëna, iohua'i joporepa pa'iquëpi Pablo huëni nëcane Areópago cutihuëpi nëcaquë iohua'ire capi:

“Atenas pai yë'ë mësarute ña'ne cato mësarü diusuohua'ire cuasañu'u cajë ai yëjë yo'ocohua'i a'ë. ²³Jaje yo'ocohua'ini yë'ë mësarü se hue'ñana cacani iti tëojë se hue'ñana ñeje toyase'e pa'ina, ñahuë: ‘Ti pai ñama'a diisure se hue'ña'ë.’ Jaje pa'ina, yë'ë, jaë mësarü ti ñama'pë se diusu ayere quëaquë a'ë.

²⁴Jaëpi yeja cui'ne iote pa'iyë nesiquë jaje pa'ina, i api, ma'tëmo cui'ne yeja ëjaërepa. Jaje pa'ipi pai nesi huë'ñare pa'im'aquë api. ²⁵Pa'ini necaijë'ë, yë'ëre cama'quë api. I api, maire pa'iyë si'aye yë'eye cui'ne yequë co'amañaje isisiquë.

²⁶Te'ire paire de'huasiquëpi jaëpi te'ipi jai pai daripëa nepi, Maija'quëpi si'a yeja pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, ipi iohua'i pa'ija'to cui'ne ite iohua'i co'e-ja'a macajë ca nëopi. ²⁷Jaohua'ipi Maija'quë mai quëno macare pa'iquëta'are coa cuasarepa ina co'e ti'ajajë caquë nepi. ²⁸Jaje pa'ina, mai ina pa'iyë, hua-jëcohua'i pa'ijë cu'iyë. Mësarü aipë ta'ñe coca cacohua'i case'erepa: ‘Mai cato

Maija'quë tsëcapë acohua'i a'ë'. ²⁹Jaje Maija'quë tsëcapë acohua'i sëte pai iohua'i cuasayepi huëojë curiquëpi, po curiquëpi cui'ne quënapí de'huase'ere Maija'quëje pa'i api, cuasama'pë pañu'u.

³⁰Ai tose cato Maija'quë pai huesëjë yo'oye coa ñaquë paji'i. Jaje pa'isiquëta'a yure cato Maija'quë cuañëji, si'a hue'ña pa'icohua'ire ina sehuojë daijë'ë caquë. ³¹Jaje pa'ina, Maija'quëpi pai yo'ose'e nuñerepa caquë ne de'huaja'a mu'se ca nëopi: Jesu api, ja yo'oye yo'ojaj'quë, i jo'ya nesiquëpi. Jaje pa'ina, Jesuna cuasayë pa'iji caquë si'aohua'ire iñopi, ju'isiquëni huëoquë.”

³²Jaje ju'isicohua'i huëiye ayere caquëna, asani cue'cuehuë. Cue'cuejëna, yecohua'ipi cahuë:

“Yequë mu'se asañu'u, më'ë cayë.”

³³Cajëna, jaohua'ire quëaye jeopi.

³⁴Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi sehuohuë. Sehuoni i ja're coní tsiohuë. Cui'ne jaohua'i ja're coní paë'ë, Dionicio. Cui'ne te'le nomio Dámaris hue'eco paco'ë. Jaohua'i cato Areópago tsëcapë acohua'i paë'ë. Pa'ijëna, cui'ne yecohua'ijë coní paë'ë, iohua'i ja're coní.

Pablo Corinto Daripëre Pa'ise'e

18 Jaje yo'o tējini Atenaspi etani Corinto daripëna saji'i, Pablo. ²Jarona te'ire Israel paire Aquilare ti'api. Jaë cato Ponto yeja aquë paji'i. Jaje pa'ipi Pablo ja yë'ta'a ti'ama'në Aquila cui'ne i paco Priscilapi coní Pontona ti'asicohua'ipi paë'ë. Jaohua'i cato Italiapi etani daisicohua'i paë'ë. Claudio romano pai ëjaëpi si'a Israel pai Roma pa'icohua'i etaye pa'iji caquë cuañëquëna, etasicohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'ini Pablo do'i ñasi'i caquë saji'i. ³Sani iohua'i ja're coní pëapi. Iohua'i neñeje pa'ye ca'ñipi huë'ña nequë sëte iohua'i ja're coní nesi'i caquë pëapi. ⁴Pëasiquëpi pa'i si'a huajë mu'seña Israel pai tsi'si huë'ena sai quëapi, Israel

paire cui'ne yequë paire asare pajajë caquë.

⁵Macedonia pa'icohua'ipi Silas cui'ne Timoteo conì tì'asi maca Pablopi si'a mu'seña Maija'quë coca quëa huëoni quëaquë judío paire capi. Jesús paji'i, maire huasoquërepa. ⁶Jaje caquëna, jao-hua'ipi ite sañope cajë pë'ë. Pëijëna, Pablo ña jujani iohua'ire sañope cayere iñosi'i caquë i ju'i care ta'të topi. Ta'të toni capi, iohua'ire:

“Mësarü do'i pasipi mësarü ne huesëye, yë'ë do'i peosipi. Jaje pa'ina, yurepi jerepa cato judío pai peocohua'ina sani Maija'quë coca quëaja'quë a'ë.”

⁷Cani tsi'si hue'ñapi etani Justo huë'ena saji'i, Maija'quëre sequë huë'ena, Israel pai tsi'si huë'e quëno maca pa'i huë'ena. ⁸Jaje pa'iquëta'are Israel pai tsi'si huë'e ñacohua'i ëjaërepa Crispo hue'equëpi Maija'quë coca asani sehuopi. Sehuoquëna, cui'ne si'aohua'i i tsëcapë acohua'ije sehuohuë. Sehuojëna, cui'ne Corinto daripë acohua'ije jai pai sehuohuë. Sehuorena, oco dopi, sehuosicohua'ire. ⁹Jaje yo'oquë pa'ina, te'e ñami Èjaëpi canì ñañeje pa'yeja'a ñaini capi, Pablöre:

“Ca'rama'ë pa'ijë'ë, coca quëaye, jeoma'ë cajë'ë. ¹⁰Yë'ë coca sehuoja'cohua'ire iye daripë acohua'ire jai paire payë. Yë'ëpi më'ë ja're conì pa'iyë. Pa'ina, më'ëre paipi co'aye yo'o tì'añe paja'cohua'i a'ë.”

¹¹Caëna, asani Pablopi Corintona te'e ometëcahuë jopore paja'a pëani pa'i Maija'quë cocare ye'yapi, iohua'ire.

¹²Jaje yo'oquë pa'ina, Acaya pai ëjaë Galión pa'i maca judío paipi Pablöre sañope yo'oñu'u cajë tsi'sihuë. Tsi'sini tseani sahuë, pai yo'oye ca de'hua hue'ñana. ¹³Sani iohua'i ëjaëre cahuë:

“Iquëpi cuañese'e cayeje pa'ye yo'oma'pë, tñe Maija'quëre señe pa'iji caquë paire ye'yaquë api.”

¹⁴Cajëna, asani Pablopi casi'i cuasaquëna, Galiónpi du'ruja'a capi, Israel paire:

“Co'aye yo'ose'ere panita'a paire huani jeose'ere yo'ojë catota'a mësarü Israel paire asa catira'huë. ¹⁵Jaje pa'iquëta'are yure cato coa coca yë'ose'e case'ere, mami ayere, cui'ne mësarü cuañeñe ayere yo'ojë cayë. Jaje pa'iyë sëte mësaruse'e ne de'huajë'ë. Mësarü yo'ojë cayere cui'na maca yo'oquë caye coeyë.”

¹⁶Jaje canì pai yo'ose'e ca de'hua hue'ñapi eto saopi, iohua'ire. ¹⁷Eto sauna, pai yo'ose'e ca de'hua hue'ña tñna macare pana Sóstenesre tseani të'cahuë. Jaë cato Israel pai tsi'si huë'e ñacai ëjaë paji'i. Jaje yo'otoje Galión cato co'a ju'i ñañe papi, iohua'i yo'oye.

Pablopi Tijupë Antioquíana Saiye

¹⁸Ja yë'ta'a Pablo Corinto daripëna pëasiquëpi tsoe mu'seña paji'i. Pa'iquëpi sai huëoni sehuosicohua'ire saiye, caquë pëpa tëjini sai Priscila cui'ne Aquila ja're conì saji'i. Siria yejana yohuëja'a ja yë'ta'a yohuë aya mëima'në Cencreana naña peo ca'topë hueopi, i nesi'i ca nëose'ere yo'o tì'asi'i caquë. ¹⁹Jaje yo'osi jeteyo'je Efesona tì'ahuë. Tì'ani Pablopi Priscilare cui'ne Aquilare jeoni Israel pai tsi'si huë'ena saji'i. Sani Israel pai tsi'sicohua'i ja're coca capi. ²⁰Caquëna, asani iohua'ipi ite pëajë'ë cajë se'i'ë. Sejëna, pañë, pëaye canì. ²¹Pëpani sai capi:

“Maija'quëpi yëna cui'naëpi yeque co'ini ñasi'i.”

Cani ja jeteyo'je yohuëna aya mëni Efesopi yequë hue'ñana saji'i. ²²Ja maca Cesareana tì'ani sehuosicohua'ire pëpasi'i caquë Jerusalëna saji'i. Sani jaropi yureta'a Antioquíana saji'i. ²³Sani jarona tsoe maca pani yureta'a cui'naëpi cu'i huëo copi, pai ñape darina, Galacia cui'ne Frigia yeja daripëana, se-

huosicohua'ire tutu quë'iohua'ire quëa huasoquë.

Apolos Efeso Paire Yëhuoye

²⁴Ja mu'seña te'i Israel pai aquëpi Apolos hue'equëpi Efesona títapi, Alejandría daripë aquëpi. Jaë cato ai ta'ñe coca caquë cui'ne Maija'quë toyapë ai de'oyerepa asaquë paji'i. ²⁵Jaje pa'ipi mai Èjaërepa coca pa'iyena ye'yese-siquë paji'i. Jaje pa'ipi tuturepa caquë Jesús ayere tñarepa ye'yapi, coa Juan oco doyese'e asaquëta'a. ²⁶Jaje pa'ipi Apolos Israel pai tsi'si huë'ena jai pai asajëna, caquëna, Priscila cui'ne Aquilapi asani ite te'ire tirona sani quëahuë, ai tñarepa Maija'quë coca ayere. ²⁷Quëasiquëpi Apolos Acayana sasi'i caquë yo'oquëna, sehuosicohua'ipi i sai ja'ñe cöcaë'ë. Cöcaijë cui'ne te'e carta toyahuë, Acaya sehuosicohua'i pa'icohua'ina de'oye ite pëpacaijë'ë cajë. Jaje yo'orena, Acaya tì'ani Maija'quë oi do'ipi sehuosicohua'ire ai de'oyerepa cöcaji'i. ²⁸Cöcai si'aohua'i ña hue'ñana Israel paire toyapëna ñaquë Jesús irepa maire huasoquë paji'i caquë sañope capi. Iohua'ijë më'ë coa cayë caye peoyere papi, capi.

Pablo Efeso Pa'iyë

19 Apolos Corintore pa'ina, Pablopi cuti quë'roja'a sa sani Efesona tì'api. Tì'ani jaron a jai paire sehuosicohua'ire tì'api. ²Tì'ani jaohua'ire seji'i:

“¿Mësaru sehuo maca de'o joyo tsio daquë?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Pani, de'o joyo pa'iyë ayeque cayë yëquë ti asama'cohua'i a'ë.”

³Cajëna, Pablopi capi:

“¿Iquere asajë do cuãnore'ni?”

Caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Juan oco doquë quëase'ere asani sehuojë do cuãnosicohua'i a'ë.”

⁴Cajëna, Pablopi capi:

“De'oji, Juan cato co'aye yo'ose'ere jëoni Maija'quëna ponëcohua'ini oco dopi, doquë capi: ‘I jeteyo'je daiquëni sehuoye pa'iji.’ Jaëre cato Jesuni.”

⁵Jaje caquëna, asani Jesuni ire papi cuasani sehuorena, Èjaë Jesús mamipi cani dopi, iohua'ire. ⁶Dosicohua'ini Pablopi jëñapi patoquëna, de'o joyopi iohua'ina tsio daji'i. Tsio daina, yequë cocapi cajë yo'ohuë. Yo'ojë Maija'quë cayere asajë yecohua'ina se quëahuë. ⁷Iti jaje yo'osicohua'i cato doce ëmëohua'i paë'ë.

⁸Pablopi paire Maija'quë cuãne te'te ayere quëare pasi'i caquë ti ca'rama'ë toaso ñañëohua'ire Israel pai tsi'si huë'ena sai capi. ⁹Caquëna, yecohua'ipi sehuocaiye pajë, si'aohua'i ña hue'ñana huajë ma'a Pablo ye'yaye co'aye a'ë cahuë. Cajëna, Pablopi jaohua'ire jëoni sehuosicohua'ise'ere huani sapi, Tiranno coca ca huë'ena. ¹⁰Jaron a sani si'a mu'señapi coca caquë jajese'e caya ometëcahuëa yo'opi. Yo'oquë pa'ina, Asia provincia yeja pa'icohua'ipi Israel paipi cui'ne Israel pai peocohua'ipi Èjaë coca asahuë. ¹¹Jaje yo'oquëna, Maija'quëpi Pablo ja're pa'i jaiye pai yo'o tì'a ma'ñe yo'opi. ¹²Yo'oquëna, Pablo ju'i cañapi cui'ne a'ri tëno ca'ti pëa i papse'epi ju'icohua'ina sani nejëna, ju'icohua'ipi co'yahuë. Cui'ne huati quë'iohua'ijë huatire eto sao cuãñoahuë. Ja jerepa yo'opi.

¹³Jaje yo'oquëna, ñani cui'ne Israel paije paë'ë, ma'aja'a cu'ijë huati joñoapi paire pa'iyë eto saohua'ijë, coa yo'ocohua'i. Jaohua'ipi cuasahuë, Jesús mamipi cajë huatire eto saoye pa'iji. Cuasani huati joñoare cahuë:

“Pablo quëaquë Jesús mamipi cuãneñë, etajë'ë.”

¹⁴Iye yo'oye cato Maija'quë huë'e ña-caicohua'i ëjaërepa Israel pai Esceva siete mamajëpi yo'ohuë. ¹⁵Jaje yo'oco-

hua'ini yequë mu'se huati joyopi io-hua'ire sañope sehuoquë capi:

“Jesure asayë, cui'ne Pablöreje asayë. ¿Mësaruta'a ne a'ni?”

¹⁶ Caquë jare iti macapi huati quë'ipi jaohua'ire tuturepa yo'oquë tseani a'si neina, a'si quë'iohua'ipi caña peñoa huë'epi etani cati saë'ë. ¹⁷ Iye yo'ose'ere si'aohua'i Efeso pa'icohua'i griego pai cui'ne Israel pai asani ca'rahuë. Jaje yo'ojëna, Jesús mami jerepa ai de'oye a'ë, si'a hue'ña pa'icohua'i cahuë.

¹⁸ Jaje cui'ne jai pai sehuosicohua'ipi iohua'i co'aye yo'ose'ere jai pai ña hue'ñana oijë quëahuë. ¹⁹ Quëajëna, cui'ne jai pai ja'në dahuëohua'i pa'isicohua'ipi io dahuë toyapëre pai ña hue'ñana dani ëohuë. Ja toyapë do'ire cuecue ña'ne cato cincuenta mil curiquë të'ñarepa do'i paji'i. ²⁰ Jaje yo'oco mai Ejaë coca jerepa jai saco'ë, si'a hue'ña io tuture paire inoco.

²¹ Ja jeteyo'je Pablo Macedoniana cui'ne Acayana do'i sani cui'ne jaropi Jerusalénje do'i sasi'i cuasapi. Cuasaquë yequeje capi, jaro Jerusalén saisi jeteyo'je Romaje saija'quë a'ë. ²² Jaje caquë Timoteore cui'ne Erastore iti cõcaicohua'ire cayaohua'ire Macedoniana jëjo saopi, ise'e ja yë'ta'a Asia yejana a'ri maña pëaquë.

Efeso Acohua'i Sañope Yo'ose'e

²³ Ja mu'seña Efeso daripë pa'icohua'ipi ai josa yo'ojë cahuë, huajë ma'a ayere. ²⁴ Demetrio po curiquë de'huaquëpi ca huëouna. Jaëpi diusa Diana huë'eje pa'ye a'ri huë'ña maña nequë paji'i. Jaje nequëpi ite cõcaicohua'ire jaiye curiquë isiquë paji'i. ²⁵ Jaëpi ite cõcaicohua'ire cui'ne i neñeje pa'ye necohua'ire tsi'sopi. Tsi'soni capi:

“Ejaohua'i mësarupi asayë, iye a'ri huë'ña de'hua do'i mai de'oye pa'iyë. ²⁶ Jaje pa'liquëta'are jaë Pablopi

mësarupi asajë cui'ne ñajëna, caji, pai de'huase'e diusu peoye a'ë. Jaje caquë jai paire ye'ya huesoji, i cayena. Iño Efeso paire cui'ne si'a Asia provincia pa'icohua'ire jaje ye'yaji. ²⁷ Iye i jaje ye'yaye ai co'aji, mai co'amaña peo hue'ña ne huesëye pa'iji, cui'ne diusa Dianaje io yure do'i quë'io pa'iyë peo hue'ña tome'ne pa'iji. Jaje tomeni iye diusa co'a coa cue'cue cuñoja'coa. Yure iye provincia Asia pa'icohua'i tsecopi cui'ne iye yeja si'a yeja pa'icohua'i tsecopi carajasio.”

²⁸ Caquëna, asani pëtiteni tutu cuijë cahuë:

“Pa'ijë'ë, Diana Efesios pai ja'corepa.”

²⁹ Jaje yo'ojë cajëna, si'a iti daripë acohua'i coa huesë asahuë, iohua'i yo'ojë caye. Jaje yo'ojë cajë Pablöre cõcohua'ire cayaohua'ire Macedonia acohua'ire Aristarcore cui'ne Gayore tseani quërëjë sahuë, pai tsi'sijë ña hue'ña quë'rore pana. ³⁰ Jaje yo'ojëna, Pablopi paire casi'i caquë yo'oquëna, sehuosicohua'i ite ësehuë. ³¹ Cui'ne jaro ëjaohua'ipa'i hue'ñare yecohua'i ëjaohua'ipi Pablöre ñacohua'ique paë'ë, pa'ijë jao-hua'ijë ai ësehuë, cõni yo'oquë cama'ë cajë. Jaje pa'ina, ite quëaja'cohua'ire jëjo sahuë. Pablo quë'rona. ³² Jaje yo'o maca, cato iti tsi'sisicohua'i cato de'huarepa yo'ojë cahuë, yecohua'i tiñe cuijëna, cui'ne yecohua'i ai yeque cajëna, yo'ohuë. Jaje yo'ohuë, pai. Coa ca huëosi do'ire huesërepa tsi'sini, jai pai yecohua'i iti cajë tsi'sise'equë huesëhuë. ³³ Jaje jai pai huesëjëna, Alejandroje huesëquëna, yecohua'ipi quëahuë, iti cajë tsi'sise'e. Jaëni judío paipi coca cajë'ë cajë jëjo eto necohuë, pai ña hue'ñana. Ja maca Alejandropi paire coca casi'i judío pai ayere caquë jëñapi yo'opi. Yo'oquëna, ³⁴ ije judío paipi casi'i caquë yo'o'ji asani ai tutu cuihuë, caya horas:

“Pa'ijë'ë, Diana Efesios pai ja'co.”

³⁵ Cuijê pejë jeorena, itî daripê pa'iyê toyaquëpi capi, paire:

“Efesios pai asajê'ê, si'a pai iye yeja acohua'i asayê, iye daripê pa'icohua'i si'aohua'i Dianate ne huesoma'pê paye pa'iji case'e. Cui'ne ma'têmopi tomesi quënaorejê ñacaiye pa'iji, asayê.

³⁶ Jaje pa'iyê sête co'arepa huëojê co'aye yo'oma'pê pa'ijê'ê. Du'ru macarepa ai cuasajê'ê, je huesêjêna, airepa yo'ojê caye'ni. ³⁷ Iconi mësaru tşëani dasicohua'i co'aye caye pahuê, mai ja'core pare. ³⁸ Jaje pa'ina, Demetriopi cui'ne i ja're yo'ojê cacohua'ipi yecohua'ire sañope cayere pani pai yo'ose'e asani ca de'huacohua'ina quëajê'ê. Jaohua'i pa'iyê, mësaru yêye ëjaohua'ina cajê'ê. Ja maca pai ñape mësaru pa'iyê quëa de'huajê ne de'huajê'ê. ³⁹ Mësarupi yequê co'amañare seña pacohua'i pani jai pai de'oyerepa tsi'si sitona coca caye pa'iji. ⁴⁰ Yure iye yo'ose'e co'aji. Ëjaohua'ipi asani maire caye pa'iji coa josa yo'ojê cacohua'ire. Iquere yo'ojê care'ni, cajê seto quëaye peoji. ¿Jere quëaye'ni, itî cajê yo'ose'e peoto?”

⁴¹ Jaje se ca tşjini jeopi, itî yo'oye.

Pablo, Macedonia, Cui'ne Greciana Saiye

20 Josa yo'ojê ca tşjisi jeteyo'je Pablopi sehuosicohua'ire soini yêhuo tşjini saiye caquê pëpani Macedoniana saji'i. ² Sani si'a hue'ña jaro pa'i daripëana do'i sai sehuosicohua'ire sihua ëaye yêhuo huasoquê cuji'i. Cuni tşjini jeteyo'je Greciana ti'api. ³ Ti'ani jaron a toaso ñañëohua'ire pëapi. Pëasiquëpi pa'iquëpi Siriana sai yohuëna aya mëni tşjiquëpi ite judío pai huañu'u cajê cui'ñase'ere asapi. Asani Macedonia yejaja'a cui'naëpi têtö sai quëopi co'isi'i cuasapi. ⁴ Cuasani saina, i ja're çoni saê'ê, Sópater Berea aquê, Pirro mamaquê, Aristarco, Segundo

Tesalónica acohua'i, Gayo Derbe mamaquê, Timoteo, Tíquico. Cui'ne Trófimo Asia yeja acohua'i saê'ê. ⁵ Saisicohua'ipi Maija'quê do'ijëpi yëquëre Troaspi utehuê. ⁶ Utejêna, yëquëpi levadura co'mema'a ao aïne tsi'sini yo'o tşjini, Filipos daripëpi etani jai yohuëja'a cinco mu'seña saijê ti'ahuê, Troasna. Ti'ani jaron a siete mu'seña pëahuê.

Pablo Troas Pa'iyê

⁷ Huajê mu'se pa'ina, Jesús yo'ose'ere cuasajê ao jê'yeni añu'u cajê tsi'sisicohua'ipi pa'ijêna, Pablopi ñatasi mu'se saiyeque pa'iji caquê ai yêhuopi, ñami jopo pa'i macare paja'a. ⁸ Yêhuoquëna, ëmëje'repa tu'rihuëna tsi'sisicohua'ipi paê'ê, jaiye toa tşëopëa tşëo sitore. ⁹ Pa'ijêna, te'i posê Eutico hue'equëpi hue'se ña sa'rona ja'rusiquëpi ñuji'i. Ñu'iquëpi, Pablopi airepa tsoe quëaye sête çai huëoni yureta'a çani huesëni jaro toaso ya'ripa ëmëje're papi tomepi. Tomeina, ju'isiquëni çoni huëohuê. ¹⁰ Jaje ju'isiquëni çarena, Pablopi çajeni jai capi posëna jani su'cuapi. Su'cuani capi, sehuosicohua'ire:

“Quëquëma'pê pa'ijê'ê. Huajêquê api.”

¹¹ Cani ja jeteyo'je, ja'nê pa'i sitona mëni ao yëtoni ani jare Maija'quê coca quëaquê ñatapi. Ñata tomequëna, caye jëoni saji'i. ¹² Saina, yecohua'ijê tsihua'ëre huajêquëre sahuê. Sajê ai sihuajê saê'ê, itî yo'ose'ere cuasajê.

Mileto Saiye

¹³ Cutihuëja'a sasi'i caëna, yëquëpi du'ru saê'ê, yohuëja'a Asón daripëna. Jaron a Pablora i case'eje pa'ye ayañu'u cajê. ¹⁴ Yo'osicohua'ipi Asónna ite ti'ahuê. Ti'arena, aya mëquëna, sani i ja're çoni Mitilenena ti'ahuê. ¹⁵ Ti'asicohua'ipi jaropi sani se ñatasi mu'se Quío daripê jê'ñere paja'a sa

saë'ë. Sa sani se ñatasi mu'se, Samos yo sa'rona tì'ahuë. Tì'asicohua'ipi se ñatasi mu'se Meletona tì'ahuë. ¹⁶ Jaje yo'ohuë, Pablopì esa Jerusalénna tì'ani du'ru quëise'e tèa fiestare pasi'ì caquëna. Ipi Efesona saisiquë pani Asia vejana ai tsoe pëayere coequëna, jaje yo'ohuë.

Efeso Sehuosicohua'ire Yëhuoye

¹⁷ Miletore Pablo pa'ì Efeso sehuosicohua'ì ëjaohua'ire soipi. ¹⁸ Soina, asani datena, capi, jaohua'ire:

“Yë'ë du'ru macarepa Asiana tì'asi mu'se aquëpi yë'ë pa'ì yo'ose'e asacohua'ì a'ë, mësaruru. ¹⁹ Si'anë mësaruru ja're pa'ì jerepa pa'ì a'ë caquë yo'oma'ë mai Èjaëre necaiyë. Israel paipi yë'ëre jaiye josa yo'oñu'u cuasajë yo'o jopopi ai yo'oquë mësarute otare papi oi quëahuë. Jaje pa'ina, ²⁰ mësarute de'oye pa'iyë isiyere quëa jujani jeoma'ë pai tsi'si hue'ñana cui'ne mësaruru hue'ñana cui' quëarojaë'ë. ²¹ Jaje quëaquë Israel paire cui'ne griego paireje cahuë, Maija'quëna ponëni mai Èjaë Jesucristore sehuojë'ë.” ²² Jaje mësarute quëasiquëpi yureta'a joyore papi Jerusalénna saiye pa'iji caquë yë'ëre cuañequëna, jaronna saija'quë a'ë, yë'ëre yo'o ja'ñe huesëquë. ²³ Coa iyese'e de'o joyo quëaquëna, asaquë pa'iyë, më'ëre co hue'ñapi cui'ne ai yo'oyepi uteji. Jajese'e caji, yë'ë sai daripëa ñape. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato, yë'ë pa'iyere ai oi me neja'quë a'ni cama'ë pa'iyë. Coa sihuaquë yë'ë pani tëji macaja'a de'o cocare Maija'quë paire oiyere Èjaë Jesús quëacaijë'ë caquë i-sise'ere ne saoyese'e pa'iji.

²⁵ Mësaruru yë'ë quëaquëna, Maija'quë cuañe te'te asasicohua'ì yë'ëre tijupë ña coñe paja'cohua'ì a'ë. Jaje yure cato asayë coa caye pañë. ²⁶ Jaje pa'ina, mësarute caye yëyë, mësaruru acohua'ipi ne huesëto yë'ë quëama'ë pa'isi do'ì peosipi. ²⁷ Mësarute tsoe si'aye Maija'quë cuasa nëose'ere yo'ose'ere si'aye

yahueye peoyerepa quëahuë. ²⁸ Jaje pa'iyë sète mësaruja'a co'ye ñare pajë pa'ijë, i tsie do'ipi huerosicohua'ire si'a sehuosicohua'ire Maija'quë tsecohua'ire yëi ñamare ñacohua'ì yo'oyeje pa'ye de'oye ñacaijë'ë, de'o joyopi mësarute ñacacohua'ì pa'ijajë caquë nesicohua'ì sète. ²⁹ Yë'ë saisi jeteyo'je yay ai yëyëje pa'iohua'ipi sehuosicohua'ire nejo saon'u cajë yecohua'ipi daija'cohua'ì a'ë. ³⁰ Yequeje jare mësaruru acohua'ipi cosoyere ye'lyajë yo'oja'cohua'ì a'ë sehuosicohua'ipi iohua'ini tuijajë cajë. ³¹ Yë'ë mësaruru ja're toaso ometëca pa'ì mu'señapi cui'ne ñamiñapi otarepa oi pai ñapere yëhuoye jeoma'ë yëhuose'ere huanëyema'pë jare cuasajë ñare pajë pa'ijë'ë.

³² Maija'quë do'ijë, mësarute Maija'quëna cui'ne i oi coca cayena isi nëoñë. Ja coca tutu quëlyepi mësaruru joña jerepa de'oye cuasaye necaiyena cui'ne si'aye i ca nëose'ere i de'o paina isiyena. ³³ Yecohua'ì co'amañare, curiquëre, cañare oima'ë paë'ë. ³⁴ Coa ai jerepa yë'ë jëtëpi nequë yë'ëre caraye tì'aquë pahuë. Paquë cui'ne yë'ë ja're conì pa'icohua'ireje coçaë'ë, yë'ëpi nequë. Jaje yo'oye mësarupi ñahuë. ³⁵ Najëna, mësaruteje jaje co'amaña nejë yecohua'ire co'amaña peocohua'ire co-caicoa caquë ye'yahuë, si'anëpi. Jesús caquë pa'ise'ere cuasaquë i case'e cato caji: “Isi cuañoni sihuaye jerepa sihuaye pa'iji, yecohua'ina se isini.”

³⁶ Ca tëjini Pablo do're ja'runi Maija'quëre seji'ì, iohua'ì ja're conì. ³⁷ Ja maca Pablora ai oijë su'cuani sihuahuë. Jaje yo'ohuë, ipi yë'ëre tijupë ña coñe paja'cohua'ì a'ë caëna. Ja maca yureta'a te'e saijë sani i sai yohuë quë'roro paja'a jeojaë'ë. ³⁸ Pablopì yë'ëre tijupë ti ñaño paja'cohua'ì a'ë case'e cuasajë ai oicohua'ì paë'ë. Pa'ijë Pablo ja're conì yohuëja'a saë'ë.

Pablupi Jerusalénna Saiye

21 Maija'quë do'ijëre jëoni aya mëni te'ere papi Cos daripëna saë'ë. Sani ñatasi mu'sepi Rodasna tì'ahuë. Tì'ani jaopi Pátarana saë'ë. ² Sani Pátarana jai yohuë tì'ahuë, Feniciana saiconi tì'ani iona ayamë'ë. ³ Aya mëni saicohua'ipi Chipre saodohuë coa ñajë saë'ë. Ari te'tere pa'iona, ñajë saicohua'ipi Siriana tì'ahuë. Tì'ani Tiro yo sa'rona co'amaña ma'ñe pa'iye sète jaronna yohuë sè'ao. ⁴ Sè'aona jaronna Maija'quë do'ijëre tì'ahuë. Tì'ani iohua'i quë'rona pëahuë, siete mu'seña. Pëarena, de'o joyopi Pablo ai yo'o ja'ñere quëaquëna, asani cahuë, Pablöre Jerusalénna saima'ë pa'ijë'ë. ⁵ Jaje casicohua'ita'are siete mu'seña tëto saisi maca etani saë'ë. Saijëna, si'aohua'i ëmëohua'i cui'ne nëjohua'i tsì maña cõni yëquë ja're daë'ë, paì daripë hue'sere pana. Datena, jaronna mejahuëna do're ja'runi Maija'quëre sei'ë. Seni tējini saiyë cajë pëpani, ⁶ jai yohuëna aya mëni yëquë cato saë'ë. Saijëna, iohua'ipi iohua'i huë'ñana co'ihuë.

⁷ Tiropi Tolemaidana tsiaya saiye sani tējini Maija'quë do'ijëre pëpani te'e mu'se iti macana pëahuë, iohua'i ja're cõni. ⁸ Ñatasi mu'se saicohua'ipi Cesareana tì'ahuë. Tì'ani Jesús jëjo saocohua'ire cõcaicohua'i siete aquë Felipe huë'ena pëahuë, de'o coca quëaquë huë'ena. ⁹ Jaë Felipepi cuatro mama-jëre nomi tsìre huejama'cohua'ire paquë paji'i. Jaohua'i cato yequë mu'se pa'i ja'ñere quëacohua'i paë'ë, Maija'quëpi quëaquëna. ¹⁰ Ja huë'ere tsoe mu'seña maña pa'ijëna, daji'i, Agabo Judeapi. Jaë cato yequë mu'se yo'o ja'ñere quëaquë paji'i. ¹¹ Pa'ipi títani yëquë ña huë'ña Pablo tēicore ini jëña cui'ne në-cañoa co'ye ija'a huepi, hueni capi:

“Ñeje iye tēica paquëre hueja'cohua'i a'ë, judío paipi Jerusalénna ja jeteyo'je tì

paina isija'cohua'i a'ë, ite. Jaje caji, de'o joyopi.”

¹² Caquëna, asani yëquë Pablote cocohua'ipi cui'ne ja daripë sehuosicohua'ipi Jerusalénna saima'ë pa'ijë'ë, cajë ësehuë. ¹³ Ësejë cajëna, Pablupi capi:

“¿Me yo'ojë oiye'ni, yë'ere co'a ju'ñe'ni? Yë'ë Jerusalénna ju'ñe de'oji, huesiquëpi mai Ëjaë Jesús yëye yo'oto.”

¹⁴ Jaje caquë Jerusalénna sasi'i caquëna, asani ite pëajë'ë caye jëoni cahuë:

“Mai Ëjaë yëyeje pa'ijaquë.”

¹⁵ Ja jeteyo'je co'amaña de'hua tējini Jerusalénna saë'ë. ¹⁶ Saijëna, Cesarea paì sehuocohua'ipi yëquëre cõni saijë sahuë. Sani jaohua'ipi Jerusalénna tì'ani Mason huë'ena sahuë, yëquë pëaja'tona. Mason cato Chipre aquë paji'i, ai tsoe Maija'quë coca sehuosiquë paji'i.

Pablupi Jacobo Quë'rore Pa'iye

¹⁷ Jerusalénna tì'ajëna, sehuocohua'ipi sihuajë yëquëre pëpahuë. ¹⁸ Pëparena, ñatasi mu'se Pablo ja're cõni Jacobo quë'rona do'i saë'ë. Sa tì'ajëna, jarote cui'ne si'aohua'i sehuocohua'i ëjaohua'i paë'ë. ¹⁹ Pa'ijëna, pëpa tējini Pablupi si'aye quëapi, judío paì peocohua'ire quëarójaina, Maija'quëpi jaohua'ire necaise'ere. ²⁰ Quëaquëna, asani Maija'quë ai de'oji cani Pablöre cahuë:

“Maija'quë do'iquë, de'oji më'ere quëañu'u. Jai paì Israel paì sehuosicohua'i pa'iyë, iño. Jaohua'i cato Moisés cuñese'ere yo'oye pa'iji cacohua'i a'ë. ²¹ Jaje cacohua'ipi asayë më'ëpi judío paì yequë paì quë'ro pa'icohua'ire Moisés cuñese'ere yo'oma'pë caquë cui'ne ca'nije tëama'pë pa'ijë'ë caquë, cui'ne aiohua'i yo'ose'e yo'oma'pë caquë ye'yaji asayë. ²² Jaje asacohua'ipi më'ë iño daise'e asaja'cohua'i a'ë. ¿Jaje pa'ito me neja'cohua'i a'ni? ²³ Iyese'e më'ë

yo'oye pa'iji cuasajë, ñnore cajese'e pa'i emëohua'i pa'iyë ñohua'i Maija'quëre ca nëose'ere yo'oja'cohua'i. ²⁴ Jaohua'i ja're sani Moisés cuañese'ere yo'oquë jaohua'i ja're te'e si'sire tsoa tojé'ë, nañare tëa cuañoquë. Cui'ne më'ëpi jaohua'i tëa cuaño do'ijë saicaijé'ë. Jaje yo'oquëna, si'aohua'i ñani më'ëre sañope case'e coa case'e a'ë cuasajajë, Moisés cuañese'ere sehuocai më'ëje yo'oquëna, ña jujani. ²⁵ Tsoe toyahuë, yëquë cuasase'e judío pai peocohua'ipi sehuosicohua'i yo'o ja'ñe. Jaohua'i cato yo'oye pa'iji, aiñe peoji de'huasi diusuna isisihua'i. Tsieje aiñe peoji, cui'ne quio huëasicohua'ire aiñe peoji. Huejama'cohua'ipi emëre nomiore yo'oye peoji. Jaje toyahuë."

²⁶ Jaje casi maca Pablopi cuatro emëohua'ire sapi. Sani ñatasi mu'se ñohua'i ja're te'e si'sire cuya tóni Maija'quëre se huë'ena cacapi, ñohua'i ca nëosi mu'se ti'aja'a mu'se quëasi'i caquë. Jaje cani cayë, pai ñape Maija'quëre coa isiyere daja'a mu'se ti'aëna yo'o ja'ñere.

²⁷ Je'në siete mu'seña sa tëto saiye ja'i maca pa'ina, Asia yeja acohua'ipi Israel paipi Maija'quëre se huë'ere Pablo pa'ina, ñani paire ca huëohuë. Ca huëojë Pablo quë'rona sa tomejaë'ë, ²⁸ tutu cuijë:

"Israel pai cocaijé'ë. Iquëpi si'a huë'ña cu'i maire sañope caquë ye'yaquë cui'ne Moisés cuañese'e cui'ne iye huë'e sañope caquë ye'yaquë. Jaje pa'ipi yure Maija'quë huë'ena griego paire dapi, iye de'o huë'ere si'si necai, cahuë."

²⁹ Jaje cahuë, Pablopi Efeso aquë Tróximo ja're coní Jerusalénre pa'ina, ñasicohua'ipi, judío pai peocohua'i ja're coní Maija'quë huë'ena cacapi cuasajë jaje cahuë.

³⁰ Jaje yo'ojëna, si'a ja daripë pa'icohua'i asani pëijë tsi'sini Pablote tseani huë'sena quë'rëjë sahuë. Hue'sena quë're etoni, Maija'quë huë'e eta sa'noa

si'ñe saohuë. ³¹ Pablote ja maca huani jeoñu'u cajë yo'ojëna, yecohua'ipi soldado pai ëjaëre Coronelre, si'a Jerusalén acohua'i ai josa yo'oyë, quëahuë. ³² Quëarena, Coronelpi asani i soldado pai ja're coní iti yo'o huë'ñana huë'huëhuë. Huë'huë ti'ajëna, ñani Pablote huaiye jeohuë. ³³ Ja maca Coronelpi asani i soldadore cuañepi. Pablote tseani caya quëna meapi huejé'ë caquë ja maca Pablote seji'i: "¿Ique mami a'ni?" caquë, cui'ne "¿iquere yo'oquëna, më'ëre sañope yo'oye'ni?" caquë. ³⁴ Seina, yecohua'ipi ai tutu cajëna, yecohua'ipi yequere tutu ai cajëna, asama'ë soldado daripëna sajé'ë, cuañepi. ³⁵ Cuañeina, sacohua'ipi je'nërepa soldado pai daripë mëicono ti'ani soldado paipi coa cuaijë sahuë, Pablote huajo yëcohua'ipi ai josa yo'o do'ire. ³⁶ Sajëna, jai pai tutu cuihuë:

"Ite huaijé'ë".

³⁷ Sajëna, soldado huë'e caca maca Pablopi Coronelre capi, griego cocapi:

"A'ri maña më'ëre casi'i." Caquëna, soldado ëjaëpi capi:

"¿Më'ë griego cocare caquë aë?"

³⁸ Më'ë pa'ima'quë Egípto pai ëjaëre sañope yo'oquëpi, cuatro mil emëohua'i huaicohua'i ja're coní pai peo huë'ñaja'a saisiquë."

³⁹ Caquëna, Pablopi capi:

"Pani, yë'ë cato Israel pai a'ë. Cilicia yeja Tarso daripë aquë a'ë. Jaje pa'ina, më'ëre señë, jaohua'ire coca casi'i."

⁴⁰ Caquëna, de'oji, caëna. Caquëna, Pablopi soldado huë'e mëiconi nëcaquë jëtëpi ja'ljëquëna, ñani coca caye jeorena, Pablopi hebreo cocapi capi, Israel paire:

22 "A'yë dohuë, cui'ne ja'quëohua'i asajé'ë si'aye quëasi'i, mësarute."

² Jaje hebreo cocapi caquëna, asani Pablo caye ai jerepa jo'cua jeoni cama'pë asajëna, capi:

³“Yë'ë Israel pai a'ë. Cilicia yeja Tarso daripëna coasiquë a'ë. Jaje pa'ipi iye daripë Jerusalénna ai de'ohuë. Ai de'okuëna, Gamalielpi yë'ëre yeyapi, mai aiohua'i cuañese'ere si'aye. Yeyasiquëpi si'aye Maija'quë yëye yo'osi'i caquë de'hue yo'ohuë, mësarü yo'oyeje pa'ye cui'ne. ⁴Jesús yeyase'ere ësequë ite sehuocohua'ire huani jeosi'i caquë ite sehuocohua'ire tseani si'seni co hue'ñana jëjo saohuë, ëmëohua'ire cui'ne nomiohua'ire. ⁵Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaërepa cui'ne si'a Israel aiohua'i asayë. Yë'ë jaje yo'ose'e, jaohua'ipi Damasco acohua'ina Israel paina toyani jëjo saohuë, Jesure sehuocohua'ire co'equë tseani ñno Jerusalénna dani si'seje pa'iji caquë.

Pablopi I Sehuose'ere Quëapi

(Hch 9.1-19; 26.12-18)

⁶Ma'aja'a sai Damasco t'lañe ja'i maca pa'ina, jopo mu'se ma'tëmopi ai miañerepa yë'ëna ju'api. ⁷Ju'acquëna, yejana tomehuë. Ja macapi asahuë, yë'ose'e: ‘¿Saulo, Saulo me yo'oquë yë'ëre josa yo'oquë'ni?’ ⁸Caquëna, sehuohuë. ‘¿Ne a'ni ëjaë?’ cahuë. Caquëna, capi: ‘Yë'ë Jesu a'ë. Nazaret aquë a'ë, më'ë josa yo'oquë.’ ⁹Caquëna, yë'ëre cocohua'i cato miañe ñajëta'a Jesús cayete asama'pë quëquësicohua'i pateña. ¹⁰Pa'ijëna, Jesús caquëna, asani cahuë: ‘¿Iquere yo'oja'quë a'ni, ëjaë?’ Caquëna, mai ëjaëpi capi: ‘Huëni Damascóna saijë'ë. Jaropi më'ë yo'o ja'ne quëaye pa'iji.’ ¹¹Ai miañepi ju'a huesouna, ñama'quë de'ohuë. Yë'ëre cocohua'ipi jëtëre tse'ejë sahuë, Damascóna.

¹²Jarote Ananías Moisés cuañese'e yo'oquëpi Damascóna pëasiquëpi paji'i. Jaë cato ai de'oquë api, si'aohua'i judío pai cajëna, pa'iquë paji'i. ¹³Damascóna t'iani pëahuë. Pëaëna, Ananíaspi dani nëcaquë capi: ‘Saulo yë'ë yo'jei, yure më'ëpi ña'ne pa'iji. Caquëna, ñahuë, iti

macapi.’ ¹⁴Ja maca yë'ëre capi: ‘Mai aiohua'i Diusupi i yëyere asaquë yo'ojaquë caquë më'ëre jo'ya nepi, nu'ne pa'ini ñaquë cui'ne Jesús cayere asaquë yo'oja'quëni soipi. ¹⁵Jaje pa'ina, më'ë ñase'ere cui'ne asase'ere si'aohua'ire quëaye pa'iji. Më'ë cato i pa'yere quëacaiquë pa'ija'quë a'ë. ¹⁶¿Yure me yo'oquë utequë'ni? Huëni do cuañoj'ë, mai ëjaë mamire cuasaquë më'ë co'aye yo'ose'e tsoa tosiquë pa'iquë.’

Judío Pai Peocohua'ire Quëaquë De'ose'ere Quëaye

¹⁷Jeteyo'je Jerusalénna co'ini Maija'quëre se huë'ena cacani Maija'quëni sei cani ña'neje pa'ye ñahuë. ¹⁸Ñaquëna, ëjaëpi yë'ëre capi: ‘Esa Jerusalénpi etani saijë'ë. Iye daripë pa'icohua'i yë'ë coca më'ë quëaye asacaiye paja'cohua'i a'ë.’ ¹⁹Caquëna cahuë: ‘ëjaë, me jaohua'ire quëaye'ni, tsoe jaohua'ipi yë'ë më'ëre sehuocohua'ire judío pai tsi'si hue'ñana sai tseaquë të'caquë cui'ne co hue'ñana coquë yo'ose'e asacohua'ire. ²⁰Cui'ne më'ë jo'yaë Estebanre huani jeojëna, yë'ëpi huaicohua'i caña ñacai nëcaquë huaiye de'oji cuasahuë. Si'a pai asayë, yë'ë yo'ose'e.’ ²¹Caquëna, mai ëjaëpi yë'ëre capi: ‘Saijë'ë. So'ona jëjo saosi'i, yë'ë cocarepa yequë pa'ire quëaja'quëre, Israel pai peocohua'ini,’ capi.”

Coronel Yo'oye

²²De'oye iye ca macaja'a asa tëjini ai tutu cui huëohuë:

“Huajëquë pa'ito co'aji. Me huajëquë pa'ija'quë.”

²³Jaje jeo'ne peoyerepa ai tutu cuijë pëijë johua'i ju'i sara du'teni jeajë cui'ne ya'o ne'ñare ëmëje'ena jeajë yo'ohuë. ²⁴Yo'ojëna, soldado huë'ena Pablöre coní ca'ni mepi si'seje'ë. ¿Si'seje'ëna, quëajaquë i co'aye yo'ose'e. Iquere yo'oquëna, ai sañope caye'ni? Asasi'i caquë cuañepi, Coronelpi. ²⁵Si'señu'u

cajë huëni yo'ojëna, Pablopi Capitánre capi:

“Yë'ë yo'ose'e asama'pë si'seye peoji. Cuañese'e pa'iji, yë'ë romano a'ë.”

²⁶ Caquëna, Capitánpi asani sani i ëjaëre capi:

“Iquëre de'hua ñani yo'ojë'ë. Romano api.”

²⁷ Caquëna, Coronelpi dani capi:

“Yë'ëre quëajë'ë. ¿Romano a'ë, më'ë?”

Caquëna, Pablopi capi:

“Jëjë'ë.”

²⁸ Caquëna, Coronelpi capi:

“Jaiye curiquë sàini yë'ë romano pa'i de'ohuë.”

Caquëna, Pablopi capi:

“Yë'ë saïne pahuë. Yë'ë cato tsi'nëna romano pa'i a'ë.” ²⁹ Caquëna, si'señu'u cajë yo'osicohua'ipi ite jeoni sateña. Cui'ne Coronelpi romanore huej'ë huej'ë cuañesiquëpi quëquëpi.

Judío Pa'i Ëjaohua'ire Pablo Case'e

³⁰ Ñatasi mu'se Coronelpi Israel pa'i Pablote sañope case'ere asasi'i ique do'ire sañope caye'ni caquë Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'ire cui'ne judío pa'i yo'oye asani ca tëji ëjaohua'ire tsi'sopi. Aiohua'ire tsi'soni Pablote quëna mea joyeni tsi'si hue'ñana daëña.

23 Sa nëcouna, Israel pa'i yo'oye asani ca tëji ëjaohua'ire Pablopi ai ñani capi:

“Maija'quë do'ijë, iye macaja'a Maija'quë ña hue'ña yë'ë ai cuasaquë co'a ju'i pa'iyë pañë.”

² Caquëna, Ananíaspi Maija'quë huë'e ñacaicohua'ipi ëjaëre papi Pablote ja'ye nëcacohua'ire capi: “Yë'o'pona tëtojë'ë.”

³ Cuañequëna, Pablopi ite capi:

“Më'ëni coa caquëre Maija'quëpi tëtojë'ë capi, më'ë cato Moisés cuañese'epi yë'ë yo'ose'ere asani ne de'hua'ia'quëpi ja'rusiquëpi ñu'inë, ja maca. Jaje pa'ita'a ¿me yo'o'quë tëtojë'ë, cuañequë'ni? Jaje

cani më'ëpi Moisés cuañese'ere sañope yo'oyë.”

⁴ Caquëna, ite maca nëcacohua'ipi ite cahuë:

“¿Maija'quë huë'e ñacaicohua'ipi ëjaëre pare pëi sañope caquë?” ⁵ Cajëna, Pablopi capi.

“Do'ijë ëjaëre huesëquë cahuë. Ëjaëpi asani jaje caye para'huë. Maija'quë toya pëpë caji: ‘Pa'i ëjaëre pëi sañope cama'ë pa'ijë'ë.”

⁶ Cani ja jeteyo'je, Israel pa'i yo'oye asani ca tëjicohua'ipi acohua'ipi saduceo pa'i cui'ne fariseo pa'i pa'iyë asani, Pablopi tutu capi:

“Do'ijë, yë'ë fariseo'ë. Fariseo tsëcapë aquë a'ë. Ju'isicohua'ipi huëiye pa'iji cuasa do'ire tsea cuañosiquë pa'iyë.”

⁷ Jaje caëna, fariseohua'ipi, saduceohua'ipi ja're sañope yo'ojë cajë caya tsëca huahuë, tsi'sisicohua'ipi. ⁸ Saduceohua'ipi cato ju'isicohua'ipi huëiye pañë, cui'ne huñaohua'ijë peoyë, cui'ne joyoje peoyë cacohua'ipi a'ë. Jaje pa'iquëta'are fariseohua'ipi ju'isicohua'ipi huëiye pa'iji, cui'ne huñaohua'ijë pa'iyë cui'ne joyoje pa'iji cuasacohua'ipi a'ë. Jaje pa'ina, sañope cahuë. ⁹ Ai cuijë yo'ojë cajëna, fariseo acohua'ipi cuañese'e ye'yacohua'ipi huëni nëcane cahuë:

“Iquë co'aye yo'ose'e peoji. Jaje pa'ina, joyopi quëaquëna, panita'a huñäëpi quëaquëna, casiquëni huesëjë yo'ojë Maija'quëni sañope yo'oye pa'ini, cuasayë.”

¹⁰ Cajëna, ai jerepa sañope yo'ojëna caye paji'i. Pa'ina, Coronelpi Pablote yo'ojë huani jeo ma'ne caquë ca'raqüë i soldado paire quërejajia'cohua'ire jëjë saopi. Jaohua'ipi dani etoni soldado pa'i huë'ena cui'naëni sajjë caquë.

¹¹ Se na'isi ñami mai Ëjaëpi ñai nëcane Pablote capi: Tutu hue'ejë'ë, yo'o jujahuë cuasama'ë. Ino Jerusalén yë'ë coca quëase'eye pa'ye cui'ne quëaye pa'iji, Roma daripëna yë'ë coca.

Pablote Huañu'u Caye

¹² Ñatasi mu'se Israel pa'i acohua'ipi Pablote huañu'u cuasa nēohuē. Cuasani, Pablote huaima'pē pani aīne cui'ne ucuye peoji, ca nēo huesohuē. ¹³ Jaje, ca nēosicohua'ipi cuarenta pa'i jerepa paē'ē. ¹⁴ Jaohua'ipi sani Maija'quē huē'e ña-caicohua'i ējaohua'ire cui'ne Israel pa'i aiohua'ire quēahuē:

“Yēquēpi Pablote huaima'pē atu yēquēna co'ayepi tomejaquē cahuē. ¹⁵ Jaje pa'ito yure mēsarupi cui'ne Israel pa'i yo'oye asani ca tējicohua'ipi soldado ējaēre sejē'ē, Pablote ñamina'a tijupē darena, yequē dahuēre seni asañu'u pa'iji cajē. Cajē setena, dajēna, yēquē utecohua'ipi ite tsi'si huē'ña ja tī'ama'ēna, huani jeoye pa'iji.”

¹⁶ Ja ca nēose'ere Pablo yol'jeo ma-maquēpi asani soldado daripēna cacani Pablote quēapi. ¹⁷ Quēaquēna, asani Capitánre te'ire soini ite capi:

“Iquē posēre sajē'ē, mē ējaē Coronel quē'rona, ite quēaye paji.”

¹⁸ Caēna, capitánpi posēre soldado ējaē quē'rona sani capi:

“Pablo cosiquēpi yē'ere soini iquē posēre mē ējaē quē'rona sajē'ē. Quēaye paji, seji'i, yē'ere.”

¹⁹ Caquēna, soldado ējaē pa'i peo huē'ñana tsihua'ere jētēna tṣani sani te'ire seji'i:

“¿Iquere quēaja'quē a'ni, yē'ere?”

²⁰ Caquēna, tsihua'ēpi capi:

“Israel pa'i acohua'ipi te'e jaje yo'oñu'u cuasasicohua'ipi mē'ere seja'cohua'i a'ē, ñamina'a Pablote sajaquē cajē ca tēji ējaohua'i ña huē'ñana, ai dahuērerepa i yo'ose'e seni asañu'u cajē cayeje pa'ye caja'cohua'i a'ē, coa yequere cuasajē. ²¹ Jaje seto sehuocaima'ē pa'ijē'ē. Cuarenta pa'i jerepa catini uteyē, Pablote huani jēoma'pē pani aīne cui'ne ucuye pañu'u ca huesēsicohua'ipi. Jaohua'ipi yure

cui'ñani uteyē, coa mē'ē sehuoyese'e uteyē.” ²² Caquēna, soldado ējaēpi tsihua'ere yureta'a yecohua'ire quēama'ē pa'ijē'ē yē'ere quēase'e cani jējo saopi.

Felipe Quē'rona Saye

²³ Soldado pa'i ējaēpi cayaohua'ire i Capitán acohua'ire soini iye ñami a las nueve pa'i maca Cesareana saiyeque pa'iji ne de'huajē'ē docientos soldado paire yeja saija'cohua'ire, setena caballoja'a saija'cohua'ire, cui'ne docientos uitu saja'cohua'ire, caquē cuañepi. ²⁴ Cui'ne Pablo ñu'i saija'quere caballore ne de'huajē'ē, ējaē Felix quē'rona huajēquere jēasiquēni de'oye ñacaijē sacaijē'ē, cuañepi. ²⁵ Jaohua'i ja're coni toyasicore jējo saopi. Toyase'e cato caji:

²⁶ “Romano ējaē jerepa pa'i, mē'ere pēpayē. Yē'ēpi Claudio Lisiaspi. ²⁷ Israel paipi iquere Pablote tṣani huani jēoñu'u cajē yo'ojēna, yē'ēpi romano api asani yē'ē soldado pa'i ja're sani ite huasohuē. ²⁸ Israel pa'i ite sañope case'ere asasi'i caquē jaohua'i ējaohua'i tsi'si huē'ñana Pablote sahuē. ²⁹ Sani asaquēna, Pablopi iohua'i cuañese'e cayere yo'oma'ē tiñe yo'o do'ire sañope caye pa'iji. Jaje pa'ina, huani jēoñe peopi, ite. Cui'ne co'acohua'ire co huē'ñana coyeye peopi. ³⁰ Jaje pa'iquēta'are judfo paipi huani jēoñu'u cuasajē yo'oyere asa tī'ani iquere mē'ē quē'rona jējo saoyē. Jējo saoyē cui'ne ite sañope yo'ocohua'ireje se'ē, mē'ē asa huē'ñana sani ite sañope payere cajē'ē, caquē. Ca tējihuē.”

³¹ Ja maca soldado pa'i iti cuañese'e je ñami saijē Pablote Antípatris daripēna sahuē. ³² Ñatasi mu'se soldado pa'i quēo saicohua'ipi huē'ena co'ihuē. Co'ijēna, caballo saicohua'ise'e Pablo ja're coni saē'ē. ³³ Ñatasi mu'se Cesareana tī'ani toya ja'hua romano ējaēna isijē cui'ne Pablote isihuē. ³⁴ Isirena, toya ja'hua

seña tējini Pablote seji'i: ¿Ique yeja aquē a'ni? Seina, Cilicia yeja aquē a'ē capi. Caquēna, asani,³⁵ capi:

“Mē'ère co'aye cacohua'ipi datena, mē'ère asasi'i.”

Jaje caquē Herodes hu'ena iquère sani de'hua ñaj'è, capi, Felix.

Pabloli Felixre Caye

24 Cinco mu'seña tēto sai maca Maija'quē hu'e ñacaicohua'i ējaērepa Ananíaspi cui'ne aiohua'i conī da'è. Daijēna, cui'ne iti coca caquērepa Tertuloje daji'i. Jaohua'i cato pai ējaē quē'rona da'è, Pablote sañope cañu'u cajē. ²Dani Felix quē'rona tsi'sijēna, Pablote dahuē. Darena, Tertulopi sañope ca huēopi, ñeje:

“Ējaē Felix, mē'ēpi de'loquēpi iye yejaña ñacaina, ai yo'oye peoyē. Cui'ne mē'ēpi de'oye cuasaquēpi cuañequēna, yēquē pai si'aohua'i ai jerepa de'oye pa'iyē. ³Si'a huē'ña mē'ère de'oye cayē. Yēquē romano Ējaē mē'è Felix ai jerepa pa'i. Jaje pa'ina, ai sihuayē. ⁴Mē'ēpi tsoe cajēna, ai yo'oma'quē cuasajē a'ri maña cañu'u yēquē cuasajē daise'e asacajj'è, yēquēre. ⁵Iquē tīro saicohua'i Nazareno hue'yosicohua'i ējaēpi ai josa yo'oquē api. Si'a huē'ña Israel paire yequere ye'yaquē cunirojai quēapi, yequē tsē-capēa nequē. ⁶Jaje pa'ipi Maija'quē hu'e de'oconi si'si nesi'i caquē yo'oquēna, ñani ite tseahuē, yēquē cuañese'e cayeje pa'ye ne de'huañu'u, cajē. ⁷Jaje yo'ojēna, Soldado pai ējaē Lisiaspi dani ai tutu jio dani Pablote sapi. ⁸Sani Pablote sañope yo'ocohua'ire cuañepi, mē'è quē'rona sani quēaye pa'iji caquē. Yure mē'ēpi Pablote seni asajj'è. Seni asani si'aye yēquē caye nuñerepa sañope caye a'ē asaja'quē a'ē, mē'è.”

⁹Caquēna, si'a Israel pai nuñerepa caji, cahuē, iti maca pa'icohua'i. ¹⁰Cajēna, romano pai ējaēpi yure caye

pa'iji, caquē jētēpi iñoquēna, Pabloli ca huēopi:

“De'oji sihuayē, tsoe ometēcana ējaē pa'i Israel pai yo'oye asani ne de'huaquēpi asaquēna, yē'è yo'ose'ere sañope sehuoye pa'ina. ¹¹Coa doce mu'seña pa'iji, Jerusalēna yē'è tī'ase'e Maija'quēre sesi'i caquē. ¹²Tī'asiquēpi pa'i te'ireje sañope caye pahuē. Jai pai tsi'sini josa yo'ojajē caquē ca huēoyeje pahuē. Maija'quēre se huē'ere pa'i tsi'si huē'ere jai daripēre josa yo'oye pahuē. ¹³Yē'è co'aye yo'oma'è pa'isiquēre jaohua'i me iñoja'cohua'i a'ni, mē'ère. ¹⁴Nuñerepa quēasi'i. Maija'quēre sehuoyē, jaohua'i tīro sai ma'a'è cacore. Maija'quē yēyere yo'oquē pa'iyē. Si'aye Maija'quē coca toyapē, Moisés cuañese'e, Maija'quēre quēacaicohua'i toyase'e si'aye nuñerepa case'e a'è, cuasani sehuoyē. ¹⁵Jaohua'i cuasayeje yē'è cui'ne cuasayē, yequē mu'seña Maija'quēpi ju'isicohua'ire huēoja'quē api, de'ocohua'ire cui'ne co'acohua'ire. ¹⁶Si'a mu'seña Maija'quēpi yē'ère ñaquēna, cui'ne paipi yē'ère ñajēna, asani nuñerepa de'oye yo'osi'i caquē ai yo'oyē. Jaje pa'ina, Maija'quēre ca'raye pañē, paireje.

¹⁷Tsoe ometēca yequē pai darire pa'isiquēpi iño yē'è quē'rona co'ihuē. Co'ini tī'ani peocohua'ire cōcasi'i cui'ne Maija'quēre isisi'i caquē Maija'quē hu'ena cacahuē. ¹⁸Cacani Moisés cuañese'e yo'oni si'sire cuya tosiquē pa'ina, Asia acohua'i Israel pai acohua'i yē'ère ñahuē, jai pai ja're pa'iyē paquēna, cui'ne josa yo'oma'è pa'ina. ¹⁹Yē'è sañope case'e pa'ito, yē'ère ñasicohua'ipi dani caye pa'iji. ²⁰Judío pai yo'ose'ere asani ca tēji ējaohua'i tsi'si huē'ñare pa'i maca yē'è co'aye yo'ose'ere tī'asicohua'i pani, icohua'i iye maca pa'icohua'ipi sañope cajajē. ²¹Yē'è te'erepa iohua'i ja're pa'i maca tutu cahuē, ñeje: Ju'isicohua'i huēiye

pa'iji asa do'ire yure mäsaru yë'ère sañope yo'oye cahuë, co'aye case'e pani jase'e pati'ñe pa'io."

²² Jaje caquëna, Felixpi Jesure sehuo-cohua'i pa'yere asaquëpi capi:

"Soldado ëjaë Lisiäspi daquëna, nuñerepa asasi'i mäsaru yo'ojë caye."

²³ Cani Capitänre cuañepi Pablote coma'ë ñajë'ë. I cajeohua'ipi dani ìte co-caija'cohua'i a'ë. Jaohua'i cacaye de'oji, capi.

²⁴ A'ri maña tsoe mu'seña pa'i maca Felixpi cui'ne i paco Drusila cöni daji'i. Jao cato Judía paio paco'ë. Felixpi dani Pablote quërëjajë'ë, caquë cuañeina. Quërëjatena, dani Jesucristore sehuoni pa'yere Pablopi quëaquëna, asapi.

²⁵ Asaquëna, Pablopi nuñerepa pa'yere cui'ne yëyere quëco saojë pa'yere, cui'ne yequë mu'se pa'i ñape yo'ose'e ca de'hua ja'ñere quëaquëna, asani Felixpi quëquëpi. Quëquëni capi:

"Saijë'ë, yure cato yequë mu'se më'ère soini asasi'i."

²⁶ Yequë cato Felix cuasapi, Pablopi curire isijaquë, isina joye saosi'i. Jaje cuasaquë si'anë soiquë coca caquë yo'opi. ²⁷ Caya ometëca sa tëto saquëna, Felixpi etaëna, Porcio Festo romano ëjaë de'opi. Israel pa'i ìte sihuaja'cohua'i a'ë, cuasaquë Pablote etoma'ë paji'i.

Festore Quëaye

25 Festopi romano ëjaë de'oni toaso mu'seña sa tëto sani Cesareapi Jerusalëna maji'i. ² Mani ti'aëna, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaohua'ipi cui'ne Israel pa'i aiohua'ipi Pablote sañope coca case'ere quëareña. Quëajë seteña. ³ Pablote Jerusalëna jëjo dao-jë'ë cajë jaohua'i cato daina, huani jëoñu'u cajë se'ë. ⁴ Sejëna, Festo capi: "Pani Cesareare Pablo cosiquëpi paji'i. Jarore pa'ijaquë. Yë'ëpi ëa maca jarona sasi'i."

⁵ Ja maca capi:

"Mäsaru ëjaohua'ipi yë'ë ja're cöni Cesareana saijë'ë. Sani sañope ìte coca pa'ito jarona quëajë'ë."

⁶ Festopi ocho mu'seña panita'a diez mu'seña Jerusalën pani tëjini Cesareana co'ipi. Co'ini ñatani pa'i yo'oye ne de'hua huë'ñana sani ja'runi ñu'i Pablote dajë'ë, cuañepi. ⁷ Cuañeina darena, Israel pa'i Jerusalën daisicohua'ipi jaiye co'aye yo'osiquë api cahuë. Jaje iohua'i sañope caye pa'iquëta'are i yo'ose'ere iñojë quëayerë pahuë. ⁸ Pajëna, Pablopi sañope iohua'i cayere caquë capi:

"Co'aye ti yo'oma'quë a'ë, yë'ë. Judío pa'i cuañese'ere sañope yo'oma'quë a'ë, yë'ë. Maija'quëre se huë'ëje sañope yo'oma'quë a'ë, cui'ne romano pa'i ëjaëreje sañope yo'oma'quë a'ë."

⁹ Caquëna, Israel paipi sihuajajë cuasaquë Festopi Pablote seji'i:

"¿Jerusalëna saiye yëma'quë? Jarona yë'ëpi më'ère sañope case'e ne de'hua-ja'quëre seji'i."

¹⁰ Seina, Pablopi capi:

"Romano pa'i ëjaëpi pa'i yo'ose'e asani ne de'hua huë'ña'ë, iño. Yë'ë tayose'e pa'ito ne de'hua huë'ñare pa'yë. Tsoe më'ëpi yë'ë quëaye asahuë, judío pa'ire sañope co'aye yo'oye pase'e. ¹¹ Yë'ëpi ai co'aye yo'osiquë pa'ito huani jëoñe de'oji, ju'ñe pasi'i cama'ë pa'yë. Jaje pa'iquëta'are yë'ère sañope cayepi nuñerepa yo'ose'ere pare caye peoto, yë'ère te'ijë jaohua'ina isi ti'añe peoji. Jaje pa'ina, señe romano pa'i ëjaëre papi yë'ë tayose'e pa'ito asani ca de'huajaquë."

¹² Caëna, Festopi ìte cocohua'ire sa'ñe coca cani cuasani Pablote caëna:

"Romano ëjaërepa quë'rona saiye seño jarona saiye pa'iji."

Agripare Quëaye

¹³ Casiquëpi pa'ina, ëjaë Agripa i paco Berenice cöni Festore pëpañu'u cajë Cesareana dateña. ¹⁴ Dani pa'ijëna, Festo

jaohua'ire quëapi. Pablo tseä cuañosiquë pa'iyë quëaquë capi:

“Te'i ëmë Felix cosiquë ñño pa'iji. ¹⁵Jerusalénre pa'ina, Israel pai ëjaohua'ipi cui'ne Israel pai aiohua'ipi Pablote sañope coca quëajë ìte huaij'ë.” ¹⁶Cajëna, yë'ë cahuë: “Romano pai ëjaohua'ì cato te'ire pa'ire coa huëoni ja asama'pë huani jeoñena cuañema'cohua'ì a'ë. Jaje yo'oma'pë ìti ca cuañoquëni ìte sañope cacohua'ini sañoopera ñaquë ìohua'ì sañope ìte cayere sañope ìohua'ire sehuoyere isicohua'ì a'ë, caquë quëajaquë cajë.

¹⁷Jaje pa'ina, Israel paipi ññoona datena, ñatasì mu'sepi pai yo'ose'ere ne de'hua hue'ñare ñu'ì Pablote daj'ë, cuañehuë.

¹⁸Cuañeina, ìre sañope cacohua'ipi quëahuë. Ai co'acquë ai co'aye yo'osiquë api, caja'cohua'ì a'ë, cuasaquëta'are.

¹⁹Coa Israel pai aiohua'ì case'ere yo'oma'quë api, cahuë. Cui'ne yequë Jesús cocare jare cahuë. Jesús ju'isiquëpi huëni huajëquë api, caquë api Pablo. ²⁰Ja mañase'ë cajëna, me yo'oja'quë a'ni, cuasaquë Pablote se'ì. Jerusalénna saiye de'oma'quë, jaronna asani ne de'huaye, de'oma'quë cahuë.

²¹Caquëna, Pablopi romano ëjaëpi ne de'huaye pa'iji, caquë api. Caquëna, de'o'ji ñno'ere cosiquë pa'ij'ë cahuë. Yequë mu'seña jëjo saosi'ì, romano ëjaërepa quërona, cahuë.”

²²Caquëna, ëjaë Agripapi Festore caëna:

“Yë'ëje ìpi caquëna, asasi'ì.” Caquëna, Festopi capi:

“Ñamina'a ìte asa'ñe pa'io.” ²³Ñataquëna, ai de'o caña suñasicohua'ipi ëjaë Agripa ì paco çoni, jo'yaohua'ì çoni pai yo'ose'ë asa tu'rihuëna cacareña. Jaro soldado ëjaohua'ipi cui'ne Cesarea daripë ëjaohua'ipi tsi'sireña. Cacarena, Festopi Pablote daj'ë, cuañeña. ²⁴Festopi cuañequëna, dareña. Dani caëna:

“Ëjaë Agripa cui'ne si'aohua'ì asaj'ë. Si'a Israel pai Jerusalén acohua'ì cui'ne ñño acohua'ì Pablote huaiye pa'iji, ca jujama'cohua'ì a'ë. ²⁵Ì yo'ose'ere asani ìte huaiye peoji, cuasahuë. Pablopi yë'ë yo'ose'ere ëjaërepa Augustopi ne de'hua'ñe pa'ì api, caquëna, jaronna jëjo saosi'ì, cuasahuë. ²⁶¿Jaje pa'ina, co'aye yo'oma'quëni me toyaye'ni, mai Ëjaëre? cuasaquë Pablote dahuë, ñño. Më'ëpi ìte asani quëaj'ë, mai Ëjaëre toya ja'ñe. ²⁷¿Ì co'aye yo'ose'ere huesëquë me cosiquëre jëjo saoye'ni, mai Ëjaë quërona?”

Pablopi Ëjaë Agripare Quëaye

26 Ja maca Agripa Pablote capi: “¿Më'ëre sañope cayere sehuoj'ë?”

Caëna, Pablopi jëtë mëani ca huëopi, ñeje:

²Israel pai yë'ëre sañope case'ere yë'ëpi sehuoquëna, Ëjaë Agripa më'ëpi asaja'quë api caquë sihuayë.

³Si'aye Israel pai ja'ne yo'ojë pa'ise'ë asaquëpi, cui'ne si'aye jaohua'ì ja're yë'ë sañope coca caye asaquëpi, yure yë'ëpi quëaquëna, asa jujama'ë dahuëre asacaj'ë caquë se'ne më'ëre.

Pablo Tsoe Pa'ise'ere Quëaye

⁴Yë'ë tsoe Jerusalénre posë pa'inë pa'ise'ë si'a Israel paipi asayë. ⁵Fariseohua'ì cato Israel pai yo'oye nuñerepa yo'ocohua'ì a'ë, tayoye paçohua'ì a'ë. Yë'ë fariseo, de'ose'ë Israel paipi asayë. Jaohua'ipi yëni Pablo de'oye yo'opi, caja'cohua'ì pa'ini. ⁶Jaje pa'iquëta'are Maija'quë, yëquë aiohua'ire tsoe acohua'ire, ca nëose'ere yë'ë ute do'ire sañope yo'ojë yë'ëre ññoona dahuë. Ju'isicohua'ì tijupë huëni huajëcohua'ì pa'ija'cohua'ì a'ë, ca nëose'ere ute do'ire. ⁷Jaje pa'ina, si'a Israel pai doce tsëca pa'icohua'ì si'a mu'seña si'a ñamiña Maija'quëre sejë ì ca nëose'ere uteyë.

Ti'acquëna, ñañu'u cajë yë'ë Èjaë Agripa yë'ëje cui'ne ute do'ire yë'ëre sañope judío pai cayë.⁸ ¿Me yo'ojë mësarü, Maija'quë ju'isicohua'ire huëo ti'añe paji, cuasaye'ni?

Pablopi Sehuosicohua'ire Josa Yo'o Ja'ñere Quëaye

⁹Ja'në Jesucristo Nazaret aquë cocare ësequë sehuocohua'ire sañope yo'oye pa'iji, cuasahuë.¹⁰ Cuasaquë jaje Jerusalëna yo'ohuë. Maija'quë huë'e ñacaicohua'ipi cuañejëna, jai pa'ire cohuë, Jesure sehuocohua'ire. Yecohua'ipi sehuocohua'ire huani jeojëna, asaquë sihuaquë de'oji cahuë.¹¹ Jesure sehuocohua'ipi Jesure sehuoye pañë caja'cohua'i a'ë cuasaquë sehuocohua'ire ti'ani ai si'sehuë. Israel pai tsi'si huë'ñana cacaröjai sehuocohua'ire co'ehuë. Jaohua'ire ai pëi yo'ohuë, Judea dari jere paje sani co'erojaë'ë, si'sesi'i caquë.

Pablo I Pönëse'ere Quëaye

(Hch 9.1-19; 22.6-16)

¹²Jaje caquë Damascona saë'ë, Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëpi cuañese'e toyani yë'ëre isini jëjo saoquëna.¹³ Saina, ina ëjaë Agripa jopo mu'se pa'i maca, ma'tëmopi ëšë jerepa miañepi yë'ëre ju'api, yë'ëre cöcöhua'ireje.¹⁴ Ju'acquëna, ñani tãtajëna, yë'ose'e asahuë, hebreo cocapi. Caquëna, '¿Saulo, Saulo me yo'oquë yë'ëre josa yo'oquë'ni? Tarapë jëjësë ñacana duruhuequë tito pë'iyeye pa'ye më'ëja'a a'si ne ju'ñeje yo'oyë, më'ë.'¹⁵ Caquëna, yë'ëpi '¿ne a'ni, Èjaë?' cahuë. Caquëna, 'Jesu a'ë. Më'ë josa yo'oquë a'ë.¹⁶ Huëni nëcajë'ë, yë'ë jo'yaëre pa'ire quëacaiquëre nesi'i, caquë më'ëre ññoñë. Më'ëpi yë'ë jo'yaë de'oni yure ñase'ere cui'ne yequë mu'seña yë'ëpi ññoquëna, pa'ire quëaye pa'iji.

¹⁷Më pai cui'ne Israel tsëca pa'ima'cohua'i huaiye peoji caquë de'oye ñacaija'quë a'ë, më'ëre. Yure Israel tsëca pa'ima'cohua'ina jëjo saosi'i, më'ëpi ye'ya sëtöja'quëre.¹⁸ Jaohua'i cato caisi-cohua'ije pa'iohua'i pa'iyë. Jaohua'i cato coa huesëjë yo'ocohua'i a'ë. Jaje pa'ina, mëna jo'yaohua'i pa'iyë. Jaohua'ire ye'ya sëtosi'i caquë më'ëre jëjo saosi'i, jaohua'ire quëa sëtöja'quëre, më'ëpi quëaquëna, asa sëtani pönëni Maija'quë jo'yaohua'i pa'ijë, nuñe yo'ocohua'i, yë'ëre sehuocohua'i. Sehuojë johua'i co'aye yo'ose'ere sai de'hua cuañösicohua'i pa'ijë yë'ëre yecohua'i sehuosicohua'i ja're conï te'e pa'ijë sehuosicohua'i pa ja'ñere paja'cohua'i a'ë.'

Pablopi De'oye Sehuoye

¹⁹Jaje pa'ina, ëjaë Agripa, Jesüs ma'tëmo aye ñño'se'e asani de'oye sehuohuë.²⁰ Sehuoni du'ru macarepa Damasco pa'icohua'ini quëahuë. Jeteyo'je Jerusalën pa'icohua'ire quëahuë. Cui'ne si'a Judea yeja pa'icohua'ire quëahuë. Cui'ne Israel pai peocohua'ireje quëahuë, ñeje: 'Tsoe pa'ise'e jeoni Maija'quëre sehuojë'ë. Sehuoni sehuosicohua'i yo'oyere yo'ojë'ë.'²¹ Ja yo'o do'ire Israel pai pëijë yë'ëre huani jeönu'u cajë Maija'quë huë'ena tseahuë.²² Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi cöcaina, nuñerepa sai'yë. Ja yë'ta'api yureje si'aohua'ire Maija'quë coca quëaquë, ëjaohua'ire cui'ne ëjaohua'i peocohua'ireje quëahuë, Maija'quëre tsoe quëacaicohua'ipi cui'ne Moisés tsoe quëase'eye pa'ye.²³ Jare quëahuë, ñeje: Cristopi ai yo'oni juni huesëye pa'iji. Jeteyo'je ipi du'ru huëni de'o pa'iyere, huasoyere ññoja'quë api, maire Israel pa'ire cui'ne Israel pai peocohua'ire."

²⁴Pablopi ñte sañope cayere sañope jaje caquëna, asani Festopi ai tutu capi:

“Pablo mē'è cuepequē cayē. Itise'le ñaquē ye'ye huesēni.”

²⁵ Caquēna, Pablōpi sehuopi:

“Pani ējaē Festo, cuepema'ē nuñerepa cayē. Jaje pa'ire paji cuasajē asayere. ²⁶ Ique mai ējaē Agripa yē'è caye si'aye asaji. Jaje pa'ina, ca'rama'ē cayē si'aye i ña hue'ñana, nuñerepa yē'è caye ējaēpi asa tī'aji, huesēma'ē cuasayē. Cama'ē pa'iyē, yequē hue'ñana paī ñama'tona tēto saise'ere. ²⁷ Ējaē Agripa, ¿Majaju'quē coca tsoe quēacaicohua'i case'ere nuñerepa coca'ē cuasaquē? Asayē, mē'è. ¿Jaje pa'ima'quē?”

²⁸ Caquēna, ja maca Agripa Pablote capi:

“Mē'ēpi quēaquēna, Jesús cocare sehuoye ja'i maca yo'ohuē, mē'è capi.”

²⁹ Caquēna, Pablōpi capi:

“Mē'è sehuoquēna, cui'ne si'aohua'i iye mu'se yē'ère asacohua'ijē sehuoja'cohua'i a'è cuasaquē Majaju'quēre señē. Yē'ējē pa'iohua'i sehuosicohua'i pa'ijēta'a sēa mea peocohua'ipi sehuosicohua'i pa'ijajē caquē señē.”

³⁰ Pablōpi ñeje ca tēji maca Ējaē Agripa huēni nēcaquēna, cui'ne ja yeja cuañequēje cui'ne Bereniceje cui'ne si'aohua'i iti maca ducohua'ijē huēni nēcahuē. ³¹ Huēni sani tīropi iohua'ise'le sa'ñe coca cahuē, ñeje:

“¿Iquē co'aye yo'oma'quēre me huani jēoñe'ni, cui'ne cosiquēpi pa'ieyeje peoji, iquēre?”

³² Caquēna, ja maca Agripapi Festore capi:

“Romano ējaērepapi ne de'huajaquē ipi cama'quē pa'ito yurepi ite joyeni etora'huē.”

Pablote Romano Quē'rona Saye

27 Yēquēre Italiana jējo saōñu'u cuasani, Pablōre cui'ne yequē cosicohua'ire Capitán Juliona isihuē, jaēpi ñajaquē cajē Augusto hue'yosi tsēcapē aquēna. ² Adramitio yo sa'ro

yohuēna ayamē'è, Asia yeja yo sa'noana sani tējire pacona. Jaona aya mēni saē'è. Saijēna, cui'ne yēquē ja're conī Aristarcoje saji'i, Tesalónica daripē aquē Macedonia paī. ³ Natasi mu'sepi Sidón yo sa'rona tī'ahuē. Jarona tī'arena, Juliopi de'oye yo'okuē Pablo cajeohua'ipi necaijajē cuasaquē Pablote eto saokuēna, sani i cajeohua'ire, pēpaquē yo'opi. ⁴ Tutu ju'ama' tē'huija'a Sidónpi saicohua'ipi ai tutu sañope ju'a do'ire Chipre saodohuē yē'quē macaja'a saē'è. ⁵ Saicohua'ipi Cilicia yeja cui'ne Panfilia yeja jē'ñerepa sa sani Mira daripēna tī'ahuē. Mira cato Licia yeja daripē aco paji'i.

⁶ Jarona Capitánpi yequē jai yohuē tī'api, Alejandría daripēpi daisiconi. Ja yohuēpi Italia yejana saija'coni asani Capitánpi aya mēijē'è, cuañepi. Cuañeina, aya mēteña. ⁷ Tutu sañope ju'a do'ire dahuēre saē'è, ai tsoe mu'seña. Ai yo'ojē Gnidona tī'ahuē. Ai tutuquēna, jerepa saie co'api. Co'aquēna, Creta saodohuē tutu ju'ama'a tē'huija'a tē'ijani saē'è, Salmón daripē jē'ñere paja'a. ⁸ Tē'tēpaja'a saijē ai yo'ojē De'o Yo Sa'ro hue'yosi yo sa'rona tī'ahuē, Lasea daripē quē'rona.

⁹ Tsoe ne huesēni yo'orōjaiñe sēte ai huajēya'ye nēji'i, ja yē'ta'api yohuēja'a saie tsoe jē'nērepa oco tēcahuē tī'añe sēte. Jaje pa'ina, asaquē Pablōpi yēhuoquē capi:

¹⁰ “Ēmēohua'i yohuēja'a mai saini ai yo'oja'cohua'i a'è, si'aye mai saye, cui'ne yohuē nejoja'cohua'i a'è, cui'ne maije jutī'ñe pa'iohua'i a'è.” ¹¹ Caquē yēhuoquēna, Capitánpi sehuocaiye paquē coa asa topi, Pablo caye. Iti yohuē paquē cayere cui'ne yohuē quēhuiquē cayere sehuocaji'i. ¹² Jaje pa'ina, si'aohua'i cuasahuē iye yo sa'ro cato co'aji oco tēcahuē pēani tēto saie. Sañu'u, Fenicena ēsē du'ina tīñarepa ña sa'rona. Jarona oco tēcahuē jēañu'u, cuasahuē.

Asi Tsiaya Ai Co'poye

¹³ Jaje cuasajëna, hu'ëhuë te'tepi a'ri ja'ye tutu ju'aquëna, saiye de'o'ji cuasajë yohuë dëquëye ne huahuase'e naë mëa saoni ayani saë'ë, Creta t'ë'tëpaja'a. ¹⁴ Saijë pa'i maca ëmëje'e t'ë'hui jai tuturepa daiyepi dani yohuëre tutu sao. ¹⁵ Tutu sacona, sañope yo'o jujarena, tutupi quëconi sao. Sacona, io jëjo saoyeje saë'ë. ¹⁶ Saicohua'ipi te'e a'ri saodohuë Claua hue'eco jeteyo'jena t'i'ahuë, ai tutuma'tona t'i'ani. Jaron a' yo'o'jë a'ri yohuë paire huaso yohuë ayahuë. ¹⁷ Aya tējini jai yohuë joima'coni cuasajë jai yëi meapi huëhuë yohuë, cui'ne a'ji mejahuëana Sirte hue'eyena ju'a huesë ma'ñe cajë ca'rajë dëquëyere jopojä'a jëa dëso neñahuë, yohuëpi ju'aye pajaco cajë. Jaje yo'oni coa huahuajë tutu sao cuañohuë. ¹⁸ Natasi mu'seje ai tutuquëna, ña jujani iti saicohua'ipi yohuë sayere tsiayana moe dëso huëohuë. ¹⁹ Toaso mu'se acona yureta'a iohua'i jëñare papi ñajë jëa dësohuë, yohuë pa'ise'e. ²⁰ Ai tsoe mu'seña ësëre cui'ne ma'ñocore ñama'pë pa'ijë cui'ne ai tutu ju'aquëna, tutu sao cuañojë yureta'a ti ne huesëre pahuë cuasahuë.

²¹ Ai tsoe aima'pë pa'iyë sëte, Pablopi si'aohua'i jopona huëni nëcani capi:

“Yë'ë Cretana pëañu'u caye asani sehuocaisicohua'i pa'ito de'ora'pi. Jaron a pëasicohua'i pani si'aye iye ai yo'oye para'huë. ²² De'o'ji, yure ai cuasama'pë, tutu mañare hue'ejë'ë, si'aohua'i mësarü huajëja'cohua'i a'ë, yohuëse'e ne huesëtoje. ²³ Yë'ë pacacai necaiquëpi Maija'quëpi iye ñami i huïñaëre jëjo daouna, dani capi, ñeje: ²⁴ Pablo ca'rama'ë pa'ijë'ë, César quë'rona saiyeque pa'iji. Jaje pa'ina, më'ë iño pa'i do'ire Maija'quëpi si'aohua'ire më'ë ja're yohuë pa'icohua'ire huasoja'quë api, ju'iñere.” ²⁵ Jaje pa'iyë sëte ëjaohua'i

tutu mañare hue'ejë'ë, yë'ë cato Maija'quëpi i case'ejë ñacaija'quë api cuasayë, cui'ne huïñaë quëase'ejë pa'ye pa'ija'coa cuasayë. ²⁶ Mai cato saodohuëna yohuëse'e ju'a huesëcona, tumasicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.”

²⁷ Tutupi tutu saosicohua'ipi jai asi tsiaya Adriaticore huahuahuë, jopo ñami pa'i maca, catorce mu'seña pa'i maca ja' maca, ñami jopo pa'i maca yohuë ñajë sacohua'ipi je'nërepa yeja t'i'añë cuasahuë. ²⁸ Asani huaiñere cuëcujëna, treinta y seis metros paji'i, huaiñe. Pa'ina, ai seña maca sani tijupë cuëcujëna, veintisiete metros paji'i. ²⁹ Pa'ina, jai quëna pëana ju'a huesë ma'ñe cajë ca'rajë yo sëtijëja'a cuatro quëna ca'huanoa jeo dësohuë, iti dëquëco naupa ja'ñere. Yo'o'jë esa ñatama'coni cuasahuë. ³⁰ Iti yohuë sacohua'ire papi yahuerepa jai huëre jeo sañu'u cajë ea du'iona, jëa yohuëre a'ri yohuëre tsiayana casa huahuoñu'u cajë yo'ohuë, quëna ca'huanoare corohuë quë'rona jëa dësoñu'u cajë yo'oyeje pa'ye yo'ohuë. ³¹ Yo'o'jëna, Pablopi quëapi, Capitánre cui'ne i soldado paire ñeje caquë:

“Iye yohuë sacohua'ipi iye yohuëre pa'ima'pë pa'ito mësarü huajëcohua'i pa'iyë peosipi.”

³² Jaje caquëna, asani soldado acohua'ipi a'ri yohuë sëa mea tëa jëoreña.

³³ Nata maca Pablopi si'aohua'ire aohuëopi ñeje caquë:

“Mai catorce mu'seña aima'cohua'i a'ë, mai pa'i ja'ñere huesëjë. ³⁴ Jaje pa'iquëta'are yureta'a aijë'ë, tutu pa'ja'cohua'i, mësarü naña me macajë ne huesëye peoji.”

³⁵ Jaje ca tējini aore ini Maija'quëre seni tējini yëtoni ai huëouña. ³⁶ Ai huëoquëna, ñani quëcojë aore atëña.

³⁷ Yohuë pa'icohua'i cato, docientos setenta y seis pai pateña. ³⁸ Ani tējini trigore tsiayana ña'ñe dësoreña, peojaco cajë.

Yohuë Ne Huesëye

³⁹ Ñata tomesi maca yohuë saccohua'ipi iti yeja mamire huesëcohua'i paë'ë. Pa'ijë mejahuëre ñani, jaona së'añu'u cuasajë yo'ohuë. ⁴⁰ Jaje yo'ojë yohuë jëaye sëani huahuasi mea yë'te tēteni iti hue'ñana quēna ca'huanoa jëa cohuë, cui'ne yohuë tayo peruje joyehuë, iti po'neñeje. Jaje yo'oni tutuquēna, sai cañare mëohuë. Mëorena, yohuëpi mejahuëna tsiojai huëo. ⁴¹ Tsiojaijēna, jai yohuë corohuëpi mejahuëna ju'anēni huesëo. Ja maca yureta'a yo sētipēja'a joni sacco'ë, ai tutu to'acquë ju'ayepi. ⁴² Ja maca soldado paipi cosicohua'ire huani jeoñu'u cajë yo'ohuë, jaohua'ipi mamini catire paja'cohua'i a'ë cuasajë. ⁴³ Jaje yo'ojēna, Capitánpi Pablöre huasosi'i caquë yo'oma'pë pa'ijë'ë, capi. Cani si'aohua'ire cuañepi mamicohua'i cato du'ru du'teni mamijë'ë, caquë. ⁴⁴ Ja jeteyo'je yecohua'ipi yohuë toñana tseani mamijë saijë'ë, capi. Caëna, jaje yo'ojë si'aohua'i huajëcohua'i yejana tì'ahuë.

Malta Saodohuëre Pa'ieye

28 Si'aohua'i yejana de'hue tì'asicohua'i pa'ijë ja saodohuë mami asahuë, Malta. ² Si'aohua'ire yëquëre iti maca pa'icohua'ipi de'oye yo'ohuë. Jaje yo'ojë toa suani dani cuijë'ë, cahuë. Ja mu'se cato ocoquë sēsëye pa'iji. Jaje pa'ina, si'aohua'ire huëohuë, cuija'cohua'ire. ³ Ja maca Pablo ja'ju jeca mañare co'eni suaquëna, toapi uquëna, etacopi, aña cucolë, jëtēna. ⁴ Pablo jëtēna añapi cuni decona, ñani iti maca pa'icohua'i sa'ñe cahuë:

“Iquë paire huaiquë pa'ima'quë, jaje pa'ipi jai tsiaya mamini jëasiquë pa'itoyë, ja yë'ta'api ite de'oye pa'ieye peoyerepa Maija'quëpi yo'oma'quë.”

⁵ Pablopi añare toana ya'cue toñi ti a'si ju'iñe peoyerepa paji'i. ⁶ Pa'ina, si'aohua'i

hua'i je sa'yëhua cotoja'quë api, pañita'a huajërepa juni taija'quë a'ni cuasajë utehuë. Utejēna, ai yo'oye paquëna, ña jujani tiñe cuasaye ponani Diusu api, cahuë.

⁷ Yëquë pëa sito quëno macare Publio hue'equë jai tsio paji'i. Jajë cato saodohuë ëjaërepa paji'i. Jajëpi yëquëre i huë'ena de'oye pëpani tres mu'seña ao aoquë ñacaji'i. ⁸ Jarote Publio pëca ja'quë suña dahuëna cui'ne tsie ëta dahuë con ju'iquë paji'i. Pa'ina, Pablopi cacani ñani Maija'quëre seni tējini ite jëñapi patoquëna, co'yapi. ⁹ Co'yaëna, asani ite saodohuë acohua'ipi jai pai ju'icohua'ipi da'ë. Daijēna, si'aohua'ire jujupi. ¹⁰ Jaje jujuquëna, ñani sihuajë ai de'oye yo'ohuë. Yo'ocohua'ipi yequë yohuëna aya mëni sai huëo maca yëquë saijë ai ja'ñe cui'ne si'aye jopo caraye isihuë.

Pablo Romana Tì'añe

¹¹ Toaso ñañëohua'ire saodohuë pani tējini yureta'a jai yohuëna ayamë'ë, Alejandría acona, oco tēcahuë pa'ina, pëasicona, Castor cui'ne Póluz diusuohua'i a'ë cajë nesicohua'ipi quë'iona ayamë'ë. ¹² Aya mëni saicohua'ipi Siracusana tì'ahuë. Tì'ani toaso mu'seña pëahuë. ¹³ Pëasicohua'ipi tsiaya tëtëpaja'a saicohua'ipi Regiona tì'ahuë. Tì'ani ñatasi mu'se saijēna, huë'ehuë te'tepi ai tutu ju'api. Jaje ju'acquëna, saicohua'ipi se ñatasi mu'se tì'ahuë, Puteolina. ¹⁴ Tì'ani jarona ñahuë, Maija'quë do'icohua'ire. Najēna, jaohua'ipi pëajë'ë cajēna, siete mu'seña pëani paë'ë. Pani saicohua'ipi yureta'a Romana tì'ahuë. ¹⁵ Yëquë saiye tsoe asani pa'icohua'ipi Maija'quë do'ijëpi sañope dani tì'ahuë, yëquëre. Forona Apio quë'rona, toaso cono ucu huë'ña pa'i huë'ña, ja Romarepa tì'ama'në. Ja maca Pablo ña huajēni sihuaquë Maija'quëre de'oji caquë pëpapi. ¹⁶ Jaje Romana tì'asi maca ëjao-

hua'ipi te'i pa'ijaquë Pablo cani te'e soldadore ite ñaja'quëre nehuë. Neni te'ire pëpahuë.

Romare Pablo Pa'iyë

¹⁷Toaso mu'seña Roma pëani pa'iquëpi Pablo jëjo saopi, judío pai ëjaohua'ire soija'cohua'ire. Soina, judío pai tsi'sirena, capi:

“Do'ijërepa yë'ë judío paire co'aye sañope yo'oma'quë a'ë, cui'ne ja'në aiohua'i case'ëje sañope yo'oma'quë a'ë. Jaje pa'iquëta'are yë'ëre Jerusalénre pa'ina, tseani romano paina isihuë. ¹⁸Isirena, jaohua'ipi si'aye yë'ë yo'ose'e seni asa tējini huani jeoñe peoquëna, etoñu'u cahuë. ¹⁹Cajëna, judío paipi asani ësehuë. Eësejëna, sei'ë. Jaje pa'ito romano pai ëjaëre papi Césarpi yë'ë yo'ose'e asani ne de'huajaquë caquë, nuñerepa yë'ë paire sañope cayë peoquëta'a jaje cahuë. ²⁰Jaje pa'ina, mësarute soihuë, ñaquë coca caji'cohua'ini, yë'ë iye maca tsea cuañosiquëpi quëna me s'ë'i pa'iyë, mai Israel pai utejë pa'iyere cuasa do'ire.”

²¹Jaje caquëna, iohua'ipi cahuë:

“Yëquë më'ëre sañope cajë toyase'e ñama'cohua'i a'ë, Judea pa'icohua'i toya daose'e cui'ne jaropi do'ijërepa judío pai daisicohua'ije më'ëre co'aye yo'oquë api cayëje pa'ahuë'ë. ²²Jaje pa'ina, yëquë asaye yëyë, më'ë cuasayere. Yëquë ñño asajë pa'iyë, si'a hue'ña pa'icohua'ipi huajëya'yere sañope cajëna.”

²³Jaje cani iti tsi'sija'a mu'se ca nëohuë ca nëosicohua'ipi jai pai tsi'sihuë, Pablo pëani pa'i hue'ñana. Tsi'sirena, Pablopì nea hue'ña huëosiquëpi neatorepa quëa tējipi ma'tëmo pa'i te'te ayere, Maija'quëre

quëacaicohua'i toyase'epi cui'ne Moisés cuañese'epi comi ññoquë quëapi, Jesús ayere care paji cajë sehuojajë caquë. ²⁴Jaje caquë quëaquëna, yecohua'ipi Pablo cayë sehuocaë'ë, yecohua'ipi sehuocaiye pahuë. ²⁵Jaje yo'ojë te'e cuasaye peoquëna, sai huëohuë. Sai huëojëna, Pablopì capi:

“Maija'quë de'o joyopi nuñerepa capi, mësaruru aipëre ite quëacaiquë Isaías yë'lopoja'a ñeje:

²⁶Sani quëajë'ë, ja daripë paire.

De'huarepa asanije asa ti'añe paja'cohua'i a'ë.

De'huarepa ñanije ña ti'añe paja'cohua'i a'ë.

²⁷Iohua'i cuasajë pa'iyepi cara huesësico pa'i do'ire,

Cajonoaje ta'pise'ere hue'eyë.

Cui'ne ñaco cajë siose'ere hue'eyë, ñaño pañë.

Asayeje pajë, cui'ne jaje pa'iquë cuasajë asa ti'añe pajajë caquë nëina,

Cui'ne yë'ëna co'iyë pajëna, yë'ëpi iohua'ire jujucaiyë pajaquë cajë jaje yo'oyë.

²⁸Jaje pa'ina, yure iyere asajë'ë, iye Maija'quë huaso cocare judío pai peocohua'ina quëaye pa'iji. Jaohua'ita'a de'oye asacaija'cohua'i a'ë.”

²⁹Jaje Pablo caquëna, judío paipi pëijë sañope cajë saë'ë.

³⁰Pablopì jarona caya ometëcahuëa pëani paji'i, i pa'i huë'e do'i ipi saiquë. Jarore pa'i si'aohua'ire ite do'i saicohua'ire de'oye pëpaquë yo'opi. ³¹Yo'oquë pa'i Maija'quë cuañe te'te ayere ca'raye peoyerepa quëaquë cui'ne Ejaë Jesucristo ayere ye'yapi, yecohua'ipi ti josa yo'oma'pëna.

ROMANOS

Pablo Romano Sehuosicohua'ire Toyaye

1 Yë'ë Pablo, Jesucristo jo'yaë'l'ë. Mai-ja'quëpi yë'ëre soini cui'ne i jëjo daoquëre nepi, yë'ëre i huaso cocare quëaja'quëre.

² Maija'quëpi ja huaso coca ai tsoe ca nëoquëna, ire quëacaicohua'ipi i de'otoya pëpëna toyaahuë'l'ë. ³ Maija'quë mamaquë Jesucristo ayere Jesucristo pai de'oni judío pai ëjaë David tsëcapë aquë paji'i. ⁴ Pai pa'iquëta'a Maija'quë mamaquë tutu quë'ire papi asayë, i de'otojoyo tutupi yo'oquëna, ju'isiquëpi huëni ñhouna. ⁵ Jaje pa'ina, Jesucristo do'ipi Maija'quë yëquëre i mamipi i jëjo dao-cohua'ire nepi, si'a yeja pa'icohua'ipi sehuoni cui'ne i case'ere necaicohua'ipi pa'ijajë caquë. ⁶ Mësarujë jaohua'i acohua'ipi Maija'quë soisicohua'ipi pa'iyë, Jesucristo tsecohua'ipi pa'ijajë caquë.

⁷ Si'aohua'i Roma daripë acohua'i Maija'quë soisicohua'ire caquë toyayë, mësarute. Maija'quë oi soipi, mësarupi ina isisicohua'ipi de'oye pa'ijajë caquë. Soisicohua'ipi de'oye pa'ijë'l'ë, Diusu Maija'quëpi cui'ne Jesucristopi de'oye pa'iyë isiquëna.

Romana Pablo Do'i Sai Èaye

⁸ Du'ru macarepa Jesucristo do'ire yë'l'ë ja'quëre sihuayë, si'aohua'ire mësaruni cuasaquë. Mësaruni Maija'quëre cuasajë pa'iyë si'a hue'ña pa'icohua'ire de'oye quëajëna, sihuayë. Sihuaquë de'oji cayë, Maija'quëna. ⁹ Yë'l'ë si'a joyorepa cuasaquë Maija'quëre necai pa'iyë, i mamaquë cocarepa quëacaiquëpi. Maija'quë api, iti ñasiquë si'anë yë'l'ë mësarute cuasaquë secacaiye. ¹⁰ Si'anë Maija'quëre señë, i yëyepi pa'ina, yë'l'ë jaro do'i sasi'i

caquë. ¹¹ Jaje pa'ina, cocaiye yëyë, mësarute joyo pa'iyë, ai jerepa tutu quë'iohua'i pa'ija'cohua'ire. ¹² Ñeje caquë cayë: Maija'quëre mai cuasayere sa'ñe cocaiyere caquë yë'l'ëpi mësaruni cuasayere se cocaina, mësarupi yë'l'ë cuasayere cocaijë'l'ë. Jaje yo'ojë sa'ñe cocaiye pa'iji.

¹³ Maija'quë do'ijë yë'l'ë mësaruni quë'ro sasi'i si'anë caquëta'a yurejë ja yë'l'ta'a saiye pa'ñere asajë'l'ë caquë quëayë. Hueare tëayejë pa'ye mësarujä'a Maija'quë joyo ayere sani tëasi'i caquë cuasahuë, yequë hue'ña judío peocohua'ija'a tëayejë pa'ye. ¹⁴ Jaje pa'ina, yë'l'ë sehuosi do'ire ta'ñe asacohua'ire, huesëcohua'ire, ëjaohua'ire cui'ne ëjaohua'ipi peocohua'ire, si'aohua'ire quëaye pa'iji. ¹⁵ Jaje yo'oquë cui'ne mësaruni Roma pa'icohua'irejë Maija'quë coca quëacaiye yëyë.

Maija'quë Coca Tutu Quë'i

¹⁶ Maija'quë huaso coca quëaye yë'l'ëre huajëya'ye nëi'ne paji. ¿Maija'quë tutu quë'i cocarepa me yë'l'ëre huajëya'ye nëico'ni? Si'aohua'ire ite sehuocohua'ire huaso ja'ñe a'l'ë, judío pa'ire cui'ne judío pai peocohua'irejë. ¹⁷ Jaje pa'ina, necaire paye pa'iji cuasa do'ire Maija'quëpi nuñerepa pa'icohua'ire neñere quëaji, de'oto cocapi: "Nuñerepa pa'iquë cato, Maija'quëpi necaire paye pa'iji cuasayepi pasipi" caji tsoe toyase'e.

Do'i Quë'iohua'i Pa'iyë

¹⁸ Iohua'i co'aye yo'oyepi Maija'quë coca ye'yayere sa'ñope yo'oyë. Jaje yo'osicohua'ire Maija'quëpi ma'tëmöre papi iohua'i yo'osi do'i co'ayere papi sa' ja'ñe jëjo dao ja'ñere ñhopi, maire. ¹⁹ Jaohua'i tsoe asayë, ta'ñe Maija'quë ayere. Jaje pa'ina, ipi jaohua'ire du'ru ñhopi, i ayere ña ja'ñe. ²⁰ Si'aye iye yeja pa'iyë ipi de'huapi. I de'huani pa'i macapi huëoni i nese'ere ñajë Maija'quë

pa'iyē asayē, ite ñama'pē pa'inije. Jaje pa'ina, Maija'quē tutu quē'ipi cui'ne ti pani huesēquē pa'iyē asajēta'a de'oye yo'oye pa'si do'ire, ca de'huani jēa tī'añe peoji, jaohua'i. ²¹Jaje Maija'quē pa'iyē asacohua'ipi Maija'quēre papi cajē ite oiye pahuē. Cui'ne yequeje de'oquēre papi caye pahuē. Coa ai jerepa yeque ti do'i peoyere cuasahuē. Cui'ne iohua'i huesē joñoapi nea hueñana ne huesēhuē, co'a joñoa hue'e do'ire. ²²Jaje pa'ina, tañe pa'iohua'i a'ē cacohua'ita'a coa ai jerepa huesēohua'i pa'iyē. ²³Maija'quē de'oquērepa pa'iquēta'are tñere señē, ju'icohua'ije pa'iohua'ire de'huase'ere, pa'ije pa'ire, pi'aje pa'ire, nēicohua'ije pa'ire cui'ne añaje pa'ire de'huase'ere.

²⁴Jaje pa'ina, señajē mēsaru yēyeje yo'ojē pa'ijē'ē caquē jeocopi, Maija'quē. Jaje caquē jeocouna, huajēya'ye sañe yo'ohuē, iohua'i capēje ti oiye peoyerepa. ²⁵Nuñerepa Maija'quē cocare asaye yēma'pē coa ai jerepa cosoyere asahuē. Cui'ne jaje yo'ojē Maija'quē de'huasi co'amañare sei'ē, de'oquēre pa'ē cajē. Maija'quēre pare sēma'pē cui'ne Maija'quēre pa'ē caye pahuē. Maija'quē cato ti de'oquēre pa'ē caye pa'iji, si'anē. Jaje pa'ljaquē.

²⁶Jaje pa'ina, Maija'quēpi jeocopi, co'aye si'sire yēcohua'ini coequē. Jaje pa'ina, nomiohua'ije Maija'quē cuañese'e jeoni sañe nomiohua'ija'a ěmēre yo'oyeje yo'ohuē, si'si. ²⁷Cui'ne jaje ěmēohua'ije nomiohua'ire yo'oye jeoni sañe ěmēohua'ija'a yo'ohuē. ěmēohua'ipi huajēya'ye yequē ěmēohua'ini yo'o do'ire iohua'i capēapi ai yo'oyē, iohua'i co'aye yo'o do'ire sai cuañojē.

²⁸Jaje pa'ina, iohua'ipi Maija'quēre asaye coeye sēte, ije iohua'ire jeocopi, joyo huesēohua'i pa'ijē iohua'i yēyeje co'ayere pa'lajajē, caquē. ²⁹De'oye nuñerepa pa'iyē peocohua'ipi co'ayese'epi timēsicohua'ipi pa'iyē,

si'si yo'oye, nomi yēye, ěa ñañe jaiye tayo yo'oye. Co'amañare ěa ñajē co'aye cuasaye, huani jeoñe, uihuaye, cosoye, co'a merepa co'acohua'ipi cui'ne co'a coca carojacohua'i pa'iyē. ³⁰Yecohua'ini co'acohua'i a'ē cayē, Maija'quēreje coecohua'i a'ē, josa yo'ocohua'i a'ē, coa pa'ipi ne tī'añe pa'lji cuasacohua'i a'ē, cui'ne yē'ēpi jerepa pa'i a'ē cuasacohua'i a'ē. Co'ayere ai jerepa se cuasa huēcocohua'ipi cui'ne pēca ja'quēohua'ireje de'oye sehuoma'cohua'i a'ē. ³¹Yēhuoye asa tī'añe coecohua'i a'ē. Iohua'i ca nēose'eje yo'o tī'ama'cohua'i a'ē. Iohua'i sihuama'cohua'i a'ē. Yecohua'ireje sañope yo'ose'ere sai de'huama'cohua'i a'ē. Ai yo'ocohua'ire teaye pa'iohua'ire yecohua'ire ñama'cohua'i a'ē. ³²Jaohua'i cato Maija'quē cuañese'e si'aye asacohua'i a'ē. Cui'ne asacohua'i a'ē, iye yo'osicohua'i pani do'i quē'iohua'ipi pa'ijē juni huesēye pa'lji case'eje. Jaje asacohua'ita'a ai jerepa co'ayere yo'ojē pa'iyē. Cui'ne yecohua'ipi co'aye yo'ojēna, sihuajē yējē ñañē.

Maija'quē Nuñere Papi Ca Huesoye

2Yequē yo'ose'ere ña tējini co'aye yo'oque'ē api ca huesoque'ē pani ca de'huani jēa tī'añe peoji. Mē'ēpi yequē yo'ose'ere ña tējini co'aye yo'oque'ē api ca huesoque'ē pani, mē'ēja'a co'ye ca huesoye pa'iji, mē'ėje cui'ne yo'o do'ire. ²Jaje pa'ina, asayē, mai Diusupi pai yo'oyere ña tējini i coca cayeje pa'ye nuñerepa ca huesoja'quē api, ja co'ayere yo'osicohua'ire nejoñe pa'iji ca maca. ³Jaje pa'ina, mē'ēpi cuasani Maija'quē pai ñape yo'ose'e ña tējini ca hueso mu'se tī'añe, yecohua'ire tayoyē, cuasaquēpi cui'ne mē'ēpi iohua'i yo'oyeje yo'oque'ē pani zjēja'quē a'ē, cuasaquē? Jēaye peoji. ⁴¿Mē'ēre ponāñere caquē Diusu dahuēre quēco-

quë yo'oquëna, i oi yo'oyere asama'ë huesëquë coeyë, më'ë? ⁵Jaje pa'iquëta'are më'ë joyo jëa do'ire më'ë pa'iye ponëma'ë coequë paë'ë, më'ë. Jaje yo'oquë ai jerepa më'ë nejo cuaño ja'ñere tsi'so timëñë, më'ë Maija'quë pai ñape yo'ose'e ña tējini ca hueso mu'se ti'aëna, sai ja'ñere më'ë yo'ose'eje pa'ye. ⁶Ja maca ipi pai ñape yo'ose'eje pa'ye sa'ja'quë api. ⁷De'oye yo'oyere yo'o jujama'cohua'ipi ëja deoyere cui'ne i de'oye pa'i'yere cui'ne ju'i ma'ñere co'esicohua'ini Maija'quëpi ti pani huesëyere isija'quë api. ⁸Isiquëta'a yecohua'ipi iohua'ise'e cuasajë nuñere sehuoma'pë coa co'ayere tuiyë. Jaohua'ire cato Maija'quëpi pëi nejoja'quë api. ⁹Si'aye co'aye yo'ocohua'ire ai yo'oye cui'ne oiye pasipi, du'ru macarepa judío paipi jeteyo'je judío pai peocohua'ije. ¹⁰Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi de'oye yo'osicohua'ire cato sihuaye, cui'ne ëja deoyere cui'ne de'oye pa'i'yere isija'quë api. Du'ru macarepa judío paini jeteyo'je judío pai peocohua'ireje isija'quë api.

¹¹Jaje pa'ina, Maija'quë cato icohua'i yecohua'i a'ë caquë yo'oma'quë api, si'a yë'quë maca ñaquë api, si'a paire. ¹²Jaje pa'ina, Moisés cuañese'ere asama'cohua'ipi co'aye yo'ocohua'i pa'itoje ja yë'ta'a nejoja'cohua'i a'ë, Moisés cuañese'e asama'cohua'ire. Cui'ne Moisés cuañese'e asasicohua'ita'a co'aye yo'osicohua'ire nejoñe pa'iji, Moisés cuañese'e ca do'ire. ¹³Cuañese'ere coa asacohua'i cato, nuñerepa pa'icohua'i peoyë. Cuañese'ere yo'ocohua'i cato nuñerepa pa'icohua'i a'ë ca huesoye pa'iji. ¹⁴Judío pai peocohua'i cato toya cuañese'eje ti peoyë. Jaje pa'iohua'ita'a cuañese'e pacohua'ipi yo'oyeje pa'ye yo'ojë pa'i'yë, iohua'i cuasase'epi. Jaje yo'ojë iohua'ipi iohua'ire cuañeñe neñë. ¹⁵Jaje pa'ina, iohua'i yo'oyepi iñoñë, iohua'i joñoare cuañese'e pa'iye paye. Jaje pa'ina, iohua'i joñoa cuasayepi caja'coa,

de'oji më'ë yo'ose'e panita'a co'aji, më'ë yo'ose'e. Jaje cani iñoji, cuañese'epi joñoare pa'iye. ¹⁶Cui'neje iohua'ire caja'quë api, Maija'quë ca hueso mu'se pa'ina. Ja mu'se cato Maija'quëpi Jesucristo ja're si'a pai yahue yo'ose'e ña tējini ca huesoye pa'iji, yë'ë de'o cocarepa quëase'eje pa'ye.

Judío Pai Cui'ne Moisés Cuañese'e

¹⁷Më'ëpi judío pai pa'ima'quëje ñani caquë jerepa pa'i a'ë cuasaquëpi, Moisés cuañese'ere asaquëpi, Maija'quëre pare payë caquë sihuaquëpi, ¹⁸Maija'quë yëye ta'ñe asaquëpi, cui'ne cuañese'epi de'oyerepa ti'añere ye'yesiquëpi, ¹⁹yecohua'i ñaco ca peocohua'ije pa'iohua'i pa'icohua'ire ye'yaquëre pa'ë cuasaquëpi, cui'ne nea hue'ñaje pa'i hue'ñare pa'icohua'ire de'oyepi miacaiyeje pa'ye yo'o iñoquëre pa'ë cuasaquëpi, ²⁰cuañese'e pacohua'ipi, ta'ñe asaye cui'ne nuñerepa yo'oyere ye'yaye payë cuasaquë huesëcohua'ire ye'yaquë pa'iquëpi cui'ne tsije pa'iohua'ire quëa ti'añë cuasaquëpi. ²¹Jaje pa'iquëpi ye'yaquë a'ë cuasaquë pani ¿me yo'oquë më'ëja'a co'ye ye'yama'quë'ni? Jare më'ëpi co'amaña yahue i ma'ñe a'ë quëaquëta'a ¿cui'ne me nesi'quë më'ëpi co'amaña yahue imaquë'ni? ²²Yequë nomiore yo'oma'ë caquëta'a, ¿me yo'oquë më'ëpi jaje yo'oquë'ni? Cui'ne më'ëpi coa de'huasicohua'ire ñani coequëta'a ¿me nesi'quë iohua'i se hue'ña pa'i co'amaña yahue imaquë'ni? ²³Maija'quë cuañese'ere pare pacohua'ipi pa'i'yë caquëta'a, mësarupi cuañese'ere de'oye sehuocaima' do'ire yecohua'ipi Maija'quë co'aquë api cayë. ²⁴Jaje yo'oye pa'ina, ñare paquë toyase'e caji: “Judío pai peocohua'i co'aye cayë, Maija'quëre, mësarupi co'aye yo'o do'ire.” ²⁵Jaje pa'ina, më'ëpi cui'ni ca'ni tëasiquëpi Moisés cuañese'ere si'aye

sehuocaito cōcaiji, mē'ē yo'ose'e. Jaje pa'iquēta'are mē'ēpi cñañese'ere sehuocaima'quē pani ca'ni tēama'quēje pa'i pa'iyē pa'iji. ²⁶Jaje pa'ina, tēama'quēta'a si'aye cñañese'ere yo'oni ca'ni tēase'eje pa'i pa'iyē pa'iji. ²⁷Jaje pa'ina, i ca'nihuē tēama'quēta'a, cñañese'ere si'aye sehuoquēna, ja yo'oyepi mē'ēni co'aye yo'oque're iñoja'quē api, toyase'e paquēta'a cui'ne ca'ni tēasiquēta'a sehuoma'ē pa'isiquēre. ²⁸Judforepa pasi'i caquē coa ēmēje'ese'epi yo'ojē tī'āñe peoji. Cui'ne nuñerepa cui'ni ca'ni tēaye cato ēmēje'epi yo'oye peoji. ²⁹Jaje pa'ina, judforepa cato pa'iyē pa'iji nuñerepa sa'nahuēre papi. Cui'ne cui'ni ca'ni tēase'epi sa'nahuē joyore pana tēasiquēje pa'i pa'iyē pa'iji. Coa cñañese'epi tī'āñe peoji. Maija'quē joyo neñe a'ē, iye cato. Jaje pa'ina, iye cayeje ne cñañosiquē cato Maija'quēre papi de'oquē api caquē ña nēosiquē api, pani pai mañapi.

3 Jaje pa'ina, ziquere do'i paquē'ni, judío pai pa'iyē cui'ne cui'ni ca'ni tēasicohua'i pa'iyē? ²Ja cato jaiye cōcaiyē pa'iji, du'rurepa Maija'quē judío pa'ina i coca de'hue pacaija'cohua'i a'ē caquē isisi do'ire. ³Jaje pa'iquēta'are jaohua'i judío acohua'ipi nuñerepa yo'oyere yo'o jujani jeotoje Maija'quē cato i ca nēose'ere jare yo'o tī'aquē pa'iji. ⁴Maija'quē cato i coca nuñerepa cayeje pa'ye yo'o tī'aquē api, si'a pa'i coa cosocohua'i pa'itoje. I cato cosoma'quē api. Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Nuñerepa pa'iquēre iñoñe pa'iji, mē'ē case'epi.

Cui'ne yecohua'ipi mē'ēre ña tējini ca hueso maca mē'ēpi de'oquērepa eta-ja'quē a'ē.

⁵Mai tayo yo'oyepi Maija'quē nuñe yo'oyere de'oyerepa iñojē pa'ito Maija'quē mai tayo do'ire nejoquē pani Mai-

ja'quē nuñe yo'oma'quēpi nejoji. ¿Jaje caye pa'iquē? Pani, pai caye ayepi caye a'ē. ⁶Jaje caye peoji. Maija'quēpi nuñe yo'oma'quē pani, si'a pai tayo yo'ose'e ña tējini ¿me pai yo'oyere ca huesoye pa'iquē'ni?

⁷Jaje pa'iquēta'are yē'ē cosoyepi Maija'quē nuñerepa pa'iyere ai jerepa de'oye iño caiye pa'ito ¿me neni yē'ēre tayoquē api caye'ni?

⁸Jaje pa'ito ¿me yo'oque' co'ayere yo'oma'quē'ni, de'oyepi pa'ija'core? Iye cato yecohua'ipi cayē, maire. Co'aye cuasajē sañope cacohua'ini co'aye yo'ojē de'oyere tī'āñe pa'iji ye'yayē cayē, maire. Jaje cacohua'ire nuñerepa yo'oque' nejoñe pa'iji.

Si'aohua'i Do'i Quē'iohua'ipi Pa'iyē

⁹¿Jaje pa'ito mai judío paipi jaohua'i seña maca de'ocohua'ire pa'ē cuasajē pa'iyē? ¡Pani! De'ocohua'i peoyē. Tsoe mai judío paipi de'ocohua'i pa'i ma'ñe iño huē. Jaohua'i ja're si'a yē'quē maca co'ayepi pacona, pa'iyē. ¹⁰Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Te'i macaje ti peoji, de'oquē.

¹¹Asani pasi'i cacohua'ije peoyē.

Peoyē, Maija'quēre co'ecohua'ije.

¹²Si'aohua'i tayo sani huesēsicohua'i a'ē. Si'aohua'i do'i peocohua'i a'ē, ti cōcaima'cohua'ipi.

De'oye yo'ocohua'i, te'i macaje ti peoji, de'oye yo'oque'je.

¹³Jaje pa'ina, si'aohua'i tērēhuēa cato pa'ire tāsico de'hua si'oma'coje pa'io, coa nejo cocare etaye.

Si'aohua'i tsemeñoapi coa cosoyē.

Aña tsimaje pa'yepi si'aohua'i yē'opoa pa'iyē.

¹⁴Yequēre ai yo'o huāno'i co'ayese'e yecohua'ire cayē, cui'ne sejeñese'e.

¹⁵Pa'ire esa huani jeoñese'e yēcohua'i a'ē.

¹⁶Si'aohua'i co'aye yo'oyepi ai yo'oye cui'ne nejoñe isiyē.

¹⁷ Cui'ne ñama'pë pa'iyë, de'oye pa'i ma'arepa.

¹⁸ Jaje pa'iohua'ipi ti ca'raye nëima'ëna, Maija'quëre cuasama'pë pa'iyë, a'ri mañaje.

¹⁹ Si'aye tsoe hue'ña Moisés cuañese'e judío pa'i cuañese'e pacohua'ipi si'aye yo'oye pa'iji caji cajë asayë, mai. Jaje pa'iquëta'are iohua'i tayo do'i ca de'huani jëaye peosipi. Maija'quë pa'i ñape yo'ose'e ñani ca hueso mu'se ti'asi maca si'aohua'i iye yeja acohua'i ca hueso cuañoja'cohua'i a'ë. ²⁰ Jaje pa'ina, cuañese'ere sehujë yo'ocohua'i cato Maija'quë ja're con'i pa'iyë ti'añe paja'cohua'i a'ë. Cuañese'epi mai tayose'ere iñoji.

Maija'quëre Cuasayepi Huaso Cuañone Pa'iji

²¹ Yure cato Maija'quë nuñerepa pa'iohua'ire de'ocohua'ire pare neñere iñoji, cuañese'e cayere yo'oma'ë, tirona se çani. Iye cato Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'ere cui'ne Moisés cuañese'e toyase'ere ñajë asayë, i jaje yo'oye.

²² Jaje pa'ina, Maija'quë iquë jerepa pa'ire cuasama'quëpi i nëñerepa pa'iyere isiquë api, coa si'aohua'i Jesús ire papi cuasacohua'ire. ²³ Jaje pa'ina, si'aohua'i tayo yo'ocohua'ire sëte si'aohua'ire Maija'quë de'oyerepa ti'añe caraji. ²⁴ Jaje pa'ijëta'are Maija'quëpi oi nuñerepa pa'iohua'ire nepi, i coa isiyepi, Jesucristo do'ipi huasoquë.

²⁵ Jaje pa'ina, Maija'quëpi Cristo ju'ini tsie jëosi do'ipi pa'i co'aye yo'oye sa'i de'huayere nepi. Ja sa'i de'huayere ti'añe pa'iji, Jesuni necaiquëre papi asa do'ipi. Cui'ne tsoe acohua'i tayo yo'ose'ere coa sa tëto saima'ë paji'i, Maija'quë. Jesús tsiese'epi sa'i de'huapi. Jaje yo'oquë i nuñerepa pa'iyere cui'ne i quëcose'ere iñoji. ²⁶ Iñoji yureje Diusu nuñerepa pa'i a'ë caquë iñoquë yo'opi. Yëquëje cui'ne Jesús tsiese'epi Jesure ire

papi cajë asacohua'ire nuñerepa pa'iohua'ire nequë a'ë caquë iñoquë yo'opi, Maija'quë.

²⁷ ¿Yure jerore pa'ico'ni, mai jerepa pa'iohua'i a'ë cuasaye? Tsoe peoco. ¿Me yo'oco peoco'ni? Maija'quëre necaiquëre pare cuasa do'ire peoco, pa'ni cuañese'ere yo'o do'ire. ²⁸ Maija'quëre necaiquëre pare cuasaquëni nuñerepa pa'i api ca huesoye pa'iji, Maija'quëpi cuañese'e yo'oma'quë pa'itoje. Jare tsoe asayë, mai.

²⁹ ¿Mësarupi cuasato Maija'quë judío pa'i Diususe'e pa'iquë? ¡Pani! Judío pa'i peocohua'ijë Diusure payë, ite. ³⁰ Jaje pa'ina, yequë Diusu peoji, te'i api. Jare ipi paire nuñerepa pa'iohua'ire ca huesoye pa'iji, ça'ni tëasicohua'ire cui'ne pacohua'ireje, coa si'aohua'i ite necaiquëre pare asacohua'ini.

³¹ Jaje pa'ito ¿coa mai ite necaiquëre pare asayepi ja'në cuañese'e jëocoye pa'iquë, çocai ma'ñe de'huani? ¡Pani, jaje yo'oye! Coa ai jerepa yureta'a cuañese'ere de'oyere pa'ë cacaijë yo'oyë.

Abraham Yo'ose'epi Iñoñe

4 ¿Iquere mai ai Abraham ti'aë'ni, i yo'o do'ipi? I ayere cañu'u, yure. ²⁻³ Toyase'e caji: “Diusupi Abrahamre nuñerepa pa'ire ca huesopi, Abrahampi Diusuni ire papi caquë cuasa do'ire.” I yo'o do'ipi nuñerepa pa'i pa'iyë Abraham ti'añe papi. Ti'asiquë pani jerepa pa'i a'ë cara'pi. Yure cato Maija'quë ña hue'ñana jaje ca ti'añe peoji. ⁴ Co'amaña necaiquëre sa'ñe cato coa isise'e peoji, nesi do'ire sa'ñe a'ë. ⁵ Jaje pa'iquëta'are co'amaña nesi do'ire peoquëpi Maija'quëni nuñerepa pa'i ca hueso cuañone pa'iji. Coa ite ire papi cuasa do'ire co'aquëre nuñerepa pa'iquë api, ca huesoquëni cuasa do'ire. Jaje yo'oye pa'iji. ⁶ Maija'quëpi yequëre ñani i yo'ose'ere cuasama'ë nuñerepa pa'ire ca hueso-

quëpi ai sihuaji. Davidje cui'ne capi, toyase'epi. ⁷ I case'e cato caji ñeje:

Sihuacohua'i pa'iyë, Maija'quëpi iohua'i co'aye yo'ose'ere oni yejesicohua'ipi, cui'ne iohua'i co'aye yo'o do'ire coa sai tosicohua'ipi.

⁸ Sihuacohua'i pa'iyë, Ëjaëpi co'aye yo'ose'ere cama'ëna, sai tosicohua'ipi.

⁹ ¿Jaje pa'ito iye sihuaye ca'ni tëasicohua'ise'ere sihuaye pa'iquë? Pani. Ca'ni tëama'cohua'ijë ja sihuaye payë. Tsoe maipi asahuë. Toyase'e cato caji, Diusupi Abrahamre nuñerepa pa'ire ca huesopi, Abrahampi Diusuni ire papi caquë cuasa do'ire. ¹⁰ Jaje pa'ito ¿ite je yëhua nuñe pa'iquë api, Abrahamre caë'ni, i ca'ni tëasi jeteyo'je? Pani ja yë'ta'a tëama'në jaje ca nëopi. ¹¹ Ca nëosiquëpi jeteyo'je, ca'ni tëa cuañopi, Maija'quë cuañequëna. I ca'ni tëase'epi iñoñe a'ë, Maija'quëpi tëama'quë pa'inë nuñerepa pa'iquë api, ca huesose'ere. Cui'ne Abraham cato tëama'cohua'ipi Maija'quëre necaiquëre pare cuasacohua'i pëca ja'quë api. Jaje pa'ina, Abraham cuasase'eje cuasacohua'ire Maija'quëpi nuñerepa pa'iohua'ire ca huesoji. ¹² Ca'ni tëama'quë pa'inë Abraham Maija'quëre necaiquëre pare cuasase'eje pa'ye ca'ni tëasicohua'ipi cuasacohua'i pëca ja'quë api.

Maija'quë Ca Nëose'ere Tì'añere Quëaye

¹³ Maija'quë Abrahamre cui'ne i tsëcapë acohua'ire iye yejare isija'quë a'ë ca nëoni, ca nëoma'ë paji'i, Abrahampi cuañese'ere yo'o ti'a do'ire. Coa ai jerepa ca nëopi, Abrahampi Maija'quëni necaiquëre papi cuasa do'ire. Ja do'ire Abrahamre nuñerepa pa'ire ñaquë Diusu isisi ca nëopi. ¹⁴ Jaje pa'ina, cuañese'e caye yo'o ti'acohua'ipi Maija'quë ca nëose'ere ti'añe pa'ito, Maija'quëre necaiquëre papi cuasayepi do'i peoye

patira'pi, cui'ne Maija'quë ca nëose'epi do'i peoye ne huesëra'pi. ¹⁵ Cuañese'e cato ai yo'o ja'ñere isiji, Maija'quë sai de'huaquëna. Cui'ne cuañese'epi peoquëna, ¿Me sañope yo'oye pa'iquë'ni?

¹⁶ Maija'quë ca nëose'e cuañese'ere pacohua'ise'e ti'añe peoji. Cuañese'e peocohua'ijë ti'añe pa'iji. Jaje pa'ina, Abraham tsëcapë acohua'ipi ti'añe pa'ijaquë cani coa do'i peoye i ca nëose'ere isiyë pa'iji, Abraham cuasase'eje pa'ye cuasacohua'ini. Jaje pa'ina, Abraham mai pëca ja'quë api. ¹⁷ Toyase'epi caji: “Jai pai pëca ja'quëre yë'ëpi nehuë, më'ère.” Jaje Diusu ca nëouña. Abraham cato Maija'quëre ju'isicohua'ire pa'iyë isiquë api asapi.

¹⁸ Cuasaquëpi ñani uteye peotoje Abraham cato ca nëose'erepa pa'ija'coa cuasaquë utequë paji'i. Jaje pa'ina, jai pai pëca ja'quë de'opi, Abraham. Maija'quë ite ca nëose'eje pa'ye ti'api. Ja ca nëose'e cato caji: “Jai pai pa'ija'cohua'i a'ë, më'ë tsëcapë.”

¹⁹ Ca nëose'ere asaquëpi cien ometëca paye ja'i maca pa'ina, Zara i paco i cõni aiohua'i pa'inije Abraham tsi paye peoji asaquëta'a necaiye pa'iji cuasase'e coa ne huesoma'ë paji'i.

²⁰ Jaje pa'ina, Maija'quë ca nëose'e jëa coeye papi. Coa case'e a'ë cuasayepi. Coa ai jerepa pa'i ja'ñere pa'ë cuasapi. Jaje cuasaquëpi ai jerepa cuasare paquë de'opi. De'osiquëpi Maija'quëre de'ouquëre pa'ni caquë sihuapi. ²¹ Maija'quë si'aye ne ti'añe tutu paquëpi i ca nëose'ere neja'quëre papi cuasapi, jëa coeye peoyerepa. ²² Jaje pa'ina, Maija'quë nuñerepa nequë api cuasa do'ire nuñerepa pa'ire ca huesopi.

²³ Abrahamre Maija'quë nuñe pa'ire ca huesopi cajë toyase'e Abrahamse'ere cajë toyaye pahuë, mairejë cajë toyase'e a'ë. ²⁴⁻²⁵ Jaje pa'ina, maire nuñerepa pa'iohua'ire nesi'i caquë mai do'ire juca-

cani huëjili, Jesús. Jaje pa'ina, mai Ējaë Jesure ju'isiquëpi huëisiquëni ire papi cajë cuasacohua'ire Diusupi nuñerepa pa'iohua'ire ca huesoji, maipi ite necaire paquë api cuasa do'ire.

De'oye Pa'iyë

5 Pa'ire paji cuasa do'ire Maija'quë maire nuñe pa'iohua'ire ca huesopi. Jaje pa'ina, Maija'quë ja're coní de'oye pa'iyerepa ti'ahuë, asajë pa'iyë, mai Ējaë Jesucristo do'ire. ² Cui'ne mai Ējaë Jesucristo do'ipi de'hue ti'ahuë, Maija'quë i oi pa'i hueñarepa yure sihuajë pa'iyë. Maija'quë de'oyerepa pai ñape pa'ija'cohua'i a'ë cuasajë ute jujama'pë pa'iyë. ³ Ja yë'ta'a ai yo'oyeje pa'iji. Jaje ti'arujë sihuayë, ai yo'oyepi quëcojë dahuëre pa'iohua'ire de'oye. ⁴ Quëcojë dahuëre yo'oyepi mai ti'añe pa'iji, neñasicohua'irepa pa'iyena. Neñasicohua'irepa pa'iyepi jëa coeye peoyerepa utejë pa'iyena ti'añe pa'iji, mai. ⁵ De'lo joyo i isiquë yo'oyeja'a Maija'quëpi mai joñoana i oiyere isi timë huesoji. Jaje pa'ina, mai jëa coeye peoyerepa utejë pa'iyë coa teaye ute tayoye peoji.

⁶ Jaje pa'ina, co'ye huasoye peoquëna, ne ti'ama'cohua'i pa'i do'ire Cristo jucacajili, iti macarepa ti'aëna, co'acohua'ini caquë. ⁷ A'jiñe peoji, yequëni jucacaiye. Nuñe pa'ire pani jucacasi'i caquë yo'oqueje peoji. Coa te'i pati'ñe pa'i api, ai de'oquërepa do'ire caquë jucacaiquë. ⁸ Jaje pa'iquëta'are Maija'quë cato i oiyë iñopi, maire, ja yë'ta'api co'acohua'i pa'itoje Cristo maire jucacaiyepi. ⁹ Jaje pa'ina, Cristo Jesús ju'isi do'ipi maire nuñerepa pa'icohua'ire ca huesopi. Jaje pa'ina, yure cato jerepa Jesús oi necai do'ire tëji mu'serepa Maija'quë pëi nejoquëna, jëaja'cohua'i a'ë, mai. ¹⁰ Mai ite sañope yo'ocohua'i pa'i macata'a Maija'quë maire i mamaquë ju'i do'ipi i ja're de'oye pa'iyë nepi. Jaje nesiquëpi yure cato jerepa Cristo huajëquërepa pa'iyepi

huasoja'quë api, maire, tsoe ipi de'oye pa'iyë sëte. ¹¹ Cui'ne jase'e pa'iyë paji. Maija'quëre sihuayë, Cristo Jesús do'ire ini pacacaijë. Jaje pa'ina, Cristo do'ipi i ja're coní de'oye pa'iyë ti'ahuë.

Adán Cui'ne Cristo

¹² Te'i ëmëpi co'aye yo'o huëopi. Ja yo'o do'ire juni huesëye huëopi. Jaje pa'ina, si'aohua'i juni huesëye pa'iji, si'aohua'i co'aye yo'ocohua'i sëte. ¹³ Ja yë'ta'a cuañese'e peo'në co'aye yo'oyepi tsoe paji'i, iye yejare. Pa'ina, cuañese'e peoquëna, co'aye yo'ocohua'ire sañope caye peopi. ¹⁴ Jaje pa'iquëta'are Adán pa'inëpi Moisés pa'inëna si'aohua'i juju huesëahuë'ë, Adán Maija'quë cuañese'ere sehuoma'ë yo'ose'eje pa'ye yo'oma'cohua'ita'a co'aye yo'ocohua'ipi. Adán cato Jesucristo daija'quëje pa'i paji'i.

¹⁵ Jaje pa'iquëta'are Maija'quë isiyepi Adán co'aye yo'ose'e tëto saise'ere pa'ë. Te'i Adán co'aye yo'osi do'ire jai pai jujuhuë. Jaje pa'ina, Jesucristo do'ipi Maija'quë jai pai de'oye pa'i ja'ñere, huasoyere coa isiyepi jerepa pa'ye a'ë. ¹⁶ Adán co'aye yo'ose'epi maire necaiye peoji. Maija'quë isise'epi jaiye necaiye pa'iji. Te'ipi te'ore co'aye yo'o do'ire maire nejoñe pa'iji. Maija'quë isise'e cato jaiye co'aye yo'osicohua'i pa'itoje nuñerepa pa'iohua'ire necaiye a'ë. ¹⁷ Ju'iñe je'quë te'i ëmë co'aye yo'osi do'ire tutu papi. Jaje pa'ye jerepa tutu paja'cohua'i a'ë, huajëyerepa pa'iyere Jesucristo te'i do'ire Diusupi nuñerepa pa'icohua'ire ca huesocohua'ipi.

¹⁸ Jaje pa'ina, Adán i co'aye yo'osi do'ipi si'a paire ne huesëja'cohua'ire nepi. Cui'neje pa'ye yo'oquë Jesucristo nuñerepa yo'oyepi si'aohua'i de'oye ti ne huesëye peoye de'oye pa'i ja'ñe necajili. ¹⁹ Neje caquë cayë: Te'i de'oye sehuocaima'ë pa'isi do'ipi, si'aohua'i co'acohua'i pa'ë. Jaje pa'iquëta'are, te'i

de'oye sehuocaiquë pa'isi do'ire jai pai nuñe pa'iohua'irepa pa'iyë tì'ahuë, Jesucristo do'ipi.

²⁰ Jaje pa'ina, Maija'quëpi cuañese'e isipi, co'ayepi ai jerepa pa'ija'quë caquë. Jaje jaiye co'aye pa'itoje Maija'quë oiyepi ai jerepa jaiye pa'iji. ²¹ Ja'në co'ayepi cato pai ëjaërepaje pa'ye paji'i, paire cuañequë juni huesëyena saquëpi. Yure cato Maija'quë oiyepi nuñerepa yo'oyeja'a pai ëjaërepaje pa'ye de'opi, Jesucristo yo'o do'ipi, ti pani huesëyena saja'quë caquë.

Cristore Sehuosicohua'i Pa'iyë

6 ¿Jaje pa'ito me caja'cohua'i a'ni? ai jerepa co'ayere yo'oñu'u, Maija'quë oiyere jerepa iñoja'quë api caquë. ² ¡Pani jaje cayë! Tsoe mai co'aye yo'oye jëosicohua'i cato ju'isicohua'ije pa'yepi pa'iyë. ¿Me jaje pa'ito ja yë'ta'api co'aye yo'ojë pa'iyë'ni? ³ Oco do maca Cristo Jesús ja're tsioni pa'iyena cacajë i ju'ise'eje pa'ye juë'ë, mai. Mësaruru jare tsoe asayë. ⁴ Jaje mai oco do maca ju'isicohua'ire Cristo ja're te'e ta cuañosicohua'ije pa'iohua'i pa'iyë. Ja maca Cristore pëca ja'quë i de'lo tutupi yo'oquëna, Jesús huëise'eje pa'ye cui'ne maije huëiye pa'iji, huajëye pa'iyena.

⁵ Jaje pa'ina, Cristo ju'ise'eje pa'yena tsiosicohua'i sëte, cui'ne i huëise'eje pa'ye maipi huëiye pa'iji. ⁶ Co'ayere ëjaëje pa'ire pajë necaiyere cui'ne mai pa'ise'e yë tuture nejose'e pa'ijaquë cajë Cristo ja're que cuañosicohua'ipi pa'iyë asayë, mai. ⁷ Jaje pa'ina, ju'isiquë cato co'ayepi jo'ya nesiquë peoji. ⁸ Jaje pa'ina, Cristo ja're te'e ju'isicohua'i pani i ja're coni pa'ija'cohua'i a'ë cuasayë. ⁹ Tsoe maipi asajë pa'iyë, Cristo te'e juni huesësiquëpi tijupë juni coñe pase'e. Ju'iñe ite tijupë quëcoye peoji. ¹⁰ Co'a tutupi naë payere ti nejoquë Cristo juji'i. Jaje ju'isiquëta'a i huajëquë pa'iyepi Maija'quëre pacacaji. ¹¹ Jaje

cui'ne ju'isicohua'ije pa'i pa'ijë'ë, co'aye itire yo'oma'pë cajë, co'aye yo'oyepi pa'itoje. Jare cuasajë huajëcohua'irepa Maija'quëre pacacajë'ë, mai ëjaë Cristo Jesús ja're pa'icohua'ipi.

¹² Jaje pa'icohua'i sëte mësaruru co'ayepi cuañe cuañosiquëje pa'i pajë'ë, capë yëyere yo'oma'pë cajë. ¹³ Yureta'a mësaruru capëare isima'pë pa'ijë'ë, co'ayere yo'oja'co cajë. Mësaruru capëare ju'isicohua'i huëisicohua'ije pa'icohua'ire Maija'quëna isijë'ë, de'lo nuñerepa yo'oyere nejajë cajë. ¹⁴ Co'aye yo'oyepi yureta'a ëjaë cuañeñeje pa'ye maire cuañe cuañoñe peoji, Moisés cuañeñepi maire meñe cuañe cuañoñe peo do'ire, coa Maija'quë oiyepi meñe pa'i do'ire.

Jo'yaohua'i Pa'iyë Ayere Quëaye

¹⁵ ¿Maija'quë oi ñacaiyere meñe pa'ijë cuañese'e meñe peo do'ire co'ayere yo'ojë pa'iyë pa'iquë? Pani. ¿Me neni jaje yo'oye'ni? ¹⁶ Jaje pa'ina, mësarurupi tsoe ta'ñe asayë. Jo'yaë cato ëjaëna i-sisiquëpi i cuañeñere sehuocaija'quëpi pa'iji, cajë. Jaje pa'ina, ëjaëre necaicohua'i cato sehuocaiye pa'iji, iohua'i ëjaëni. Jaje pa'ye cui'ne co'aye yo'oyere sehuocacohua'i cato co'ayere ëjaëre payë. Jare sehuocaiye cato ju'iñena saye a'ë. Ja yë'ta'a Maija'quëre sehuocaiye cato nuñerepa pa'iyena saye a'ë. ¹⁷ Ja'në co'ayepi jo'ya nesicohua'ipi paë'ë, mësaruru. Pa'isicohua'ita'a Maija'quë ye'yayena isisicohua'ipi si'a joyorepa ja ye'yayere sehuohuë. Jaje pa'i do'ire Maija'quëre sihuaquë de'o'ji cayë, ite. ¹⁸ Yureta'a co'ayere ëjaëre peocohua'ipi Maija'quëre necaiyena, jo'yaohua'i de'ohuë, nuñe pa'iyere yo'oñu'u cajë. ¹⁹ Mësaruru ta'ñe asa ja'ñere caquë coa pai cayere papi cayë. Ja'në mësaruru co'ayena isisicohua'ipi co'ayere necajë paë'ë, co'ayere yo'ojë, co'ayere mësaruru capëpi necaise'eje pa'ye. Yureta'a nuñe

pa'iyena mäsaru isiye pa'iji, Maija'quë yëyere yo'ocohua'i pa'ija'cohua'ipi, ina isisicohua'ipi.

²⁰Mäsaru co'ayepi cuañesicohua'i pa'i maca, nuñerepa pa'iyere necaijê pa'iyë pahuë. ²¹¿Iquere de'oye pa'iyë isi o'ni, ja co'aye yo'oyepi, yure mäsaru huajëya've asa cuañonepi? Ja cato ju'inäna saye pa'iji. ²²Jaje pa'isicohua'ita'a yure, de'oye pa'iyë. Co'ayepi jo'ya nesicohua'ire paquëna, Maija'quëre necaiyena cacani pa'iyë. Jaje pa'ina, mäsarute de'oyerepa pa'iyë necaiji. Iyeta'a Maija'quëna isisicohua'ipi pa'ijê cui'ne tējyiere papi ti pani huesëyere payere necaiji. ²³Co'aye yo'osi do'ire co'ayepi saïne cato ju'inä a'ë. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi mai Ejaë Jesucristo do'ipi maire coa isiye cato ti pani huesëye a'ë.

Huejayeje Pa'ye Quëase'e

7 Maija'quë do'ijê, mäsaru Maija'quë cuañese'ere asacohua'ipi asayë, mai huajëcohua'i pa'i macase'e cuañeñepi sëasicohua'ijë pa'iohua'ire paye paire. ²Jaje pa'ina, nomio huejasico cato cuañese'e do'ire io ëjêre sëasicojë pa'io pa'ico, ipi ju'ima'quëpi pa'ina. Ejëpi ju'isiquë pa'itota'a, cuañese'epi sëase'e-je pa'ye peoji. ³Jaje pa'iquëta'are iopi ja yë'ta'a ëjê pa'ina, yequë ëmëna tsio-jaisico pani ëmëre yo'oco. Jaje pa'iquëta'are ëjëpi ju'isiquë pa'itota'a yequë ëmëre tsiojani paye pa'iji, ëmë yo'oco peoco ja maca.

⁴Jaje cui'ne mäsaruje Maija'quë do'ijê, Cristo ju'i do'ipi ju'isicohua'ijë pa'iohua'ipi pa'iyë, cuañese'epi naë pacona pa'isicohua'ipi, cuañese'ere ëjëje pa'ire pasicohua'ipi yure cato, yequë ëmëni payeje pa'iohua'i a'ë, Cristo ju'isiquëpi huëisiquëre pani, Maija'quë ña huëña de'oyere pare mai yo'ojê pa'ija'cohua'ipi. ⁵Ja'në mai yëyere yo'ojê pa'icohua'i paë'ë.

Pa'ijê mai co'aye yëyere cuañese'epi ne sëtouna, ai jerepa mai yëyere yo'ohuë. Ja yo'oyepi ju'inäna sapi, maire. ⁶Cuañese'epi sëasicohua'ijë pa'iohua'i paë'ë. Yureta'a joyesicohua'ijë pa'iohua'i pa'iyë, mai ju'isi do'ipi. Jaje pa'ina, cuañese'epi jo'ya nesicohua'i peocohua'ipi Maija'quë joyo huajëye pa'iyë isiyepi Maija'quëre necaiyë. Necaima'pë pa'iyë, cuañese'e cayere.

Co'aye Yo'oyepi Pa'iyë, Yë'ëna

⁷Jaje pa'ito ¿me caja'cohua'i a'ni, cuañese'e co'aye a'ë caye? ¡Pani jaje caye! Yë'ë quëaquëna, asajë'ë, yë'ë yo'ose'ere. Cuañese'epi yecohua'i co'amaña yëcaima'ë caye pato yë'ë asaye para'huë, yecohua'i co'amaña yëcaiye co'ayere papi pa'iyë. Cuañese'e ëse do'ipi co'aye yo'oye asahuë. ⁸Yecohua'i co'amaña yëcaima'ë pa'ijê'ë cayeja'a co'ayepi yë'ëre jerepa co'ayere yëyena ne sëto. Jaje cuañese'epi caye pato co'aye yo'oye ju'ise'eje pa'ye a'ë, i-tise'e pani. ⁹Te'erepa tsoe yë'ë cuañese'e asama'quëpi coa paë'ë. Pa'ina, cuañese'epi titani co'aye yo'oyere ne co'yao. ¹⁰Ne co'yacona, yë'ëpi juë'ë. Ju'ina, cuañese'e pa'iyë isisi'i ca nëota'a yë'ëre ju'inäna sapi. ¹¹Cuañese'epi yo'oma'ë cacona, co'aye yo'oyepi jerepa co'ayere cosoco. Co'ayepi yo'oma'ë cuañese'e cayeja'a ju'inäna isio.

¹²Jaje pa'ina, ja cuañese'e cato Maija'quë tse a'ë, nuñere pa'ë cui'ne maire cöcaiye a'ë, si'aye Maija'quë cuañese'e cato de'oyere pa'ë. ¹³Ja de'oyepi yë'ëre ju'inäna saye pao. Pacona, co'ayepi yë'ëre cato ju'inäna sao. Sacona, ja do'ire asahuë, co'aye pa'iyë. Cui'ne asahuë, cuañese'e ëseyeja'a co'ayepi ai co'ayerepa pa'iyë.

¹⁴Jaje pa'ina, asayë, mai. Cuañese'e cato joyo aye a'ë cajë. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato pai a'ë, tara cui'ne ca quë'i a'ë. Jaje pa'ina, co'ayepi jo'yaëre

paji, yè'ère. ¹⁵ Jaje pa'ina, asa tì'ama'è pa'iyè, yè'è yo'oye. Yè'è yèyere yo'oma'è ai jerepa yè'è coeyere yo'oyè. ¹⁶ Jaje pa'ina, yè'è yo'oye coeyere yo'oni ja maca cuañese'e de'oyerepa pa'iyè asayè. ¹⁷ Jaje pa'ina, yè'è pa'ima'è pa'iyè, iti yo'oquè. Yè'ère sa'nahuè co'aye pa'iyepi yo'oji. ¹⁸ Jaje pa'ina, yè'è capè pa'ise'e yè'è pa'iyè ti de'oye peoji, yè'ère. Jaje pa'ina, de'oyere yo'osi'i cuasaquè-ta'a yo'o tì'ama'è pa'iyè. ¹⁹ De'oye yè'è yèyere nema'è, coa ai jerepa yè'è coeyere nequè pa'iyè. ²⁰ Jaje pa'ina, yè'è coeyere yo'oni yè'è pa'ima'è pa'iyè, iti yo'oquè. Yè'ère co'aye sa'nahuè pa'iyepi yo'oji.

²¹ Jaje pa'ina, ñeje iye yè'ère pa'iji, de'oye yo'oye yèquèta'a de'hue co'ayese'ere yo'oyè. ²² Jaje pa'i sète yè'è cuasaye cato Maija'què cuañese'ere yèyè. ²³ Yèquèta'are yè'è capèpi sañope yè'è cuasa hue'ñana yo'oco. Ja cato co'ayepi yè'è capère pa'iyepi yo'oji. Japi cose'eje pa'ire paji, yè'ère. ²⁴ ¿Co'aquère pa'è, yè'è! ¿Nepi yè'ère ne huasoja'cohua'i a'ni, iye capè ju'ñena saco aire? ²⁵ Coa Maija'quèse'e ne huasoja'què pa'iji, Cristo Jesús mai Èjaè do'ipi. Jare asaquè sihuayè. Jaje pa'ito yè'èpi Maija'què cuañese'ere sehuocaiye pa'iji, yè'è cuasayepi. Jaje pa'iquèta'are yè'è capèpi co'ayena cuañe cuañosiquèpi jo'yaèje pa'i pa'iyè.

Maija'què Joyo Do'ipi Pa'iyè

8 De'oji, yure cato Cristo Jesús ja're tsioni pa'icohua'ire ti sai de'hua cuañoñe peoji. ² Jaje pa'ina, co'ayepi cui'ne juni huesèyepi jo'yaère paquèni eto huasopi, yè'ère, Cristo Jesús ja're tsioni pa'iyepi, joyo pa'iyepi. ³ Moisés cuañese'e cato jaje eto huasoye papi. Paise'e co'aye yo'oyepi neñu'u cajè yo'ojèna, cuañese'epi tutu peoye de'opi. Jaje pa'iquèta'are Maija'quèta'a ne tì'api, iye pa'iyere isiquè. Jaje pa'ina, jare ne

tì'asi'i caquè i mamaquère pai capè què'ire cui'ne coa paije pa'ire jèjo daopi, co'aye yo'o do'ire sai tocaijaquè caquè. Jaje yo'oni co'ayere ja capè do'ija'a nejo huesoye tì'api. ⁴ Maipi de'hue Moisés cuañese'ere yo'o tì'ajajè caquè pa'icohua'ipi yure mai pa'ima'pè pa'iyè, noni paise'e pa'iyere. Coa ai jerepa yure cato joyo pa'iyepi pa'iyè.

⁵ Jaje pa'ina, paise'e noni pa'iyere pa'icohua'i cato paise'e cuasayere cuasajè pa'iyè. Jaje pa'ijèta'are joyo pa'iyere pa'icohua'i cato joyo pa'iyere cuasajè pa'iyè. ⁶ Jaje pa'ina, paise'e noni pa'iyere cuasayepi cato ju'ñena saye a'è. Jaje pa'iquèta'are Maija'què joyo ayere cuasayepi cato de'oye pa'iyena saye a'è. ⁷ Coa paise'e noni pa'iyere cuasajè yo'ocohua'i cato Maija'quère sañope yo'ocohua'i a'è. Jaje pa'icohua'ipi Maija'quère cocohua'ipi i cuañeñe sehuojè pani tì'añe peoyè. ⁸ Jaje pa'ina, paise'e noni pa'iyere sehuojè pa'icohua'i cato Maija'què sihuaquè ñañere yo'o tì'añe peoji.

⁹ Jaje pa'ina, mèsaru cato paise'e noni pa'iyere sehuoma'pè pa'iyè. Coa ai jerepa Maija'què joyo cayere sehuocohua'ipi pa'iyè, Maija'què joyopi mèsaruni pa'ina. Jaje pa'ina, Cristo joyore peocohua'i pani Cristo tsecohua'i peoyè. ¹⁰ Mèsaru ja're conì Cristopi pa'ito mèsaru joñoa huajèyepi pa'iji, nuñerepa pa'i do'ipi. Jaje pa'iquèta'are mèsaru capèa co'aye yo'o do'ire ju'isicohua'ije pa'ye pa'iyè. ¹¹ Cristo Jesure ju'isiquèni huèosi joyopi, ja joyopi mèsaruteje ju'i capè què'iohua'ireje huèoja'què api, huajèye pa'iyena, Maija'què joyopi mèsaruni pa'i do'ire.

¹² Jaje pa'ito paise'e noni pa'iyere pa'ima'pè Maija'què do'ijè. Mai cato joyo cayere pa'iyè pa'iji. ¹³ Jaje pa'ina, mèsarupi paise'e yo'ojè pa'iyere pa'ini ju'ija'cohua'i a'è. Jaje pa'iquèta'are joy-

opi cōcaina, paise'e yo'ojē pa'iyere ne-
joni mēsaru pa'ija'cohua'i a'ë.

¹⁴ Si'aohua'i Maija'quē joyopi
cuaquēna, pa'icohua'i cato Maija'quē
mamajē a'ë. ¹⁵ Jaje pa'ina, mēsaru
Maija'quē mamajēre pare ne joyore
isi cuañohuē. Jaje pa'ina, ja joyopi
mai ja're caquēna, ja'quēre papi cayē,
Maija'quēre. Isima'pē jo'ya ne cuañosi
joyore, cui'naohua'ipi Maija'quēre
ca'raohua'i pa'ija'a joyore. ¹⁶ Maija'quē
joyopi mai joyo ja're cōni nuñerepa
Maija'quē mamajērepa pa'icohua'i a'ë
quēayē, maire. ¹⁷ Jaje pa'ina, Maija'quē
mamajē sēte mai si'aye i ca nēose'e
paja'cohua'i a'ë, Cristo ja're cōni te'e.
Maipi te'e i ja're ai yo'osicohua'i pani, i
de'oyerepa jeteyo'je paja'cohua'i a'ë, i
ja're cōni.

¹⁸ Yure mai ai yo'oye teaye pa'ye a'ë.
Jaje pa'ina, mai ai yo'oyepi cōni ñato
peoji, jeteyo'je mai pa'i ja'ñere. Jaje
pa'ina, Maija'quē de'oyere papi maini
pa'ina, de'ocohua'irepa pa'ija'cohua'i
a'ë. ¹⁹ De'hue Maija'quē mamajēre
iñoquēna, ñasi'i caco si'a yeja Maija'quē
de'huasico ai ña ëa ju'io uteco pa'ico.
²⁰ Jaje pa'ina, si'aye Maija'quē du'ru
ne de'huase'e cato carajaise'e a'ë,
ju'iñepi, ja'juñepi, cui'ne pu'cayepi pa'i
do'ire. Maija'quēpi jare caquē yēni
ne de'huapi, jeteyo'je yequē mu'se
de'oyerepa pa'ija'coa caquē. ²¹ Jaje
pa'ina, ju'ijē ja'juñe carajasipi, si'aye
Maija'quē ne de'huaquē pa'iyē. Ja
do'ire si'a mu'seña Maija'quē mamajē
ai yo'ojē pa'icohua'ipi utejē pa'iyē,
si'aye de'oyerepa pa'ija'coa cajē.
²² Jaje pa'ina, yureje mai asayē, si'aye
Maija'quē de'huasicipi nomio tsī coa
huēoni ai a'si ju'iñeje pa'ye ai yo'oco
oio pa'iyē. ²³ Iye yejase'e ai yo'oye pa'co
maije ai yo'oyē, yequē mu'se pa'i ja'ñere
joñoapi oijē. Du'ru pajē pa'ijē'ë caquē
de'o joyore isi nēosicohua'iye yequē
mu'se de'oyere pare paja'cohua'ita'a

ai oijē pa'iyē. Jaje pa'ina, joyore papi
ai oijē uteyē, Maija'quē maire i huero
mamajēre neja'a macare cui'ne mai
huaso cuañoñere cajē. ²⁴ Mai yequē
mu'se pa'i ja'ñere jēa coeye peoyerepa
ute do'ire huasosicohua'i pa'iyē, mai.
Jaje pa'iquēta'are paipi i uteyere ña
huesoni yequē mu'se pa ja'ñere uteye
peoji. Jaje pa'ina, tsoe itire ña huesoni
uteye peoji. ²⁵ Jaje pa'iquēta'are mai
yure ña ma'ñere ña'ñu'u cajē uteni
dahuēre quēcojē uteye pa'iji.

²⁶ Jaje cui'ne Maija'quē joyopi co-
caiji, mai tutu peoyere. Maija'quēre
señe hueseyē, mai. Jaje pa'ina, de'o
joyopi ai oi Maija'quēre secacaiji, pai
yē'opi ca ti'añe peoyerepa. ²⁷ Jaje seina,
Maija'quē sa'nahuē joyorepa cuasaye
ñaquēpi i joyo cuasaquē seña asaji, joy-
opi i tsecohua'i pa'i ja'ñere caquē, Mai-
ja'quē yēyeje pa'ye seina.

Si'aye Ne Tī'asicohua'i Pa'iyē

²⁸ Jaje pa'ina, i yēyere yo'oja'co-
hua'i a'ë caquē soisicohua'ire si'aye tēto
saiyepi de'oye pa'i ja'ñere cōcaija'coa,
Maija'quē oicohua'ire asayē, mai. ²⁹ Jaje
pa'ina, Maija'quē maire tsoe du'ru ña
nēopi i mamaquēje pa'iohua'i pa'ija'-
cohua'i a'ë caquē. Jaje pa'ina, i ma-
maquē cato sehuosicohua'i maja'yē pa'i-
ja'quē api. ³⁰ Tsoe i ja'nē cuasa nēosico-
hua'ire Maija'quē soipi. Soisicohua'ire-
je nuñerepa pa'iohua'ire nepi. Nuñerepa
pa'iohua'ire nesicohua'ireje i de'oyerepa
pa'iyere isipi.

³¹ Jaje Maija'quēpi maire de'oyerepa
necaisiquēre ¿nepi maire sañope yo'o
tī'añe pa'iquē'ni? Ti peoji, sañope yo'o
tī'acquē. ³² Maija'quē i mamaquēre papi
mai do'ire jucacaijaquē caquē ¿isisiquē
me isiye paquē'ni, i mamaquē ja're
co'amaña pa ja'ñe? Si'aye isija'quē
api. ¿Me paquē'ni? ³³ Jaje pa'ito Mai-
ja'quē soisicohua'ire ¿nepi co'acohua'i
a'ë caye pa'iquē'ni? Jare coa Mai-

ja'quëse'e maire nuñerepa pa'icohua'ire nesiquë pa'iji. ³⁴ Cristo ju'isiquëpi cui'naëpi huëisiquëpi Maija'quë ëja te'tere ñu'li maini caquë pëca ja'quëre seca-cai pa'ito ¿iqueipi maire nejoñe pa'iji ca huesoye pa'iquë'ni? ³⁵ Jaje pa'ito ai yo'oyepi, co'a ju'ijë oiyepi, sañope yo'oyepi, aiñe peoyepi, ju'iyë peoyepi, ne ju'iñepi, pañita'a juni huesëyepi ¿Cristo maire oiyere nejocaiye pa'iquë? ¡Pani! ³⁶ Toyase'e cato caji:

Më'ë do'ire si'a mu'seña ne ju'iñere pa'iyë.

Jaje pa'ina, yëi ñamare huai hue'ñana sase'leje pa'iohua'i pa'iyë.

³⁷ Jaje si'aye iye yo'oye pa'iquëta'are maipi ñese quëcosicohua'irepa pa'iyë, maire oisiquë do'ipi. ³⁸ Jaje pa'ina, Maija'quë maire oiyere nejocaiye ti peoji. Nuñerepa asayë, yë'ë. Ja do'ire ju'iñepi, pa'iyepi, huiñaohua'ipi, cuañecohua'i tutupi, cuañe tutupi, yure pa'iyepi, jeteyo'je pa'i ja'ñepi, ³⁹ Mëñe ayepi, meñe ayepi, Maija'quë de'huase'epi, nejo ti'añe peoji, Maija'quë maire oiyere mai Ëjaë Jesucristona ti'ase'ere.

Israel Paise'ere Maija'quë Jo'ya Nese'e

9 Nuñerepa cayë, Cristore sehuaquë sëte. Coa cosoma'ë pa'iyë. Jaje pa'ina, Maija'quë joyopi cuasaquëna, yë'ë joyo cuasaye nëiñepi më'ë nuñerepa cuasayë cacaiji, yë'ëre. ² Jaje pa'ina, si'anëpi yë'ë joyo a'siyerepa ai oi pa'iyë. ³ Jaje oi cuasayë, yë'ëpi merepa Cristore hua sani nejo cuañonere pa'ina, yë'ë pai, Israel tsëcapë cajeohua'ipi jëacaitota'a de'ora'pi, cuasayë. Jaje yo'o do'ipi coçaiye pa'ito yo'ora'huë cuasayequë cuasayë. ⁴ Jaohua'i cato Israel tsëcapë acohua'i a'ë, Maija'quëpi i mamajëre nesicohua'i a'ë. Maija'quë iohua'i ja're miañerepa pa'ina, pa'isicohua'i a'ë. Maija'quë cayere iohua'ipi de'oye sehuaquëna, i coçai ja'ñe ca nëose'e pasicohua'i

a'ë. Moisés cuañese'e pacohua'i a'ë. Cui'ne Maija'quë huë'ere ñacaiyere pasicohua'i a'ë. Cui'ne i de'oye ca nëose'e pasicohua'i a'ë. ⁵ Jaohua'i cato mai aipë tsëcapë acohua'i a'ë. Jare ja tsëcapëja'a paina Cristoje ai de'opi. Jaë cato Diusu paji'i, si'aye jerepa pa'i. Jaëni de'oquëre pa'ni caye pa'iji, si'anëpi. Jaje pa'ijaquë.

⁶ Cama'ë pa'iyë, Maija'quë ca nëose'epi ti'añe paëna, coa ai jerepa yë'ë cato cayë, si'aohua'irepa Israel tsëcapë acohua'ipi Israel paire peo do'ire. ⁷ Jaje pa'ina, Abraham tsëcapë acohua'i Maija'quë ña hue'ña si'aohua'irepa i mamajë peoyë. Jaje pa'ina, Maija'quëpi capi: "Më'ë tsëcapërepa cato Isaacja'a ai de'oja'cohua'i a'ë." ⁸ Jaje pa'ina, iyepi maire tiñarepa quëa iñoji, Maija'quë mamajërepa pa'iyë cato pai tsëcapëja'a ti'añe peoye, coa ai jerepa Maija'quë ca nëose'ejala ai de'osicohua'ipi i mamajërepa pa'iyë ti'añe. ⁹ Jaje pa'ina, Abrahamre Maija'quëpi ca nëoquë capi: "Zara mamaquëre paja'coa, yeque ometëcahuë yë'ë co'i maca."

¹⁰ Iyese'e pa'iyë papi, yequeje cui'ne mai ai Isaac mamajërepa paë'ë, Rebeca caya mamajë. ¹¹⁻¹³ Jaohua'ire Maija'quëpi ja yë'ta'a co'ama'në cui'ne ja yë'ta'a co'aye pañita'a de'oye yo'oma'në Rebecare ca nëopi. Më'ë mamaquë maja'yëpi yo'jeire necaiquë pa'ija'quë api. Jaje cui'ne toyase'leje caji: "Jacoboni oi, Esauni coehuë." Jaje pa'ina, iye yo'ose'epi Maija'quë i cuasayëje pa'ye yëni yo'oquë sahuapi, iohua'i yo'o do'ire cuasama'ë, coa i yë do'ire.

¹⁴ ¿Jaje yo'oquëna, ñani maipi Maija'quë nuiñe yo'oma'quë api caja'cohua'i a'ni? ¿Pani me jaje cayë'ni? ¹⁵ Ñajë'ë, Maija'quë Moisésre case'ere: "Yë'ë yëquëni oni yejesi'i teaye pa'ire ñani, cui'ne yë'ë yëquëni oi ñani coçasi'i." ¹⁶ Jaje pa'iyë sëte pai yëyepi, pañita'a tutu yo'oyepi ti'añe peoji. Coa Maija'quë teaye ñani oi coçaiyepi ti'añe pa'iji, i

sahuasicohua'i pa'iyē. ¹⁷ Jaje pa'ina, toyase'e caji, Egípto pai ějaěre, Maija'quě case'ere: "Mě'ěre Egípto pai ějaěre nehuě, mě'ěja'a yě'ě tuture iěnosi'i caquě, cui'ne si'a hue'ěna pa'icohua'ipi yě'ě mamire asajajě caquě." ¹⁸ Jaje pa'ina, Maija'quě cato jare ĩ teaye ěnani oiquěni oiquě api, cui'ne jare ĩ yěquěni jěa joyo ne huesoquě api.

¹⁹ Jaje pa'ina, měsarupi caja'cohua'i a'ě, yě'ěre. Cui'ne jaje yo'oquěta'a ĩ me yo'oquě Diusu paipi co'ayě caquě'ni? ĩ Nepi, ĩ cuasaquě yo'oye saěnope ca ti'aěne pa'ina? ²⁰ ĩ Pai maca mě'ě iquei'ni, Maija'quěre saěnope ca ja'ěne? ĩ Soto cua'coropi ĩti nesiquěre saěnope caye? ĩ Me nesi'quě yě'ěre co'aye nei'ni? cama'coa. ²¹ Jaje pa'iyē sěte sotopi de'huaquě cato jare ĩ yěyeje pa'ye neěne pa'iji. Jaje pa'ina, jare ĩti sotopi neěne pa'iji de'o cua'cororepa ěja co'amaěase'e neja'core cui'ne yeconi si'a co'amaěa nerojajja'core neěne pa'iji.

²² Jaje pa'ina, iohua'i co'aye yo'osi do'ire sai cuaěnojě nejo cuaěnoja'cohua'i a'ě, co'a cua'conoaje pa'yepi. Jaohua'i josa yo'ojěna, Maija'quěpi ai dahuěre quěcopi yo'opi, ĩ pěi saiěnere cui'ne ĩ tuture iěnosi'i caquě. ²³ Jaje yo'o maca maina de'o cua'conoaje pa'iohua'ina ĩ pa'iyē de'oyere pare iěnosi'i caquě yo'opi. Jaje pa'ina, maire teaye ěnani oni yejepi. Oni yejeni tsoe hue'ěnana de'ocohua'ire ěja de'huapi, maire, ĩ pa'i hue'ěnare conĩ pa'ijajě caquě. ²⁴ Jaje pa'ina, Maija'quěpi maire soipi, judío pai acohua'ire cui'ne judío pai peocohua'i acohua'ire. ²⁵ Maija'quě quěacaiquě Oseas toya pěpě Maija'quě capi, ěneje:

Yě'ě paire hue'yoja'quě a'ě, ti pa'isicohua'ini.

Yě'ě oima'co pa'isiconi yě'ě oicore hue'yosiquě a'ě.

²⁶ Cui'ne měsarū yě'ě pai peoyě casicohua'ini,

Jare iohua'ini, Maija'quě huajěquěrepa mamajěre hue'yoja'quě a'ě.

²⁷ Jaje pa'iquěta'are Israel pai ayere Maija'quě quěacaiquě Isaíaspi ěneje capi: "Israel pai tsěcapě acohua'ipi jai pai pa'ijaj'cohua'i a'ě, jai tsiaya meja pa'iyēje pa'yerepa. Pa'ijěta'a coa a'ri pai maěa jao acohua'ipi huasosicohua'i pa'ijaj'cohua'i a'ě. ²⁸ Jaje pa'ina, ějaěpi ĩ case'eje pa'ye yo'o ti'acquě ĩ nuěnerepa yo'oyepi esa ne de'huaja'quě api, si'a yeja pa'icohua'ire." ²⁹ Jare ĩpi Isaías capi, ěneje:

Si'a huiěnaohua'i ějaěre papi mai tsire ĩsi-ma'quě pa'ito

Tsoe Sodoma cui'ne Gomorra dari nejose'eje pa'ye nejosicohua'i patira'huě.

**Judío Pai Cui'ne
Maija'quě De'o Case'e**

³⁰ ĩ Jaje pa'ito me caja'cohua'i a'ni, mai? Iyere asani, judío pai peocohua'ipi nuěnerepa pa'iyere ti'ahuě, nuěnerepa pa'iyere ti co'ema'cohua'ipi. Coa necaiquěre pare cuasa do'ipi ti'ahuě. ³¹ Jaje pa'iquěta'are judío pai cato nuěnerepa pa'iyere ti'aěnu'u cajě cuaěnese'ere sehuoni ti'aěne pa'iji cuasajě yo'ohuě. Yo'ojěta'a ti'aěne pa'huě.

³² ĩ Me yo'ojě pase'eje ěnani, iohua'i yo'oyepi ti'aěne pa'iji, cuasa do'ire? Coa necaiquěre pare ĩte cuasama' do'ire ti'aěne pa'huě, iohua'i yo'o do'ipi ti'aěnu'u cuasa do'ire. Jaje pa'ina, ju'ahuě, ju'a taocore, quěnaona. ³³ Toyase'e Maija'quě capi, ěneje:

Yě'ěpi Sión cutihuěna quěnaore oañě. Jaona měsarū saěnope ju'aja'cohua'i a'ě.

Iona quěco paquě cato, huajěya'ye pa'iyē peosipi.

10 Maija'quě do'ijě yě'ě joyore papi oi Maija'quěre seěne cato Israel pai maěapi huaso cuaěnosicohua'ipi pa'ijajě cuasaquě seěne a'ě. ² Jaje pa'ina, cayě, iohua'i cato Maija'quěre necaiye

ai yëyë. Jaje pa'iquëta'are ìohua'i yëjë yo'oyepi nuñerepa asa tì'ani yo'oyere pa'iyë paji. ³Jaje pa'ina, Maija'quëpi paì nuñerepa pa'iyë isiquë cajë asa tì'añe pañë. Jaje pa'ina, ìohua'i tutupi yo'ojë nuñerepa pa'icohua'i ponëñu'u cajë yo'oyë, Maija'quë nuñere pa'iyë isiyere sehuocaima'pë. ⁴Cuañese'e cayere Cristopi si'aye ne saopi. Jaje pa'ina, Maija'quëpi Cristoja'a nuñerepa pa'iyë tì'añe necaji'i, Cristore sehuocohua'ini.

⁵Cuañese'ere yo'ojë nuñerepa pa'icohua'i tì'añere Moisés toyapi, ñeje: Cuañese'e cayere si'aye yo'o tì'asiquëpi nuñerepa pa'iyere pa'ija'quë api. ⁶Jaje pa'iquëta'are, coa necaiquëre pare cuasa do'ipi nuñerepa pa'icohua'ire neñepi, ñeje: “Mësarü joñoa cuasama'pë pa'ijë'ë. ¿Nepi ma'tëmo mëni Cristore quërë-jani yejana daja'cohua'i a'ni? panita'a, ⁷¿nepi coje sa'nahuëre pana cajeni Cristore ju'isiquëni huëoja'cohua'i a'ni?” ⁸Toyase'e caye cato iye a'ë: “Më'ë yë'quë macare pare ti de'o coca pa'iji, më'ë yë'opore, cui'ne më'ë joyore.” Iye coca cato coa necaiquëre pare cuasaye a'ë. Jä cuasayere yëquë quëayë. ⁹Jaje pa'ina, më'ë yë'opopi Jesure yë'ë Èjaëpi cani cui'ne më'ë joyopi Maija'quëpi ju'isiquëre huëopi cuasaquë asani tsoe huaso cuañosiquë pa'iyë. ¹⁰Jaje pa'ina, joyopi itire pa'ë cuasaquë pani tsoe nuñerepa pa'iquë pa'iji, cui'ne yë'opopi Jesús huasoquë api ite cajë seni tsoe huaso cuañosiquë pa'iji.

¹¹Toyase'epi caji: “Ìte nuñerepa pa'iquë api cuasacohua'i cato pañete sehuore'ni caye peosipi.” ¹²Jaje pa'ina, peoji, tìñe pa'i judío cui'ne yequë pai. Jaje pa'ina, mai Èjaë si'aohua'i Èjaëpi, jaëpi si'aohua'ire ite secohua'ire jaiye de'oye pa'iyë isiquë. ¹³Jaje pa'ina, toyase'e caji: “Si'aohua'i mai Èjaëre secohua'i huasosicohua'i pa'ija'cohua'i

a'ë.” ¹⁴Jaje pa'iquëta'are ¿me ite ire pare cuasama'cohua'i pani seja'cohua'i a'ni? ¿Cui'ne me ite sehuoye'ni, ì ayere quëaye asama'cohua'i pani? ¿Cui'ne me asaja'cohua'i a'ni, iti coca quëacohua'ipi peoto? ¹⁵¿Cui'ne me iti coca quëaja'cohua'ire jëjo saocohua'ipi peoto sani quëaja'cohua'i a'ni? Jaje pa'ina, toyase'epi caji: “Airepa de'oji, de'o cocare quëaja'cohua'ipi títaye.”

¹⁶Jaje pa'iquëta'are, si'aohua'i Maija'quë coca caye asani sehuoma'pë pa'iyë. Isaías toyase'e cayeje: “¿Èjaë, nepi yëquë quëaye asani itire pa'ni caye'ni?” ¹⁷Jaje pa'ina, ire pare cuasaye cato, de'o cocarepa Cristo ayere quëase'ere cajoro asayeja'a tì'añe pa'iji, itire pa'ë cuasase'ere.

¹⁸Jaje pa'ina, yë'ëpi señë: ¿Asama'pë pate, iti coca quëaye? Pani asahuë, jao-hua'ipi. Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Ìti quëacohua'ipi quëajëna, si'a yeja pa'icohua'ipi asahuë.

Cui'ne coa si'a hue'ña maña iye yeja pa'icohua'ina ìohua'i coca quëaye tì'api.

¹⁹Jaje pa'iquëta'are tìjupë seni coñë: ¿Israel paise'e jaje pa'ito asama'pë pate? Jaje pa'ina, du'ru macarepa Moisés toyapi, Maija'quë case'ere, ñeje:

Yë'ëpi mësarü oicohua'ire neja'quë a'ë, yecohua'ini necaise'ere ña ëajëna.

Cui'ne mësarü pëicohua'ire neja'quë a'ë, huesëohua'ipi.

²⁰Jä jeteyo'je Isaías ca'rama'quëpi caji: Yë'ëre co'ema'pë pa'isicohua'ipi tì'ahuë, yë'ëre.

Cui'ne yë'ëre jerore pa'iquë'ni cajë sema'pë pa'isicohua'ini ìnohuë, yë'ë pa'iyë.

²¹Cui'ne Israel paini Maija'quëpi caquëna, Isaíaspi toyapi, ñeje: “Si'a mu'sepi mësarute soiquë yë'ë jëña ca'cahuë nesiquëpi utehuë, de'oye sehuoma'cohua'ipi cui'ne sañope yo'ocohua'ini.”

Maija'quë Sahuaye Israel Paire

11 Yure cui'ne señë, jaje pa'ina: ¿Jaje pa'ito Maija'quë Israel paire i pasicohua'ire jeocou? Pani nejoñe papi. Jare yë'ë i Israel paipi pa'iyë, Abraham tsëcapë aquëpi cui'ne Benjamín pai aquëpi. ²Ai tsoe jare i Maija'quëpi Israel paire i tsëcchua'i a'ë ca huesopi. Jaje pa'ina, yure jeocoma'ë pa'iji. ¿Huesëye mësarua Maija'quëre quëcaiquë Elíaspi Maija'quëre sei, Israel paire co'acohua'i a'ë cuasaquë sei case'ere toyase'e quëaji? ³Sei capi: “Èjaë më'ëre quëcaicohua'ire si'aohua'ire huani jeahuë. Cui'ne më'ëre isijë tëojë se hue'ñaje nejo saohuë. Jaje yo'ojëna, yë'ëse'e te'i maca nëasiquëni cui'ne yë'ëreje huani jeoñu'u cayë.” ⁴Jaje caquëna, Diosupi capi, ite: “Siete mil paire yë'ëre oicohua'ire hua nëohuë, de'huasi diusu Baalre do're ja'rujë sema'cohua'ire.” ⁵Jaje ja'në yo'ose'eje pa'ye yureje judío pai acohua'i a'ri ja'i pai nëahuë, Maija'quë i oiyepi sahuasicohua'i. ⁶Jaje pa'ina, Maija'quë maire coa isiyepi ti'añe pa'iyë sëtë, pai tutu yo'oyepi ti'añe peoji. Yure pai yo'o tutupi ti'añe pa'ito Maija'quë oi maire coa isiyë peora'pi.

⁷¿Jaje pa'ito me yo'ore'ni? Israel pai mañapi iohua'i co'ese'e ti'añe pahüë. Pajëna, Maija'quë sahuasicohua'ise'e ti'ahuë. Yecohua'ipi jëa joyo ne hueso cuãñohuë. ⁸Toyase'e cayeje pa'ye ñeje: “Diosupi isipi cuasa ti'a ma'a joyore cui'ne ñaco caje ña ma'ñere cui'ne cajo yacaje asa ti'a ma'ñere. Jaje pa'ina, yure iye mu'seje jaje pa'iohua'i pa'iyë.” ⁹Cui'ne Davidje capi: Jare iohua'i si'aye payë, cuasayepi co'ye iohua'ire ne tãoñe, Cui'ne huatenëa de'osipi, mësarupi iona ju'ajë si'se cuãñosicohua'i pa'ijajë caquë.

¹⁰Ñaco caje ñama'cohua'i de'oja'cohua'i a'ë.

Cui'ne jete në me huesësicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, jaiye hue'e do'ire.

Judío Pai Peocohua'ipi Huaso Cuãñoñe

¹¹Cui'ne yure señë: ¿Si'aohua'i judío pai ju'ajë peo hue'ñarepa tóme sare? ¡Pani. Jaje yo'oye pahüë! Coa ai jerepa, jaohua'i de'oye sehuoma'pë ne huesë do'ire yecohua'ipi de'hue ti'ahuë, huaso cuãñoñe, Israel paipi ñani cui'neje pañu'u cajë oijajë cajë. ¹²Jaje pa'ina, judío pai co'aye yo'ose'epi si'a yeja pa'icohua'i jerepa de'oye pa'iyë ponëpi, cui'ne iohua'i yo'ojë co'a de'ose'epi judío pai peocohua'i de'oye pa'iyë ponëpi. Jaje pa'iyë sëtë judío paipi Cristore sehuoni cui'naohua'ipi caca cocohua'i pa'ito ai de'oye pa'ija'coa, cuasayë.

¹³Jaje pa'iquëta'are mësarute judío peocohua'ire caye payë, yeque maña. Yë'ëre Maija'quëpi jëjo daopi, judío pai peocohua'ina. Jaje pa'ina, yë'ë yo'oye Maija'quë isise'e a'ë asaquë si'a yë'ë tutupi yo'oyë. ¹⁴Jaje yo'ouquëna, mësarupi sehuojëna, ñani yë'ë tsëcapë acohua'ije ñajë cui'ne ëa ñajë oijë huasosicohua'i pa'ijajë caquë yëyë. ¹⁵Jaje pa'ina, judío paipi ña'nosicohua'i pa'ijëna, iye yeja pa'icohua'i de'hue Maija'quë ja're de'oye pa'iyë ti'añe pa'iji. Jaje pa'ina, merepa pa'ija'coa'ni cui'naohua'ini Maija'quëpi ito, judío paipi sehuojë pa'i maca ai sihuaye pasipi. Ja cato ju'ise'eje pa'iohua'ipi pa'iyena huëiye a'ë. ¹⁶Jaje pa'ina, pan sëpë aye poni du'ru nese'ere Maija'quëna isito si'a iti sëpëje Maija'quë isise'e pa'iji, de'ocore pare. Cui'ne Olivo soquë yë tsitamopi Maija'quëna i-sisico pa'ito iti capëaje isise'e pa'iji.

¹⁷Yecohua'i judío pai acohua'i Olivo soquë yë capëa pa'isicohua'ipi të'ca tëtë cuãñohuë, noni io ja're pa'icohua'ipi. Jaohua'i peo sa'ro pa'i do'ire

mésarupi airo olivo soquë capëje pa'ipi sëo cuãnohuë. Jaje yo'ouna, mësaru de'hue tì'ahuë, itì tsitapi pa'iyë isiye cui'ne olivo pa'iyepi mësarute pa'iyë isiye. ¹⁸ Jaje pa'ina, cuasama'pë pa'ijë'ë, yë'ë a'ë itì ñërepa capëa jerepa de'ouquë. Jaje pa'ina, më'ëpi de'ouquë a'ë cuasani, de'hua cuasa ñajaijë'ë. Më'ëpi tsita pa'iyë isima'ë pa'iyë caquë coa tsitamooipi më'ë pa'iyë isiji.

¹⁹ Jaje pa'iquëta'a yeque më'ëpi ca'ñe pa'i a'ë: "Jaje pa'ijë'ë, yë'ëpi olivona sëa cuãnosiquë pa'ijaquë caquë të'ca tëtëpi jaohua'ire itì capë acohua'ire pare." ²⁰ Ja cayere nuñerepa caye a'ë. Iohua'ì ite coa necaiquëre pare cuasama' do'ire të'ca tëtë cuãnohuë. Jaje pa'iquëta'are më'ë cato ite coa necaiquëre cuasa do'ire de'hue itì ñëre pana tsiosiquë pa'iyë. Më'ë jaje pa'iyë sëte yë'ë a'ë jerepa pa'ì cuasama'ë, coa airepa ca'raquë ñaquë pa'ijë'ë, mësarute të'ca tëtë cuãnoñe. ²¹ Maija'quë itì ñërepa pa'isi capëare të'ca tëtë jëosiquëme, me paquë'ni, mësaruje. ²² Ñajë'ë. Maija'quë nuñerepa de'oye yo'ouquë api. Jaje pa'ita'a nuñe yo'oma'cohua'ì cato tuturepa yo'ouquë api. Co'aye yo'osicohua'ire saipi, iohua'ì yo'osi do'ire. Jaje pa'iquëta'are mësarure de'oye yo'opi. Jaje pa'ina, më'ëpi de'oye i yëyeje pa'iyë pa'iji. Jaje pa'iyë pato më'ëreje cui'ne tëto tēja'quë api. ²³ Cui'ne yequeje, judío paipi iohua'ì jëa coeyere jëoni sehuocohua'ì pani, cui'na olivo soquë yëna sëo co cuãnoñë, tìjupë. Maija'quëpi paji, tutu cui'naohua'ini sëo coñe cui'na ñëna. ²⁴ Më'ëre judío peoquëta'are airo olivo soquë capëje pa'ini tì'ani de'o olivo soquë yëna de sëosiquë i çme neni de'o olivo soquë yë acohua'ire judío paire sëoye paquë'ni? Sëoja'quë api, de'o olivo soquë yëna cui'naohua'ini.

Israel Paire Tëjiyerepa Huasose'e

²⁵ Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë, Maija'quë ise'e nesi'ì cuasase'ere mësarute quëaye yëyë, mësarupi jerepa ta'ñe asajë pa'iohua'ì a'ë cuasama'pë pa'ijajë caquë. Israel paì cato jai paì jëa joñoa ne cuãnosicohua'ì pa'iyë, Israel paì peocohua'ipi si'aohua'ì Maija'quë ca nëosicohua'ipi cacajajë cajë. ²⁶ Ja maca yureta'a si'aohua'ì Israel paipi huasocohua'ì pa'ija'cohua'ì a'ë, toyase'e cayeje: Sión daripëpi daija'quë api, huasoquë. Dani jaëpi Jacob paì co'aye yo'ose'ere nejocaija'quë api.

²⁷ Jaje yë'ëpi iohua'ì co'aye yo'ose'ere nejocaisi maca, Ja maca jaohua'ini caquë iye ca nëose'ere pasipi.

²⁸ Jaje pa'iquëta'are huaso coca asaye coecohua'ipi Maija'quëre sañope yo'ocohua'ì a'ë, mësarupi iohua'ì coe do'ire de'hue asajajë cajë. Jaje pa'iquëta'are jaohua'ì judío paire Maija'quëpi ja yë'ta'a oiji, iohua'ì aipëni i tsecohua'ire nesiquë sëte. ²⁹ Jaje pa'ina, Maija'quë i sise'e jioye paquë api cui'ne i soisicohua'ire tìohua'ire nema'quë api. ³⁰ Ja'në tsoe mësarupi Maija'quëre sañope yo'ohuë, de'oye sehuocaima'pë. Jaje yo'osicohua'ini yure judío paipi de'oye sehuocaiye pa do'ire Maija'quëpi mësarute teaye ñani oi cçajji'ì. ³¹ Mësaru ja'në de'oye sehuocaiye pase'ejë pa'iohua'ì a'ë, yure judío paipi. Jaje pa'iyë, Maija'quëpi mësarute teaye ñani oi cçaijaquë cajë cui'ne iohua'ireje oi ñani cçaijaquë cajë. ³² Jaje pa'ina, Maija'quëpi caji si'aohua'ire ite de'oye sehuocaima'cohua'ire ne huesopi, si'aohua'ire ipi oi teaye ñaquë cçasi'ì caquë.

³³ ¡Airepa ta'ñe pa'ì a'ni, Maija'quë si'aye asaquë pa'iquërepa! I cuasaye asani quëaquëje peoji. Maija'quë yo'ouquë pa'iyë asa tì'aquë peoji.

³⁴ “¿Nepi Ējaē cuasaye asa tī'añe pa'iquē'ni? Panita'a ¿nepi ite ñeje yo'ojē'è cajē ye'yaye pa'iquē'ni?”

³⁵ ¿Nepi du'ru Ējaēre co'amaña isini yure isisi do'ire saijē'è, cuañe pa'iquē'ni?

³⁶ Jaje pa'ina, si'aye Maija'quē tse a'è, i nesi do'ire. Ini pacacaiji, si'anē. Sihuayē, Maija'quēre jerepa pa'ire. Jaje pa'ijaquē.

Maija'quēna İsicohua'i Pa'iyē

12 Jaje pa'iyē sēte Maija'quē do'ijē mēsarute señē, Maija'quē oni yejesi do'ire, mēсарu pa'iyere Maija'quēna isi huesējē'è, huajēquēre pare. İna isisicohua'ipi pani, Maija'quē sihua'ja'quē api cui'ne ja isiyē cato nuñerepa yo'oye a'è. ² Jaje pa'ina, mēсарuje pa'ijē'è, iye yeja pai yo'ojē pa'iyere coa ai jerepa jare yo'oma'pē. Mēсарu cuasayere tīñe cuasajē pa'iyena ponajē'è, mēсарu pa'iyepi tīñe yo'ojē pa'iyē ponēja'core. Ponēona, yureta'a Maija'quē yēye asa tī'aja'cohua'i a'è. Asa tī'acohua'ipi pani de'oyere, Maija'quē sihuaquē ñañere cui'ne nuñere pare asaye pa'iji.

³ Quēajaquē caquē Maija'quē yē'ère coa isipi. Ja do'ire mēsarute cayē, mēсарu aquēpi te'ijē yē'èpi ai asayē cuasaye pajaquē, iti cuasa maña ipi isiyē ja'i maña cuasaja'quē. Jaje pa'ina, Maija'quēre necaiquēre pare asa do'ire yo'o ja'ñe isise'e ja'ye cuasajē yo'oye pa'iji. Tēto saiperepa cuasato co'aji. ⁴ Najē'è, mai capē yo'o ja'ñe huahuese'e pa'iyere. Si'aye te'e co'amañare yo'oye paji. ⁵ Jaje cui'ne maije jai pai pa'ijēta'a Cristona tsiosicohua'ipi pa'i do'ire Cristo capē acohua'i pa'iyē. Pa'ijē pai ñape yequēna se tsiosicohua'ipi te'e capē acohua'i pa'iyē.

⁶ Jaje pa'ina, Maija'quēpi pai ñapere tīñe pa'ye yo'o tutu isipi, i yēyeje pa'ye. Jaje pa'ina, Maija'quē ayere asani quēa tuture isisiquē pa'ito, quēañu'u coa necaiquēre pare mai

cuasaye ja'ye. ⁷ Yecohua'ire co'ai tuture isisiquē pa'ito, yecohua'ire de'oye co'cañu'u. Yecohua'ire ye'ya tuture isisiquē pa'ito ye'yayese'e yo'oñu'u. ⁸ Yo'o jujacohua'ire quēa tuture isisiquē pa'ito quēa huasoñu'u, tutu quē'iohua'i pa'ija'cohua'ire. Co'amaña isisiquē pani yē'è de'oye yo'oyere ñañē'è cayē peoyerepa isiyē pa'iji. Cuañe tuture isisiquē pa'ito de'oyerepa cuasaē yo'ojē'è. Ai yo'ojē pa'icohua'ire co'caiquē pani sihuaquē co'cayē pa'iji.

Sehuosicohua'i Pa'iyē

⁹ Sa'ñe nuñerepa oijē pa'ijē'è. Co'ayere coejē, de'oyere yo'ojē pa'ijē'è. ¹⁰ Sa'ñe oiye pa'iji, Maija'quē do'ijē ēaye. Yecohua'ini de'ocohua'ire cuasajē coa tea ju'iñeje yo'oma'pē sa'ñe oijē de'oye pa'ijē'è.

¹¹ Nere pacohua'i pa'ijē'è. Josaohua'i pa'ima'pē pa'ijē'è. Mai Ējaēni necaijē'è, si'a joyorepa cuasajē toa tsē'ise'eje pa'i joyore papi.

¹² Sihuajē pa'ijē'è, mēсарu yequē mu'se pa'i ja'ñere utejē pa'icohua'i. Ai yo'onije quēcojē'è. Jeoma'pē pa'ijē'è. Maija'quēre señe si'anē sejē pa'ijē'è.

¹³ Co'caijē'è, Maija'quē tsēcapē acohua'ire, iohua'ire jopo caraye pa'ito. Mēsarute do'i daicohua'i pa'ito de'oye yo'ojē'è.

¹⁴ Mēsarute josa yo'ocohua'ire de'oye pa'ijajē cuasacaijē'è. İohua'i de'oye pa'i ja'ñere secacaijē'è, pani ai yo'oye pa'ijajē cuasajē señe.

¹⁵ Sihuacohua'i ja're tsioni pa'ijē sihuacohua'i pa'ijē'è. Cui'ne ota oicohua'i ja're pa'ijē mēсарuje oicohua'i pa'ijē'è.

¹⁶ Si'aohua'i sa'ñe de'oye yo'ojē pa'ijē'è. Yē'è a'è, jerepa pa'i cuasama'pē pa'ijē'è. Coa ai jerepa teaye pa'iohua'i pa'iyena ini pa'ijē'è. Tā'ñe pa'iohua'i a'è cuasama'pē pa'ijē'è.

¹⁷ Saima'pē pa'ijē'è, co'aye yo'osicohua'ire cui'ne co'ayepi. Coa ai

jerepa de'oye cuasajë yo'ojë'ë, pai ña hue'ñana. ¹⁸ Mësarü ai cuasaye ja'i maca de'oye yo'ojë pa'ijë'ë, yecohua'i ja're de'oye pa'iyere cajë. ¹⁹ Maija'quë do'ijë maña mësarupi sañu'u cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë, co'aye yo'ocohua'ire. Coa ai jerepa Maija'quëpi saicaija'quë api cuasajë pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, toyase'e caji: "Yë'ëpi co'aye yo'ocohua'ire sañe payë, si'seye pa'itoje," caji, Ejaëre papi. ²⁰ Cui'ne caji jare ipi: "Më'ëre sañope yo'oquepi ao ëa ju'ito aojë'ë. Cui'ne çono ëa ju'iquë pa'ito ocuajë'ë. Jaje yo'ojëna, iti sañope yo'oquepi yë'ë co'aque're pa'ni cuasaja'quë api, huajëya'ye pa'ija'quëpi." ²¹ Co'ayena quëco cuañoma'ë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa co'ayere ñese quëcojë'ë, de'oye yo'oyepi.

13 Si'aohua'i iye yeja cuañe ëjaohua'ire de'oye sehuocaiye pa'iji. Jaje pa'ina, peoji, coa Maija'quë yëma'ëna ëjaë de'osiquë. Jaje pa'ina, Maija'quëpi iye yeja cuañeja'cohua'ire nepi, jaohua'ire. ² Jaje pa'ina, pai ëjaohua'i cuañeñere sañope yo'oni Maija'quë de'oye yo'o ja'ñe caquë jëose'ere sañope yo'oyë. Jaje sañope yo'ocohua'i cato saija'cohua'i a'ë, co'ayepi. ³ Jaje pa'ina, ëjaohua'i cato pa'ima'pë pa'iyë, de'oye pa'icohua'ipi ca'rajajë cajë. Coa ai jerepa co'aye yo'ocohua'ire yo'o quëcoja'cohua'ipi pa'iyë. Më'ëpi ëjaohua'ire ca'raye peoye pasi'i cani de'oye yo'oque pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, ëjaohua'ipi më'ë pa'iyë neñani de'oye pa'iquë api caja'cohua'i a'ë. ⁴ Jaohua'i cato Maija'quëni necaijë pa'iyë, më'ë de'oye pa'iyere cajë. Jaje pa'iquëta'are më'ëpi co'aye yo'oque pani ca'rajë'ë. Jaohua'i cato coa hua'ti mëama'cohua'i a'ë jare co'aye yo'oque'ni sañu'u cajë yo'ocohua'i a'ë, Maija'quëre necaicohua'i sëte. ⁵ Jaje pa'iyë sëte de'oye a'ë, ëjaohua'i cuañeñe sehuoye. Pani iohua'ipi co'aye yo'oma'cohua'ini cajë, coa ai jerepa tayose'e

peoye nëina, mai cuasajë pa'iyere cajë de'oye pa'iyë pa'iji. ⁶ Jaje pa'ina, mësarü pa'i do'i sañë, ëjaohua'i Maija'quëre necaicohua'ini cajë. Jaohua'i cato jase'e yo'ocohua'i a'ë.

⁷ Pa'i do'ire pai ñape sañe pa'ito saijë'ë, pai ñapere iohua'ire do'i paye ja'ye. Yeja pa'i do'ire sañe pa'ito saijë'ë. Ejaohua'i pa'ito ëjaohua'ire ñajë pa'ijë'ë. Coa si'aye do'i quë'iohua'i pa'ito do'i quë'iohua'ire ñajë de'oyerepa iohua'ire cuasajë pa'ijë'ë. ⁸ Debe pama'pë pa'ijë'ë, yecohua'ire. Coa ai jerepa yecohua'ire oiyere debeje pa'ye pajë'ë, yecohua'ire. Jaje pa'ina, coa pãini oiquë pani tsoe cuañese'e cayere yo'o ti'api, si'aye. ⁹ Cuañese'epi caji: Ejëre cui'ne nëjore pacohua'ipi yecohua'ini yo'oma'pë pa'ijë'ë. Huani jëoma'ë pa'ijë'ë. Yahuerëpa co'amaña ima'ë pa'ijë'ë. Eä ñama'ë pa'ijë'ë. Si'aye iye cui'ne yeque cuañese'ere çoni yo'o ti'añu'u cani coa më'ë cajeire oijë'ë, më'ëja'a co'ye cuasayeje pa'ye. Ja caye ayere yo'oni pa'ito si'aye yo'o ti'añe pa'iji, cuañese'e cayere. ¹⁰ Jaje pa'ina, paire oiquëpi co'aye yo'oye paji. Jaje pa'ina, oiyepi si'aye cuañese'e ne ti'añe pa'iji, tayoye peoyerepa.

¹¹ Si'aye yure mai pa'i tëcahuë pa'iyere ñani cuasajë'ë, tsoe sëta maca'ë huëo çaicohua'i. Yureta'a maire huasoye ai ja'yere pa'iji. Ja'në so'o macare paji'i, mai itire pa'ë cuasajë i coca asa maca. ¹² Tsoe jai ñamire pa'ë. Yure jë'nërepa ñata tome huëoji. Jaje pa'ina, jëoñu'u, nea hue'ñana co'amaña yo'oye. Jëoni suñañu'u, mia ca'core pana, soldado huajo saquë suñañeje pa'ye. ¹³ Nuñe de'oye ñare pajë yo'oñu'u, mu'sere yo'oyeje pa'ye. Cu'ima'pë pañu'u, çonore cueperojajë, jaiye ao aijë. Tsi'sini josa pisiye yo'ojë cayere yo'oma'pë pañu'u. Nuñerepa yo'oye pa'ina, coa co'aye si'sire yo'orojaima'pë pañu'u. Coa si'aye co'ayere ye'yesicohua'ipi

pa'ima'pë pañu'u. Te'e cuasama'pë do'ire uihuayere pa'ima'pë pañu'u. Cui'ne yecohua'i payere ëa ñajë oima'pë pañu'u. ¹⁴Coa ai jerepa mësarü cato suñajë'ë, Ëjaërepa Jesucristona, ije pa'i pa'ijajë cajë. Jaje yo'onï capë co'aye yëyere ne huasocaiye paja'cohua'i.

Cajaire Cuasaye Cato

14 Jaje pa'ina, Maija'quëre necaiquëre pare cuasayere joyo tutu carasiquë pa'ito, tsiojë'ë, ite, pa'i cuasase'ere ca huëoni sa'ñe uihuama'pë. ²Ñajë'ë, cui'ne iyere, yecohua'i cuasacohua'i pa'iyë. Si'aye aïñese'e de'oji cuasajëna, yecohua'ipi Maija'quë necaiquëre pare cuasaye joyo tutu carajaicohua'ipi ja'o cui'ne ao, cui'ne ca aïñe de'oji cuasayë, hua'i cato aïma'cohua'ipi. ³Jaje pa'ina, si'aye aiquëpi yequëre hua'i aïma'quëre co'aye cuasaquë ñama'ë pa'ijë'ë. Cui'ne iyepi de'oye a'ë caquë sahuaquë si'ayere aiquëje cue'cuema'ë pa'ijë'ë. Si'aye aiquëre, cui'ne hua'i aïma'quëreje Maija'quëpi tsiosicohua'i a'ë. ⁴Jaje pa'ina, ¿më'ë iquei'ni yequëre necaiquëni ñaquë tayo yo'oji caquë yo'o ja'ñe? I ëjaëpi ñañe pa'iji, de'oquë panita'a co'aquë pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are de'oquërepa pa'ija'quë api, mai Ëjaë de'oye ne tutu paquëre me, me co'aquë'ni.

⁵Yequeje quëaye payë: Pa'iyë, yecohua'i ai jerepa ëja mu'se pa'iji, cuasacohua'i. Cui'ne yecohua'ipi cuasacohua'i pa'iyë, si'a mu'seña cui'ne pa'yese'e pa'iji. Jaje pa'ina, pa'i ñape itire pa'ë cuasase'ere cuasajë pa'iyë pa'iji. ⁶Iye mu'se ëja mu'sere pa'ë cuasaquë yo'oquë pani Maija'quëni de'oye yo'oji. Cui'ne si'aye aiquëje mai Ëjaëni de'oye yo'oji, Maija'quëre de'oji caquë pëpa toquë ai do'ire. Cui'ne hua'i aïma'quëje Maija'quëre sei ai do'ire de'oye yo'oji, mai Ëjaëni.

⁷Jaje pa'ina, mai pa'ima'pë pa'iyë, maija'a co'ye pacacaijë. Cui'ne ju'inije ju'ima'pë pa'iyë, maija'a co'ye jucacaijë. ⁸Jaje pa'ina, mai huajëcohua'i pa'ini pa'iyë, mai Ëjaëni pacacaijë. Cui'ne juni huesëniye mai Ëjaëna jucacaiyë. Jaje pa'iyë sëte ja pa'inije cui'ne juni huesëniye mai Ëjaë tsecohua'i pa'iyë. ⁹Jaje pa'ina, huajëcohua'i cui'ne ju'isicohua'i Ëjaë pasi'i caquë Cristo juni cui'naëpi huëji'i.

¹⁰Jaje pa'iquëta'are ¿më'ë me yo'oquë Maija'quë do'iquëre co'aye caquë'ni? ¿Panita'a me nesi'quë coequë ñaquë'ni? Mai yo'ose'e si'aohua'i Maija'quë ña hue'ñana iñoja'cohua'i a'ë, ipi pa'i ñape yo'ose'e ñaquë ca huesoja'quëre. ¹¹Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Care payë, caji, Ëjaë. Si'aohua'i yë'ë ña hue'ñana do're ja'ruija'cohua'i a'ë. Cui'ne ja maca si'aohua'i de'oquëre pa'ni Maija'quë caja'cohua'i a'ë.

¹²Jaje pa'iyë sëte, pa'i ñape mai yo'ose'e iñoja'cohua'i a'ë, iti yo'ose'eje pa'ye, Maija'quëna.

Ne Taõne Pajë'ë, Maija'quë Do'iquëre

¹³Jaje pa'ina, yecohua'ire señajë cayere jëoni coa ai jerepa iohua'i asase'ere cuasajë de'oyere yo'ojë pa'ijë'ë, Maija'quë do'ijë ne taõja'core nema'pë cajë. ¹⁴Yë'ë cato asayë, si'aye si'si peoyese'e pa'iyë Ëjaë Jesure sehuaquë sëte. Jaje pa'ire pa'iji, cuasaquë asayë, iye. Jaje pa'iquëta'are paipi iye si'si a'ë cuasato jare si'si pa'iji, iti jaje cuasaquëse'ere. ¹⁵Jaje pa'iquëta'are më'ë aïñepi sehuosiquë Maija'quë pa'ire pa'iji cuasayere nejoñe pa'ito më'ëpi ite oiye paquë yo'oyë. Jaje pa'ina, Cristo jucacaisiquëre më'ë aïñepi nejoñe pajaquë caquë pa'ijë'ë.

¹⁶Jaje pa'ina, sa'ro nëocaima'pë pa'ijë'ë, yecohua'ipi co'aye mësarü de'oye yo'ojë pa'iyere cama'cohua'ini. ¹⁷Jaje pa'ina, Maija'quë cuãne tëtë

cato pa'ima'ë pa'iji, coa ăo aiñepi cui'ne ucuyepi. Coa itirepa cato nuñerepa pa'iyë a'ë, de'oye jo'cua pa'iyë a'ë, cui'ne sihuaye a'ë, Maija'quë joyo pa'i do'ire. ¹⁸Jaje Cristore de'oye necaiquë pa'ito ja necaiyepi Maija'quë sihuayere neñe pa'iji. Cui'ne jaje pa'ini pajje de'o pa'i api cajë ñañe pa'iji.

¹⁹Jaje pa'iyë sête co'ejë pañu'u, de'oye jo'cua pa'iyena sayere. Cui'ne ai tutupi yo'ojë co'eñu'u, mai ai de'oyena sa ja'ñere, si'aohua'i ai de'ojajë cajë. ²⁰Jaje pa'ito ai do'ipi Maija'quë nese'ere nejoma'ë pa'ijë'ë. Si'aye aiñe cato si' si ti peoye a'ë. Jaje pa'iquëta'are, mai ai do'ipi yecohua'ire ne tañe cato ai co'are paji. ²¹Ja do'ire Maija'quë do'iquëre hua'i aiñepi, çono ucuyepi, coa si'aye yo'oyepi ne tañe pa'ito nuñe yo'oye peoji. ²²Maija'quë ña hue'ñana si'aye aiñe pa'iji cuasaquë pani jare paire carojaima'ë coa më'ëse'e paye pa'iji. Sihuauquërepa pasipi, tayo yo'osiquëje pa'ire nëima'ëna, pa'iquë cato. ²³Jaje pa'iquëta'are i cuasayepi aiñe cui'ne pañe cuasaye pa'ina, iti coa asaquë aiquë pani jai do'i ani huesëye pa'iji, i cuasaye quëayere yo'oma' do'ire. Jaje pa'ina, si'aye mai sehuosicohua'i cuasayepi quëayere neñe pa'iji. Paquë pani co'aye neñe a'ë.

**Pai'ni De'oye Yo'ojë'ë,
Më'ëja'a Co'ye Oima'ë**

15 Maipi tutu quë'iohua'ipi Maija'quëre necaiquëre pare cuasacohua'ita'a jopo carasicohua'ipi de'oye yo'oma'cohua'ire quëcojë çocaiye pa'iji, tutu peocohua'ire. Maise'e de'oye pa'iyere cuasaye pañu'u, Jaje pa'ina, maipi çocaiye pa'iji, jaohua'ire. ²Jaje pa'ina, pai ñape mai cajeohua'ire de'oye yo'oye pa'iji, i de'oye pa'i ja'ñere cajë. Cui'ne i Maija'quëre ai seña maca jaiye cuasaquë mëi ja'ñere çocaiye

pa'iji. ³Ñajë'ë, Cristo i de'oye pa'iyere cuasama'ë paji'i. Coa ai jerepa toyase'e cayere yo'o ti'api, ñeje cayere: "Më'ëre pëicohua'i pëiñe yë'ëna tompëi." ⁴Si'aye iye ja'ñe tsoe toyajë pa'ise'e toyase'e a'ë, mai ye'ye ja'ñere cuasajë. Itina ñajë ai yo'oye pa'itojë quëcojajë cui'ne huaso cuañoñe uteye pajajë cajë toyase'e a'ë. ⁵Jaje pa'ina, Maija'quëpi yo'o juja ma'ñe cui'ne yëhuo huasoye isiquëpi, çocaijaquë mësarute yecohua'i ja're çoni de'oye yo'ojë pa'i ja'ñe Cristo Jesús pa'ise'eje pa'ija'cohua'ire. ⁶Jaje pa'ijë si'aohua'i te'e Maija'quë Diusure de'oquëre pa'ni cajë sihuaja'cohua'ire, mai Èjaë Jesucristo pëca ja'quëre.

Judío Peocohua'ire Quëaye

⁷Jaje pa'iyë sête pai ñape yecohua'ire de'oye tsiojë'ë, Cristo mësarute de'oye tsiose'eje pa'ye, si'aohua'i Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajajë caquë. ⁸Jaje pa'ina, cayë. Cristo cato judío paire necasi'i caquë daji'i, mai aiohua'ire ca nëoquë pa'ise'ere yo'o ti'asi'i caquë. Jaje yo'oquë Maija'quë i ca nëose'ere nuñerepa yo'o ti'laquë pa'iyere iñosi'i caquë. ⁹Daji'i, cui'ne judío pai peocohua'ireje, Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajë sihuajajë caquë, teaye ñani oni yejesi do'ire. Toyase'e cayeje:

Jaje pa'ina, më'ëre de'oquëre pa'ni casi'i si'a yeja pai pa'i hue'ñana.

Cui'ne më'ë mamire sihuaquë jëjësi'i.

¹⁰Cui'ne yequë hue'ña toyase'epi caji: Sihuajë'ë, pai daripëa, Maija'quë tsecohua'i ja're çoni.

¹¹Cui'ne yequë hue'ña toyase'epi caji: De'oquëre pa'ni sihuajë cajë'ë, Èjaëre. Pai yejaña cui'ne si'a pai daripëa maña, judío pai peocohua'ipi.

¹²Cui'ne Isafasje toyapi:

Isaí tsëcapë aquëpi Èjaë pa'ija'quë api. Pa'i jaëpi si'aohua'i judío pai peocohua'ire cuañeja'quë api.

Cuañequëna, jaëpi necaija'quë api cajë uteja'cohua'i a'ë.

¹³ Maija'quëre señë, mai utejë pa'iyë isiquëre, sihuaye cui'ne ti se co'a ju'iñe peoyerepa pa'iyë isija'quë caquë, mësarute ite necaiquëre pare cuasacohua'ire. Jare isiquëna, pa'ijë Maija'quë joyo tutu quë'iohua'ipi Maija'quë ca nëose'ere de'oyerepa utejë pa'ija'cohua'ire caquë secacaiyë.

¹⁴ Maija'quë do'ijë, yë'ë tsoe asayë, mësaru de'oye yecohua'ire cuasayena timësicohua'ipi pa'iyë, cui'ne si'aye ta'ñe asacohua'ipi pa'iyë, cui'ne de'oye cuasajë yecohua'ire yëhuocohua'ipi pa'iyë. ¹⁵⁻¹⁶ Jaje pa'iquëta'are ca'rama'quëpi nuñerepa quëasi'i caquë iyere toya saoyë, mësarute tsoe asa maña çoni, mësarupi huañeyema'pë pa'ijajë caquë. Yë'ë cato judío peocohua'ire caquë Jesucristore necaiquëpi yo'oyë, Maija'quë oi do'ipi yë'ëre cuañese'eje pa'ye. Jaje pa'i do'ire iyere caquë toyayë, mësarute. Yë'ë Maija'quëre necai yo'oye cato iye a'ë. Judío pai peocohua'ire huaso cocare quëaye a'ë. Jaje yo'oyë, jaohua'i Maija'quë joyo yo'o do'ire Maija'quë tsecohua'i pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, jaohua'i de'ocohua'ire pani ina isisi'i, Maija'quë tsecohua'i pa'ijajë cajë, cui'ne Maija'quë sihuaja'quë cajë.

¹⁷ Maija'quë co'amaña necai yo'osi do'ire de'oyerepa yo'ohuë caye pa'iji, yë'ëpi, Jesucristore sehuosiquë sëte. ¹⁸ Jaje pa'lita'are coa yequere caye coeyë. Coa Cristopi yë'ë ja're tsioni nesse'ere caye yëyë, judío pai peocohua'ipi Maija'quëre asani de'oye sehuocaise'ere. Iye cato yo'ohuë, coa quëayepi cui'ne ne iñoñepi çoni. ¹⁹ Pai yo'oma'a tutupi yo'o iñoquë cui'ne Maija'quë joyo tutupi yo'oquë iñoquë quëahuë. Jaje yo'oquë huaso coca quëacaiye de'oye quëa ti'ahuë, Jerusalén huëosiquëpi cui'ne si'a hue'ña Ilirico yeja quë'rore paja'ana.

²⁰ Jaje yo'oquë quëahuë, huaso coca Cristo mami ti asama'cohua'i quë'rona, yecohua'i tsoe quëasicohua'ini cui'na ëmëje'ena meñe quëa çonere coequë.

²¹ Coa ai jerepa de'oye yo'ohuë, toyase'le cayeje pa'ye:

Ñaja'cohua'i a'ë, i pa'iyë aye ti asama'pë pa'isicohua'ipi.

Cui'ne asa ti'aja'cohua'i a'ë, i caye ti asama'pë pa'isicohua'ipi.

Pablopi Roma Quë'rona Saiyere Cuasapi

²² Jaje iyere yo'oquë pa'i do'ire jaro do'i sani ñama'ë paë'ë, si'anë sani ñañe yëquëta'a. ²³ Yure yë'ë iño yo'oye ne saosiquë sëte, yë'ë Española sai maca de'hue mësarute do'i ñasi'i, ai tsoe mësarute ña ëa ju'isiquëpi. ²⁴ Mësarute ña huajësi jeteyo'je mësarupi yë'ëreje jëjo saocaiye pa'iji, España quë'rona.

²⁵ Jaje pa'iquëta'are yure cato Jerusalénna saiye, sehuosicohua'i jaro pa'icohua'ire cocai ja'ñere saquë.

²⁶ Jerusalén sehuosicohua'i curiquë peocohua'ire isi ja'ñere, Macedonia cui'ne Acaya pa'icohua'ipi iohua'i cuasayepi curiquë tsi'soñu'u cuasahuë, jëjo sao ja'ñere. ²⁷ Jaohua'ipi sihuajë curi tsi'soni jëjo saohuë, Jerusalénna, judío pai sehuosicohua'ire, judío paipi Maija'quë coca quëa do'ire judío peocohua'ipi Maija'quë joyo pa'iyere ti'ahuë, huaso cocare. Ti'asicohua'ipi iye yeja ayere curiquëpi judío pai sehuosicohua'ire cocaiye pa'iji. ¿Me pañe'ni?

²⁸ Jaje pa'ina, si'aye iye yo'o tējini cui'ne curiquë sehuosicohua'i tsi'sose'le Jerusalén paina isisi maca sai huëoja'quë a'ë, Española. Jarona sai mësarute do'i ñaquë sasi'i. ²⁹ Iyere cuasayë. Yë'ë mësaru quë'ro saisi maca ti'aja'quë a'ë, Cristo coca quëaye timësiquëpi mësarute quëa huaso ja'ñere saquë.

³⁰ Maija'quë do'ijë, mai Ējaë Jesucristo do'ipi cui'ne Maija'quë de'lo joyo mésarute oi do'ipi mésarute señë, yë'ère cōcaijë'ë, mësaru Maija'quëre secacaiyepi. ³¹ Maija'quëre secacaijë'ë, Judea pa'icohua'i sehuoma'cohua'ipi yë'ère co'aye yo'oye paja'cohua'ire cui'ne yë'ë sacaise'e de'oye sihuajë ise'e pa'ija'core Jerusalén sehuosicohua'i pa'icohua'ipi. ³² Jaje secacaijëna, Maija'quëpi yëna, mësaru quë'rona sihuaquë saija'quë a'ë, mësaru ja're cōni pëa huajësi'quë pa'ija'quë caquë. ³³ Maija'quë de'oye pa'iyë isiquëpi si'aohua'ire mësarure pa'ijaquë. Jaje pa'ijaquë.

Pai Ñapere Pëpaye

16 Cencrea sehuosicohua'i pa'icohua'ire cōcaio pa'iconi Maija'quë do'ico, de'ocore pao, Febeni caquë quëayë, mësarute. ² Jaore de'oye mai Ējaë mamipi cuasajë yo'ocaijë'ë, sehuosicohua'ire te'e cuasacohua'ire yo'oyere papi yo'ojë. Jaje yo'ojë cui'ne si'aye iote jopo co'amaña caraye pa'ito cōcaijë'ë. Jaō cato jai paire cōcaisicoa, cui'ne yë'ëreje cōcaisicoa.

³ Pëpacaijë'ë, Priscilare cui'ne Aquilare, yë'ë ja're cōni Cristo Jesús co'amaña cōcaisicohua'ire. ⁴ Jaohua'i cato yë'ë pa'iyere huasoñu'u cajë iohua'i pa'iyere ti nejo cuãñoñe ja'i maca huajëya'yerepa yo'osicohua'ire. Jaje pa'ina, yë'ëse'e de'oji, iohua'i yo'ose'e caye pãñë. Cui'ne de'oji, cayë, jaohua'i yo'ose'e Maija'quë do'ijë judío pai peocohua'ije. ⁵ Pëpacaijë'ë, Priscila cui'ne Aquila huë'ena Maija'quë do'ijë tsi'sisicohua'ire. Pëpacaijë'ë, Epenetore, yë'ë oiquëre, Asia yeja aquëpi du'ru macarepa Cristo coca asani sehuoquë pa'isiquëre. ⁶ Pëpacaijë'ë, Mariareje mësarute cuasaco jaiye necaio pa'isicore. ⁷ Pëpacaijë'ë, yë'ë cajeohua'ire Andrónicore cui'ne

Juniasre yë'ë ja're cōni co cuãño sito te'e pa'isicohua'ire. Jaohua'i cato Jesús jëjo saocohua'ipi ai de'ocohua'i a'ë, cayë. Cui'ne jaohua'ipi du'ru sehuosicohua'i pa'ë'ë, yë'ë ja yë'ta'a sehuoma'në.

⁸ Pëpacaijë'ë, Ampliatore yë'ë oiquëre mai Ējaë do'ipi. ⁹ Pëpacaijë'ë, Urbanore mai ja're cōni mai Ējaë co'amaña yo'o-quëre, cui'ne yë'ë oiquë Estaquisre pëpacaijë'ë. ¹⁰ Pëpacaijë'ë, Apellesre, Cristore coa necaiquëre pare asaquëpi jaiye neñañe pa'itoje quëcosiquëre. Cui'ne pëpacaijë'ë, Aristóbulo tsëcapëre i huë'e pa'icohua'ire. ¹¹ Pëpacaijë'ë, yë'ë cajeire Herodiónre, cui'ne Narciso tsëcapëre, mai Ējaëre sehuocohua'ire. ¹² Pëpacaijë'ë, Trifenare cui'ne Trifosare, mai Ējaë co'amaña necaicohua'ire. Cui'ne mai oicorepa Percidare mai Ējaë co'amañare ai cuasaco necaio pa'icore pëpacaijë'ë. ¹³ Pëpacaijë'ë, Rufore, mai Ējaëre sehuoni pa'iquëre pare. Cui'ne i pëca ja'core yë'ë ja'coje pa'iore pëpacaijë'ë. ¹⁴ Pëpacaijë'ë, Acincritore, Flegortere, Hermas, Patrobas, Hermes cui'ne iohua'i ja're cōni pa'icohua'ire. Si'aohua'ire pëpacaijë'ë, Maija'quë do'ijëre. ¹⁵ Pëpacaijë'ë, cui'ne Filoyo cui'ne Juliare, Nereore, cui'ne io yo'jeore, Olimpasre, cui'ne si'aohua'i iohua'i ja're cōni Maija'quë do'ijë pa'icohua'ire.

¹⁶ De'oyerepa sa'ñe sihuajë pëpajë'ë. Si'aohua'i Cristore asacohua'ipi mësarute pëpa saoyë, jaro pa'icohua'ire.

¹⁷ Maija'quë do'ijë señë, mësarute. De'hua ñajë pa'ijë'ë, yequë tsëcapë a'ë cajë yo'oye, cui'ne ne taoñe necohua'ire. Jaje yo'oye cato mësaru case'ere sañope yo'oye a'ë. Jaohua'ire tsioma'pë pa'ijë'ë. ¹⁸ Jaje cacohua'i cato mai Ējaë Jesucristore necaima'pë pa'iyë, coa ai jerepa iohua'i de'oye pa'iyere cuasajë yo'oyë. Jaje yo'ojë esa sehuocaicohua'ini coa cosoyë, iohua'i al'ji maña de'lo yë'lo cayepi. ¹⁹ Si'aohua'i asayë,

mésaru de'oye sehuocaise'e. Jaje pa'ina, yé'ėje sihuayë. Ja yé'ta'a mésarú ta'ñe cuasacohua'i pa'ija'cohua'ire caquë se-cacaiyë, mésarú de'hue de'oyere yo'o-jajë caquë, cui'ne co'ayere ti yo'o-ma'pë caquë. ²⁰ Jaje pa'ijëna, Maija'quë de'oye jo'cua ai cuasama'pë pa'iyë isiquëpi Satanás huati ëjaëre mésarú quëo hu'ehuëna esa jëjo oaja'quë api. Mai Ejaë Jesucristopi de'oye ñacaina, de'oye pa'ijë'ë.

²¹ Mésarute pëpa saoji, Timoteo yë'ë ja're coní co'amaña nequë pa'iquëpi. Cui'ne Lucio cui'ne JASON, cui'ne Sosí-pater yë'ë cajeohua'ipi mésarute pëpa saoyë, jaro.

²² Cui'ne yë'ë Tercioje iye toya ja'hua toyacaiquëje jaro mésarute pëpa saoyë, mai Ejaërepa do'ipi.

²³ Mésarute pëpa saoji, Gayoje. I huë'ere pa'iyë, yë'ë, cui'ne i huë'ena si'aohua'i sehuosicohua'i tsi'sijë pa'iyë. Cui'ne pëpa saoji, Erastoje, pai pa'i daripë curiquë de'huacai pa'iquëpi. Cui'ne Maija'quë do'iquë Cuartoje pëpa saoji, jaro.

²⁴ Mai Ejaë Jesucristo coa isiyepi mésarú ja're pa'ijaquë. Jaje pa'ijaquë.

Pëpa Tëjiye

²⁵ Tsoe mésarute quëahuë, huaso cocare. Ja cocaja'a asayë, mai. Maija'quë mésarute quëcojë nëñerepa pa'icohua'ire necai tuture payë. Ja do'ire mésarú i tsecohua'ipi pa'iyë. Iye yo'oyere cato iye yeja de'huama'në Maija'quë nesi'i cuasase'e a'ë. Jare tsoe yahuese'le paji'i. ²⁶ Jaje pa'iquëta'are yureta'a Maija'quë ti pani huesëquëpi cuañequëna, Maija'quëre quëacaicohua'i toyase'aja'a yure cato maire ññopi. Cui'ne Maija'quë nesi'i cuasa nëose'e yahue pase'ere si'a yejaña pa'icohua'ire ññopi, jaohua'ipi itire pa'ë cuasajë de'oye i cuañëne sehuocaijajë caquë.

²⁷ Maija'quë te'i si'aye asaquë ta'ñe pa'ire pani si'anëpi Jesucristo do'ija'a de'oquëre pa'ni cajë sihuajë pañu'u. Jaje pa'ijaquë.

1 CORINTIOS

Corinto Sehuosicohua'ina Pablopi Toya Saoye

1 Maija'quë ì yëyeje yë'ëre Pablore nepi. Jesucristo jëjo daoquëre nesiquëpi pa'iyë. Iye toya ja'hua Sóstenes ja're toyayë, Cristo do'ire, Maija'quë do'iquë de'osiquë ja're conì. ²Jaro Corinto daripë sehuosicohua'ì pa'icohua'ì cajë toyayë, Cristo Jesuna tsioni pa'ì do'ire. Maija'quë tsecohua'ì pa'icohua'ina cajë toyayë. Si'a hue'ña sehuosicohua'ì pa'ijë Èjaë Jesucristo de'oque'ra mamire secohua'ì ja're conì mësaruteje soipi, ina isisicohua'ìpi de'ocohua'ì pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, Cristo api, mai Èjaë cui'ne jaohua'ì Èjaë. ³Diusu Maija'quëpi cui'ne mai Èjaë Jesucristopi conì de'oye yo'ose'ere pajë cui'ne de'oye pa'iyë isise'ere pajë de'oye pa'ijë'ë.

Cristo Do'ipi De'oye Pa'iyë

⁴De'oyerepa Maija'quë mësarute yo'ò u'ni Èjaë Jesucristo do'ìpi caquë, Maija'quëre si'anë de'oji caquë, sihuayë. ⁵Jaje pa'ina, Maija'quëpi mësarute ta'ñe coca caye cui'ne ta'ñe asaye isipi, joyo aye do'ì quë'yere pare. ⁶Jaje pa'ina, coa caye peoyerepa Cristo cocapi mësarute ti'ñe pa'iyë ponapi. ⁷Ponaëna, pa'ijë Jesucristo daija'a mu'sere utejë pa'icohua'ire ti'ñe ponaëna, pa'iyë Maija'quë isiye ti jopo caraye peoji. ⁸Jaje pa'ina, mësarute Diusupi ocue pa'ì macarepa ñacai pasipi, tëji mu'sere paja'a, yecohua'ìpi mësaru Maija'quë quëcosicohua'ire Jesucristo daisi maca tayo yo'ocohua'ì a'ë caye paja'cohua'ire ipi ñacai pajaquë. ⁹Maija'quë ì ca nëose'ejë pa'ye yo'ò ti'acquëre papi mësarute soipi, ì ma'quë mai Èjaë Cristo Jesús ja're tsioni pa'ijajë caquë.

Sehuosicohua'ì Huase'e

¹⁰Maija'quë do'ijë mësarute se'ñë, mai Èjaë Jesucristo mamipi, de'oye te'e cuasajë, cui'ne te'e nëina, pa'ijajë caquë. Huahuesicohua'ì pa'ìma'pë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa te'e cuasayepi pa'ijë'ë. ¹¹Jaje mësarute cayë, Cloé tsëcapëpi mësaru te'e cuasama'pë pa'iyere quëarena. ¹²Jaje te'e cuasama' do'ire mësaru cayë, pa'ì ñape ñeje: "Yë'ë cato Pablo aquë a'ë." Yecohua'ìpi cayë: "Yë'ë cato Apolos aquë a'ë." Yecohua'ìpi cayë: "Yë'ë cato Pedro aquë a'ë." Yecohua'ìpi cayë: "Cristo aquë a'ë." ¹³¿Jaje pa'ito Cristo ì a'ri te'ña maña huahuesiquë a'ë? ¿Panita'a Pablo, yë'ëpi cruz que cuañore mësaru do'ire? ¿Panita'a Pablo mamipi do cuañosicohua'ì a'ni? ¹⁴Pani, de'oji sihuayë, Maija'quë ñacaina, de'hue jai pa'ire doye pahuë. Coa Crispore cui'ne Gayore dohuë. ¹⁵Jaje doye pasi do'ire yecohua'ìje yë'ë Pablo mamipi do cuañosiquë a'ë caye paja'cohua'ì a'ë. ¹⁶Coa Estéfanos tsëcapëse'ere oco dohuë. Cui'ne, yecohua'ìta'are doye pahuë, cuasayë. ¹⁷Yë'ëre pa'ire oco doquë pa'ijë'ë caquë Cristo cuañe'ne papi. Coa ì cocare quëacaijë'ë caquë cuañepi. Jaje pa'ina, ì cruz ju'ise'e do'ì quë'yere quëayë. Yë'ëpi de'ò pa'ì cocapi caquë quëaquëna, pa'ipi yë'ëna ìre papi cuasajë Cristo cruz ju'ise'ere do'ì peoye necaiye coeyë.

Cristopi Maija'quë Tuture Cui'ne Ta'ñe Asaye Paquë

¹⁸Cristo cruz ju'ise'e cato do'ì peo coca asa cuañoji, ne huesë hue'ña'na saicohua'ire. Jaje pa'iquëta'are iye coca Maija'quë tuturepa asa cuañoji, huaso cuañocohua'ire cato. ¹⁹Jaje pa'ina, toyase'le caji: Ta'ñe asacohua'ì asaye nejoja'quë a'ë. Cui'ne asa ti'acohua'ìreje iohua'ì asa ti'añe tìrona yahueja'quë a'ë.

²⁰ ¿Maija'quëpi, ta'ñe asaquëre, ye'yaquëre cui'ne iye yeja ayere ta'ñe ca de'huaquëre do'i peoquëre neru, yure iquere cöcaiye'ni, jaohua'i? Cöcaiye pañë, Maija'quëpi iye yeja ta'ñe asayere do'i peoye neina. ²¹ Jaje pa'ina, iye yeja paipi i coca do'i peoye cuasayë. Cuasajëta'a ja cocare quëase'epi ite ire pare asacohua'ise'ere huasoye pa'iji. Jaje pa'ina, pai ta'ñe asayepi Maija'quëre ti'ña pañë.

²² Judío paipi pai yo'o ti'a ma'ñere yo'ojëna, ña'ne yëyë. Griego paipi cato ai ta'ñe asacohua'i pa'iyere co'eyë.

²³ Jaje pa'iquëta'are yëquë cato jaohua'i co'eyere yo'oma'pë pa'ijë coa Cristo cruz que cuañosiquë ayere quëayë. Quëa-jëna, judío paini ta'tëpoje pa'ye asa cuañoji, iohua'i quësiquëni quëajëna. Cui'ne judío pai peocohua'ini griego paini coa do'i peoyere yo'ojë cayejë pa'ye asa cuañoji. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are judío paipi panita'a griego paipi Maija'quë soisicohua'ire cato Maija'quë tuturepa cui'ne i ta'ñe yo'oyerepa do'i quë'ye asa cuañoji. ²⁵ Maija'quë yo'ose'e do'i peoye paire asa cuañoñepi, pai ta'ñe asayere tëto saise'e pa'iji. Jesupi juquëna, tutu peoquëje pa'iji. Ja yë'ta'a i ju'i maca i tutupi pai tutu tëto saise'erepa pa'iji. ²⁶ Maija'quë soisicohua'i mësarute'ohua'ise'e pai ëjaohua'i pa'iyë. Te'ohua'ise'e iye yeja pa'iyë ta'ñe asacohua'i pa'iyë. Cui'ne te'ohua'ise'e ëjaohua'irepa tsëcapë acohua'ijë pa'iyë. Mësarupi tsoe asayë, jaje pa'iyë. Maija'quëpi jaje soipi, mësarute. ²⁷ Paipi huesëohua'ire ñacohua'ini Maija'quëpi sahuapi, ta'ñe pa'iohua'i a'ë cacohua'ire iño quëcosi'i caquë. Cui'ne cuãne tutu peocohua'ire pai ñacohua'ini cuãne tutu quë'iohua'ire sahuapi, cuãne ëjaohua'ini iño quëcosi'i caquë. ²⁸ Iye yeja paipi do'i peocohua'ire ñacohua'ini Maija'quëpi sahuapi, do'i quë'iohua'i pa'isicohua'ini cui'ne ëjaohua'ini do'i peocohua'ire ne-

si'i caquë. ²⁹ Jaje pa'ina, yë'ëpi jerepa pa'i a'ë cuasaye peoji, Maija'quë ña hue'ña. ³⁰ Maija'quëpi Cristo Jesús ja're tsioni pa'iyë nepi, maire. Cui'ne Cristo api, mai ta'ñe asaye, Cristo do'ipi Maija'quë ja're tsioni nuñerepa pa'iyë, Cristo do'ipi ina isisicohua'ipi nuñerepa yo'ocohua'i pa'iyë, cui'ne Cristo do'ipi huasosicohua'i pa'iyë, nequë. ³¹ Jaje pa'ina, Maija'quë coca toyase'e cayejë pa'ye: "Jerepa pa'i a'ë cuasaye yëni Ejaë Jesuni cuasaye pa'iji, jerepa pa'ire pani."

Cristo Que Cuañosiquë Coca

2 Maija'quë coca mësarute quëa maca ta'ñe cacohua'i cocapi caquë quëama'ë pa'ë. ² Mësaruru ja're pa'i maca yequere cuasarojai cama'ë pa'ë. Coa Jesucristo que cuañosiquëni cuasaquë quëahuë. ³ Coa tsasiquë maca ca'raquë teaye pa'i macapi mësaruru quë'ro ti'ahuë. ⁴ Mësarupi yë'ë cayere sehuocaijajë caquë paise'e cuasajë ta'ñe coca cayepi caquë mësarute quëaye pahuë. Coa Maija'quë joyo cöcaiypipi cui'ne Maija'quë tutupi quëahuë, ⁵ mësaruru Maija'quëre necacaiquëre pare asayepi Maija'quë tutupi nese'e pa'ijaquë caquë, pani pai ta'ñe asayepi.

Diusupi Iñopi I Joyo Ayeja'a

⁶ Jaje pa'iquëta'are ta'ñe pa'i cocapi cajë quëayë, Maija'quëre tuicohua'i nuñerepa asacohua'ire cato. Iye yeja ta'ñe pa'iohua'i ca cocapi cajë cui'ne pai ëjaohua'i coa esa ne huesëja'cohua'i ca cocapi cajë quëaye pañë. ⁷ Coa ai jerepa Diusu de'oquërepa ta'ñe pa'ye ye'yayepi quëayë, Maija'quë ise'e cuasaquë pa'iyere. Ja yë'ta'a yeja de'huama'në mai ai de'oye pa ja'ñere cuasa nëose'ere quëayë. ⁸ Iye yëquë quëaye ti iye yeja cuãnecohua'i asa ti'ña pañë. Jaje asa ti'ama' do'ire Jesucristore de'oquëre pare quëni huani jeoa'huë'ë, asa ti'asicohua'i pani para'huë, huaiye. Jaje

yo'ohuë, jaje toyase'e cayepi pa'ina. ⁹Iti toyase'e cato caji:

Paije ti ña ma'ñere pai ti asa ma'ñere, Cui'ne pai ti a'ri mañaje cuasa ma'ñere, Maija'quëre oicohua'ire isi ja'ñe ne de'huacaise'e paji.

¹⁰Jare yëquëre iñopi, i joyopi yëquëni pa'i do'ire. De'lo joyo cato si'aye Maija'quë cuasaquë pa'iyë asaquë api. Jaje pa'ipi si'aye iyere iñopi.

¹¹Pai asa ti'añe peoji, yeque cuasaquë pa'iyë. Coa jare i joyose'e i cuasaquë pa'iyë asaquë pa'iji. Jaje cui'ne Maija'quëreje jare i joyose'e i cuasaye asaquë pa'iji. ¹²Mai cato Maija'quë joyore payë. Iye veja joyore paye pañë. Jaje pa'ina, Maija'quë maire oi coa isiyere asayë. ¹³Isina, i joyo isi cocapi cajë quëayë, Maija'quë ye'yayepi. Coa yëquë ta'ñe cuasayepi cajë quëama'pë pa'iyë. Maija'quë joyo yo'oye quëayë, Maija'quë joyo yo'oye asacohua'ina.

¹⁴Maija'quë joyo peoquë cato iye ti asa ti'añe peoji. Coa do'i peoyeje pa'ye asaye pa'iji. Iye cato joyo aye a'ë. Jare joyo pa'iyë asacohua'ise'e asaye pa'iji. ¹⁵Jepi nuñere pa'ni caquë si'aye asaquë api, Maija'quë joyo paquë cato. Jaje pa'ini i pa'iyere yecohua'ipi ca tējini de'huasi'i cajë yo'oye peoji. ¹⁶Jaje pa'ina, toyase'e caji: "Ëjaë cuasaye asa ti'añe peoji. Cui'ne Maija'quëre paipi se ye'yaye peoji." Jaje pa'iquëta'are mai cato Cristo cuasayere payë.

Maija'quë Co'amaña Necaicohua'i Yo'oye

3 Maija'quë do'ijë, yë'ë mësarute ca maca cama'ë paë'ë, Maija'quë joyopi cuaquëna, pa'icohua'ire cayepi. Pahüë, caye mësarupi Cristo ayere asa ti'ama'cohua'ipi tsitu'ujë pa'iohua'i pa'i do'ire. Jaje pa'ina, païse'e yëye yo'ocohua'ire cayepi cahuë. ²Jaje pa'ina, mësarute a'jiñere ye'yahuë, tsí maña oje tsu'sucohua'ire yo'oyeje pa'ye. Jaje

ye'yahuë, mësarupi jëa a'o ani ti'ama'cohua'ijë pa'iohua'i pa'ijëna, ñaquë. Yureje ja yë'ta'a joyo pa'iyere asa ti'ama'cohua'i pa'iyë, mësaru, païse'e cuasayere ja yë'ta'api pa'ijë. ³Ja do'ire ja yë'ta'a païse'e cuasayere payë: yecohua'i payete ña äaye, sa'ñe pëti yo'oye, cui'ne te'e cuasama'pë sañope cuasayere cayere. Ja do'ire sehuoma'cohua'i yo'oyere yo'oyë, mësaru. ⁴Ja do'ire yecohua'i ñeje cayë: "Pablöre ye'yëquë a'ë." Yecohua'ipi cayë: "Yë'ë Apolosre ye'yëquë a'ë." Jaje yo'ojë cani mësaru coa païse'e cuasayere pa'icohua'i cayere cayë.

⁵¿Jaje pa'ito iquei'ni, Pablo? ¿Cui'ne iquei'ni, Apolos? Yëquë cato coa Maija'quëre necaicohua'i a'ë. Jaje pa'ina, yëquëpi quëajëna, mësaru cato asajë sehuosicohua'i a'ë, mai Ëjaëni. Pai ñape yëquë mai Ëjaë ñaquë isise'eje pa'ye yo'ohuë. ⁶Yë'ëpi tañeje pa'ye quëahuë, Maija'quë cocare cui'ne Apolospi tase'ere oco do'ecaiyeje pa'ye quëapi, Maija'quë coca mësarute. Jase'e pa'iji, yëquë nese'e. Jaje pa'iquëta'are tase'e mëoñe cato Maija'quë yo'oye a'ë. Jaje pani Maija'quëpi mësarute ai de'huaji, ite cuasayena. ⁷Maija'quëpi iti ñese mëañe cato neji. Iti taquë cui'ne iti oco do'equë do'i peoyë. ⁸Jaje pa'ina, ta'cohua'i cui'ne oco do'equë si'a yë'quë maca pa'iohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi pai ñapere iohua'i nese'eje pa'ye sa'ija'quë api. ⁹Yëquë cato Maija'quë co'amañare necaicohua'i a'ë. Mësaru cato i tsioje pa'iohua'i a'ë.

Cui'ne mësaru Maija'quë huë'e'ë. ¹⁰Maija'quë yëyere ta'ñe yo'oye isise'eje pa'ye nehuë. Yë'ë cato de'oyerepa huë'e ne huëose'ere oahuë. Yë'ë nesi jeteyo'je yequëpi huë'e ëmëje'e cato neñe pa'iji. Jaje pa'iquëta'are pai ñape ñare pajë nejajë, ëmëje'e cato. ¹¹Jesucristo api, iti du'ru huëocore paje pa'i, quëco paquërepa, yequë peoji. Jaje pa'ina, yecore du'ru

huëcore neñe peoji. ¹²Ico ëmëje'ena neñe pa'iji, coa si'aye pai yëyeje pa'ye: oropi panita'a yeque plata hue'yosi quënapì, jai do'i quënapì, soquë toñapì, ja'opi panita'a huecapi. ¹³Jaje nesicohua'ita'are pai ñape nese'e ña mu'se tì'aëna, tìñarepa ñaja'cohua'i a'ë, pai ñape nese'e. Ja mu'se cato pai ñape nese'e toapi ëo ñañe pasipi. ¹⁴Toaje ti uma'a huële nesiquëpi sai cuañoja'quë api, i nesi do'i. ¹⁵Jaje pa'iquëta'are i nesicopi coa u huesëru sai cuañoñe paja'quë api, i nesi do'i, ise'e jëaja'quë api, jai huële ucona jëayeje pa'ye.

¹⁶Mësaruru a'ë, Maija'quë huële. Ja huële cato Maija'quë joyopi pëani pa'i sito. ¿Jaje pa'iyë mësaruru huesëye? ¹⁷Jaje pa'ina, paipi Maija'quë huë'ere co'a de'huacaito Maija'quëpi iteje ne-joñe pa'iji. Maija'quë huële cato de'lo co'sija'i huële a'ë. Mësaruru a'ë, iti huële.

¹⁸Co'ye cosoma'pë pa'ijë'ë. Iye yeja ta'ñe asayere ai cuasaquë a'ë cuasaquë pani, ja cuasase'ere jëoni huesëquëje pa'i de'oni ye'yejë'ë, ta'ñe asayere pare.

¹⁹Iye yeja pai ta'ñe asayere Maija'quë cato coa huesëcohua'i yo'oye a'ë caquë ñaji. Jaje pa'ina, toyase'e caji: "Diusupi ta'ñe asacohua'ire iohua'i ta'ñe yo'oyë cuasajë yo'oyena ne ta'oji." ²⁰Cui'ne caji yequeje: "Ëjaëre papi ta'ñe asacohua'i cuasaye de'oye a'ë caquë ñaji."

²¹Ja do'ire paini ye'yejë jerepa pa'i a'ë cuasama'pë pa'ijë'ë. Si'aye mësaruru tsese'e pa'iji: ²²Pablo, Apolos, Pedro, iye yeja ju'ñe, yure pa'iyë, yequë mu'se pa'i ja'ñe, si'aye mësaruru tse a'ë. ²³Mësaruru cato Cristo tsecohua'i a'ë, cui'ne Cristopi Maija'quë tsequë api.

Jesucristo Jëjo Saosicohua'i Nese'e

4 Jaje pa'ina, yëquëre cato Cristore necaicohua'i a'ë cuasajë ñajë'ë. Yëquë cato Diusu cuasa nëose'e ña tì'a ma'ñe quëacaija'cohua'ire nesicohua'i a'ë. ²Ja do'ire necaiquë cato i ëjaë

cuañese'ere si'a yë'quë maca yo'oquëna, necaiquëre papi yecohua'ijë cuasajë ñajëna, yo'oquë api. ³Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato ai co'a ju'ñe pañë. Mësaruru cui'ne yecohua'ipi yë'ëre de'oye yo'opi panita'a co'aye yo'opi cayere cui'ne yë'ëja'a co'ye de'oye yo'oyë ca tì'añeje peoyë. ⁴Yë'ë cuasayepi yë'ëre sañoje cayë peoquëna, sihuaquë nuñerepa pa'i a'ë cuasaye peoji. Ja do'ire Ëjaëpi cayë pa'iji, de'oji panita'a co'aji. ⁵Jaje pa'i do'ire mësaruse'e de'oye yo'oquë api panita'a tayoquë api cayë pajë'ë. Utejë'ë, Ëjaë dai macaja'a, Ëjaëpi dani tìña iñoja'quëre. Ja maca pai ñape joñoa cuasase'e ñañe pa'iji. Ja maca Diusupi pai ñape yo'ose'eje pa'ye isija'quë api, pai ñapere.

⁶Maija'quë do'ijë, mësaruru de'oye cuasajë pa'i ja'ñere iñosi'i caquë Apolos pa'iyë cui'ne yë'ë pa'iyë iñoquë quëahuë, mësaruru toyase'e pa'ina, sa tëto saipe yo'oma'pë pa'ijajë caquë. Ja do'ire yëquë quëase'ere ye'yeni te'ire jerepa pa'i api cuasajë cui'ne yequëni co'aquë api cuasama'pë pa'ijë'ë.

⁷Maija'quë mësarute de'ocohua'ire nepi. Mësaruru tutupi tì'añe pahüë. Jaje pa'ina, Maija'quë coa isise'ere paye sëte jerepa pa'iohua'i a'ë cuasama'pë pa'ijë'ë.

⁸Yure mësaruru si'aye payë, mësaruru yëye. Ja do'ire mësaruru pai ëjaohua'ijë pa'iohua'irepa nëina, pa'iyë. Jaje nëina, yëquëre huñeyëi'ë, mësaruru. Si-huara'huë, mësaruru nuñerepa ëjaohua'i pa'ito, mësaruru ja're te'e conì cuañesi'i caquë. ⁹Yëquëre Jesucristo jëjo saocohua'ire Diusupi jeteyo'jena nëcopi cuasayë, huani jëoja'cohua'ire nëcose'eje pa'iohua'ire. Jaje pa'ina, huiñaohua'i cui'ne si'a pai yëquëse'ere ñañë, iohua'i yo'ojëna, ñañu'u cajë. ¹⁰Cristo do'ire yëquëre huesëohua'ire cayë, pai. Cajëna, mësaruru Cristo ayere ai asacohua'i a'ë cuasajë sihuayë. Yëquëpi

tutu peocohua'i pa'ijëna, mësarupi tutu quë'iohua'i pa'iyë. Yëquëre cato pai coeyë, ñañë. Mësaruni ëjaohua'i a'ë cajë ñañë. ¹¹ Yurejë ai yo'ojë aó ëa ju'ijë, oco ëa ju'ijë, cañaje peoquëna, pa'ije co'aye yo'ojëna, cui'ne huë'ejë peocohua'ipi ai yo'ojë pa'iyë. ¹² Yëquë jëñapi ai tutu nejë, cui'ne pa'ipi pëijë tea ju'itöjë Maija'quëpi de'oye ñacaijaquë cahuë. Pa'ipi josa yo'otojë quëcoyë. ¹³ Co'aye yo'ocohua'i a'ë cayë, yëquëre. Jajë catojë dahuëre quëcojë yëhuoyë, de'oyepi. Iye yeja ja'ju co'amaña nejose'ejë pa'iohua'ire ñañë, yëquëre iye mu'seje.

¹⁴ Jajë toyani toyama'ë paë'ë, mësaruni huajëya'ye ca quëcosi'li caquë. Coa ai jerepa yë'ë mamajëre sëte yëhuosi'li caquë toyahuë. ¹⁵ Mësarupi Cristo coca ye'yacohua'ire diez mil pa'ire pare patojë yë'ë tel' pa'iyë, mësaruni ja'quëjë pa'i, yë'ëpi mësarute huaso coca du'ru quëasi do'ire. Ja do'ire mësarujë Cristore sehuohuë. ¹⁶ Jajë pa'ina, mësarute cayë. Yë'ë yo'oquëna, ñase'ere mësarujë yo'ojë'ë.

¹⁷ Jare caquë mësaruni quë'rona jëjo saoyë, Timoteore, yë'ë oiquëni, mai Ejaë do'ire yë'ë mamaquëjë pa'ini, nuñerepa pa'ini. Jaëpi mësarute quëaja'quë api, yë'ë Cristo Jesure sehuosiquë yo'oquë pa'iyë cui'ne yë'ë si'a huë'ña sehuosicohua'i tsëcare ye'yarojañë quëase'ere. ¹⁸ Mësaruni acohua'i yecohua'i yë'ë sani ñama'ë pa'ija'quë api cajë jerepa pa'iohua'i a'ë cuasajë yo'oyë. ¹⁹ Jajë pa'iquëta'are Ejaëpi yëto esa sani ñaja'quë a'ë, mësarute. Ja maca ñasi'li, jerepa pa'iohua'i a'ë cuasacohua'i nejë pa'iyë, coa cacohua'i pa'ima'pë caquë. ²⁰ Maija'quë cuañë te'te cato cocase'le caye peoji. Maija'quë tutupi yo'ojë pa'iyë a'ë. ²¹ ¿Iquere yëye'ni, mësaruni, yë'ëpi sani tarapëpi si'seyere yëye, pa'nita'a ai oi sani ñañere yëye?

Yo'o Ma'ñere Yo'ojëna, Ca De'huaye

5 Mësaruni aquëpi sehuoma'cohua'ijë yo'o ma'ñere yo'oquë pëca ja'quë nëjoni nëjore payejë pa'ijë cajëna asayë. ² Jajë pa'iquëta'are mësaruni co'aye yo'oji cama'pë Cristore sehuocohua'ire pa'ë cuasajë pa'iyë, ti co'a ju'ima'pë. Jajë pa'ijëna, yë'ëpi yure cayë, ja co'ayerepa yo'osiquëre eto saojë'ë, mësaruni ja're pa'ima'ë pa'ija'quë. ³ Jaro yë'ë pa'ima'ë panijë ja co'aye yo'ose'le asani ai coeyë. Jajë pa'ina, yë'ëpi jarore pa'iyëjë pa'yerepa iti co'aye yo'osiquëre coequë tsoe co'aji, cayë. ⁴ Ja do'ire mai Ejaë Jesucristo do'ipi mësaruse'le tsi'sijë'ë. Tsi'sini yo'ojëna, yë'ë jarote mësaruni ja're te'le pa'iyëjë pa'ye pasi'li, yë'ë joyopi. Cui'ne Ejaë Jesucristo tutupi jarote pa'ija'coa, mësaruni ja're con'i. ⁵ Ja maca tsi'si sitopi co'aye yo'oquëre huati ëjaëna isijë'ë, i capë yëyere nejoja'quëna, nejoquëta'are joyose'le huaso cuañoja'quëre Ejaë Jesucristo dai maca.

⁶ Jerepa pa'iohua'i a'ë cuasama'pë pa'ijë'ë. A'ri maña o'sacopi huajë sëpëna co'meto si'a sëpë o'saye pa'iji caye mësaruni asacohua'i a'ë, aiohua'i case'le. ⁷ Ai huano o'sa sëpëjë pa'ire co'aquëre eto saojë'ë, mësaruni de'ocohua'ise'le pa'ija'cohua'i, huajë sëpëjë pa'iohua'ise'le. Egíptopi judío pa'ijë etajë pa'ise'ere cuasajë aiñeje pa'ipana pa'ijë'ë, ti co'mema'cohua'i. Cristo mai do'ire jucacaji'li. Jajë pa'ina, jaë api, yëi ñama mai eta huajëse'ere cuasajë yo'oquë. ⁸ Jajë pa'ina, mai eto huaso cuañosi mu'sere sihuajë nuñere papi cui'ne ta'ñere papi sihuañu'u, o'saye co'mema'a aóje pa'yere papi. Si'sipi cui'ne tayo yo'oyepi con'i sihuayë pañu'u. Ja cato ai o'sa sëpëjë pa'ye a'ë.

⁹ Ja'në toya saocore toyahuë, co'aye yo'ocohua'ire cui'ne nëjo peoconi yo'ocohua'ire tsioma'pë pa'ijë'ë caquë. ¹⁰ Jajë tsioma'pë pa'ijë'ë cani

cama'ë paë'ë, iye yeja pa'ini tsioma'pë caquë jaiye co'amaña yëcohua'ini, co'amaña yahue imacohua'ini, yequere Maija'quë a'ë cuasacohua'ini cui'ne nomiohua'ire yo'ocohua'ini. Jaje yo'oye pa'ito mësaru iye yeja pa'iyë peora'pi. ¹¹Yë'ë cato ñeje cahuë, tsioma'pë pa'ijë'ë, sehuohuë caquëpi ja yë'ta'a yahue nomiore yo'oquëre, co'amaña yahue imaquëre, jaiye co'amaña yëquëre, Maija'quëre cuasaye jerepa co'amañase'e cuasaquëre, co'a coca caquëre cono cuepequëre. Jaje pa'ire cato conì tsoni aima'pë pa'ijë'ë, cahuë. ¹²⁻¹³Sehuoma'cohua'ini tayoyë, maipi caye peoji. Maire cato sehuosicohua'ise'ere ñaquë ca de'huaye pa'iji. Sehuoma'cohua'ire cato Maija'quëpi co'aji caye pa'iji. Jaje pa'ina, mësarupi sehuosicohua'i aquëpi tayoto ca de'huaye pa'iji. Ja do'ire jaëte tayo yo'oquëre mësaru ja're pa'iquëre eto saoye pa'iji, ponëma'quë pani.

Sehuosicohua'ise'e Sañope Caye Pa'ito Ne De'huaye

6 Je'nërepa mësaru aquëpi yequëni sañope caye pani tsoe saiji, pa'i yo'oye ña ëjaë quë'rona ne de'huacaija'quëre. ¿Me yo'ojë jaje yo'oye'ni, Maija'quëre sehuocohua'ina quëama'pë? ²Maija'quëre sehuocohua'ina quëaye de'o'ji, jahua'ipi asani ne de'huaja'cohua'ire. Iye yeja pa'i yo'ose'e mësarupi ca de'huaja'cohua'i a'ë case'e asacohua'i a'ë, sehuoma'cohua'ire. Mësarupi jaje yo'oja'cohua'i sëte iye a'ri co'a coca mësaruse'e ca de'huajë pa'ijë'ë. ³Cui'ne yequeje asacohua'i a'ë, mësaru, sehuosicohua'ipi huiñaohua'i yo'ose'e ca de'huaye pa'iji, case'e. Jaje yo'oja'cohua'i sëte ai jerepa iye yeja yure pa'iyë mësaruse'e ne de'huaye pa'iji. ⁴Jaje pa'iohua'ita'a mësaru, iye yeja pa'iyere sa'ne coca

pani tsoe sehuoma'cohua'ina sani quëayë, sehuosicohua'i pa'iyë ti asama'cohua'ina. ⁵Mësarupi pañete yo'ore'ni cajë ai cuasajë oijajë caquë cayë. ¿Mësaru aquë ta'ne asaquë ti peoquëna, jaje yo'ore, sehuosicohua'i aquëpi iye yo'oye ca de'huaquë ti peoquëna, yo'ore? ⁶Sehuosiquëpi cajë sehuosiquëre sañope caye payere iye yeja ëjaë sehuoma'quëna quëaye co'aji.

⁷Mësaru sañope yo'ojë cayepi tsoe co'a de'osico pa'iji. Jaje pa'ito ¿Me yo'ojë quëco ma'ne'ni, më're sañope yo'oyere, cui'ne më'ë co'amañare ima cuañonije? ⁸Jaje pa'iquëta'are mësarupi Maija'quë do'ijëre nuñerepa yo'oma'pë co'amañare yahue imajë yo'oyë.

⁹Mësarupi asayë, nuñerepa yo'oma'cohua'i Maija'quë cuañe te'te conì pa'iyë ti peoye. Jaje pa'ito co'ye mësaruja'a cosoma'pë pa'ijë'ë. Maija'quë cuañe te'te pa'iyë peoji, pa'i de'huasi diusuohua'ire secohua'i, huejama'cohua'ipi yo'ocohua'i, huejasicohua'ipi yequë nomiore panita'a ëmëre yo'ocohua'i, ëmëohua'ija'a yo'ocohua'i. ¹⁰Cui'ne co'amaña yahue imacohua'i, co'amañase'e ai oicohua'i, cono cuepecohua'i, co'a coca yequëna quëacohua'i jerepa jaiye curiquë neñu'u cajë cosojë necohua'i, si'aohua'i jaje yo'ocohua'i ti'añe paja'cohua'i a'ë. ¹¹Jaje pa'iohua'i paë'ë, mësaru acohua'i. Pa'isicohua'ipi yure cato mai Ëjaë Jesucristo yo'o do'ipi cui'ne Maija'quë joyo yo'o do'ipi tsoa tosicohua'i pa'iyë. Maija'quëna isisicohua'ipi pa'iyë, Maija'quë cajeohua'i de'oni.

Mai Capë Cato Maija'quë Tse

¹²Si'aye yo'oye pa'iyë, mai. Jaje pa'iquëta'a yeque yo'oye cato co'ai ma'ne a'ë, maire. Jaje pa'ina, de'hua ñaquë pa'iyë, te'e co'amaña ai yë huesëna, ja yëyepi jo'ya ne huesoyere

coequë. ¹³Ētatu'u cato ao aija'copi pa'iji cani pai nuñerepa cayë. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi ëtapë cui'ne ao nejoja'quë api. Pai capë coa si'a nomiohua'ire yo'oyere caquë pa'iji cani coa tayo cayë. Pai capë cato Ējaëni pacacaico cui'ne Ējaëpi pai capëre pacacaiji. ¹⁴Jaje pa'i do'ire maire Diusupi i tutupi ju'isicohua'ini huajëcohua'ire huëoja'quë api, Jesucristore huëose'eje pa'ye.

¹⁵Pai ñape mësaru Cristo capë acohua'i a'ë. ¿Yë'ë Cristo capë aquëpi si'a ëmëohua'ire yo'ocona tsioye de'oquë? Ai co'aji, me neni tsioye'ni. ¹⁶Mësarupi tsoe asayë, ëmëpi si'a ëmëohua'ire yo'ocona tsioni io capëna tsioye pa'iji. Jaje caji toyase'e iyere ñajë'ë: "Te'ije pa'iohua'i tsioye pa'iji, cayaohua'i pa'isicohua'ita'a caji." ¹⁷Jaje pa'ye paipi Jesucristona tsioni te'ije pa'iohua'i de'oyë, i joyona tsiosicohua'i pa'i do'ire.

¹⁸Huejama'cohua'ipi pani nomiore yo'oyere yo'oma'pë catijë'ë. Ja cato capë nejoñe a'ë. Yequë tayo yo'oye cato ëmëj'esel'e co'aye neñe a'ë. Ja do'ire ti ja yo'oma'pë pa'ijë'ë, capë co'a de'huaye a'ë. ¹⁹Mësaru capë Maija'quë joyo pa'i huë'e a'ë. Ipi mësarute pa'iji. Jaje pa'ina, mësaru capë mësaru tseco peoji, Maija'quë tsecoa. ²⁰Maija'quëpi jai do'i hueropi, mësarute ai yo'osi do'ipi. Ja do'ire mësaru Maija'quëre ai oijë mësaru capëpi i de'oyerepa necaiye iñoñe pa'iji.

Huejayere Yëhuoye

7 Yure cato mësaru sejë toyase'ere sehuosi'i: ëmëpi nomiore ti yo'oye pato ai de'oji, me co'aquë'ni. ²Jaje pa'iquëta'are jaiye co'aye yo'oyepi pa'i do'ire pai ñape nëjore paye pa'iji, cui'ne nomiohua'ijë pai ñape ëjëre paye pa'iji. ³Ējëpi nëjo yëyeje yo'oquë pa'iyë pa'iji, ëjë sëte. Cui'ne nëjoje ëjë yëyeje pa'ye pa'iyë pa'iji, nëjo sëte. ⁴Nëjo cato ëjë tsecoa. Ējë api, iti tse aquë. Ējë cato nëjo tsequë api. ⁵Jaje pa'ina, ëjë yëye pani-

ta'a nëjo yëye pa'ito pañë cama'pë pa'ijë'ë. Cayaohua'i yure tsoe maca yo'oma'pë Maija'quëse'ere señu'u cani yo'oma'pë sejë pa'ijë'ë. Ja jeteyo'je cui'naohua'ipi tsioni pa'ijë'ë. Mësaru pa'iyepi yo'ojëna, mësarute quëco ti'ama'pëna Satanáspi co'aye yo'oyena ne taoma'quë de'hua ñajë'ë.

⁶Mësaruni yëhuoquë caquë cuañema'ë pa'iyë. ⁷Yë'ë cato si'aohua'i yë'ëje pa'iohua'ise'le pa'ijë'ë, cuasayë. Cuasaquëta'are Maija'quëpi pai ñapere tiñe tutu isipi.

⁸Huejama'cohua'ire cui'ne hua'jeohua'ire cayë, huejaye pato jerepa de'oji, yë'ëje pa'iohua'i pa'ito. ⁹Jaje pa'iquëta'are quëco ti'añepi peoto huejayepi de'oji. Co'aji, coa ëa ju'ijë ai yo'ojë pa'iyë.

¹⁰Huejasicohua'ire cato cuañeñë, ëjëre jeocoye ti peoji. Ja cato yë'ëse'le cayë pañë. Ējaërepaje jaje cuañëji. ¹¹Jaje pa'iquëta'are nëjopi ëjëre jeocosico pani yequëre huejaye peoji, panita'a cui'naëna co'i coñe pa'iji. Ējëje nëjore jeocoye peoji.

¹²Iye cato yë'ëpi cayë, Ējaërepa case'ere cayë pañë. Sehuosiquëpi sehuoma'coni nomiore paquëna, iopi de'oye i ja're pasi'i cuasaco pa'ito jeocosi'i caquë yo'oye pajë'ë. ¹³Yequë sehuosicopi sehuoma'quëni pacona, ipi de'oye io ja're pasi'i cuasaquë pa'ito jeocosi'i caco yo'oye pajë'ë. ¹⁴Jaje pa'ina, sehuoma'quëpi nëjo sehuosicore pa do'ire Maija'quëna isisiquëje pa'iji. Cui'ne nomioje sehuoma'copi sehuosiquëni ëjëre pa do'ire Maija'quëna isisicoje pa'ico. Jaje yo'oye peoto mësaru mamajëpi sehuoma'cohua'i mamajëje pa'iohua'i co'acohua'i patira'huë. Jaje patira'sicohua'ita'a yure cato de'ocohua'i pa'iyë, Maija'quë ña hue'ña. ¹⁵Jaje pa'iquëta'are sehuoma'quëpi panita'a sehuoma'copi jeosi'i cato de'oji

cajĕ'ĕ, ai oima'pĕ sehuosiquĕpi pa'nita'a sehuosicopi ai yo'ojĕ pa'ito co'aji. Maija'quĕ cato de'oye sihuajĕ pa'ijĕ'ĕ caquĕ soipi, maire. Jaje pa'iquĕta'are ai yo'ojĕ pa'ito co'aji. ¹⁶ Nĕjo sehuosicopi ĕjĕ sehuoma'quĕre huasora'se'ere huesĕco pa'nita'a ĕjĕ sehuosiquĕpi nĕjo sehuoma'core huasora'se'ere huesĕji.

¹⁷ Mĕsarute soi maca pa'ise'eje pa'ijĕ, pa'i nĕapere Ējaĕ neĕjĕ'ĕ caquĕ isise'eje pa'ye yo'ojĕ pa'ijĕ'ĕ. Jaje cuānequĕ ye'yayĕ, si'a hue'ña sehuosicohua'i pa'i tsĕcare. ¹⁸ Cui'ne cui'ni ca'ni tĕasiquĕni Maija'quĕpi soisiquĕ pa'ito jare jaje pa'ipi Maija'quĕre tuijĕ'ĕ. Ca'ni tĕama'quĕni soisiquĕ pa'ito jare tĕama'quĕpi tuijĕ'ĕ, Maija'quĕre. ¹⁹ Ti co'cai ma'ne a'ĕ, cui'ni ca'ni tĕaye cui'ne tĕa ma'neje. Ti co'caiyē cato Maija'quĕ cuāneñere de'oye sehuoye a'ĕ. ²⁰ Jaje pa'ina, pa'i nape pa'iyē pa'iji, Maija'quĕ i soima'nĕ pa'ise'eje pa'iohua'i. ²¹ Jo'yaĕ pa'isiquĕ pani, co'a ju'ima'ĕ pa'ijĕ'ĕ. De'hue eta huajĕye pa'ito eta huajĕjĕ'ĕ. ²² Jo'yaĕ pa'ina, Maija'quĕpi soisiquĕ pa'ito jo'yaĕ peoquĕ ponĕji, mai Ējaĕre necaiquĕ ponĕni. Jo'yaĕ peoquĕni Cristopi soina, Cristo jo'yaĕ de'oye pa'iji. ²³ Mĕsarute Maija'quĕpi jai do'i hueropi. Ja do'ire pa'i jo'yaohua'i pa'ima'pĕ pa'ijĕ'ĕ. ²⁴ Jaje pa'ina, Maija'quĕ do'ijĕ ja yĕ'ta'a Maija'quĕ mĕsarute soima'nĕ pa'isi macare pa'ijĕta'a Maija'quĕ ña hue'ñana de'oyerepa pa'ijĕ'ĕ.

²⁵ Huejama'cohua'ire cato mai Ējaĕ cuānese'e peoji. Jaje pa'iquĕta'are yĕ'ĕ cuasayēpi caye yĕyĕ, mĕsarute. Mai Ējaĕpi yĕ'ĕre oi huasosiquĕ sĕte nuñerepa caji cajĕ asacaiquĕre papi cayĕ. ²⁶ Mĕsarute cayĕ, huejama'pĕ pa'ito jerepa de'o'ji. Cui'ne quĕasi'i, iye mu'seña co'a mu'seña'ĕ. Jaje pa'ito me huejaye'ni. ²⁷ Huejasiquĕ cato nĕjore jeocoye peoji. Huejama'quĕ pani huejasi'i caquĕ nomiore co'ema'ĕ pa'ijĕ'ĕ. ²⁸ Jaje pa'iquĕta'are mĕ'ĕpi

huejaquĕ pani co'aye yo'oye pañĕ. Nomi tsiopi huejaco panije co'aye yo'oye paco. Jaje pa'iquĕta'are huejasicohua'i cato ai yo'oja'cohua'i a'ĕ. Jaje pa'ina, yĕ'ĕ cato iye ai yo'oyepi peojaquĕ caquĕ huejaye pañĕpi jerepa de'o'ji cayĕ.

²⁹ Maija'quĕ do'ijĕ, mĕsarute cayĕ, mai iye yeja pa'iyē a'ri tĕcahue maca pa'iji. Jaje pa'ina, yure cato huejasicohua'ipi hueja ma'neje pa'iohua'i pa'iyē pa'iji, mai Ējaĕ co'amañare jerepa cuasajĕ. ³⁰ Iye yeja mai pa'iyē carajaija'coa. Ja do'ire oicohua'i panije oima'pĕ pa'ijĕ'ĕ. Sihucohua'i panije sihuama'cohua'ije pa'iyē pa'ijĕ'ĕ. Co'amañare huerosicohua'i panije co'amañare peocohua'ije pa'iyē pa'ijĕ'ĕ, mai Ējaĕ ayere neja'quĕ caquĕ. ³¹ Iye yeja co'amañare de'oye a'jiñe ti'ajĕ jaiye pacohua'i pani co'amañare sihuama'pĕ pa'ijĕ'ĕ. Peocohua'i pa'iyēje pa'ijĕ'ĕ. Mĕsarupi asayĕ, iye yeja carajaija'coa cajĕ. Ja do'ire iye yeja co'amaña sihuaye peoji.

³² Yĕ'ĕ cato yĕyĕ, mĕsarupi iye yeja co'amañare ai cuasajĕ co'a ju'ima'pĕ pa'iyere. Jaje pa'ina, ĕmĕpi huejama'quĕ pani Ējaĕ co'amañase'e cuasaquĕ ĩte de'oye iñoñere caquĕ yo'o'ji. ³³ Jaje pa'iquĕta'are huejasiquĕ cato iye yeja co'amañare cuasaquĕ co'a ju'iji, nĕjore de'oye necaiyere cuasaquĕ. Jaje pa'ina, cayaye cuasaye pa'iji. ³⁴ Jaje cui'ne huejasi nomioje iye yeja co'amañare co'a ju'ico io ĕjĕre de'oye yo'ocaiyere cuasaco. Jaje pa'iquĕta'are nomi tsiō cato mai Ējaĕ co'amañase'e cuasaco io capĕ cui'ne io joyo Maija'quĕna isisicopi pa'ico.

³⁵ Jaje cani mĕsaru de'oye pa'iyere caquĕ cayĕ. Huejama'pĕ pa'ijĕ'ĕ caye pañĕ. Coa ai jerepa Ējaĕ yĕyese'e cuasajĕ de'oye pa'ijĕ ise'ere necaiyere caquĕ quĕayĕ.

³⁶ Te'ipi i huejaja'co ai de'o huesĕo cuasaquĕ iona yĕyere quĕcoma'quĕ pani huejajĕ'ĕ. Co'aye yo'oye paji. De'oye

yo'oji. ³⁷ Jaje pa'iquëta'are yequëpi i yëyere meñe quëcoquë pani huejaja'core huejaye pasi'i cuasa nëopi. Ja yo'okuëna, i joyopi cuasaquë yo'o do'ire de'oye yo'oji. ³⁸ Jaje pa'ina, huejaja'core huejasiquë cato de'oye yo'oji. Cui'ne huejaja'core huejama'quë jerepa de'oye yo'oji.

³⁹ Nëjo cato ëjëni tsiosico paco'ë, te'i de'ojëna. Ejë ju'isi maca te'o de'oni ja maca yureta'a nomi tsoje pa'io de'oco. Ja maca huejaye yëni huejaye pa'iji, Maija'quëre sehuosiquëni. ⁴⁰ Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato cuasayë, hueja coñe pañepi jerepa de'oji. Jaje cani yë'ë-jë Maija'quë joyo paquëpi cayë cuasayë.

De'huasi Diusuohua'ina Ao Isiye

8 De'huasi diusuohua'ina ao isiye ayere toyayë, mai si'aohua'i ta'ñe cuasacohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are ta'ñe asaye cato coa jerepa pa'i a'ë cuasayena neñe a'ë. Jaje pa'iquëta'are paire oiye cato joyo pa'iyë ñese meocaiye a'ë, coçaiye a'ë. ² Jaje pa'ina, de'hue asayë, cuasaquëre ja yë'ta'a asa ti'añerepa carapi. ³ Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi ñaji, ite oiquëre pare.

⁴ Maipi asayë, pai de'huasi diusuna ao isise'e ayere aiñere cayë. Pai de'huasi diusu iye yeja coa pa'iji, te'i Maija'quëse'e irepa pa'iji, yequë diusu peoyë. ⁵ Ja yë'ta'a ma'tëmöre cui'ne iye yejare jai pai diusuohua'i cui'ne ëjaohua'i pa'iyë cuasato, jai pai diusu cui'ne ëjaohua'ijë pa'iyë. ⁶ Jaje pa'ijëta'are maire cato te'i Diusu pa'iji, Maija'quëse'e. Maija'quëpi si'aye de'huapi. Jaje pa'ina, i do'ipi pa'iyë, mai. Cui'ne te'i Ejaë pa'iji. Jaë cato Jesucristo api. Ija'a do'ire pa'iji, si'aye cui'ne maije.

⁷ Jaje pa'iquëta'are yecohua'i iye yë'ë yure quëaye asa ti'añe pañë. Jaje pa'ina, sehuosicohua'ita'a pai de'huasi diusuni iohua'i sejë ye'yase'epi ja yë'ta'a pa'ina, pai de'huasi diusuni isisi hua'i co'aji

aiñe cuasayë. Cui'ne iohua'i cuasaye tutu peo do'ire si'si a'ë cuasayë, co'a diusure isise'ere aini. ⁸ Mai ao aiñepi Maija'quë maire oiye ti'añe peoji. Jaje pa'ina, aisi do'ipi de'ocohua'i pa'iyë-jë peoji. Cui'ne aisi do'ire jerepa co'acohua'i pa'iyëje peoji. ⁹ Jaje pa'iquëta'are de'hua ñajë'ë, yo'ojë si'aye asa ti'ama'cohua'ini tutu peocohua'ini co'a de'huaye mësarü si'aye de'oye ai do'ipi. ¹⁰ Jaje pa'ina, më'ëpi si'aye asaquëpi pai de'huasi diusure isise'ere ai ñu'ina, si'ayerëpa asa ti'ama'quëpi ñaji. Nani ije aiji ja yë'ta'a co'aji cuasaquëta'a. ¹¹ Jaje cuasaquëta'a ai do'ire më'ëpi do'i quë'i pa'iyë, ani iño do'ire ja maca yureta'a më'ëpi Cristo ite jucacaisi do'ire sehuosiquëni si'aye më'ë asa ti'a do'ipi i asayere nejocaiyë. ¹² Tutu peocohua'i Maija'quëre a'ri maña cuasayere nejocai do'ire, mësarü Cristoni sañope yo'oyë. ¹³ Ja do'ire aiñe pañepi jerepa de'oji. Co'aji, yë'ë ai do'ire Maija'quë do'iquëre ne tao.

Maija'quë Jëjo Daocohua'i Yo'oye

9 Yë'ëre cato si'aye de'oye yo'oye pa'iji. Ta'tëpo peoji, Maija'quë jëjo daoquëre sëte. Mai Ejaë Jesucristore yë'ë ñaco çapi ñasiquë a'ë, cui'ne yë'ë i coca quëasi do'ire mësarujë sehuosicohua'i pa'iyë. ² Jaje pa'iquëta'are yecohua'i cato yë'ëre cayë, Maija'quë jëjo daoma'quë api. Jaje pa'itojë mësarü yë'ë quëaquëna, Cristo coca sehuosicohua'ise'e Maija'quë jëjo daosiquëre papi cayë.

³ Yë'ëre sañope cacohua'ire ñeje sañope sehuaquë quëayë. ⁴ Yë'ë si'aye aña cui'ne ocuaye aiñe pa'iji, cui'ne ucuye pa'iji, Maija'quë jëjo daoquë pa'i do'ire. ⁵ Cui'ne sehuosiconi huejani cuarojaiñe de'oji. Mai Ejaë jëjo daocohua'i cui'ne i yo'je tsì cui'ne Pedro yo'oyëje pa'ye yo'oye de'oji. ¿Me ta'tëpo pa'iquë'ni, yë'ëse'ere?

⁶ ¿Bernabé cui'ne yé'ë cõni Maija'quë do'ijë cõcama'pëna yëquë jëñapi co'amaña nejë Maija'quë coca quëajë pa'iyë pa'iji, cuasaye mësarü? ⁷ ¿Iqueipi soldado de'oni i pa'i do'i saiquë pa'iyë pa'iquë'ni? ¿Iqueipi tsio neni quëquëna, tëani aima'quë pa'iquë'ni? ¿Iqueipi yëi ñama oje dë'sequëta'a ucuma'quë pa'iquë'ni? ⁸ Jaje pa'ina, païse'e cuasaquë caye a'ë cuasama'pë pa'ijë'ë. Moisés cuañese'eje cui'ne caji yë'ëse'e caye pañë. ⁹ Cuañese'epi toya pëpëna toyase'e pa'iji, ñeje: "Iti cã po'te saihuë të'ijai po'tequëre duruhuequëre yë'opo sëama'pë pa'ijë'ë, ise'e ai nejaquë." Jaje cani Maija'quë duruhuequëse'ere oi cama'ë paji'i, ¹⁰ maini caquë coa iñoquë. Ja cato capi, maire. Yecohua'i cõcai ja'ñere capi. Jaje pa'ina, sehuosicohua'ipi Maija'quë coca quëacaicohua'ire cõcaiye pa'iji, co'amañapi. Taja'to a'ji yeja nequë cui'ne huea po'tequë iohua'i tsio quëise'ere pajajë cuasajë yo'oyë. ¹¹ ¿Jaje pa'ito mësarü joyo pa'i cocare pare quëasicohua'ini mësarupi mësarü co'amañapi cõcaiye co'aquë? Pañi de'oji, yëquëre cõcaiye. ¹² Yecohua'ire ai pa'ñe pa'iohua'ini mësarü de'oye cõcaicohua'i a'ë yëquëre jerepa cõcaiye pa'iji, mësarute Maija'quë coca quëasicohua'ire.

Jaje pa'iquëta'are yëquë mësarute cõcaijë'ë caye pahüë. Coa ai jerepa quëcojë yëquë jëñapi nejë aë'ë. Cristo coca quëayerë mësarupi jõsa yo'oye a'ë, cuasama'cohua'ini cajë. Jaje yo'ohüë. ¹³ Mësarupi tsoe asacohua'i a'ë. Maija'quë huë'e ñacaicohua'i cato iote pa'i co'amañapi pa'icohua'i a'ë, cajë. Hua'ire ëojë Maija'quëre se huë'ña cõcaicohua'ijë Maija'quëna isisi hua'ire aicohua'i a'ë. ¹⁴ Huaso coca quëacaicohua'i cato, huaso coca quëa do'ipi pa'iyë pa'iji caquë mai Èjaë nepi. ¹⁵ Yë'ë jaje quëa do'ire sai cuãñoñe pa'iquëta'a sai

cuãñoñe pahüë. Cui'ne jaje toyani toya-ma'ë pa'iyë, mësarupi isijajë caquë. Coa ai jerepa yë'ë ne do'i sihuayere yecohua'ipi sioyere coeyë. Ju'iñere jerepa de'ora'pi cuasayë, yë'ë ne do'i sihuayere sioto.

¹⁶ Jerepa pa'i a'ë cuasaquë quëayerë pañë, Maija'quë coca quëani. Yë'ëre cuãñe nëose'ere ne ti'añe pa'iji. Yë'ëpi Maija'quë coca quëama'quë pani teaye pa'iyë. ¹⁷ Jaje pa'ina, yë'ëpi neñe yë'ë sihuaquë yo'onita'a yë'ë do'ire isise'e payë. Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi jõsa cõenije neñe pa'iji, cuãñe nëose'e pa'ito me pañë'ni. ¹⁸ Huaso coca quëa do'ire se'ñe pa'ita'a sihuaquë sema'ë pa'iyë, huaso cocare asacohua'ipi sañe peojaquë caquë. Jare cayë, yë'ë sihuayere.

¹⁹ Pai jo'yaë peoquëta'a si'aohua'i jo'yaë de'ohüë, Cristona jai paire dacasi'i caquë. ²⁰ Judío pai ja're cõni pa'ini judío pai yo'oyeje pa'ye yo'oque pa'iyë, judío paini Maija'quë te'tena dasi'i caquë. Jaje cani cayë, Moisés cuañese'ere sehuojë yo'ocohua'ire nesi'i caquë yo'oyere. Yë'ë cato nuñerepa ja cuãñere pa'ima'quëta'a iohua'ire Maija'quëna dasi'i caquë yo'oyë. ²¹ Cui'ne Moisés cuañese'ere asama'cohua'i ja're pa'i iohua'ijë pa'i de'oyë, Maija'quëna iohua'ire dasi'i caquë. Ja yë'ta'a Diosu cuañese'ere pa'iyë, Cristo cuãñere sehuoquë pa'i do'ire. ²² Tutu peocohua'ire Cristona dasi'i caquë iohua'ijë pa'i de'ohüë. Pai ñapeje pa'i de'ohüë, de'hue te'ohua'ise'e huaso cuãñosicohua'i pa'ijajë caquë. ²³ Jaje yo'oyë, huaso coca quëayerë paipi jerepa asajajë caquë. Cui'ne huaso cocapi de'o co'amaña isiyere yecohua'i cõni pajajë caquë yo'oyë.

²⁴ Huë'huëni co'amaña imañu'u cajë huë'huëcohua'i cato si'aohua'i huë'huë huëcohua'i a'ë. Jaje yo'osicohua'ita'a ti'ama'cohua'i a'ë, co'amaña. Ti'ama'pëna, coa te'i iti

de'hue nesiquése'e co'amaña saquë api. Jaje pa'ito mësaruje ai cuasajë huë'huëjël'ë, co'amaña iñu'u cajë huë'huëyeje pa'ye. ²⁵ Si'aohua'i sañope yo'ojë ca'a yo'ocohua'i si'aye ca'a yo'orojainë jeoni ñare pajë yo'ocohua'i a'ë, coa carajai co'amañare imañere cajë yo'ojëta'a. Jaje pa'iquëta'are mai cato ti pani huesëyere pare ti'añu'u cajë yo'oyë. ²⁶ Jaje pa'ina, yë'ë cato coa huesë huë'huëma'ë pa'iyë, cui'ne peo de'otona tël'caquë, huaiyeje pa'ye yo'oma'ë pa'iyë. ²⁷ Capëre cuañëñë, coa ai jerepa yë'ë capëre tël'caquë yo'oyë, de'oye sehuocaiyere caquë. Yecohua'ise'ere de'oye sehuoye pa'iji caquë ye'ya tējini yë'ëpi ye'yama'quë pa'ija'quë caquë eto cuañoñere coequë jaje yo'oyë.

Itire Pa'ë Cuasayere Sañope Saquë Yëhuoye

10 Maija'quë do'ijë mësarute quëasi'i, mai aipë yo'ojë pa'ise'e, si'aohua'i mai aipë Maija'quë sirio huë'ehuëre pa'ahuë'ë. Cui'ne si'aohua'i jai Maja'iñaje jë'a'huë'ë. ² Iye yo'o ja'ñepi si'aohua'i Moisésre tuicohua'i pa'iyë iñoa'ji'i, oco do cuañoñeje sirio huë'ehuëre cui'ne jai Maja'iñaje tēto saijë pa'i ja'ñepi. ³ Cui'ne si'aohua'i Maija'quë isisi ao a'ahuë'ë. ⁴ Cui'ne si'aohua'i Maija'quë isisi oco oqua'ahuë'ë, joyo ayere ucuhuë. Iohua'ire sai saquë Cristo quënaoje pa'irepa joyo ocore oqua'ahuë'ë. ⁵ Jaje pa'iquëta'are jai pai ñasicohua'ita'a, cuene yejana jujua'huë'ë, Maija'quë yëyeje yo'oma'pë pa'isicohua'ire.

⁶ Iye yo'ose'e cato maire quëaye a'ë, jaohua'i yo'ose'eje pa'ye yo'oma'pë pa'ijël'ë caquë. Jaohua'i cato co'ayere yë do'ire jujua'huë'ë. ⁷ Jaje pa'ina, mësaru cato pai de'huasi diusuohua'ini señu'u cajë yo'oma'pë pa'ijël'ë, jaohua'i yo'ose'eje pa'ye. Maija'quë coca

toyase'e caji: “Ao aijë cono ucujë, ja jeteyo'je jai pai tsi'sijë pairajë sihuajë yo'ohuë.” ⁸ Jaje yo'ocohua'ipi te'e mu'sepi veinte y tres mil jujua'huë'ë, yequë nomiohua'ire cui'ne yequë ëmëohua'ire yo'o do'ire. Jaje pa'ina, jaohua'i yo'ose'eje pa'ye yo'oma'pë pañu'u, mai cato. ⁹ Maija'quëre neñañu'u cajë sañope yo'o do'ire añani ao jujua'huë'ë. Jaje pa'ina, Maija'quëre sañope yo'oye pañu'u. ¹⁰ Maija'quë de'oye yo'oma'aji'i, carojaë'ë. Jaje yo'ojë ca do'ire huiñaëpi dani huani jëa'ji'i, jaohua'ire. Jaje pa'ina, Maija'quëre co'aye yo'oji carojainë pañu'u, mai cato.

¹¹ Si'aye mai aipëre yo'ose'e cato maire iñoñe a'ë, tēji mu'seña pa'icohua'ire, maipi cui'ne yo'oye pajajë caquë. ¹² Nuñerepa de'oye pa'iyë cuasaquë pani, de'hua ñajël'ë yo'oquë tã'añe. ¹³ Neñañe pa'ina, mësaru ai yo'oyeje pa'ye yecohua'ije ai yo'ojë pa'iyë. Mësaruse'e ai yo'oye pañë. Neñañe cato cui'ne pa'ye a'ë, si'aohua'ire. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi mësarute mësaru quëco ti'añe jerepa neñañe ëseja'quë api. Jaje pa'ina, Maija'quëna quëco pajël'ë, jaëpi necaija'quë api cuasajë. Jaje pa'ina, neñañepi pa'ina, Maija'quëpi eto huasoja'quë api, ai yo'oyere quëcojajë caquë.

¹⁴ Si'aye Maija'quërepa peoyere Maija'quë api cuasajë yo'oye yo'oma'pë pa'ijël'ë, Maija'quë do'ijë maña. ¹⁵ Mësaru cato tã'ñe pa'iohua'i a'ë. Jaje pa'ina, cayë se mësarupi yë'ë case'ere ai cuasani ñaño pa'iji. ¹⁶ Mai de'o ucu duruhuë ucuyë Maija'quëre de'oji, cajë pëpa maca Cristo tsie da'cana tsioyë, te'lje pa'iohua'i ina. Cui'ne panre huahueni ainiye Cristo capëna tsioyë, te'lje pa'iohua'i ina. ¹⁷ Jai pai mai pa'ijëta'a te'oni si'aohua'i pan ai do'ire te'e capë acohua'i pa'iyë.

¹⁸ Jaje pa'ina, ñajë'ë, cui'ne judío paini. Jaohua'i je'quë Maija'quëna isiyë cajë yo'osicohua'ire ai do'ire ioja'a io-hua'i acohua'irepa pa'iyë. ¹⁹ Jaje cani cama'ë pa'iyë, pai de'huasi diusupi do'i quë'ye a'ë caquë. Panita'a pai de'huasi diusuna hua'i isise'epi jerepa do'i quë'ye pa'iji cama'ë pa'iyë. ²⁰ Yë'ë cato cayë se-huoma'cohua'ipi Maija'quëna hua'i isiyë cajë yo'oni huatiohua'ina isiyë. Jaje pa'ina, yë'ë cato mësarute ëseyë, huatiohua'i ja're coní pa'iyë. ²¹ Huati ucu duruhuë ucuye ti peoji, mai Ejaë ucu duruhuë ucucohua'ipi. Ejaë mesana ao aicohua'ipi huati mesa aiñe ti peoji. ²² Ejaëpi oi pëijaquë cajë huatire sihuajë yo'oye co'aji. I jerepa tutu quë'iohua'i peoyë, coa teaye pa'iohua'i mañapi.

Sehuosicohua'i Yo'oye Cui'ne Oiye

²³ Maiipi si'aye yo'oye neñe pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yeque cato coçai ma'ñe a'ë. Si'aye yë'ë yëyeje pa'ye yo'oye pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yeque cato joyo pa'iyë ñese mëiñe coçai ma'ñe a'ë. ²⁴ Jaje pa'ina, yecohua'i de'oye pa'i ja'ñere cuasajë de'oye yo'oye pa'iji. Co'ye de'oye pa'iyere cuasajë yo'oye co'aji. ²⁵ Jaje pa'ina, ao huero hue'ña isiyere coa hueroni aijë'ë. De'huasi diusuna isise'e pa'ima'quë cuasajë sema'pë pa'ijë'ë, ai cuasaye peojaquë. ²⁶ Iye yeja cui'ne si'aye iote pa'iyë Maija'quë tse a'ë.

²⁷ Panita'a sehuoma'quëpi ao aijë'ë caquë huëouna, sehuoni i huë'ena saiscohua'i pani, de'huasi diusure isise'e pa'ima'quë cuasajë sema'pë coa si'aye i aone aijë'ë. ²⁸ Jaje pa'iquëta'are yequëpi mësarute quëa'ñe pa'i api, iye hua'i pai de'huasi diusure isise'e a'ë caquë. Jaje quëaru aima'pë pa'ijë'ë. Mësarute quëasiquë cuasayere co'a de'huayere co-ejë aiñe pajë'ë. ²⁹ Iye cato cayë yequë co'aye a'ë, cuasayere. Mësaru cuasayere cama'ë pa'iyë.

Jaje pa'iquëta'are paipi seti'ñe pa'iohua'i a'ë. ¿Me neni yë'ë yëyeje yo'oyere yequëpi ñaquë yo'oji ca de'huaye pa'iquë'ni? ³⁰ Yë'ëpi tsoe Maija'quëre seni de'huani aiquë pa'ito ¿me neni yë'ë aiñere yecohua'ipi ca de'huaye pa'iquë'ni? ³¹ Aiñepi ucuyepi, cui'ne co'amaña yo'oyepi Maija'quë de'loquëre pa'ni cajë sihuayere yo'ojë'ë. ³² Sehuosicohua'ire, judío paire cui'ne judío pai peocohua'ireje si'aohua'ire co'aye ne iñoma'pë pa'ijë'ë. ³³ Jaje pa'ina, yë'ë si'aohua'ire de'oye yo'osi'i caquë yo'oyë. Yë'ë yëyere yo'oma'ë pa'iyë. Jaohua'ije si'aohua'i de'oye cuasajë huaso cuañosicohua'i pa'ijajë caquë yo'oyë.

11 Jaje cui'ne mësaruje yë'ë yo'o iñose'leje pa'ye cui'ne yo'ojë'ë. Cristo yë'ëre yo'o iñose'leje pa'ye yo'oyë, yë'ëje.

Nomiohua'i Maija'quëre Se Hue'ña Pa'iyë

² Maija'quë do'ijë, sihuayë, mësaru yë'ëre si'anë cuasajë yë'ë ye'yase'leje pa'ye pa'ijëna. ³ Jaje pa'iquëta'are iyeje asajajë caquë quëayë. Cristo cato si'a emëohua'i mëne ëjaëpi. Ejë cato nëjo mëne ëjaëpi, cui'ne Diosu cato Cristo mëne ëjaëpi. ⁴ Jaje pa'ina, emëpi i siopë cañapi puani Maija'quëre sequë pa'ito co'aye ña cuañoji. Caña puasi do'ipi Cristore ëjaëre pare cuasama'cohua'ipi jaje yo'oye pa'iji. ⁵ Jaje cui'ne nomiopi io siopë cañapi puama'o Maija'quëre seco pa'ito panita'a Maija'quë quë'ro ayere asase'ere quëaco pa'ito, co'aji ëjëni huajëya'ye ña cuañoji, naña peo hue'ñarepa tëase'leje pa'ioipi quëa do'ipi. Ejëpi jerepa pa'i caye iñoñe a'ë, siopëna cañapi puañe cato. ⁶ Nomiopi siopë puama'o pani nañare peo hue'ñarepa hueo jeojaco, te'ere papi. Jaje pa'ina, nañare hueo jeoni huajëya'ye pa'ima'copi cuasani puajaco, io siopë. ⁷ Emë

cato i s̄iopē puañe peoji, Maija'quēje pa'ire de'huasiq̄e me puaquē'ni. Jaje pa'ina, emē cato Maija'quē de'oquērepa pa'iyere iñocai pa'iji. Jaje pa'iquēta'are nomio cato emē de'oquē pa'iyere iñocai pa'ico.

⁸ Maija'quē emēre de'hua maca nomio ayepi neñe papi. Nomiota'are emē ayepi de'huapi. ⁹ Emēni caquē Maija'quē nomiore nepi. Nomioni caquē emēre neñe papi. ¹⁰ Ja do'ire huiñaohua'ire iñoñere caco nomio io s̄iopēna capi pē'pēsico pa'ie pa'iji. ¹¹ Jaje pa'iquēta'a mai sehuosicohua'i pa'ie cato nomio peoto emē pa'ie peoji. Jaje nomiopi peotoje emēje pa'ie peoji. ¹² Emē capēre ini nomiore de'huapi, Maija'quē. Ja yo'ose'e nuñere pa'ē. Jaje pa'iquēta'are yure cato nomiopi emēre ai de'huaye pa'iji. Si'aye iye yo'oye Maija'quēpi neñe a'ē.

¹³ De'oquē nomiopi Maija'quēre seo capi s̄iopē puama'o pa'ito mēsaruپی ca de'huajē'ē, ñani. ¹⁴ Jaje pa'ina, iye yeja jare iose'e maire emēohua'ire huajēya'ye nēiñe neji, emēohua'ipi tsoa naña hue'eto. ¹⁵ Nomio cato tsoa naña hue'eni sihuaco io s̄iopē pē'pē ja'ñere i-sise'e sēte. ¹⁶ Iye ayere yecohua'ipi jaje yo'o ma'ñe a'ē cajē sañope cacohua'i pani iye a'ē quēajē'ē, yēquē asayere ye'yaye. Yēquē cuasayeje pa'ye yequē huē'ña sehuosicohua'ije cuasayē, iye yo'oyese'e cato.

Ējaē Ao Ai Pa'ise'ere Cuasajē Tayo Yo'ose'e

¹⁷ Jaje pa'iquēta'are mēsaru tsi'sijē yo'oyepi mēsaru te cocati'ñe pa'yepi mēsaru te co'a de'huaye pa'ina, asaquē mēsaru yo'oye sihuama'ē iye toya ja'hua toyayē. ¹⁸ Maija'quē coca cañu'u cajē tsi'si maca tsēcapēa huahuejē yo'oyē cajē yē'ere quēayē. Quēajēna, jaje pa'iji cayē cuasaye nēiji, yē'ēpi. ¹⁹ Mēsaru te tsēcapēase'e huahueni pati'ñe nēiñe jēa

tī'añe peoji. Jare jaje huahueye pa'iji. Jaje yo'ojēna, nuñerepa sehuosicohua'i pa'ie ñañe pa'iji. ²⁰ Jaje pa'iquēta'are mēsaru tsēcapēa huahueni tsi'sini ao aiñe nuñerepa mai Ējaē tsē peoji, ²¹ mēsaru ao ai maca tī'aēna, pai ñape ao du'ruja'a ai do'ire, yecohua'ipi ao ēa ju'lijēna, yo'o do'ire cui'ne yecohua'ipi ñese cono ucu cuepere pajē yo'o do'ire. ²² ¿Huē'e pacohua'i sēte me yo'ojē huē'ena ucujē ai ma'ñe'ni? Mēsaru se'e aijēna, nuñerepa peocohua'i mañapi huajēya'ye nēina, ñañe. Ja yo'oyepi Maija'quē tsēcuhua'ini co'aye yo'oyē, mēsaru. ¿Jaje yo'oto yē'ē me mēsaru yo'oye de'oyerepa yo'oyē cacaiye'ni? ¿Mēsaru yo'oye sihuacaiye pañē!

Ējaē Ao Aiñe

(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

²³ Yē'ē mēsaru te ye'yase'e Ējaēna ye'yese'e paji'i. Jare ye'yahuē, mēsaru te. Ite cajei yo'oyeje pa'ye yo'oquē cosoquē tsēa jeo cuañoja'a ñami na'iquēna, Ējaē Jesupi jujuma' ao ini, ²⁴ Maija'quēre pēpani aore yeteni huahuequē capi: "Aijē'ē. Iye aiñe cato yē'ē capē a'ē. Mēsaru de'oye pa'i ja'ñere caquē isiye a'ē. Yē'ē yo'ose'eje pa'ye yo'ojē'ē, yē'ēni cuasajē." ²⁵ Cui'ne ao ani tējisi jeteyo'je ucu duruhuē i jēñapi ini capi: "Iye ucu duruhuē pa'ie cato yē'ē tsie a'ē. Iye do'ipi Maija'quē mami huajē ca nēose'e pa'iji. Jaje pa'i do'ire ucuye ñape yē'ēni cuasajē yo'ojē pa'ija'cohua'i pa'ijē'ē." ²⁶ Jaje yo'oni mēsaru i ju'ise'ere quēa iñojē yo'oyē, ao aiñe ñape cui'ne iye ucu duruhuē ucuye ñape, i dai macaja'a. Jaje yo'ojē pa'ijē'ē.

Ñeje Yo'oye Pa'iji, Ējaē Ai Pa'ise'ere Cuasajē Yo'oye

²⁷ Ējaēre pa'ē cuasama'pē mai Ējaē ai pa'ise'ere coa huēojē aini, cui'ne coa huēojē ucuni sañope mai Ējaē capēre cui'ne i tsiere yo'oyē, co'ayere.

²⁸Ja do'ire ja yë'ta'a iye ao aima'në cui'ne ucuma'në pai ñape joñoa co'ye ñañe pa'iji. ²⁹Jaje pa'ina, Ējaë capë ayere cuasama'ë coa huëoquë iyere aini cui'ne iyere ucuni ja co'ayere do'iquëpi yo'o'ji. ³⁰Jaje pa'ina, jai pai mësaru acohua'i ju'icohua'i cui'ne tutu peocohua'i pa'iyë. Jaje yo'ojë yecohua'i jujuhuë. ³¹Jaje pa'iquëta'are mai joñoa co'aye pa'iyere nejojë ñare pajë aito Ējaë maire sañope yo'o do'i quë'iohua'ire ñañe paji. ³²Jaje pa'iquëta'are Ējaëpi maire tayojëna, sañope caquë si'seji, maipi iye yeja acohua'i ja're con'i toa yejana saiye pajajë caquë.

³³Jaje pa'iyë sëte Maija'quë do'ijë maña Jesús ju'ise'ere cuasajë tsi'sisicohua'i pani yecohua'ire uteni si'aohua'i tsi'sirena, te'e aijë'ë. ³⁴Ao ëa ju'icohua'ipi cui'na maca tsioni yo'osi do'ire Maija'quë si'sema'ë pa'ijaquë cani yecohua'ini ao ëato huë'ere pana aine pa'iji. Yequeta'a yë'ëpi sani ne de'huasi'i, mësarute do'i ña maca.

Maija'quë Joyopi Pai Ñapere Tutu İsiye

12 Maija'quë do'ijë mësarute quëasi'i, Maija'quë joyo pai ñapere tutu İsiyere.

²Mësarupi asayë, ja yë'ta'a sehuoma'cohua'i pa'inë pai de'huasi diusuna saijë sejë pa'ise'e ti asama'cohua'ina. ³Jaje pa'ina, yure mësarute quëaye yëyë, iyere. Jesús co'aquë api caquë cato Maija'quë joyo tutupi caye paji, cui'ne Jesure Ējaëpi caquë cato de'o joyopi caye pa'iji.

⁴Jare te'e Maija'quë joyopi İsiquëta'a pai ñapere tiñe pa'ye İsiye pa'iji, tutu. ⁵Jaje pa'ina, pai ñape Ējaë Jesure necaiye pa'iji, tiñe pa'ye. Jaje pa'iquëta'are te'i api, Ējaë cato. ⁶Pai ñape tiñe pa'i co'amañare yo'oye pa'iji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë cato jare İpi pai ñapere yo'o

huëoquëna, yo'oyë. ⁷Maija'quëpi İ joyo ayere pai ñapere İsiyi, tiñe pa'i tutu si'aohua'i sa'ne cocajë de'oye pa'i ja'ñere caquë. ⁸Yecohua'ini Maija'quë joyopi İsiyi, Maija'quë yëyere ta'ne asa ti'añere. Yecohua'ini jare ja joyopi İsiyi, si'ayerepa asacohua'i pa'ijë yecohua'ire ye'ya ja'ñere. ⁹Yecohua'ini jare ja joyopi İsiyi, nuñerepa ne ti'añe pa'iji asayere. Cui'ne yecohua'ini ju'icohua'ire juyuyere İsiyi. ¹⁰Yecohua'ipi pai yo'o ti'a ma'ñere yo'oyere İsi cuañoñë. Yecohua'ipi Maija'quë quë'ro ayere asase'ere quëa tuture İsi cuañoñë. Yecohua'ipi İsi cuañoñë, coso joñoa caye ta'ne asaye cui'ne nuñerepa de'o joyo caye asayere. Yecohua'ini İsiyi, yeque tiñe cocapi ca ja'ñere. Cui'ne yecohua'ini ja coca case'ere asani quëayere İsiyi. ¹¹Jaje pa'iquëta'are si'aye ja Maija'quë joyopi yo'o'ji, İ yëyeje pa'ye pai ñapere.

Sehuosicohua'i Te'e Capë Pa'iyë

¹²Pai capë jaiye te'ñapi tsi'sisicopi pa'iji. Jaje pa'icota'a te'e capë a'ë. Jaje Cristoje pa'iji. ¹³Jaje pa'ina, mai si'aohua'i judío pai, griego pai, jo'yaohua'i panita'a jo'yaohua'i peocohua'i si'aohua'i te'e capë acohua'i pa'iyë, te'e joyopi dosi do'ire. Jaje pa'ina, si'aohua'ire maire joyo ayere ocuapi.

¹⁴¿Me pai capë pa'ico'ni, te'te maca pani? Jaje pa'ina, jaiye te'ñapi pa'icoa. ¹⁵Quëopi caco pani ca'ne pa'io: "Jëtëje ñani yë'ë cato yeco'a'ë." Jaje canije capëre hua sani tio ponëni pa'iyë peoji. ¹⁶Panita'a cajoropi caco pani ca'ne pa'io: "Ñacoaje ñani yë'ë cato yeco'a'ë." Jaje canije capëre hua sani tio pa'iyë peoji. ¹⁷¿Si'a capë ñacoase'e pa'lito me asara'reni? panita'a ¿si'a capë cajorose'e pa'lito me yë'era're'ni? ¹⁸Jaje pa'ina, Diusupi ñaquë si'a te'ñare tsioni te'ore nepi, İ yëyeje jarote jaopi pa'ijaco caquë. ¹⁹Jaje pa'ina, si'a capë te'ese'e

pa'ito, ¿jerore patira'oni yeque yo'oye?
²⁰ Jaiye te'ñapi pa'iquêta'are yure cato
 te'e capê pa'iji.

²¹ Ñacoapi jêtere ca tî'añe peoji:
 "Mê'ère ne cuañoñe pañë." Cui'ne
 siopêpi quêore, "mê'ère ne cuaño'ma'o
 pa'iyë," ca tî'añe peoji. ²² Coa ai jerepa
 tutu peoye coçai ma'ñeje pa'ye nêiñepi
 ai jerepa maire coçaiye a'ë. ¿Ja peoto
 me pa'iyeni? ²³ Jaje pa'ina, iti mai ai
 a'ri maña do'i quê'ye a'ë cayere jerepa
 ñare pajê su'ñecaiyë, cui'ne tîñarepa
 iñoñe peoyere ai de'oye ñacaiyë. ²⁴ Tîña
 ñañe cato airepa de'oye ñacaiye pañë.
 Jaje pa'ina, Maija'quêpi pai capê
 de'huapi, do'i peoye ña cuañoñepi
 jerepa do'i quê'ye pa'ijaquê caquë.
²⁵ Jaje pa'ina, pai capê cato si'a te'ñapi
 tsiosicopi te'ere cuasajêje pa'ye sa'ñe
 coçaiyo pa'ico. ²⁶ Jaje pa'ina, te'e te'te
 capê a'si ju'ito si'a capê ai yo'oye pa'iji,
 cui'ne yequeje te'e te'te de'oye ne
 cuañoto si'a capê sihuaye pa'iji.

²⁷ De'oji, jaje pa'iyë sête. Mësaruru
 sehuosicohua'i cato mësaruru pai ñape
 Cristo capê acohua'i a'ë. ²⁸ Jaje
 pa'ina, Maija'quêpi sehuosicohua'ire
 ñacaija'cohua'i ñeje pa'ijajê cuasapi.
 Jaje pa'ina, nepi, du'ru macare pare
 i doce jêjo saocohua'ini. Ja jeteyo'je
 Maija'quê cayere asani quëacohua'ire
 nepi. Cui'ne ja jeteyo'je Maija'quê
 coca ye'yacohua'ire nepi. Ja maca
 ai jeteyo'jerepa pai yo'o tî'a ma'ñe
 yo'ocohua'ire nepi. Cui'ne ju'icohua'ire
 ne co'yacohua'ire nepi. Cui'ne paire
 de'oye cuasayepi cuañecohua'ire
 nepi. Cui'ne yequë cocapi cacohua'ire
 nepi. ²⁹ ¿Si'aohua'irepa i doce jêjo
 saoyeje pa'iohua'ise'e pa'iyey? Pañë.
 ¿Si'aohua'irepa Maija'quê quê'ro
 aye asase'e quëacohua'ise'e pa'iyey?
 Pañë. ¿Si'aohua'irepa Maija'quê coca
 ye'yacohua'ire pase'e pa'iyey? Pañë.
 Panita'a ¿Si'aohua'irepa pai yo'o tî'a
 ma'ñe yo'ocohua'ise'e pa'iyey? Pañë.

³⁰ ¿Si'aohua'ire ju'icohua'ire ne co'ya
 tutu pacohua'ire pase'e pa'iyey? Pañë.
 ¿Si'aohua'ire tîñe coca cacohua'ire pase'e
 pa'iyey? Pañë. ¿Si'aohua'ire tîñe coca
 asani se quëacaicohua'ise'e pa'iyey?
 Pañë. ³¹ Jaje pa'ina, mësaruru cato ai
 de'o tuture pañu'uy cuasajê yêjê'ë. Jaje
 pa'ina, yê'ëpi mësarute ai jerepa tutu
 de'oye quëasi'i.

Oiyere Quëaye

13 Yê'ëpi si'a pai coca caquëpi
 cui'ne huiñaohua'ire coca caquëpi
 paire oima'quê pani, coa huatihuê têt-
 cajëna, pisiyeje pa'i a'ë. Panita'a coa
 quëna de'huana têt'cajëna, pisiyeje pa'i
 a'ë. ² Cui'ne si'aye Maija'quê quê'ro
 aye asayere quëaquëpi cui'ne si'aye
 pai ña ma'ñe ñaquëpi cui'ne si'aye
 ta'ñe asaquëpi cui'ne si'aye Maija'quêpi
 nequere pare cuasaquëpi ai çutiohua'ire
 tirona cuañe saquëpi ja yê'ta'a paire
 oima'quê pani coa caquë a'ë. ³ Cui'ne
 si'aye yê'ë paye yecohua'ina huahuecai
 yo'oquëpi cui'ne yê'ë capêre pajê yeco-
 hua'ire do'ire ëo cuañoja'core isiquê yo'o-
 quëpi ja yê'ta'a paire oima'quê pa'ito
 si'aye iye yo'oye coçaiye pajê.

⁴ Paire oiquê cato; sañope yo'oyere
 quëcoquê api, paire oi coçaiquê api,
 yecohua'ire payere ëa ñaquê pëima'quê
 api, yê'ë jerepa pa'i a'ë cama'quê api,
⁵ ai jerepa pa'i a'ë cuasaquê yo'oma'quê
 api, ise'e yo'oye pa'iji cuasaquê yeco-
 hua'ire yeyere meñe ña'no toma'quê api,
 pëtitema'quê api, co'aye ite yo'ose'ere
 cuasaquê oima'quê api, ⁶ yecohua'ire tay-
 ojê co'aye yo'oyere ñaquê sihuama'quê
 api, coa ai jerepa nuñere pare ñaquê
 sihuaquê api, ⁷ si'aye ai yo'oye pa'i-
 toje quëcoquê api, de'hue neñe pa'iji
 cuasaquê, de'oyere pa'ija'quê caquê ute-
 quê api, cui'ne dahuere cuasare paquê
 yo'oquê api.

⁸ Paire oiye carajai ma'ñe a'ë. Mai-
 ja'quê quê'ro ayere asani quëayeta'a

yequë mu'se carajaj ja'ñe a'ë. Yequë coca caye cui'ne ta'ñe mai asaye carajaj ja'ñe a'ë. ⁹Jaje pa'ina, mai asaye cui'ne Maija'quë quë'ro ayere asani quëaye jopo carase'e a'ë. ¹⁰Jaje pa'ina, yequë mu'se maipi peo hue'ñarepa asa ti'a maca, si'aye mai te'te maca asajë quëase'e carajasipi.

¹¹Yë'ë tsihua'ë pa'inë jare tsihua'ë cayepi cui'ne jare tsihua'ë cuasayepi cui'ne tsihua'ë asaquë yo'oyepi yo'ohuë. Yo'osiquëpi yureta'a ai ëmë de'oni si'aye tsihua'ë pa'inë yo'ose'e jeohuë. ¹²Jaje pa'ye yure, mai coa huesë ëaye Maija'quë coca asayë. Ai tsïña de'hua poresicore ña'ñeje pa'ye asayë, mai. Jaje pa'isicota'are tiñarepa ñaja'cohua'i a'ë. Yë'ë yure cato coa te'te maca ñañë. Jaje pa'iquëta'are yequë mu'se Diosute ñaja'quë a'ë, yë'ëre i ña'ñeje pa'yerepa. ¹³Maija'quëre necaiquëre pare asaye, paire oiye, cui'ne yequë mu'se pa'i ja'ñere uteye iye cato ti pani huesë ja'ñe a'ë. Si'aye jerepa pa'ye cato paire oiye a'ë.

Yequë Pajë Cocapi Cayere Ñare Pajë Caye

14 Paire oicohua'i pa'ijë'ë. Diusu de'o tuture pare jaiye pañu'u cajë ai yëcohua'i pa'ijë'ë, cui'ne i quë'ro ayere asani yecohua'ina se quëacaiyere jerepa yëcohua'i pa'ijë'ë. ²Jaje pa'ina, yequë pajë coca caquë cato pajini caye pajë. Maija'quëni caji. Jaje pa'ina, pajë asaye ti pañë, i caye. Joyopi cato me asayëni. Jaje pa'ina, ja cato yeque a'ë pajë asa ti'a ma'ñe a'ë. ³Jaje pa'iquëta'are Maija'quë quë'ro ayere asani quëaye cato paire quëaye a'ë Maija'quëre cuasayere ñese mëijajë cajë, yo'o jujacohua'ire sihua ëaye ca huëoye a'ë, cui'ne oicohua'ire yëhuo huasoye a'ë. ⁴Jaje pa'iquëta'are Maija'quë isi coca caquë cato ija'a jerepa Maija'quëre cuasaquë pa'iyë neñe a'ë. Cui'ne Mai-

ja'quë quë'ro ayere asani quëaquë cato sehuocohua'i Maija'quëre jerepa cuasajë pa'i ja'ñere cocaiquë api.

⁵Si'ahua'i mësarü yeque coca ca tuturepa Maija'quë isise'e pacohua'i pa'ijë'ë, cayë, yë'ë cato. Jaje caquëta'a jerepa yëyë, mësarupi Maija'quë quë'ro ayere asani yecohua'ire se quëayere pajë'ë caquë. Ja quëayepi jerepa de'oji. Yeque cocapi casi maca iti case'ere asani sehuosicohua'ina se quëacaicohua'ipi pa'ijëna, cajë'ë, yequë cocapi, sehuosicohua'ipi jerepa Maija'quëre cuasajë pa'ija'cohua'ire. ⁶Maija'quë do'ijë, yë'ëpi mësarü quë'rona do'i saisiquëpi yeque cocapi caquë pa'ito mësarute ti cocaiye peoji, yë'ë caye. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë iñose'ere, panita'a huajëye asase'ere quëayere, panita'a Maija'quë quë'ro ayere asani quëayere panita'a Maija'quë cocare yel'ayere yo'onita'a mësarure cocaiyë.

⁷Cañu'u, jetu juiyere panita'a pi'cohuë juiyere. Ja jë'quë de'oye juimal'pë pa'ito jare juiyë cajë asaye peoji. ⁸Cui'ne duruhuëpi tiñarepa pisima'o pa'ito huajo sacohua'i ne de'huaye pañë, huajo ñese sa ja'ñe. ⁹Cui'ne mësarute pa'iji. Jaje pa'ina, mësarupi yequë cocapi cacohua'i pa'ito yecohua'i asaye pañë. ¿Me jare cayë cajë asayëni, coa peo de'otona case'ejë pa'ye pa'ito? ¹⁰Si'a yeja jaiye pajë coca pa'iji. Si'aye asayese'e pa'iji, iti coca acohua'i cato. ¹¹Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi yecohua'i cocare asama'ë pani ti pa'iyë. Cui'ne ja coca caquëje ti pa'iji, yë'ëre. ¹²Maija'quë joyo tuture paye yëcohua'i sëte Maija'quëre ai cuasajë pa'iyere sehuosicohua'ire quëa tuture yëjë'ë, jaohuaipi mëojajë caquë.

¹³Jaje pa'ina, tiñe coca caquë pani Maija'quëre señe pa'iji, iti casi cocare de'oye se quëaja'a tuture isijaquë caquë. ¹⁴Cui'ne yë'ëpi Maija'quëre ti cocapi seni asama'ë pa'iyë, yë'ë caquë

señe, nuñerepa joyo cato Maija'quëni sequëta'a. ¹⁵ ¿Jaje pa'ito me yo'oye pa'iquë'ni? Joyopi seña pa'iji. Joyopi sequëta'a yë'ëje asaquë seña pa'iji. Joyopi jëjëne pa'iji, cui'ne yë'ëje asaquë jëjëne pa'iji. ¹⁶ Jaje pa'ina, më'ë joyopi Maija'quëre sihuaquë de'oquëre pa'ni caquë sihuaquëna, yequëpi më'ë ja're coní te'e sihuacaiye pasipi, ja coca asama'ë pa'i do'ire. ¹⁷ Jaje pa'ina, më'ë Maija'quëre pëpayepi de'oyerepa pa'itojê iti asaquëpi joyo sihuaye ñese më'ne pasipi. ¹⁸ Maija'quëre ai de'oji cayë, mësarú cayë jerepa tiñe pa'i cocapi caquë pa'i. ¹⁹ Jaje pa'iquëta'are sehuosicohua'i tsi'si sitona cayë ai jerepa de'orarp'i, te'e jëtë pa'i yë'orepa, iohua'i asa cocapi yecohua'ire ye'ya ja'ñere caquë. Yë'ëpi pai asama' cocapi jaiyerepa case'le cato yecohua'ire coçaiye peoji.

²⁰ Maija'quë do'ijë, tsi cuasayeje pa'ye cuasama'pë pa'ijë'ë. Tsije pa'iohua'i pa'ijë'ë, co'aye yo'oyere yo'oma'cohua'ipi. Jaje pa'iohua'ita'a mësarú cuasayere aiohua'i pa'ijë'ë. ²¹ Maija'quë cuañesi toya pëpë ayepi caji: "Caja'quë a'ë, iye paire yequë pai cocapi ti pai yë'oja'a. Jaje catoje ti asani sehuoma'pë pa'ija'cohua'i a'ë, yë'ë cayë caji, Èjaë." ²² Jaje pa'ito tiñe coca cayë cato sehuoma'cohua'ire iñojê cayë a'ë, pa'ni sehuosicohua'ire. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë quë'ro ayere asani quëaye cato sehuosicohua'ini cayë a'ë, pa'ni sehuoma'cohua'ire. ²³ Jaje pa'ina, si'a sehuosicohua'i tsi'si sitopi, si'aohua'i ti cocapi cajë yo'oto huesëcohua'ipi, panita'a sehuoma'cohua'ipi coní cacasicohua'ipi cuasaja'cohua'i pa'ini cuepejê yo'ojê cayë, cajë. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are si'aohua'i Maija'quë quë'ro ayere asani quëajê yo'otota'a sehuoma'cohua'ique panita'a huesëcohua'ique coní cacasicohua'ije iohua'i co'aye yo'oyere asa quëquëjê cui'ne iohua'i pa'iyë asa

ti'aja'cohua'i a'ë, si'aohua'i cayere asajë. ²⁵ Jaje yo'ojëna, iohua'i joyo co'aye pa'iyepi tiñarepa ña cuañoquëna, Maija'quëre do're ja'rujê seja'cohua'i a'ë cui'ne Maija'quë nuñerepa mësarú ja're pa'iji caji'cohua'i a'ë.

De'oyerepa Tsi'sicohua'i Yo'oye

²⁶ Jaje pa'ito Maija'quë do'ijë iye a'ë, iti yo'oye: Tsi'sicohua'i pani yecohua'ipi Maija'quëre jëjëne payë. Yecohua'ipi ye'yaye payë. Yecohua'ipi Maija'quë iñose'ere quëaye payë. Yecohua'ipi ti cocapi cayë payë. Ja case'ere yecohua'ipi quëaye payë. Jare yo'ojë'ë, sehuocohua'i joñoa jerepa Maija'quëre oiye ne pajajê cajë. ²⁷ Ti cocapi cacohua'i pani cajajê cayaohua'i panita'a toasocohua'i pai ñape te'ohua'ise'e cajajê. Cajëna, yecohua'ipi iti case'ere quëajaquë. ²⁸ Jaje pa'iquëta'are tiñe coca case'ere quëaquë peoto itijê cayë pajë'ë, sehuosicohua'i tsi'si sito. Jaje pajë coa pai ñape Maija'quëse'ere joyose'e cuasajë seña pa'iji. ²⁹ Cui'ne Maija'quë quë'ro ayere asani quëayeje cayaohua'i panita'a toasocohua'i cajajê cajëna, yecohua'ipi nuñere pa'ni cajë iti quëayere neñajajë. ³⁰ Jaje pa'iquëta'are tsi'sito ñu'iquëre Maija'quëpi iñoquëna, jaëpi casi'i caquë yo'oto ja maca du'ru caquëpi jeoñe pa'iji. Jëoquëna, yequëpi cayë pa'iji. ³¹ Jaje pa'ina, si'aohua'i mësarú Maija'quë iño coca asacohua'i te'ohua'ise'e cayë pa'iji, si'aohua'i ye'ye ja'ñere cajë. Cui'ne yo'ojuhua'ë cuasacohua'ije taise'ëje pa'iohua'ipi huëi ja'ñere cajë yo'ojë'ë. ³² Maija'quë ayere asani quëacohua'i cato iohua'ipi iohua'i joyo nëñere de'oye ñahe pa'iji, tayo ma'ñe cajë. ³³ Maija'quë cato huesë ëaye nëñere isima'quë api. Maija'quë cato de'oye ai cuasama'pë jo'cua pa'iyere isiquë api.

Si'a hue'ña Maija'quë pai yo'ojê pa'iyere pa'iji. ³⁴ Nomiohua'i cayë peoji,

sehuosicohua'i tsi'si sito. Caye ėsese'e a'ė. Jaje pa'ina, nomiohua'i sehuojė cama'pė jo'cua pa'ijė'ė, Maija'quė judío paire cuąnese'eję pa'ye. ³⁵ Seni asańu'lu cuasacohua'i pani, ėjėni seńe pa'iji, huė'ena sani. Jaje pa'ina, nomiopi Maija'quė coca asa huė'ńapi caco pa'ito de'oye ńa cuąńońe paji.

³⁶ De'hua cuasajė'ė. Iye Maija'quė coca mėsarupi du'ru ca huėoma'pė paė'ė. Mėsaruse'e iye coca asani sehuoma'pė paė'ė, yecohua'iję mėsaru jerepa tsoe asahuė, cui'ne sehuohuė, iye cocare. ³⁷ Maija'quė ińosi coca quėaquė a'ė cuasaquėpi, cui'ne Maija'quė joyopi caquėna, cayė cuasaquė cato iye yė'ė mėsarute toyase'e mai Ējaė cuąnese'ere toyapi caquė tińarepa asaye pa'iji. ³⁸ Jaje pa'iquėta'are yė'ė toyase'ere Maija'quė cuąnese'e a'ė caquė ńama'quėpi quėaquė pa'ito i cayeje asama'pė pa'ijė'ė.

³⁹ Jaje pa'iyę sėte Maija'quė do'iję mańa Maija'quė quė'ro aye asase'ere yecohua'ire se quėayere cajė yo'oyere yėjė'ė. Yequė coca cayeje ėsema'pė pa'ijė'ė. ⁴⁰ Si'aye de'oye ńare pajė yo'ojė'ė. Iti pa'iyęje coa huesė ėaye yo'oma'pė pa'ijė'ė.

Cristo Ju'isiquėpi Huėise'e

15 Yure Maija'quė do'iję, mėsarupi yė'ė ja'nė huaso coca quėase'ere co'ye cuasa cojajė caquė cayė. Iye coca cato mėsaru asani nuńere pa'ė cajė de'huase'e a'ė. Jaje pa'ina, mėsarupi itina tseasicohua'ipi nuńerepa pa'iyė. ² Cui'ne iye coca quėa do'ija'a mėsaru huasosicohua'i pa'iyė, mėsarupi nuńerepa itire pa'ini. Jaje pa'iquėta'are yequere pa'ini coa tayo asasicohua'i a'ė.

³ Du'ru macarepa mėsarute yel'ya huė, yė'ere yel'yase'ere. Mėsarute toyase'e Maija'quė coca cayeje pa'ye yel'ya huė, Cristo mai tayo yo'ojė pa'i do'ire jucacaise'ere. ⁴ Maija'quė coca

toyase'eję pa'ye Cristo tasiquėpi toaso mu'seńa acona huėji'i, huajėquėrepa. ⁵ Huėisiquėpi Pedrona ńaiپی cui'ne ja jeteyo'je i jėjo saocohua'ina ńaiپی. ⁶ Jeteyo'je ńaiپی, quinientos ai jerepa sehuosicohua'ina. Ja yė'ta'a iti ńasicohua'i jai pai pa'iyė. Yecohua'ise'e ju'isicohua'i pa'iyė. ⁷ Jeteyo'je Jacobona ńaiپی, cui'ne jeteyo'je si'aohua'i i jėjo saosicohua'ina ńaiپی.

⁸ Ai tėji huė'ńare pana yė'ereje ńaiپی, ti ńańe pa'ńe pa'ita'are. Coa huińa coase'eję pa'ye yė'ere yo'osiquėpi Jesure ńahuė. ⁹ I jėjo saocohua'i de'hue de'ocohua'i a'ė, yė'ere tėto saisicohua'ipi. Jaje pa'ina, yė'ėpi Maija'quė paire sańope co'aye yo'ohuė. Ja do'ire i jėjo saocquė hue'e ti'ańe peoyė. ¹⁰ Jaje pa'iquėta'are Maija'quė coa isisi do'ipi jaje pa'i pa'iyė. Yė'ere i coa isise'e ne ma'ńe nėańe papi. Jaje pa'ina, yė'ėpi si'a i jėjo saocohua'i jerepa nehuė. Yė'ėpi yo'oye pahuė. Maija'quėpi yė'ė ja're conı yo'oquėna, i coa isiyepi yo'ohuė. ¹¹ Jaje pa'iquėta'are yė'ė yo'ose'e cui'ne i jėjo saocohua'irepa yo'ose'e de'oji. Ja yo'ose'ere sańope caye peoji. Jesucristo coca yėquė quėajėna, mėsaru sehuose'e a'ė, itirepa.

Ju'isicohua'i Huėiye

¹² Yėquė cato mėsarute quėahuė, Cristo ju'isiquėpi huėise'ere. Jaje pa'iquėta'are mėsaru acohua'ipi cayė, ju'isicohua'i huėiye peoji. ¿Me yo'ojė jaje caye'ni? ¹³ Jaje pa'ito ju'isicohua'i huėiye peoto, Cristoje huėiye papi. ¹⁴ Jaje pa'ito Cristopi huėima'ė pa'isiquė pa'ito yėquė quėaye ti do'i peoye a'ė, cui'ne mėsaru pa'ija'cohua'i a'ė cuasajė pa'iyęje ti do'i peoye a'ė. ¹⁵ Diusupi ju'isiquėni Cristore huėopi cajė quėahuė. Ja quėa do'ire cosocohua'ipi pa'iyė, ju'isicohua'i huėiye peoto. ¹⁶ Jaje pa'ina, ju'isicohua'ipi huėiye pato Cristoque huėiye pasiquė pa'ini. ¹⁷ Jaje pa'ina, Cristopi huėima'ė

pa'isiquë pa'ito mësarü sehuose'ejë cõcai ma'ñe pa'iji, cui'ne mësarujë ja yë'ta'api co'ayere pa'iyë. ¹⁸Cui'ne Cristore sehuoni ju'isicohua'ijë coa ne huesësicohua'i pa'iyë. ¹⁹Jaje pa'ina, Cristore mai uteyepi coa iye yeja pa'iyese'e cõcaiyë pa'ito mai pa'iyë, yecohua'ire jerepa teaye pa'iohua'i.

²⁰Jaje pa'iquëta'are Cristo ju'isiquë pa'isiquëpi huëji'i. Huajëquërepa jaë api, du'ru macarepa ju'isicohua'i aquëpi ti huëisiquë. ²¹Adánpi iye yeja si'a pa'i ju'ine huëopi. Jaje cui'ne Cristojë te'i ëmëpi ju'isicohua'i huëi ja'ne huëopi. ²²Jaje pa'ina, si'aohua'i Adán acohua'i pa'i do'ire ju'inë, cui'ne Cristo acohua'i pa'i do'ire si'aohua'i pa'iyë paja'cohua'i a'ë. ²³Jaje pa'iquëta'are pa'i ñapere nuiñe pa'iji. Jaje pa'ina, Cristo cato du'ru macarepa tase'epi quëquëna, tãayeje pa'ye yo'osiquë api, ju'isiquëpi huëisi do'ire. Jeteyo'je Cristo dai maca ite secohua'i huëija'cohua'i a'ë, i huëise'ejë pa'ye. ²⁴Cristopi si'aye ëja pa'ise'ere, cuañeñe pa'ise'ere, cui'ne si'a cuañe tuturepa nejoni i ëjaë pa'ise'ere pëca ja'quë Diusuna isisi maca ja maca yureta'a i yo'oyere yo'o saopi, tãji macarepa. ²⁵Jaje pa'ina, Cristo cuañequëpi pa'iji, si'aohua'ire ite sañope yo'ocohua'ire i quëo huë'ehuëna tsa'cu oe sao macaja'a. ²⁶Si'aye sañope yo'oye meñe tsa'cu oësi jeteyo'je tãjiyere pana ju'inëre nejosipi, iti sañope yo'oyere. ²⁷Maija'quëpi Cristore si'aye isipi, ipi si'aye cuañequë pa'ijaquë caquë. Jaje Maija'quë coca toyase'e caquëta'a Maija'quë ise'ere caye papi. Pëca ja'quërepa pa'ito me sehuoye'ni. Si'aye i nese'e a'ë. ²⁸Jaje pa'ina, Cristopi si'aye meñe cuañequë de'oni ja maca yureta'a pëca ja'quë Diusuna meñe cuañe cuañoquë de'ojã'quë api. Itë si'aye isisiquëna, ja maca Diusupi si'a co'amaña cuañequërepa pa'ija'quë api.

²⁹Jaje pa'ito yecohua'i ¿me neñu'ucajë ju'isicohua'ipi ocore do cuañoñë cajë huajëcöhua'ina oco do'ejë yo'oye'ni, ju'isicohua'ipi huëiye peoto? ¿Me neñu'ucajë ju'isicohua'ini oco docaiyë cajë yo'oye'ni?

³⁰¿Cui'ne me yo'ojë mai si'anëpi ju'ine quëno macare huajëya'ye pa'iyë'ni? ³¹Maija'quë do'ijë yë'ë si'a mu'señapi ju'ine yë'quë macare pa'iyë. Mësarü mai Ëjaë Jesucristore sehuosicohua'i pa'ijëna, yë'ë sihuayeje pa'yerepa iye ju'ineje pa'iji. Coa caye ti peoji. ³²Yë'ëre ai sañope yo'ohuë, Efeso daripë paipi cucu yëcöhua'irepa, yai yo'oyëje pa'ye. Jaje yo'ojëna, yë'ë iohua'ire sañope yo'oquë nese'e ¿iquere cõcatira'ëni, ju'isicohua'ipi ti huëiye peoto? Coa pa'i cayeje añu'ucui'ne ucuñu'ucui'ne ñamina'a ju'ija'cohua'i me pañe'ni cayese'e patira'pi, ju'isicohua'ipi huëiye peoto.

³³De'hua ñajë pa'ijë'ë, yecohua'ipi mësarute co'aye yo'oyere ye'yajë, pa'i case'ejë pa'ye ñeje: "Co'a cajeohua'ipi de'oye yo'oyere nejocaicohua'i a'ë."

³⁴Co'aye yo'oyere jeoni nuñerepa pa'iyena ponëj'ë, co'aye yo'oma'pë pa'ijajë cajë. Yecohua'i mësarü acohua'i Maija'quëre nuñerepa asama'cohua'ique pa'iyë. Jaje cayë, mësarupi pañete yo'ore'ni cajë oijajë caquë.

¿Me Mëoñe, Ju'isicohua'ire?

³⁵Jaje pa'iquëta'are yequëpi seti'ne pa'i api, ¿me pa'iohua'i ju'isicohua'i huëiye'ni? ¿Me pa'i ca'nire hue'ëja'cohua'i a'ni? ³⁶Coa huesëohua'irepa señe a'ë. Jaje señe, iti care tãsicohua' pa'ito iti capi ju'ini ne huesëcoa. Ne huesëquëna, iti ñëpi mëacoa. ³⁷Mësarupi hueare panita'a trigore tãcohua' pa'ni iti ñëare tãma'cohua' a'ë, iti care tãcohua' a'ë. ³⁸Ja jeteyo'je Diusupi i yëyeje pa'i ca necaiquë api,

pai ñape iti ñea ñape i yëyeje pa'ye. ³⁹Te'oje pa'iohua'i pa'ie pañë, ñajë'ë, iyere: Nëtërojaicohua'ipi tiñe pa'iohua'i pa'iyë, p'apapi tiñe pa'iohua'i pa'iyë, tsi-aya hua'ipi tiñe pa'iohua'i pa'iyë, paire papi ai tiñe pa'iohua'i pa'iyë. ⁴⁰Jaje cui'ne ma'tëmo acohua'ije tiñe pa'ie io-hua'i de'ocohua'i pa'ie payë. Pajëna, yeja acohua'ipi tiñe pa'iohua'i pa'iyë, iohua'i de'ocohua'i pa'ie. ⁴¹Ësë miañe tiñe pa'ie a'ë, cui'ne ñañë miañe tiñe pa'ie a'ë, ma'ñoco miañeje tiñe pa'ie a'ë. Yequeje ma'ñocoje yecohua'ipi ai miäjëna, yecohua'ipi a'ri maña miacohua'i pa'iyë, si'a yë'quë maca miañe pañë. ⁴²Jaje cui'ne ju'isicohua'i capëje ja'ju capëpi tasicopi tiñe pa'io huëija'coa, ti ju'ima'core papi. ⁴³Co'aconi tarena, de'ocore papi huëija'coa. Tutu peo capëre tarena, tutu quë'ioipi huëija'coa. ⁴⁴Iye yeja capëre ta huesorena, joyo pa'iyepi huëija'coa. Iye yeja pai capë pa'ieje pa'ie, cui'ne joyo acohua'i pa'ieje pa'iji.

⁴⁵Ñeje Maija'quë coca toyase'e caji, ñeje: "Du'ru macarepa pai Adán cato capë pa'ie quë'i paji'i. Jaje pa'iquëta'are tëji Adán cato joyo pa'ie isiquë api." Jaje pa'ina, ju'isicohua'ire pa'ie isi tutu paji. Jaë cato Cristo api. ⁴⁶Jaje pa'iquëta'are du'ru macarepa cato iye capëpi pa' huëoji. Ja jeteyo'je joyo pa'ie huëoji. ⁴⁷Jaje pa'ina, du'ru macarepa ëmë cato yejapi de'huasiquë paji'i. Jaje pa'ina, yeja aquë paji'i. Jeteyo'je ëmë cato ma'tëmo aquë paji'i, mai Èjaë Jesucristo. ⁴⁸Jaje pa'ina, iye yeja capë hue'ecohua'i yejapi de'huasiquë Adánje pa'iohua'i a'ë. Ma'tëmo acohua'ipi jare ma'tëmo aquë Cristoje pa'iohua'i a'ë. ⁴⁹Adánje pa'iohua'i yure ña cuañonë, mai. Jaje ña cuañosicohua'ita'a ma'tëmo aquë Cristoje pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.

⁵⁰Maija'quë do'ijë, caye yëyë, mësarute. Capë cui'ne tsie quë'iohua'i

Maija'quë cuañe t'e'te pa'ie peoji. Ti carajaima'tona quëco ma'ñepi con pa'ie peoji. ⁵¹Jaje pa'iquëta'are mësarute quëaye yëyë, pai asa ma'ñere. Si'aohua'irepa ju'iñe paja'cohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are si'aohua'i tiñe ponësicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ⁵²Coa ma'ji toñeje pa'yerepa tëjicore pare duruhuë jui maca asani ponësicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Duruhuë pisi maca ju'isicohua'i huëija'cohua'i a'ë, ti ju'iñe paja'cohua'ipi. Cui'ne mai huajëcohua'i cato t'iohua'i ponësicohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ⁵³Iye mai pa'ie carajaico sëte ti carajai ma'ñena suñañe pa'iji. Cui'ne ju'i capë pa'isicopi ti ju'i ma'ñena suñañe pa'iji. ⁵⁴Iye mai pa'ie carajaico pa'isicopi ti pani huesëyena suñasi maca cui'ne mai capëpi ju'iñere pa'isicopi ti ju'i ma'ñena suñasi maca, ja maca yureta'a ju'iñe pa'ise'ere, toyase'e cayeje ti'asipi, ñeje: "Sañope yo'oye peoyerepa ju'iñe nëo cuaño. ⁵⁵¿Jerore ju'iñe më'ë tutu yëquëre huaiye pa'iquë'ni? ¿Jerore ju'iñe pa'iquë'ni, yëquëre a'si tota ñaca pa'isico?" ⁵⁶Tayo yo'oye a'ë, maire a'si ne hueañeje pa'io, pa'ie. Cui'ne Moisésre Diusu cuañese'epi tayo yo'oyere tutu isiji. ⁵⁷Jaje pa'iquëta'are mai Èjaë Jesucristo do'ija'a Maija'quëpi ñese quëcoye isiji. Jaje pa'ina, de'oji cayë, ite.

⁵⁸Jaje pa'ie sëte Maija'quë do'ijë maña, si'anëpi jerepa mai Èjaë co'amañare necaijë'ë, nuñerepa pa'yere. Jaje pa'ina, tsoe mësarupi ta'ñe asayë, mai Èjaë ja're tsioni i co'amaña yo'oye cato coa yo'o ma'ñe a'ë cajë.

Sehuosicohua'ire Coçai Curiquëre Quëaye

16 Yë'ë Galilea paire Cristore sehuosicohua'ire ye'yase'eye pa'ie yo'ojë'ë. Sehuosicohua'ire coçai curiquëre tsisocohua'i pani, ñeje

yo'ojë'ë. ²Domingo mu'seña ñape curiquë tirona huajë'ë, pai ñape mësaru nese'e sehuosicohua'ire coçai ja'ñere cajë. Huajë'ë, iti ne'ese'e ja'i maña yë'ë saisi maca tsi'so huëoni yo'oye paja'cohua'i. Mësaruse'e du'ru tsi'sojë pa'ijë'ë. ³Yë'ë jaro tija'asi maca mësaru tsi'sosi curiquë cui'ne mësaru jëjo saocohua'ire quëa toya ja'o jëjo saosi'i, Jerusalenna, sehuosicohua'ire co'amaña peocohua'ire coçai ja'ñere. ⁴Yë'ëreje sati'ñe pa'ire nëina, yë'ëpi saiquë pa'ito yë'ë ja're sati'ñe pa'iohua'i a'ë, curiquë sacohua'ije.

Pablo Sasi'i Cuasaye

⁵Yë'ë jaro sai maca saiye pa'iji, Macedonia yejaja'a. Ja jeteyo'je jaro Corinto yeja tija'aju'quë a'ë, mësaru quë'ro. ⁶Ti'ani mësaru ja're ai tsoe maca pati'ñe pa'i a'ë, panita'a yeque jaron a si'a oco tēcahuë pëaja'quë pa'ini. Ja maca yureta'a yequë hue'ña saija'quë a'ë. Saina, mësaru coçati'ñe pa'iohua'i a'ë, yë'ë sai ja'ñe. ⁷Mësarute coa sa sai ñañese'e yëye pañë. Mësaru quë'rona tsoe maca pëani pa'iyere yëyë, mai Ejaë jaje yëto. ⁸Jaje pa'iquëta'are yure cato Efeso daripëna pëaja'quë a'ë, Pentecostés mu'se tija' macaja'a. ⁹Efeso daripëna mai Ejaë co'amaña necaiye jaiye pa'iji. Jaje pa'ina, jai pai sehuoja'cohua'i a'ë, yë'ë quëa do'ipi cuasayeje pa'ina, jai sa'ro hui'yocaisicoje pa'ioipi pa'iji, Ejaë coca quëaja'a sa'ro. Jaje pa'iquëta'are jai pai yë'ë jaro saiye ësejë sañope yo'oyë.

¹⁰Timoteopi tija'siquë pa'ito de'oye yo'ojë'ë, mësaru ja're sihuaja'quëre cui'ne co'a ju'iñe paja'quëre. Jaëje mai Ejaë co'amaña nequë api, yë'ë neñeje pa'ye. ¹¹Ja do'ire ite mësaru acohua'i telije co'aye ñama'pë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa de'oye coçaijë'ë, ai yo'oye peoye dani yë'ëre ñaja'quëre. Maija'quë do'ijë ja're utequë pasi'i, daina, ñasi'i caquë.

¹²Maija'quë do'iquëpi Apolospi mësarute sehuosicohua'i ja're coni sani ñajaquë caquë ai seina, yure maca saiye pañë, capi. Jaje pa'iquëta'are yequë mu'se sani ñasipi, saiye pa'ina.

Pëpa Tëjiye

¹³Caise'eje pa'iohua'i pa'ima'pë pa'ijë'ë. Mësaru Maija'quëre necaiquëre pare asayena nuñerepa tseasicohua'ipi pa'ijë'ë. Emeohua'irepa do'i quë'iohua'i pa'ijë'ë, tutu quë'iohua'i. ¹⁴Jaje pa'ina, si'aye mësaru neñe pa'ito paire oiyeipi nejë'ë.

¹⁵Mësarupi Maija'quë do'ijë tsoe asayë, Acaya yeja pa'icohua'i du'ru macarepa Maija'quë coca sehuosicohua'ipi Estéfanas tseçapëpi jaohua'ipi Maija'quë do'ijëre coçaijë pa'iyë, cajë. ¹⁶Jaje pa'ina, mësarute cayë. Mësarupi jaohua'i cayere cui'ne si'aohua'i iye co'amaña coçaijë necohua'i cayere sehuocaijë pa'ijë'ë. ¹⁷Sihuayë, Estéfanastre, Fortunatore cui'ne Acaicore mësaru peo do'ire de'hue daisicohua'ipi pa'ijë yë'ëre coçatena. ¹⁸Jaje pa'ina, jaohua'ipi dani yë'ëre joyo sihua ëaye quëa huasohuë. Jaje cui'ne mësaruteje sihua ëaye joyona quëa huasosicohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ire mësarupi de'oye cuasajë sihuajë ñaño pa'iji.

¹⁹Asia yeja paipi sehuosicohua'ipi mësarute pëpa saoyë, Aquila cui'ne i paco Priscila coni. Cui'ne si'aohua'i jaohua'i huë'ena tsi'sisicohua'ije mësarure pëpa saoyë, mai Ejaë do'ire cuasajë. ²⁰Si'aohua'i sehuosicohua'i mësarute pëpa saoyë. De'oyere papi cuasajë sa'ñe su'cuajë sihuajë pëpajë'ë.

²¹Yë'ë Pabloje yë'ë jëtëpi mësarute toyaquë pëpayë.

²²Yecohua'ipi mai Ejaë Jesucristore oima'cohua'i pani nejo cuañosicohua'i pa'ijajë. ¡Mai Ejaë Jesús daijë'ë!

²³Ējaë Jesucristopi mësarute jaiye coa isijaquë, i payere. ²⁴Si'aohua'ire mësarute yë'ë oiye jëjo saoyë, Cristo Jesure oi do'ipi. Ca tējihuë. Jaje pa'ijaquë.

2 CORINTIOS

Pablo Toyase'e Cayaye Acore Corinto Paina

1 Yë'ë Pablo Maija'quë yë do'ipi Jesucristo jëjo saoque de'osiquë a'ë. Jaje cani cayë, i jëjo daoquë a'ë caquë. Iye toya ja'hua toyayë, Maija'quë do'iquë Timoteo ja're coní, Maija'quë tsecohua'ina Corinto daripë pa'icohua'ina cajë, cui'ne Maija'quë paina cajë toyayë, si'a Acaya yeja pa'icohua'ina. ²Diusu Maija'quëpi cui'ne Jesucristopi mésarute i coa isiyere cui'ne co'a ju'ima'pë pa'iyere mésarute isijaquë.

Pablo Ai Yo'ose'e

³De'oquëre pa'ni Diusu mai Èjaë Jesucristo pëca ja'quëre cañu'u. Jaëpi mai teaye pa'iohua'ire ñaquë oi cocai ja'quërepa, cui'ne jaë api, mai ai yo'ojë oiye ne yë'huaquë Diusure. ⁴Jaje pa'ina, Maija'quëpi si'aye mai ai yo'ojë oiye ne yë'huaji, maipi i maire ne yë'huayeje pa'ye yecohua'ire ne yë'huajajë caquë. ⁵Jaje pa'ina, Cristo ai yo'ose'e maini ai pa'iji. Pa'ina, i ja're coní mai ai yo'oyë. Ja ai yo'oyeje pa'ye cui'ne Cristo do'ija'a jaiye payë, ne yë'hua cuañoneje. ⁶Jaje pa'ina, yëquëpi ai yo'oni, mésarupi ne yë'hua cuañonere pajajë cui'ne huaso cuañonere pajajë cajë yo'oyë. Jaje pa'ina, Maija'quëpi yëquëre ne yë'huani, mésaruje ne yë'hua cuañone pajajë caquë yo'oji. Jaje pajë tutu hue'ejë yëquë ai yo'oyeje pa'ye ai yo'oye pa'itoje quëcojajë caquë. ⁷Jaje pa'ina, nuñerepa mésarute cuasayë. Yëquë ai yo'oyeje pa'ye ai yo'ocohua'í cato cui'ne Maija'quë isiyere ne yë'hua cuañoneje yëquë ja're payë, cuasayë.

⁸Maija'quë do'ijë, yëquë Asia yeja pa'í maca ai yo'ose'ere cui'nare

cuasajajë cajë quëaye yëyë. Yëquë jaro pa'í maca jëayera neñañe pa'ina, quëco tutu mañaje carajani cui'ne ñeje huajëcohua'í maña etayeque cuasama'pë ai yo'ohuë. ⁹Huani jëoja'cohua'ini nejose'ejë pa'iohua'ire nëji'í. Jaje pa'iquëta'are iye yo'ose'e cato ju'isicohua'ire huëoquëna, Maija'quëna quëcoyere ye'yaye paji'í. Co'ye yëquëja'a ne ti'acohua'í a'ë cuasaye pa ja'ñere ye'yaye paji'í. ¹⁰Maija'quëni yëquëre huasopi. Jaje huasosiquëpi ja yë'ta'api huasoja'quë api, juti'ne pa'yere pajë. Jaje pa'ina, yëquë ina quëco pajë pa'iyë, ai yo'oye pa'itoje cocaija'quë api cajë. Mésaru secacai do'ire jaje yo'oja'quë api. ¹¹Jaje pa'ina, mésarupi Maija'quëre yëquëni cuasajë secacaijëna, cui'ne jai pai yëquëni cuasajë secacaisicohua'í pa'ito, jai pai mésaruru a'ë de'oji caji'cohua'í a'ë, Maija'quëre, i yëquëre de'oye ñacai do'ire.

Corintona Saima' Do'ire

¹²Iye yeja paire cui'ne mésarute de'oyerepa si'si peoyepi pa'ijë cui'ne nuñere papi yo'ohuë, caye nëji, yëquëre. Ja de'oye yo'ohuë cuasayepi yëquëre sihuaye pa'iji. Iye yëquë de'oye pa'iyë yëquë iye yeja ta'ñe asayepi pa'iyë pahuë. Coa Maija'quë oi isiyere cocaiyepi jaje pa'ë. ¹³Yëquë mésarute se toya saoye toyama'pë pa'ë, ti'ne pa'ye. Coa ai jerepa ñajë asa ti'añe toyahuë. Jaje pa'ina, ñani mésarupi si'aye asa ti'aja'cohua'í a'ë, cuasayë. ¹⁴Jaje pa'ina, mésaruru de'hue ari te'te maca asasicohua'ípi, mai Èjaë Jesucristo dai maca yëquëre sihuaja'cohua'í a'ë. Sihuajëna, yëquëpi mésarute sihuaja'cohua'í a'ë.

¹⁵Iyere cuasquë du'ru macarepa mésarute sani ñasi'í cuasahuë. Jaje yo'oquë cayaye mésarute do'í ña huasosi'í cuasahuë. ¹⁶Jaje pa'ina,

cuasahuë, du'ru macarepa Macedoniana sai sa do'i ñaquë. Saisiquëpi cui'ne co'iquë tijupë ñasi'i cuasahuë. Ja maca yureta'a mësarupi yë'ë Judea saija'a coçaijajë cuasahuë. ¹⁷ ¿Jaje yë'ë yo'osi'i cuasani coa noni cuasa nëore? ¿Caye mësaru yë'ëpi jaje yo'osi'i cuasa nëoni te'epi cayaye “pas'i cui'ne nesi'i” cuasaquë caji? ¹⁸ Jaje pa'ina, Maija'quë api, yëquë mësarute te'epi “nesi'i” cui'ne “pas'i” cuasajë caye pañe ñaquë. ¹⁹ Yëquë Silvano ja're Timoteo ja're cui'ne yë'ë mësarute quëaquë Cristo Jesús Maija'quë mamaquë cato ti te'epi cayayese'e “nesi'i” cui'ne “pas'i” cama'quë api. Jaje pa'ina, Cristo Jesús cato nuñerepa yo'okuë api, i case'ere. ²⁰ Jaje pa'ina, si'aye Maija'quë nesi'i ca nëose'e ina ti'api. Jaje pa'ina, Maija'quëre sihuani cayë: “Jaje pa'ijaquë Cristo Jesús do'ija'a.” ²¹ Jaje pa'ina, Maija'quëpi jo'ya neni yëquëre cui'ne mësarute Cristo ja're jëayerepa tsioni pa'iyë neji'i. ²² I tsecohua'ire pa'ë asajajë caquë Maija'quëpi i de'lo joyore isipi, mai joñoana. Isiquëna, i joyopi pa do'ire asayë, si'aye Maija'quë isisi'i ca nëose'ere paja'cohua'i a'ë, mai.

²³ Jaje pa'iquëta'are Corintona tijupë saiye pahuë, mësaru oima'cohua'ini caquë. Jare sani pa'ito mësaru yo'oyere sañope yo'oye nëiji. Maija'quë asaji, ja yo'oyere coequë. Ja do'ire saiye pahuë. ²⁴ Yëquë mësaru asase'ena nuñerepa cuasajë pa'icohua'ini, Mësaru itire pa'ë cajë asaye yëyere ta'ñënu'u cajë yo'oye pañë. Yëquë cato yëyë, mësaru ja're co neñere mësarupi sihuajajë cajë.

2 Mësarute oi ëaye neñere coequë tijupë sani ñaño pas'i, cuasahuë. ² Yë'ëpi mësaru quë'rona sani mësarute oi ëaye nesiquë pa'ito ¿yë'ëre nepi sihua ëaye yo'o huasoja'cohua'i a'ni? ¡Jare yë'ë oi ëaye nesicohua'ipi yë'ëre sihua ëaye yo'ocaiye pa'ini! ³ Jaje pa'ina,

jare jaje mësarute toyahuë, yë'ë sani ti'a maca yë'ë oi ëaye neñere jëoni de'huasicohua'i pa'ijajë caquë. Yë'ëpi jaro sani sihuaquëna, mësaruje sihua-ja'cohua'i a'ë cuasahuë. ⁴ Jaje pa'iquëta'are ja toya ja'hua toya maca cato ai cuasaquë co'a ju'i cui'ne otare paque oi toyahuë. Toyama'ë paë'ë, mësaruni oi ëaye nesi'i caquë. Coa ai jerepa yë'ë mësarute joyore papi oiyere ñinos'i caquë toyahuë.

Co'aye Yo'okuëre Oiye

⁵ Yë'ëre oi ëaye yo'osiquë pani yë'ëse'ere oi ëaye yo'oye papi cuasayë. Mësaruteje si'ahua'ire oi ëaye yo'opi cuasayë. Ai co'ayerepa yo'opi cayere coequë, oi ëaye yo'opi cayë. ⁶ Mësaru i co'aye yo'osi do'ire si'sese'e tsoe de'loji, ja ja'ye pa'ijaquë. ⁷ Jaje pa'ina, yure cato i tayose'ere sai de'huacani yëhuo huasoje'ë, yo'okuë tëto saiperepa ai oiyepi daima'quëni cajë. ⁸ Jaje pa'ina, mësarute señë, cui'naëni ite ai oiyere ññojé'ë, de'oye yo'oyepi. ⁹ Ja'në mësarute toyahuë, iye yo'ose'e ayere caquë, mësarupi yë'ë ye'yayere si'aye sehuocaito ñasi'i caquë. ¹⁰ Jaje pa'ina, mësaru sai de'huacaiquëni yë'ëje sai de'huacaiyë. Tayose'e pa'ina, sai de'huacaiye, pa'ina, sai de'huacaisiquë pani, Cristo ña hue'ñana sai de'huacaiyë, mësaru do'ire. ¹¹ Jaje yo'ojëna, Satanáspi i yëye ti'añe pasipi, maire. Tsoe maipi asayë, i maire nesi'i caquë yo'oye.

Troasre Pablo Pa'i Ai Cuasase'e

¹² Cristo coca quëasi'i caquë Troas daripëna ti'asi maca jaiye Cristo co'amaña de'oye necati'ñe pa'ye ti'ahuë. ¹³ Jaje pa'iquëta'are yë'ë joyo sihuayepi peopi, Maija'quë do'iquë Titore ti'ama'ë pa'isi do'ipi. Jaje pa'ina, jaohua'ire saiyë caquë pëpani Macedonia yejana saë'ë.

De'hue Quëco Saoye

¹⁴ Maija'quëpi maire si'anë Cristo Jesús ja're ñese quëco saoyena saji. Jaje pa'ina, maija'a i cocare pare iñoji, paire. ¹⁵ Mai cato Jesucristo ma'ña huëo sēñeje huëo sē pa'iohua'i a'ë. Cristo Maija'quëna huëo sē ma'ña isiyeje pa'ye. Jaje pa'ijë, si'a hue'ña huaso cuañocohua'ina cui'ne ne huesësicohua'ina iti sēñepi ju'aji. ¹⁶ Ne huesësicohua'ire cato, iti sēñe tsimare pa'ë. Pa'iquëta'are huaso cuañocohua'ire cato huëo sēñere papi pa'ie isiyeje pa'ë. Jaje pa'ina, ¿nepi iye yo'oyere ne ti'aja'cohua'i a'ni? ¹⁷ Yëquë Cristo ja're tsioni pa'i do'ire i jëjo daosicohua'i sēte Maija'quë ña hue'ñana nuñerepa care pajë cayë. Yecohua'i jai pai Maija'quë coca quëa do'ipi curiquë neñu'u cajë yo'oyeje pa'ye yo'oye pañë, yëquë.

3 ¿Ñeje cani mësarupi asato coa yëquëja'a co'ye jerepa de'oye yo'ohuë, cuasajë caye a'ni, panita'a yëquë ayere cajë toyacaisi ja'ore mësaruna sani iñoñe pa'iquë? ¿Panita'a yëquëpi, mësaruni yëquë ayere cajë, yecohua'i ñaja'core toyacaij'ë cajë señe pa'iquë, yecohua'i yo'oyeje? ² Pani jaje yo'oye, mësaru a'ë, yëquë toya cuañosi ja'huaje pa'iohua'i. Japi tsoe ti'api, yequë ja'hua caraye paji. Jaje pa'ina, mësaru a'ë, yëquë joñoa toyasicohua'i. Jaje pa'ina, si'a pai mësaru pa'ie asajë ñañë, tiñarepa. ³ Jaje pa'ina, pai ñani tiña asayë, toyani jëjo sao ja'huaje pa'iohua'i mësaru pa'i do'ire. Yëquëpi i cocare quëajëna, Maija'quë huajëquëre papi i joyopi toyapi, mësaruna quëna toñana tintapi toyama'ë paji'i, mësaru joñoare pana toyapi, Cristo case'ere.

⁴ Jaje pa'ina, Cristoja'a iyere Maija'quëpi necaija'quë api asayë. ⁵ Jaje pa'ina, si'aye yëquë yo'o ti'añe Maija'quë isise'e a'ë. Ja do'ire yëquëpi

yo'o ti'añe caye peoji. ⁶ Jaje pa'ina, ipi yëquëre i huajë ca nëose'ere quëacaico-hua'ire nepi. I huajë ca nëose'e cato joyo ayere pa'ë, coa toyasico maca pa'ie pani. Cuañese'e toyase'e cato ju'iñena isiye pa'iji. Joyo aye cato pa'ie a'ë.

⁷ Moisésipi cuañese'ere quëna toñana toyase'ere daquë ñaco ma'ñañerepa daji'i. Daina, Israel pai i tsia ña ti'añe pahüë, ai ñaco ma'ña do'ire. Ja cuañeñe paire ju'iñena neñeta'a miañerepa de'oyerepa daji'i, miañe sa carajaiñeta'a. ⁸ Jaje pa'ie sēte airepa de'oye a'ni, joyore pana neñere huajëye ca nëose'ere quëaye! ⁹ Ja'në ca nëose'e cato de'oyere pa'ë. Ja yë'ta'a maire nejoñere isipi. Ja cuañese'e tayo yo'o do'ire. Jaje pa'ie sēte airepa de'oye a'ni Maija'quë huajë ca nëose'e nuñerepa pa'icohua'ire neñe pa'i do'ire. ¹⁰ Ja'në de'oyerepa ca nëose'epi yure ai de'oyere pana coní ñato ja'në de'oyerepa pa'ise'epi do'i peoye ponëpi. ¹¹ Jaje pa'ina, miañe sa carajaiñeta'a de'oyerepa pa'ise'e sēte, jerepa de'oyere pa'ë, ti pani huesë ja'ñe cato.

¹² Jaje pa'ina, iye mai uteyere pajë ti ca'raye peoyerepa cayë, si'ahua'i asa hue'ñana. ¹³ Israel paipi miañe yayayere ñama'pë pa'ijajë caquë ësequë Moisés capi i tsia pë'pëni yo'ose'eje pa'ye yo'oye pañë, yëquë cato. ¹⁴ Moisés tsia pëpëyeje paye Israel pai asa ti'añe pëpësicohua'ipi pa'iyë. Jaje ca nëose'ere ñajëta'a asa ti'añe pa'cohua'i a'ë. Ja pëpëse'e cato nejoñe pa'iji, Cristoni ire papi cajë cuasa do'ire. ¹⁵ Ja yë'ta'a Israel paipi yure iye mu'seña Moisés cuañese'ere ñato iohua'i asayena pëpësicohua'ipi pa'iyë, asa ti'ama'pë pa'icohua'ipi. ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are paipi Cristona sehuoto ja pë'pëyepi peo hue'ña ne huesëji. ¹⁷ Jaje pa'ina, mai Ejaë cato joyo api. Jaje pa'ina, Ejaë joyo pa'i hue'ña cato ta'tëpo ti peo hue'ña'ë. ¹⁸ Jaje pa'ina, mai si'ahua'i mai tsia

pè'pèse'e peocohua'i cato tsiña de'huaje pa'iohua'i a'ë, Ējaë de'oyepi maina ju'aquëna, iñocohua'ipi. Jaje yo'ojë ije pa'iohua'irepa ponëjë saiyë, i de'oyere si'anëpi jerepa pa do'ire. Jaje pa'iohua'i pa'iyë, Ējaëpi, joyo sëte yo'o do'ipi.

4 Jaje pa'ina, yo'o jujaye peoyerepa necaiyë, Maija'quëpi teaye yëquëre ñani oi iye co'amañare necaij'ë caquë cuañe nëouna. ²Jaje pa'ina, yëquëpi si'aye yahuerepa huajëya'ye co'are paji cahuë, tañe cayepi paire cosoñu'u cajë. Cui'ne Maija'quë cocare tañe ponani yeque ye'yañu'u cajë yo'oye pañë. Jaje yo'oma'pë coa ai jerepa nuñere pase'e asani yo'ojë pa'iyë, Maija'quë ña hue'ña. Ja yo'oyere si'aohua'i nuñerepa yo'ocohua'i a'ë cuasajajë cajë. ³Jaje pa'ina, huaso coca yëquë quëayepi yecohua'ire jëaye asa ëa ma'ñe pa'ini jare ne huesësi-cohua'ini jaje pa'iji. ⁴Jaje pa'ina, Iohua'i sehuoye coe do'ire iye yeja cuañe diusupi iohua'i asayena ne pore huesopi Maija'quë pa'iyë aye iñoquë de'ocohua'irepa Cristo de'o coca miañere ña ti'ama'pë pa'ijajë caquë. ⁵Jaje pa'ina, yëquë ayere quëama'pë pa'iyë. Coa ai jerepa Cristo Jesús ayere quëayë, mai Ējaëre pa'ë cuasajajë caquë. Yëquë cato mësarute necaicohua'i a'ë, Jesure oi do'ire. ⁶Jaje pa'ina, iye yeja miañe nequëpi mai joñoana Maija'quëpi miñe necaji'i, yecohua'ire iñojajë caquë. Maija'quë jaje necaji'i, maipi Jesucristo ayere ye'yëjë ire cui'ne i de'oyere pare asajajë caquë.

Necaiquëre Pare Asajë Pa'iyë.

⁷Ja asayere jai do'i a'ë. Jare maina payë, soto cua'conoa ayayeje pa'ye. Maija'quëpi maina tutu peocohua'ire isipi, ja asaye. Maija'quë tutu a'ë asajajë caquë. Pani, pai tutu. ⁸Ja tuture pajë, jaiye ai yo'oye pa'itoje de'hue yo'o jujama'pë pa'iyë. Ja tuture pajë jaiye co'a ju'iñe pajëta'a me neja'cohua'i a'ni

cuasayere peoyë. ⁹De'oye pa'iyë peoye josa yo'oyë, maire. Jaje yo'otoje jecocohua'i pa'iyë pañë. Ne taonë, maire. Jaje pa'iquëta'are ne huesoye pañë. ¹⁰Jesús ai yo'osiquëni ite huajo yëjë yo'oseleje pa'yepi si'anë maire huajo yëcuhua'ipi pa'ijëna, ai yo'ojë pa'iyë, Jesús pa'iyere iñoñu'u cajë mai pa'iyëja'a. ¹¹Jaje pa'ina, mai huajëcuhua'i pa'icohua'ipi si'anëpi ju'iñena isisicohua'ipi pa'iyë, Jesús do'ire, mai ju'i capëa hue'eyeja'a i pa'iyere iñoñu'u cajë jaje pa'iyë. ¹²Pa'ijë Maija'quë cocare quëa do'ire ju'iñepi ja'ye pa'iji, yëquë. Jaje pa'ijëta'a cui'ne mësarupi pa'iyepi ti pa'iyena ti'ahuë.

¹³Maija'quë toya pëpëpi caji ñeje yequë hue'ña: "Pa'ire paji cuasaquë ja do'ire quëahuë". Jaje pa'ye cui'ne yëquëje pa'ire paji asajë quëayë. ¹⁴Jaje pa'ina, asayë, Maija'quëpi ju'isiquëre Cristore huajëquëre huëopi. Cui'ne yëquëreje ju'isicohua'ini huëoja'quë api, Jesús ja're. Huëoquë cui'ne mësaruteje huëoni yëquë ja're conite'e i quë'rona saja'quë api, asayë. ¹⁵Jaje pa'ina, si'aye iye yo'oye pa'iji, mësaru de'oye pa'iyere caquë. Jaje pa'ina, Maija'quë jaiye de'oye pa'iyë jerepa paire isiyeje pa'yerepa cui'ne ite de'oyerepa yo'o u'ni cajë pëpacohua'ijë jai pai pa'ijajë caquë jaje yo'opi.

¹⁶Jaje pa'ina, yëquë coa yo'o jujahuë cuasaye pañë. Iño ëmëje'e capë cato aiohua'i de'onije jeto sa'nahuë cato mu'seña ñape huajëcuhua'i de'ojë pa'iyë. ¹⁷Jaje pa'ina, iye yeja yëquë ai yo'oye cato coa da saiye a'ë. Jaje pa'ina, ja ai yo'oyepi ti pani huesëye ai jerepa de'oyere pa ja'ñere necaji. ¹⁸Jaje pa'ina, yëquë cato cuasama'pë pa'iyë, ñaco ca ña ti'añere. Coa ai jerepa yëquë cato cuasayë, ña ti'a ma'ñere. Si'aye ñañe cato coa carajaiñe a'ë. Jaje pa'iquëta'are ja yë'ta'a ña ti'a ma'ñe cato ti pani huesëye a'ë.

5 Mai cato hué'ejē pa'iohua'i a'è. Ca'ni hué'ejē pa'iohua'i a'è. Coa esa tēto saicohua'i a'è. Jaje pa'ioipi iye hué'e ne huesēto, Maija'quēpi ti pani huesē hué'erepa ne de'huasiconi payē, jeto ma'tēmo, pai jēñapi nema'a hué'ere. ²Jaje pa'ina, ma'tēmo hué'ere pa'i ēa ju'iñē, ja yē'ta'a iye yeja hué'ere pa'ijē. ³Jaje pa'ina, ja hué'epi maire caña suña tocaiyeje pa'ye suñaja'coa, capē pejē peñoaje pa'ye paja'cohua'ire. ⁴Jaje pa'ina, yure cato iye capē carajai hué'ere payē. Pa'ijēta'a ma'tēmo hué'ere ti pa'i capēre pa'i ēa ju'iñē. Coa iye yeja ca'nipi hué'e nesico ne huesēyere caye pañē. Coa ai jerepa ti ne huesēma' hué'ere pajajē cajē cayē, iye ju'ija capēre ti pa'iyena ne huesējaquē caquē. ⁵Jaje pa'ina, iye pa ja'nē cato Maija'quēpi ne de'huacajai'i. Cui'ne jare ipi i de'o joyo maina isipi, yequē mu'se isi ja'nē iñoñē. ⁶Jaje pa'ina, itire cuasajē ca'raye pañē, yēquē. Jaje pa'iquēta'are asayē cui'ne, iye capēre ja yē'ta'a pa'iyē cato so'ore pa'iyē, mai Ējaēre. ⁷Jaje pa'ina, yure ite ñañe pañē. Jaje pajēta'a pa'ire paji cuasayeja'a asajē pa'iyē. ⁸Jaje pa'i do'ire itire cuasajē ca'raye pañē. Jaje pa'ina, coa ai jerepa iye capē pa'iyere jēoni etani sani Ējaē quē'rona i ja're pa'iyē yēyē. ⁹Jaje pa'ina, si'anē Ējaē yēyese'e yo'oyere yēyē, iye capē pa'iyere jēonije, panita'a ini ja yē'ta'a tuinije iye yejare pa'ijē. ¹⁰Jaje pa'ina, iye yeja ja yē'ta'a pa'i maca de'oye panita'a co'aye yo'ose'ejē pa'ye pai ñape isi cuañoñere cajē, si'aohua'i Cristo pai ñape iye yeja capēpi yo'ose'e ne de'hua hue'ñana saiye pa'iji.

De'oye Pa'i Coca

¹¹Jaje pa'ina, Ējaēre pare ai ca'raye asayē, yēquē. Jaje asa do'ire paire yēhuoyē, sehuojajē cajē. Si'aye yēquē pa'iyē Maija'quē ñaji. Jaje cui'ne mēsarujē yēquē pa'iyē asa ti'ajajē cajē

uteyē. ¹²Jaje cani cama'pē pa'iyē, tijupē yēquēja'a co'ye jerepa pa'iohua'i a'è cuasajē. Coa ai jerepa yēquē cato isiyē, mēsarute sa'roje pa'iore mēsarupi yēquēre de'ocohua'ire pare pajē sihuajajē cajē. Sihuacohua'ipi yecohua'ire joyorepa pa'iyepi yo'oma'pē coe ēmēje'ese'e yo'oyere sihuacohua'ire sañope cajajē cajē cayē. ¹³Jaje pa'ina, yēquēpi cuepeohua'ije pa'iohua'i ña cuañoñi Maija'quēni necai do'ire jaje ña cuañoñē. Jaje pa'iquēta'are cuepeohua'i ña cuañoñe pani mēsaruni necaijē pa'iyē. ¹⁴Jaje pa'ina, te'i Cristopi si'aohua'i do'ina jucacajai'i asasi macapi Cristo oiyepi yēquē pa'iyē cuañequēna, pa'iyē. Jaje pa'iyē sēte si'aohua'i i ja're coni ju'isicohua'ipi pa'iyē. ¹⁵Jaje pa'ina, Cristopi si'aohua'ire caquē jucacajai'i, coa ai jerepa huajēcohua'ipi ini pacacajajē caquē, pani iohua'ija'a co'ye cuasaye. Jare cuasaquē juni huēji'i. ¹⁶Jaje pa'ina, yēquē iye yeja pai yecohua'ire cuasajē ñañeje pa'ye cuasajē ñañe pañē. Jaje pa'ina, ja'nēre iye yeja pai cuasajē Cristore ñañeje pa'ye cuasajē ñasicohua'ita'a yure cato jaje cuasajē ñañe pañē, ite. ¹⁷Jaje pa'ina, Cristona tsioni pa'iquē cato huajē pai api. Jaje pa'ina, ai co'amaña cato tsoe nejose'e a'è, yure pa'iyē cato huajēye a'è.

¹⁸Jaje pa'ina, si'aye iye Maija'quē yo'oye a'è. Jaje pa'ina, Cristo do'ija'a maire i cajeohua'ire nepi. Neni maire cuañe nēopi, yecohua'ini i ja're cajeohua'ire de'oyere quēcaijē'ē caquē. ¹⁹Jesu cristoja'a iye yeja pa'icohua'ire yē'ē cajeohua'ire de'ojajē caquē Maija'quēpi nepi, iohua'ire co'aye yo'o do'ire tsoe sai tosiquēpi. Jaje yo'osiquēpi Maija'quē cajeohua'ire ne cocare isipi, maire, yecohua'ire quēajajē caquē. ²⁰Jaje pa'ina, yēquē Cristo jējo daocohua'i a'è. Ja cato Maija'quēpi yēquēja'a coni mēsarute

señeje pa'ye a'ë. Jaje pa'ina, mésarute señë, Cristo mamipi Maija'quë ja're ca-jeohua'i de'oë'ë cajë. ²¹ Cristo ti co'aye yo'oma'quë paji'i. Jaje pa'iquëta'are Diusupi co'ayere yo'oyeje pa'yerepa Cristore yo'opi, mai do'ire. Jaje yo'opi, Cristo do'ija'a jai do'i mai ite sañope pase'ere peo hue'ña nejocasi'i caquë.

6 Jaje pa'ina, yure maipi Maija'quë co'amaña co' necaicohua'ipi pa'iyë. Pa'ijë mésarute señë. Maija'quë oiyere mésarute coa isise'ere coa asani pa'ima'pë nejë pa'ijë'ë cajë cayë. ² Jaje pa'ina, ipi caji, toyase'ena: Ai de'o maca pa'iji. Jaje pa'ina, asahuë, mël'ë caye.

Huaso mu'se pa'i maca mël'ëre coça'ë. Jaje pa'ina, yure a'ë, huaso cuaño'ñe pa'i sar'o cui'ne i huaso mu'se a'ë.

³ Yecohua'ipi yëquë co'amaña yo'oyere co'aye cacaima'cohua'ini cajë yecohua'ire co'aye yo'o iñoñe peoyerepa de'oyepi iñojë yo'ojë pa'iyë. ⁴ Jaje pa'ina, si'aye ai yo'oye pa'ina, quëcojë yo'oyepi yëquë Maija'quëre necaicohua'i pa'iyë iñoñë. Co'amaña caraquëna, cui'ne jai caquipëje pa'ye ai yo'oye pa'ina, quëcojë tëto saiye iñoñepi cui'ne, ⁵ si'sejëna, co hue'ñana cojëna, jai pai sañope cuijë yo'ojë cajëna, jëa co'amaña neñe, si'a ñami ñajë ñataye, cui'ne ao ëaye tëto saiye quëcoyepi iñoñë. ⁶ Cui'ne yëquë de'oye nuñerepa pa'iyepi, yëquë nuñerepa coca ta'ñe asayepi, yëquë quëcoyepi, yëquë de'oye yo'oyepi, yëquë ja're Maija'quë joyo pa'i do'ipi, yëquë paire oire pajë yo'o do'ipi, ⁷ yëquë nuñerepa cocare quëa do'ipi, yëquë ja're Maija'quë tutu pa'i do'ipi iñoñuë. Jaje pa'ina, nuñerepa yo'o uihua ja'ñepi ñese nehuë, cui'ne jare itipi sañope yo'oyeje jëahuë. ⁸ Jaje pa'iquëta'a yecohua'ipi yëquëre sihuasicohua'ipi, yëquëre ñañe coesicohua'ipi yecohua'ipi yëquëre de'o pai a'ë casicohua'ipi,

yëquëre co'acohua'i a'ë casicohua'ipi yo'ojë. Jaje pa'iquëta'are yëquë cato nuñerepa pa'icohua'ipi, cui'ne nuñerepa cacohua'i a'ë, yecohua'ipi cosocohua'i a'ë catoje. ⁹ Yecohua'ipi yëquëre ñama'cohua'ire yo'oyeje pa'ye yo'oyë, noni ñacohua'ita'are. Yecohua'ipi yëquëre ju'lijacohua'i a'ë cacohua'i a'ë. Cajëta'a huajëcohua'ipi pa'iyë. Si'seyë, yëquëre. Jaje pa'iquëta'are huani jeoñere pañë. ¹⁰ Oiyere pajë pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are si'anëpi sihuajë pa'iyë. Ti peocohua'ijë pa'iohua'i ña cuañoñë. Jaje pa'iquëta'are jai paire jaiye co'amaña paye neca'ë. Co'amaña peocohua'i ña cuañoñë. Jaje pa'iquëta'are si'aye payë.

¹¹ Maija'quë do'ijë Corinto pa'icohua'i mésarute yëquë nuñerepa cahuë, ti yëquë joñoa cuasaye yahuema'pë. ¹² Jaje pa'ina, yëquë mésarute yahuese'e ti peoyë. Jaje pa'iquëta'are mësaru a'ë, yëquëre yahuese'e pacohua'i. ¹³ Jaje pa'ina, mésarute mamajëre pëca ja'quë señeje pa'ye señë, mësaru cuasayepi yë'ëre nuñerepa cajë'ë caquë, yë'ë mésarute yo'oyeje pa'ye.

Mai Cato Maija'quë Huë'e A'ë

¹⁴ Tsioma'pë pa'ijë'ë, sehuoma'a paire. Jaje pa'ina, ñajë'ë, nuñerepa yo'oye ti tsioye peoji, nuñe yo'o ma'ñe ja're co'ni. Cui'ne miañeje ti tsioye peoji, neañena co'ni. ¹⁵ Cristopi huati ja're te'e yo'oye paji. Sehuosiquëpi sehuoma'quë yo'oyeje cui'ne te'e yo'oye paji. ¹⁶ Jaje cui'ne Maija'quëre se huë'e tjo pa'ina, cui'ne tjo pa'iji, coa de'huasi diisure se huë'ëje, te'e cui'ne yo'oyeje peoji. Jaje pa'ina, Maija'quë huajëquërepa huë'e a'ë, mai. Jaje pa'ina, ipi capi, ñeje:

Iohua'i ja're co'ni pa'i, iohua'i ja're cusi'i. Yë'ëpi iohua'i Diusu pa'ijaquë a'ë. Cui'ne iohua'ipi yë'ë pairepa pa'ija'cohua'i a'ë.

¹⁷ Jaje pa'ina, mai Èjaëpi caji:

J̄ahua'i jopo pa'icohua'ipi etani,
j̄ahua'ire tsioma'pë,
cui'ne si'sije pu'pema'pë pa'ijë'ë.
J̄aje pa'ijëna, yë'ëpi mësarute sihuaquë
imasi'i.

¹⁸Imani mësaru ja'quë pasi'i. Pa'ina,
mësarupi ëmëohua'i cui'ne nomio-
hua'i yë'ë mamajë pa'ija'cohua'i a'ë.
J̄aje caji, Èjaërepa si'aye tutu paquëre
papi.

7 J̄aje pa'ina, Maija'quë do'ijë maña
iye a'ë, maire ca nëose'e mai paye.
J̄aje pa'ina, de'ocohua'irepa pañu'u,
si'aye capë, cui'ne joyo si'si neñere
yo'oma'pë. J̄a pa'iyere cajë Maija'quëni
ca'rajë si'aye mai pa'iyë ina isi saoni
pañu'u.

Corinto Pai Ponëne

²J̄De'oji. J̄aje pa'ito yëquëre sihuajë
tsiojë'ë! Te'ireje yëquë co'a de'huama'-
cohua'i a'ë. Te'ireje yëquë care payeje
cajë cosoma'cohua'i a'ë. ³J̄aje cani,
mësaruni nuñe yo'oma'cohua'i a'ë caquë
cama'ë pa'iyë. J̄aje pa'ina, tsoe mësarute
cahuë. Mësarute yëquë joñoare papi
oijë pa'iyë, yëquë huajëcohua'ipi pa'i-
jëna, cui'ne ju'itoje. ⁴J̄aje pa'ina, yë'ë
mësaru de'oyerepa sehuojajë cuasaquë
si'aye yë'ë cuasayere caye payë. Cui'ne
mësaru do'ire ai sihuayeje payë. J̄aje
pa'ina, si'aye ai yo'o jopopi ai sihua joyo
payë, mësaru do'ipi.

⁵Yëquë Macedonia t̄i'asi macapi ti
huajëma'pë paë'ë, a'ri mañaje. Si'a
hue'ña ai yo'oyese'e t̄i'ahuë, yëquë
quëno macapi sañope yo'oyese'e
paji'i. J̄aje yo'oye pa'ina, yëquë
joñoapi quëquë huesësicohua'i paë'ë.
⁶J̄aje pa'iquëta'are Maija'quë co'a
ju'icohua'ire yëhuo huasoquëpi
yëquëreje cui'ne yo'oquëna, sihua ëaye
nepi, Tito daiyepi. ⁷J̄aje pa'ina, i daisi
mañase'e sihua ëaye neñe papi, mësaru
sihua ëaye ite yo'ose'e quëaquë, cui'ne
mësaru yëquëre ña ëa ju'iñeje quëaquë,

cui'ne mësaru oijë pa'iyë se quëaquë,
cui'ne yë'ëre ai cuasajë co'a ju'iñe
quëaquë yo'opi. J̄aje quëaquëna, si'aye
iyepi yë'ëre ai sihua ëaye nëji'i.

⁸Yë'ë toyasicopi mësarute ne oesico
pa'itoje, itire cuasaquë oima'ë pa'iyë.
J̄a'ne cato oë'ë, yë'ë toyasicopi mësarute
a'ri tëcahuë ne oconca, ñaquë. J̄aje
oisiquëje yure cato sihuayë. ⁹Sihua-
ma'ë pa'iyë, mësarute ne oesi do'ire,
yë'ë cato sihuayë, ja oiyepi mësaru
yo'oye jëoni Maija'quëna ponëne necaisi
do'ire. J̄aje pa'ina, Maija'quëpi sihuaquë
ñapi, mësaru oijë quëcojë yo'oye. J̄aje
pa'ina, yëquë toyase'epi mësarute co'aye
nema'pë paë'ë. ¹⁰J̄aje pa'ina, joyo
oiye cato t̄iñe pa'iyë ponëne cu'i'ne
huasosicohua'i pa'iyena saye a'ë. J̄aje
pa'iquëta'are iye yeja pai yo'ojë oiye
cato, ju'iñena saye a'ë. ¹¹J̄aje pa'ina, ña-
jë'ë, yure Maija'quë yëyeje pa'ye yo'ojë
oise'epi etase'ere. Iye a'ë, it̄i etase'e:
Esa co'ayere ne de'hua ëaye nëñe,
mësaru aquë co'ayere yo'osi do'ire hua-
jëya'ye nëñe, co'aye sañope cama'co-
hua'ita'are huajëya'ye nëñe, co'ayere
yo'osiquëpi ponëjaquë cajë ai yo'oye
nëñe, co'aye yo'oquëre si'seye pa'iji
cuasaye nëñe, mësarupi, si'ayere de'oy-
erepa yo'ohuë, nuñerepa yo'ocohua'ipi.
¹²J̄aje pa'ina, yë'ë ja toya ja'hua toya
maca it̄i co'aye yo'oquëni panita'a it̄i
co'aye yo'o cuñoquëni caquë toyaye
pahuë. Coa ai jerepa yë'ë cato mësaru
yëquëre co'a ju'ijë pa'iyepi, Maija'quë ña
hue'ñana ñaño pa'ijajë caquë toyahuë.

¹³J̄a cato yëquëre ne yë'huaye pa'iji.

J̄aje pa'iquëta'are iye asa yë'huase'e
jerepa ña huajëhuë, mësaru de'oye
pa'ijë pa'icohua'ire ña do'ire Tito
sihuaquë pa'iyere. ¹⁴J̄aje pa'ina,
mësaru ai de'ocohua'i a'ë caquë Titore
tsoe quëahuë. Titopi yë'ë mësaru ayere
quëase'e nuñere pa'ë caquë asa t̄i'api,
mësaru de'oye pa'ijë pa'iyere ñaquë.
Asa t̄i'acquëna, co'a ju'iñe peoyë, mësaru

ayere cato yo'oma' do'ire. Si'aye mésarute yèquë quèase'e cato nuñerepa quèase'e a'ë, cui'neje Titopi nuñere pa'ë caquë asa tì'api, yèquë quèase'e. ¹⁵ Jaje pa'ina, yureta'a ije mésarute ai jerepa yèji, si'aohua'i mésaruru ìte de'oye dahuëre ñajë pèpani pajë, ì caye si'aye de'oye sehuojë yo'ocaise'ere cuasaquë. ¹⁶ Jaje pa'ina, yè'ë mésarute ai sihuayë, de'oyerepa yo'ojacohua'i a'ë caquë!

De'oyerepa İsiye

8 De'oji. Yure Maija'quë do'ijë, mésarute quèaye yèyë, Maija'quë oi coa isise'epi Macedonia pa'icohua'i sehuosicohua'i yo'o ññoñere. ² Jaohua'i teaye co'amaña peocohua'ita'a ëseye peoyerepa sihuajë isihuë, yecohua'ire çocai ja'ñere. Jaiye co'amaña pacohua'i isiyeye pa'yerepa isihuë. Cui'ne jaiye neñañe pa'ina, tètò sainije sihuacohua'i pa'yë. ³ Cui'ne yè'ëpi ñahuë, iohua'i de'oyerepa cuasajë ëseye peoyere papi iohua'i payere cui'ne iohua'i paye jerepa isijëna. ⁴ Jaje yo'ojë yèquëje Maija'quë paire çocaiye yèyë, ësema'pë cajë ai sei'ë, yèquëre. ⁵ Sesicohua'ipi coa curiquëse'e isiyeye pajë coa ai jerepa yo'ohuë. Yo'ojë du'ru macarepa Èjaëna iohua'i pa'yere isihuë. Ja jeteyo'je isihuë, yèquëna, Maija'quë yèyeye. ⁶ Jaje pa'ina, Titore ì ja'në yo'o huëose'ere yo'oquë mésaruru què'rojë iye de'oye cuasajë çocai curi isiyeye tsi'so saojaquë cajë sei'ë. ⁷ Mésaruru si'aye de'oyerepa pa'icohua'ipi pa'yë: Pa'ire paji cuasacohua'ipi, tañe coca cacohua'ipi, tañe asacohua'ipi, de'oye yecohua'ire necaicohua'ipi, cui'ne yèquëre ai oicohua'ipi. Jaje pa'icohua'ipi iyereje cuasajë yecohua'ire tètò saiscicohua'ipi yo'ojë pa'ijë'ë, peocohua'ire çocai isiyere.

⁸ Mésarute tsepoje pa'ioire isiyë, mésarupi yecohua'i de'oye yo'oyere ñani mésarujë, mésaruru nuñerepa paire

oicohua'i pa'yere ññoñajë cajë. Jaje pa'ina, mésarute cuañema'pë pa'yë. ⁹ Jaje pa'ina, mésaruru cato tsoe asayë, mai Èjaë Jesucristo maire de'oye coa isisi'li caquë, jaiye co'amaña paquëpi, co'amaña peoquë de'ose'e, mésaruru do'ire. Mésarupi ì co'amaña peoquë de'osi do'ipi, jaiye pacohua'i pa'ijajë caquë yo'opi.

¹⁰ Mésaruru de'oye pa'yere caquë, iye yo'oye aye mésarute cahuë, yè'ë cuasaye mésarupi ja'në tètò saisi ometëcahuë ai sihuajë de'oye yo'o huëohuë, iye isiyeye ayere. ¹¹ Jaje yo'osicohua'i sète yureje sao macaja'a, jare ocue pa'i maca cuasajë, sihuajë isijë yo'ojë'ë, mésaruru paye ja'ye. ¹² Jaje pa'ina, paipi Maija'quëre isiyeye yere paquë ì paye ja'ye isito, Maija'quë sihuacuë ñacaiquë api. Maija'quë co'amaña peoquëni ñaquëta'a, isijë'ë caquë sema'quë api.

¹³ Cama'ë pa'yë, yecohua'ire çocai do'ire, mésarupi co'amaña carajani, ai yo'ojajë caquë. ¹⁴ Yè'ë cato cayë, si'aohua'i si'a yè'quë maca co'amaña payere caquë. Jaje pa'ina, yure mésarupi çocaiye pa'iji, iohua'ire peoyere. Çocatena, cui'ne yequë mu'se iohua'ipi mésaruru peoyere çocaiye pa'iji, mésarute. Jaje yo'ojë si'a yè'quë maca paja'cohua'i a'ë. ¹⁵ Pajëna, toyase'e cayeje: "Jaiye si'sosiquëre neñañeje papi, cui'ne a'ri maña tsi'sosiquëreje caraye papi."

Tito Cui'ne İte Çocohua'i

¹⁶ De'oji, cayë, Maija'quëre, Tito joyona yè'ë mésarute ai cuasaquë pa'yeye pa'ye ai cuasaye necaisiquëre. ¹⁷ Jaje pa'ina, Titopi, yè'ë mésarute sani ñajë'ë caquë seña, de'oyerepa sehuocajili. İpi mésarute ai cuasaquë ña ëa ju'li pa'yeye sète. Jaje pa'ina, yure ì yèyese'epi mésarute ñasi'li caquë saiji.

¹⁸ Si'a huë'ña sehuosicohua'i pa'icohua'i què'rona, huaso coca de'oyerepa necai do'ire de'oquëre pare yèhuo-

quëni, Maija'quë do'iquëre te'ire, Tito ja're coní jëjo saoyë, mësaru quë'rona. ¹⁹Coa ai jerepa si'a hue'ña sehuosicohua'i pa'icohua'ipi ite sahuareña, yëquë ja're cu'i yëquë yo'oye cõcaija'quëni. Jaje pa'ina, yëquë mai Èjaëre de'oye necañu'u cajë coa isi co'amaña tsi'sojë yo'oyere cui'ne yëquë cõcañu'u cuasaye iñoñu'u cajë yo'oyere, cõcaija'quë api. ²⁰Jaje yo'ojëna, iye yëquë jaiye co'amaña tsi'soyere, de'oyerepa huahuesi'i cajë yo'oyë, yecohua'ipi co'aye cama'pë pa'ijajë cajë. Jaje yo'oyë. ²¹Jaje pa'ina, yëquë cato de'oyere pase'e yo'oye yëyë, mai Èjaë ña hue'ña, cui'ne paí ña hue'ñaje.

²²Cui'ne jaohua'i ja're coní te'e jëjo saoyë, yequëreje Maija'quë do'iquëre. Jaë cato jaiye de'oye yo'oquë yëquëre i yo'oyepi, i nuñerepa pa'iyë iñoquëpi, cui'ne yureje mësarute, nuñerepa pa'icohua'i a'ë cuasaquë api. Jaje pa'ini jëjo saoyë. ²³Jaje pa'ina, yecohua'ipi iquei'ni cajë Titore secohua'i pa'ito quëajë'ë. Jaë cato Pablöre tsi'oquë api, cui'ne i ja're co'amaña nequë api, mësarute cõcasi'i caquë, cajë'ë. Cui'ne Maija'quë do'ijë i ja're coní saisicohua'ini secohua'i pa'ito cajë'ë. Jaohua'i cato sehuosicohua'i tsi'sini cuasani jëjo daosicohua'i a'ë. Cristore de'oye necaicohua'i a'ë cajë'ë. ²⁴Jaje pa'ina, si'a hue'ña sehuosicohua'i ñañere cajë, mësaru johua'ire nuñerepa oiyere oni iñojë'ë. Jaje pa'ina, yëquë mësaru ayere case'eje pa'ye sihuayë, mësarupi jaje yo'ore paja'cohua'i a'ë cuasajë.

Maija'quë Do'ijëre Tsisocaise'e

9 Mësaru cõcañu'u cuasayere asa do'ire, Maija'quë do'ijëre pa'icohua'ire tsi'soni isi ja'ñeta'a mësarute toyaye pañë. ²Si'anë sihuacquë cayë, Macedonia acohua'ire, mësaru Acaya pa'icohua'i, ja'në ometëcahuë cõcañu'u cajë cui'ñasicohua'ipi

pa'ise'ere pa'ijëna, mësaru de'oye cuasayere ñani, jai paí Macedonia acohua'ipi mësaru esa ne ëa ju'ijë yo'oyere ñani de'oye yo'oñu'u cajë yo'ose'ere cayë. ³Jaje pa'iquëta'are Maija'quë do'ijëre jëjo saoyë, iye yo'oye aye, yë'ë mësarute de'oye yo'ocohua'i a'ë case'epi coa case'e pa'ima'quëni caquë. Jaje cani cayë, mësarupi yë'ë cuasaquë case'eje pa'yerepa coa isiye ne de'huasicohua'ipi pa'ijajë caquë cayë. ⁴Mësarupi ne de'huama'cohua'ipi pa'ijëna, yë'ë ja're yeque Macedonia acohua'ipi coní sani ñama'cohua'ini caquë cayë. Mësarupi tsi'soyere nema'cohua'ipi pa'ito yëquëre ai huajëya'ye pasipi, mësarute nuñerepa neñë cuasajë sihuajë casi do'ipi, cui'ne mësaruteje jerepa huajëya'ye nësipi. ⁵Jaje pa'ina, mësarute du'ru sani do'i ñaja'cohua'ire, Maija'quë do'ijëre jëjo saoyë, jaohua'ipi mësaru coa isiñu'u ca neose'e cõcaijë tsi'so saojajë caquë. Jaje yo'orena, mësaru coa isiyepi ëseye peoyere papi de'oyerepa cuasajë yo'oyere iñoñe pasipi.

⁶Iyere cui'ne cuasajë'ë: A'ri maña tasiquëpi jare a'ri maña tēaye pa'iji, cui'ne jare jaiye tasiquëpi jare jaiye tēaye pa'iji. ⁷Jaje pa'ina, paí ñape isiye pa'iji, jayo cuasase'e ja'ye, isi-ma'pë pa'ijë'ë co'aye nëi joyopi, pañita'a yecohua'ipi cuañejëna. Jaje pa'ina, Maija'quë cato oi ñacaiquë api, sihuacquë isiquëni. ⁸Jaje pa'ina, Maija'quëpi mësarute si'a mu'seña coa si'a co'amaña jaiye isija'quë api. Mësarupi si'aye mësarute caraye pajë nëaquëna, si'aye de'oye yo'o co'amañare cõcaija'cohua'i a'ë. ⁹Jaje pa'ina, toyase'e caji: Co'amaña peocohua'ire ëseye peoyerepa isisiquëre cato,

I nuñe yo'ose'e ti pani huesëji.

¹⁰Jaje pa'ina, Maija'quë mai ta ja'ñe, cui'ne ai ja'ñe isiquëpi si'aye mësaru ta ja'ñe, cui'ne mëa ja'ñe necaija'quë api.

Necaina, mäsaru ěsema'pë isiyepi jaiye nuñerepa yo'oyere tēaye pasipi. ¹¹ Jaje yo'ojēna, Maija'quē mäsarute jaiye co'amaña isija'quē api, peocohua'ire cocajajē caquē. Ja tsi'soni jējo saoyere jai pai Maija'quē do'ijēpi de'oji cajē Maija'quēre pēpajacohua'i a'ē. ¹² Jaje pa'ina, iye yēquē Maija'quē do'ijēre cocai ja'ñere sacaini coa iohua'ire carayesele cocai ja'ñere saye pañē, coa iohua'ipi ai jerepa Maija'quēre ai de'oji cajē pēpa ja'ñere sayē. ¹³ Jaje pa'ina, iye mäsaru cocaiyepi mäsaru Cristo coca de'oye sehuocaiye iñoquēna, ñajē iohua'ipi Maija'quēre de'oque'pa pa'ni cajē sihuaja'cohua'i a'ē. Sihua'jē iohua'ijē Maija'quēre de'oye yo'oja'cohua'i a'ē, mäsarupi iohua'ire cui'ne si'aohua'ire yecohua'irejē ěseye peoyerepa cocaiyere ñajē. ¹⁴ Jaje pa'ina, Maija'quēpi i oiyere mäsarute iñosi do'ire cuasajē ai yējē Maija'quēre mäsarute secacajajē'cohua'i a'ē. ¹⁵ Jaje pa'ina, Maija'quēre ai de'oji cayē, iye ai de'oyerepa i isise'ere!

**Pablo Cristo Jējo Daoquē
Sēte i Tutu Payere Case'e**

10 Yē'ē Pablopi mäsarute Cristo a'ijine yo'oyepi cui'ne i oiyepi cuasaquē, mäsarute señē. Yē'ēre cayē, mäsaru ja're pa'ini tutu caye caraquēta'a cayē. Jaje pa'iquēta'a so'ore pa'i toyase'eja'a irepa cayeje tutu cayē. ² Jaje ca do'ire mäsarute quēayē, yē'ē mäsarute ñasi'i caquē sai maca ja yē'ta'api de'oye pa'iye pajē, mäsaru acohua'ipi pai yēyepi yo'oji cacohua'ire cato tuturepa caja'quē a'ē. ³ Jaje pa'ire paji yēquē cato pai a'ē. Jaje pa'iquēta'are iye yeja pai sañope yo'oyeje pa'yepi yo'oye pañē. ⁴ Mai uihua co'amaña cato, Maija'quē tutu quē'i uihua co'amaña'ē. Si'aye co'a tutu quēco pa pa'i huēñare nejo co'amaña'ē. Jaje pa'ina, mai uihuama'pē pa'iyē, iye yeja pai uihua co'amañaje pa'yepi. ⁵ Jaje

pa'ina, ja uihua co'amañapi, si'aye Maija'quē ta'ñe asaquē yo'oyere, sañope tiñe pa'ye cuasayere nejoñe pa'iji. Cui'ne ja uihua co'amañapi, si'aye mai cuasayere tsi'soni Cristona isiyepi pa'iji, maipi ite de'oyerepa sehuo ja'ñere cajē. ⁶ Jaje pa'ina, si'aohua'i mäsaru de'oye sehuo caicohua'isele pa'i maca, yēquēpi si'aye de'oye sehuo ma'ñere si'seye toe cui'ñasicohua'ipi pa'iyē.

⁷ Mäsaru cato coa ěmējele pa'iyesele ñañē. Jaje pa'ina, yē'ē nuñerepa Cristo aquēre pa'ē asaquē pani, yēquēreje nuñerepa Cristo acohua'i a'ē cuasaquē ñasipi. ⁸ Jaje pa'ina, yē'ēpi yēquē yo'oye pa'iquēta'are seña maca mäsarute cuañequē yo'osiquē panije, co'ayerepa yo'ore'ni cuasaquē ca'raye pañē. Ējaēpi mäsarute nejoñe peoyerepa, jerepa joyo pa'iyere ñese meocajaja'a tutu isiquēre me ca'raye'ni. ⁹ Jaje pa'ina, yē'ē toya saose'eja'a mäsarute ca quēcosi'i caquē toyase'eje pa'ye ñama'pē pa'ijē'ē. ¹⁰ Pa'iyē, yecohua'i yē'ēre ñeje cacohua'i. Pai ñato tutu peoquē maca, cui'ne coca canije, ějaērepa cayeje meñerepa paire cama'quēpi, ja yē'ta'a toya daoyesele jēaye caquē cui'ne cuañequē cayeje caquē toyaquē api. ¹¹ Jaje cacohua'i maña, iyere yēquē yo'o ja'ñere asani pa'ijajē, yēquē cato jaje pa'ina, yēquē coca case'eje pa'ye, cui'ne so'ore mäsarute pa'ijē toyase'eje pa'ye cui'ne yo'oja'cohua'i a'ē, mäsaru ja're pa'i maca.

¹² Nuñerepa caye, yēquē de'ocohua'i a'ē casicohua'ire yēquēpi iohua'ire cuēcue ñajē cui'ne pa'iohua'i a'ē panita'a jerepa pa'iohua'i a'ē cuasajē yo'oma'pē pa'iyē. Jaje pa'ijēta'are me pa'i a'ni yē'ē cuasajē sa'ñe cuēcue ñajē pa'icohua'i cato huesēohua'irepa yo'oyepi yo'ojē pa'iyē. ¹³ Yēquē yo'oye pa'ina, coa ai jerepa pa'iohua'i a'ē cuasajē sa tēto saipe yo'oye paja'cohua'i a'ē. Jaje pa'ina, yēquē co'amaña neja'to

Maija'quëpi iye macaja'a nejë'ë, caquë ña nëocaiji. Jaje pa'ina, ipi yëquëre mësaru quë'ro Corinto tì'ajë'ë, caquë ñaquëna, tì'ahuë. ¹⁴Jaje pa'ina, yëquëre nejë'ë, ca nëosi macaja'a yo'oyë. Jerepa yo'oma'pë pa'iyë. Jaje pa'ina, yëquëpi ja'në mësaru ja're cõni pa'ima'pë patu co'ara'pi. Jaje pati'ne pa'iotare yëquëpi du'ru sani mësarute Cristo de'o cocare quëahuë. ¹⁵Cui'ne yëquëre ca nëose'ere sa eta sani yecohua'i nese'ere jioni sihuama'pë pa'iyë, ai jerepa pa'iohua'ipi de'oyerepa nehuë cajë. Coa ai jerepa yëquëre ca nëose'aja'a yo'oyë, mësarupi Maija'quëre pa'ire paji cuasa tì'ajëna. Mësaru ja're pa'ijë jerepa Maija'quë co'amañare neñu'u cuasajë yo'oyë, yëquëre Maija'quë ca nëose'ejë pa'ye. ¹⁶Cui'ne cuasayë, mësarupi. Pa'ire paji cuasa tì'ajëna, mësaru pa'i yeja Corinto jerepa pa'i yejañaje sani huaso coca quëañu'u cajë. Yecohua'i nese'ere jioni, yëquëpi jerepa pa'iohua'ipi de'oye nehuë, cajë sihuayere coejë, cui'ne yecohua'i Maija'quëre necaiyere nerojai hue'ña cacaye pañu'u cuasayë.

¹⁷Jerepa pa'i a'ë cuasaye yëquë pani, jerepa pa'i api cuasajë'ë, Èjaëna. Jaë api, jerepa pa'i. ¹⁸Jaje pa'ina, Ija'a co'ye de'oquë a'ë caquë cato neñama'quëpi nuñerepa pa'iquë peoji. Coa Èjaëse'le de'oquë api caquë cato neñasiquëpi nuñerepa pa'iquë api.

Pablo Cui'ne Coa Cacohua'i

11 Quëcojë dahuëre asajë'ë, yë'ë cayë, a'ri maña cuepe cocajë pa'ye, catoje. ²De'o'ji, yë'ë cato mësarute oi ai ëseyë, Maija'quë oi ëseye ayepi, mësarute Cristona tel'ire huejosi'i ca nëosi do'ire ëseyë. Jaje pa'ina, nomi tsjo ëmëre yo'oma'core paje pa'iohua'ini, ina isisi'i caquë yo'oyë. ³Jaje pa'iquëta'are ca'rayë, añapi io ta'ne cayepi, Evare cosose'ejë pa'ye, mësarute cosocona.

Cristore nuñerepa cuasajë sihuayere mësarupi jeoma'cohua'ini caquë. ⁴Jaje ca'raqüë ñaquëna, mësaru, yecohua'ipi daijë yëquë quëase'ejë pa'ye quëama'pë coa tiñe pa'i Jesuni quëajëna, co-ema'pë asayë, mësaru. Cui'ne ja'në isi cuañose'ejë pa'i joyo peoyere coa tiñe pa'i joyore isi cuañojë, cui'ne mësaru ja'në asase'ejë pa'ye peoyere tiñe pa'i huaso cocare quëajëna, sehuojë pa'ijaco-hua'i a'ë, tiñe pa'iyë. ⁵Jaje pa'itojé yë'ë cato jaohua'i Jesús jëjo saocohua'i a'ë coa cacohua'i huë'ehuëre pa'iyë pañë. Jare cuasayë. ⁶Yë'ëpi de'oyerepa coca ca tì'ama'quë pa'itojé, yë'ë ta'ne asaye cato jaiye a'ë. Ja asayere mësarute ino-huë, si'aye yëquë yo'ojë pa'iyepi.

⁷¿Co'aye yë'ë yo'ore mësarute, huaso coca quëa do'ire curi sema'ë, cui'ne mësarute ñese mëoñere caquë yë'ëpi teaye pa'i maca de'oni yo'ore? Pani, co'aye yo'oye pahuë. ⁸Jaje pa'ina, yequë sehuosicohua'i tsisosi curire jiohuë, mësarute necasi'i caquë. ⁹Mësaru ja're pa'i maca yë'ëre jopo carayere, cõcaijë'ë caquë mësarute sema'ë pa'ë. Paquëna, Maija'quë do'ijë Macedonia daisicohua'ipi cõcaë'ë, co'amaña isijë yë'ëre caraye. Mësarute josa yo'oye pasi'i cuasahuë, jare jajese'le yo'oquë pa'ija'quë a'ë. ¹⁰Yë'ë cato Cristore pa do'ire nuñerepa cayë. Jaje pa'ina, yë'ë si'a Acaya yeja pa'icohua'ire curiquë sema'ë quëase'ere sihuaye sioye ti peoji. ¹¹¿Me yo'oquë jaje cayë'ni, mësaruni oima'ë, jaje cayë? Pani Maija'quëpi ñaji, yë'ë mësarute oiye.

¹²Iohua'i yo'oyere itire pa'ë cajë sihuajë maije pa'iohua'i a'ë cañu'u cajë yo'oyere, iohua'i quëco payere jiosi'i caquë yë'ë curi sema'ë yo'oyere yo'oquë pasi'i. ¹³Jaohua'i cato Cristo jëjo daocohua'irepa peoye coa i jëjo daocohua'ijë pa'iohua'i de'oni cosojë yo'ocohua'i a'ë. ¹⁴¿Me yo'ojë jaje yo'oye'ni, ai cuasama'pë? Jare i huati ëjaëpi huiñaëje

pa'irepa miaquërepa de'oni yo'oquë api.
¹⁵ ¿Jaje yo'oquëre sëte me pañe'ni, ite necaicohua'ijë? Jaje pa'ina, de'lo pa'ije pa'iohua'i de'oni yo'ojë cosoyë, pa'ire. Jaje pa'iquëta'are iohua'i yo'ose'le pa'iyëje sai cuañoñe pa'iji.

Pablo Ai Yo'ose'e Jesús Jëjo Saoquëpi

¹⁶ De'oji, tijupë mësarute ca coñë, te'ije yë'ëre cuepequë caji, cuasacohua'i pani coa asajë'ë, yë'ë mësarute cuepequë cayëje caquëna, yë'ëje a'ri maña casi'i jerepa pa'i a'ë cuasaquë. ¹⁷ Iye yë'ë jerepa pa'i a'ë cuasaquë casi'i cayë cato cama'ë pa'iyë, mai Èjaërepa cuañese'epi. Jā cato cayë, coa cuepei cayepi. ¹⁸ ¡Jai pai iohua'i yo'oyere ñajë jerepa pa'iohua'i a'ë cuasajë sihuacohua'i pa'iyë sëte, yë'ëje cui'ne yë'ë yo'oyere ñaquë jerepa pa'i a'ë cuasaquë sihuasi'i! ¹⁹ Mësarū ai ta'ñe pa'iohua'ita'a cuepeohua'i cayere quëcojë ai yëjë asayë. ²⁰ Jaje pa'iohua'ipi quëcojë jaohua'ipi jo'ya nerena, mësarū sihuajë coçaiyë, mësarute coa co'acohua'ire ñajë yo'ocohua'ini, coa cosocohua'ini, mësarute coe ëaye ñacohua'ini, yequere tsiana tël'cajë yo'ocohua'ini coçaiyë, mësarū. ²¹ Yëquë paë'ë, ai tutu peocohua'ipi mësarute jaje yo'oye pasicohua'i. Jaje cayë huajëya'ye nëicota'are cayë:

Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi jerepa pa'iohua'i a'ë cuasato yë'ë cui'ne jerepa pa'i a'ë cuasasi'i, iyere cuepei cayëje caquë. ²² Jaohua'i hebreo pa'i a'ë, yë'ëje i a'ë. Jaohua'i Israel pa'i a'ë, yë'ëje i a'ë. Jaohua'i Abraham tsëcapë acohua'i a'ë, yë'ëje i a'ë. ²³ Jaohua'i Cristore necaicohua'i a'ë. Yë'ëje jaohua'i necaiye jerepa Cristore necaiquë a'ë. Jaje pa'ina, jaohua'i neñe jerepa nehüë. Cui'ne jaohua'i si'se cuaño'se'le jerepa si'se cuaño'huë. Cui'ne jaohua'i co cuaño'se'le jerepa co cuaño'huë. Jaje yo'o-

quë si'anëpi ne ju'iñere paë'ë. ²⁴ Judío pa'ipi cinco pa'ye yë'ëre tseajë treinta y nueve pa'ye si'sehuë, tseañerepa si'se mepi. ²⁵ Toasoñe pa'ye tarapi tël'cahuë. Cui'ne te'erepa quëna pëapi jëahuë. Toasoñe pa'ye yë'ë sai yohuëapi ea dutupi. Ea du'ina, duni juni tējiquë te'le ñami cui'ne te'le mu'se jai tsiayare coa huahuahuë. ²⁶ Si'anë cu'iyese'le yo'oquë ñasiquë a'ë, tsiaya duni juti'ñe pa'ye, ñaohua'ina huahuo'ñe pa'ye, cajeohua'ipi huati'ñe pa'ye, tī pa'ipi huati'ñe pa'ye, jai daripë acohua'ipi huati'ñe pa'ye, tsio huë'ña acohua'ipi huati'ñe pa'ye, jai tsiayana duni juti'ñe pa'ye, Maija'quë do'ijë a'ë, coa caco-hua'ipi huati'ñe pa'ye yo'ojëna ñaquë tëtō saiquë a'ë. ²⁷ Cui'ne, jaiye jël'joye nëina neñe, cui'ne ai yo'oye tëtō saë'ë. Jaje pa'ina, yequere ti çaima'ë tëtosaë'ë. Yequere aō peoquëna, cui'ne oco ëa ju'i tëtosaë'ë. Yequere ti aima'quëpi coa paë'ë. Yequere caña peoquëna, sësë ju'i ai yo'oquë paë'ë.

²⁸ Iye cui'ne yequë co'amaña jerepa co cuasaquëna mu'seña ñape yë'ëna dëquëyeje pa'ye tomequëna, si'a hue'ña sehuosicohua'i me pa'iyë'ni cuasaquë co'a ju'i pa'iyë. ²⁹ Jaje pa'ina, yequë te'i tutu peoquë pa'ito yë'ëje i jare çoni te'le ai yo'oquë tutu peoquë pa'iyë. Co'ayena ne taosiquë pa'ito yë'ë joyo a'siyerepa oiyë. ³⁰ Jerepa pa'i a'ë cayepi nëñe pa'ito yë'ë teaye pa'i tutu peoyere iñosi'i, yë'ë cayepi. ³¹ Jaje pa'ina, Diusu mai Èjaë Jesucristo pëca ja'quëpi yë'ë cayë nuñerepa caji caquë asaji, si'anëpi de'oquëre pa'ni cajë sihuacuëre papi. ³² Yë'ë Damascor pa'i maca, romano pa'i ëjaë Aretasre coçaiquëpi, pa'i ëjaëpi, yë'ëre tseaja'cohua'ire jai daripë eta sa'noana soldado pa'ire nël'quepi. ³³ Jaje yo'ouna, yecohua'ipi yë'ëre do'rohuëna ayani jai daripë tēhuopa etaye ña sa'rojaj'a casarena, catihuë, Aretasre.

Maija'quë Pablöre İnose'e

12 Do'i peoye a'ë, co'ye de'oyerepa yo'loquë a'ë cajë sihuaye. Jaje pa'iquëta'are mësarute quëaye yëyë, yë'ëre Ējaë huëo çani ñañeje pa'ye cui'ne yequë mu'seña pa'i ja'ñere İnose'e. ²Pa'iji, catorce ometëca te'ire Cristo sehuoquëre ma'tëmona, toaso pëpë acona sase'e. Iye yo'ose'ere asaquë a'ë, yë'ë. Si'a çapë sa cuañosiquë pa'ini, pa'nita'a joyose'e sa cuañosiquë pa'ini huesëyë. Ja cato Maija'quëse'e asaji. ³Jaje pa'iquëta'are asayë yë'ë cato, jaëte si'a çapë quë'ire, pa'nita'a joyose'e sasiquë pa'ini huesëyë. Coa Maija'quëse'e asaji. ⁴Ite cato Maija'quë tsiona sapi. Saëna, jaronasapi, ti pa'i asani i case'eje pa'ye ca ti'añe peoyere pare. ⁵Yë'ë jaëje pa'ire pani, jerepa pa'i api caquë sihuacati'ñe pa'i a'ë. Yë'ëja'a co'ye jerepa pa'i a'ë caquë sihuayeta'a pasi'i. Jaje pa'iquëta'are sihuasi'i yë'ë ne ti'a ma'ñere. ⁶Jaje pa'iquëta'are, yë'ëpi jerepa pa'i a'ë caquë pani, coa cuepequë cayepañe pa'i a'ë, jare nuñerepa cajuquë pa'i do'ire. Jaje pa'iquëta'are iyere yëyë, yecohua'ipi yë'ëre jerepa pa'i api cuasama'cohua'ipi, iohua'i yë'ë yëhuose'ere asayepi cui'ne yë'ë pa'iyere ñañepi cuecujë.

⁷Jaiye İnose'ere paquëta'a pa'ina, yë'ëpi jerepa pa'i a'ë cuasama'quëni caquë, yë'ëre josa yo'oja'core huati ëjaë hua'jo ñacajë pa'io'ipi yë'ë çapëna ai yo'oyere miuje pa'io'ire ne nëopi. ⁸Jaje neina, ai yo'loquë toasoñe mai Ējaëre, ja ai yo'oye nejocaijë'ë caquë sei'ë. ⁹Seina, ipi capi: "Yë'ë më'ëre oiye'pi tsoe de'oji, yë'ë tuture tutu peocohua'ija'a de'oyerepa İnoñe pa'iji" capi. Jaje pa'ina, sihuayë, yë'ë tutu peoyejaj'a Cristo tuture İnoñe pa do'ire. ¹⁰Jaje pa'ina, sihuayë, tutu peoyere, pëpoyere, co'amaña carayere, huani jeoñu'u cajë yo'oyere, cui'ne Cristo do'ire necai ai

yo'oyere. Jaje pa'ina, yë'ëpi tutu peoquë pa'i maca, ja maca jerepa tutu quë'i pa'iyë.

Corinto Sehuosicohua'ire Pablo Co'a Ju'İne

¹¹Mësarupi cacaima' do'ire, cuepei cayejë cahuë, mësarute. Mësarupi yë'ëre de'loquë api cacaiye pa'iji, pa'ni yë'ëja'a co'ye. Yë'ë mësarute ye'yacohua'i huë'ehuëre pa'iyë pañë, jdo'i peoquë maca pa'inije! ¹²Jaje pa'ita'a, yequë mu'se pa'i ja'ñe İnoñepi, pa'i yo'otia ma'ñe yo'oyepi, jaiye de'lo co'amaña mësarujare pa'i dahuëre quëcoquë yo'lo İnose'epi, japi İnohuë, Jesús jëjo daoquërepa yë'ë pa'iyë. ¹³Jaje pa'iquëta'are yequë huë'ña sehuosicohua'ipi jerepa de'oyerepa necaise'e payë cuasayë. Mësarujacoa mësarute necaiyeyayo yo'ose'epa'ito iyese'e a'ë: Yë'ë carase'e mësarute sema'ë paë'ë. Jajayayo yo'oyere ai cuasama'pë sa'ı toçaiyeyepa'ye de'oye cuasajë oni yejejë'ë, yë'ëre.

¹⁴Mësarute toasoñe acore do'i saija'ñere yure ne de'huaquë pa'iyë. Yurejëmësarute dëquëyejeyepa'ye yo'oma'ë pa'ija'quë a'ë. Mësarujacurire pasi'i caquë yo'oma'ë pa'iyë. Yë'ë cato mësaruni caquë yo'oyë. Jaje pa'ina, pëca ja'quëohua'ipi mamajëre İsija'a curiquë tsi'socohua'i a'ë, pa'ni mamajëpi pëca ja'quëohua'ire İsi ja'ñere tsi'soye. ¹⁵Jaje pa'ina, yë'ëpi mësarute ai oina, mësarupi yë'ëre a'ri maña oitoye, yë'ë de'oye cuasa do'ipi si'aye yë'ë curi paye sa'ı saosi'i, cui'ne yë'ë tutu mañaje ne saosi'i caquë sihuaquë yo'oyë, mësarujajoña de'oyepa'iyere caquë.

¹⁶Nuñerepa cayë, yë'ë mësarute dëquëye yo'oma'ë paë'ë. Jajepa'iquëta'are yecohua'i mësarujacohua'ipi cayë, yequëre coa i ta'ñe cosoyepi yo'loquë se'queoyepa'iona, eo nëopi. ¹⁷Yë'ë mësarujato, yë'ë yëyere cosoquë nesili caquë jaohua'ire

jêjo saore? ¹⁸ Titore do'i mësarute sani ñajaquë caquë seni cui'ne i ja're conì yequëre Maija'quë do'iquëre jêjo saohuë, çjêjo saosiquëpi Tito sani mësarute i yëyere nesi'i caquë cosoquë yo'ou? ¿Yëquëre te'e joyopi cui'ne nëiñe isiquëna, cayaohua'i si'a yë'quë macarepa yo'oma'pë pate, mësaru ñato?

¹⁹ Yequë mësaru ca'ra'ñe pa'iohua'i a'ë tayo yo'ose'ere, yëquë ìti ñasicohua'i ña hue'ñana ca de'huañu'u cajë cayë. Jajë cajë caye pañë, yëquë cato Maija'quë ña hue'ñana cayë, Cristo acohua'i sëte. Jajë pa'ina, si'aye yëquë caye cato, mësaru Maija'quë do'ijë joyo pa'iyë jerepa ñese mëi ja'ñere çocañu'u cajë caye a'ë. ²⁰ Jajë pa'iquëta'are ca'rayë, mësarute ñasi'i caquë sani tiñe pa'ijëna, ña quëquëyere cui'ne mësarupi yë'ëreje tiñe pa'ina, ñañere. Ca'rayë, te'e cuasaye peoquëna, pëtise'e, te'i payese'e, co'a cocase'e, yecohua'ire cue'cuyese'e, jerepa pa'i a'ë cuasayese'e, cui'ne coa co'a tiyapë pa'iyese'e pa'ima'quëni caquë. ²¹ Jajë pa'ina, cui'ne tijupë do'i ñasi'i caquë saquëna, yë'ë Diosupi huajëya'ye nëiñe nema'quëni mësaru yo'oyere ñaquëna, caquë ca'rayë. Ja maca mësaru tsoe hue'ña acohua'ipi tayojëta'a ti jeoma'pë, jai pai si'si yo'ojë coa nomiohua'ire cui'ne ëmëohua'ire yo'ojë pa'iyere, cui'ne ja'në yo'ojë sëo mease'ere jeoma'pë pa'iyere, iño oema'quëni caquë ca'rayë.

Yëhuoye Cui'ne Pëpa Tëjiyerepa

13 Iye do'i saise'e pa'ija'coa, yë'ë mësarute toasoñe acore do'i saico. Te'ire sañope coca caye pa'ito ne de'huaye pa'iji, cayaohua'i panita'a toasçohua'i, ìti ñasicohua'ipi cajëna. ² Jajë pa'ina, tijupë yure ca coñë, so'ore pa'i. Yë'ë ja'në cayaye acore do'i saisi maca mësarure pana ñaquë case'ejë ca coñë. Ja'në co'aye yo'ojë

pa'isicohua'ire, cui'ne si'aohua'ire cayë. Yë'ëpi co'i çosiquë pani, mësaru tayoye coa ñañe pa'ija'quë a'ë. ³ Ja maca jajë yë'ëpi canì iñoquëna, mësaru asaja'cohua'i a'ë. Yë'ë caye cato Cristo case'e a'ë. Ja case'epi mësaruna tutu carajaiñe peoji, Cristo tuturepa quë'i coca'ë. ⁴ Jajë pa'iquëta'are Cristore tutu peoquëre quëni huani jeoñeje huani jeohuë. Huani jeosicohua'ita'are Maija'quë tutupi huajëquëre papi pa'iji. Jajë pa'ina, cui'ne yëquëjë i tutu peoquë pa'ise'e ayere conì pa'icohua'ijë i ja're tsioni pa'i do'ire Maija'quë tutupi pa'ija'cohua'i a'ë, mësarute necaiyere cajë.

⁵ Mësaruja'a ñare pajë co'ye neña-jë'ë, nuñerepa yëquë Maija'quë pa'ire paji cuasayere pa'iyë cajë. Neñajëna, Cristopi mësaru ja're conì pa'ima'quë pa'ito coa cacohua'i pa'iyë. ⁶ Jajë pa'ina, cuasayë, mësarupi neñasicohua'i pa'ijë, yëquëreje tayoma'pë de'oyerepa pa'icohua'i a'ë, asa ti'ajajë cajë uteyë. ⁷ Jajë pa'ina, mësarupi co'aye yo'oma'pë pa'ijajë cajë Maija'quëre seca-caiyë, mësarute. Yëquëpi jerepa pa'iohua'ipi ne ti'ahuë cajë señe pañë. Coa ai jerepa yëquë cato, mësarupi de'oye yo'ojajë cajë señë. Yëquëpi tayose'eje pa'iohua'i ña cuañotoje. ⁸ Yëquë cato nuñerepa yo'oyere sañope yo'oma'cohua'i a'ë. Coa ai jerepa nuñerepa yo'oyere ñese çocaicohua'i a'ë. ⁹ Jajë pa'ina, sihuayë, yëquëpi tutu peocohua'i pa'ijëna, mësarupi tutu quë'iohua'i pa'ito. Jajë pa'ina, mësaru de'ocohua'irepa pa'iyë ti'añere cajë, Maija'quëre si'anë secaaijë pa'icohua'i a'ë. ¹⁰ Jajë pa'ina, yë'ë ja yë'ta'a mësaru quë'ro saima'në iye toya ja'hua toya saoyë, yë'ë mësaru quë'ro ti'asi maca, yë'ëre Èjaëpi mësarute nejoma'ë, joyo pa'iyere ñese mësarute mëocaija'a tutu isise'epi, jëayerepa yë'ë cuañequërepa

pa'i tutupi mäsarute cayere coequë, jaje yo'oyë.

¹¹De'oji, yure ca tējihuë. De'oye sihuajë pa'ijë'ë. Mäsaru pa'iyepi de'ocohua'irepa pa'iye ponëñere yo'ojë pa'ijë'ë, yë'ë case'ere pa'ijë'ë, cui'ne jo'cua de'oye sa'ñe de'oye yo'ojë pa'ijë'ë. Jaje pa'ijëna, Maija'quë paire oiquëpi, cui'ne jo'cua de'oye pa'iye isiquëpi mäsaru

ja're pasipi. ¹²Sa'ñe pëpajë sihuajë'ë, si'si peoyere papi. ¹³Mäsarute pëpa saoyë, si'aohua'i Maija'quë do'ijëpi.

¹⁴De'oji. Mai Ejaë Jesucristo, coa isiyepi, Maija'quë mäsarute oiyepi, cui'ne Maija'quë joyo si'anë mäsaru ja're pa'iyepi, si'aohua'ire mäsarute pa'ijaquë.

GÁLATAS

Pablo Toyase'e Galacia Sehuosicohua'ire

1 Yë'ère Pablöre paipi cani neni jëjo daosiquë peoyë. Coa Jesucristopi, cui'ne Diosu Maija'quëpi, Jesús ju'isiquëre huëosiquëpi jëjo daosiquë a'ë, cui'ne ²si'aohua'i Maija'quë do'ijë yë'ë ja're iño pa'icohua'ije, mësarute yë'ë ja're toyayë, iye ja'hua sehuosicohua'i Galacia yeja pa'icohua'ina. ³Diosu Maija'quëpi cui'ne Jesucristopi çoni, mësaruna coa carajainëre cui'ne jo'cua de'oye pa'iyere isijajë. Jaje pa'ina, ⁴yure mai co'a yeja pa'icohua'ini, huasosi'i caquë Jesucristo mai do'ire jucacaji'i, Maija'quë Diosu yëyepi. ⁵Jaje pa'ina, Maija'quëse'ere de'oquëre pa'ni cajë sihuaye pa'iji. ¡Jaje pa'ijaquë!

Peoji, Yequë Huaso Coca

⁶Cristo necai do'ipi Maija'quë mësarute soisicohua'ipi, yequë huaso cocare tui huëoni cuasama'topi Maija'quëre tuiye jeorena, ña quëquëyë. ⁷Nuñerepa cayë, mësarute yequë huaso coca ti peoji. Jaje peoquëta'are mësarute yecohua'ipi ca co'me huesoyë, Cristo huaso cocare tiñe ponañu'u cacohua'ipi. ⁸Jaje pa'ina, huaso cocare yecohua'ipi tiñe quëacohua'i pani ti nejosicohua'i pa'ijajë. Yë'ëpi tayo tiñe quëaquë pa'itojë nejoñe pa'iji. Panita'a huññaë ma'tëmo daisiquëpi tiñe quëaquë pa'ito ti nejoñe pa'iji. ⁹Tsoe ja'në mësarute case'ere ca coñë, yecohua'ipi mësaru du'ru macarepa huaso coca asani de'huase'ejë pa'ye quëama'cohua'i pani ti nejosicohua'i pa'ijajë.

¹⁰Jaje pa'ina, çyë'ëni paipi de'oquë api, cajajë caquë yë'ë yo'oye? ¿Pani-

ta'a Maija'quëpi de'o'ji, cajuquë caquë yo'oye? Jaje pa'ina, yë'ëpi paipi de'oquë api cajajë caquë yo'oquë pani Jesure necaquë peoyë.

Me De'o U'ni, Pablo Maija'quë Jëjo Saoquë

¹¹Yë'ë quëaye huaso coca pai cuasase'e pa'ima'ë pa'iji. Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë, mësarupi pai cuasaye a'ë cuasama'pë pa'ijjë'ë caquë quëayë. ¹²Jaje pa'ina, paipi yë'ère iye coca isima'pë paë'ë. Cui'ne paina ye'yema'ë paë'ë. Coa Jesucristopi yë'ère iye coca ta'ñe asaye necaji'i. ¹³Ja yë'ta'a judío pai sehuoyere sehuoquë pa'inë, yë'ëpi Maija'quëre sehuocohua'ire tunirojai nejo saosi'i caquë yo'ose'e asahuë, mësaru. ¹⁴Jaje pa'ina, judío pai sehuoyere yë'ë jerepa ta'ñe asaquëpi yë'ë cajeohua'ire yë'ë ja'ye ometëca pacohua'ire tëto saisiquë paë'ë, yë'ë aipë case'ere ai de'oye nuñerepa sehuoquë pacacaiquë paja'quë caquë pa'i do'ire. ¹⁵Jaje pa'ita'are Diosupi ja yë'ère çoama'në sahuapi. Jaje pa'ina, i ai oiyepi soipi, yë'ère. ¹⁶Yë'ère iñopi, i mamaquëre yë'ëpi judío peocohua'ire huaso coca quëajajuë caquë. Jaje yo'osi maca yecohua'ini seni asasi'i caquë yo'oye pahuë. ¹⁷Cui'ne saima'ë paë'ë, Jerusalëna, Jesús tsoe jëjo daocohua'i ye'yayere ye'yési'i ñasi'i caquë. Jaje yo'oma'ë, tsoe nëiñe peoyerepa Arabiana saë'ë. Saisiquëpi jeteyo'je Damascona co'ihuë.

¹⁸Tres ometëca tëto sai maca Jerusalëna saë'ë, Pedrore ñasi'i caquë. Sani i ja're çoni quince mu'seña pëahuë. ¹⁹Jaje pa'iquëta'are ñama'ë paë'ë, yecohua'ire Jesús jëjo saocohua'ire. Coa mai Ejaë yo'lei Jacobose'ere ñahuë. ²⁰Care payë, Maija'quë ña huë'ñana, më'ère yë'ë iye toyaye nuñere pa'ë.

²¹Ja jeteyo'je saë'ë, Siria yejana cui'ne Ciliciana. ²²Ja maca cato

Cristore sehuocohua'i Judea yeja pa'icohua'i yè'ère pare ñama'cohua'ipi paë'è. ²³ Coa yecohua'ipi "ja'nè maire josa yo'oquè pa'isiquèpi yure Maija'què pa'iji cuasayere quèaquè cu'iji. Ja'nè nejo saosi'i caquè yo'oquè pa'isiquèpi cajè quèayese'e asacohua'i paë'è." ²⁴ Jaje pa'ina, yè'ère de'oye yo'osi do'ire cuasajè Maija'quère ai de'oji cajè sihuajè paë'è.

Yecohua'i Jesús Jëjo Saocohua'ipi Pablöre Sehuocaiyè

2 Catorce ometëca pa'i maca tijupè Jerusalénna sai Bernabère cui'ne Titore sahuè. ² Jaro saë'è, Diusupi yeque yo'oyeque pa'iji caquè ñhouna. Jaro Jerusalénre sehuocohua'i ëjaohua'ise'e tsi'sicohua'ipi paë'è. Pa'ijëna, yè'è judío pai peocohua'ire huaso coca quèayere quèahuè, jaohua'ipi asacatena, yè'è ne-se'epi cui'ne yè'è ja neñepi do'i què'y-erepa pa'ijaquè caquè. ³ Cui'ne Tito judío peoquèpi yè'è ja're conì pa'iquè-re je ca'ni tèaye pa'iji cajè cuañeñeje peopi. ⁴ Jaje pa'iquèta'are Maija'què do'ijè a'è cacohua'ita'a coa cacohua'i-je paë'è, yèquè ja're conì yahue cacasicohua'ipi. Jaohua'ipi ca'ni tèaye pa'iji cahuè. Icohua'i cato Cristo Jesure tsioni mai de'oye pa'iyere ñani tijupè judío pai yo'oyena cuañese'e jo'yaohua'ì pa'iyena ponañu'u cajè cacasicohua'ì paë'è. ⁵ Jaje pa'iquèta'are ti ñohua'ì caye asacaiye pahüè, mësarupi nuñerepa huaso cocare de'oyerepa pajè pa'ijajè cajè.

⁶ Huajëye yo'o ja'ñe quèaye pahüè, yo'o ja'ñere quèacohua'ije. Èjaohua'ire pa'è, cuasama'è pa'iyè, jaohua'ipi èjaohua'ì pa'itoje. Maija'què cato si'aohua'ire cui'ne pa'iohua'ire ñaquè api. ⁷ Huajëye yo'o ja'ñere quèa'ñe pa'iohua'ita'a judío pai peocohua'ire quèaja'quère Maija'quèpi yè'ère cuañe

nèosiquè api, Pedroré judío paire quèaja'quère cuañe nèose'eje pa'ye, cajè asahuè. ⁸ Jaje pa'ina, Maija'què Pedroré judío paire quèaja'quère jëjo saokuèpi, yè'èreje judío pai peocohua'ire quèaja'quère jëjo saopi.

⁹ Jaje pa'ina, Jacobo, Pedro cui'ne Juan sehuosicohua'ì èjaohua'ire pa'è cajè ñajëna, pa'icohua'ire papi ñani Maija'quèpi ja yo'o ja'ñe mësarute isipi, cajè jètèpi yè'ère cui'ne Bernabère tseani pèpahuè. Jaje yo'ojè ñhohuè, te'e ca-jeohua'ì pa'iyè. Cui'ne ja maca de'oji cahuè, mësarupi sani judío peocohua'ire quèajëna, yèquèpi judío paire quèaye. ¹⁰ Coa iyese'ere cuañehuè, co'amaña peocohua'ire cuasacajjè'è cajè. Yè'è ñare paquè nesi'ì caquè yo'oquè pa'iyere cuañehuè.

Antioquía Daripëna Pablöpì Pedro Tayoyere Yèhuose'e

¹¹ Pedropì Antioquía daripëna daisi maca te'e tsiarepa ñaquè yèhuohuè, ipì tayosiquè pa'iquèna. ¹² Jaje yo'oquè du'ru macarepa judío pai peocohua'ì ja're aji'ì, Jacobo ja're pa'isicohua'ì ja ti-tama'nè. Tìtasi maca aìsiquèpi jaohua'ì ja're a'ñe jèoni cui'ne tsiyeyè paquè yo'opi, ca'ni tèaye pa'iji cacohua'ì acohua'ini ca'raquè.

¹³ Ja maca jaje yo'oquèna, ñajè judío pai sehuosicohua'ijè Pedro ca'raquè yo'oyena ñani cui'ne yo'ohuè. Yo'ojëna, Bernabèje cui'na ca'raquè yo'opi, jaohua'ì yo'oyere ña do'ire. ¹⁴ Jaje nuñerepa huaso coca ye'yayeje pa'ye yo'oma'èna, yè'èpi ñani si'ahua'ì tsi'si sitona si'ahua'ì asajëna, Pedroré cahuè: Mè'è judío paita'a judío peocohua'ì ja're paë'è, judío pa'iyepi pa'ima'è. Jaje pa'iquèta'are çme nesi'què judío peocohua'ire judío pai pa'iyeyè pa'ijjè'è cuañequè'ni?

Si'aohua'i Maija'quère Cuasayepi Huasosicohua'i De'oye

¹⁵ Mai cato tsì'nèna judío paire pa'è. Co'acohua'i judío pai peocohua'i pa'iyè pañè. ¹⁶ Jaje pa'iquèta'are, mai nuñe pa'icohua'irepa pa'iyè tì'añe peoji, Moisés cuañese'ere yo'ojè. Coa Jesucristore ire pare cuasayepi tì'añe pa'iji, nuñe pa'icohua'i pa'iyè. Jaje pa'ina, yèquèje Jesucristoni ire papi cajè asahuè. Cristore ire pare cuasayèja'a nuñe pa'icohua'i pa'iyè tì'ahuè. Jaje pa'ina, cuañese'ere yo'ojè nuñe pa'icohua'i pa'iyè tì'añe peoji.

¹⁷ Cristona ponèni, i nuñe pa'iyere pañu'u cajè yo'ojè judío peocohua'ijè pa'iohua'i, co'acohua'i pa'iyè asa tì'añè. ¿Jaje pa'ito Jesupi maire co'a de'osicohua'i pa'iyè nei? Papi, jaje neñe. ¹⁸ Jaje pa'ina, cuañese'ere ne tì'ajè, huaso cuañone pa'iji caquè ye'yasiqùepi, ja ye'yayere jeosiquèpi tìjupè cui'nare ye'yaquè pani cuañese'ere sañope do'i què'i de'oji. ¹⁹ Jaje pa'ina, yè'è, cuañese'ere yo'oyere jeosiquèpi ju'isiquèje pa'i pa'iyè, Maija'quèni pacacasi'i caquè. ²⁰ Cristo ja're que cuañosiquèpi pa'iyè. Ja yè'ta'a huajèquèpi pa'iyè, Cristopi yè'èni pa'i do'ipi. Yè'èpi pa'iyè pañè. Jaje pa'ina, iye capè huajèquè pa'iyè cato Maija'què mamaquèni yè'ère oi jucacai isiquèni de'hue yè'ère ñacaija'què api cuasquèpi pa'iyè. ²¹ Jaje pa'ina, Maija'què paire oi yo'ose'ere tìrona oañe pañè. Cuañese'ere cayere sehuojè yo'oyepi nuñe pa'icohua'i tì'añe pa'ito, Cristo ju'ise'epi do'i peoye patira'pi.

Paire Cuañeñe Panita'a Maija'què Pa'iji Cuasaye

3 Ina, Gálatas pai airepa huesèohua'i a'è, mèsaru. ¿Nepi mèsarute co'a de'huare'ni, nuñerepa cocare sehuoma'pè pa'ija'cohua'ire? Mèsaru ña hue'ñana de'oye iñojè quèahuè, Jesús

que cuañosiquè ayere. ² Jaje pa'ina, iyere seina, quèajè'è: ¿Maija'què joyo mèsarute isi, Moisés cuañese'ere yo'o do'ire, panita'a, Jesure ire pare cuasa do'ire isipi? ³ ¿Airepa huesèohua'ini mèsaru, Maija'què joyopi yo'oquèna, ne huèosicohua'ipi, yure cato pai tutupi nuñerepa pa'iyere ne tì'añu'u cuasacohua'i? ⁴ ¿Mèsaru jaiye ai yo'oyepi coa pa'iyè? Ja ai yo'oyepi a'ri maña ye'ya-jajè caquè oiyè. ⁵ Maija'quèpi i joyore mèsaruna isini, pai yo'o tì'a ma'ñere mèsaru ja're yo'oni, ¿ique do'ire yo'oquè'ni? ¿Mèsarupi cuañese'ere cayere sehuo tì'a do'ire yo'oquè? Pani, mèsarupi Maija'què coca nuñere pa'è cuasa do'ire yo'oji.

⁶ Abrahampi Maija'què pa'iji cuasa do'ire Maija'quèpi ite capi, nuñe pa'iquè api. ⁷ Jaje pa'ina, Abraham cuasase'èje pa'ye cuasaye pacohua'ipi Abraham tsècapè acohua'i a'è. ⁸ Judío pai peocohua'ire necaiquère pare cuasayèja'a nuñe pa'icohua'ire neñe pa'iji cuasa nèopi, Maija'què. Ja yè'ta'a i toya pèpèna toyama'nè Maija'quèpi Abrahamre ja de'o cocare quèapi: "Si'a pai sihuaja'cohua'ire de'oye necaija'què a'è, mè'èja'a." ⁹ Abraham jare sihuacohua'ire nesicohua'ipi pa'iyè, i cuasase'èje necaiquère pare cuasacohua'ije. ¹⁰ Si'aohua'i cuañese'ena quèco pacohua'i cato nejo cuañonere pa'iyè. Jaje pa'ina, toyase'ere caji: "Cuañe toya pèpè cayeje si'anè yo'o tì'ama'cohua'i cato nejosicohua'i a'è." ¹¹ Tìñarepa quèaji. Jaje pa'iyè sète telije cuañese'ere cayere yo'osi do'ipi, nuñe pa'i pa'iyè tì'añe peoji. Jaje pa'ina, toyase'ere caji: "Nuñe pa'i cato Maija'quère necaiquère pare asa do'ipi pa'ija'què api." ¹² Jaje pa'iquèta'are Moisés cuañese'ere cato caji: "Si'aye cuañese'ere cayeje yo'o tì'acquèpi, iti yo'o tì'a do'ija'a pa'ija'què api." Jaje pa'ina, Moisés cuañese'ere

cato necaiquère papi asaye peoye a'ë.
¹³ Cuãnese'e cayere si'a yë'quë maca yo'oma'cohua'ipi nejosicohua'i pa'ijëna, Cristopi maire huasopi. Ja do'ire co'acquëje pa'i de'opi, mai do'ire. Jaje pa'ina, toyase'e caji: "Soquë sarahuana sëa deosiquë cato co'acquë api." ¹⁴ Si'aye Abrahamre Maija'quë ca nëose'ere judío peocohua'ijë paja'cohua'i a'ë caquë Jesupi soquë sarahuana jucacaji'i. Jaje pa'ina, i ca nëose'ere i joyere isiye pa'iji, si'aohua'ire Jesucristore de'hue neja'quë api, asajë pa'icohua'ire.

Cuãnese'e Panita'a Ca Nëose'e

¹⁵ Maija'quë do'ijë, mësarute pai ca nëoni yo'oyena quëaquë ñinosi'i: Nájë'ë, paipi yëni yequëna co'amañare isisi'i ca nëoni toya nëo huesose'e, yecohua'ipi nejocaiye peoji, cajë. ¹⁶ De'oji jaje cui'ne yure Maija'quëpi Abrahamre cui'ne i tsëcapë aquëna ca nëopi. Jaje pa'ina, toyase'e më'ë tsëcapë cama'ë pa'iji, jai paire cayeje, coa te'ire caji më tsëcapë aquëna. I ca nëosiquë cato Cristo api.

¹⁷ Jaje cani cayë: Maija'quëpi Abrahamre ca nëoni ti jaje yo'o ja'ñere ca huesopi, caquë. Jaje pa'i do'ire Moisés cuãnese'e jeteyo'je cuatro ciento treinta ometëca pa'i maca huëose'epi Maija'quë ca nëose'ere do'i peoye neni nejoñe peoji. ¹⁸ Jaje pa'ina, Maija'quëpi coa i-sisi'i Abrahamre ca nëopi. Jaje pa'iquëta'are Moisés cuãnese'ere yo'ojë ti'añe pani Maija'quë coa isisi'i ca nëose'e peora'pi.

¹⁹ Jaje pa'ito, ¿iquere cõcai Moisés cuãnese'e pa'iquë'ni? Ja cato Maija'quë yëyere pai tayose'ere ñño ja'ñepi pa'iji. Jaje pa'ina, Abraham tsëcapë aquë, i ca nëosiquë Cristo dai macaja'a ja cuãnese'e yo'oye paji'i. Cuãnese'e cato Maija'quëpi huññaohua'ina caëna, jao-hua'ipi Moisésre isihüë, paina isicaija'quë. Isirena, Moiséspi iti yo'o ja'ñe paire quëapi. ²⁰ Jaje pa'iquëta'are yure

cato coa Maija'quëse'e te'i pa'iji iti yo'o-quë peoji, iti se quëacaiquëje.

Iti Cuãneñe Do'i Quë'ye

²¹ ¿Jaje pa'ito Moisés cuãnese'epi Maija'quë ca nëose'ere sañope caye pa'iquë? Pani. Jaje pa'ina, cuãnese'e yo'oyepi Maija'quë cajeohua'i pa'iyë ti'añe pa'ito, ja cuãneñere sehujë yo'o do'i ti'ara'huë, nuñe pa'icohua'i pa'iyë. ²² Jaje pa'iquëta'are yure cato Maija'quë toya pëpë caji: cuãnese'e tayo yo'o do'ire co'ayepi si'a pai tseasicohua'ipi pa'iyë. Jaje pa'ina, jare Jesucristoni necaiquë api cuasasicohua'ipi de'hue Maija'quë ca nëose'e paye pa'iji.

²³ Ja yë'ta'a Cristore necaiquëre pare cuasaye ti'ama'në cuãnese'epi maire co'aye yo'oma'cohua'ini caquë cose'e-je pa'ye ñacaiye paji'i. Jaje pa'ina, cosicohua'ipi utejë pa'ë'ë, iye cuasayere ññoñe pa'i macana. ²⁴ Tsire ñacaiyeje maire cuãnese'epi ñacai ye'yaquë paji'i, Cristona saja'quë. Saëna, Cristoni ire pare cuasani nuñe pa'icohua'i pa'iyë ti'ajajë caquë, yo'opi. ²⁵ Ja pa'ina, yure necaiquëre cuasaye daisi maca cuãnese'epi maire necaiye peoji.

²⁶ Jaje pa'ina, mësarü si'aohua'i Maija'quë mamajë a'ë, Cristore necaiquëre pare cuasa do'ipi. ²⁷ Cristo do'ire oco do cuãnosicohua'i cato, Cristo ayere suñasicohua'ipi pa'iyë, ije pa'iohua'i de'o-jëna. ²⁸ Jaje pa'ina, peoyë, judío pai. Peoyë, griëgo pai. Peoyë, jo'ya nesicohua'i. Peoyë, coa pa'icohua'i. Peoyë, ëmë. Peoyë, nomio. Jaje pa'ina, Cristo Jesuna tsioni pa'icohua'ipi te'ije pa'iohua'i pa'iyë.

²⁹ Jaje pa'ina, mësarupi Cristo tsecohua'i pani Abraham tsëcapë acohua'i pa'iyë, Maija'quë ite isisi'i ca nëose'ere paja'cohua'ipi.

4 Pëca ja'quë co'amaña si'aye pa'ja'quëta'a tsihua'ë pani jo'yaëje pa' pa'iji, si'a co'amaña paja'quëta'a. ² Jaje

pa'ina, yecohua'ipi ite ñacajë pa'iyë, i ne'ne pa'yere. Ñacajë pa'ijëna, pëca ja'quëpi yureta'a ai de'o tējipi caquë ina si'aye co'amaña isi macaja'a. ³Jaje pa'ye maije tsije pa'iohua'i pa'i maca iye yeja cuañe tutupi jo'ya nesicohua'ire papi, maire. ⁴Jaje paquëna, iti yo'o maca ti'aëna, Diusupi i mamaquëre jëjo daopi. Judío paije pa'i daji'i, nomiona ai de'osiquëpi, Moisés cuañese'ere si'aye yo'oja'quëpi daji'i. ⁵Jaje daji'i, ja cuañeñe yo'ojë pa'icohua'ini maire huasosi'i caquë Maija'quëpi i yëhuiohua'ire pajaquë caquë.

⁶Jaje pa'ina, mësarupi tsoe i mamajë a'ë cajë asayere iñosi'i caquë Maija'quëpi i mamaquë joyore jëjo daopi, mësaru joñoana. Ja joyo pa do'ire cayë, mai: "yë'ë Ja'quë." ⁷Jaje pa'ina, Maija'quë mamaquë a'ë, mëlë, jo'yaë peoye. Jaje i mamaquë pa'i do'ire Maija'quëpi i yëyepi isija'quë api, i ca nëosi co'amaña.

Pablopi Ai Co'a Ju'i Pa'ise'e Maija'quëre Sehuocohua'ire

⁸Ja yë'ta'a Maija'quëre asama'në, mësaru yeque diusuohua'i pai nese'e jo'ya nesicohua'ipi paë'ë. Pa'ijëta'a nuñerepa yeque diusuohua'i peoyë. ⁹Jaje pa'isicohua'ita'a yureta'a asare payë, Diusuni. Ai tiña casi'i, Diusupi mësarute i tsecohua'ire ñaji. Jaje pa'ito ¿me neni cui'naohua'ipi tutu peoyere cui'ne teaye pa'yere cuasa cojë, sehuocajë jo'ya ne cuañoñe yëye'ni?

¹⁰Mësaru ja yë'ta'a Maija'quë yëyere yo'o ti'aja'cohua'i a'ë cuasajë judío pai yo'oyere mu'se de'huajë, ñañëohua'ire cui'ne ometëcare yo'oyë. ¹¹Jaje yo'ojëna, yë'ë ca'rayë, mësarute ai yo'oquë quëase'epi coa yo'ose'e pa'ima'quëni caquë.

¹²Maija'quë do'ijë señë, mësarute. Yë'ëje pa'iohua'i de'ojë'ë, jo'yaohua'i peocohua'i, yë'ë jë'quë mësaruje pa'i de'ohuë, judío pai cuañeñe peoquë.

Yë'ëre mësaru ti co'aye yo'oma'cohua'i a'ë. ¹³Tsoe mësarupi asayë, yë'ë ju'i dahuë peoto quëaye pa'ne pa'ipi mësarute de'o coca quëahuë, yë'ë du'ru macarepa mësarute quëacore. ¹⁴Yë'ë ju'i dahuë cato yë'ëre neñañe paji'i. Pa'ina, mësaru ja ju'i dahuëre yë'ëre coejë eto saoye pahuë. Pajë coa ai jerepa Maija'quë huiñaëre necaiyeje panita'a jare Jesucristopi daquëna, necaiyeje pa'yerepa yo'ohuë, mësaru. ¹⁵Jaje pa'ina, mësarute cayë, ¿me nei'ni, mësaru sihuajë pa'ise'e, mësaru de'oye yo'ose'ere yë'ë coçaiye paye? Nuñerepa cayë, mësaru dutaco pa'ito, mësaru ñacoare dutani yë'ëre isira'huë, yë'ëre ai oi do'ire. ¹⁶¿Jaje yë'ë nuñerepa cocare mësarute casi do'ire mësarute sañope yo'oquë de'ore? Páni.

¹⁷Jaohua'i mësarute, ai de'oye ñacañu'u cajë yo'ojëta'a co'aye cuasajë yo'oyë. Iohua'i yëye cato mësarupi yëquë ja're pa'isicohua'ini, tiöhua'ire neñu'u cuasaye a'ë, jeteyo'je mësarupi iöhua'ise'ere de'oye necajë pa'ijajë cuasajë yo'oye a'ë. ¹⁸Jaje pa'ina, yecohua'ire de'oye cuasajë, mai yëyeje yo'ojajë cajë ñacaiye de'oye a'ë. Jaje pa'ina, yë'ë mësaru ja're pa'i macase'e yecohua'ipi de'oye yo'ojë, si'anë jajese'e de'oye yo'oto de'oji, yë'ë peo macaje. ¹⁹Jaje pa'ina, yë'ë mamajë, Cristo mësarute ije pa'iohua'ire de'o macaja'a mësaruni ai cuasaquë, nomio tsj coa huëoni a'si ju'iñeje pa'ye ai yo'oquë pa'iquë a'ë, tijupë. ²⁰Yurepi merepa yë'ë jarote mësaru ja're patira'ye yeque maña quëaja'quëpi. Jaje pa'ina, mësarute me cayë'ni caquë co'a ju'iñë.

Agar Cui'ne Zara Iñoñere Quëaye

²¹Moisés cuañese'ere sehuocañu'u cuasacohua'ipi cajë'ë: ¿Mësarupi cuañese'e cayere asajë pa'icohua'i a'ni? ²²Ñeje toyase'e caji: Caya mamajëre Abraham papi, te'ire i jo'yaona, yequëni

ĩ nējore pana papi, jo'yao peocona. ²³ Ī jo'yaona ai de'huasiquē cato iye yeja pai yo'ojē payepi parena, coasiquē paji'i. Nējorepa mamaquē cato, Maija'quē ca nēose'epi t̄i'ja ja'ñere coasiquē paji'i. ²⁴ Iye caya nomiohua'i iñōñē, Maija'quē maire cayaye cuasa nēose'ere. Jaje pa'ina, iye ai cuasajē asaye paji: Agar, Abraham jo'yaopi Arabia quē'ro acore Sinaí cutihuē ayere iñoco, judío paire, Maija'quē cuañeñe isisi pa'i sito. Iye cuasa nēose'e acohua'i cato jo'yaohua'i pa'ija'cohua'ipi coa cuañoñē. ²⁵ Agar cato Sinaí cutihuēre iñoco, Arabia yeja pa'iconi, yure pa'i Jerusalénre. Jā daripē cato si'a io mamajē conī cuañese'epi jo'ya ne cuañosicopi pa'ico. ²⁶ Jaje pa'iquēta'are, ma'tēmo Jerusalén cato jo'yao peoco. Jaje pa'ina, mai io mamajē a'ē. ²⁷ Jaje pa'ina, toyase'e caji: Sihujajē'ē, carao, mamajēre peocopi. Sihuaco cuijē'ē, tsī coaco a'si ju'iñe asama'copi. Jaje pa'ina, jecoco cuañosicopi jai paire mamajēre paja'coa, ejēre pacore jerepa.

²⁸ Maija'quē do'ijē, mēsarū Isaacje pa'iohua'i a'ē, Diusu ca nēosi mamajē a'ē. ²⁹ Jaje pa'iquēta'are pai yēyepi ai de'huasiquēpi tsoe hue'ña, Maija'quē joyopi yo'oquēna, ai de'osiquēre josa yo'ose'eje pa'ye maire josa yo'oye pa'iji. ³⁰ Jaje pa'iquēta'are toyase'e ñeje caji: Eto saojē'ē, jo'yaore, cui'ne io mamaquēre. Jo'yao mamaquē ja're te'e jo'yao peoco mamaquē co'amaña paye peoji. ³¹ Jaje pa'ina, Maija'quē do'ijē jo'yao mamajēre pa'iohua'i peoyē, mai. Jo'yao peoco mamajēre pa'iohua'i a'ē.

Nuñerepa Jo'yaohua'i Peocohua'i

5 Jo'yaohua'i peocohua'i pa'ija'cohua'i a'ē caquē Cristopi sai de'huapi. Jaje pa'iyē sēte jo'yaohua'i peocohua'i pa'iyere pa'ijē'ē, cui'naohua'ipi cuañese'ere neñu'u cajē yo'ojē jo'yaohua'i pa'iyena ponēma'pē

pa'ijē'ē. ² Asajē'ē, yē'ē Pablopi cayē, mēsarute. Mēsarupi ca'ni tēaye pa'iji cajē yo'ocohua'i pa'ito, Cristo yo'o do'i mēsarute coçaiye peoji. ³ Tijupē ca coñe yēyē, ca'nihuē tēa cuañosiquē pani si'aye Moisés cuañese'e cayere yo'oye pa'iji. ⁴ Jaje pa'ina, mēsarū Moisés cuañese'ere, nuñe pa'icohua'i de'oñu'u cajē, yo'ojē pa'icohua'ipi, Cristore hua saijē cui'ne Maija'quē mēsarute oiye yo'oyere peocohua'i de'ohuē. ⁵ Jaje pa'ina, mai cato Maija'quē joyoja'a Maija'quē maire necai ja'ñere cuasa do'ipi uteyē, nuñerepa de'ocohua'i pa'ija'cohua'i a'ē, cajē. ⁶ Jaje pa'ina, maipi Cristo Jesús ja're tsioni pa'ito ca'ni tēaye cui'ne pañe coçaiye peoye a'ē. Jaje pa'ina, maipi necaiquēre pare ite cuasajēna, jā cuasayepi paire oicohua'ire necaina, pa'iyē a'ē, do'i quē'ye.

⁷ Mēsarū de'oye yo'ojē pa'ē'ē. ¿Jaje pa'isicohua'ire nepi mēsarute nuñerepa cocare yo'oma'pē ca tatore'ni? ⁸ Jā caye cato Maija'quē mēsarute soisiquē tse peoji. ⁹ Jaje pa'ina, case'e pa'iji, a'ri o'sa sēpēpi huajēcona co'merena si'a sēpē o'sa huesēyeje pa'iji. ¹⁰ Jaje pa'ina, Ejaēpi mēsarute coçaina, tiñe pa'ye cuasaye paja'cohua'i a'ē cuasayē. Jaje pa'iquēta'are mēsarute josa ca co'me huesoquēre cato Maija'quēpi si'seja'quē api, iquei pa'itaje.

¹¹ Jaje pa'ina, Maija'quē do'ijē, yē'ēpi jā yē'ta'a ca'ni tēayere pa'iji ye'yaquē pa'ito, judío pai huajo yēye para'huē. Jaje yo'oye pani Cristo cruz ju'isi coçapi sañope iohua'ire yo'oye peora'pi. ¹² Mēsarute josa ca co'me huesorojaicohua'ipi, iohua'ija'a co'lye te'ere papi peo hue'ña tēasicohua'i pa'itota'a de'oji!

¹³ Mēsarū cato Maija'quē do'ijē jo'ya nesicohua'i peoyē. Coa de'oye pa'ija'cohua'ini soisicohua'i a'ē. Jaje pa'ina, es-eye peo do'ire capē yēyere yo'oma'pē

pa'ijë'ë. Coa ai jerepa paire oijë, sa'ñe de'oye necaijë pa'ijë'ë.

¹⁴ Jaje pa'ina, si'aye Moisés cuañese'e iye cayena tomeji: "Më'ëja'a co'ye oiyeje pa'ye oijë'ë, yecohua'i." Ja cayere yo'oni si'aye cuañese'ere sehuo ti'añë. ¹⁵ Jaje pa'iquëta'are mësarupi sa'ñe se co'aye cajë cui'ne sa'ñe cue'cuejë yo'oni, sa'ñe ani huesëyeje pa'ye yo'ojë carajaija'cohua'i a'ë, de'hua ñajë pa'ijë'ë.

Capë Yëye Cui'ne Maija'quë Joyo Pa'iyë

¹⁶ Cayë, mësarute. Maija'quë joyo cuayepi pa'ijë'ë. Jaje pa'ijë mësaru capë yëye yo'oye paja'cohua'i a'ë. ¹⁷ Jaje pa'ina, paise'e yëyepi Maija'quë joyo yëyere sañope yo'oji. Yo'okuëna, cui'ne Maija'quë joyopi sañope yo'oji, capë yëyere. Jaje sa'ñe yo'o do'ire mësaru yëye yo'o ti'añë peoji. ¹⁸ Jaje pa'ina, Maija'quë joyopi mësarute cuaquë pa'ito, mësaru ja maca cuañese'ere sehuocaijë pa'iyë paja'cohua'i a'ë.

¹⁹ Huesëma'pë a'jiñe ñañe pa'iji, iti yo'oyena, pai co'aye yëyere yo'ocohua'ire. Jaohua'ipi ñeje pa'iyë, huejama'cohua'ipi coa parojaicohua'i pa'iyë. Tsi'sire yo'ocohua'ipi cui'ne co'ayena sëo measicohua'i pa'iyë. ²⁰ De'huase'ere Maija'quë api cajë secohua'ipi cui'ne dahuë necohua'i pa'iyë. Paire coecohua'ipi te'e cuasama'cohua'ipi cui'ne iohua'i yëyese'e yo'ojajë ësecohua'i cajë pa'iyë. Esa pëtitecohua'i pa'iyë, yecohua'ipi ti cuasama'cohua'ipi çnepi ai jerepa de'oye neñe'ni? cajë yo'ocohua'i pa'iyë. Ti'ohua'i a'ë cajë tsëcapëase'e huasicohua'i pa'iyë. ²¹ Co'amañare ëa ñajë pëti ëaye cuasacohua'i pa'iyë. Paire huani jeocohua'i pa'iyë. Cono cuepeohua'i pa'iyë, cui'ne jai aohua'ipi jaiye yequeje co'aye yo'ocohua'i pa'iyë. Ja'ñë case'ere mësarute cayë. Jaje pa'ye yo'ocohua'i cato, Diusu cuañe te'te pa'iyë ti peoji.

²² Jaje pa'iquëta'are, Maija'quë joyo maina neñe iye a'ë: Paire oiye, sihuaye, jo'cua de'oye pa'iyë, yo'o jujama'pë quëcojë yo'oye, yecohua'ire coa ñama'pë de'oye necaiye, de'oye yo'ocaiye, ca nëose'ere de'hue ne ti'añë, ²³ jerepa pa'i a'ë cuasa ma'ñe, cui'ne i yëyere co'aye quëco ti'añë. Jaje pa'iyë cato cuañese'epi sañope yo'oye ti peoji. ²⁴ Jaje pa'ina, Jesucristo tsecohua'i cato ai huano, co'a ëmë ja're te'e i ëa ñaquë pasi'i caquë pa'ise'e, cui'ne co'aye yëse'e con que jeosicohua'i a'ë. ²⁵ Jaje pa'ina, yure Maija'quë joyo pa'iyepi pa'ini, ina isiñu'u mai pa'iyëje, ipi cuaja'quëre.

²⁶ Jaje pa'ina, jerepa pa'iohua'i a'ë cuasaye pañu'u, cui'ne çnepi jerepa de'oye yo'oye'ni? cuasayeje pañu'u, cui'ne mai acohua'i de'oye yo'oyere ëa ñajë, sa'ñe pëti ëaye ñañeje pañu'u.

Sa'ñe Cöcailjë'ë

6 Maija'quë do'ijë, yecohua'ipi co'aye yo'ojë co'a de'osicohua'i pa'ito, mësaru Maija'quë joyopi cuaquëna, pa'icohua'ipi cöcailjë'ë, cui'naohua'ipi huëija'cohua'ire. Cöcaicohua'i pani jerepa pa'i a'ë cuasama'pë cöcailjë'ë. Yo'ojë iti cöcaisicohua'ipi cui'ne pa'yena yo'ojë co'a de'oye. Jaje pa'i do'ire pai ñape co'ye mësaru pa'iyere ñajë'ë. ² Mësaru acohua'i ai yo'ojë pa'icohua'ire cöcailjë'ë. Jaje yo'ojë Jesucristo cuañese'ere ne ti'ajacohua'i a'ë.

³ Teaye pa'i macata'a, de'hue yë'ëpi jerepa pa'i a'ë cuasani co'ye ija'a coso huesëji. ⁴ Jaje pa'iquëta'a coa ai jerepa pai ñape ñañe pa'iji, me yë'ë pa'iyë'ni cajë. Si'anë jaje neñañe pa'iji, më pa'iyere. Neñaëna, de'oye yo'oyepi pa'ina, ja yo'ose'ere sihuaye pa'iji. Pani yecohua'i pa'iyena cuecua ñani. ⁵ Jaje pa'ina, te'ohua'ise'e yo'oye pa'iji, iohua'i ayere.

⁶Maija'quë coca yo'o ja'ñe ye'ya cuañuquëpi, ite ye'yaquëre i de'oye payepi coçaiye pa'iji.

⁷Co'ye cosoma'pë pa'ijë'ë. Maija'quëre ti coso ti'añe peoji, ñama'ë pa'ija'quë api cajë. Jaje pa'ina, pai ñape tase'ere quëquëna tëaye pa'iji. ⁸Jaje pa'ina, paipi i capë yëyere yo'osiquë pani co'ayere tasi do'ire ju'iñere tëaye pa'iji. Jaje cui'ne Maija'quë joyo yëyere yo'osiquë pani de'oyere tasi do'ire ti pani huesëyere tëaye pa'iji, Maija'quë isiyere. ⁹Jaje pa'iye sëte, jë'joye peoyerepa de'oyere yo'ojë pañu'u. Jaje pa'ina, maipi yo'o jujama'cohua'i pani tëaja'cohua'i a'ë, ja pa'iyere, iti mu'se ti'aëna. ¹⁰Jaje pa'i do'ire de'oye yo'o'ñe pa'i sa'rore pa'ito coa ñama'pë si'ahua'ire de'oye necañu'u, mai ai cuasaye ja'ye. Cui'ne ai jerepa de'oye necañu'u, Jesucristore cuasacohua'ire.

Yëhuoye Cui'ne Tëjyerepa Pëpaye

¹¹Yure yë'ë jëtëre papi jai toya toy-ayë, mësarupi ñajë'ë caquë. ¹²Mësarute ca'ni tëaye pa'iji cajë ye'yacohua'i cato, paipi de'oye caji'cohua'i a'ë cajë yo'oyë, cui'ne Cristo cruz ju'ise'e ayere quëa-ma'cohua'ipi josa yo'oma'cohua'ini cajë

ca'rajë. ¹³Jaje ca'ni tëaye yo'ocohua'ita'a cuañese'e cayere si'aye yo'o ti'ama'cohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ita'a mësarupi, mësaruru capëre tëani hue'ejëna, sihua-ja'cohua'i a'ë yëquë jerepa pa'iohua'i a'ë cajë mësarupi iohua'i case'ere sehuocai do'ire. ¹⁴Jaje pa'ina, yë'ë cato mai Èjaë Jesucristo cruz ju'ise'ere sihuaquë quëayë. Cristo cruz ju'isi do'ipi yë'ëre iye yejapi tutu de pase'e juni huesëpi. Ju'ina, yë'ëpi iye yeja yëyere ayere yo'oma'quë de'ohuë, ju'isiquëje pa'i. ¹⁵Cristo Jesús ja're tsoni pa'icohua'ire cato ca'ni tëasicohua'i pa'iye, panita'a pa'cohua'i pa'iye coçaiye peoji. Iti do'i quë'yerepa cato maipi huajë pai ponëni pa'iye a'ë. ¹⁶Si'ahua'i jaje yo'ojë pa'icohua'ire Maija'quë oi teaye necaise'ere cui'ne jo'cua de'oye pa'iye isiquëna, de'oye pa'ijë'ë, jaje yo'ocohua'ipi, Maija'quë paipi.

¹⁷Iye macapi jerepa cato yë'ëre josa yo'oma'pë pa'ijë'ë, tsoe mësarupi ñañë, nuñerepa Jesús jo'yaërepa pa'iyere iñoquë, yë'ë capëre a'si ja'juse'e hue'equëna. ¹⁸Maija'quë do'ijë, mësarute si'aohua'ire mai Èjaë Jesucristopi de'oye pa'iye, isijaquë. Jaje pa'ijaquë.

EFESIOS

Pablo Toyase'e Efesios Sehuosicohua'ina

1 Yë'ë Pablo Maija'quë yëë do'ire Jesucristo jo'yaë pa'iyë, cayë ñeje, ipi jëjo daosiquë a'ë caquë. Toyayë, iye toya ja'hua Maija'quë acohua'ina, cui'ne Jesucristore sehuocohua'ina caquë, Efeso pa'icohua'ina. ²Maija'quëpi i jo'cua de'oye pa'iyë isiquëna, cui'ne Ëjaë Jesucristopi ñacaina, de'oye pa'ijë'ë.

Maire Isise'e Cristo Do'ipi

³De'oquëre pa'ni cañu'u, Diusure, mai Ëjaë Jesucristo pëca ja'quëre, Maipi Cristo ja're coní tsioni pa'i do'ire, si'aye Maija'quë cuãne te'te aye joyo pa'iyë isiquëre. ⁴Diusupi maire ja yë'ta'a yeja de'huama'në Cristo do'ija'a ai oi sahuapi, i ña hue'ñana ina isisicohua'ipi si'si te'ñaje peocohua'ipi pa'ijajë caquë. ⁵Jaje pa'ina, ipi ai oi jaje yo'osil'i cuasa nëose'eje pa'ye yo'oquë Jesucristo do'ija'a i mamajëre coa huerosicohua'ire nepi, maire.

⁶Jaje pa'ina, Maija'quë maire ai de'oyerepa yo'ocaise'ere cuasajë sihuañu'u. I oi mamaquëre pana tsioni pa'i do'ire de'oyerepa maire necaisiquëre. ⁷I ai oi do'ire Diusupi maire i mamaquë tsie nejosí do'ipi mai co'aye yo'ose'ere saí de'huacai huasopi. ⁸Jaje pa'ina, Maija'quëpi si'aye mai carajaiñere i ta'ñe asayepi cui'ne maire oiye yo'oyepi maire isipi. ⁹Isini maire ise'e jaje yo'osil'i cuasa nëoquë pa'ise'ere, i yahuese'ere asa ti'añe necaji'i. ¹⁰Jaje pa'ina, iti cuasa nëose'eje pa'ye si'aye yo'o ti'aja'quë api, Diusupi iti yo'o maca ti'asi maca. Ja maca Diusupi si'a co'amaña ma'tëmo pa'iyë, cui'ne yeja pa'iyë, te'ona tsioja'quë api, Cristopi meñe cuãnequë pa'ijajë caquë.

¹¹Cristo ja're tsioni pa'i do'ire i co'amaña i ja're coní huero pajajë caquë tsoe hue'ñana Diusupi maire i tsecohua'ire paja'quë a'ë cuasa nëopi, i yëyeje pa'ye si'aye ite de'oye ña cuãñoñese'e yo'oquëpi. Jaje nepi. ¹²Nequëpi maire sahua nëopi, Cristore du'ru macarepa necaiquë api cuasasicohua'ipi Maija'quë ai jerepa pa'i pa'iyere sihuajë pa'ijajë caquë. ¹³Jaje pa'ina, de'o coca mësarute huasoyere nuñerepa cocare asa maca tsoe mësaru Cristo ja're tsiosicohua'i paë'ë. Jaje pa'ijëna, Cristore ire pare cuasa maca i isisi'i ca nëosi de'o joyore mësaruna isipi. ¹⁴Ja joyo cato maire Maija'quë du'ru isi nëosi joyo a'ë. Ja joyore pani asayë, mai, i tsecohua'ire huaso tëji maca, si'aye Maija'quë ca nëose'ere paja'cohua'i a'ë cajë, ja maca Maija'quëre sihuaja'cohua'i a'ë, i jerepa pa'i pa'iyere.

Pablopi Sehuosicohua'ire Secacaiye

¹⁵Asaquë pa'iyë, mësaru Ëjaë Jesure necaiquëre pare cuasajë pa'icohua'ipi, si'aye Maija'quë tsecohua'ireje oijë pa'iyë. ¹⁶Jaje pa'ina, yë'ë Maija'quëre se maca mësaru de'oye yo'oyere cuasaquë si'anë de'oji caquë pëpayë, Maija'quëre.

¹⁷Jaje pa'ina, mai Ëjaë Jesucristo meñe Diusure secacaiyë, mësaruni ta'ñe asa joyore isija'quë caquë. Isiquëna, mësarupi i iñoñe asa ti'ajë cui'ne jerepa nuñe asa ti'ajajë caquë secacaiyë. ¹⁸Señë, cui'ne ipi mësaru cuasayena miãne necaina, mësarute caquë soise'ere utejë pa'iyere nuñerepa asa ti'ajajë caquë, cui'ne Maija'quë i tsecohua'ire isi ja'ñe airepa de'oye a'ni cajë asajajë caquë secacaiyë.

¹⁹Cui'ne airepa jaiye a'ni Maija'quë tutu ja'rujaiñe ti peoyerepa, maire, ite sehuosicohua'ire yo'ocai tutu, cajë asa ti'ajajë caquë secacaiyë, jare iye tutupi Maija'quë si'a tuturepa yo'o iñoipi.

²⁰ Jesucristore ju'isiquëni huëoni i ëja te'tena, jeto Maija'quë cuañe te'tena ño maca, ²¹ ja maca si'a cuañere, si'aye Ëjaë pa'iyere, si'a tuture si'a jo'ya ne tutu pa'ise'ere, jerepa pa'ire Cristore nepi, coa si'ayere cayë mamire hue'eyere iye yeja yure pa'iyere cui'ne si'a mu'seña pa'i ja'ñere ëjaëre pare nepi. ²² Neni si'a co'amaña i quëo huë'e-huëna oapi. Jaje pa'ina, Cristona sehuocohua'ireje isipi. Jaje pa'ina, sehuosicohua'i sïopë api, Cristo. ²³ Jaje pa'ina, sehuosicohua'i cato Cristo capë acohua'i a'ë. Jaje pa'ina, Cristopi si'a sehuosicohua'ire pani huesoji, cui'ne ipi si'a co'amaña Ëjaërepa pa'iji.

Maija'quë Oi Do'ire Huasosicohua'i Pa'iyë

2 Ja'në mësaru co'aye yo'oyena cui'ne cuañese'e tayo yo'oyena ju'isicohua'ipi paë'ë. ² Pa'ijë iye yeja pai yo'oyere, iye de'otose'e cuañequë, Maija'quëre sañope yo'ocohua'ire cuaquë yëyere yo'ohuë. ³ Jaje mai si'aohua'i ja'në mai capë yëyere co'ayere yo'ohuë, iye yeja pai coa noni yo'ojë pa'iyere, mai cuasayere. Jaje coa noni yo'ojë pa'i do'ire Maija'quëni nejo cuaño ja'ñe pa'iohua'ipi paë'ë.

⁴ Jaje pa'iquëta'are, Maija'quë paire teaye ñani çocaiquëpi maire ai oi, ⁵ ja yë'ta'a mai co'aye yo'oyena ju'isicohua'ipi pa'ijëna, pa'iyere isipi Cristo do'ipi. Jaje pa'ina, mësaru Maija'quë oi de'oye yo'o do'ire huaso cuañosicohua'i pa'iyë. ⁶ Jaje pa'ina, Maija'quëpi maire ju'isicohua'ini Cristo Jesús ja're huëoni i ja're te'e ñopi, Maija'quë cuañe te'tena. ⁷ Iye cato yo'opi Cristo Jesús do'ipi maire i ai oiyere, cui'ne i de'oye maire yo'ocaise'ere yequë mu'seña maire inosi'i caquë. ⁸ Jaje pa'ina, mësaru Maija'quëpi de'oye oi yo'o do'ire huaso cuañosicohua'i pa'iyë payë, necaiquëre pare ite cuasa do'ipi.

Iye mësarupi yo'ojë ti'ase'e peoji, coa Maija'quëpi mësarute isise'e a'ë, ⁹ cui'ne mësaru yo'o do'ipi etase'e peoji. Jaje pa'ina, te'ijë yë'ëpi nehuë, ca ti'añeje peoji. ¹⁰ Maija'quë co'amaña'ë, mai i nesicohua'i a'ë. Jaje pa'ina, Maija'quë tsoe hue'ña ne de'huacaise'ëje pa'ye Cristo do'ija'a de'o co'amaña yo'oja'cohua'ire nesicohua'i a'ë.

De'oye Pa'iyë Cristo Do'ipi

¹¹ Cuasajë'ë, ja'në mësarute pai tãase'ere hue'ecohua'ipi judío paipi ca'ni tãama'cohua'ire hue'yose'ere judío pai peo do'ire. ¹² Ja'në cato mësaru Cristore peocohua'ipi, Israel pai peocohua'ipi, Maija'quë ca nëose'ere peocohua'ipi, yequë mu'se pa ja'ñere uteye peocohua'ipi. Diusureje peocohua'ipi te'ohua'i iye yejana ne huesësicohua'ipi paë'ë. ¹³ Jaje pa'iquëta'are yure mësaru Cristo Jesús tsie do'ipi ina tsioni ja'yere pa'iyë, ja'në ite so'ore pa'isicohua'ipi. ¹⁴ Cristo api, mai jo'cua de'oye pa'iyë. Ipi judío paire cui'ne judío pai peocohua'ireje te'e tsëcapëna nepi. Tsoe nejopi, ta'tëpo, yecohua'i a'ë cajë pa'ise'e. ¹⁵ Jaje pa'ina, Cristo mai tayo do'ire sai de'huan i capëpi Moisés cuañe coa pa'iyë nepi, caya pai tsëca pa'ise'ere te'e huajë pai tsëcapë pa'ija'quë caquë. Jaje neni jo'cua de'oye pa'iyë nepi. ¹⁶ Jaje Cristo i cruz ju'i do'ipi caya tsëca pa'ijë uhuayere nejoni te'e paire nepi. Neni Maija'quë ja're jo'cua de'oye pa'iyë necaji'i, maire.

¹⁷ Mësaru so'ore Maija'quëre pa'icohua'ire cui'ne judío paire, ite ja'ye pa'icohua'ire si'aohua'ire jo'cua de'oye pa'iyere, de'o cocare quëasi'i caquë Cristo daji'i. ¹⁸ Jaje pa'ina, yureta'a Cristo do'ija'a si'aohua' i judío cui'ne judío pai peocohua'ijë Maija'quëna tsiojainë pa'iji, maipi te'e joyore hue'e do'ire. ¹⁹ Jaje pa'ina, mësaru tio hua'i

peoyë, yecohua'li yejare pa'icohua'li je pa'iohua'li pa'iyë. Jaje pa'ina, yure mësaru cato Maija'quë pai ja're coní te'e pa'iyë, Maija'quë do'lijë acohua'li de'osicohua'ipi. ²⁰Mësaru jai huë'eje pa'iohua'li a'ë. Jaje pa'iohua'ipi i jëjo saocohua'li cui'ne Maija'quëre quëa-caicohua'li nesicona, mëne nesicohua'ipi pa'iyë, Jesucristo cato ne huëojë du'ru macarepa oasi quëna pëje pa'í apí. ²¹Cristona si'a huë'e quëco paco ina tsiosicorepa pa'io, jerepa jaico ai de'ojaj'co, Ëjaërepa de'o huë'erepa pasi'í caco. ²²Jaje cui'ne mësaruje, si'aohua'li Cristona tsioni pa'ijë, Maija'quë joyo pa'í huë'e pa'iyë.

Judío Peocohua'ire Quëaquë Api Pablo

3 Yë'ë Pablo, Jesucristona tsea cuañosiquë a'ë, mësaru judío pai peocohua'ini caquë. ²Jaje pa'ina, Maija'quë mësarute oi coa isiyere yë'ëpi quëacaijaquë caquë ipi cuãne nëopi cajë asayë, cuasayë. ³Jaje pa'ina, Diosupi i yahue cuasa nëose'ere yë'ëna quëa inopi. Jare yë'ëpi i quëase'eje pa'iyë mësarute a'ri maña quëaquë toyahuë. ⁴Yë'ë toyase'ere ñajë mësaru asa ti'aja'cohua'li a'ë, yë'ëpi Cristo aye yahuese'ere asaquë pa'iyë. ⁵Iye cato cayë tsoe acohua'ire i cuasa nëose'e inoma'ë yahueni pase'ere, jare yure i joyopi i de'ocohua'ire pare jëjo saocohua'ina, cui'ne ite quëacaicohua'ina, yo'oyeja'a Maija'quëpi inopi, si'aye. ⁶Iye a'ë, iti yahuese'e cato: Cristo Jesús do'ija'a Maija'quë ca nëose'ere huaso coca quëayeja'a, judío pai peocohua'ipi, judío pai pa ja'ñere te'e cui'neje si'a yë'quë maca pa ja'ñe a'ë, i capë acohua'li pa'í do'ire.

⁷Maija'quë yë'ëre oi coa isise'eja'a Diosu tutupi iye coca quëacaiquëre nesiquë a'ë, i yëyeje. ⁸Yë'ë, Maija'quë

tsecohua'li seña maca huë'ehuërepa pa'iquëni, Maija'quëpi coa isipi, judío pai peocohua'ire, jaiye de'o co'amaña cuëcue ti'añe peoyerepa Cristo payere, de'o coca quëayerë. ⁹Si'aye co'amaña de'huasiquëpi Diosupi yë'ëre i tsoe huë'ña cuasase'ere yahuese'e pase'ere si'aohua'ire quëa inoja'quëre nepi. ¹⁰Jaje paji'í, yure sehuosicohua'li pa'iyëja'a cuãñecohua'ipi cui'ne ëjaohua'ipi joñoase'e pa'í huë'ñana Diosu ta'ñe yo'oyere si'aye ña ti'ajajë caquë. ¹¹I cuasa nëo huesose'eje pa'ye cui'ne yo'opi, Diosu, mai Ëjaë Jesucristo do'ija'a si'aye ne sao maca. ¹²Jaje pa'ina, Cristo do'ipi Diosuna de'hue a'jiñe tsiojaiñe payë, asajë mai, ite de'hue necaiquë api cuasa do'ija'a. ¹³Jaje pa'ina, señë, mësarute. Yë'ë mësaruni caquë ai yo'oyere ñani yo'o jujama'pë pa'ijë'ë. Yë'ë ai yo'oye cato mësaru jai do'í quë'iohua'li pa'iyere inoquë yo'oye a'ë.

Jesús Oiyë

¹⁴Iyere caquë mai Ëjaë Jesucristo pëca ja'quë ña huë'ñana do're ja'rüyë, ¹⁵si'a i tsëcapë ma'tëmo pa'icohua'li cui'ne yeja pa'icohua'li i mamire hue'ejë pa'iquëna. ¹⁶Do're ja'runi Maija'quëre señë, i de'o co'amañare pare mësaru joyona Maija'quë joyo yo'o do'ipi jerepa pa'yere tuture isijaquë caquë. ¹⁷Cui'ne ite pa'iji cuasa do'ipi Cristopi mësaru joyore pa'ija'quë pa'ina, Cristo paire oiyena jëayerëpa tsita mesicohua'ipi pa'ijë. ¹⁸Si'a sehuosicohua'li ja're coní Cristo paire oiyë: je'ñe tëcapë jaiye, tsoaye, huaiñe, cui'ne mëne tsoaye asa ti'aja'cohua'li a'ë caquë señë. ¹⁹Señë, cui'ne mai asaye jerepa tëto saise'ere paire oiyere asa ti'ajajë caquë, jaje asa ti'ajë Diosu oiyepi timësicohua'li pa'ijajë caquë.

²⁰Yure airepa de'ouquëre pa'ni Maija'quë cajë sihuañu'u, i tutupi maija'a yo'ocaiquëre pare, si'aye mai

pañu'u cajë seña maña, pañita'a mai cuasaye maña, jerepa de'oye necai tutu paquëre. ²¹ De'loquëre pa'ni Diusu, cajë sihuañu'u, sehuosicohua'i Èjaëre, Cristo Jesús do'ipi. Jajese'e si'anë tsoejë ite sihuajë pañu'u. Jaje pa'ijaquë.

**Te'ijë Pa'iohua'i Pa'iyë,
Te'i Joyopi Pa'i Do'ire**

4 Èjaëre tsea cuañosiquëpi seña, mësarute Maija'quë caquë soise'eje pa'ye nuñerepa pa'ijë'ë caquë. ² Jaje pa'ina, jerepa pa'iohua'i a'ë cuasama'cohuaipi paire oicohua'ipi, pa'i ñape tiñe cuasayere sañope cama'cohua'ipi quëcoco'cohua'ipi oicohua'i pa'ijë'ë. ³ Jaje pa'ijëna, mësaruru jo'cua pa'iyepi necaina, Maija'quë joyopi cõcaina, si'anë tsiosicohua'ipi pañu'u cajë de'hua ñajë pa'ijë'ë. ⁴ Te'e capë cui'ne te'e joyo pa'iji, Maija'quë mësarute te'ore utejë pa'iyena soise'eje pa'ye. ⁵ Pa'iji, te'e Èjaë. Pa'ico, te'o Maija'quëre cuasaye, te'e oco doye pa'iji. ⁶ Pa'iji, te'e Diusu si'aohua'i pëca ja'quërepa. Jaëpi pa'iji, si'aye ëmëje'e te'tere pare, si'aohua'ire tsioquë yo'oquë cui'ne si'aohua'ire tsioni pa'iquërepa.

⁷ Jaje pa'iquëta'are Cristopi mai yo'ojä'a tuture pa'i ñapere i yëyeje pa'ye isipi.

⁸ Jaje pa'ina, toyase'e caji:

I ma'tëmo mëi maca, te'e i ja're coni tsea cuañosicohua'ireje sapi.

Saquë i yo'o tuture pa'ina isipi.

⁹ "Mëji'i" cani, cayë du'ru yejare pana cajesiquëpi mëji'i cajë. ¹⁰ Iti cajesiquëpi jare ipi mëji'i ai ëmërepa ma'tëmona, si'aore i pa'iyepi timësi'i caquë. ¹¹ Jare ipi pa'i ñapere isipi, yo'ojä'a tutu, yecohua'ini i jëjo saocohua'ire nepi, yecohua'ini Maija'quë caquëna, asase'ere quëcaicohua'ire nepi, yecohua'ini huaso cocare quëajä'cohua'ire nepi. Yecohua'ini yëi ñamare ñacaiyeje pa'ye sehuosicohua'ire ñacai'cohua'ire

nepi. Cui'ne yecohua'ini de'oye y'e'ya-jä'cohua'ire nepi. ¹² Jaje i tsecohua'ire yo'ojä'a tutu isipi, i yëyere yo'ojajë caquë. Yo'ojëna, Cristo capë acohua'ipi ai de'ojajë caquë iohua'i necai do'ipi.

¹³ Jaje pa'ina, i ne de'huasico'cohua'ipi necaiye pa'iji, si'aohua'i te'i cuasayeje pa'ye Maija'quëre cuasajë pa'i macajä'a cui'ne Maija'quë mamaquëre asa ti'a macajä'a. Ja maca yureta'a joyo aiohua'irepa de'oni Cristo ja'iohua'irepa pa'ija'cohua'i a'ë, si'aohua'i. ¹⁴ Ja maca tsije pa'iohua'i pa'iyë paja'cohua'i a'ë. Tsi cato iohua'i cuasase'e esa jëoni yeque cuasayena a'jiñe ponëcohua'i a'ë, tayosi ma'a saicohua'i cosoyena sehuocaijë. ¹⁵ Jaje pa'ina, mai cato joyopi paire oiyere nuñerepa cocare cajë ñese ai de'oye pa'iji si'aye pa'iohua'irepa, Cristo sehuosicohua'i siopëna tsioni pa'ijë. ¹⁶ Jaje pa'ina, Cristo do'ipi si'a capë jëayerëpa sa'ne si'a te'ña tsio huesëji, te'oje pa'iorepa. Jaje tsioni si'a te'ña de'oye yo'ojëna, si'a capë ai de'oji, sa'ne oiyena.

Huajë Pa'iyë Cristo Do'ipi

¹⁷ Iye a'ë, yë'ë mësarute mai Èjaë mamipi cuañequë caye: Pa'ima'pë pa'ijë'ë, ja yë'ta'api Maija'quëre cuasama'cohua'i pa'iyëje pa'ye. Jaohua'i cato pa'iyë, coa noni do'i peoyere cuasajë pa'iyepi. ¹⁸ Jaje pa'iohua'ipi sëtama'cohua'ijë pa'ye de'oye cuasama'cohua'i a'ë, Satanáspi iohua'ire ñamije pa'ye necai do'ire. De'oye cuasama'cohua'ipi nuñe coca coe do'ire huesësicohua'ipi pa'iyë. Jaje pa'ijë Maija'quë pa'iyë peocohua'ipi pa'iyë. ¹⁹ Jaje pa'ina, huajëya'ye nëñe peocohua'ipi si'aye co'ayere yëyena dahuëyesicohua'ipi pa'ijë, ja'rujaiñe peoye, coa si'aye si'si co'amañare yo'ojë pa'iyë. ²⁰ Jaje yo'ojë pa'iyere Cristo mësarute y'e'yama'ë paji'i.

²¹ Jaje pa'ina, mésarupi nuñerepa coca paquëni, i cayere asasicohua'i pani, cui'ne i pa'iyere ye'yesticohua'i pani, ²² jeocojë'e, mësaru tsoe pa'ise'ere, sehuoma'cohua'i pa'ise'ere. Ja tsoe pa'ise'e yëyepi cosoquë co'ayena sayere. ²³ Jeocojëna, si'a mu'seña huajë yëyere cui'ne cuasayere pa'ye pa'iji. ²⁴ Jare pajë huajë pa'iyere pajë'e, cañare suñañeje pa'ye. Iye huajë pa'iyere cato Maija'quë nuñerepa pa'iyeye, cui'ne Maija'quë de'oyerepa pa'iyeye nese'e a'ë.

²⁵ Jaje pa'ina, ja yë'ta'api cosoma'pë pa'ijë'e. Coa ai jerepa pai ñape nuñerepa cocapi cajë'e, paire. ¿Si'aohua'i te'e capë acohua'i me yeque yo'oye'ni?

²⁶ Pëicohua'i pani, ti pëni huesëma'pë pa'ijë'e, tayoye. Pëtise'e cajë na'ijaima'pë pa'ijë'e. ²⁷ Huatire sa'ro nëocaima'pë pa'ijë'e.

²⁸ Co'amaña yahue imaquë pa'isiquë pani jeojë'e, ja yo'oye. Jeoni co'amaña ne huëojë'e, më'e jëtëpi, de'oye co'amaña yecohua'ire carayere isisi'i caquë.

²⁹ Si'si cocare cama'pë pa'ijë'e. Coa ai jerepa iti asacohua'ire de'oye pa'iyere necaiyere, cui'ne jerepa ñese mëiñe necaiyere cajë'e. ³⁰ Maija'quë mësaruna i joyore isipi, i tsecohua'irepa iño ja'ñere mësarute huaso tëji mu'serepa. Jaje pa'ina, co'a coca cayepi ne oema'pë pa'ijë'e, Maija'quë joyore.

³¹ Jeocojë'e, yecohua'ire saisi'i caquë oi joyo pa'iyere: pëi sañope cuasayere, pëi sañope yo'oyere, sañope tutu cayere, cui'ne yecohua'ire co'acohua'i a'ë cayere. Coa si'aye yecohua'ire sañope yo'o ayere jeocojë'e. ³² Jeoni sa'ñe oijë cocajë'e. Cui'ne yecohua'ire sai de'huacajë pa'ijë'e, mësaru co'aye yo'o do'ire Cristo do'ipi Maija'quë sai de'huacaise'eje pa'ye.

Maija'quë Mamajë Pa'iyë

5 Mësaru Diusu oi mamajë sëte ije pa'iohua'i pañu'u cajë, yo'ojë'e. ² Cristo maini oi ija'a co'ye Maija'quëna isiquë jucacajiji. Ja yo'oye cato de'oye ma'ña sëñeje pa'ye a'ë, Maija'quëna. Ja yo'oyepi maire i oiyere iñopi. Yureta'a i oiyeye pa'ye yecohua'ire yo'oñu'u. Jare yo'ojë pa'ijë'e.

³ Jaje pa'ina, yure Maija'quë acohua'i pa'iyë sëte nomiohua'i paye coca cayë ti cama'pë pa'ijë'e, cui'ne si'a si'si yo'o cocare cui'ne si'aye pa ëaye nëi cocare ti cama'pë pa'ijë'e. ⁴ Cui'ne cama'pë pa'ijë'e, si'si cocare, coa cayere, cui'ne ca'a cocata'a si'ayere co'aye yo'oyena cuasa huëoyere cama'pë pa'ijë'e. Coa ai jerepa mësaruse'e, Maija'quëre de'oji cajë pëpaye pa'iji. ⁵ Mësarupi tsoe ta'ñe asayë, yequë nomiore panita'a yequë ëmëre yo'ocohua'ipi, panita'a si'sire yo'ocohua'ipi, panita'a jaiye co'amañare paye yecohua'ipi Cristo cui'ne Diusu cuañe te'te cacaye ti peoyë. Jaiye co'amañare yecohua'i cato pai de'huasi Diusuni sëñeje pa'iohua'i a'ë. ⁶ Iye tayo yo'oyere de'oye a'ë cacohua'ini coso cuañoma'pë pa'ijë'e. Jaje yo'ocohua'ire Maija'quëpi pëi nejoja'quë api, ite sehuocaima'pë yo'ocohua'ire. ⁷ Jaje pa'ina, mësaru jao-hua'ire tsioma'pë pa'ijë'e.

⁸ Ja'rë mësaru nea huëñare paë'e. Yure mai Ejaë ja're tsiñi pa'i do'ire mia huëñare pa'iyë. Jaje pa'i sëte mia huëña pai sëte de'oye pa'iyepi pa'iji. ⁹ Iye miañepi iyere neji: de'oye yo'oyere, nuñerepa cayere cui'ne tayo saima'pë pa'iyere. ¹⁰ Maija'quë yëye yo'oyere ye'yejë'e. ¹¹ Cui'na maca yo'oma'pë pa'ijë'e, cocai ma'ñere, nea huëña acohua'i yo'oyere. Coa ai jerepa co'ayere mia huëñana eto iñojë'e. ¹² Jaje pa'ina, sehuoma'cohua'i yahue yo'oyere cayeque huajëya'ji, maire. ¹³ Jaje pa'iquëta'are miañepi yahue yo'ose'ena ju'acquëna,

si'aye tiñarepa ñañe pa'iji. Jaje pa'ina, si'ayere yahue yo'ose'ere comi iñoja'quë api, miañepi. ¹⁴ Jaje pa'ina, case'e pa'iji: Sëtajë'ë, caiquë, ju'isicohua'i jopopi huëjjë'ë, Cristopi miacaija'quëre.

¹⁵ Jaje pa'iyë sëte de'hua mësaruru yo'ojë pa'iyere ñajë pa'ijë'ë. Huesëohua'ijë pa'iohua'i pa'ima'pë, coa ai jerepa ta'ñerepa asajë pa'ijë'ë. ¹⁶ De'oco'amañare esa nejë'ë, co'a mu'señare pa'i do'ire. ¹⁷ Coa huesërepa yo'oma'pë pa'ijë'ë, du'ru macarepa jere Ëjaërepa yëquë'ni cuasani, i yëyere yo'ojë'ë. ¹⁸ Cono cuépema'pë pa'ijë'ë. Ja cato nëajainë peoyerepa coa yo'oyena saye a'ë. Ai jerepa Maija'quë joyopi timësi-cohua'ipi pa'ijë'ë. ¹⁹ Pa'ijë tsoe jëjëñe toyase'epi sehuosicohua'i jëjëñepi cui'ne joyo jëjëñepi sa'ñe cajë pa'ijë'ë, cui'ne iye jëjëñepi jëjëjë si'a joyorepapi sihuajë Maija'quëre de'loquëre pa'ni cajë pa'ijë'ë. ²⁰ Si'anë Maija'quëre de'oji, cajë pépajë pa'ijë'ë, mai Ëjaë Jesucristo mamipi.

Sehuosicohua'i Huë'e Pa'iyë

²¹ Sa'ñe de'oye sehuojë pa'ijë'ë, Maija'quëre ca'ra do'ipi.

²² Nëjohua'i ëjere de'oye sehuocaijë pa'ijë'ë, mai Ëjaëre sehuoyejë pa'ye. ²³ Cristo sehuosicohua'i mëñe siopë api, cui'ne pa'ye ëjere nomio mëñe siopë api, Cristo sehuosicohua'ire huasoquë api, i capë acohua'ire. ²⁴ Jaje pa'ina, Cristore sehuosicohua'i de'oye i cuañeñe sehuojë pa'iyejë pa'ye cui'ne nëjoje ëjere si'aye sehuoco pa'iyë pa'iji.

²⁵ Ëjëpi nëjore oiye pa'iji, Cristo oi i oiye iñoquë sehuosicohua'ire jucacaise'ejë pa'ye. ²⁶ Jaje pa'ina, i tsecore pare nëjoje pa'iore pasi'i caquë Maija'quë coca quëa do'ija'a Maija'quë joyo ocopi tsoa topi si'a ite sehuocohua'ire. ²⁷ Jaje tsoa topi i ñaquë payere caquë si'si te'ñaje, sëjë, cui'ne yeque co'aye

ña cuañeñe peocore pani de'oconi i tsecore pasi'i caquë. ²⁸ Jaje pa'ye ëjëohua'ipi nëjohua'ire oiye pa'iji, iohua'i capëa oiyejë pa'ye. Nëjore oiquë cato ija'a co'ye oiyejë pa'ye oiji. ²⁹ Co'ye iohua'i capëre coecohua'i peoyë, pai. Coa ai jerepa aojë cui'ne ñacaicohua'i a'ë. Jaje cui'ne Cristojë ite sehuosicohua'ire i capë acohua'ire ñacaiji. ³⁰ Jaje pa'ina, mai i capë cui'ne tara acohua'i a'ë. ³¹ Jaje pa'ina, ëmëpi huejaquë péca ja'quëre cui'ne péca ja'core jëoñe pa'iji, nëjona tsiyere caquë. Ja maca cayahua'i pa'isicohua'ipi tsioni te'ijë pa'iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ³² Iye cato yahuese'e a'ë. Jaje me asaye'ni pa'iquëta'are yë'ë cato cayë, Cristopi ite sehuocohua'i ja're tsioni pa'iyë ayere. ³³ Jaje pa'iquëta'are pai ñape ëmë nëjore oiye pa'iji, i capë oiyejë pa'ye, cui'ne nomioipi ëjere io ëjaëre pare dahuëre ñaco pa'ijaco.

Mamajë Cui'ne Péca Ja'quëohua'i Pa'iyë

6 Mai Ëjaëre sehuocohua'i sëte mësaruru ja'quëohua'i cuañeñere de'oye sehuojë yo'ojë pa'ijë'ë. Jaje yo'oye nuñere pa'ë. ² Moisés cuañese'epi ca nëose'e pacopi du'ru acopi caco ñeje: "Më'ë ja'quëre cui'ne më'ë ja'core oi ëjaohua'ire ñaquë pajë'ë, jai do'i quë'iohua'ire cuasaquë. ³ Jare yo'loquëpi iye yejare ai tsoe sihuaquë de'oye pa'ija'quë api."

⁴ Cui'ne mësarujë ja'quëohua'ijë, mësaruru mamajëre pëti ëaye ne huëoma'pë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa tayoyese'e nu'ñejë ye'yajë ai de'huajë'ë, mai Ëjaë oi yëhuoye ayepi.

⁵ Jo'yahua'i iye yeja mësaruru ëjaohua'ire de'oye sehuocaijë'ë. Cristore necaiyejë pa'ye cuasajë. Ëjaohua'ire ñajë, ca'rajë nuñere papi yo'ojë necaijë'ë.

⁶ Iohua'i mäsarute ña macase'e de'oye yo'oyeje pa'ye yo'oma'pë pa'ijë'ë, coa ai jerepa si'a joyorepa de'oye cuasajë ne-jë'ë, Diusu yëyeje pa'ye, Cristo jo'yaohua'i sête. ⁷ Mai Ējaëre necaiyeje pa'ye de'oye cuasajë sihuajë paire co'amaña de'oyerepa necaijë'ë. ⁸ Tsoe mäsarupi asayë, pai ñapere iohua'i yo'ose'eje pa'ye jo'yaohua'ire cui'ne jo'yaohua'i peocohua'ire Ējaëpi isi ja'ñe. ⁹ Ējaohua'i-je de'oye yo'ojë'ë, mäsarute necaicohua'ire. Tutu cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë. De'hua cuasajë'ë, mäsaru cui'ne jaohua'i te'e Ējaëni ma'tëmo aquëre payere, si'a yë'quë maca si'aohua'ire ñaquëni.

Sehuosicohua'i Joyopi Uihua Co'amaña

¹⁰ Yure cato Maija'quë do'ijë, i tutu jerepa pa'yena tsioni i ja're pa'ijë, tutu quë'iohua'i pa'ijë'ë. ¹¹ Si'aye huati cosoyere, sañope quëco saojë'ë, ocue pa'i macarepa pa'iyere cajë, Diusu uihua ja'ñe isise'epi. ¹² Mai cato uihua-ma'pë pa'iyë, paini capë cui'ne tara quë'iohua'ini. Mai cato uihuayë, maire meñe cuañe tutu payere, huati cosoye tutu quë'iyere uihuayë, iye mu'seña nea hue'ña huati ëjaohua'i quë'i cuañe tuture. Maija'quë te'tepi sañope uihuayë, co'ayepi maina cacayere ësejë.

¹³ Jaje pa'ina, co'a mu'se ti'aëna, quëcoyere cajë Maija'quë mäsaru uihua'ja'a caña isise'ena suñasicohua'ipi pa'ijë'ë. Jaje pa'ijë quëcosi jeteyo'je taima'cohua'irepa pa'ija'cohua'i. ¹⁴ Soldado uihua tëicare suñañeje pa'ye nuñere pare suñasicohua'ipi ocue pa'i macarepa pa'ijë'ë, cui'neje soldado coti saihuë jëacaicore suñañeje pa'ye nuñerepa yo'oyere suñasicohua'ipi

ocue pa'i macarepa pa'ijë'ë. ¹⁵ Cui'ne Maija'quë coca jo'cua pa'iyepi ne de'huasicohua'i pa'ijë'ë, soldado zapato suñase'eje pa'iohua'i. ¹⁶ Cui'ne mäsaru Maija'quëre pa'iji cuasayere mäsarute jëacai cua'arepa pajë'ë, huati hua'jo ñaña toa quë'yepi daina, si'aye ne yayoja'core. ¹⁷ Cui'ne mäsaru huaso cuañose'ere quëna mapëje pa'iore pajë'ë, siopë jëacaicore pajë cui'ne Maija'quë joyo hua'tiyore Maija'quë cocare isicohua'i pa'ijë'ë. ¹⁸ Cui'ne Maija'quëre seña jeoma'pë si'anë ai sejë pa'ijë'ë, Maija'quë joyo cayeja'a. Yo'o jujahuë cuasama'pë, ocue pa'i macarepa cui'ñasicohua'ipi pa'ijë si'aohua'ire Maija'quë tsecohua'ire secacaijë pa'ijë'ë. ¹⁹ Cui'ne yë'ëreje secacaijë'ë, Maija'quëpi yë'ë ca ja'ñe isiquëna, caquë huaso coca yahuese'ere tiñarepa asa ti'añe, quëcoquë caju'quëre. ²⁰ Maija'quëpi yë'ëre, iye cocare quëacaijaquë caquë jëjo daosiquë a'ë, jare quëa do'ire, yure yë'ë co cuañosiquë pa'iyë. Secacaijë'ë, yë'ë ca'rama'ë i coca quëacai ja'ñere.

²¹ Tíquico Maija'quë do'iquë, mai oiquëpi, jeoñe peoyerepa mai Ējaë co'amaña cocaiquëpi, si'aye quëasipi, yë'ë iño pa'iyë, cui'ne yë'ë yo'oquë pa'iyëje. ²² Jaje pa'ina, jëjo saoyë, mäsaru quë'rona ipi sani iño yëquë pa'iyere quëaquë, mäsarute jerepa yëjë de'oye yo'oja'cohua'ire nejaquë caquë.

²³ Diusu Maija'quëpi cui'ne Ējaë Jesucristopi Maija'quë do'ijëre jo'cua pa'iyë sa'ñe oiye isijaquë Maija'quë pa'iji cuasa do'ire. ²⁴ Cui'ne Maija'quëpi i oiye yeque ponama'quëpi de'oye ñacaijaquë si'aohua'i Jesucristore oicohua'ire.

FILIPENSES

Pablo Cosiquēpi Toyase'e

1 Pablo cui'ne Timoteo Jesucristo jo'yapi toyayë, iye toya ja'hua si'a Maija'quë do'ijëna, Maija'quë acohua'ina Jesure cajë, tsiosicohua'ina ëjaohua'ina, cui'ne co'amaña caracohua'ire cõacohua'ina, cajë toyayë, Filipos daripë pa'icohua'ina. ²Maija'quëpi cui'ne Ëjaë Jesucristopi conì oi coa isiyepi de'oye jo'cua pa'ijë'ë.

Pablopì Sehuosicohua'ire Secacaiye

³⁻⁵Du'ru huëosi mu'sepi iye mu'sena, yë'ë ja're te'le de'o coca conì necai do'ire, yë'ë mësarute cuasaye ñape de'o'ji caquë pëpayë, Maija'quëna. Cui'ne ite se maca ai sihuaquë mësarute si'aohua'ire secacaiyë. ⁶Jaje pa'ina, nuñerepa asayë, yë'ë, Maija'quë mësaruna de'o co'amaña ne huëosiquëpi jëoma'ë de'oyerepa ne saoja'quë api, Ëjaë Jesucristo dai macaja'a. ⁷Jaje pa'ina, mësarupi yë'ë ja're conì Maija'quë coa isiyere pa do'ire, mësarute ai oi jaje cuasaye nuñere pa'ë. Jaje pa'ina, mësarupi yë'ë joyore pa'i do'ire yë'ë ja're pa'iyë, yë'ëpi co sitore pa'ito panita'a Maija'quë huaso cocare co'aye cajëna, yë'ëpi ësequë sañope, iye nuñerepa coca'ë caquë ëjaohua'ina ña hue'ñana quëa hue'ñare. ⁸Yë'ë mësarute, Jesucristo oiyepi ai oiyë. Ja oiyere Maija'quëpi ñaji.

⁹Jaje pa'ina, mësarute Maija'quëre secacaiyë, mësarupi ai ta'ñe cuasacohua'ipi cui'ne si'aye asa ti'acohua'ipi ai jerepa paire oicohua'ipi, ¹⁰cui'ne de'oyese'e co'ejë yo'ojajë caquë. Jaje yo'ojë pa'ijë mësarupi si'si peocohua'ipa'ija'cohua'i a'ë. Pa'ijëna, Cristo dani mësarute sañope caye pasipi. ¹¹Paquëna, mësarupi Jesucristo necai do'ipi nuñerepa yo'oyere

quëisë'eje pa'ye pa'ija'cohua'i a'ë, Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajë sihua ja'ñere.

Cristo Api, Yë'ë Pa'iyë

¹²Yë'ë tëtõ saise'epi de'o coca jerepa quëaye ponëpi. Jaje mësarupi Maija'quë do'ijëpi iyere asajajë caquë quëayë. ¹³Jaje pa'ina, si'aohua'ia soldado pai ëjaë huë'e pa'icohua'ia cui'ne si'aohua'ia yecohua'ijë asayë, Cristore tui do'ire tseã cuãnosiquë pa'iyë. ¹⁴Jaje yë'ë tseã cuãnosiquë pa'ina, ñajë sehuosicohua'ipi ai jerepa mai Ëjaëna quëcojë Maija'quë cocare ti ca'raye peoyerepa yëjë quëayë.

¹⁵Yecohua'ipi Cristo coca quëayë, yecohua'ia quëayere ëa ñajë pëijë, ai jerepa pa'iohua'ia a'ë cuasajë. Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi de'oye cuasajë quëayë. ¹⁶Jaje pa'iquëta'are yecohua'ipi nuñerepa quëama'pë iohua'ia yëyere ti'lañu'u cuasajë Cristo coca quëayë. Jaje yo'ojëna, yë'ëpi co sito pa'iquëpi ai co'a ju'ijaquë cajë. ¹⁷Jaje pa'iquëta'are de'oye cuasajë paire oijë quëacohua'ia cato asayë, yë'ë iño pa'iyë, Maija'quë coca sañope cacohua'ire ca de'huaja'quëpi. ¹⁸Jaje pa'ina, yë'ëre iquepi co'aquë'ni si'aye de'o'ji, Cristo cocare paire oijë quëatoje, panita'a oima'pë coa quëatoje, si'aye sihuayë.

¹⁹Jaje pa'ina, Mësarupi Maija'quëre secacai do'ipi, cui'ne Jesucristo joyo cocai do'ipi cosiquëpi huaso cuãnosiquë pa'ija'quë a'ë cuasaquë sihuayë. ²⁰Jaje pa'ina, yë'ë cato coa teaye ca jujani tome huesëma'ë pa'ija'quëpi cayë. Jaje pa'ina, yë'ë pa'iyë ña do'ire mësarupi Cristo ai jerepa pa'ia'api, cuasajajë caquë yo'loquë pa'iyë, yë'ë huajëquë pa'ia' maca cui'ne yë'ë ju'isi macaje. ²¹Jaje pa'ina, yë'ë pa'ye a'ë, Cristo cui'ne ju'inëpi coa jerepa de'oyere se ti'añe a'ë. ²²Jaje pa'iquëta'are yë'ëpi capëre huajëquë

pa'ini, Ējaë co'amañare yo'oye pa'iji. Jaje pa'ina, iquepi jerepa de'okuë'ni cuasayë, cui'ne de'oyese'e pa'ina, ñaquë. ²³Jaje cayaye pa'ina, çiquepi jerepa de'okuë'ni, yë'ère cuasaquëna jëaji, iti yo'o ja'ñe? Jaje pa'iquëta'are yë'ère cato ai jerepa de'oji, juni sani Ējaë ja're de'oye pa'iyepi. ²⁴Jaje pa'iquëta'are, mësarute cato jerepa de'oji, yë'ëpi mësaru ja're ja yë'ta'a huajëquë pa'iyepi. ²⁵Jaje pa'ina, nuñerepa cuasayë, yë'ëpi mësaru ja're çoni pëaye de'oji, mësaru Maija'quëre necaiquëre pare cuasayere se mëocasi'iquë cui'ne Maija'quëre cuasajë ai jerepa sihua ja'ñere caquë. ²⁶Jaje pa'ina, mësarupi yë'ère huajëquë pa'ina, tijupë ña cojë ai jerepa Ējaë Jesucristo necaise'ere, ñajë sihuaja'cohua'i a'ë.

²⁷Yë'ëpi mësarute sani ñaquëna, pa'ieje pa'ye pa'ijë'ë, yë'ëpi so'ore pa'itojë, Cristo de'o coca cayeje pa'ye pa'ijë'ë. Jaje pa'ijëna, mësaru ocue pa'i macarepa tuiyere, te'e cuasayena tsiosicohua'ipi, si'aohua'i te'e sañope, huaso cocare nejocaiyere ësejë uihuayere quëajëna, coca asaye yëyë. ²⁸Mësarute sañope yo'ocohua'ini ne quëco cuañoma'pë pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, mësaru quëcojë pa'iyepi tiñarepa iñoji, jaohua'i ne huesë hue'ñana saiyere cui'ne mësarupi huaso cuañosicohua'i pa'iyena saiyere iñoji. Ja pa'ie cato Maija'quë isiye a'ë. ²⁹Jaje pa'ina, Cristo do'ire huaso cuañones'e isiye papi, cui'ne Cristo do'ire, ai yo'o ja'ñeje isipi, mësarute. ³⁰Yureta'a mësaru yë'ë jare çoni tsiosicohua'ipi te'ere uihuajë pa'iyë, yë'ë ja'në uihuaye ñasicohua'ipi cui'ne yureje ja yë'ta'api yë'ë uihuaye asajë pa'iyë.

**Cristo Jerepa Pa'i Pa'ie,
Jerepa Pa'i A'ë Cuasa Ma'ñe**

2 Jaje pa'ina, mësarupi jerepa yëjë neñere Cristo isiquëna,

quëcosicohua'i pani, i oiyepi ca yë'huaquëna, asacohua'i pani, Maija'quë joyopi mësaru ja're pa'ina, asacohua'i pani mësarupi paire teaye pa'iohua'ire pare ñajë ai oiyere pacohua'i pani, ²mësaru pa'iyepi sihua ëaye necaiyë, yë'ère, mësaru sa'ñe de'oye yo'ojë pa'iyepi, te'e oiyepi, te'e joyopi yo'okuëna pa'iyepi, te'ere cuasajë nejë pa'iyepi. ³Jaje pa'ina, mësaru cato mësaruse'e pa ja'ñere cajë neñë cuasayepi, panita'a jerepa pa'iohua'i a'ë cuasayepi yo'oma'pë pa'ijë'ë. Jaje yo'oma'pë ai jerepa pa'iyë cuasama'cohua'ipi, yecohua'ini mësarute jerepa de'ocohua'ire cuasajë ñajë pa'ijë'ë. ⁴Cui'ne mësaru de'oye pa'iyese'e cuasajë yo'oma'pë pa'ijë'ë, yecohua'i de'oye pa'iyere cuasajë yo'ojë pa'ijë'ë.

⁵Jaje pa'ina, Cristo cuasase'ejë pa'ye cuasajë pa'ijë'ë, mësaruje. ⁶Ñajë'ë, i pa'ise'ere Diusuje pa'ita'a, Diusu yë'ëje pasi'iquë yo'oye papi. ⁷Paquë coa ai jerepa yecohua'i co'amaña necaicohua'i maña pa'iyena ini paije pa'i maca de'opi si'aye Ējaë pa'iyere se jeoni. ⁸Jaje paije pa'i maca de'oni, jerepa pa'i a'ë cuasama'quëpi i de'oye sehuocai do'ire cruzu huajëya'ye pa'iona, juji'i. ⁹Jaje pa'ina, Maija'quëpi ite si'aye jerepa pa'ire nequë cui'ne si'a mami jerepa pa'i mamire pare isipi, ite. ¹⁰Jaje pa'ina, Jesús mamire asajë ma'tëmo pa'icohua'i cui'ne yeja pa'icohua'i cui'ne yeja huë'ehuë te'te pa'icohua'ijë, si'aohua'i do'ire ja'ruja'cohua'i a'ë. ¹¹Do're ja'runi si'a pai maña Ējaëre papi caja'cohua'i a'ë, Jesucristore. Jare yo'ojë Maija'quëreje, de'oyerepa yo'o u'ni cajë iñoja'cohua'i a'ë.

¹²De'oji, Maija'quë do'ijë maña, yë'ë mësaru ja're pa'i yëhuoquëna, si'anë mësaru Jesús sehuoyejë paye de'oye sehuocaijë yo'ose'ejë pa'ye cui'ne yureje ai yëjë yo'ojë'ë, yë'ëpi so'ore pa'ito-

jē. Jaje pa'ina, mēsarū huaso cuañosico-hua'i pa'iyere iñojē, ca'rajē jerepa pa'io-hua'i a'ē cuasama'pē nejē'ē. ¹³ Coa Maija'quē i yēyejē pa'ye mēsaruna de'oye ne ēaye nēiñe neñepi yo'oyē. ¹⁴ Jaje pa'ina, ai yo'oyē cajē yahue a'ri coca maña sañope cama'pē, cui'ne sa'ñe pēti coca cama'pē co'amaña nejē'ē. ¹⁵ Yecohua'ipi mēsarute tayocohua'ire cui'ne co'aye yo'o do'i quē'iohua'ire ñañe paja'co-hua'ire. Jaje pa'ina, mēsarupi Maija'quē mamajērepa ti si'si te'ña peocohua'ipi iye veja nea jopore papi ma'ñoco miaca'iyējē pa'ye miañē, iye co'a pa'i cui'ne ti nuñe yo'oye peocohua'i jopopi. ¹⁶ Pa'iyē isi cocare, iohua'ire quēajē pa'i do'ipi. Jaje pa'ijēna, yē'ē Cristo dai mu'se sihuaja'quē a'ē, mēsaruni ñaquē. Yē'ē mēsarute quēaquē cu'i maca, coa teaye yo'orojainē pahué caquē. ¹⁷ Mēsarū Maija'quēre pa'iji cuasajē coa isiyena yē'ējē cōsi'i caquē yē'ē pa'iyepi ai yo'oquē ju'itojē de'o'ji. Jaje pa'ina, yē'ē mēsarū ja're cōni sihuayē, ¹⁸ sihuaquēna, mēsarujē yē'ē ja're cōni sihuaye pa'iji.

Timoteo Cui'ne Epafrodito

¹⁹ Ējaē Jesupi cōcaina, de'hue esa jējo saosi'i, Timoteore. Mēsarū pa'iyē asani yē'ēre co'ini quēaquēna, sihuaja'quēre cuasayē. ²⁰ Timoteojē pa'ire peoyē, yequēre. Yē'ē cuasayejē cuasaquē mēsarute oi, mēsarū de'oye pa'iyere caquē yo'oquēre. ²¹ Jaje pa'ina, yecohua'i cato iohua'i de'oye pa'iyese'le cuasajē yo'ocohua'ipi pa'iyē, mai Ējaē Jesucristo yēyere yo'oma'cohua'ipi. ²² Jaje pa'iquēta'are tsoe mēsarupi ñahuē, Timoteo yē'ē Maija'quē coca quēa maca, mamaquē pēca ja'quēre cōcaiyejē pa'ye yo'oquēna. ²³ Jaje pa'ina, yē'ē yo'o ja'ñere du'ru se asani, ja maca esa jējo saosi'i, mēsarute ñaja'quēre. ²⁴ Mai Ējaēpi cōcaina, yē'ējē mēsarute de'hue esa sani ñaja'quē a'ē, cuasayē.

²⁵ Cui'ne yeque ai jerepa de'o'ji, cuasahuē, Maija'quē do'iquē Epafroditoni jējo saoyepi. Yē'ē ja're co'amaña nequēni yē'ē ja're te'le sañope yo'oquēni, mēsarū yē'ēre cōcaija'quēre cajē jējo daosiquēni cui'naēni jējo saoja'quē a'ē, cuasayē. ²⁶ Cui'ne ije mēsarute si'aohua'ire ñañe yēji, ai co'a ju'i pa'iji, ju'iji asasicohua'ini ña huasosi'i caquē. ²⁷ Ju'ire paquēna, asahuē, mēsarū. Tirepa jūni huesēra'pi, Maija'quēpi teaye ai yo'oquēna, oi jujupi. Ise'ere cuasaquē yo'oye papi, yē'ē cosiquē ai yo'oquēpi ai jerepa oima'quēni caquē, jaje yo'opi. ²⁸ Jaje pa'ina, jaēni esa jējo saoyē, mēsarupi tījupē huajēquēre ñajē sihuajēna, yē'ējē oima'ē pas'i'i caquē. ²⁹ Sihuajē ite pēpajē'ē, mai Ējaē do'ire. Jaje cui'ne si'anē yecohua'irejē sihuajē oijē de'oye yo'ojē'ē, ije pa'iohua'ire. ³⁰ Jaje pa'ina, mēsarū yē'ēre necani ti'ñañe peoyere necasi'i caquē yo'oquē ti jutira'pi, Cristo co'amañare necai do'ire.

Nuñerepa Pa'iyē

3 Yure cato Maija'quē do'ijē, mai Ējaēni sihuajē pa'ijē'ē, yē'ē ja'ñē mēsarute toyase'ere toya cotojē, josa te'ere toyaye nēiñe paji, coa ai jerepa ja cato mēsarute de'oye ocue pa'i maca pa'iyere cōcaiye a'ē cuasaquē toyayē. ² De'hua ñajē pa'ijē'ē, jo'ya yaijē pa'iohua'ire, co'aye yo'ocohua'ire, ca'ni tēacohua'ire. ³ Jaje pa'ina, mai joñoapi Maija'quēre sejē, cui'ne Cristo Jesús acohua'i pa'iyere sihuacohua'ipi nuñerepa ca'ni tēase'ejē pa'iohua'irepa pa'iyē, capē neñepi ti'ñañe a'ē cuasama'cohua'ipi. ⁴ Yecohua'i capē nese'ena quēcojē pa'iyē ai jerepa yē'ē cato quēcoquē pa'iyē paquēta'a. Jana quēcomalē pa'iyē, ñajē'ē. ⁵ Yē'ē cato ocho mu'seña cōsiquē pa'i maca cui'ri ca'nihuē tēa cuañoahuē. Jaje pa'ina, judío paire pa'ē, Benjamín, tē-

capë aquë a'ë, hebreo pai mamaquë a'ë, judío pai cuañeñepi yë'ëre fariseore hue'yosiquë paë'ë. ⁶Jaje pa'ipi Jesure sehuocohua'ire coyere ësequë ai josa yo'oquëpi, si'aye cuañese'e caye de'oye sehuoquëpi, yecohua'i mañaje ti sañope tayoquë api ca ti'añe peoquërepa paë'ë. ⁷Jaje pa'iquëta'are Cristo do'ipi yure cato ti do'i peoye ñañë, ja'në yë'ë itire pa'ë cuasase'ere. ⁸Jaje pa'ina, yë'ë Ëjaë Jesucristo pa'yere jerepa pa'yere asaquë coní ñato, jerepa do'i peoye pa'iji. Jaje pa'ina, Cristoni jerepa ja'ye tsioni pasi'i caquë si'aye coa co'aye ñañë, nejose'e-jë pa'ye. ⁹Jaje pa'ina, yureta'a cuañese'e cayere yo'oquë nuñerepa pa'iquë pasi'i caquë yo'oma'ë pa'iyë. Coa ai jerepa Cristore ire pare cuasacohua'ire Maija'quë nuñerepa pa'iyë isiyere pasi'i caquë pa'iyë. ¹⁰Yë'ë cato Cristo pa'yere asa ti'añere yëyë, i ju'isiquëpi huëisi tutupi yë'ëni pa'ina, asayere yëyë. Cui'ne i ai yo'ose'e ayere yo'oye yëyë. Ije pa'i pa'yere yëyë, paire oi ju'ise'ena ti'aquë. ¹¹Pai ju'isicohua'i huëni pa'yere ti'asi'i caquë yo'oyë.

Ti'añu'u, Cajë Yo'oye

¹²De'oquërepa pa'iyë si'aye ti'ama'quëpi ti'asi'i caquë yo'oyë jare pajaquë caquë Cristo Jesupi yë'ëre du'ru ti'ani paquëpi. ¹³Yë'ë cato Maija'quë do'ijë, ja pa'iyë ja yë'ta'a ti'ama'quë a'ë, ti'asi'i caquë yo'oquëta'a. Jaje pa'ina, ti'asi'i caquë jeteyo'je nëañere huañeyei jeto iti seña hue'ña pa'yere tutu yo'oyë. ¹⁴Yo'oquë Cristo Jesús ja're tsioni pa'i do'ire Diosu ma'tëmopi soi hue'ñana i coa isiyere paja'quëpi yo'oyë. ¹⁵Si'aohua'i Maija'quë pa'iji cuasayena ai de'osicohua'i cato jaje cuasaye pa'iji. Mësarupi te'e cuasama'pë yequere a'ri maña tiñe cuasaye pa'lito Maija'quëpi iño sëtaja'quë. ¹⁶Jaje pa'iquëta'are te'e cuasayepi te'e nëiñepi pañu'u mai ti'ase'e cato.

¹⁷Maija'quë do'ijë, yë'ë yo'o iñose'ere pe'tejë'ë. Cui'ne ñajë'ë, yëquë mësarute ye'yase'eje pa'yere pa'icohua'ireje. ¹⁸De'huarepa mësarute cayë: Cristo cruz jucacaise'ere sañope cacohua'i jai pai pa'iyë caquë. Yureje ja yë'ta'api co mea maña se oni toquë cayë: ¹⁹Jaohua'i cato coa nejo cuañoja'cohua'ipi pa'iyë. Iohua'i diusu cato ëtapë a'ë, cui'ne iohua'ire huajëya'ye nëti'ñe pa'yere yo'ojë jerepa pa'iohua'i a'ë cuasacohua'ipi, iye yeja co'amañase'e cuasacohua'i a'ë. ²⁰Jaje pa'iquëta'are mai cato ma'tëmo pai a'ë. Jaje pa'ina, utejë pa'iyë, ma'tëmopi Cristo Jesús maire huasoquë daija'quë api cajë. ²¹Ipi mai capë ju'ico pa'isicore i capë de'ocore paje pa'iore necaija'quë api, si'aye meñe quëco tutupi.

**Si'anë Sihujë Pa'ijë'ë,
Mai Ëjaëni Cuasajë.**

4 De'oji, Maija'quë do'ijë maña. Yë'ë yëcohua'i, yë'ë oicohua'i, yë'ë ña ëa ju'icohua'i mësarü a'ë, yë'ë sihuaye, cui'ne yë'ë isi cuañoja'a maroje pa'iohua'i. Jaje pa'iyë sëte ocue pa'i macarepa mai Ëjaëre tuijë pa'ijë'ë. ²Evodiare cui'ne Sîntiquere señë, sa'ñe yo'ojë cayere jeoni mai Ëjaë tsecohua'i sëte te'e de'oye cuasajë pa'ijajë caquë. ³Jaje pa'ina, më'ëre señë, yë'ë yo'oyeje pa'yere nequë pa'iquëna, më'ëpi jaohua'ire Maija'quë do'ijëre cöcaijaquë caquë. Huaso coca yë'ë quëaquëna, jaohua'i yë'ëre de'oyerepa cöcaisicohua'i a'ë, Clemente ja're coní, cui'ne yecohua'i yë'ëre cöcaicohua'i ja're coní. Jaje pa'ina, iohua'i mami ti pa'i toya pëpëre pana toyase'epi pa'iji. ⁴Si'anë mai Ëjaëni sihuajë'ë. Tijupë cayë, sihuajë'ë, ini. ⁵Jaje pa'ina, si'aohua'i mësarute de'o paire pa'ë cajë ñajajë mësarupi quëcojë de'oye yo'ocohua'i pa'ijë'ë. Mai Ëjaë ja'yere pa'iji.

⁶ Si'aye tēto saitojē co'a ju'lijē oima'pē pa'ijē'ē. Coa ai jerepa Maija'quēni sejē de'oji cajē pēpajē si'aye mēsarū yēyere iñojē'ē, Maija'quēna, ite se maca. ⁷ Jaje yo'ojēna, Maija'quēpi mēsarute i jo'cua de'oye pa'yere isija'quē api, mai asa ti'añe peoyere pare. Isina, iye jo'cua de'oye pa'yepi mēsarū joñoa cui'ne mēsarū cuasajē pa'iye de'oye ñacasipi, Cristo Jesús do'ipi.

De'oyese'e Cuasajē'ē

⁸ Tējyirepa cayē, mēsarute. Maija'quē do'ijē, nuñere pare cuasajē'ē, yecohua'ipi Ējaēre ñajēna pa'yere, itire pare de'oyere pare sihuajē ñañere, deoye ca cuañōñere. Si'aye de'oyere cuasajē'ē, yecohua'i sihuajē de'oye cacaiyere.

⁹ Jaje pa'ina, yē'ē ye'yase'ere, yē'ē mēsarute quēase'ere, yē'ē caquēna, asase'ere cui'ne yē'ē yo'oquēna, ñase'ere jare yo'ojē'ē. Jaje yo'ojēna, Diusu jo'cua de'oye pa'iye isiquēpi mēsarū ja're conī pasipi.

Filipenses Acohua'ipi Pablōre Coçaiye

¹⁰ Ai sihuayē, mai Ējaēre, mēsarū yē'ere cuasa huēo coše'ere caquē. Cama'ē pa'iyē, yē'ere huanēyesicohua'ipi, cuasa huēohuē caquē. Yē'ē cato cayē, yo'o ti'añepi peoquēna, coçaiye yējēta'a pa'icohua'ipi coçai huēohuē caquē. ¹¹ Cama'ē pa'iyē, co'amañapi peoquēna, pa'iyē caquē. Yē'ē cato yē'ē payere sihuaquē pa'yere ye'yesisquē a'ē. ¹² Co'amaña peoquēna, pa'yere jaiye co'amaña payere timēsiquē pa'yere, ai ēa ju'iñere, tēto saise'erepa payere, cui'ne peoquēna pa'yere, coa si'aye tēto sai ye'yesisquē a'ē. ¹³ Jaje pa'ina, coa si'aye

quēcoquē ne ti'añe payē, Cristo tutupi coçaina. ¹⁴ Jaje pa'iquēta'are mēsarū de'oye yo'ojē yē'ere coçaē'ē, ai yo'oquēna, mēsarū co'amañapi.

¹⁵ Macedoniapi du'ru macarepa huaso coca quēa huēoquē sai maca mēsarū Filipos acohua'ipi yē'ere coçaē'ē, mēsarū isiyepi. Yequē hue'ña sehuocohua'i cato coçaiye pahuē. Tsoe mēsarūpi asayē, ja yo'ose'e. ¹⁶ Ja yē'ta'a yē'ē Tesalónicare pa'ina, mēsarū cayeye jējo saohuē, curiquē, yē'ere jopo caraye coçai ja'ñere. ¹⁷ Coa mēsarū isijēna, payese'e co'ema'ē pa'iyē. Coa ai jerepa mēsarūjē iti coçaiye ayepi nese'ere, quēise'eje pa'yere pajajē caquē co'eca'yē. ¹⁸ Si'aye imahuē, mēsarū isiye. Caraye peoji, yure ai payē. Mēsarū Epafrodito ja're jējo daose'ena conī jerepa payē. Mēsarū jējo daose'e, cato huēo sē ma'ñare Maija'quēna coa isiyeje pa'ye a'ē, ai yo'ojē ite isiyeje pa'ye a'ē, Maija'quē sihuaquē ñañe a'ē. ¹⁹ Yē'ē Diusupi mēsarute si'aye caraye isija'quē api, Cristo Jesús do'ipi. I jaiye de'oyere pare payeje pa'ye isisipi. ²⁰ Je'nēna de'oquēre pani Diusu. Maija'quērepa cañu'u, ite. Jaje pa'ijaquē.

Pēpa Tējiye

²¹ Si'aohua'ire pēpacaijē'ē, Jesucristo do'ipi Maija'quē tseçohua'i de'osicohua'ire. Cui'ne iño yē'ē ja're pa'icohua'ije Maija'quē do'ijē mēsarute pēpa saoyē. ²² Si'aohua'i iño pa'icohua'i Maija'quēre pacacaicohua'ipi cui'ne romano pai ējaē huē'e acohua'ijē jaohua'ipi airepa cajē pēpa saoyē, mēsarute.

²³ Mai Ējaē Jesucristopi si'aohua'ire mēsarute de'oye ñacaija'quē. Jaje pa'ija'quē.

COLOSENSES

Pëpayë

1 Yë'ë Pablopi Maija'quë yëyepi Jesucristo jëjo saokuë de'osiquëpi, Maija'quë do'iquë Timoteo ja're çoni, ²iye toya ja'hua Cristore asa do'ire Maija'quë do'ijëpi Colosas daripë pa'icohua'ina, Maija'quë tsecohua'ina sehuosicohua'ina cajë toyayë. Maija'quë mësarute oi i coa isiyepi jo'cua de'oye pa'ijë'ë.

Sehuosicohua'ire Pablo Secacaiye

³Si'anë mësaruni cajë secacaiyë, Maija'quëna, Jesucristo pëca ja'quëna de'o'ji cajë. ⁴Mësaruru Jesucristore pa'ire paji cuasajë pa'icohua'ipi. Si'aohua'ire Maija'quë tsecohua'ire oijë pa'iyere quëajëna, asa do'ire pajë se'ne. ⁵Jaje mësaruru cato yo'oyë, mësarute caquë de'huacaise'e ma'tëmöre pa'iji cajë ute do'ipi. Iye uteye mësaruru t'lahuë, nuñerepa huaso cocare quëajëna, asasi do'ipi. ⁶Mësarute quëajëna, asasi cocapi ai de'oco si'a hue'ña quëiona, tëayë. Mësaruru Maija'quë oiyere asani iye oiyere nuñere pa'ë cajë asasi maca mësarute yo'ose'eje pa'ye yequë pa'ireje yo'o'ji. ⁷Iye cocare pare mësarute yëquë oiquë Epafraspi ye'yapi, yëquë ja're co'amaña nesiquëpi cui'ne mësaruru Cristore necaiquëre pare ñaquëpi. ⁸Jaëpi dani yëquëre quëapi, mësaruru pa'iyere cui'ne mësaruru joñoapi sa'ne oijë pa'iyere.

⁹Mësaruru pa'iyere quëajëna, asasi maca acohua'ipi, mësarute jeoma'pë Maija'quëre secacaiyë, ipi si'aye i yëye, joyo pa'iyere ta'ne asaye isiquëna asajë pa'ijajë cajë. ¹⁰Jaje asa t'lahua'ipa'ijë yureta'a si'aye de'o co'amañase'e quëiñeje pa'ye yo'ojë, Ejaë tsecohua'isëte i sihuaquë ñañere yo'ojë, cui'ne ai jerepa Maija'quë pa'iyere asa t'ljajë

pa'ijë'ë cajë. ¹¹Jaje pa'ina, cui'ne se'ne, ite, mësarute i de'o tuture papi tutu quë'iohua'ire necaijaquë cajë. Jaje necaina, tutu isi cuañosicohua'ipa'ijë, yo'o jujaye peoyerepa dahuëre yo'ojë sihua'jë si'aye quëco t'ljajë cajë. ¹²Jaje quëco t'lahua'ipa'ijë yureta'a Maija'quëre sihua'jë pëpaja'cohua'ia'ë, i tsecohua'ire isi co'amaña ayere çoni mia hue'ñare pana paja'cohua'ire ne de'huasiquëre. ¹³⁻¹⁴Maija'quëpi maire, nea hue'ñapi jo'yahua'ire pacohua'ini etoni mai tayose'ere tsie do'ipi sai de'huacani i oiquërepa i mamaquë cu'ne te'tena ñopi.

Cristo Jucacaisi Do'ipi, Maija'quë Cajeohua'ipa'iyere

¹⁵Maija'quë ña cu'nomu'quëpi i mamaquëja'a t'ña ña cu'noquë daji'i. I mamaquë cato si'aye peo'në aquëre papi. ¹⁶Jaë ja're çoni Maija'quë si'aye iye yeja pa'iyere cui'ne ma'tëmo pa'iyere de'huapi, mai ña t'la ma'ne, cui'ne mai ñañe de'huapi. Jaje cui'ne si'aye cu'neñere, me'ne cu'ne tutu payere, ëjaë pa'iyere, jo'ya ne tutu payere Cristo ja're çoni de'huapi, i tse pa'ijañere. ¹⁷Jaje pa'ina, Cristo cato si'a co'amaña peo'në du'ru pa'isiquë api. Jaje pa'ipi ipi ñacaina, i tutupi si'aye de'oye iti pa'i macare pa'iji. ¹⁸Cui'ne yequeje Cristo cato sehuosicohua'isipë api. Jaje pa'ina, sehuosicohua'ire pa'iyere isiquëpi du'ru pa'iquëre papi si'aye du'ruja'a pasi'i caquë ju'iñeje juni huëji'i. ¹⁹Jaje pa'ina, Maija'quëpi sihua'ipi, si'aye i pa'iyepi Cristore pa'ina. ²⁰Jaje pa'ina, Maija'quë Cristo do'ija'a si'a iye yeja pa'icohua'ire cajeohua'ide'osi'i cuasapi, ma'tëmo acohua'ije pa'iohua'ire, cuasaquë Cristo cruz ju'i do'ija'a cajeohua'ire de'huapi.

²¹Ja'ne mësaruru joñoapi co'aye cuasajë yo'o do'ire Maija'quë sa'nope yo'ocohua'ipi t'iohua'ipa'ë'ë, pa'isicohua'ipi. Yure cato Maija'quë cajeohua'ide'ohuë,

²² Cristo ai yo'oquë jucacaisi do'ipi. Iye cato yo'opi mësarupi i ña hue'ñare pana ina isicohua'ipi ti si'si te'ña peocohua'ipi pa'ijëna, pasi'i caquë. ²³ Jä ñaquë payere tijañere cajë mai utejë pa'iyere, huaso coca mësaru asase'ere ti hua saima'pë, Maija'quë pa'ire paji cuasayere ocue pa'i macarepa cuasajë tuiye pa'iji. Iye cocare si'a hue'ña quëacaiyë, yë'ë Pabloje jare quëacaiquë pa'iyë.

Pablo Sehuosicohua'ire Necaiye

²⁴ Cristo i capë acohua'ire oi ai yo'ose'e carayere, yë'ë capëpi mësaruni caquë ai yo'oquë ne saocai yure cato ai sihuayë. ²⁵ Jaje pa'ina, Maija'quëpi yë'ëre sehuosicohua'ire necaija'quëre nepi. Neina, i cuañe nëose'eje pa'ye mësaru de'oye pa'i ja'ñere caquë si'aye i coca quëacaiquë pa'iyë. ²⁶ Jaje pa'ina, tsoe hue'ña ometëcana yahuese'e pai asa ma'ñe pa'ise'ere yureta'a i tsecohua'ina inose'ere jare quëayë. ²⁷ Maija'quëpi yë judío pai peocohua'ina, iye pai asa ma'ñe yahuese'ere de'oyere pare inopi. Jä cato Cristopi mësaruni pa'iyë a'ë. Jäë api, mësaru utejë pa'iquë de'oquërepa.

²⁸ Yëquëpi Cristo ayere quëayë. Si'aohua'ire de'oyerepa asa tijañajë cajë ye'yajë cui'ne yëhuoyë. Jaje yo'ojëna, Cristona tsiosicohua'ipi de'oyerepa pai ñape ai de'osicohua'i pa'ijajë cajë. ²⁹ Jare caquë yë'ë, si'a tuturepa yo'oquë neñë, Cristo cuañe tutu yë'ëre isiyepi.

2 Yë'ë cato yëyë, mësarupi yë'ë mësarute caquë jëayerepa yo'oyere cui'ne Laodicea acohua'ire caquë yo'oyere cui'ne si'ahua'ire yë'ëre ñama'cohua'ire caquë yo'oyere asayere. ² Jaje pa'ina, mësarupi cui'ne jaohua'ipi çoni joñoa quëcoyere pajajë caquë yo'oyë, sa'ñe oiyena tsiosicohua'ipi pa'iji cuasacohua'ipi. Diusu pa'iyë cui'ne Jesucristo pa'iyë yahuese'ere asa tijañajë caquë yo'oyë. ³ Jäë api, si'aye ta'ñe cuasaye, cui'ne asa tijañe

paquërepa. ⁴ Jaje cayë, mësarute, asa ëaye ta'ñe ca cocapi yecohua'ije cosojë nema'pë pa'ijajë caquë. ⁵ Jaje pa'ina, yë'ëpi mësaru ja're çoni pa'ima'ë panije, mësaru ja're çoni pa'iyë, yë'ë joyopi. Jaje pa'ina, sihuaquë ñañë, mësaru, cui'na hue'ña yo'oma'pë pa'iyena Cristo pa'iji cuasayere ocue pa'i macarepa pa'iyere.

Cristo Jä're Huajë Pa'iyë

⁶ Ejaë Jesucristore mësaru yëjë pa'iji cuasajë sehuose'eje pa'ye cui'ne ina tsiosicohua'ipi pa'iji cuasajë pa'ijë'ë. ⁷ Ina jëayerepa, pa'ire paji cuasayepi tsita mesicohua'ipi ocue pa'i macarepa i ja're pa'ijë'ë. Mësaru ye'yese'eje pa'ye Maija'quëre si'anë de'oji cajë pëpajë pa'ijë'ë.

⁸ De'hua ñajë'ë, yo'ojë jo'ya ne cuañone, aiohua'i ye'yase'ena, pai cuasayena, iye yeja pai yo'oyena. Jä cato cosoye a'ë, cui'ne do'i peoye a'ë. Jä cato Cristo yo'o ma'ñe a'ë.

⁹ Najë'ë, si'aye, Maija'quë ayepi Cristoni pa'iji. ¹⁰ Jaje pa'ina, mësaru Maija'quë pa'iyepi timësicohua'i carajaima'cohua'ipi pa'iyë, Cristona tsioni pa'i do'ire. Jäë cato si'aye mëne Ejaë api. Cui'ne si'aye mëne cuañequë api. ¹¹ Cui'ne i ja're mësaru tsioni pa'i do'ire, noni tsinëna co'acohua'i pa'iyere huaso cuañohuë, cui'ni ca'ni tëayeje pa'ye mësarute yo'oquëna. Pai jëñapi capëna tëayeje pa'yepi neñe papi, mësarute. ¹² Cui'ne mësarupi Maija'quë tutupi ju'isiquëre huëopi cuasajë sehuo do'ire mësaru oco do cuaño maca Cristo ja're ta cuañohuë. Ta cuañosicohua'ipi cui'ne i ja're çoni huëo cuañohuë, ju'isicohua'ipi. ¹³ Jä'në mësaru tayo yo'ocohua'ipi, cui'ne ca'ni tëa cuañoma'cohua'ipi joñoa ju'isicohua'i paë'ë. Pa'ijëna, Maija'quëpi Cristo do'ija'a mësarute i ja're çoni pa'iyë necaji'i. Necai si'aye

tayo yo'ose'ere saï de'huacaj'i, Cristo do'ipi. ¹⁴Mai co'aye yo'o do'ire, jare maipi saïne pa'ise'ere Maija'quëpi cruzuna que jeopi, maire saïnope toya nëose'ere peo hueñarepa nejoquë. ¹⁵Jaje yo'oquë Cristo cruzna ju'ise'epi si'aye ëja pa'ise'ere cui'ne maire meñe cuañecohua'i tutu pa'ise'ere meñe quëco huesëpi, si'ahua'i ña hueñare pana.

Ma'tëmo Co'amañare Co'ejë'ë

¹⁶Jaje pa'ie sëte yecohua'ije mësarute nuñe yo'oma'cohua'i a'ë, cama'pë pa'ijajë mësaru aïñere, panita'a ucuyere panita'a fiesta mu'señare, ñañëja'a së'ayere, panita'a pëa huajë mu'se ayere. ¹⁷Si'aye iye cato, itirepa dai ja'ñe pa'ina, pai to'oujë pa'ye a'ë. Ja itirepa cato Cristo a'ë. ¹⁸Jaje pa'ina, de'hua ñajë'ë, mësarute isija'a co'amañare nejocajë teaye pa'iohua'i ña cuañocohua'ipi cui'ne huiñaohua'ire secohua'ipi, mësarupi iohua'i yo'oyena ñajë sehuojëna. Jaohua'i cato ti iohua'ije ña ma'ñere cui'ne paise'e huëojë cuasayere yëcohua'i a'ë, jerepa pa'iohua'i a'ë cuasacohua'ipi. ¹⁹Jaohua'i cato Maija'quë cuasa nëose'eje pa'ye yo'oquë pai ñape te'ña te'e capëna tsioquë, a'oquë ai de'huaquë Cristona, iti sïopëna tsioma'cohua'ipi yo'oyë.

²⁰Mësaru Cristo ja're ju'isicohua'i a'ë. Jaje pa'ina, iye yeja cuañe tutupi cuañequëna, pa'ie pañë, mësaru. ¿Jaje pa'iquëta'are mësaru me yo'ojë ja yë'ta'a iye yeja pai yo'ojë pa'iyere pa'ijë, ²¹iye yo'oma'pë, aïne pajë'ë, iye, cui'ne iyere tseama'ë, më'ë jëtëpi caye'ni? ²²Si'aye jaje caye cato, pai cuañejë ye'yaye a'ë, si'aye ja co'amaña cato iti yo'o macana cara ja'ñe a'ë. ²³Nuñerepa cayë, ja teaye pa'iohua'i pa'ijë cui'ne capë ai jëaye cuañejë yo'oye ai ta'ñe yo'oyerepa ña cuañoji, Maija'quëre tlañu'u

cajë yo'oye. Jaje pa'iquëta'are mai capë yëyere saïnope yo'oyere co'ai ma'ñe a'ë.

3 Mësaru Cristo ja're huëisicohua'i sëte ma'tëmo co'amañare co'ejë'ë, Maija'quë ëja të'huire Cristo ñu'i hue'ña ayere. ²Ma'tëmo ayere ai yëjë pa'ijë'ë, iye yeja co'amañare cuasama'pë. ³Mësaru cato, tsoe Cristo ja're cõni ju'isicohua'i a'ë. Jaje pa'ina, mësaru pa'ie yure Cristo ja're Maija'quëna yahuesepi pa'iji. ⁴Jaje pa'ina, Cristo mësaru pa'iyepi ñai cõ maca mësaruje i de'oyere pare timësicohua'ipi ñaija'cohua'i a'ë, i ja're cõni.

Tsoe Pa'ie Cui'ne Huajëye Pa'ie

⁵Jaje pa'ie sëte si'aye mësaru iye yeja aye yëyere ne huea saojë'ë: yequë nomiore, panita'a yequë ëmëre yo'oyere, ëa ña huesëyere, si'sire yëyere, co'amaña ai tsi'so timëne cuasayere. Ja cato de'huasi diisure señeje pa'ye a'ë. ⁶Jaje yo'ocohua'ire Maija'quë pëi nejoñepi daija'coa, ite de'oye sehuocaima'cohua'ire.

⁷Ja'në mësaruje jare yo'ojë pa'ahuë'ë. ⁸Jaje pa'iquëta'are yure mësarupi si'aye iyere jecojë'ë, pëtire, ëa ña huesëyere, co'ayere yecohua'ire tea ju'ijë tutu cayere, cui'ne mësaru yë'opopi si'si coca cayere. ⁹Ja'në pa'ise'ere jëosicohua'i sëte, yure yecohua'ire cosoye pajë'ë. ¹⁰Huajë pa'iyena, suñasicohua'ire ja pa'iyepi si'a mu'señapi ponaquë saiji, maire de'huasiquëje pa'iohua'i pa'iyena ite de'oyerepa asa ti'a macaja'a, yo'o tëjiyere caquë.

¹¹Jaje pa'ina, huajë pa'ie pacohua'ire cato peoji, griego pai a'ë, judío pai a'ë, caye peoyë, ca'ni tëacohua'i, tëama'cohua'i, jo'yaohua'i cui'ne jo'ya ne cuañoma'cohua'i. Coa si'a pai te'e pai pa'iyë, Cristo tsecohua'i, ipi si'aohua'ire pa'i do'ire. ¹²Maija'quëpi mësarute ai oi sahuani i pai pa'ijajë caquë soipi. Jaje pa'ie

sëte paire teaye ñani oiyena, de'oye necaiyere pana, ai jerepa pa'iyë cuasama'cohua'i pa'iyena, a'jicohua'i pa'iyena, cui'ne yo'o jujama'cohua'i pa'iyena, suñasicohua'irepa pa'ijë'ë. ¹³ Co'aji, quëco jujahuë caye peoyerepa. Sa'ñe de'oye yo'ojë pa'ijë'ë. Cajeipi sañope yo'ose'e paquë pa'ito, i co'aye yo'ose'ere oni yejejë'ë, Ëjaërepa mësarute oi sai de'huacaise'ejë pa'ye. ¹⁴ Paire oiyena suñasicohua'irepa pa'ijë'ë, ja oiyepi de'oyerepa. Te'ijë pa'iohua'i tsioni pa'ye pa'iji. ¹⁵ Jaje pa'ina, mësarute, Maija'quë jo'cua de'oye pa'iyepi, mësaru joña de'oye cuajaquë caquë Maija'quëpi soini te'e capë acohua'ire nepi. Jare de'oji cajë pëpajë pa'ijë'ë.

¹⁶ Jaje pa'ina, si'anë Cristo cocapi mësaru joyo timëse'erepa pa'ijaquë. Pa'ina, yecohua'ire ye'yajë cui'ne yëhuojë'ë, tañe pa'i cocare papi. Mësaru joyore papi i necaise'ere pëpajë sihuajë jëjëjë'ë, tsoe toyase'epi, yure toyase'epi cui'ne joyo etayepi. ¹⁷ Cui'ne coa si'aye mësaru caye panita'a yo'oye pa'ito, mai Ëjaë Jesucristore necaiyë cuasajë Jesús do'ija'a Maija'quëre de'oji cajë pëpajë'ë.

Huejasicohua'i Pa'iyë

¹⁸ Nëjohua'i mësaru ëjëohua'ire ëjaohua'ire cuasajë de'oye yo'ojë pa'ijë'ë, ja'ë, Cristore sehuosi nomiohua'i yo'ojë pa'iyë. ¹⁹ Cui'ne mësaru ëjëohua'ijë mësaru nëjohua'ire oijë pajë'ë, co'arepa jëaye tutu caye peoyerepa. ²⁰ Mamajë mësaruje si'aye mësaru ja'quëohua'i caye de'oye sehuocaijë'ë, ja'ë, Maija'quë sihuacquë ñañe. ²¹ Ja'quëohua'i mësaruje mësaru mamajëre de'oye oijë ye'yajë'ë, jerepa de'oye yo'oye yëja'cohua'ire, tea ju'iñeje yo'ojëna, co'a de'ojë. ²² Ëjaohua'ire pacohua'i, jo'yaohua'i maña mësaruje mësaru ëjaohua'ire de'oye sehuocaijë nejë'ë. Iohua'i ña

macase'e iohua'ini de'oye iñoñu'u cajë yo'oma'pë. Coa ai jerepa nuñerepa cuasa joyopi ëjaëre pare pa do'ire yo'ojë'ë. ²³ Jaje pa'ina, paini necaiyë cuasaye peoyerepa co'amaña nejë'ë sihuajë, Ëjaë Jesure necaiyeje pa'ye cuasajë. ²⁴ Jaje pa'ina, mësaru nuñerepa Ëjaëni Cristore necaisi do'ire, i mësarute i paye ayere isija'quë api, nesi do'ire. Jare mësaru tsoe asajë yo'oyë. ²⁵ Jaje pa'iquëta'are, co'aye yo'oque'ë cato, jare i co'aye yo'ose'ejë pa'ye sai cuañoja'quë api. Jaje pa'ina, Maija'quëre cato peoji iquëse'ere de'oye yo'ocasi' cayeje.

4 Mësaruje ëjaohua'i, ma'tëmöre mësaru yo'ose'e caja'quëre mësaru Ëjaëre pare paye sëte jare cuasajë mësarute necaicohua'ire de'oye nuñerepa yo'ojë'ë.

² Sëtasicohua'ipi pa'ijë si'anëpi Maija'quëre sejë de'oji cajë ite pëpajë pa'ijë'ë. ³ Cui'ne yëquëreje secacaijë'ë, mai Ëjaëpi i coca quëaja'a sa'ro hui'yocaijaquëre, yahuesi cocare Cristo ayere cajë quëaja'quëre, ja cocare yë'ë quëaquë pa'i do'ire tse'a cuañosiquë pa'iquë. ⁴ Sejë'ë, cui'ne yë'ë i coca quëa maca tiñarepa asaye quëa ja'ñere.

⁵ Sehuoma'cohua'i ja're pa'ini ñare pajë pa'ijë'ë, si'anë de'oyese'e yo'ojë.

⁶ Jaje pa'ina, mësaru coca cayepi saija'iñeje pa'ye de'oyerepa pa'ijaquë cui'ne iohua'i se'ni asañu'u cajë se'ñere. Pai ñapere de'oyerepa quëajë sehuocaicohua'i pa'ijë'ë.

Pëpa Tëjiye

⁷ Yëquë oiquërepa Tíquico nuñerepa Maija'quë do'iquëpi, yë'ë ja're de'oyerepa mai Ëjaë co'amaña necaiquëpi, mësarute yë'ë yo'oque'ë pa'iyë quëaja'quë api. ⁸ Jaje pa'ina, mësarute yëquë pa'iyë quëaquë cui'ne Maija'quëre jerepa yëjë quëaja'quëni mësaru quë'rona jëjo saoyë. ⁹ Cui'ne i ja're con'i saiji, yëquë oiquërepa,

nuñe pa'iquërepa, Maija'quë do'iquë Onésimoje mësaru aquëje. Jaohua'ipi quëaja'cohua'i a'ë, iño tëto saijë pa'iyë.

¹⁰ Aristarcopi yë'ë ja're tseä cuañosiquë pa'iquëpi mësarute pëpa saoji, cui'ne Marcosje pëpaji, Bernabé mamaëje. Jaëpi mësaru quë'rona saiquë pa'ito de'oye pëpani ñacaijë'ë, ite.

¹¹ Jesús yequë mami Justo hue'equëje pëpaji, mësarute. Icohua'i a'ë, judío pai acohua'ipi sehuosicohua'ipi, Maija'quë cuañe te'te ayere yë'ë ja're nesicohua'i, jaohua'ipi yë'ëre sihua äaye necaisicohua'i a'ë. ¹² Epafrasje mësarute pëpaji, mai Ejaë Jesucristore necaiquëpi. Jaë cato mësaru aquë api. Jaje pa'ina, mësaruni cuasaquë si'anëpi Maija'quëre seacaiji, mësarupi ocue pa'i macarepa pa'ijë Maija'quëna mësaru pa'iyere isisicohua'ire papi i yëyere yo'ojajë caquë. ¹³ Yë'ëpi ñaquë a'ë, Epafras mësarute, cui'ne

Laodicea pa'icohua'ire cui'ne Hierápolis pa'icohua'ire ai cuasaquë Maija'quëre sei pa'ina, ñaquë. ¹⁴ Cui'ne Lucas yë'ë oiquë paire jujuquëpi cui'ne Demaspi coní mësarute pëpayë.

¹⁵ Laodicea pa'icohua'ire, Maija'quë do'ijëre pëpacaijë'ë, cui'ne Ninfasreje pëpacaijë'ë, io huë'ena sehuosicohua'i tsi'isisicohua'ireje pëpacaijë'ë.

¹⁶ Mësarupi iye toya ja'o ña tējini jëjo saojë'ë, Laodicea sehuosicohua'ina, jaohua'ijë ñaja'cohua'ire. Cui'ne mësarupi ñajë'ë, Laodiceapi yë'ë toya daose'e mësaru quë'ro ti'iquëna. ¹⁷ Ñeje Arquipore cajë'ë: "Më'ëre mai Ejaë necaijaquë caquë cuañe nëose'ere de'oyerepa yo'ojë'ë."

¹⁸ Yë'ë Pablopi pëpaquë iye toya e'que yë'ë jëtë carapëpi toyayë, huanëyema'pë pa'ijë'ë, yë'ë cosiquëpi pa'iyë. Maija'quë oi ñacaiyepi mësaruni pa'ijaquë.

1 TESALONICENSES

Pablo Cui'ne I Cöcöhua'i Toyaye

1 Yë'ë Pablo cui'ne Silvano cui'ne Timoteo cöni toyayë, iye toya ja'hua. Maija'quë do'ijëna, Tesalónica daripë pa'icohua'ina Maija'quëna tsioni cui'ne Jesucristo ja're pa'icohua'ina, Maija'quëpi cui'ne mai Ëjaë Jesucristopi cöni coa isiyepi, de'oye pa'ijë'ë.

Tesalonicenses Pai Iñose'e

²Mësarute Maija'quë huasose'ere cuasajë si'anë Maija'quëre secacaiyë, de'oji cajë ite pëpayë. ³Cui'ne mësaruru mai Ëjaë Jesucristopi si'aye ne tì'acaiye paji cuasajë öcure pa'i macarepa uteyepi cöcaina, si'aye yo'o jujama'pë ai yo'oye pa'itojë quëcöhuë. Cui'ne Maija'quë pa'ire paji cuasayepi co'amaña nehuë. Cui'ne paire oiyepi pa'ina, yecohua'ire neca'ë. Jare si'anë Maija'quë ña hue'ñana cuasajë se'ñë. ⁴Maija'quë do'ijë, mësarute Maija'quëpi oi sahuani nesicohua'i a'ë cuasajë pa'iyë, yëquë. ⁵Cui'ne yëquë mësarute huaso coca quëa maca coa pai yë'ose'e cajë quëaye pahüë. Mësarupi asayë, yëquë mësaruru de'oye pa'iyere cajë yo'ose'e, Maija'quë joyo tuture papi yo'ojë cui'ne nuñerepa itirepa cocare quëayë cajë quëase'e.

⁶Quëajëna, mësarupi yëquë pa'iyere cui'ne Ëjaë pa'iyere ye'yehuë, Maija'quë coca asa do'ire ai yo'oye pa'itoje. Jaje pa'ina, mësaruru sihuajë asahuë, Jesús cocare Maija'quë joyopi sihuaye isiquëna. ⁷Jaje yo'ojë mësaruru de'oye pani iñoñere tì'ahuë, si'a Macedonia cui'ne Acaya sehuosicohua'ire. ⁸Mësaruru quë'ro huëose'epi mai Ëjaë coca jai saiji, coa si'a hue'ña. Jaje pa'ina, Macedonias'e cui'ne Acayas'e tì'añe papi. Ai jerepa yequë hue'ñaje tì'api. Tì'acquëna, asayë, mësaruru Maija'quë

pa'ire paji cuasajë pa'iyere. Jaje pa'ina, yëquë mësaruru ayere cajë quëaye peoyë. ⁹Jaje quëaye pajëna, iohua'ipi quëayë, yëquë mësaruru quë'ro do'i saisi maca mësaruru yëquëre de'oye pëpani, cui'ne pai de'huase'ere Maija'quë api cuasase'ere jeoni, Maija'quë huajëquëre pani sehuoni necai huëose'ere. ¹⁰Cui'ne quëayë, Maija'quë mamaquëpi ju'isiquëni huëosiquëpi Ëjaë Jesucristo ma'tëmopi co'i coja'quë api cajë mësaruru utejë pa'iyere. Maire nejoñe daiye huasoquë api, Jesús.

Pablo Tesalonicenses Yo'ose'e

2 Maija'quë do'ijë, mësarupi tsoe asayë, yëquë mësaruru quë'ro do'i sainsi coa noni cui'ye pase'e. ²Jaje pa'ina, mësarupi tsoe asayë, yëquë ja'në Filiposna ai yo'ose'e, co'acohua'i a'ë cajë josa yo'ojëna. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëpi cöcaina, quëcöjë Maija'quë de'o coca quëahuë, mësarute, jaiye tutu sañope yo'oye pa'itoje. ³Jaje pa'ina, yëquë yëhuojë soiye cato coa tayose'e peoji. Si'sije peoji. Cui'ne coa paini cosoñu'u cajë cayejë peoye a'ë. ⁴Coa ai jerepa Maija'quëpi i de'o cocare quëaja'cöhua'i a'ë caquë ñani sahuani nesicohua'ipi cayë. Paini de'oye yo'o iñoñu'u cajë yo'oma'pë pa'iyë. Coa ai jerepa Maija'quëre pani yëquë joñoa cuasaye ñaquëni cajë yo'oyë. ⁵Jaje pa'ina, Maija'quë cui'ne mësaruru pa'iyë, yëquë mësarute ëaye asa cuño cocapi cajë, cui'ne curire tì'añu'u cajë yo'oye pa'ne ñasicohua'i. ⁶Paipi de'oye yëquëre cajajë cajë co'eye pahüë. Mësarupi panije yecohua'ipi Cristo jëjo daosicohua'i a'ë cajë yo'oye pa'iquëta'are pahüë. ⁷Jaje pa'iquëta'are coa ai jerepa mësarute oijë de'o pëca ja'co mamajëre ñacaio ai de'huayeje pa'ye yo'ohüë, mësarute. ⁸Yëquë mësarute ai oë'ë. Jaje pa'ina, coa de'o cocase'e quëaye yëye pahüë, cui'ne

yèquë pa'iyeye mésaruna isiye yèhuë, yèquë mésarute ai oi do'ire. ⁹Maija'quë do'ijë, yèquë pa'iyere cuasajë, ñamiñapi cui'ne mu'señapi co'amaña nehuë. Ja yo'ose'e mésarupi asayë. Mésaru acohua'ipi yèquëni coçañu'u cajë ai yo'oma'cohua'ini cajë yèquëpi nehuë, Maija'quë coca quëa maca.

¹⁰Mésaru cui'ne Maija'quë pa'iyë, yèquë nuñere papi si'si peoyepi, yecohua'ijë co'aye yo'oyë caye peoyere papi, yo'ojëna, ñasicohua'i. ¹¹Cui'ne mésarupi asayë, yèquë mésarute pai ñapere jerepa yëjë yo'oye ne huëose'ere cui'ne oicohua'i pa'ijëna, ca yè'huase'ere pëca ja'quë mamajëre yo'oye pa'ye. ¹²Jaje yo'ojë cui'ne cuañehué, mésarute Maija'quëre sehuosicohua'irepa pa'iyere pa'ijë'ë, Maija'quë yeyere yo'ojë. Ipi mésarute soipi, i cuañe te'tere, cui'ne i de'oyere pare i ja're coní paja'cohua'ire cahuë.

¹³Yèquë quëajëna, asani de'hue Maija'quë cocare pa'ë cajë sehuohué, mésarute. Pai quëaye a'ë cuasajë sehuoye pahuë, nuñerepa Maija'quë cocare pare iye mésarute sehuose'e. Jaje pa'ina, mésarute sehuose'ere cuasajë Maija'quëre de'oji cajë pëpajë señë. Maija'quë cocarepa sête mésarute itipi yo'oquë pa'iji, sehuocohua'ire. ¹⁴Mésaru Maija'quë coca sehuo do'ire ai yo'oyë, mésarute cajeohua'ipi sañope yo'ojëna. Judío pai sehuocohua'ireje iohua'i cajeohua'ipi sañope yo'ojëna, ai yo'ohué, Cristo Jesús tsecohua'ipi. Jaohua'ire yo'ose'ejë pa'ye yo'oyë, mésaruteje. ¹⁵Iye judío paipi Èjaë Jesure huaë'ë, Maija'quëre quëacacohua'ire huais'e'ejë pa'ye, cui'ne yèquëreje pëijë eto saohué. Maija'quëre cui'ne si'aohua'ire sañope yo'oyë. ¹⁶Jaje yo'ojë judío paipi èseyë, Maija'quë coca judío pai peocohua'ire huaso cuañojajë cajë quëayerë. Jaje yo'ojë jero sa'na iohua'i co'aye yo'oyere

mëoñë. Jaje yo'ojë pa'icohua'ire yureta'a, títapi, Maija'quë iohua'ire ai yo'oyepi sai ja'ñë.

Pablopi Yëji, Tijupë Sani Ñaña Tesalónica Pa'icohua'ire

¹⁷Maija'quë do'ijë, mésarute jëoni so'ore pa'inije huñeyema'pë pa'ë. Si'anë cuasahuë, ñama'pë pa'inije, ai esa sani ña'ñe nëina. ¹⁸Yë'ë Pablopi coa si'anëpi sani ñasi'i caquëta'a ti saiyë pahuë, Satanáspi, huati èjaëpi èse do'ire. ¹⁹Jaje pa'ina, ique a'ni yèquë uteye, yèquë sihuaye cui'ne yèquë nere pahuë cajë cuasa ja'ñe? Mésaru a'ë, Èjaë Jesucristo dai maca yèquë sihua ja'ñe. ²⁰Jaje pa'ijë'ë, mésarute a'ë, yèquë de'oyerepa nese'ere ñajë sihua ja'ñe.

3 Mésarute cuasayepi quëcoye peoyena, te'i Atenasna pëasi'i cuasahuë. Cuasani pëaquë ²Timoteore Maija'quë do'iquëre Cristo huasoquë coca quëaquëre jëjo saohué, jaëpi mésarute tutu isicai cui'ne mésarute Maija'quë pa'ire paji cuasayere jerepa paye necaijaquë caquë. ³Necaina, mésarute acohua'ipi te'ijë ai yo'oye pa'itojë yo'o jujama'pë pa'ijajë caquë jëjo saohué. Jaje pa'ina, tsoe mésarute asayë, mai jaje ai yo'o ja'ñe pa'iyë. ⁴Iyere mésarute quëahuë, maire ai yo'oye pa'ija'coa cajë. Mésaru ja're yèquë pa'i maca, iti case'epi ai yo'oye ti'api, mésarute asase'ejë pa'ye. ⁵Jaje pa'ina, quëcoyepi peoquëna, Timoteore jëjo saohué, mésarute Maija'quëre pa'ire paji cuasajë pa'iyere seni asaja'quëre. Yequë huatipi co'aye yo'oyena ne tãouna, yèquë mésarute quëase'epi do'i peoye pa'ima'quë caquë jëjo saohué.

⁶Yure Timoteo mésarute quëropi col'ini quëapi, mésarute de'oye Maija'quë pa'ire paji cuasajë cui'ne yecohua'ire oijë pa'iyere. Cui'ne quëapi, mésarute yèquëre yëjë cuasajë pa'iyere. Cui'ne yèquë mésarute ña èaquëna, pa'iyëje cui'ne

mésarujë yëquère ña ëaquëna, pa'iyë quëapi. ⁷ Maija'quë do'ijë, yëquë co'a ju'ijë cui'ne ai yo'ojë pa'icohua'ini, mésaru ocue pa'i macarepa Maija'quë pa'ire paji cuasajë pa'iyere quëaquëna, asani sihuahuë. ⁸ Mésaru jaje Èjaëre ocue pa'i macarepa tuiyere asarena, yëquère huajë pa'i huëose'eje pa'yerepa nëiji. ⁹ Jaje pa'ina, me Maija'quëre cajë pëpaye'ni mésaru necaiyere ai sihuayere yëquë joñoana ta'ye saise'erepa pani Maija'quë ña hue'ñana? ¹⁰ Mu'señapi cui'ne ñamiñapi Maija'quëre señë, jëjo saojë'ë cajë, mésarute sani ñajë mésarute Maija'quë pa'ire paji cuasaye caraye si'aye ne ti'acañu'u cajë.

¹¹ Maija'quëpi cui'ne mai Èjaë Jesucristopi cocaijaquë yëquë mésaru quë'ro do'i sai ja'ñe. ¹² Jare ipi mésarute paire oiye cui'ne sa'ñe ai oijë pa'iyë necaijaquë, yëquë mésarute oiyeje pa'ye oija'cohua'ire. ¹³ Jare ipi mésarute, mésaru joñoana ocue pa'i macarepa cuasajë pa'iyë nejaquë. Nequëna, de'ocohua'irepa pa'ijë'ë, co'aye yo'o do'i peocohua'ire papi, Maija'quë Diusu ña hue'ñana, mai Èjaë Jesucristo i tsecohua'i de'ocohua'irepa ja're dai maca.

Maija'quë Sihuaquë Ñañere Pa'iyë

4 De'oji, jaje pa'iyë sëte Maija'quë do'ijë, Mésarute mai Èjaë Jesucristo mamipi cuañejë señë, Maija'quë sihuaquë ñañere, yëquë ye'yase'ere jerepa yo'ojë pa'ijajë cajë. Tsoe mésarupi jaje pa'iyë.

² Jaje pa'ina, tsoe mésarupi asayë, mai Èjaë cuañe tutupi yëquë ye'yajë quëase'e, mésaru yo'o ja'ñere. ³ Maija'quë sihuaquë ñañe iye a'ë, i tsecohua'irepa pa'ijë yequë nomiore panita'a yequë ëmëre ti yo'oma'pë pa'iyë a'ë. ⁴ Pai ñape nëjohua'ire pajë, de'oyerepa pa'ijë, iohua'ire ëjahua'ire ñajë paye a'ë. ⁵ Maija'quëre sehuoma'cohua'i

yo'oyeje pa'ye yo'oma'pë pa'ijë'ë, tëto saiperepa ëaye nëñepi cui'ne co'aye yëyepi airepa pa'i do'ire. Jaje pa'ina, ⁶ Maija'quë do'iquëre ti i paye josa yo'ocaima'pë pa'ijë'ë, iye yë'ë quëase'e aye. Jaje yo'ocohua'ire, mai Èjaëpi tuturepa saija'quë api, yëquë mésarute yo'o ma'ñe a'ë quëase'eje pa'ye. ⁷ Jaje pa'ina, Maija'quë maire soima'e paji'i, si'sire yo'ojë pa'ija'cohua'ini. Coa ai jerepa ina isisicohua'ipi pa'ija'cohua'ini soipi. ⁸ Jaje pa'ina, iye ye'yayere paipi co'aye a'ë cajë asaye coecohua'i pani, pai iti ye'yacohua'ini coema'pë pa'iyë, Maija'quëni coeyë, mésarute i de'o joyo isisiquëni.

⁹ Tsoe Maija'quëpi mésarute sa'ñe oijë pa'iyë ye'yasi do'ire, Maija'quë do'ijëja'a sa'ñe oijë pa'iyë aye toyaye pañë. ¹⁰ Jaje pa'ina, mésaru si'aohua'ire Maija'quë do'ijëre Macedonia pa'icohua'ire oijë pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are jero sa'na ai paire oiyeipi mésarute pa'ijaquë cajë cuañëñë. ¹¹ Yecohua'ire josa yo'oma'pë de'oye pa'ijë'ë, mésaru co'amañare pase'e nejë. Yëquë cuañese'eje mésaru jëñapi nejë pa'ijë'ë. ¹² Jaje pa'ijëna, sehuoma'cohua'ijë mésarute ëjao-hua'ire ñaja'cohua'ire, cui'ne mésarute carayeje peoja'core.

Mai Èjaë Dai Ja'ñe

¹³ Maija'quë do'ijë, sehuoma'cohua'i cato ju'isicohua'i huëiye peoji cuasacohua'ipi ai oiye. Jaje pa'ina, mésarupi jaohua'i oiyeje ju'isicohua'ire ai oima'cohua'ini caquë, ju'isicohua'ire yo'oye quëasi'i. ¹⁴ Jesús ju'isiquëpi huëji'i, mai asayeje pa'ye, cui'ne pa'ye Maija'quëpi si'aohua'ire Jesure sehuoni ju'isicohua'ire Jesús ja're con da'ja'quë api.

¹⁵ Jaje pa'ina, cayë, mésarute mai Èjaë ayere ye'yaye sëte. Mai huajëco-hua'i Èjaë dai maca pa'icohua'i ju'isicohua'ire du'ru tëto saiye paja'cohua'i a'ë.

¹⁶Jare ipi mai Ējaë ma'tëmopi cuãne-quë yë'ore papi, tutu quë'ipi, cui'ne huiñaohua'i Ējaërepa yë'opi, cui'ne Maija'quë duruhuëpi coní jui maca cajeja'quë api. Ja maca Cristore sehuoni ju'isicohua'ipi du'ru huëija'cohua'i a'ë. ¹⁷Huëtena, ja maca mai huajëcohua'ipi huëisicohua'i ja're coní mëijë peo de'otona, siri quë'rona sañope ti'aja'cohua'i a'ë, Ējaëre pare. Ti'ani i ja're coní ti pa'ija'cohua'i a'ë. ¹⁸Jaje pa'ina, iye cocare sa'ne cajë yo'o jujahuë cuasacohua'ire tutu isijë'ë, jerepa sihuajë yëjë yo'oja'cohua'ire.

5 Iti daija'a mu'se cui'ne iti tëcahuë toyaye pañë, Maija'quë do'ijë. ²Tsoe mësarupi asayë, mai Ējaë dai mu'se cato co'amaña imaquë ñami daiyeje pa'ye dasipi. ³Pai de'oji jo'cua pa'ire payë, si'aye de'oji ca maca coa nejoñepi ti'asipi, jaohua'ire, nomio tsi cõa huëocona, a'si huëoyeje pa'ye. Ja maca jëaye peoji. ⁴Maija'quë do'ijë, mësaruru cato nea hue'ñare pa'ima'pë pa'iyë. Co'amaña ñaë yo'ouquëna, ña quëquëyeje pa'ye mai Ējaë da tita mu'se, ña quëquëye. ⁵Si'aohua'i mësaruru mia hue'ña acohua'i a'ë, mu'se acohua'i a'ë. Ñami cui'ne neañe acohua'i peoyë. ⁶Jaje pa'ina, mai cañe peoji, yecohua'i yo'oyeje. Coa ai jerepa sëtasicohua'ipi nuñerepa pa'iyere ñajë pañu'u. ⁷Jaje pa'ina, caicohua'i cañë, ñami. Cui'ne cono cuepecohua'i cuepeyë, ñami.

⁸Jaje pa'iquëta'are mai mu'se acohua'i cato ñare pajë nuñere pare tayo ma'ñere pa'iyë pa'iji. Maija'quë pa'ire paji cuasayena cui'ne paire oiyena suñani, soldado i coti saihuë quëna cañapi suñani jëayeje pa'ye, cui'ne huaso tējisicohua'i pa'i ja'ñere uteyena, soldado quëna mapë puani jëayeje pa'ye jëañu'u. ⁹Maija'quë nejoja'cohua'ini maire soima'ë paji'i. Coa ai jerepa mai Ējaë Jesucristo do'ipi huasocohua'i pa'ijajë caquë soipi. ¹⁰Jaje

pa'ina, Jesucristo mai do'ire jucacajji'i, maipi i ja're coní ju'isicohua'i panije, cui'ne huajëcohua'i pa'inije pa'ijajë caquë. ¹¹Jaje pa'ina, pai ñape yecohua'ire tutu isicajë, yo'o jujahuë cuasacohua'ire jerepa yëjë yo'oye necaijë'ë. Noni jaje yo'ojë pa'icohua'i sëte.

Pablo Yëhuose'e Sehuosicohua'ire

¹²De'oji, yure mësarute Maija'quë do'ijëre señë, mësaruru ja're pa'ijë co'amaña nejë. Iyere yo'ojë'ë cajë, cui'ne yëhuojë, mai Ējaë yëyeje yo'ojë mësarute sacohua'ire, mësarupi ëjahua'ire ñaë pa'iji, caquë. ¹³Jaje pa'ina, mësarute iohua'i necai do'ire cuasajë ai oijë ëjahua'ire ñajë pajë'ë. Pai ñape sa'ne de'oye yo'ojë, jo'cua pa'ijë'ë.

¹⁴Cui'ne Maija'quë do'ijë cuãneñë, mësarute, neñe josa coecohua'ire yëhuojë'ë, caquë. Cui'ne yo'o jujahuë cuasacohua'ire cõcaijë'ë, Jesús yo'oyere jerepa yëjë yo'oja'cohua'ire, cui'ne cõcaijë'ë, Maija'quëre cuasaye tutu peocohua'ire. Si'aohua'ire de'oye cuasajë dahuëre yo'ojë cõcaijë pa'ijë'ë.

¹⁵De'hua ñajë pa'ijë'ë, te'ijë yequëpi co'aye yo'ouna, cui'ne co'ayepi saisi'i caquë yo'oma'ë pa'ijaquë, coa ai jerepa sa'ne de'oye yo'ojë pa'ijë, cui'ne si'aohua'ire yecohua'ire de'oye yo'oyere cuasajë'ë.

¹⁶Si'anë sihuacohua'i pa'ijë'ë. ¹⁷Si'anë Maija'quëre sejë pa'ijë'ë. ¹⁸Si'aye mësarute daiye Maija'quëna yëye a'ë. Jaje pa'ina, de'oji cajë Maija'quëre pëpajë'ë, Cristo Jesure sehuocohua'i sëte.

¹⁹Toa yayoyeje pa'ye yo'oma'pë pa'ijë'ë, Maija'quë joyo pa'iyere. ²⁰Cui'ne coecaima'pë pa'ijë'ë, Maija'quëre quëcaicohua'i caye pa'ito. ²¹Asani si'aye nuñere pa'ni iti cajë neñani de'oyese'e de'huajë'ë. ²²Si'aye co'aye yo'oma'pë pa'ijë'ë.

²³ Jare ipi Maija'quëpi, jo'cua de'oye pa'iye paquëpi, mësarute nuñerepa de'ocohua'ire necaijaquë, necani mësarupa'iye si'aye joyo, cuasaye cui'ne capë ti si'si te'te peocohua'ire pare ñacai pajaquë mai Ëjaë Jesucristo dai mu'sere caquë. ²⁴ Mësarute soisiquë ti tayoma'quë api. Jaje pa'ina, i case'eje pa'ye ne ti'aja'quë api.

Pëpa Tëjiye

²⁵ Maija'quë do'ijë, yëquëre Maija'quëre secacaijë'ë.

²⁶ De'oye sihuayepi sihuajë, pëpacaijë'ë, si'a sehuosicohua'ire.

²⁷ Mai Ëjaë cuañequërepa do'ipi ca neoñë, mësarute, iye toya ja'hua si'ao-hua'ire Maija'quë do'ijëre ña asojë'ë caquë.

²⁸ Mai Ëjaë Jesucristopi mësaruna i coa necaiyepi yo'oquëna, pa'ijë'ë.

2 TESALONICENSES

Pablo Cui'ne İ Çocohua'i Toya Cose'e

1 Yë'è Pablo cui'ne Silvano cui'ne Timoteo çoni iye toya ja'hua Tesalónica daripë acohua'ina, Maija'quë Diusuna cui'ne mai Ējaë Jesucristona tsiosicohua'ina toyayë. ²Diusu Maija'quëpi cui'ne mai Ējaë Jesucristopi necaina, jo'cua de'oye pa'ijë'ë, cajë.

Maija'quë Co'ye Yo'ocohua'ire Sai De'huaye

³Mësarü Maija'quëre pa'iji cuasayepi ai jerepa ai de'oquëna, cui'ne paire oiyepi jero sa'na ai jerepa oiye pa'ina, Maija'quëre si'anë mësaruni cuasajë Maija'quëre sejë de'oji cajë pëpayë.

⁴Cui'ne mësarü yecohua'ipi josa yo'ojëna, neñañere quëcojë Maija'quë pa'ire paji cuasa do'ire pa'iyere, yëquëpi sehuosicohua'i ja're çoni de'oyerepa yo'oye'ni cajë sihuayë, mësarü pa'iyere.

⁵Iye yo'oyepi Maija'quë pai ñape yo'ose'ere ca de'huaquëpi nuñerepa yo'oyere. Jaje pa'ina, Maija'quëpi mësarute de'ocohua'ire pare ëja de'huaji, i cuañe te'te cacaja'cohua'ire ja ai yo'o do'ipi.

⁶Jaje pa'ina, nuñere pa'ë, mësarute, josa yo'osicohua'ire Maija'quëpi ai yo'oyepi iohua'ire sañe. ⁷Mësaruni ai yo'osicohua'ini pëa huajëyere isiquë, yëquë ja're çoni. Iye yo'oye cato pa'ija'coa, Ējaë Jesús i huiñaohua'i tutu quë'iohua'i ja're çoni ma'tëmopi toa coro ne'su mëñeja'a ñai maca.

⁸Ja maca Maija'quë pa'iyë asaye coesicohua'ire, cui'ne Jesús huaso coca asaye coesicohua'ire si'sequë nejosi'quë daija'quë api. ⁹Ja maca jaohua'i ti nejo cuañoja'cohua'i a'ë, Ējaërepa cui'ne i de'o tuturepa peo hue'ñana, so'ona. ¹⁰Jaje nejo cuañosicohua'i

pa'ija'cohua'i a'ë, mai Ējaë Jesús i tsecohua'ire de'ocohua'ire pare nesi'quë dai maca, ite sehuocohua'i si'aohua'i ite ña quëquëjë de'oquëre pa'ni ca maca, cui'ne mësarujë te'e çoni sihuaja'cohua'i a'ë, yëquë quëajëna, sehuosicohua'ipi.

¹¹Maija'quëpi mësarute de'ocohua'irepa pa'ija'cohua'i a'ë caquë soipi. Soisicohua'ipi jare ti'ajajë cajë si'anë Maija'quëre seçacaiyë. Cui'ne i tutupi si'aye mësarü de'oye neñe yëjë cuasaye, cui'ne mësarü Maija'quë pa'ire paji cuasa do'ipi co'amaña neñe çocani ti'ajajuë cajë señë. ¹²Señë, cui'ne Jesucristo mamipi de'oyerepa ca cuañose'e pa'ijaquë cajë mësarute de'oye necai do'ire, cui'ne mësarujë i do'ire de'oye ca cuañojajë cajë.

Ti Co'aquë

2¹⁻²Mai Ējaë dai ja'ñere cui'ne mai i ja're tsiojai ja'ñere asacohua'ipi, Ējaë dai mu'se tsoe ti'api, yëquë toyase'e a'ë cajëna, asani so'o dai cocare asani panita'a jaje Maija'quë iñopi cayena asani ai cuasa huesëma'pë pa'ijë'ë, cajë mësarute Maija'quë do'ijëre jaje cuasama'pë cayë. ³Coso cuañoma'pë pa'ijë'ë. Ja yë'ta'a Ējaë dai mu'se ti'ama'në du'ru macarepa cato Maija'quëre ai sañope yo'oyepi pa'ija'coa. Pa'ina, ne huesë hue'ña mamaquëre papi co'aquëre papi etaja'quë api, iye yejana. ⁴Jaëpi ai jerepa pa'i a'ë caquë sañope yo'oja'quë api, si'aye Diusu mami hue'eyere panita'a pai señere. Jaje yo'oquë Maija'quëre se huë'ena cacani ja'runi yë'è a'ë, Diusu caquë yo'oja'quë api.

⁵Yë'è iye ayere tsoe mësarute quëahuë, mësarü ja're pa'i maca, cuasajë'ë. ⁶Yure mësarupi tsoe asayë, co'aquërepa eta mu'se ja ti'ama'ëna, i etaye ësequëre. ⁷Jaje pa'iquëta'are tsoe yo'o huëose'epi pa'iji, co'ayererepa yo'o ja'ñe, yahuese'e pa'iyë, coa ite ësequë

Maija'quë joyo iye yejapi eta saiyese'e carapi. Ja maca tsoe co'aquëre papi pa'ija'quë api. ⁸Pa'ina, Ëjaë Jesucristopi dai i yë'opo tutupi sëco hueaquë, i dai miañepi ite peo hueñarepa nejoja'quë api. ⁹Iquë co'aquërepa cato Satanás cocaiyepi yo'oquëpi daija'quë api, si'a huati tutu paquëpi, cui'ne pai yo'o ti'a mañe co'a tutupi yo'o ñnoquëpi. ¹⁰Ja tutupi yo'oquë nejo hueña saicohua'ire cosoja'quë api, nuñerepa cocare asani huaso cuañoni pa'iyë coesicohua'ire. ¹¹Jaje pa'ina, Maija'quë ësema'ë coa ñaji, jaohua'ire, nuñerepa cocare sehuoye coesicohua'ipi tayose'ere itire pa'ë cajë cosoyere sehuojajë caquë. ¹²Sehuoni co'ayese'e sihuacohua'ipi si'aohua'li nejosicohua'li pa'ijajë caquë.

Sahuasicohua'li Pa'iyë

¹³Maija'quë do'ijë, Ëjaë oicohua'irepa, Diusupi mësarute sahuani soipi, mësarupi nuñerepa coca asa do'ipi, cui'ne Maija'quë joyopi, de'ocohua'ire necai do'ipi du'ru huasosicohua'li pa'iyë ti'ajajë caquë. Jaje pa'ina, yëquë mësaruru do'ire, si'anë Maija'quëre de'oji cajë pëpaye pa'iji. ¹⁴Jaje pa'ina, iyere caquë mësarute yëquë i huaso coca quëayeja'a soipi, mai Ëjaë Jesucristo de'oyerepa pajajë caquë.

¹⁵Jaje pa'iyë sëte Maija'quë do'ijë, yëquë mësaruna ñajë ye'yase'ere, cui'ne yëquë toya saose'ere huanëyema'pë ocue pa'li macarepa tuijë'ë. ¹⁶Mësarute Diusu, Maija'quëpi cui'ne mai Ëjaë Jesucristopi maire oi de'oye necaiquëpi, maire ti ca yë'huaye isisiquëpi, cui'ne de'oyere pare utejë pa'iyë isisiquëpi, ¹⁷jaëpi mësaruru joñoana jerepa yëjë neñe isiquë, mësarute ocue pa'li macarepa ñacai paquëna, mësaruru cayepi, cui'ne mësaruru neñepi de'oyerepa pa'ijaquë.

Yëquëre Secacaijë'ë

3 De'oji. Maija'quëre do'ijë, yëquëre secacaijë'ë, iyere cuasajë, mai cocapi si'a hueña esa ti'acquëna, paipi sihuajë sehuo jañere mësaruru sehuose'ëje pa'ye. ²Jai pai yecohua'li Maija'quë pa'iji cuasama'cohua'li pa'iyë sëte, secacaijë'ë, co'aye yo'oyena dahuëyesi-cohua'ipi josa yo'oye paja'cohua'ire, yëquëre. ³Jaje pa'iquëta'are, Maija'quë i case'ëje pa'ye yo'o ti'acquëre papi mësarute ocue pa'li macarepa paquë ñacaijaquë, co'aye mësaruru neñe peoja'core. ⁴Jaje pa'ina, cuasayë, mai Ëjaëpi cocaina, nejë pa'icohua'ipi, yëquë cuañese'ëje sehuojë neja'cohua'li a'ë, jeoñe peoyerepa. ⁵Jaje pa'ina, mai Ëjaëpi mësarute cocaijaquë Diusu oiyeje pa'ye yecohua'ire oi ja'ñe, cui'ne ai yo'onije, Cristo tutu isiyepi quëcocohua'li pa'li ja'ñe.

Co'amaña Neñe

⁶Maija'quë do'ijë, mësarute mai Ëjaë Jesucristo mamipi cuañeñë, co'amaña neñe coe Maija'quë do'iquëpi yëquë ye'yase'ëje pa'ye pa'ima'quëre tsiomapë pa'ijë'ë. ⁷Tsoe mësarupi asayë, yëquë ye'yase'e tuicohua'li pa'iyë. Yëquë mësaruru quë'ro pa'li maca co'amaña nema'pë pa'iyë pahüë. ⁸Cui'ne ajoje do'li peoye aiñe pahüë. Saijë aë'ë, iti tse acohua'ina. Jaje pa'ina, ñami cui'ne mu'se co'amaña nehuë, mësaruru acohua'ini dëquëyeje pa'ye yo'oyere coejë. ⁹Mësarupi yëquëre cocaiye pa'iji cajë seña pa'iquëta'are, co'amañare nehuë, mësarupi yëquëna ye'yeni nejë pa'li jañere cajë. ¹⁰Yëquë ja yë'ta'a mësaruru ja're pa'li maca ñeje ye'yahuë: co'amaña neñe coequë, ajoje aiñe pajaquë. ¹¹Jaje pa'iquëta'are asayë, jaro mësaruru quë'ro acohua'ipi ti co'amaña nema'pë coa pa'ijë, co'amaña necohua'li cayeje pa'ye yecohua'ire

quëajë cu'iyë, cajëna. ¹²Jaje pa'ina, jaohua'ire mai Ëjaë Jesucristo cuañë tuture papi cuañëñë, co'amaña nejajë iohua'i nese'ere aija'cohua'i.

¹³Maija'quë do'ijë, de'oye yo'oye jeoma'pë pa'ijë'ë. ¹⁴Mësarü acohua'ipi yëquë cajë iye toya saose'ere sehucaima'cohua'i pa'ito, ñani jaëpi paji cani ite tsioma'pë pa'ijë'ë, ite huajëya'ye nëija'core. ¹⁵Jaje yo'ojëta'a ite mësarü pëiquëre pama'pë pa'ijë'ë, coa ai jerepa yo'jeire yëhuoyëje pa'ye yëhuojë'ë, ite.

Tëjiyerepa Case'e

¹⁶De'oji, mai Ëjaëpi mësarü ja're pa'i, jo'cua pa'iyë Ëjaëpi mësarute i pa'iyere isijaquë si'anëpi jajese'e.

¹⁷Iye me cato yë'ë Pablopï pëpaquë toyayë, yë'ë jëtëpi, iye toya e'quena ñani yë'ë toya saocoa, cuasajajë caquë. Toya tëji hue'ña si'aye yë'ë toya saoye jaje toyaquë a'ë. ¹⁸Mai Ëjaë Jesucristopi de'oye mësarute si'aohua'ire necaina, pa'ijë'ë. Jaje pa'ijaquë.

1 TIMOTEO

Pablo Toyase'e, Timoteona

1 Yë'ë Pablo, Jesucristo jëjo sao-quë a'ë, maire huasoquë Diusu cuañeñepi, cui'ne mai Ëjaë Jesucristo mai utejë pa'iquëpi. ² Maija'quëre pa'ire paji cuasa do'ire yë'ë mamaquë a'ë, më'ë. Jaje pa'ina, iye toya ja'hua toyayë, Timoteo më'ëre. Maija'quëpi cui'ne mai Ëjaë Jesucristopi conï më'ëre de'oye necaijë, teaye ñani oiyere, cui'ne jo'cua de'oye pa'iyere isijajë.

Tayo Ye'yase'ere De'hua Ñañe

³ Nuñerepa ye'yama'pë tayo ye'yacohua'ire më'ëpi, jaje ye'yama'pë pa'ijajë caquë jaohua'ire yëhuojaquë cuasani Efeso daripëna pëajë'ë, cuañehuë, yë'ë ja yë'ta'a Macedonia saima'në. ⁴ Aipë coca çocaiye paji, Maija'quë pa'ire paji cajë asa ti'añe. Jaje pa'ina, aipë coca cui'ne aiohua'i pa'ise'e co'ye ye'yama'pë pa'ijajë jaohua'i. Ja cato sa'ñe pëti coca caye a'ë.

⁵ Yë'ë cato, de'o joyore papi, de'oye cuasayere papi, cui'ne Maija'quë pa'iji nuñerepa asayepi, pai ñape yecohua'ire oijë pa'ijajë caquë cuañeñë, iye. ⁶ Iyere yecohua'i yo'oma'pë tayo sani coa cocase'e cacohua'i de'ohuë. ⁷ Jaje tayo saicohua'ipi paire Maija'quë coca ye'yacohua'i pañu'u, cajë. Yo'ojëta'a huesëyë, iohua'i cayeque. Cui'ne asa ti'ama'pë pa'iyë, iohua'i care payë cajë ye'yayere. Jaje pa'ina, nuñerepa ye'yayë, cuasajë tayoyë.

⁸ Maija'quë Moisésre cuañese'e de'oye a'ë, iti cayeje pa'ye ye'yato. Tayo ye'yatota'a co'aji. ⁹ Jaje pa'ina, Maija'quë cuañese'e de'oye yo'ojë pa'icohua'ini caquë pa'iyë paji. Cuañese'e cato, co'acohua'i asa ja'ñepi pa'iji. Jaohua'i cato Maija'quëre

sañope yo'ocohua'ipi, cuañese'ere sehuoma'cohua'ipi, si'si yo'ocohua'ipi, yo'o ma'ñere yo'ocohua'ipi, cui'ne Maija'quëre Ëjaëre papi cama'cohua'ipi, coa si'aye Maija'quëre ti'añu'u cajë yo'oyere cue'cuecohua'ipi, ja'quëohua'ire huaicohua'ipi, paire huaicohua'ipi, ¹⁰ yëquë nomiore, panita'a yeco ëmëre yo'ocohua'ipi, ëmëohua'ija'a sa'ñe yo'ocohua'ipi, paire tseani yecohua'ina isicohua'ipi, cosocohua'ipi cui'ne care payë cajë coa cosocohua'ipi, cui'ne de'o cocare sañope cacohua'i asa ja'ñepi pa'iji, Maija'quë cuañese'e. ¹¹ Maija'quë de'loquëpi iye de'o cocare huaso cocare pare yë'ëpi quëacaijaquë caquë cuañe nëopi.

Maija'quë Teaye Ñani Çocaise'e

¹² De'oji, caquë pëpayë, mai Ëjaë Jesucristore, i co'amaña yë'ëpi tayoma'ë nuñe neja'quë api, caquë tutu isiquë, ite necaiquëre nesiquëre. ¹³ Yë'ë cato ja'në Jesure sañope caquë, sehuosicohua'ire tseaquë, cui'ne co'aye caquë yo'oquë pa'ë. Pa'ina, sehuoma'quëpi huesëquë yo'oji cuasani Maija'quëpi yë'ëre teaye ñani oi çocaji'i. ¹⁴ Jaje yo'oni mai Ëjaëpi yë'ëre jaiye de'oyere isipi, Maija'quë pa'ire paji cuasayere cui'ne paire oiyere Cristo Jesús ja're tsioni pa'ijë, mai payere.

¹⁵ Nuñerepa caye a'ë, Cristo Jesús co'acohua'ire huasosi'i caquë iye yejana daise'ere, si'aohua'i asaye pa'iji. Jaje pa'ina, yë'ëre ai jerepa co'aquëni huasopi. ¹⁶ Jaje pa'ina, Maija'quëpi yë'ëre teaye ñani oi çocaji'i. Jaje pa'ina, si'aye Jesucristo yo'o juja ma'ñere iñosi'i caquë yë'ëre huasopi. Jaje pa'ina, yure yë'ë jeteyo'je ite sehuoja'cohua'ire iñoquë a'ë, ti pa'iyë ti'aja'cohua'ire. ¹⁷ Jaje pa'ina, Ëjaërepa de'loquëre pani ti pani huesë ëjaëre pani sihuajë pañu'u,

juni huesëma'quëni, paije ñama'quëni, cui'ne te'i Diusure pani. Jaje pa'ijaquë.

¹⁸ Maija'quëre quëacohua'ipi ai tsoe më'ë yo'o ja'ñere case'eje pa'ye de'oye yo'ojaquë caquë cuañeñë, Timoteo yë'ë mamaquë më'ëre. Jaje case'epi cöcaina, Maija'quë pa'ire paji cuasaquëni cui'ne de'oyerepa cuasaquëpi de'oyerepa yo'ojë'ë. ¹⁹ Yecohua'i iohua'i de'oye cuasajë pa'iyë quëayerë sehuocaima'pë yo'ojë, iohua'i Maija'quë pa'ire paji cuasayerë ne huesoni co'a de'ohuë. ²⁰ Jaje yo'ohuë, Himeneo cui'ne Alejandro. Jaje yo'osicohua'ini yë'ëpi Satanásna isihuë, co'aye cacohua'ipi Maija'quëre co'ayë cayë pañere ye'yejajë caquë.

Maija'quëre Señe Ye'yaye

2 Iyere du'ru macarepa yo'ojë pa'ijë'ë caquë cuañeñë, si'aohua'ire iye yeja pa'icohua'ire secacajë Maija'quë necaiyere de'oji cajë pëpayere, necaire pajë'ë cajë señere, ai teaye cajë señere. ² Cui'ne paire cuañecohua'ire cui'ne pai ëjaohua'irejë secacaiye pa'iji, mai sehuosicohua'ipi de'oye josa yo'oma'pëna, sihuajë pa'iyere cajë. ³⁻⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë maire huasoquëpi si'aohua'i huasosicohua'i pa'ijë i nuñerepa cocare asa ti'ajajë caquë yëquë sëte ai sihuaquë ñaji, mai secacaiye. ⁵ Te'i api, Maija'quë. Cui'ne te'i api, Jesucristo, pai de'osiquë, maire ti'ohua'i pa'isicohua'ini Maija'quë ja're conï tsiyoye necaiquë. Yequë peoji. ⁶ Jesucristopi si'aohua'ire huasoja'a do'ire juni saicajaji. Jaje yo'oque iñopi, i oi necaiyere. Ja iñose'ere si'anë irepa pa'iyë asaye pa'iji. ⁷ Ja coca necaiyere caquë yë'ëre coca quëacaiquëre cui'ne i jëjo saoquëre nepi. Judío pai peocohua'ire Maija'quë pa'ire paji cuasayerë cui'ne nuñerepa cocare ye'yajaquë caquë. Quëare payë. Cosoyë pañë.

⁸ Yëyë, yë'ë si'a hue'ña pa'icohua'ipi ëmëohua'i Maija'quëre secohua'i pani,

de'o jëñapi mëajë, de'o joyore papi, pëti peocohua'ipi, cui'ne yecohua'ire sañope case'e peocohua'ire papi señere. ⁹ Cui'ne nomiohua'ijë de'oye caña ju'ijajë, nomiohua'irepa ju'iyepi, co'ayë ña cuaño ma'ñere, ëja de'ocohua'i pani, tëto saiperepa ñaña yoni, cui' nese'ere jua nëoni cui'ne jaiye yu'yo se'huoni panita'a jai do'i cañare suñani de'ocore pa'ë cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë. ¹⁰ Coa ai jerepa de'o co'amaña neñepi iñoñe pa'iji, Maija'quëna iohua'i pa'iyë isisicohua'i pa'iyë. ¹¹ Nomiohua'i cato Maija'quë coca ye'ya hue'ña jo'cuarepa dahuëre ñu'ijë asaye pa'iji. ¹² Cui'ne nomiohua'ire ëseyë, jai pai tsi'si sitona ye'yaye. Cui'ne ëseyë, ëmëohua'ire meñe quëcoyeje. Coa ai jerepa de'oye jo'cua asaye pa'iji, nomiohua'i cato. ¹³ Maija'quëpi ai tsoeje Adánni du'ru de'huapi, ja jeteyo'je de'huapi, Evare. ¹⁴ Cui'ne du'ruje Adánpi coso cuañoma'ë paji'i. Nomioipi coso cuañoni co'ayena tome huesëo. ¹⁵ Jaje pa'iquëta'are nomio huaso cuañoja'coa, iopi mamajëre de'oye ñacaio ai de'huacopi, Maija'quë pa'iji cuasacopi paire oicopi, cui'ne de'oyere pare yo'oco pa'icopi.

Sehuosicohua'i Ejaohua'i Pa'iyë

3 Sehuosicohua'i ëjaë pa'iyë yëquë cato de'o co'amaña yo'oyere pare yëji. Nuñerepa cayë. ² Jaje pa'ina, sehuosicohua'i ëjaë cato de'oye pa'iquëre papi pa'iyë pa'iji, sañope yecohua'ijë cayë peoquëpi, te'ore nëjore paquëpi, ta'ñe yo'oquëpi, ta'ñe asaquëpi, de'oyerepa pa'iquëpi, cui'ne paipi i huë'ena saijëna, si'anë de'oye pëpaquëpi, cui'ne de'oye ye'yaquëpi pa'iyë pa'iji. ³ Cono cuepema'quëpi, uihuaye yëma'quëpi, paire de'oye yo'oquëpi, jo'cua de'oye pa'iyë yëquëpi, cui'ne curire oima'quëpi pa'iyë pa'iji. ⁴ De'oyerepa i huë'e pa'icohua'ire cuañequëpi pa'iyë pa'iji. Ma-

majëpi i cuañeñe de'oye sehuocohua'ipi, cui'ne ite ëjaëre ñajëna, pa'iquëpi. ⁵ Jaje i huë'ere de'oye cuañema'quë pani, ¿me cui'ne Maija'quëre sehuosicohua'ire de'oye ñacajja'quë a'ni, huesëquë pani? ⁶ Jaje pa'ina, co'aji, sehuosicohua'i ëjaë pa'iyë, yure maca sehuosiquëpi. Yure maca sehuosiquëpi coa jerepa pa'i a'ë cuasayese'e timëni yo'oquë huati ne huesë sitona cui'ne ne huesëye pa'i do'ire. ⁷ Cui'ne yequeje sehuoma'cohua'ipi de'oquë api cajë ëjaëre ñaquëpi pa'iyë pa'iji. Jaje pa'ipi huati huaterë nesicona, cuëni dema'ë cui'ne co'aye camapëna pa'ija'quë api.

Sehuosicohua'i Coçaicohua'i Pa'iyë

⁸ Jaje cui'ne sehuosicohua'ire necaicohua'ijë yecohua'ipi ëjaohua'ire ñajëna, pa'icohua'ipi pa'iyë pa'iji, iohua'i ca nëose'ere si'a yë'quë maca yo'ocohua'ipi, cui'ne cõno cuepema'cohua'ipi, cui'ne cosojë curiquë nema'cohua'ipi pa'iyë pa'iji. ⁹ Maija'quë inõsi cocare mai sehuoyere de'oye de'huacohua'ipi, pa'iyë pa'iji. Mai cuasa joyopi sañope caye ti peocohua'ipi. ¹⁰ Du'ru macarepa neñañe pa'iji, jaohua'ire. Neñajëna, caraye peojë, yureta'a sehuosicohua'ire necaicohua'i pa'iyë pa'iji. ¹¹ Cui'ne nëjohua'ijë yecohua'ipi ëjaohua'ire ñajëna, pa'icohua'ipi, cui'ne co'a cocare asani yecohua'ina se quëama'cohua'ipi, ta'ñe yo'ocohua'ipi, cui'ne iohua'i ca nëose'ere si'aye de'oye yo'ocohua'i pa'iyë pa'iji. ¹² Maija'quëre sehuocohua'ire necaiquë cato te'ore nëjore paquëpi, i mamajëre cui'ne i huë'e pa'icohua'ire de'oye cuañequëpi pa'iyë pa'iji. ¹³ Sehuosicohua'ire necaicohua'ipi iohua'i yo'oyere de'oye necohua'i pa'ito, yecohua'ipi de'ocohua'i a'ë caja'cohua'i a'ë. Cajëna, ai jerepa sihuajë quëcojë Cristo Jesús cocare quëacajja'cohua'i a'ë.

Maija'quë Inõse'ere Mai Sejë Pa'iyë

¹⁴ Esa sani ñañe yëyë, më'ëre. Jaje pa'iquëta'are toyayë, iye. ¹⁵ Yë'ëpi tsoe nëiquë pa'ito, më'ëpi Maija'quë pai tsëcapëre de'oye yo'oye asasiquëpi de'oye yo'ojaquë caquë toyahuë. Maija'quë huajëquërepa tsecohua'ini cayë. Nuñerepa cocare pajë nejocai ma'ñe cajë sañope yo'ocohua'ini. ¹⁶ Mai sehuojë señe jaiyere pa'ë, pai asa ti'a ma'ñe.

Cristopi pajë pa'i daji'i, Maija'quë joyopi quëapi, i pa'iyere. Huiñaohua'ipi ite ai cuasajë ñahuë. Si'a yeja pa'icohua'ire quëahuë, i coca. Quëajëna, paipi ite sehuohuë. Maija'quëpi ite i de'o hue'ñare pana sapi.

Maija'quëre Cuasase'ere Jëcojja'cohua'i A'ë

4 Tiñarepa quëaji, Maija'quë joyopi ñeje: Tëji mu'seña jai pai Maija'quë pa'iji cuasayere jëcojja'cohua'i a'ë, caquë. Coa coso joñoa ye'yayere tu-ijë, huatiohua'i ye'yayere ye'yejë. ² Jaje yo'ojë, quëna tarapë ucopi ëo huesose'eje pa'iohua'ipi de'oye pa'iyë ti cuasama'cohua'ipi cayere asaja'cohua'i a'ë, nuñerepa pa'ima'cohua'ipi coso paipi ye'yayere. ³ Jaohua'ipi huejaye co'aji, caja'cohua'i a'ë, cui'ne aiñere ëseja'cohua'i a'ë, nuñerepa coca asacohua'ipi de'oji cajë Maija'quëre pëpajë sejë ai ja'ñere de'huase'ere. ⁴ Jaje pa'ina, si'aye Maija'quë de'huase'e de'oye a'ë. Jaje de'oyere maipi coeye co'aji. Jaje pa'ina, coa ai jerepa Maija'quëni de'oji cajë pëpajë itire pajë cui'ne aiñe de'oji. ⁵ Maija'quë cocapi cui'ne mai ite señepi de'oyerepa necajji.

Jesucristo De'o Jo'yaërepa Pa'iyë

⁶ Më'ëpi iyere Maija'quë do'ijëre ye'yaquë, cui'ne më'ëje Maija'quë pa'ire

paji cuasayere ani huajëquë pa'i cui'ne mël'ere ye'yase'ere yo'oquë pa'ini, Jesucristo de'lo jo'yaërepa pa'lja'quë a'ë, mël'ë. ⁷Jaje pa'ina, ti asacaima'ë pa'ijë'ë, iye yeja aipë coca huesëjë caye. Maija'quë co'amaña necaiyere pare yo'oquë ye'yejë'ë. ⁸Mël'ë tutu quë'i pa'lja'quë caquë ai cuasajë yo'oye a'ri maña cöcaiye a'ë. Maija'quëre de'oyerepa pa'ie cato iye yeja pa'ie, cui'ne jeteyo'je pa'i ja'ñeje cöcaiye a'ë. ⁹Iye caye nuñere pa'ë. Jaje pa'ina, si'aohua'i asacajë sehuoye pa'iji. ¹⁰Jaje pa'ina, i co'amañare tuturepa yo'ojë nejë pa'iyë, Maija'quë huajëquëre pana quëco pajë, si'aohua'ire ite sehuocohua'ise'ere huasoquëna.

¹¹Jaje pa'ina, iye cocare cuañequë ye'yaye pa'iji, mël'ë. ¹²De'hua ñaquë pa'ijë'ë, mël'ere posëni co'aye cajë cue'cuejë. Jaje pa'ina, mël'ë coca cayepi, mël'ë yo'oyepi, paire oiyepi, Maija'quë pa'ire paji cuasayepi, cui'ne nuñerepa de'oyese'le yo'oquë pa'iyepi iñojë'ë, sehuosicohua'ire. Iohua'ijë mël'ë pa'ieje pa'lja'cohua'ire. ¹³Ja yë'ta'a yë'ë ti'ama'në Maija'quë toya pëpëre si'a pai sehuosicohua'i asajëna, ñaquë quëajë'ë. Jaohua'ipi jerepa yëjë yo'o jujama'pë pa'lja'cohua'ire. Jaje ye'yajë'ë. ¹⁴Maija'quëpi quëaquëna, sehuosicohua'i ëjaohua'i jëñapi mël'ëna patojë secacajëna, Maija'quëpi ta'ñe yo'o ja'ñeje isise'ere de'hua ñacai itire yo'ojë'ë.

¹⁵Jaje pa'ina, iye de'lo co'amañase'le yo'oquë pa'ijë'ë, de'oyere yo'oquëpi seña maca de'oquë pa'ina, si'ahua'i ñaja'cohua'ire. ¹⁶Mël'ë pa'ie, cui'ne mël'ë yecohua'ire ye'yaye de'hua ñaquë, si'aye ocue pa'i macarepa yo'oquë pa'ijë'ë. Jaje mël'ëpi iyere yo'oquë co'ye huaso cuañequëna, cui'ne mël'ë caye asacohua'ijë huaso cuañoja'cohua'i a'ë.

Sehuosicohua'i De'oye Yo'ojë Pa'ie

5 Aire tutu cama'ë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa mël'ë ja'quëre yëhuoyeje pa'ye caquë yëhuojë'ë. Posëohua'ini mël'ë yo'je tsire yo'oyeje pa'ye yo'ojë'ë. ²Ai nomiohua'ini mël'ë ja'core de'oye yo'oyeje pa'ye yo'ojë'ë. Cui'ne nomi tsini mël'ë yo'je tsj nomiohua'ire cuasaquë yo'oyeje pa'ye yo'ojë'ë, co'aye cuasaye peoyepi.

³Necaicohua'ire peocohua'ini hua'jeohua'ire cöcaijë'ë. ⁴Jaje pa'iquëta'are hua'jeopi mamajëre cui'ne naje tsire paco pa'ito jaohua'ipi cöcaiye pa'iji, io-hua'i tsëcapë acore. Jaje yo'ojë pëca ja'quëohua'ire cui'ne ñecuëohua'ire saija'cohua'i a'ë, ai de'huasi do'i. Jaje cöcaiye Maija'quë sihuaquë ñaquë api. ⁵Jaje pa'ina, cöcaicohua'ire peocopi te'lo maca nëasicoa, hua'jeorepa. Jaje pa'ioipi Maija'quëpi cöcaija'quë api cuasaco mu'seña cui'ne ñamiña seo pa'ico. Jaje seo pa'iconi cöcaiye pa'iji, sehuosicohua'ipi. ⁶Jaje pa'iquëta'are hua'jeopi si'aye io capë yëyere yo'orojaico cato tsoe ju'isicoa, hua'jëco pa'icota'a. ⁷Iyere yo'ojë'ë caquë cuañejë'ë, nuñerepa de'oyese'le yo'ocohua'i pa'lja'cohua'ire. ⁸Jaje pa'ina, sehuosiquëpi i huë'le acohua'i pa'iyere cuasama'ë, de'oye ñacaima'quë pani, sehuoma'quëre seña maca co'aquë pa'ie pa'iji. Jaje pa'i pani sehuosiquë a'ë ca ti'añe peoji.

⁹Hua'jeohua'ire toya pëpëna toyaye pa'iji, sesenta ometëca pacopi cui'ne te'ire ëjëre pasiconi. ¹⁰De'oye yo'ocona, yecohua'ipi ñasiconi, mamajëre de'oye ai de'huasiconi, io huë'ena do'i daicohua'ire de'oye pëpaco pa'isiconi, sehuosicohua'ire nëcañoa tsoacaisiconi, ai yo'ocohua'ire cöcaio pa'isiconi, jaje si'aye de'oyese'le nesi'i cato yo'oco pa'isiconi, toyaye pa'iji.

¹¹ Nomi tsipi hual'jeohua'i pa'ito toyama'ë pa'ijë'ë, hual'jeohua'ire toya pëpëna. Iohua'i capë yëyepi pa'ina, huejañu'u cajë yo'ojë Cristore tuiye jeoni, ¹² iohua'i necañu'u ca nëose'ere ne ti'ama'pë jai do'i quë'iohua'i de'ocohua'i a'ë. ¹³ Cui'ne yequeje, huë'ña ñape coca'lijë josaohua'i de'oni, cui'ne co'a coca cacohua'i de'oni coa si'aye yo'ojë ti caye pa'ñe pa'yere carojacohua'i a'ë. ¹⁴ Jaje pa'i do'ire nomi tsipi hual'jeohua'i pani huejajajë cayë, huejani mamajëre pajë, huë'e ñacaicohua'i pa'ijajë. Pa'ijëna, huatije cue'cuema'ë pa'ija'quëre. ¹⁵ Jaje pa'ina, yecohua'i nomi tsì hual'jeohua'ipi Cristore tuiye jeoni huati ëjaëna pe'te huesëhuë.

¹⁶ Sehuosi nomiopi io tsëcapë acohua'ini hual'jeohua'ire pani cöcaiye pa'iji. Sehuosicohua'ipi cöcaija'cohua'i a'ë cajë uteye peoye. Sehuosicohua'i cato cöcaicohua'ire peocohua'ini cöcaicohua'i a'ë.

¹⁷ Sehuosicohua'i ëjaohua'ire ai oiye pa'iji, sehuosicohua'ire de'oyerepa sacohua'ipi, cui'ne Maija'quë cocase'e quëajë de'oye ye'yacohua'ire. ¹⁸ Jaje pa'ina, Maija'quë toya pëpë caji: "Duruhuequë yë'opo sëama'pë pa'ijë'ë, ise'equë ai tsa'cujaquë." Cui'ne yequeje caji: "Co'amaña nequëre sa'ñe pa'iji, i yo'o do'i."

¹⁹ Sehuosicohua'i ëjaëre sa'ñope co'aye caye pa'ito asama'ë pa'ijë'ë, cayhua'i panita'a toasocohua'i i yo'ose'e ñacaicohua'ipi peoto. ²⁰ Ja yë'ta'api co'ayere yo'ojë pa'icohua'ire-ta'a yëhuo quëcojë'ë, si'aohua'i ña hue'ñana. Yecohua'ije jaje yo'oye co'aye a'ë cuasajë ca'raja'cohua'ire. ²¹ Cuañëñë, më'ëre, mai Diosu cui'ne mai Èjaë Jesucristo, cui'ne huiñaohua'i i sahuasicohua'i ña hue'ñana, iye cuañese'ere te'ohua'ise'ere yeque yo'oma'ë, si'aohua'ire si'a yë'quë macarepa yëhuojaquë caquë. ²² Jaje

pa'ina, më'ëpi yecohua'ire esarepa patoquë secacaiye pajë'ë, iohua'i co'aye yo'o do'ire sai co'ne pa'iji. De'oyerepa cuasani yo'ojë i aye co'ayere yo'oma'quërepa pa'ijë'ë. ²³ Ètapë a'si ju'líquë sëte ocose'e ucuma'ë pa'ijë'ë, o'sa cönoje a'ri maña ucujë'ë, më'ë ètapë cöcai ja'ñe.

²⁴ Yecohua'i co'aye yo'oye si'a pai tiñarepa ña'ne pa'iji, ja yë'ta'a iohua'i yo'ose'e ña de'hua hue'ña saima'ë. Yecohua'i co'aye yo'oyere jeteyo'je dahuëre asaye pa'iji. ²⁵ Jaje cui'ne de'oye yo'oye-je yequere tiñarepa ña cuañöne pa'iji. Yequere ñama'pë pa'ise'ere jeteyo'je ña'ne pa'iji. Si'anë yahuese'epi pa'i carajai'ne peoji.

6 Co'amaña necaija'cohua'ire jo'ya nesicohua'i pani mësarü ëjaohua'ire ca'rajë ñajë'ë, jaohua'ipi co'aye Maija'quë mamire cui'ne i coca mai ye'yayere sa'ñope cama'pë pa'ija'cohua'ire. ² Panita'a co'amaña necaija'cohua'ire jo'ya nesicohua'ipi sehuosicohua'ini ëjaohua'ire pani jeoma'pë pa'ijë'ë, sehuosicohua'i a'ë cajë, ëjaohua'ire ñajë paye. Maija'quëre sehuosicohua'ipi te'e Maija'quë do'ijëpi pa'ire oicohua'ipi, co'amaña ne cuañöne sëte jerepa de'oye necaiye pa'iji. Jaje caquë iyere ye'yaquë quëajë'ë.

Pa'iyë Cui'ne Mai De'oye Cuasaye

³ Yequë pa'ipi mai Èjaë Jesucristo ye'yase'eye pa'ye ye'yama'ë, cui'ne mai nuñerepa Maija'quëre sejë yo'oyeje pa'ye ye'yama'ë pani, ⁴ huesëquëpi ye'yaji, jerepa pa'i a'ë cuasaquëpi. Jaje pa'ipi ju'i dahuëje pa'ye paji, sa'ñope ca ëayere. Jaje pa'ina, japi si'aye co'ayere cuasaye huëoji: yecohua'i payere ëa ñajë pëti ëaye cuasaye, te'e cuasa ma'ñe co'acohua'i a'ë cajë te ju'l'ñe, coa cacohua'i a'ë cuasaye. ⁵ Jaje cuasacohua'ipi sa'ñe pëti coca ti jeoma'pë cajë pa'iyë, nuñe

cuasama'cohua'i ja're, nuñerepa coca asa ti'ama'cohua'ipi, Maija'quère sehuoni pa'iyē ye'yaye curi neñe a'ē cuasacohua'i ja're. Jaje uihuayē. ⁶Jaje pa'iquēta'are, co'amaña pa'ina, cui'ne peoquēna, sihuaquē pa'iquēse'ere, Maija'quère sehuoni pa'iyē ye'yaye, jaiye curi neñeje pa'ye pa'iji. ⁷Mai iye yeja dai maca co'amaña peocohua'i daē'ē. Daisicohua'ipi cui'ne mai ju'i maca iye yejapi peocohua'i saija'cohua'i a'ē. ⁸Jaje pa'ina, maipi ao maña cui'ne mai ju'i caña pani sihuajē pañu'u. ⁹Jaje pa'iquēta'are jaiye curiquē pañu'u, cacohua'i cato jaiye do'i peoyere yēyena quēcoma'pē huati huāterē nesicona cacayē, iohua'ire co'a de'huaquē, de'oye pa'ise'ere nejocaiyena, ti ne huesē hue'ñana sayena. ¹⁰Jaje pa'ina, curiquē oiye cato si'aye co'aye cuasaye huēoye a'ē. Jaje yecohua'i jaiye curiquē yē do'ire Maija'quère pa'ire paji cuasase'e jēoni ai yo'oyena ne huesēni ai yo'ojē pa'iyē.

De'oye Maija'quē Cocare Quēaye

¹¹Jaje pa'iquēta'are Maija'quē jo'yaē sēte si'aye co'ayere coequēpi nuñerepa yo'oquē pa'ijē'ē, Maija'quère necaiquēpi, pa'ire paji cuasaquēpi, pa'ire oiquēpi, yo'o jujama'quēpi, cui'ne jerepa pa'i a'ē cuasa joyo peoquēpi. ¹²Ti pani huesējaquē caquē Maija'quēpi mē'ère sahuani soipi. Soisiquēpi Maija'quē pa'iji, mēsaru cuasayere de'oyerepa quēahuē, jai pai asajēna. Jaje pa'ina, Maija'quē pa'iji cuasayepi de'oye yo'ojē'ē, ti pa'iyere pacohua'ipi. ¹³Jaje pa'ina, Maija'quē si'a co'amaña pa'iyē isiquē cui'ne Jesucristo Poncio Pilatore de'oyerepa i pa'iyē quēcoquē iñosiquē ña hue'ñana cuañēñē, mē'ère.

¹⁴Yēhuo quēcoyē peojaquē cani de'oye yē'ē mē'ère cuañese'e sehuocai yo'ojē'ē. Yeque ponani yo'oma'ē pa'ijē'ē, mai Ējaē Jesucristo dai macaja'a. ¹⁵Iti yo'o maca ti'aēna, Maija'quēpi si'aye iyere ne de'hua saojaquē api, te'i si'aye pa'irepa de'o Diusu tutu quē'ipi, cuañecohua'i mēñe Ējaēre papi, cui'ne Ējaohua'i mēñe Ējaēpi. ¹⁶Jaē api, te'i ti ju'ima'quē, pai tsiojaima'tore mia hue'ñare pa'iquē, te'e pai macaje ñama'quē, cui'ne ña ti'añeje ti peoquē. jī tse pa'ijaquē si'anēpi, Ējaērepa pa'iyē cui'ne i jerepa tutu quē'i pa'iyē! Jaje pa'ijaquē.

¹⁷Cuañejē'ē, jaiye iye yeja co'amaña pacohua'ire, jerepa pa'iohua'i a'ē, cuasama'pē pa'ijajē, cui'ne iohua'i co'amañana quēcoma'pē pa'ijajē. Ja cato coa carajaiñe a'ē, coa ai jerepa Maija'quēna quēcojē pa'ijajē, mai pa ja'ñere caquē coa si'aye jaiye isiquēna. ¹⁸Cuañejē'ē, cui'ne de'o co'amañare yo'ojē jaiye de'oye yo'oyere, co'amañaje pa'ye paja'cohua'ire, pajē peocohua'ire co'aijajē, iohua'i co'amañapi. ¹⁹Jaje yo'ojē, jaiye co'amaña tsi'so timēja'cohua'i a'ē, yequē mu'se ti pani huesēyere pa ja'ñere.

Timoteore Ca Tējiye

²⁰Timoteo de'hua ñaquē pa'ijē'ē, mē'ère de'oye yo'oja'quē api cuasa nēose'ere. Asama'ē pa'ijē'ē, iye yeja do'i peo coca, ta'ñe asayere pa'ē caye, coa cosoye a'ē. ²¹Yecohua'i Maija'quère pa'ire paji cuasacohua'ipi jare ta'ñe asayere pa'ē cajē yo'ojē, tsoe ne huesēhuē, tiñena.

Maija'quēpi mēsarute necaina, de'oye pa'ijē'ē. Jaje pa'ija'quē.

2 TIMOTEO

Pablopi Toya Coşe'e Timoteona

1 Yê'ê, Pablo Maija'quê yê do'ipi Jesucristo jêjo saokuê pa'iyê, Cristo Jesuna tsioni pa'iyê ti'añe ca nêose'ere quêaja'quêpi. ²Jaje pa'ina, toyayê, iye toya ja'hua yê'ê mamaquê Timoteona, yê'ê oiquêna. Diusu Maija'quêpi cui'ne Ējaê Jesucristopi ñacai teaye ñaquê cocaina, ti se co'a ju'ima'pê de'oye pa'ijê'ê caquê.

Cristo Yo'ose'ere Quêaye

³Mu'seña cui'ne ñamiña seña ñape mël'ere cuasani Maija'quêpi ñacaiji, caquê pêpayê, ite, de'oye cuasayere papi yê'ê necaiquêna, yê'ê aipê yo'ojê pa'ise'eje pa'ye. ⁴Cui'ne huânëyema'ê si'anê cuasayê, yê'ê jeo saina, mël'ê oi co etoquêna, ñase'ere. Jaje pa'ina, mël'eni ña huajê'ne nêina, ai cuasaquê pa'iyê. ⁵Jaje cuasayê, mël'êpi nuñerepa Maija'quê pa'iji cuasaquê yo'ose'ere ñasi do'ire. Jaje cui'ne du'ru macare pajê mël'ê ñeco Leoidapi cui'ne mël'ê ja'co Eunicepi Maija'quê pa'iji cuasacohua'ipi pa'ê'ê. Jaje pa'ina, mël'êje cui'ne cuasaquê pa'iji caquê nuñerepa cayê.

⁶Yê'ê jêtêpi mël'ena pato maca Maija'quêpi mël'ê yo'oja'a tuture isipi. Jaje pa'ina, cuañeñ, mël'ere. Toa ja'jê tsêoneje pa'ye yo'ojê'ê, itire. ⁷Jaje pa'ina, Maija'quê ca'ra joyore isima'ê paji'i, maire. Coa ai jerepa tutu quê'i joyore paire oiyere cui'ne asare pajê de'oye pa'iyere isipi.

⁸Jaje pa'ina, mai Ējaê Jesucristo do'ire quêacaijê'ê, huajêya'ye peoquêpi. Cui'ne i do'ire yê'ê tsea cuañosiquê pa'ina, ñani huajêya' coema'ê pa'ijê'ê. Coa ai jerepa huaso coca quêajê ai yo'oyere yê'êje quêaquê pasi'i cuasajê'ê,

Maija'quê tutu isiyepi. ⁹Jaje pa'ina, Maija'quêpi huasoni soipi, i ja're tsioni de'ocohua'irepa pa'ija'cohua'ini. Ja yê'ta'a yeja de'huama'nê maire oji'i, Cristo Jesús necai ja'ñere caquê. Jaje pa'ina, i cuasase'ere yo'okuê huasopi, maire. Mai neñepi ti'añe pahûê. ¹⁰I tsoe cuasase'ere yureta'a Jesucristo dani juni huesê tutu pa'ise'ere nejo maca, cui'ne huaso cocapi, ti ju'ima'pê pa'iyena necai maca, iñopi.

¹¹Iye coca quêaja'quêre ca nêosiquê a'ê. Jaje pa'ina, Jesús jêjo saokuê sête quêaquê, ye'yaquê pa'iyê.

¹²Ja do'ire ai yo'oyê. Jaje ai yo'okuêta'a huajêya'ye peoquêpi yo'oyê, yê'ê quêcoquêre paye sête. Jaje pa'ina, asayê, tutu quê'ipi yê'ere de'oye ñacaija'quê api, i ca nêose'ere ne têji mu'seja'a.

¹³Yê'ê nuñerepa pa'yere ye'ya iñose'eje pa'ye tuijê'ê. Cui'ne Jesucristo ja're tsioni pa'ijê paire oiyere, cui'ne Maija'quê pa'iji cuasajê pa'iyere pa'ijê'ê. ¹⁴Maija'quê joyo maire pa'iquê çocaiyepi de'hua ñacaijê'ê, de'oye ye'yayere Maija'quê nuñerepa cocare isise'ere necaija'quê api caquê.

¹⁵Tsoe mël'êpi asayê, si'aohua'i Asia yeja pa'icohua'i yê'ere jeocojêna, cui'ne jaohua'i ja're çoni Figelo cui'ne Hermogenes jeose'e.

¹⁶Onesíforo tsêcapêre mai Ējaêpi oi teaye ñaquê çocaijaquê. Cosiquê yê'ê pa'ina, jaohua'ipi huajêya'ye cosiquêni yo'oma'quêpi cama'ê sihua êaye jaiye de'oye yo'o huasopi, yê'ere. ¹⁷Jaje yo'okuêpi Roma ti'asi maca co'e jujani jeoma'ê co'equê ti'api, yê'ere. ¹⁸Jaje pa'ina, mai Ējaêpi ja mu'serepa oi teaye ñacaijaquê Onesíforore. Mël'ê ñaquêna, maire Efeso pa'i maca, çocaise'eje pa'ye çocaji'i. Jare mël'êpi tsoe asayê.

De'o Jesucristo Soldado

2 Yê'ê mamaquê mël'ê cato Cristo Jesús isi tutupi pa'ijê'ê. Jaje

pa'i, ²yë'ë jai paire quëaquëna, më'ë asase'ere ne ti'acohua'ire pana, ta'ñe de'oye yecohua'ire se ye'yaja'cohua'irepa ña cuañocohua'ina cuañe nëojë'ë, ye'yaja'cohua'ire.

³Më'ë yë'ë ai yo'oyeje pa'itoje quë-cojë'ë, Jesucristo de'o soldado sëte. ⁴Ti tel'ije soldadopi soldado peocohua'i yo'oyere cui'na yo'oma'quë api, jare i ëjaërepa cuañese'e de'oyerepa sehuo-ja'quë caquë. ⁵Jaje cui'ne ca'a yo'oquëpi ca'a yo'ocohua'ire cuañese'ere yo'oma'ë pani ca nëosi co'amaña ñne peoji. ⁶Tsio nequë cato i pa ja'ñere du'ru tëaquë api, ja yë'ta'a yecohua'i pajëna. ⁷Iye yë'ë case'ere cuasaquëna, mai Èjaëpi co-caina, si'aye asa ti'añe pa'iji.

⁸Huanëyema'ë pa'ijë'ë, Jesucristore ju'isiquëpi huëisiquëre David tsëcapë aquëre. Yë'ë jaë ayere huaso coca quëayë. ⁹Iye de'o coca quëa do'ire ai yo'onije quëcoquë quëayë, paire huani jëoquëre sëayeje quëna meapi sëasiquë pa'inije. Jaje yë'ë pa'iquëta'are de'o coca cato quëna meapi sëa ma'ñe a'ë. ¹⁰Jaje pa'ina, Cristo Jesuna tsioni pa'ijë Mai-ja'quë sahuasicohua'ipi huasosicohua'i pa'ijë de'oyere pare ti pa'iyere ti'ajajë caquë si'aye ai yo'onije quëcoyë.

¹¹Iye nuñerepa caye a'ë.

Maipi Cristo ja're ju'isicohua'i pani i ja're con'i pa'ija'cohua'i a'ë.

¹²Ai yo'onije ocue pa'i macarepa ite tuisicohua'i pani i ja're con'i cuañeja'cohua'i a'ë.

Ite ñama'cohua'i a'ë casicohua'i cato ije ñama'quë a'ë caja'quë api.

¹³Mai cato yo'o jujacohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are i cato yo'o jujama'quë api.

I case'eye ne ti'acquë api. ¿Me neni i ca nëose'e necaima'ë pa'iquë'ni?

Co'amaña Nequërepa Pa'ie

¹⁴Iyere huanëyema'ë quëa sëtoquë cuañejë'ë. Sa'ñe cama'pë pa'ijajë do'i

peo cocare, ca huëoni. Ja sañope caye ti coçai ma'ñe a'ë. Coa ai jerepa yecohua'i de asacohua'ini co'aye neñe a'ë. ¹⁵Jaje pa'ina, më'ë cato co'amaña nequërepa ca'raye peoquëre pajë pa'i pasi'i caquë, de'oyerepa Maija'quëre ñnos'i caquë, Maija'quë cocare nuñerepa ye'yajë'ë, tayoye peoyerepa si'aye më'ë ai cuasaye ja'ye yo'oquë. ¹⁶Jaje pa'ipi iye yeja do'i peo cocare cama'ë pa'ijë'ë. Jaje cacohua'i cato jero sa'na ai jerepa co'ayena ne huesëyë. ¹⁷Jaje ne huesëcohua'i ye'yapi ai a'sio jai saiyeye pa'ye yo'oji. Jaje Himeneo cui'ne Fileto ye'yayë, ¹⁸nuñerepa cocare tayo saicohua'ipi ju'isicohua'i huëiyere tsoe tëto saji'i cajë. Jaje cajë nuñerepa de'oye asacohua'ire ca co'me huesojë yo'oyë. ¹⁹Jaje caye pa'itoje Maija'quë nesico quëna pë-je pa'io jëaco ñu'cuema'cona toyasico pa'iji, ñeje: “Èjaëre papi ñaji, i tsecohua'ire.” Cui'ne yequeje caji: “Si'aohua'i Cristo pai a'ë cacohua'i cato co'aye yo'oyere jeocosicohua'i pa'iyë.”

²⁰Jai huë'e sa'nahuëre së'ño curiquëpi cui'ne po curiquëpi de'huasi co'amañase'e pa'ima'coa. Pa'icoa, cui'ne soquë cui'ne ya'o de'huasi co'amañaje. Ja yeque de'oyerepa cato ëjare pase'e ne ja'ñepi pa'iji. Cui'ne yequepi si'a co'amaña coa nerojai ja'ñepi pa'iji, ya'opi, cui'ne soquëpi de'huase'e cato. ²¹Èjaëre pana isisiquëpi ëjare pase'e yo'ojaj'quë pasi'i cani si'aye co'ayere yo'oma'quërepa pa'ie pa'iji. Jaje pa'ipi de'o co'amañare pase'e neñe pa'iji.

²²Posëohua'i co'aye yëyere catijë'ë. Catini nuñerepa pa'ijë'ë, Maija'quë pa'iji cuasayere, paire oiyere cui'ne jo'cua de'oye si'aohua'i ja're pa'iyere. Jaje pa'ipi de'o joñoare papi mai Èjaëre tsecohua'i ja're con'i pa'ijë'ë. ²³Cui'ne huesëcohua'ipi, ye'yema'cohua'ipi sa'ñe cajëna, asaquë iohua'i ja're con'i cama'ë pa'ijë'ë, më'ëpi tsoe asaquë. Ja cato pëti

ëayena saye. ²⁴ Mai Ējaërepa jo'yaë cato sa'ne pëti cocare caquë uihuaquë pa'iyë peoji. Jare yo'oma'ë si'ao'hua'ire de'oye yo'oquë pa'iyë pa'iji, de'oye ye'yaquëpi tayocohua'ire quëcoquë de'oye yo'oquëpi. ²⁵ Sañope co'aye cacohua'ire joyore papi oi quëa nu'ñequëpi jerepa pa'i a'ë, cuasama'quëpi Maija'quëpi cöcaina, ja'në yo'ose'e jeoni Maija'quëna ponëni nuñerepa cocare asaja'cohua'i a'ë cuasajuëpi. ²⁶ Cui'ne huati tseani i yëye yo'oja'cohua'i a'ë caquë pa'cohua'ipi de'hue ña sëtani jëaja'cohua'i a'ë, caquë utequë pa'iyë pa'iji.

Pa'i Tëji Mu'seña Yo'oye

3 Tëji mu'seña co'a mu'seña pa'ija'co'a. Jare më'ë asaye pa'iji. ² Ja mu'seña pa'i cato curi ai oicohua'ipi cui'ne co'ye de'oye pa'iyese'e cuasacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, jerepa pa'i a'ë cuasacohua'ipi. Cui'ne yë'ëpi jerepa de'oye yo'oquë a'ë cajë co'ye iohua'ija'a sihuacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi Maija'quëni sañope caja'cohua'i a'ë. Pëca ja'quëohua'ire sehuo-caima'cohua'ipi pa'ija'cohua'i a'ë. Nesi do'ire pëpa toma'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Cui'ne Maija'quëre sehuoyere ti oima'cohua'ipi pa'ija'cohua'i a'ë. ³ Pa'ire oima'cohua'i cui'ne ai yo'ocohua'ire ñani ti cöcaima'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Co'a cocaohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Cui'ne iohua'i yëye quëco ti'ama'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Ti oiye peoyerepa yo'ocohua'ipi si'aye de'oyere ai sañope yo'ocohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. ⁴ Cajeohua'i cayeje pa'ye cajë cosocohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, cui'ne ti ja'rujaima'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Yë'ë jerepa pa'i a'ë cajë co'ye sihuacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Cui'ne Maija'quëni coejë coa iohua'i yëyes'e co'ëja'cohua'i a'ë. ⁵ Maija'quëre sehuosicohua'i yo'oyeje pa'ye yo'ojëta'a coa caja'cohua'i a'ë, nuñerepa

Maija'quëre sehuosicohua'i pa'i tutu peocohua'ipi.

Jaje pa'iohua'ire tsioma'ë pa'ijë'ë. ⁶ Jaje yo'ocohua'i acohua'ipi, nomiohua'i co'ayena timësicohua'ipi coa si'aye yëcohua'i pa'i huë'ñana cacarojaijë cajeohua'i de'ojëna, tutu peocohua'ipi, si'aye iohua'i yëyere necaija'cohua'i a'ë. ⁷ Si'anë ye'yejëta'a ja nomiohua'i ti nuñerepa pa'iyere asa ti'ama'pë pa'ija'cohua'i a'ë. ⁸ Tsoe huë'ña caya dahuëohua'i Janes cui'ne Jambre sañope Moisésre yo'oa'huë'ë. Jaje cui'ne jaohua'ijë sañope yo'oja'cohua'i a'ë, nuñerepa cocare, co'ayese'e cuasa ëmëohua'i de'osicohua'ipi, Maija'quë pa'iji cuasayere ne huesosicohua'ipi. ⁹ Jaje pa'iquëta'are si'a pa'i iohua'i yo'oye asa ti'ani huesëohua'ipi yo'oyë, cajë sehuoma'pëna. Ai jerepa yo'oma'pë pa'ija'cohua'i a'ë, Moisésre caya ëmëohua'i sañope yo'o jujajë pa'ise'eje yo'oja'cohua'ipi.

Tëjiyerepa Pablo Timoteore Cuañese'e

¹⁰ Jaje pa'iquëta'are më'ë cato yë'ë ye'ya iñose'ere, yo'oquë pa'iyë, yë'ë pa'ise'ere, yë'ë nesi' cuasase'ere, Maija'quë pa'iji cuasase'ere, yë'ë pa'ire oise'ere, yë'ë quëcose'ere, sañope yo'oye pa'itojë, ¹¹ cui'ne yecohua'i josa yo'ojëna, ai yo'onije yë'ë quëcose'ere. Cui'ne më'ëpi asayë, jeto Antioquía, Iconia cui'ne Listra daripëa pa'i maca josa yo'ojëna, ai yo'oquëna, Ējaëpi si'aye jare nejocani de'oye pa'iyë isise'e. ¹² Nuñerepa cayë, si'ao'hua'i Jesús ja're tsioni pa'iyë yëcohua'i cato jaje ai yo'oja'cohua'i a'ë, yecohua'ipi josa yo'ojëna. ¹³ Jaje pa'iquëta'are, co'acohua'i cui'ne cosocohua'i cato jero sa'na ai co'ayere yo'ojë yecohua'ire cosocohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, coso cuañosicohua'ipi pa'ijë.

¹⁴Jaje pa'iquëta'are si'aye mël'ë iye a'ë, itirepa caquë asa huesëse'ere ocue pa'ì macarepa yo'oquë pa'ijj'ë. Mël'ëpi asayë, mël'ëre ye'yasicohua'ire. ¹⁵Cuasajj'ë, cui'ne mël'ë cato tsihua'ë pa'inëna Maija'quë toya pëpë caye asaquë a'ë. Mël'ëre japi de'oye yo'oquëre ye'yaquë cui'ne huasosiquë pa'iyena saye pa'iji, Cristo Jesuni pa'iji cuasa do'ipi. ¹⁶Si'a toya pëpë Maija'quëpi quëaquëna, toyasicoa. Jaje pa'ina, Maija'quë cocapi de'oye a'ë, paire ye'yaye, yëhuo quëcoye tayo yo'ocohua'ire, quëa nu'ñëne cui'ne nuñerepa pa'iyena ye'yaye. ¹⁷Jaje pa'ina, cui'ne Maija'quë coca sehuaquëpi si'aye ai ye'yesiquëpi de'oyese'le nequë pa'ija'quë api.

4 Pai ëjaëje pa'irepa dani ju'isicohua'ire cui'ne huajëcohua'ire pai ñape yo'ose'eje caja'quë Jesucristo cui'ne Diusu ña hue'ñana cuañëñë, mël'ëre, ²Maija'quë cocare quëajj'ë caquë. Paipi yëjë asa maca cui'ne paipi asaye coe macaje, ai cuañëquë quëajj'ë, mël'ë caye asacajja'cohua'ire. Tayocohua'ire yo'o ma'ñe a'ë caquë yëhuojj'ë. Quëcoquë ye'yajj'ë, yo'o jujama'ë. ³Nuñerepa cocare pai asaye coe mu'seña ti'aja'coa. Iohua'ì yëyeje pa'iyë ye'yacohua'ini co'ejj'ë asaja'cohua'ì a'ë. ⁴Nuñerepa cocare jeteyo'jena oani, si'aye pai cayere itire pa'ë cajj'ë asaja'cohua'ì a'ë. ⁵Jaje pa'iquëta'are mël'ë cato si'anë mël'ë pa'iyere ñare paquë de'oyese'le pa'ijj'ë. Ai yo'oye pa'ito quëcojé'ë. Huaso cocare quëaquë pa'ijj'ë, mël'ë nesi'ì cuasase'ere si'a yël'quë maca nequë.

⁶Yël'ë cato Maija'quëna yël'ë capë isisiquëpi pa'iyë. Yël'ë ju'ija mu'se ja'yere pa'iji. ⁷De'oyepi uihuaquë huë'huë ti'ahuë, tëji du'rure pana, Maija'quë pa'iji cuasayere yo'o jujama'ë. ⁸Jaje pa'ina, yure cato

yël'ëre de'oyerepa pa'iyepi uteji maroje pa'io'pi, ja mu'serepa Èjaë Jesucristo pai yo'ose'le nuñerepa ca de'huaquëpi isi ja'ñepi. Yël'ëse'ere isiye paja'quë api, si'aohua'ire i co'ì coñe ai yëjë utejé pa'icohua'ireje isija'quë api.

Timoteore Quëaye

⁹Esa dani yël'ëre ñañere caquë yo'ojj'ë. ¹⁰Demaspi iye yeja co'amañare ai yë do'ire yël'ëre jëoconi saji'ì, Tesalónicana. Crecentepi Galacia yejana saji'ì. Cui'ne Titopi Dalmaciana saji'ì. ¹¹Satena, Lucase'le yël'ë ja're conì pa'iji. Jaje pa'ina, mël'ëpi dai Marcore co'eni dajj'ë. Jaëpi de'hue yël'ë co'amaña yo'oye cõcaija'quëre. ¹²Cui'ne Tíquico conì Efeso daripëna jëjo saohuë. ¹³Mël'ëpi dai dacajj'ë, yël'ë dëi ju'ì ca Troas daripëna Carpo huë'ena jëo daisicore. Toya pëpëa cui'ne ca'nina toyase'eje dacajj'ë, jare ai cuasayë.

¹⁴Alejandro, quëna de'huaëpi ai co'aye yo'opi, yël'ëre. Ja do'ire Èjaëpi i yo'ose'eje pa'ye saija'quë api. ¹⁵Jaë cato Maija'quë cocare, mai quëayere ai sañope yo'oquë api. Jaje pa'ina, ite de'hua ñajj'ë, mël'ëreje co'aye yo'oquë.

¹⁶Èjaohua'ì ña hue'ñana yël'ëre sañope cayere quëa maca ti te'ì macaje cõcayie papi. Pajj'ë si'aohua'ì yël'ëre jëoconi saë'ë. Jaohua'ì yo'ose'le Maija'quëpi saima'ë pa'ijaquë cuasaquë señë. ¹⁷Jaje pa'iquëta'are mai Èjaëpi yël'ë ja're pa'ì si'aohua'ì judío peocohua'ijj'ë i huaso cocare yël'ëpi quëaquëna, asaja'cohua'ì a'ë caquë yël'ëre cõcai i tuture isipi. Isi maca quëacaë'ë, i coca. Jaje jai yai yël'opona satira'siquëni Èjaëpi huasopi, yël'ëre. ¹⁸Jaje cui'ne ñacajja'quë api, si'aye co'aye yël'ëre nesi'ì cayeje. Jaje ñacai paquëpi i cuañe te'tena yël'ëre de'hua'quë api. De'oquëre pa'ni, Maija'quë. Jaje pa'ijaquë.

**Pëpa Tëjyere, Cui'ne De'oye
Pa'i Ja'ñere Cöcaiye**

¹⁹Pëpayë, Priscare, Aquilare cui'ne Onesíforo tsëcapëre. ²⁰Erasto, Corintona pëapi, cui'ne Trófimoni ju'ina, Miletona jëo daë'ë. ²¹Ja yë'ta'a oco

tëcahuë tì'ama'në ai cuasaquë daijë'ë, më'ëpi. Pëpayë, Eubulo, Pudente, Lino, Claudia, cui'ne si'aohua'i mai Ëjaë do'ijëreje.

²²Ëjaë Jesucristopi më'ë ja're conipa'ijaquë Diusupi si'aohua'ire mësarute, de'oye necaina, pa'ijë'ë.

TITO

Pablopi, Titona Toyase'e

1 Yë'ë Pablo, Maija'quère quëacaiquë a'ë, Jesucristo jëjo daoquëpi. Maija'quë i tsecohua'i pa'ija'cohua'ire ña nëosicohua'ire quëaquëna, asani Maija'quë pa'iji cajë mai sehuoyere nuñere pare sehuoni ti pani huesëyere utejë pa'ija'cohua'i a'ë caquë jëjo daopi, yë'ëre. ²Jaje pa'ina, Maija'quë ti cosoma'quëpi ja pa'i ja'ñere ca nëoa'ji'i, yeja ja pa'i huëoma'në. ³Maija'quë maire huasoquëpi, yë'ëpi de'hue quëacaija'quë api caquë nesiquëpi yë'ë quëaquëna, i cocare yure ñnopi, maire i cuasa nëosi maca ti'aëna. ⁴Yë'ë cui'ne më'ë te'le Maija'quère pa'iji cuasa do'ire yë'ë mamaquère pa'ë, Tito më'ë. Ja do'ire iye toya ja'huana toyaquë cayë. Diusu Maija'quëpi cui'ne Jesucristo mamire huasoquëpi de'oye necaijëna, ai yo'oye peoye jo'cua pa'ijë'ë.

Tito Neñe

⁵Creta saodohuëna më'ëre jëjo dai maca jëjo daë'ë, ne jujase'ere më'ëpi ne de'hua saoja'quë cui'ne pai daripëa ñape sehuosicohua'i ëjaohua'ire neja'quë caquë, yë'ë cuañese'ëje pa'ye. ⁶Tayo yo'ouquëna, ca quëcoye peoquërepa pa'iyë pa'iji, sehuosicohua'i ëjaë. Nëjore te'ore paquëpi cui'ne mamajëre sehuosicohua'ire paquëpi, cui'ne co'aye yo'oma'cohua'ire de'oye sehuocohua'ire paquëpi pa'iyë pa'iji. ⁷Sehuosicohua'i ëjaë cato Maija'quë co'amañare de'oyerepa ñacaija'quëpi pa'iji. Jaje pa'i do'ire nuñerepa de'oye pa'iyë pa'iji. Ai jerepa pa'i a'ë cuasama'quëpi, jëaquë teni yo'oma'quëpi, çono cuepema'quëpi, huajo yëma'quëpi, cui'ne curiquë ai yë coa cosoquë nema'quëpi pa'iyë pa'iji. ⁸Coa ai

jerepa de'oye yo'ouquë pa'iyë pa'iji, i huë'ena daicohua'i pa'ito si'anë de'oye pëpaquëpi, de'oye yo'oye yëquëpi, de'oye cui'ne co'aye pa'ito ta'ñe asaquë yo'ouquëpi, nuñerepa yo'ouquëpi, Maija'quëna i pa'iyë isisiquëpi, cui'ne i pa'iyere co'ye ñaquëpi pa'iyë pa'iji. ⁹Cui'ne nuñerepa coca ye'yase'ena tsiojaisiquëpi yecohua'i yo'o jujahuë cuasacohua'ire jerepa yëjë yo'o ja'ñena çocaiye pa'iji, de'o cocapi ye'yajë, cui'ne sañope cacohua'ireje quëa ti'añe pa'iji, asaja'cohua'ire mai pa'iyë.

¹⁰Jai pai pa'iyë, hua saisicohua'ipi maire sañope cacohua'i, ca'ni tëaye pa'iji cajë cuañecohua'i. Jaohua'ipi do'i peo cocapi cajë paire cosoyë. ¹¹Jaje cosocohua'ire ai ëseye pa'iji, ye'yama'pë pa'ija'cohua'ire, coa curiquëre neñu'u cajë iohua'i tayo ye'yayepi jai tsëcapëa pa'icohua'ire si'aohua'ire tiñe yo'oyena ye'yacohua'ire. ¹²Jare iti saodohuë Creta aquëpi, yequë mu'seña pa'i ja'ñe quëaquëpi, i cajeohua'ire capi: "Creta pai cato si'anë coa cosocohua'i a'ë, airo pai a'ë, jai aohua'i a'ë cui'ne josaohua'i a'ë." ¹³Jaje cani nuñerepa capi. Jaje pa'i do'ire më'ëpi jaohua'ire tuturepa yëhuoquë quëajë'ë, nuñe pa'iohua'ipi Maija'quère pa'iji cuasajë pa'ija'cohua'ire. ¹⁴Jaje pa'ijë judío pai coa huëoni ca cocare asama'pë cui'ne nuñerepa cocare coejë jëosicohua'i cuañëñere sehuoma'pë pa'ija'cohua'ire.

¹⁵De'oye cuasajë pa'icohua'ire cato si'a co'amaña de'oyese'le pa'iji. Jaje pa'iquëta'are ëa joyo hue'ecohua'ire, cui'ne de'oye cuasama'cohua'ire cato ti peoji de'oye cuasaye, si'a iohua'i cuasaye cui'ne iohua'ire neñe quëa joyoye si'sise'le pa'i do'ire. ¹⁶Jaje pa'iohua'ipi Maija'quère sehuoyë cayë. Cajëta'are iohua'i yo'oyepi nuñerepa yo'oye peoji. Jaje pa'ina, yecohua'ire coejë ñacohua'i pa'iyë. Hua saisicohua'i pa'iyë, cui'ne

te'lo macareje de'oye yo'lo tĩ'ama'cohua'i pa'iyë.

Ai De'oye Pa'iyere Ye'yaye

2 Më'ë ye'yayeje si'anë Maija'quë coca cayeje pa'ye pa'ijaquë.

² Aiohua'ijë sa tëto saipe yo'oma'cohua'i pa'ijajë, yecohua'ipi ëjaohua'ire ñajëna, pa'ijajë de'oye, cui'ne co'aye ta'ñe asacohua'ipi, Maija'quë pa'iji cuasacohua'ipi, paire oicohua'ipi, cui'ne yo'lo jujama'cohua'ipi pa'ijajë quëajë'ë.

³ Jaje cui'ne ai nomiohua'ijë yecohua'ipi ëjaohua'ire ñajëna, pa'ijajë, co'a cocare asani yecohua'ina se quëama'cohua'ipi, çono cüepema'cohua'ipi, coa ai jerepa de'oye ye'yacohua'i pa'ijajë yëhuojë'ë.

⁴ Nomi tsi huejasicohua'ire ëjere oiyere cui'ne mamajëre de'oye ñajë paye ye'yajajë.

⁵ Jaje pani iñojëna, nomi tsipi ye'yajë co'aye cui'ne de'oye ta'ñe asajë nuñe pa'icohua'ipi, huë'le co'amaña de'oye pacohua'ipi, paire oicohua'ipi, ëjë cuañeñe de'oye sehuocohua'ipi pa'ijajë. Jaje pa'ijëna, yecohua'ijë Maija'quë cocare cue'cuyee paja'cohua'ire caquë yëhuojë'ë.

⁶ Jaje cui'ne posëohua'ireje yëhuojë'ë, si'anëpi iohua'i yëyere meñe quëco tĩ'a-cohua'i pa'ija'cohua'ire.

⁷ Jaje pa'ina, më'ëpi si'aye de'oye pani iñojë'ë, jao-hua'ire. Ye'yaquë pani nuñerepa caquë de'oyere papi ye'yajë'ë,

⁸ sañope caye peoyere papi. Jaje nuñere pare caquëna, sañope caye pa'cohua'ipi asajë quëquëni maire sañope co'aye caye paja'cohua'i a'ë.

⁹ Co'amaña necaicohua'ire yëhuojë'ë, sañope tutu sehuocohua'i pa'ima'pë pa'ijajë iohua'i ëjaohua'ire, coa ai jerepa oijë de'oye sehuojë necaicohua'i pa'ijajë caquë.

¹⁰ Cui'ne maire huasoquë Diosu coca ye'yayere si'aohua'i de'oyere pa'ni cajë ñaja'cohua'ire, yahue co'amaña imama'pë pa'ijajë, mai

pa'iyere ñani, nuñerepa yo'ocohua'i a'ë cuasaja'cohua'ire.

¹¹ Maire oiyere Diosu iñose'ëpi, japi si'a paire huasoye pa'iji.

¹² Jaje pa'ina, japi maire ye'yaji, co'ayere yo'oma'pë nuñese'le yo'ojë Maija'quëre necaiyere. Cui'ne iye yeja pa'i maca ti jecoyere ye'yaji, co'aye mai yëyere.

¹³ Cui'ne japi ye'yaji, mai Diosu, maire huasoquë Jesucristo dai mu'sere i ca nëose'ere utejë pa'iyere.

¹⁴ Jaje pa'ina, mai do'ire jucacaji'i, co'ayere pa'icohua'ini huasosi'i caquë, co'ayere pa'isicohua'ini tsoa toni i paire pare pasi'i, de'lo co'amañase'le yë-cohua'ire caquë, yo'opi.

¹⁵ Jaje pa'ina, si'aye iyere më'ë ye'yaye pa'iji, quëa sëtoquë, cui'ne yëhuo ñu'ñequë, Ejaërepa cuañequë tutupi, yecohua'ipi më'ëre cue'cuyee paja'cohua'ire.

Sehuosicohua'i Yo'oye

3 Pai ëjaohua'ire, cui'ne paire cuañe tutu pacohua'ire, de'oye iohua'i cuañeñe sehuojë pa'ijajë, cui'ne de'lo co'amañase'le neñe yëcohua'ipi pa'ijajë caquë quëajë'ë.

² Cui'ne yecohua'ire co'acohua'i a'ë cama'cohua'ipi, uihuaye yëma'cohua'ipi, de'oye paire yo'ocohua'ipi, cui'ne joyore papi teaye pa'iohua'i pa'iyere iñojë, si'aohua'ire de'oye yo'ojajë caquë.

³ Ja'në maije huesëcohua'ipi Maija'quë caye sehuocaima'cohua'ipi, ne huesësicohua'ipi paë'ë. Pa'ijë coa si'aye mai yëye yo'ocohua'ipi tsea cuañosicohua'ipi paë'ë, co'ayena. Jaje co'ayere pa'ijë yecohua'i co'amañare ëa ñajë pëicohua'ipi, cui'ne paire oima'cohua'ipi, sa'ñe coecohua'ipi paë'ë.

⁴ Jaje pa'ijëna, mai Diosu, maire huasoquëpi si'a paire de'oye necaiyere cui'ne paire oiyere iño maca,

⁵ ja maca huasopi, maire. Maipi de'oye yo'osi do'ire huasoye papi. Coa ipi oi teaye ñani huasopi. Jaje huasoquë co'ayere

tsoa toquë, huajë paire nepi. Nequë Maija'quë joyopi huajëye pa'iyë isipi. ⁶Cui'ne mai Ējaë Jesucristo maire huasoquë do'ipi jaiye isipi, i de'lo joyore. ⁷Maipi co'acohua'i pa'isicohua'ipi i oi do'ipi de'ocohua'i pa'ijë ti pani huesëyere mai utejë pa'iyere pajajë caquë.

⁸Iye coca nuñere pa'ë. Jaje pa'ina, më'ère cuañeñë. Iyere ai si'anë cuañequë quëajë'ë, Maija'quëre sehuocohua'ipi asajë de'oyese'e nejë pa'ija'cohua'ire. Iye coca si'a paire cocaiye a'ë, cui'ne de'oye a'ë. ⁹Jaje pa'ina, huesëohua'i cayere aipë cocare cui'ne cuañese'e caye ayere ca huëoni yë'ose'e cajë uihuayere, yo'oma'pë pa'ijë'ë.

¹⁰Sehuosicohua'ire te'e pa'iyë pajë'ë caquë huahuequë yo'oquë pa'ito soini yëhuojë'ë. Te'e panita'a cayayerpa yëhuorena, asama'ë pa'ito eto saojë'ë.

¹¹Eto saoni nuñe cuasama' do'ire ne huesësiquërepa pa'iji, i co'aye yo'oyepi nejoquëna, cuasajë'ë.

Pa'i Ñape Yo'o Ja'ñe Quëaye

¹²Artemasni panita'a Tíquiconi më'ère ñaja'quëre jëjo saosi maca esa daijë'ë, Nicópolisna yë'ère tì'ani ñasi'i caquë. Jaronna oco tēcahuë pēasi'i cuasa nēohuë. ¹³De'oye cōcaijë'ë, pa'i yo'oye asaquë ne de'huaquëre Zenasre cui'ne Apolosre, si'aye caraye peoquëna, ai yo'oma'pë so'lo saija'cohua'ire. ¹⁴Jaje yo'oquëna, mai tsecohua'ijë de'oye yo'oyere ye'yejajë, peocohua'i ai yo'ocohua'ire cōcaiye. Ye'yejë yo'ojë de'oye yo'lo pa'i pa'ijajë caquë.

Tëjyerepa Pëpaquë De'oye Pa'ijë'ë Case'e

¹⁵Si'aohua'i yë'ë ja're coni pa'icohua'i më'ère pëpayë. Jaje cui'ne jaro pa'icohua'ire si'aohua'ire pëpacajë'ë, cajeohua'ire Maija'quëre pa'iji cuasacohua'ire. Maija'quëpi ñacaiyepi si'aohua'ire mësarute pa'ijaquë. Jaje pa'ijaquë.

FILEMÓN

Pablopi Filemónna Toyapi

1 Cristo Jesús do'ire yè'ë Pablo tsea cñañosiquè pa'iquèpi Maija'què do'iquè, Timoteo ja're conì toyayè, iye toya ja'hua, mè'ëna Filemón yèquè oiquèpi te'e co'amañare nequèna. ²Cui'ne mè'ë hu'ëna sehuosicohua'i tsi'sisicohua'irejè cajè toyayè. Cui'ne Maija'què do'ico Apiarejè cui'ne Arquipore cajè toyayè, te'e yèquè yo'oyejè pa'ye tutu yo'oquèrejè. ³Maija'què Diosupi cui'ne Jesucristopi ñacaina, ai yo'oye peoquèna, jo'cua, de'oye pa'ijajè.

Paire Oiyè, Cui'ne Maija'què Pa'iji, Filemón Cuasayè

⁴⁻⁵Maija'quère sehuocohua'ire mè'ë ai oiyere cui'ne Jesure necaiquère pare cuasayere yecohua'ipi quèajèna, asaquèpi yè'ë Maija'quère seña ñape si'anè mè'ë pa'iyere cuasaquè de'oji caquè pèpayè, ite se maca. ⁶Jaje pa'ina, mè'ëpi yèquè cuasayejè pa'ye Maija'què pa'ire paji cuasaquèpi Cristo ja're pa'ijè, jaiye de'oye yo'oye payere nuñerepa asa ti'ajaquè caquè secacaiyè. ⁷Cui'ne ai sihuayè, mè'ë Maija'què do'iquèpi paire oiquèpi, sehuosicohua'ire cõcaina, ai oima'pè pa'ijèna, asa huajèquè.

Pablopi Cacaiye Onésimo Pa'iyere Caquè

⁸Cristo jèjo daoquè a'è caquè mè'ë yo'o ja'ñere cñañe tutu paquèta'a, ⁹yè'ë Pablo ai huñoupi Cristo Jesús do'ire tsea cñañosiquè pa'iquèpi paire oiyere papi seña yèyè, mè'ëre. ¹⁰Ñño co sitore pa'i quèaquèna, asani Onésimopi sehuoni yè'ë mamaquèjè pa'i de'osiquèni caquè señè, mè'ëre.

¹¹Ja'ne tsoe Onésimo jo'yaè pa'i maca coa pa'iquè paji'i, yure cato necaiquère papi, mè'ëre cui'ne yè'ërejè. ¹²Jaje pa'ina, yè'ëpi ti'acquèna, sihuayejè pa'ye ite sihuajè'è, cui'naèni mè'ë quèrona jèjo saoyè, yure. ¹³De'o coca quèa do'ire tseasiquè pa'ina, yè'ëre mè'ë cõcatira'si sa'rore, pèani cõcailaquè cara'huè. ¹⁴Jaje ca'ñe pa'ita'a pañè, mè'ëpi de'oji cuasama'ëna yo'oyere coequè. Mè'ë yè'ëre cõcayepi mè'ëse'e cuasaquè yo'oye pa'ijaquè caquè. Jèoconi cñañese'ejè pa'ye peojaquè, ¹⁵cuasayè. Yè'ëta'a Onésimopi mè'ëre jèoconi saji'i, a'ri maña tsoe pa'i sitopi yureta'a ti pa huesojaquè caquè. ¹⁶Jaje pa'ina, jo'yaèjè pa'ire paye peoji, jo'ya nesiquère seña maca pa'i api. Jaje cani cayè, yo'jeijè pa'ire papi caquè. Itè yè'ë ai yèyè. Cui'ne mè'ëpi itè jerepa yèye pa'iji, Èjaè Jesure cuasa do'ire Maija'què do'iquère sète.

¹⁷Jaje pa'ina, mè'ëpi yè'ë cajè sète, yè'ëre sihuaquè pèpayepi pèpajè'è, ite. ¹⁸Mè'ëre co'aye yo'osiquè pa'ito pañita'a, co'amaña do'ire sa'ñe paquè pa'ito yè'ëni se'jè'è. ¹⁹Yè'ë Pablopi saicasi'i. Yè'ë jètèpi toyayè, iye toya e'que, yè'ë quèaquèna, sehuosi do'ire, mè'ëje yè'ëre sa'ñe payè caquè quèa sèto'ñe pa'ita'a pañè. ²⁰De'oji. Maija'què do'iquè, Cristore cuasaquè sète yè'ë case'ejè necaijè'è, oi pa'iquèpi quècojaquè, de'oye yo'o huasojè'è.

²¹De'oye sehuocasipi caquè toyayè, mè'ë yo'o ja'ñere asaquè cui'ne asayè, mè'ë yè'ë case'e jerepa de'oye yo'o ja'ñere. ²²Cui'ne yequejè cayè, mè'ëre. Yè'ë sani pèaja'to necaijè'è. Uteyè, Maija'quèpi mèsaru señere asaquè. Necaina, sani ñasi'i caquè.

Tèjijerepa Pèpaquè De'oye Pa'ijè'è, Case'e

²³Jaro mèsarute pèpa saoji, Epafras Cristo do'ire yè'ë ja're conì tsea

cuãñosiquë pa'iquëpi. ²⁴ Cui'ne Marcos,
Aristarco, Demas cui'ne Lucas yë'ë
yo'oquëna, cõcaicohua'ipi pëpayë.

²⁵ Jesucristopi ñacaijaquë si'ahua'ire
mësarute. Jaje pa'ijaquë.

HEBREOS

Maija'quëpi I Mamaquëja'a Capi

1 Tsoe hue'ña Maija'quëpi mai aipëre ìte quëacaicohua'ija'a ca mu'seña jaiye ca'aji'i, cui'ne jaiye tiñe pa'ye yo'oyeja'a ca'aji'i. ²Jaje ca'quëpi, yure tëji mu'seña maire ì mamaquëja'a capi. Si'a co'amaña ì ja're de'huasiquë ja're conì, si'aye co'amaña paja'quë ja're conì capi. ³Jaë api, Maija'quë de'oyere pare miacaiquë. Cui'ne jaë api, Maija'quë pa'iyere maire ìñoquë ije pa'i api, cui'ne jaëpi si'a co'amaña ì coca tutupi quëco paquërepa. Mai co'aye pa'ise'ere tsoa toni, jeteyo'je Maija'quë ñu'ico ëja te'tena ja'rupi.

Huiñaohua'ire Jerepa Pa'i Api, Maija'quë Mamaquë

⁴Huiñaohua'ire jerepa pa'i de'opi, Maija'quë mamaquëpi, ìohua'i paye jerepa pa'i mamire ìsi cuañosi do'ire.

⁵Maija'quë ti cama'ë paji'i, te'ireje ì huiñaëre:

Më'ë a'ë, yë'ë mamaquë.

Yure më'ëre huëoni pa'iyë isihuë.

Te'ireje ì huiñaëre cama'ë paji'i.

Yë'ë pasi'i, ì pëca ja'quë pa'ina,

Ìpi yë'ë mamaquë pa'ija'quë.

⁶Jaje pa'iquëta'are iye yejana ì mamaquëre te'ire ìsiquë capi:

Si'a ì huiñaohua'i ìte do're ja'rujë ai de'oquëre papi cajë sihuajë'ë.

⁷Maija'quëpi ì huiñaohua'i ayere capi, ñeje:

Huiñaohua'ire cato tutujë pa'iohua'ire neñë,

cui'ne yë'ëre necaicohua'ini toaje pa'iohua'ire neñë.

⁸Jaje pa'iquëta'are ì mamaquëre capi:

Ìna, Diusu, më'ë cuañeñe cato, ti carajaiñe peoji,

më'ë cuañeñe cato nuñere pa'ë.

⁹De'oyese'e oi, co'ayere më'ë ai coehuë. Jaje pa'ina, Diusu, më'ëre, më'ë Diusupi ai sihuayere ìsipi, më'ë cajeohua'ire isiye jerepa.

¹⁰Cui'ne yequeje capi:

Ìna, ìti huëo maca më'ëpi Èjaë, yejare nehuë.

Cui'ne më'ëpi ma'tëmoje nehuë.

¹¹Më'ë de'huase'e cato carajai ja'ñe a'ë.

Jaje pa'iquëta'are më'ë cato ti pani huesëja'quë a'ë.

Si'aye ja cato co'a de'o huesë ja'ñe a'ë, ju'i caña yo'oyeje.

¹²Jaje pa'ina, ja yejare cui'ne ma'tëmöre më'ëpi ju'i ca ñëoñeje pa'ye ñëo-ja'quë a'ë.

Cui'ne ju'i ca yeconi suñacaiyeje pa'ye më'ëpi neja'quë a'ë.

Jaje pa'iquëta'are, më'ë cato jare ìpi pa'ija'quë a'ë.

Më'ë pa'iyë ti carajaiñe paja'coa.

¹³Diusu cama'ë paji'i, te'ireje huiñaëre:

Ja'rujë'ë, yë'ë ëja te'tena,

më'ëre sañope yo'ocohua'ire më'ë quëo huë'ehuëna të'ya me macaja'a.

¹⁴Si'aohua'i huiñaohua'i cato Maija'quëre necaicohua'ipi joñoase'e pa'iyë, huasosicohua'i pa'ija'cohua'ire çocaija'cohua'ire jëjo daosicohua'ipi.

Ña Tayoye Pañu'u Huasosicohua'i Pa'iyere

2 Jaje pa'ina, mai asasi cocare de'huarepa asacajë pañu'u, hua saiye paja'cohua'i. ²Maija'quë cuañeñere huiñaohua'ipi quëase'e nuñerepa coca paji'i. Jaje pa'ina, ìti de'oye sehuocaima'pë co'aye tayo yo'osicohua'i si'se cuañoahuë'ë, nuñerepa co'a do'ire. ³Jaje pa'ito çmai me jëaja'cohua'i a'ni, iye maire huasoye jaiyere ña tayosicohua'i pani? Iye huaso cocare mai Èjaëpi du'ru macarepa paire quëapi. Ja jeteyo'je ì quëaye asasicohua'ipi nuñerepa coca'ë cajë asani maireje de quëahuë. ⁴Cui'ne

Maija'quëje i cocare pa'ë caquë iñoquë, pai yo'o tì'a mañere jaiye yo'o iñopi, jaohuaija'a, i joyo tutu pai ñapere i yeyeje isisi tutupi yo'oquë.

Jesucristo Paije Pa'i De'ose'e

⁵ Maija'quë huiñaohua'ina isima'ë paji'i, jaohua'ipi ëjaohua'i pa'ijë yequë mu'se pa'ija'a yeja, mai se cacore cuañejajë caquë. ⁶ Jaje pa'iquëta'are yequë hue'ña toyase'ena te'i quëaquë caji:

Ina, Diusu më'ëpi ìte huanëyema'ë cuasahuë.

Juni huesë capë hue'ere do'ire më'ëpi ai co'a ju'i cõcasi'i caquë yo'ohuë.

⁷ Jaje pa'ina, më'ëpi ìte huiñaohua'i huë'ehuë maca pa'ire nehuë, coa nëhui tëcahuë jaje pa'ijaquë caquë:

Jaje pa'isiquëta'are ìte de'oyepi ëja de'huani, si'aye më'ë de'huase'e cuañequëre Ëjaëre pare nehuë, më'ëpi.

⁸ Si'aye i quëo huë'ehuëna të'ya meni saoca'ë, më'ëpi.

Jaje Maija'quëpi i quëo huë'ehuëna të'ya meni saopi, ti te'oreje hue'sena oañe papi. Jaje pa'iquëta'are mai ja yë'ta'a ñama'pë pa'iyë, si'a co'amaña ìte de'oye sehuocaire. ⁹ Jaje pa'iquëta'are ñañë, Jesuni nëhui tëcahuë huiñaohua'i huë'ehuë maca pa'i pa'ijaquë caquë Maija'quë nesiquëni. Jaëni Diusupi maini oi si'aohua'i do'ire jucacaijaquë cuasa nëopi. Cuasa nëoëna, ai yo'oquë ju'isi do'ire yure de'oyepi ëja de'huasiquëpi si'aohua'ire jerepa pa'i pa'iji. Pa'ina, jaëni ñañë, mai.

¹⁰ Si'aye Maija'quë co'amañase'e pa'iji, ipi quëcoquëna. Jaje pa'ina, Maija'quë cato yëji, si'aohua'i i mamajëpi i de'o co'amañare cõni payere. Jaje pa'ina, Jesucristoni iohua'ire huasoquëni de'oquëre pare nepi, i ai yo'o do'ipi. ¹¹ Jaje pa'ina, Jesucristo cui'ne i huasosicohua'i cõni si'aohua'i te'ini pëca ja'quëre payë.

Jaje pa'ina, Maija'quë mamaquë maire yo'jedohuë hue'yoye ca'rama'ë pa'iji.

¹² Toyase'e jaje pa'ina, caji:

Më'ë pa'iyë ayere casil'i yë'ë yo'je tsire cui'ne jëjësi'i, jai pai tsi'si sitona më'ëre sihuaquë.

¹³ Cui'ne caji, yequeje:

Maija'quëna yë'ë cato quëcosi'i.

Cui'ne tijupë caji yequeje:

Iye macare pa'iyë, Maija'quë yë'ëre isisi mamajë ja're cõni.

¹⁴ Ina isisi mamajë cato te'e capëre, cui'ne te'e tsiere hue'ecohua'i a'ë. Jaje cui'ne Jesuje paina ai de'oni te'e capë cui'ne te'e tsie hue'equë paji'i, pai hue'eyere. Jaje pa'ipi juji'i, i ju'iñepi huati huani jeo tutu jiosi'i caquë.

¹⁵ Jioni ne huasopi, si'a mu'seña ju'iñere ca'ra do'ire tseã cuañosicohua'ije pa'iohua'i pa'isicohua'ire. ¹⁶ Jaje pa'ina, daima'ë paji'i, huiñaohua'ini cõcasi'i caquë. I cato Abraham tsëcapëni cõcayere caquë daji'i. ¹⁷ Ja cõcayere caquë maije pa'irepa de'opi, Maija'quë ña hue'ñare pana, de'oyerepa Maija'quë aye yo'oye ñacai Ëjaëre papi, teaye ñani cõcayere papi, cui'ne i ai yo'osi do'ipi pai co'aye yo'oyere sai tõcayerepa pasi'i caquë. ¹⁸ Jaje pa'ina, neña cuañoquë, ai yo'oquë asasiquëpi, yure maire cõcai cuañoquë pa'ija'quë api, neña cuañojë ai yo'ocohua'ire.

Jesupi Moisés Seña Maca Pa'i

3 Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë mësarua'ë, Maija'quë pai acohua'i, i tsecohua'i pa'ijajë caquë soisicohua'i. Jaje pa'iyë sëte Jesús Maija'quë jëjo daoquëse'ere, Maija'quëre sejë yo'oye de'oye ñacai ëjaëse'ere cuasajë pa'ijë'ë, Maija'quë pa'iji cuasaye necayere'ere. ² Jaje pa'ina, Moisés si'aye Maija'quë huë'e ñacayere pa'i maca, de'oye Maija'quëre sehooquë yo'o tì'laquë pa'iji. Jaje cui'ne Jesuje si'aye de'oye sehooquë yo'o tì'api, iyere yo'ojaquë

caquë Maija'quë sahuasiquëpi. ³ Jaje pa'iquëta'are Jesuni ai Ëjaëre pare ñajë sihuaye pa'iji, Moisésre sihuaye jerepa, huë'e nequë, je'quë iti huë'e nesiquëpi ai sihua cuãnoquë api, iti huë'e jerepa. ⁴ Jaje pa'ina, si'a huë'ña pai nese'epi pa'iji. Jaje pa'iquëta'are Diusu cato tel'ipi si'aye nepi, mai ñajëna pa'iyë. ⁵ Moisés cato de'oyerëpa yo'o ti'acquë paji'i, ite necaiquë sëtë, si'a Maija'quë huë'e ñacai. I necaiye cato paji'i, Maija'quë yeque mu'seña ca ja'ñere quëa iñoquë yo'oye. ⁶ Jaje pa'iquëta'are Cristo cato Maija'quë mamaquë sëtë, de'oyerëpa i huë'e yo'o ti'acquë ñacai pa'iji. Ja huë'e cato mai a'ë. Maipi ite tuijë ocue pa'i macarepa mai uteyere sihuajë pa'ini.

Maija'quë Pai Pëa Huajë Ja'ñe

⁷ Jaje pa'ina, Maija'quë de'o joyopi caji, toyase'ena:

Yurepi, mësaru Maija'quë caye asasicohua'i pani,

⁸ Jëa joñoa nema'pë pa'ijë'ë, tsoe acohua'i Maija'quëre sañope cajë yo'ose'ejë pa'ye.

Jeto cuëne yejana Maija'quëre neñasicohua'ijë pa'iohua'i pa'ima'pë.

⁹ Jarona mësaru aiohua'i yë'ere neñahuë,

tsoe cuarenta ometëca yë'ë yo'oye ñasicohua'ita'a.

¹⁰ Jaje yo'ojëna, jaohua'ire ña jujani yë'ëpi pëi cahuë:

Ti yë'ë ye'yaye asaye coejë,

“si'anëpi yequese'e cuasajë cu'ijë”

¹¹ Jaje pa'ina, jaohua'ire yë'ëpi pëi ca nëohuë,

cacaye paja'cohua'i a'ë, yë'ë jare pëa huajë hue'ñana.

¹² Maija'quë do'ijë, jëa joyo co'acore hue'ema'pë cui'ne Maija'quë huajëquëre pare hua saima'pë pa'ijë'ë, jare de'hua ñajë pa'ijë'ë, mësaru cuasayerë. ¹³ Coa ai jerepa mu'seña ñape pai ñapere sa'ñe

yëhuojë ca sëtöjë'ë ja yë'ta'a Maija'quë coca, iye mu'se caye tëtö saima'në. Jaje yo'ojë'ë, mësaru acohua'ipi co'ayerë coso cuãñoni sañope Maija'quëre cajë ne huesëye paja'cohua'ire. ¹⁴ Jaje pa'ina, Cristo payere i ja're cöni paja'cohua'i a'ë cani ocue pa'i macarepa, mai du'ru macarepa asase'ena quëco pajë, jëoma'pë tuiye pa'iji.

¹⁵ Jare cuasajë pa'ijë'ë. Iyere ñeje caji: Yurepi mësaru Maija'quë caye asasicohua'i pani,

Jëa coeye peoyerëpa de'oye sehuojë pa'ijë'ë, tsoe acohua'i sañope cajë yo'ose'ejë pa'ye peocohua'ipi.

¹⁶ ¿Ne pate'ni, Maija'quë yë'o asasicohua'ita'a jeteyo'je ite sañope caco-hua'i de'osicohua'i? Jaohua'i cato si'aohua'i Moisés Egípto yejapi etosicohua'i paë'ë. ¹⁷ ¿Cui'ne ne ja're cöni Maija'quë pëi paquë'ni, cuarenta ometëca? Maija'quë cato pëi paji'i, co'aye yo'osicohua'ini, cuëne yejana juju tatasicohua'ini. ¹⁸ ¿Cui'ne neni Maija'quë ca nëou'ni, yë'ë pëa huajë hue'ña cacani huajëye peoji? Ja cato capi: Itë ire papi cuasama'pë sehuocaiye pasicohua'ini.

¹⁹ Jaje pa'ina, mai tiñarepa ñañë, jaohua'i caca ti'añe pase'e ite care paji cajë asacaiye pasi do'ire.

4 Maija'quë pëa huajë hue'ñana caye ca nëose'e pa'iji. Jaje pa'ina, ca'rajë de'oyerëpa ñañu'u, mësaru acohua'ipi tsoe carajaji cajë ja pëa huajëyere ti'añe pama'cohua'ini cajë. ² Jaohua'ire huaso coca quëase'ejë pa'ye cui'ne maire quëahuë. Jaje pa'iquëta'are jaohua'ipi Maija'quëre pa'ire paji cuaca ti'añe pahuë. Ja do'ire cocaiye papi, huaso coca asase'e. ³ Jaje pa'iquëta'are mai pa'iji cuasasicohua'i cato pëa huajë hue'ñana cacaja'cohua'ipi pa'iyë. Ja ayere Maija'quë ñeje ca nëopi: Ja do'ire jaohua'ire, yë'ëpi pëi ca nëohuë,

cacaye paja'cohua'i a'ë, yë'ë pëa huajë hue'ñana.

Maija'quë cato iye yeja de'hua tējisi macapi pëa huajë huëopi. ⁴ Jaje pa'ina, yequë hue'ña toyase'e caji, ñeje siete mu'se ayere:

Diusu siete mu'se acona pëa huajëpi, si'a co'amaña ne tējini.

⁵ Toyase'e tijupë ca coji:

Yë'ë pëa huajë hue'ñana cacaye paja'cohua'i a'ë.

⁶ Jaje cani caji, ja yë'ta'a yecohua'i cacaye pa'iji, pëa huajë hue'ñana caquë. Du'ru macarepa huaso coca asacohua'i cato, iohua'i de'oye ite ire papi cuasama'pë sehuocaiye pasi do'ire cacaye pahuë. ⁷ Jaje pa'ina, Maija'quëpi tijupë yequë caca mu'se pa'ijaquë ca nëopi. Iye mu'se iti mu'se a'ë, caquë. Jaje pa'ina, Maija'quë maire caji, David tsoe hue'ña caquë pa'ise'ej'a ja toyase'epi caji, ñeje:

Iye mu'se Maija'quë caye asacohua'i pani
jëa joñoa nema'pë de'oye sehuojë pa'ijë'ë.

⁸ Jaje pa'ina, Josuépi Israel paire pëa huajëye isisiquë pa'ito Maija'quë tijupë yequë mu'se pa'i ja'ñere caye pa'rapi.

⁹ Jaje pa'ito ja yë'ta'a pa'iji, Maija'quë pai cacani pëa huajë ja'ye. ¹⁰ Jaje pa'ina, Maija'quë pëa huajë hue'ñana cacaquë cato co'amañare ne tējini pëa huajësi'quë cacaji, Maija'quë co'amaña ne tējini pëa huajëse'ejë pa'ye. ¹¹ Jaje pa'ina, mai tutu yo'oye pa'iji, jaro pëa huajë hue'ñana cacañu'u cajë, tsoe ja'në acohua'i Maija'quëre coca nuñere pa'ë cuasama'pë yo'ose'ena tuiye pañu'u.

¹² Maija'quë coca cato pa'iyë a'ë cui'ne tutu quë'ye a'ë, si'a te'ña hua'ti niu-sico jējēsēñe seña maca jējēsēñe a'ë. Jaje pa'yepi paise'e cuasaye cui'ne mai joñoa sa'nahuërepa cuasayena jo timeñe a'ë. Jaje yo'oquë mai cuasayere cui'ne mai yo'oñu'u cuasayere tiña macare pana

eto iñoñe a'ë, joyo cuasayere. ¹³ Jaje pa'ina, peoji, Maija'quë de'huase'epi ite catiye. Si'aye mai yo'oye tiña macare pare pa'iji, i ña hue'ñare. Jaje pa'ina, ina si'aohua'i yo'ose'e iñoja'quë a'ë.

Jesu Api, Maija'quë Huë'e Ñacaicohua'i Ējaërepa

¹⁴ Jesu api, Maija'quë mamaquë Maija'quë huë'e ñacaicohua'i Ējaërepa, mai mēñe quëco pajë pa'iquë. Jaëpi Maija'quë ña hue'ñare pare cacani pa'iji. Jaje pa'ina, mai ite ti'añu'u cajë yo'oyere jeoma'pë ocue pa'i macarepa yo'ojë pañu'u. ¹⁵ Maija'quë huë'e ñacai Ējaëre papi mai tutu peoye teaye ñani coçasipi, mai ai yo'oyeje pa'ye si'aye neñañe pa'ina, ai yo'oquë tëto saisiquëpi. Jaje pa'iquëta'are jaë cato co'aye ti yo'oma'ë paji'i. ¹⁶ Jaje pa'iyë sëte quëcojë tsiojañu'u, maire oiquë Diusu ñu'i hue'ñana, ipi maire teaye ñani oi coçaija'quëre de'oyepi mai ai yo'o maca ti'aëna.

5 Pai ñape Maija'quë huë'e ñacaicohua'i cato emëohua'i acohua'ini sahuani isicohua'ipi pa'iyë. Jaohua'i cato Maija'quë ña hue'ñare pana paire cacaija'cohua'ipi pa'iyë. Cui'ne pai co'aye yo'o do'ire Maija'quëna coa isijë cui'ne hua'ire ëojë secacaija'cohua'ipi. ² Ipi capë tutu peoye asaquëpi Maija'quë huë'e ñacaiquë cato huesëohua'ire cui'ne tayo saicohua'ire yo'o jujama'ë quëcoquë necaiye pa'iji. ³ Jaje pa'ina, i tutu peoquë tayoyere coquë cui'ne pai tayoyere caquë ëoquë seña pa'iji, sai de'hua cuañoñere caquë.

⁴ Jaje pa'ina, te'ijë cuasaye peoji, yë'ë a'ë, Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa. Maija'quëpi Aarónre nese'ejë pa'ye soini ëjaëre nesiquëre me jaje cuasayë'ni.

⁵ Jaje pa'ina, Cristore Maija'quëpi Ējaëre nepi. I co'ye Maija'quë huë'e ñacai ëjaë pasi'i cani ëjaë de'oma'ë paji'i. Jaje pa'ina, Maija'quëpi capi, ñeje:

Iye mu'se yè'èpi mè'ère pa'iyè isihuè,
mè'l'è a'è, yè'è mamaquè.

⁶Yequeje caji, toyase'e ite:

Mè'l'è a'è, Maija'què huè'e ñacai Èjaèrepa
pani huesèquèrepa,
Melquisedecje pa'i.

⁷Iye yeja Cristo pa'i maca ai teaye tutu
caquè Maija'quère seji'i, otare paque
oi, Maija'quèpi juni huesèsicohua'ire
huèo tutu paquère asaquè. Jaje seina,
i de'oye sehuocai do'ire Maija'quèpi i
señe asacaji'i. ⁸Cristo Maija'què ma-
maquèta'a i ai yo'oyeja'a ye'yepi, Mai-
ja'quère de'oye sehuocaiye. ⁹Jaje yo'o-
què ti de'oquèrepa de'oni, si'aohua'ire
ite de'oye sehuocai'ohua'ire ti pa'yena
huasokuèrepa de'opi. ¹⁰De'ouna, Mai-
ja'quèpi ite i huè'e ñacai Èjaère pare
nepi, Melquisedecje pa'ire. ¹¹Jaiye iye
ayere caye pa'iquèta'are airepa jèaji, me
quèa tì'lañe'ni, mèsarupi asaye coeto.

¹²Tsoe mèsaru yecohua'ire se ye'ya-
cohua'irepa pati'ne pa'iohua'ipi ja yè'-
ta'a a'jijne mañare Maija'què coca du'ru
ayere ye'yajèna, asacohua'i maña pa'iyè.
Mèsaru cui'naohua'ipi tutu peocohua'i
maña co'i huesèni ojese'e ucucohua'i
maña pa'iyè, tsoe jèayere ati'ne pa'io-
hua'ipi. ¹³Jaje ojese'e ucujè pa'ico-
hua'i cato tsìtu'ujè pa'iohua'i a'è, ti
co'aye cui'ne de'oye asa tì'ama'co-
hua'i a'è. ¹⁴Jèa go cato aiohua'i a'ne
a'è, si'aye ta'ne co'aye cui'ne de'oye
asacohua'irepa.

6 Jaje pa'iyè sète aiohua'i de'oyena
ñese sañu'u, mai du'ru macarepa
Cristo aye ye'yese'ere se qani. Cama'pè
pañu'u ju'hu hue'ñana sa co'amañare jeo-
coni ponèñere, cui'ne Maija'què pa'iji
cuasayere. ²Oco doye ye'yayere, sehu-
osicohua'i siopèana patojè secacaiyere,
ju'isicohua'i huèiyere, cui'ne Maija'què
pai ñape yo'ose'e ña tèji ja'ne ayere.
³Jaje yo'ojacohua'i pa'iyè, Maija'quèpi
nuñerepa jaje yèè cocaito.

⁴Te'erepa miañe ñani cui'ne Mai-
ja'què de'o se'ne isiye asasicohua'ipi
cui'ne Diusu joyo yo'oye asasicohua'ipi,
⁵cui'ne Maija'què coca de'oyerepa asa-
sicohua'ipi, cui'ne yequè mu'seña pa'i-
ja'a tutu asasicohua'ipi, ⁶cui'naohua'ipi
co'ye co'isicohua'i pani tijupè Mai-
ja'quèna ponè co'ne peoji, tsoe iohua'ipi
Maija'què mamaquèni tijupè quejè yo'o
do'ire. Me ponè'ne'ni, si'aohua'i ña
hue'ñana ite cue'cuejè yo'oni. ⁷Jaje
yo'ocohua'i cato yejaje pa'iohua'i a'è.
Ocoquèna, si'anè saquèyeje pa'iohua'i
a'è. Jaje pa'ina, ja yejapi iti yeja neco-
hua'ini de'oye mèani quècacaico pa'ito,
Maija'quèpi iote de'oye ñacaija'què api.
⁸Jaje pa'iquèta'are yejapi de'oye què-
cacaïma'o co'ayere cui'ne miure quèico
pani co'aye ca cuañojacoa. Jaje pa'ina,
toapi si'aye èo huesoye pa'iji, io mèase'e.

Utejè Pa'iyepi Qcuc Pa'i Macarepa Paye

⁹Jaje mèsarute Maija'què do'ijè
mañare cajèta'a cuasayè mèsaru
cato itire pare pa'iyè. Jaje cani
cayè, nuñerepa huasosicohua'i pa'i
ma'are pa'iyè cajè. ¹⁰Jaje pa'ina,
Maija'què nuñerepa pa'ipi, mèsaru
sehuosicohua'ire oijè cocaijè inose'e,
cui'ne mèsaru ja yè'ta'a yo'ojè pa'iyè
huañèyema'è pasipi. ¹¹Jaje pa'ina,
yèquè cato yèyè, mèsarupi si'anè pai
ñape jare jajese'e tèji hue'ñare pana
de'oye yo'ocohua'i pa'iyere. Jaje yo'ojè
mèsaru uteyere tìñarepa inoja'cohua'i
a'è. ¹²Coeyè, mèsarupi josaohua'i
ponèñè. Yèquè cato yèyè, mèsarupi
Maija'què pa'iji cuasajè yo'o jujama'pè
qcuc pa'i macarepa tuicohua'ina ñajè
iohua'i tuiyeje tuiyere. Maija'què ca
nèose'e paja'cohua'i yo'oyere yo'ojè'e.

¹³Abrahamre Maija'què ca nèo maca
ija'a co'ye ca nèo huesèpi, yecohua'i
i jerepa pa'iohua'i peoye sète. Jaje
pa'ina, capi: ¹⁴“Yè'èpi mè'ère de'oye

ñacaija'quë a'ë cui'ne jai pa'i pa'ija'cohua'i a'ë, më'ë tsëcapë acohua'i yë'ëpi necaina.”¹⁵ Jaje caëna, Abraham quëcopi, jëoma'ë, utequë isi cuañopi, ite ca nëose'ere.¹⁶ Paipi ca nëocohua'i pani iohua'i seña maca ëjaëna ca nëocohua'i a'ë, iohua'i ca nëose'epi care pase'e pa'ijaquë cajë cui'ne ja maca sañope caye carajaiñe pa'iji.¹⁷ Jaje pa'ina, Maija'quëjê i ca nëose'e paja'cohua'ina, i case'ere tiñe ponañe peoyerepa tiñarepa iñosi'i cuasani ti ca nëo huesopi, isire paja'quë a'ë caquë.¹⁸ Jaje pa'ina, cayaye pa'iji, i ca nëose'ere ti yeque ponañe peoyerepa, cui'ne Maija'quëjê cosoye peoyerepa. Japi maire sihuajë ocue pa'i macarepa pa'ie isiji, ipi ñacaina, pa'ie co'ejê i ca nëose'e utejê pa'isicohua'ire.¹⁹ Ja uteyepi maire ocue pa'i macarepa cuasajê pa'ie necaiji, jai yohuë dëquëcopi sëani jëo dëorena, te'e macare huahuayeje pa'ye. Jaje cui'ne mai joyojê Maija'quë huë'e sa'nahuë ta'tëpo jere pana ja uteyepi se sëasicopi pa'ico Jesús maire ma'a necai caca sitona.²⁰ Jaje Jesús cacani ti Maija'quë huë'e ñacai Èjaërepa de'opi je'nëna iote pa'ija'quëpi, Melquisedecje pa'ipi.

Jesús Cato Melquisedecje Pa'i Api

7 Iquë Melquisedec cato Salem pa'i ëjaë paji'i cui'ne Maija'quë ti ëjaërepa huë'e ñacai ëjaërepa paji'i. Jaje pa'ipi Abrahamre yequë pa'i ëjaohua'ire uihuaquë meñe quëconi co'iquëna, Melquisedecpi sañope ti'ani ite Maija'quëpi ñacaijaquë capi.² Ja maca Abrahampi Maija'quë tsere Melquisedecna isipi, i uihuaquë nese'ere. Maija'quë tsë cato si'a jëña pa'ye nesicohua'ipi te'ore Maija'quëna isiye a'ë, jare isipi. Melquisedec cani cayë “Nuñerepa yo'o ëjaë” cajë, Salem caye cato cayë, “Jo'cua de'oye pa'ie” Jaje pa'ina, jo'cua de'oye pa'ie ëjaë caye pa'iji, “Salem Èjaë” cani.³ Pëca

ja'quëre, ja'core, i co'ye aiohua'ire ite coasi mu'se cui'ne i ju'ise'e huesëyë, ti quëase'e peoji. Maija'quë mamaquëje pa'i api, Maija'quë huë'e ñacai ëjaë ti de'o huesësiquë api.

⁴ De'oji, yure ñajë'ë, Melquisedec cato ai ëjaërepa paji'i. Jaje pa'ina, mai ai Abrahampi pa'i ëjaohua'ire uihuaquë se jiose'ere Maija'quë tsere Melquisedecna isipi.⁵ Jeteyo'je Moisés cuañese'e cato caji coa Leví tsëcapë acohua'ise'e Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'ise'e Maija'quë tsë paye pa'iji, pa'i isi co'amaña. Jaje pa'ina, jaohua'ise'e co'amaña secohua'i a'ë, iohua'ije pa'iohua'ini, Abraham tsëcapë acohua'ini.⁶ Jaje pa'iquëta'are Melquisedec cato Leví tsëcapë peoquëta'are Abrahampi Maija'quë ca nëose'e paquëpi, Maija'quë tsere isipi, Melquisedecna. Isiquëna, Melquisedec de'oyerepa caca'aji'i, ite.⁷ Jaje pa'ina, de'oye pa'i ja'ñe, cacaiquë api, jerepa pa'i. Iti ca cuañoquë cato huë'ehuë maca pa'i api iye cayere sañope ca ti'añe peoji.⁸ Maija'quë tsere coa isijëna, paco-hua'i cato ju'icohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are Melquisedec cato toyase'e caji, ja yë'ta'a huajëquëre.⁹⁻¹⁰ Jaje pa'ina, Melquisedecpi Abrahamre sañope sani ti'a maca cato ja jojoma'cohua'ipi, si'ao-hua'i Abraham pa'i pa'ija'cohua'ipi i capëre paë'ë. Jaje pa'ina, Abrahampi Melquisedecna saisi maca yure co'amaña secohua'ije si'aohua'i Leví tsëcapë acohua'ije si'a jëña neni te'ore Maija'quëna isiyere saihuë.

¹¹ Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i levitas tsëcapë quëayeja'a Israel pai asahuë, cuañese'e. Jaohua'i cato Aarón tsëcapë acohua'i paë'ë. Jaje pa'ina, yure jaohua'ipi cuañese'e sehuojë yo'ocohua'ini nuñe pa'icohua'ire necaicohua'i pa'ito, Melquisedecje pa'ipi daiye para'pi Aarón tsëcapë peoquëpi. Jaje pa'iquëta'are yure cato yequëpi daji'i, Maija'quë huë'e ñacai Èjaë.¹² Jaje

pa'ina, Maija'quë ñacaiye yequëni neni cui'ne yeque cñañese'eje ponañe paji'i.

¹³ Jaje pa'ina, mai Ējaëni toyase'e caji, ñeje: “Yequë Israel pai tsëcapë aquë api. Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i de'oma' tsëcapë aquë api.” ¹⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i pa'i ja'ñe ca maca, Moisés ti cama'ë pa'isi tsëcapë-ja'a, mai Ējaë cato daji'i, Judá tsëcapë-ja'a. Jaje yo'ose'ere si'aohua'i mai asayë.

¹⁵⁻¹⁶ Yureta'a pai cñañeja'a daima'quëpi, huajëquëpi daji'i, Maija'quë huë'e ñacai Ējaëre papi, Melquisedecje pa'ipi, i pa'ie ti nejo ti'añe peo tuturepa paquëpi, iyepi maire ai tiñarepa asa cñañoñe quëaji. ¹⁷ Jaje pa'ina, daisiquë ayere Maija'quë coca toyase'e caji, ñeje:

Më'lë a'ë, Maija'quë huë'e ñacai Ējaërepa ti pani huesëquërepa

Melquisedecje pa'i.

¹⁸ Jaje pa'ie sëte ja'në cñañese'ere tutu peoyere cui'ne cocai ma'ñere cui'nare yo'o co ma'ñe ne huesopi. ¹⁹ Jaje pa'ina, Moisés cñañese'e cato nuñe pa'icohua'ire ne ti'a ma'ñe pa'iji, pa'ise'ere. Yure cato ai jerepa de'oyere payë, mai utejë pa'ie. Japi Maija'quëna tsiojaiñe necaji'i, maire.

²⁰ Jesure cato Maija'quëpi ca nëo huesopi. Jaje pa'iquëta'are yecohua'i Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'ire cato coa hue'yosicohua'i pa'ë'lë, ti ca nëoñe peoye.

²¹ Jaje pa'ina, Ējaëre cato ca nëo huesoquë capi, toyase'ena ñeje.

Ējaë ca huesose'e ponëñe peoji.

Më'lë a'ë, yë'lë huë'e ñacai Ējaërepa ti pani huesëja'quë.

Melquisedecje pa'i.

²² Jaje pa'ina, Jesu api, iye huajë ca nëose'ere ti carajai ma'ñere de'oyerepa necaiquë, ja'në ca nëose'e seña maca de'oyerepa. ²³ Jai pai pa'ë'lë, yecohua'i Maija'quë huë'e ñacacohua'i ju'ijë carajacohua'i sëte. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are Jesús cato ti ju'lma'quë sëte Maija'quë

huë'e ñacaiye yequëna se jeocaiye peoji. ²⁵ Jaje pa'i do'ire Maija'quëna tsiojaicohua'ire, ti pani huesëja'cohua'ire hua-soji. Cui'ne ti pani huesëquë sëte jao-hua'i pa'iyere caquë Diusure secacai pa'iji.

²⁶ Jaje pa'ina, Jesús cato mai yësiquëre papi, Maija'quë huë'e ñacai Ējaërepa. Jaë cato de'oquë api, ti co'aye peoquë api, cui'ne si'si te'ña mañaje peoquë api. Jaje pa'ipi co'aye yo'ocohua'ire tsioma'quë api. Jaje pa'ini ma'tëmo pa'ie jerepa pa'ire nesiquë api. ²⁷ Yecohua'i Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i cato si'a mu'señapi nëicohua'ire huaijë, du'ru macarepa iohua'i co'aye yo'o do'ire ëojë isijë Maija'quëre seni toni jeteyo'je pai co'aye yo'oyere ëojë isijë secacacohua'i a'ë. Jaje pa'iquëta'are Jesús cato te'ere papi i capë ai yo'o do'ipi Maija'quëre isi tējipi. ²⁸ Moisés cñañese'e cato hue'yopi, carajacohua'ini Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i pa'ija'cohua'ire. Jaje pa'iquëta'are cñañese'e jeteyo'je Maija'quë ca nëose'epi hue'yopi, Maija'quë huë'e ñacai Ējaëre i mamaquëni, nuñerepa de'oquëni, ti pani huesëquëni.

Jesupi Maija'quë Huajë Ca Nëose'ej'a Cacaiquë Api, Maire

8 Si'aye yëquë case'e ëjarepa iye a'ë. Payë, Maija'quë huë'e ñacai Ējaëre pare, Maija'quë ñu'ico ëja te'tere ñu'ina, jeto ma'tëmore. ² Pai nema' huë'ere pa'iji, iore pani, Maija'quë nesi huë'ere, jarote pa'i Maija'quë huë'e ñacai Ējaë sëte, Maija'quë huë'e ñacai pa'iji. ³ Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i cato, Maija'quëna isise'ere isijë, cui'ne nëicohua'ire huani ëojë seja'cohua'ini nesicohua'ipi pa'iyë. Jaje pa'ina, Jesucristoje i isi ja'ñe paye pa'iji. ⁴ Jaje pa'ina, ipi iye yejare pa'iquë pani Maija'quë huë'e ñacai Ējaë de'oye para'pi, tsoe

Moisés cuañese'eje pa'ye yo'ojë isico-hua'ipi Maija'quë huë'e ñacaicohua'i jai pai pa'ito me pa'iquë'ni. ⁵Iohua'i cato ca'nipi nesi huë'ena Maija'quë ayere necaicohua'i a'ë, ma'tëmo pa'ie ayere cuasajë yo'o co'amañapi, pai to'ouje pa'yepi. Jaje pa'ina, Moisés huë'ere ne huëo maca Maija'quëpi capi, ite: "Yë'ë më'ëre jeto ai cutihuë iñose'e-je pa'iore nejë'ë." ⁶Jaje pa'iquëta'are mai Ējaë Jesucristo Maija'quë huë'e ñacai Ējaërepa cato, jaohua'i yo'ose'e seña maca de'oyere pare yo'ouquë pa'iji, huajë cuasa nëose'ere. Ja huajë ca nëose'e cato, de'oyere pare isija'a co'amaña quë'ye a'ë. Ja'në ca nëose'e seña maca pa'ye a'ë.

⁷Du'ru macarepa ca nëose'epi nuñerepa yo'oye pa'ito tijupë yeque ca nëoñe peora'pi. ⁸Jaje pa'ina, Maija'quëpi nuñe yo'oma'cohua'ire paire ñani capi:

Yequë mu'seña Israel paire,
cui'ne Judá tsëcapëre huajëye yo'o ja'ñe
ca nëoñe pa'ija'coa.

⁹Jeto Egípto yepi mësaru aipëre jëtëna tseani etoni sa maca,
ca nëose'eje pa'ye ca nëoñe peosipi:
jaohua'ire cato yë'ë ca nëose'e de'oye se-
huocaiye pasi do'ire jeocohuë, caji,
Ējaëre papi.

¹⁰Ja mu'seña tëtto sai maca Israel paire
yë'ë ca nëo ja'ñe iye a'ë caji,
Ējaërepa.

Iohua'i cuasa hue'ñana yë'ë cuañeñere
tëocasi'i,

cui'ne iohua'i joñoana toyasi'i,
ja maca yë'ë pa'ija'quë a'ë, iohua'i Diusu
cui'ne iohua'i pa'ija'cohua'i a'ë, yë'ë pai.

¹¹Ja maca cato tsì mañaje cui'ne aio-
hua'ije si'ahua'i yë'ë coca asaco-
hua'ise'e pa'ija'cohua'i a'ë.

Jaje pa'ijëna, mai Ējaë cocare asajë'ë,
cajë yecohua'ipi cajeohua'ipi,
panita'a te'le tsëcapë acohua'ipi
ye'yañu'u cajë yo'oye peosipi,

tsoe yë'ëre ire pani pai ñape asa do'ire.

¹²Cui'ne yë'ëpi iohua'i co'aye yo'ose'ere
oni yejecani ti huanëyeja'quë a'ë,
cui'nare cuasa coñe peoyerepa.

¹³Jaje pa'ina, huajëyere Maija'quëpi ca
nëoni, du'ru ca nëose'ere ai co'amaña'ë
caji. Jaje pa'ina, ai co'amaña cato peo
hue'ña esa carajani huesë ja'ñe a'ë.

Iye Yeja Maija'quë Huë'e Cui'ne Ma'tëmo Huë'e

9 Tsoe hue'ña Maija'quë ca nëose'e
cato, iye yeja Maija'quë huë'ena
Maija'quë sejë yo'o ja'ñe quë'ye paji'i.
²Ja ca'ni huë'e cato ñeje ne de'hua-
sico paji'i, du'ru macarepa tu'rihuëre,
de'o hue'ña hue'yo sitore toa tsëoni
nëco saihuë, cui'ne Maija'quëre isisi ao,
cui'ne mesa paji'i. ³Cayaye acore capi
tëhuosico je tē'tere paji'i, yequë tu'ri-
huë ñeje hue'eco ai de'o hue'ñarepa.
⁴Jarote paji'i, huëo së ma'ñare ëoco
oropi de'o saihuë nesico cui'ne iti
ca nëose'e de'hua mahuë, si'a tē'ña
oropi jasico paji'i. Cui'ne mahuë sa'
nahuëre te'le oro ucu duruhuë paji'i.
Iona ma'tëmopi tōmesi aore ayasicopi
paji'i. Cui'ne jarote paji'i, Aarón tsē'equë
pa'isi tupë. Jaō cato cui'naopi huajëco
de'oni joro quë'ico pa'isico paji'i, cui'ne
quëna tōñana ca nëose'ere toyase'ere
ayasico paji'i. ⁵Cui'ne ja mahuë ëmë-
je'ere paë'ë, huiñaohua'i capëa quë'io-
hua'ipi, Maija'quë pa'ie iñoja'cohua'ire
nesicohua'ipi. Iohua'i capëapi mahuë sjo
toto si'aore peo hue'ña pē'pēhuë, pai
co'aye yo'ose'ere oni yeje hue'ñare. Ja
ayere ai jerepa quëaye peoji, yure cato
itise'e pa'ijaquë.

⁶Jaje de'huasicona Maija'quë huë'e
ñacaicohua'ipi si'anë jeoñe peoyerepa
cacayë, du'ru tu'rihuëna Maija'quëre
necaiye yo'ocohua'ipi. ⁷Jaje pa'iquë-
ta'are yeco seña maca tu'rihuë cato
Maija'quë huë'e ñacaicohua'i ëjaëre
pase'e cacaye paji'i, te'le ometëcahuëre

te'erepa. Cui'ne jaronā cacaquē pani saye pa'iji, nēicohua'i tsiere i co'aye yo'o do'ire saiquē, cui'ne pai co'aye yo'o do'ire saicasī'i caquē. ⁸Iye yo'ose'ēja'a, Maija'quē joyopi maire quēaji, ja yē'ta'a du'ru maca tu'rihuēna Maija'quēre señe pa'ito, Maija'quēre ca hue'ñare pana sai ma'api ja yē'ta'a hui'yoma'copi pa'iji. ⁹Si'aye iye yo'ose'e cato quēaji, iye mu'seña pa'icohua'ini. Jaje pa'ina, jaronā Maija'quēre isijē, cui'ne nēicohua'ire huaijē ēojē secohua'ire de'oye cuasaye ti necaiye papi. ¹⁰Ja yo'oye cato coa ao aiñese'e, ucuyese'e cui'ne si'si cuya toñese'e ěmēje'ese'e coçaji'i. Jaje pa'ina, Maija'quē si'aye yeque pona macaja'a jaje yo'oye paji'i.

¹¹Jaje pa'iquēta'are Cristo tsoe daji'i. Jaē api, Maija'quē huē'e ñacai Ējaērepa, si'a de'o co'amaña carajai ma'ñere paquērepa. I ñacai huē'e cato ai de'o huē'ere pa'ē, nuñerepa yo'o huē'e a'ē, pai nema' huē'e a'ē, iye yeja huē'ere caye pañē. ¹²Cristo Maija'quē huē'ena cacapi, i tsierepa isisi'i caquē, cacama'ē paji'i, huequē tsiere, panita'a jo'ya ñama tsiere isisi'i caquē. Jaje pa'ina, te'erepa caca tējipi. Cacani maire ti'a-caji'i, huaso cuañoni ti pani huesēyere. ¹³Huequē ěmēohua'i tsie cui'ne jo'ya ñama ěmēohua'i tsie cui'ne huequē nomi tsī tsie Maija'quēre isi hue'ñana ěosi huata tutu quē'ye paji'i. Jaje pa'ina, itipi co'aye yo'osicohua'ina tsoaru si'sire peocohua'i de'ocohua'ire ne tutu quē'ye pa'iji, ěmēje'ese'e. ¹⁴Jaje pa'iyē sēte, je ja'yerepa Cristo tsie tutu paquē'ni! Maija'quē joyopi ti pani huesēquēpi yo'o-quēna, ija'a co'ye Maija'quēna isiquē ti si'si te'ña peoquēpi yo'ose'e. Jaje pa'ina, i tsiepi ju'iñena sayere mai cuasayere peo hue'ña toa toçajji, Maija'quē hua-jēquēre pare de'oye necaijajē caquē.

¹⁵Jesucristo api, huajēye ca nēose'ere yo'oquē, Maija'quē cajeohua'ire paire necaiquē. Jaje pa'ina, i ju'iñepi sai toca-

ji'i, ja'nē ca nēose'ere yo'ojē tayose'ere, Maija'quē soisicohua'ipi ti pa'iyere i ca nēose'ere pajajē caquē. ¹⁶Jaje pa'ina, i co'amaña huahueyere ca nēose'epi do'i quē'yerepa pa'ijaquē cani du'ru macarepa iti ca nēosiquēpi ju'isiquē api asayerepa pa'iji. ¹⁷Iti cuasa nēosiquēpi ja yē'ta'a huajēquē pa'ito ca nēose'e do'i peoye pa'iji. Juquēna, do'i quē'ye paji'i. ¹⁸Ja do'ire du'ru macarepa cuasa nēose'epi do'i quē'ye pa'ijaquē cajē tsie casose'epi, huēose'e a'ē. ¹⁹Jaje pa'ina, Moisés si'aohua'ire quēapi, Israel paire cuañese'e cayere. Quēa tējini maja'i naña sēohuē nesicopi catē yojē pa'iona, hisopo tarana huēni huequē cui'ne jo'ya ñama tsiena ocopi co'mesiconā co co'i meni cuañese'e toya pēpēna tsiepi sa'cuapi, cui'ne paireje si'aohua'ire tsiepi sa'cuapi. ²⁰Jaje yo'oquē capi, jaohua'ire: "Iye tsie cato, Maija'quē mēsarū yo'o ja'ñere cuāñe nēoñere do'i quē'ye neñere iñoñe a'ē." ²¹Jaje caquē Moisés, Maija'quē ca'ni huē'eje tsiepi si'a huē'e sa'cuapi cui'ne Maija'quēre necaijē yo'o co'amañaje si'aye tsiepi ne saohuē. ²²Jaje pa'ina, cuañese'e caji: ti si'aye tsie do'ipi de'ocohua'ire neñe pa'iji. Tsie casoye peoto, co'aye yo'osi do'ire sai toñe peoji.

Cristo Ai Yo'ose'epi Co'aye Yo'ose'e Nejocaji'i

²³Iye yeja ayere ma'tēmo co'amañaje pa'ye nēicohua'ire huaijē isi do'ipi toa toñe paji'i. Jaje pa'iquēta'are ma'tēmo pa'ija'cohua'ire cato nēicohua'ire huaijē isiye jerepa pa'yepi toa toñe pa'iji. ²⁴Jaje pa'ina, Cristo, paipi ma'tēmo huē'eje pa'iore nesi huē'ena cacaye papi. I cato jare ma'tēmore pana cacapi. Yure jarote pa'i mai do'ire seçacai pa'iji, i pēca ja'quē ña hue'ñana. ²⁵Maija'quē huē'e ñacai ějaērepa judío pai cato de'o hue'ñare pana ometēca ñape cacaquē api, i tsie peoyere isisi'i caquē. Jaje

pa'iquëta'are Cristo cato si'anëpi ju'i i tsie isiquë pa'iyë paji. ²⁶ Jaje yo'oye pa'ito Cristo yeja de'hua maca aquëpi si'anë jucacai patira'pi. Jaje pa'iquëta'are Cristo cato yure tëji mu'seña pa'i maca dani i ju'i do'ipi si'aye co'aye yo'oyere nejocaji'i. ²⁷ Pai ju'iñe je'quë te'erepa ju'iñe pa'iji. Ja jeteyo'je cato iohua'i yo'ose'e ñani ca tëjiyese'e pa'iji. ²⁸ Jaje pa'ye cui'ne Cristoje te'erepa jucacani tëjipi, jai pai co'aye yo'o do'ire nejocasi'i caquë. Tjupë ñai cõ maca cato co'ayere nejocasi'i caquë daiye pasipi, ite utejë pa'icohua'ire huasosi'i caquë daija'quë api.

10 Moisés cuañese'e cato pai to'ou-je pa'ye paji'i, itirepa dai ja'ñe pa'ina. Jaje pa'ina, itirepa peopi, ja do'ire cuañese'e yo'ocohua'ire de'ocohua'ire pare necaiye peopi, ometëca ñape Maija'quëna tsiojaijë nëicohua'ire huaijë isicohua'ire. ² Jaje pa'ina, cuañese'epi de'ocohua'ire tsoa toñe pa'ito Maija'quëre isijë nëicohua'ire huaiye jeora'huë, co'aye peocohua'ire nëina, asajë. ³ Jaje pa'iquëta'are nëicohua'ire huaijë isijë yo'oye cato cõcaji'i, iohua'i co'aye yo'oyere ometëca ñape cuasayere. ⁴ Jaje pa'ina, huëquë emëohua'i tsie, cui'ne jo'ya ñama tsie, co'aye yo'oyere nejocaiye ti'a ma'ñe paji'i.

⁵ Jaje pa'ina, Cristo iye yejana i caca maca capi, Maija'quëre:

Më'ëre isiñu'u cajë, nëicohua'ire huaijë yo'oye, cui'ne co'amaña më'ëre isiyë më'ë cato coequë ñañë.

Jaje pa'ina, më'ëpi yë'ëre capëre isihuë.

⁶ Më'ë cato sihuama'ë pa'iyë, co'aye yo'osi do'ire tsoa toñu'u cajë, nëicohua'ire huani ëojë, cui'ne co'amañare isijë yo'oyere.

⁷ Ja maca ñani cahuë: "Daiyë, yë'ë më'ë yëyeje pa'ye yo'osi'i caquë.

Jaje toyase'e pa'iji, toya pëpëna yë'ë yo'o ja'ñe ayere."

⁸ Jaje pa'ina, du'ru macarepa caji, Moisés cuañese'ere yo'ojë co'aye yo'o do'ire nejoñu'u cajë nëicohua'ire huani isijë, cui'ne ëojë yo'ojëta'are Maija'quë coequë sihuama'ë ñaji. ⁹ Casiquëpi jeteyo'je acore caji: "Daiyë, yë'ë më'ë yëyeje yo'osi'i caquë." Jaje cani caji, si'aye ja'ñë nëicohua'ire huaijë isijë yo'ose'ere nejoñë caquë. Nejoni huajëyere neñë, caquë. ¹⁰ Jaje pa'ina, Jesucristo i capëre ti isi tëjiquë, Maija'quë yëyeje pa'ye jucacai do'ipi, mai Maija'quë tsecohua'i de'ohuë.

¹¹ Maija'quë huë'e ñacai ëjaohua'i judío pai acohua'i cato si'a mu'señapi isicohua'i a'ë, te'ejë pa'yere, si'anë nëicohua'ire huaijë. Jaje yo'ojëta'are ja yo'oye pai co'aye yo'ose'ere nejo ti'añe peoye a'ë. ¹² Jaje pa'iquëta'are Jesucristo cato te'ore pare isi tëjipi, i ju'iñepi. Ja jeteyo'je yure cato Maija'quë ëja te'tere ja'rusiquëpi ñu'iji. ¹³ Jarote pa'i uteji, ite sañope yo'ocohua'ire Maija'quëpi i quëo huë'ehuëna të'ya meni saojaquë caquë. ¹⁴ Te'e i isiyepi Maija'quë tsecohua'ire ti nuñe pa'iohua'ire nepi. ¹⁵ Jaje pa'ina, Maija'quë joyopi jare nuñere pa'ë caquë quëaquë caji, ñeje:

¹⁶ Yë'ëpi ja mu'seña tëto saisi maca paire ñeje yo'oja'quë a'ë, caji, mai Ejaë:

Iohua'i joñoare pana yë'ë cuañënerë ayaja'quë a'ë,

Cui'ne iohua'i cuasa huë'ñana toya-ja'quë a'ë, yë'ë cuañënerë.

¹⁷ Cui'ne yequeje caji:

Ti cuasa cõne paja'quë a'ë, iohua'i tayojë co'aye yo'ose'ere.

¹⁸ Jaje pa'ina, yure cato tsoe sai to cuañose'e sëte, co'aye yo'o do'ire sai toñu'u cajë isijë yo'oye peoji.

Maija'quëna Tsiojaiñe Pa'iji

¹⁹ Jaje pa'iyë sëte Maija'quë do'ijë yure cato ca'raye peoyerepa Jesús tsie do'ipi Maija'quë huë'ena i pa'i huë'ñare

pana cacaye pa'iji. ²⁰ Jesús ju'i do'ipi huajë ma'a, ti pa'i ma'arepa tsoe tēhuose'ere maire hui'yocaisi ma'aja'a saijë tī'añe pa'iji, i pa'i hue'ñare pana. ²¹ Jaje pa'ina, Jesu api, Maija'quë huë'ere pa'i maire seacacai Ējaërepa, Maija'quë huë'e ñacai Ējaë sète. ²² Jaje pa'ina, nuñe pa'i joñoapi pa'ire paji Maija'quëre cuasacohua'ipi, co'aye cuasaye tsoa tosicohua'ipi, capëje de'lo ocore papi tsoa tosicohua'ire, ja yë'ta'a co'acohua'ire nëñe peocohua'ipi, ca'rama'pë Maija'quë quë'rona sa tsiojañu'u. ²³ Jaje pa'ina, Maija'quëpi i ca nēose'ere isire paja'quë api cuasa do'ire, ti jëa comema'pë ocue pa'i macarepa pañu'u, Maija'quëre pa'ire paji cuasajë mai utejë yo'oyere. ²⁴ Jaje pa'ina, co'eñu'u, paire ai oiyepe, cui'ne de'lo co'amañare neñepi, ai pa'ija'core. ²⁵ Jaje pa'ina, mai Ējaë dai mu'se jerepa ja'yere pa'iyë sète pai ñape yecohua'ire ca sëtöñu'u, de'oye yo'ojä'cohua'ire. Jaje pa'ina, si'anë jeoma'pë tsi'siye pañu'u, tsi'sima'cohua'io'oyere ye'yema'pë pañu'u.

²⁶ Jaje pa'iquëta'are maipi tsoe nuñerepa pa'iyë asasicohua'ita'a ja yë'ta'a co'ayere yëjë yo'ocohua'ipa'ito peoji, yeque mai co'aye yo'odo'ire sai tocaiye. ²⁷ Coa Maija'quëre sañope yo'ocohua'ire nejo hue'ñase'e huajëya'ye pa'iose'e uteye pa'iji, toa coro mëi hue'ñapi pai ñape yo'ose'e ñani nejo hue'ñapi. ²⁸ Najë'ë, Moisés cuañese'ere, sehuoma'ë yo'osiquëre, cayaohua'i, panita'a toasocohua'i i yo'oye ñasicohua'ipi. Sañope cacohua'ipa'ito ti oima'pë jaëte huani jeoñe paji'i. ²⁹ Jaje pa'ito jerepa si'se cuañoja'cohua'ia'ë, ja tsiepi Maija'quë tsecohua'ire necaisicohua'ita'a, Maija'quë mamaquëre meñe tsa'cujë, Maija'quë ca nēose'e tsiere coecaisicohua'io'oyere Maija'quë joyore iohua'ire oi necai joyore sañope

casicohua'ia'ë. Ja tsie cato huajëye ca nēose'ere do'i quë'yerepa meñe necaiye a'ë. ³⁰ Maipi asayë, Maija'quë case'e: "Pai yo'ose'e nuñerepa ñaquë ne de'huaye cato yë'ë yo'oye a'ë. Yë'ëpi saisi'i." Cui'ne yequeje capi: "Maija'quë i paire ñaquë iohua'io'oye'ëje pa'ye saija'quë api." ³¹ Ai huajëya'ye pa'ye a'ë, Maija'quë huajëquërepa jëñana tomeñe, jaje pa'iohua'ipi.

³² Mësarujä'a mia hue'ña pa'i coca asasi maca ai yo'oye ai pa'ina, quëco paye pajë quëcose'ere cuasajë'ë. ³³ Jaje quëcojëna, mësarua'cohua'ire ai co'aye cajë cui'ne co'aye yo'ohuë, si'a pai ña hue'ñana. Jaje yo'ojëna, yecohua'ipi iti co'aye yo'ocuañochohua'ina se tsioni ai yo'oyere paë'ë. ³⁴ Co cuañosicohua'ire mësarupi teaye ñajë coçaë'ë. Cui'ne mësarua'co'amañare peo hue'ña jiotoje sihuajë ñahuë, jeto ma'tëmöre ti carajäima'co'a maña payë, cuasajë quëcojë. ³⁵ Jaje pa'ina, mësarua'cohua'ipi necaija'quë api cuasajë quëcoyere jeocoma'pë pa'ijë'ë. Ja cuasase'epi mësarua'co'amañare pa'ia'cohua'ia'ë. ³⁶ Jaje pa'ina, quëcojë pa'ijë'ë, Maija'quë yëyere yo'oñu'u cajë. Jaje yo'ojë mësarua'co'amañare pa'ia'cohua'ia'ë. ³⁷ Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Esa, ai esa daija'quë api,
Iti daija'quëre casiquëpi, ai tsoe nëima'ë pasipi.

³⁸ Yë'ë tsequë nuñe pa'i cato Maija'quë pa'ire paji cuasa do'ipi pa'ija'quë api,

Jaje pa'iquëta'are sihuama'ë pa'iyë,
ja'në pa'ise'ena co'iquëre cato.

³⁹ Jaje pa'iquëta'are mai cato ja'në pa'ise'ena co'ijë nejo cuañochohua'ia'cohua'io'oye. Mai cato Maija'quë pa'iji cuasa do'ipi joyo pa'iyena tī'acohua'ia'cohua'ia'ë.

Pa'ire Paji Cuasaye

11 Pa'ire paji suasaye cato mai uteyere paja'cohua'i a'ë suasajë pa'iyë a'ë, cui'ne mai ña ma'ñere tsoe ñase'eje pa'ye suasajë pa'iyë a'ë, ti jëa coema'pë. ² Jaje pa'ina, mai aiohua'i tsoe pa'isicohua'i jaje cuasa do'ipi de'ocohua'irepa ca cuañohuë.

³ Jaje pa'ina, mai pa'ire paji suasacohua'ipi si'a co'amaña mai ña'ne peose'ere Maija'quëpi i yë'ose'epi de'huapi, suasayë.

⁴ Pa'ire paji cuasa do'ipi Abel ai de'oyere Maija'quëre isipi, Caïn isiye jerepa pa'yere. Jaje pa'ina, Maija'quëpi ite nuñe yo'oquëre caquë i isiyyere sihuacaji'i. Jaje pa'ina, tsoe ju'isiquëta'a Abel ja yë'ta'a pa'ire paji suasayeja'a caji.

⁵ Pa'ire paji, cuasa do'ire Enocre ma'tëmona Maija'quëpi ju'ima'quëre huajëquëre sa'aji'i. Saëna, paipi ite co'e juja'ahuë'ë. Jaje pa'ina, toyase'e caji, Enoc ja yë'ta'a ma'tëmona sa cuañoma'në Maija'quë yëyere yo'oquë pa'aji'i. ⁶ Jaje pa'ina, pa'ire paji suasaye peocohua'i, Maija'quë yëye yo'o ti'añe peoji. Pa'ire paji suasaye a'ë Maija'quëna tsiojainë. Cui'ne, Maija'quëpi ite co'ecohua'ire jaiye de'oyere pare isi ja'ñere ti'añe.

⁷ Maija'quëpi ti ña ma'ñepi pa'ija'co'a, yequë mu'se caquë quëaëna. Pa'ire paji cuasa do'ire Noé de'oye sehuoni jai yohuë de'huapi, i tsëcapëre huasoja'core. Jaje pa'ina, Noé pa'ire paji suasasi do'ipi huaso cuañopi, iye yeja pa'ise'e ne huesëjëna.

⁸ Pa'ire paji cuasa do'ire Abraham Maija'quë soiye de'oye sehuoni i yeja jëoni, Maija'quë soi huë'ñana saji'i, ite isija yejana. Jaronã saiyë, suasama'ë huesërepa sa'aji'i. ⁹ Sani pa'ire paji cuasa do'ipi Maija'quë isisi'i ca nëosi yejare tije pa'ipi ca'ñipi nesi huë'ñare pa'aji'i. Pa'isiquëni cui'ne Isaacje cui'ne Jacob-

je ca'ni huë'ñare pa'ahuë'ë, i isisi'i ca nëose'e pacohua'ipi. ¹⁰ Jaje pa'ina, Abraham Maija'quëpi cuëcueni jëacore pare nesi daripëre utequë pa'aji'i.

¹¹ Pa'ire paji, cuasa do'ire Zara aiopi cui'ne caraopi tutu isi cuañoni mamaquëre coao, iote isisi'i ca nëosiquëni, care papi caco sehuo do'ire. ¹² Jaje pa'ina, Abraham pani tëji mu'señapi i acohua'ire jai pa'ire papi quëna huë ma'ñoco ja'i pa'ire pare cui'ne jai tsiaya të'tëpa mejahuëje pa'yere pare, cuëcuc saoye peoyerepa.

¹³ Si'aohua'i jaohua'i cato Maija'quë ca nëose'e pama'pë jujua'huë'ë. Jaje pa'iquëta'are pa'ire paji suasacohua'i sëte so'opi se ñajë, pa'i ja'ñere sihua'ahuë'ë. Jaje pa'ina, iye yejare tiohua'ipi coa pa'iyë, cuasa'ahuë'ë. ¹⁴ Jaje cacohua'i cato tiñarepa quëayë, ja yë'ta'a yequë yejare iohua'i paja yejare co'ejë cui'iyë cajë. ¹⁵ Jaje pa'ina, iohua'i daisi yejare suasajë cacohua'i pani tsoe co'ira'huë, iohua'i daisi yejana. ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are iohua'i cato ai de'o yejare pare yëhuë, ma'tëmo yejare. Jaje pa'ina, tsoe de'huacaisiconi de'o daripë, iohua'i pa'ija'to paye sëte Maija'quë huajëya' coema'ë pa'iji, iohua'i pëca ja'quëre hue'yoto.

¹⁷ Pa'ire paji cuasa do'ire Abraham Maija'quëpi neñasi'i caquë caëna, i ca nëosi mamaquëni huani ëoquë isiquë sesi'i caquë yo'opi. I mamaquë te'i macani isire pasi'i caquë yo'opi, ¹⁸ Maija'quëpi Isaac do'ija'a jai pa'ire më'ë acohua'ire paja'quë a'ë ca nëosiquëta'are. ¹⁹ Jaje pa'ina, Abraham cato coa huesë yo'oye papi. Asaquë yo'opi, Maija'quëpi ju'isicohua'ire huëoquë pa'iyere. Jaje pa'ina, ju'isiquëje pa'ini mamaquëre huajëquëre pa'copi.

²⁰ Pa'ire paji cuasa do'ipi Isaac, yequë mu'se Jacob cui'ne Esau de'oye pa'i ja'ñere caca'aji'i. ²¹ Pa'ire paji cuasa do'ipi Jacob José mamajëre, pa'i ñapere

iohua'i de'oye pa'i ja'ñere caca'ajli, i ju'iñe ti'asi maca. Cui'ne i doquë cu'i tupëna jëaye tota paquë nëcaquë Maija'quëre de'oquëre pa'ni caquë sihua'ajli. ²² Pa'ire paji cuasa do'ipi José i ju'i maca Israel mamajëpi Egíptopi yequë mu'se etani saija'cohua'i a'ë capi. Caquë i tara jaje yo'ojë'ë caquë cuañepi.

²³ Pa'ire paji cuasa do'ire Egípto pai ëjaëpi tsire huani jeoñe paji cuañese'e pa'itoje, ca'rama'pë tsihua'ëre de'oquë macani ñani oijë Moisésre ja'a coasiquëni pëca ja'quëohua'i toaso ñañëohua'ire yahueni pahuë. ²⁴ Pa'ire paji cuasa do'ipi Moisés posë de'osi maca coepi, Egípto ëjaë mamaco, mamaquë hue'yo cuañoñe. ²⁵ Coa ai jerepa Maija'quë pai ja're co'aye yo'o cuañoñere yëpi, co'ayere yo'oquë nëhui tëcahuë maca sihuaye pa'yere coequë. ²⁶ Jaje pa'ina, cuasapi, ai jerepa de'oji, Cristo do'ire Maija'quë tsecohua'i ja're ai yo'oyepi. Jaje pa'ina, Egípto de'o co'amañare do'i peoye ñapi, Maija'quë ite isija'a co'amañare jerepa pa'ye cuasaquë. ²⁷ Pa'ire paji cuasa do'ipi Moisés Egípto pai ëjaë ite pëiñe ca'rama'ë Egíptopi etani sani, Maija'quëre ñañeje pa'yerepa i yëyere cuasaquë ocue pa'i macarepa paji'i.

²⁸ Pa'ire paji cuasa do'ipi Moisés Egípto eta huajë mu'se ti'acquëna, sihuaquë cuañepi, eta sa'noana tsiepi tsoajë'ë caquë. Jaje tsoarena, huani jeo hu'iñaëpi te'ireje Israel pai du'ru mamaquëre pare huaiye paja'quëre capi. ²⁹ Pa'ire paji cuasa do'ipi Israel paije jai Maja'iña yeja jajucore saieje pa'ye jeë'ë, yequë je te'tena, ñani cui'ne Egípto paije jeñu'u cajë yo'ojë dutu jujuahue'ë.

³⁰ Pa'ire paji cuasa do'ipi Israel pai siete mu'seña Jericó daripë tëhuopa yërehueja'a tël'ija'ahuë'ë. Tël'ijaisi maca tëhuopapi jë'ye darëa'co'ë. ³¹ Pa'ire paji cuasa do'ipi Rahab co'a nomioje Mai-

ja'quë pai a'ë cuasama'cohua'i ju'ijëna, te'e ju'iñe pao, Israel paire, yahue peocohua'ire de'oye ñacaisi do'ire.

³² ¿Iquere yeque caja'quë a'ni? Jaje pa'ina, yë'ëpi, Gedeón, Barac, Sanson, Jeftë, David, Samuel, cui'ne Maija'quëre quëacohua'i yo'ose'ere quëaquë pa'ito mu'sepi caraja'co pa'ini. ³³ Pa'ire paji cuasa do'ipi yecohua'i yejaña siohuë, nuñerepa de'oye cuañecohua'i de'ohuë, Maija'quë ca nëose'ere isi cuañoñuë, jai emu yaiohua'i yë'opojaje si'ñe saohuë. ³⁴ Jai toana u huesëyere yayohuë, hua'tipi huani jeoñu'u cajë yo'ojëna, catihuë. Sëyë huesësicohua'ipi tutu isi cuañoñi tutu hue'ejë, yequë yejaña soldado paire iohua'ire sañope yo'ocohua'ire uihua quëco saohuë. ³⁵ Pa'ë'ë, cui'ne nomiohua'ije cajeohua'i ju'isicohua'ipi cui'naohua'ipi huëtena pasicohua'ije. Yecohua'ipi ai de'oye pa'yena juni huëni pa'yere cajë joye huaso cuañoñe coejë ju'ë'ë, huaijëna, ai yo'ojë. ³⁶ Yecohua'ipi ai yo'ohuë, co'acohua'i a'ë cajëna, si'sejëna, quëna meapi sëajëna, cui'ne co hue'ñana cojëna. ³⁷ Yecohua'ipi, quëna pëapi jea huea cuañoñuë, yecohua'ipi jopore paja'a yëto tëa cuañojë, panita'a hua'tipi të'ca tëtëjëna ju'ë'ë. Yecohua'ipi cabra cui'ne yëi ñama ca'nire ju'ijë si'a hue'ña coa cunirojaë'ë, co'amaña peocohua'ipi, ai co'a ju'ijë oicohua'ipi yecohua'ipi josa yo'ojëna, pa'ë'ë. ³⁸ Airepa de'o paini, si'aohua'i iye yeja paipi de'oye yo'oyere carasicohua'ipi coejëna, iohua'i sani pëajä'to peocohua'ipi yeja coñare, cuene yejañare cui'ne ainoare panirojaë'ë. ³⁹⁻⁴⁰ Maija'quë ña hue'ñana pa'ire paji cuasajë de'oye ite yo'o iñosicohua'ita'a i ca nëose'e isi cuañoñe pahuë, Maija'quëpi yequë mu'seña de'oyerepa necaquëna, mai ja're tsioni nuñe pa'icohua'irepa pa'ijajë caquë ña nëosi do'ire.

Jesuse'ere Ñajë Tuñu'u

12 ¹ Maija'quë pa'iji cuasajë yo'o ñinosicohua'ipi maire tël'ijatena pa'ie sête jëocoñu'u, si'aye maire dëquëye josa yo'oyere cui'ne co'ayepi maire hueñere. Jëoconi jeto ñese sai hueñase'e se ñajë huë'huëñu'u. ² Jaje pa'ina, maire de'ocohua'ire nequëna, Maija'quë pa'iji cuasaye isiquëna, Jesuse'ere ñajë tuñu'u. Co'acohua'ise'e soquë sarahuana que cuañojë ju'licona, huajëya'ye pai ñajëna, ai yo'oquë ju'i ma'ñe caye papi, ai yo'osi jeteyo'je ai sihuaja'quë cuasa do'ire. Jaje pa'ina, Maija'quë ëja te'tena ja'rupi.

³ Jaje pa'ina, co'acohua'ipi ite co'aye yo'ojëna, si'aye quëcosiquëre pani Jesuni cuasajë tuijël'ë, yo'o jujani jeoñe paja'cohua'i. ⁴ Ja yë'ta'a mësaruru tija'ña pañë, co'ayere yo'oma'pë pañu'u cajë si'anë sañope yo'ojë ju'iñena. ⁵ ¿Mësaruru tsoe huanëyete, Maija'quë mësarute i mamajëre sête yëhuoquë cayere? Ñeje toyase'e caji:

Yë'ë mamaquë coema'ë pa'ijël'ë, më'ë tayoyere nu'ñequë si'seto.

Yëhuoquë yo'oto yo'o jujahuë cama'ë pa'ijël'ë.

⁶ ¹ ¹ oicohua'ini Ejaë cato tayoto nu'ñequë api.

Cui'ne i mamajë de'osicohua'ini Ejaë cato si'sequë api.

⁷ Maija'quëpi mësarute mamajëre yo'oyepi yo'oji. Jaje pa'ina, quëcojël'ë, i si'seye. ¿Ique mamaquëpi pëca ja'quëre nu'ñe cuañoma'quë pa'iquë'ni? ⁸ Jaje pa'iquëta'are, Maija'quëpi mësarute si'aohua'ire i mamajëre si'seyeje pa'ye si'sema'ë pa'ito mësaruru i mamajërepa peoyë, yecohua'i a'ë. ⁹ Cui'ne mai tsi pa'inë, mai tayoyere nu'ñejë, mai iye yeja ja'quëohua'ipi si'sejë pa'ahuë'ë. Yo'ojëna, maipi iohua'ire ëjaohua'ire ñajë ca'rajë de'oye yo'ohuë. ¿Jaje me yo'ojë ai jerepa Maija'quëre ma'tëmo

aquëre pare de'oye sehuocaijë yo'o ma'ñeni ti pa'iyere pañu'u cajë? ¹⁰ Iye yeja ja'quëohua'i cato iye yeja nëhui tëcahuë pa'iyere cajë nu'ñejë si'sehuë, iohua'i yëyeje pa'iohua'i pa'ijajë cajë. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë cato mai de'oye ti pa'iyere caquë si'seji, ije pa'iohua'ire nesi'i caquë. ¹¹ Si'aye ja'a si'se cuaño maca cato a'siyese'e pa'iji. Pa'ina, de'oye paji cajë coeyë. Jaje pa'iquëta'are jeteyo'je jo'cua de'oye pa'iyere, cui'ne nuñerepa pa'iyere isiji, tayosi do'ire si'sese'epi.

Maija'quë Yë'ore Asaye Coejë Pa'i Do'ire

¹² De'oji yure jaje pa'ie sête huajë tuture papi mësaruru jëñare jël'jose'ere mëñe mëajël'ë, cui'ne mësaruru nëca sïcu tutu peoyere pi'najël'ë. ¹³ Yo'oni yureta'a nui ma'are pare co'ejël'ë. Co'eni saijël'ë, ja maca do'pë nëcayopi ja'juja'coa. Ja'juni tijupë soto coñe paja'coa.

¹⁴ Maija'quëna isisicohua'ire papi jai pai ja're jo'cua de'oye pa'iyere cajë yo'ojël'ë. Jaje ina isima'cohua'i pani ti tel'ije Maija'quëre ñañe peoji. ¹⁵ De'hua ñajël'ë, mësaruru aquëpi, sëje oi joyo hue'equëpi josa yo'oquë jai pa'ire co'a de'huaye peoja'core. Jaje pa'ina, Maija'quë de'oye ñacai isiyere si'aohua'i pañu'u cajë de'oye yo'ojë pa'ijël'ë. ¹⁶ Mësaruru acohua'ipi yequë nomiore panita'a yequë ëmëre yo'oma'pë pa'ijajë, panita'a Maija'quë tserë coema'pë pa'ijajë, Esau je'quë hua'i de'hua maca do'ina si'aye maja'yërepa pa'ie peoquë tomeaji'i. ¹⁷ Ja maca Esaupi pëca ja'quëre de'oye pa'i ja'ñere cacaijël'ë caquë seina, cacaiye pa'aji'i, otarepa oi catoje, mësarupi tsoe iye toyase'ere asacohua'i a'ë.

¹⁸ Mësaruru cato Sinaí çutihüje pa'iona, tsiojaima'pë pa'ë, Israel pai tsiojaijë pa'ise'eje pa'yena, toa tsëni nëcasicono, nea hueñana ñamije pa'yena, tutu ai juta hueñana. Cui'ne ¹⁹ asama'pë pa'ë,

duruhuë juiye pisiyeje, cui'ne Maija'quë yë'ojë asama'pë paë'ë. Ja yë'o caye asacohua'i cato i cuañeñere quëco tija'ma'pë²⁰ ai jerepa caye pajë'ë, ca'ahuë'ë, ite. I caye cato paji'i: "Ai cutihuëna tsa'cuquëre cato quëna pëapi jëa hueañe paji'i, panita'a uiyopi seso etojaiñe paji'i, nëicohua'ireje huaiye paji'i, jaro tsa'cucohua'ire," capi. ²¹Jaje pa'ina, Moisésje ja ai huajëya'ye pa'iyere ñaquë quëquëquë capi: "Ai ca'raqüë tsasiyë, yë'ëje."

²²Jaje pa'iquëta'are mësarü cato Sión ai cutihuëna tsiosicohua'ipi pa'iyë, Maija'quë huajëquërepa, pa'i daripëna, ma'tëmo Jerusalëna, cui'ne Maija'quëre sihuañu'u cajë jai pai huiñaohua'i tsi'si sitona, ²³Maija'quë mamajëpi iohua'i mamire ma'tëmona toya cuañosicohua'i tsi'si sitona, tsiojaë'ë. Mësarü cato tsiojaë'ë, si'aohua'ire iohua'i yo'ose'eje pa'ye ti ca de'huaquë Diusu quë'rona. Pai joñoare Maija'quëpi nuñerepa pa'icohua'ire nesicohua'i quë'rona tsiojaë'ë, ²⁴huajë ca nëose'e cayere necaisiquë Jesuna cui'ne maire tosa tosi tsie quë'rona tsiosicohua'ipi pa'iyë, Abel tsie seña maca de'oye maire necaiyena.

²⁵Jaje pa'ina, coema'pë Maija'quë caye de'oyerepa asañu'u, Maija'quë iye yejapi soiquë caquëna, asacaiye coesicohua'i jëaye pa'ahuë'ë. Jaje pa'ina, ai jerepa jëa tija'ñe peoji, Maija'quë ma'tëmore papi soiquëna, asacaiye coejë yequere asarojaisicohua'i. ²⁶Ja mu'seña Maija'quëpi caquëna, yeja ñu'cuea'co'ë. Jaje pa'iquëta'are yure cato caji: "Tijupë iye yeja cui'ne ma'tëmoje ñu'cue co'ja'coa, yë'ëpi yo'oquëna." ²⁷Jaje tijupë cani caji, si'aye i de'huase'e ñu'cueye pa'iji caquë, al'jine nejoñese'e nejoñe pa'iji, jëayere pase'e nëaja'core. ²⁸Maija'quë cuañe te'te maire isiye cato ti nejo ma'ñe a'ë, ja isi do'ire Maija'quëre de'oji cajë pëpayë ca'rajë, ëjaëre pare

ñajë, de'oyerepa ite necañu'u. ²⁹Maija'quë cato peo hue'ñarepa ëo huesoquë api, toajë pa'i api.

¿Me Diusu Yëye Yo'ocaiye Pa'iquë'ni?

13 Maija'quë do'ijë sëte jëoma'pë si'anë sa'ñe oijë pa'ijë'ë. ²Cui'ne mësarü huë'ena daicohua'ire oijë de'oye necaiye huanëyema'pë pa'ijë'ë. Jaje yo'ojë yecohua'i jë'quë huiñaohua'i a'ë cuasama'pë huesërepa de'oye iohua'i huë'ena necaijë pëpa'ahuë'ë.

³Cuasacaijë'ë, co cuañosicohua'ire, mësarupi iohua'i ja're co sitore pa'iyeye pa'ye. Mësarüje cui'ne yo'o cuaño'ñe pa'iohua'i sëte cuasacaijë'ë, co'aye yo'o cuañojë ai yo'ocohua'ire.

⁴Si'aohua'i huejani pa'iyere ëjarepa ñajë pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, huejasicohua'i nëjo ja're cui'ne ëjë ja're yo'ojë pa'ijë'ë. Jaje pa'ima'cohua'ire Maija'quëpi iohua'i yo'ose'ere saija'quë api, huejama'cohua'ipi nomiohua'ire yo'orojai-cohua'ire, cui'ne nëjore pajëta'a yequë nomiore yo'ocohua'ire.

⁵Oima'pë pa'ijë'ë, curiquëre. Mësarü payere sihuajë pa'ijë'ë. Jaje pa'ina, Maija'quëpi caji, maire: "Te'ohua'ire jëo nëcoye paja'quë a'ë, cui'ne jëoco huesoyeje paja'quë a'ë." ⁶Jaje pa'ina, Maija'quëna quëco pajë caye pa'iji, ñeje: Ëjaëpi yë'ëre coçaiquëre pa'ë.

Jaje pa'ina, ti ca'raye pañë, paipi yë'ëre co'aye neñu'u cajë yo'oye pa'itoje.

⁷Cuasajë'ë, Maija'quë coca quëajë mësarute sasicohua'i pa'ise'ere, me jao-hua'i pate'ni cajë. Ñajë ye'yeyë iohua'i pa'ise'ere tuijë'ë, pa'ire paji cuasajë yo'ose'ere.

⁸Jesucristo cato ipi ñamina'a pa'isiquëpi iye mu'seje pa'iji, jare ti pani huesëji, jë'nëna. ⁹Do aijë ñeje yo'ojë'ë, cajë cuañese'ere si'aye yo'o tija'ajë aicohua'ire ja yo'oyepi ti coçaiye paji. Jaje pa'iquëta'are maire cato ai coçaiji, Maija'quë maire oiyepi, mai

joyona tutu isiquëna pa'iyepi. Jaje pa'ina, sehuosicohua'i ja'në ye'yese'ere jëoni tiñe ye'yayena ye'yema'pë pa'ijë'ë.

¹⁰ Mai cato payë, tiñe pa'yere Maija'quëna isise'e. Ja cato iye yeja Maija'quë huë'e ñacaicohua'i aiñe peoye a'ë.

¹¹ Maija'quë huë'e ñacai ëjaërepa cato pa'i co'aye yo'o do'ire sai to ja'ñere i-sisi'i caquë tsiere de'o huë'ñarepa hue'yo sitona saquë api. Jaje pa'iquëta'are nëicohua'i ca cato pa'i daripë hue'sena etoni peo huë'ñarepa ëo jëone paji'i.

¹² Jaje cui'ne Jesujë i tsie do'ipi i paire nes'i caquë pa'i daripë hue'sena ai yo'oquë juji'i. ¹³ Jaje pa'ina, jënajë'ë, Jesús ja're pa'i daripë hue'sena etañu'u. Etani ai yo'oñu'u, i tea juni cuañoquë ai yo'ose'eje pa'ye. ¹⁴ Iye yeja mai peoyë, ti pani huesë daripërepa. Jaje pa'ina, yequë mu'se pa'ija'a daripëre co'ejë saiye. ¹⁵ Jesucristo do'ija'a Maija'quëre de'oquëre pa'ni cajë sihuaye pa'iji, si'anëpi. Ite jaje cajë sihuaye a'ë, coa isijë yo'oyeje pa'ye. Jaje pa'iyë sëtë mai yë'opopi de'oquëre pa'ni Maija'quë cajë sihuañu'u! ¹⁶ Huañeyema'pë pa'ijë'ë, mësaru co'amañapi peocohua'ire coçaiyere. Ja'ë, Maija'quëre isijë yo'oye. Jare Maija'quë sihuaquë necaiquë api.

¹⁷ Maija'quë coca mësarute quëacohua'i cuañëñere de'oye sehuocaijë pa'ijë'ë. Jaohua'i a'ë, mësaru joña ñacaijë pa'icohua'i, Maija'quëna iohua'i yo'ose'e quëaja'cohua'i sëtë. Jaje pa'ina, mësarupi de'oye sehuocaito sihuajë neja'cohua'i a'ë. Iohua'ipi co'aji cajë oijë

neto mësarute iohua'i necaiye ti coçaiye peosipi.

¹⁸ Si'aye nuñerepa yo'oñu'u cajë yo'osicohua'i sëtë, tayose'le peoquëna, asajë jo'cua de'oye pa'iyë, nuñerepa yo'ohuë cuasajë. Jaje pa'ina, yëquëre seçacaijë'ë, cayë, mësarute. ¹⁹ Maija'quëpi jëjo saquëna, esa yë'ë sani mësaru ja're con'i pa'i ja'ñere cajë. Seçacaijë'ë, cayë.

De'oye Pa'i Ja'ñere Caquë Pëpa Tëjiye

²⁰ Jo'cua de'oye pa'iyë isi Diusupi yëi ñama Èjaëre pare, ju'isiquëni huëosiquëpi, mësarute ti ca nëo huesose'le necai tsie do'ipi, ²¹ nuñe pa'icohua'ire, si'aye i yëyere yo'oja'cohua'ire nejaquë. Jaje yo'oquë Jesucristo do'ipi maire i sihuaquë ñañere yo'ojaquë. De'oquëre pa'ni cajë si'anëpi ise'ere sihuajë pañu'u. Jaje pa'ijaquë.

²² Maija'quë do'ijë, yë'ë mësarute yëhuoquë case'ere quëcojë de'oye asacaijë'ë. Nuñerepa caye cato yë'ë mësarute toyasico nëhuicoa. ²³ Asajë'ë, cui'ne Maija'quë do'iquë Timoteo tsoe eta huajëpi, cosiquë pa'isiquë. Ipi yë'ë quë'rona titasiquë pa'ito i ja're con'i sasi'i, mësarute do'i sai maca. ²⁴ Si'aohua'ire, Maija'quë paire cui'ne mësarute Maija'quë coca quëajë ñacaicohua'ireje pëpacaijë'ë.

²⁵ Italia yejapi daicohua'ijë, mësarute pëpa saoyë. Maija'quë oi ñacaiyepi si'aohua'ire mësarute pa'ijaquë. Jaje pa'ijaquë.

SANTIAGO

Tiya Huesësicohua'ini Santiago Toyase'e

1 Yë'ë Santiago, Maija'quëre cui'ne Ëjaë Jesucristore necaiquëpi pë-payë, Israel doce tsëcapëa acohua'ipi jai hue'ña hua huesëni pa'icohua'ire.

Maija'quë Tã'ñe Asayere Isiye

² Maija'quë do'ijë, jaiye ai yo'oyepi cui'ne co'aye ëayepi mësaruna ti'a maca sihuajë'ë. ³ Mësarupi tsoe asayë, ja ai yo'oyepi cui'ne co'aye ëayepi mësaruru pa'ire paji cuasayere neñañe a'ë. Jaje pa'ina, ja neñañepi quëcocohua'i pa'yere neji. ⁴ Nequëna, quëcosicohua'i pa'ijë nuñe pa'icohua'i cui'ne carase'le peocohua'irepa de'oye pa'iyë.

⁵ Mësaruru acohua'ipi tã'ñe cuasajë yo'oyere carasicohua'i pani sejë'ë, Maija'quëni. Seto Maija'quëpi isija'quë api, tã'ñe cuasajë yo'oyere. Maija'quë cato si'aohua'ire tã'tëpo ti peoyerepa cui'ne ti ëseye peoyerepa isiquë api. ⁶ Jaje pa'iquëta'are seña pa'iji, isire paja'quë api cuasajë ti jëa coeye peoyerepa. Jëa coequë cato jai jaira tutupi ju'aquëna, co'poco ñese sani cui'naopi co'ye daio yo'oyejë pa'i api. ⁷ Jaje pa'i cato ina Maija'quë isija'quë api cuasama'ë pa'ijë'ë, ⁸ iye mu'se yequë cuasasiquëpi ñamina'a yequere cuasiquëpi, ocue pa'i macarepa pa'ima'quë cato.

⁹ Maija'quë do'iquëre teaye pa'ini Maija'quëpi jerepa pa'ire necaina, asaquë sihuaye pa'iji. ¹⁰ Cui'neje jaiye co'amaña paquëni Maija'quëpi teaye pa'ire necaina, asaquë sihuaye pa'iji. Jaiye co'amaña paquë cato taya jorohuë jumuse'ejë pa'i api, tsoe quëcoye peoquë api. ¹¹ Jaje pa'ina, jaiye paquëpi i cuasaquë yo'ora'ase'ere jëoni esa ju'iquë

api, jorohuë maca jumusico airepa ëseëoquëna, cuëneni de'oye ña cuañoñe carajaini me'meni tomeñeje pa'ye.

Neñañe Cui'ne Co'aye Nëiñe

¹² Neñañere quëcoquë taima'quëpi sihuaquë api. Jaje pa'ina, neña tëjisi maca ti pa'i marore isi cuañoja'quë api, Maija'quëre oicohua'ire isisi'i ca nëose'ere. Ja do'ire sihuaquë api. ¹³ Mësaruru aquëpi co'ayere yo'oye nëiñe pa'ito cuasama'ë pa'ijë'ë, Maija'quëpi co'aye yo'oye nëiñe neji, cajë. Maija'quë cato co'aye yo'oye nëiñe asama'quë api. Cui'ne paipi co'ayere yo'ojajë caquë co'ayere yo'oye nëiñe nema'quë api. ¹⁴ Pai cato iohua'ipi co'ayere yë do'ire iohua'i yëyepi quëre saquëna, co'aye yo'oyena tãicohua'i a'ë. ¹⁵ Pai cuasayepi, pai co'ayere yëyepi tsì ëtapëje pa'io de'oni tayo yo'oyere jojoyejë pa'ye etoco. Etona, tayo yo'oyepi ai de'o huesëni yureta'a juni huesëyere jojoyejë pa'ye neco.

¹⁶ Coso cuaño'mapë pa'ijë'ë, Maija'quë do'ijë maña. ¹⁷ Si'aye maire de'oyerepa isise'e cato ma'tëmopi Maija'quë isise'e a'ë. Ja isiquë cato si'aye ma'tëmo miacohua'ire de'huasiquë api, tiñe pa'i ponëma'quë api, cui'ne si'a tëcahuëa tëto saina, cui'neje pa'iquë api. ¹⁸ Ise'e te'i jaje yo'osi'i cuasani maire nuñerepa coca quëayere asani sehuojëna, pa'yere isipi, maipi du'ru macarepa quëise'ejë pa'iohua'i huajë sëcapë huëcohua'i pa'ijajë caquë.

Nuñerepa Pa'iyë

¹⁹ Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë maña. Si'aohua'i mësaruru cui'ñasicohua'ire papi yecohua'i cayere esa asajë'ë. Jaje pa'iquëta'are coca cayere esarepa cama'pë pa'ijë'ë. Cui'ne esa pëtitema'pë pa'ijë'ë. ²⁰ Pëtitesiquë cato Maija'quë

nuñerepa yo'oyere yo'oma'ë pa'iji. ²¹Jaje pa'iyë sëte si'si yo'oye pa'iyë cui'ne jaiye co'ayepi mësarute timë huesoni pa'iyere jeocoj'ë. Jeoconi teaye pa'iohua'i maña'ë cuasajë de'o coca mësarü joñoana tase'ere pajë'ë. Ja coca cato mësarü joñoa huaso tutu paye a'ë.

²²Maija'quë coca asani iti cayeje pa'ye neñe pa'iji. Nema'pë coa Maija'quë cocase'e asajë pa'ini co'ye coso cuañosicohua'i pa'iyë. ²³⁻²⁴Jaje pa'ina, Maija'quë coca quëayese'e asaquëpi iti asase'eje pa'ye yo'oma'quë cato tsina de'huana me pa'i a'ni caquë i tsia ñani se ponëni sai tsoe huñeyeni me pa'i pate'ni cuasayeje pa'i api. ²⁵Jaje pa'iquëta'are nuñerepa pa'icohua'ire cui'ne tsea cuañoma'cohua'ire ne cocare asani i asase'ere huñeyema'quëpi iti cuañeñere ocue pa'i macarepa yo'o t'iaquë pa'iquëpi sihuaja'quë api, i yo'oyere.

²⁶Maija'quëre t'ias'i caquë yo'ouquëre pa'ë cuasaquëpi i tsemeñore nau nëcoma'quë pani ija'a co'ye cosoji. Cosoquëna, i Maija'quëre t'ias'i caquë yo'oyepi ti co'ai ma'ñe pa'iji. ²⁷Jaje pa'ina, Maija'quë pai nuñerepa pa'iyë cato iye a'ë: yëhuiohua'ire co'aiye, hual'jeohua'i ai yo'ojëna, co'aiye, cui'ne iye yeja si'si yo'oyere pu'pema'cohua'irepa pa'iyë a'ë.

Si'a Yë'quë Maca Yo'oyere Ye'yaye

2Mësarü Maija'quë do'ijëpi mai de'o Èjaëre pare Jesucristore sehuocohua'ipi paire sahuajë te'ohua'ise'ere de'oye yo'oma'pë pa'ij'ë. ²⁻³Jaje pa'ina, yeque mësarü tsi'si sitona dat'ñe pa'i api, te'e jai do'i curi ju'i ca'huaro moñore ju'iquëpi, jai do'i cañare suñasiquëpi daina, cui'ne yequëje curi peoquë teaye pa'ijë ai ju'i care ju'i dat'ñe pa'i api. Daina, mësarupi cayë, du'ru daiquëre de'o

caña ju'iquëre: "Da ja'ruj'ë, ico de'o ñu'i saihuëna." Jaje cajëta'a yequëni co'amaña peoquëni teaye pa'ini cayë: "më'ë cato ja macare nëcaquë ñaj'ë. Panita'a cayë peo yejana ja'runi ñu'i ñaj'ë." ⁴Jaje yo'oni tsoe pai yo'oyere ñaquë ca tëji ëjaëje pa'i de'ohuë. De'oni co'aye cuasayepi sa'ñe mësarüja'a sahuajë yo'oyë.

⁵Yë'ë yëcohua'irepa Maija'quë do'ijë iyerë asaj'ë: Maija'quëpi iye yeja co'amaña peocohua'ire sahuani i tsecohua'ire nepi. Jaohua'ipi jaiye co'amaña payeje pa'ye Maija'quë pa'ire paji cuasayere pajë cui'ne ite oicohua'ire i-sisi' ca nëosi co'amañare pajajë caquë. ⁶Jaje pa'iquëta'are mësarupi co'amaña peocohua'ire teaye pa'iohua'ire co'aye yo'oyë. ¿Jaiye co'amaña pacohua' pa'i ma'ñe mësarü ñato mësarute tea ju'ineje yo'ojë pai ëjaohua' quë'rona quëre sacohua'i? ⁷Cui'ne jaohua'ipi yëquë mësarute de'o hue'yosi mamirepa Jesure co'aye sañope cacohua' a'ë.

⁸Mësarupi Maija'quë coca cuañese'eje pa'ye më'ë quëno maca pa'iquëre oij'ë, më'ëja'a co'ye oiyëje pa'ye case'ere si'a yë'quë maca yo'o t'iani nuñerepa de'oye yo'oyë. ⁹Jaje pa'iquëta'are mësarupi paire sahuajë te'ohua'ise'ere de'oye yo'ocohua' pani co'aye yo'oyë, Maija'quë cuañese'eje pa'ye yo'oma' do'ire. ¹⁰Jaje pa'ina, te'i paipi iye cuañese'ere si'aye de'oye yo'ouquëta'a te'o cuañese'ere tayosiquë pani tsoe si'aye tayosiquë pa'iji. ¹¹Jaje pa'ina, jare ipi Maija'quëpi capi: "Yequë ëmëre, panita'a nomiore yo'oma'pë pa'ij'ë, huejasicohua'i." Cui'ne capi: "Paire huani jeoma'pë pa'ij'ë." Jaje case'ere asani yequë nomiore, panita'a ëmëre yo'oma'cohua'ipi ja yë'ta'a paire huani jeocohua' pani tsoe cuañese'ere sehuoma'quë ponëpi. ¹²Mësarü si'aye yo'ose'e inoñe pa'iji, Cristo yëyere yo'oye panita'a co'ayere. Jaje pa'ina,

de'hua ñajë'ë, mësaru cuasaye cui'ne neñe. ¹³Ai yo'ocohua'ire oima'pë pa'isicohua'ire cato oiye peosipi yecohua'i oisicohua'ise'e de'oye tì'aja'cohua'i a'ë, i Maija'quë pai yo'ose'eje pa'ye ñaquë de'huasipi.

Nema'pë Cocase'e Caye Co'aji

¹⁴Maija'quë do'ijë Maija'quëre pa'iji cuasaquë a'ë. ¿Caquëta'a ja yë'ta'a nese'e ti peoquëre iquere cõcaiquë'ni, i cuasaye? ¿Jaje pa'ire i cuasase'epi ite huasoye pa'iquë? ¹⁵Cañu'u, Maija'quë do'iquëni, panita'a Maija'quë do'iconi caña cui'ne mu'se ai ja'ñe caraquëna. ¹⁶Mësaru aquëpi caji: “Señaquë de'oye pa'ijë'ë. Ca'nequë cui'ne si'aye më'ë yëye ai pa'ijë'ë.” Jaje caquëta'a ti isiye paji, ite carayere. ¿Iquere jaje pa'ito coca cõcaiquë'ni? ¹⁷Jaje pa'ina, ju'isi co'amañaje pa'ye a'ë, Maija'quë pa'iji cuasayepi coa pa'ini, nese'epi peoto.

¹⁸Te'i paipi ca'ñe pa'i api, ñeje: “De'oji, më'ë cato Maija'quë pa'iji cuasayese'e payë, nese'e peoquëpi. Jaje pa'iquëta'are yë'ë cato nese'ere payë.” Jaje pa'ina, yure yë'ëre iñojë'ë, më'ë Maija'quëre pa'iji cuasayere nese'e peoyepi. Yë'ëpi më'ëre iñosi'i, Maija'quë pa'iji cuasayepi yë'ë nese'ere. ¹⁹Më'ë Maija'quëre te'i pa'iji cuasaquë pa'iyë ai de'oji. Jaje cuasani më'ë tayoma'ë pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are huatìohua'ijë cui'ne cuasayë. Cuasajë ca'rajë tsasijë pa'iyë. ²⁰Jaje pa'ina, Maija'quëre pa'iji cuasajëta'a nema'pë pa'ito ju'isi co'amaña pa'iji, do'i peoye cuasayepi. Jaje pa'ina, ña sëtajë'ë, huesë pa'ima'ë pa'ija'quë. ²¹Ñajë'ë, mai aire Abrahamre Maija'quëpi nuñe pa'iquëre ca huesopi, i mamaquë Isaacre huani jëosi'i caquë yo'osi do'ire. ²²Jaje pa'ina, më'ë ñañë, Abraham i yo'ose'epi Maija'quë pa'iji cuasayere iñose'e. Jaje yo'oquëna, Maija'quë pa'iji cuasayepi coa yo'o jujase'e peoye

etapi. ²³Jaje yo'oquëna, Maija'quë coca toyase'e cayepi tì'api: “Abrahampi Maija'quëre pa'ire paji cuasa do'ire Maija'quëpi ite nuñe pa'iquëre pare ca huesopi.” Jaje pa'ina, Maija'quë cajeire hue'yosiquë paji'i, Abraham.

²⁴Jaje pa'ina, mësaru yure ñañë, Maija'quë pa'iji cuasaquë yo'oquëni nuñe pa'iquëre ca huesoye. Coa Maija'quë pa'iji cuasayese'epi nuñe pa'iquë ca hueso cuañoñe peoji. ²⁵Jaje pa'ina, Rahab co'a nomiore Maija'quëpi nuñe pa'icore ca huesopi, Josué jëjo saosicohua'ire pëaja'to isico cui'ne yequë ma'aja'a yahue jëjo saosi do'ire. ²⁶Jaje pa'ina, paipi joyore peoquë pani tsoe ju'isiquë pa'iji. Jaje pa'ye cui'ne Maija'quë pa'iji cuasayepi yo'oye peoto ju'ise'epi pa'iji.

Cayere Ye'yaye

3 De'oji, Maija'quë do'ijë mësarupi tsoe asacohua'i a'ë, yecohua'ire se ye'yacohua'ipi jerepa iohua'i yo'ose'e ña de'hua cuaño ja'ñe pa'iyë. Jaje pa'i do'ire mësaru acohua'ipi jai pairepa pa'ima'pë pa'ijë'ë, yecohua'ire se ye'yacohua'i. ²Si'aohua'i tayocohua'ise'e pa'iyë. Jaje pa'iquëta'are te'i paipi i coca cayere ti tayoma'quë pani nuñe pa'iquëre papi jaje pa'i pani, si'aye i pa'iyë nuñerepa ñaquë pa'iquë api. ³Mai cuañeñe caballopi de'oye sehuocaijaquë cajë yë'opona quëna tarapëre jua nèocohua'i a'ë. Jaje neni yureta'a si'aëre de'oye po'nejë sacohua'i a'ë. ⁴Ñajë'ë, cui'ne jai yohuë yo'oyere. Ai tutu jëayerepa ju'aquëta'are itì tayoco a'ricona itì tayoquëpi po'nequëna, i yë hue'ñana saicoa. ⁵Jaje pa'ye mai tsemeñoje a'rico macata'a jai co'amañare cacao. Jaje pa'ìopi a'ri toa macata'a jai airo tsëni ëoyeje pa'yerepa yo'ocoa. ⁶Jaje pa'ina, tsemeño cato toaje pa'io, co'aye ne tuture timësicoa.

Jaje pa'ioipi mai capère pa'io si'a capè co'aye neñe pa'iji, cui'ne si'a mai pa'i ma'aje co'a de'huacoa, mëna tutupi ìoni pa'i do'ire. ⁷Iye yeja pa'icohua'ire nêicohua'ire, pi'are, añaohua'ire, cui'ne jai tsiaya pa'icohua'ireje, si'aye paipi tseani de'oye ye'yacohua'i a'è. ⁸Jaje pa'iquêta'are tsemeño cato ye'ya ti'añe peocoa, nau nêco ti'añe peocoa. Co'acoa. Tsïmaoje pa'ioipi si'aye co'a de'huayere timêsicoa. ⁹Jaje pa'ina, iopi Maija'quère de'ouquère pa'ni cajè sihuajè, cui'ne jare iopi paireje co'acohua'i a'è cayè, Maija'quèpi ije pa'iohua'ire de'huasicohua'ireje. ¹⁰Jare ìti yè'opopi etaji, de'oye cacaiye, cui'ne yecohua'ire co'aye cayeje. Jaje pa'i ma'ñe a'è, Maija'què do'ijè, jaje yo'oye ai co'aji. ¹¹Te'e oco cojeja'a de'o oco etacona, sêje ocoje cui'na etama'coa. ¹²Maija'què do'ijè, mësaruru nãto ¿Higuerapi hui'yape ne care quèiñe pa'iquè, panita'a cuiya'ipi higuera care quèiñe pa'iquè? Jaje pa'ina, ti peoji, te'e oco cojeja'a de'o oco cui'ne asi oco etaye.

Maija'què Ta'ñe Asaye Isiye

¹³Jaje pa'ito, mësaruru aquèpi ta'ñe pa'ipi asa ti'asiquè pani iyere ì de'oye yo'oquè pa'iyepi cui'ne ja ta'ñe asayepi teaye pa'ire nequèna, nesì co'amañare iñoja'què. ¹⁴Jaje pa'iquêta'are mësaruru joyore yecohua'i payere èa ñajè pèiñepi cui'ne ai jerepa pasi'i cuasajè yo'oyepi pa'ina, ta'ñe cuasayè caye cato coa cosoye a'è, cui'ne ti ta'ñe asayere pare coa cayeje pa'ye neñe a'è. ¹⁵Jaje pa'ye pa'ima'coa, Maija'què ta'ñe asayerepa. Ja asase'e cato iye yeja pa' cuasani huèose'e a'è cui'ne pa' capè yèyepi huèose'e a'è, cui'ne huati huèose'e a'è. ¹⁶Jaje pa'ina, yecohua'i payere èa ñajè pèiñepi cui'ne ai jerepa pa'ì pasi'i cuasayepi pa'ito si'aye ne tiya saose'e-je pa'yepi pa'iji, coa si'aye co'ayere

yo'oyepi. ¹⁷Jaje pa'iquêta'are Maija'què ta'ñe asaye isiye cato co'ayena co'me ma'ñe a'è. Jaje pa'ina, jo'cua pa'iyè, dahuère pa'iyè, yecohua'i cuasayere meñe ñañe peoye pa'iyè, yecohua'ire teaye ñani cocaiye, jaiye de'o co'amañare neñe, si'a yè'què maca si'ao-hua'ire yo'oye, cui'ne nuñerepa pa'icohua'ire neñe a'è. ¹⁸Jaje pa'ina, jo'cua de'oye pa'ijajè cajè yo'ocohua'i cato jo'cua de'oye pa'ì ja'ñere neñe. Ja yo'ojèna, tase'e mëani quèiñeje pa'ye quèquèna, nuñerepa yo'oyere tēja'co-hua'i a'è.

Iye Yeja Ayere Èa Ñañe

4 ¿Jeropi daquè'ni, sa'ñe huajo huaiye, cui'ne mësaruruja'a sa'ñe pèti coca caye? Ja cato mësaruru sa'nahuèpi etapi, co'aye yo'o èaye nèiñepi mësaruru sa'nahuè uihuaquè pa'iyepi. ²Jaje pa'ina, mësaruru yèyere ti'ama'pè pa'ì do'ire yecohua'i payere èa ñajè, huani jèojè yo'ojè, mësaruru yèyere ti'lañu'u cajè yo'ojè uihua'yè, mësaruru. Mësaruru yèye ti'ama'pè pa'iyè. Maija'quèni isijè'è cajè sèma' do'ire. ³Jaje pa'ina, mësaruru seni isi cuañoñe pañè, mësaruru co'aye yèyere yo'ojè nejañu'u cajè sè do'ire. ⁴Nèjore pacohua'ipi yequè nomioni yo'ocohua'ije pa'iohua'ì a'è, mësaruru. Huesèye mësaruru iye yeja ayere èa ñajè oicohua'ì pani Maija'quère oima'cohua'ì de'ojè, ìte sañope yo'ocohua'ì pa'iyè. Jaje pa'ina, iye yeja ayere èa ñajè oicohua'ì cato Maija'què cajeohua'ì peoyè, Maija'quère sañope yo'ocohua'ì a'è. ⁵Jaje pa'ina, Maire isisi joyopi iye yeja ayere oima'pè pa'ijè'è, caquè ai oi èsequè ñacaiji, maire. Jaje toyase'e cani coa cama'è pa'iji, care pa'ji. ⁶Jaje pa'iquêta'are Dïusu maire oi cocaiquè api. Jaje pa'ina, toyase'e caji: "Maija'què cato teaye pa'iohua'ini oi cocaiquè api, jerepa pa'iohua'ì a'è cuasacohua'ire cato cocaiye paquè

api.” ⁷ Maija'quëna mësaruru pa'iyë isisicohua'irepa pa'ijë ise'ere necaijê'ë, huati yëyere necaima'pë. Jaje yo'ojëna, ña jujani mësarute jeoni huë'huëjaquë api. ⁸ Maija'quëna tsiojaijê'ë, ipi mësaruna tsiojaija'quëre. Co'aye yo'ocohua'i tëno tojê'ë, mësaruru jëñare si'si pa'iyë. Maija'quëre oñu'u cajëta'a iye pa'iyë se oijë yo'ocohua'ipi ja si'si pa'iyë tsoa tojê'ë, mësaruru joñoare. ⁹ Otare papi oijë ai co'a ju'ijê'ë, mësaruru co'aye yo'ose'ere cuasajë. Mësaruru sose'epi ota ponëjaquë cui'ne mësaruru sihuayepi oiyena ponëja'quë. ¹⁰ Jaje pa'ina, Maija'quë ña huë'ñare pana teaye pa'iohua'i de'ojê'ë, ipi mësarute jerepa pa'iohua'ire neja'quëre.

Yequë Tayoyere Ñaquë Cama'ë Pa'ijê'ë

¹¹ Maija'quë do'ijë, sa'ñe mësaruraja'a co'aquë api cama'pë pa'ijê'ë. Jaje pa'ina, Maija'quë do'iquëre co'aquë api caquë cato cuañese'e cayere co'aji caji, ipi cuañese'e meñe ña ëjaë de'oni. Jaje pa'ina, mël'ëpi cuañese'e cayere co'aji caquë pani iti cuañese'ere sehuoma'ë pa'i coa mël'ëja'a co'ye ñani ca tëji ëjaëje pa'i de'oyë. ¹² Te'i pa'iji, cuañese'e pa'ire isiquë. Jare i api, tayose'e ñani ca tëji ëjaërepa. Cui'ne jare jaëse'e pa'iji, huasoye paquë, cui'ne nejoñe paquë. ¿Jaje pa'ito mël'ë iquei macapi mël'ë cajëi tayoye ñarojaj caquë'ni?

Ñamina'a Pa'i Ja'ñe Huesëjê Caye

¹³ De'oji, yure iyere asajê'ë. Yure panita'a ñamina'a ja daripëna sani jaronu te'e ometëcahuë pa'ijë co'amaña nejë isijë curi neñu'u, cacohua'i maña. ¹⁴ Ñamina'a mësaruru pa'i ja'ñe huesëyë. Mësaruru cato picojaja'a pa'isicotata'a peo huë'ña tiya saiyeje pa'iohua'i a'ë. ¹⁵ Jaje pa'ina, mësaruru cato ñeje caye pa'iji: “Ëjaëpi yëna huajëcuhua'i pa'ijë iye maña nesi'i panita'a ja yequë

co'amañaje nesi'i caye pa'iji.” ¹⁶ Jaje pa'iquëta'are mësaruru cato si'a tuturepa cacohua'i a'ë, pa'ire payeje nëina. Si'aye jaje jerepa pa'iohua'ire nëina, tutu caye co'aye a'ë. ¹⁷ Jaje pa'ina, de'oye yo'oye asaquëpi ja yë'ta'a de'oye yo'oma'ë pani tsoe co'aye yo'opi.

Jaiye Co'amaña Pacohua'ire Quëaye

5 Iye jaiye co'amaña pacohua'i asajê'ë. Oijê'ë cui'ne cuijê'ë, mësaruru ai yo'ojë ñere asa quëquëjê. ² Mësaruru jai do'io co'amaña tsoe ja'juse'e a'ë cui'ne de'ojë ju'i cañaje pu'jupi ani huesose'e a'ë. ³ Mësaruru oro cui'ne curiquëje yoco ne huesëse'e a'ë. Jaje yoco ne huesëyepi iñoji, mësaruru co'aye yo'oyere. Jaje pa'ina, japi mësaruru capëa toa ëoyeje pa'yerepa peo huë'ña ëo huesoja'coa. Mësaruru tëji mu'sëñare pare jaiye co'amaña de'huani teaye payë. ⁴ Mësaruru tsiña co'amaña necohua'ire saïma'pë pa'ise'epi yure mësarute sañope iñoji. Iñoquëna, Ëjaërepa tutu quë'ipi iohua'i nesi do'ire saijê'ë, cayere asapi. ⁵ Iye yeja pa'i maca mësaruru de'io huë'ñare pare pa'ijë si'aye mësaruru yëyere yo'ojë sihuajë pa'ë, duruhuequë hui'yape jujuyejë pa'ye jujuhuë. Jaje pa'ina, yure mësarute huai mu'sëña ti'api. ⁶ Mësarurupi huani jeohuë, ti co'aye yo'oma'cohua'ini, co'acohua'i a'ë cajë, mësarute sañope yo'io tutu ti peocohua'ini.

Yo'o Jujahuë Cama'pë Quëcojê Uteyë

⁷ De'oji. Maija'quë do'ijë. Mësaruru cato yo'io jujahuë cama'pë quëcojê utejê'ë, Ëjaë dai macajaja'a, tsio taquë je'quë oco tëcahuëare utequë pa'iquë a'ë, ocosi maca tase'epi mëani quëcona tëasi'i caquë. ⁸ Jaje cui'ne mësarurujë quëcojê ocue pa'i macarepa pa'ijê'ë, mai Ëjaë daiye ti'a tëji do'ire. ⁹ Maija'quë do'ijë mësarurujaja'a sa'ñe jaë do'ire ai yo'oyë cajë pëti coca cama'pë pa'ijê'ë, Maija'quëre nejo cuañoñe pañu'u cani. Tsoe caca

sa'rore pa'iji Diusu pai yo'ose'e ñani ca tēji ějaĕrepa. ¹⁰ Jaje pa'ina, Maija'quĕ do'ijĕ ye'yejĕ'ĕ, Maija'quĕ yĕye quĕacai do'ire tsoe acohua'i ai yo'ojĕ quĕcose'ere. ¹¹ Ai yo'onije quĕcosicohua'ire mai cato cayĕ: ai sihuacohua'i pa'iyĕ, jaohua'i cato. Mĕsarupi Job ai yo'oquĕ quĕcose'e cui'ne tĕji hue'ñana Maija'quĕ ĩte coçaise'e asacohua'i a'ĕ. Jaje pa'ina, Maija'quĕ cato, teaye ñani oi coçaiyepi ĩni pa'iyĕ sĕte coçaija'quĕ api.

¹² Maija'quĕ do'ijĕ, mĕsaru cayepi do'iquĕ'ye pa'ijaquĕ cajĕ Maija'quĕna se ca co'ijajĕ care payĕ cama'pĕ pa'ijĕ'ĕ. Jaje pa'ina, nuĕrepa cajĕ'ĕ, yecohua'i asajĕna. “Jaje pa'iji” casicohua'i pani, jare “jaje pa'iji” case'e pa'ijaquĕ, cui'ne yecohua'i asajĕna, “pañĕ” casicohua'i pani, jare “pañĕ” case'e pa'ijaquĕ. Jaje yo'onita'a mĕsaru nejo cuañoñe paja'cohua'i a'ĕ.

Jujucaija'quĕ Api, Asajĕ Seĕe

¹³ Mĕsaru aquĕpi ai yo'oquĕ pani Maija'quĕre seja'quĕ, mĕsaru aquĕpi sihuaquĕ pani Maija'quĕre sihuaquĕ jĕjĕja'quĕ. ¹⁴ Mĕsaru aquĕpi ju'iquĕ

pani sehuosicohua'i ějaohua'ini soija'quĕ, mai Ējaĕ mamipi cajĕ seçacaija'cohua'ire, hui'yapepi dojĕ. ¹⁵ Maija'quĕpi ju'iquĕre jujuja'quĕ api. Ta'ñe cuasajĕ seto ju'iquĕpi co'yaja'quĕ api. Co'aye yo'osiquĕ pa'itoje ĩ co'aye yo'ose'ere sai de'huacaise'e pasipi. ¹⁶ Jaje pa'ina, tayo yo'ose'ere pai ñape yecohua'ina se quĕajĕ, pai ñape yecohua'ire seçacaijĕ'ĕ, Maija'quĕre si'aohua'i juju cuañosicohua'i pañu'u cajĕ. Jaje pa'ina, nuĕe pa'iquĕpi Maija'quĕre seĕe cato ai tutu pa'iji, yecohua'ire coçaiye. ¹⁷ Jaje pa'ina, tsoe aquĕ Maija'quĕre quĕacaiquĕ Elías maije pa'ipi ocoma'o pa'ijaço caquĕ Maija'quĕre sequĕna, toaso ometĕca cui'ne jopo ocoye pao, iye yeja. ¹⁸ Pacona, cui'naĕpi Maija'quĕre ocojaço caquĕ sequĕna, oco ocona cui'naopi, yeja de'oye mĕaco de'o.

¹⁹⁻²⁰ Maija'quĕ do'ijĕ, mĕsaru aquĕpi nuĕrepa yo'o ma'are hua saquĕna, yequĕpi, de'o ma'ana cui'naĕni ne co'ya coquĕ pani jutira'siquĕni huasoji, cui'ne jaiye ĩ co'aye yo'orojaise'ere sai de'hua cuañoji.

1 SAN PEDRO

Pedro Toyase'e Si'a Hue'ña Hua Saisicohua'ina

1 Yë'ë Pedropi Jesucristo jëjo daoquëpi iye toya ja'hua toyayë, yequë p̄ai yejañare hua saisicohua'ina caquë toyayë: Ponto, Galacia, Capadocia, Asia cui'ne Bitinia pa'icohua'ina. ² Maija'quëpi mësarute sahuapi. Sahuasicohua'ini Maija'quë joyopi Maija'quë t̄s̄c̄ohua'ire nepi, mësarupi Jesucristo cuañeñe de'oye sehuocohua'ipi ī t̄s̄epi tsoa t̄os̄icohua'i pa'ijajë caquë. Jaje pa'ina, Maija'quëpi de'oye ñacaina, jo'cua de'oye pa'ijj'ë.

Ti Pani Huesëyere Utejë Pa'iyë

³ De'okuere pa'ni cañu'u, Maija'quëre mai Ejaë Jesucristo pëca ja'quëre, maire ai oi do'ire t̄ijupë coasicohua'ire nesiquëre Jesucristo juni huëisi do'ipi. Jaje pa'ina, iye yo'osi do'ipi de'oyere pare utejë pa'iyere payë, mai. ⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë mësarute caquë ma'tëmo de'huacaisi co'amañare ti ne huesë ma'ñere, si'si ne ma'ñere, cui'ne ti me'me tome ma'ñere paja'cohua'i a'ë, mësaru Maija'quë cuasa do'ipi. ⁵ Jaje pa'ina, mësarute Maija'quëpi ī tutupi ñacai pa'iji, mësarupi huasosicohua'i pa'iyere, ī ne de'huacaise'ere t̄i'ajajë caquë. Jare t̄ëji mu'señarepa paja'cohua'i a'ë.

⁶ J̄a do'ire mësaru ai sihuajë pa'iyë, coa n̄hui t̄ëcahuë jaiye neñañe ai yo'oye pa'itoje. ⁷ Jaje pa'ina, mësaru Maija'quë pa'iji cuasayere ai yo'oyepi neñaquëna, do'i què'ye etase'epi, toapi neñasi oro do'iyë jerepa seña maca do'i què'ye etasipi. Oro cato coa cara-jaiñe a'ë. Neñañe pa'ina, itire pase'le etase'epi Jesucristore iñosi maca Jesu-

crístore sihuajë de'okuere pa'ni cayere cui'ne ëjaëre pa'ni cayere iñoñe pasipi.

⁸ Jesucristore ñama'pë pa'isicohua'ita'a ite ai oiyë, mësaru. Itë ñama'pë pa'isicohua'ita'a pa'ire paji cuasajë ai de'oyerepa sihuayë, yë'opi ca t̄i'añe peoyerepa. ⁹ Sihuajë joñoa huaso cuañeñe t̄i'asi'i cajë t̄i'ahuë, mësaru pa'ire paji cuasa do'ipi.

¹⁰ Maija'quëre quëacaicohua'ipi ai tsoe hue'ña mësarute Maija'quë oi coa isi ja'ñere huaso cocare toyacaijëta'a huesëhuë. Jaje pa'ina, iquere caquë'ni cuasajë ai co'ehuë, asa t̄i'añu'u cajë. ¹¹ Cristo joyopi Maija'quëre quëacaicohua'ire du'ru quëapi, Cristo ai yo'o ja'ñere cui'ne jeteyo'je ī ayere ma'tëmo ayere de'oyerepa pa'i ja'ñere quëapi. Jaje quëaquëna, asajë çjequë pa'ija'quë a'ni, i? cui'ne çje yëhua jaje pa'ija'coa'ni? cajë ai co'ehuë, asañu'u cajë. ¹² Jaje co'ejëna, Maija'quëpi iohua'ire quëapi, iye mësaru quëaye mësaru t̄s̄e peoji caquë. Yecohua'i t̄s̄e a'ë caquë quëapi. J̄a cato maini capi. Yure jaje pa'ina, iyere Maija'quë huaso cocare mësarute quëacohua'i quëahuë, ma'tëmo jëjo daosi joyo tutupi yo'okuëna. Iye huaso coca cato huiñaohua'ique ai cuasajë itise'le ña ëa ju'iñë.

Maija'quëpi Maire

De'ocohua'irepa Pa'iyena Soiye

¹³ Jaje pa'iyë sête mësaru cuasayere ne de'huajj'ë, cuepese'ejë pa'iohua'i pa'ima'pë. Jaje pa'ijëna, mësaruna Jesús ayere iño maca, Maija'quë oi cocaiyepi pa'iji, mësarute. Jare cuasajë pa'ijj'ë. ¹⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë caye de'oye sehuocai mamajë sête, Maija'quëre asama'në yjë pa'ise'ere pa'ima'pë pa'ijj'ë. ¹⁵ Maija'quë mësarute soisiquë ai de'okuë api. Jaje pa'ina, mësarujë de'ocohua'irepa pa'ijj'ë, ije pa'iohua'i. ¹⁶ Jaje pa'ina,

toyase'e caji: "De'ocohua'irepa pa'ijj'ë, yë'ëje pa'iohua'irepa."

¹⁷ Mësarupi Maija'quëre "Ja'quë" cajë secohua'i pani si'anë ini ca'rajë pa'ijj'ë, iye yeja mësarü pa'i mu'seña pai ñape yo'ose'eje pa'ye saiquëni, cui'ne si'a yë'quë maca si'aohua'ire yo'oquëni. ¹⁸ Mësarute Maija'quëpi huasopi, mësarü aiohua'i pa'ise'eje pa'ye mësarujë do'i peoyere yo'ojë pa'isicohua'ini. Mësarute huasoni saicaima'ë paji'i, oropi panita'a curipi, ne huesëyere. Iye huaso do'i cato saipi, ti ne huesë ma'ñere papi. Jare mësarupi tsoe asacohua'i a'ë. ¹⁹ Cristo tsie do'ipi saicajji'i, mësarute yëi ñama a'si peoquëpi, si'si te'ñaje peoquëje pa'ire papi. ²⁰ Cristo cato ja yë'ta'a yeja de'huama'në jaje jucacaija'quëre ca nëosiquë pa'iji. Jaje pa'ipi yure tēji mu'seña mësarü de'oye pa'iyere caquë dajji'i. ²¹ Jaje pa'ina, mësarü Cristo do'ija'a Maija'quëre ire papi cuasajë sehuoyë, ju'isiquëni huajëquëre huëoni de'oquëre pare inosiquëre. Jaje pa'ina, yure mësarü Maija'quë pa'ire paji cuasajë ina quëco pajë pa'iyë, cocaija'quë api cuasajë.

²² Nuñerepa cocare mësarü sehuocai do'ire mësarü joña tsoa tohuë, Maija'quë do'ijëre nuñerepa oñu'u cajë. Jaje pa'iyë sēte si'a tuterepa pai ñape yecohua'ire oiye pa'iji, de'o joyore papi. ²³ Jaje pa'ina, mësarü cato yure pai ju'icohua'i mamajë peoyë. Mësarü cato yure Maija'quë coca ti pani huesëyere papi jojosicohua'i a'ë. ²⁴ Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Si'a pai iye yeja pa'icohua'i tayaje pa'iohua'i a'ë,

Si'aye iohua'i pa'iyepi taya joroje pa'ye a'ë.

Taya cato cuñeco. Cuñe huesëcna, iti joropi tomecoa.

²⁵ Jaje pa'iquëta'are Maija'quë coca cato ti pani huesëyere a'ë.

Iye huaso cocare mësarute quëahuë.

2 Jaje pa'iyë sēte si'aye co'ayere jeo coj'ë, si'aye cosoyere, coa cayere, yecohua'i payere ëa ñañere, cui'ne yecohua'ire co'a coca cayere jeocoj'ë. ² Jeconiconi tsj mañaja'a coasicohua'i oje yëyeje pa'ye mësarujë joyo pa'i cocare yëj'ë, huasosicohua'i ai de'oyere cajë. ³ Mësarupi Ejaë de'oquërepa pa'iyere nuñerepa ña ti'asicohua'i pani jaje yecohua'i pa'ijj'ë.

Cristo Api, Pa'iyë Quë'i Quëna Pë

⁴ Ejaëna tsio daij'ë, pa'iyë pa'i quëna pëna, pai jeocosiscona. Jaje pa'iquëta'are Maija'quëre cato i sahuasi quëna përe pa'ë, jai do'i quë'io. ⁵ Jaje pa'ina, mësarü ina tsiojaijë pa'iyë quë'i quëna pëa de'ohuë. De'orena, Maija'quëpi joyo huë'e de'huapi, mësarupi. De'huaëna, ise'ere necaija'cohua'i pa'iyë. Pa'ijj'ë Jesucristo do'ija'a ai yo'ojë isiyë, Maija'quë sihuaquë ñañere. ⁶ Jaje pa'ina, toyase'e caji:

Yë'ë sahuasicore pani, de'o quëna përe pare Sionna oañë,

Iona quëco paquë cato coa quëco tayohuë caquë co'a ju'iñe pasipi.

⁷ Jaje pa'ina, ja quëna përe iore pao cajë asacohua'ire cato do'i quë'iorepa asa cuñoji. Jaje pa'iquëta'are, toyase'e cayeje pa'ye pa'iji, jaje asama'cohua'ire cato. Jaje pa'ina, caji, toyase'e ñeje:

Huë'e necohua'i jeocosi quëna pëpi
Yure cato si'a huë'e naupa quëna përepa de'o.

⁸ Cui'ne yecopi caji, ñeje:

Asama'cohua'ipi ja quëna pëna ju'ajëna, iopi ne taoja'coa.

Jaje pa'ina, jaohua'i cato Maija'quë coca sehuoma' do'ire ne huesëja'cohua'i a'ë, i ña nëose'eje pa'ye.

Maija'quë Pai Pa'iyë

⁹ Mësarü cato i sahuasi pai a'ë. Ejaëre pase'ere necaija'a pai a'ë. Si'si peo

daripë acohua'i a'ë. Maija'quë tsecohua'ire pa'ë. Jaje mësaru pa'iohua'i a'ë. Jaje pa'ina, mësarute nea hue'ñare pa'ijëna, Maija'quëpi soipi, mia hue'ñana etani Maija'quë de'oyerepa yo'ose'ere yecohua'ina quëajajë caquë. ¹⁰ Ja'në cato mësaru i pai peocohua'i pa'ë. Pa'isicohua'ipi yure cato i pai de'ohuë. Ja'në mësarute Maija'quë teaye ñani co'cayë papi. Yure cato mësarute teaye ñaquë oi co'cayji.

Maija'quëre Necayere Cajë Pa'ijë'ë

¹¹ Maija'quë do'ijë, mësarute se'ñë, mësaru capë yëyere sa'ro nëocaima'pë pa'ijë'ë caquë, mai jo'noa sa'nope uihuayere. Mësaru cato iye yeja acohua'i peoyë. Coa daisicohua'i a'ë. ¹² Jaje pa'ina, de'oyerepa yo'ojë pa'ijë'ë, si'aohua'ire judío pai peocohua'ireje. Jaje mësarupi pa'ijëna, yure mësarute sa'nope co'aye yo'ocohua'i a'ë casicohua'ipi mësaru de'oye yo'oyere ñani, Maija'quëre de'oquëre papi caja'cohua'i a'ë, iohua'ire Maija'quë huaso mu'se ti'aëna.

¹³⁻¹⁴ De'oji. Maija'quëpi nepi, pai ëjaohua'ire co'aye yo'ocohua'ire si'seja'cohua'ire, de'oye yo'ocohua'ini de'ocohua'i a'ë caja'cohua'ire. Jaje pa'ina, mai Èjaëre oi do'ire si'a pai ëjaëre si'aohua'i jerepa pa'ire sëte de'oye sehuocaiye pa'iji. Jaje cui'ne si'aohua'ire iye yeja pai ëjaohua'ire de'oye sehuocaiye pa'iji. ¹⁵ Jaje pa'ina, Maija'quë cato yëji, mësarupi de'oye yo'ojë pa'ijëna, huesëohua'ipi ta'ñe cuasama'cohua'ipi mësarute sa'nope ca ti'a'ne peoyere.

¹⁶ Jo'ya nesicohua'i peoyë, mësaru. Jaje pa'ina, jo'ya nesicohua'i peoyë cajë co'ayere ne'ñu'u cajë yo'oma'pë pa'ijë'ë. Coa ai jerepa Diosu jo'yaohua'i a'ë cuasajë, i yëyere yo'ojë pa'ijë'ë. ¹⁷ Si'aohua'ire paire de'oye yo'ojë'ë, ëjaohua'ire yo'oyeje pa'ye. Maija'quë do'ijëre oijë'ë.

Maija'quëre ca'rajë'ë. Pai ëjaëreje de'oye yo'ojë'ë, ëjaëre papi cuasajë.

Cristo Mai Yo'o Ja'ñere Ìñoquë Ai Yo'opi

¹⁸ Co'amaña necaicohua'i, mësaru ëjaohua'ire de'oye sehuocaijë pa'ijë'ë. De'ocohua'ise'ere mësarute oicohua'ise'ere de'oye yo'oma'pë pa'ijë'ë. Co'a ëjaohua'ireje de'oye sehuojë yo'ojë'ë. ¹⁹ Jaje pa'ina, de'oye a'ë, mësaru de'oye yo'ojëta'are mësarute yecohua'ipi co'aye yo'ojëna, ai yo'oyere quëcoye. ²⁰ Jaje pa'iquëta'are mësarupi co'aye yo'ojë si'se cua'nojë quëcoto do'i peoji. Jaje pa'iquëta'are mësaru de'oye yo'o do'ire ai yo'ojë quëcoye pani de'oye a'ë. Do'i pa'iji, Maija'quë ña hue'ña. ²¹ Jaje caquë mësarute Diosu soipi, mësarupi Cristo mësaru do'ire ai yo'ose'ere ñani i yo'ose'eye pa'ye mësaruje yo'ojajë caquë. ²² Cristo cato ti te'oreje tayo ne'ne paquë paji'i, cui'ne paireje cosoma'quë paji'i. ²³ Ìte co'aye catoje sa'nope cui'ne co'ayepi cama'quë paji'i. A'si ìte yo'o macajë sa'nope icohua'ire sa'isi'i cama'quë paji'i. Coa ai jerepa Maija'quëna jeopi, ja'ëpi pai yo'oyere ña de'huaquëpi, nu'nerpa yo'oquëpi ña de'hua'ajaquë caquë. ²⁴ Cristopi si'aye mai co'aye yo'oye hue'onì sanì cruzuna que cua'nopi, maipi co'aye yo'oyere ju'isicohua'ije pa'ye pa'ijë nu'nerpa yo'oyere huajëcohua'i pa'ijajë caquë. I a'si do'ipi mësaru huasosicohua'i pa'iyë. ²⁵ Ja'në mësaru yëi ñama ne huesësicohua'ije pa'iohua'ipi pa'ë'ë. Jaje pa'isicohua'ita'a yure cato Cristona co'irena, ipi yëi ñamare ñacaiquë ña'neje ñaquë mësaru jo'noaje ñacaiji.

Huejasicohua'i Pa'iyere Quëaye

3 ¹⁻² Nomiohua'i, mësaruje mësaru ëjëohua'i cua'ne'ne de'oye sehuojë pa'ijë'ë. Jaje yo'ojëna, mësaru

ējēohua'i sehuoma'cohua'ipi mēsaru iohua'ire de'oye ējaohua'ire ñajē de'oye pa'iyere ñajē sehuoja'cohua'i a'ë, ai yēhuo coca peoye. ³Mēsaru de'ocohua'i ña cuañoñere ěmēje'e capē ēja de'oyere oima'pē pa'ijē'ë, ai de'oye naña yoyere, jai do'i yi'yo se'huoñere, panita'a jai do'i caña suñañere. ⁴Mēsaru de'ocohua'i pa'iyecato pa'ijaquē mēsaru joyopi de'oye cuasayepi, ja'ë tēnē ma'ñerepa, a'ji joyopi jo'cua de'oye pa'iyecato a'ë, do'i quē'yerepa Maija'quē ña huē'ña. ⁵Ai tsoe huē'ña nomiohua'i Maija'quēna iohua'i pa'iyecato pa'iyecato isisicohua'i pa'ahuē'ë. Maija'quēna quēco pacohua'i pa'ahuē'ë. Jaohua'i cato, jaje pa'iohua'ipi iohua'i ējēohua'ire de'oye sehuocohua'i pa'ahuē'ë. ⁶Jaje pa'io pa'aco'ë, Zara. Jaje pa'ioipi io paquē Abrahamre de'oye sehuoco pacopi ca'aco'ë, "Y'ë ējaē". Jaje pa'ina, mēsaru ti ca'rama'pē de'oye yo'ocohua'i pani io mamajē pa'iyē.

⁷Jaje cui'ne mēsaruje ējēohua'ijē mēsaru nējohua'i yējē cayere de'oye asacohua'i pa'ijē'ë. Pani nomiohua'ipi esa jē'ye duruhuēje pa'iohua'i pa'i do'ire iohua'ire ējaohua'ire ñajē dahuēre paye. Coa ai jerepa Maija'quē oi mēsaru pa'iyecato isise'ejē pa'ye jaohua'irejē isisi do'ire mēsaru de'oye ñajē pajē'ë. Jaje yo'ojēna, mēsaru jōsa ta'tēpoje pa'io pa'iyecato pasipi, Maija'quēre se maca.

De'oyere Pare Yo'o Do'ire Ai Yo'ocohua'i Pa'iyecato

⁸Jaje pa'ito pai ñape sa'ñe de'oye yo'ojē pa'ijē'ë, te'e nēiñena tsiosicohua'ipi sa'ñe Maija'quē do'ijēre oijē. Teaye pa'iohua'ipi de'oye yecohua'ire oijē cocacohua'i pa'ijē'ë. ⁹Mēsaru co'aye yo'ouna, iteje co'ayepi saima'cohua'i pa'ijē'ë, pēi tea ju'liquēna. Iteje

pēijē sañope tea ju'iñepi saima'pē pa'ijē'ë. Coa ai jerepa mēsaru sañope caco-hua'ini de'oyepi cacaijē'ë, Maija'quēpi de'oye pa'iyena de'huaja'cohua'ini soisicohua'i sēte. ¹⁰Jaje pa'ina:

Pa'ipi sihuaquē de'o mu'seña pasi'i cani
I tsemeñore nau nēcōye pa'iji,
Coso coca caye paja'core yē'opopi.

¹¹Co'aye yo'oyere jēconī de'oyere yo'ojē pa'ijē'ë.

Jo'cua de'oye pa'iyere co'eni ti'ani jare
yo'oye pa'iji.

¹²Ējaēpi nuñe pa'icohua'ire ñacai paji.
Cui'ne iohua'i ite señeje asacai pa'iji.

Jaje pa'iquēta'are co'aye yo'ocohua'ire
cato sañope yo'oquē pa'iji.

¹³¿Nepi mēsaru sañope yo'oja'cohua'i a'ni, mēsaru si'anē de'oyese'e yo'ocohua'i pa'ito? ¹⁴Jaje pa'iquēta'are mēsaru nuñerepa yo'ojē pa'i do'ire ai yo'oni sihuacohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Ca'rama'pē pa'ijē'ë. Cui'ne co'a ju'i-ma'pē pa'ijē'ë. ¹⁵Coa ai jerepa Cristore mēsaru joñoa Ējaēre pare pajē'ë. Jaje pa'ina, si'anē cuañesicohua'ipi pa'ijē'ë, mēsaru sehuoni utejē pa'iyere pa'ipi seni asañu'u cajē secohua'ire, dahuēre pa'iohua'ipi, ējaohua'ire ñajē de'oyere pa'iohua'ire se'ere sehuocaijē'ë. ¹⁶Jaje pa'ina, mēsaru cuasayepi jo'cua pa'ijaquē cani de'oye yo'ojē pa'ijē'ë. Pa'ijēna, mēsaru nuñe Cristore sehuocohua'i ēaye pa'iyere co'aye cacohua'ipi iohua'i co'aye case'ere cuasajē co'a ju'ija'cohua'i a'ë. ¹⁷Ai jerepa de'oji, nuñere pare yo'ojē ai yo'oye pa'ito. Jaje Maija'quēpi yē nēoru. Co'ayere yo'o do'ire ai yo'oyecato do'i peoye a'ë.

¹⁸Mai co'aye yo'o do'ire saicai Cristo ai yo'opi, te'ore pare jūni tējiquē. De'oquēpi ai yo'opi, mai co'acohua'i do'ire, maini Maija'quē quē'rona sasi'i caquē. I capē cato huahuoni ju'isiquē paji'i. Jaje pa'isiquēta'a i joyopi huēoquēna, cui'naēpi huajēquē pani copī. ¹⁹Ja joyopi sani paire necaise'ere quēapi, tsea

cuãnosi joñoare. ²⁰Ja joñoa cato tsoe hue'ña Noé pa'iné Maija'quère sehuo-caima'cohua'i pa'ijé pa'isicohua'i paé'ë. Jai yohué de'hua maca Maija'quë yo'o jujama'é iohua'ire utequë pa'i maca ja joñoare quëapi. Coa ocho pai maña huaso cuãnojé pa'ahué'ë, ocopi. ²¹Maire oco doye cato ocho paire huasose'ejé pa'ye a'ë. Jaje pa'ina, Jesucristo juni huëisi do'ipi maire huasoji. Oco doye cato coa iñoñe a'ë, ja huasosicohua'i pa'iyere. Jaje pa'ina, émëje'e si'sire tsoa toñere oco doye iñoñe paji. Coa ai jerepa de'oye cuasayere pañu'u cajé Maija'quère señere iñoji. ²²Maire huasoquë cato ma'tëmona mëni Maija'quë ëja te'tere pa'iji, si'aohua'ire huiñaohua'ire cui'ne cuãne tutu pacohua'ire meñe cuãnequëpi.

Diusu Isisi Tutu Pa'iyé Ja'ye Ñacajé Pa'iyé

4 ¹⁻²Cristopi i capë ai yo'oquë juji'i. Jaje pa'ina, iye cuasayere pajé'ë. Capëpi ju'isiquë cato co'aye yo'oye tëni saisiquë api. Tëni saisiquëpi si'a i iye yeja pa'i maca Maija'quë yëyere yo'oquë pasipi, i capë co'aye yëyere yo'oma'é, jare cuasajé pa'ijé'ë. ³Teape tsoe mësaruru Maija'quère sehuoma'cohua'i yo'oyere yo'ojé paé'ë, si'aye yo'oyena sëo measicohua'ipi, co'ayere yëyere, cuepeyere, jai pai tsi'sini aijé ai pisiye yo'ojé cayere, jaiye cono ucuyere, cui'ne Maija'quë api cajé co'ayere sejé yo'ojé paé'ë. ⁴Jaohua'i cato yure mësarute tìohua'ire ñañë, mësarupi te'le iohua'i ja're cono co'ayere yo'ojé pa'ima'pëna. Jaje pa'ina, mësarute co'aye cayë. ⁵Jaje pa'iquëta'are jaohua'i cato iohua'i pai ñape yo'ose'ere iñoja'cohua'i a'ë, huajëcohua'ire cui'ne ju'isicohua'ire pai ñape yo'ose'ere saisi' caquë ña de'huaquëna. ⁶Jaje pa'ina, ju'isicohua'ire de'o cocare quëapi. Ja cocapi iohua'i huajëcohua'i pa'iné yo'ose'ere ña de'huayere caquë,

iohua'i Diusu pa'iyé isiyepi joyopi pa'ijé caquë yo'opi.

⁷Si'a co'amaña carajai mu'seña ti'aji. Jaje pa'ina, mësaruru nuñerepa pa'iohua'ipi Maija'quère señese'e yo'ojé pa'ijé'ë. ⁸Jaje pa'ina, si'aye jerepa pai ñape sa'ñe oiyere pajé'ë. Paire oiyere cato jaiye co'aye yo'oyere sai de'hua-caiye a'ë. ⁹Pai ñape yecohua'ire de'oye yo'ojé'ë, mësaruru huë'ena daicohua'ire, ësema'pë. ¹⁰Jaiye tiñe pa'ye Maija'quë isiyé de'o co'amaña de'oyerepa necaicohua'i sëte pai ñape yecohua'ire necaijé'ë, mësaruru isi cuãnose'ejé pa'ye. ¹¹Mësaruru joyopi cocare caquë pani Maija'quë coca cayeje pa'ye cajuquë, cui'ne yecohua'ini cocaiquë pani Maija'quë isi tutupi cocaijaquë. Jaje pa'ina, si'aye mësaruru nerojaiñe cato Jesucristo do'ija'a, Maija'quère sihuajé de'ouquere pa'ni ca ja'ñere neñe pa'ijaquë. Maija'quère cato si'a miañe jare i tsese'e a'ë, cui'ne si'a co'amaña jare i tsese'e a'ë, je'ñëna. Jaje pa'ijaquë.

Cristore Tuicohua'i Ai Yo'oye

¹²Yë'ë oicohua'i, toa ëoyeje pa'ye jëaye neñañepi mësaruna titaja'coa. Titacona, me neni jaje tiñerepa pa'iquë'ni cuasama'pë pa'ijé'ë. ¹³Neñañepi pa'ito coa ai jerepa sihuajé'ë, Cristo ai yo'ose'e ayere mësarurje pajé cajé, si'aye i ayere de'oyerepa mësarurja'a iñoquëna, ai sihuaja'cohua'ipi. ¹⁴Jaje pa'ina, yecohua'ipi Cristore tui do'ire mësarute co'acohua'i a'ë cato mësaruru sihuacohua'i pa'iyé pa'iji, Maija'quë de'o joyopi mësaruru ja're pa'i do'ire. ¹⁵Paire huani jeñere, co'amaña yahue iñere, co'aye yo'oyere, yecohua'i yo'oyere coa cacarajajé ne de'huacaiyere yo'oye peoji, iyere yo'o do'ire ai yo'oquë pani huajëya' ju'iñe pa'iji. ¹⁶Jaje pa'iquëta'are Cristore tui do'ire ai yo'oquë pani huajëya' ju'iñe peoji. Coa ai jerepa Mai-

ja'quëni de'oquëre pa'ni caquë sihuaye pa'iji, ai yo'o do'ire.

¹⁷Tsoe ti'api, Maija'quë tsëcapëre pani iohua'i yo'ose'e ñaquë sai de'hua maca. Jaje mai yo'ose'ere du'ru ñaquë sai de'huaye huëto, ¿merepa jaohua'i Maija'quë caye sehuoma'cohua'i yo'o cuãñoja'cohua'i a'ni, ai co'acohua'i cui'ne Maija'quë cuãñe yo'oma'pë tayocohua'i? ¹⁸Nuñe yo'ocohua'ita'a huaso cuãñoñe ai yo'oye pa'iji. Jaje pa'ito, ¿merepa co'aye yo'ocohua'i cui'ne tayocohua'i jëa ti'aja'cohua'i a'ni? ¹⁹Jaje pa'ina, Maija'quë yëyepi yo'ojë ai yo'ocohua'i cato jare de'oyere yo'ojë pa'iyë pa'iji, joñoase'ere Maija'quëna isini pa'ijë, Maija'quë cato maire ne de'huaquëpi, cui'ne i case'je yo'o ti'acquëpi.

Sehuosicohua'ire Yëhuoye

5 Yë'ëje sehuosicohua'i ëjaë'ë. Jaje pa'ipi Jesucristo ai yo'oquëna, ñasiquëpi yure yëhuoyë, sehuosicohua'i ëjaohua'ire, mësaruru quë'ro pa'icohua'ire, yë'ëje iohua'i ja're coní Jesús aye de'oyere pare jeteyo'je paja'quëpi. ²Mësarupi ñacaija'cohua'i a'ë caquë Maija'quë mësaruna isisicohua'i de'oye cuasajë yo'ojë'ë, Maija'quë yëyeje pa'ye. Yo'oma'pë pa'ijë'ë, cuãñe nëosi do'ire panita'a curiquëre ai yë do'ipi mësaruru yë do'ire sihuajë nejë'ë, co'amaña. ³Cui'ne mësaruru tsecohua'i a'ë cuasama'pë pa'ijë'ë, mësaruru ñajë pacohua'ire. Coa ai jerepa iohua'ini de'oye pani iñojë'ë, mësaruru pa'iyere ñajë tuija'cohua'ire. ⁴Jaje mësaruru yo'onita'a yëi ñamare ñacacohua'i Èjaërepa dai maca de'o marore pare isi cuãñoja'cohua'i a'ë, ti me'me tomema'coni, cui'ne i ayere de'oyere pare iñoja'coni.

⁵Jaje cui'ne mësaruru posëohua'ijë sehuosicohua'i ëjaohua'i cayere de'oye sehuocohua'i pa'ijë'ë. Si'ahua'i pai

ñape yecohua'ire de'oye sehuocaijë dahuëre pa'ijë'ë. Jaje pa'iyë pacohua'ire cato Diusupi sañope yo'oquë api, jerepa pa'iohua'i a'ë cuasacohua'ire. Jaje pa'iquëta'are dahuëre pa'icohua'ire cato de'oye yo'oquë i oiyepi coçaiquë api. ⁶Jaje pa'iyë sëte Maija'quë tutu quë'i Èjaëre pa'ë cuasajë i cuãñeñere sehuojë dahuëre pa'ijë'ë, ipi mësarute jerepa tëto saiscohua'ire neja'quëre iti yo'o maca ti'aëna. ⁷Jaje pa'ina, si'aye mësaruru co'a ju'iñe Maija'quëna isijë'ë, mësarute oi ñacaiquëna.

⁸Ñare pajë pa'ijë'ë, sëtasicohua'ipi. Mësarute sañope yo'oquë huati, jai yaije pa'ipi të'ijai mësarute co'equë cu'iji, asi'i caquë. ⁹Sañope ite quëco saojë'ë, Maija'quë pa'iji nuñerepa cuasayepi. Si'a hue'ña Maija'quë do'ijë pa'icohua'ijë cui'ne ai yo'oye pa'iquëta'are quëcoyë cuasajë mësaruru quëcojë'ë. ¹⁰Jaje coa nëhui tëcahuë ai yo'osi jeteyo'je Diusupi mësarute de'ocohua'ire nuñerepa pa'iohua'ire tutu quë'iohua'ire, cui'ne ti'aja'cohua'ire pa'ë asacohua'ire nesipi, maire ai oi Jesucristo ja're tsioni pa'ijë ti carajai ma'ñere de'oyere pare pajajë caquë soisiquëpi. ¹¹Jaë api, jerepa pa'i de'oquërepa ti carajaima'quërepa. Jaje pa'ijaquë.

Pëpa Tëjiyerepa

¹²Maija'quë do'iquë nuñe pa'iquë Silvanona toya cuãñoñe, iye nëhui coca maña. Iye toyase'e cato mësarute yëhuoye a'ë, cui'ne care paye a'ë, Maija'quë maire oi coa isise'ere. Jaje pa'ito ocue pa'i macarepa itire tuijë pa'ijë'ë.

¹³Babilonia sehuosicohua'i pa'icohua'ipi mësarute pëpa saoyë, mësarute soise'je pa'ye Diusu soiscohua'ipi, cui'ne yë'ë mamaquëje pa'i Marcosje mësarute pëpa saoji. ¹⁴Pai ñape yecohua'ire yo'jeire oiyepi oijë su'cuajë sihuajë pëpacaijë'ë.

Si'aohua'i Jesucristore pacacaicohua'i
sëte, ipi ñacaina, jo'cua de'oye pa'ijë'ë.
Jaje pa'ijaquë.

2 SAN PEDRO

Pedro Toya Cose'e Hua Saicohua'ina

1 Yë'ë, Simón Pedropi iye toya ja'hua toyayë, mésaruni caquë, Jesucristo jo'yaëpi i jëjo daoquëpi. Maija'quë nuñerepa yo'oquëpi cui'ne Jesucristo paire huasoquëpi, yëquë cuasayeje pa'ye Maija'quë pa'iji cuasayera de'oyere pare cuasa ti'añe isisicohua'ina toyayë. ² Maija'quë coa isiyi cui'ne jo'cua de'oye pa'iyepi mésarute jerepa pa'ijaquë, mai Ējaë Jesucristore cui'ne Maija'quëre mësaru cuasa ti'a do'ipi.

Cristore Tuicohua'i Yo'oye

³ Maire Maija'quëpi soipi, i jerepa pa'iyepi cui'ne i de'oyerepa yo'oyepi. Jaje pa'ina, Maija'quëpi i tutupi maire isipi, si'aye caraye peoyerepa, nuñerepa de'oyerepa yo'ojë pa'i ja'ñere, ite mai cuasayepi. ⁴ Ja co'amaña do'ija'a jaiye i ca nëose'e ai de'oyere pare jai do'ire maina isipi, maipi iye yeja pai ëaye nëiñepi co'a de'oyena sayere cati saiscohua'ipi pa'ijë i pa'iyeyere ayere ti'ani pa'ijajë caquë. ⁵ Jaje pa'ina, mësaru ai seña maca payere cajë tutu yo'oye pa'iji. Jaje pa'ina, mësaru Maija'quë pa'iji cuasayepi de'oyese'e yo'oyere se mëojë'ë. De'oyese'e yo'oyepi ta'ñe cuasayera se mëojë'ë. ⁶ Ta'ñe cuasayepi yëyere co'ye quëco ti'añere se mëojë'ë. Yëyere co'ye quëco ti'añepi yo'o jujama'pë quëcoyere se mëojë'ë. Yo'o jujama'pë quëcoyepi nuñerepa cuasayese'e se mëojë'ë. ⁷ Nuñerepa cuasayepi Maija'quë do'ijëre oiyere se mëojë'ë. Maija'quë do'ijëre oiyepi, si'ahua'ire paire oiyere se mëojë'ë.

⁸ Jaje mësarupi iye co'amañare pajë se mëoto mësaru pa'iyeyere do'i quë'ye pasipi, coa pa'iyeyere peojë. Cui'ne mësaru Cristore cuasase'e se mëoñe pa'iji.

⁹ Jaje pa'iquëta'are iye co'amañare peoquë cato ñama'quëje pa'i api. Panita'a ñaco poreije pa'i api. I ja'ñe co'aye yo'ose'e tsoa toçaise'ere huanëyesiquë api. ¹⁰ Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë, mësarute Maija'quë sahuani i tsecohua'ire nese'ere iñoñu'u cajë ai cuasajë yo'ojë'ë. Mësarupi jaje yo'oni co'aye yo'oyena ta'ñe ti paja'cohua'i a'ë. ¹¹ Jaje cui'ne maire huasoquë Jesucristo cuañe te'tepi mai cacaja'a eta sa'ro jaicorepa hui'yocaisicopi pa'ija'coa.

¹² Jaje pa'ina, mësarupi ta'ñe cuasajë nuñere pare ocue pa'i macarepa pa'itoje ja yë'ta'api yë'ë cato mësarute ca sëtouquë pasi'i si'aye mësarute ye'yase'ere. ¹³ Jaje pa'ina, yë'ë cato iye nuñere pa'ë cuasayë. Ja yë'ta'a yë'ë huajëquë pa'i maca cato mësarute yëhuo sëtouquë pasi'i caquë. ¹⁴ Jaje pa'iquëta'are mai Ējaë Jesucristopi yë'ëre quëa iño'pi, më'ë esa iye yeja pa'iyeyere jëoja'quë a'ë caquë. ¹⁵ Jaje pa'ina, yë'ë ju'isi jeteyo'je yë'ë ca sëtosi co'amañare si'anë cuasa cuañoñe pa'ijaquë caquë, yë'ë ai cuasaye ja'ye yo'oyë.

Mai Ējaë De'oyere Ñañe

¹⁶ Mai Ējaë Jesucristo daiye cui'ne i tutu quë'irepa pa'iyeyere yëquë mësarute quëase'e pa'ise'e coa cuasa huëose'ere quëayeyere pahüë. Yëquë ñaco care papi jerepa pa'i pa'ina, ñase'ere quëahuë. ¹⁷ Cui'ne yëquëpi ite ñajë cui'ne asahuë, Maija'quëpi Jesure de'oquëre pani, jerepa pa'ini sihuaquë ma'tëmopi de'o yë'orepa "iquë api, yë'ë mamaquë, yë'ë oiquërepa. Ini ai sihuaquë pa'iyë," caquëna. ¹⁸ Jaje asahuë, ma'tëmopi yë'ose'e Maija'quë caye jutaquëna, jeto de'o cutihuëre Ējaë ja're con'i pa'i maca.

¹⁹ Jaje cui'ne payë, maire jerepa care paye necai cocajë. Ja cato Maija'quëre quëacacohua'i toyajë pa'ise'ere cayë, jare mësaru de'oyerepa asacaiye pa'iji, toa tsëo pë ñami miacaiyeje pa'ye

mësarute miacaiyere. Jaje miacai pasipi, mësarü joñoana, ñata ma'ñocore papi miacaiye tì'a macaja'a. ²⁰Jaje pa'ina, mësarü cato cuasaye pa'iji. Maija'quë coca toyase'e cato paì quëase'e peoye a'ë. ²¹Jaje pa'ina, Maija'quëre quëa-caicohua'i cato ìohua'i cuasayepi huëojë caye pa'ahuë'ë. Coa ai jerepa Maija'quë joyopi quëaquëna, Maija'quë yëyere ca'ahuë'ë.

Coa Cosoye Ye'yacohua'ire Quëaye

(Jud 4-13)

2 Israel paì Maija'quëre quëacaico-hua'ipi pa'iyë, cacohua'i. Coa cosocohua'i pa'ahuë'ë. Jaje cui'ne mësarü acohua'ije ye'yacohua'ipi coa cosocohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Jaohua'ipi yahuerëpa ìohua'i co'aye cuasayere ye'yacohua'i a'ë nejo cocare. Jaje yo'ojëta'a ìohua'ire huasosi ëjaëni coa caquë api caja'cohua'i a'ë. Jaje ca do'ire ìohua'ire ai esa nejoñepi tìtasipi. ²Jai paì jaohua'ire tuija'cohua'i a'ë, ìohua'i co'aye yo'oyere ñajë. Jaohua'i do'ire iye de'o cocare, yecohua'ipi co'aye caja'cohua'i a'ë. ³Jaje pa'ina, ai curiquë yë do'ire mësarü payere sioja'cohua'i a'ë, coa cosoye ye'yayepi yo'ojë. Jaje pa'ina, jaohua'ire cato nejoñepi ti jëa tì'añe peoyere papi uteji, tsoe huë'ñana jaje nejoja'cohua'ire ña nëosicohua'ire sëte.

⁴Diusu ì huìñaohua'i tayosi do'i sai de'huacaiye pa'aji'i. Coa ai jerepa ìohua'ire cato huëni ai nea huë'ñare pana toa yejana jëcoaj'i'i. Jaohua'i cato paì ñape yo'ose'e ña mu'señarepa ca tējija'cohua'ipi de'huasicohua'ipi pa'iyë. ⁵Jaje pa'ye cui'ne yeja tsoe huë'ña pa'isicohua'ireje Diusu sai de'huacaiye pa'aji'i, ìohua'i tayose'e. Coa ai jerepa ocopi col'je huëaj'i'i. Col'je huëacona, coa Noé macase'ere, ìti nuiñe pa'iyere quëasiquëse'ere cui'ne ì ja're conì siete paì pa'icohua'ise'ere huasoaj'i'i. ⁶Jaje

cui'ne Sodoma cui'ne Gomorra paì daripëaje Diusupi nejoaj'i'i, huatase'e ëo huesoquë. Iye cato yo'oa'ji'i, jetey-o'je co'a paì pa'icohua'ipi jaje yo'oye co'aye a'ë cuasajë pa ja'ñere caquë. ⁷Jaje yo'oquë coa Lotse'ere huasoaj'i'i, co'a paìpi co'ayere yo'ojëna, ñaquë oi pa'isiquëse'ere. Jaë cato nuñe pa'iquë pa'aji'i. ⁸Jaje nuñe pa'ipi ìohua'i quëno macare pa'i si'a mu'señapi si'aye ìohua'i co'aye yo'oyere asaquë cui'ne ñaquë ì de'o joyopi ai yo'oquë oi pa'aji'i. ⁹Jaje mai Èjaë cato ìna ìsiscohua'ire neñañere pa'ito huasoquë api. Jaje pa'iquëta'are co'acohua'ire cato paì ñape yo'ose'e ña mu'serepa si'seja'cohua'ini paquë api.

¹⁰Diusupi si'seja'quë api, si'sire yëjë yo'ojë pa'icohua'ire, ëjaohua'i cayere coejë sañope cacohua'ire. Jaje pa'iohua'ipi huajëya'ye peoyerepa cui'ne ai co'a ju'ima'pë ìohua'i yëyese'e cuasajë ti ca'rama'pë ëjaohua'ire co'aye cacohua'i a'ë. ¹¹Jaje pa'iquëta'are huìñaohua'i ai tutu pacohua'ita'a ëjaohua'ire co'aye cama'cohua'i a'ë, Maija'quë ña huë'ña.

¹²Jaje pa'iquëta'are jaohua'i cato coa nëtërojaicohua'ije pa'iohua'i a'ë. Asa tì'añe peocohua'i a'ë. Coa ìohua'ire nëiñeje yo'ocohua'i a'ë. Tseani huani jëoja'cohua'ipi jojosicohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi ìohua'i asaye tì'a ma'ñere co'aye a'ë cayë. Ja do'ire nëtërojai-cohua'i ju'iñeje pa'ye ai yo'ojë jùnì huesëja'cohua'i a'ë. ¹³Yecohua'ire ìohua'i co'aye yo'osi do'ire sai de'hua cuãnojë yure cato si'a mu'seña aniro-jaijë sihuacohua'irepa pa'iyë, cuasayë. Jaohua'i cato si'si a'siojë pa'iohua'i pa'iyë, mësarü ja're conì. Jaje pa'iohua'ipi mësarü ja're conì ao aijë sihuayë cajë yo'oyë, ìohua'ire coso huesose'ere jerepa yo'o huajëjë.

¹⁴Jaje pa'iohua'ipi te'o macareje, nomiore coa ñañe pañë, jare nomi ëayese'epi ñacohua'i a'ë, tayo yo'oyeje ti jël'joma'cohua'i a'ë. Tutu

peocohua'ire cato iohua'i yo'oyepi cosojë co'aye yo'oyena ne taocohua'i a'ë. Ai co'amaña tsi'soni payere cajë tañerepa yo'ocohua'i a'ë, Maija'quë co'aye ca nëosicohua'ipi. ¹⁵ Beor mamaquë Balaam co'ayere yo'oquë curiquë nesi'i caquë yo'o ja'ñeje pa'ye yo'oyë, jaohua'i cato. ¹⁶ Jaje yo'oquëna, ite burra ti cama'copi pai yë'ore papi i tayoquë yo'oyere ca quëco'a'co'ë. Jaje cani i cuepequë yo'oyere necaiye pa'aco'ë.

¹⁷ Iye pai cato oco dea pëpi oco peocoje pa'icohua'i a'ë, cui'ne sirioni tutupi tirona tutu saoyeje pa'iohua'i a'ë, nea hueñare pana ti nejoja'cohua'ire ña nëosicohua'ipi pa'iyë. ¹⁸ Jao-hua'i cato pa ëaye nëi tutupi ca huëcohua'i a'ë, do'i peo cocapi cajë. Jaje cajë tayocohua'i quë'ropija'a cati hua-jësicohua'ini, iohua'i capë co'aye yëyena capë ëayere sëo mease'ere yo'ojë, cosojë jaohua'ire co'aye yo'oyena ne taocohua'i a'ë. ¹⁹ Jaje yo'ojë cayë iye a'ë, de'oyerepa pani huajëye. Jaje cajë-ta'are iohua'i si'si pa'iyepi jo'ya nesicohua'ire paji. Jaje pa'ina, si'a pai iohua'ire yo'o ëaquëna, quëco ti'ama'pë yo'oyere ëjaëre payë. Japi jo'ya nesicohua'ire paquëna, pa'iyë. ²⁰ Jaje pa'ina, maire huasoquë Èjaë Jesucristore asa do'ire iye yeja co'aye pa'iyere cati saicohua'ipi cui'naohua'ini ja'në co'aye yo'ose'epi huë cosicohua'i pani, ja'në pa'ise'e seña maca co'a hueñana cacayë. ²¹ Ja do'ire ai jerepa de'ora'pi, jaohua'ire nuñerepa pa'i cocare asama'cohua'ipi pa'ito co'aji. Yure cato Maija'quë de'oyerepa cuañëñere iohua'ina isipi, ite asasicohua'ita'a jeoni pa'ijëna. ²² Jaje pa'iquëta'are jaohua'ina ti'api, tsoe case'epi: "Jo'ya yai i siso oasiconi ani coquë api, cui'ne sese ja'a de'oye tsoa tosicopi ya'o dana cui'naopi cuyacoa."

Èjaërepa Daiyere Quëaye

3 Maija'quë do'ijë yë'ë oicohua'i, ico cato yë'ë cayaye acore mësarute toya saocoa. Iye cayaye toya saoyena, mësaruni nuñerepa cuasajë pa'iyere yëhuo sëtosi'i cuasahuë. ² Jaje pa'ina, huñeyema'pë pa'ijë'ë, Maija'quëre quëacaicohua'i de'ocohua'irepa case'ere, cui'ne Èjaërepa huasoquë cuañëse'ere, jare i jëjo daocohua'i mësarute ye'yase'ere.

³⁻⁴ Cuasajë'ë, iyere: Tëji mu'seña cato iohua'i yëyeje pa'ye co'ayere yo'ocohua'ipi daija'cohua'i a'ë. Jaohua'ipi cue'cue yë'opi, seja'cohua'i a'ë: "Me neo'ni, yure Cristo dasi'i ca nëose'e", mai aipë maña juju satoje yeja de'hua maca acoje pa'io'pi nëio carajaico iye yeja. ⁵ Jare secohua'ipi cato tsoe hueñana Maija'quëpi cuañëquëna, ma'tëmo ëjacon, cui'ne yejaje oco da'case'e pa'isicopi oco da'caja'a yeja ëjapi. Jare asacohua'ita'a jare asayere coejë jaje cayë. ⁶ Cui'ne tsoe hueñana yejaje ocopi co'jeni si'aye iote pa'iyere nejoselëje asacohua'i a'ë. ⁷ Jaje pa'iquëta'are ma'tëmo cui'ne yeja yure pa'iyere cato toana ëo ja'ñepi pa'iji, Maija'quë cuañë do'ipi de'huase'epi. Ja toapi pai ñape yo'ose'e ña tëji mu'serepa co'acohua'ire ëo huesoquë nejoja'quë api.

⁸ Maija'quë do'ijë yë'ë oicohua'i iyere huñeyema'pë pa'ijë'ë, mai Èjaëre cato te'e mu'sepi mil ometëcaje pa'ye pa'iji, cui'ne mil ometëcapi te'e mu'seje pa'ye pa'iji. ⁹ Mai Èjaë yecohua'i cayeje pa'ye i ca nëose'ere yo'o ti'ama'ë tsoe nëima'ë pa'iji. Coa ai jerepa i cato mësaruni cuasaquë dahuëre yo'oji, pai juni huesëyere ësequë. Jaje pa'ina, i cato yëji, si'aohua'i Maija'quëna ponëni co'iyere tiro pa'icohua'ipi.

¹⁰ Jaje pa'iquëta'are ti cuasama'topi ti'aja'coa, Èjaë mu'se cato, co'amaña ñaë daiyeje pa'ye. Ja macarepa ma'tëmo cato peo hueñarepa nejosico pasio

ai huajéya'yerepa tutu pisiyepi. Ja macarepa ma'tëmo pa'i co'amaña peo hue'ñarepa ëose'e pasipi, cui'ne iye yeja pa'i co'amañaje peo hue'ñarepa ëose'e pasipi.

¹¹ Jaje si'aye nejo ja'ñese'e pa'iji asacohua'i sëte, ai jerepa ina isisicohua'ipi ise'ere cuasajë necaijë pa'iyë pa'iji. ¹² Jaje pa'ina, Diosu yo'oja'a mu'se esa ti'ajaquë cajë tutu yo'ojë'ë, Maija'quë yo'oja'a mu'serepa ti'añere utejë. Ja mu'se cato si'aye ma'tëmo pa'iyë cui'ne yeja pa'iyë nejo huesose'e pasipi, toa uyepi peo hue'ñarepa ucosi huesoquëna. ¹³ Jaje pa'iquëta'are mai cato huajë ma'tëmore cui'ne huajë yejare utejë pa'iyë. Diosu ca nëose'ere de'oyese'e cui'ne nuñere pase'e pa'ija'tore.

¹⁴ Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë maña iye co'amañare utejë pa'ijë de'oye yo'ojë pa'ijë'ë. Maija'quëpi titani si'si te'ña peocohua'ire cui'ne co'aye yo'ose'e peocohua'ire de'oye ñaja'quëre. ¹⁵ De'hua

cuasajë'ë, mai Ëjaë cato maire oi do'ire esa daiye paji, maipi huasosicohua'i pa'ijajë caquë. Jaje cui'ne toyapi, Maija'quë do'iquë mai oiquë Pabloje, Diosu ite ta'ñe asaye isise'eje pa'ye. ¹⁶ I mësarute toya saoyë ñape iye ayere mësarute capi. Jare caquë toyase'e ayeta'a yeque cato asa ti'añe jëayequë pa'iji. Pa'ina, jare huesëohua'ipi Maija'quë pa'iji cuasaye carasicohua'ipi tiñe ponañë. Ja ponañeje pa'ye Maija'quë coca toyase'eje tiñe ponañeje sëte, iohua'i nejo cuãño ja'ñere jaje yo'oyë.

¹⁷ Ja do'ire Maija'quë do'ijë, yë'ë oicohua'ipi mësaru cato iye pa'ijajë cuasacohua'ipi de'hua ñajë pa'ijë'ë, mësaru nuñerepa pa'iyere, co'acohua'ipi mësarute iohua'ipi cosoyepi ne taojë. ¹⁸ Jaje pa'ina, mësaru cato ai jerepa mai Ëjaë huasoquë Jesucristoni de'oyerepa i pa'iyere asa ti'ajë'ë, i oiyeje pa'ye oiyena ai de'oja'cohua'i. Jaëpi de'oquërepa yure cui'ne je'nëna ti carajaima'quërepa. Jaje pa'ijaquë.

1 SAN JUAN

Pa'i Cocarepa

1 Toyayë, mésarute du'ru pa'i huëose'ere pare. Jare yëquëpi asajë cui'ne yëquë ñaco care papi ñahuë. Jaje pa'ina, ñajë yëquë jëñapi itire papihuë, pa'i coca ayere. Ja cato cayë. ²Iye pa'i cocapi yëquëna eta ñnopi, pëca ja'quë ja're conì pa'ise'epi. Jare yëquëpi ite quëacaicohua'ipi ñani mésarute quëahuë, ja ti pani huesëyere. ³Yëquë ñase'ere cui'ne yëquë asase'ere mésarute quëahuë, mésarupi yëquë ja're tsioni pa'ijajë cajë, yëquë Maija'quëna cui'ne i mamaquë Jesucristona tsioni pa'ieje pa'ye. ⁴Jaje toyayë, mésarute sihuayepi timëse'erepa pa'ijaquë cajë.

Ësëje Pa'i Api, Maija'quë

⁵Iye coca cato Jesucristo yëquëre ye'yase'e a'ë. Jare mésarute quëahuë. Maija'quë cato ësë miañeje pa'ye miaquë api, ite ti peoji, nea te'te macajë. ⁶Jaje pa'ina, maipi i ja're tsioni pa'iyë cacohua'ita'a ja yë'ta'a nea hue'ñare pa'ini coa cosoyë, cayepi cui'ne yo'oyepi. ⁷Jaje pa'iquëta'are maipi Diosu pa'ieje mia hue'ñare pa'icohua'i pani yecohua'ire tsiosicohua'ipi pa'iyë. Jaje pa'ito Jesucristo Diosu mamaquë tsiepi si'aye co'ayere tsoa toçaiji, maire.

⁸Tayo yo'oye peoyë cacohua'i pani maija'a co'ye cosoyë, nuñerepa pa'iyepi maini peo do'ire jaje cacohua'ipi. ⁹Jaje pa'iquëta'are tayo yo'oyere cajë oijë Maija'quëna quëato, Maija'quë de'hue necai nuñerepa yo'oja'quë api. Jaje yo'oquë ipi mai co'aye yo'ose'ere sai de'huacai cui'ne si'aye tayo yo'ose'ere tsoa toçaija'quë api. ¹⁰Maipi tayo yo'oma'cohua'i a'ë cacohua'i pani Maija'quëpi coa cosoquëje pa'iyere neñë. I

nuñerepa cocare itire pa'ë cajë cama'pë sehuoma'cohua'ipi.

Cristo Maire Cacaquë Api

2 Maija'quë do'ijë iyere toyayë, mésarupi co'aye yo'oma'pë pa'ijajë caquë. Jaje pa'iquëta'are co'aye tayosicohua'i panije payë, mai do'ire pëca ja'quë ja're ca de'huacaiquëre, Jesucristo nuñe pa'iquëre. ²Jesucristo cato mai tayo yo'oyepi cui'ne si'aohua'i iye yeja pa'icohua'i yo'oyepi sai de'huacaise'e pa'ijaquë caquë jucacaji'i. ³Jaje pa'ina, Maija'quë cuañese'ere sehuocaicohua'i pani de'hue ite asa ti'acohua'ipi pa'iyë asayë. ⁴Jaje pa'ina, yë'ëpi ite asa ti'ahuë caquëpi i cuañese'ere sehuoma'quë pani coa cosoquë api, ini nuñerepa cocapi peo do'ire. ⁵Jaje pa'iquëta'are i cocare asaquë i cuañeñeje yo'oquë pani ite nuñerepa oiquëre papi. Jaje pa'ijë i ja're tsiosicohua'ipi pa'iyë asayë. ⁶Jaje pa'ina, Maija'quëna tsioni pa'iyë caquë pani, Jesucristo pa'ise'ejë pa'ye pa'iyë pa'iji.

Huajë Cuañeñe

⁷Yë'ë oicohua'i, mësaru tsoe du'ru huëo maca asajë pa'isi cocare toyayë, tsoe hue'ña cuañese'ere, huajë cuañeñere toyama'ë pa'iyë. Iye cocare mésarupi asahuë. ⁸Jaje pa'iquëta'are, huajë cuañeñere toyayë. Jaje pa'ina, Jesuni ñajë, cui'ne mësaruni ñajë nuñerepa cocare ñañe pa'iji. Jaje pa'ina, yure cato ñami pa'ise'epi tëto saina, nuñere papi miacaiji.

⁹Jaje pa'ina, mia hue'ñare pa'iyë caquëta'a Maija'quë do'iquëre coequë cato ja yë'ta'a nea hue'ñare pa'iji. ¹⁰Maija'quë do'iquëre oiquë cato mia hue'ñare pa'iji. Jaje pa'ire co'ayepi ite ne taonë peoji. ¹¹Maija'quë do'iquëre coequë cato, nea hue'ñare pa'iji, i sai

hueñaje huesëquëpi, neañepi ñaco cãna tẽhuo huesosiquëpi ñama'ë pa'iji.

¹²Tsì maña toyayë, mësarute, mësaru tayo yo'ose'ere Jesucristo do'ipi, sai de'huacaisi do'ire. ¹³Ja'quëohua'i toyayë, mësarute de'hue asa tì'arena, ja'a huëo maca pa'isiquëre. Toyayë, posëohua'i mësarute, huatireje ñese quëcosi do'ire. Toyahuë, mësarute tsì maña de'hue ja'quëre pare asa tì'asi do'ire. ¹⁴Toyayë, mësarute ja'quëohua'i, ja'a pa'i huëo maca pa'isiquëni de'hue asa tì'asi do'ire. Toyahuë, mësarute posëohua'i de'hue tutu quë'iohua'i pa'ijë Maija'quë cocapi mësaruni pa'ina, huatire quëcorena.

¹⁵Jaje pa'ina, oima'pë pa'ijë'ë, iye yejare, cui'ne iote pa'i co'amañare. Jaje pa'ina, iye yejare oito Diusu oiyepi ite peoji. ¹⁶Si'aye iye yeja ayere paipi tì'añe cato Maija'quë ise'e peoji, co'ayere çapë yëye, ñaco çapi ña ëaye, cui'ne jerepa pa'i a'ë cuasaye, si'aye iye cato yeja aye a'ë. ¹⁷Jaje pa'ina, iye yeja cato si'a io co'aye yëye conì carajaija'copi pa'ico. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë yëyere yo'ocohua'i cato ti pani huesëja'cohua'i a'ë.

Nuñerepa Coca, Cui'ne Cosoye

¹⁸Huau dohuë, tì'api, tẽji mu'señarepa, mësaru ja'në Cristo sañope yo'oquë daija'quë api cajëna, asase'epi. Jaje pa'iyë yure jai pai Cristore sañope yo'ocohua'i etahuë. Jaje pa'ina, tẽji mu'seña'ë asayë. ¹⁹Mai ja're pa'isicohua'ipi etahuë, mai acohua'irepa peo do'ire. Jaohua'i yëquë acohua'irepa pani mai ja're patira'huë. Jaohua'i cato etahuë, si'aohua'i mai acohua'ise'e pa'iyë pañere iñojë.

²⁰Jaje pa'iquëta'are mësarute Cristopi isipi, de'o joyore. Jaje pa'ina, nuñerepa ayere mësaru asacohua'i pa'iyë. ²¹Jaje pa'ina, mësarute toyama'ë paë'ë, nuñerepa cocare

coa caye a'ë cuasacohua'ire toyayeje pa'ye. Mësarupi nuñerepa cocare asa tì'acohua'ire sëte. Jaje pa'ina, mësarupi asayë, nuñerepa cocapi cosoye aye pa'iyë peoji.

²²¿Jequë a'ni, cosoquë? Cosoquë cato Jesure Cristorepa peoquëni coa caye a'ë caquë api. Jaëpi Cristore sañope yo'oquë, mamaquëre cui'ne pëca ja'quëre coa caye a'ë caquë api, cosoquë cato. ²³Jaje pa'ina, mamaquëre irepa peoquëni coa cayë caquë cato Maija'quëre peoquëpi pa'iji. Jaje pa'iquëta'are mamaquëre ire papi caquë cato Maija'quëre paquëpi pa'iji.

²⁴Jaje pa'ina, mësaru ja'a huëo maca asase'epi mësaruni pa'ito mësarupi mamaquëna cui'ne pëca ja'quëna tsiosicohua'ipi pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁵Jaje pa'ina, ti pa'iyere payë, Jesucristo maire ca nëose'ere. ²⁶Cosocohua'i ayere quëaquë toyahuë, mësarute. ²⁷Jaje pa'iquëta'are mësaru cato payë, Maija'quë joyore, Jesucristo isisiconi. Jaje pa'ina, yecohua'i ye'yayere asañu'u cajë yo'oma'pë pa'iyë. Maija'quë joyopi mësarute ye'yaquë pa'iji. I ye'yaye cato carajai ma'ñe a'ë, nuñere pa'ë, coso ma'ñe a'ë, iti ye'yayeje pa'ye yo'ojë Jesucristo ja're pa'ijë'ë.

²⁸Yure jaje pa'ito huau dohuë, Cristona tsiosicohua'ipi pa'ijë'ë, i ñai maca quëcojë ca'raye peoyerepa i dai maca ñaja'cohua'i. ²⁹Jaje pa'ina, mësarupi Jesucristore nuñe pa'ire papi asacohua'ire sëte, si'aohua'ire nuñe yo'ocohua'ire Maija'quë mamajë a'ë, asayë.

Maija'quë Mamajë

3 Ñajë'ë, Maija'quë maire ai oi yë'ë mamajë a'ë cayere. Care paji, mai i mamajë a'ë. Jaje pa'ina, iye yeja pai mai pa'iyë asa tì'añe pañë, Maija'quë pa'iyë asa tì'ama'cohua'i sëte. ²Jaje pa'ina, mai cato Maija'quë mamajë a'ë. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë do'ijë ja yë'ta'a

huesëyë, mai tiñe pa'iohua'i pa'i ja'ñere. Jaje pa'iquëta'are asayë, Jesucristo ñaisi maca ite ñajë maije ije pa'iohua'i pa'i ja'ñere. ³Jaje pa'ina, si'aohua'i ina ut-eye pacohua'i cato iohua'ija'a co'ye tsoa toñë, Jesucristoje pa'iohua'irepa, ne'cua peocohua'irepa pañu'u cajë.

⁴Jaje pa'iquëta'are cuañese'ere tayo yo'oquë pani co'aye yo'oji. Jaje pa'ina, tayoye cato cuañese'ere ne jëyoye a'ë.

⁵Tsoe mësarupi asayë, Jesucristo ti co'aye yo'oma'quëpi iye yejana daise'e, mai tayo yo'ose'ere nejocasi'i caquë.

⁶Jaje pa'ina, i ja're tsioni pa'iquë cato tayo yo'oma'quë api. Jaje pa'iquëta'are tayo yo'oquë cato iteje ñama'quë api, cui'ne i pa'iyeye asa ti'ama'quë api.

⁷Huau dohuë, yecohua'ina coso cuañoma'pë pa'ijë'ë, nuñere pare yo'oquë cato nuñe pa'iquë api, Jesucristo nuñerepa pa'iyeye pa'ye. ⁸Jaje pa'iquëta'are tayose'ere yo'oquë pa'iquë cato huati tsequë api. Huati cato ja'a huëo maca aquëpi tayose'ere yo'oquë pa'iquë api. Jaje pa'ina, Maija'quë mamaquë huati nese'ere nejosi'i caquë daji'i.

⁹Maija'quë mamaquë de'osiquë cato tayo yo'oyere yo'oma'quë api, Maija'quë ayepi ini pa'i do'ire. Tsoe Maija'quë mamaquë sête tayo yo'oma'quë api. ¹⁰Jaje pa'ina, pai yo'oyena ñani asaye pa'iji, Maija'quë mamajëre, cui'ne huati mamajëre, nuñere pare yo'oma'cohua'ipi, cui'ne yecohua'ire oima'cohua'i cato Diusu tsecohua'i peoyë.

Sa'ñe Oijë Pa'iyë

¹¹Pai ñape yecohua'ire oiye pa'iji ca cocare mësaruru du'ru macarepa asacohua'i a'ë. ¹²Caínje pa'iohua'i pa'ima'pë pañu'u, huati aquëpi yo'jeire huani jëose'eye pa'iohua'i. Me yo'oquë yo'jeire huani jëose'e ñani, Caín yo'oyepi co'aye paji'i. Pa'ina, yo'jei yo'oyepi de'oye paji'i. Ja do'ire huani jëopi.

¹³Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë, iye yeja acohua'ipi mësarute coecohua'i pa'ito ¿me yo'ojë jaje yo'oye'ni? cajë ai cuasama'pë pa'ijë'ë. ¹⁴Jaje pa'ina, maipi asajë pa'iyë, ja'në ju'ñere pa'isicohua'ipi ti pa'iyena tëto saiscohua'ipi pa'iyë, Maija'quë do'ijëre ai oi do'ipi. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë do'ijëre oima'quë cato ja yë'ta'a ju'i hue'ñare pa'iji. ¹⁵Maija'quë do'iquëre coequë cato paire huani jëoquëje pa'i api. Jaje pa'ina, tsoe mësarupi asayë, paire huani jëoñe yëquë cato ti pani huesëye peoquë pa'yere. ¹⁶Paire oiye asa ti'añë, Jesucristo maire oi do'ire ai yo'ose'ere asajë. Jaje cui'ne maije Maija'quë do'ijëni oijë ai yo'ocaiye pa'iji, mai pa'iyepi.

¹⁷Jaje pa'iquëta'are iye yeja co'amaña paquëpi, Maija'quë do'iquëpi carajani ai yo'oquëna, cõcaima'ë coa ñato co'aji. ¿Jaje pa'ire me Maija'quë oiye i joyore pa'iquë'ni? ¹⁸Huau dohuë maña, jaje pa'ina, coa yë'ose'epi oiye cama'pë pañu'u. Coa ai jerepa nese'ere papi iñõnu'u, mai nuñerepa oiye.

I Ña Hue'ñare Pana Quëcojë Pa'iyë

¹⁹Iyere asajë, nuñerepa acohua'i a'ë cuasajë cui'ne i ña hue'ñare pana mai joñoaje i tsere pa'ë asajë co'a ju'ñe peoyerepa pa'ija'cohua'i a'ë. ²⁰Jaje pa'ina, mai joyopi co'acohua'i a'ë sañope caye pa'ito, Maija'quë mai joyo asaye jerepa pa'i sête jerepa si'aye asaji, mai pa'iyë. ²¹Jaje pa'ina, Maija'quë do'ijë, mai joyopi sañope maire caye peoto co'a ju'ñe peoyerepa Maija'quëna quëcojë pa'iyë. ²²Jaje pa'ijë i yëyere yo'ocohua'ipi, cui'ne i cuañese'ere de'oye sehuocaicohua'ipi mai yëyere ite seto ipi isija'quë api. ²³Iye a'ë, i cuañe. Jesucristo cato Maija'quë mamaquë api asani ite tuiye pa'iji. Cui'ne pai ñape yecohua'ire oijë pa'iyë pa'iji, Jesús cuañese'eye pa'ye. ²⁴Jaje pa'ina, i cuañese'e sehuocaicohua'i cato

Maija'quë ja're coní pa'iyë, Maija'quëpi iohua'ini pa'ina. Maija'quë joyore maina isisi do'ire asayë, Maija'quëpi mai ja're pa'iyë.

Maija'quë Joyo Cui'ne Cristore Sañope Yo'o Joyo

4 De'oji, Maija'quë do'ijë. Iye yeja jai pai Maija'quëre cacaicohua'i a'ë cajë, coa cosocohua'i pa'iyë. Ja do'ire si'aohua'ire care payë cuasajë asama'pë pa'ijë. Coa ai jerepa iohua'i case'ere neñajë, Maija'quë joyo ayere pa'ni, iye panita'a co'a joyopi cama'quë cajë. ²Iyena mësaru Maija'quë joyore papi caquëna, cayë asaye pa'iji, iohua'ini Jesucristoni pai capë quë'irepa dajil'i, cajëna. ³Jesucristore jaje cama'quë cato Maija'quë joyore peoquë api. Cristore sañope yo'o joyore hue'equë api. Ja joyopi daija'quë api asahuë, mësaru. Ja joyopi yure tsoe iye yeja paire pa'iji.

⁴Huau dohuë, mësaru cato Maija'quë tsecohua'i a'ë. Jaje pa'ina, mësarupi iti cosocohua'ini ñese quëcohuë, iye yeja paire pa'iquëre seña maca tutu quë'ipi mësaru ja're pa'i do'ipi. ⁵Jaohua'i ja cosocohua'i cato iye yeja acohua'i a'ë. Jaje pa'ina, iye yeja cocare cayë. Cajëna, iye yeja paipi iohua'ire asacaiyë. ⁶Jaje pa'iquëta'are mai cato Maija'quë tsecohua'i a'ë. Jaje pa'ina, Maija'quë pa'iyë asacohua'ipi mai cayere asayë. Maija'quë tsequë peoquë cato mai cayere asaye pa'iji. Jaje yo'oyena, ñañë, Maija'quë joyo hue'equëre.

Diusu Paire Oiquë Api

⁷Maija'quë do'ijë, pai ñape yecohua'ire oijë pañu'u. Paire oiyere cato Maija'quë tse a'ë. Jaje pa'ina, yecohua'ire oicohua'i cato Maija'quë mamajë a'ë, cui'ne Maija'quë pa'iyë asacohua'i a'ë. ⁸Maija'quë cato paire oiquë api. Jaje pa'iquëta'are yecohua'ire oima'quë cato Maija'quë pa'iyere asama'quë api.

⁹Jaje pa'ina, iye yejana i mamaquëre te'ire, jaë do'ipi pa'iyë ti'ajajë caquë jëjo dao maca maire Maija'quë oiyere iñopi. ¹⁰Jaje pa'ina, i maire oi yo'ose'e cato iye a'ë, mamaquëre mai co'aye yo'ose'e sai tocaija'quëre jëjo daose'e a'ë, cui'ne Maija'quëre ti oima'cohua'ini maire ipi oise'e a'ë.

¹¹Maija'quë do'ijë, Maija'quëpi ja jerepa maire oisiquëre sête maije pai ñape yecohua'ire cui'ne oiyere pa'iji. ¹²Te'ijë Maija'quëre ñaco care papi ñasiquëje peoji. Jaje pa'iquëta'are maipi de'huerepa yecohua'ire oini asayë, Maija'quëpi mai ja're pa'iji cajë. Jaje pa'ina, maija'a i oiyepi eta iñoji, ije pa'i yo'ojë. ¹³Jaje pa'ina, i joyore maina isisi do'ire asayë, i ja're pa'ijëna, ipi mai ja're pa'iji cajë. ¹⁴Jaje pa'ina, yëquë i mamaquëre ñasicohua'ipi, pëca ja'quëpi mamaquëre jëjo daopi, iye yeja paire huasoquëre cajë quëayë. ¹⁵Jaje pa'ina, Jesure Maija'quë mamaquëre pare asaquë cato Maija'quë ja're pa'iji. Pa'ina, Maija'quëpi i ja're coní pa'iji.

¹⁶Jaje pa'ina, i pa'iyere maipi asa ti'ajë i maire oiyere oire paye a'ë asajë i oiyere sehuohuë. Diusu cato oiquë api. Jaje pa'ina, paire oiquë cato Diusu ja're pa'iji. Pa'ina, Diusupi i ja're pa'iji. ¹⁷Jaje pa'ina, ta'ñe paire oiyere pasicohua'i pani, pai ñape yo'ose'e ña mu'serepa mai co'a ju'ima'pë quëaja'cohua'i pa'ija'cohua'i a'ë. Jaje pa'ina, mai cato Jesucristoje pa'iohua'i a'ë, iye yeja pa'i maca. ¹⁸Paire oiyere cato ca'raye peoye a'ë. Jaje pa'ina, paire nuñerepa oiyepi ca'rayere pi'ra eto saoji. Ca'raye pa'ito nuñerepa oiyere ti'ama'quë api.

¹⁹Maija'quëpi maire du'ru macarepa oji'i. Jaje pa'i do'ire maije ite oiyë. ²⁰Jaje pa'ina, paipi "yë'ë oiyë, Maija'quëre" caquëpi Maija'quë do'iquëre oima'quë pani coa cosoquë api. Jaje pa'ina, Maija'quë do'iquëre tiña ñaquëni oiyere pani ¿me Maija'quëre

ña cuãñoma'quère oiye pa'iquè'ni?
²¹ Jaje pa'ina, maipi payë, i cuãnese'e ñeje cayere: "Maija'quère oiquë cato Maija'quë do'iquèreje oiye pa'iji."

Pa'ire Paji Cuasayepi Iye Yeja Ayere Ñese Quëcoye.

5 Si'aohua'i Jesure, Cristore papi asacohua'i cato, Maija'quë mamajère pa'ë. Jaje pa'ina, pëca ja'quère oicohua'ipi mamaquèreje oiye. ² Jaje pa'ina, Maija'quère oijë, i cuãnese'ere de'oye sehuocaijë pa'lito, asayë, Maija'quë mamajèreje cui'ne oicohua'i a'ë cajë. ³ Maija'quère oiye cato i cuãnese'ere sehuocaiye a'ë, i cuãñeñere sehuocaiye cato ai yo'o ma'ñe a'ë. ⁴ Maija'quë mamaquëpi pa'lito iye yeja aye ñese quëcoye pa'iji. Jaje pa'ina, Maija'quë pa'ire paji cuasayepi si'aye iye yeja aye ñese quëcoye necaji. ⁵ Jaje pa'ina, Jesu api, Maija'quë mamaquë asaquë pa'iquëpi iye yeja aye ñese quëcoquë pa'iji.

Maija'quë Mamaquë Ayere Quëaye

⁶ Iquë Jesús cato i do cuãnose'epi, cui'ne i ju'l'i tsie nejose'epi iñoñe paji'i. Cristo api, maire huasoquë. Coa oco doyes'e pa'iyepi papi, oco dose'e cui'ne i tsie con'i paji'i. Maija'quë joyo cato si'aye iyere ñani quëapi, cui'ne nuñerepa ca joyo api. ⁷ Jaje pa'ina, ma'tëmre toasocohua'i, iye yo'ose'ere ñasicohua'i pa'iyë, Maija'quë, Cocarepa, cui'ne Maija'quë joyo. Iye toasocohua'i cato te'ipi pa'iyë. ⁸ Maija'quë joyopi Jesucristore Maija'quë mamaquë api quëapi, maire. Cui'ne asayë, oco dose'e cui'ne i tsie nejose'ere. Jare cuasajë'ë, toasoñe iye yejana iye te'e cuasaye pa'iji, Jesucristo Maija'quë mamaquërepa pa'iyepi. ⁹ Papi quëaquëna, care paji cuasajë asacaicohua'i a'ë, asacaicohua'i sète. Maija'quë quëaye jerepa do'i quë'ye sète asacaiye pa'iji, Maija'quë i ma-

maquë ayere quëaye. ¹⁰ Jaje pa'ina, Maija'quë mamaquëre ire papi caquë asaquë cato i mamaquë ayere, Maija'quë joyo quëayere i joyore paji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë case'ere ire papi cuasama'quë cato Maija'quëni cosoure neji, i mamaquë ayere asacaima' do'ire. ¹¹ Maire quëase'e cato iye a'ë: Maija'quë maire ti pa'iyere isipi. Jaje pa'ina, i mamaquëni iye ti pa'iyepi pa'iji. ¹² Jaje pa'ina, i mamaquëre paquëpi ti pa'iyepi paji. Jaje pa'iquëta'are Maija'quë mamaquëre peoquë cato ti pa'iyepi peoquë api.

Yëhuo Tëjiquë Caye

¹³ Maija'quë mamaquëre ire papi cajë asani sehuosicohua'ina toyayë, iye, mësarupi ti pa'iyere payë cajë asajajë caquë.

¹⁴ Maipi Maija'quë yëyeje pa'ye seto ipi asacaiji asayë, mai. Jaje pa'ina, co'a ju'iñe pañë Maija'quëpi necaija'quë api cuasajë. ¹⁵ Jaje pa'ina, Maija'quëpi mai señe asacaiji. Asaye sète mai ite sese'e tsoe ti'ani payë asajë pa'iyë.

¹⁶ Pa'iji, tayo yo'ose'epi juni huesëyena sayeje, cui'ne tayo yo'ose'epi ju'iñena sa ma'ñeje pa'iji. Jaje pa'ina, yequëpi, juni huesëye ne ma'ñere Maija'quë do'iquëpi tayo yo'oquëna, ñani Maija'quëre seacaiye pa'iji. Seacaito Maija'quëpi tayosiquëre pa'iyere isija'quë api. Cama'ë pa'iyë, juni huesëye neñere tayo yo'ouna, seacaijë'ë caquë. ¹⁷ Si'aye tayo yo'oye co'ayese'e pa'iji. Jaje pa'iquëta'are yeque cato tayose'epi ju'iñena sa ma'ñe a'ë.

¹⁸ Diusuni pëca ja'quëre pacohua'ipi tayo yo'oma'pë pa'iyë, Maija'quë mamaquëpi ñacaina, huatijë pu'pema'ëna.

¹⁹ Jaje pa'ina, maipi asayë, iye yeja pai cato iohua'i ëjaë huatipi cuãnequëna pa'iyepi. Jaje pa'iquëta'are mai cato Maija'quë tsecohua'i a'ë asayë.

²⁰ Asayë, cui'ne Maija'quë mamaquëpi dani maire tã'ñe asaye isise'e, nuñerepa Maija'quë pa'iyere asa tĩ'ajajë caquë. Jaje pa'ina, asayë, mai nuñere pare

pa'iyë, i mamaquë Jesucristoni. Jãë api, nuñerepa Diusu ti pani huesëyere paquë. ²¹ Tsi dohuë, de'hua ñajë pa'ijj'ë, coso diusuohua'ire, yo'ojë sehuoye.

2 SAN JUAN

Nuñerepa Pa'iyē Cui'ne Ti Oiyē

1 Aipi yē'ē iye toya ja'hua toyayē, Mai-ja'quē sahuasicona, cui'ne iti tsēcapē acohua'ina caquē, yē'ē nuñerepa ai oico-hua'ina. Yē'ēse'e oiyē pañē, cui'ne yē'ē oiyēje pa'ye mēsarute oiyē, nuñerepa cocare asasicohua'ipi. ²Oiyē, mēsarute nuñerepa cocapi yēquē joñoare pa'i do'ire, ja nuñerepa cato mai ja're ti pani huesē ja'ñe a'ē. ³Jaje pa'ina, Mai-ja'quēpi cui'ne Ējaē Jesucristo Mai-ja'quē mamaquēpi conī nuñerepa yo'ojē mēsarute oijē i oiyere, jo'cua de'oye pa'iyere, cui'ne teaye pa'iohua'ire nani cōcayere isijajē. Isijēna, de'oye pa'ijē'ē.

⁴Mēsarū mamajē acohua'ipi Maija'quē maire cuñese'ere nuñere pare pa'ijēna, tī'ani nani yē'ē ai sihuahuē. ⁵Yure jaje pa'ito Maija'quē do'ijē señē, mēsarute. Paī nape yecohua'ire sa'ñe oijē pañu'u. Iye yē'ē mēsarute toyaye huajē cuñese'e peoji. Tsoe ja'a huēo maca mai asase'e a'ē. ⁶Paire oijē pa'iyē cato Maija'quē cuñese'eje pa'ye yo'ojē pa'iyē pa'iji. Jaje pa'ina, cuñese'ere tsoe ja'a huēo macana asasicohua'ī sēte paire oiyere pa'ijē'ē.

Coa Cosocohua'i

⁷Jai pai cosocohua'i iye yeja pa'iyē, Jesucristore nuñerepa pa'irepa da-ji'i cama'cohua'i. Jaje pa'ina, ite jaje cama'cohua'i cato cosocohua'i a'ē, cui'ne Cristore sañope yo'ocohua'i a'ē. ⁸Si'aye mēsarū nesi do'i saī cuñoñere cajē de'hua ñajē'ē, mēsarū ai yo'ojē nesi co'a-mañare nejoñe.

⁹Cristo ye'yase'ere pa'ima'ē, Cristo ye'yase'ere tēto sani yo'oyē caquē cato, Maija'quēre peoquē api. ¹⁰Jaje pa'ina, mēsarū quē'rona daicohua'ipi iye ye'yase'ere dama'cohua'i pa'ito, “daijē'ē, huē'ena” cama'pē pa'ijē'ē. Cui'ne pēpayeje pajē'ē. ¹¹Jaje yo'ocohua'ire pēpaquē cato iohua'ī co'aye yo'o tē'huire pa'iji, do'i quē'ye.

Ca Tēji Cocarepa

¹²Jaiye mēsarute caquē toyaye payē. Jaje pa'iquēta'are toya ja'huana tintapi toyaye coeyē. Coa ai jerepa mēsarū quē'rona sani mēsarūni ñaquē cayere yēyē, mai sihuayepi tī'ase'erepa pa'ija'co caquē. ¹³Maija'quē sahuasico mamajēje mē'ere pēpa saoyē, mē a'yo mamajēje pa'iohua'ipi. Jaje pa'ijaquē.

3 SAN JUAN

Gayore Pëpaye

1 Aipi yê'ê toyayê, iye toya ja'hua yê'ê cajeirepa Gayona caquê, yê'ê nuñerepa oiquêna.

²Mê'êre Maija'quê do'iquêre seca-cayê, ju'ima'quê caquê, si'aye mê'ê yê yo'oye de'oyerepa etaja'quê caquê, mê joyo de'oye pa'iyeje pa'ye. ³Yê'ê ai sihuahüê, Maija'quê do'ijêpi dani mê'ê ocue pa'i macarepa nuñere pare pa'i yo'oyere quëajëna, asani. ⁴Peoji, yeque yê'ê sihuaye iyeje pa'ye. Jaje pa'ina, yê'ê mamajêpi nuñere pare pa'ijëna, asani ai sihuayê.

⁵Maija'quê do'iquê mê'ê nuñerepa yo'oyê, Maija'quê do'ijêre yequê hue'ñapi daicohua'ire mê'ê ñama'cohua'ireje cocai yo'oni.

⁶Si'aohua'i Maija'quê do'ijê tsi'si sitona mê'ê aihua'ire oi yo'oyere quëajëna, asahuê. Jaje pa'ina, señê, mê'êre. Jaohua'ire saijëna, co'amaña caraye pa ja'ñere cocaijê'ê caquê, Maija'quê sihuaquê ñañere yo'ojê'ê caquê.

⁷Jaohua'i cato Jesucristore necaiyere cajê sai huëohuê. Jaje pa'ina, Maija'quê do'ijê peocohua'ipi cocañu'u cato coeyê, iohua'i cocaiyere imañe. ⁸Jaje pa'ina, maipi jaohua'ire ñacaiye pa'iji, nuñerepa cocare quëaja'cohua'ire mai cocai do'ipi.

Diótfrefes Co'aye Yo'ose'e Cui'ne Demetrio De'oye Yo'o Iñose'e

⁹Maija'quê do'ijê, mê'ê quê'ro pa'icohua'ina caquê yê'êpi toyahuê. Jaje

pa'iquêta'are Diótfrefespi yêquê case'ere asacaiye coepi, ipi iohua'i ëjaê pasi'i caquê yo'o do'ire. ¹⁰Jaje pa'ina, yê'êpi jaronasaisiquê pani sañope yo'oyere ca-ja'quê a'ê, yêquê yo'o ma'ñere coa coso-quê co'aye sañope caquêre. Jase'e cama'ê cui'ne Maija'quê do'ijêpi ti'acohua'ireje daijê'ê cama'ê yo'oji. Cui'ne yecohua'ipi iohua'i huê'ena saye yêco-hua'ireje sama'pê pa'ijê'ê caquê ëse-quê yo'oji. Cui'ne tsi'sisi hue'ñana eto saokuê yo'oji, iohua'i huê'ena saye yêcohua'ire.

¹¹Maija'quê do'iquê, co'aye yo'o iñonere tuima'ê pa'ijê'ê. Coa ai jerepa de'oye yo'oquê pa'ijê'ê. De'oye yo'oquêpi Maija'quê tsequê pa'iji. Co'aye yo'oquê cato Maija'quêre ñama'quê api.

Demetrio De'oyerepa Yo'ose'e

¹²Si'aohua'i Demetriore de'oque api cayê. Nuñerepa coca cayeje pa'ye pa'iquê api. Yê'ê i pa'iyê ñaquêje de'oque api cacaiyê. Jaje cajëna, mê'êpi nuñerepa cayê caquê asayê.

Ca Tëjiyerepa

¹³Jaiye mê'êre caye pahüê. Jaje pa'iquêta'are coeyê, coa toya ja'huaana tintapi toyani jêjo saoye. ¹⁴Mê'êre pani ñaquê cayere yêyê. Jaje pa'ina, esa ña huajê'ñe nëiji.

¹⁵Ai cuasama'ê de'oye pa'ijê'ê. Iño pa'icohua'i mê'ê cajeohua'ipi mê'êre pëpa saoyê. Jaje cui'ne yê'êje mê'êre señê, pa'i ñapere yêquê cajeohua'ire yêquê cajeohua'ire jaro pa'icohua'ire pë-pacaijê'ê caquê.

SAN JUDAS

Judas Toyase'e Maija'quë Soisicohua'ina

1 Yë'ë Judaspi, Jacobo yo'jeipi, Jesu-cristo jo'yaëpi iye toya ja'hua toy-ayë, Maija'quë soisicohua'ina, ina isisi-cohua'ina, Jesucristopi ñacaina, pa'i-cohua'ina. ²Maija'quë jo'cua de'oye pa'iyere, Maija'quë païre oiyere, cui'ne ipi teaye ñani oi coçaiyere ai jerepa isi cuañojë pa'ijajë caquë señë.

Coa Cosoye Ye'yacohua'i

(2 Pe 2.1-17)

³Maija'quë do'lijë, yë'ë cato ai toy-aye yëhuë, huaso coca ayere mësaru cui'ne yë'ë mai payere. Jaje pa'iquë-ta'are yure cato yequere toyaquë ai seña pa'iji, mësarute. Ai cuasajë yo'o-jë'ë, mai huaso coca ye'yayere ne-joñë. Iye ye'yayere si'aye Maija'quë i paina isise'epi. ⁴Tsoe coa cosojë ye'yacohua'ipi yahuerpa mai ja're conï cacasicohua'ipi pa'iyë. Jaohua'ire cato tsoe toyase'epi quëaji, nejaja'cohua'ire ca nëosicohua'ipi pa'iyë. Jaohua'i cato Maija'quëre sañope yo'ocohua'ipi i de'o cocare pare tiñe ponani si'si yo'oyere de'oye a'ë cajë ye'yayë, cui'ne mai paquë, mai Èjaë Jesucristo pa'iji cayere coa caye a'ë cacohua'ipi.

⁵Mësarupi tsoe asacohua'i pa'itoje, mësarute caye yëyë, mësarupi Israel païre Egítopi etosi jeteyo'je, ite ire pare cuasama'cohua'ire nejose'ere cuasajajë caquë. ⁶Cui'ne huññaohua'ireje nea hue'ñare pana cosicohua'ini paji, ti jarote quëna meapi huesicohua'i pani huesyë. Jaohua'i cato iohua'i ocue pa'i macarepa pa'ima'pë, Maija'quë ja're conï pa'i sito jëoconi etasi do'ire. Pai ñape yo'ose'e ña mu'serepa ca huesoja'cohua'ipi pa'iyë. ⁷Huññaohua'i

yo'ose'eje pa'ye Sodoma cui'ne Gomorra cui'ne io yë'quë maca pa'i daripëaje, nomi yo'oyena ne huesëni pai yo'ojë pa'iyë tëto sani co'aye yo'ojë yaya maca pa'i toana ëo huea cuañoa'huë'ë. Ja yo'ose'e cato si'ahua'ire quëaye a'ë, jajë yo'oma'pë pa'ijë'ë caquë.

⁸Jaje yo'ose'e asajëta'a iye cosojë ye'yacohua'i, coa huëo çaise'eje pa'yere pa'ijë si'si neñë, iohua'i capë. Cui'ne si'a ëjaohua'i cui'ne iohua'i cuañese'e coejë mai sehuosicohua'i ëjaohua'ireje ca'rama'pë sañope co'ayere cajë pa'iyë. ⁹Miguel huññaë ai jerepa tutu quë'io-hua'i aquëpi Satanás ja're capi, Moisés çapëre ësequë. Èsequëta'a Satanásre sañope cama'ë coa i ñeje capi: Mai Èjaëpi sai de'huaye pa'iji, më'ëre. ¹⁰Jaje pa'iquëta'are iye ëmëohua'i cato io-hua'i asa ti'ama' co'amañare ai co'aye cayë, cui'ne iohua'i coa noni yo'ojë asa ti'añere, ta'ñe asaye peocohua'i nëtëro-jaicohua'i asayeje pa'ye asayë. Jaje pa'ina, iohua'i nejo cuaño ja'ñere yo'ojë pa'iyë.

¹¹¡Teayerepa jaohua'i maña! Caïn co'aye yo'ose'eje pa'iohua'i pa'iyë, cui'ne Balaam curi yë do'ire Maija'quë païre sañope yo'ose'eje pa'iohua'i pa'iyë. Cui'ne Coré Maija'quëpi pai ëjaë ca nëosiquëre coequë sañope yo'oquë ju'aji'i. Jaëje pa'iohua'i pa'iyë, jaohua'i. Jaje pa'i do'ire ai yo'ojë pa'ija'cohua'i a'ë, teayerepa. ¹²Mësaru sa'ñe oi do'ire tsi'sini aijë pa'iyere, jaohua'ipi co'aye si'si a'sioje pa'ye iñoñë, mësaru de'oye tsi'sijë pa'yena, ca'rama'pë mësaru ja're conï aijë, iohua'ise'e co'ye cuasa do'ire. Cui'ne oco peo sirijë pa'iohua'i a'ë, cui'ne tutupi siri tutu saouna, ti oco isima'o. Cui'ne ocue ñëa quëi tëcahuëta'a quëñe pañeje pa'iohua'i a'ë. Quëima' do'ire ju'isicohua'ije pa'iohua'i pa'iyë. Cui'ne si'a soquë saihuë duta çase'eje pa'iohua'i a'ë, cayayese'e ju'ise'eje

pa'iohua'ipi. ¹³ Jaohua'i cato jai tsiaya tuturepa co'poyeje pa'iohua'i a'ë. Jaje pa'iohua'ipi iohua'i si'si yo'oyere ma' oañë, sirije pa'yere. Jaohua'i cato iohua'i saima'a ne huesosi ma'ñoco a'ë. Jaje pa'ina, ti nea hue'ñare pare pani huesëja'cohua'ire ca huesosicohua'i a'ë.

¹⁴ Adánpi huëoni pani dao hue'ña siete aquë paji'i, Enoc. Jaëpi Maija'quëpi quëaquëna, jaohua'i ayere capi, ñeje: “Ñahuë, Ëjaëre jai merepa jai pai ja're i huiñaohua'i ja're daina, ¹⁵ si'a paire tsi'soni iohua'i yo'ose'ere ña de'huasi'i caquë, cui'ne si'aohua'ire co'acohua'ire nejoñe pa'iji ca huesosi'i caquë, jaohua'ipi co'ayere yo'ojë pa'i do'ire, cui'ne Maija'quëre sañope pëijë ca do'ire caquë.” ¹⁶ Jaohua'i cato iohua'i payere cuasajë sihuama'pë oi ëa joyo pajë, coa iohua'i co'aye yëyere yo'ojë pa'iyë. Pa'ijë yecohua'i payere neñu'u cuasajë de'o coca mañapi yecohua'ire cacohua'i a'ë, coa jerepa pa'iohua'i a'ë cuasajë.

Sehuosicohua'ire Yëhuoye

¹⁷ Jaje iohua'i pa'iquëta'are mësarute Maija'quë do'ijë, cuasajë'ë, mai Ëjaë Jesucristo jëjo saocohua'i mësarute case'ere: ¹⁸ “Tëji mu'seña cato pa'ija'cohua'i a'ë, iohua'i yëyeje pa'ye co'ayere pa'icohua'ipi, Maija'quë

ayere cue'cue paipi pa'ija'cohua'ipi.” ¹⁹ Maija'quë joyo peocohua'ipi, coa noni iohua'i yëyepi pa'icohua'ipi, cui'ne paire huahuejë yo'ocohua'i a'ë, te'le paire cuasama'pë.

²⁰ Jaje pa'iquëta'are mësarute, Maija'quë do'ijë, ocue pa'i macarepa Maija'quë pa'iji cuasayepi se mëojë pa'ijë'ë, Maija'quë joyo yo'oyepi Maija'quëre sejë pa'icohua'ipi. ²¹ Maija'quë oiyere pa'ijë'ë. Jaje pa'ijë Jesucristo daija'a mu'sere utejë pa'ijë'ë. Jaje pa'ijëna, oi teaye maire ñani ti pani huesëyere isi-ja'quë api.

²² Jëa coecohua'ire teaye ñani oijë pa'ijë'ë, nui cocare pare tuijajë cajë. ²³ Paire oijë pa'icohua'ipi eto huasojë'ë, toare pa'icohua'ire Maija'quëre ti'ajajë cajë. Jaje pa'iquëta'are de'hua ñajë'ë, iohua'i co'aye pa'iyepi si'si ne tuture pacohua'ire.

²⁴ Yure cato Maija'quëpi mësarute tajma'pë pa'ija'cohua'ire ne tutu paji, cui'ne i de'oquërepa ña hue'ñana si'si te'ña peocohua'ipi ai sihuacohua'ire eto nëco tutu paji. ²⁵ Maija'quë cato te'i api, de'oquërepa ta'ñe pa'ipi maire huasokuë, mai Ëjaë Jesucristo yo'o do'ipi. Si'a miañe paquë api, ëjaohua'i mëñe Ëjaëre papi, si'aye i tse'se'e a'ë cui'ne i api, iti cuañequë, tsoe ja'a huëo macaje, yureje, cui'ne je'nëna jajese'e. Jaje pa'ijaquë.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ìnose'e

1 Iye cato Diusupi Jesucristona ìnose'e a'è, Jesucristopi ì jo'yare quèajaquè caquè, yequè mu'se esa pa'i ja'ñere. Jaje ìnouns, Jesucristopi ì huiñaère jèjo daopi, ì jo'yaè Juanna quèaja'quère. ²Jaje pa'ina, Juanpi ìti si'aye iye co'amaña cui'ne Maija'què cocare Jesucristopi ìtire pa'è caquèna, ñasiquèpi quèaquè pa'iyè.

³Sihuaquè pa'ija'què api, iye toyase'e ñaquèpi, cui'ne sihuacohua'i pa'ija'cohua'i a'è iye Maija'què ìsisi cocare caquèna, asajè ìno toyase'e cayere sehuocohua'ipi, tsoe ti'a tējiji, ìti yo'oja'a mu'seña.

Juan Toyase'e Siete Sehuosi Tsęcana Caquè

⁴⁻⁵Yè'è Juanpi toyayè, siete sehuosicohua'i tsęcana Asia yeja pa'icohua'ina caquè, mèsarute ìti pa'iquèpi, tsoe pa'isiquèpi cui'ne daija'quèpi cui'ne ì ñu'i saihuè tiñarepa siete joñoa pa'iyepi conì, cui'ne Jesucristo ì case'eje ñaquè cacaisiquèpi, ju'isicohua'i aquèpi du'ru huèisiquèpi iye yeja pai èjaohua'ire meñe cuañequèpi conì mèsarute de'oye ñacaiyepi jo'cua de'oye pa'ijè'è. Cristo cato maire oi tayo yo'o tuture nejocaji'i, ì tsiepi. ⁶Nejoni maire èjaohua'ire cui'ne Maija'quère ì pèca ja'quère pare necaicohua'ire nepi. Jaè api, si'aye miañe paquè, cui'ne si'aye ì tse'se'a'è. Jaje pa'ijaquè.

⁷Sirija'a daija'què api, jare asajè'è. Si'a pai ñaja'cohua'i a'è, ìte, cui'ne ìte a'si yo'osicohua'ije ñaja'cohua'i a'è, cui'ne si'a yeja pa'icohua'ije ìte ñajè ai cuasajè oija'cohua'i a'è. Jaje pa'ija'coa.

⁸“Yè'è aè, du'ru aquè, cui'ne tējiquè” caji, Èjaè Maija'què si'a tutu què'ire papi, ìti pa'iquèpi ja'nè pa'isiquèpi, cui'ne ìti daija'quèpi.

De'o Cristore Ñase'e

⁹Yè'è, Juan mèsaru a'yè a'è, Maija'què do'ire. Jaje pa'ina, Jesure tsioni pa'i do'ire mèsaru ja're te'e pa'iyè, Maija'què cuañe te'te pa'iyere, ai yo'oyere, cui'ne ai yo'ojè quèco tuture. Jaje paquèpi Jesucristo case'ere Maija'què cocare quèa do'ire tseasiquèpi Patmos hue'e saodohuère paè'è. ¹⁰Pa'ina, mai Èjaère pare sihua mu'se ti'aèna, Maija'què joyopi yo'oquèna, joyose'e pa'iquè de'osiquèpi Maija'quère sei paè'è. Pa'i asahuè, yè'è jeteyojepi duruhuè juiyeje pa'yerepa tutu caquèna.

¹¹“Yè'è a'è, du'ru aquèrepa cui'ne tējiquèrepa. Toyajè'è, te'e toya pèpè mè'è ñañere. Toyani Asia yejana jèjo saojè'è, siete sehuosi tsęcana Efesona, Esmirna, Pérgamona, Tiatirana, Sardisna, Filadelfiana, cui'ne Laodiceana.”

¹²Caquèna, ¿nepi jaje caye'ni? caquè co'ye ponèquè ñahuè, siete pa'ye oropi nesi sotoanoana, toa tsè'ise'epi pa'ina. ¹³Ja siete pa'ye pa'i jopore pare paije pa'ipi, ì quèore paja'a tsoa ju'i care ju'i nēcapi. ì coti saihuère paja'a oro tēcapi tēcasiquè paji'i. ¹⁴Ì naña cato poja'yerepa paji'i. Yèi ñama nañaje pa'ye, panita'a po sirioje pa'yerepa paji'i. Cui'ne ì ñaco capi toa ñoaje pa'yerepa paji'i. ¹⁵Cui'ne ì quèo cato de'o quènare de'oyerepa aoni toana èose'eje pa'yerepa ye'hue pa'ye paji'i. Cui'ne ì yè'o cato jai jupo pisiyeje pa'yerepa tutu pisipi. ¹⁶Ì èja te'te jètère siete ma'ñocohua'ire papi. Cui'ne ì yè'opopi etapi, hua'ti ñacaje pa'iore papi si'a te'ña jējēsècore papi. Cui'ne ì tsiapi èsè si'a tuturepa miaquèna, ñañeje pa'yerepa miapi.

¹⁷ Jare ñani i quëore pana ju'ise'eje pa'i taë'è. Taiquëta'are ipi yë'ère, i ëja te'te jëtëpi patoquë capi:

“Ca'rama'ë pa'ijë'è, yë'è a'è du'ru aquë cui'ne tējiquë, ¹⁸ it'i pa'iquë, ju'isiquë pa'isiquëpi yure ti pani huesyë. Yë'ëpi pa'iyë, cui'ne ju'iñe isi tutu payë, cui'ne ju'isicohua'i pa'i te'te hui'yoquë. ¹⁹ Toyajë'è, më'è ñase'ere, yure pa'iyere, cui'ne jeteyo'je pa'i ja'ñere. ²⁰ Iye a'è, siete ma'ñocohua'i yë'è jëtë pa'isicohua'ire quëaye, cui'ne siete pa'ye oropi nesi sotoanoana toa tsë'ise'ere quëaye. Siete ma'ñocohua'i cato quëayë, siete huiñaohua'ini, siete tsëca sehuosicohua'i ëjaohua'ini. Cui'ne ja siete pa'ye toa tsë'ise'e cato quëaji, siete sehuosi tsëcapëa pa'iyere.

**Siete Sehuosi Tsëcapëana
Toyase'e: Efeso Sehuosicohua'i
Tsëcapëre Quëaye**

2 Efeso sehuosicohua'i tsëcapëre quëa-cai huiñaëna toyajë'è: ‘Ñeje caji, ëja te'te jëtëre siete ma'ñocore paquëpi, cui'ne siete pa'ye oropi nesi sotoanoana toa tsë'ise'e jopoja'a cu'liquëpi. ² Yë'ëpi më'è yo'oye si'aye asayë. Më'è jëa co'amañare tutu yo'oquë neñe ñañë. Cui'ne më'è yo'o jujama'ë pa'iyë ñañë. Cui'ne co'a pa'icohua'ire quëco ti'añe paçohua'i pa'ijëna, asayë. Asayë, cui'ne ëjaë jëjo daocohua'i a'è cajë coa cacohua'ire neñani coa cosocohua'ire ti'ase'e. ³ Më'è cato jël'joye peoyerepa, cui'ne yo'o ju-jaye peoyerepa yë'è do'ire ai ai yo'onije yo'oquë a'è. ⁴ Jaje pa'iquëta'are më'ère te'ore sañope cacore payë. Më'è du'ru huëo maca yë'ère oise'eje pa'ye yure oiye pañë. ⁵ Jaje pa'ina, cuasa ñajajë'è, më'è ja'në du'ru macarepa yë'ère oi pa'ise'ere. Ja maca Maija'quëna ponëni cui'naëpi de'oye yo'ojë'è, du'ru huëo maca yo'ose'ere. Jaje Maija'quëna ponëma'quë pa'ito më'ère esa sañope yo'ojaj'quë a'è. Sani më'è toa tsë'isico pa'isi-

core jioja'quë a'è. ⁶ Jaje pa'iquëta'are më'è yeque de'huerepa de'oye yo'oye payë. Ja cato më'è nicolaítas pai si'si yo'oyere coequë pa'iyë a'è. Yë'ëje jao-hua'i yo'oyere coeyë. ⁷ Cajoro hue'equë pani sehuosicohua'i tsëcapëare Maija'quë joyo cayere asajë'è. Quëcosicohua'irepa etasicohua'ini a'ojaj'quë a'è, ti pani huesë soquë yë ayere, Maija'quë tsio pa'iconi.’

Esmirnana Quëaye

⁸ Toyajë'è, cui'ne Esmirna sehuosicohua'ire quëacai huiñaëna. ‘Ñeje caji, du'ru aquë, cui'ne tējiquë, ju'isiquëpi cui'naëpi pani coquëpi. ⁹ Yë'ëpi ñañë, si'aye më'è yo'oye, më'è ai yo'oye cui'ne më'è co'amaña peoye. Jaje pa'iquëta'are më'è cato ma'tëmöre jaiye co'amaña paquë a'è. Yë'è asayë, më'ère judío pai a'è cacohua'ipi co'aye caye. Jaje pa'iquëta'are jaohua'i cato Maija'quë mamajë peoyë. Coa huati ëjaërepa tsecohua'i a'è. ¹⁰ Ca'rama'ë pa'ijë'è, më'è ai yo'o ja'ñere. Jaje pa'ina, mësaruru acohua'ire huatipi yo'oquëna, tseani coja'cohua'i a'è, si'aohua'i mësarupi neña cuañosicohua'i pa'iyere cajë. Ja maca mësaruru coa diez mu'seña ai yo'ojaj'cohua'i a'è. Mësaruru ocue pa'i macarepa pa'ijë'è, si'aye ai yo'oyepi daitoje. Yë'ëpi mësarute it'i pa'isi do'ire ti pa'iyere isija'quë a'è. ¹¹ Cajaro hue'equë pani asajë'è, Maija'quë joyo sehuosicohua'i tsëcapëare cayere. Quëcosicohua'i etasicohua'ipi cayaye ju'iñe paja'cohua'i a'è.’

Pérgamona Quëaye

¹² Toyajë'è, cui'ne Pérgamo sehuosicohua'i tsëcapëre quëacai huiñaëna: ‘Ñeje caji, si'a te'ña jëjësë hua'tiyo paquëpi. ¹³ Yë'ëpi si'aye asayë, më'è co'amaña yo'oye. Cui'ne asayë, më'è Satanás cuãne hue'ñare pa'iyë. Jaje pa'i hue'ñare pa'iquëta'a më'è yë'ère ocue pa'i macarepa tuiyë. Yë'ère ire pare

cuasaye jeoñe pahuë, mël'ë. Jaro Satanás pa'í huëñana Antipasre yè'ère quëacaiquëre mësaru aquëre huani jeo mul'señaje. ¹⁴ Jaje pa'iquëta'are mël'ère a'ri maña sañope caye payë: Jarote mël'ë payë, te'ohua'ise'ere Balaam ye'yaquë pa'ise'ere jeoñe coecohua'ire. Jaëpi Balacre ye'yapi, Israel paire ne taöjaquë caquë. Cui'ne pai de'huasi diusure isisi hua'i aiñe de'oji, cui'ne nomiohua'ire coa yo'orojainë de'oji cajë'ë caquë, yëhuoquë pa'aji'i. ¹⁵ Cui'ne jarote mël'ë payë, yecohua'ireje nicoláftas ye'yase'le jeoñe coecohua'ire. ¹⁶ Jaje pa'ina, Maija'quëna ponëj'ë, mël'ë Maija'quëna ponëma'quë pa'ito, yè'ëpi mël'ë quërona esa sani jaohua'ire uihua'iquë a'ë, yè'ë yè'opo eta hua'tiyopi. ¹⁷ Cajoro hue'e-quë pani asajë'ë, Maija'quë joyo sehuosicohua'i tsëcapëare cayere: Si'aye quëcosicohua'i etasicohua'ini aöja'quë a'ë, yahuesi manare pare, joyo tutu isi aorepa. Cui'ne po quëna përe isija'quë a'ë, iti pëna te'e huajë mami paije ti ñama'coni toyasiconi. Coa iti isisiquëse'le ñaño pasipi.'

Tiatirana Quëaye

¹⁸ Toyajë'ë, cui'ne Tiatira sehuosicohua'i tsëcapëre quëacai huññaëna: 'Ñeje caji, Maija'quë mamaquë, toa ñoare pajë pa'ye ñaco ca hue'equëpi, cui'ne i quëore, broncere de'lo quëñare de'oyerepa aose'eje pa'ye hue'equëpi. ¹⁹ Yè'ëpi si'aye asayë, mël'ë yo'oye. Ñañë, mël'ë paire oiyë, mël'ë Maija'quë pa'iji cuasaye, cui'ne mël'ë quëcoyë. Cui'ne asayë, mël'ë du'ru huëo maca yo'ose'le ai jerepa yure yo'oquë pa'iyë. ²⁰ Jaje pa'iquëta'are mël'ère a'ri maña sañope caye payë. Mël'ëpi jao Jezabelre Maija'quë ayere cayë cacore coa quëcoquë io co'aye yo'oye ñaquëna, yè'ë jo'yare io ye'yayepi cosoco ye'yaco nomiohua'ire coa yo'orojainëna cui'ne pai de'huasi diusuohua'ire i-

sise'ere aiñëna. ²¹ Yè'ëpi jaote tsoe maca pa'iyë isihuë, iopi cuasa ñajani Maija'quëna ponëjaco caquë. Jaje pa'iquëta'are iopi coeco ponëne paco. Cui'ne emëohua'ire yo'oyeje jeoñe paco. ²² Ja do'ire yè'ëpi iote cai saihuëna jëjo oaja'quë a'ë. Cui'ne iote yo'ocohua'ini, ai ai yo'oyepi neja'quë a'ë, io co'aye yo'oyere ña jujani Maija'quëna ponëma'cohua'i pa'ito. ²³ Cui'ne io mamajëreje huani jeaja'quë a'ë. Jaje yo'oquëna, si'a sehuosicohua'i tsëcapëa yè'ë api si'aye pai cuasaye cui'ne joyo pa'iyë ñaquë asaja'cohua'i a'ë. Jaje pa'ina, yè'ëpi mësarute pai ñape yo'ose'eje pa'ye sai de'huaja'quë a'ë. ²⁴ Jaje pa'iquëta'are, mësarute yecohua'ire Tiatira pa'icohua'ire cayë: Mësaru yo'lo ja'ñe ai jerepa cuañëne pañë, ja co'aye ye'yayere tuima'cohua'ire, cui'ne Satanás tsëre ta'ñe asayere pa'ë cajë ye'yayere asama'cohua'ire. ²⁵ Jaje pa'iquëta'are mësaru yure payere de'hua ñajë pajë'ë, yè'ë dai macaja'a. ²⁶ Quëcosicohua'i etasicohua'ini, yè'ë yëyere yo'ojë pa'isicohua'ini, pai yejaña cuañë ëjaohua'ire neja'quë a'ë, ²⁷ yè'ë ja'quë yè'ère cuañë ëjaëre nese'eje pa'ye. Ja maca quëna tarapëpi cajiñë jai pai yejaña cuañëja'cohua'i a'ë, ya'lo cua'conoa t'ca jo'a saoyeje pa'ye yo'ojë. ²⁸ Cui'ne jaohua'ire cato ñata tome macarepa miacai ma'ñocore pani isija'quë a'ë. ²⁹ Cajaro hue'ecohua'i pani asajë'ë, Maija'quë joyo sehuosicohua'i tsëcapëare cayere.'

Sardisna Quëaye

3 Toyajë'ë, cui'ne Sardis sehuosicohua'i tsëcapëre quëacai huññaëna: 'Ñeje caji, siete Maija'quë joñoa paquëpi, cui'ne siete ma'ñocore paquëpi: Yè'ëpi si'aye asayë, mël'ë yo'oye, cui'ne mël'ë huajëquërepa pa'iyë caquëta'a ju'lisiquëpi pa'iyë. ² Sëtajë'ë. Sëtani tutu yo'oquë ne huëojë'ë. Ja yè'ta'a iti nëa mañare

tsoe carajani tējyere mē'ē yo'oye Maija'quē ña hue'ñana caraēna, ñahuē. ³ Cuasa ñajajjē'ē, mē'ēre ye'yase'ere jare pa'ijjē'ē, cui'ne ponējē'ē, Maija'quēna. Jaje mē'ēpi sētama'quē pa'ito, yē'ēpi ñaēje pa'i saija'quē a'ē, mē'ē quē'rona mē'ē utema'ē pa'i maca. ⁴ Jaje pa'iquēta'are jaro mē'ē pa'i hue'ña Sardis daripēre mē'ē payē, te'ohua'i mañare iohua'i ju'i caña si'si nema'cohua'ire. Co'aye yo'oyere yo'oma'cohua'ire cayē. Jaohua'ipi yē'ē ja're conī cu'ija'cohua'i a'ē, poja'i ju'i cañare suñasicohua'ipi do'i quē'iohua'i pa'iyē sēte. ⁵ Quēcoticohua'i etasicohua'ipi jaje poja'i cañare suña cuāñoja'cohua'i a'ē, cui'ne iohua'i mamije pa'i toya pēpēna toyase'ere ni'no jeoma'ē pasi'i, coa ai jerepa yē'ē ja'quē ña hue'ñana, cui'ne i huiñaohua'i ña hue'ñana icohua'i yē'ē tsecohua'i a'ē casi'i. ⁶ Cajonoa hue'equē pani asajjē'ē, Maija'quē joyo sehuosicohua'i tsēcāpēre cayere.'

Filadelfia Quēaye

⁷ Toyajjē'ē, cui'ne Filadelfia daripē sehuosicohua'i tsēcāpēre quēacai huiñaēna: 'Ñeje caji ti de'oquēpi, cui'ne nuñerepa pa'iquēpi, pai ējaē David hui'yocore paquēpi, ipi hui'yosiquē pa'ito yecohua'ijjē sio tī'añe peoquēpi, cui'ne ipi siosiquē pa'itojē hui'yo tī'añe peoquēpi. ⁸ Yē'ēpi si'aye mē'ē yo'oye ñañē. Yē'ēpi mē'ē ña hue'ñana eta sa'ro hui'yo nēohuē, yecohua'ijjē ti sio tī'añe peoconi. Mē'ē a'ri maña tutu hue'equējē de'hue yē'ē case'ere sehūquē de'oye yo'ohuē. Jaje yo'oquē yē'ēre do'i peoquē api caye pahūē, mē'ē. ⁹ Jaje pa'ina, yē'ēpi Satanásre sehuosicohua'i tsēcāpē acohua'ire mē'ēna sani do're ja'ruja'cohua'ire jējo saosi'i, judío pai a'ē cajē yē'ē sehuosicohua'ire sañope yo'ocohua'ipi, coa cosocohua'ire. Jaje yo'oquēna, ñajē asa tī'ajajjē, yē'ē

mē'ēre oi payere. ¹⁰ Yē'ē cuañese'le si'anē mē'ē yo'o jujama'ē yo'o tī'ahuē. Jaje yo'o do'ire mē'ēre yē'ēpi ñacasi'i, ai yo'oye peojaquē caquē, si'a iye yeja pa'icohua'ire neña maca tī'asi maca. ¹¹ Esa yē'ē daiyē. De'hua ñaquē pajjē'ē, mē'ē co'amaña yecohua'ipi mē'ēre isi ja'ñe ca nēose'ere sioye paja'cohua'ire. ¹² Quēcoticohua'ini yē'ēpi Maija'quē huē'e jēhuopa tupēa nesi'i, jaropi ti etaye paja'cohua'ire, cui'ne iohua'ina toyasi'i yē'ē Diusu mamire i tsecohua'ire pa'ē iñoñere, cui'ne yē'ē Diusu pa'i daripē mamire toyasi'i, huajē Jerusalén ma'tēmo daico mamire, cui'ne yē'ē huajē mamire toyasi'i, iohua'ina. ¹³ Cajonoa hue'equē pani asajjē'ē, Maija'quē joyo sehuosicohua'i tsēcāpēre cayere.'

Laodiceana Quēaye

¹⁴ Toyajjē'ē, cui'ne Laodicea daripē sehuosicohua'i tsēcāpēre quēacai huiñaēna: 'Ñeje caji, iti nuñerepa pa'iquēpi, iti ñasiquēpi, nuñerepa iye coca caquēpi, Maija'quēre si'aye ne huēocaisiquēpi, jerepa du'ru aquēpi. ¹⁵ Yē'ēpi si'aye ta'ñe asayē, mē'ē yo'oye. Asayē, mē'ē sēsēma'quē cui'ne uma'quē pa'iyē. De'ora'pi, mē'ēpi sēsēquē panita'a uquē pa'ito. ¹⁶ Jaje pa'iquēta'are mē'ē cato sēsēquējē cui'ne uquējē peoquē a'ē. Mē'ē cato coa quēo ja'iquē a'ē, matu ocojē pa'iohua'ipi coa pa'iyē, de'oye yo'oma'cohua'ipi cui'ne co'aye yo'oma'cohua'ipi. Jaje pa'ina, mē'ēre yē'ē yē'opojā'a siso jeosi'i. ¹⁷ Jaje pa'iquēta'are mē'ēpi cayē, jaiye co'amaña paquē a'ē, si'aye de'oye saiji, cui'ne ti carayeje peoji. Jaje caquē mē'ē pa'iyē ña sētama'ē pa'iyē. Mē'ē cato teaye pa'ipi, co'amaña peoquēpi, ñama'quēpi, cui'ne peoyopi pa'iyē, mē'ē. ¹⁸ Jaje pa'ina, yēhuoyē, mē'ēre yē'ēna huerojē'ē, toana cua'coni nesi curiquēre pare. Yureta'a ja maca

nuñerepa jaiye co'amaña paquë pa'ija'quë a'ë, cui'ne huerojë'ë, yë'ëna poja'i cañare, më'ë huajëya'ye peoyo pa'yere pë'pëjaquë. Cui'ne ñaco ca tsa'se ëcojë yë'ëna huerojë'ë, japi neni ñaquë pa'ija'quë. ¹⁹Si'aohua'ire yë'ë oicohua'ire cato, tayo'jëna, yë'ëpi si'sequë yëhuo nu'ñequë a'ë. Jaje pa'yere sëte tutu yo'loquë ja'në pa'ise'e jeoni Maija'quëna ponëjë'ë. ²⁰İna, yë'ëpi eta sa'rore nëcaquë soyë. Jaje soiquëna, asasicohua'i aquëpi yë'ë yë'ore asani hui'yo catu i hu'ëna cacani i ja're con i aija'quë a'ë. ²¹Quëcosicohua'i etasicohua'ini, yë'ë cuañequë ñu'ico yë'quë macana ñoja'quë a'ë. Yë'ë quëcosiquëpi ja'quë ñu'ico acona ja'ruse'eje pa'ye, i cuañequë ñu'icona. ²²Cajonoa hue'equë pani asajë'ë, Maija'quë joyopi sehuosicohua'i tscëcapëare cayere.”

Ma'tëmo Pa'icohua'i Maija'quëre Ti De'oquërepa Caye

4 Ja yo'o tējisi jeteyo'je ñahuë, ma'të-more eta sa'ro hui'yosicopi pa'ina, yë'ëre du'ru macarepa duruhuë tuturepa juijëna, pisiyeje pa'yere papi casiquëpi capi: “İnona mëijë'ë. İnos'i më'ëre, iye tëtto sai jeteyo'je pa'i ja'ñere.”

²Jaje ca maca tsoe joyo pa'iquë de'ohuë. Jaje pa'i ñahuë, te'e cuañequë ñu'i saihuë ma'tëmona ñosiconi. Ja ñu'i saihuëre te'i ja'rusicuëpi ñu'iji'i. ³Iote ñu'iquë cato miaquërepa paji'i, jaspe hue'yosi quëna pëje pa'irepa poja'icorepa, panita'a cornalina quënaoje pa'irepa. İ ñu'i saihuë ëmëje'ere na'ñamequë së'ise'eje pa'i paji'i, i mi-añepi ña etojaiñerepa miapi, ñal'jo quë'i quënao esmeralda hue'yosi quënaoje pa'yerepa. ⁴İao i cuañequë ñu'i saihuë yë'ëhuere yequë veinticuatro cuañejë ñu'i saire, veinticuatro aiohua'i ja'rusicohua'ipi ñuë'ë, poja'i caña suñasicohua'ipi, cui'ne curi manoare puasico-

hua'i paë'ë. ⁵Joporepa ñu'i saihuëpi mujuë ye'hueyeje cui'ne ai pisiye cui'ne mujuë cayeje etapi, cui'ne ñu'ico tijnare pare siete toa tsëopëa paji'i, toa tsëni nëcase'epi. Ja cato Maija'quë siete joñoapi ña cuaño'pi. ⁶Ñu'ico tijnare pare paji'i. Jairaje pa'io'pi ña etojai yeja paji'i. Cuañequë ñu'i saihuë nëico yë'quë macare cuatro pa'iohua'i paë'ë, ñaco ca timësicohua'ipi jeteyo'je cui'ne tijnare huë'ñaje. ⁷Du'ru macarepa aquë cato jai yaije pa'i paji'i. Cayaye aquëpi duruhuëquë ëmëje pa'i paji'i. Toasoñe aquëpi pai tsiaje pa'io'ere hue'equë paji'i. Cui'ne cajese'e aquëpi jai huihue huëni saieje pa'i paji'i. ⁸İaohua'i cato pai ñape seis jaë capëa hue'ecohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'ipi ñaco case'epi timësicohua'i paë'ë, hue'se cui'ne sa'nahuëje. Jaje pa'iohua'ipi, ñami cui'ne mu'se caye jeoma'pë ñeje cahuë:

De'oquërepa, de'oquërepa, de'oquërepa, Ejaë Diosu si'a tuturepa paquë, tsoe pa'isiquë, yure pa'iquërepa, cui'ne cui'naëpi daija'quëpi pa'iquë.

⁹Ñaco ca timësicohua'ipi ñu'i saihuë ñu'iquëre pare pëpajë, de'oquëre pa'ni Ejaërepa ti pani huesëquërepa caye ñape, ¹⁰veinticuatro aiohua'ipi do're ja'rujë i ña huë'ñana yo'ohuë, ini de'oquëre pa'ni cajë, cui'ne i ñu'ico tijnare pana iohua'i manoare ti pa'iquëre pana isijë jëa oejë cahuë ñeje:

¹¹Më'ë a'ë, yëquë Ejaë cui'ne yëquë ja'quë.

Më'ëre de'oquëre pa'ë, Ejaëre pa'ë, si'a tutu quë'ire pa'ë caye pa'iji, si'aohua'i.

Më'ëpi yëni si'aye de'huasi do'ire.

Yëi Ñama Cui'ne Toya Pëpë

5 Ja maca ñahuë, ñu'i saihuë ñu'iquëpi i ëja te'tere toya pëpë tunasiconi tse'equë ñu'ina, sa'nahuë cui'ne hue'se toyasiconi. Jaje pa'ioni siete pa'ye ëjaërepa tse a'ë quëayere

je'na sēose'ere siosico paji'i. ²Pa'ina, cui'ne ñahuë, te'e huiñaëre tutu quë'ipi tutu ñeje caquëna: “¿Nepi toya pëpë siosicore ini hui'yo tija'cohua'i a'ni?”

³Jaje pa'iquëta'are ma'tëmo yeja cui'ne yeja huë'ehuë pajje ti peohuë, tel'ije toya pëpë hui'yo t'iani ñaquëje.

⁴Jā maca yë'ëpi ai oë'ë, toya pëpë hui'yoni ña t'iaquëje peo do'ire ña jujani. ⁵Jaje oina, aiohua'i aquëpi capi, yë'ëre:

“Oima'ë pa'ijë'ë, ai jerepa tsoe Judá pa' aquëpi pa' ejaë David tsëcapë aquëpi jai yai hue'yosiquëpi, jaëpi quëcopi, si'aye. Jaëpi toya pëpë cui'ne iote siete pa'ye hue'ese'ere ne tète saoja'quë api.”

⁶Jā maca ñu'ico tina macarepa cuatro pa'iohua'i pa'icohua'ipi jopore pare, cui'ne aiohua'i jopore pare yëi ñama nëina, ñahuë. Coa nëji'i. I cato huani jëose'eje pa'ipi. Jaje pa'ipi siete eyohuëa cui'ne siete ñaco ca hue'equë paji'i. Jā siete ñaco ca cato Maija'quë joñoa si'a yejaña jëjo saose'e pa'iyepi ña cuañopi.

⁷Jaë yëi ñamapi sani toya pëpë iji'i, ñu'i saihuë ñu'iquërepa ëja te'te pa'iconi. ⁸Toya pëpë i maca cuatro pa'iohua'ipi, cui'ne veinticuatro aiohua'ipi do're ja'ruhuë, yëi ñama tñare pana. Pa' ñape aiohua'i pahuë, te'e ta'të pëpë cui'ne te'e ucu duruhuë, curi nesiquë. Jāna huëo së ma'ñaje pa'ye timëse'ere pahuë. Jā cato Maija'quë acohua'i Maija'quëre seña paji'i. ⁹Jaohua'ipi huajë jëjënëre jëjëhuë, ñeje:

Më'ëse'e te'i pa'iyë, toya pëpë ini iote sio saose'e pa'ye ne hui'yo saoja'quë, Huahuosiquëpi më'ë tsie do'ipi si'a yequë paire,

Ti coca cacohua'ire, cui'ne si'a yejaña pa'icohua'ire huerocaë'ë, Maija'quëna isisi'i caquë.

¹⁰Më'ëpi jaohua'ire ëjaohua'ire nehuë, yëquë ja'quëre necaicohua'ire.

Neina, iye yeja cuañecohua'i pa'ija'cohua'i a'ë.

¹¹Jā jeteyo'je ñahuë. Ñaquë asahuë, jai pai huiñaohua'i cayë pisiyere. Cuañequë ñu'ico yërehue pa'icohua'i cayere, cui'ne cuatro pa'iohua'i cayere, cui'ne veinticuatro aiohua'i cayë pisiyere asahuë. Jai merepa jai pai paë'ë, tsi'sisicohua'i. ¹²Jaohua'ipi ai tutu ñeje cahuë:

Yëi ñama te'i pa'iji, huahuosiquëpi.

Jaë cato ai de'loquëre papi, jā do'ire si'aye isiye pa'iji, ite.

Ne t'ia tuture, si'aye payete, ta'ñe asayepi neñere, si'a tuture,

Ëjaë api, cuasajë de'oyerepa sehuoyere, i de'oyerepa nese'ere ñani sihuajë cayere, cui'ne ite oijë de'oji cayere.

¹³Asahuë, cui'ne si'aye Maija'quë de'huasi co'amañapi ma'tëmopi, yejapi, cui'ne yeja huë'ehuë te'tepi cui'ne jai tsiayapi, ñeje cahuë:

Ñu'i saihuë ñu'iquërepa, cui'ne yëi ñama, si'aye pajajë cajë, de'ocohua'ire pa'ni cuasajë cayë,

Ëjaë api, cuasajë de'oyerepa sehuojë yo'oye, i de'oyerepa yo'oyere ñani sihuajë cayë, cui'ne si'aohua'i Ëjaërepa de'oye,

Je'nëna jāje pa'ijaquë.

¹⁴Cajëna, cuatro pa'iohua'ipi sehuojë cahuë:

“Jaje pa'ijaquë.”

Cajëna, veinticuatro aiohua'ipi do're ja'runi ite Ëjaëre pa'ni cajë pëpajë yo'ohuë.

Siete Sëase'e

6 Jā maca ñahuë, yëi ñama du'ru macarepa siete pa'ye siose'e aconi ne hui'yoquëna. Jā maca asahuë, cuatro pa'iohua'i aquëpi mujuë cayëje caquëna, ñeje:

“Dani ñajë'ë.”

²Caquëna, ñaquëna, po caballopi paji'i. Pa'ina, ite tuiquëpi te'e sa'co saihuë papi. Paquëna, marote ite isipi. Isina,

si'aohua'ire quëcoquërepa etapi, si'ao-hua'ire quëcoquë pa'ija'quëpi.

³Yëi ñamapi cayaye acore ini ne hui'yo maca cayaye aquë pa'iquëpi capi: “Dani ñajë'ë.”

⁴Caquëna, yequë caballopi etapi. Jaë cato maja'iquë paji'i. Ite tuiquëpi iye yeja de'oye pa'iyë sioja'a tuture isi cuãnosiquë paji'i. Jaje pa'ipi pai de'oye pa'iyere siouna, sa'ñe huaní ju'ija'-cohua'i a'ë caquë jai hua'tiyore isi cuãnosiquë paji'i.

⁵Yëi ñamapi toasoñe acore ne hui'yo maca asahuë, toasoñe aquë pa'iquëpi ñeje caquëna:

“Dani ñajë'ë.”

Caquëna, ñahuë, nea caballoni. Ñaquëna, ite tuiquëpi i jëtëre cuëcucore papi. ⁶Cui'ne asahuë, pa'icohua'i jopore papi yë'ose'e ñeje caquëna:

“Te'e kilo trigo isiye pa'iji, te'e mu'se nesi do'i. Tres kilo cebada isiye pa'iji, te'e mu'se yo'osi do'i. Jaje pa'iquë-ta'are hui'yape, cui'ne o'sata'a nejoma'pë pa'ijë'ë.”

⁷Yëi ñamapi cuatro acore hui'yo maca asahuë, cuatro aquë pa'iquëpi ñeje caquëna:

“Dani ñajë'ë.”

⁸Caquëna, ñaquë ñahuë, së'ñoja'i caballoni. Ite tuiquë cato jüni huesëye i mami hue'equë paji'i. Pa'ina, i jeteyo'jeja'a daji'i, ju'isicohua'i pa'i hue'ña ayere quëaquëpi. Jaë jüni huesëye hue'equëna, isise'e paji'i, yeja cuatro pa'ye huahuese'e ayere, te'ore cuãñeja'a tuture, huajo sa'ñe huaiyepi, ao ëa ju'iñepi, ju'i dahüë neñepi, cui'ne airo acohua'i ai yëcohua'i pa'icohua'ire, paire aicohua'i pa'i ja'ñe neñe cuãñeja'quëre.

⁹Yëi ñamapi cinco acore hui'yo maca ñahuë, Maija'quëre isijë tëo toto huë'e-huëre Maija'quë coca quëa do'ire huahu-

osicohua'i joñoa pa'ijëna. ¹⁰Pa'ijë jao-hua'ipi cahuë, ai tutu:

“Ëjaërepa de'okuë, më'ë ca nëose'eye pa'ye yo'o tì'acquërepa, ¿je yëhua më'ë yeja pa'icohua'i yëquëre huaisi do'i sai toja'quë a'ni, iohua'i yo'ose'eye pa'ye ñaquë?”

¹¹Cajëna, jaohua'ire poja'i ju'i cañare suñacani capi, pëa huajëjë pa'ijë'ë, a'rima tsoe maca, mësarü acohua'ita'a, Cristore necai do'ire ju'ise'eye pa'ye, mësarü ja'i pai huahuo tì'ajajë.

¹²Yëi ñamapi seis acore ne hui'yosi maca ñahuë. Ñaquëna, ai tutu yejapi ñu'cueo, cui'ne ësejë neaquë de'opi, jutena, oijë suñacoje pa'i neaquërepa. Cui'ne ñañëpi maja'iquërepa tsieje pa'i de'opi. ¹³Cui'ne ma'ñocohua'ijë ma'tëmopi yejana tomehuë, soquë huiña ca ai tutuquëna, tomeñeje pa'ye. ¹⁴Ja maca cui'ne ma'tëmoje toya ja'hua maca tuna huesoyeje pa'ye peo hue'ña ne huesëo. Ne huesëcona, si'aye ai cuti, cui'ne saodohuëa tìrose'ena sani huesëpi. ¹⁵Ja maca iye yeja ëjaohua'ipi coñana cacajë catihuë, ai cuti quëna coñana. Iohua'i ja're coní, jai ëjaohua'i, soldado pai ëjaohua'i, co'amaña pa ëjaohua'i, cuãñe tutu pa ëjaohua'i, cui'ne si'aohua'i paire necai jo'yaohua'i, cui'ne jo'yaohua'i peocohua'ijë catihuë. ¹⁶Catijë cahuë, ai cutire, cui'ne quëna pëare:

“Yëquëre tomeço yahuejë'ë, ñu'i saihuë ñu'iquëre pare cui'ne yëi ñama pëi yo'oye ñama'pë pa'ija'cohua'ire.”

¹⁷Jaje cahuë, iohua'ire si'se mu'sere papi tì'aëna, ¿nepi quëcoye pa'iquë'ni?

Israel Pai Acohua'ire Toyase'e

7 Ja jeteyo'je ñahuë, cuatro huiñaohua'ipi pai ñape yeja huë'ehuë te'tere, ëmëje'e te'tere, cui'ne ëse mëi te'tere, cui'ne ëse du'i te'tere nëcäjë tupi iye yejana, jai tsiayana, cui'ne soquë ñëana ju'ama'quëni cajë ësejë pa'icohua'ire. ²Ñahuë, cui'ne yequë huiñaëre

ēsē mēi tē'tepi daina. Jaē cato Maija'quē huajēquērepa, sēoconi paquē pajil'i. Jaēpi ai tutu capi, cuatro huiñao-hua'ire, yeja, jai tsiaña, co'a de'huaja'a tutu isi cuañosicohua'ire:

³“Co'aye nema'pē pa'ijē'ē, yeja cui'ne jai tsiaña, cui'ne soquē ñēaje, ja yē'ta'a Maija'quē sahuasicohua'ire iohua'i tsia tiñare pana toya sēoma'pē pani.”

⁴⁻⁸Cui'ne ja maca asahuē, ciento cuarenta y cuatro mil pa'i pa'iyē, si'a Israel pa'i, iohua'i tsia tiñare pana toya sēo cuañosicohua'i, cayere.

Doce mil Judá tsēcāpēre,
doce mil Ruben tsēcāpēre,
doce mil Gad tsēcāpēre,
doce mil Aser tsēcāpēre,
doce mil Neftalí tsēcāpēre,
doce mil Manases tsēcāpēre,
doce mil Simeón tsēcāpēre,
doce mil Leví tsēcāpēre,
doce mil Isacar tsēcāpēre,
doce mil Zabulón tsēcāpēre,
doce mil José tsēcāpēre, cui'ne
doce mil Benjamín tsēcāpēre pa'iyē,
cayere.

Poja'i Caña Ju'icohua'i

⁹Ja jeteyo'je ñahuē, jai paire si'a yejaña pa'icohua'ipi pa'i ñape tsēca tiñe pa'i pa'i, cui'ne pa'i ñape tsēca tiñe coca cacohua'ire. Jaohua'ipi ñu'i saihuē tiñare pare, cui'ne yēi ñama tiñare pare, ti pa'ije cuecua tī'añe peoyerepa pa'ē. Jaohua'ipi poja'i caña ju'icohua'ipi iohua'i jēñare sehua ja'oje pa'yere cajijē nēcahuē. ¹⁰Cajijē nēcājē si'aohua'li cuihuē:

Maire huasoye cato
ñu'i saihuē ñu'iquērepa Maija'quē,
Cui'ne Yēi ñama tse a'ē.

¹¹Cajēna, ñaquēna, Maija'quē huiñao-hua'ipi ñu'i saihuē aiohua'li, cui'ne cuatro pa'iohua'li yērēhueja'a nēca tē'lijaisicohua'ipi pa'ē. Pa'ijē Maija'quēre de'o-

quēre pa'ni cajē pēpājē yejare pana tsiapi pu'pe co'li mejē yo'ohuē. ¹²Ñeje cajē: ¡Jaje pa'ija'quē! Je'ñena Maija'quē tse pa'ijaquē, de'oquēre pa'ni cajē sihuaye, i de'oyerepa yo'oyere sihuajē caye, ta'ñe asayepi neñere, de'oye yo'opi cuasajē ite sihuaye, Ejaē api, cuasajē de'oyerepa sehuojē yo'oye, si'a ne tī'a tutu paye, cui'ne si'a tutu hue'eye, si'anē.

Jaje pa'ijaquē.

¹³Ja maca aiohua'li aquēpi yē'ēre seji'i:

“¿Jeropi daisicohua'ipi icohua'li poja'li caña suñasicohua'li pa'iyē'ni?”

¹⁴Cajēna, yē'ēpi cahuē:

“Ejaē mē'ēpi ta'ñe asayē.”

Caquēna, i'pi capi:

“Icohua'li cato jaiye ai yo'oye tēto saisicohua'li a'ē. Jaje pa'iohua'ipi iohua'li caña joja torena, Yēi ñama tsiepi poja'li cañarepa ne tosicohua'li a'ē. ¹⁵Jaje pa'iohua'ipi Maija'quē ñu'i saihuē tiñare pare pa'iyē. Pa'ijē mu'señapi, ñamiñapi Maija'quē hu'ere necajē pa'iyē. Pa'ijēna, ñu'i saihuē ñu'iquēre papi iohua'ire ñacai pasipi. ¹⁶Jaje pa'ina, yure cato ai yo'oye paja'cohua'li a'ē, ao ēaye, oco ēaye, ēsē ēoye, cui'ne josa ēsē uyeje asama'pē pa'ija'cohua'li a'ē. ¹⁷Yēi ñama, ñu'i saihuē quēno maca nēiquēpi yēi ñamare ñacaiyeje pa'ye ñacasipi. Jaje yo'oque pa'iyē isi oco coñana saquē ocua'ja'quē api. Yo'oqueña, Maija'quēpi iohua'li oise'ere tēno jecaija'quē api.”

Siete Aco Siosico Hui'yoye Cui'ne Ma'ña Ēoco, Curi Nesico

8 Yēi ñamapi siete aco siosicore ne hui'yo maca ñahuē, ma'tēmopi nēhui tēcahuē jo'cuarepa jeo nēina. ²Ja maca ñahuē, siete huiñao-hua'ire Maija'quē tiñare pare nēcājēna. Jaohua'ina siete duruhuēa isise'e pajil'i. ³Ja jeteyo'je yequē huiñaēpi dajil'i, huēo sē ma'ña curi cua'corore daquēpi.

Dani nēcapi, Maija'quère isijë tēo toto tīña macare pana. Nēcaquēna, jaiye isipi, huēo sē ma'ñare curipi nesico Maija'quère isijë tēo totona tēoquē ēoquēna, cui'ne Maija'quē tsecohua'i seņepi te'e mēijaquē caquē. ⁴Ja ma'ña picopi cui'ne Maija'quē tsecohua'i seņepi cōni Maija'quē quē'rona tī'api, huiñaēpi iti ma'ña ēo cua'coro cajiquē nēcaquēna. ⁵Ja maca huiñaēpi Maija'quère isijë tēo toto toa tara pa'iyepi huēo sē ma'ña cua'corona ayapi. Ayani yejana jēo topi. Jēo tō macarepa mujuē caye, ai pisiye, ye'hueye cui'ne yeja ñu'cueye paji'i.

Duruhuē Pisiye

⁶Ja maca siete huiñaohua'ipi siete duruhuēa pacohua'ipi juñu'u cajē ne de'huahuē.

⁷Ja maca du'ru jui huēo huiñaēpi duruhuē juisi maca sēsē pepi, cui'ne toana tsie cō'mese'epi yejana tomepe. Ja maca toasoñe pa'ye yeja huahuese'e acopi te'e te'te u huesēpi. U huesēquēna, soquēje te'e u huesēpi, toasoñe acopi te'e te'te, cui'ne si'a taya u huesēpi.

⁸Cayaye aquēpi huiñaē i duruhuē juisi maca, ai cutihuēje pa'lopi toa tsē'isiconi jai tsiyana jēo dēoyeje ña cuañopi. Ja maca toaso tē'huiña, jai tsiaña pa'iyepi te'e tē'hui tsie da'ca de'o nēji'i. ⁹Ja maca jai tsiaña pa'icohua'i jujuhuē, te'e tē'hui, toaso tē'huiña jai tsiaña pa'icohua'ipi. Cui'ne toaso tē'huiña jaiye barco pa'ise'epi, te'e tē'hui ne huesēpi.

¹⁰Toasoñe aquēpi huiñaē juisi maca, ma'tēmopi jai ma'ñoco tomepe. Tomequē toaso tē'huiña tsiaña, cui'ne oco cōña pa'ise'ena te'e tē'hui tome huesopi, toa cañarepa ne'suquēpi. ¹¹Jaē ma'ñoco cato i mami hue'equē paji'i, Sējeñe. Jaēpi toaso tē'huiña tsiaña, cui'ne oco cōña pa'ise'ere tomequē te'e tē'hui sēje oco ne huesopi. Ja do'ire jai pai jujuhuē.

¹²Cajese'e aquēpi huiñaē i duruhuē juisi maca, ēsēpi co'a de'opi, te'e te'te, toaso tē'huiña huahuese'e pa'ise'epi. Ñañē cui'ne ma'ñocohua'i toaso tē'huiña huahuese'e pa'ise'epi te'e tē'hui co'a de'ohuē. Ja maca toaso tē'huiña mu'se cui'ne ñami pa'iyete'e te'te miañe peopi.

¹³Ja jeteyo'je ñahuē, jai huihuere ma'tēmoja'a huahurojai tutu caquēna: "Teayerepa iye yeja pa'icohua'i maña, merepa neja'cohua'i a'ni, toaso huiñaohua'i duruhuēa juni cō maca."

9 Cinco aquēpi duruhuē jui maca ñahuē, jai ma'ñocopi yejana tomequēna. Jaē ma'ñoconi isihuē, tome huesē coje hui'yocore. ²Ja jeteyo'je tome huesē hue'ñare hui'youna, jaropi pico mēji'i, jai cua'coro toa suasico mēiñeje pa'yerepa. Jaro tome huesē cojepi pico etaquē ēsere cui'ne iye de'oto nea hue'ñarepa ne huesopi. ³Ja picopi etahuē, pu'suje pa'iohua'ipi. Etajē si'a yeja hua huesēhuē. Jaohua'i cato puni a'siye ja'ye a'si tuture isi cuañosicohua'i paē'ē. ⁴Jaohua'ina cuañese'e paji'i, taya yeja pa'iyete, cui'ne yejapi tayaje pa'ye ña cuañoñe, cui'ne soquē ñēa nejoñe pa ja'ñere, coa Maija'quē tsecohua'ire pa'ē iñoñere iohua'i tsia tīña macare pana sēoma'cohua'ise'ere ne ja'ñere. ⁵Jaje pa'iquēta'are paire huani jēoñere pare ēsesicohua'i paē'ē. Jaje pa'ina, coa cinco ñañēohua'ire a'si ju'iñe totacohua'i paē'ē. Cui'ne iohua'i totase'e cato puni a'siye ja'ye a'siye paji'i. ⁶Ja mu'seña cato pai ju'iñere yēja'cohua'i a'ē. Jaje yējēta'a juni huesēye paja'cohua'i a'ē, ju'iñepi peoquēna.

⁷Pu'su cato caballo huajo sajē ne de'huase'eje pa'iohua'i paē'ē. Iohua'i siopere curi maroje pa'ioire pahuē. Iohua'i tsiapi pai tsiaje pa'io paji'i. ⁸Cui'ne nomiohua'i ñañaje pa'ye hue'ehuē. Iohua'i cujire airo yai cujije pa'ye hue'ehuē. ⁹Cui'ne quēna ju'i cañare suñase'eje pa'iohua'i paē'ē,

iohua'i jëa ja'ñere. Cui'ne iohua'i jaë capëapi jai pai caballo quërëcoja'a huajo sajë huë'huëjëna, pisiyeje pa'ye pisipi. ¹⁰ Puni jïcomoaje pa'ye hue'ecohua'i paë'ë. Jarote dahuë hue'ecohua'i paë'ë, cinco ñañëohua'ire a'siyere. ¹¹ Pu'suohua'ire cuãne ëjaë cato tome huesë coje huiñaë paji'i. Hebreo coca cato Abadón hue'equë paji'i. Griego coca cato Apolión hue'equë paji'i. Jaje cani iti Nejoquë caye a'ë, pai coca cato.

¹² Du'ru macarepa ai yo'oye tëto saji'i. Jaje pa'iquëta'are ja yë'ta'a cayaye carapi.

¹³ Seis aquë huiñaë jui maca yë'osele pisiqüëna, asahuë, Maija'quë quë'ro oropi nesi totore cuatro pa'i eyohuëapi.

¹⁴ Ja caye cato seis aquë huiñaëni duruhuë paquëni capi, ñeje:

“Joye saojë'ë, cuatro huiñaohua'ire sëasicohua'ipi jai ya Efrautes tël'tëpa ñu'icohua'ire.”

¹⁵ Ja maca iti case'ejë cuatro huiñaohua'ire joyesicohua'i paë'ë. Jaohua'i cato toasoñe pa'ye huahuese'e pai pa'icohua'ire huaija'cohua'ipi etahuë. Iti hora, mu'se, ñañë, cui'ne ometëcahuë t'ï'asi maca jare caquë ne de'huasicohua'ipi etahuë. ¹⁶ Ja maca de'hue se asahuë, doscientos millones soldado pai pa'iyë, caballo tuijë huajo sacohua'i.

¹⁷ Jaje pa'ye ñahuë, cani ñañeje pa'ye caballohua'ire. Iohua'ire tuicohua'i cato coti saihuëare toaje pa'yere papi suñasicohua'i paë'ë, iohua'i jëa ja'ñe. Jaje pa'yepi ma ja'ñe, yeque ña'jo quë'ye cui'ne yeque së'ñoja'ñe paji'i, azufreje pa'ye. Caballohua'i cato airo yai siopëjë pa'ye hue'ecohua'i paë'ë. Jaje pa'iohua'i yë'opopapi toa, pico, cui'ne së'ño ja'ñe azufre etapi. ¹⁸ Ja maca toasoñe pa'ye huahuese'e pai pa'icohua'i te'le tël'hui jujuhuë, caballo yë'opopaja'a toasoñe pa'ye co'ayerëpa: toa, pico, cui'ne së'ño ja'ñe etasi do'ire. ¹⁹ Ja caballo-

hua'i cato iohua'i yë'opopare cui'ne iohua'i jïcomoare tutu pahuë. Iohua'i jïcomoa cato aña siopëaje pa'ye paji'i. Jaji paire co'aye nehuë.

²⁰ Jaje pa'iquëta'are ja ju'i dahuëna ju'ima'cohua'i cato co'aye yo'oye jeoma'pë huatïohua'ire tuiyere, de'huase'ere oro, po curi, bronze hue'yosi quëna, cui'ne soquë de'huase'ere señere jeoma'pë paë'ë. Asa ma'ñere, ñama'cohua'ini, cui'ne cui ma'ñere sejë paë'ë. ²¹ Cui'ne jeoma'pë paë'ë, paire huani jëañe, paire dahuë neñe, nomïohua'ire coa yo'ojë pa'iyë, cui'ne co'amaña ñañe.

Huiñaëpi Toya Pëpë A'riconi Tunasiconi Cajipi

10 Ja maca ñahuë, yequë huiñaëre tutu quë'ipi ma'tëmopi cajequëna, siriopi ca'nesiquëpi. I siopë cato na'ñamequëpi ca'huaro puasiquë paji'i. Cui'ne i tsia cato mia merepa miaco paji'i, ëseje pa'io. Cui'ne i nëcañoaje toa tsëni nëcase'ejë pa'ye paji'i. ² A'ri toya pëpë hui'yosiconi cajipi. Cajiquëpi i ëja te'te quëo ja'huapi jai tsiayana se titopaquë, i ari te'te quëo ja'huapi yejana tsa'cu papi. ³ Ja maca tutu cuipi, airo yai jaiquërepa cayeje pa'yerepa. I cui si maca mujuë cayeje pa'yerepa siete yë'o tuturepa cajëna, asahuë. ⁴ Siete yë'o tuturepa ca tosi maca toyara'huë. Ja case'ere toyasi'li caquë yo'oquëna, ma'tëmopi capi, yë'ere:

“Coa asajë'ë, më'ëse'le. Toyama'ë pa'ijë'ë, siete yë'o tuturepa case'e.”

⁵ Ja jeteyo'je ñahuë, jai tsiayana cui'ne yejana tito pasiquëpi huiñaëpi i ëja te'te jëtëpi ma'tëmona mëne nëoquë ⁶ ti pani huesëquëre pana, yeja, ma'tëmo, jai tsi-aña, cui'ne si'aye iote pa'iyë nesiquëre pana se ca co'ijai care payë caquë ñeje capi:

“Yeque tsoe ute coñe peoji. ⁷Siete aquë huiñaë duruhuë jui maca t̄i'asipi, Maija'quë yahue cuasa nëose'e payepi, i jol'ya ite quëacaicohua'ire i ca nëose'eje pa'ye.”

⁸Jā maca asahuë, ma'tëmopi yë'ë asasi yë'opi ca coquëna, ñeje:

“Sani ijë'ë, a'ri toya pëpë hui'yosiconi jai tsiayana, cui'ne yejana t̄ito paquë huiñaë cajiconi.”

⁹Caëna, sani huiñaëre sei'ë, a'ri toya pëpëre isijaquë caquë. Seina, ipi capi, yë'ëre:

“Ico, ini aijë'ë, më'ë yë'opo cato payaoje pa'io pasipi. Jaje pa'isicota'a më'ë ètatu'una sējeco pōnëja'coa.”

¹⁰Caëna, huiñaë cajicore ini a'ri toya pëpë aë'ë. Ai maca yë'ëre cato saija'ico payaoje pa'iorepa paji'i. Jaje pa'isicota'a ètatu'una sējecorepa de'opi. ¹¹Jā maca yë'ëre cahuë:

“Tijupë pai daripëa pa'icohua'ire, cui'ne yequë coca cacohua'ire, cui'ne yequë yejaña pa'icohua'ire, cui'ne pai ëjaohua'ire quëaye pa'iji, Maija'quë cayere.”

Caya Quëacaicohua'i

11 Jā maca yë'ëre catë tarapëje pa'ioni cuecueja'core isihuë. Isini cahuë:

“Huëni Maija'quë huë'ere ina isi toto saihuëre, cui'ne iote pa'ijë secohua'ire cuecuejë'ë. ²Jaje pa'iquëta'are cuecuma'ë pa'ijë'ë, hue'se de'otota'a. Jaro cato Maija'quëre sema'cohua'ina isi sito a'ë. Jaohua'ipi si'a de'o daripë tsa'cu huesoja'cohua'i a'ë, cuarenta y dos ñañëohua'ire. ³Jā maca yë'ëpi cayao-hua'ire oicohua'i suñañeje pa'yere suñasicohua'ini jëjo saoja'quë a'ë, yë'ë aye quëaja'cohua'ire mil doscientos sesenta mu'seña.”

⁴Icohua'i caya quëacohua'i cato si'a yeja Ejaërepa tiñare pare nëcajë pa'icohua'i paë'ë. Jaohua'i cato caya

olivo soquë ñëa'ë, cui'ne caya sotoñoa toa tsë'ise'e paji'i. ⁵Paipi jaohua'ire co'aye yo'oñu'u cajë yo'ocohua'i pa'ito coa yë'opopi toa sëco ëo huesocohua'i a'ë, ti peo hue'ñarepa. Jaje ne huea cuañoñe pa'iji, iohua'ire sañope yo'ocohua'i. ⁶Jaohua'i cato Maija'quë coca quëa macaja'a ocoye pa ja'ñere ne tutu pacohua'i paë'ë, cui'ne ocye tsie pona tutu pacohua'ipi yeja paire coa si'aye ai yo'oye necohua'i paë'ë, iohua'i yëyeje pa'ye. ⁷Jaje pa'iquëta'are iohua'i quëaye saosi maca, tome huesë cojepi nëtë mëoni huajëya'ye pa'ipi jaiquë aipi jaohua'ire quëco huesoni, tseani huani jeapi. ⁸Huani jeaëna, iohua'i capëa jai daripë ma'ñare jeocose'epi uija'coa, Ejaëre quesi daripëre. Jaro cato Sodoma, cui'ne Egípto hue'yosi daripë a'ë, co'a daripë pa'i do'ire. ⁹Jaje jeocosi capëapi toaso mu'seña cui'ne jopoj'a uina, si'aohua'i maña ñaja'cohua'i a'ë. T̄i pai, yequë coca cacohua'i, cui'ne yequë daripëa pa'icohua'i, si'a yejaña pa'icohua'i ñajëta'a tama'pë pa'ija'cohua'i a'ë, coe do'ire. ¹⁰Iye yeja pa'icohua'i cato ai sihuaja'cohua'i a'ë, jaohua'i ju'isi do'ire. Jaje pa'ina, pai ñape sa'ñe co'amaña isija'cohua'i a'ë. Maija'quë coca quëajë iohua'ire josa yo'osicohua'ipi peojëna, jaje sihuaja'cohua'i a'ë. ¹¹Jaje sihuajëta'are toaso mu'seña joporepa pa'i maca Maija'quëpi cui'naohua'ini huëo copi. Jā maca si'aohua'i iohua'ire ñasicohua'i quëquë huesëhuë. ¹²Jā maca cayaohua'i quëacaicohua'ipi asahuë, tutu ma'tëmopi yë'ose'e ñeje caquëna:

“Mëijë'ë, iñona.”

Si'aohua'i iohua'ire pëicohua'i ñajëna, sirioja'a ma'tëmona mëni huesëhuë. ¹³Jā maca yeja ñu'cueo. Ñu'cueona, jai daripëpi diez tē'ña huata tomeo. Huata tomeona, siete mil pai jujuhuë. Jā maca huajëcohua'i

nëasicohua'ipi quëquë huesëni
Maija'quë ma'tëmo pa'iquëre de'ouquëre
pa'ni cajë yo'ohuë.

¹⁴ Ñeje tëto saji'i, cayaye nejoñe aye.
Jaje pa'iquëta'are ja yë'ta'a toasoñe aco
tëto saiye carapi, títaja'coa.

Siete Duruhuë Acore Juise'e

¹⁵ Siete aquë huiñaë i duruhuë juisi
maca asahuë, ma'tëmopi tutu yë'o ca-
jëna, ñeje:

Iye yeja yure cato

Mai Ejaë cui'ne i Cristo cuañeñere pa'iji.
Jaje pa'ina, ipi carajaiñe peoyerepa
cuañequë pa'ija'quë api.

¹⁶ Ja maca veinticuatro aihua'ipi Mai-
ja'quë ña hue'ñare pare cuañejë ñu'i
saire ñu'icohua'ipi Maija'quëre de'o-
quëre pa'ni cajë iohua'i tsiapi yejare
pana në mejë yo'ohuë, ini ai cuasajë.

¹⁷ Ñeje cajë yo'ohuë:

De'oji. Ejaë mè'ère pëpayë,

Si'aye pa'ire pare.

Yure, cui'ne tsoeje pa'iquëre pare,

Jaje pa'ipi yure si'a mè'è tuturepa ini

Cuañe huëoquëre iye yeja.

¹⁸ Iye yeja pai cato mè'ère pë'è.

Jaje pa'iquëta'are mè'è pëi mu'sere papi
ti'api.

Ti'aëna, yure cato ju'isicohua'ire iohua'i
yo'ose'eje pa'ye ñaquë ca de'hua-
ja'quë a'ë, mè'è.

Ca de'huaquë mè'è jo'yaohua'ire isi-
ja'quë a'ë, de'huacaisi co'amañare.

Jaje mè'è isija'quë a'ë, mè'ère
quëacaicohua'ire.

Mè'ëna isisicohua'ire, ëjaëre papi cajë
nuñerepa sehuojë pa'icohua'ire,

Si'ahua'ire, aihua'ire panita'a tsireje.

Iye yeja paire nejocohua'i pa'isico-
hua'ire cato mè'ëpi nejoja'quë a'ë.

Jaje pa'ina, de'oji, mè'ère cayë.

¹⁹ Ja maca Maija'quë huë'e ma'tëmo
pa'icopi hui'yona, jarote paji'i,
Maija'quë maire huajëye ca nëose'e
de'huase'epi. Ja maca mujuë ye'hueyeje

pa'ye, ai pisiye, mujuë ai cayeye pa'ye,
yeja ñu'cuyeye cui'ne sësë carapëa
tomeñe paji'i.

Nomio Cui'ne Jai Pë'ëje Pa'i Yo'ose'e

12 Ja maca jaiye ma'tëmopi iñoñere
ñahuë. Ñaquëna, te'o nomio ësë
miañeje pa'yere ca'nesico paco'ë, ju'i
ca ca'neñeje pa'ye. Jaje pa'ioipi ñañëni
meñe tsa'cu paco paco'ë, cui'ne doce
ma'ñocopi io siopë puasico paco'ë. ² Jaje
pa'ioipi tsi ëtapë paco'ë. Pa'ioipi tsi coa
huëoni a'si ju'io, ai cuio. ³ Ja jetey-
o'je ñahuë, ma'tëmona yequë ñaiquëna.
Ñaiquëna, jai pë'ëje pa'ipi maja'iquëpi,
siete siopëa hue'equëpi, diez cajohuëa
hue'equëpi, cui'ne iti siopëa ñape maro
pu'ine paji'i. ⁴ Jaje pa'ipi i jicomopi toa-
so të'huiña ma'ñocohua'i pa'iyere te'e
te'te ma'ñocohua'ire yejana ne darëpi.
Jaëpi nomio tsi coasi'i caco yo'o tiñare
pana nëca dani utepi, coasi maca tsi-
hua'ère asi'i caquë. ⁵ Ja maca nomiopi
tsihua'ëni coao, si'a yejaña pa'icohua'ire
quëna tarapëpi cajiquë cuañeja'quëni.
Jaje pa'iquëta'are io mamaquëre cato
sioni Maija'quë quë'rona i ñu'i sai-
huë quë'rona sahuë. ⁶ Sarena, nomiopi
cuene yejana catio. Maija'quë iote caquë
necai sitona, iote mil doscientos sesenta
mu'seña arojë paja'tona.

⁷ Ja jeteyo'je ai uihuaye paji'i, ma'të-
mopi. Pa'ina, huiñaë Miguelpi cui'ne i
huiñaohua'i con i jai pë'ëje pa'ire cui'ne
i huiñaohua'ire uihuahuë. ⁸ Jaje uihuajë
jai pë'ëje pa'ire cui'ne i huiñaohua'ire
quëcorena, iohua'i pa'ija'to ma'tëmo
peoquëna, ⁹ ja maca jai pë'ëje pa'ire
cui'ne i huiñaohua'ire yejana jeo tohuë,
tsoe hue'ña añañe, huati cui'ne Satanás
hue'equëre, si'a yeja paire cosoquëre.

¹⁰ Ja maca asahuë, ma'tëmopi tutu
ñeje caquëna:

“Maija'quë do'ijëre ñamiñapi, cui'ne
mu'señapi Maija'quë ña hue'ñana
sañope caquë pa'isiquëre eto saosi

do'ire yureta'a t̄i'are papi, huaso maca, Maija'quë si'a tutu quë'ire papi cuañe maca, Jesucristo cuañe Ējaërepa pa'i maca. ¹¹ Maija'quë do'ijë, cato Yëi ñama tsiepi cui'ne Maija'quë coca cayeje pa'ye nuñerepa iohua'i pa'ise'epi conì mënare quëcohuë. Jaje pa'ina, iohua'i pa'iyë nejoñe ca'raye pahuë. Pajë coa ai jerepa jujunije jujunü'u, cuasahuë. ¹² Sihuajë'ë, ma'tëmo pa'icohua'i. Jaje pa'iquëta'are teayerema yeja pa'icohua'i maña, cui'ne jai tsiaya pa'icohua'i, huati mësarü quë'rona cajepi pëtitesiquëpi ite nejoñe ja'yere pa'ina, ñaquë."

¹³ Jai pë'ëje pa'ipi yejana jeo tosiquëpi pa'i ña jujani tsihua'ëre coasiconi huajo huëopi. ¹⁴ Jaje huajo huëouna, nomiore jai huihue care isihuë, io jal'ëco cuene yejana io quë'rona sai ja'ñere, aña peo hue'ñana so'ona. Jarona toaso ometëca jopore paja'a aojëna, pa'ija'copi saija'coa. ¹⁵ Jaje pa'ina, añaipi nomiore io yë'opo siso etosi ocopi tsiaya neni col'je me tosi'i caco yo'ocona, ¹⁶ nomiore yejapi coçαιο jai pë'ëje pa'i oco nese'ere peo hue'ñarepa ya'ani nëo hueso. ¹⁷⁻¹⁸ Jaje yo'osi maca jai pë'ëje pa'ipi ai pëti huëopi, nomiore. Jaje pa'ina, io tsëcapëre Maija'quë cuañese'e sehuocohua'ire, Jesucristo quëase'ere nuñerepa coca tuicohua'ire uihuasi'i caquë saji'i.

Cayahua'i Huajëya'ye Pa'iohua'i

13 Jai tsiaya mejahuëre nëcaquë ñahuë, jai tsiayapi huajëya'ye pa'ipi etani tumaquëna, siete siopëa, cui'ne diez cajohuëa quë'ipi, cajohuëa ñape maro pu'ñe paji'i, cui'ne i siopëare Maija'quëre cue'cuejë Maija'quë mamire sëose'ere hue'eye paji'i. ² Iquë huajëya'ye pa'i yë'ë ñasiquë cato airo yaijë pa'i paji'i. Jaje pa'ipi oso quëoje pa'ye hue'epi, cui'ne i yë'opore jai yai yë'opojë pa'iore hue'epi. Jaje pa'ina, jai pë'ëje pa'ipi i tuture, i cuañequë ñu'i hue'ñare, cui'ne ëjaë cuañequë pa'iyere

isipi. ³ Iquë huajëya'ye pa'i siopëa acopi te'o jai a'sio ai paji'i. Pa'iona, paipi ñajë ju'ija'quë api cajë ñasicohua'ita'are ja'ju huesësico paco'ë. Jaje pa'ipi col'yasi do'ire paipi ña quëquëni ina tui huëohuë. ⁴ Ja maca jai pë'ëje pa'ire huajëya'ye pa'ire ëjaëre papi cuasajë sei'ë, huajëya'ye pa'ire tutu isisi do'ire. Jaje cui'ne iti tutu isi cuañosiquëreje sei'ë, ñeje cajë:

“¿Nepi iquëje pa'iohua'i pa'iyë'ni? ¿Nepi ite uihua t̄i'añe pa'iquë'ni?”

⁵ Jaiye Maija'quëre sañope caja'a coca isi cuañosiquë paji'i. Jaje pa'ipi cuarenta y dos ñañëohua'ire cuañëja'quë paji'i. ⁶ Jaje pa'ipi ñeje yo'opi: Maija'quëre sañope capi, i de'lo hue'ñare co'aye capi, cui'ne ma'tëmo pa'icohua'ireje co'aye capi. ⁷ Cui'ne Maija'quë tsecohua'ire sañope uihuaquë ñese quëco ja'ñe isi cuañosiquë paji'i, cui'ne si'a pai, tsëcapëa pa'icohua'ire, si'a pa'i yequë coca cacohua'ire, cui'ne si'a yejaña pa'icohua'ire cuañëja'a tutu isi cuañosiquë paji'i. ⁸ Jaje pa'ini si'aohua'iyë yeja pa'icohua'iohua'iyë mami yeja de'huama'në Yëi ñama ai yo'oquë ju'isiquë pa'iyë toya pëpëna toyama'cohua'ise'e jaëre sei'ë.

⁹ Cajoro hue'ecohua'iyë pani asajë'ë. ¹⁰ Co hue'ña tseani saja'cohua'ire ña nëosicohua'ire cato jare tseani co hue'ñana saja'cohua'iyë a'ë. Hua'tipi huaija'cohua'ire ña nëosicohua'ire cato jare hua'tipi huani jeoja'cohua'iyë a'ë. Jaje pa'ina, Maija'quë tsecohua'iyë cato quëcociyere, cui'ne Maija'quë pa'ire paji cuasayere paye pa'iji, quëco t̄i'aja'cohua'iyë.

¹¹ Ja jeteyo'je yequëre huajëya'ye pa'ire ñahuë, yejapi etaquëna. Jaë cato caya cajohuëa hue'equë paji'i, yëi ñama cajohuëaje pa'yere. Jaje pa'ita'a jai pë'ë cayeje pa'ye caquë paji'i. ¹² Jaje pa'ipi du'ru macarepa etasiquë huajëya'ye pa'iyë tutujë pa'yere paquë paji'i. Jaje pa'ipi du'ru etasiquë ña hue'ñana

si'aohua'ire yeja pa'icohua'ire cuañepi, du'ru macarepa etasiquëni ai cuasajë ire papi cajë, jai a'sio aire hue'esiquëpi jal'jusiquëni sejë'ë caquë. ¹³ Cui'ne jaiye pai yo'o tija ma'ñe yo'opi. Yo'oquë pai ña hue'ñana ma'tëmopi yejana toa tomeñe ne iñoquë yo'opi. ¹⁴ Du'ru macarepa etasiquë huajëya'ye pa'i ña hue'ñana yo'o iño ja'ñe isise'epi yo'oquë iye yeja pa'icohua'ire cosopi. Cosoquë cuañepi, du'ru etasiquëje pa'ire nejë'ë caquë, hua'ti totasiquëta'a ja yë'ta'a huajëquë pa'iyëje pa'ire. ¹⁵ Maija'quë ësema'ë pa'ina, cayaye aquë etasiquë huajëya'ye pa'ipi pai de'huasiquëna, tutu isipi, du'ru aquëje pa'ire nesiquëna. Jaje isina, yë'equë, cui'ne coca caquë pa'i, yecohua'ire ite do're ja'runi sema'cohua'ire huani jeojë'ë, cuañepi. ¹⁶ Yequeje cui'ne yo'opi, si'aohua'ire a'ricohua'ire, jaicohua'ire, jaiye co'amaña pacohua'ire, co'amaña peocohua'ire, de'oye pa'icohua'ire, jo'yao-hua'ire, ëja te'te jëtëna panita'a tsia tiñare pana toyaye pa'iji, caquë. ¹⁷ Jaje pa'ina, huajëya'ye pa'i mamire, panita'a i mamire cuëcuyere toyama'cohua'i pani co'amaña hueroyeje ti peopi. Cui'ne se yo'oyeje peopi, curiquë nesi'i caquë. ¹⁸ Iye cato ai ta'ñe cuasaye asa tija'ne paji'i. Asa tija'ne cuasarepa caye paji'i, huajëya'ye pa'i mamire cuëcueni toyase'ere. Ja cuëcuese'e cato pai mami cuëcuese'e a'ë. Ja cuëcuese'e cato seiscientos sesenta y seis a'ë.

144.000 Pai Jëjëne

14 Ñahuë, Yëi ñamare Siön cuti-huëre nëina. Jarote i ja're coni paë'ë, ciento cuarenta y cuatro mil pai. Iohua'i tsia tiñarepa Yëi ñama mamipi cui'ne i pëca ja'quë mamipi toyasicohua'ipi. ² Ja jeteyolje asahuë, ma'tëmopi jai jupo pisiyeje, mujuë ai tutu të'cana pisiyeje, cui'ne jai pai ta'tëpe pëa ta'tëjëna, pisiyeje pa'ye

pisiquëna. ³ Jaje pisiquëna, jaohua'ipi huajë jëjëne jëjëhuë, iti cuañequë ñu'i saihuë tiñare pana, cuatro pa'iohua'i ña hue'ñana, cui'ne aiohua'i ña hue'ñana. Ja jëjëne cato ja ciento cuarenta y cuatro mil pa'icohua'ise'e yel'yesicohua'i a'ë. ⁴ Icohua'i cato nomiohua'ire yo'oye, si'si de'oye pasicohua'ipi, de'ocohua'ire pa'ë. Jaje pa'iohua'ipi Yëi ñamase'ere tuiyë, coa si'a hue'ña i sai hue'ñaje. Jaohua'i cato yeja pa'icohua'ini huasosicohua'ipi pa'iyë, du'ru quëise'eje pa'yere Maija'quëna, cui'ne Yëi ñamana isisicohua'ipi. ⁵ Icohua'i cato ti coso coca cama'cohua'irepa paë'ë. Jaje pa'ina, jaohua'ire tayocohua'i a'ë ca tija'ne ti peoji.

Toaso Huiñaohua'i Quëase'e

⁶ Ja maca ñahuë, yequë huiñaëre ma'tëmoya'a huahuaquë saina, iye yeja pa'icohua'ire si'aohua'ire yequë paire, ti coca cacohua'ire cui'ne si'a yejaña pa'icohua'ire ti pani huesë cocare quëasi'i caquë. ⁷ Jaje pa'ipi tutu capi, ñeje:

“Maija'quëre ca'rajë'ë. De'loquëre pa'ni cajë sihuajë'ë, ise'ere. Tsoe tija'api, pai ñape yo'ose'e ñaquë sai de'huaja'a mu'se.”

⁸ Ja maca cayaye aquëpi huiñaë capi, ñeje:

“Tsoe nejosicoa, jai Babilonia. Tsoe nejosicoa, pai mañare iye yeja pa'icohua'ire io co'aye yëyepi o'cuca cuepasio.”

⁹ Ja maca toasoñe aquë huiñaëpi ai tutu capi, ñeje:

“Paipi huajëya'ye pa'ini, cui'ne ije pa'ire de'huasiquëni, de'loquëre pa'ni cuasajë ñajë sihuacohua'ire, cui'ne jëtëna panita'a tsiana i ayere toya cuañosicohua'ire cato, ¹⁰ Maija'quë pëi si'se sëje conore ucuja'cohua'i a'ë, co'ayere pare, i pëi ne de'huase'ere. Jaje ai yo'oja'cohua'i a'ë, toa cui'ne, azufre coni tsë'i sitona Maija'quë huiñaohua'i, cui'ne Yëi ñama ña hue'ñana. ¹¹ Iohua'i tsë'i sitore pana ujë

ai yo'ojëna, pico mëiñe je'nëna mëio nëija'coa, si'a mu'señapi, cui'ne si'a ñamiñapi, pëa huajëye ti peojë. Jare jaje pa'ijajë huajëya'ye pa'ire, cui'ne ije pa'ire de'huasiquère sejë, cui'ne i mami ayere toya cuañosicohua'ire. ¹²Iye cato Maija'quë pai i cuañese'le seucohua'ire, cui'ne Jesure nuñerepa tuicohua'ire yëhuoye a'ë, quëcojë yo'o jujama'pë pa'ie a'ë."

¹³Jä maca asahuë, ma'tëmopi yë'ose'le yë'ëre caquëna:

"Toyajë'ë, iyere: 'Sihuaye pa'iji, iye macapi seña maca Èjaë ja're tsioni ju'isicohua'i cato.' Jaje pa'iji caji, Maija'quë joyopi. Jaohua'i cato iohua'i yo'oyere ne tējini pëa huajëja'cohua'i a'ë, iohua'i nese'le ja're conì."

Yeja Co'amaña Tëaye

¹⁴Jä maca ñahuë, te'ire Jesuje pa'ipi, Pai Mamaquë huela'osiquëje pa'ire, poja'i sirio ëmëje'na ja'rusiquëpi ñu'ina. Jaë cato orore pase'e nesi marore pu'iquë paji'i. Jaje pa'ipi hua'ti ca'huarore ai jëjësëcore pani cajipi. ¹⁵Cajiquëna, Maija'quë huë'epi yequë huiñaëpi etapi. Etani ai tutu cuiquë capi, siriore ñu'iquëre:

"Më'ë hua'ti ca'huarore meñe jua co'i meni tëajë'ë. Tsoe ti'api, iti tëa macarepa. Jaje pa'ina, yeja pa'ie quere huesëpi."

¹⁶Jä maca siriore ñu'iquëpi i tëacopi yejana meñe jua co'i meni yeja pa'iyere tëapi.

¹⁷Jä jeteyo'je ñaquëna, yequë huiñaëpi Maija'quë huë'e ma'tëmo pa'icopi etani hua'ti ca'huaro ai jëjësëconi cajiquë saji'i. ¹⁸Jä maca yequë huiñaëpi etapi, Maija'quëre isijë tëo toto quë'ropi. Jaë cato toare cuañe tutu paquë paji'i. Jaëpi tutu cuipi, hua'ti ca'huaro cajiquëre ñeje caquë:

"Më'ë hua'ti ca'hua jëjësëcopi meñe jua co'i meni cuiya'i jure tëajë'ë. Tsoe ya'ji sapi, yeja pa'ie."

¹⁹Jaje ca maca huiñaëpi i hua'ti ca'huaropi iye yejana se ya'cue co'ijani cuiya'i jure tëapi, iye yeja cuiya'i tsina ayere. Tëani ja maca ayapi, jai cua'corona tsa'cu jo'a sao ja'ñere. Ja yo'oye cato iñoji, Maija'quë paire si'se ja'ñere co'ayere papi. ²⁰Jai daripë huesena cuiya'i tsa'cu jo'a huesose'le paji'i. Jaro jai cua'coropi tsiere pase'e etapi. Io huaiñe cato caballo yë'opo sëa macare paja'a huaiñe paji'i, cui'ne io jaiyepi paji'i, trecientos kilómetros pa'i jaira.

Huiñaohua'ipi Siete Pa'ye Tëjijerepa Ai Yo'o Ja'ñere Paye

15 Ma'tëmore ñaquë ñahuë, yeque jaiye huajëya'ye pa'ie iñoñere: Siete huiñaohua'ipi siete tëjijerepa ai yo'o ja'ñere pajëna, ñahuë. Jä yo'oyepi Maija'quë pëi yo'o tëji ja'ne paji'i.

²Nahuë, cui'ne jai jairaje pa'ioipi toapi pa'ieje pa'iotata ña etojai yejare, jao jai jairaje pa'io, tsina de'huaje pa'io, co'sija'ico yë'quë macare nëcahuë, Maija'quë ta'tëpe isise'ere cajicohua'ipi. Jaohua'i cato huajëya'ye pa'ire, cui'ne ije pa'ire de'huasiquère quëcosicohua'i paë'ë, i ayere toyama'cohua'ipi. ³Jaohua'ipi Moisés Maija'quë jo'yaë jëjësë'ere, cui'ne Yëi ñama ayere jëjëñere jëjëhuë. Iohua'i jëjësë'le cato caji:

Si'aye më'ë de'huase'le de'oyere pa'ë.

Më'ë ma'a cato nuñere pa'ë.

Cui'ne care paye a'ë.

Më'ë a'ë, si'a pai Èjaërepa je'nëna.

⁴¿Nepi më'ëre Èjaëre pare ñajëta'a ca'rama'pë pa'ija'cohua'i a'ni?

¿Nepi më'ëre de'oquëre pa'ni cajë sihuaye paja'cohua'i a'ni?

Më'ëse'le te'i pa'iyë, de'oquërepa.

Jaje pa'ina, më'ë nuñerepa yo'oyere paire iñosi do'ire

Si'a hue'ñapi pai dani mël'ère de'ouquère pa'ni cuasajë ñajë sihuaja'cohua'i a'ë.

⁵Ja jeteyo'je ñahuë, ma'tëmopi Maija'quë huë'epi maire ca nëose'e de'huasi hue'ñapi hui'yoquëna. ⁶Jaro Maija'quë huë'epi siete huiñaohua'i etahuë, siete ai yo'oye neñere pacohua'ipi. Jaohua'i cato poja'i cañare ai miañere suñasicohua'ipi, cui'ne curi nesi tēi cañapi coti saihuëare paja'a tēasicohua'i paë'ë. ⁷Ja jeteyo'je ñahuë, cuatro pa'iohua'i aquëpi siete huiñaohua'ina pai ñapere curipi nesi duruhuëare Maija'quë pēi co'ayerepa si'se ja'ñere tīmēse'ere isiquëna, Maija'quë ti pani huesëquë tsere. ⁸Maija'quë huë'e cato Maija'quë tuture papi pico, cui'ne i de'oye miañere papi pico tīmē huesosico paco'ë. Pa'iona, iti huë'e tel'ije cacaye ti peopi, siete huiñaohua'i payepi siete ai yo'oye neñepi tēto saiye pato.

Siete Pa'ye Ai Yo'oyere Tīmēsi Duruhuëa

16 Ja maca asahuë, Maija'quë huë'epi tutu yë'ose'e pīsiquëna, siete huiñaohua'ini ñeje caquë:

“Sani yejana do'ejë'ë, Maija'quë pēi si'seyere siete duruhuëa pa'iyere.”

²Jaje ca maca du'ru aquë huiñaëpi i caji duruhuëre yejana dopi. Do maca huajëya'ye pa'i mamire toya cuañosicohua'ipi, cui'ne ije pa'ire de'huasiquëre secohua'ipi ca'mi co'ayere pare ai a'siyere etahuë.

³Cayaye aquëpi huiñaë i caji duruhuëpi jai tsiayana do maca jai tsiayapi paire huaisiquë tsieje pa'yerepa ponëpi. Ja do'ire tsiaya pa'icohua'i si'aohua'i juju sahuë.

⁴Toasoñe aquëpi huiñaë i pa duruhuëpi tsiañana, cui'ne oco eta coñana dosi maca tsie de'opi, oco. ⁵Ja jeteyo'je asahuë, tsiaya huiñaëpi ñeje caquëna:

“Më'ë nuñerepa pa'i a'ë, pai yo'ose'e iohua'i yo'ose'eje pa'ye saiquëpi, Diusu de'ouquërepa yure pa'iquë, cui'ne tsoeje pa'isiquë. ⁶Më'ë ñare paquë jao-hua'ire saihuë, më'ë paire cui'ne më'ë coca quëacacohua'i tsie nejosi do'ire. Jaje pa'ina, më'ëpi yure iohua'ire tsiere ocuahüë, me pasi'ni, jare jaje sañe pa'ito iohua'i yo'osi do'ire.”

⁷Asahuë, cui'ne Maija'quëre isijë tēo saihuëpi ñeje cacona:

“Jaje pa'ijë'ë, Èjaërepa si'aye pa'irepa më'ë cato pai ñape yo'ose'ere ñaquë yo'oni nuñerepa yo'oyë, tayoma'ë.”

⁸Cuatro aquëpi huiñaë i caji duruhuëpi ësëna dopi, paire ëoja'a tuture isiquë. Dosi maca ësëpi si'a toarepa paire ëopi. ⁹Ja maca si'aohua'ire ai a'si ëo huesoquëta'are iohua'i co'aye yo'oye jëoni Maija'quëna ponëma'pë paë'ë. Cui'ne ite de'ouquëre pa'ni cayeje pahuë. Coa ai jerepa ini co'aye cahuë, si'aye iye ai yo'oye meñe cuañequëni.

¹⁰Cinco aquëpi huiñaë i caji duruhuëpi huajëya'ye pa'i ñu'ni hue'ñana do maca, i cuañe hue'ñapi nea hue'ñarepa de'o. Ja maca pai cato a'si ju'ijë iohua'i tsemeñoana cūcuhuë. ¹¹Jaje ai yo'onije iohua'i co'aye pa'iyere jëoñe pahuë. Pajë coa ai jerepa Maija'quë ma'tëmo aquëni co'aye cahuë, iohua'i a'si ju'i do'ire, cui'ne ja'ju yëma'a a'sire hue'e do'ire.

¹²Seis aquë huiñaëpi i caji duruhuëpi Eufrate jai tsiayana do maca, tsiayapi cuene huesëo, ma'are necaio, ësë mëi hue'ña pa'i pai ëjaohua'i daija'a ma'are.

¹³Ja maca ñahuë, jai pël'ëje pa'i yë'opoja'a, huajëya'ye pa'i yë'opoja'a, cui'ne Maija'quëre quëacaiquëje pa'ita'a coa cosoquë yë'opoja'a toasoñoa co'acohua'ipi jojoje pa'iohua'ipi etajëna. ¹⁴Ja joñoa cato co'a huatiohua'i paë'ë. Pai yo'o t'i'a ma'ñere yo'ocohua'i paë'ë. Jaohua'i cato etahuë, iye yeja pai ëjaohua'ire si'aohua'ire tsi'soñu'u cajë. Maija'quë si'aye pa'irepa ja're uihuaja'a

mu'sere pare cajë yo'ohuë. ¹⁵Ñajë'ë, yë'ë utema'tore papi daiyë, co'amaña ñaë daiyeje pa'ye. Sihuaquë pasipi. Së-tasiquëpi cui'ne i ju'i caje de'oye ñaquë paquë cato cui'ne huajëya'ye peoyo pai ñajëna, cu'iyë paja'quëpi. ¹⁶Jä maca pa'i ëjaohua'ipi tsi'sisihuë, hebreo coca cato Armagedón hue'yo sitona.

¹⁷Siete aquë huiñaëpi i caji duruhuëpi peo de'otona do maca ñu'i sai-huë quë'ropi Maija'quë huë'e ma'tëmopi ai tutu yë'ose'e pisipi, ñeje:

“Tsoe ne saohuë.”

¹⁸Jä maca jaiye mujuë ye'hueyeje pa'ye pisiye cui'ne mujuë të'cayeje pa'ye paji'i. Pa'ina, yejaje tsasipi noni ñu'cu-eye jerepa yeja ñu'cuesi do'ire. Tsoeje pai ja jerepa ñu'cuyee ti ñama'cohua'i a'ë. ¹⁹Jaje tutu ñu'cuëco jai daripë toaso te'ña hua'que sac'o'ë, cui'ne si'a yejaña jai dari pa'iyeye peo hue'ñarepa hua'que tome sapi. Jä maca Maija'quëpi jai daripë Babiloniare i pëi si'se çono da'care i jëjo daose'ere peo hue'ñarepa çuasi'i cuasapi. ²⁰Yeja ñu'cue maca si'a saodohuëa, cui'ne ai çuti ne huesë sapi. ²¹Cui'ne ma'tëmopi jai sësë carapëa aipi paina tomepe, cuarenta kilos dëquëyepi. Jä maca paipi Maija'quëre co'aye cahuë, sësë carapëa do'ire, cui'ne iohua'ire jaiye ai yo'oye pa'i do'ire.

Co'a Nomiohua'i Pëca Ja'corepa

17 Jä maca te'i siete huiñaohua'i aquëpi daji'i, yë'ë quë'rona. Siete duruhuëa pacohua'i aquëpi dani capi, yë'ëre:

“Daijë'ë. Iñosi'i, më'ëre, co'a nomiohua'i pëca ja'core pare iye yeja oco da'ca ëmëje'na ja'rusicopi ñu'licore si'se ja'ñere. ²Iye yeja pai ëjaohua'i jaoni yo'ojë pa'ë. Cui'ne iye yeja pa'icohua'ipi io co'aye yo'oyena ucu cuepe huesëhuë.”

³Jä jeteyo'je Maija'quë joyopi yë'ëre çani ña'neje pa'ye iñoquëna, ñaquëna,

huiñaëpi yë'ëre cuëne yejana sapi. Saëna, jaronna ñahuë, nomiopi huajëya'ye pa'ini maja'iquëni ja'rusicopi ñu'iona. Ina Maija'quëre cue'cuejë caye toyasi mami quë'i paji'i. Jaje pa'ipi siete siopëa, cui'ne diez cajohuëa hue'e-quë paji'i. ⁴Jao nomio cato ai maja'icopi nea maja'li toya quë'ioni suñasicopi paco'ë. Oropi ëja de'osico paco'ë, ai de'o quënap, cui'ne perlaspi. Io jëtëpi oro duruhuëare cajio, coe ëaye pa'ye si'si timësiconi, cui'ne io ëmëohua'i yo'oye timësiconi. ⁵Io tsia tiñare pare io ayere quëa mamipi toyase'ere hue'eo, ñeje cayere: EJAOREPA BABILONIA, CO'A NOMIOHUA'I, CUI'NE SI'AYE IYE YEJA CO'AYE PA'IYE PËCA JA'COREPA. ⁶Jä jeteyo'je de'oyerepa ña ti'acquëna, jao cato cuepeco paco'ë, Maija'quë tsecohua'li tsiena, cui'ne Jesure quëacohua'ire huaisicohua'li tsiena. Jare ñani yë'ë ai cuasahuë. ⁷Jaje ai cuasaquëna, huiñaëpi capi, yë'ëre:

“¿Me yo'oquë ai cuasaquë'ni? Quëasi'i, më'ëre nomio iño'ne ayere pare, pa'ije asa ma'ñere. Cui'ne huajëya'ye pa'li iore saquë siete siopëa cui'ne diez cajohuëa hue'equë iño'ne pare quëasi'i. ⁸Më'ë huajëya'ye pa'ire ñasiquë cato tsoe ja'në pa'isiquë api. Jaje pa'ipi yure nejosiquë api. Jaje pa'iquëta'are cui'naëpi mëija'quë api, tome huesë hue'ñapi, ja yë'ta'a ite nejo huesoye ti'ama'ëna. Jä maca yeja pa'icohua'li yeja de'hua maca iohua'li mami pa'li toya pëpëna toya cuañoma'cohua'li cato ai cuasajë huajëya'ye pa'ire ñaja'cohua'li a'ë, ja'në pa'isiquëpi nejosiquëpi, cui'naëpi pani çoquëna.

⁹Iye macare pa'iji, ta'ñe asacohua'ipi de'hue asa ti'a'ne. Siete siopëa cato quëaji, siete ai çutire, nomio ñu'iñere. Jare cui'ne quëaji, yequeje siete ëjaohua'li pa'iyere. ¹⁰Jaohua'li acohua'ipi cinco pai ëjaohua'li cuañema'cohua'li

de'ohuè. De'orena, te'i jaohua'i aquèpi yure cuañequè pa'iji. Yequèse'e ja yè'ta'a daiye paji. Jaè tējirepa daisi maca ai tsoe tēcahuè se pani coñe peosipi. ¹¹ Jaè huajèya'ye pa'i tsoe ja'nè pa'isiquèpi yure nejosiquè cato ocho aquè api, pai èjaè de'osiquè. Jare ipi siete acohua'i aquè pa'isiquèpi, i nejo cuañe ja'nena sai saji, jaè cato.

¹² Mè'è diez cajohuèa ñase'e cato quèaj, diez pai èjaohua'ini ja yè'ta'a cuañe huèoma'cohua'ini. Jaje pa'iquè'ta'are jaohua'i cato coa te'e nēhui tēcahuè maca huajèya'ye pa'i ja're cuañe ja'nere isi cuañoja'cohua'i a'è. ¹³ Icohua'i pai èjaohua'i cato te'e jaje yo'oñu'u cuasayere pajè huajèya'ye pa'ina, iohua'i tuture cuañe èjaohua'i pa'yere ina isija'cohua'i a'è. ¹⁴ Jaohua'ipi Yèi ñamare sañope uihuaja'cohua'i a'è. Jaje uihuajèta'are Yèi ñamapi quècoja'què api, iohua'ire, ma'tèmo Èjaè sète, cui'ne pai èjaohua'i mène Èjaè sète. Ipi Maija'què soisicohua'ire, i sahuasicohua'ire, cui'ne nuñerepa ise'ere tuicohua'ire paquè uihuaja'què api."

¹⁵ Huiñaèpi yequeje capi, yè'ère:

"Mè'è ñaquèna, co'a nomiopi ñu'isico cato pai pa'iyè a'è, si'a pai tsécapèa'è, tiñe coca cacohua'i a'è, cui'ne si'a yejaña pa'icohua'i a'è. ¹⁶ Mè'è diez cajohuèa cui'ne huajèya'ye pa'ini pa'ina, ñase'epi co'a nomiore coeja'cohua'i a'è. Jaje coejè jècorena, peoyo pa'ija'coa. Pa'iona, io care aija'cohua'i a'è, cui'ne toapi iote èoja'cohua'i a'è. ¹⁷ Jaje yo'oja'cohua'i a'è, Maija'quèpi iohua'i joñoana i yèyeje pa'yere yo'ojajè caquè neina. Jaohua'ipi huajèya'ye pa'ina, iohua'i pai èjaohua'i cuañecohua'i pa'yere isiñu'u cuasaja'cohua'i a'è, te'e, Maija'què case'e yo'o tija' macaja'a. ¹⁸ Mè'è ñasi nomi cato ja jai daripère pa'è. Iye yeja pai èjaohua'ire meñe cuañe daripère pa'è."

Babilonia Nejo Cuañose'e

18 Ja jeteyo'je ñahuè, yequè huiñaère ma'tèmopi cajequèna, ai cuañe tutu què'ire papi. Cajequèna, i miañepi yejana miañerepa ju'api. ² Jaèpi ai tutu cuipi, ñeje:

"Tsoe nejosicoa, jai Babilonia. Tsoe nejosicoa, huatiohua'i huè'ña de'o huesèo, si'si joñoa pa'i huè'ña de'o, si'a si'siohua'i cui'ne si'aye coe èaye pa'ye tsiaro de'o. ³ Si'a yejaña pa'icohua'i io co'aye yèvena ucu cuepe huesèhuè. Iye yeja pai èjaohua'ipi ioni yo'ojè pa'è. Cui'ne iye yeja co'amaña isicohua'ipi jaiye co'amaña pacohua'i ponèhuè, io yè do'ire paipi coa huerose'epi coa curiquè nejoñere imajè."

⁴ Ja maca asahuè, ma'tèmopi yè'ose'e ñeje pisiquèna:

"Etajè'è, ja daripèpi yè'è tsecohua'i, cui'na maca io co'aye yo'oye yo'oma'pè pa'ija'cohua'i, cui'ne io ai yo'o ja'ñepi mèsarute tija'ne paja'core. ⁵ Io tayo yo'oyepi ma'tèmora pana timèse'erepa pa'iji. Ja co'aye yo'oyere Maija'què huànyema'è ñaquè pa'iji. ⁶ Io yecohua'ire isise'e ja'ye ioteje isijè'è. Paire io yo'ose'èje pa'ye co'ye iona isijè'è. Isiquè te'ore se cojè'è. Io yecohua'ire ocuasi'i caco co'mese'èje pa'ye cui'ne yecore se co'me cojè'è, io ucuja'core, ai dacorepa pa'ija'core. ⁷ Èjaore pa'è caco sihuaco yo'ose'èje pa'ye a'si ju'ñere, cui'ne ai yo'oyere isijè'è. Jao cato io joyopi cuasaco ñu'ico pai èjaorepa ñu'ineje ñu'inë, iye macare, hual'jeo peoyè, ai yo'oye paja'coa'è caco. ⁸ Jaje caco ñu'icore te'e mu'sepi io ai yo'oye tija'coa, ju'ñere, ai yo'oco oiye, cui'ne ao èa ju'ñere, cui'ne toana èo jeo cuañoja'coa. Jaje nejo cuañoja'coa, Èjaèrepa Maija'què tutu què'ire papi nejoquèna."

⁹ Iye yeja pai èjaohua'ipi iote yo'ojè iote yèjè pa'isicohua'ipi ai cuasajè oija'cohua'i a'è, iopi uco pico mèiona, ñajè.

¹⁰ Iote si'seyere ñajë ca'rajë so'ona pëa nëcane jaropi caja'cohua'i a'ë:

“Ina, teayere pa'ë, jai daripë Babilonia si'a dari maña tëto saiscorepa mël'ère si'seye esarepa titapi.”

¹¹ Si'a yeja cu'lijë co'amaña isicohua'ipi iote ai cuasajë co'a ju'lijë oija'cohua'i a'ë, iohua'i jaiye co'amaña da-jëna, huerocopi peocon. ¹² Iye paji'i, iohua'i pase'e: oro, poja'i curi, ai de'o quëna ca, perlas hue'yosi pëa, ai de'o nea maja'i caña, cui'ne maja'i caña, huëo së soquë nese'e, jai cujipi de'huase'e, de'o soquëpi nese'e, së'ño ma ja'ne broncepí nese'e, jëa quënapí nese'e, jëa quëna marmol hue'yosi quëna nese'e, ¹³ Canela, huëo së ma'ña: incienso, mirra, cui'ne jaiye ma'ña, cuiya'i o'sa cõno, hui'yape, de'o toase'e pan ne ja'ne, trigo, huequëohua'ire, yëi ñamare, caballore, caballo quërëye, jo'yaohua'ire paire huerocohua'ije peohuë. ¹⁴ Ja maca jai daripëre caja'cohua'i a'ë, ñeje:

“Mël'ë yë'o pa'ise'ere, saija'i ocue ca yure mël'ë peoyë. Ti mël'ë nejo huesohuë, mël'ë de'ocorepa ña cuãnose'e, cui'ne mël'ë jai co'amaña pase'e.”

¹⁵ Ja jai daripëna co'amañare isijë jaiye curiquë nesicohua'ipi, io si'se cuãnoñere ca'rajë so'opi ñajë ai cuasajë co'a ju'lijë oija'cohua'i a'ë. ¹⁶ Oijë caja'cohua'i a'ë:

“Teayerepa, teayerepa jai daripë, jai do'i caña nomio suñase'eje pa'iorepa ña cuãnohuë, mël'ë. Mël'ë ju'lico cato nea ma ja'ne cui'ne maja'i cañarepa, paji'i. Jaje pa'iore ju'icopi oropí, perlaspi, cui'ne de'o quënapí ëja de'osico paë'ë, mël'ë. ¹⁷ Jaje pa'isicota'a coa nëhui tëcahuë maca jai co'amaña peo hue'ña ne huesëpi.”

Si'aohua'i jai yohuëa ëjaohua'i cui'ne iti quëhuicohua'i tsiaya cu'i do'ipi curiquë necohua'i so'ona pëa nëcane, ¹⁸ jai daripë uco pico mëinere ñajë cuihuë:

“Yequë jai daripë cui'ne pa'io peoco.”

¹⁹ Jaje cajë ai cuasajë co'a ju'lijë oijë iohua'i siopëana yeja pa'i ne'ñapi nehuë. Jaje yo'ojë oijë cuihuë:

“Teayerepa, teayerepa, jai daripë, mël'ë co'amañare huerojëna, jaiye curiquë pacohua'i de'ohuë, jai yohuëa pacohua'i. Jaje pa'isicota'a coa nëhui tëcahuë maca mël'ë peo hue'ña ne huesëhuë.”

²⁰ Ma'tëmo acohua'i cato ai sihuajë'ë, jai daripë peo do'ire. Sihujajë'ë, Maija'quë tsecohua'i, Maija'quë jëjo daocohua'i, cui'ne Maija'quë caye quëacaicohua'i. Maija'quë jaote nejoni mësarute co'aye yo'osi do'ire nuñerepa saiquë yo'opi.

²¹ Ja maca huiñäë ai tutu quë'ipi quënaore toacoje pa'ioni ini mëne mëani jai tsiayana jeo dëoquë capi:

“Neje mël'ë jai daripë Babilonia jëoco cuãnoja'coa'ë. Ja maca mël'ère tijupë ña coñe paja'cohua'i a'ë. ²² Tijupë ta'tëpe, pi'cohuëa, cui'ne duruhuëa mël'ë ma'añapi písiquëna, asa coñe paja'cohua'i a'ë. Co'amaña necohua'ije peoja'cohua'i a'ë, mël'ère. Jai to'ohuë toaye písiyeje asa coñe paja'cohua'i a'ë. ²³ Toa tsë'ipë miañeje peoja'coa, mël'ère. Cui'ne huejajëna, pai tsi'si hue'ñapi písiyeje peoja'coa, mël'ë co'amaña iye yeja jerepa pa'iohua'i pa'isicohua'ita'are, cui'ne mël'ëje iye yeja paire mël'ë dahuë yo'oyepi coa cosoco nesicota'are.”

²⁴ Ja jai daripëre paji'i, Maija'quë caye asajë quëacaicohua'i tsie, Maija'quë tsecohua'i tsie, cui'ne si'aohua'i iye yeja pa'icohua'ire huani jëosicohua'i tsie.

19 Ja jeteyolje asahuë, ma'tëmopi jai pai tutu ñeje cajëna:

¡Aleluya! De'oquëre pa'ni Maija'quë cajë ite sihuañu'u, Maija'quë tse a'ë, huasoye, i de'oyerepa, jerepa pa'irepa pa'iyë.

² Maija'quë cato pai yo'ose'eje pa'ye ñaquë yo'oni nuñerepa yo'oji, tayoma'ë.

Jaje pa'ina, co'a nomiore nejopi.

Iye yeja paire io co'aye yo'oyepi co'a de'huasico,

I jo'ya mañare huaisi do'ire iote nejopi.

³ Huiñaohua'ipi tijupë ca cohüë:

“¡De'oque're pa'ni Èjaë cajë ite sihuañu'u! Io ucona, pico mëiñe ti jeoñe peoyerepa pa'iona.”

⁴ Ja maca veinticuatro aiohua'ipi cui'ne cuatro pa'iohua'ipi yejare pana në mejë Maija'quë de'oque're pa'ni cuasajë sihuajë yo'ohuë, ñu'i saihuë ñu'iquëre ñeje cajë:

“Jaje pa'ijaquë. De'oque're pa'ni, Èjaë cajë ite sihuañu'u.”

⁵ Ja maca cuañequë ñu'i saihuë quë'ropi yë'ose'e ñeje pìsipi:

De'oque're pa'ni cajë Maija'quëre

Si'ahua'i tsj cui'ne aiohua'ijë,

Si'ahua'i ite necajjë,

Ite Èjaëre pare ñajë ca'rajë pa'isicohua'ipi sihuajë'ë.

Yëi Ñama Huejaquëna, Pai Sihuajë Tsi'si Mu'se

⁶ Asahuë, cui'ne jai pai cajëna, pìsiyeje pa'ye pìsiquëna, jupo tsal'io pìsiyeje pìsiquëna, cui'ne mujuë tël'cayeje pa'ye pìsiyeje pìsiquëna. Japi pìsipi, ñeje:

¡De'oque're pa'ni Èjaë cajë ite sihuañu'u!

Maija'quë si'aye pa'ire papi, Èjaëre papi cuañe huëopi.

⁷ Sihuañu'u, sihuayena daijani ite de'oque're pa'ë më'ë cañu'u.

Tsoe ti'api, Yëi ñama hueja mu'serepa.

Jaje pa'ina, i nëjo tsoe ëja de'osicorepa pa'ico.

⁸ Jaona isihuë, de'o cañarepa si'si peoyere, cui'ne miañere suña ja'ñe.

Ja de'o cañarepa cato quëaji, sehuosicohua'i Maija'quë tsecohua'i nuñerepa yo'ojë pa'iyere.

⁹ Ja maca huiñaëpi yë'ëre capi:

“Toyajë'ë, sihuacohua'i pa'iyë, Yëi ñama hueja maca pa'ija'cohua'ire soisicohua'ipi.”

Yequeje cui'ne capi:

“Iye coca cato Maija'quë nuñerepa co-care pa'ë.”

¹⁰ Jaje caquëna, asani yë'ëpi huiñaë quëo yë'quë macana do're ja'ruhuë, ite, de'oque're pa'ni cuasaquë sihuasi'i caquë. Jaje yo'oque'na, ipi yë'ëre capi:

“Jaje yo'oma'ë pa'ijë'ë. Yë'ëje Maija'quë jo'yaë'ë. Më'ëje pa'i a'ë. Më'ë cui'ne Maija'quë do'ijë conì payë, Jesús ayere quëacaiquëre.”

Jaje pa'ina, Maija'quëni më'ë cato jaje do're ja'ru sihuaquë yo'ojë'ë, mësarupaquë Jesús ayere quëacaiquë cato cui'na ëapi, yë'ëre pa'i ja'ñere quëa joyo.

Caballo Poja'iquëre Tuiquë Ayere Quëaye

¹¹ Ja maca ñahuë, ma'tëmopi hui'yosico pa'iona. Jaropi ñaipi, caballo poja'iquëpi. Ite tuiquë cato iti case'eje yo'oque'repa, cui'ne nuñerepa care paquë hue'equë paji'i, i mami. Jaje pa'ipi nuñerepa cuañequëpi cui'ne nuñerepa huajoje yo'opi. ¹² I ñaco ca cato toa tsëni nëcase'eje pa'yerepa paji'i. I siopëre jaiye manoa pu'iquë paji'i. Jaje pa'ipi ise'e te'i asa mamire toyase'ere papi, yecohua'ijë ti asa ma'ñere. ¹³ Cui'ne tsiepi tsoasi ju'i care ju'i saji'i. I mami cato: Maija'quë coca hue'equëpi. ¹⁴ Ini ma'tëmo soldado paipi tuë'ë, de'o caña suñasicohua'ipi, poja'i cañare, cui'ne si'si peoyere ju'icohua'ipi po caballohua'ini tuijë. ¹⁵ I yë'opoja'a hua'ti jëjësëcopi etapi, iye yeja pa'icohua'ire nejaja'copi. Jaëpi quëna tarapëpi cajiquë cuañeja'quë api. Jaëpi pai ñape yo'ose'ere saisipi, cuiya'i da'ca nesi'i caquë tsal'cu jo'aque yo'oyeje pa'ye. Cui'ne jaëpi ocuaja'quë api, Maija'quë tutu quë'irepa pëi si'seyere. ¹⁶ I ju'i care, cui'ne i quësore

ñeje toyase'ere hue'epi: "Pai ëjaohua'i meñe Ëjaërepa, iti meñe cuañequërepa."

¹⁷Ja jeteyo'je ñahuë, huiñaëpi ësëna tsa'cu paquë nècaquëna. Jaëpi ai tutu cuipi, si'aohua'ire peo de'oto ja'jêjê cu'icohua'ire ñeje caquë:

"Daijê'ë, tsi'sini, Maija'quë na'iquëna, aone aija'cohua'i. ¹⁸Dani aijê'ë, pai ëjaohua'i ca, soldado pai ëjaohua'i ca, tutu quë'iohua'i ca, caballo ca, ïohua'ire tuisicohua'i ca, coa si'aohua'i ca, jo'yaohua'i peocohua'i ca, jo'ya ne cuañosicohua'i ca, a'ricohua'i ca, cui'ne jaicohua'i ca, aija'cohua'ipi cuipi."

¹⁹Ja maca ñahuë, huajëya'ye pa'ire, cui'ne iye yeja pai ëjaohua'ire, ïohua'i soldado pai ja're coní pa'ijëna. Jaohua'i cato caballore tuiquëre, cui'ne ï soldado paire uihuañu'u cajë tsi'sisicohua'ipi paë'ë. ²⁰Jaë huajëya'ye pa'i cato tsea cuañosiquë paji'i, coa cosoquë quëaquë ja're coní, ï ña hue'ñana jaiye pai yo'o tì'a ma'ñere yo'o ïñosiquë ja're. Ja yo'o ïñoñeja'a quëaquë paire cosopi, huajëya'ye pa'i mami toya cuañosicohua'ini, cui'ne ije pa'ire de'huasiquëre sihuajë yo'osicohua'ini. Ja maca, huajëya'ye pa'ire, cui'ne coa cosoquë quëaquë pa'isiquëre tseani ja huajëcohua'ini toa jairana azufre tsëni nècasicona, jeo deo cuañohuë. ²¹Yecohua'i cato huani jeo cuañohuë, caballo tuiquë yë'opo eta hua'tiyona. Ja maca si'a ja'jêcohua'i tsi'sini jaohua'i care ocue timë huesëhuë.

Mil Ometëca Aye

20Ja jeteyo'je ñahuë, ma'tëmopi huiñaë tome huesë hue'ña sïoconi cui'ne quëna mere tse'equë cajequëna. ²Jaëpi cajeni jai pë'ëjê pa'ire tsoe hue'ña añare, huati jare ipi Satanás hue'equëre quëna mepi sëapi, mil ometëca ñu'ija'quëni. ³Ja maca ïte sëani mil ometëcaja'a paire cosoma'ë pa'ija'quëre tome huesë hue'ñana jeo tñi

sïoñopi. Sïoni eta sa'rona hui'yoye peoji, caquë toya sëo huesopi. Jaje pa'iquëta'are mil ometëca tì'asi maca joye cuañosiquë pa'ija'quë api, a'ri tëcahuë maca pa'ija'quëpi.

⁴Ja jeteyo'je ñahuë, paipi cuañëjê ñu'i saire ja'rusicohua'ipi ñu'ijëna, pai ñape yo'ose'e ñajë ca de'huaja'a tutu ïsi cuañosicohua'ire. Ja maca ñahuë, Maija'quë coca case'eje pa'ye, cui'ne Jesús case'eje pa'ye nuñerepa tui do'ire, sïopëa të'ca tète cuañosicohua'ï joñoare. Jaohua'i cato huajëya'ye pa'ire, cui'ne ije pa'ire de'huasiquëre de'oquëre pa'ni cuasajë yo'oye pa'sicohua'ï a'ë. Cui'ne ï mamije toya cuañoñe pa'sicohua'ï a'ë, ïohua'ï tsiana, panita'a ïohua'ï jëtëna. Jaohua'ipi huajëcohua'ï pani cojê Cristo ja're mil ometëca cuañehuë. ⁵Jaje pa'iquëta'are yecohua'ita'a huëiye pahuë, mil ometëca tète saisi maca huëi-ja'cohua'ipi. Iye cato du'ru macarepa ju'isicohua'ï huëiye a'ë. ⁶Sihuacohua'ï pa'iyë, Maija'quë tsecohua'ipi, du'ru macarepa ju'isihua'ï huëiye huëicohua'ï. Jaohua'ire cayaye ju'ïñe aco ne hueaño peoji. Coa ai jerepa jaohua'ï cato Maija'quëre cui'ne Cristore necaijê pa'ija'cohua'ï a'ë. Cui'ne ï ja're coní mil ometëca cuañeja'cohua'ï a'ë.

Huati Nejo Cuañose'e

⁷Mil ometëca tète saisi maca Satanáspi etosiquë pa'ija'quë api. ⁸Pa'ï ja maca si'aohua'ire yeja pa'icohua'ire cosoquë cui'ne Gogre cui'ne Magogre cosoja'quë api. Cosoquë jaohua'ï soldado paire jai paire meja asi tsiaya têtëpa ñañoje pa'yerepa tsi'soja'quë api, uihuaja'cohua'ire. ⁹Ja maca jaohua'ipi si'a yejañapi dani si'aore sa tëhuo të'i-jaë'ë, Maija'quë tsecohua'ï ï oicohua'ï pa'ï daripëre huañu'u cajë. Jaje yo'ojëta'are ma'tëmopi toa tome ëo huesopi, peo hue'ñarepa. ¹⁰Ja maca huati paire cososiquëre toa jairana azufre quë'iona

jeo dëo cuañopi, huajëya'ye pa'ire, cui'ne coa cosoquë paire quëasiquëre jeo dëo sitona. Jaron a i yo'ojë pa'ija'cohua'i a'ë, mu'señapi, cui'ne ñamiñapi carajaiñe peoyerepa.

Poja'i Ñu'i Saihuëre Pare Ñu'i Pai Nape Yo'ose'e Ca De'huaye

¹¹ Ja maca ñahuë, poja'i ñu'i saihuëre, cui'ne iote ñu'iquëre. Jaë ña hue'ñare papi veja cui'ne ma'tëmo catihuë. Catijëta'are ti peopi, tirona se jëani pa'iyeye. ¹²⁻¹³ Ja maca ñahuë, ju'isicohua'ire, jaicohua'ire, cui'ne a'ricohua'ire, ñu'i saihuë tiñare pare nëcajëna. Si'aohua'i tsiayana, cui'ne yejana ju'ijë pa'isicohua'i, etasicohua'i pa'ë. Ja maca toya pëpëapi hui'yose'e paji'i. Pa'ina, cui'ne pa'i toya pëpëre paje hui'yosico paji'i. Ja maca ju'isicohua'ipi jare iohua'i yo'ose'eje pa'ye ca tëji cuañohuë, ja toya pëpëana toyase'eje pa'ye. ¹⁴ Ja jeteyo'je jüni huesëye cui'ne ju'isicohua'i pa'i hue'ñaje ña coñe peopi, toa jairana jeo dëosi do'ire. Iye toa jaira cato cayaye acore se jüni huesë coñe a'ë. ¹⁵ Cui'ne jaron a jeo dëo cuañohuë, si'aohua'i pa'i toya pëpëna iohua'i mami toya cuañoma'cohua'i.

Huajë Ma'tëmo Cui'ne Huajë Yeja

21 Ja jeteyo'je ñahuë, huajë ma'tëmore cui'ne huajë yejare. Du'ru pa'isi ma'tëmo cui'ne du'ru veja, cui'ne jai tsiaya tose peopi. ² Ja maca yë'ë Juanpi ñahuë, de'o daripëre pare, huajë Jerusalénre, ma'tëmopi cajecona, Maija'quë pa'i ña hue'ñapi. Nomio io huejaja'quëre caco de'oyere suñani ëja de'ose'eje pa'io paco'ë. ³ Ja maca asahuë, ma'tëmopi tutu yë'ose'e ñeje jutaquëna:

“Maija'quë pa'i hue'ña yure cato pai ja're con pa'iyë a'ë, iohua'i ja're pa'ija'quëpi. Iohua'ipi i pai pa'ija'cohua'i a'ë. Pa'ijëna, Maija'quëpi iohua'i pëca

ja'quë pa'ija'quë api. ⁴ Ja maca Maija'quëpi iohua'i oise'e tëno jecasiipi. Ja maca ju'inë, ai yo'oye, ai cuasajë oiye, a'siye peosipi, tose tëto saise'e sëte, ja'në pa'io pa'ise'e.”

⁵ Ja maca ñu'i saihuë ñu'iquëpi capi:

“Yë'ëpi si'aye huajëyese'e ne saoyë.”

Yequeje capi:

“Toyajë'ë. Iye coca care paye a'ë. Itina quëcoje pa'iyë a'ë.”

⁶ Jaje ca toquë capi, yë'ëre:

“Tose no saohue. Yë'ë a'ë, du'ru aquërepa cui'ne tëjiquë, je'nëna pa'iquë. Oco ëa ju'iquëni yë'ëpi ocuasi'i pa'i oco cojerepa ayere do'i peoyerepa. ⁷ Si'aye quëcosiquë etasipi, yë'ëre i pëca ja'quëre paja'quë api, cui'ne ini yë'ë mamaquëre paja'quë a'ë, si'aye iyere paja'quë api, mamaquë pa'i do'ire. ⁸ Jaje pa'iquëta'are yë'ëre tuiyere yo'o jujacohua'ire, sehuoye jëa coecohua'ire, paire coecohua'ire, huaicohua'ire, yequë nomiohua'ire yo'ocohua'ire, dahuë yo'ocohua'ire, pai nese'ere ëjare pa'ë cuasacohua'ire, cui'ne coa cosocohua'ire saiye pasipi, toa cui'ne azufre tsë'isi jairana, cayaye acore se jüni huesë hue'ñana.”

Huajë Jerusalén

⁹ Ja maca siete huiñaohua'i aquëpi daji'i, siete ucu duruhuëa tëjiyerepa ai yo'oye timëse'ere pasiquëpi. Jaëpi dani capi, yë'ëre:

“Daijë'ë. Më'ëre inosi'i, Yëi ñama huejaja'core, i nëjore.”

¹⁰ Huëo cani ñañeje pa'ye ñahuë. Ñaquëna, huiñaëpi yë'ëre jai cutihuëna sapi. Sani inopi jai Jerusalén daripëre de'ocore pani, ma'tëmopi Maija'quë quë'ropi cajecona. ¹¹ Ja daripë cato Maija'quë miañe ju'ayepi miaco paco'ë. Io miañe cato de'o quëna pë miañeje pa'ye paji'i, Jasje hue'yosi quëna miañeje pa'ye, ña etojai quëna huëje pa'ye paji'i. ¹² Ja daripë yë'rëhueja'a jai ëmë tëhuopa tëhuosico paji'i. Jaje pa'ioni

doce eta sa'noa paji'i. Eta sa'noa ñape te'e huiñaë nēcapi. Cui'ne eta sa'noa ñape doce Israel pai tsēca mamire toyase'e paji'i. ¹³ Ēsē mēi te'tere toaso eta sa'noa paji'i. Ēmēje'e te'tere toaso eta sa'noa, huē'ehuē te'tere toaso eta sa'noa, cui'ne ēsē du'i huē'ñare toaso eta sa'noa paji'i. ¹⁴ Jai daripē tēhuopa cato doce quēna pēana quēco paco paji'i. Ja quēna pēana Yēi ñamapi doce jējo daosicohua'i mamire toyase'e paji'i.

¹⁵ Yē'ē ja're conī huiñaë coca caquē cato i jētēre oro tarapēre catē tarapēje pa'iore cajipi, jai daripē cuēcueja'coni, io eta sa'noa, cui'ne io tēhuopa. ¹⁶ Jai daripē cato si'a yē'quē maca jaico paji'i, je'ñe tēcapē tsoaye ja'ye si'ao. Huiñaēpi i cuēcuecopi jai daripē cuēcuequēna, caya mil cui'ne docientos kilómetros paji'i. Io tsoaye, io mēne tsoaye cui'ne io je'ñe tēcapēje cui'na ja'yese'e paji'i. ¹⁷ Ja jeteyo'je tēhuopa tsoayere cuēcuepi. Cuēcuequēna, sesenta y cinco metros paji'i. Pai cuēcueyeje pa'ioipi huiñaēje cuēcueye sēte jaje paji'i.

¹⁸ Jaspe hue'yosi quēna pēapi nesico paco'ē, tēhuopa. Cui'ne iti daripēpi orore pase'e nesico paco'ē, sa ña etojaicorepa. ¹⁹ Tēhuo pa quēco pa quēna pēa cato coa si'a de'o quēna pēapi ēja de'huase'e paji'i. Iyepi du'ru huēo hue'ña cato, jaspe hue'yosi quēna, cayaye aco zafiro hue'yosi quēna, toasoñe aco ágata hue'yosi quēna, cajese'e aco esmeralda hue'yosi quēna, ²⁰ Cinco aco onice hue'yosi quēna, seis aco cornalina hue'yosi quēna, siete aco crisólitopi hue'yosi quēna, ocho aco berilo hue'yosi quēna, nueve aco topacio hue'yosi quēna, diez aco crisoprasa hue'yosi quēna, once aco jacinto hue'yosi quēna, doce aco amatista hue'yosi quēna paji'i. ²¹ Doce eta sa'noa cato doce perlaspi nese'e paji'i. Pa'ina, te'e perlapi te'e eta sa'ro tēhuocore nesico paji'i. Ēja

ma'arepa cato orore pase'e nescopi sa ña etojaicorepa paco'ē.

²² Ja daripē ti peopi, Maija'quēre se huē'e. Me neni pa'ico'ni, jare i Maija'quē si'aye pa'ire papi, cui'ne Yēi ñamapi conī huē'ēje pa'iohua'i pa'ito. ²³ Ja daripē cato ēsē, cui'ne ñañē miacaiye peoji. ¿Me neni jaohua'i miacaiye'ni? Tsoe Maija'quēpi de'oyerepa miato, cui'ne i Yēi ñamapi conī toa tsēopēje pa'ipi miato. ²⁴ Huasosi yejaña pa'icohua'i cato ja daripē miacaiyeja'a cu'ija'cohua'i a'ē. Cui'ne pai ējaohua'ipi iohua'i de'oyere iona isija'cohua'i a'ē. ²⁵ Io eta sa'noa sioñe ti peosipi mu'se, cui'ne jaro cato ñamije peosipi. ²⁶ Iona sajē isija'cohua'i a'ē, iye yeja pa'icohua'i Maija'quē de'o necaise'ere iñoñere, cui'ne pai yejaña ējaērepa cajē de'oyerepa sehuojē pa'yere. ²⁷ Jaro cato cacaye peoji, si'si nese'e, ai co'ayerepa yo'ocohua'i, panita'a cosocohua'ije. Jaro cato cacaja'cohua'i a'ē, iohua'i mami Yēi ñama tseco pa'i toya pēpēna toyasicohua'ise'e.

22 Ja maca huiñaēpi iñopi, co'si-ja'i tsiayapi pa'iyē isi ocose'ere. Jaje pa'ioipi Maija'quē cui'ne Yēi ñama ñu'i huē'ñapi etapi. ² Cui'ne ja eta ñapi jai daripē ēja ma'a jopore pare paji'i. Cui'ne tsiaya tē'tēpañare pa'i soquē ñēapi nēcahuē. Te'e ometēcahuē quēicohua'ipi ñañē ñape quēico paji'i. Io ja'o cato yejaña pa'icohua'ire jujuye paji'i. ³ Jaro cato peosipi, co'aye pa'ise'e. Maija'quē cuañe ñu'ico cui'ne Yēi ñama cuañe ñu'ico ja daripēre paji'i. Pa'ina, i jo'yapi ite ñajē sihuaja'cohua'i a'ē, Ējaēre pare sēte. ⁴ I tsiare pare ñaja'cohua'i a'ē. Ñajē cui'ne i mamire iohua'i tsia tiñare pana toyase'e hue'ēja'cohua'i a'ē. ⁵ Jaro cato peosipi, ñami. Iote pa'icohua'i cato toa tsēo pē miañere co'ema'pē pa'ija'cohua'i a'ē. ¿Me neni co'eye'ni? Jare ipi Maija'quē Ējaēre papi miacai pa'ija'quēre. Cui'ne iohua'ipi Maija'quē

ja're coní je'nëna carajaiñe peoyerepa pa'ija'cohua'i a'ë.

Jesucristo Daiye Ja'yere Pa'iji

⁶ Ja maca huiñaëpi capi, yë'ëre:

“Iye coca cato nuñere pa'ë. Cui'ne itina quëco pajë pa'iyere pa'ë. Jare ipi Èjaë Maija'quë i joyore jëjo saopi, ite quëacaicohua'ire yequë mu'se pa'i ja'ñe quëaja'quëpi caquë. Yureta'a i huiñaëre jëjo daopi, i jo'yare quëaja'quëre yure maca esa yo'o huëo ja'ñere.

⁷ Yë'ëpi esa daija'quë a'ë!”

Sihuaquë pa'ija'quë api, iye toya pëpë yequë mu'se yo'o ja'ñere quëayera asaquë yo'oquë pa'iquë cato.

⁸ Yë'ë Juanpi itire ñaquë, cui'ne iyere asahuë. Ja ñaquë asa tējisi maca yë'ëre iñosiquë huiñaë quëo yë'quë macana do're ja'ruhuë, ite ëjaëre papi caquë sihuaquë yo'ose'e caquë. ⁹ Jaje yo'oquëna, ipi capi, yë'ëre:

“Maija'quëre necaiquë a'ë. Më'ëje pa'i a'ë. Cui'ne më'ë ja're acohua'i i coca quëacaicohua'ijë pa'i a'ë. Coa si'aohua'i iye toya pëpëna toyase'ere de'oye sehuocohua'ijë pa'i a'ë. Maija'quë necaicohua'ipi pani Maija'quëni jaje sihuaquë yo'ojë'ë.”

¹⁰ Cui'ne yequeje capi:

“Iye toya pëpëre tsioma'ë pa'ijë'ë, si'aohua'ipi ñajajë caquë. Yequë mu'se tëtto sai ja'ñere iye toya pëpëna toyase'ere, iti case'e huëo maca ti'a tējiji.

¹¹ Na'i huesësicoa. Jaje pa'ina, coa ñajë'ë, co'aye yo'oquë jare co'ayera yo'oquë pa'ijaquë, si'si nesiquë jare si'si pa'ijaquë. Jaje pa'isiquëta'are de'oquë cato jare de'oquë pa'ijaquë. Maija'quëna i pa'iyë isi huesosiquë cato, jare i ja're pa'i huesëja'quë.

¹² Yë'ëpi esa daija'quë a'ë. Dai dayë, cui'ne isija'a co'amañaje. Pai ñapere isija'quë a'ë, i yo'ose'ëje pa'ye. ¹³ Yë'ë a'ë, si'anë pa'iquëpi pa'iyë. Yë'ë a'ë,

du'ru aquërepa, cui'ne tējiquërepa, iti huëosiquë cui'ne saouërepa.”

¹⁴ Sihuacohua'i pa'iyë, iohua'i caña de'oye jojacohua'ipi. Jaohua'ipi pa'i soquë yë ayere de'oye ocueye pa'iji. Cui'ne jai daripë eta sa'noaja'a de'hue cacaye pa'iji. ¹⁵ Jaje pa'iquëta'are, hue'sena pëaja'cohua'i a'ë, tiro yo'ocohua'i cato, paire dahuë necohua'i, yequë nomiore yo'ocohua'i, paire huani jëocohua'i, pai de'huase'ere ëjare pa'ë cajë yo'ocohua'i, cui'ne cosoyere oijë cosocohua'i.

¹⁶ “Yë'ë Jesupi yë'ë huiñaëre jëjo saohuë, sehuosicohua'i tsëcare si'aye quëaja'quëre. Yë'ë a'ë, David tsëcapë aquë. Yë'ë a'ë, ñata tomesi macarepa miacai ma'ñocorepa.”

¹⁷ Maija'quë joyopi cui'ne Yëi ñama nëjopi coní cayë:

“Daijë'ë. Jaje daijë'ë cayere asani cui'neje cajë'ë. Oco ëa ju'liquë pani dani ucujë'ë, pa'iyë isi ocore pare ti curi do'i peoyerepa.”

¹⁸ Yë'ëpi si'aohua'ire du'ru quëa nëonë, iye toya pëpëna Maija'quë yequë mu'se yo'o ja'ñe toyase'ere asacohua'ire. Jaje pa'ina, paipi iye case'ere ai seña maca se mëocaisiquë pa'ito, Maija'quëpi iteje ai yo'oyere se mëocaija'quë api, iye toya pëpë toyase'ere ayepi. ¹⁹ Iye toya pëpë ayere, yequë mu'se pa'i ja'ñere quëaquë toyase'ere a'ri maña nejocatu iti nejocaisiquëreje Maija'quëpi pa'i soquë yë ocueye peoyë. Cui'ne de'o daripëna cacaye peoyë. Iye toya pëpë cato quëaji, ja pa'i oco ayere, cui'ne ja de'oyerepa daripë ayere.

²⁰ Iye yo'o ja'ñe quëasiquëpi caji: “Yë'ëpi esa daija'quë a'ë.” Jaje pa'ija'quë. ¡Daijë'ë, Èjaë Jesús!

²¹ Mai Èjaë Jesucristopi mësarute si'aohua'ire i oiypëi ñacai paja'quë. Jaje pa'ija'quë.